



52-2

Βιβλίο

ΦΑΛΤΑΙΤΣ



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ

He
Le
Te
He
He
He

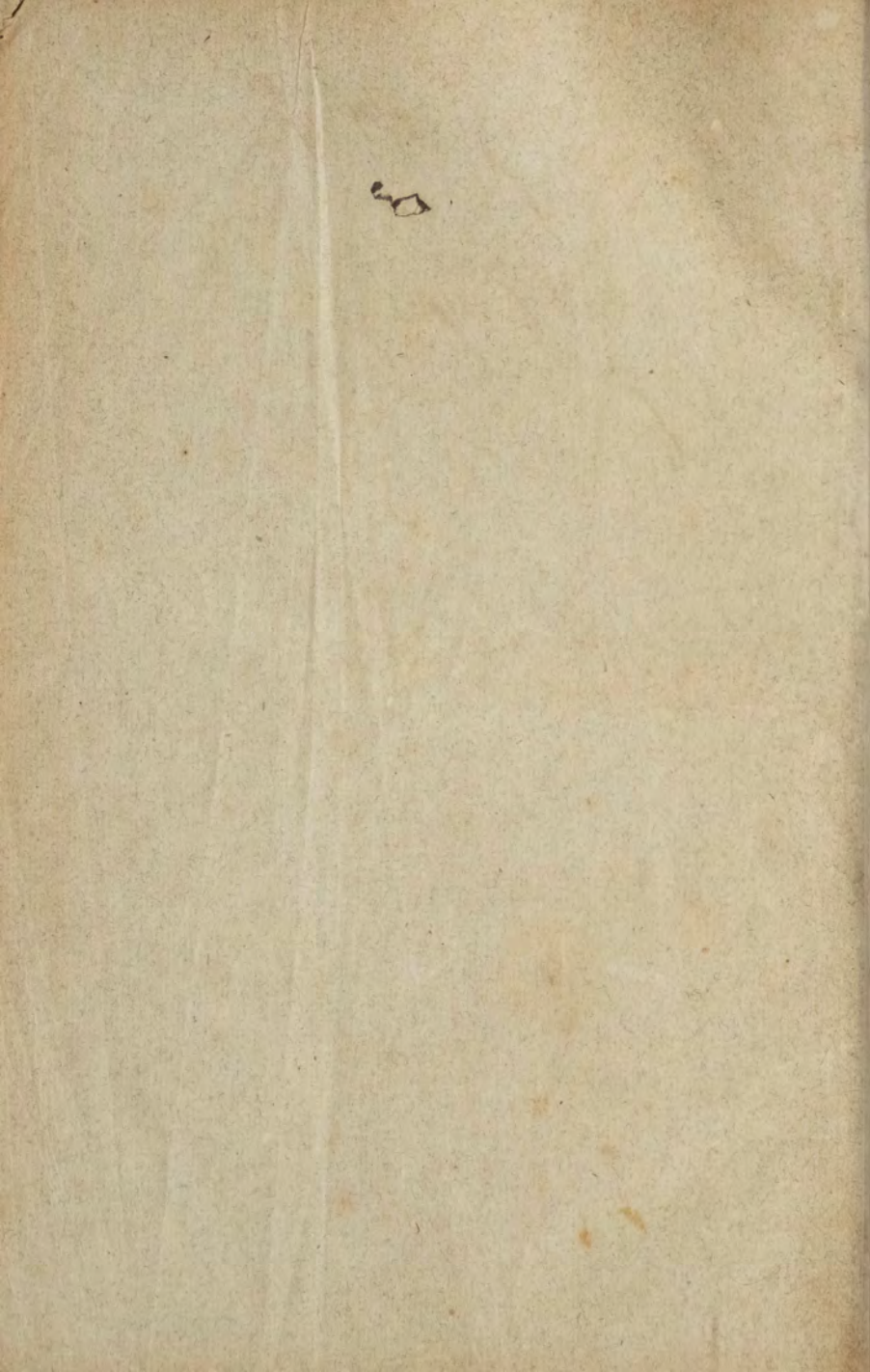
He

He

He

He

He
He



ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

W. S. ...
H. ...
X. B.



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΠΑΛΑΤΕΣ

REPUBLICA

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤ' ΕΚΤΑΣΙΝ

ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

Δ. ΠΑΝΤΑΖΗ

ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ:

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ, Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
9 ΠΛΑΤΕΙΑ ΡΩΜΗΣ 9

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
178 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 178



1877

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Περὶ Ἑρᾶς Ἱστορίας.

Ἀριθ. Πρωτοκ. 3579.

Διεκπ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τοὺς κ. Γυμνασιάρχας τοῦ Κράτους.

Εἰδοποιεῖσθε ὅτι ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξετάσασα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Πανταζῆ ὑποβληθεῖσαν αὐτῇ ἱερὰν ἱστορίαν κατ' ἑκτασιν, οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ ἀπαδόντας Ἀγ. Γραφαῖς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαΐου 1877.

Ὁ Ὑπουργὸς
Θ. ΚΑΝΑΚΑΡΗΣ

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν μονογραφὴν τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ βιβλίου τούτου Δ. Πανταζῆ εἶναι κλοπιμαῖον καὶ θὰ ἐνεργῇται ἡ νόμιμος καταδίωξις.



ΠΡΟΛΟΓΟΣ.



Τὴν ἱερὰν ταύτην ἱστορίαν συνέταξα εἰς χρῆσιν ἰδίως τῶν τῆς Α'. τάξεως μαθητῶν τῶν γυμνασίων, εἰς ἣν διδάσκεται τὸ μάθημα τοῦτο, ὅθεν καὶ ἐδόθη ταύτῃ ἡ ἀνάλογος πρὸς τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἑκτασις.

Εἰς τὴν συναρμολόγησιν τοῦ ἔργου μου τούτου εἶχον ἀδιαλείπτως ὑπ' ὄψιν τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ καλὰ σχετικὰ πρὸς ταύτην συγγράμματα.

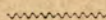
Καλὸν εἶναι νὰ συστηθῇ τοῖς μαθηταῖς ἡ ἀπόκτησις ὁλοκλήρου τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, ἵνα ἐν ταύταις μελετῶσιν ἐπαρκῶς τὰ διάφορα γεγονότα, ὧν γίνεται μνεία ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς ταῦτα σχετικά. Ὁ Μαθητὴς ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐν κεφαλῇ γωνίας τῆς βιβλιοθήκης του τὴν ἁγίαν γραφὴν καὶ τὰ κυριώτατα τῶν ἱστορικῶν τῆς ἐκκλησίας ἱερῶν συγγραμμάτων, ἵνα, οὐ μόνον αὐξάνῃ καὶ περικοσμῇ τὰς γνώσεις του μὲ τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς σωτηρίαν σοφίζηται. Ὁ θεόπνευστος μάλιστα λόγος πρέπει νὰ ἡγῇται τῶν βροτείων ἔργων, καὶ νὰ ᾗναι ὁ λύχνος τοῖς ποσὶν παντὸς ἀνθρώπου.

Οἱ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου γεωγραφικοὶ καὶ τοπογραφικοὶ πίνακες εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβεῖς, τὸ δὲ γεωγραφικὸν λεξικὸν διευκολύνει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς θέσεως τῶν μνημονευομένων τόπων, ὅσων μάλιστα τὰ ὀνόματα δὲν ἐσημειώθησαν ἐν τῷ χάρτῃ, ἵνα μὴ κατασταθῇ γνοφώδεις, δυσδιάκριτος καὶ συγκεχυμένος.

Ὑποβληθεῖσα δὲ κατὰ τὰ νόμιμα τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡ ἱστορία αὕτη, ἐπεδοκιμάσθη εὐμενῶς παρ' αὐτῆς.

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΚΑΤ' ΕΚΤΑΣΙΝ.



ΕΙΣΑΓΩΓΗ.



ΙΕΡΑ Ιστορία λέγεται ἡ ἔκθεσις τῆς διὰ τοῦ θεοπνεύστου λόγου, ἥτοι τῶν ἁγίων γραφῶν, δεδηλωμένης ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ εἰς σωτηρίαν τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου καὶ ἡ διὰ τοῦ ἐνανθρώπησαντος Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τελείωσις τῆς σωτηρίας ταύτης.

Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἱερὰ Ἱστορία εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄρχεται ἀπ' αὐτῆς τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ λήγει κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγεται δὲ διὰ τοῦτο Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· τὸ δὲ δεύτερον, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπολήγει εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, καθ' ἣν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπεφοίτησεν εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους τοῦ Κυρίου, καὶ λέγεται Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης. ⁽¹⁾ Τούτῳ δὲ

(1) Ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἁγίαν γραφὴν τοῦ καθηγητοῦ Κ. Κοντογόνου ἐρανίζομεθα τὴν ἑξῆς σημείωσιν περὶ τῆς λέξεως Διαθήκη.

«Ἡ λέξις Διαθήκη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἑβραϊκὴν ברית καὶ τὴν λατινικὴν testamentum· ἡ δὲ ἐπωνυμία δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ἐπὶ τῆς κοινῶς παραδεγμένης σημασίας, καθ' ἣν δηλοῖ τὴν τελευταίαν ἀνθρώπου τινὸς διάταξιν, ἐκτελεσθησομένην μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἀλλὰ καθόλου ἀντὶ τῆς ἐπαγγελίας, συνθήκης, ἣν ὁ Θεὸς ἐποίησε μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς συν-

προστίθενται καὶ αἱ ἄμεσοι ἐνέργειαι αὐτῶν μετὰ τὸ εἰρημένον γεγονός, ὅπως πάλιν καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει προστίθεται ἐξ ἄλλων πιστῶν πηγῶν ἡ ἔκθεσις γεγονότων συνδεόντων χρονικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς τὴν τῆς Καινῆς.

Πλὴν δὲ τῆς διαιρέσεως εἰς δύο μέρη γενικὰ, χωρίζεται μερικώτερον εἰς κεφάλαια καὶ ταῦτα πάλιν εἰς παραγράφους. Αἱ διαιρέσεις αὗται γίνονται εἰς εὐκολίαν τῆς διδασκαλίας, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν συγγραφέων· ὅθεν δὲν ἔχουσι ἀναφορὰν εἰδικὴν πρὸς τὰ συγκροτοῦντα τὴν ἀγίαν Γραφὴν βιβλία, κεφάλαια καὶ παραγράφους.

θήκης λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς θύραθεν συγγραφεῦσιν, ὡς ἐσημείωσεν ὁ Ἱερώνυμος (in Malach. c. II.), εἰπὼν «*Testamentum non voluntatem »defunctorum sonat, sed pactum viventium.*» Οἱ οὖν μετεχειρίσθησαν ἴσως τὴν λέξιν διαθήκη ἀντὶ τῆς συνθήκης, ἐπεὶ αὕτη μὲν δηλοῖ τὴν συμφωνίαν, ἣν δύο ἴσα πρόσωπα συνάπτουσι πρὸς ἄλληλα· ἡ δὲ διαθήκη δύναται νὰ ληφθῇ γενικώτερον ἐπὶ τῆς θελήσεως καὶ διατάξεως ἀνωτέρου τινὸς πρὸς ὑποδεέστερον. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἔννοιαν Διαθήκη, ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς ἀγίας Γραφῆς, σημαίνει τὴν πάνδημον διακήρυξιν τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θελήσεως περὶ τῶν δεδομένων αὐτοῖς νόμων, ἐντολῶν καὶ ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ (Βασιλ. Δ'. κγ'. 2.—Μακκαβ. Δ'. α. 57.—Πρὸς Κορινθ. Β'. γ'. 14).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ.

§ 1. Δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου (Γεν. Α' καὶ Β').

Ἐν ἀρχῇ ὁ ἀναρχος Θεὸς ἐποίησεν ἐκ τοῦ μηδενὸς διὰ τοῦ λόγου του τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ἡ γῆ ἦτο ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἦτο ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

Οὕτω δὴ ἐχούσης τῆς γῆς, εἶπεν ὁ Θεός, Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκο-
τους, καὶ ἐκάλεσε τὸ μὲν φῶς ἡμέραν, τὸ δὲ σκότος νύκτα, καὶ οὕτω ἐγένετο ἡ πρώτη ἡμέρα καὶ νύξ.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν εἶπεν ὁ Θεὸς καὶ ἐγένετο τὸ διαχω-
ρίζον τὰ ὕδατα τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῶν τῆς γῆς στερέωμα, τὸ
ὁποῖον ἐκάλεσεν οὐρανόν.

Τὴν τρίτην ἡμέραν εἶπεν ὁ Θεὸς καὶ ἐσυνάχθη τὸ ἐπὶ τῆς
γῆς, ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, ὕδωρ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ οὕ-
τως ἐφάνη ἡ ξηρά. Ἐκάλεσε δὲ ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν, καὶ τὰ
συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. Ἐπειτα εἶπε καὶ
ἐβλάστησεν ἡ γῆ χόρτα καὶ δένδρα, φέροντα καρπὸν καὶ σπέρ-
ματα εἰς παραγωγὴν ὁμοίων αὐτοῖς κατὰ τὸ γένος των.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν εἶπεν ὁ Θεὸς καὶ ἐγένοντο οἱ ἐν τῷ
στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρες, καὶ ἐν τούτοις οἱ δύο μεγά-
λοι φωστῆρες, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἵνα φωτίζωσι τὴν γῆν καὶ

χωρίζωσι τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς νυκτὸς καὶ νὰ ὦσιν ὡς διακριτικά σημεῖα τῶν καιρῶν τῶν ἐνιαυτῶν.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ἔγειναν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ τὰ ἔρπετά τὰ ἐν τοῖς ὕδασι, οἷον τὰ κήτη καὶ πάντα ὅσα ζῶσιν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὰ διάφορα γένη αὐτῶν· ἔπειτα εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεὸς λέγων: Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα, καὶ τὰ πετεινὰ νὰ πληθυνθῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὴν ἕκτην ἡμέραν εἶπεν ὁ Θεὸς καὶ ἐξήγαγεν ἡ γῆ τὰ ζῶα τὰ τετράποδα καὶ τὰ ἔρπετά, καὶ οὕτως ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ χερσαῖα ἔρπετά κατὰ τὰ γένη αὐτῶν.

Ἐπειτα τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶπεν ὁ Θεός: Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν, ν' ἄρχῃ πάντων τῶν ζώων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ οὕτως ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ πρῶτον ζεῦγος τῶν ἀνθρώπων, ἄρσεν καὶ θῆλυ. Λαβὼν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ἔπλασε τὸν πρῶτον ἄνδρα καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· ὠνόμασε δὲ αὐτὸν Ἀδάμ. Κατακοιμήσας δὲ τοῦτον, ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐποίησε τὴν πρώτην γυναῖκα, τὴν Εὕαν. Εὐλόγησε δὲ ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὕαν λέγων: αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ ἐξουσιάσατε αὐτήν, καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν, καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν πάντα τὰ φυτὰ καὶ ἐν γένει πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ ἦσαν καλὰ λίαν· καὶ οὕτω συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε ταύτην καὶ τὴν ἡγίασε.

§ 2. Παράδεισος καὶ πτώσις τοῦ ἀνθρώπου.

(Γεν. Β'. καὶ Γ').

Ὁ Θεὸς ἐφύτευσε παράδεισον ἐν Ἑδὲμ καὶ ἐξανέστησεν ἐν

αὐτῷ πᾶν δένδρον ὥρατον εἰς τὴν ὄρασιν, φέρον καρπὸν καλὸν εἰς βρώσιν, καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ παραδείσου τὸ δένδρον τῆς ζωῆς καὶ τὸ δένδρον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ. Ποταμὸς δὲ ἐπήγαζεν ἐξ Ἑδὲμ ἵνα ποτίζη τὸν παράδεισον. Ἐκεῖθεν δὲ ἐχωρίζετο εἰς τέσσαρας κλάδους, οἵτινες ὀνομάζονται Φισὼν, Γεὼν, Τίγρις καὶ Εὐφράτης. Καὶ ἔλαθεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἔπλασε, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν παράδεισον, ἵνα ἀπολαμβάνῃ τὰ ἐκεῖ καλὰ καὶ νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ φυλάττῃ αὐτόν. Ἐδωκε δὲ ἐντολὴν εἰς τὸν Ἀδὰμ, εἰπὼν, Νὰ τρώγῃς ἀπὸ πάντων τῶν εἰς τὸν παράδεισον δένδρων, ἀπὸ δὲ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ νὰ μὴ φάγητε· ἅμα δὲ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ θά ἀποθάνητε. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἦσαν εἰς τὸν παράδεισον γυμνοί, ἀπαθεῖς, ἀναμάρτητοι, μακάριοι καὶ ἀθάνατοι, καὶ ὅλα τὰ θηρία ἦσαν ἀβλαβῆ καὶ ὑποτεταγμένα εἰς αὐτοὺς, καὶ ἔδωκεν ὁ Ἀδὰμ ὀνόματα εἰς ἕκαστον γένος αὐτῶν. Ποῦ τῆς γῆς ἦτο ἡ Ἑδὲμ δὲν γνωρίζεται. Τὰ συμπεράσματα τῶν ἐρευνητῶν δὲν ἀπολήγουσιν εἰς ἀναντίρρητον λύσιν.

Ὁ Θεὸς εἶχε ποιήσει εἰς καιρὸν, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζομεν, ἀγγέλους, πρὸ τῆς δημιουργίας βέβαια τοῦ κόσμου (Ἰωβ ΛΗ', 7), οἵτινες εἶναι νοερά καὶ λογικὰ ὄντα καὶ καθαρὰ πνεύματα. Ἐπειδὴ δὲ τινες αὐτῶν ἁμαρτήσαντες ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐξέπεσαν τῆς δόξης αὐτῶν διὰ τὴν οἵησίν των καὶ ἔγειναν πονηρὰ πνεύματα, δαίμονες· ὧν ὁ πρῶτος λέγεται Διάβολος, Σατανᾶς. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος λέγει· «Ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ, σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους». Ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας, ὁ καὶ Θαδδαῖος, λέγει περὶ αὐτῶν· «Ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλ' ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν».

Οἱ πονηροὶ οὗτοι δαίμονες ἠθέλησαν ἐκ φθόνου νὰ φέρωσιν εἰς ἀποστασίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς μακαρίους ἕως τότε ὄντας Ἀδὰμ καὶ Εὐάν, καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος. Ὅθεν ὁ πεπτωκὸς διάβολος διὰ τοῦ ὄφους, ὅστις ἦτο τὸ

φρονιμώτατον ὅλων τῶν ζώων, ἐξεπλάνησε μὲ πονηρίαν τὴν Εὐαν, εἰπὼν εἰς αὐτὴν : Τῷ ὄντι εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς ὑμᾶς νὰ μὴ φάγητε καρπὸν κανενὸς δένδρου τοῦ παραδείσου; Ἡ γυνὴ ἀπεκρίθη : Μόνον ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παραδείσου εἶπεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγωμεν, ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν. Τότε εἶπεν ὁ πονηρὸς τῇ Εὐᾷ : Δὲν θ' ἀποθάνητε, ἀλλὰ σᾶς ἀπηγόρευεν ὁ Θεὸς νὰ φάγητε ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ τοῦ δένδρου, διότι ἤξευρεν ὅτι θὰ γενῆτε ὡς θεοὶ γνωρίζοντες τὸ καλὸν καὶ πονηρὸν. Οὕτω δὲ κατέπεισεν αὐτὴν νὰ φάγῃ τὸν καρπὸν τοῦ ἀπηγορευμένου δένδρου· ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγεν, ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ ἔφαγεν. Ἀμέσως δὲ ἐκατάλαβαν ὅτι ἦσαν γυμνοί. Ὅθεν ἔράψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν περιζώματα. Ὁργισθεὶς δὲ ὁ Θεὸς διὰ τὴν παράβασιν ταύτην τῆς ἐντολῆς του, ἠρώτησεν αὐτοὺς περὶ τούτου. Καὶ ἡ μὲν Εὐᾷ εἶπεν, ὅτι ὄφρις τὴν ἠπάτησεν, ὁ δὲ Ἀδὰμ, ὅτι ἡ γυνή, ἣν ἔδωκεν εἰς αὐτόν, τοῦ ἔδωκε καὶ ἔφαγε. Τότε ὁ Θεὸς ἐδίωξεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ κατηράσθη αὐτοὺς. Καὶ τὸν μὲν ὄφιν κατηράσθη νὰ ἔρπη καὶ νὰ τρώγῃ γῆν, προσθέσας, ὅτι θὰ θέσῃ ἐχθρὰν μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς καὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι αὐτὸ θὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφρεως. Τὴν Εὐᾷ κατηράσθη εἰπὼν, Μὲ λύπας νὰ γεννᾷς τὰ τέκνα σου, καὶ νὰ ἦσαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός σου. Εἰς δὲ τὸν Ἀδὰμ εἶπεν, Ἐπειδὴ ἤκουσας τῆς γυναικὸς σου, ἐπικατάρατος νὰ ἦναι ἡ γῆ καὶ τὰ ἔργα σου, μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου σου νὰ τρώγῃς τὸν ἄρτον σου, ἕως νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ δίδει συγχρόνως ἐλπίδα σωτηρίας δι' ἐλευσεως λυτρωτοῦ, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ὅτι γόνος γυναικὸς θὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφρεως, ὑπερ ἔννοεῖ τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, λύτρωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ κράτους τοῦ διαβόλου. Διώξας δὲ ὁ Θεὸς τοὺς πρωτοπλάστους ἐκ τοῦ παραδείσου, ἔθηκεν εἰς φυλακὴν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς τὰ Χερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν.

§ 3. Τοῦ Ἀβελ ὁ φόνος ὑπὸ τοῦ Κάιν· ὁ Σὴθ καὶ οἱ ἀπόγονοί των (Γεν. Δ').

Ὁ Ἀδὰμ ἐγέννησεν ἐκ τῆς Εὕας υἱούς, τὸν Κάιν καὶ τὸν Ἀβελ καὶ θυγατέρας. Καὶ ὁ μὲν Κάιν ἦτο γεωργός, ὁ δὲ Ἀβελ ποιμήν. Καθεὶς τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν προσήνεγκε τῷ Θεῷ θυσίαν, ὁ μὲν Ἀβελ ἐκ τῶν πρωτοτόκων τῶν θρεμμάτων του, ὁ δὲ Κάιν ἐκ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Ἐπειδὴ ἡ δὲ μὲν θυσία τοῦ Ἀβελ ἔγεινεν εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεόν, ἡ δὲ τοῦ Κάιν ὄχι, καὶ τοῦτο διότι ὁ Ἀβελ ἦτο δίκαιος καὶ εὐσεβής, ὁ δὲ Κάιν πονηρὸς καὶ ἁμαρτωλὸς, διὰ τοῦτο ἐλυπήθη ὁ Κάιν καὶ σκυθρωπὸς διὰ τὴν προτίμησιν τοῦ Ἀβελ ἔγεινε· διὸ παραμερίσας τὸν ἀδελφόν του ὁ Κάιν εἰς τὴν πεδιάδα, ἐφόνευσεν αὐτόν. Εὐθὺς μετὰ τὸν φόνον ἠρώτησεν ὁ Θεὸς τὸν Κάιν, «Ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου;» ὁ Κάιν ἀπέκρίθη, «Δὲν γνωρίζω, μήπως εἶμαι ἐγὼ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου;» Τότε ὁ Θεὸς ἐπαναλαμβάνει, «Τί ἔπραξας; ἡ φωνὴ τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου φωνάζει πρὸς με ἐκ τῆς γῆς· διὰ τοῦτο νὰ ᾗται ἐπικατάρατος εἰς τὴν γῆν, ἥτις ἔπιε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου, νὰ στεναζῇ καὶ νὰ τρέμῃ.» Ὁ δὲ Κάιν εἶπε, «Μέγιστον εἶναι τὸ ἐγκλημά μου καὶ διὰ τοῦτο ἀσυγχώρητον. Θὰ τρέμω καὶ θὰ στενάζω πλανάμενος εἰς τὴν γῆν, καὶ θὰ με ἀποκτείνῃ πᾶς ὅστις ἤθελε με εὖρει.» ἄλλ' ὁ Θεὸς ἔθεσε σημεῖον εἰς τὸν Κάιν, ἵνα μὴ τὸν ἀποκτείνῃ ὅστις ἤθελε τὸν ἀπαντήσῃ· ἔφυγε δὲ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ κατέκρησεν ἐν γῇ Ναῖδ, ἀπέναντι τῆς Ἑδέμ. Ἀποκτήσας δὲ υἱὸν τὸν Ἐνῶχ, ὠκυδόμησε πόλιν καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὴν μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ του τούτου.

Ὁ Ἀδὰμ ἀπέκτησε μετὰ ταῦτα ἄλλον υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασε Σὴθ, καὶ ἀφοῦ ἐζήσεν ἐπτακόσια ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σὴθ, ἀπέθανεν ἐτῶν ἑννεακοσίων τριάκοντα. Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σὴθ ὑπῆρξαν εὐσεβεῖς, ἐν ᾧ οἱ τοῦ Κάιν ἔγειναν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἀσεβεῖς. Μεταξὺ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σὴθ ἀξιωμακτονεῦται μάλιστα εἶναι ὁ Ἐνῶχ καὶ ὁ υἱὸς του Μαθουσάλας. Καὶ τὸν μὲν Ἐνῶχ, εὐαρεστήσαντα τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ ἴδῃ

θάνατον, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, μετέθηκεν ὁ Θεὸς καὶ δὲν εὗρίσκετο, ὁ δὲ Μαθουσάλας ἔγεινε μακροβιώτατος πάντων τῶν ἀνθρώπων, ζήσας ἔτη ἑννεακόσια ἐξήκοντα ἑννέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ.

§ 4. Κατακλυσμός (Γεν. γ').

Ἀφ' οὗ ἐπληθύνθησαν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρχισαν νὰ τρέπωνται εἰς πονηρίας καὶ νὰ παραδίδονται εἰς παντὸς εἶδους κακίας καὶ ταύτας νὰ ἔχωσι πάντοτε εἰς τὸν νοῦν των. Ὁθεν ὁ Θεὸς ἰδὼν, ὅτι ἐφθάρη ἡ γῆ καὶ ἦτο πλήρης ἀδικίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινά· εἶπε δὲ ὅτι αἱ ἡμέραι αὐτῶν θὰ ᾔναι ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη, ὅπερ θεωρεῖται ὡς δοθεῖσα προθεσμία ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν εἰς διόρθωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅμως οὐδόλως μετεμελήθησαν, μάλιστα δὲ περισσότερα κακὰ ἔπραττον.

Μόνος τότε δίκαιος ἄνθρωπος εὐαρεστῶν τῷ Θεῷ ἦτο ὁ Νῶε· εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς υἱούς, τὸν Σήμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Ἰάφεθ. Θέλων ὁ Θεὸς νὰ σώσῃ αὐτὸν λέγει αὐτῷ πρῶτον τὴν ἀπόφασίν του, ἔπειτα τὸν προσέταξε νὰ κατασκευάσῃ κιβωτὸν ἐκ ξύλων, τὸ μῆκος τριακοσίων πήχεων, τὸ πλάτος πεντήκοντα, τὸ ὕψος τριάκοντα, νὰ κατασκευάσῃ ἐν αὐτῇ νοσσιὰς, καὶ νὰ ἀσφαλτώσῃ αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Ἀφ' οὗ ὁ Νῶε ἀπετελείωσε τὴν κιβωτὸν, ὁ Θεὸς ἐπρόσταξεν αὐτὸν νὰ παραλάβῃ εἰς αὐτὴν ἀνὰ δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἐξ ὅλων τῶν ζώων τῶν μὴ καθαρῶν, καὶ ἀνὰ ἑπτὰ ἐκ τῶν καθαρῶν, ὅσα δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσωσιν εἰς ὕδωρ, καὶ τροφὰς ἱκανὰς, εἰπὼν ὅτι μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας θέλει φέρεи ὕετὸν ἐπὶ τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια. Εἰσῆλθον δὲ, ὅταν ὁ Θεὸς εἶπεν, ὁ Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν

καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, Σήμ, Χάμ καὶ 'Ιά-
φεθ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὅλοι οὐκ ἄνθρωποι, καὶ
τὰ ὀρισθέντα ζῶα. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Νῶε ἐκλείσει τὴν θύραν τῆς
κιβωτοῦ, διερράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, ἤνοιξαν
οἱ καταρράχται τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔβρεξεν ἀδιακόπως ἐπὶ τὴν
γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Ἐκ τού-
του ἐπλημύρισαν τὰ ὕδατα καὶ ὑψώθησαν δεκαπέντε πῆχεις
ὑπεράνω τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων, καὶ ἦτο ἡ γῆ οὕτω πλημυ-
ρισμένη ἡμέρας ἑκατὸν πενήκοντα. Πάντες οἱ ἐκτὸς τῆς κι-
βωτοῦ μείναντες ἄνθρωποι καὶ πάντα τὰ ζῶα κατεποντίστη-
σαν καὶ ἀπέθανον, ἡ δὲ κιβωτὸς ἐπέπλεεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὅτε
δὲ ἤρχισαν νὰ ἀποσύρωνται τὰ ὕδατα, ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς
ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη Ἀραράτ μετὰ ἑπτὰ μῆνας. Μετὰ δέκα δὲ
μῆνας ἐφάνησαν αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων. Ὁ Νῶε, ἵνα πληροφο-
ρηθῇ ἂν ἔπαυσαν τὰ ὕδατα εἰς τὴν γῆν καὶ ἂν ἐφάνη ἡ ξηρὰ,
ἀπέστειλεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ τὸν κόρακα, ἀλλ' οὗτος δὲν ἐπέ-
στρεψεν εἰς τὴν κιβωτόν. Ἐπειτα ἀπέστειλε τὴν περιστερὰν,
ἥτις, μὴ εὐροῦσα τόπον διὰ νὰ σταθῇ, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Νῶε.
Μετὰ ἡμέρας ἑστειλε πάλιν τὴν περιστερὰν· αὕτη δὲ ἐπιστρέ-
ψασα ἔφερεν ἐλαίας κάρφος. Τέλος ἑστειλε μετὰ ἑπτὰ πάλιν
ἡμέρας τὴν περιστερὰν, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὴν
κιβωτόν, ἐπειδὴ εἶχεν ἤδη ξηρανθῇ ἡ γῆ. Τελευταῖον ὁ Θεὸς
εἶπεν εἰς τὸν Νῶε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ αὐτὸς καὶ ἡ
γυνὴ του καὶ υἱοὶ του καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν του· ἐξῆλθον
δὲ καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα.

Ἄρα ἐξελθὼν ὁ Νῶε, κατεσκεύασε θυσιαστήριον καὶ προσ-
ῆνεγκεν εἰς τὸν Θεὸν θυσίαν ἀπὸ πάντων τῶν καθαρῶν κτηνῶν
καὶ πτηνῶν· εὐχαριστηθεὶς δὲ ὁ Θεὸς ἐκ τῆς εὐσεβείας ταύτης
τοῦ Νῶε εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ τοὺς υἱούς του καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ ἐξου-
σιάσατε αὐτήν. Ἔστητε δὲ διαθήκην πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δὲν θὰ
ἐπιφέρῃ πλέον κατακλυσμὸν εἰς τὴν γῆν, ἵνα καταφθείρῃ αὐ-
τήν· ἔδωκε δὲ σημεῖον τῆς διαθήκης τὸ οὐράνιον τόξον, ὅπερ
λέγεται ἵρις.

§ 5. Υἱοὶ τοῦ Νῶε, Πυργοποιία καὶ σύγχυσις τῆς γλώσσης (Γεν. Θ'. ΙΑ').

Ὁ Νῶε ἤρχισε νὰ γεωργῇ τὴν γῆν, ἐφύτευσε δὲ καὶ ἀμπελῶνα. Ἐπειδὴ δὲ ἔπιεν ὡς γεωργὸς οἶνον περισσότερον τοῦ δέοντος, ἐμέθυσε καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῇ σκηνῇ του. Χάμ, ὁ υἱὸς του, ἰδὼν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς του, ἐξῆλθε καὶ εἶπε τὸ γεγονός εἰς τοὺς δύο ἀδελφοὺς του, τὸν Σὴμ καὶ Ἰάφεθ. Οὗτοι δὲ, σεβόμενοι τὸν πατέρα αὐτῶν, ἔλαβον τὸ ἱμάτιον, τὸ ἔθεσαν ἐπὶ τὰ δύο νῶτά των καὶ βαδίσαντες ὀπισθοπόρῳ ἐσκέπασαν αὐτὸν χωρὶς νὰ ἴδῳσι τὴν γύμνωσίν του. Συνελθὼν δὲ ὁ Νῶε καὶ μαθὼν τὰ γενόμενα, τὸν μὲν Χάμ, διότι ἀπρεπῶς οὗτος ἐφέρθη, κατηράσθη, τὸν δὲ Σὴμ καὶ τὸν Ἰάφεθ ὑπλόγησε, προειπὼν εἰς ἐκείνους μὲν τὸ δυστυχὲς μέλλον τῆς γενεᾶς του, εἰς τοὺς δὲ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν τῶν ἀπογόνων των. Ζῆσας ὁ Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τριακόσια πεντήκοντα ἔτη, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἑτῶν ἑννεακοσίων πεντήκοντα.

Μετὰ τὸν κατακλυσμὸν μίαν γλῶσσαν μόνον παγκόσμιον ὠμίλουν οἱ ἄνθρωποι. Ὅτε δὲ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἐπληθύνθησαν, ἀπεφάσισαν, πρὶν ἢ διασπαρῶσι, νὰ οἰκοδομήσωσιν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Σενναῖρ (περὶ τὴν νῦν λεγομένην Βαβυλῶνα, τὴν παλαιὰν Βαβυλωνίαν) πόλιν καὶ πύργον, τοῦ ὁποῦο ἡ κορυφὴ νὰ φθάσῃ ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ μένῃ τὸ ὄνομα αὐτῶν περιφημον εἰς τὴν γῆν. Παρασκευάσαντες δὲ πλίνθους ὀπτῆς γῆς, ἤρξαντο τοῦ ἔργου. Ἀλλ' ὁ Θεὸς, ἀποφασίσας νὰ ταπεινώσῃ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν, ἐσύγχυσε τὴν γλῶσσάν των, καὶ δὲν ἑκαταλάμβανε πλέον ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ οὕτως ἔπαυσαν ἀφέντες ἀτελεῖς τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ, καὶ διεσπάρησαν εἰς ὅλην τὴν γῆν ἕκαστος μετὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν ὠνομάσθη σύγχυσις (βαβέλ), διότι ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἐσύγχυσε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκείθεν τοὺς διέσπειρεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

§. 5. Κλήσις τοῦ Ἀβραάμ. Γέννησις τοῦ Ἰσαὰκ
(Γεν. 1Α'—1Η').

Ἀφ' οὗ διεσπάρησαν οἱ ἄνθρωποι καὶ συνεστήθησαν τὰ ἔθνη, ἤρχισαν βαθμικῶς νὰ λησμονῶσι τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ νὰ περιπίπτωσιν εἰς εἰδωλολατρείαν.

Ἐν τοιαύτῃ ἐκπτώσει τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπεφάσισεν ὁ Θεὸς νὰ ἐκλέξῃ εὐσεβῆ ἄνδρα, ὅπως ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ γεννηθῇ ὁ τοῦ Κόσμου Σωτὴρ καὶ εὐλογηθῶσι πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ὡς τοιοῦτον δὲ ἐξελέξατο ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, υἱὸν Θάρῶ ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων μετοικήσαντος εἰς Χαρρὰν ἐν Μεσοποταμίᾳ.

Εἶπε δὲ εἰς τὸν Ἀβραμ. (ὅπως τότε ἐλέγετο) «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ ἔλθε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ εὐλογήσω σε καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου καὶ ἔσῃ εὐλογητὸς, καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσομαι, καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.» Οὕτω κατέστη ὁ Ἀβραμ. γενάρχη τοῦ μέλλοντος ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὅτε ἐκλήθη ὁ Ἀβραμ παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μετοικήσῃ εἰς Χαναὰν, ἦτο αὕτη ἀραιῶς καὶ σποράδην κατοικημένη. Οἱ ὀλίγοι αὐτῆς κάτοικοι ἦσαν διηρημένοι εἰς φύλα ἢ ἔθνη διάφορα· ταῦτα δὲ ἦσαν ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων.

Πᾶσα δὲ πόλις τούτων μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῆς ἀπετέλει πολιτείαν ὑπὸ ἰδίου ἀρχηγὸν ἢ βασιλέα. Οἱ βασιλεῖς οὗτοι ἦσαν ἀρχηγοὶ τῶν πόλεων καὶ ὁδηγοὶ ἐν πολέμοις, ἐνίοτε δὲ καὶ ἱερεῖς τοῦ ἰδίου αὐτῶν θρησκεύματος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα ἦτο εὐρεῖα ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους της, καὶ εἶχε διαθεσίμους βοσκὰς πολλὰς, ἐπετρέπετο εἰς ξένους ποιμένας νὰ κατασκευάσωσιν ἐν αὐταῖς καὶ νὰ ποιμένωσι τὰ πρόβατά των, ἀνταλλάσσοντες τὰ προϊόντα τῶν βοσκημάτων των μὲ τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας τῶν ἐγχωρίων.

Ὁ Ἀβραάμ ὑπακούσας εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, ἀνεχώρη-

σεν ἐκ τῆς Χαβράν μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Σάρρας καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Λώτ, υἱοῦ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀβράν, καὶ ἦλθεν εἰς Χαναάν. Ἐλάβον δὲ μεθ' ἑαυτῶν τοὺς δούλους καὶ τὰς δούλας των καὶ ὅλα τὰ κτήνη καὶ τὰ ποίμνια των· ἦτο δὲ τότε ἐτῶν ἐβδομήκοντα πέντε ὁ Ἀβραμ.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν γῆν Χαναάν. εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραμ· Τὴν γῆν ταύτην θὰ δώσω κληρονομίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου, καὶ τὸ ὄνομά σου δὲν θὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς Ἀβραμ ἀλλ' Ἀβραάμ, διότι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν σὲ κατέστησα.»

Συμβάντος δὲ λιμοῦ ἠναγκάσθη ὁ Ἀβραάμ. ν' ἀποδημήσῃ πανοικί εἰς Αἴγυπτον. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐπανῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Χαναάν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Λώτ εἶχον πολλὰ κτήνη καὶ ποίμνια καὶ συνέβαινον ἔριδες μεταξὺ τῶν ποιμένων των, ἐχωρίσθησαν, καὶ ὁ μὲν Λώτ ἐξέλεξε καὶ ἐγκατεστάθη πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν περὶχωρον τοῦ Ἰορδάνου, γόνιμον κοιλάδα, ὅπου ἦσαν τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα καὶ ἄλλαι τρεῖς πόλεις· ὁ δὲ Ἀβραάμ μετέβη εἰς Χεβρὼν καὶ κατώκησε παρὰ τὴν δρυὶν τὴν Μαμβρῆν, ὅπου ὠκοδόμησε καὶ θυσιαστήριον.

Οἱ τῶν πόλεων τῆς πεδιάδος, ἐν ᾗ εἶχεν ἀποκατασταθῇ ὁ Λώτ, πέντε βασιλεῖς, ἀποστατήσαντες ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τοῦ Χοδολλογομόρ βασιλέως Ἐλάμ, προύκαλεσαν τὴν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐπιδρομὴν τούτου καὶ τριῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῦ βασιλέων. Κατατροπώσαντες οὗτοι τὰς δυνάμεις τῶν ἀποστατῶν βασιλέων καὶ λεηλατήσαντες τὴν χώραν ἀπῆλθον, ἀπαγόντες καὶ τὸν Λώτ αἰχμάλωτον. Μαθὼν ὁ Ἀβραάμ τὸ γεγονὸς ἐν τῇ δρυὶ τῇ Μαμβρῇ, παρέλαβε τοὺς οἰκογενεῖς τοῦ τριακοσίου δέκα καὶ ὀκτὼ καὶ τινὰς βοηθοὺς, κατεδίωξε τοὺς νικητὰς ἐκείνους βασιλεῖς, τοὺς ἐνίκησε καὶ παρέλαβε τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Λώτ, καὶ ὅσους ἀνθρώπους καὶ πράγματα καὶ ζῶα εἶχον οὗτοι ἀρπάσει, καὶ ἐπέστριψεν εἰς Σόδομα μετὰ πολλῶν λαφύρων.

Ὁ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, προσήνεγκεν εἰς τὸν Ἀβραάμ ἄρτον καὶ οἶνον καὶ εὐλόγησεν αὐτόν, διότι ἐνίκησε τοὺς ἐχθρούς. Ὁ Ἀβραάμ. ἔδωκε τῷ Μελ-

χισεδὲκ τὸ δέκατον μέρος ἀπὸ πάντων τῶν λαφύρων. Εἰς δὲ τὸν βασιλὲς τῶν Σοδόμων ἔδωκεν ὅσα τοῦ εἶχον ἀρπάσει οἱ ἐχθροί, μὴ δεχθεὶς τίποτε νὰ κρατήσῃ δι' ἑαυτὸν, εἰμὴ μερίδιά τινα διὰ τοὺς συστρατεύσαντας μετ' αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ὅτι οἱ ἀπόγονοί του θὰ ἦναι ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Ἀβραάμ, καὶ τοι ἄτεκνος, ἐπίστευσεν ὅμως εἰς τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ. Προσέθηκε δὲ ὁ Θεὸς ὅτι ἤθελε δώσει εἰς τὴν γενεάν του κληρονομίαν τὴν γῆν Χαναάν καὶ υποχέ-ρια αὐτῆς τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς πέριξ κατοικοῦντα ἔθνη.

Ἡ γυνὴ τοῦ Ἀβραάμ Σάρρα ἦτο στεῖρα, καὶ οὐδὲ ὑπῆρχεν ἐλπίς εἰς αὐτὸν νὰ ἀποκτήσῃ τέκνα, διότι ἦσαν ἀμφότεροι γέροντες. Ἀλλ' ὅμως εἶχε πίστιν ὅτι ἤθελεν ἐκπληρωθῇ ἡ ἀνωτέρω ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς πληθύος τῆς γενεᾶς του, ὡς ἐβεβαίωσεν αὐτὸν καὶ ἐν ὁράματι ὁ Θεός.

Ἐν ᾧ δὲ ἐκάθητο τὸ μεσημέριον εἰς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς του, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δρυὶ τῇ Μαμβρῇ. Ἀναβλέψας ὁ Ἀβραάμ εἶδε τρεῖς ἄνδρας, πλησίον του σταθέντας. Τοὺς ὑπεδέχθη λοιπὸν καὶ τοὺς ἐφιλοξένησε· λέγει δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν Ἀβραάμ, ὅτι θέλει ἀποκτήσῃ υἱόν. Ἡ ἐπαγγελία αὕτη ἐφάνη παράξενος εἰς τὴν Σάρραν καὶ ἐγέλασε, διότι αὕτη μὲν ἦτο ἐννευήκοντα ἔτων, ὁ δὲ Ἀβραάμ ἑκατόν. Ἀλλ' ὅμως πληρωθέντος τοῦ χρόνου, ἡ Σάρρα ἔτεκεν υἱόν, ὅστις ὠνομάσθη Ἰσαάκ.

Ὁ Ἀβραάμ, πρὶν ἢ ἀποκτήσῃ τὸν Ἰσαάκ, εἶχε γεννήσει υἱὸν ἐκ τῆς παιδίσκης του, τῆς Αἰγυπτίας Ἀγαρ, κατὰ τὴν τότε συγκεχωρημένην εἰς τοὺς ἀτέκνους συνήθειαν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ἰσμαήλ. Τὴν Ἀγαρ μετὰ τοῦ Ἰσμαήλ ἀπεμάκρυνεν ὕστερον ἐκ τῆς κατοικίας του ὁ Ἀβραάμ κατ' αἴτησιν τῆς Σάρρας, διότι ἐφοβήθη αὕτη μήπως γείνη ὁ Ἰσμαήλ κληρονόμος μὲ τὸν υἱὸν τῆς Ἰσαάκ. Ἀπελθοῦσα δὲ ἡ Ἀγαρ μετὰ τοῦ Ἰσμαήλ, κατόκησεν εἰς τὴν ἔρημον Βηρσαβέε· ἐκεῖ δὲ εἶπεν ὁ Θεὸς τῇ Ἀγαρ, ὅτι θέλει καταστήσει εἰς ἔθνος μέγα τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσμαήλ. Καὶ τῷ ὄντι, λαβὼν ὁ Ἰσμαήλ γυναῖκα Αἰγυπτίαν, κατόκησεν εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ἀπέκτησεν ἐκ ταύ-

της δώδεκα υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἐγένετο οὕτω μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ γενάρχης τοῦ μεγάλου ἔθνους τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Εἰς τὸν Ἀβραάμ διετάχθη παρὰ Θεοῦ καὶ ἡ περιτομή, ἥτις ἦτο τύπος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ὅθεν περιέτεμε πάντας τοὺς τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

§ 7. Σοδόμων καὶ Γομόρρων καταστροφή (Γεν. ΙΘ').

Εἰς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα, ὅπου κατώκησεν ὁ Λὼτ, οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἀσεβέστατοι, ἄσεμνοι καὶ αἰσχροὶ, οὐδένα νόμον ἥθικόν φυλάττοντες. Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραάμ, ὅτι θέλει καταστρέψει τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν κατοίκων, καὶ ὅτι ἂν ἤθελον εὐρεθῇ ἐν αὐτοῖς τοῦλάχιστον δέκα ἄνθρωποι εὐσεβεῖς, δὲν ἤθελε καταστρέψει τὸν τόπον, ἵνα μὴ συναπολεσθῶσι μετὰ τῶν ἀσεβῶν καὶ οἱ δέκα δίκαιοι. Ἀλλ' οὐδὲ δέκα τοιοῦτοι εὐρέθησαν. Ὅθεν ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφή των, ἥτις ἐγένετο ὡς ἐξῆς.

Ἐν ᾧ ἐσπέραν τινὰ ἐκάθητο ὁ Λὼτ παρὰ τὴν αὐλὴν τῶν Σοδόμων, ἰδὼν εἰσερχομένους δύο ξένους, ἀναστὰς προϋπήνησεν αὐτοὺς, τοὺς προσεκύνησε καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Οὗτοι ἦσαν ἄγγελοι. Τὴν νύκτα οἱ Σοδομίται περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν καὶ ἀπήτην νὰ δοθῶσι πρὸς αὐτοὺς παρὰ τοῦ Λὼτ οἱ δύο ξένοι. Ὁ Λὼτ παρεκάλει τοὺς Σοδομίτας νὰ μὴ πονηρεύωνται καὶ κακουργῶσιν, αὐτοὶ δὲ ἐπέμενον καὶ ὥρμησαν κατὰ τοῦ Λὼτ, ἀλλ' οἱ ἄγγελοι εὐθὺς ἤπλωσαν τὰς χεῖράς των καὶ ἔστυραν τὸν Λὼτ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐκλείσαν τὴν θύραν, τοὺς δὲ Σοδομίτας ἐτύφλωσαν καὶ οὕτως ἀπῆλθον. Τότε οἱ ἄγγελοι λέγουσιν εἰς τὸν Λὼτ νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ τόπου τοὺς οἰκείους του, διότι ἐστάλησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ καταστρέψωσι τὸν τόπον ἐκεῖνον. Ἐλαβὼν δὲ τὸν Λὼτ καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰς θυγατέρας του, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐξήγαγον ἐκ τῆς πόλεως, τοὺς διέταξαν νὰ σπεύσωσι φεύ-

γοντες καὶ νὰ μὴ περιβλέψωσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ὁ Ἀὐτὸς κατέφυγεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σηγὼρ, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Ἐπεσε δὲ τότε πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ θειάφιον εἰς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα καὶ ὅλην τὴν περὶχωρὸν, καὶ κατέστρεψεν αὐτὰ καὶ τοὺς τακοίκους αὐτῶν ὥς καὶ τὰς πλησίον πόλεις Ἀδαμὰ καὶ Σωβαίμ, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἔγεινεν ἡ θάλασσα Ἀλυκὴ, ἥτοι ἡ Νεκρὰ νῦν λεγομένη θάλασσα. Ἡ γυνὴ τοῦ Ἀὐτοῦ φεύγουσα ἔστρεψεν ὀπίσω τοὺς ὀφθαλμούς της νὰ ἴδῃ, παρακούσασα τὴν προσταγὴν τοῦ ἀγγέλου, καὶ εὐθὺς ἔγεινε στήλη ἄλατος. Ὁ δὲ Ἀὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἐκ τῆς Σηγὼρ φοβηθεὶς μετέβη καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ πλησίον ὄρος ἐν σπηλαίῳ. Ἀπόγονοι τοῦ Ἀὐτοῦ ἐγένοντο οἱ Μωαβῖται καὶ οἱ Ἀμμωνῖται.

§ 8. Θυσία τοῦ Ἰσαὰκ (Γεν. ΚΒ').

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Σοδόμων κτλ. ὁ Ἀβραὰμ μετόκησεν ἐν Γεράροις, χώρα τῶν Φιλισταίων πλησίον τῆς Γάζης. Ἐκεῖ δὲ ὥρυξε φρέαρ, ὅπερ ὠνομάσθη φρέαρ ὄρκου, διότι ἐκεῖ ὤμοσαν ὁ τοῦ τόπου βασιλεὺς Ἀβεμέλεχ καὶ ὁ Ἀβραὰμ καὶ ἔκαμαν συνθήκην.

Γεννηθέντος τοῦ Ἰσαὰκ καὶ εἴκοσι πέντε περίπου ἐτῶν γενομένου, ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν καὶ ὑπακοὴν τοῦ Ἀβραὰμ διὰ μεγάλης καὶ σπουδαίας δοκιμασίας. Λέγει λοιπὸν εἰς αὐτόν· Ἀβραὰμ, Ἀβραὰμ, λάβε τὸν ἀγαπητόν σου υἱὸν Ἰσαὰκ καὶ ὕπαγε εἰς τὸ ὄρος καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐγὼ σοι δεῖξω θυσίασον αὐτὸν εἰς ἐμέ. Ὁ Ἀβραὰμ ἐγερεῖς τῷ πρῶτῳ ἐπέσαζε τὴν ὄνον του, καὶ παραλαβὼν τὸν Ἰσαὰκ καὶ σχίσας ξύλα ἤλθε μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεός. Ἀφίσας δὲ τοὺς δύο δούλους, τοὺς ὁποίους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὴν ὄνον, ἔθηκε τὰ ξύλα εἰς τὸν ὄμον τοῦ Ἰσαὰκ, ἔλαβε δὲ καὶ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἤλθον καὶ οἱ δύο εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας. Οἰκοδομήσας δὲ ἐκεῖ θυσιαστήριον ὁ Ἀβραὰμ καὶ συμποδίσας τὸν Ἰσαὰκ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ἀμα δὲ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα νὰ λάβῃ τὴν μά-

χαίραν νὰ σφάξῃ τὸν υἱόν του, ἀκούει ἄγγελον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγοντα, Ἀβραάμ, Ἀβραάμ, μὴ ἐπιβάλης τὴν χειρά σου εἰς τὸ παιδίον, μὴ ποιήσης τίποτε εἰς αὐτό· τῶρα ἐγνώρισα ὅτι φοβεῖσαι τὸν Θεόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐφείσθης οὐδὲ τοῦ ἀγαπητοῦ σου υἱοῦ δι' ἐμέ. Ὁ Ἀβραάμ ἀναβλέψας εἶδε κριὸν κρατούμενον εἰς τινα θάμνον ἐκ τῶν κεράτων· τοῦτον δὲ λαβὼν ἐθυσίασεν ἀντὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς ἠυλόγησε διὰ τοῦτο πάλιν τὸν Ἀβραάμ καὶ ὑπεσχέθη ἐκ νέου, ὅτι ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ θὰ εὐλογηθῶσι πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

§ 9. Θάνατος Σάρρας. Γάμος τοῦ Ἰσαάκ (Γεν. ΚΔ').

Ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀβραάμ Σάρρας ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσιν ἐπτὰ, ἐπένησεν αὐτὴν ὁ Ἀβραάμ, καὶ ἀγοράσας παρὰ Ἐφρών τοῦ Χετταίου ἀγρὸν, ἐν ᾧ ἦτο διπλοῦν σπῆλαιον, ἔθαψεν ἐν αὐτῷ τὴν Σάρραν. Μετὰ ταῦτα ἐπιθυμήσας ὁ Ἀβραάμ, ἵνα ὁ υἱὸς του Ἰσαάκ λάβῃ γυναῖκα ἐκ τῆς φυλῆς του καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν Χαναναίων, ἐκάλεσε τὸν ἐπιστάτην του (Ἐλιέζερ), καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν πρὸς τοῦτο μετὰ δέκα καμήλων φορτωμένων καὶ ἄλλων δούλων του εἰς τὴν πατρίδα του Μεσοποταμίαν, εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ, ὅπου κατῴκει τότε ὁ ἀδελφὸς του Ναχώρ. Ἐρχεται λοιπὸν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀβραάμ εἰς τὴν εἰρημένην πόλιν· πρὶν δὲ εἰσέλθῃ προσπυχῆθη εἰς τὸν Θεὸν νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτὸν τὴν μέλλουσαν νύμφην τοῦ Ἰσαάκ.

Ἐξώθεν τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχε φρέαρ, ἐξ οὗ ἐλάβανον ὕδωρ πρὸς πόσιν οἱ κάτοικοι καὶ ἐπότιζον καὶ τὰ θρέμματα αὐτῶν· ἤρχοντο δὲ πρὸς τὸ ἑσπέρας αἱ θυγατέρες τῶν πολιτῶν νὰ ἀντλῶσιν ὕδωρ. Ἐν ᾧ δὲ ἐδέετο ἔτι ὁ ἐπιστάτης τοῦ Ἀβραάμ, ἰδοὺ ἔρχεται ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸ φρέαρ παρθένος ὥραιότητι, ὀνόματι Ῥεβέκκα, θυγάτηρ τοῦ Βαθουήλ, υἱοῦ τοῦ Ναχώρ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀβραάμ, ἔχουσα ὕδριαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγέμισεν αὐτὴ τὴν ὕδριαν τῆς, λέγει πρὸς αὐ-

τὴν δ' Ἐλιέζερ. Δός μοι νὰ πῖω ἐκ τῆς ὑδρίας σου· αὕτη δὲ προθύμως κατεβίβασε τὴν ὑδρίαν τῆς ἐκ τῶν ὤμων καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ πῖη, ὕστερον δὲ ἐπότισε καὶ τὰς καμήλους του. Ἐπειδὴ δὲ συνέβη ὅπως αὐτὸς εἶχε δεηθῇ εἰς τὸν Θεόν, ἐσυμπέραναν ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μέλλουσα νύμφη τοῦ Ἰσαάκ, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εὐώδωσε τὴν ἀποστολὴν του· ὅθεν ἐδωρήσατο τῇ κόρῃ ἐνώτια καὶ δύο ψέλια, καὶ ἠρώτησεν αὐτὴν ἂν ὑπῆρχε τόπος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τῆς νὰ καταλύσῃ. Ἡ κόρη λέγει εἰς αὐτὸν, Καὶ τόπος εἶναι νὰ μείνης, καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ ἔχομεν διὰ τὰς καμήλους. Ἐπειτα τρέχει εἰς τὴν οἰκίαν καὶ λέγει τὰ γενόμενα εἰς τὴν μητέρα αὐτῆς. Λάβαν δὲ ὁ ἀδελφός τῆς ἔδραμεν ἔξω εἰς τὴν πηγὴν τῆς πόλεως πρὸς τὸν ἐπιστάτην τοῦ Ἀβραάμ, καὶ λέγει εἰς αὐτὸν, Εἴσελθε εἰς τὴν οἰκίαν μας, εὐλογημένε τοῦ Κυρίου, διὰ τί στέκεις ἔξω; Ἐγὼ ἡτοίμασα οἰκίαν καὶ τόπον διὰ τὰς καμήλους. Εἰσελθὼν οὗτος δὲν ᾔθέλῃσε νὰ φάγῃ πρὶν ἢ εἶπῃ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἦλθεν. Εἶπε λοιπὸν τὰς περὶ γάμου τοῦ Ἰσαάκ ἰδέας τοῦ Ἀβραάμ, καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐστάλη παρ' αὐτοῦ. Οἱ γονεῖς τῆς Ῥεβέκκας, ἅμα ἀκούσαντες τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς ταύτης, εἶπον, Τὸ πρᾶγμα τοῦτο προέρχεται ἐκ Θεοῦ, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐναντιωθῶμεν. Ἐπεθύμησαν ὅμως νὰ μείνῃ ἡ Ῥεβέκκα παρ' αὐτοῖς ἐπὶ δέκα ἡμέρας, ἀλλ' ὁ Ἐλιέζερ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ τὸν ἀποστείλωσιν εἰς τὸν κύριόν του ἄνευ ἀναβολῆς. Ἠρώτησε δὲ τότε τὴν Ῥεβέκκαν ὁ πατὴρ ἂν δέχεται νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ Ἐλιέζερ, συμφώνως πρὸς τὴν ἀποστολὴν του. Συγκατανευσάσης δὲ τῆς κόρης, ἡτοίμασαν τὰ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τὴν ἐπαύριον, ἀφ' οὗ ὁ ἐπιστάτης ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὅσα εἶχε φέροι δῶρα, προέπεμψαν τὴν Ῥεβέκκαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, δώσαντες εἰς αὐτὴν καὶ θεραπαίνας· ἐπνουχήθησαν δὲ εἰς αὐτὴν πληθυσμὸν ἀπογόνων. Ἐν ᾧ δὲ ἤρχοντο εἰς Χαναάν, προῦπήντησε τὴν Ῥεβέκκαν ὁ Ἰσαάκ, τὴν εἰσήγαγεν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς μητρὸς του καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα.

Ἐλαβε δὲ καὶ ὁ Ἀβραάμ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Σάρρας δευ-

τέραν γυναῖκα τὴν Χεττούραν, ἐξ ἧς ἐγέννησεν ἕξ υἱούς. Γενόμενος δὲ ἐτῶν 175 ἐτελεύτησεν εἰς καλὸν γῆρας.

Τῶν ἐκ τῆς Χεττούρας ἕξ υἱῶν τοῦ Ἀβραάμ ἀπόγονοι ἐγένοντο διάφοροι φυλαί· Ἀραβικαὶ καὶ Μαδιαμιτικάι. Ἀλλὰ γενάρχης τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ὁ ἐξ ἐπαγγελίας υἱὸς τοῦ πατριάρχου τούτου, ὁ Ἰσαάκ. Τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀβραάμ ἔθαψαν ὁ Ἰσαάκ καὶ ὁ ἐκ τῆς Ἀγαρ Ἰσμαὴλ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ τάφῳ, τῷ διπλῷ σπηλαίῳ, ἐν τῷ ἀγρῷ Ἐφρών τοῦ Χεταίου, ὅπου καὶ ἡ Σάρρα ἐνεταφιάσθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ.

§ 10. Τὰ τέκνα τοῦ Ἰσαάκ καὶ ἡ πρὸς αὐτὰ πατρικὴ εὐλογία (Γεν. ΚΕ'—ΚΖ').

Ἡ Ῥεβέκκα ἦτο στείρα, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπήκουσε τῆς δεήσεως τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ἰσαάκ, καὶ ἰδοὺ εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν γάμον τῶν συλλαβοῦσα ἔτεκε δύο υἱούς διδύμους, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρωτότοκος ὠνομάσθη Ἡσαῦ, ὁ δὲ δευτερότοκος Ἰακώβ. Καὶ ὁ μὲν Ἡσαῦ ἦτο ἐπιτήδειος κυνηγός, διέτριβεν εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ τὸ σῶμά του ἦτο δασύτριχον, ὁ δὲ Ἰακώβ ἦτο λεῖος καὶ ἡμερὸς, ἔργον δὲ εἶχε νὰ ποιμαίνει πρόβατα, ἔμεινε δὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ τοῦτον ἠγάπα περισσότερον ἢ μήτηρ τῶν Ῥεβέκκα, ἐν ᾧ ὁ πατὴρ ἠγάπα περισσότερον τὸν Ἡσαῦ, διότι ἔφερεν εἰς αὐτὸν κυνήγιον.

Ἐλθὼν ποτε ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὁ Ἡσαῦ πειναλέος, εὔρε τὸν Ἰακώβ ἔχοντα μαγειρευμένας φακὰς, καὶ τοῦ ἐζήτησε νὰ φάγῃ· ὁ Ἰακώβ ἔδωκε τὰς φακὰς εἰς τὸν Ἡσαῦ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τῷ χαρίσῃ τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοτοκίας· ὁ Ἡσαῦ παρεχώρησεν αὐτὸ, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς λαίμαργίας του.

Ἐπισυμβάντος λοιμοῦ ἐν ᾧ τόπῳ κατῴκει ὁ Ἰσαὰκ, ἦτοι τῷ λεγομένῳ φρέατι τῆς δράσεως, ἠναγκάσθη οὗτος νὰ μεταβῇ εἰς Γέραρα, τόπον τοῦ βασιλέως τῶν Φιλισταίων Ἀβιμέλεχ. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ Θεὸς αὐτῷ νὰ μὴ καταβῇ εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ νὰ μείνῃ εἰς Χαναάν. Εὐλόγησε δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ἐπανελάβε τὰς ἐπαγγελίας, ἃς εἶχε δώσει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀβραὰμ περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γενεᾶς του καὶ τῆς κατοχῆς τῆς χώρας, ἐν ᾗ παρῴκει, ἦτοι τῆς Χαναάν.

Γηράσας ἤδη τοῦ Ἰσαὰκ, ἐξησθένησαν οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ εὐκρινῶς· καλέσας δὲ τὸν Ἡσαῦ λέγει εἰς αὐτόν, Ἰδοὺ ἐγὼ ἐγήρασα καὶ ἀγνοῶ τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου· ὕπαγε εἰς τὴν πεδιάδα καὶ κυνήγησον κυνήγιον καὶ παρασκευάσόν μοι φαγητὰ, ὥπως ἐγὼ τὰ ἀγαπῶ, καὶ φέρε μοι νὰ φάγω, ἵνα σ' εὐλογήσῃ ἡ ψυχὴ μου πρὶν ἢ ἀποθάνω. Ἀκούσασα ἡ Ῥεβέκκα τούτους τοὺς λόγους, διενόηθη νὰ κατορθώσῃ, ὥστε ὁ Ἰσαὰκ νὰ εὐλογήσῃ τὸν Ἰακώβ καὶ νὰ ὑπερσχύσῃ τοῦ Ἡσαῦ. Καὶ ὁ Θεὸς εἶχεν ἤδη εἰπεῖ εἰς αὐτήν, ὅτε ἦτο ἔγγυος, ὅτι ὁ μέγας θὰ ᾔῃαι ὑπόδουλος τοῦ μικροτέρου. Ἡ Ῥεβέκκα λοιπὸν εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ καὶ ἔφερεν ἐκ τοῦ ποιμνίου δύο ἐρίφια. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ ἐμαγείρευσεν, ἐνέδυσεν αὐτόν μετὰ τὰ ἐνδύματα τοῦ Ἡσαῦ, καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι δασύθριξ ὡς αὐτός, ἐτύλξε τοὺς βραχίονας καὶ τὸν τράχηλόν του μετὰ τὰ δέρματα τῶν ἐριφίων, καὶ ἔστειλεν αὐτόν μετὰ φαγητὰ πρὸς τὸν πατέρα. Ἐλθὼν δὲ εἶπεν, ἐγείρου, πάτερ, νὰ φάγῃς τὰ παραγγελθέντα φαγητὰ καὶ νὰ με εὐλογήσῃς. Ὁ Ἰσαὰκ λέγει, Ποίος εἶσαι σὺ, τέκνον; Ὁ Ἰακώβ ἀπεκρίθη εἰς αὐτόν, Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου υἱός. Ὁ Ἰσαὰκ ἐκάλεσεν αὐτόν πλησίον του, καὶ ψηλαφήσας αὐτόν εἶπεν, «Ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες Ἡσαῦ». Τότε ὁ Ἰσαὰκ λαβὼν ἔφαγε τὸ φαγητόν, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν προσφερθέντα αὐτῷ οἶνον, καὶ ὁσφρανθεὶς τὴν ὁσμὴν τῶν ἐνδυμάτων τοῦ Ἡσαῦ, κατεπίσθη καὶ ὑλόγησε τὸν Ἰακώβ ἀντὶ τοῦ Ἡσαῦ, εἰπὼν «Δῶ σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος τῆς γῆς καὶ πληθὺς σίτου καὶ οἴνου· καὶ δουλεύσάτωσάν σοι

ἔθνη καὶ προσκυνήσουσί σε ἄρχοντες, καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου· ὁ καταρῶμενός σε, ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. » Μόλις δὲ ἐξελθόντος τοῦ Ἰακώβ, ἔρχεται ὁ Ἡσαῦ, προσφέρων εἰς τὸν πατέρα του τὰ παρασκευασθέντα φαγητά· καὶ εἶπεν· ἐγείρου, πάτερ μου, καὶ φάγε ἐκ τοῦ κυνηγίου ἐμοῦ τοῦ υἱοῦ σου, ἵνα μὲ εὐλογήσῃ ἡ ψυχὴ σου. Ὁ Ἰσαὰκ εἶπε, Ποῖος εἶσαι σὺ, τέκνον; ὁ δὲ ἀποκρίνεται, Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου. Ὁ Ἰσαὰκ ἐννοήσας τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκστατικὸς εἶπε· Τίς λοιπὸν ὁ κομίσας μοι κυνήγιον καὶ ἔφαγα καὶ τὸν εὐλόγησα καὶ θὰ ἦναι εὐλογημένος; Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἡσαῦ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἐζήτησε νὰ εὐλογήσῃ καὶ αὐτὸν ὁ πατήρ του. Εἶπε δὲ εἰς τοῦτον ὁ Ἰσαὰκ, Ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου ἔλαβεν αὐτὸς τὴν εὐλογίαν σου. Ἀλλὰ καμφοθεὶς εἰς τὸν θρήνον τοῦ Ἡσαῦ, εἶπεν εἰς αὐτὸν, «Ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις». Διὰ ταῦτα ὀργισθεὶς ὁ Ἡσαῦ, διενόηθη νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν του μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς.

§ 11. Κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ (Γεν. ΚΖ. ΚΗ).

Κατὰ τὴν ἀπειλὴν τοῦ Ἡσαῦ, ἃν ὁ Ἰακώβ ἔμενεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, μεγάλως ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐκινδύνευε. Τοῦτο γνωρίζουσα ἡ Ρεβέκκα, συνεβούλευσε καὶ παρεκίνησε τὸν Ἰακώβ ν' ἀπέλθῃ πρὸς τὸν ἀδελφόν της Λάβαν εἰς Μεσοποταμίαν. Ἡ πρὸς τὸν Ἰακώβ συμβουλὴ αὕτη ἤρесе καὶ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰσαὰκ, ὅστις, προσκαλέσας αὐτὸν, τὸν εὐλόγησεν ἐκ δευτέρου, καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ ὅπου καὶ ἡ μήτηρ εἶπε, καὶ νὰ νυμφευθῇ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Λάβαν, διότι εἶχε πολὺ λυπηθῇ ὅτι ὁ Ἡσαῦ ἐπῆρε γυναῖκας ἄλλοφύλους, τὴν Ἰουδεῖθ καὶ τὴν Βασεμὰθ, αἵτινες ἠνώχλουν καὶ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὴν Ρεβέκκαν. Ὁ Ἰακώβ ὑπακούσας εἰς τὴν συμβουλὴν τῶν γονέων του, ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου (Βηρσαβεῖ), ὅπου κατῴκει τότε, ἵνα ἔλθῃ εἰς Μεσοποταμίαν.

Ὁδοιπορῶν δὲ ἐνυκτώθη καθ' ὁδόν· ἔθεν ἡναγκάσθη νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὸ ὕπαιθρον. Πλαγιάσας δὲ εἰς τὴν πεδιάδα Χαρρὰν, ἔθεσεν εἰς προσκεφάλαιον πέτραν· κοιμηθεὶς δὲ εἶδε κατ' ἄναρ ὁ Ἰακώβ κλίμακα, ἥς ἡ μὲν βάσις ἐστηρίζετο εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ κορυφή ἔφθανεν ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἄγγελου Κυρίου ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῇ, ὁ δὲ Κύριος ἐστηρίζετο εἰς αὐτὴν καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ· Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρός σου καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ· μὴ φοβοῦ. Τὴν γῆν εἰς τὴν ὁποίαν κοιμᾶσαι, θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου, καὶ ἐν σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου θὰ εὐλογηθῶσι πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Ἐξυπνήσας ὁ Ἰακώβ εἶπε περίφοβος, Πολὺ φοβερὸς εἶναι ὁ τόπος οὗτος· τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ οἶκος Θεοῦ καὶ αὕτη εἶναι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Λαβὼν δὲ τὸν λίθον, τὸν ὁποῖον εἶχε προσκεφάλαιον, ἔστησεν αὐτὸν εἰς μνημεῖον καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον οἶκον Θεοῦ, κύχθη δὲ λέγων, Ἐὰν ὁ Κύριος μὲ διαφυλάξῃ καὶ μὲ ἐπιστρέψῃ καλῶς ἔχοντα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ὁ λίθος οὗτος θά μοι ᾔναι οἶκος Θεοῦ, καὶ θὰ προσφέρω εἰς τὸν Θεὸν τὸ δέκατον τῶν ὅσα ἤθελέ μοι δώσει.

§ 12. Διπλοῦς γάμος τοῦ Ἰακώβ (Γεν. ΚΘ').

Ὁ Ἰακώβ λοιπὸν ἐπορεύθη εἰς Λάβαν τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρός του, κατοικοῦντα εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας, διὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ, λάβῃ δὲ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ θείου του, κατὰ τὴν παραγγελίαν τῶν ἐαυτοῦ γονέων. Ὁ Λάβαν εἶχε δύο θυγατέρας, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρεσβυτέρα ἐλέγετο Λεία καὶ εἶχεν ἀσθενεῖς ὀφθαλμούς· ἡ δὲ νεωτέρα ὠνομάζετο Ραχὴλ καὶ ᾔτο ὥραία.

Ὁδοιπορῶν ὁ Ἰακώβ εἰς Χαρρὰν, εἶδε φρέαρ εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ποιμένας μὲ τρία ποίμνια καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς περὶ τοῦ Λάβαν. Ἐν ᾧ δὲ ἐγένετο λόγος περὶ αὐτοῦ, ἔρχεται ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ραχὴλ μετὰ τῶν προβάτων εἰς τὸ φρέαρ. Ὁ Ἰακώβ ἐκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόμιον τοῦ φρέατος, ἐπότισε τὰ πρόβατα αὐτῆς καὶ εἶπε τίς εἶναι. Ἡ Ραχὴλ ἀνήγγειλε

παρευθὺς εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς, ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς του Ἰακώβ εἶναι ἔξω τῆς πόλεως. Ὁ Λάβαν, ἄμα ἀκούσας τοῦτο, ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν καὶ τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ Ἰακώβ διηγήθη εἰς τὸν Λάβαν τὰ περὶ αὐτοῦ. Μετὰ ἓνα δὲ μῆνα, εἶπεν εἰς αὐτὸν, Ἐπειδὴ εἶσαι συγγενῆς μου, δὲν θὰ μὲ ὑπηρετήσης δωρεάν· ὅθεν εἰπέ μοι πόσον μισθὸν θέλεις; Ὁ Ἰακώβ ἐπρότεινε νὰ ὑπηρετήσῃ αὐτὸν ἑπτὰ ἔτη καὶ νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα του Ῥαχὴλ, τὴν ὁποίαν ἡγάπησε σφόδρα. Ὁ Λάβαν εἶπεν ὅτι στέργει· ἀλλὰ, πληρωθείσης τῆς ἑπταετίας, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου τὴν ἄλλην του θυγατέρα, τὴν Λείαν, ἥτις δὲν ἦτο ὡραία, ἦτο δὲ καὶ μεγαλητέρα τῆς Ῥαχὴλ. Ἀνακαλύψας ὁ Ἰακώβ τὴν ἐπιούσαν τοῦ γάμου του τὴν ἀπάτην, παρεπονέθη εἰς τὸν πενθερόν του, διότι τὸν ἠπάτησεν. Οὗτος δὲ εἶπεν ἀπολογούμενος, Δὲν εἶναι συνήθεια παρ' ἡμῖν νὰ ὑπανδρεύωμεν πρῶτον τὴν νεωτέρα θυγατέρα καὶ ὕστερον τὴν πρεσβυτέρα, καὶ ἐπρότεινε εἰς αὐτὸν νὰ δουλεύσῃ ἕτερα ἑπτὰ ἔτη καὶ εἰς ἀντιμισθίαν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὴν Ῥαχὴλ. Ἐστερξεν ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν πρότασιν ταύτην καὶ οὕτως ἔλαβεν εἰς γυναῖκα καὶ τὴν Ῥαχὴλ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὴν Λείαν εὐτεκνίαν, εἰς δὲ τὴν Ῥαχὴλ ἐπὶ τινα καιρὸν στεῖρωσιν. Ἐκ τούτου δὲ ἔλυπεῖτο ἡ Ῥαχὴλ καὶ ἐζήλευσε τὴν ἀδελφὴν τῆς Λείαν. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐπακούσας τῆς δεήσεως τῆς Ῥαχὴλ, κατέστησε καὶ ταύτην μητέρα δύο τέκνων.

Παρεκτὸς δὲ τῶν 14 ἐτῶν, ὑπηρέτησε καὶ ἑξ ἔτη ἀκόμη τὸν πενθερόν του Λάβαν ὁ Ἰακώβ.

§ 13. Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰακώβ. (Γεν. ΛΒ. ΛΓ. ΛΔ).

Ὁ Ἰακώβ ἀπέκτησεν ἐκ μὲν τῆς Λείας υἱοὺς ἑξ, τοὺς ἑξῆς, Ῥουβὴν, Συμεὼν, Λευὶ, Ἰούδαν, Ἰσάχαρ, Ζαβουλὼν, καὶ θυγατέρα μίαν, τὴν Λείαν· ἐκ δὲ τῆς Ῥαχὴλ υἱοὺς δύο, τὸν Ἰωσήφ, καὶ ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χαναάν, τὸν Βενιαμίν· ἐκ δὲ τῶν παιδισκῶν του τέσσαρας, Δάν, Νεφθαλεὶμ, Γάδ καὶ Ἀσὴρ.

Ἐπιστρέφων δὲ κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν πατρίδα του Χαναάν μετὰ εἰκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσεώς του, μετὰ τῆς οἰκογενείας του ὅλης καὶ τῶν ποιμνίων του καὶ τῶν κτηνῶν του, εἶδε καθ' ὁδὸν στράτευμα ἀγγέλων Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ἅμα ἰδὼν εἶπε, Παρεμβολὴ Θεοῦ εἶναι αὕτη. Μετὰ ταῦτα μαθὼν, ὅτι ἔρχεται εἰς ἀπάντησίν του ὁ ἀδελφός του Ἡσαῦ μετὰ τετρακοσίων ἀνδρῶν, ἐφοβήθη, καὶ κατὰ πρῶτον διήρесе τὰ ποίμνιά του καὶ τὰ κτήνη του καὶ τοὺς ἀνθρώπους του εἰς δύο ἀγέλας, καὶ ἐχώρισε ταύτας, εἰπὼν, ἂν ὁ ἀδελφός μου καταλάβῃ τὴν μίαν, θὰ σωθῇ ἡ ἄλλη. Ἐδεήθη δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του, μνειάν ποιησάμενος τῶν διαθηκῶν καὶ ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ· ὕστερον δὲ ἐστειλεν εἰς τὸν ἀδελφόν του πλούσια δῶρα ἐκ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν κτηνῶν καὶ δεήσεις καὶ ἐκείας ἐμήνυσεν εἰς αὐτόν, ἵνα καταπραῦνῃ τὴν ὁργὴν του.

Ἐν τῷ δὲ ἔμνευ μόνος τὴν νύκτα, ἀνθρωπός τις εἰς τὸ φαινόμενον ἐπάλαισε μὲ αὐτόν καὶ ἐνάρκωσε τὸν μικρὸν αὐτοῦ· ὕστερον δὲ ἐφανέρωθη ὅτι ἐπάλαισε μὲ τὸν Θεόν, ὅστις τῷ εἶπεν, Ἄφ' οὗ ἐστάθης ἰσχυρὸς μετὰ Θεοῦ, θὰ ᾗσαι δυνατὸς καὶ μετὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὲν ἐφανέρωσε τὸ ὄνομά του. Ὁ Ἰακώβ ἐννοήσας ὅτι ὁ παλαίσας μετ' αὐτοῦ ἦτο ὁ Θεός, εἶπε μετὰ τῆς φωνῆς, «Εἶδον τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή». Εὐλόγησε δὲ αὐτόν ὁ Θεός καὶ τὸν ὠνόμασεν Ἰσραὴλ, εἰπὼν, ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ Θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ· ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Ἰσραηλῖται.

Ἀνατείλαντος δὲ τοῦ ἡλίου ἀναβλέψας ὁ Ἰακώβ, εἶδεν ἐρχόμενον τὸν ἀδελφόν του Ἡσαῦ, τὸν ὁποῖον προσεκύνησεν ἐπτάκις μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων του. Δραμὼν δὲ ὁ Ἡσαῦ ἐνηγκαλίσθη καὶ ἐφίλησε τὸν Ἰακώβ καὶ ἐκλαυσαν ἀμφοτέρω. Ὁ Ἡσαῦ δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα, ἀλλ' ἐνδίδων εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Ἰακώβ, κατεπείσθη καὶ ἐδέχθη αὐτά· οὕτω χωρισθέντες ἀπῆλθεν ὁ Ἡσαῦ εἰς τὰ ἴδια, ὁ δὲ Ἰακώβ ἦλθεν εἰς Σαλὴμ, καὶ ἐκεῖ ἀγοράσας ἀγρὸν ἔστησεν τὰς

σκηνάς του καὶ ἤγειρε θυσιαστήριον. Ἐνταῦθα δὲ ἰδὼν Συχέμ, ὁ υἱὸς τοῦ ἄρχοντος τῆς χώρας Ἐμμώρ, τὴν ἐκ τῆς Δείνας θυγατέρα τοῦ Ἰακώβ Δείναν, ἣτις εἶχεν ἐξέλθει νὰ περιεργασθῇ τὰς θυγατέρας τῶν ἐγγχωρίων, τὴν ἠγάπησε καὶ ἤρπασεν αὐτήν. Κατ' αἰτησίην του δὲ ἐζήτησεν αὐτήν ὁ πατὴρ του παρὰ τῶν οἰκείων τῆς ὡς νόμφην τοῦ υἱοῦ του Συχέμ, ὑποσχεθεὶς νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὅ,τι ἤθελον ζητήσῃ. Ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ τῆς κόρης Συμεὼν καὶ Λευὶ, μὴ ἀνεχόμενοι τὴν προσβολήν, διενόηθησαν νὰ ἐκδικήσωσι ταύτην· ὅθεν εἶπον ὅτι δὲν δύνανται νὰ δώσωσι τὴν ἀδελφὴν των εἰς ἀπερίτμητον ἄνδρα. Χάριν δὲ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ συνοικεσίου καὶ ὁ Συχέμ καὶ ὁ πατὴρ του καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ λαοῦ του δεχθέντες τὴν ἀπαίτησιν περιετμήθησαν. Ἐν ᾧ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς περιτομῆς, ὅτε ἐκ τοῦ πόνου κατέκειντο πάντες, ὁ Συμεὼν καὶ ὁ Λευὶ σφάζουσι πάντας τούτους καὶ λαβόντες τὴν Δείναν ἐξήλθον τῆς πόλεως· οἱ δὲ ἄλλοι ἀδελφοὶ των εἰσελθόντες διαρπάζουσι τὰς ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς ἀγροῖς γυναῖκας, πράγματα καὶ ζῶα, εἰς ἱκανοποίησιν τῆς παρὰ τοῦ Συχέμ προσβληθείσης τιμῆς των.

Ἐπειτα προσκληθέντες παρὰ τοῦ Θεοῦ μετόκησαν εἰς ἄλλον τόπον τῆς γῆς Χαναάν, λεγόμενον Βαιθήλ, καὶ ὠκοδόμησαν ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον. Εὐλογήσας δὲ ὁ Θεὸς τὸν Ἰακώβ ἐνταῦθα, καθαρισθέντα ἀπὸ πᾶν μίasma εἰδωλολατρείας, μετωνόμασεν αὐτὸν Ἰσραήλ, ὅπως καὶ ὅτε ἐπάλαισε μετ' αὐτοῦ, ἐπιστρέφοντος ἐκ Χαρρὰν εἰς Χαναάν. Ἐκ τούτου οἱ Ἑβραῖοι ὠνομάσθησαν καὶ Ἰσραηλῖται. Ἐν ᾧ δὲ μετέβαινον ἐκ Βαιθήλ εἰς Εὐφραθὰ, ἔτεκεν ἡ Ῥαχὴλ τὸν Βενιαμὴν, ἀλλ' ἐκ δυστοκίας ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Βηθλεέμ. Ἀπέθανε δὲ εἰς Χεβρών καὶ ὁ πατὴρ των Ἰσαὰκ πλήρης ἡμερῶν (ἐτῶν 180) καὶ ἐλθόντες ἔθαψαν αὐτὸν ὁ Ἡσαῦ καὶ ὁ Ἰακώβ, οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

§ 14. Πώλησις τοῦ Ἰωσήφ (Γεν. ΛΖ').

Ὁ Ἰακώβ ἐκ τῶν 12 υἱῶν του ἠγάπα περισσότερον τὸν

Ἰωσήφ, τὸν ἐκ τῆς Ῥαχὴλ γεννηθέντα ὡς υἱὸν τῶν γηρατειῶν του, καὶ τοῦ ἔκαμε χιτῶνα ποικίλον. Οἱ ἀδελφοί του διὰ τοῦτο, καὶ διότι κατήγγειλεν εἰς τὸν πατέρα κακὴν τινα πράξιν τῶν ἀδελφῶν του Δάν, Νεφθαλεὶμ, Γὰδ καὶ Ἀσήρ, τὸν ἐμίσουν καὶ δὲν ἔζων ἐν εἰρήνῃ μὲ αὐτόν. Ὡρῆσε τὸ μῖσος αὐτῶν καὶ τοῦτο, ὅτι εἶδεν ὁ Ἰωσήφ δύο ἐνύπνια, ὧν ἡ ἐξήγησις ἐφανερώσκει, ὅτι ἔμελλόν ποτε οἱ ἀδελφοί του καὶ οἱ γονεῖς του νὰ προσκυνήσωσιν αὐτόν. Εἶδε δηλονότι ἐν ἐνυπνίῳ ὅτι δράγμα σταχυῶν αὐτοῦ ὀρθωθὲν ἐπροσκύνησαν τὰ δράγματα τῶν ἑνδεκα ἀδελφῶν του. Καὶ πάλιν ἐνυπνιάσθη, ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἑνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν αὐτόν.

Ὅτε δέ ποτε οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ ἔβοσκον τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς των εἰς Συχέμ, ὁ Ἰακώβ ἔστειλε τὸν Ἰωσήφ νὰ ἴδῃ ἂν ὑγιαίνωσιν αὐτοὶ καὶ τὰ πρόβατα, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ νὰ τὸ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτόν. Οἱ ἀδελφοί του, ἰδόντες μακρόθεν τὸν Ἰωσήφ ἐρχόμενον πρὸς αὐτούς, εἶπον μετὰξύ των, Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ ἐνυπνιαστής ἐκεῖνος, καὶ διενοήθησαν νὰ τὸν ἀποκτείνωσι καὶ νὰ τὸν ρίψωσιν εἰς λάκκον. Ὁ Ῥουβὴν ἐναντιωθεὶς εἶπε, Μὴ χύνετε αἷμα, ἀλλὰ βάλετε αὐτόν εἰς ἓνα ἐκ τῶν λάκκων τῆς ἐρήμου. Εἶχε δὲ σκοπὸν νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτόν καὶ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸν πατέρα του. Ὅθεν, ἐλθόντος τοῦ Ἰωσήφ, ἀφῆρεςαν αὐτοῦ τὸν ποικίλον χιτῶνα καὶ ἔρριψαν αὐτόν εἰς λάκκον. Κατὰ παρακίνησιν δὲ τοῦ ἀδελφοῦ των Ἰούδα, ἀπόντος τοῦ Ῥουβὴν, ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ ἀντὶ εἴκοσι χρυσῶν νομισμάτων εἰς ἐμπόρους Ἰσραηλίτας διαβαίνοντας ἐκεῖθεν καὶ κατερχομένους μὲ ἐμπορεύματα εἰς Αἴγυπτον. Τὸν ποικίλον δὲ χιτῶνα αὐτοῦ χρίσαντες οἱ ἀδελφοί του μὲ αἷμα ἐριφίου, ἔστειλαν εἰς τὸν πατέρα. Ἰδὼν δὲ αὐτόν ὁ Ἰακώβ καὶ γνωρίσας ὅτι εἶναι ὁ χιτὼν τοῦ Ἰωσήφ, εἶπε, «Θηρίον ποτηρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ», καὶ ἐπένθησε τὸν Ἰωσήφ ὁ πατήρ πολλὰς ἡμέρας. Συνῆλθον δὲ πάντες οἱ υἱοὶ του καὶ αἱ θυγατέρες του νὰ τὸν παρηγορήσωσιν, ἀλλ' αὐτὸς ἦτο ἀπαρηγόρητος.

Οἱ ἐμποροὶ ἐλθόντες εἰς Αἴγυπτον ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ

εἰς τὸν Αἰγύπτιον Πετεφρῆν, εὐνοῦχον τοῦ Φαραὼ (βασιλέως) τῆς Αἰγύπτου, ἀρχιμάγειρον.

§ 15. Ὁ Ἰωσήφ ἐν τῇ φυλακῇ (Γεν. ΛΘ'. Μ').

Ὁ Ἰωσήφ ἦτο εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος· διὰ τοῦτο ἦτο ὁ Κύριος μετ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ Ἰωσήφ εὐωδοῦντο τὰ πράγματα τοῦ οἴκου τοῦ Πετεφρῆ, ὅστις ἐκτιμῶν τὰς ἀρετάς καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ τὸν ἠγάπησε καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὴν οἰκονομίαν ὅλου τοῦ οἴκου του· ἦτο δὲ ὁ Ἰωσήφ ὡραιότατος. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐνάρετος καὶ πιστὸς εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνδῶσῃ εἰς τὰς ἀτίμους θελήσεις τῆς γυναικὸς τοῦ Πετεφρῆ, τὸν ἐσυκοφάντησεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, ὡς τάχα ἐπίβουλον τῆς τιμῆς τῆς. Πιστεύσας δὲ εἰς τὴν διαβολὴν τῆς γυναικὸς του ὁ Πετεφρῆς καὶ ὀργισθεὶς, διέταξε καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλλοντο καὶ οἱ τοῦ βασιλέως δεσμῶται. Ἐτυχε τότε νὰ ὀργισθῇ καὶ ὁ Φαραὼ πρὸς τὸν ἀρχιοινοχόον καὶ τὸν ἀρχισιτοποιὸν αὐτοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ δεσμωτήριον, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Ἰωσήφ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ φυλακῇ ὁ Θεὸς ἦτο μετὰ τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς Ἰωσήφ, ὅστις διὰ τὴν ἀγαθότητά του ἀπήλαυσε τὴν ἀγάπην τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος καὶ διὰ τοῦτο κατέστησεν αὐτὸν ἐπιστάτην τῶν ἄλλων δεσμωτῶν καὶ ἐν γένει τῶν ὑποθέσεων τοῦ δεσμωτηρίου. Ἐχων τοιαύτην ἐξουσίαν ὁ Ἰωσήφ, ἐπεσκέφθη ποτὲ τοὺς δύο ἐν τῇ φυλακῇ θεράποντας τοῦ βασιλέως. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς τεταραγμένους καὶ σκυθρωποὺς, τοὺς ἠρώτησε περὶ τῆς αἰτίας τῆς τοιαύτης των καταστάσεως. Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι εἶχον ἰδεῖ ἐνύπνια καὶ δὲν εὗρισκον ἐξηγητήν. Ὁ μὲν ἀρχιοινοχός εἶδε τρία κλήματα ἀμπέλου φέροντα ὥριμα σταφύλια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκθλίψας οἶνον εἰς τὸ ποτήριον τοῦ Φαραὼ ἔδωκεν εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς εἶχεν ἰδεῖ τρία κἀνίστρα, ὧν τὸ ἐπάνω εἶχεν ἐξ ὅλων τῶν πραγμάτων, ὅσα αὐτὸς παρεσκεύαζε νὰ τρώγῃ ὁ Φαραὼ, καὶ ὅτι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέτρωγον αὐτά. Ὁ Ἰωσήφ, ἀκούσας τὰ ἐνύπνια, εἶπεν εἰς μὲν τὸν ἀρχιοινοχόν,

ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν καταστήσῃ ὁ Φαραὼ εἰς τὴν προτέραν θέσιν του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ ἐνθυμηθῇ τότε καὶ αὐτὸν παρὰ τῷ Φαραῷ, νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ τῆς φυλακῆς, εἰς ἣν ἀδίκως ἐβλήθη. Εἰς δὲ τὸν ἀρχισιτοποιὸν εἶπεν, ὅτι τὸ ἐνύπνιον του δηλοῖ ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ ὁ Φαραὼ, καὶ τὸ σῶμά του κρεμασμένον θὰ καταφάγῃ τὰ ὄρνεα.

Τῷ ὄντι, τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐορτάζων ὁ Φαραὼ γενέθλια καὶ ποιήσας συμπόσιον εἰς πάντας τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, ἐνεθυμήθη τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ οἰνοχόου καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σιτοποιοῦ. Καὶ τὸν μὲν ἀρχιοινοχόον ἀποφυλακίσας κατέστησε πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε, τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασεν. Ὁ ἀρχιοινοχός ὅμως ἐλησπόνησε τὸν Ἰωσήφ.

§ 16. Δόξα τοῦ Ἰωσήφ (Γεν. ΜΑ').

Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἀνωτέρω τύχην τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ καὶ τοῦ ἀρχιοινοχόου, εἶδεν ὁ Φαραὼ τὸ ἐξῆς ἐνύπνιον. Ἐνόμιζεν ὅτι ἵστατο εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ (Νείλου), καὶ εἶδεν ὅτι ἀνέβαινον ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἑπτὰ παχεῖαι καὶ ὠραῖαι βόες καὶ ἔβοσκον ἐν τῇ χλόῃ· κατόπιν δὲ αὐτῶν ἀνέβησαν ἄλλαι ἑπτὰ ἄθλια καὶ ἰσχναὶ βόες καὶ ἔβοσκον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὰς ἄλλας. Αἱ ἰσχναὶ αὗται βόες κατέφαγον τὰς ἄλλας· ἑπτὰ τὰς ὠραίας καὶ παχείας. Καὶ δεύτερον ἐνύπνιον εἶδεν ὁ Φαραὼ, ὅτι ἀνεφύησαν ἑπτὰ στάχυες ἐκλεκτοὶ καὶ καλοὶ καὶ τούτους κατέπιον ἄλλοι ἑπτὰ λεπτοὶ καὶ ἄθλιοι, κατόπιν φυνέτες. Ἐγερθεὶς ὁ Φαραὼ τὸ πρῶτ' τεταραγμένος, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐξηγητὰς καὶ τοὺς σοφοὺς τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ἐνύπνια του. Ὁ ἀρχιοινοχός ἐνθυμηθεὶς τότε τὸν Ἰωσήφ, διηγήθη εἰς τὸν Φαραὼ τὰ περὶ αὐτοῦ. Ὅθεν εὐθὺς προσεκλήθη ὁ Ἰωσήφ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅστις εἶπεν αὐτῷ, Εἶδα ἐνύπνιον, ἀλλ' ἐξηγητὴς αὐτοῦ οὐδεὶς εὑρέθη. Μανθάνω δὲ ὅτι σὺ ἀκούσας ἐνύπνια ἐξήγησας αὐτά. Ὁ εὐσεβὴς Ἰωσήφ ἀπεκρίθη· Ἄνευ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ οὐδεμία σωτήριος τῷ βασιλεῖ ἀπόκρισις δύναται νὰ δοθῇ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰω-

σὴν τὴν διήγησιν τῶν ἐνυπνίων εἶπεν, Αἱ ἑπτὰ βόες αἱ καλαί, καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ καλοὶ σημαίνουσιν ἑπτὰ ἔτη εὐφορίας πολλῆς πλήρη· αἱ δὲ ἑπτὰ βόες αἱ ἰσχναὶ καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ σημαίνουσιν ἑπτὰ ὕστερον ἔτη λιμοῦ. Συνεβούλευσε δὲ τὸν Φαραὼ νὰ διορίσῃ ἄνδρα φρόνιμον καὶ συνετὸν ἐπιστάτην εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον, νὰ συνάξῃ τὸν πλεονάζοντα σῖτον τῆς εὐτυχίας, διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἀφορίας. Οἱ λόγοι τοῦ Ἰωσήφ ἤρσαν εἰς τὸν Φαραῶ, διὸ καὶ εἶπεν ὅτι ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὁ Ἰωσήφ πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς αὐτὸν πάντα ταῦτα· ὅθεν κατέστησεν αὐτὸν ἄρχοντα δεύτερον μετὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον· τὸν ἐφόρσε τὸ ἴδιόν του δακτυλίδιον, καὶ, ἐνδύσας αὐτὸν λαμπρὰν στολὴν καὶ θέσας περιδέραιον χρυσοῦν περὶ τὸν λαιμόν του, ἀνέβιβασεν αὐτὸν εἰς τὴν δευτέραν βασιλικὴν ἁμαξάν καὶ διὰ κηρύκων ἀνέδειξεν αὐτὸν κύριον πάσης γῆς Αἰγύπτου· ἔδωκε δὲ αὐτῷ γυναῖκα ὀνόματι Ἀσενέθ, θυγατέρα τοῦ ἱερέως Ἡλιουπόλεως Πετεφρῆ (ἄλλου ὁμωνύμου τῷ πρῶν κυρίῳ τοῦ Ἰωσήφ). Ἦτο δὲ ὁ Ἰωσήφ ὅτε παρέστη ἐνώπιον τοῦ Φαραῶ ἐτῶν τριάκοντα. Ἐκ τῆς Ἀσενέθ ταύτης ἀπέκτησεν ὁ Ἰωσήφ δύο υἱοὺς, ὧν τὸν μὲν πρωτότοκον ὠνόμασε Μανασσὴν τὸν δὲ δεύτερον Εὐφραίμ. Ἐγεννήθησαν δὲ οὗτοι κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἐν Αἰγύπτῳ εὐφορίας.

§ 17. Ἐλευσις ἀδελφῶν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον.

(Γεν. ΜΒ'. ΜΓ'. ΜΔ'.)

Κατὰ τὰ ἐνύπνια τοῦ Φαραῶ, μετὰ ἑπταετῇ εὐθηνίαν, ἤλθεν ἡ ἑπτὰ ἔτη διαρκέσασα σιτοδεία. Καὶ ἐν μὲν τῇ Αἰγύπτῳ ὑπῆρχε κατὰ ταῦτα σῖτος, καὶ ὅτε ἐζήτησαν ἄρτον οἱ Αἰγύπτιοι, ἠνοιξεν ὁ Ἰωσήφ τοὺς σιτοβολῶνας καὶ ἐπώλει εἰς αὐτούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σιτοδεία ἦτο γενικωτέρα, αἱ πάσχουσαι ἐκ ταύτης χῶραι ἐπρομηθεύοντο σῖτον ἐξ Αἰγύπτου, ὃν ἐπώλει ὁ Ἰωσήφ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο λιμὸς καὶ ἐν Χαναάν, ἀπεστάλησαν εἰς Αἴγυπτον παρὰ Ἰακώβ τοῦ πατρὸς των οἱ δέκα υἱοὶ τοῦ ν' ἀγο-

ράσωσι σίτον. Ἐλθόντες οὗτοι πρὸς τὸν Ἰωσήφ ἐπροσκύνησαν αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐγνώρισαν, ἐν ᾧ αὐτὸς πάραυτα ἀνεγνώρισε τοὺς ἀδελφούς του, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Ὁ Ἰωσήφ προσποιούμενος ὅτι θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς κατασκόπους, διέταξε νὰ τοὺς φυλακίσωσιν. Οὗτοι δὲ εἶπον, ὅτι εἶναι δώδεκα ἀδελφοὶ εἰρηνικοὶ καὶ οὐχὶ κατὰσκοποι, καὶ ὅτι ὁ μὲν νεώτατος ἔμεινε παρὰ τῷ πατρὶ, ὁ δὲ ἄλλος δὲν ὑπάρχει. Ὁ Ἰωσήφ τότε τοὺς φυλακίζει καὶ προστάσσει νὰ στείλωσιν ἓνα ἐξ αὐτῶν νὰ φέρῃ τὸν νεώτατον ἀδελφόν· ὡς ἤκουσαν τοῦτο, εἶπον ἐβραϊστὶ μετὰ ξύ των, «Διατελοῦμεν εἰς ἁμαρτίαν διὰ τὸν ἀδελφόν μας Ἰωσήφ· διότι παρεβλέψαμεν αὐτὸν λυπούμενον ὅτε παρεκάλει ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς δὲν τὸν εἰσηκούομεν. Ὁ Ῥουβὴμ τοῖς εἶπε τότε, Δὲν σᾶς ὠμίλησα ἐγὼ νὰ μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδίον, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν μὲ εἰσηκούσατε καὶ ἰδοὺ τώρα ἡ τιμωρία». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἰωσήφ, ὅστις προσεποιεῖτο ὅτι δὲν γνωρίζει τὴν διάλεκτόν των, καὶ συγκινηθεὶς παρεμέρισε καὶ ἔκλαυσε.

Τελευταῖον κρατήσας τὸν Συμεὼν τὸν ἔδεσε ἐνώπιόν των καὶ ἀπέστειλε τοὺς λοιποὺς πρὸς τὸν πατέρα των, διατάξας τοὺς ἀνθρώπους του νὰ γεμίσωσι τοὺς σάκκους των σίτον καὶ κρυφίως νὰ δέσωσι τὰ χρήματά των εἰς τοὺς σάκκους ἐκάστου, νὰ τοῖς δώσωσι δὲ καὶ τροφὰς διὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Ὅτε ἦλθον εἰς τὸν πατέρα των καὶ εὗρον τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς σάκκους ἐταράχθησαν αὐτοὶ τε καὶ ὁ πατήρ των. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσεν ὁ σῖτος, ὁ Ἰακώβ ἀπέστειλε πάλιν εἰς Αἴγυπτον τὰ τέκνα του ν' ἀγοράσωσιν. Οὗτοι δὲ δὲν ἠθέλησαν νὰ καταβῶσιν εἰς Αἴγυπτον ἄνευ τοῦ Βενιαμίν, φοβούμενοι τὸν Ἰωσήφ. Ὁ Ἰακώβ ἐπέισθη, ἐγγυηθέντος τοῦ υἱοῦ του Ἰούδα, καὶ ἔστειλε μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Βενιαμίν. Ἀμα δὲ ἐλθόντες εἰς Αἴγυπτον, παρέδωκαν εἰς τὸν οἰκονόμον τοῦ Ἰωσήφ τὸ ἀργύριον, τὸ ὅποιον εὗρον εἰς τοὺς σάκκους των· ἀλλ' αὐτὸς δὲν τὸ ἐδέχθη εἰπὼν, «Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ἔδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς εἰς τοὺς σάκκους. Ὁ Ἰωσήφ ἐδέχθη αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς, εἰς δὲ τὸν ὁμομήτριον ἀδελφόν του Βενιαμίν εἶπεν, «Ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι σε, τέκνον»· συνταραχθεὶς δὲ καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν

του ἔκλαυσεν· ὕστερον δὲ παρεκάθισεν αὐτοὺς εἰς συμπόσιον κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἡλικίας των, διὰ τὸ ὅποιον ἠπόρουν.

§ 18. Φανέρωσις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφούς του.
(Γεν. ΜΑ'. ΜΕ').

Ὅτε ἠθέλησαν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, προσέταξεν οὗτος τὸν οἰκονόμον νὰ γεμίσῃ τοὺς σάκκους των καὶ νὰ θέσῃ πάλιν ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὸ ἀργύριον ἐκάστου. Εἰς δὲ τοῦ Βενιαμὶν τὸν σάκκον προσέταξε νὰ βάλῃ μετὰ τῶν χρημάτων καὶ τὸ ἀργυροῦν του ποτήριον. Τὸ πρῶτ', καθὼς ἀνεχώρησαν, προσέταξεν ὁ Ἰωσήφ τὸν οἰκονόμον του νὰ τοὺς καταδιώξῃ· συλλαβὼν δὲ αὐτοὺς οὗτος τοὺς ἤλεγξε, διότι ἔκλεψαν τάχα τὸ ἀργυροῦν ποτήριον τοῦ Ἰωσήφ. Αὐτοὶ δὲ, μὴ ἔχοντες εἶδῃσιν τῶν γενομένων, εἶπον, εἰς ὅντινα εὗρεθῇ τὸ ποτήριον, ἅς θανατωθῇ καὶ ἡμεῖς ἅς γενῶμεν δοῦλοι τοῦ κυρίου ἡμῶν. Γενομένης ἐρεῦνης καὶ εὗρεθέντος τοῦ ποτηρίου εἰς τὸν σάκκον τοῦ Βενιαμίν, ἔσχισαν τὰ φορέματά των καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Ἰωσήφ τοὺς ἤλεγξε διὰ τὸ γεγονὸς, οὗτοι δὲ δὲν εἰζευρον τί νὰ εἴπωσιν· ὁ Ἰούδας δὲ εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ, ὅτι μένουσι παρ' αὐτῷ δοῦλοι πάντες. Ὁ Ἰωσήφ ἀποκρίνεται, ὅτι μόνος ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον εὗρέθη τὸ ποτήριον, νὰ μείνῃ δοῦλος, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀπέλθωσι. Τότε ὁ Ἰούδας τῷ λέγει νὰ κρατήσῃ αὐτὸν καὶ ν' ἀφήσῃ τὸν Βενιαμίν, διότι ὁ γέρων πατήρ των θὰ ἀποθάνῃ ἐκ τῆς λύπης, ἂν μὴ ἐπανέλθῃ ὁ Βενιαμίν. Ὁ Ἰωσήφ μὴ δυνηθεὶς νὰ κρατηθῇ περισσότερον, διέταξε καὶ ἀπεχώρησαν οἱ ἄλλοι παρόντες, καὶ τότε ἐγνωρίσθη εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἠρώτησε περὶ τῆς ὑγείας τοῦ πατρὸς του, κατεφίλησε τὸν Βενιαμίν, καὶ ἀπέστειλεν ὅλους μὲ δῶρα πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ παρήγγειλε νὰ ἔλθωσι μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῶν πραγμάτων των νὰ κατοικήσωσιν εἰς Αἴγυπτον, βεβαιώσας αὐτοὺς ὅτι ὁ λιμὸς θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πέντε εἰσέτι ἐνιαυτούς. Προσέθηκε δὲ νὰ μὴ λυπῶνται, διότι τὸν ἐπώλησαν ἐκεῖ, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸν εἶχεν

ἀποστείλει εἰς Αἴγυπτον πρὸ αὐτῶν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς καταφύγιον αὐτῶν ἵνα διατραφῶσιν. Ὁ Φαραὼ μαθὼν τὰ γενόμενα ἐχάρη ὡς καὶ πάντες οἱ οἰκεῖοί του. Εἰπόντος δὲ τοῦ Φαραὼ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμάξας διὰ νὰ μεταφέρωσιν εἰς Αἴγυπτον τὸν Ἰακώβ καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἔδωκε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰωσήφ καὶ ἐπισιτισμὸν διὰ τὴν ὁδοιπορίαν καὶ φορέματα, ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς τὸν πατέρα του Ἰακώβ καὶ φορέματα καὶ ζωοτροφίας καὶ δῶρα διάφορα ἐκ τῶν προϊόντων τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Ἰακώβ ἐξέστη μαθὼν τὰ περὶ Ἰωσήφ. Πρὶν δὲ ἀναχωρήσῃ εἰς Αἴγυπτον, ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου (Βηρσαβεὲ) καὶ προσήνεγκε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, ὁ Θεὸς δὲ ἐνίσχυσεν αὐτὸν ἐν ὁράματι εἰπὼν νὰ κατέλθῃ εἰς Αἴγυπτον καὶ ὅτι εἰς μέγα ἔθνος θὰ τὸν καταστήσῃ ἐκεῖ, ὅτι θὰ εἶναι μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτι θὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς γῆν Χαναάν καὶ ὅτι ὁ Ἰωσήφ θὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του θανόντος. Οὕτω κατῆλθον πάντες εἰς Αἴγυπτον, συμποσούμενοι εἰς ἐβδομήκοντα πέντε ψυχάς. Κατ' ἐντολὴν δὲ καὶ συναίνεσιν τοῦ Φαραὼ ὁ Ἰωσήφ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πρὸς οἰκησιν ἀρίστην γῆν, τὴν Ῥαμεσῆ ὀνομαζομένην, καὶ τοὺς ἐπιμελεῖτο παρέχων εἰς αὐτοὺς ἄφθονα τὰ πρὸς τροφήν των.

§ 19, Θάνατος τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ (Γεν. ΜΘ'. Ν').

Ὁ Ἰακώβ, προσεγγίζοντας τοῦ θανάτου του, υἱοθέτησεν ἐν Αἰγύπτῳ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ἰωσήφ, τὸν Εὐφραῖμ καὶ τὸν Μανασσῆ, καὶ ὑψόγησεν αὐτούς· εἶπε δὲ εἰς τὸν Ἰωσήφ, Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω· ὁ Θεὸς μου θὰ ᾔηται μὲ ὑμᾶς, καὶ θὰ ἐπαναγάγῃ ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ὑμῶν (Χαναάν). Ἐπειτα καλέσας ὁ Ἰακώβ τοὺς υἱοὺς του ὅλους ὑψόγησεν αὐτοὺς χωριστὰ ἕκαστον. Ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἡ πρὸς τὸν Ἰούδαν εὐλογία αὐτοῦ αὕτη, ἥτις ἦτο προφητεία περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, «Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται· καὶ αὐτὸς προσδοκία τῶν ἐθνῶν». Μετὰ τὴν εὐλογίαν τῶν τέκνων, ἀπέθανεν ὁ Ἰα-

κὼς ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτων, δέκα ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν ἔλευσίν του εἰς Αἴγυπτον· παρήγγειλε δὲ καὶ ἐξώρκισε τὸν Ἰωσήφ νὰ τὸν θάψωσιν εἰς Χαναάν, ἐκεῖ ὅπου ἐτάφη ὁ Ἀβραάμ καὶ ἡ Σάρρα, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ρεβέκκα καὶ ἡ Λεία.

Ἀποθανόντος ἤδη τοῦ Ἰακώβ, ὁ Ἰωσήφ ἐζήτησεν ἄδειαν παρὰ τοῦ Φαραὼ καὶ ἀνέβη μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς Χαναάν νὰ θάψῃ ἐκεῖ τὸν πατέρα του. Τὸν συνώδευσαν δὲ πάντες οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ καὶ Αἰγύπτιοι ἄρχοντες εἰς Χαναάν· πενήτησαντες δὲ ἑπτὰ ἡμέρας ἔθαψαν τὸν νεκρὸν τοῦ Ἰακώβ εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὅπερ εἶχεν ἀγοράσει διὰ μνημεῖον ὁ Ἀβραάμ παρὰ Ἐφρών τοῦ Χετταίου. Μετὰ τὴν κηδεῖαν ὑπέστρεψαν πάντες εἰς Αἴγυπτον. Τότε ὅμως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐφοβήθησαν μὴ μνησικακήσῃ καὶ ἐζήτησαν συγχώρησιν παρ' αὐτοῦ ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἰακώβ. Ὁ Ἰωσήφ κλαύσας ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς, ὅτι θὰ τοὺς ἀγαπᾷ καὶ θὰ τοὺς βοηθῇ. Γενόμενος δὲ ὁ Ἰωσήφ ἔτων ἑκατὸν δέκα καὶ προαισθανθεὶς τὸν θάνατόν του, εἶπεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ὅτι θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Χαναάν, καὶ ὥρκισεν αὐτοὺς νὰ λάβωσι τότε μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὀστέα του, καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐτάφη ἐν Αἰγύπτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ
ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

§ 20. Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ δουλεία τῶν Ἰσραηλιτῶν
καὶ ὁ Μωϋσῆς (Ἐξοδος Α'. Β').

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν ἀδελφῶν του καὶ τῆς συγχρόνου των γενεᾶς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ Φαραὼ, βασιλεύσας ἐν Αἰγύπτῳ ἄλλος νέος Φαραὼ (βασιλεὺς), ἐφοβήθη

τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν εἰς Αἴγυπτον παροικούντων Ἰσραηλιτῶν ὕθεν ἀπεφασίσθη νὰ καταθλίβωσιν αὐτοὺς μὲ ἀγχαρείας καὶ βαρύτατα ἔργα, διορίζοντες σκληροὺς καὶ ἀπανθρώπους ἐπιστάτας τῶν ἔργων νὰ βασανίζωσιν αὐτούς· ἀλλὰ καὶ οὕτως οἱ Ἑβραῖοι ἐπληθύνοντο. Ὁ Φαραὼ προσέταξε τότε τὰς δύο μαίας τῶν Ἑβραίων, Σεπφώραν καὶ Φουάν, νὰ φονεύωσι πᾶν γεννώμενον ἄρσενικὸν παιδίον, ὅταν μαιῶνται τὰς Ἑβραίας. Αἱ μαῖαι, φοβούμεναι τὸν Θεόν, δὲν ἐξετέλουν τὸ προσταχθὲν ἀνοσιούργημα, ἔλεγον δὲ ὅτι αἱ Ἑβραῖαι τίκτουσι πρὶν καταφθάνωσιν αὐταί. Τότε ὁ Φαραὼ διέταξε νὰ ῥίπτηται εἰς τὸν ποταμὸν πᾶν ἄρσεν γεννώμενον ἐξ αὐτῶν. Ἡ Ἑβραῖα Ἰωχαβὲδ γυνὴ Ἀμβράμ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ (Ἐξ. σ'. 20.) τέξασα ἄρρεν ἔκρυπτεν αὐτὸ ἐπὶ τρεῖς μῆνας· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ κρατῇ κεκρυμμένον περισσότερον, ἔθηκεν αὐτὸ εἰς πισσομένην θίβην (κόφην) καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Καταβᾶσα ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ μετὰ τῶν θεραπαινίδων τῆς εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον νὰ λουσθῇ καὶ εὑροῦσα τὸ παιδίον, ἐπῆρεν αὐτὸ καὶ τὸ ἔδωκε νὰ τὸ θρέψῃ ἐπὶ μισθῷ αὐτὴ ἡ μήτηρ του, τὴν ὁποίαν ἐπρομήθευσεν εἰς τὴν βασιλόπαιδα ἡ παραφυλάττουσα τὴν θίβην ἀδελφὴ τοῦ παιδίου. Ἀφ' οὗ ἐμεγάλωσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν παρέδωκεν ἡ τροφὸς καὶ μήτηρ του εἰς τὴν θυγατέρα Φαραὼ, ἥτις τὸν υἱοθέτησε καὶ τὸν ὠνόμασε Μωϋσῆν (ὡς σωθέντα ἐκ τοῦ ὕδατος).

Μαθὼν δὲ ποτε ὁ Μωϋσῆς τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ, δὲν ἤθελε νὰ λέγηται υἱὸς τῆς θυγατρὸς Φαραὼ, προτιμῆσας νὰ συγκαουχῆται μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ· πολὺ δ' ἐλυπεῖτο διὰ τὰ δυστυχήματα τῶν ὁμογενῶν του. Ἰδὼν δὲ ποτε Αἰγύπτιον δέροντα Ἑβραῖον, ἐθανάτωσεν αὐτόν· φοβηθεὶς δὲ τὸν Φαραὼ, ὅστις μαθὼν τὸ γεγονός, ἐζήτηι νὰ τὸν φονεύτῃ, ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον εἰς γῆν Μαδιάμ, καὶ ἐκεῖ λαβὼν γυναῖκα τὴν Σεφώραν, θυγατέρα τοῦ Ἰοθὴρ ἱερέως τῆς Μαδιάμ, ἔβασκε τὰ πρόβατα τοῦ πενθεροῦ του. Τελευτήσαντος τοῦ ζητοῦντος νὰ φονεύσῃ τὸν Μωϋσῆ Φαραὼ, οἱ ὑπὸ τὴν πίεσιν καὶ ὁμότητα τῶν ἀρχόντων τῆς Αἰγύπτου κακουχούμενοι Ἰσραηλῖται ὕψωσαν

τὴν φωνὴν τῶν ἱκέτιδα πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων τῶν. Ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὸν στεναγμὸν αὐτῶν καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ· ὅθεν ἔγνω νὰ λυτρώσῃ αὐτοὺς τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων.

§ 21. Ἱστορία τοῦ Ἰώβ.

Εἰς τὴν Αὐσίτιδα χώραν, ἣτις νομίζεται ὅτι ἔκειτο ἐν τοῖς ὄρισις τῆς Ἀραβίας καὶ Ἰδουμαίας, ἔζη κατὰ τοὺς χρόνους περὶ τοῦ τούτους ἀνθρωπὸς τις ὀνομαζόμενος Ἰώβ. Ἦτο δὲ ἀληθινός, ἀμεμπτός, δίκαιος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. Ἦτο δὲ καὶ πλουσιώτατος καὶ εἶχεν ἑπτὰ υἱοὺς καὶ τρεῖς θυγατέρας, οἵτινες καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐποίουν συμπόσιον συμπαραλαμβάνοντες καὶ τὰς τρεῖς ἀδελφάς τῶν νὰ συντρώγωσι καὶ νὰ συμπίνωσι μετ' αὐτῶν. Ὁ πατὴρ δὲ αὐτῶν προσέφερε θυσίας εἰς τὸν Κύριον ὑπὲρ τῶν τέκνων του, φοβούμενος μήπως κατὰ διάνοιαν ἁμαρτάνωσιν εἰς τὰς εὐθυμίας τῶν.

Ὁ μακάριος οὗτος ἀνθρωπὸς ὑπεβλήθη, κατὰ θεῖαν παράχωρησιν, ἵνα δοκιμασθῇ ἡ εὐσέβειά του, εἰς τρομερὰ δυστυχήματα. Κατ' ἀρχὰς ληστρικὴ τις συμμορία ἤρπασε τὰ ζεύγη τῶν βοῶν καὶ τοὺς ὄνους του καὶ ἀπέκτεινε τοὺς δούλους του πλὴν ἑνός, ὅστις ἐλθὼν ἐγνωστοποίησε ταῦτα τῷ Ἰώβ. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος διηγεῖτο εἰς τὸν Ἰώβ τὰ συμβάντα, ἐλθὼν ἄλλος γνωστοποιεῖ αὐτῷ, ὅτι πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσὼν κατέκαυσε καὶ τὰ ποιμνιά του καὶ τοὺς ποιμένας. Ἔτι δὲ τούτου λαλοῦντος, ἔρχεται ἄλλος καὶ λέγει τῷ Ἰώβ ὅτι ἵππεῖς ἐπῆραν τὰς καμήλους του καὶ ἀπέκτειναν τοὺς ὑπηρέτας του. Πρὶν ἢ καὶ οὗτος τελειώσῃ τὸν λόγον του, ἔρχεται ἄλλος ἀγγελιαφόρος καὶ γνωστοποιεῖ, ὅτι ἄνεμος σφοδρὸς κατέβριψε τὸν οἶκον ὅπου ἦσαν συνηθροισμένα καὶ συνέτρωγον τὰ τέκνα του πάντα, καὶ καταπλακωθέντα ἀπέθανον ὑπὸ τὰ ἐρείπια. Μαθὼν ταῦτα πάντα ὁ Ἰώβ, ἔσχισε τὰ ἐνδύματά του, ἔκειρε τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς του καὶ πεσὼν κατὰ γῆς, ἐπροσκύνησε τῷ

Θεῷ λέγων, «Ὁ Κύριος τὰ ἔδωκεν, ὁ Κύριος τὰ ἐπῆρεν· ἔγει-
νεν ὅπως ἤθελεν ὁ Κύριος, ἃς ἦναι τὸ ὄνομά του εὐλογημένον».

Ἡ δοκιμασία τῆς πίστεως τοῦ Ἰώβ ἐξετάθη μέχρι τοῦ σώματός του, προσβληθέντος ὑπὸ κακοῦ ἔλκους ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ τοῦτο ἔξε με ὄστρακον, καθήμενος ἐπάνω εἰς τὴν κοπρίαν ἔξωθεν τῆς πόλεως. Ἡ γυνή του ἰδοῦσα αὐτὸν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, τὸν παρεκίνησε νὰ εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀποθάνῃ. Ὁ ὑπομονητικὸς ὅμως Ἰώβ ἀπεκρίθη, «Διὰ τί ἐλάλησας ὡς μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν; ἂν οὐ τὰ ἀγαθὰ ἐδέχθημεν ἐκ χειρὸς Κυρίου, δὲν θέλεις νὰ ὑποφέρωμεν καὶ τὰ κακά;» Εἰς ὅλα τὰ θλιβερὰ ταῦτα συμβεβηκότα δὲν εἶπεν ὁ Ἰώβ ἁμαρτωλὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ λόγον.

Φίλοι τοῦ Ἰώβ τρεῖς βασιλεῖς, ὀνόματι Ἐλιφάζ, Βαλδὰδ καὶ Σωφάρ, ἦλθον εἰς αὐτὸν ὁμοῦ νὰ τὸν ἰδωσι καὶ νὰ τὸν παρηγορήσωσιν ἰδόντες δὲ τὴν ἀθλιεστάτην αὐτοῦ κατάστα-
σιν μακρόθεν ἔκλαυσαν, καὶ πλησιάσαντες ἔμειναν ἐπτὰ ἡμέ-
ρας καὶ ἐπτὰ νύκτας, χωρὶς νὰ λαλήσῃ οὐδεὶς πρὸς αὐτὸν λό-
γον. Ὁ Ἰώβ, συγκινηθεὶς τότε, κατηράσθη τὴν ἡμέραν τῆς γεν-
νήσεώς του, ὅπερ ἦτο πλάγιόν τι παράπονον πρὸς τὸν Θεόν.

Τότε οἱ φίλοι τοῦ ἤρχισαν διαλόγους μετ' αὐτοῦ, ζητοῦν-
τες νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἐξ ἁμαρτιῶν πάσχει, ἐν ᾧ αὐτὸς δὲν
συνεφώνει μετὲν ἰδέαν των, πιστεύων ὅτι δὲν ἥμαρτεν. Ἐλ-
θὼν ὕστερον εἰς αὐτῶν κατέκρινε τὸν Ἰώβ, νομίσαντα ὅτι δὲν
ἥμαρτησεν. Ἐπειτα ἐλέγχει καὶ ὁ Θεὸς τὸν Ἰώβ διὰ τὴν
ιδέαν του ταύτην. Ὁ Ἰώβ αἰσθανθεὶς τὴν παρεκτροπὴν του, ἐ-
ζήτησεν εὐθὺς συγχώρησιν παρὰ τοῦ Κυρίου. Μετὰ ταῦτα ὑ-
δόκησεν ὁ Θεὸς νὰ ἐπιφέρει θεραπείαν εἰς τὰ παθήματα τοῦ
θεράποντος αὐτοῦ. Ὅθεν ἐθεράπευσεν αὐτὸν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐ-
τὸν πλείονα τῶν ὅσων ἀπώλεσεν. Ἀπέκτησε πάλιν υἱοὺς ἐπτὰ
καὶ θυγατέρας τρεῖς, καὶ ποίμνια διπλάσια τῶν ὅσα πρὸ τῆς
δοκιμασίας του εἶχεν. Οὕτως ὁ Κύριος ὑψόγησε τὰ ἔσχατα
τοῦ Ἰώβ πλεῖον ἢ τὰ προτερινά του.

Ἐζῆσε δὲ ὁ Ἰώβ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἔτη μετὰ τὴν πλη-
γὴν ταύτην. Ὅλα δὲ τῆς ζωῆς του τὰ ἔτη ἔγειναν διακόσια

τεσσαράκοντα, καὶ εἶδεν ἐγγόνους αὐτοῦ μέχρι τῆς τετάρτης γενεᾶς.

Ἀξιοσημείωτον προφητικὸν λόγον εἶπεν ὁ Ἰώβ πάσχων (Κεφ. ΙΘ'), «Οἶδα γὰρ ὅτι ἀνένναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς· ἀναστήσει δέ μοι τὸ δέρμα τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα».

§ 22. Σκλήρυνσις τῆς καρδίας τοῦ Φαραώ. (Ἐξοδ. Γ'. ΙΔ').

Βόσκων ὁ Μωϋσῆς τοῦ πενθεροῦ του Ἰοθὺρ τὰ πρόβατα, εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ, εἶδε βάτον καιομένην καὶ μὴ καταφλεγομένην. Ἐκ τῆς βάτου ταύτης εἶπεν εἰς αὐτὸν Κύριος ὁ Θεός, Εἶδον τὰ δυστυχήματα τοῦ λαοῦ μου εἰς Αἴγυπτον, καὶ κατέβην νὰ τὸν ἀπελευθερώσω ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν Αἰγυπτίων· νὰ τοὺς ἐξαγάγω ἀπὸ τῆς γῆς ἐκείνης, νὰ τοὺς εἰσαγάγω εἰς γῆν καλὴν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα, εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Προσέταξε δὲ τὸν Μωϋσῆν νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ τὸν Φαραώ, καὶ νὰ ἐξαγάγῃ τὸν λαὸν ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου. Ὁ Μωϋσῆς ἐδίστασε, θεωρήσας ἑαυτὸν ἀνάξιον τοιαύτης ἀποστολῆς. Ὁ Θεός ὅμως ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐξουσίαν νὰ ποιῇ σημεῖα καὶ θαύματα, καὶ διὰ νὰ βεβαιώσῃ αὐτὸν μετέβαλε τὴν μὲν ποιμενικὴν ῥάβδον του εἰς ὄφιν, καὶ πάλιν μετεποίησεν αὐτὴν εἰς ῥάβδον, τὴν δὲ χεῖρά του ἔκαμε λεπρᾶν, καὶ πάλιν ἰάτρευσεν αὐτὴν, καὶ εἶπε νὰ κάμῃ τὰ αὐτὰ διὰ νὰ γείνῃ πιστευτὴ ἡ θεία ἀποστολή του εἰς Αἴγυπτον. Εἶπε δὲ ὁ Θεός τῷ Μωϋσῇ· Ἄν μὴ ἐπαρκέσωσι τὰ θαύματα ταῦτα ἵνα πεισθῶσι, λάβε ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ καὶ χύσε αὐτὸ εἰς τὴν ξηρὰν, τοῦτο θὰ μεταβληθῇ τότε εἰς αἷμα. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωστος, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός βοηθὸν τὸν εὐγλωττον ἀδελφόν του Ἀαρών.

Ὑπακούσας ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἐγνωστοποίησε τῷ πενθερῷ του Ἰοθὺρ ὅτι μεταβαίνει εἰς Αἴγυπτον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀδελφοῦ του. Παραλαβὼν δὲ τὴν οἰκογένειάν του ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς γῆς Μαδιάμ εἰς Αἴγυπτον. Τῇ ὁδηγίᾳ δὲ

τοῦ Θεοῦ ἐξήλθεν ὁ Ἀαρὼν εἰς συναπάντησιν τοῦ ἀδελφοῦ του Μωϋσέως, ὅστις ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντας τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου. Ἐλθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν, συνήγαγον τοὺς γέροντας τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς ὁ Ἀαρὼν ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ, καὶ ἐποίησε τὰ παραγγελθέντα θαύματα· ὁ λαὸς ἐπίστευσεν εἰς ταῦτα καὶ ἐχάρη, καὶ ἐπροσκύνησε, διότι ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπ' αὐτούς.

Μετὰ ταῦτα ἐπαρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι προσεκάλεσεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων νὰ εἰπωσι τῷ Φαραὼ, νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν λαὸν τοῦτον νὰ πορευθῇ εἰς τὴν ἔρημον, εἰς ἀπόστασιν τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ, ἵνα ἐορτάσωσι καὶ θυσιάσωσι Κυρίῳ τῷ Θεῷ των.

Ἀκούσας ὁ Φαραὼ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν· «Διὰ τί ἀποτρέπετε τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν ἔργων των; ὑπάγετε ἕκαστος ὑμῶν εἰς τὸ ἔργον του». Στοχασθεὶς δὲ ὅτι δὲν συμφέρει νὰ μένῃ καιρὸς τοῖς Ἰσραηλίταις νὰ συλλογίζωνται περὶ θυσιῶν καὶ ἐορτῶν, διέταξε τοὺς ἐπιστάτας τῶν ἐργασιῶν (ἐργοδιώκτας) καὶ τοὺς γραμματεῖς του, ν' αὐξήσωσι καὶ νὰ σκληρύνωσι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν, καὶ νὰ τυμωρῶσι καὶ νὰ καταθλίβωσιν αὐτούς· ἀνωφελῶς δὲ ὑπέβαλον παράπονα περὶ τούτου εἰς τὸν Φαραὼ. Ἰδόντες δὲ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν εἶπον νὰ κρίνῃ αὐτοὺς ὁ Θεός, διότι ἐξ αἰτίας των, διερεθίσαντες τὸν βασιλέα πάσχουσιν ἤδη ταῦτα.

Ὁ δὲ Θεὸς προσέταξε τὸν Μωϋσῆν καὶ εἶπε τῷ λαῷ, ὅτι θέλει τοὺς ἐλευθερώσει ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Αἰγυπτίων, καὶ θὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν γῆν, ἣν ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ εἰς τὸ γένος τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Τῷ εἶπε δὲ νὰ λαλήσῃ εἰς τὸν Φαραὼ πάλιν, ἵνα ἐξαποστείλῃ εἰς τὴν ἔρημον τὸν λαὸν Ἰσραὴλ. Ἐπαρουσιάσθησαν πάλιν εἰς τὸν Φαραὼ καὶ, εἰς πίστωσιν ὅτι ἐντολὴν Κυρίου ἐνεργοῦσιν, ἔρριψεν ὁ Ἀαρὼν τὴν ῥάβδον καὶ μετεβλήθη εἰς δράκοντα. Κληθέντες δὲ ὑπὸ Φαραὼ μάγοι Αἰγύπτιοι ἐποίησαν τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἡ ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν κατέπιε τὰς ῥάβδους τῶν μάγων τῶν Αἰγυπτίων· ἡ δὲ καρδιά τοῦ Φαραὼ ἐσκληρύνθη καὶ δὲν εἰσήκουσε τὸ πρόσταγμα τοῦ

Θεοῦ. Ὁθεν ὁ Θεὸς ἀπέστειλε διὰ τοῦ Μωϋσέως ἐπὶ Φαραὼ δέκα βασιλείας πληγὰς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐξ ὧν δὲν ἔπαθον μόνον οἱ εἰς γῆν Γεσὲμ οἰκοῦντες Ἑβραῖοι. Καθ' ἑκάστην πληγὴν ὁ Φαραὼ ὑπέσχετο νὰ ἀφήσῃ τὸν λαὸν, ἀλλ' ἅμα παρερχομένης ταύτης ἐσκληρύνετο ἡ καρδία του καὶ μετεμελεῖτο.

Αἱ πληγαὶ ἦσαν αὗται· 1, τὰ ὕδατα μετεβλήθησαν εἰς αἷμα· 2, βάτραχοι κατεκάλυψαν ὅλον τὸν τόπον· 3, ἐπλήθον πανταχόθεν σκνίπες· 4, κυνόμεναι δηκτικαί· 5, θάνατος εἰς τὰ κτήνη μόνον τῶν Αἰγυπτίων· 6, ἔλκη εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα· 7, χάλαζα μετὰ τρικυμίας καὶ πυρός· 8, ἀκρίδες κατατρώγουσαι ὅ,τι ἔμεινεν ἄφθαρτον ἐκ τῆς χαλάζης· 9, πυκνότατον σκότος· 10, θάνατος πάντων τῶν πρωτοτόκων ἀνθρώπων καὶ ζώων τῶν Αἰγυπτίων.

Πρὶν ἐπέλθῃ ἡ τελευταία αὕτη πληγὴ, ὁ Μωϋσῆς, κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἑβραίους νὰ σφάξῃ ἑκάστη οἰκογένεια, ἢ ἂν ᾖ μικρά, μετ' ἄλλης ὁμοῦ, ἑνὸς ἔτους ἀρνίον καὶ νὰ χρίσωσι τὴν φλιάν τῶν θυρῶν των μετὰ αἷμα, διὰ νὰ σωθῶσι ἀπὸ τοῦ ἐξολοθρευτοῦ παντὸς πρωτοτόκου τῶν Αἰγυπτίων ἀγγέλου, νὰ φάγῃ δὲ τὸ ἀρνίον αὐτὸ ὁπτὸν μετὰ ἄρτου ἀζύμου, καὶ νὰ ᾖ ἐτοιμοὶ εἰς ἀναχώρησιν.

§ 23. Ἑξοδος ἐξ Αἰγύπτου (Ἑξ. ΙΔ'. ΙΕ').

Ὁ Φαραὼ τρομάξας ἐκ τῆς δεκάτης πληγῆς, ἐπελθούσης κατὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ φρίκην ἐπενεγκούσης εἰς πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, διότι πᾶσα οἰκία ἀπὸ μεγιστάνος ἄχρι τοῦ ἐσχάτου Αἰγυπτίου εἶχε νεκρὸν καὶ πένθος, ἐκάλεσε τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν τὴν αὐτὴν νύκτα καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς, «Ἐξέλθετε πάντες καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη σας ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑπάγετε νὰ λατρεύσητε τὸν Θεὸν ὑμῶν, εὐλογήσατε δὲ καὶ ἐμέ». Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐξεβίαζον τὸν λαὸν νὰ ἀπέλθῃ τοῦ τόπου των. Οἱ Ἑβραῖοι ζητήσαντες παρὰ τῶν Αἰγυπτίων χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ κοσμήματα καὶ φορέματα, καὶ παραλαβόντες πάντα τὰ πράγματα αὐτῶν, ἀνεχώρησαν ἐκ Ῥαμεσῆ,

ὄντες περὶ τὰς 600,000 πεζῶν, δηλ. ἀνδρῶν δυναμένων νὰ ὀπλοφορῶσι, μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν.

Ἐξελθόντες ἐπῆρχον τὴν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὁδὸν διὰ τῆς ἐρήμου· ἔλαβε δὲ ὁ Μωϋσῆς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ ὅσῃα τοῦ Ἰωσήφ, ὅπως εἶχεν ἐξορκίσει διὰ τοῦτο τοὺς Ἰσραηλίτας ὅταν ἀπέθνηκτε. Ὡδήγει δὲ αὐτοὺς ὁ Θεὸς τὴν μὲν ἡμέραν διὰ στύλου νεφέλης, τὴν δὲ νύκτα διὰ στύλου πυρός, καὶ οὕτως ἔφθασαν μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ νεφέλη αὕτη ὡδήγει αὐτοὺς καὶ ὕστερον ἀδιαλείπτως πανταχοῦ προπορευομένη, προσφύλαττεν αὐτοὺς, ὅταν ἐστρατοπέδευον, ἀπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου, ἵσταμένη ἄνωθεν αὐτῶν, τὴν δὲ νύκτα ἐφώτιζεν αὐτοὺς. Ὅταν ἵστατο ἡ νεφέλη ἐπάνω τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐστρατοπέδευον, ὅταν δὲ ὑψοῦτο ἐπαναλάμβανον τὴν ὁδοιπορίαν.

Εἶπε δὲ ὁ Κύριος τῷ Μωϋσῇ ὅταν ἐξῆλθε τῆς γῆς Αἰγύπτου, νὰ ἀφιερωθῇ τῷ Θεῷ πᾶν ἄρσεν πρωτότοκον ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦτο ὤφειλον τὰ μὲν πρωτότοκα τῶν προβάτων νὰ θυσιάζωνται, οἱ δὲ πρωτότοκοι υἱοὶ καὶ τὰ τῶν ἄλλων κτηνῶν πρωτότοκα ἄρῶνα νὰ ἀλάσσωνται, ἥτοι νὰ ἐξαγοράζωνται δι' ἄλλων θυμάτων καὶ λύτρων εἰς ἀνάμνησιν τῆς δεκάτης πληγῆς τῶν Αἰγυπτίων, ἥτοι τοῦ φόνου πάντων τῶν πρωτοτόκων αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων.

Ὁ Φαραὼ, μεταμεληθεὶς διότι ἀφῆκε τοὺς δούλους αὐτοῦ ν' ἀπέλθωσι, κατεδίωξεν αὐτοὺς μεθ' ὅλης τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεώς του, καὶ ἐπλησίασεν εἰς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἰς Βεελσεφὼν. Ἰδόντες οἱ Ἑβραῖοι προσερχομένους κατ' αὐτῶν τοὺς στρατιώτας τῶν Αἰγυπτίων ἐφοβήθησαν σφόδρα καὶ παρεπονήθησαν πρὸς τὸν Μωϋσῆν εἰπόντες: ὥς νὰ μὴ ὑπῆρχον μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς νὰ μᾶς θανωτῶσης ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἦτο καλλίτερον νὰ ἤμεθα δούλοι τῶν Αἰγυπτίων παρὰ νὰ ἀποθάνωμεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ὁ Μωϋσῆς τότε κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, ἐχώρισεν αὐτὰ ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ οἱ Ἑβραῖοι διῆλθον εἰς τὸ πέραν μέρος ἀβρόχοις

ποσίν. Οί καταδιώκόντες δὲ τούτους Αἰγύπτιοι εἰσῆλθον εἰς τὸ ξηρανθὲν μέρος τῆς θαλάσσης, μετὰ τῶν πολεμικῶν ἀμαξῶν καὶ τοῦ ἵππικοῦ των· ἐν ᾧ δὲ ἦσαν ἐν τῷ μέσῳ, εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μωϋσῆν καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα του ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ εὐθὺς τὸ ὕδωρ ἐπανελθὼν κατεπόντισε πάντα τὸν στρατὸν τοῦ Φαραῶ, καὶ δὲν ἔμεινεν ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ζῶν. Ἐψαλαν δὲ μετὰ τὴν τοιαύτην διάβασίν των καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ· ὁμοίως δὲ καὶ Μαριὰμ ἡ προφήτις ἡ ἀδελφὴ Ααρὼν καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Η ΕΞΟΔΟΣ, ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ, ΣΚΗΝΗ κλ. ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ.

§ 24. Τὸ Μάννα καὶ διαγωγή ἐν ἐρήμῳ (Ἐξοδ. ΙΕ΄. ΙΣΤ΄.).

Ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁ Μωϋσῆς ὠδήγησε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ πρὸς τὴν ἔρημον Σοῦρ, χωρὶς εἰς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν νὰ ἀπαντήσωσι πηγὴν ὕδατος. Φθάσαντες εἰς Μερρᾶ εὔρον ὕδωρ πικρὸν· ὅθεν ὁ λαὸς ἐγόγγυζε κατὰ τοῦ Μωϋσέως λέγων, τί νὰ πῶμεν; ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ξύλον, ὅπερ ῥίψας εἰς τὴν πηγὴν ἐγλύκανε τὸ ὕδωρ. Ἐκ Μερρᾶ ἦλθον εἰς Αἰλειμ, ὅπου ἦσαν δώδεκα πηγαὶ ὕδατων καὶ ἐβδόμηκοντα στελέχη φοινίκων. Μετὰ ταῦτα ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον Σιν, τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τοῦ δευτέρου μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐξόδου των ἐξ Αἰγύπτου.

Ὅτε ἐξηντλήθησαν αἱ ζωοτροφίαι, τὰς ὁποίας εἶχον πάρει ἐξ Αἰγύπτου οἱ Ἰσραηλῖται, ἤρχισαν πάλιν νὰ γογγύζωσι κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν, ὅτι δὲν ἀφῆκαν αὐτοὺς νὰ ἀποθάνωσιν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου ἔτρωγον κρέας καὶ ἔρτους πληθός, ἀλλὰ

τοὺς ἐξήγαγον εἰς τὴν ἔρημον νὰ ἀποθάνωσιν ἐκ τῆς πείνης. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐπακούσας τῶν παραπόνων των, τὸ μὲν ἐσπέρας ἀποστέλλει ὄρνυγας ἀντὶ κρέατος εἰς τροφήν των, τὴν δὲ ἐπιούσαν τὸ πρωὶ κατεκάλυψε τὴν γῆν εἶδος σπέρματος κοριάνδου λευκὸν (μάννα) εὐάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν, πίπτον οὐρανόθεν· τοῦτο δὲ ἐπιπτεν ἔκτοτε πᾶσαν πρωΐαν πλὴν τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου. Διὰ τοῦτο τὴν παραμονὴν τοῦ σαββάτου τὴν πρωΐαν ἐσύναζον διπλασίαν μερίδα, ἵνα ἔχωσι καὶ τὴν ἐπιούσαν Φθάσαντες δὲ ἐκ τῆς ἐρήμου Σιν εἰς Ῥαφιδεῖν, ἤρχισαν αὐθις λοιδοροῦντες καὶ γογγύζοντες κατὰ τοῦ Μωϋσέως, διότι δὲν εὗρισκον ἐκεῖ ὕδωρ νὰ πίνωσιν. Ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν ἐρωτήσαντα αὐτὸν περὶ τοῦ πρακτέου Μωϋσῆν, καὶ ἐκτύπησε διὰ τῆς ῥάβδου του τὸν βράχον τοῦ ὄρους Χωρήβ καὶ ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὕδωρ εἰς πόσιν· ἐκλήθη ὁ τόπος οὗτος τότε πειρασμὸς καὶ λοιδορήσις. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων χρεῖαν δὲν ἔλαβον, διότι ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, καθ' ἃ διέτριβον εἰς τὴν ἔρημον, δὲν ἐφάρησαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐξ ἀρχῆς ἐφόρου (Δευτ. ΚΘ'. 5, Νεεμ. 23).

Ἐν ᾧ δὲ εὗρισκοντο οἱ Ἑβραῖοι εἰς Ῥαφιδεῖν προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀμαληκитῶν, φυλῆς νομάδος τῶν μερῶν αὐτῶν. Ὁ Μωϋσῆς διώρισε τότε τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ νὰ ἐκλέξῃ ἄνδρας δυνατοὺς καὶ νὰ ἐξέλθῃ νὰ ἀντιπαραταχθῇ τὴν ἐπιούσαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ Μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς ὄρος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀαρῶν καὶ τοῦ Ὠρ, ὕψωσε τὴν ῥάβδον καὶ τὰς χεῖράς του εἰς οὐρανόν. Ἐν ὧσιν δὲ ἐκράτει ὑψουμένας τὰς χεῖρας ἐνίκων οἱ Ἰσραηλῖται, ὅτε δὲ κουραζόμενος κατεβίβαζε ταύτας, κατίσχυον οἱ Ἀμαληκῖται· ὅθεν ὁ Ἀαρῶν καὶ ὁ Ὠρ καθήσαντες τὸν Μωϋσέα ἐπὶ πέτρας ἐστήριζον τὰς χεῖράς του ὑψουμένας ἄχρις ἐσπέρας, καὶ οὕτω κατετροπώθησαν οἱ Ἀμαληκῖται. Διέταξε δὲ τότε ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν, νὰ γράψῃ τὰ γενόμενα εἰς βιβλίον εἰς μνήμην αὐτῶν. Ὠκοδόμησε δὲ καὶ θυσιαστήριον ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸ «Κύριος καταφυγή μου». Ἐλθὼν δὲ καὶ μαθὼν τὰ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐξόδου συμβάντα Ἰοθὺρ ἱερεὺς Μαδιάμ καὶ πεν-

θερὸς τοῦ Μωϋσέως, ἐθαύμασε καὶ ἐξέστη· τὸν συνεβούλευσε δὲ, νὰ ἐκλέξῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, δικαίους καὶ μετρίφρονας καὶ νὰ καταστήσῃ ἐκ τούτων χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους νὰ κρίνωσι πάντοτε τὸν λαὸν, καὶ νὰ ἀναφέρωσιν εἰς αὐτὸν τὰς σπουδαίας μόνον ὑποθέσεις. Ἀκούσας ὁ Μωϋσῆς τὴν γνώμην τοῦ πενθεροῦ του. ἐνήργησε ταύτην.

§. 25. Σινᾶ. Δέκα ἐντολαί κ. τ. λ.
(Ἑξ. 16'. Κ'. ΚΑ'. ΚΕ'. κλ.).

Τὸν τρίτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἐξόδου των ἐξ Αἰγύπτου οἱ Ἰσραηλῖται ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον Σινᾶ καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἀντικρὺ τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦτο καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ εἴπῃ τῷ λαῷ, ὅτι ἐὰν ὑπακούωσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ φυλάττωσι τὴν διαθήκην του, θὰ ᾧσι λαὸς του καὶ βασιλεῖον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον. Ὁ λαὸς ἐδέξατο ταῦτα, ὑποσχεθεὶς νὰ ὑπακούῃ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα. Τότε διετάχθησαν νὰ νηστεύσωσι καὶ νὰ ᾔναι καθαροὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ πρῶτ, μέγα καὶ πυκνὸν νέφος ἐκάλυψε τοῦ ὄρους αὐτοῦ τὴν κορυφὴν, καὶ ἔγειναν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ, καὶ ἠκούσθη μέγας καὶ ἅει αὐξανόμενος ἦχος σάλπιγγος· πᾶς δὲ ὁ λαὸς ἐφοβήθη, ὁ δὲ Μωϋσῆς ἐξήγαγεν αὐτὸν καὶ τὸν ἔφερε πλησίον εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, τὸ ὁποῖον ἐκαπνίζετο ὅλον «διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ ἐπ' αὐτῷ». Ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, ἀφ' οὗ παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ προχωρήσωσιν ὑπεράνω τῶν προπόδων τοῦ ὄρους. Ὁ Θεὸς εἶπεν ὅτι ἤθελε θανατωθῇ πᾶς παραβάτης τῆς προσταγῆς ταύτης. Τότε εἰς τὸν ἀναβάντα Μωϋσῆν, τὸν ὁποῖον ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς ἐκεῖ, εἶπε τὰς ἐντολὰς τὰς ὁποίας ἐν συνόψει ἐκθέτομεν ἐνταῦθα.

α'. Ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, ὃστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας· οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Β'. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς, οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Γ'. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

Δ'. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργῃ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ Σου.

Ε'. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς.

Σ'. Οὐ φονεύσεις.

Ζ'. Οὐ μοιχεύσεις.

Η'. Οὐ κλέψεις.

Θ'. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

Ι'. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παιδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.

Μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐρμηνείας τοῦ δοθέντος νόμου καὶ διαφόρους ἄλλας διατάξεις. "Ὅτε δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐκοινοποίησε ταῦτα εἰς τὸν λαὸν ἀπεκρίθησαν πάντες ὁμοφώνως εἰπόντες: Πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησε Κύριος ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. Ἐγράψε δὲ ὁ Μωϋσῆς ὅλους τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου καὶ τὸ πρῶτ' ὠκοδόμησε θυσιαστήριον ἐκ δώδεκα λίθων κατὰ τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ Θεῷ μουσχαρία· ἔχυσε δὲ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος τῶν θυμάτων. Λαβὼν δὲ τὸ βιβλίον τῆς Διαθήκης τὸ ἀνέγνωσεν εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐπανέλαβε πάλιν τὴν ὁμολογίαν τοῦ, «Πάντα ὅσα ἐλάλησε Κύριος ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα». Λαβὼν δὲ τότε ὁ Μωϋσῆς τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ αἵ-

ματος τῶν θυμάτων, ἐρώάντισε τὸν λαὸν εἰπὼν, «Ἴδου τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο Κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων».

Ἐπειτα ὁ Θεὸς ἐλάλησε πάλιν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀνάβῃ εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ τῷ δώσῃ τὰς λιθίνους πλάκας εἰς τὰς ὁποίας ἔγραψε τὰς δέκα ἐντολάς, διὰ νὰ διδάσκῃ τὸν λαόν. Ἀφήσας ἐπιστάτην τοῦ λαοῦ τὸν ἀδελφόν του Ἀαρὼν καὶ τὸν Ὡρ, ἀνέβη ὁ Μωϋσῆς μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἰς τὸ ὄρος. Κατέβη δὲ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἐξ ἡμέρας. Τῇ δὲ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐκάλεσεν ὁ Κύριος τὸν Μωϋσῆν ἐκ μέσου τῆς νεφέλης, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἔμεινεν ἐν αὐτῷ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν αὐτῷ ἐκεῖ ὁ Θεὸς διαφόρους διατάξεις περὶ τῶν ἐντολῶν, περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἣτις ἔμελλε νὰ χρυσιμεύσῃ ὡς ναὸς κινητὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ θὰ ἐφυλάττετο ὁ νόμος, καὶ τῆς χρυσῆς λυχνίας, καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρησίων ἐν ταῖς τελεταῖς σκευῶν, ἔδωκεν αὐτῷ γεγραμμένας εἰς δύο πλάκας τὰς δέκα ἐντολάς.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐβράδυνε νὰ καταβῇ ἐκ τοῦ ὄρους, οἱ Ἰσραηλῖται νομίσαντες ὅτι δὲν ἐπιστρέφει, ἠνάγκασαν τὸν Ἀαρὼν καὶ κατεσκεύασαν ἐκ τῶν χρυσῶν ἐνωτίων τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων των μοσχάριον χρυσοῦν χωνευτὸν, καὶ ἔκτισε βωμὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὅπου ἐθυσίαςαν καὶ ἐπανηγύρησαν. Ὁ Θεὸς ἀγγέλλει τὰ γινόμενα τῷ Μωϋσῇ· οὗτος δὲ ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὸν λαόν του. Καταβὰς δὲ ὁ Μωϋσῆς καὶ ἰδὼν αὐτὸ καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ λαοῦ, καὶ κυριευθεὶς ὑπὸ ἀγανακτήσεως, ἔρριψε καὶ ἔσπασε τὰς ὁποίας ἔφερεν εἰς χεῖράς του δύο πλάκας τοῦ Νόμου, καὶ λαβὼν τὸ μοσχάριον ἐποίησεν αὐτὸ κόνιν, τὴν ἔθηκεν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ὑπεχρέωσε τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ πίνωσιν ἐξ αὐτοῦ, διὰ νὰ βδελυχθῶσι περισσότερον τὸ εἶδωλον· κατέσφαξε δὲ διὰ τῶν Λευιτῶν τοὺς πρωτοτύπους ἕως τρεῖς χιλιάδας. Ἐγραψε δὲ πάλιν ὁ Θεὸς εἰς ἄλλας δύο πλάκας τὰς αὐτὰς δέκα ἐντολάς, διὰ νὰ τὰς φυλάττῃ ὁ

λαός κατέστησε δὲ καὶ τὸν Ἀαρὼν μέγαν ἀρχιερέα τοῦ λαοῦ, καὶ ὥρισεν ὁ Θεὸς ἵνα ἱερεῖς γίνωνται οἱ καταγόμενοι ἐκ τῆς γενεᾶς τούτου.

Ὅτε δὲ τὴν δευτέραν ταύτην φορὰν κατέβη ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο φωτεινὸν ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὄρει· ὅθεν ὁμιλῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐκάλυπτεν αὐτὸ μὲ τὸ κάλυμμα. Ἀποκατασταθείσης δὲ τῆς τάξεως καὶ τοῦ λαοῦ συνετισθέντος, ὁ Μωϋσῆς ἤρξατο νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐν τῷ ὄρει δοθείσας αὐτῷ παραγγελίας παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ πρῶτον ὥρίσθησαν δύο σοφοὶ τέκτονες, ὁ Βεσελεὴλ καὶ ὁ Ἐλιᾶβ καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὰς δεούσας γνώσεις νὰ κατασκευάσωσι τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Προσκλήσει δὲ τοῦ Μωϋσέως προσήνεγκον ἕκαστος χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, καὶ ἄλλας πολυτίμους ὕλας διὰ τὸ προκείμενον ἔργον, καὶ οὕτω κατασκευάσθη ἡ σκηνὴ καὶ τὰ παραπετάσματα καὶ λοιπὰ παραρτήματα, καθ' ὃ σχέδιον εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ ἐν τῷ ὄρει.

§ 26. Γογγυσμοί, ἀποστασία Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ.

(Ἀριθ. ΙΙ'. ΙΔ'. Δευτ. Α'. Ἰησ. Ναυῆ Β'. Γ'. κ.λ.).

Ἐχοντες ἤδη οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν Σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου μετὰ τῶν ἄλλων ἐν αὐτῇ ἱερῶν κατασκευασμάτων, ἐτέλουν τυπικώτερον τὰ τῆς λατρείας των, ὀρίσθείσης καὶ ἀφιερωθείσης τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ εἰς τὴν ἐν τῇ σκηνῇ λειτουργίαν τοῦ Θεοῦ καὶ φυλακὴν τῶν ἐν αὐτῇ ἱερῶν σκευῶν κτλ. ὅθεν ἔκτοτε οἱ Λευῖται ἦσαν οἱ ἐργαζόμενοι τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ἀφιέρωμα εἰς αὐτὸν ἀντὶ τῶν τέως πρωτοτόκων (Ἀριθμ. Η'. 5—26). Ἐδίδασκον τὸν λαὸν καὶ διηκόνουν τοῖς ἱερεῦσι. Καθωρίσθη δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ σταθμοῦ ἐκάστης φυλῆς περὶ τὴν σκηνὴν, ἥτις ἐτίθετο ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὅλης τῶν Ἰσραηλιτῶν παρεμβολῆς.

Διοργανωθέντων δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἱερατικῶς καὶ πολιτικῶς, κατὰ τὴν ἐπὶ ἐν σχεδὸν ἔτος διαμονὴν των ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ, ἡ τῆς νεφέλης στήλη κινηθεῖσα ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν.

Προχωροῦντες εἰς τὴν ἔρημον ἔκαμνον διαφόρους σταθμούς. Πολλὰ δὲ συνέβησαν ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῶν δεικνύοντα τὸ ἄστατον καὶ ὀλιγόπιστον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀποδειξάντων ὅτι δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ κληρονομήσωσι τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Οἱ κόποι καὶ αἱ στερήσεις ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ των διὰ τῆς ἐρήμου ἤγειρε τὴν ἀγανάκτησίν των, καὶ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Μωϋσέως τοῦ ἐξαγαγόντος αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ἐν τῷ πρώτῳ δὲ αὐτῶν σταθμῷ μετὰ τριήμερον ἀπὸ τοῦ Σινᾶ ὁδοιπορίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, πῦρ παρὰ Κυρίου κατέκαυσε μέρος τῆς παρεμβολῆς· τοῦτο δὲ κατέπαυσε κατὰ συνέπειαν δεήσεως τοῦ Μωϋσέως. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐκλήθη ὁ τόπος ἐν ᾧ συνέβη, Ἐμπυρισμός. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἤρχισαν γογγύζοντες καὶ κλαίοντες οἱ Ἰσραηλῖται, διότι ἐπεθύμουν κρέατα, καὶ σίκυα (ἀγγούρια), καὶ πεπόνια, καὶ πράσα, καὶ κρόμμυα, καὶ σκόρδα, τὰ ὅποια εἶχον ἐν ἀφρονίᾳ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἥδη εἶχον μόνον τὸ μάννα.

Ὁ Θεός, παραπονεθέντος τοῦ Μωϋσέως, διατάσσει αὐτὸν νὰ πικραλᾷ εἰς βοήθειαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐβδομήκοντα προσκυτέρου· ἐκ τοῦ λαοῦ, ἔπειτα ἀποστέλλει εἰς τροφήν τῶν κρέας ἐπιθυμητῶν Ἰσραηλιτῶν εἶδη μεγάλων ὀρυκτίων, ὀρυτομήτρας· ταῦτα ὅμως ἐχρησίμευσαν καὶ ὡς τιμωρία τῆς λαίμαργίας των, διότι οἱ τρώγοντες κατὰ κόρον νοσήσαντες ἀπέθονον· ὅθεν ὁ τόπος ἔνεκα τῆς ἐν αὐτῷ ταφῆς των ὠνομάσθη «Μνήματα ἐπιθυμίας», ἡ δὲ νόσος «Χολέρα». (Ἀριθ. ια').

Ἐξακολουθήσαντες ἐντεῦθεν τὴν ὁδοιπορίαν των ἐφθασαν εἰς Ἀτηρώθ. Ἐνταῦθα ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως Μαρίαμ καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀαρὼν κατέκριναν αὐτὸν, διότι εἶχε λάβει γυναῖκα αἰθιοπίσσαν (τοῦ Ἰοθὼρ τὴν θυγατέρα) καὶ ἰσχυρίσθησαν, ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶναι ὅμοιοι καὶ ἴσοι μὲ αὐτὸν, διότι καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλάλησεν ὁ Θεός. Ὁργισθεῖς δὲ ὁ Κύριος κατ' αὐτῶν, διότι οὕτω προσηνέχθησαν πρὸς τὸν Μωϋσῆν, ἐτιμώρησε τὴν Μαρίαμ διὰ λέπρας. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς, ὅστις κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἦτο πρὸς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ καὶ ἰάθη ἡ ἀδελφὴ του, ἃς οὐ ἔνεκα τῆς νόσου εἶχεν ἐξωρισθῆ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας.

§ 27. Κατασκόπησις Χαναάν (Ἀριθμ. ΙΓ').

Ἐξ Ἀσηρῶθ ἀπῆλθον οἱ Ἰσραηλῖται καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐν τῇ πλησίον τῆς Χαναάν ἐρήμῳ Χαράν. Ἐντεῦθεν ἀπέστειλεν ὁ Μωϋσῆς, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ, δώδεκα ἐκλεκτοὺς ἄνδρας, ἀνὰ ἓνα ἐξ ἐκάστης φυλῆς, ἵνα ἐλθόντες κατασκοπεύσωσι τὴν γῆν Χαναάν, δοὺς αὐτοῖς τὰς δεούσας ὁδηγίας, ὡς ἐξῆς·

«Ἀνάβητε διὰ τῆς ἐρήμου ταύτης εἰς τὸ ὄρος, καὶ παρατηρήσατε τὴν ἐκεῖθεν γῆν ὅποια τις εἶναι, καὶ τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ λαὸν, ἂν ᾖται ἰσχυρὸς ἢ ἀδύνατος, ἂν ᾖται ὀλίγοι ἢ πολλοὶ, καὶ ὅποια ἡ γῆ εἰς ἣν κατοικοῦσι, καλὴ ἢ κακὴ, καὶ ὅποια αἱ πόλεις των, τετειχισμέναι ἢ ἀτειχιστοί, καὶ ἂν ἡ γῆ ᾖται παχεῖα ἢ ἄγονος, ἂν ᾖται δένδρα ἐν αὐτῇ ἢ οὐ, καὶ προσπαθήσατε ἐπιμόνως νὰ λάβητε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Εἶναι ἤδη ἔαρ, καὶ αἱ σταφυλαὶ ἐγγὺς νὰ ὠριμάσωσιν». Ἀφ' οὗ δὲ οὗτοι ἐξετέλεσαν τὴν παραγγελίαν ἐπανῆλθον, εἰς τὴν ἔρημον Φαράν ἐκ Κάδης μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Διηγήθησαν δὲ πολλὰ καὶ εὐάρεστα περὶ τῆς γονιμότητος τῆς γῆς, δείξαντες δὲ καὶ τοὺς καρποὺς, οὓς ἐκόμισαν ἐξ αὐτῆς, ἐν οἷς ἦτο καὶ σταφυλὴ τόσον μεγάλῃ, ὥστε δύο ἄνθρωποι ἐσῆκωνον αὐτήν, εἶπον ὅτι εἶναι γῆ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα. Προσέθηκαν ὅμως ὅτι αἱ πόλεις αὐτῶν ἔχουσι τείχη μεγάλα καὶ ὀχυρὰ, καὶ οἱ κάτοικοι εἶναι γίγαντες. Ὁ συναπεσταλμένος μετ' αὐτῶν Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ ὁ Χάλεβ ἀντέκρουσαν τοὺς λόγους τῶν συναδέλφων των, ἐνεθάρρουν τὸν λαὸν νὰ προχωρήσῃ εἰς Χαναάν· ἀλλ' ὅμως οἱ Ἑβραῖοι δειλιάσαντες ἐκλαίον ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ ἠθέλησαν νὰ λιθοβολήσωσι τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ καὶ τὸν Χάλεβ. Ἐγόγγυζον δὲ καὶ κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν πᾶσα ἡ συναγωγὴ καὶ ἐζήτουν νὰ ἐκλέξωσιν ἀρχηγὸν νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς Αἴγυπτον. Ὁ Θεὸς, ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἀπιστίαν των, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ, ἀλλ' ἐξιλέωσεν αὐτὸν ὁ Μωϋσῆς διὰ προσευχῆς. Κατεδικάσθη ἐν τοσοῦτῳ παρὰ Κυρίου ὁ λαὸς νὰ πλανᾶται τεσσαράκοντα ἔτη εἰς τὴν ἔρημον, καὶ νὰ μὴ ἀξιωθῇ νὰ ζήσῃ καὶ ἴδῃ τὴν

Χαναάν μηδεις ἐξ ὧτων ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, παρεκτὸς τοῦ Χάλεβ καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ἡ καταδίκη αὕτη ἔσχεν ἀποτέλεσμα νὰ ἐξωθήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας εἰς πάντη ἀντίθετον θρασύτητα· καὶ δὴ παρὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ Μωϋσέως, μέγα μέρος τῶν Ἰσραηλιτῶν προὐχώρησε πρὸς τὴν Χαναάν ἐπὶ σκοπῷ νὰ κατακυριεύσωσιν αὐτήν. Ἀλλ' οἱ Χαναναῖοι καὶ οἱ Ἀμαληκίται, οἵτινες κατεῖχον τὰς πρὸ τῆς ἐβραϊκῆς παρεμβολῆς ὁρέων διόδους, ἔτρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω τοὺς τολμηροὺς Ἰσραηλίτας καὶ πλείστους ὅσους αὐτῶν κατέσφαξαν.

§ 28. Ἀποστασία Κορὲ κλ. Θάνατος Μαριάμ καὶ Ἀαρὼν (Ἀριθ. Ις'. Κ').

Καταδικασθέντες οὕτω οἱ Ἰσραηλίται νὰ πλανῶνται ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ἔζων ποιμενικὸν βίον καὶ ἥσθιον μάννα. Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των ἐκ Κάδης πρὸς τὴν ἔρημον ἐν μόνον σπουδαῖον συμβάν μνημονεύεται παρ' αὐτοῖς τὸ ἐξῆς: Ὁ Κορὲ υἱὸς Ἰσαὰρ γενάρχης τῶν Κοριτῶν, σπουδαίας λευιτικῆς πατρίδος, φθονήσας τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν δι' ἣν κατεῖχον θέσιν, καὶ συστήσας φατρίαν, ἤγειρε κατὰ τῆς ἐξουσίας τούτων ἀποστασίαν, ἣς μετέσχον οἱ ἐκ τῆς φυλῆς Ρουβὴν, Δαθὰν καὶ Ἀβειρών. Τούτοις δὲ συνετάχθησαν καὶ διακόσιοι πενήκοντα ἄλλοι σπουδαῖοι ἄνδρες. Λόγος δὲ τῆς ἐξεγέρσεως ἦτο ὅτι ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ἰδιοποιήθησαν καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἀποστασία αὕτη ἐτιμωρήθη θεόθεν. Καὶ τοὺς μὲν περὶ τὸν Κορὲ κατέκαυσε πῦρ, τοὺς δὲ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς ἀνοιχθεῖσα ἡ γῆ κατέπιεν αὐτοὺς καὶ τὰ οἰκήματα αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς συστασιαστάς.

Τὴν ἐπιούσαν δὲ ἡμέραν καθ' ἣν συνέβη ἡ τρομερὰ αὕτη κρίσις τοῦ Θεοῦ, ἐγόγγυσαν οἱ Ἰσραηλίται κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἀαρὼν λέγοντες: «Ἀπεκτείνατε τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου». Ὡρμησαν δὲ πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἀλλ' εὐθὺς ἐκάλυψε τὴν σκηνὴν ἡ νεφέλη «καὶ ὤφθη ἡ δόξα Κυρίου». Ἦθελε δὲ

ὁ Θεὸς νὰ καταστρέψῃ αὐτοὺς, ἀλλ' ἐσώθησαν, διότι ὁ Ἀαρὼν, τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Μωϋσέως, διὰ θυριάματος ἐξiléωσε τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτησάντων, καὶ οὕτως ἐκόπασεν ἡ ἀρξά-
μένη ἤδη θραύσις αὐτῶν. Μετὰ τοῦτο διέταξεν ὁ Μωϋσῆς, καὶ ἐτέθησαν δώδεκα ῥάβδοι ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου κατὰ τὰς 12 φυλάς. Τὴν ἐπιούσαν εὗρέθη μόνῃ ἡ τοῦ Ἀαρὼν βλαστήσα-
σα καὶ καρποφορήσασα εἰς σημεῖον, ὅτι οὗτος καὶ ἡ γενεὰ του εἶναι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν. Διέταξε δὲ ὁ Θεὸς καὶ ἐφυλάχθη ἡ ῥάβδος, ὡς μαρτύριον καὶ πίστις ἐν τῇ κιβω-
τῇ τῆς Διαθήκης μετὰ τῶν ἄλλων μαρτυρίων.

Μετὰ πολυετῇ περιπλάνησιν ἐπανῆλθον οἱ Ἰσραηλῖται εἰς Κάνη, ὅτε ἐπλησίαζεν ἤδη ἡ λήξις τῶν τεσσαράκοντα ἐ-
τῶν τῆς τοιαύτης καταδίκης των. Ἐν τῷ διαστήματι τοῦτο ἀπέθανον οἱ τῆς παλαιᾶς γενεᾶς ἄνθρωποι, οἷς διὰ τὰς συχνὰς ἁμαρτίας των εἶχεν ἀπαγορευθῆ ἡ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσόδος. Ἡ νέα γενεὰ δὲν ἦτο βεβαίως ἀναμάρτητος, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἐγίνετο κρείττων τῆς ἐξαλειφθείσης. Εἰς Κάνης ἀπέθανε καὶ ἡ τοῦ Μωϋσέως ἀδελφὴ Μαριάμ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ὑπέφερον ἐξ ἐλλείψεως ὕδατος, ἰδοὺ πάλιν γογγυσμοὶ καὶ κατακραυγαί. Ὁ πάντοτε ἐλεήμων Θεὸς πρὸς τὸν ἐκλε-
κτὸν αὐτοῦ λαὸν διέταξε τὸν Μωϋσῆν, ἵνα λάβῃ τὴν ῥάβδον καὶ διὰ λόγου ἐνώπιον τοῦ λαοῦ προκαλέσῃ ὕδωρ ἐκ πέτρας. Ἀλλὰ καὶ οὗτος καὶ ὁ Ἀαρὼν ἐφάνησαν ἀνυπόμονοι καὶ δύσπι-
στοι, καὶ ἀντὶ νὰ πράξωσιν ὅπως ὁ Θεὸς εἶπεν, ὁ Μωϋσῆς πλήτ-
τει τὴν πέτραν διὰ τῆς ῥάβδου του δῖς. Καὶ ἐξῆλθε μὲν ἐκ ταύ-
της ὕδωρ, ἀλλὰ διὰ τὴν δυσπιστίαν των καὶ παρακοήν των κατεδικάσθησαν καὶ οὗτοι, νὰ μὴ πατήσωσιν εἰς τὴν γῆν Χα-
ναάν.

«Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν, ὅτι οὐκ ἐπι-
στεύσατε ἀγιάσαντές με ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, διὰ τοῦ-
το οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν, ἣν
δέδωκα αὐτοῖς (Ἀριθ. κ'. 12). Ὡνομάσθη δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο
«ὕδωρ ἀντιλογίας».

Ἐπειδὴ δὲ ἐμελλον, προχωροῦντες πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγ-

γελίας νὰ διέλθωσι διὰ τῆς χώρας τῶν Ἑδομιτῶν, οἵτινες ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, ὁ Μωϋσῆς ἀπέστειλεν ἐκ Κάδης ἀγγελιοφόρους πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῶν, ἐνθυμίζων αὐτῷ τὴν τοῦ γένους συγγένειαν, καὶ παρακαλῶν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τὴν διὰ τῆς χώρας διάβασίν των, ὑποσχεθεὶς ὅτι δὲν θέλουν ἐπιφέρει οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἰς τὸν τόπον του ζημίαν, οὐδὲ καὶ ὕδωρ θὰ πῶσιν ἐκ τῶν δεξαμενῶν του. Ἡ πρότασις δὲν ἐγένετο δεκτὴ· ἐξῆλθε μάλιστα μετὰ πολλοῦ στρατοῦ καὶ διεκώλυσε τὴν διὰ τῆς χώρας του δίοδόν των. Ὁθεν ὁ Μωϋσῆς ἠναγκάσθη ὀπισθοπορῶν νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑβραίους ἐκ Κάδης πρὸς τὸ ὄρος Ὠρ. Ἐνταῦθα δὲ ἀπέθανεν ὁ Ἀαρὼν, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ἐν τῇ ἀρχιερωσύνῃ ὁ υἱὸς του Ἐλεάζαρ.

§ 29. Οἱ ὄφεις. Ὁ χαλκοῦς ὄφις.

Πρὶν δὲ ἀπέλθωσι τοῦ τόπου τούτου προσεβλήθησαν ἀπροσδοκῆτως ὑπὸ Χαναναίου βασιλέως Ἀράδ, ὅστις καὶ ἤχμαλώτισέ τινας ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ δεηθέντες τοῦ Κυρίου ἴσχυσαν καὶ κατέστρεψαν αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ· ὠνόμασαν δὲ τὸν τόπον τοῦτον ἀνάθεμα, ὕπερ δηλοῖ *ἐξολόθρευσιν*.

Ἀναχωρήσαντες δὲ ἐκ τοῦ ὄρους Ὠρ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὠλιγοψύχησαν ἀηδιάσαντες καὶ τὸ μάννα· ὅθεν πάλιν κατὰ τὴν συνήθειάν των ἐγόγγυζον, καὶ κατελάλουν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν Μωϋσῆν λέγοντες: «Διατί μᾶς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἵνα θανατώσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ;» Ὁ Κύριος τότε εἰς τιμωρίαν των ἀπέστειλεν ὄφεις θανατηφόρους καὶ ἔδακνον τὸν λαόν, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Μετανοήσαντες ὁμῶς ἐκ τῆς ἐπελθούσης συμφορᾶς ταύτης, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσέως ἔλεος. Ὁ Θεὸς τότε διέταξε τὸν Μωϋσῆν καὶ κατεσκεύασεν ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐπὶ στύλου. Πᾶς δὲ ὁ δακνόμενος ὑπὸ ὄφews ἐθεραπεύετο ἐπιβλέπων εἰς τὸν χαλκοῦν τοῦτον ὄφιν.

Ὁ χαλκοῦς οὗτος ὄφις ἐφυλάττετο ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ 900 περίπου ἔτη ὡς μαρτύριον τοῦ θαύματος· ἦτο δὲ τύ-

προς τῆς διὰ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ σωτηρίας. Ἐπειδὴ δὲ κατήντησαν νὰ ἀποδίδωσιν εἰς τὸν ὄφιν τοῦτον λατρείαν ἄτοπον, μιμούμενοι ἴτως τὴν τῶν γειτονικῶν ἐθνῶν ὀφιολατείαν, ὁ βασιλεύσας τοῦ Ἰούδα κατὰ τὸ 715 π. Χ. Ἐζεκίας κατέστρεψεν αὐτόν.

§ 30. Διάβασις Ἀρνῶν, κατατρόπως βασιλέων Ἀμορραίων καὶ Βασάν, καὶ σφαγὴ Μαδιανιτῶν καὶ Βαλαάμ (Ἀριθμ. ΚΑ'. ΚΒ'. ΛΑ').

Διελθόντες οἱ Ἰσραηλῖται ἀνενόχλητοι διὰ τῶν ἀνατολικῶν προπόδων τῶν ὀρέων Σηεὶρ καὶ διὰ τῆς χώρας τῶν Μωαβιτῶν, ἔφθασαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀρνῶν, ὅς ἦτο ἐν τοῖς βορείοις μεθορίοις αὐτῶν. Ὁ Μωϋσῆς ἀπέστειλεν ἐντεῦθεν εἰς Ἑσεβῶν πρέσβεις πρὸς Σηὼν βασιλέα τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου οἰκούντων Ἀμορραίων, ἵνα παρακαλέσωσιν αὐτὸν νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν διὰ τῆς χώρας του διάβασίν των, ὑποσχόμενοι ὅτι δὲν ἤθελον προξενήσει εἰς αὐτὸν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ζημίαν. Ὁ βασιλεὺς οὗτος, οὐ μόνον ἡρνήθη αὐτοῖς τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ καὶ ἐξῆλθε νὰ πολεμήσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω. Ταῦτα μαθόντες οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἐπερίμενον τὴν ἔλευσίν του, ἀλλὰ προχωρήσαντες καὶ ἀπαντήσαντες αὐτὸν ἐρχόμενον μετὰ τοῦ στρατοῦ του, τὸν κατετρόπωσαν· γενόμενοι δὲ κύριοι τῆς χώρας του «ἀπὸ Ἀροὴρ ἕως Ἀρνῶν» ἐκατοίκησαν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

Ἡ κατάκτησις τῆς χώρας ταύτης ἔφερε τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς Βασάν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῆς χώρας ταύτης Ὠγ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῶν, ἀλλὰ κατεστράφη καὶ οὗτος ὡς ὁ Σηὼν, καὶ ἡ χώρα αὐτοῦ ἐγένετο ὑποχείριος τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατόκησεν ἐν αὐτῇ.

Γενόμενοι οὕτω κύριοι τῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου χωρῶν Γαλαὰδ καὶ Βασάν, ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀρνῶν ἦλθον καὶ ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς βορείας ἄκρας τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ἐν τῇ πεδιάδι Μωάβ. Οἱ Μωαβῖται δὲν ἠύχαριστήθησαν βέ-

θαια ἐκ τῆς πλησιάζουσας πρὸς αὐτοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐτόλμησαν ν' ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς αὐτούς· ἐν τούτοις συμμαχήσας ὁ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν Βαλαὰμ μετὰ τῶν γειτόνων του Μαδιανιτῶν, ἐστοχάσθη νὰ καταστρέψῃ τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ κατάρας περιφήμου τινος μάγου, ἐν Μεσοποταμίᾳ οἰκοῦντος, ὀνόματι Βαλαάμ. Ὅθεν ἀπεστάλησαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις Μωαβίται καὶ Μαδιανίται νὰ καλέσωσιν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν εἰρημένον σκοπόν. Ἀλλ' ἀποτραπείς θεόθεν, ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους Μωάβ ὁ Βαλαάμ. Ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν δευτέραν πρεσβείαν μὲ δῶρα καὶ ὑποσχέσεις. Ὁ Θεὸς ἐδήλωσε τότε νύκτωρ τῷ Βαλαάμ ν' ἀπέλθῃ μὲν ὅπου καλεῖται, ἀλλὰ νὰ ποιήσῃ ὅπως ὁ Κύριος ἤθελεν εἰπεῖ αὐτῷ. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἄγγελος Κυρίου ἀόρατος τῷ Βαλαάμ. ἐμποδίζει καθ' ὁδὸν τὴν ὄνον, ἐφ' ἧς ἦτο οὗτος, νὰ προχωρήσῃ. Ὁ Βαλαάμ τύπτει ἰσχυρῶς τὴν ὄνον, ἀλλ' ἰδοὺ διανοίγεται τὸ στόμα τῆς ὄνου καταπεσούσης καὶ ἐλέγχει αὕτη τὸν τύπτοντα αὐτὴν Βαλαάμ. Διανοιχθέντων δὲ τότε τῶν ὀφθαλμῶν του, βλέπει τὸν ἄγγελον. Μετανοεῖ δὲ εὐθὺς ὁ Βαλαάμ καὶ λέγει τῷ ἀγγέλῳ ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ· ἀλλ' ἤδη ἐπετράπη αὐτῷ νὰ προχωρήσῃ μὲν μετὰ τῶν πρεσβευτῶν, ἀλλὰ νὰ ὁμιλήσῃ ὅπως ἤθελεν εἰπεῖ αὐτῷ ὁ ἄγγελος.

Ὁ Βαλαὰμ ἐλθόντα τὸν Βαλαάμ, τὸν ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλων τιμῶν, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τόπους ὑψηλοὺς ἵνα κατοπτεύσῃ τὰ στρατόπεδα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ καταρασθῇ αὐτούς· ἀλλ' οὗτος, πειθόμενος τῷ Θεῷ, εὐλόγησε τούτους καὶ τὰς προόδους αὐτῶν προανήγγειλεν. Ἐν τούτοις ὅμως συμβουλεύει ὁ Βαλαάμ τὸν ὀργισθέντα ἐναντίον του Βαλαὰμ νὰ προσπαθήσῃ νὰ αποπλανήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς εἰδωλολατρείαν, καὶ τότε θὰ τοὺς τιμωρήσῃ ὁ Θεός. Καὶ τῷόντι κατωρθώθη ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν Μωαβιτῶν καὶ Μαδιανιτῶν διὰ φαινομένης φιλίας νὰ σχετισθῶσι πολλοὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν μὲ γυναῖκας Μωαβίτιδας καὶ Μαδιανίτιδας καὶ νὰ ἐκπέσωσι πρὸς χάριν αὐτῶν εἰς προσκύνησιν τῶν εἰδώλων των. Διὰ τὸ ἐγκλημα τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπέστειλε πληγὴν, ἐξ ἧς ἀπέθανον περὶ τὰς εἴ-

κρσι τέσσαρας χιλιάδας (23 χιλ. κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον)· ἐκόπασε δὲ τὸ κακὸν ἀφ' οὗ ὁ Φινιᾶς ὁ υἱὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἐλεάζαρ ἐξiléωσε τὸν Θεὸν, φονεύσας ἰδίᾳ χειρὶ τὸν Σαμβρί, ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς φυλῆς Συμεὼν, καὶ ὥραιαν Μαδιανίτιδα ὀνόματι Χασβί, ἣν εἶχε λάβει οὗτος, καὶ ἀφ' οὗ ὁ λαὸς μετενόησε.

Τούτου δὲ γενομένου, διετάχθη παρὰ Θεοῦ ὁ Μωϋσῆς καὶ ἐτιμώρησε τοὺς δολιότητι διὰ τῶν γυναικῶν πλανήσαντας τοὺς Ἰσραηλίτας Μαδιανίτας, πατάξας αὐτοὺς καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ μετ' αὐτῶν τὸν Βαλαάμ υἱὸν Βαιώρ.

Ἀριθμηθέντων κατὰ τοῦτόν που τὸν χρόνον ἐν ταῖς πεδίοις Μωάβ τῶν Ἰσραηλιτῶν, εὐρέθησαν ὄντες ἄνδρες πολεμισταὶ ἕως 601,730 πλὴν τῶν Λευϊτῶν, συμποσωθέντων «ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω» ἀρρένων εἰς 23,000. Οὐδεὶς δὲ ἐκ τῆς παλαιᾶς γενεᾶς ἔζη πλέον ἐκτὸς τοῦ Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ, τοῦ Χάλεβ, καὶ τοῦ Μωϋσέως, ὅστις ὅμως ἔμελλε ταχέως καὶ αὐτὸς ν' ἀποθάνῃ πρὶν ἢ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ὥστε οἱ μέλλοντες νὰ καταλάβωσι τὴν Χαναὰν ἦσαν πάντες νέοι. Ὁ ὕλος δὲ πληθυσμὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν, πάσης ἡλικίας καὶ ἀφοτέρων τῶν φυλῶν κατ' ἀναλογίαν θὰ ἦτο τότε περὶ τὰ δύο ἥμισυ ἑκατομμύρια ψυχῶν.

§ 31. Θάνατος Μωϋσέως· κληρὸς φυλῶν Ῥουβὴν καὶ Γάδ (Ἀριθμ. ΛΓ'.—Δ'. Δευτερονόμ.).

Ἐλθόντος δὲ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἦτο ὀρισμένον ν' ἀποθάνῃ ὁ Μωϋσῆς, ἐγνωστοποιήθη αὐτῷ παρὰ Θεοῦ τοῦτο. Ὅθεν ἔδωκε τῷ λαῷ τὰς δεούσας συμβουλὰς καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ τὰ προστάγματα. Ἐπανελάβεν ἐν συνόψει τὸν νόμον· ὑπέμνησεν αὐτοὺς τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς διὰ τὰς ἀμαρτίας των ἐπικυψάσας αὐτοῖς τιμωρίας. Παρήγγειλεν αὐτοῖς νὰ καταστρέψωσιν, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν γῆν Χαναὰν, τὰ εἰδῶλα τῶν ἐν αὐτῇ λαῶν καὶ νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς εἰς τοῦτο καταδεδικασμένους κατοίκους αὐτῆς. Κατὰ παραγγελίαν δὲ τοῦ Θεοῦ κατέστησε διάδοχόν του τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ. Ἐψαλ-

λεν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ὁδὸν «Πρόσεχε Οὐρανὲ καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ τοῦ στόματός μου κτλ.» (Δευτερονόμ. κεφ. λβ'). Μετὰ ταῦτα εὐλογήσας τὸν λαὸν κατὰ φυλάς, ὅπως ποτε ὁ Ἰακώβ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν, ἀνέβη ὁ Μωϋσῆς, ὅπως εἶχε διατάξει αὐτὸν ὁ Θεὸς, εἰς τὸ ὄρος Ναβαῦ ἐπὶ τὴν κορυφὴν Φασγά, ἣτις εἶναι ἀπέναντι τῆς Ἱεριχώ. Ἐκεῖθεν δὲ ἔδειξεν ὁ Θεὸς αὐτῷ τὴν γῆν γαλιλαίας, εἰπὼν «Αὕτη ἡ γῆ, ἣν ὠμοσα τῷ Ἀβραάμ λέγον, καὶ Ἰακώβ, λέγων, τὸ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. Βατοῦτο ἐτελεύτησεν ἐκεῖ ὁ Μωϋσῆς, ἄγων τὸ ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ὀκτώ εἰς τὴν ἡλικίαν του ἔτος. Οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν ἔθαλασσαν ἐπένθησαν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας.

Ἰστέον ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἤδη ἀποθνήσκειν, ὁ Κύριος αὐτῷ ἀόρατος φυλῶν Ἰουδαίων καὶ Ρουβὴν καὶ Γάδ καὶ ἡμισείας τῆς ουλῆς, ἦτο οὗτος, ἐχουσὼν πολυάριθμα ποίμνια καὶ κτήνη, νὰ κτείνῃ, ἀλλ' ἰδοὺ ἰδίον των μέρος ἐν τῇ ἐπηγγελμένῃ κληρονομίᾳ, ἡ ἐλέγχει ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου κατακτηθείσας χώρας, αὐτὴν τότε Σηὼν καὶ Ὠγ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ὑποσχεθεισῶν ὅτι οὐκ οὐκ συμπολεμήσει μετὰ τῶν ἄλλων φυλῶν καὶ συνδράμει ταῦτα εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἐντεῦθεν, ἥτοι τῆς πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰουδάνου γῆς Χαναάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΓΗΣ ΧΑΝΑΑΝ ΚΡΙΤΑΙ.

§ 82. Διάβασις Ἰορδάνου· ἄλωσις Ἱεριχώ.
(Ἰησοῦς Ναυῆ Β'.—ΣΤ').

Ὅτε ὁ Μωϋσῆς ἀπέθανεν οἱ Ἰσραηλῖται ἔμενον ἐστρατοπεδευμένοι ἐν γῇ Μωάβ, περιμένοντες διαταγὰς ἵνα προχωρή-

πρὶν δὲ ἢ προχωρήσωσιν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἐπηγγελμένης αὐτοῖς γῆς, περιστρήθησαν κατὰ τὸν νόμον πάντες οἱ μήπω τεσσαράκοντα ἔτων γεγονότες, καὶ οὕτω ἐπανελήφθη καὶ ἐφηρμόσθη ὁ ὕρος οὗτος τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ διαθήκης τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶχε διακοπῇ καθ' ὅλον τὸ τεσσαρακονταετὲς διάστημα τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ περιπλανήσεώς των. Ἐώρτασε δὲ ὁ λαὸς καὶ τρίτην φορὰν τὸ πάσχα ἀπὸ τῆς ἐξόδου των ἐξ Αἰγύπτου, ὃ εἶχον ἀποκόψει ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἔπαυσε δὲ καὶ ἡ καθημερινὴ θεόθεν παροχὴ τοῦ μάννα, καὶ ἤρχισαν ἤδη νὰ τρέφονται μὲ σῖτον καὶ καρποὺς καὶ ἄλλα προϊόντα τῆς γῆς Χαναάν. Ἐνῶ δὲ ἐπρόκειτο ἤδη νὰ προσβάλωσι τὴν Ἰεριχὼ, καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἦτο ἐκεῖ που, εἶδεν ἐστηκότα ἐνώπιόν του ἄνθρωπον φέροντα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀνεσπασμένην ῥομφαίαν. Πλησιάσας δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ: ἡμέτερος εἶσαι ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων; αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι εἶναι ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων τοῦ Κυρίου καὶ διέταξε τὸν Ἰησοῦ, πεσόντα ἐπὶ πρόσωπον κατὰ γῆς, νὰ ἐκβάλῃ τὰ ὑποδήματά του, διότι ὁ τόπος ἐνῶ ἴστατο ἦτο ἅγιος.

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ διευθύνθη πρὸς τὴν ὀχυρὰν πόλιν Ἰεριχὼ ἵνα κυριεύσῃ αὐτήν. Ἐλαβε δὲ παρὰ Κυρίου ἐντολὴν καὶ περιέφερων τὴν κιβωτὸν περὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, προηγουμένων ἐπτά ἱερέων μετὰ σαλπίγγων, τῇ δὲ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐσάλπισαν οἱ ἱερεῖς καὶ εὐθὺς κατέπεσον τὰ τείχη τῆς Ἰεριχὼ, καὶ οὕτω ἐκυρίευσαν αὐτήν καὶ ἀπέκτειναν πάντας τοὺς κατοικοὺς αὐτῆς, καὶ τὰ κτήνη των, καὶ τὰ πράγματά των κατέστρεψαν καὶ ἐξηφάνισαν. Ἔσωσαν δὲ μόνον τὴν Ραὰβ, ἥτις εἶχεν ὑποδεχθῆ καὶ προφυλάξῃ τοὺς δύο νεανίσκους κατασκόπους, τοὺς ὁποίους εἶχε στείλει ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ νὰ ἴδωσι τὴν Ἰεριχὼ καὶ ἐν γένει τὸν τόπον. Μετὰ τὴν Ἰεριχὼ ἐκυρίευσαν καὶ ἔκαυσαν τὴν πόλιν Γαί, ἥς τὸν βασιλεῖα συλληφθέντα, ἐκρέμασεν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ ξύλου.

§ 33. Στάσις ἡλίου καὶ σελήνης· Θάνατος Ἰησοῦ Ναυῆ (Ἰησ. Ναυῆ Γ'. ΚΔ').

Οἱ βασιλεῖς τῆς Χαναάν βλέποντες τὸν ἐπικείμενον κίν-

δυνόν, ἤνωσαν τὰς δυνάμεις τῶν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν· μόνοι δὲ οἱ Γαθαωνῖται προσετέθησαν εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ ὑπῆρτον αὐτούς. Διὰ τοῦτο πέντε βασιλεῖς, προσεζάρχοντος τοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλέως Ἀδωνιβεζέκ, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Γαθαωνιτῶν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ, ἐλθὼν ἐκ Γαλγάλων, ὑπερῆσπισθη αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμέρα δὲν ἤρκει ἵνα κατατροπώσῃ ἐντελῶς τοὺς πολεμίους, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαθαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν. Οἱ φωστῆρες οὗτοι ἔστησαν μίαν ἡμέραν καὶ οὕτως ἐτελειώσαν ἐπιτυχῶς τὴν μάχην· τοὺς δὲ πέντε βασιλεῖς συλληφθέντας ἐκρέμασε.

Νικητῆς ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ τούτων καὶ ἄλλων βασιλέων τῆς Χαναάν, ἐπανῆλθεν εἰς Γάλγαλα, καὶ διεμοίρασε τὴν Χαναάν εἰς τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ· κυριεύσας ἐντὸς πέντε ἐτῶν τριάκοντα καὶ ἐν τῶν ἐνταῦθα μικρῶν κρατῶν, ὧν τινὰ μὲν εἶχον βασιλεῖς, ἄλλα δὲ δημοκρατίαν.

Αἰσθανθεῖς ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ προσεγγίζοντα τὸν θάνατόν του, προσεκάλεσε πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς δικαστὰς εἰς Σηλῶ, ὅπου εἶχε μετενεχθῆ ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀφ' οὗ ἀπηρίθμησε τὰς εἰς τὸ ἔθνος εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ μένωσι πιστοὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἀπέθανεν 410 ἐτῶν.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς διοικήσεως τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν ἐπιζησάντων πρεσβυτέρων διετέλεσαν ὄντες οἱ Ἰσραηλῖται πιστοὶ τῇ λατρείᾳ τοῦ Κυρίου· ὅθεν καὶ ἡ ἁγία Γραφὴ λέγει: «Καὶ ἐλάτρευσεν Ἰσραὴλ τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας Ἰησοῦ».

Τὰ ὅσα τοῦ Ἰωσήφ, τὰ ὅποια ἀνήγαγον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, φυλάξαντες τὴν παραγγελίαν αὐτοῦ (§ 19. σελ. 30.) τὰ ἔθαψαν ἐν Σικίμοις (Συχέμ).

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπέθανε καὶ ὁ τοῦ Ἀαρὼν υἱὸς καὶ διάδοχος Ἐλεάζαρ. Ἱεράτευσε δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς του Φινεές.

§ 34. Κριταί.

Ἄχρι τοῦδε, ὡς εἶδομεν, προΐσταντο τῶν πραγμάτων τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν ἄμεσον ὁδηγίαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐξόδου των ἐξ Αἰγύπτου ὁ Μωϋσῆς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. Ἦδη δὲ, θανόντος καὶ τούτου, ἤγειρεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἐκλεκτῷ αὐτοῦ λαῷ τοὺς λεγομένους κριτάς. Οὗτοι δὲν ἦσαν διαρκεῖς καὶ διαδοχικοὶ κριταὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ διαβατικοὶ καὶ προσωρινοὶ ἡγήτορες αὐτοῦ εἰς ἀπελευθέρωσίν του ἀπὸ τῶν ξένων βιαστῶν, εἰς ὑπεράσπισιν τῆς θρησκείας καὶ ἀπονομὴν δικαιοσύνης.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, 330 περίπου ἐτῶν, οἱ Ἰσραηλιταὶ ὅτε μὲν κατεθλίβοντο ὑπὸ τῶν ἀπομεινάντων εἰς Χαναὰν βασιλέων, ὅτε δὲ εὐδαιμόνουν, κατὰ τὴν πρὸς Θεὸν διαγωγὴν των. Ὅτε ἀναμιγνύμενοι δι' ἐπιγαμιῶν καὶ ἄλλων σχέσεων μὲ τὰ γείτονα ἔθνη ἐλησμόνουν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ προσεκύνουν τὰ εἰδῶλα αὐτῶν, ἠτῶντο καὶ κατεθλίβοντο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν των, αὐτῶν τούτων καὶ ἄλλων ἐθνῶν καὶ ὑποχείριοι αὐτοῖς καθίσταντο. Ὅσάκις δὲ συνερχόμενοι εἰς ἑαυτοῖς ἐπέστρεφον εἰς τὸν Θεὸν ἐν μετανοίᾳ, ἀπελευθεροῦντο τῶν καταπιέσεών των ὑπὸ τῶν κριτῶν, οὓς ἤγειρεν ὁ Θεὸς ἐκ τῶν διαφόρων φυλῶν των, καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τούτων ἔχαιρον τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας, ἄχρις οὗ πάλιν ἕνεκα παραβάσεων ὑπέπιπτον εἰς τὴν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πίεσιν.

§ 35 Γοθονιήλ· Ἀώδ· Σαμεγάρ· Δεββώρα· Βαράκ.
(Κριτ. Γ'. Ε').

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἡ φυλὴ Ἰούδα ὑπὸ ἀρχηγὸν τὸν Χάβελ συνεπλήρωσε τὴν κατάκτησιν τοῦ αὐτῇ ὀρισθέντος κλήρου, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Συμεὼν· δὲν ἴσχυσαν ὁμῶν νὰ ἐκδιώξωσι τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἄνω πόλει τῆς Ἱερουσαλὴμ κατεχομένου ὑπὸ τούτων ὀχυροῦ προουρίου. Ἐν μάχῃ τινὶ ἐν Βεζεκ συλλαβόντες Ἀδωνιὰζεκ

τὸν βασιλέα ἀπέκοψαν τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Εἶπε δὲ οὗτος τότε τὸ ἀξιομνημόνευτον τοῦτο· «Ἐβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι, ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου· καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέ μοι ὁ Θεός.» Ἐφερον δὲ τοῦτον εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε.

Πολιορκουμένης τῆς πόλεως Δαβὲρ (πόλεως Γραμμάτων) ἐν τῷ προκειμένῳ πολέμῳ τῶν τῆς φυλῆς Ἰούδα, ὁ Χάβελ ὑπέσχεθη νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του Ἀσχά εἰς γυναῖκα εἰς ὃν τινα ἤθελε καταλάβει τὴν πόλιν ταύτην. Κατορθώσας δὲ τοῦτο ὁ Γοθονιήλ ἔλαβε τὸ προκεκηρυγμένον βραβεῖον. Ὑποπεσόντας δὲ, κατὰ τὰ εἰρημένα, τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς εἰδωλολατρείαν, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὑποχειρίους ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη τῷ βασιλεῖ Μεσσοποταμίας Χορσαρσαθαίμ. Συνελθόντες δὲ εἰς ἑαυτοὺς καὶ μετανόησαντες, ἤγειρεν ὁ Θεὸς ἐλευθερωτὴν αὐτῶν κριτὴν τὸν γαμβρὸν τοῦ Χάλεβ Γοθονιήλ, ὅστις νικήσας τοὺς δυνάστας των τοὺς ἀπῆλλαξε τοῦ ὀκταετοῦς εἰρημένου ζυγοῦ, καὶ ἡσύχασαν οὕτω ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα, κριτοῦ αὐτῶν ὄντος τοῦ Γοθονιήλ. Θανόντος τοῦ κριτοῦ Γοθονιήλ γαμβροῦ τοῦ Χάλεβ οἱ Ἰσραηλίται ἐξέκλιναν εἰς εἰδωλολατρείαν· εἰς τιμωρίαν των ἤγειρεν ὁ Θεὸς τὸν Ἐγλὼμ βασιλέα τῶν Μωαβιτῶν, ὅστις ἔχων συμμάχους τοὺς Ἀμμωνίτας καὶ Ἀμαληκίτας ὑπεδούλωσε τὸν Ἰσραήλ. Μετὰ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν δουλείαν ὑπὸ τὸν Ἐγλὼμ, πάλιν ὁ Θεὸς εἰς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, μετανοησάντων καὶ ἀποταξαμένων τοῖς εἰδώλοις, ἤγειρε σωτῆρά των τὸν ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμὴν Ἀῶδ, ἄνδρα, κατὰ τὴν Γραφήν, ἀμφοτεροδέξιον (χρῶμενον δηλαδὴ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ὡς τῇ δεξιᾷ). Οὗτος δὲ ἐν ᾧ προσέφερε δῶρα τῷ Ἐγλὼμ, ὡς ἐκ μέρους τῶν Ἰσραηλιτῶν, δολοφονεῖ αὐτόν. Ὁρμήσαντες δὲ τότε οἱ Ἰσραηλίται κατὰ τῶν Μωαβιτῶν ἀπέκτειναν ἕως δέκα χιλιάδες, καὶ ἔγειναν κύριοι τῆς χώρας των· ὁ δὲ Ἀῶδ διέμεινε κριτὴς αὐτῶν ἕως οὗ ἀπέθανε.

Μετὰ τὴν ἥτταν τῶν Μωαβιτῶν ἡσύχασεν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη· διαγεγονότων δὲ τούτων, εἰσέβαλον

ἀλλόφυλοι (οἱ Φιλισταῖοι) εἰς τὴν γῆν Ἰούδα. Τούτους δὲ ἀντέκρουσε καὶ ἐπάταξε ἑξακοσίους αὐτῶν Σαμεγάρ, οὐχὶ μὲ ὄπλα, ἀλλὰ μὲ ἀλετροπόδιον (ἀροτρόποδι), καὶ οὕτως ἔσωσε τὸν Ἰσραήλ.

Εἶχον ἤδη πρὲλθαι διακόσιά που ἔτη ἀφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ κατέβαλε τοὺς ἰσχυροὺς Χαναναίους. Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ οἱ εἰς τὰ βόρεια τῆς χώρας Χαναναῖοι ἀνέλαβον τὰς δυνάμεις των. Συνέστησαν δὲ οὗτοι, ὑπὸ ἑξαρχον τὸν βασιλέα τῶν Ἀχώρ Ἰαβὶν, συμμαχίαν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες πάλιν εἶχον ἐκκλίνει τῆς θεοσεβείας, καὶ κατέστησαν διὰ τοῦτο ἔνοχοι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμωρίας.

Ὁ στρατὸς τοῦ Ἰαβὶν, ὑπὸ στρατηγὸν τὸν περιβόητον Σισάρα, ἐνισχυόμενος ὑπὸ ἑνεακοσίων ἀρμάτων σιδηρῶν, κατέθλιβε τὰς εἰς τὰ νότια τῆς Χαναάν φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ ἑξοσιν ἔτη. Τούτων δὲ διελθόντων ἡ τοῦ Λαφιδὼθ γυνὴ Δεβώρα προφῆτις, ἥτις ἔκρινε (ἦτο κριτής) τότε τὸν Ἰσραὴλ, προσεκάλεσε τὸν Βαρὰκ νὰ στρατολογήσῃ δέκα χιλιάδας ἐκ τῶν φυλῶν Νεφθαλὶμ καὶ Ζαβουλὼν καὶ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Ἰαβὶν, βεβαιώσασα αὐτὸν διὰ τῆς προφητικῆς τῆς δυνάμεως ὅτι θέλει νικήσῃ τὸν Σισάρα. Ὁ Βαρὰκ ὁμῶς ἀπήτησε καὶ τὸν συνώδευσεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν ἡ Δεβώρα. Συγκροτηθείσης δὲ μάχης παρὰ τὸ ὄρος Θαβὼρ, κατετροπώθη ὁ στρατὸς τοῦ Ἰαβὶν καὶ ὁ Σισάρα καταφυγὼν εἰς τὴν σκηνὴν Ἰαήλ γυναικὸς Χαβὲρ τοῦ Κιναίου ἐφονεύθη ὑπ' αὐτῆς.

§ 36. Γεδεὼν, Ἀθιμέλεχ (Κριτ. ΣΤ'. Η'. Θ').

Μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Σισάρα ἡσύχασαν οἱ Ἰσραηλιταὶ τεσσαράκοντα ἔτη. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθον εἰς τὰς συνήθεις των ἁμαρτίας, καὶ ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο ἐγκατέλιπεν αὐτούς. Ἡρξάντο δὲ τότε νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς Χαναάν πολυάριθμοι Μαδιανῖται, Ἀμαληκῖται καὶ ἄλλαι τῶν νομάδων φυλῶν μετὰ ἀπειραρίθμων κτηνῶν αὐτῶν, καὶ νὰ διαφθείρῳσι τὰ σπαρτά καὶ τοὺς καρποὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καταντήσαντες ἐκ τούτου

εἰς μεγάλην πτωχείαν ἐβόησαν πρὸς τὸν Κύριον, αἰτούμενοι σωτηρίαν ἀπὸ τῆς καταδρομῆς καὶ τῆς δυναστείας τῶν Μαδιανιτῶν, ὅφ' ὧν ἔπασχον ἑπτὰ ἡδὴ ἔτη.

Ὁ Κύριος ἐπακούσας τῆς δεήσεως αὐτῶν, ἐπιστραφέντων πρὸς αὐτὸν, ἀπέστειλεν εἰς σωτηρίαν των ἄνδρα προφήτην καὶ ἤλεγξεν αὐτοὺς διὰ τὴν ἀχαριστίαν των, ὑποσχεθεὶς συνάμα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσίν των. Ὅθεν ἐνῶ ὁ Γεδεὼν ἐκοπάνιζε σῖτον ἐν τῷ λινῷ αὐτοῦ μυστικά, ἵνα μὴ γνωσθῇ εἰς τοὺς τὰ πάντα διαρπάζοντας Μαδιανίτας, ἐφάνη ἄγγελος Κυρίου καὶ δίδει αὐτῷ παραγγελίαν νὰ πορευθῇ νὰ σώσῃ τὸν Ἰσραήλ. Ὁ Γεδεὼν, ἐπιγνούς καὶ ὁμολογήσας τὴν ἀδυναμίαν του, ἔλαβε διὰ θαύματος βεβαιότητα παρὰ τοῦ ἀγγέλου περὶ τῆς εὐδοκί-
σεως τῆς ἀποστολῆς του, καὶ ἀνέλαβεν οὕτω τὴν θεόθεν ἀνα-
τεθεῖσαν αὐτῷ ἀποστολήν. Ἀφ' οὗ δὲ κατέστρεψε τὴν ἐπιού-
σαν, κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, τὸν βωμὸν τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀνήγειρε θυσιαστήριον τῷ ἀληθινῷ Θεῷ, καὶ ἐθυσίασεν ἐν αὐτῷ δύο μόσχους, συνήθροισε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν περὶ τὰς τριάκοντα δύο χιλιάδας ἀνδρῶν. Ἀλλ' ὁ Κύριος διέταξε νὰ ἐκλέξῃ καὶ νὰ κρατήσῃ ἐξ αὐτῶν μόνον τριακοσίους, ν' ἀπο-
πέμφῃ δὲ εἰς τὰ ἴδια τοὺς ὑπολοίπους. Μετὰ τούτων δὲ μόνον ἐξῆλθεν εἰς καταδίωξιν τῶν Μαδιανιτῶν. Θέσας τοὺς τριακο-
σίους εἰς τρία διάφορα μέρη, ὥπλισεν ἕκαστον μὲ σάλπιγγα καὶ λαμπάδα ἐντὸς ὑδρίας ἀνημμένην. Πλησιάσαντες οὕτω εἰς τοὺς πολεμίους ἐκ τριῶν μερῶν περὶ τὸ μεσονύκτιον συνέτριψαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Γεδεὼν ἕκαστος τὴν ὑδρίαν του, καὶ ἀνεφάνη αἶ-
φνης ἡ ἐν αὐτῇ καιομένη λαμπάς, καὶ αἱ σάλπιγγες δὲ ἤχη-
σαν πανταχόθεν καὶ πάντες ἐφώναζαν : « Ῥομφαία τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ Γεδεὼν ». Οἱ Μαδιανῖται ἐκπληκτοὶ, ὑπολαβόντες ἐκ τοῦ ἤχου τῆς θραύσεως τῶν ὑδριῶν καὶ τῶν πολλῶν φώτων ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται ἦσαν πάμπολλοι, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ἐ-
καστος δὲ νομίζων ὅτι ὁ πλησίον του ἦτο ἐχθρὸς του ἐφόνευεν αὐτόν. Ὅθεν χιλιάδες ἐφονεύθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐ-
κατὸν χιλιάδες Μαδιανιτῶν ἔπεσαν οὕτω νεκροὶ καὶ δεκαπέντε χιλιάδες ἐσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς. Ἐξελθόντες δὲ τότε καὶ αἱ

ἄλλοι ἐκ τῶν παρακειμένων φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ κατεδίδωκον καὶ ἀπέκτεινον τοὺς φεύγοντας. Διαβὰς δὲ καὶ τὸν Ἰορδάνην ὁ Γεδεὼν ἐξωλόθρευσε τοὺς ὑπολοίπους τῶν ἐχθρῶν, ἀποκτείνας καὶ δύο αὐτῶν βασιλεῖς. Ἐτιμώρησε δὲ ὁ Γεδεὼν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως Σοκχώθ, καὶ κατέστρεψε τὸ φρούριον Φανουήλ, ἀρνηθέντος ἐπισιτισμὸν τοῦ στρατοῦ του. Ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦ Γεδεὼν, οἱ Ἰσραηλῖται προέτειναν αὐτῷ νὰ τὸν ἀναγορεύσωσι βασιλέα, διαδοχικὸν μάλιστα· ἀλλ' οὗτος γνωρίζων τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ, ἀποποιηθεὶς τὴν προσφορὰν εἶπε τῷ λαῷ: «Οὐκ ἄρξω ἐγὼ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ὑμῶν, Κύριος ἄρξει ὑμῶν». Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ μέγας οὗτος ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀνὴρ ἔπραξε τι ἐναντίον τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας. Ζητήσας καὶ λαβὼν ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Μαδιανιτῶν χρυσᾶ ἐνώτια, κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῶν ἐφοῦδ (ἱερατικὸν ἔνδυμα) καὶ ἔθεσεν αὐτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ του πόλει Ἐφραθ, οὐχὶ πρὸς εἰδωλολατρικὸν σκοπόν. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐφοῦδ τοῦτο ἐγένετο αἰτία σκανδάλου παρασχὼν ἀφορμὴν εἰς εἰδωλολατρείαν.

Μετὰ τὴν εἰρημένην καταστροφὴν τῶν Μαδιανιτῶν ἡσύχασαν σχεδὸν οἱ Ἰσραηλῖται ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. Θανόντος δὲ τοῦ Γεδεὼν, οἱ Ἰσραηλῖται ἐξέπεσαν πάλιν εἰς εἰδωλολατρείαν. Συνέβη δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δεινὸν δυστύχημα. Ἐκ τῶν διαφόρων αὐτοῦ γυναικῶν, ἃς εἶχε κατὰ ἐπιτρεπομένην συνήθειαν, κατέλιπε γνησίους υἱοὺς ἐβδομήκοντα καὶ ἓνα νόθον ὀνόματι Ἀβιμέλεχ. Οὗτος παρέπεισε τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Συχέμ ν' ἀναγορεύσωσιν αὐτὸν βασιλέα. Φονεύσας δὲ τοὺς ἐξήκοντα ἐννέα ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα γνησίων υἱῶν τοῦ Γεδεὼν κατοικοῦντας ἐν Ἐφραθ, ἀναγορεύεται πραγματικῶς βασιλεύς. Ὁ μόνος ἐκ τοῦ φόνου τῶν ἀδελφῶν του σωθεὶς υἱὸς τοῦ Γεδεὼν Ἰωάθαμ, ἀπεβὰς τότε εἰς τὸ ὄρος Γαριζὶν ὠμίλησε πρὸς τὸν λαὸν κατὰ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ βασιλείως, προεῖπε τὴν πτώσιν αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθε.

Μετὰ παρέλευσιν ὅμως τριῶν ἐτῶν βασιλείας συνομόσαντες οἱ κάτοικοι Συχέμ, ἐπανεστήσαν κατ' αὐτοῦ· οὗτος δὲ

κατέστρεψε τὴν πόλιν τῶν. Μετ' αὐτὸν δὲ νὰ καταστείλῃ τὴν ἐπανάστασιν ἄλλης πόλεως, τῆς Βιβαίς, ἐρρίφθη ὑπὸ τινος γυναικὸς ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς πόλεως κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τεμάρχιον μυλοπέτρας. Ἐπειδὴ δὲν ἀπέθανεν εὐθὺς ἐκ τῆς συνθλάσεως τοῦ κρανίου του, διέταξε τὸν ὀπλοφύρον του νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ, ἵνα μὴ εἰπῶσιν ὅτι ὑπὸ γυναικὸς ἐφονεύθη. Οὕτω, κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν, « Πᾶσαν κακίαν ἀνδρῶν Συχέρ. ἐπέστρεψε Κύριος εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτῶν ἡ κατὰρα Ἰωάθαμ », τοῦ υἱοῦ δὴλον ὅτι τοῦ Γεδεὼν.

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο κριτὴς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ εἴκοσι καὶ τρία ἔτη ὁ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσάχαρ Θολά. Ἀποθανὼν δὲ οὗτος, ἐτάφη ἐν Σαμαρείᾳ. Μετὰ τὸν Θολά ἔκρινε τοὺς Ἰσραηλίτας ἐπὶ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη Ἰαεὶρ ὁ Γαλααδίτης. Τούτου οἱ υἱοί, τριάκοντα δύο ὄντες, εἶχον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν τριάκοντα δύο πόλεις.

§ 37. Ρούθ, Βοόζ (Βιβλ. Ρούθ.).

Συνέβη εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Κριτῶν λιμὸς μέγας. Ἄνθρωπός τις ἐκ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὀνόματι Ἑλิมέλεχ, κατέφυγε τότε εἰς τῶν Μωαβιτῶν τὴν χώραν μετὰ τῆς γυναικὸς του Νωεμὶν καὶ τῶν δύο υἱῶν τῶν, ὧν ὁ μὲν Μααλὼν, ὁ δὲ Χελεὼν, καὶ κατόκησαν ἐκεῖ ἐπὶ δέκα ἔτη. Ἀποθανόντος ἐκεῖ τοῦ Ἑλิมέλεχ, ἔμεινεν ἡ χήρα Νωεμὶν μετὰ τῶν δύο υἱῶν τῆς, οἵτινες ἐνυμφεύθησαν γυναῖκας Μωαβίτιδας, ὧν ἡ μὲν ὠνομάζετο Ὀρφά, ἡ δὲ Ρούθ. Ἀποθανόντων δὲ καὶ τῶν δύο υἱῶν τῆς, ἀπεφάσισεν αὕτη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα μαθοῦσα ὅτι εἶχε παρέλθει πλέον ὁ λιμὸς. Παρηκολούθησαν δὲ αὐτὴν μέχρι τινὸς ἀμφότεραι αἱ χῆραι νύμφαι τῆς. Αὕτη δὲ ἀσπασθεῖσα αὐτάς ταῖς εἶπε νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν, καὶ νύχῃ αὐταῖς νὰ ἀποκατασταθῶσι, πάλιν ὑπανδρευόμεναι. Καὶ ἡ μὲν Ὀρφά ἐπέστρεψεν, ἡ Ρούθ ὅμως ἐπέμενεν εἰποῦσα τῇ πενθερᾷ τῆς : Ὁ λαὸς σου θὰ ἦναι λαὸς μου καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου. Ἀφ' οὗ ἤλθον εἰς Βηθλεὲμ, ἡ Ρούθ, μὲ

ἄδειαν τῆς πενθερᾶς της, ὅπως νὰ σταχυολογήσῃ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Βοῶζ, συγγενοῦς τοῦ Ἑλιμέλεχ. Ἐλθὼν ὁ Βοῶζ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ πληροφρονήσας τὰ κατ' αὐτήν, διέταξε τοὺς θεριστάς ν' ἀφίνωσιν αὐτήν νὰ σταχυολογῇ. Αὕτη δὲ ἔπεσε καὶ προσεκύνησε τὸν Βοῶζ, διότι κατεδέχθη νὰ φανῇ τόσον εὖνους πρὸς αὐτήν. Ὁ Βοῶζ τῇ εἶπεν: Ἐμαθα ὅτι ἐφέρθης καλὰ πρὸς τὴν πενθεράν σου, καὶ εἶθε νὰ σὲ ἀνταμείψῃ ὁ Θεός. Ἐβαλε δὲ αὐτήν νὰ φάγῃ μὲ τοὺς θεριστάς του, καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ν' ἀφίνωσιν ἐπίτηδες στάχυα διὰ νὰ συνάξῃ ἀφθονώτερα ἢ Ῥούθ. Ἐλθοῦσα τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν, διηγήθη εἰς τὴν πενθεράν της τὰ γεγονότα· αὕτη δὲ τὴν ἐσυμβούλευσε νὰ σταχυολογῇ μόνον εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Βοῶζ καὶ ὄχι ἀλλαχοῦ. Ὁ Βοῶζ γνωρίσας τὸν καλὸν χαρακτῆρα τῆς Ῥούθ, ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῇ αὐτήν, καθ' ὅσον ἦτο καὶ νόμιμον παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις τὴν ἄκληρον χήραν νὰ λαμβάνῃ γυναῖκα τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν τοῦ πρώην ἀνδρός της ὁ πλησιέστερος, τούτου δὲ παραιτουμένου, ὁ μετ' αὐτὸν πλησιέστερος. Ἐρωτηθέντες δὲ περὶ τοῦ γάμου παρὰ τοῦ Βοῶζ οἱ πρεσβύτεροι τῆς πόλεως Βηθλεέμ, εἶπον, Εἶθε νὰ εὐλογήσῃ ὁ Κύριος ὡς τὴν Ῥαχὴλ καὶ τὴν Λείαν τὴν εἰσερχομένην εἰς τὸν οἶκόν σου γυναῖκα ταύτην, καὶ νὰ διαφημισθῇ τὸ ὄνομά της εἰς Βηθλεέμ. Οὕτω λαβὼν ὁ Βοῶζ ἐνυμφεῖθαι αὐτήν καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ὠβήδ· τοῦτον λαβοῦσα ἡ Νωεμὶν ἀνέθρεψεν. Ὁ Ὠβήδ οὗτος ἔγεινε πατὴρ τοῦ Ἰεσσαί, τούτου δὲ υἱὸς ἦτο Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς.

§ 38. Ὁ Ἰεφθάε (Κριτ. ΙΑ').

Μετὰ τὰ ἐπὶ Ἀθιμέλεχ συμβάντα, οἱ Ἰσραηλῖται ἐπηρεαζόμενοι ὑπὸ τῶν πλησίων αὐτοῖς ἔθνων, ἐλάτρευον τοῖς Βααλεῖμ, καὶ ταῖς Ἀστερώθ, καὶ τοῖς θεοῖς Σιδῶνος, Συρίας, Μωάβ, Ἀμμὼν καὶ τοῖς θεοῖς ἀλλοφύλων (Φιλισταίων), καταλιπόντες τὸν Κύριον καὶ ἀληθινὸν Θεόν. Ὅθεν παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεός εἰς τὰς χεῖρας τῶν Φιλισταίων καὶ τῶν Ἀμμωνιτῶν.

Δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη αἱ πέραν τοῦ Ἰορδάνου φυλαί, τὰ πάνδεινα ἔπασχον ὑπὸ τῶν Ἀμμωνιτῶν, οἵτινες διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ἐπολέμουν καὶ παρηνώχλουν καὶ τὰς ἐντεῦθεν αὐτοῦ φυλάς τοῦ Ἰούδα, Βενιαμὴν καὶ Ἐφραΐμ, αἵτινες συγχρόνως ἐπόλεμουν καὶ κατὰ τῶν Φιλισταίων. Ἐν ταῖς δεινοῖς τούτοις παθήμασι περιπεσόντες οἱ Ἰσραηλῖται, ἐμνήσθησαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐβόησαν λέγοντες, «Ἡμάρτομέν σοι, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν Κύριον Θεὸν καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς Βααλεῖμ.» Δόντες οὕτω δείγματα τῆς ἀληθοῦς μετανοίας των, ἡλεήθησαν πάλιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ἐξῆς.

Ἐπῆρχε κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους ἰσχυρὸς ἀνὴρ ὀνόματι Ἰεφθάς καὶ νόθος υἱὸς τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Μανασσῆ ἐπισήμου ἀνδρὸς Γαλαάδ. Τὸν Ἰεφθάς ὡς νόθον ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς των οἱ δύο γνήσιοι υἱοὶ τοῦ Γαλαάδ, μετὰ τὸν θάνατον τούτου στερήσαντες αὐτὸν πάσης κληρονομίας. Ἀπελθὼν δὲ ὁ Ἰεφθάς κατώκησεν εἰς Τάβ. ἔνθα συνεκεντρώθησαν περὶ αὐτὸν ἄνδρες τινὲς πτωχοὶ καὶ πλάνητες, ζῶντες ἐκ τῶν ἀρπαγμάτων καὶ τῶν λαφύρων ᾗ ἥρπαζον παρὰ τῶν Ἀμμωνιτῶν καὶ ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ. Πρὸς τὸν Ἰεφθάς τοῦτον, γνωστὸν γενόμενον διὰ τὴν ἀνδρίαν του, καταφυγόντες οἱ θλιβόμενοι Ἰσραηλῖται τὸν ἐζήτησαν ἀρχηγόν των. Ἐνδοὺς εἰς τὴν ἐπιμονὴν των, ἐμύνησε κατ' ἀρχάς τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀμμωνιτῶν νὰ ἐκκενώσῃ τὴν χώραν, ἣν εἶχε καταλάβει· ἀλλ' αὐτὸς ἰσχυρίζετο, ὅτι ἦτο πάλαι ποτὲ ἰδική του. Ὁ Ἰεφθάς τότε ἀποφασίσας νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτοῦ, εὐχεται εὐχὴν (τάξιμον) τῷ Θεῷ νὰ θυσιάσῃ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ὅστις ἤθελεν ἐξέλθαι ἐκ τῆς οἰκίας του νὰ τὸν προὔπαντήσῃ, ἂν ἐπιστρέψῃ νικητής. Καταβαλὼν δὲ καὶ νικήσας κατὰ κράτος τοὺς Ἀμμωνίτας ἐπέστρεφεν νικητής εἰς τὴν ἐν Μάσσηφά οἰκίαν του. Μαθοῦσα ἡ μονογενὴς θυγάτηρ του τοῦτο, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησίν του ἐν τυμπάνοις καὶ χωροῖς. Ἰδὼν ταύτην ὁ Ἰεφθάς καὶ μνησθεὶς τῆς εὐχῆς του, διεῖρρῆξε τὰ ἱμάτιά του καὶ θλιβερώς ἀνεκοίνωσε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ τὴν εὐχὴν του. Αὕτη δὲ ἐνεθάρρυνε τὸν πατέρα εἰς ἐκτέλεσιν ταύτης. Καὶ παρεκά-

λεσε μόνον ἵνα πρὸ τῆς θυσίας ἐπιτρέψῃ αὐτῇ, νὰ μεταβῇ ἐπὶ δύο μῆνας εἰς τὰ ὄρη μὲ τὰς φίλας τῆς καὶ κλαύσῃ τὰ παρθένιαά της. Τούτου γενομένου, ὁ Ἰεφθάς ἐπετέλεσε τὴν εὐχὴν. Διετάχθη δὲ τότε ἵνα κατ' ἔτος ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐξέρχονται αἱ θυγατέρες τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ θρηνῶσι τὴν θυγατέρα Ἰεφθάς τοῦ Γαλααδίτου.

Κατὰ τοῦ Ἰεφθάς ἐστράτευσαν τότε οἱ τῆς φυλῆς τοῦ Ἐφραΐμ, ἐπὶ λόγῳ ὅτι δὲν συμπαρέλαβε μετ' αὐτοῦ καὶ τούτους εἰς τὸν κατὰ τῶν Ἀρμωνιτῶν πόλεμον, καὶ οὕτως ἔμειναν καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν λαφύρων ἀμέτοχοι. Ἀντιπαταχθεὶς δὲ κατ' αὐτῶν ὁ Ἰεφθάς, τοὺς ἐνίκησεν ἀποκτείνας ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο χιλιάδας.

Κρίνας δὲ τὸν Ἰσραὴλ ἐξ ἔτη ὁ Ἰεφθάς, ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη ἐν Γαλαάδ.

§ 39. Σαμφὼν (Κριτ. ΙΓ'.—ΙΣΤ').

Μετὰ τὸν Ἰεφθάς ἐγένετο κριτὴς ὁ ἐκ Βηθλεὲμ Ἐπεθὼν, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Αἰλὼν ὁ Ζαβουλωνίτης κρίνας τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ δέκα ἔτη. Μετὰ τοῦτον δὲ ὁ Λαβδὼν ὁ Φραθωνίτης ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη καὶ ἀπέθανε. Τὰς ἐντεῦθεν δὲ τοῦ Ἰορδάνου φυλάς, τὰς ὑπὸ τὴν κατάθλιψιν τῶν ἀλλοφύλων (Φιλισταίων) ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη οὕτως, ἔλεθ' ὁ Θεὸς ἡγείρεν ἐλευθερωτὴν αὐτῶν τὸν Σαμφὼν υἱὸν τοῦ Μανωὲ ἐκ τῆς φυλῆς Δάν. Τῇ μητρὶ αὐτοῦ στείρα οὖσα, ἡγγέλθη Θεόθεν δι' ἀγγέλου ὅτι θὰ τέξῃ υἱόν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἔμελλε νὰ ᾔῃ ναζιεραῖος, ἤτοι ἡγιασμένος τῷ Θεῷ, καὶ λυτρωτὴς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Φιλισταίων, ἀπηγορεύθη ταύτῃ ἡ χρῆσις πνευματωδῶν ποτῶν, ἡ βρωσίς τῶν κατὰ τὸν Νόμον ἀκαθάρτων, καὶ παρηγγέλθη νὰ μὴ κείρῃ ποτὲ τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς τοῦ εἰρημένου τέκνου τῆς. Ἠγγέλθη δὲ ὕστερον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῷ Μανωὲ τοῦτο.

Ἡ τήρησις τῆς κόμης τοῦ Σαμφὼν ἀκάρτου ᾗτο ὁ ὅρος τῆς τηρήσεως τῆς ἰσχύος του.

Ἐπιστάντος τοῦ χρόνου, ἐγεννήθη ὁ Σαμφὼν κατὰ τὴν θεόθεν ἐπαγγελίαν, καὶ ἀνεπτύσσετο ἰσχυρὸς πάνυ. Νέος δὲ ἔτι ἐζήτησε γυναῖκα ἀλλόφυλον ἐκ Θαμναθᾶ. Ἐν ᾧ δὲ ἤρχετο ἐνταῦθα μετὰ τῶν γονέων του, ἀπέκτεινε λέοντα σχίσας αὐτὸν μὲ τὰς χεῖράς του.

Ἐπανερχόμενος δὲ ἐκ δευτέρου εἰς Θαμναθᾶ νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκά του, παρετήρησεν ὅτι ἦτο σμῆνος μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ φονευμένου λέοντος καὶ μέλι, τὸ ὁποῖον ἐπῆρε.

Ὅτε δὲ ἦλθεν εἰς Θαμναθᾶ καὶ ἐσυμποσίαζεν, ἔθεσαν ἐκ φόβου παρ' αὐτῷ τριάκοντα νέους νὰ τὸν φυλάττωσιν. Εἰς τούτους ἐπρότεινεν ὁ Σαμφὼν τὴν λύσιν τοῦ ἐξῆς αἰνίγματος ἐπὶ στιχίματι: «Ἐκ τοῦ ἐσθίουτος ἐξῆλθε βρωσίς, καὶ ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ ἐξῆλθε γλυκύ». Ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ λύσωσι, δι' ἀπειλῶν ἐπεισαν τὴν γυναῖκα τοῦ Σαμφὼν καὶ τὸν κατέφερε νὰ τῇ εἴπῃ τὴν τοῦ αἰνίγματος λύσιν, ὅτι δηλαδὴ ἐννόει τὸν λέοντα, ὃν ἐφόνευσε, καὶ τὸ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὗρεθὲν μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του μέλι. Ἡ γυνὴ εἶπε τὴν λύσιν τοῖς τριάκοντα· ὅθεν οὗτοι εἶπον τῷ Σαμφῶν: «Τί γλυκύτερον μέλιτος, καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος; Νοήσας δὲ ὁ Σαμφὼν τὴν γενομένην ἀπάτην, κατέβη εἰς Ἀσκάλωνα καὶ ἀποκτείνας τριάκοντα ἀλλοφύλους ἔλαβε τὰς στολάς των καὶ τὰς ἔδωκεν εἰς τοὺς λύσαντας τὸ αἰνίγμα νέους, καθ' ἣν εἶχε μετ' αὐτῶν συμφωνίαν, καὶ ἔφυγε. Παρελθόντος δὲ τοῦ θυμοῦ τοῦ Σαμφὼν πρὸς τὴν γυναῖκά του διὰ τὴν ἀπάτην, ἐπανῆλθε πρὸς ταύτην ἐν καιρῷ θέρους· ἀλλ' ὁ πατήρ της τὴν εἶχε δώσει εἰς ἄλλον ἄνδρα. Ὅργισθεις διὰ τοῦτο ὁ Σαμφὼν, ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὸ ἔθνος τῶν Φιλισταίων ὅθεν συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, τὰς ἔδωκεν ἀνὰ δύο ἐκ τῶν οὐρῶν καὶ ἔθηκεν ἀναμέσον τῶν δύο οὐρῶν λαμπάδα· εἶτα ἀνάψας ταύτας ἀπέλυσε τὰς ἀλώπεκας εἰς τὰ σπαρτὰ καὶ οὕτω κατεκάησαν καὶ ταῦτα, καὶ τὰ θερίσματα, καὶ αἱ ἄμπελοι, καὶ αἱ ἐλαῖαι τῶν Φιλισταίων. Κατόκησε δὲ ὁ Σαμφὼν εἰς Σπήλαιον. Οἱ Φιλισταῖοι τότε ἐπιπεσόντες κατὰ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἀπήτησαν νὰ τοῖς παραδοθῇ ὁ Σαμφὼν. Ἐλθόντες δὲ πρὸς αὐτὸν τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ

Ἰούδα, ἔδεσαν αὐτὸν ἐκόντα ἵνα τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς ἀλλοφύλους. Οὗτοι δὲ ἰδόντες δεμένον τὸν Σαμφὼν, ἔτρεξαν ἀλαλάζοντες νὰ πάρωσιν αὐτὸν ὄντα ἤδη ἐπάνω εἰς λόφον. Ἐν ᾧ δὲ ἐπλησίασαν, διαρρήγνυει ὁ Σαμφὼν τὰ δεσμά του, καὶ λαβὼν σιαγόνα ὄνου ἀπέκτεινε μὲ αὐτὴν χιλιούς ἐχθρούς. Ἐκείθεν δὲ μετέβη ὁ Σαμφὼν εἰς Γάζαν· τοῦτο μαθόντες οἱ Φιλιισταῖοι περιέζωσαν τὴν νύκτα τὴν πύλην τῆς πόλεως ἵνα μὴ ἐξέλθῃ καὶ οὕτω τὸν συλλάβωσι τὴν ἐπιούσαν καὶ τὸν ἀποκτείνωσιν. Ἀλλὰ τὸ μεσονύκτιον ἐγερθεὶς παίρνει τὰς πύλας ἐπ' ὧμου καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Χεβρών ὄρος.

Ἐλθὼν δὲ ὕστερον εἰς Σωρὴν (χείμαρρον) ἠγάπησε γυναῖκα τινα κοινήν, ὀνόματι Δαλιδᾶν, καὶ ἔμενε παρ' αὐτῇ. Δωροδοκηθεῖσα δὲ αὕτη παρὰ τῶν Φιλισταίων, ἔπεισε τὸν Σαμφὼν νὰ ἐκμυστηριευθῇ εἰς τί ἐστηρίζετο ἡ ἰσχὺς του. Οὗτος ἀπέκρυψε τὴν ἀλήθειαν, εἰπὼν ὅτι ἂν δεθῇ μὲ ἐπτὰ χορδὰς ὑγράς ἔτι, ἀποβάλλει τὴν δύναμίν του. Ἡ Δαλιδᾶ ἔδесεν αὐτὸν κοιμώμενον μὲ τὰς ἐπτὰ χορδὰς καὶ ἐκάλεσε τοὺς Φιλισταίους νὰ τὸν συλλάβωσιν. Ἀλλ' οὗτος ἄμα ἐξυπνήσας διέσπασε τὰς χορδὰς. Ἡ Δαλιδᾶ τότε παρεπονήθη διότι τὴν ἠπάτησε. Μετὰ δύο ἄλλας δοκιμασίας, αἵτινες ἀπέβησαν μάταιαι, ἠδυνήθη τέλος πάντων ἡ Δαλιδᾶ νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς Σαμφὼν τὴν ἀλήθειαν· ὅτι δηλαδή ἡ ἰσχὺς του συνίστατο εἰς τὴν κόμην του ἂν ἔμενεν ἄκαρτος. Τότε ἡ Δαλιδᾶ, ἀποκοιμήσασα εἰς τὰ γόνατά της τὸν Σαμφὼν, ἐκάλεσε κουρέα καὶ ἐξύρισε τὴν κόμην του. Οὕτω δὲ ἀπολέσαντα τὴν ἰσχύν του τὸν συνέλαβον οἱ Φιλιισταῖοι, καὶ ἂφ' οὗ τοῦ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμούς του, τὸν κατήγαγον εἰς Γάζαν καὶ δέσαντες αὐτὸν μὲ χαλκοὺς δεσμοὺς τὸν ἔβαλον εἰς τὴν φυλακὴν, ὑποχρεώσαντες αὐτὸν νὰ γυρίζῃ ἐκεῖ μύλον. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ κόμη του ἤρξατο αὐξάνουσα καὶ σὺν αὐτῇ ἐπανήλθεν ἡ δύναμὶς του.

Συναθροισθέντες οἱ σατράπαι τῶν Φιλισταίων νὰ τελέσωσι μεγάλην θυσίαν εἰς τὸν θεὸν των Δαγών, καὶ νὰ διασκεδάσωσι, προσήγαγον ἐκ τῆς φυλακῆς του καὶ τὸν Σαμφὼν καὶ

τὸν ἐνέπαιζον, στήσαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν στηριζόντων τὴν οἰκοδομὴν δύο στύλων, εἰς οὓς καὶ ἐστηρίχθη, ὁδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ χειραγωγούντος αὐτὸν παιδός. Ὁ οἶκος δὲ ἦτο πλήρης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ δώματος ἦσαν ἕως τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, θεόμενοι ἐμπαιζόμενον τὸν Σαμψών. Τότε οὗτος ἐπεκαλέσθη τὸν Θεὸν καὶ περιλαβὼν τοὺς στύλους εἶπεν : « Ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ». Οὕτω, πεσόντων τῶν στύλων, ἐκρημνίσθη ὁ οἶκος καὶ καταπλακώσας ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σατράπας καὶ πάντα τὸν ἐν αὐτῷ λαόν. Ἐθανατώθησαν μετὰ τοῦ Σαμψών ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ περισσότεροι ἢ ὅσους ἀπέκτεινε ζῶν. Λαβόντες δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ οἱ οἰκεῖοί του τὸ ἔθαψαν ἐν τῷ τάφῳ Μανωὲ τοῦ πατρὸς του.

§ 40. Ἡλί. (Α΄. Βασιλ. Α΄. — Ε΄.)

Κατὰ τούτους δὴ τοὺς χρόνους ἦτο ἀρχιερεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ κριτὴς ἐνταυτῷ ὁ Ἡλεὶ, ὅστις ἐκατόκει ἐν Σηλώ. Εἶχε δὲ δύο υἱούς, Ὅφνι καὶ Φινεὲς, οἵτινες ἦσαν ἀσεβέστατοι καὶ ἔφερον ἐμπόδια εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἀρπάζοντες τὰ κρέατα τῶν θυμάτων των, καταφρονοῦντες τὰς παρατηρήσεις τῶν θυσιαζόντων καὶ ἄλλας αἰσχύροτητας πράττοντες. Ὁ Ἡλεὶ, περιορισθεὶς εἰς ἀπλᾶς συμβουλὰς πρὸς τὰ τέκνα του, δὲν ἐπαίδευεν αὐτὰ αὐστηρότερον· ὅθεν ὁ Θεὸς ἐμήνυσεν εἰς αὐτὸν διὰ προφήτου τὸν ὄλεθρον τοῦ οἴκου του, ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὸν παιδίον ἔτι ὄντα Σαμουὴλ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς ὅτι ἤθελε τιμωρήσει τὸν οἶκον τοῦ Ἡλεὶ. Καὶ τῷ ὄντι, ἔρχεται μετ' ὀλίγον μηνυτὴς εἰς τὸν Ἡλεὶ ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν, ὅτι καὶ οἱ δύο τοῦ υἱοὶ ἐφρονεύθησαν εἰς μάχην, ὅτι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, τὴν ὁποίαν εἶχον φέρει μεθ' ἑαυτῶν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἡλεὶ, ἐπῆραν οἱ Φιλισταῖοι καὶ πολὺς ἐφρονεύθη λαός. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡλεὶ ἔπεσεν ἐκ τῆς καθέδρας του εἰς τὰ ὀπίσω, συνέτριψε τὸν νῶτόν του καὶ ἀπέθανεν. Οἱ δὲ Φιλισταῖοι, κομίσαντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἀζωτον, ἔθηκαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ εἰδώλου των Δαγών,

ὅπερ εἶχε σχῆμα κατὰ τὸ ἥμισυ ἰχθύος καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνθρώπου.

Ἐν τούτοις τὸ εἶδωλον Δαγῶν εἰς τρεῖς νύκτας κατέπεσε τρὶς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ ἕως οὗ συνετρίβη ἐν μέρει· δεινὴ δὲ πληγὴ μυῖων ἀρουραίων κατασκήψασα εἰς τὴν χώραν καὶ νόσος θανατηφόρος κατηνάγκασε τοὺς Φιλισταίους νὰ ἐπιστρέψωσι τὴν κιβωτὸν μετὰ δώρων εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας. Παραλαβόντες δὲ αὐτὴν οἱ Λευῖται ἐκόμισαν εἰς Καριαθιαρείμ.

§ 41. Σαμουὴλ (Α'. Βασιλ. Α'. — Η').

Ὅτε ὁ Ἥλει ἦτο ἀρχιερεὺς καὶ κριτὴς ἐνταυτῷ, Ἄννα ἡ ἐτέρα τῶν γυναικῶν τοῦ Λευῖτου Ἐλκανᾶ, στεῖρα οὔσα, ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ νὰ δώσῃ αὐτῇ υἱόν. Ἡ στεῖρωσις παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐθεωρεῖτο ὄνειδος καὶ κατάρρα. Ὑπεσχέθη δὲ ἡ Ἄννα ν' ἀφ' ἐρώσῃ τῷ Θεῷ τὸν τεχθῆσόμενον υἱόν. Ὁ Κύριος ἐπακούσας τῆς δεήσεως τῆς Ἄννης παρέσχεν αὐτῇ τὸ αἶτημα. Ὠνόμασε δὲ τὸν ἐξ ἐπαγγελίας γεννηθέντα υἱόν τῆς Σαμουὴλ, καὶ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν τῆς, προσαγαγοῦσα αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Σιλῷ τότε οὔσαν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἀνέθετο αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ ἐγνωστοποίησε τὴν πράξιν τῆς Ἥλει τῷ ἀρχιερεῖ. Ἐψάλλε δὲ εὐγνωμονοῦσα καὶ ᾠδὴν, τὴν τρίτην ἐν ταῖς ἐννέα ᾠδαῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τεταγμένην (ἰδ. Α'. Βασιλ. κεφ. β'). Ἐκτοτε ἔμενεν ὁ Σαμουὴλ παρὰ τῷ Ἥλει ὑπηρετῶν ἐν τῷ ἱερῷ.

Τὸν Σαμουὴλ, νέον ἔτι ὄντα καὶ ἐν τῷ ναῷ ὑπηρετοῦντα, καλέσας ὁ Θεὸς ἐν νυκτί τινι ἀποκαλύπτει αὐτῷ τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν εἰς τὸν Ἥλει διὰ τὴν κακὴν διαγωγὴν καὶ ἀσέβειαν τῶν υἱῶν τοῦ Ὁφνὶ καὶ Φινεές, τοὺς ὁποίους δὲν περιεμάζευσεν, περιοριζόμενος μόνον εἰς ἀσθενεῖς συμβουλάς. Εἰς τὸν Ἥλει εἶπε ταῦτα ὁ Σαμουὴλ· ἐξετελέσθησαν δὲ, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω (§ 40).

Ὁ Σαμουὴλ ἔκτοτε ἐμεγαλύνθη καὶ ὁ Κύριος ἦτο μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ ἔθνος Ἰσραὴλ ἐγνώρισεν ὅτι ὁ Σαμουὴλ ὥρίσθη παρὰ Θεοῦ προφήτης. Ἀναλαβὼν ὁ Σαμουὴλ τὴν ἐπίση-

μόν ὑπηρεσίαν τοῦ ὡς προφήτης τοῦ Θεοῦ, ὅτε εἶχον οἱ Ἰσραηλῖται ὑποπέσει εἰς σκληρὰς δοκιμασίας· ὑπὸ τῶν Φιλισταίων, λέγει εἰς τὸν λαόν : « Ἄν μὲ ὅλην τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐπιστρέψετε πρὸς τὸν Κύριον, καταστρέψατε τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς καὶ τὰ ἱερά των καὶ ἐτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ὑποτάχθητε εἰς αὐτὸν μόνον καὶ θὰ σᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἀλλοφύλων ». Ἀφ' οὗ δὲ ἐποίησεν ὁ λαὸς ὅπως ὁ Σαμουὴλ εἶπε, τοὺς συνεκάλεσεν εἰς Μασσηφάθ' ἐκεῖ δὲ συνελθόντες ὡμολόγησαν ὅτι ἡμάρτησαν καὶ ἐνήστευσαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁ δὲ Σαμουὴλ ἐθυσίασε τῷ Κυρίῳ ὅλο-καύτωμα ἀρνίον γαλαθηνὸν καὶ ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ, ὅστις βροντήσας βροντὴν μεγάλην κατετρόμαξε τοὺς Φιλισταίους. Τοὺς δὲ οὕτω πεφοβισμένους ἐχθροὺς κατεδίωξαν καὶ κατετρόπωσαν οἱ Ἰσραηλῖται. Ταπεινωθέντες δὲ δὲν ἐξώρμησαν πλέον εἰς τὰ ὄρια τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαμουὴλ. Ἀνέλαβον δὲ οἱ Ἰσραηλῖται καὶ τὰς ἀλωθείσας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πόλεις των. Ἐδίκαζε δὲ ἤδη ὁ Σαμουὴλ τὸν Ἰσραὴλ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὠκοδόμησεν ἐν Ἀρμαθαίμ, ὅπου κατῴκει, θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΑΟΥΛ.

§ 42. Χρίσις Σαούλ (Α'. Βασιλ. Θ'.—ΙΑ').

Γηράσας ὁ Σαμουὴλ κατέστησε τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς Ἰωὴλ καὶ Ἀβιά δικαστὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν· ἀλλ' οὗτοι δὲν ὡμοίαζον πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν· διότι καὶ δῶρα ἐλάμβανον καὶ ἀδικίας ἔπραττον. Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων ἠνάγκασε τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ συνέλθωσιν εἰς Ἀρμαθαίμ καὶ

ζητήσωσι παρὰ τοῦ Σαμουὴλ βασιλέα, ὅπως εἶχον καὶ τὰ γείτονα αὐτῶν ἔθνη. Ὁ Σαμουὴλ κατ' ἀρχὰς ἔκαμε παρατηρήσεις εἰς τὸν λαὸν εἰπὼν εἰς αὐτὸν, ποῖα θὰ ᾖναι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ βάρη τὰ ὁποῖα ὁ βασιλεὺς ἤθελεν ἐπιβάλλει εἰς αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ ὁ λαὸς ἐπέμενε, χρίει αὐτοῖς, λαβὼν τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Κυρίου, βασιλέα τὸν Σαοὺλ υἱὸν τοῦ Κεὶς ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμὴν, ὃν ὁ Θεὸς ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν, ἐφίλησε δὲ αὐτὸν ὁ Σαμουὴλ καὶ εἶπε: «Σὺ ἄρξεις ἐν λαῷ Κυρίου, καὶ σὺ σώσεις αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτοῦ».

Συναθροίσας ὁ Σαμουὴλ τὸν λαὸν εἰς Μασσηφάθ ἐπέπληξεν αὐτὸν, διότι δυσπιστοῦντες τῷ Θεῷ ἐζήτησαν βασιλέα. Εἶτα δὲ δεικνύει εἰς αὐτοὺς τὸν χρισθέντα βασιλέα Σαοὺλ, ὅστις ἦτο ὠραῖος καὶ ὑψηλοῦ ἀναστήματος. Ἐφώνησαν δὲ τότε πάντες ἰδόντες τὸν Σαοὺλ: Ζήτην ὁ βασιλεὺς. Γράψας δὲ ὁ Σαμουὴλ ἐν βιβλίῳ τὰ δικαιώματα τοῦ βασιλέως, ἀπέλυσε τὸν λαὸν καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Νάας ὁ τῶν Ἀμανιτῶν βασιλεὺς πολιορκεῖ τοὺς Ἰαβεῖς Γαλαάδ. Εἰς τοὺς ζητήσαντας δὲ παρ' αὐτοῦ συνθήκην ἵνα ὑποταχθῶσιν αὐτῷ, ἐπρότεινε νὰ ἐξορύξῃ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἑκάστου τῶν κατοίκων. Οὗτοι δὲ ἐμήνυσαν τότε τὰ συμβάντα πρὸς τὸν Σαοὺλ. Παρευθὺς δὲ οὗτος, συναθροίσας ἐξακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν, κατετρόπωσε τὸν ἐχθρόν. Μετὰ τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο ἐπορεύθη ὁ λαὸς κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Σαμουὴλ εἰς Γάλγαλα, ἵνα ἐγκαινίσωσι τὴν βασιλείαν, ἐκεῖ δὲ χρίει καὶ δημοσίᾳ ἐπισήμως τὸν Σαοὺλ ὡς βασιλέα. Ἐθυσαν δὲ καὶ θυσίας εἰρηνικὰς τῷ Κυρίῳ καὶ οἱ πάντες εὐφράνθησαν ἐπὶ τοῖς γενομένοις.

Μετὰ ταῦτα, τῇ αἰτήσει τοῦ Σαμουὴλ, ὡμολόγησεν ὁ λαὸς ὅτι δὲν ἠδικήθη παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ τοὺς ἔκρινε. Συνέστησε δὲ τοῖς πᾶσιν ὑποταγῆν εἰς τὸν Θεόν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνοντες τιμωρηθῶσι διὰ νέων δυστυχημάτων. Ἵνα δὲ ἀποδείξῃ τῷ λαῷ τὴν κακίαν των, διότι ἐζήτησαν βασιλέα, ἐπεκαλέσθη τὸν Κύριον καὶ ἐγένοντο θέρους ὄντος φωναὶ καὶ ὑετός. Φοβηθέντες δὲ εἶπον τῷ Σαμουὴλ νὰ προσευχηθῇ ὑπὲρ

αὐτῶν. Οὗτος δὲ συνέστησε πάλιν αὐτοῖς : Νὰ φοβῶνται τὸν Θεόν, καὶ νὰ δουλεύουσιν αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐξ ὅλης καρδίας.

§ 43. Παρανομίαι Σαοὺλ. Χρίσις Δαβίδ.
(Α΄. Βασιλ. ΙΕ΄. — ΙΣΤ΄.).

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Σαοὺλ προσέβα-
λεν Ἰωνάθαν ὁ υἱὸς τοῦ μετὰ χιλίων τὸν Φιλισταῖον (ἀλλόφυ-
λον) Ναθίβ. Ἐκ τούτου δὲ ὀργηθέντες οἱ ἀλλόφυλοι ἔρχονται
κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν μετὰ τριάκοντα χιλιάδων ἀρμάτων καὶ
πέντε χιλιάδων ἱππέων καὶ λαοῦ πολυπληθοῦς. Οἱ Ἰσραηλιταὶ
φοβηθέντες ἐκρύβησαν ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ἐν ταῖς μάνδραις
καὶ ἐν τοῖς βράχοις καὶ ἐν τοῖς λάκκοις καὶ βόθροις. Σαοὺλ δὲ
ὁ βασιλεὺς ἦτο ἐν Γαλγάλοις, περιμένων κατὰ προηγουμένην
συνεννόησιν τὸν Σαμουὴλ. Ἐπειδὴ δὲ παρῆλθον ἡδὴ ἑπτὰ ἡμέ-
ραι καὶ δὲν ἐφάνη ὁ Σαμουὴλ εἰς Γαλγάλα, ὁ Σαοὺλ ἔθυσε τῷ
Θεῷ θυσίας εἰρηνικὰς, ὅπερ δὲν ἦτο νόμιμον νὰ πράξῃ. Εὐθύς
δὲ μετὰ τὸ τέλος τῆς θυσίας ἔρχεται ὁ Σαμουὴλ καὶ λέγει εἰς
τὸν Σαοὺλ ἐξελθόντα εἰς προὔπαντήσιν σου : Ἐπειδὴ δὲν ἐφύ-
λαξας τὴν ἐντολὴν μου, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἐντείλατό σοι,
δὲν θὰ στερεωθῇ ἡ βασιλεία σου, ὁ Θεὸς θὰ ζητήσῃ ἄνθρωπον
κατὰ τὴν καρδίαν του, καὶ θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἄρχοντα τοῦ
λαοῦ του.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ἀλλόφυλοι εἰσέβα-
λον εἰς τὴν χώραν τῶν Ἰσραηλιτῶν, Ἰωνάθαν ὁ τοῦ Σαοὺλ
υἱός, ἐλπίζων ἐπὶ Κύριον, ἐξέρχεται κατὰ τούτων μετὰ μόνου
τοῦ ὀπλοφόρου του καὶ φονεύει εἴκοσι. Ἐπελθούσης ἐκ τούτου
ἐκστάσεως εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ἐφόνευσεν ἀλλήλους. Τοῦτο μαθὼν
ὁ Σαοὺλ, ἐξορμᾷ μετὰ τοῦ λαοῦ κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς κατα-
τροπώνει.

Κατὰ τὰ μετὰ ταῦτα ἔτη ὁ Σαοὺλ ἐπολέμησε, καὶ ἐνίκησε
τοὺς κύκλω ἐχθροὺς ἥτοι Μωαβίτας, Ἀμμωνίτας πρὸς ἀνατο-
λὰς, πρὸς νότον τοὺς Ἐδωμίτας, πρὸς δυσμὰς τοὺς Φιλι-
σταίους, καὶ πρὸς βορρᾶν τὸν βασιλέα τῆς ἐν Συρίᾳ Σουβᾶ.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα λαμβάνει διὰ τοῦ Σαμουὴλ ὁ Σαοὺλ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου, νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς Ἀμαληκί-
τας σὺν συνιζῆι καὶ τέκνοις, καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ τὰ
κτήνη των, εἰς ἐκδίκησιν ἀνθ' ὧν οὗτοι ἔπραξαν κατὰ τῶν Ἰσ-
ραηλιτῶν ἀναβαινόντων ἐξ Αἰγύπτου, ὅτε καὶ ὁ Θεὸς εἶπεν:
«Ἐξάλειψω τὸ μνημόσυνον Ἀμαλήκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν»
(Ἐξοδ. 12'. 14.). Ἐπιπεσὼν ὁ Σαοὺλ κατὰ τῶν Ἀμαληκι-
τῶν κατετρόπωσεν αὐτοὺς, καὶ ἀπέκτεινε πάντας, κατὰ τὸ
ῥῆμα τοῦ Σαμουὴλ, ἀλλ' ἐφείσατο Ἀγὰγ τοῦ βασιλέως τῶν
Ἀμαληκитῶν, ὃν συνέλαβε ζῶντα, καὶ τῶν καλλιτέρων ποι-
μνίων καὶ βουκολίων κλ. παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ. Ἐλ-
θὼν δὲ ὁ Σαμουὴλ εἰς Γάλγαλα πρὸς τὸν Σαοὺλ τὸν ἡλεγχε
διὰ τὴν παρακοήν του ταύτην σφόδρα προσθεῖς: «Καὶ ἐξουδε-
νώσει σε Κύριος τοῦ μὴ εἶναι βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ». Εἵτα δὲ
προσέταξεν ὁ Σαμουὴλ καὶ προσήγαγον ἐνώπιόν του τὸν Ἀγὰγ
καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. Ὅτε δὲ ἀπολογούμενος ὁ Σαοὺλ εἶπεν, ὅτι
ὁ λαὸς ἐκράτησε τὰ κάλλιστα τῶν ποιμνίων καὶ τῶν βοῶν
ἵνα δώσῃ Κυρίῳ τῷ Θεῷ, ὁ Σαμουὴλ ἔλεξε τὰ ἀξιομνημόνευ-
τα ταῦτα: «Ἀκοῇ ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθὴν καὶ ἡ ἐπακρόασις ὑπὲρ
στέαρ κριῶν». Λυπούμενος δὲ καὶ πενθὼν ὁ Σαμουὴλ διὰ τὴν
τοιαύτην διαγωγὴν τοῦ Σαοὺλ, προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, νὰ
χρίσῃ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ τὸν ὑποδειχθεῖσόμενον ἐκεῖ ἐκ τῶν
υἱῶν τοῦ Ἰεσσαί. Ἐλθόντι δὲ τῷ Σαμουὴλ εἰς Βηθλεὲμ ση-
μειοῦται αὐτῷ Δαβὶδ ὁ μικρότερος τῶν ὀκτῶ υἱῶν τοῦ Ἰεσ-
σαί ὡς ὁ μέλλων βασιλεὺς, καὶ τοῦτον, ἄγοντα ἤδη τὸ δέκα-
τον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, χρίει ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Σαοὺλ
ὁ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένος προφήτης διάδοχον τοῦ Σαοὺλ, βα-
σιλεύοντος περὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε ἡδη ἔτη ἐν Ἰσραὴλ.

Ἀπὸ τῆς κρίσεως δὲ τοῦ Δαβὶδ πνεῦμα Κυρίου ἀπέστη
ἀπὸ τοῦ Σαοὺλ, καὶ μετέβη ἐπὶ τὸν Δαβίδ.

§ 44. Πάθος Σαοὺλ. Φόνος Γολιάθ (Α'. Βασιλ. 15Τ'.—12').

Ὁ Σαοὺλ δ' ἔκτοτε ἔπασχε ἐκ πονηροῦ πνεύματος καὶ

ἤνωχλεῖτο παρ' αὐτοῦ δεινῶς. Οἱ οἰκεῖοί του συνέστησαν εἰς αὐτὸν καὶ προσεκάλεσε τὸν νέον Δαβίδ, ὅστις ἦτο μουσικὸς καὶ ἐγνώριζε ν' ᾄδῃ ἐν κινύρα, ἵνα ἐλθὼν ἀνακουφίῃ διὰ τῆς μουσικῆς τὸ πάθος του. Καὶ τῷ ὄντι ἐλθὼν ὁ Δαβίδ ἀνέψυχε διὰ τῆς μουσικῆς τὸν πάσχοντα Σαούλ. Ἐν τούτοις δὲ οἱ ἀλλόφυλοι πάλιν συνάξαντες τοὺς στρατοὺς των ἐστρατοπέδευσαν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, μεταξὺ Σοκχὼ καὶ Ἀζηκά. Ὁ Σαούλ μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἀντεπαρετάχθησαν πρὸς πόλεμον ἐν κοιλάδι ἀπέναντι τῶν Φιλισταίων. Ἐξελθὼν δὲ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Φιλισταίων γίγας τις, ὀνόματι Γολιάθ, ὥπλισμένος καλῶς καὶ τεθωρακισμένος, προκαλεῖ εἰς μονομαχίαν ἄνδρα ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τῷ ὄρει ν' ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μονομαχίας.

Ἀκούσας ὁ Σαούλ μετὰ τῶν ἑαυτοῦ τὴν πρόκλησιν, ἐφοβήθησαν σφόδρα. Οὐδεὶς δ' ἐτόλμα ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν Γολιάθ. Ὁ βασιλεὺς Σαούλ προτείνει ἀμοιβὰς ὑλικὰς καὶ τὴν ἰδίαν του θυγατέρα νὰ δώσῃ γυναικα εἰς ὅντινα ἤθελεν ἀποδεχθῇ τὴν τοῦ Γολιάθ πρόκλησιν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Δαβίδ εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του Ἰεσσαὶ ἵνα κομίσῃ τρόφιμα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῷ ἀδελφοὺς του, καὶ μαθὼν τὰ τῆς προτάσεως τοῦ Γολιάθ, ἀναλαμβάνει νὰ ἀντιπαραταχθῇ πρὸς αὐτόν. Ἀποποιηθεὶς δὲ τὴν βαρεῖαν πανοπλίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἐζήτει νὰ τὸν ὀπλίσῃ ὁ Σαούλ, ἐξέρχεται ὥπλισμένος μὲ τήνεῖς Θεὸν πίστιν καὶ φέρων μόνον βακτηρίαν, σφενδόνην καὶ πέντε λίθους. Ὁ Γολιάθ ἰδὼν τὸν νεανίσκον οὕτως ἀντιπαραταχθέντα εἶπεν ἐμπαίζων αὐτόν: «Μ' ἐνόμισες κύνα καὶ ἔρχεσαι κατ' ἐμοῦ μὲ ῥάβδον καὶ λίθον; πλησίασε καὶ θὰ παραδώσω τὰς σάρκας σου εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰς τὰ θηρία τῆς γῆς». Ὁ δὲ Δαβίδ ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Γολιάθ τάδε: «Σὺ ἔρχεσαι πρὸς με μὲ ῥομφαίαν καὶ δόρυ καὶ ἀσπίδα, ἐγὼ δὲ πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Σαβαώθ, τοῦ Θεοῦ τοῦ ὀνειδισθέντος παρὰ σοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ Κύριος θὰ σὲ παραδώσῃ σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ θὰ σὲ ἀποκτείνω, καὶ θὰ κόψω τὴν κεφαλὴν σου, καὶ θὰ

μάθωσιν ὅλοι ὅτι ὑπάρχει Θεὸς ἐν Ἰσραὴλ, ὅστις δὲν σώζει με ῥομφαίαν καὶ δόρυ ὅτι τοῦ Κυρίου πόλεμος, καὶ θὰ σᾶς παραδώσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν», Ἐν ᾧ δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπλησίαζεν ὁ ἀλλόφυλος, ὁ Δαβὶδ ἐξεσφενδόνισε πέτραν κατ' αὐτοῦ, ἥτις τὸν προσέβαλεν εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἔπεσε κατὰ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐδραμε δὲ τότε ὁ Δαβὶδ καὶ λαβὼν τούτου τὴν ῥομφαίαν τὸν ἀποτελειώνει, κόψας τὴν κεφαλὴν του. Ἰδόντες οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι ἐφονεύθη ὁ δυνατὸς αὐτῶν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, τοὺς κατεδίωξαν δὲ φεύγοντας οὗ Ἰσραηλῆται ἄχρι τῶν πόλεων των Γαὶ καὶ Ἀσκάλωνος.

§ 45. Καταδρομὴ Δαβὶδ ὑπὸ Σαούλ. Θάνατος Σαούλ (Α'. Βασιλ. ΙΘ'. — ΛΑ').

Μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ὁ υἱὸς τοῦ Σαούλ Ἰωνάθαν συνεδέθη διὰ στενῆς φιλίας μετὸν Δαβὶδ θαυμάσας τὴν ἀνδρίαν του, ὁ Σαούλ ὅμως δυσηρεστήθη κατὰ τοῦ Δαβὶδ καὶ ἐφθόνησεν αὐτὸν, διότι ὅτε ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης αἱ ἐξεληθοῦσαι χορεύουσαι γυναῖκες εἰς προὔπαντησίν των ἄδουσαι, ἐπευφήμισαν περισσώτερον τὸν Δαβὶδ παρὰ τὸν Σαούλ. Ἐκτοτε δὲ τὸν ὑπέβλεπε καὶ τὸν ἐπεβουλεύετο.

Ἐν ᾧ δὲ τῇ ἐπαύριον ὁ Δαβὶδ διὰ τῆς μουσικῆς κατεπράυνε τὴν ἐπελθοῦσαν ὀξύτητα τοῦ πάθους τοῦ Σαούλ, οὗτος ἐξηκόντισε τὸ δόρυ του κατ' αὐτοῦ καὶ ἤθελε τὸν φονεύσει ἂν μὴ ἔφρευγεν. Ἐπειτα ὅμως ἐκ φόβου τὸν κατέστησε χιλιάρχον, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ γυναῖκα τὴν θυγατέρα του Μελχὺλ, ἥτις ἠγάπα τὸν Δαβίδ. Πρὸ τούτου ὅμως ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὸν φόνον ἑκατὸν Φιλισταίων. Ἀλλ' ὅμως ἐφοβεῖτο πάντοτε τὸν Δαβίδ, διότι ἔβλεπεν ὅτι ὁ Κύριος ἦτο μετ' αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ λαὸς τὸν ἠγάπα, ὅθεν καὶ ἐσχεδίαζε πάντοτε νὰ τὸν ἐξοντώσῃ, ἀλλὰ τὸν ἐπροφύλαξεν ὁ φίλος του Ἰωνάθαν υἱὸς τοῦ Σαούλ. Κατὰ τούτου δὲ τοῦ υἱοῦ του ἐξηκόντισέ ποτε τὸ δόρυ ὁ Σαούλ, διότι ὠμίλει ὑπὲρ τοῦ Δαβίδ ἀπόντος. Ἐτυχε δ' εὐκαιρία νὰ φονεύσῃ ὁ Δαβὶδ τὸν ἐπιβουλευθέντα τοσάκις τὴν

ζωὴν τοῦ Σαούλ, ἀλλ' ὅμως ἀπέσχε νὰ γείνη βασιλοκτόνος. Μὴ γένοιτο εἶπε νὰ φονεύσω τὸν χριστὸν Κυρίου. Ἡ τοιαύτη ὅμως διαγωγὴ τοῦ δὲν ἐσωφρόνησε τὸν Σαούλ. Ἦθελεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ θανατώσῃ τὸν Δαβίδ. Ταῦτα γινώσκων ὁ Δαβίδ ἀπεφάσισε, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Ἰωνάθαν, ν' ἀπέλθῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀπειλουμένης ὑπὸ τοῦ Σαούλ ζωῆς του, εἰς ξένην χώραν. Ὅθεν μετέβη εἰς Γάδ, μίαν τῶν πέντε χωρῶν τῶν Φιλισταίων. Ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτῆς Ἀγχοῦς περιποιήθη τὸν Δαβίδ, διότι τὸν ἐβόηθει εἰς τὰς πρὸς τὰς γείτονας φυλάς μάχας του· ὅθεν δωρεῖται αὐτῷ τὴν πόλιν Σικελάγ.

Ὅτε δὲ οἱ ἀλλόφυλοι εἰσέβαλον αὐθις εἰς τὴν χώραν τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἀγχοῦς προσεκάλεσε τὸν Δαβίδ καὶ τοὺς ἀνθρώπους του, καὶ συνεξεστράτευσαν κατ' ἀνάγκην μετ' αὐτοῦ κατὰ τῶν ὁμογενῶν τῶν. Κατέστησε δὲ αὐτὸν ἀρχισωματοφύλακα.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἀπέθανεν ὁ Σαμουὴλ καὶ ἐκηδεύθη ὑπὸ τοῦ θρηνήσαντος αὐτὸν λαοῦ ἐν τῇ πόλει τοῦ Ῥαμᾶ.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σαούλ τὸ τῶν ἀλλοφύλων στράτευμα ἐφοβήθη. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὁπωσδήποτε ἐδηλώθη αὐτῷ οὔτε ἐν ὀνείροις, οὔτε διὰ προφητειῶν παρὰ Κυρίου ἐρωτηθέντος περὶ τοῦ πράκτεος, κατέφυγεν εἰς γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον καὶ ἐζήτησε ν' ἀναβιβάσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Σαμουὴλ. Κατὰ θείαν δὲ παραχώρησιν, ἐπεφάνη ὁ Σαμουὴλ καὶ ἤλεγξε τὸν Σαούλ καὶ προεῖπε τὸν ἐν τῇ προκειμένη μάχῃ θάνατον αὐτοῦ, τῶν υἱῶν του, καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Δαβίδ.

Ἐν τούτοις ἐν ᾧ ἤρχοντο κατὰ τοῦ Σαούλ ὁ Ἀγχοῦς μετὰ τοῦ στρατοῦ του καὶ τοῦ Δαβίδ, καταναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν του, παραστησάντων τὸν Δαβίδ ὡς ὑποπτον, τὸν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σικελάγ. Ἐπιστρέψας ὁ Δαβίδ ἐκεῖ, εὕρισκε τὴν πόλιν ἔρημον καὶ λαφυραγωγημένην ὑπὸ Ἀμαληκитῶν, καὶ πάντα τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐξανδραποδισθέντας. Ἀμέσως δὲ τοὺς καταδιώκει, σώζει τοὺς αἰχμαλώτους καὶ λαβὼν ἅπειρα λάφυρα ἐπανέρχεται εἰς τὴν πόλιν τοῦ Σικελάγ.

Κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Σαμουὴλ φονεύονται ἐν τῇ συγ-

κροτηθείση μάχη εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν ἐν Γαλβουὲ ὀρέων μεταξὺ τῶν Φιλισταίων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν οἱ υἱοὶ τοῦ Σαούλ, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Σαούλ θανασίμως πληγωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀπετελείωσε μόνος του, πεσὼν ἐπὶ τοῦ ξίφους του, τὴν ζωὴν, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς τῶν ἐχθρῶν του τὰς χεῖρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΔΑΒΙΔ.

§ 46. Ἀναγόρευσις Δαβίδ (Β΄. Βασιλ. Α΄. — Ε΄.).

Τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως Σαούλ καὶ τοῦ υἱοῦ του Ἰωνάθαν φιλτάτου τῷ Δαβίδ ἐκόμισεν εἰς τοῦτον ἀνὴρ Ἀμαληκίτης, ὅστις μάλιστα εἶπεν ὅτι αὐτὸς ἀπετελείωσε τὸν Σαούλ ἐτοιμοθάνατον ὄντα ἐκ τῆς πληγῆς του. Προσῆνεγκε δὲ τῷ Δαβίδ καὶ τὸ βασιλεῖον στέμμα καὶ τὸν χλιδῶνα (βραχιόλι) τοῦ φονευθέντος Σαούλ. Ὁ δὲ Δαβίδ ἔλαβε μὲν ταῦτα, εἰπὼν δὲ εἰς τὸν Ἀμαληκίτην τοῦτον: «Πῶς οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγεῖν χεῖρά σου διαφθεῖραι τὸν χριστὸν Κυρίου;» διέταξε καὶ τὸν ἐφόνευσαν. Ἐθρήνησε δὲ ὁ Δαβίδ διὰ τὸ συμβῆναι τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν ἐκφωνήσας ἐπ’ ἄλλοις: «Ὅρη τὰ ἐν Γελβουὲ, μὴ καταβάτω δρόσος μηδὲ ὕετος πέσοι ἐφ’ ὑμᾶς· καὶ ἄγροι ἀπαρχῶν, διότι ἐκεῖ προσωχθίσθη θυρεὸς δυνατῶν», καὶ «ἀλγῶ ἐπὶ σοί, ἀδελφέ μου Ἰωνάθαν».

Μετὰ ταῦτα τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ Κυρίου ἐρωτηθέντος, ὁ Δαβίδ ἀνέβη μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς Χεβρών, ἥτις ἦτο ἡ τότε σπουδαιοτάτη τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα πόλεων Ἐν ταύτῃ δὲ ἐλθόντα τὸν Δαβίδ ἔχρισαν δημοσίᾳ βασιλέα οἱ φυλῆται αὐτοῦ. Ὁ ἀρχιστράτηγος δὲ καὶ συγγενὴς τοῦ Σαούλ Ἀβεννὴρ, λαβὼν ἐκ τῆς παρεμβολῆς Ἰεβοσθὲ τὸν ἐπιζήσαντα τεσσαρακοντούτη υἱὸν τοῦ πεσόντος βασιλέως Σαούλ, ἐνήργησε

καὶ κατώρθωσε τὴν ἀναγόμευσιν αὐτοῦ ὡς βασιλέως Ἰσραὴλ, ἥτοι τῶν ἄλλων φυλῶν. Ὄρισε δὲ πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τοῦ τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου ἐν Γαβᾶων πόλιν Μανασείμ.

Μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τοῦ γεγονότος τούτου, ἤρξατο ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο τούτων βασιλείων, διαρκέσας ἐπὶ πέντε καὶ ἡμισυ ἔτη. Ἡττηθέντων δὲ κατὰ κράτος τῶν περὶ Ἰεβοσθὲ, ἐγκαταλιφθέντος ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ἀβεννήρ ἕνεκα ἔριδος πρὸς αὐτὸν καὶ ὑποστηρίζαντος τὸν Δαβίδ, καὶ δολοφονηθέντος τοῦ Ἰεβοσθὲ ἐν τῷ οἴκῳ του, χρίεται ὑπὸ τῶν ἐλθόντων εἰς Χεβρών πρεσβυτέρων τοῦ βασιλείου Ἰσραὴλ ὁ Δαβίδ βασιλεὺς πασῶν τῶν φυλῶν. Πρὸ τῆς λήξεως τοῦ εἰρημένου πολέμου, ὁ τοῦ Δαβίδ ἀρχιστράτηγος Ἰωάβ ἐδολοφόνησε τὸν Ἀβεννήρ, καίπερ τῷ Δαβίδ ἤδη συντεταγμένον· ἐφ' ᾧ καὶ πολὺ ὁ Δαβίδ λυπηθεὶς, ἐθρήνησεν αὐτὸν καὶ μεγαλοπρεπῶς τὸν ἐκδήδευεν.

Οἱ δὲ τὸν Ἰεβοσθὲ δολοφονήσαντες ἤνεγκαν πρὸς τὸν Δαβίδ ἐν Χεβρών τὴν κεφαλὴν του, ἀλλ' ὁ Δαβίδ ἀντὶ ἀμοιβῆς, κατεδίκασε τὸν δολοφόνον εἰς θάνατον, ὅπως ἔπραξε καὶ κατὰ τοῦ Ἀμαληκίτου τοῦ καυχηθέντος ὅτι ἀπετελείωσε τὸν ἐπὶ τοῦ ξίφους τοῦ πεπτωκότα Σαούλ (ἴδ. σελ. 76). Ἐθαψαν δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰεβοσθὲ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Ἀβεννήρ.

§ 47. Ἀλωσις Σιών. Καθυπόταξις Φιλισταίων καὶ ἄλλων λαῶν (Β'. Βασιλ. ΣΤ'. — Θ').

Γενόμενος ὁ Δαβίδ οὕτω βασιλεὺς παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ἔγνω νὰ ἐκπορθήσῃ τὴν τέως ὑπὸ τῶν Ἰεβουσαίων κατεχομένην περιοχὴν τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ Σιών, τὴν ὁποίαν ὀχυράν οὖσαν δὲν εἶχον δυνηθῇ νὰ κυριεύσωσιν οἱ Ἰσραηλῖται ὅτε κατέλαβον τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀπάρας ὁ Δαβίδ ἐκ Χεβρών καὶ ἐλθὼν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπολιόρκησε τὴν Σιών. Οἱ ἐν αὐτῇ Ἰεβουσαῖοι, ἐπαιρόμενοι εἰς τὸ ὀχυρὸν τοῦ τόπου, ἔλεγον τῷ Δαβίδ: Δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ εἰσέλθῃς διότι οἱ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ ἀνθίστανται.

Ἄλλ' ὁ Δαβὶδ ἐξεπόρθησε δι' ἐφόδου αὐτήν, πρῶτου Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀναβάντος εἰς τὰ τείχη αὐτῆς. Ἐκτοτε δὲ κατέστησεν ὁ Δαβὶδ τὴν Ἱερουσαλὴμ πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τοῦ καὶ μετήνεγεν εἰς αὐτήν, μετὰ μεγάλης παρατάξεως καὶ πολυαρίθμου πομπῆς, τὴν κιθωτὸν τῆς διαθήκης· εἶτα ἠυλόγησεν ὁ Δαβὶδ τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Μετὰ ταῦτα διέταξεν ὁ Δαβὶδ τὰ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἱερεῖς ἦσαν πολυάριθμοι, διήρесеεν αὐτοὺς εἰς ἐφημερίας, ἵνα ἐκάστη τελῇ τὰ τῆς λατρείας κατὰ τὴν ὠρισμένην αὐτῇ ἐβδομάδα. Ὅμοίως δὲ διήρесе καὶ τοὺς Λευῖτας εἰς μοίρας, ἵνα ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκάστῃ σειρᾷ ὑπηρετῇ ἐν τῷ ἱερῷ. Κατετρόπωσε δὲ τότε καὶ τοὺς Φιλισταίους, οἵτινες, μαθόντες ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐγένετο βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, εἶχον ἐκστρατεύσει κατ' αὐτοῦ.

Ὁ εὐσεβὴς Δαβὶδ, κατοικῶν ἤδη ἐν τῷ οἰκοδομηθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἀνακτόρῳ, ἐστοχάσθη ὅτι ὤφειλε νὰ οἰκοδομήσῃ ἐν Ἱερουσαλὴμ μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ πλέον τὰ ἱερά μαρτύρια μένωσιν ἐν Σικηνῇ, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀπεκατεστάθη ἡδη ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας. Τὸν ἐνεψύχωσε δὲ εἰς τοῦτο καὶ ὁ προφῆτης Νάθαν. Ἄλλ' ὁ Θεὸς προσεκάλεσεν ἐν ὀνείρῳ τὸν Νάθαν νὰ εἴπῃ τῷ Δαβὶδ ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ δὲν εἶναι ἔργον του, πολεμιστοῦ παιδιόθεν ὄντος καὶ αἵματα χύσαντος, ἀλλὰ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς τότε τῷ Δαβὶδ τὴν στερέωσιν τῆς βασιλείας του ἐν τῷ οἴκῳ του ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅπερ δηλοῖ τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τοῦ γένους Δαβὶδ κατὰ σὰρκα γεννηθέντος.

Καθυποτάξας ὁ Δαβὶδ τοὺς Φιλισταίους καὶ τοὺς Μωαβίτας, ἐπάταξεν ὕστερον τὸν βασιλέα Σουβᾶ Ἀδραζάρ καὶ τοὺς ἐλθόντας εἰς βοήθειαν τούτου Σύρους· ἔθετο δὲ φρουρὰν ἐν Δαμασκῷ καὶ ἐγένοντο οἱ Σύροι ὑποτελεῖς αὐτῷ. Θαῖς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἠμὰθ ἀπέστειλε διὰ τοῦ υἱοῦ του πρὸς τὸν Δαβὶδ δῶρα σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ χαλκᾶ· ταῦτα δὲ ἀφιέρωσεν ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν Κύριον ὅπως καὶ τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου λάφυρα ἃ εἶχεν ἀποκτήσει ἐκ τῶν ἡττηθέντων ἐθνῶν. Γενόμε-

νος δὲ κύριος καὶ τῆς Ἰδουμαίας, ἐφυσύχασε διοικῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ. Ἐξετάσας δὲ καὶ μαθὼν ὅτι εἶχεν ἐπιζῆσει ἐκ τοῦ οἴκου Σαοὺλ ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ του Ἰωανᾶθαν υἱὸς Μεμφιβοσθαί, χολῶς τοὺς πόδας, προστεκάλεσεν αὐτὸν καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ πάντα τὰ κτήματα τοῦ Σαοὺλ καὶ τῷ εἶπε : «Σὺ φαγῇ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου διὰ παντός». Διέταξε δὲ Σεβά, ἓνα τῶν ποτὲ δούλων τοῦ Σαοὺλ νὰ ᾔηται ὁ οἰκονόμος τοῦ Μεμφιβοσθαί.

§ 48. Βηρσαβεέ. Γέννησις Σολομῶντος (Β'. Βασιλ. Ι'. — ΙΒ').

Θανόντος τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμμωνιτῶν, ὁ Δαβὶδ ἀπέστειλε πρεσβευτὰς πρὸς τὸν διαδεξάμενον αὐτὸν υἱόν του Ἀνὼν νὰ τὸν παρηγορήσωσιν, ἐπειδὴ ὁ θανὼν ἦτο φίλος τοῦ Δαβίδ. Ἀλλ' ὁ Ἀνὼν, πιστεύσας ὅτι ἀπεστάλησαν οὗτοι νὰ κατασκοπεύσωσι τὴν χώραν του, ἔκειρε τὸν πώγωνάς των, καὶ ἔλοψε τοὺς μανδύας των ἕως εἰς τὰ γόνατα πρὸς περιφρόνησιν. Ὁργισθεὶς διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ ἀπέστειλε τὸν ἀρχιστράτηγον Ἰωάβ μετὰ δυνάμεως κατ' αὐτοῦ, καὶ κατετρόπωσε καὶ τοῦτον καὶ τοὺς εἰς βοήθειάν του ἐλθόντας Σύρους. Τὸ ἐπὶ ὅν ἔτος ἀπέστειλεν ὁ Δαβὶδ τὸν Ἰωάβ νὰ κτυπήσῃ τοὺς Ἀμμωνίτας· νικήσας δὲ αὐτοὺς ἐπολιόρησε τὴν πόλιν Ραββάθ. Μείνας δὲ ὁ ἴδιος ἐν Ἱερουσαλὴμ, διέπραξεν ἔγκλημα τρομερὸν τὸ ἐξῆς. Ἀγαπήσας τὴν Βηρσαβεέ γυναῖκα τοῦ Οὐρίου, νὰ μὴ γείνη γνωστὴ ἡ πράξις του, διέταξε τὸν Ἰωάβ καὶ ἔθεσεν αὐτὸν εἰς ἐπικίνδυνον τοῦ στρατοῦ θέσιν ἵνα φονευθῇ ὕπερ καὶ ἐγένετο. Ἐλαβε δὲ ὁ Δαβὶδ πλέον τὴν χήρα τοῦ Οὐρίου ὡς γυναϊκά του εἰς τὸ ἀνάκτορόν του, ὅπου καὶ ἔτεκε τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ Δαβίδ τέκνον. Ὁ Θεὸς ἀπέστειλε τὸν προφήτην Νάθαν καὶ ἤλεγξε πικρῶς αὐτὸν διὰ τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ συναισθανθεὶς ὁ Δαβὶδ, μετενόησε, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐποίησε τὸν σωζόμενον πεντηκοστὸν ψαλμόν : «Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου κλ.»

Ὁ ἐκ τῆς Βηρσαβεὲ πρῶτος τοῦ Δαβίδ υἱὸς ἀπέθανε νήπιον ἔτι, καὶ τοῦτο εἶχε προειπεῖ ὁ Νάθαν. Γεννᾶται δὲ αὐτῷ δεύτερος υἱὸς ἐκ τῆς αὐτῆς γυναικὸς ὁ Σολομών (υἱὸς εἰρήνης). Τοῦτον δὲ ὁ προφῆτης Νάθαν ὠνόμασεν Ἰεδιδιάν, ὁ ἔστιν, ἀγαπητὸν Κυρίου. Πρὸ τῆς γεννήσεως δὲ τοῦ Σολομῶντος ἐκπορεύεται ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωάβ πολιορκουμένη Ῥαββὰθ καὶ ὁ Δαβίδ θέτει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν στέφανον τοῦ βασιλέως τῆς. Πάντες δὲ οἱ κάτοικοι αὐτῆς θανατοῦνται, ὅπως καὶ οἱ κάτοικοι πασῶν τῶν ἄλλων πόλεων τῶν Ἀμμωνιτῶν ὑπὸ τοῦ Δαβίδ.

§ 49. Ἀποστασία Ἀβεσσαλώμ (Β'. Βασιλ. ΙΓ'. — ΙΣΤ').

Ὁ Δαβίδ εἶχεν ἐκ μιᾶς τῶν γυναικῶν του, τῆς Μωχά, καὶ υἱὸν τὸν Ἀβεσσαλώμ καὶ θυγατέρα τὴν Θάμαρ. Ταύτην, ὠραιοτάτην οὔσαν, ἔφθειρεν ὁ ἑτερομήτριος ἀδελφός της Ἀμνών. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Δαβίδ δὲν τὸν ἐτιμώρησε διὰ τὸ ἐγκλημά του, ἀπέκτεινεν αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς τὴν ἀδελφὴν του ὕβριν ὁ Ἀβεσσαλώμ καὶ κατέφυγε πρὸς τὸν ἐκ μητρὸς πάππον του Θωλμεὶ βασιλέα Γεσουρ, παρὰ τῷ ὁποίῳ διέμεινε τρία ἔτη. Ἀλλὰ τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Ἰωάβ διαλλάσσεται πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα Δαβίδ ὁ Ἀβεσσαλώμ καὶ ἐπανέρχεται εἰς Ἱερουσαλήμ. Δύο δ' ἔτη μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον τὸν βασιλέα πατέρα του, ὅστις καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν προσπεσόντα ἐνώπιόν του.

Ὁρεγόμενος δὲ τῆς βασιλείας ὁ Ἀβεσσαλώμ, διενόηθη νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καὶ νὰ καταλάβῃ ταύτην ὅθεν ἤρχισε κολακεύων τὸν λαὸν διὰ χειραψιῶν καὶ θωπειῶν καὶ διὰ ὑποσχέσεων καὶ γνωματεύσεων συμφερούσων ἐκάστῳ, κατακρίνων δὲ τὴν ὑπάρχουσαν διοίκησιν καὶ οὕτω κατὰ τὴν ῥῆσιν τῆς Γραφῆς: «Ἰδιοποιεῖτο Ἀβεσσαλώμ τὴν καρδίαν ἀνδρῶν Ἰσραὴλ» (Βασιλ. Β'. ΙΕ'). Ἰν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ συνδρομὴν τῶν. Ὅτε δ' ἐνόμισεν εὐθετον τὸν καιρὸν καὶ τὴν παρασκευὴν κατηρτισμένην, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Δαβίδ ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ εἰς Χεβρών, τὴν παλαιὰν τοῦ βασιλείου

πρωτεύουσαν, ἐπὶ λόγῳ νὰ ἐκπληρώσῃ εὐχὴν τοῦ δῆθεν διὰ τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπιστροφὴν τοῦ. Μεταβὰς δὲ εἰς Χεβρών ἀπέστειλεν εἰς πάσας τὰς φυλὰς κατασκόπους, δοὺς αὐτοῖς παρρησίαν ἵνα ἅμα ἀκούσωσι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, κηρύξωσι: Βεβαίως ἐκεῖ ἐν Χεβρών». Ἐκάλεσε δὲ παρ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Ἀρχιερεὺς σύμβουλον τοῦ πατρὸς τοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν συνέρρευσαν πρὸς τὸν Ἀβессαλώμ, ἐν οἷς καὶ διακόσιοι ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ (κλητοί). Μηνυτὴς δὲ προσελθὼν πρὸς τὸν Δαβὶδ λέγει: «Ἐγεννήθη ἡ καρδία ἀνδρῶν Ἰσραὴλ ὀπίσω Ἀβессαλώμ». Ὁ Δαβὶδ τότε ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐξ Ἱερουσαλὴμ περὶ μετὰ τῶν οἰκείων τοῦ καὶ ἐξακοσίων πιστῶν τοῦ ἀνδρῶν, ἵνα μὴ ἐλθὼν ὁ Ἀβессαλώμ κακώσῃ τὴν πόλιν διὰ πολιορκίας καὶ ἀλώσεως. Διαβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην ὁ Δαβὶδ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, εὔρεν ὑποστήριξιν παρὰ τοῖς πέραν αὐτοῦ οἰκοῦσιν. Ἐκεῖ δὲ παρασκευασθεὶς, ἀπέστειλε τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀβессαλώμ, παρρησίαν τῷ ἀρχιστρατήγῳ τοῦ Ἰωάβ καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς εἰς ἐπὶ τὸν λαὸν ἵνα ἐν πάσῃ περιπτώσῃ φεισθῶσι τοῦ τέκνου τοῦ «φείσασθαι μου τοῦ παιδάρου, τοῦ Ἀβессαλώμ. Συγκροτηθείσης δὲ μάχης ἐν τῷ δρυμῷ Ἐφραὶμ, ἡττῶνται οἱ περὶ τὸν Ἀβессαλώμ. Ἐν τῷ δὲ οὗτος ἔφρευγεν ἐπὶ τῆς ἡμιόνου τοῦ εἰς τὸ δάσος, περιεπλάκη ἡ κόμη αὐτοῦ εἰς δρῦν καὶ ἐκρεμάσθη ἐξ αὐτῆς, παρελθούσης τῆς ἡμιόνου τοῦ. Μαθὼν τὸ γεγονός τοῦτο ὁ Ἰωάβ, σπεύδει πρὸς τὴν δρῦν καὶ φονεύει τὸν Ἀβессαλώμ, ἐμπήξας τρία βέλη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ.

Μαθὼν ὁ Δαβὶδ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τοῦ, θρηνεῖ αὐτὸν πικρῶς φωνήσας, «υἱέ μου Ἀβессαλώμ, υἱέ μου, υἱέ μου, Ἀβессαλώμ, τίς δόνη τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ Ἀβессαλώμ, υἱέ μου, υἱέ μου. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν ὁ Δαβὶδ εἰς Ἱερουσαλὴμ, προὔπανθηθείς καὶ συνοδευόμενος περιχαρῶς ὑπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα.

Διεγερθείσης δὲ ἐκ τῆς ὑποδοχῆς ταύτης ἀντιζηλίας μετὰ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἄλλων φυλῶν, ἐγείρεται

στάσις κατὰ τοῦ Δαβὶδ ὑπὸ ἀρχηγὸν τὸν ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμὲν Σαβεέ. Φονευθέντος δὲ τούτου, καταβάλλεται ἡ στάσις· οὕτω δὲ ὁ Δαβὶδ ἀπηλλάγη καὶ ταύτης τῆς ἀποστασίας· κατέβαλε δὲ καὶ τοὺς ἄλλοφύλους (Φιλισταίους) ἐχθροὺς αὐτοῦ.

§ 50. Ἀπαρίθμησις λαοῦ· τιμωρία διὰ τοῦτο.
(Β'. Βασιλ. ΚΑ'. ΚΔ'. Α'. Παραλ. ΚΑ'.)

Ἦσυχάσας ἤδη ὁ Δαβὶδ, ἠθέλησε, σατανικῇ ἐπηρείᾳ ἐπαρθεὶς, ν' ἀριθμήσῃ τὸν λαόν του ἐναντίον τῆς περὶ τούτου γνώμης τοῦ Ἰωάβ. Γενομένης δὲ τῆς ἀπογραφῆς εὐρέθησαν ὄντες ἐκ μὲν τῶν ἄλλων φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακόσιοι χιλιάδες, πεντακόσιοι δὲ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Ἀλλὰ διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὅπερ ἐξ ὑπερηφανείας διέταξεν ὁ Δαβὶδ, τὸν ἔτυψεν, ἅμα τελεσθὲν, ἡ συνείδησίς του καὶ ὡμολογήσας τῷ Κυρίῳ τὴν ἁμαρτίαν του, ἐζήτησε νὰ παραβλέψῃ ταύτην. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὸν προφῆτην Γὰδ εὐθὺς τὸ πρωτὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας καὶ ἐπρότεινεν αὐτῷ νὰ δεχθῇ μίαν τῶν ἐξῆς τριῶν τιμωριῶν διὰ τὴν ἁμαρτίαν του: Τρία ἔτη λιμοῦ ἐν τῷ βασιλείῳ του, τρεῖς μῆνας νὰ καταδικῇται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, τριῶν ἡμερῶν θάνατον ἐν τῇ χώρᾳ του. Ὁ Δαβὶδ ἀκούσας τὰς προτάσεις ταύτας, εἶπε τῷ Γὰδ «στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστὶν» καὶ ἐξελέξατο τὴν τρίτην τιμωρίαν, προτιμήσας, ὡς εἶπε, νὰ ἐμπέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου, ἐπ' ἐλπίδι τῆς εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ, παρὰ νὰ ἐμπέσῃ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

Ἐν καιρῷ λοιπὸν θέρους ἤρξατο ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς τιμωρίας ἐν τῷ λαῷ, καὶ εἶχον ἤδη ἀποθάνει καθ' ὅλην τὴν χώραν ἐβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν, ὅτε ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς Ἀγγελον εἰς Ἱερουσαλὴμ νὰ ἐξολοθρεύσῃ καὶ ταύτην. Ἰδὼν δὲ ὁ Δαβὶδ τοῦτον ἐν τῷ ἀλωνίῳ Ὁρνᾶ τοῦ Ἰεβουσαίου, προσπεσὼν εἶπε τῷ Θεῷ: ἐγὼ Κύριε ἤμαρτον· τί πταίουσιν οἱ ἄλλοι οὗτοι; ἃς πέσῃ ἡ τιμωρία ἐπάνω μου καὶ εἰς τὸν οἶκόν

μου καὶ οὐχὶ εἰς τὸν λαόν σου τοῦτον.» Εἰσακουσθείσης τῆς δεήσεως τοῦ Δαβὶδ καὶ κοπάσαντος τοῦ κακοῦ, ἡγόρασεν οὗτος τὸ ἀλώνιον τοῦ Ὁρνᾶ καὶ ὠκοδόμησεν ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον, ὅπως θεόθεν ὠδηγήθη διὰ Γὰδ τοῦ προφήτου. Ἐν τῇ θέσει δὲ ταύτῃ ὠκοδομήθη μετὰ θάνατον τοῦ Δαβὶδ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος. Πρὸς τοῦτο δὲ εἶχε παρασκευάσει ὁ Δαβὶδ πολὺ καὶ πολύτιμον ὕλικόν.

§ 51. Ἀδωνίου ἀποστασία· ἀναγόρευσις Σολομῶντος· θάνατος Δαβὶδ. (Α'. Παραλ. ΚΒ'. — ΚΘ'.
Γ'. Βασιλ. Η'. Β'.)

Γηρήσαντος ἤδη τοῦ Δαβὶδ, ἐστοχάσθη εἰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὁ Ἀδωνίας, ν' ἀναγορευθῇ βασιλεὺς· ἡδυνήθη δὲ νὰ κερδίσῃ βοηθοὺς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρ καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ Δαβὶδ Ἰωάβ. Συνεκάλεσε δὲ εἰς θυσίαν πάντας τοὺς ἀδελφούς του, ἐκτὸς τοῦ Σολομῶντος, καὶ πολλοὺς ἰσχυροὺς παρασκευάζων οὕτω τὰ τῆς ἀναγορεύσεώς του. Μαθὼν ταῦτα ὁ Δαβὶδ ὑπὸ Νάθαν τοῦ προφήτου διὰ τῆς Βηρσαβεὲ, ἣτις καὶ ὑπέμνησεν αὐτὸν, ὡς τῇ εἶχεν ὁμώσει, νὰ ὀρίσῃ διάδοχόν του τὸν Σολομῶντα, ἀναγορεύει τοῦτον βασιλέα. Παρήγγειλε εἰς τὸν ἄλλον ἀρχιερέα Σαδὼκ καὶ τὸν Νάθαν καὶ ἔχρισαν κατὰ τὰ νόμιμα τὸν Σολομῶντα καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν ἀναγόρευσίν του. Ὁ δὲ λαὸς ἅπας ἐπευφήμησε κράζων «Ζήτω ὁ βασιλεὺς Σολομών.» Ἐδειξε δὲ ἤδη ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν Σολομῶντα τὸν τόπον, ἐφ' οὗ ὤφειλε νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς οἰκοδομήν καὶ διατήρησιν τοῦ ὁποίου εἶχεν συναθροίσει ἑκατὸν χιλιάδας τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἐν ἑκατομύριον ἀργύρου.

Μαθόντες τὴν τοῦ Σολομῶντος ἀναγόρευσιν οἱ περὶ τὸν Ἀδωνίαν, διεσκορπίσθησαν, ὁ δὲ Ἀδωνίας φοβηθεὶς προσέφυγεν εἰς τὸ θυσιαστήριον ἵνα σωθῇ. Ὁ Σολομών ἐσυγχώρησεν αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ μένῃ ἥσυχος εἰς τὸ ἐξῆς· ἄλλως, εἶπε, θανατωθήσεται.

Γενόμενος ὁ Δαβὶδ ἐγγὺς τοῦ τέλους τοῦ βίου του, συνέστησε τῷ Σολομῶντι νὰ πορεύηται ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Θεοῦ, τηρῶν τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως γεγραμμένα, διότι ἡ τήρησις αὐτῶν ἤθελεν ἔχει, καθὰ ὁ Θεὸς εἶπε, ἀποτέλεσμα τὴν εἰς τὴν γενεάν τοῦ Δαβὶδ διαμονὴν τοῦ θρόνου τοῦ Ἰσραήλ. Παραγγείλας δὲ τέλος αὐτῷ νὰ τιμωρήσῃ ἐνόχους τινὰς δολοφονίας καὶ ἐπιεικῶς νὰ προσενεχθῇ πρὸς ἄλλους, ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ ἐβδομηκοντούτης, βασιλεύσας ἔτη τεσσαράκοντα.

Ἔργον τοῦ βασιλέως τούτου εἶναι οἱ πλεῖστοι τῶν ψαλμῶν, οὓς ποιήσας ἔψαλλε τῷ Κυρίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

§ 52. Σολομών· αἵτησις παρὰ Θεοῦ. (Γ'. Βασιλ. Β'. Γ').

Ὁ Σολομών ἦτο εἰκοσι περίπου ἐτῶν ὅτε ἀνέβη τὸν θρόνον, διαδεξάμενος τὸν θανόντα πατέρα του. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ ἀδελφός του Ἀδωνίας ἐπεζήτησε νὰ καταλάβῃ τὸν πατρικὸν θρόνον, ὁ Σολομών διέταξε τὸν ἀρχιστράτηγον Βαναϊον καὶ ἐφόνευσαν αὐτὸν καὶ τὸν Ἰωάβ. Ἐξώρισε δὲ εἰς τὴν ἔπαυλιν του τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρ, ἀφαιρέσας αὐτὸν τὴν ἀρχιερωσύνην.

Ἐκ τῶν κατακτήσεων τοῦ Δαβὶδ καὶ τῶν συνετῶν πρὸς στερεώσιν τῆς δυνάμεώς του μέτρων, ὁ Σολομών κατέστη μέγας βασιλεὺς. Τὸ κράτος αὐτοῦ ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἄχρι τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀραβίας ἄχρι τοῦ Λιβάνου. Αἱ ὑποτελεῖς αὐτῷ χῶραι, διοικούμεναι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἡγεμόνων των, ἀνεκήρυξαν τὸν Σολομῶντα βασιλέα. Οἱ θησαυροὶ τοῦ ἦσαν

ἄπειροι, συνιστάμενοι κυρίως ἐκ τῶν λαφύρων, τὰ ὅποια εἶχε συλλέξει ὁ πατήρ του.

Πρώτην γυναῖκα, βασιλεύσας ὁ Σολομών, εἶχε τὴν Ἀμμανίτιδα Νοομά, ἐξ ἧς ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ.

Ἐδρασθείσης δὲ τῆς βασιλείας, ἔλαβεν ὁ Σολομών σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Φαραώ (βασιλέως) τῆς Αἰγύπτου, καὶ προῖκα τὴν πόλιν Γεζέρ, ἣν εἶχεν αὐτὸς κυριεύσει, τῶν Χαναναίων οὔσαν. Μεταβάς ὁ Σολομών εἰς Γαθαὼν, προσήνεγκε τῷ Κυρίῳ θυσίαν, ἐκεῖ δὲ ἐμφανισθεὶς ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν ἐν ὁράματι, τῷ εἶπε νὰ ζητήσῃ αἰτημά τι. Ὁ Σολομών ἐζήτησε παρὰ τοῦ Κυρίου καρδίαν ν' ἀκούῃ καὶ νὰ κρίνῃ τὸν λαὸν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ νὰ ἐννοῇ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. Ὁ Θεὸς εὐαρεστηθεὶς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αἰτήσῃ, ἐπειδὴ δὲν ἐζήτησε πλοῦτη, καὶ νίκας καὶ μακροβιότητα κτλ., εἶπεν αὐτῷ «Ἴδού δέδωκά σοι καρδίαν σοφὴν καὶ φρονίμην... καὶ ἃ οὐκ ᾔτησας ἔδωκά σοι καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν.»

Τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ σοφίας του πρῶτον παράδειγμα ἔδωκεν ὁ Σολομών ἐν τῇ ἐξῆς ἀποφάσει του. Προσηλθόν δύο γυναῖκες, ὧν ἑκατέρω ἀπῆτει ὡς ἱδιὸν τῆς νήπιον. Ὁ Σολομών διέταξε νὰ σχίσωσιν εἰς δύο τὸ παιδίον καὶ νὰ λάβῃ ἡ μία τὸ ἥμισυ καὶ ἡ ἄλλη τὸ ἕτερον ἥμισυ. Καὶ ἡ μὲν ἐδέχθη τὴν κρίσιν, ἡ ἄλλη ὅμως εἶπε νὰ μὴ φονευθῇ τὸ παιδίον καὶ ἃς δοθῇ εἰς τὴν ἀντίδικόν της ζῶν. Ἐκ τούτου ἐφάνη ὅτι ἡ τοῦτο προτείνασα ἦτο ἡ ἀληθὴς του μήτηρ, καὶ εἰς ταύτην ἐδόθη τὸ παιδίον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν στέρξασαν νὰ χωρισθῇ εἰς δύο.

§ 53. Οἰκοδόμησις τοῦ Ναοῦ. Καὶ ἐγκαίνια (Γ'. Βασιλ. ΣΤ'.—Θ'. Β'. Παραλ. Γ'.—Ζ').

Τὸ ὄνομα τοῦ Σολομῶντος ἔγινε σεβαστὸν καὶ φοβερὸν οὐ μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἐκτεταμένου βασιλείου του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ περὶ αὐτὸ ἔθνη. Πανταχόθεν ἀπεστέλλοντο εἰς αὐτὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ πλούσια δῶρα ὅθεν χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν λαόν του, ἐπεδείκνυε μεγαλοπρέπειαν ἀνήκουστον

ἕως τότε. Ἡ Ἀγία Γραφή λέγει περὶ αὐτοῦ τὰ ἀξιοσημείωτα ταῦτα, «Καὶ εἰρήνη ἦν αὐτῷ ἐκ πάντων τῶν μερῶν κυκλόθεν. Καὶ κατόκει Ἰούδας καὶ Ἰσραὴλ πεποιθότες ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν συκὴν αὐτοῦ, ἐσθίωντες καὶ πίνοντες ἀπὸ δᾶν καὶ ἕως Βηρσαβεὲ πάσας τὰς ἡμέρας Σολομών» (Γ. Βασιλ. Δ)

Ἀποφασίσας ὁ Σολομών νὰ οἰκοδομήσῃ ἤδη τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ἐζήτησε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Τύρου Χειράμ. ξυλείαν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Λιβάνου καὶ ὑλοτόμους· ὁ Χειράμ ἐτόίμως ἐδέξατο καὶ ἐνήργησε τὴν αἴτησιν τοῦ Σολομώντος, οὗτος δὲ εἰς ἀντάλλαγμα ἔδιδε κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Χειράμ ὠρισμένον μέτρον σίτου καὶ ἐλαίου. Προσδιώρισε δὲ ὁ Σολομών πολλὰς χιλιάδας ἐργατῶν καὶ τεκτόνων εἰς παρασκευὴν τοῦ ὑλικοῦ καὶ οἰκοδομῆν. Ὁ αὐτὸς δὲ Χειράμ ἀπέστειλε τῷ Σολομῶντι ἐπὶ τῇ αἰτήσει του τεχνίτην κατεργαζόμενον τὸν χαλκόν, Χειράμ καὶ τοῦτον ὀνομαζόμενον, ἵνα ἐπιστατῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐκ μετάλλου μερῶν καὶ σκευῶν τοῦ ναοῦ.

Οὕτω δὲ συντελεσθεῖσιν τῶν παρασκευῶν, ἄρχεται ἡ τοῦ ναοῦ οἰκοδομὴ κατὰ τὸν τύπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐπὶ τοῦ λόφου (ὄρους) Μορία ἐν Ἱερουσαλὴμ, τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Σολομώντος. Συντελεσθέντος δὲ τοῦ ναοῦ εἰς ἑπτὰ περίπου ἔτη, ἐτέλεσε μεγαλοπρεπέστατα τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ ὁ Σολομών, συνελθόντος εἰς ταῦτα ἀπείρου πλήθους λαοῦ ἐκ πάντων τῶν τόπων τοῦ εὐρέος κράτους του.

Μετέφερε δὲ εἰς τὸν ναὸν μετὰ μεγάλης πομπῆς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης καὶ κατέθεσεν αὐτὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὡσαύτως δὲ μετεκόμισεν εἰς τὸν ναὸν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ὅσα εἶχεν ἀφιερωμένα ὁ πατὴρ του Δαβὶδ, ἔπειτα προσευχήθη ἐνώπιον τοῦ λαοῦ εἰς τὸν Κύριον κατανυκτικῶς. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς προσευχῆς κατέπεσεν εἰς τὰ θύματα πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ λάμψις Κυρίου ἐνέπλησε τὸν ναὸν, ὥστε οἱ ἱερεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτόν. Ἡ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ πανηγυρις αὕτη διήρκεσεν ἑπτὰ ἡμέρας, ἐθυσιάσθησαν δὲ ἐν αὐτοῖς 22000 βοῶν καὶ 120 χιλιάδες προβάτων.

Τούτων γενομένων εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν ὁράματι εἰς τὸν Σολομῶντα, ὅτι θὰ τηρήσῃ τὸν θρόνον τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα ἂν φυλάξῃ τὰς ἐντολάς του καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τοῦ Μωϋσέως δοθέντα προστάγματα, ἄλλως θὰ καταστραφῇ καὶ ὁ ναὸς καὶ ὁ Ἰσραὴλ «ἔσται εἰς ἀφανισμόν καὶ λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς.» Μετὰ ταῦτα ὠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν λαμπρὸν ἀνάκτορον ἀπέναντι τοῦ Ναοῦ.

Ἐκ τῆς συμμαχίας δὲ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Τύρου Χειράμ ὠφελθεῖς, προσέλαβε ναυτικούς Φοίνικας καὶ κατασκευάσας στόλον ἀνέπτυξε δι' αὐτοῦ τὸ ἐμπόριον, καὶ διὰ ξηρᾶς ἔτι ἐνεψύχωσεν αὐτὸ διὰ κοινωνιῶν μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀραβίαν. Χάριν δὲ εὐκολίας τοῦ ἐμπορίου ἔκτισεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὴν περίφημον πόλιν Θεδμὸρ (Παλμύραν) καὶ ἄλλας πόλεις ἀλλաχοῦ.

§ 54. Φήμη τοῦ Σολομῶντος, ἀμαρτίαι του· θάνατός του. (Β'. Παραλ. Η'.—Θ'. Γ'. Βασιλ. Θ'.—ΙΑ'.)

Ἀκούσασα ἡ βασίλισσα Σαβᾶ τὴν φήμην τοῦ Σολομῶντος, καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἦλθε εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς αὐτὸν ἵνα δοκιμάσῃ ἐν αἰνίγμασι τὴν σοφίαν του, φέρουσα καὶ πλουσιώτατα δῶρα. Ὁμιλήσασα δὲ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀκούσασα τὰς σοφὰς ἀποκρίσεις του εἰς τὰ ἐρωτήματά της, ἰδοῦσα δὲ καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, εἶπεν, ὅτι ἡ σοφία του ὑπερβαίνει τὴν φήμην τὴν ὀποῖαν ἤκουσε περὶ αὐτοῦ.

Ἐμεγαλύνθη δὲ ὁ Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον. Πολύτιμα δῶρα ἔφερον εἰς αὐτὸν οἱ ἐρχόμενοι ξένοι νὰ τὸν ἴδωσι.

Συνέγραψε δὲ καὶ σοφώτατα, ἠθικώτατα καὶ διδακτικώτατα βιβλία, ὧν ὡς κεφάλαιον ἔγραψε τὸδε. Τὰ πάντα εἶναι ματαιότης . . . Τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φύλαττε, ὅτι τοῦτο πᾶς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς θέλει κρίνει πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὴν καὶ πονηράν.

Ἀλλ' ὁ τύπον εὐτεδῆς καὶ σοφῆς Σολομῶν δὲν ἠδυνήθη

ἐπὶ τέλους ν' ἀποφύγῃ τοὺς πειρασμοὺς τοῦ κόσμου τούτου. Παραδοθεὶς εἰς πολλὰς γυναῖκας ἀλλοφύλους, κατήντησε πρὸς χάριν των νὰ γείνη καὶ αὐτὸς εἰδωλολάτρης· ἀνεγείρας δὲ εἰς ψευδεῖς θεοὺς θυσιαστήρια ἐθυσίαζεν εἰς αὐτούς. Ὅθεν ὁ Θεὸς προεῖπε τὴν μετὰ θάνατον τοῦ Σολομῶντος διαίρεσιν τοῦ βασιλείου του, καὶ προοίμια τῆς παρακμῆς ἤρχισαν ζῶντος ἔτι αὐτοῦ, δηλ. ἀποστασίαι καὶ ἐπιβουλαί. Εἶπε δὲ ὁ Θεός, ὅτι χάριν τοῦ Δαβὶδ δὲν θὰ διαρρήξῃ τὴν βασιλείαν ζῶντος τοῦ Σολομῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατόν του, καὶ ὅτι πάλιν χάριν τοῦ Δαβὶδ δὲν θὰ ἀπολέσωσιν οἱ διάδοχοί του τὸ ὅλον τῆς βασιλείας, καὶ οὕτω συνεβῆ. Ὁ προφήτης Ἀχιὰς ὁ Σηλωνίτης προεῖπε τὸν διχασμὸν τοῦ βασιλείου καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἱεροβοάμ, μεγιστᾶνος ἐκ τῶν δέκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ. Μαθὼν ταῦτα ὁ Σολομὼν ἐζήτησε νὰ φονεύσῃ τὸν Ἱεροβοάμ, ἀλλὰ προλαβὼν οὗτος ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ὁ Σολομὼν κατανοήσας τὴν πλάνην του μετενόησε, καὶ τοῦτο παραδέχονται καὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας καὶ βεβαιοῦται ἐκ τοῦ βιβλίου του τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, ὃ συνέγραψε γέρων, ἀλλ' οὐχ ἥττον αἱ περὶ διαιρέσεως τοῦ βασιλείου προρρήσεις ἐπληθήευσαν, πληρωθεῖσαι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Οὕτω δὴ βασιλεύσας ὁ Σολομὼν ἐπὶ παντός τοῦ γένους τοῦ Ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν πόλει Δαβὶδ, ἥτοι ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ προστεθέντι μέρει τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τοῦ ἐν αὐτῇ λεγομένου ὄρους Σιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΙΟΥΔΑ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ.

§ 55. Ῥοβοάμ. (Γ'. Βασιλ. ΙΒ'. ΙΔ'.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ διάδοχος Ῥοβοάμ, τεσσαράκοντα καὶ ἐνὸς ἔτους ἤδη, μετέβη εἰς

Συχὲμ ἵνα καὶ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συνηθροισμένων βορείων φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἀνακηρυχθῇ βασιλεύς. Αὗται δὲ, ἐπειδὴ εἶχον κατὰ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου τοῦ Σολομῶντος ὑπεβλήθη εἰς βαρεῖς φόρους καὶ ὑποφέρει ἐκ δυστυχίας, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ νέου βασιλέως νὰ ἐλαφρύνῃ τοῦ φορολογικοῦ ζυγοῦ τὸ βάρος καὶ τὴν σκληρότητα. Ὁ Ῥοβοὰμ, καταφρονήσας τὴν περὶ παραδοχῆς τῶν αἰτημάτων τούτων γνώμην τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀκούσας τῶν νεανιῶν φίλων του τὰς συμβουλὰς, οὐ μόνον ἠρνήθη νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς εἰρημένους φυλάς, ἀλλὰ καὶ ἠπέλιπεν αὐτάς, ὅτι θέλει μᾶλλον ἐπαυξήσει καὶ βαρύνει τὸν ζυγὸν τῶν καὶ τὰς δυναστεύσεις. Ταῦτα ἀκούσας αἱ δέκα φυλαὶ, ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ Ῥοβοὰμ, ἀπέκτειναν λιθοβολήσαντες τὸν σταλέντα νὰ καταπαύσῃ τὴν στάσιν ἐπιμελητὴν τοῦ φόρου Ἀδωράμ, καὶ ἀνεκήρυξαν βασιλέα τῶν, καθὰ εἶχε προφητεύσει ὁ Ἀχιάς (ἴδ. § 54) τὸν Ἱεροβοὰμ υἱὸν Ναβάτ, ὅστις, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος, εἶχεν ἤδη ἐπανελθεῖ ἐξ Αὐγύπτου.

Εἰς τὸν Ῥοβοὰμ ἔμειναν πισταὶ μόνον ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ φυλὴ τοῦ Βενιαμείν, καὶ τινες ὀλίγοι ἐκ τῶν ἄλλων φυλῶν Ἰσραηλῖται, ἐν οἷς καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται, τοὺς ὁποίους ἀπέβαλεν ὁ Ἱεροβοὰμ τῆς λειτουργίας τοῦ Κυρίου. Ὡνομάσθη δὲ τὸ μὲν βασίλειον τῶν δέκα φυλῶν, βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ δὲ τῶν δύο φυλῶν, βασίλειον τοῦ Ἰούδα· καὶ τούτου μὲν πρωτεύουσα ἦτο ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐκείνου δὲ πρῶτον μὲν ἡ Συχὲμ, ὑστερώτερον δὲ ἡ Σαμάρεια.

Ὁ Ῥοβοὰμ, ἐπανελθὼν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ συλλέξας 480,000 μαχητὰς ἐκ τῶν φυλῶν του, ἠθέλησε νὰ καταβάλῃ καὶ ὑποτάξῃ τὰς ἀποστατησάσας δέκα φυλάς, ἀλλ' ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὸν τοῦτο ἐκ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου Σαμαία. Ἐν τούτοις εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βασιλείου του ὠχύρωσε διαφόρους πόλεις ἐν αὐτῷ καὶ ὠκοδόμησε φρούρια. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὗτος, ἐπὶ τρία περίπου ἔτη, ἐτήρει τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος, μετὰ ταῦτα δὲ ἐγκατέλιπον καὶ αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς του τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου περιπέσαντες εἰς εἰδωλογατρειάν· ὅθεν

εἰς τιμωρίαν τῶν ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπολεμήθησαν ὑπὸ τοῦ Σουσακεῖμ βασιλέως Αἰγύπτου, ὅστις ἐκυρίευσεν ὀχυρὰς πόλεις τοῦ βασιλείου καὶ ἔλθων εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐσύλησε τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ τῷ βασιλικῷ οἴκῳ κειμήλια καὶ θησαυρούς. Μεταμεληθεὶς δὲ πύτυχεν πάλιν ὁ Ῥεβοῶμ, ἀπελθόντων τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλ' ὅμως ὑποπεσὼν αὐθις εἰς τὰ αὐτὰ σφάλματα ἀπέθανεν ἀσεβής, βασιλεύσας τοῦ Ἰούδα δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτη.

§ 56. Ἱεροβοῶμ — Ἀχαάβ. (Γ'. Βασιλ. ΙΒ'. ΙΓ'.
ΙΔ'. Δ'. Β'. Παραλ. ΙΑ'. ΙΒ'.)

Ἄμα βασιλεύσας ὁ Ἱεροβοῶμ, ἔγνω νὰ διακόψῃ πᾶσαν κοινωνίαν τῶν δέκα φυλῶν τῆς βασιλείας του πρὸς τὰς δύο φυλάς τοῦ βασιλείου Ἰούδα. Ἐπειδὴ εἰς τὸν σκοπὸν του τοῦτον εὗρισκε κώλυμα τὴν ἐνότητα τῆς θρησκείας πασῶν τῶν φυλῶν, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μεταβαίνει, κατὰ τὸν θεῖον νόμον, πᾶς Ἰσραηλίτης τρεῖς τοῦ ἔτους εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν, ἔστησε μίαν χρυσὴν δάμαλιν ἐν Βαιθὴλ καὶ ἑτέραν ἐν Δάν, καὶ ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὑπηκόους του τὴν λατρείαν αὐτῶν ὡς θεῶν τῶν ἐξαγαγόντων δῆθεν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς οὐχὶ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ, καὶ ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως. Διὰ τὴν ἀσέβειάν του ταύτην προσέβη αὐτῷ διὰ προφήτου, ὅτι ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου θὰ καύσῃ ποτὲ βασιλεὺς ὀνόματι Ἰωσίας ἐκ τῆς γενεᾶς Δαβὶδ τοὺς ψευδοιερεῖς τοῦ Ἱεροβοῶμ. Τοῦτο δὲ τῷ ὄντι ἐπληρώθη μετὰ 350 ἔτη, ὅτε βασιλεύσας τοῦ Ἰούδα ὁ ἐκ τοῦ γένους Δαβὶδ Ἰωσίας κατέστρεψε τὴν εἰδωλολατρείαν τοῦ Ἰσραὴλ. (Δ'. Βασιλ. κβ'. 23. κγ'. 15 — 18. Β. Παραλ. λδ'. 1 — 7).

Τὸν Ἱεροβοῶμ, βασιλεύσαντα ἔτη δεκαεπτὰ, διεδέξατο θάγοντα ὁ υἱὸς του Ναδὰβ ὅμοιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν ἀσέβειαν. Τοῦτον δολοφονήσας ὁ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσάχαρ Βαασά, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἔτη περίπου 24 καταστήσας πρωτεύουσαν τὴν Θερσα.

Τὸν Βασιλᾶ διεδέξατο ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλᾶ, ἀσθενὴς καὶ ἄσωτος. Τοῦτο δὲ μεθύοντα ἐθανάτωσεν ὁ ἱππαρχος Ζαμβρὶ καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τοῦτον πάλιν καταστρέψας ὁ Ἀμβρὶ τὸν διαδέχεται· κτίσας ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου Σεμηρῶν πλησίον τῆς Συχέμ πόλιν, τὴν Σαμάρειαν, κατέστησε ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τοῦ· ἐβασίλευσε δὲ ἔτη δεκατέσσαρα, γενόμενος κακὸς καὶ πονηρὸς ὑπὲρ πάντας τοὺς προκατόχους του. (Γ'. Βασιλ. ις'. 25)

Τὸν Ἀμβρὶ διεδέξατο ὁ ἔτι χειρότερος υἱὸς τοῦ ὁ διαβόητος Ἀχαάβ· Γήμας οὗτος Σιδωνίαν γυναῖκα, τὴν βασιλῆα παιδα Ἰεζάβελ, ἐπεξέτεινε, τῇ γνώμῃ ταύτης πειθόμενος, τὴν εἰδωλολατρείαν, εἰσαγαγὼν εἰς τὸ βασιλείον του καὶ τὴν λατρείαν τοῦ Βάαλ, ἐθνικοῦ θεοῦ τῶν Σιδωνίων καὶ Φοινίκων.

Προστάγμασι τῆς Ἰεζάβελ οἱ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λάτρεις ἀπηνῶς κατεδιώκοντο, τὰ σχολεῖα τῶν προφητῶν κατεστρέφοντο καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐφονεύοντο.

§ 57. Ἡλιοῦ ὁ Θεσβίτης. (Γ'. Βασιλ. ΙΖ'. — ΙΗ').

Περὶ τὸ δέκατον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀχαάβ, παρέστη αἴφνης ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν προφητῶν Ἡλιοῦ ὁ ἐκ Θεσβῶν τῆς Γαλαὰδ (Θεσβίτης) καὶ λέγει αὐτῷ «Ζῇ κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἴ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος καὶ ὑετὸς, ὅτι εἰμὴ διὰ στόματος λόγου μου». Ταῦτα προφητεύσας μετέβη εἰς τὸν χεῖμαρρον Χορράθ, ὅπου κόρακες ἐκόμιζον αὐτῷ τὸ πρῶτ' καὶ τὸ δευτέρον ἐκάστης ἡμέρας ἄρτον καὶ κρέας εἰς διατροφὴν του. Μετὰ ταῦτα, ἐπικρατοῦντος εἰσέτι τοῦ ἔνεκα τῆς ἀνομβρίας ἐπελθόντος λιμοῦ, ἀπῆλθεν ὁ Ἡλιοῦ ἐντεῦθεν εἰς Σαρεπτά τῆς Σιδωνίας. Ἐνταῦθα ἐτρέφετο ὑπὸ χήρας, ἥτις δὲν εἶχεν εἰμὴ ὑδρίαν μόνον ἀλεύρου καὶ καμψάκην ἐλέου, ἀλλὰ ταῦτα θαυματουργικῶς δὲν ἐλαττοῦντο. Τὸν μεταξὺ δὲ θανόντα υἱὸν τῆς χήρας ταύτης ἀνέστησεν ὁ προφήτης ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου.

Μετὰ τὰ τρία ἔτη τοῦ λιμοῦ, κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ,

εἰπόντος ὅτι θὰ στείλῃ ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔρχεται ὁ Ἥλιος πρὸς τὸν Ἀχαάβ. Ἄμα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς οὗτος τὸν προφῆτην λέγει «Εἰ σὺ εἶ ὁ διαστρέφων τὸν Ἰσραήλ;» Ὁ δὲ Ἥλιος ἀποκρίνεται: «Οὐ διαστρέφω τὸν Ἰσραήλ, ὅτι ἀλλ' ἡ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ἐν τῷ καταλιμπάνειν ὑμᾶς τὸν κύριον Θεὸν ὑμῶν καὶ ἐπορεύθης ὀπίσω τῶν Βααλείμ.» Ἐπειτα εἶπεν εἰς τὸν Ἀχαάβ νὰ συναθροίσῃ εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος τὸν λαὸν καὶ τοὺς τετρακοσίους πεντήκοντα προφῆτας τοῦ Βάαλ, καὶ τοὺς τετρακοσίους προφῆτας τοῦ εἰδωλικοῦ ἄλλους τοὺς τρεφομένους ὑπὸ τῆς Ἰεζάβελ. Συναθροισθέντων τούτων πάντων, εἶπεν ὁ Ἥλιος τῷ λαῷ: «Ἐως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύχαις; Εἰ κύριός ἐστιν ὁ Θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ Βάαλ αὐτός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ.» Ὁ λαὸς δὲν ἀπεκρίθη τίποτε. Τότε ὁ Ἥλιος εἶπεν εἰς τὸν λαὸν νὰ δώσωσι δύο βόας, ἐκ τούτων δὲ νὰ ἐκλέξωσι τὸν ἕτερον οἱ προφῆται τοῦ Βάαλ νὰ τὸν διαμελίσωσι καὶ τὸν θέσωσι ἐπὶ τῶν ξύλων ἄνευ πυρός, τὸ αὐτὸ δὲ νὰ πράξῃ καὶ αὐτός, καὶ εἰς οὗτινος τὸ θῦμα πέσῃ πῦρ θεόθεν, ἐκείνου ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός. Ὁ λαὸς ἔστερξε καὶ οἱ τοῦ Βάαλ ἱερεῖς ἔθηκαν τὸ θῦμά των ἐπὶ τῶν ξύλων καὶ ἀπὸ πρωτὶ ἄχρι μεσημβρίας ἐπεκαλοῦντο φωνάζοντες τὸν Βάαλ, ἀλλ' εἰς μάτην «καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις.» Ἐπὶ τοῦ θύματος δὲ τοῦ Ἥλιου, ἅμα ἐπεκαλέσθη τὸν Κύριον ἔπεσε πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ αὐτὸ τὸ θυσιαστήριον. Ὁ λαὸς τότε ἔπεσε κατὰ πρόσωπον καὶ εἶπεν «Ἀληθῶς Κύριος αὐτός ἐστιν ὁ Θεός.» Συλλαβόντες δὲ τοὺς ψευδοπροφῆτας, εἰπόντος τοῦ Ἥλιου, τοὺς ἔσφαξαν εἰς τὸν χεῖμαρρον Κεισῶν.

Τούτου γενομένου, ἀναβὰς ὁ Ἥλιος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Καρμήλου, προσηυχήθη εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐπέρχεται μετ' ὀλίγον ὑετὸς μέγας.

Πορευθεὶς ὁ Ἀχαάβ εἰς τὴν γυναῖκά του Ἰεζάβελ, ἀνήγειλεν αὐτῇ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἥλιος καὶ ὅτι ἀπέκτεινε τοὺς προφῆτας. Αὕτη δὲ ἠπειλήσε τὸν Ἥλιον ὅτι θὰ τὸν ἀποκτεί-

νη· ὕθεν φοβηθεὶς οὗτος ἀπῆλθεν εἰς Βηρσαβεὲ καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Θεοῦ ν' ἀποθάνῃ. Ἄγγελος δὲ ἐκόμισεν αὐτῷ τροφήν. Ἐγερθεὶς δὲ ἔφαγε καὶ ἔπιεν. Ἡ δύναμις τῆς βρώσεως ταύτης τὸν διετήρησε τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἕως οὗ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. Ἐντεῦθεν ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πρὸς τὸ μέρος τῆς Δαμασκοῦ νὰ κρίσῃ βασιλέα τῆς Συρίας τὸν Ἀζαήλ, καὶ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ τὸν Ἰηοῦ, εἰς τιμωρίαν τῶν ἐγκαταλειπόντων τὴν διαθήκην τοῦ Θεοῦ Ἰσραηλιτῶν. Νὰ κρίσῃ δὲ καὶ τὸν Ἐλισσαιὲ προφῆτην ἀντὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς ὅτι ἔμειναν ἑπτὰ χιλιάδες Ἰσραηλιτῶν μὴ προσκυνήσαντες τὸν Βαάλ.

Ἀπελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἥλιου εὔρε τὸν Ἐλισσαιὲ ἀροτριῶντα καὶ ἐπεῖρξεν ἐπ' αὐτὸν τὴν μηλωτὴν του. Οὗτος δὲ ἠκολούθησε τὸν Ἥλιου ἀφ' οὗ ἀδεία αὐτοῦ ἀπεχαιρέτησε τοὺς γονεῖς του.

§ 58. Βεναδὰδ ὁ Β΄., ἐγκλήματα καὶ καταστροφή
Ἀχαάβ (Γ'. Βασιλ. Κ'. ΚΑ'. ΚΒ').

Βεναδὰδ ὁ Β'. βασιλεὺς τῆς Συρίας, υἱὸς Ἀδερ, ἐλθὼν μετὰ τριάκοντα δύο ἄλλων ἡγεμόνων, ἐπολιόρησε τὴν Σαμαρείαν, καὶ ἐζήτηε παρὰ τοῦ Ἀχαάβ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰς γυναῖκάς του καὶ τὰ τέκνα του. Οἱ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ ἐρωτηθέντες τῷ εἶπον νὰ μὴ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Βεναδὰδ. Καὶ προφῆτης δὲ Θεοῦ εἶπε τῷ Ἀχαάβ, ὅτι θέλει κατατροπώσει τὸν ἐχθρόν του, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Νέου ἐγκλήματος αἰτία γίνεται ὁ ἀσεβὴς βασιλεὺς Ἀχαάβ, ἀνθ' οὗ λαμβάνει τῆς κακίας του τὰ ἐπίχειρα. Πλησίον κτήματος τοῦ βασιλέως τούτου ὑπῆρχεν ἄμπελος τοῦ Ἰσραηλίου Ναβουθαί. Ταύτην ἐζήτησε ν' ἀγοράσῃ ὁ Ἀχαάβ. Μὴ θέλωντος δὲ τοῦ Ναβουθαί νὰ πωλήσῃ τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων του, διότι καὶ ὁ νόμος ἀπηγόρευε τὴν τοιαύτην ἀπαλλοτριώσιν, ἡ πονηρὰ Ἰεζάβελ, ἰδοῦσα λυπημένον καὶ πάσχοντα τὸν Ἀχαάβ διὰ τὴν τοιαύτην ἀποτυχίαν, ἐνήργησε διὰ

συκοφαντιῶν καὶ δι' ἀποφάσεως ἀνόμων κριτῶν καὶ ἐθανατώθη ὁ Ναβουθαί· οὕτω δὲ ὁ Ἀχαάβ κατέλαβε τὸ κτῆμα. Ἀλλ' ἰδοὺ ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀχαάβ ἐν τῷ ἀμπελῶνι ὁ προφήτης Ἡλίου καὶ ἀγγέλλει αὐτῷ τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς του Ἰεζάβελ διὰ τὸ γεγονός. Κατα-
 νυγεῖς ὁ Ἀχαάβ ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ προφήτου ἔκλαυσε καὶ διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ καὶ ἐνήστευσεν· ὅθεν ὁ Θεὸς ἀνέ-
 βαλε τὴν καταστροφὴν τῆς δυναστείας του, αὐτὸς ὅμως καὶ ἡ γυνή του ἐτιμωρήθησαν ὡς ἐξῆς.

Ἐπιθυμήσας ὁ Ἀχαάβ νὰ κατακτήσῃ τὴν Ῥεμμὰθ Γα-
 λαὰδ, τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας οὖσαν, ἐζήτησε τὴν συμμα-
 χίαν πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως Ἰούδα Ἰωσαφάτ· ἐρωτηθεὶς δὲ
 περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου προφήτης τις Μιχαίας υἱὸς
 Ἰερμᾶ, προεῖπε τὸν θάνατον τοῦ Ἀχαάβ· ἀλλ' οὗτος, πιστεύ-
 σας εἰς ἄλλων προρρήσεις, ἀπεφάσισε νὰ φυλακίσῃ τὸν Μι-
 χαίαν ἄχρι τῆς ἐπιστροφῆς του. Ἀλλ' ἡ προφητεία τούτου
 ἐπληρώθη φονευθέντος τοῦ Ἀχαάβ ἐν τῷ πολέμῳ. Τὸν διε-
 δέξατο δὲ ὁ υἱὸς του Ὁχοζίας.

Ἐν τούτοις καὶ ἡ Ἰεζάβελ μετὰ 44 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου
 τοῦ Ἀχαάβ, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰηοῦ, ῥιφθεῖσα ἐκ τοῦ παρα-
 θύρου ἐφονεύθη καὶ οὕτω ἐπληρώθη καὶ περὶ ταύτης ἡ πρόρρη-
 σις τοῦ Ἡλίου.

§ 59. Ἡλίου ἀνάληψις. Ἐλισσαίε. (Δ'. Βασιλ. Β'. Γ').

Ὅτε ἤγγιζεν ὁ καιρὸς ν' ἀναχθῇ ὁ Ἡλίου εἰς οὐρανὸν ἐπο-
 ρεύθη διὰ διαφόρων πόλεων εἰς τὸν Ἰορδάνην. Ὁ Ἐλισσαίε
 τὸν ἠκολούθει πανταχοῦ ἐπιμόνως· εἰλήσας δὲ ὁ Ἡλίου τὴν
 μηλωτὴν του ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ καὶ διηρέθη
 ἔνθα καὶ ἔνθα, καὶ διέβησαν ἀμφοτέρω. Μετὰ τὴν διάβασιν
 των εἶπεν ὁ Ἡλίου πρὸς τὸν Ἐλισσαίε «αἵτησαί με τί ποιήσω
 σοι πρὸ τοῦ ἀναληφθῆναί με ἀπὸ σοῦ.» Ὁ Ἐλισσαίε ἐζήτησε
 διπλάσιον τὸ χάρισμα τοῦ Ἡλίου. Ὁ Ἡλίου εἶπε τότε: «ἐ-
 σκλήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι» ἐν τούτοις θὰ σοὶ γείνη ἡ χάρις,

ἂν μὲ ἴδῃς ἀναλαμβάνομενον εἰς οὐρανοῦς. Ἐν ᾧ δὲ ἐπορεύοντο ὁμιλοῦντες, ἰδοὺ ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς διεχώρισαν αὐτοὺς καὶ ὁ Ἥλιος ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐλαβὲ δὲ ὁ Ἑλισσαιὲ, πεσοῦσαν ἐπάνωθεν του, τὴν μηλωτὴν τοῦ Ἥλιου καὶ δι' αὐτῆς ἐχώρισεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου καὶ διαβὰς ἦλθεν εἰς Ἰεριχώ. Ἐνταῦθα ἐγένετο ὑπὸ τῶν κατοίκων παράπονον εἰς αὐτὸν ὅτι τὰ ὕδατα ἦσαν κακὰ καὶ ἡ γῆ ἄγονος. Ὁ προφῆτης ρίψας ἄλας εἰς τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὸν Κύριον κατέστησε ταῦτα καλὰ. Ἐν ᾧ δὲ ἐξ Ἰεριχοῦς ἀνέβαινεν εἰς Βαιθήλ, παιδάρια ἐξεληθόντα τῆς πόλεως ἐνέπαιζον αὐτὸν λέγοντα «ἀνάβα φαλακρέ.» Ὁ Ἑλισσαιὲ κατηράσθη αὐτὰ καὶ ἰδοὺ δύο ἄρκτοι ἐξορμήσασθαι ἐκ τοῦ δάσους κατεσπάραξαν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐκ τούτων.

Ὁ Βασιλεὺς Ἰσραὴλ Ἰωράμ υἱὸς Ἀχαάβ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ὁχοζίου, ὃν θανόντα διεδέξατο, ἐζήτησε τὴν συμμαχίαν Ἰωσαφάτ βασιλέως Ἰούδα ἵνα πολεμήσῃ Μωσὰ τὸν βασιλέα Μωαβιτῶν, ὅστις, ἐν ᾧ ἦτο ὑποτελὴς εἰς αὐτὸν, εἶχεν ἤδη ἀποστατήσει. Τούτοις δὲ ἦλθε βοηθὸς καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐδωμιτῶν. Ἐκλιπόντος δὲ ὕδατος εἰς πόσιν αὐτῶν ὅτε ἦλθον ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ Ἑλισσαιὲ προσκληθεὶς παρέχει αὐτοῖς διὰ θαύματος ὕδωρ πολὺ. Κατέστρεψαν δὲ κατὰ κράτος τοὺς Μωαβίτας.

Ἐκ τῶν ἄλλων θαυμάτων τοῦ Ἑλισσαιὲ εἶναι καὶ ἡ ἀνάστασις νεκροῦ παιδίου τῆς ξενισάσης τὸν προφῆτην Σωμανίτιδος γυναικὸς, ἡ ἴασις ἀπὸ τῆς λέπρας Ναιμάν ἀρχιστρατήγου τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας, ἡ μετάβασις τῆς λέπρας εἰς τὸν ὑπηρέτην του Γιεζεὶ καὶ τὴν γενεάν του, διότι ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν δῶρα παρὰ τοῦ Ναιμάν ἐν ὀνόματι τοῦ θεραπεύσαντος αὐτὸν κυρίου τοῦ Ἑλισσαιὲ, ὅπερ ὁ προφῆτης διὰ τοῦ πνεύματός του ἀνεκάλυψε.

§ 60. Σειρὰ βασιλέων Ἰσραὴλ μετὰ τὸν Ἰωράμ.
 Κατάλυσις βασιλείας Ἰσραὴλ· (ἴδ Γ'. Δ'.
 Βασιλειῶν, καὶ Β'. Παραλειπομένων.)

Ὁ ἀρχιστράτηγος Ἰηοὺ χρησθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐλισσαιῆ καὶ ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, κατέστρεψε πάντας τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς τοῦ Ἀχαάθ, ἐφόνευσεν τὸν Ἰωράμ καὶ τὸν συγγενῆ τούτου βασιλέα Ἰούδα Ὁχοζιαν, καὶ τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, διετήρησεν ὅμως τὰς δαμάλεις, ἃς εἶχεν ἰδρύσει ὁ Ἰεροβοάμ ἵνα τὰς προσκυνῇ ὁ λαός.

Τοῦτον διεδέξατο ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάχαζ, ὅστις ἐτήρησε τὰς περὶ λατρείας διατάξεις τοῦ πατρὸς του, δηλαδὴ σύμμικτον τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν χρυσῶν δαμάλων.

Τὸν Ἰωάχαζ, δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτη βασιλεύσαντα, διεδέξατο ὁ υἱὸς του Ἰωάς. Οὗτος κατετρόπωσε τὸν Ἀζαήλ βασιλέα Συρίας, ὅστις κατέθλιβε πανταχόθεν τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐβασίλευσε δὲ ὁ Ἰωάς ἔτη δέκα ἕξ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου ἀπέθανε καὶ ὁ Ἐλισσαιῆ.

Τὸν Ἰωάς διεδέξατο Ἰεροβοάμ ὁ Β', ὅστις ἐβασίλευσε ἔτη τεσσαράκοντα καὶ ἑν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου ἀπεστάλησαν εἰς διδασκαλίαν καὶ παρηγορίαν τοῦ Ἰσραὴλ οἱ προφῆται Ὡσηὲς, Ἀμὼς καὶ Ἰωνᾶς.

Ὁ Ἰεροβοάμ οὗτος ἀνέκτησε τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου τόπους τοῦ Ἰσραὴλ, οὓς εἶχε κυριεύσει ὁ τῆς Συρίας βασιλεὺς Βεναδάδ.

Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἐπηκολούθησεν ἀναρχία ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἰσραὴλ διαρκέσασα ἑνδεκα ἔτη. Μετὰ ταῦτα ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἰεροβοάμ Β'. Ζαχαρίας ἐπὶ ἑν ἑξάμηνον (Βασιλ. Δ'. 15). Θανατώσας τοῦτον ὁ Σελλοὺμ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἕναν μόνον μῆνα, θανατωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου Μαναιμ, ὅστις καὶ διεδέξατο αὐτόν. Προσβληθεὶς δὲ ὑπὸ Φοὺλ βασιλέως Ἀσσυρίων, ἠγόρασε τὴν σωτηρίαν του καὶ τὴν εἰς τὸ ἐξῆς προστασίαν τοῦ Φοὺλ ἀντὶ χιλίων ταλάντων ἀργυρίου. Θανόντα τὸν Μαναιμ διεδέξατο αὐτὸν ὁ υἱός

του Φακκίας, ὅστις μετὰ διετῆ βασιλείαν ἐδόλοφονηθη ὑπὸ τοῦ Φακεῆ, ἐνὸς τῶν στρατηγῶν του.

Διαδεξάμενος ὁ Φακεῆ τὸν Φακκίαν, ἔχων σύμμαχον τὸν βασιλέα Συρίας Ῥακτσῶν, ἤγειρε κατὰ θεῖαν παραχώρησιν, πόλεμον κατὰ Ἀχαζ βασιλέως Ἰούδα. Ὁ Ἀχαζ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Θαλγαθφελλασσάρ· οὗτος δὲ ὑποδουλοῖ καὶ ἀπάγει εἰς αἰχμαλωσίαν πολλοὺς τῶν ὑπηκόων τοῦ Φακεῆ (τὰς φυλάς Ῥουβὴμ, Γὰδ καὶ Μανασσῆ). Τὸν Φακεῆ δὲ τοῦτον φρονεύσας εἰς τῶν μεγιστάνων του, ὁ Ὡση, βασιλεύει τοῦ Ἰσραὴλ, ἀφ' οὗ ὅμως ἐμεσολάβησεν ἐννεαετῆς μεσοβασιλεία. Ἐπελθὼν δὲ κατὰ τούτου ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασσάρ, ἐπολιόρησε τὴν πρωτεύουσάν του Σαμάρειαν· κυριεύσας δὲ ταύτην μετὰ τρία ἔτη, ἀπάγει εἰς Ἀσσυρίαν αἰχμαλώτους καὶ τὸν Ὡση καὶ πλῆθος ἐκλεκτῶν Ἰσραηλιτῶν.

Οὕτω δὲ καταλύεται ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ 253 ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, 747 π. Χ., προσαρτηθείσης τῆς χώρας εἰς τὸ κράτος τῶν Ἀσσυρίων. Εἰς τὴν Σαμάρειαν δὲ ἀπέστειλεν ὁ Σαλμανασσάρ ἀποίκους Ἀσσυρίους. Συναναμιχθέντες δὲ μὲ τούτους οἱ ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπομείναντες ἐν Σαμαρείᾳ κάτοικοι, ἀπέβαλαν τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς των, καὶ διὰ τοῦτο ἐγένοντο ἔκτοτε οἱ Σαμαρεῖται μισητοὶ τοῖς Ἰουδαίοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΑΠΟ ΑΒΙΑ ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ.

§ 61. Βασιλεῖς Ἰούδα μετὰ τὸν Ῥοβοάμ.
(Α΄. Βασιλ. Β΄. Παραλειπ.).

Τὸν Ῥοβοάμ α΄. βασιλέα Ἰούδα μετὰ τὸν διχασμὸν τῶν φυλῶν, διεδέξατο ὁ υἱός του Ἀβιά. Πολεμήσας οὗτος πρὸς τὸν Ἱεροβοάμ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ, ἐκυρίευσεν τὴν Βαιθὴλ καὶ ἄλ-

λας αὐτοῦ χώρας· ἀπέθανε δὲ βασιλεύσας ἔτη τρία. Διάδοχος αὐτοῦ ἐγένετο ὁ υἱός του Ἀσά, ὅστις κατέβαλε τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ διὰ τῆς θεοσεβείας του προσείλκυσε εἰς τὸ κράτος του πολλοὺς ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ. Τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ Θεοῦ ἐνίκησε τὸν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα εἰσβαλόντα μὲ ἑν ἑκατομμύριον στρατοῦ βασιλέα τῶν Αἰθιοπῶν Ζαρέ. Εἰς πόλεμον πρὸς τὸν Βασσά τρίτον βασιλέα Ἰσραὴλ πέποιθεν εἰς τὴν συνδρομὴν ἀνθρώπων καὶ οὐχὶ τὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦτο ἐλογίσθη αὐτῷ ὡς κατάκριμα. Ἀλλ' ὅμως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ λέγει περὶ αὐτοῦ τάδε «Πλὴν καρδίᾳ Ἀσά ἦν τελεία μετὰ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ.» (Γ'. Βασιλ. ΙΕ'. 14.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀσά, τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη βασιλεύσαντος, ἐβασίλευσε ὁ υἱός του Ἰωσαφάτ ἔτη εἴκοσι καὶ πέντε. Καὶ οὗτος ἐγένετο εὐσεβὴς ὡς ὁ πατήρ του, καὶ ἐκραταίωσε τὸ βασίλειόν του. Ἀπέστειλεν εἰς πάσας τὰς πόλεις καὶ κόμας μεγιστάνας μετὰ Λευϊτῶν καὶ ἱερέων, νὰ διδάξωσι τὸν λαὸν καὶ ἀναγνώσωσι τὸν νόμον. Κατέστησε δικαστὰς, καὶ ἀπέκρουσε κατατροπώσας τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὸ κράτος του Μωαβίτας καὶ Ἀμμωνίτας. Ἐσφαλε δὲ λαβὼν ὡς γυναῖκα τοῦ υἱοῦ του Ἰωράμ Γοθολιάν τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀχαάβ.

Θανόντα τὸν Ἰωσαφάτ διεδέξατο ὁ υἱός του Ἰωράμ. Ἀσεβὴς, εἰσήγαγεν εἰς τὸ κράτος του τὴν λατρείαν τοῦ Βάαλ ἐπηρυσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς του Γοθολίας, ἀπέκτεινε τοὺς ἑξ ἀδελφοὺς του καὶ πολλοὺς τῶν τῆς χώρας ἐγκρίτων. Ἐτιμωρήθη δὲ θεόθεν δι' ἀποστασιῶν, δι' εἰσβολῶν ἐχθρῶν εἰς τὸ βασίλειόν του καὶ διαρπαγῆς τῶν κειμηλίων τῶν ἀνακτόρων του, καὶ τοῦ θανάτου τῶν γυναικῶν του καὶ τῶν τέκνων του, πλὴν Ὀχοζίου, τοῦ μικροτάτου τῶν υἱῶν του· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωράμ ἀπέθανεν ἐκ μακρᾶς καὶ ὀδυνηρᾶς νόσου, ὅκτῳ μόνον ἔτη βασιλεύσας· ἐτάφη δὲ ἄνευ πομπῆς καὶ οὐχὶ «ἐν τάφοις τῶν βασιλέων.» (Β'. Παραλ κα'.)

Ὁ Ὀχοζίας διεδέξατο τὸν πατέρα του Ἰωράμ. Ἐβασίλευσε ἑν μόνον ἔτος· ἐγένετο ἄθλιος καὶ ἀσεβὴς ὡς ὁ πατήρ του, ἐφρονεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰηοῦ βασιλέως Ἰσραὴλ' (ἴδ. § 60.)

Γοθολία ἡ μήτηρ τοῦ Ὁχοζίου, θελήσασα αὐτὴ νὰ βασιλεύσῃ, ἐφόνευσε πάντας τοὺς ἔχοντας ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἰούδα δικαιώματα, ἐσώθη δὲ μόνον Ἰωᾶς υἱὸς τοῦ Ὁχοζίου βρέφος ὢν, κρυβείς ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τῆς θείας του Ἰωσαβὲς γυναικὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαέ. Ἐπταετῆς δὲ γενόμενος ἀνεκηρύχθη ὁ Ἰωᾶς βασιλεὺς, ἡ δὲ μάμμη του Γοθολία ἐφονεύθη τῇ διαταγῇ τοῦ ἀρχιερέως, βασιλεύσασα ἐξ ἔτη καὶ ιδρύσασα τὴν εἰδωλολατρείαν πανταχοῦ τοῦ βασιλείου της.

§ 62. Συνέχεια βασιλέων Ἰούδα (Δ'. Βασιλ. Β'. Παραλ.)

Τὴν Γοθολίαν διεδέξατο ὁ Ἰωᾶς· ἐν ὧσιν ἔζη ὁ Ἰωδαέ, ὁ Ἰωᾶς ἐπορεύετο τὴν εὐθείαν ὁδόν. Θανόντος ὅμως τοῦ Ἰωδαέ, οἱ ἀσεβεῖς ἐφθειραν τὸν βασιλέα, καὶ ἰδοὺ πάλιν κατίσχυσεν ἡ τῶν βδελυγμάτων λατρεία, καὶ πολλοὶ ἐφονεύθησαν παρ' αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν του ἔπαθε πολλὰ τὸ βασιλείον του. Τέλος δὲ μετὰ βασιλείαν τριάκοντα καὶ ἑννέα ἐτῶν νοσήσας ἐφονεύθη ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ὑπηρετῶν του.

Τὸν Ἰωᾶς διεδέξατο ὁ υἱὸς του Ἀμασίας. Ἡρξάτο καλῶς νὰ βασιλεύῃ καὶ συνέστησεν τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν τούτοις νικήσας τοὺς Ἐδωμίτας, ἐκόμισεν οἴκαδε τὰ εἰδωλά των καὶ προσήνεγκεν αὐτοῖς τιμὰς. Ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ Ἰωᾶς βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ τὸν ἠχμαλώτισε, ἐκυρίευσεν δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ κατέστρεψε τὰ τείχη της καὶ ἐσύλησεν τὸν τε ναὸν καὶ τὰ ἀνάκτορα· ἀπελθὼν δὲ ἀφῆκεν ἐλεύθερον τὸν Ἀμασίαν, ὃν ἐθανάτωσαν ὕστερον διὰ συνωμοσίας ὑπήκοοί του, ἕνεκα τῶν ἐξ αἰτίας του δυστυχημάτων των. Ἐβασίλευσεν εἴκοσι καὶ ἑννέα ἔτη.

Ἀζαρίας ἡ Ὀζίας, υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀμασίου, ἦτο πενταετῆς ὅτε ἐφονεύθη ὁ πατήρ του. Ἐβασίλευσεν ἔτη πεντήκοντα δύο καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, ὅπως κατ' ἀρχάς καὶ ὁ πατήρ του· ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς του καὶ ὑποτελεῖς του κατέστησεν αὐτούς· ὠχύρωσε δὲ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν κατέστρεψε καὶ τὰ εἰδωλα, καὶ παρὰ τὸν

νόμον τοῦ Θεοῦ ἠθέλησε καὶ ἐπέμενεν αὐτὸς ἀντὶ τοῦ ἀρχιερέως νὰ θυμιάσῃ ἐν τῷ ναῷ, προσεβλήθη ὑπὸ λέπρας· ὅθεν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐδιοίκει ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάθαμ.

Ὁ Ἰωάθαμ ἐβασίλευσεν εὐσεβῶς δεκαπέντε ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του. Ἀποκρούσας δὲ τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἀμμωνίτας κατέστησεν αὐτοὺς ὑποτελεῖς του.

Τοῦτον διεδέξατο ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχαζ, ἀνὴρ δυσεθής, εἰδωλολάτρης, ἐγένετο ὑποτελὴς τοῦ Θαλγαθφαλλασσάρ βασιλέως Ἀσσυρίων, διότι ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ πολεμοῦμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰσραὴλ Φακεὲ (§ 60.)

Διάδοχος τοῦ Ἀχαζ ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐζεκίας, ὅστις εὐσεβὴς ὢν κατέστρεψε τὴν εἰδωλολατρείαν, οὗτος δὲ τὸν χαλκοῦν ὄφιν, τὸν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ποιηθέντα ἐν τῇ Ἐρήμῳ καὶ ἄχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης φυλαττόμενον, κατέστρεψε διότι οἱ Ἰουδαῖοι ἐθυμίων αὐτῷ (Δ. βασιλ. 18). Καθυπέταξεν ἑαυτῷ τοὺς Φιλισταίους, ἀλλὰ καθυστερήσας τὸν ἐτήσιον φόρον τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀσσυρίας, προὔκάλεσε τὴν εἰς τὸ κράτος τοῦ εἰσβολῆν τοῦ Σεναχερείμ· ὅθεν ἠναγκάσθη διὰ πολλῶν χρημάτων νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν εἰρήνην. Βασιλεύσας δὲ εἴκοσι καὶ ἑννέα ἔτη ἀπέθανεν εὐσεβής.

§ 63. Εἰσβολὴ ξένων βασιλέων εἰς τὸ κράτος Ἰούδα. Αἰχμαλωσία (Δ'. Βασιλ. Β'. Παραλ.).

Τὸν εὐσεβῆ Ἐζεκίαν διαδέχεται ὁ τὰ τῶν εἰδώλων πρεσβεύων υἱὸς τοῦ Μανασσῆς· ὅθεν ἐμίανε τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ἰδρύσας εἰδωλον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσε τοὺς προφῆτας. Ἀλλ' ἐτιμωρήθη διὰ τὴν ἀσεβειάν του, αἰχμαλωτισθεὶς καὶ ἀπαχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ Ἀσσαραδὼν διαδόχου τοῦ Σεναχερείμ. Μετανοήσας δὲ καὶ ἐλεηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀπεκατέστη εἰς τὸν θρόνον του· ἔκτοτε δὲ διέμενεν εὐσεβὴς ἄχρι θανάτου βασιλεύσας πέντε καὶ πενήκοντα ἔτη.

Τὸν Μανασσῆν διεδέξατο ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμμών, ἀσεβὴς καὶ εἰδωλολάτρης· βασιλεύσας δὲ δύο μόνον ἔτη ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν θεραπόντων τῆς αὐλῆς του.

Ὁ τὸν Ἀμμὼν διαδεξάμενος υἱὸς τοῦ Ἰωσίας ἐγένετο εὐσεβής, κατέστρεψε τὰ εἰδῶλα καὶ ὑπεχρέωσε τὸν λαὸν τοῦ νὰ τηρῇ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ εἰς ἀποφυγὴν ἐπαπειλουμένης καταστροφῆς τοῦ βασιλείου. Ὁ εὐσεβὴς οὗτος βασιλεὺς ἐφονεύθη ἐν μάχῃ πρὸς Νεχαὼ βασιλέα Αἰγυπτίων. Διεδέξατο δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ὁ νεώτερος Ἰωάχαζ (καὶ Σαλλοὺμ λεγόμενος) κατ' ἐκλογὴν τοῦ λαοῦ. Μετὰ τριῶν δὲ μηνῶν κακὴν βασιλείαν ἀπήχθη οὗτος εἰς Αἴγυπτον αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ ἐπιπεσόντος κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ Νεχαὼ, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν. Ἐπιβαλὼν δὲ ζημίαν τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἰούδα ὁ Νεχαὼ ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τοσαῦτα χρυσίου, κατέστησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἰούδα τὸν Ἐλιακεῖμ (Ἰωακεῖμ) πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ Ἰωσία.

Ναβουχοδονόσορ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος, νικήσας τὸν Νεχαὼ βασιλέα Αἰγύπτου, ἦλθε καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ. Συλῆσας δὲ τὸν ναὸν, κατέστησε ὑποτελῆ τοῦ τὸν Ἰωακεῖμ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἀπεστάτησε τῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ἐφονεύθη παρὰ τούτου, καὶ ἀπήχθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Βαβυλῶνα ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας Ἰουδαίων.

Τὸν Ἐλιακεῖμ διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωαχεῖμ, ὅστις λέγεται καὶ Ἰεχονίας. Βασιλεύσας δὲ ἐπὶ τρεῖς μόνον μῆνας ἀπήχθη καὶ οὗτος αἰχμάλωτος εἰς Βαβυλῶνα μετὰ πλείστων ὄσων προκρίτων, τεχνιτῶν κ.τ.λ. Κατέστησε δὲ ὁ Ναβουχοδονόσορ βασιλέα εἰς Ἱερουσαλήμ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰεχονίου Σεδεκίαν. Συμμαχήσας οὗτος μὲ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου, ἵνα τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ ἀπαλλαγῇ τῆς δεσποτείας τῶν Βαβυλωνίων, κατετροπώθη μετὰ τοῦ συμμάχου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπελθόντος κατ' αὐτῶν Ναβουχοδονόσορος, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Σεδεκίαν καὶ τὸν ἀπέστειλεν αἰχμάλωτον εἰς Βαβυλῶνα. Μετ' ὀλίγον κατεσκάφη ἡ Ἱερουσαλήμ, ἀπήχθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν πάντες σχεδὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οὕτω συνετελέσθη καὶ ἡ τοῦ βασιλείου Ἰούδα κατάλυσις, 585 π. Χ. μετὰ διάρκειαν ἐτῶν 388 ἀπὸ Ῥοβοάμ.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ναοῦ ἀπελθὼν τῆς Ἰουδαίας ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἀφῆκεν ὀλίγους τινας πτωχοὺς καὶ γεωργοὺς

Ἰουδαίους ἐν τῷ τόπῳ των, κατέστησαν δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐν Μασσηφᾷ τὸν Γοδολίαν μετὰ φρουρᾶς Χαλδαίων. Φονευθέντος δὲ τούτου καὶ τῆς ἐκ Χαλδαίων καὶ Ἰουδαίων φρουρᾶς διὰ συνωμοσίας, ἐφοβήθησαν τὴν τῶν Βαβυλωνίων ἐκδίκησιν οἱ ὑπολειφθέντες Ἰουδαῖοι, καὶ ἀπῆλθον εἰς Αἴγυπτον, παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΙΩΝΑΣ. ΤΩΒΙΤ. ΙΟΥΔΙΘ:

§ 64. Ἴωνᾶς ὁ προφήτης (Προφ. Ἴωνᾶ Α'. Δ').

Οἱ κάτοικοι τῆς Νινευῆ, μεγίστης πόλεως καὶ πρωτεύουσας τῶν Ἀσσυρίων, δωδεκαχισμύριοι ὄντες, ἐγένοντο κάκιστοι καὶ ἀσεβέστατοι. Ὁ Θεὸς κατιδὼν τὸν τοιοῦτον τῆς πόλεως ἐκπεσμόν, διέταξε τὸν προφήτην Ἴωνᾶν, υἱὸν Ἀμαθὶ, ἐκ τῆς κάτω Γαλιλαίας, ἀκμάζοντα περὶ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Ἰσραὴλ βασιλείας Ἰηοὺ καὶ Ἱεροβοὰμ τοῦ Β', νὰ πορευθῇ ἐκεῖ νὰ κηρύξῃ ὅτι ἡ Νινευῆ καταστραφήσεται. Ὁ Ἴωνᾶς, γνωρίζων ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος καὶ πολυέλαιος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις», καὶ εἰκάζων ἐκ τούτου ὅτι δὲν ἤθελεν ἐπέλθει εἰς τὴν Νινευῆ ἡ κηρυχθησομένη τιμωρία, ἠθέλησε ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀποστολὴν ταύτην· ὅθεν καταβάς εἰς Ἰόππην, ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον ὅπερ ἀπέπλεεν εἰς Θαρσεῖς· ἀλλ' ὁ Θεὸς διήγειρε τρικυμίαν ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε νὰ συντριβῇ. Οἱ πλείοντες ἔρριψαν εἰς μάτην εἰς τὴν θάλασσαν τὰ σκεύη των ἵνα ἀνακουφισθῇ τὸ πλοῖον, τέλος ἀπεφάσισαν καὶ ἔβαλον κληρὸν ἵνα μάθωσι τίς ὁ αἴτιος τοῦ κινδύνου· εὗρέθη δὲ ὡς τοιοῦτος ὁ Ἴωνᾶς· οὗτος ἐξήγησεν αὐτοῖς τότε τὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ παρακοῆς του, καὶ τοῖς εἶπε νὰ τὸν ρίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Τούτου δὲ γενομένου, ἐκόπασεν ὁ σάλος αὐτῆς καὶ ἐπῆλθε γαλήνη· ὁ δὲ Θεὸς προσέ-

τάξε κῆτος καὶ κατέπτε τὸν προφήτην, ὅστις ἔμεινε ζῶν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, καὶ προσήχετο ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους εἰς τὸν Θεόν. Ἐπειτα προσετάγη παρὰ Θεοῦ τὸ κῆτος καὶ ἐξήμεσε τὸν προφήτην εἰς τὴν ξηρὰν ἀβλαβῇ. Τότε ὁ Θεὸς λέγει πάλιν εἰς αὐτὸν νὰ πορευθῇ εἰς Νινευὶ καὶ νὰ κηρύξῃ ἐν αὐτῇ.

Ἐλθὼν λοιπὸν εἰς αὐτὴν κηρύττει : « Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἢ Νινευὶ θὰ καταστραφῇ ». Οἱ κάτοικοι πάντες καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς των, συναισθανθέντες τὴν ἀπειλὴν τοῦ προφήτου, ἤλθαν εἰς μετάνοιαν εἰλικρινῇ καὶ ταπείνωσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ἐλεήσας αὐτοὺς σώζει τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁ Ἰωνᾶς λυπηθεὶς διότι δὲν ἐξετελέσθη ἡ προφητεία του, εἶπε τῷ Θεῷ νὰ λάβῃ τὴν ψυχὴν του, διότι ἦτο εἰς αὐτὸν προτιμότερον ἤδη ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ζῇ· ἐξῆλθε δὲ τῆς πόλεως καὶ ἐκάθησεν ἀπέναντι αὐτῆς. Ἐκεῖ ἐφύτρωσε κολοκύνθη καὶ ἐσκίαζεν αὐτὸν, ἐφ' ᾧ ἐχάρη πολὺ ὁ Ἰωνᾶς. Ἀλλ' αἰφνης ξηρανθείσης τῆς κολοκύνθης, ὁ Ἰωνᾶς ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἐπεθύμει πάλιν ν' ἀποθάνῃ. Τότε εἶπεν εἰς αὐτὸν Θεός : « Σὺ ἐλυπήθης τὴν κολοκύνθην τὴν ὁποίαν δὲν ἐφύτευσας, καὶ ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ σώσω τὴν μεταμεληθεῖσαν μεγάλην πόλιν Νινευὶ, κατοικουμένην ὑπὸ δώδεκα μυριάδων ἀνθρώπων καὶ ἔχουσαν πολλὰ κτήνη ; »

§ 65. Τωβίτ (Βιβλ. Τωβίτ.).

Ἐκ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ τοῦ καταλύσαντος τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέως Ἀσσυρίας Σαλμανασσάρου, καὶ εἰς Νινευὶ ἀπαχθέντων Ἰσραηλιτῶν, ἦτο καὶ ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Νεφθαλαίμ· γέρων Τωβίτ, ἀνὴρ εὐσεβὴς καὶ φιλόανθρωπος εἰς ἄκρον. Ἐποίει ἐλεημοσύνας πολλὰς πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ τὸ ἔθνος του ἐν Νινευὶ. Καὶ πρὶν δὲ αἰχμαλωτισθῶσι, δὲν εἶχεν ἐκπέσει εἰς εἰδωλολατρείαν, ὅπως ἄλλοι ἐκ τῆς φυλῆς καὶ τοῦ γένους του.

Ἐλαβε δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀγοραστοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως Ἐνεμεσσάρου (Σαλμανασσάρου). Ὡς τοιοῦτος

ἐβοήθει πολυειδῶς τοὺς συναιχμαλώτους ὁμογενεῖς του. Καὶ ὅτε θανόντος τοῦ Σαλμανασσάρ ἐβασίλευεν ὁ υἱὸς του Σεννα-
 χερειμ, ὁ Τωβίτ τοὺς ὑπὸ τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ θυμῷ
 του φονευομένους καὶ ἐκτὸς τοῦ τείχους τῆς Νινευτ ῥιπτομένους
 ὁμογενεῖς του κλέπτων τοὺς ἔθαπτε. Μαθὼν τὸ γενόμενον ἐκ
 προδοσίας ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐζήτηε τὸν Τωβίτ νὰ τὸν ἀπο-
 κτείνῃ· ὅθεν φοβηθεὶς ἀνεχώρησεν ἐκ Νινευτ. Τότε δὲ διηρπά-
 γησαν τὰ ὑπάρχοντά του καὶ δὲν τοῦ ἔμεινεν εἰμὴ ἡ γυνή του
 Ἄννα καὶ ὁ υἱὸς του Τωβίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σενναχερειμ, λαβόντος τοῦ ἐξαδέλφου
 τοῦ Τωβίτ ἀξίωμα βασιλικόν, ἐπετράπη τῇ μεσιτείᾳ του νὰ
 ἐπανέλθῃ εἰς Νινευτ ὁ Τωβίτ· ἀλλὰ συνέβη αὐτῷ τότε δυστύ-
 χημα, ἡ τύφλωσίς του. Κοιμηθεὶς ποτε ἔξωθεν τῆς οἰκίας
 του ἐν Νινευτ διότι εἶχε θάψῃ κατὰ τὴν προτέραν συνήθειάν
 του νεκρὸν, καὶ δὲν ἦτο καθαρὸς νὰ εἰσέλθῃ ἔνδον αὐτῆς, ἐτυ-
 φλώθη ἐκ κόπρου πτηνῶν καταπεσούσης εἰς τοὺς ὀφθαλμούς
 του. Μὴ δυνάμενος δὲ οὕτω νὰ ἐργάζεται, περιέπεσεν εἰς ду-
 στυχίαν μεγάλην. Ἐνθυμηθεὶς τότε ὅτι συγγενῆς του τις,
 ὀνόματι Γαβαήλ, κατοικῶν ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδείας, τῷ ἐχρεώ-
 σται δέκα τάλαντα ἀργυρίου, ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ τὸν εὐσεβεῆ
 καὶ ἀγαθὸν υἱὸν του Τωβίαν νὰ λάβῃ τὰ ὀφειλόμενα. Φοβη-
 θεὶς δὲ ὁ Τωβίτ μὴ ἀποθάνῃ, ὥς ἐπεθύμει, ἐκάλεσε πλησίον
 του τὸν Τωβίαν, καὶ πρῶτον συνέστησεν εἰς τὴν ἀγάπην καὶ
 προστασίαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκά του καὶ μητέρα τοῦ Τωβίου,
 εἶτα δὲ συνεβούλευσεν αὐτὸν διὰ μακρῶν νὰ ἦναι εὐσεβεὺς καὶ
 νὰ φυλάττῃ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἀποφασίσας δὲ ὁ Τωβίας
 νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐπιζήτησιν τοῦ ἀργυρίου, εὗρε κατὰ παραγγε-
 λίαν τοῦ πατρὸς του ὁδηγόν. Ὁ εὗρεθεὶς ὁδηγὸς ἦτο ὁ ἄγγελ-
 λος Κυρίου Ῥαφαήλ, τὸν ὁποῖον ὁμῶς ὥς ἄνθρωπον ὑπέλαβεν
 ὁ Τωβίας.

Ἀναχωρήσαντες οἱ δύο ἔφθασαν ἐσπέρης εἰς τὸν ποταμὸν
 Τίγγριν. Ὁ Ῥαφαήλ εἶπεν ἐνταῦθα εἰς τὸν Τωβίαν, νὰ συλλάβῃ
 ἰχθύν τινα νὰ τὸν διασχίσῃ, καὶ λαβὼν νὰ φυλάττῃ καλῶς
 τὴν καρδίαν, τὸ ἥπαρ καὶ τὴν χολὴν αὐτοῦ. Ἐλθόντες δὲ εἰς

Ῥάγους, κατέλυσαν, κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀγγέλου, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς τοῦ Τωβίτ Ῥαγουήλ.

Ὁ Ῥαγουήλ οὗτος εἶχε θυγατέρα μονογενῆ, ὀνόματι Σάρραν, ἣτις εἶχε λάβει ἀλληλοδιαδόχως ἑπτὰ ἄνδρας· τούτων ὅμως ἕκαστος ἐφρονεύετο τὴν πρώτην τοῦ γάμου του νύκτα ὑπὸ τινος δαιμονίου, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Ἀσμοδαῖος. Ὁ ἄγγελος συνεβούλευσε τὸν Τωβίαν νὰ ζητήσῃ γυναῖκα τὴν Σάρραν ταύτην. Ὅτε δὲ ὁ Τωβίας εἶπεν εἰς τὸν Ῥαφαήλ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀσμοδαίου, οὗτος τοῦ παρήγγειλε νὰ ἐνασχολῇται εἰς προσευχὴν τρεῖς πρὸ τοῦ γάμου του ἡμέρας, καὶ τὴν νύκτα τοῦ γάμου νὰ καύσῃ ἐπὶ ἀνθρώκων τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἦπαρ τοῦ ἰχθύος ὃν ἤγρευσεν ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ οὕτως ἡ δύναμις τοῦ δαιμονίου ἤθελε καταπαύσει, ὅπως καὶ ἔγινε. Τὴν ἐπιούσαν τοῦ γάμου ἐδόξασαν πάντες τὸν Θεόν, ὅτι ἐσώθη ὁ Τωβίας καὶ ἐπανηγύρισαν τοὺς γάμους δεκατέσσαρας ἡμέρας, καλέσαντες καὶ τὸν Γαβαήλ εἰς αὐτοὺς, ὅστις ἔδωκε καὶ ὅσα εἰς τὸν Τωβίτ ἐχρεώσται.

Ἐπανελθὼν δὲ ὁ Τωβίας μετὰ τῆς γυναικὸς του καὶ τοῦ Ῥαφαήλ εἰς τὸν πατέρα του, ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ μετὰ τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος, κατὰ συμβουλήν πάλιν τοῦ ἀγγέλου, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐώρτασαν ἑπτὰ ἡμέρας, ἐζήτησαν ὕστερον νὰ πληρώσωσι τὸν Ῥαφαήλ διὰ τοὺς κόπους του· ἀλλὰ τότε ἐφανερώθη οὗτος ὅτι ἦτο ἄγγελος Κυρίου καὶ ἀνελήφθη εἰς οὐρανόν.

§ 66. Ἰουδίθ. (Βιβλ. Ἰουδίθ.)

Ὁλοφέρνης ὁ στρατηγὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἐπολιόρει τὴν πόλιν Βετυλούαν, καὶ ἔκοψε τὸ εἰς αὐτὴν ἔξωθεν εἰσρεόν ὕδωρ. Οἱ πολιορκούμενοι εἶχον ἤδη ἀποφασίσαι, ἐνεκεν ἐλλείψεως ὕδατος καὶ βρωμάτων, νὰ παραδοθῶσι μετὰ πέντε ἡμέρας. Ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυνὴ χήρα ὠραιότατη καὶ εὐσεβὴς, ὀνόματι Ἰουδίθ, πολὺ δὲ πλουσία καὶ ἀκατάκριτος. Αὕτη μαθοῦσα τὴν εἰρημένην ἀπόφασιν, ἐκάλεσε

παρ' ἑαυτῇ τρεῖς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, κατέκρινε τὰς περὶ παραδόσεως τῆς πόλεως σκέψεις των, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι διὰ πράξεώς της θὰ ἐπέλθῃ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ σωτηρία. "Οθεν ἄφ' οὗ πρῶτον ἐκτενῶς προσευχθεῖσα ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀπέβαλε τὰ πένθιμα ἐνδύματα, ἐνεδύθη τὴν λαμπροτέραν στολὴν της καὶ ἐκαλλωπίσθη· ἐξεληθοῦσα οὕτω τῆς πόλεως μετὰ μιᾶς θεραπαίνης, ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀσσυρίων. Συλληφθεῖσα ἐκεῖ ὑπὸ τῶν φυλάκων προσήχθη εἰς τὸν Ὀλοφέρνην, ὅστις θαυμάσας τὴν γυναικα, εἶπε νὰ τὴν εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν σκηνὴν του. Ἐδόθη δὲ παρ' αὐτοῦ, κατ' αἵτησίν της, ἅδεια νὰ ἐξέρχεται ἀκωλύτως ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν νύκτα διὰ νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεὸν της. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Ὀλοφέρνης συμποσιάζων ἐκάλεσε καὶ τὴν Ἰουδιθ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸ συμπόσιον. Συνέλαβε δὲ καὶ ἁμαρτωλὴν περὶ αὐτῆς ιδέαν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἠθέλησε νὰ μένῃ ἐν τῇ σκηνῇ του. Καταβεβαρασμένος ὅμως ὑπὸ τῆς πολυποσίας, ἐβυθίσθη εἰς βαθὺν ὕπνον, ὥσαύτως καὶ οἱ φύλακές του. Ἡ Ἰουδιθ τότε, λαβοῦσα τὴν μάχαιράν του, ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν του καὶ ἐκόμισεν αὐτὴν νύκτα, ὅτε συνήχρωεῖτο νὰ ἐξέρχεται τοῦ στρατοπέδου, εἰς τὴν Βετυλούαν καὶ ἔδειξεν αὐτήν. Συνελθόντες οἱ κάτοικοι καὶ ἰδόντες τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀλοφέρνης, ἐδόξασαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπροσδόκητον σωτηρίαν των.

Τὸ πρῶτ' ἐξελθόντες τῆς πόλεως ἐδίωξαν τὸν κατατρομασμένον διὰ τὸ γεγονὸς ἐχθρικὸν στρατὸν καὶ ἐπῆραν ἄπειρα λάφυρα.

Ὁ μέγας ἱερεὺς, ἀκούσας τὸ συμβάν, ἔρχεται εἰς Βετυλούαν ἐξ Ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἰδὼν τὴν Ἰουδιθ λέγει πρὸς αὐτήν: «Σὺ εἶσαι τὸ καύχημα τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ γένους ἡμῶν κατῳρῶσας αὐτὰ εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ, νὰ ἦσαι εὐλογημένη παρὰ τῷ παντοκράτορι Κυρίῳ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Η ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ.

§ 67. Δανιήλ, Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαήλ
καὶ Σωτάννα (Δαν. Α'. Δ').

Χοί τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς εἶχον, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, τὴν ἀπάνθρωπον συνήθειαν τοῦ νὰ μετοικίζωσι τὰ παρ' αὐτῶν κατακτώμενα ἔθνη εἰς ἄλλας τοῦ κράτους των χώρας, ἄφινον ὅμως τοῖς οὕτω ἐκ τῶν ἐστιῶν των ἐκτοπιζομένοις λαοῖς βαθμὸν τινα αὐτοδιοικήσεως. Οὕτω δὴ οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἀπαχθέντες Ἰουδαῖοι ὑπεβάλλοντο μὲν εἰς δημόσια ἔργα, ἀλλ' ἐν τοῖς διαλείμμασι τῶν ἐργασιῶν των ἦσαν οἷον αὐτεξούσιοι. Κατῴκουν ἐν ὀρισμέναις αὐτοῖς χώραις ὁμοῦ, τελοῦντες ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν ἑαυτῶν πρεσβυτέρων ὠκοδομοῦντο οἰκίας καὶ ἐφύτευον κήπους ἀπολαμβάνοντες τοὺς καρπούς των (Ἰερεμ. λς'. 28). Δὲν ὑπεχρεοῦντο δὲ νὰ λατρεύωσι τοὺς θεοὺς τῶν κατακτῆτῶν των, πλὴν ἐν τισὶ μεγάλαις ἑορταῖς εἰς τιμὴν τούτων (Δανιήλ. Γ').

Ὅτε τὸ πρῶτον (605 π. Χ.) ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰωακείμ ἐκυρίευσεν τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα Ἰουδαίους, διέταξε νὰ ἐκλεχθῶσι ἐκ τῶν Ἰουδαίων εὐγενεῖς νέοι καὶ νὰ τρέφωνται βασιλικῶς καὶ νὰ διδασθῶσι τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν σοφίαν τῶν Χαλδαίων, μετὰ τρία δ' ἔτη νὰ παρασταθῶσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Ὡς τοιοῦτοι ἐξελέχθησαν καὶ ὁ Δανιήλ, Ἀνανίας, Μισαήλ καὶ Ἀζαρίας, οὓς μετωνόμασαν τὸν μὲν Δανιήλ Βαλτάσαρ, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράδ, τὸν Μισαήλ Μισάχ καὶ τὸν Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ.

Μὴ θέλοντες οὗτοι νὰ μιανθῶσι ἐσθίοντες ἐκ τῆς βασιλικῆς τραπέζης φαγητὰ, κατέπεισαν τὸν ἐπιμελητὴν αὐτῶν νὰ τοὺς τρέφῃ ὅπως καὶ ἐν τῇ πατρίδι των ἐτρέφοντο· ἐτήρουν δὲ ἀλώβητον τὴν πάτριον θεοσέβειαν. Ὁ Θεὸς ἔδωκε τούτοις

«σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ» καὶ τῷ Δανιὴλ ἰδίως προφητικὴν δύναμιν καὶ κατανόησιν ἐνυπνίων. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν τριετίαν εἰσῆχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλάλησεν οὗτος μετ' αὐτῶν, τοὺς εὔρε δεκαπλασίως καλλιτέρους παρὰ πάντας τοὺς ἐπασιδοὺς καὶ μάγους (σοφοὺς) τοῦ βασιλείου του.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ Σωσάννα ἡ γυνὴ Ἰωακείμ, ἐνὸς τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ σφόδρα πλουσίων Ἰουδαίων, εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος ὥραία δὲ πάνυ, περιδιαβάζουσα ἐν τῷ κήπῳ τῆς ἡγαπήθη πονηρῶς ὑπὸ δύο πρεσβυτέρων κριτῶν· ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις των, τὴν ἐσυκοφάντησαν ὥς ἄτιμον. Κριθεῖσα δὲ καταδικάσθη εἰς θάνατον. Ὁ Δανιὴλ διεμαρτυρήθη γεγωνυῖα τῇ φωνῇ κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ προκαλεῖ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ὑποθέσεως. Τούτου γενομένου, ἀπεδείχθη ὅτι οἱ δύο πρεσβύτεροι κριταί, οἱ ἐπίβουλοι τῆς τιμῆς τῆς Σωσάννης ἦσαν ψευδομάρτυρες καὶ συκοφάνται χάριν ἐκδικήσεως· ὅθεν καὶ ἐτιμωρήθησαν προσηκόντως διὰ θανάτου. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐξύψωσε τὸν Δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.

§ 68. Ἐνύπνιον τοῦ Ναβουχοδονόσορος (Δαν. κεφ. Β').

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας του ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ εἶδεν ἐνύπνιον, τὸ ὁποῖον τόσον τὸν ἐτάραξεν, ὥστε ὅτε ἐξύπνησε δὲν τὸ ἐνθυμεῖτο πλέον. Ὅθεν συνεκάλεσε τοὺς εἰδήμονας νομιζομένους περὶ τὰ τοιαῦτα σοφοὺς τοῦ βασιλείου του καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτῶν, ἐπὶ ποινῇ θανάτου καὶ δημεύσεως τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, νὰ ποιήσωσιν εἰς αὐτὸν γνωστὸν τί ἐνύπνιον εἶδε καὶ νὰ ἐξηγήσωσιν αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς τούτων ἠδυνήθη νὰ μαντεύσῃ τί ἐνύπνιον εἶδε καὶ τί ἐσήμαινεν, ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ πάντας τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλώνος, καὶ ἤρξατο νὰ ἐκτελῇ τὴν ἀπόφασίν του· ἐξήτησε δὲ νὰ ἀποκτείνωσι καὶ τὸν Δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ. Τότε ὁ Δανιὴλ ἐμήνυσεν εἰς τὸν βασιλέα διὰ τοῦ

Ἀριώχ, ὅστις εἶχεν ἐπιφορτισθῇ ν' ἀποκτείνῃ τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλῶνος, νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν καιρὸν διὰ νὰ εἴπῃ καὶ ἐξηγήσῃ τὸ ἐνύπνιον. Προσευχηθεῖς ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς ἄλλοι παῖδες ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔμαθεν ἐκ Θεοῦ ἐν ὀράματι τὰ τοῦ ἐνυπνίου· ὅθεν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορα καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι, τὸ μυστήριον ὅπερ ζητεῖ, δὲν δύνανται μάγοι καὶ σοφοὶ νὰ ἀναγγεῖλωσιν, ἀλλ' εἶναι Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια. Εἶτα λέγει ὁ Δανιὴλ : «Ἐνυπνιάσθης, βασιλεῦ, καὶ εἶδες εἰκόνα ὑψηλὴν, ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν χρυσοῦν, τὸ στῆθος καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς μηροὺς χαλκίινους, τὰς κνήμας σιδηρᾶς καὶ τῶν ποδῶν μέρος σιδηροῦν καὶ μέρος ὀστράκινον. Αἰφνιδίως δὲ ἐκόπη ἀφ' ἑαυτοῦ, χωρὶς ἐνεργείας χειρῶν, λίθος ἐκ τοῦ ὄρους καὶ κτυπήσας τὴν εἰκόνα μετέβαλεν αὐτὴν εἰς κόνιν, ἥτις ἐχάθη. Ὁ λίθος δὲ οὗτος κατέστη ὄρος μέγα, τὸ ὅποιον ἐσκέπασεν ὅλην τὴν γῆν». Ὁ Δανιὴλ ὕστερον ἐξήγησε τὸ ἐνύπνιον, προφητεύσας ὅτι διὰ τῶν διαφορῶν ὑλῶν ἐδηλοῦντο διάφορα βασιλεία καὶ ἡ τύχη αὐτῶν, καὶ ἐξήγησεν αὐτά· περὶ δὲ τοῦ λίθου εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἀναστήσῃ βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ, ἥτις θὰ καταλύσῃ ὅλας τὰς βασιλείας τῆς γῆς καὶ θὰ μένῃ εἰς τοὺς αἰῶνας, (ἐννοεῖ δὲ ὁ Δανιὴλ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ). Ἐβεβαίωσε δὲ ὁ Δανιὴλ τὸν βασιλέα, ὅτι ταῦτα ἐξ ἅπαντος θὰ γέινωσιν. Ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶπε τότε εἰς τὸν Δανιὴλ : «Ἐπ' ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν εἶναι Θεὸς θεῶν, καὶ βασιλεὺς βασιλέων, ἀποκαλύπτων μυστήρια». Ὑψωσε δὲ τὸν Δανιὴλ εἰς μέγα ἀξίωμα· διώρισε δὲ καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαὴλ εἰς ὑπηρεσίαν, καὶ ἔγεινεν ὁ Δανιὴλ μέγας καὶ πολλὸς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως.

§ 69. Οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ
(Δαν. κεφ. Γ').

Κατὰ τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος τῆς βασιλείας του ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦν, ὕψους ἐξήκοντα πήχεων

καὶ ἐξ πλάτους, καὶ ἔστησεν αὐτὴν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βαβυλῶνος Δειράν. Τελουμένων δημοτελῶς τῶν ἐγκαινίων τῆς εἰκόνος ταύτης, ὁ κήρυξ ἐβόα πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ἵνα, ἅμα δοθέντος σημείου διὰ φωνῆς σάλπιγγος καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων, πέσωσι καὶ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα αὐτὴν πάντες. Οἱ τρεῖς παῖδες φίλοι τοῦ Δανιήλ, Ἀνανίας, Ἀζαρίας καὶ Μισαήλ, δὲν ἠθέλησαν νὰ προσκυνήσωσι τὸ εἶδωλον τοῦτο, ἐπεὶδὴ ἀντέβαιναν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἡ τοιαύτη πρᾶξις. Ὅθεν κατεμηνύθησαν εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορα ὡς ἀπειθήσαντας εἰς τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς καλέσας αὐτοὺς τοὺς διέταξε νὰ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέμενον οὗτοι μὴ θέλοντες νὰ παρανομήσωσι, καὶ εἶπον μάλιστα ὅτι ὁ Θεὸς ὃν λατρεύουσιν θὰ σώσῃ αὐτοὺς, ὁ βασιλεὺς, διέταξε νὰ καύσωσιν ἐπταπλασίως κάμινον πυρὸς καὶ νὰ ῥίψωσιν εἰς αὐτὴν τοὺς τρεῖς παῖδας. Ῥιφθέντες εἰς αὐτὴν οἱ παῖδες οὐδὲν κακὸν ἔπαθον, διότι ἄγγελος Κυρίου κατέβη εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐμπόδιζε τὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς νὰ βλάβῃ αὐτοὺς, οἵτινες μετὰ τοῦ ἀγγέλου ἐν τῷ μέσῳ τῆς καμίνου ὕμνουν τὸν Θεόν. Ὁ Ναβουχοδονόσορ ἰδὼν εἰς τὴν κάμινον τέσσαρας ἀντὶ τριῶν καὶ φοβηθεὶς, διέταξε νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς καμίνου οἱ τρεῖς παῖδες· ἐξῆλθον καὶ οὔτε θρίξ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἦτο βεβλαμμένη, οὔτε ὀσμήν τοῦ πυρὸς εἶχαν. Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἐκπεπληγμένος εἶπε, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τοῦ Σεδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδεναγὼ, ὅστις ἀπέστειλεν ἄγγελον καὶ ἔσωσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ, διότι εἶχον πεποιθήσιν εἰς αὐτόν. Προσέταξε δὲ νὰ μὴ τύχῃ καὶ βλασφημῆσῃ τις τὸν Θεὸν τοῦ Σεδράχ, τοῦ Μισάχ καὶ τοῦ Ἀβδεναγὼ, ἄλλως θὰ τιμωρηθῇ. Ἐτίμησε δὲ εἰς Βαβυλῶνα τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν Θεὸν τρεῖς παῖδας, ἀνυψώσας αὐτοὺς εἰς ἀξιώματα μεγάλα παρὰ τῷ λαῷ αὐτῶν.

§ 70. Ἔτερον ἐνύπνιον τοῦ Ναβουχοδονόσορος (Δαν. Κεφ. Δ΄.)

Μετὰ τινὰ καιρὸν εἶδεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ

τὸ ἐξῆς ἐνύπνιον. Δένδρον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς εἶδε πεφυτευμένον· ἡ κορυφή του ἔφθανε μέχρις οὐρανοῦ· οἱ κλάδοι του ἐξετείνοντο μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ κόσμου· ἐκ τοῦ καρποῦ ἐτρέφοντο πολλὰ ζῶα· εἰς τοὺς κλάδους του ἐφώλευον τὰ ὄρνεα καὶ εἰς τὴν σκιάν του κατώκουν θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σάρξ. Ἀγγελος δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἐφώνησεν ἰσχυρῶς, Νὰ κοπῇ τὸ δένδρον καὶ νὰ διασκορπισθῶσι τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποὶ αὐτοῦ, νὰ ἀφεθῇ δὲ μόνον ἡ ῥίζα, καὶ νὰ ἀλυσσοδεθῇ ὁ διὰ τοῦ δένδρου ἐννοούμενος, ἀφ' οὗ μεταβληθῇ ἡ φύσις αὐτοῦ ὡς θηρίον, ἕως οὗ παρέλθωσιν ἑπτὰ καιροί. Οὐδείς ἠδυνήθη πάλιν νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐνύπνιον τοῦτο τοῦ βασιλέως παρεκτὸς τοῦ Δανιήλ, ὅστις ἐξήγησεν αὐτὸ ὅπως καὶ συνέβη ὕστερον. Εἶπε λοιπὸν εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορα, Σὺ, βασιλεῦ, θὰ διωχθῇς ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ κατοικήσῃς μετ' ἄγρια θηρία, ἕως οὗ μετὰ ἔτη γνώρισῃς ὅτι τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ εἶναι ὅλοι αἱ βασιλεῖαι καὶ τὰς δίδει εἰς ὃν τινα εὐαρεστῇται. Συνεβούλευσε τοῦτον νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του, ἵσως ὁ Θεὸς μακροθυμήσῃ ἐπὶ τοῖς παπτώμασί του.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη τοῦ Δανιήλ ἐπληθήθευσεν οὕτω. Μετὰ ἐν ἔτος ἐν ᾧ περιεπάτει ὁ Ναβουχοδονόσορ εἰς τὸν ναὸν τῆς βασιλείας του, εἶπε· «Δὲν εἶναι αὕτη ἡ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς κατοικίαν τῆς βασιλείας μου μετὰ τὴν δυνάμιν μου καὶ τὴν λάμψιν τῆς δόξης μου;» Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγε ταῦτα, φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ εἶπεν αὐτῷ ὅσα καὶ ὁ Δανιήλ. Παρευθὺς δὲ ἐπληρώθησαν τὰ προειρημένα. Οἱ ἄνθρωποι τότε τὸν ἐδίωξαν καὶ ἔζη μετὰ τῶν θηρίων, τρεφόμενος ὡς ἐκεῖνα. Ἀλλ' ὅτε ἦλθεν ὁ διωρισμένος καιρὸς, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπεστράφησαν τότε αἱ φρένες του, καὶ ἐδοξολόγησε τὸν Θεόν. Λαβὼν δὲ τὴν προτέραν μορφήν του, βασιλεύει πάλιν κραταιός.

§ 71. Βαλτάσαρ. Ὁ Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον
τῶν λεόντων. (Δαν. Ε').

Τὸν Ναβουχοδονόσορα, βασιλεύσαντα 45 ἔτη, διεδέξατο ὁ υἱὸς του Βαλτάσαρ. Οὗτος ἐποίησε δεῖπνον εἰς χιλίους ἐκ τῶν μεγιστάνων του, καὶ διέταξε νὰ φέρωσι τὰ σκεύη τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ, τὰ ὁποῖα εἶχε συλήσει ὁ πατήρ του ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ ἵνα πῖη ἐν αὐτοῖς αὐτὸς καὶ οἱ μεγιστάνες του καὶ αἱ γυναῖκες του. Ἐν ᾧ δὲ ἔπινον ἐξ αὐτῶν, ἐξηλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου καὶ ἔγραφον τὰς ἐξῆς λέξεις: «*Μανὴ θεκελ φάρες*», τὰς ὁποίας δὲν ἐκαταλάμβανεν· ἐτρόμαξε δὲ ἐκ τῆς θέας τῆς χειρὸς. Ἐκ τῶν κληθέντων σοφῶν καὶ μάγων οὐδεὶς ἠδυνήθη ν' ἀναγνώσῃ τὰ γραφέντα. Μόνος ὁ Δανιήλ ἐξήγησε ταῦτα εἰπὼν εἰς τὸν Βαλτάσαρ, ὅτι ἡ βασιλεία του διαιρεθεῖσα θὰ περιέλθῃ εἰς τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσας. Ὁ Βαλτάσαρ διέταξε τότε καὶ ἐνέδυσαν τὸν Δανιήλ πορφύραν, καὶ περιδέραιον περιέθηκαν εἰς τὸν τράχηλόν του, καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν τρίτον ἄρχοντα ἐν τῷ βασιλείῳ του. Καὶ τῷ ὄντι ἡ ἐξήγησις τοῦ Δανιήλ ἐπηλήθευσε· τὴν αὐτὴν νύκτα ἐκυριεύθη ἡ Βαβυλὼν, ἐφονεύθη ὁ Βαλτάσαρ, καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Βαβυλῶνος.

Ὁ νέος βασιλεὺς Δαρεῖος ὕψωσεν ἐν τιμῇ καὶ ἀξιώματι τὸν Δανιήλ· διὸ καὶ ἐφθόνουν καὶ ἐπεβούλευον αὐτὸν οἱ μεγιστάνες διὰ τὸ ἀξίωμα του, ἀλλὰ δὲν εὗρισκον ἀφορμὰς κατηγορίας, διότι ἦτο πιστὸς εἰς τὸ καθήκον του. Γνωρίζοντες ὅμως ὅτι ὁ Δανιήλ προσκύχeto τρίς τῆς ἡμέρας βλέπων πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, συνεβούλευσαν τὸν βασιλέα Δαρεῖον καὶ προσέταξε νὰ μὴ ζητήσῃ τις ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας παρ' ἄλλου τίποτε, εἰμὴ μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ παραβάτης τῆς διαταγῆς ταύτης νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. Ὁ Δανιήλ παρακούσας εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην ὡς ἀσεβῆ, ἐξηκολούθει νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεὸν ὡς καὶ πρότερον. Καταδοθεὶς δὲ εἰς τὸν βασιλέα, ἐρρίφθη εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, ὡς παραβάτης τῆς προσταγῆς του. Ὁ βασιλεὺς ἐλυπήθη

διὰ τὸ συμβᾶν τοῦτο, καὶ εἶπε τῷ Δανιήλ· ὁ Θεὸς σου, ὃν σὺ λατρεύεις, αὐτὸς θὰ σὲ σώσῃ· ἐκοιμήθη δὲ χωρὶς νὰ δειπνήσῃ, καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων. Τὸ πρῶτ' ἦλθεν ὁ βασιλεὺς νὰ ἴδῃ αὐτοπροσώπως τί ἀπέγεινεν ὁ ἀγαπητὸς εἰς αὐτὸν Δανιήλ. Ἰδὼν δὲ σῶον αὐτὸν, διέταξε πάντας νὰ σέβωνται τὸν Θεὸν τοῦ Δανιήλ, καὶ ἔρρίψεν εἰς τὸν λάκκον τοὺς διαβαλόντας αὐτὸν μεγιστᾶνας, τοὺς ὁποίους εὐθὺς κατεσπάραξαν οἱ λέοντες καὶ ἐλιάνισαν τὰ ὀστέα των.

Οὕτω δὲ ὁ Δανιήλ ἐξηκολούθει ἔχων μέγα ἀξίωμα ἐπὶ τοῦ βασιλείως τούτου καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Κύρου. Κατέστρεψε δὲ καὶ τὸν ψευδοθεὸν Βήλ καὶ τὸ τέμενος αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινε μέγαν τινὰ δράκοντα, τὸν ὁποῖον ἐσέβοντο ὡς θεὸν οἱ Βαβυλώνιοι· διὰ τοῦτο ὅμως τὸν ἔβαλαν πάλιν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν ἐκεῖ ἡμέρας ἑξ, ἀδεία τοῦ βασιλέως, τὸν ὁποῖον εἶχε στενοχωρήσει ὁ λαὸς νὰ τοῖς παραδώσῃ τὸν Δανιήλ. Τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς νὰ πενθήσῃ τὸν Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον, ἰδὼν δὲ τὸν Δανιήλ ἐν αὐτῷ καθήμενον ἀβλαβῆ, ἀνεβόησε μεγαλοφώνως· Μέγας εἰ κύριος ὁ Θεὸς τὸν Δανιήλ καὶ οὐκ ἔστι πλήν σου ἄλλος» καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκείθεν, τοὺς δὲ αἰτίους ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον καὶ τοὺς ἔφαγαν οἱ λέοντες παραχρῆμα ἐνώπιόν του.

Προφητεύσας δὲ σαφέστατα ὁ Δανιήλ τὰ περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Μεσσίου καὶ προσδιορίσας μάλιστα καὶ τὸν καιρὸν αὐτῆς, ἐτελεύτησε γέρων καὶ πιστὸς εἰς τὸν Κύριον.

§ 72. Τέλος τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἰουδαίων. (Ἑσδρας Α'. κτλ.)

Κῦρος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, Μήδων, Βαβυλωνίων κ.τ.λ., τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας του ἔτει καὶ ἐβδομηκοστῷ τῆς αἰχμαλωσίας (536 π. Χ.), ἐκήρυξεν εἰς ὅλον τὸ κράτος του τὰ ἑξῆς, «Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, ὅστις μοι ἔδωκε πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, με διέταξε νὰ οἰκοδομήσω ναὸν

αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ· ὅστις λοιπὸν θέλῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἃς ὑπάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ». Οὕτω ἐπληρώθη ἡ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου πρόβρῃσις, εἰπόντος, ὅτι ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ διατάξῃ ταῦτα (Ἡσ. Μδ'. Με'). Εὐθὺς περὶ τὰς 50,000 Ἰουδαίων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαβὶδ καταγομένου Ζοροβάβελ καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰησοῦ, ἐπανηλθον εἰς Ἱερουσαλὴμ, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ, 5400 ὄντα, τὰ ὅποια ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος· εὖρον δὲ αὐτὴν ἔρημον καὶ κατεστραμμένην.

Ἐπανελθόντες εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι, ἤρχισαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Κυρίου, οἱ ἔμποροι τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος ἐχορήγουν τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν καὶ τὸ ἔργον ἐπροχώρει. Ἀλλ' οἱ Σαμαρεῖται, λαὸς ἀνάμικτος ἐκ τῶν παλαιῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἀσσυρίων ἀποίκων, τοὺς ὁποίους εἶχε στείλει ὁ Σαλμανασάρ, ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἐδέχθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς συναδέλφους νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ, παρενέβαλον ἄπειρα ἐμπόδια, συκοφαντοῦντες εἰς τὸν διάδοχον τοῦ Κυρίου Καμβύσῃν αὐτοὺς ὡς λαὸν δῆθεν ἀχάριστον καὶ ἐπαναστατικόν. Ὁ Καμβύσης, ἀκούσας τοὺς λόγους τῶν, ἠκύρωσε τὸ διάταγμα τοῦ πατρὸς του Κυρίου, καὶ οὕτως ἀνεβλήθη ἡ ἐξακολούθησις τῆς οἰκοδομῆς ἐπὶ δέκα καὶ τέσσαρα ἔτη. Βασιλεύοντος δὲ τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάτου, ἐδόθη παρὰ τούτου ἄδεια νὰ οἰκοδομηθῇ ὁ ναὸς, καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐπροστάτευσαν τὰ προνόμια τῶν Ἰουδαίων. Ὁ ναὸς ἐτελειώσε διὰ τῆς προτροπῆς τῶν προφητῶν Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Τὰ ἐγκαίνια δὲ αὐτοῦ ἔγειναν μετὰ πολλῆς κατανύξεως καὶ χαρᾶς. Νεεμίας δὲ ὁ Ἰουδαῖος, ὁ οἰνοχόος τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (Ἀρθασασθᾶ), ἔλαβεν ἄδειαν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐλθὼν ᾠκοδόμησε τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ διωργάνωσε τὸν λαόν. Ὁ δὲ Ἑσδρας, ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς, ἀνέγνωσε πολλάκις εἰς τὸν λαὸν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὤμοσαν ὅλοι νὰ φυλάξωσι τὸν νόμον αὐτόν. Οἱ

Σαμαρείται ἐξηκολούθουν ἀντιπολιτευόμενοι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἱδρυσαν δὲ ὑστέρωτερον καὶ ναὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζὶν, ἀδεία Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ὡς λέγει ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος. Δὲν ὑπῆρχε δὲ οὐδεμία πλέον σχέσις μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων, ὅθεν τὸ «οὐ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.»

Παρατηρητέον ὅτι ὁ ἀνοικοδομηθεὶς ἐν Ἱερουσαλὴμ ναὸς ἦτο κατὰ τι μικρότερος τοῦ προτέρου. Δὲν ὑπῆρχον δὲ πλέον ἐν τούτῳ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης, ἡ βράβδος τοῦ Ἀαρὼν καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μαρτύρια. Ὅθεν καὶ οἱ ἀπομείναντες γέροντες, ἐνθυμούμενοι τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τὴν λαμπρότητα ἔκλαιον.

Παρατηρητέον ἔτι ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιστροφὴν των, οὐδέποτε πλέον ὑπέπεσαν εἰς εἰδωλολατρείαν. Ἡ δυστυχία τοὺς ἐσυνέτισεν. Ἐμμενον δὲ πιστοὶ εἰς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείαν.

§ 73. Ἑσθήρ (Β:βλ. Ἑσθήρ.) Συναγωγαί.

Ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἔμειναν πολλοὶ εἰς τοὺς ξένους τόπους, ὅπου εἶχον ἀπαχθῆ ἐπὶ τῶν αἰχμαλωσιῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν καὶ ἐκεῖ ἐτυραννοῦντο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἡ ἀρετὴ τῶν εὐσεβεστέρων ἐβραβεύετο, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐξῆς ἱστορίας δεικνύεται. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Μαρδοχαῖος, ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμὶν, οἰκῶν ἐν Σούσοις τῆς Περσίας.

Ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης, (ὁ μακρόχειρ), πλείστων χωρῶν ἐξουσιαστὴς γενόμενος, ἐποίησε μέγα συμπόσιον ἐν Σούσοις εἰς τοὺς προύχοντας τοῦ κράτους του, τὸ ὅποῖον πολλὰς ἡμέρας διήρκεσε. Τὴν τελευταίαν ἡμέραν, χάριν ἐπιδείξεως, ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ μὲ ὅλα τῆς τὰ στολίσματα κεκοσμημένη ἡ βασίλισσα γυνὴ του Ἀστί. Αὕτῃ ὁμῶς δὲν κατεδέχθη νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ συμπόσιον· ὅθεν ὁ Ἀρταξέρξης διὰ τὴν παρακοήν της ἀπέβλεπεν αὐτήν. Ἐξέλεξε δὲ ἐξ ὅλων τῶν κορασιῶν ὡς νέαν γυναῖκά του τὴν ὠραιοτάτην κόρην τοῦ βασιλείου· αὕτη δὲ ἦτο ἡ Ἰουδαία Ἑσθήρ, τὴν ὁποίαν, ὀρφανήν, εἶχεν ἀναθρέ-

ψει κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως ὁ εἰρημένος Μαρδοχαῖος, θεῖός της ὢν.

Ὁ Μαρδοχαῖος ἐρχόμενος πᾶσαν ἡμέραν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως ὅπου εἶχεν ὑπηρεσίαν, ἔμαθεν ὅτι δύο εὐνοῦχοι ἐσκέπτοντο νὰ φονεύσωσι τὸν Ἀρταξέρξην καὶ ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸν τὴν συνωμοσίαν διὰ τῆς Ἑσθῆρ· ἐξετάσας δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνακαλύψας τὴν ἀλήθειαν τῆς καταγγελίας, ἐκρέμασε τοὺς εὐνοῦχους. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐγράφη εἰς τὰ χρονικὰ τῆς βασιλείας, ὁ δὲ βασιλεὺς διέταξε τὸν Μαρδοχαῖον νὰ κατοικῇ ἐν τῇ αὐλῇ.

Πρῶτον ἄρχοντα εἶχεν ἀναδείξει ὁ Ἀρταξέρξης ἄνδρα τινὰ ὀνομαζόμενον Ἀμάν. Οὗτος δὲ ἐπεζῆτει νὰ κακοποιήσῃ τὸν Μαρδοχαῖον καὶ τοὺς ὁμογενεῖς του διὰ τὴν κατὰ τῶν δύο εὐνούχων πρᾶξίν του. Τὸν Ἀμάν τοῦτον ἐχρεώστουν νὰ προσκυνῶσι πάντες κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν. Ὁ Μαρδοχαῖος δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν προσκυνήσῃ, διότι τοῦτο ἀντέβαινεν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Ὁργισθεὶς καὶ ἐκ τούτου ὁ Ἀμάν ἀπεφάσισε νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἀρταξέρξου εὐρισκομένους Ἰουδαίους. Κατέπεισε δὲ διὰ ψευδολογιῶν τὸν βασιλέα καὶ ἐδόθη προσταγὴ νὰ φονευθῶσιν εἰς ῥητὴν ἡμέραν ὅλοι οὗτοι.

Μεθὼν ὁ Μαρδοχαῖος τὴν ἀπόφασιν ταύτην, τὴν γνωστοποιεῖ εἰς τὴν Ἑσθῆρ ἵνα παρακαλέσῃ τὸν βασιλέα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ γένους της. Πληροφορηθεὶς παρὰ ταύτης ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡ τοιαύτη διαταγὴ ἐξεδόθη ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀμάν, τὸν μὲν Μαρδοχαῖον, ἀνακαλύψας μάλιστα ἐκ τῶν ἀρχείων, ὅτι ἦτο ὁ σώσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς συνωμοσίας τῶν δύο εὐνούχων, ἐτίμησεν ἐπαξίως καὶ ἀνύψωσεν εἰς μέγα ἀξίωμα, τὸν δὲ Ἀμάν διέταξε νὰ κρεμάσωσιν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν ἀποφασίσει ὁ πονηρὸς οὗτος ἄρχων νὰ κρεμάσῃ τὸν Μαρδοχαῖον. Οὕτως ἡ Ἑσθῆρ ἐγένεεν ἡ αἰτία τῆς σωτηρίας τῶν ὁμογενῶν της. Τὴν σωτηρίαν των ταύτην οἱ Ἰουδαῖοι ἐώρταζον κατ' ἔτος ἐπὶ δύο ἡμέρας.

Ἡ Περσικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, διαρκέσασα ἄχρι

τοῦ 331 ἔτους π. Χ. ἦτο πράξις, ὅθεν ἐπέτρεπεν αὐτοῖς καὶ τὴν κοινωνικὴν τῶν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῶν τῆς θρησκείας τῶν καθηκόντων. Ὁ ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Νεερμὶν ἦτο τὸ σπουδαιότατον τῶν τῆς πολιτείας τῶν προσώπων, ἦτο οἷον ἐθνάρχης, ἔχων περὶ ἑαυτὸν συνέδριον.

Παρεκτὸς δὲ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ, μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ὠκοδομοῦντο αἱ λεγόμεναι *Συναγωγαὶ*, ἧτοι τόποι προσευχῆς, ἐκασταχοῦ τοῦ τόπου, ἐν αἷς συνερχόμενοι οἱ Ἰουδαῖοι προσηύχοντο, ἀνεγινώσκετο νόμος κτλ. Ὁ ἐκάστης Συναγωγῆς προϊστάμενος ἐλέγετο ἀρχισυνάγωγος, ἔχων βοηθοὺς τοὺς λεγομένους πρεσβυτέρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΥΠΟΤΑΓΗ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ κλ.
ΠΡΟΦΗΤΑΙ. ΑΙΡΕΣΕΙΣ.

§ 74. Ἰουδαῖοι ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Καταλυθέντος τοῦ Περσικοῦ κράτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ἐγένετο καὶ ἡ τέως μέρος αὐτοῦ ἀποτελοῦσα Ἰουδαία χώρα τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους.

Τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον ἐλθόντα εἰς Ἱερουσαλήμ ὑπεδέχθη δημοτελῶς ὁ ἀρχιερεὺς. Προσηνέχθη δὲ ὁ μέγας κατακτητῆς εὐσεβῶς πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ τὸν μέγαν ἀρχιερέα καὶ ἐχάρισεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς φόρους κατὰ πᾶν ἔβδομον ἔτος (σαββατικὸν ἔτος), καὶ ἄφησεν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ τηρῶσι τὸ πάτριον θρήσκευμα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ Ἰουδαία ἀπετέλεσε μέρος τοῦ κράτους τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, Πτολεμαίου

τοῦ Σωτῆρος. Ἦρχισε δὲ νὰ διαδίδηται καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὰ ἔθιμα.

Ὁ διάδοχος αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἐν ἔτει 283 π. Χ. κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ τότε ὄντος Ἀθηναίου Δημητρίου τοῦ Φαληρέως, διέταξε καὶ μετεφράσθη ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὑπὸ 72 Ἰουδαίων ἐρμηνευτῶν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη· καὶ ταύτην μετεχειρίζοντο ἕκτοτε ἐν τῇ Συναγωγῇ των οἱ ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι καὶ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ μετάφρασις αὕτη, τὴν ὁποίαν μόνην παραδέχεται ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, λέγεται μετάφρασις τῶν ἑβδομήκοντα.

Ἡ Ἰουδαία διετέλεσεν οὕτως ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου σχεδὸν ἐπὶ ἓνα αἰῶνα. Ἐπειτα περιῆλθεν ὑπὸ τὸν βασιλέα τῆς Συρίας Ἀντίοχον τὸν Γ'. ὅστις ἐξήρесе τοῦ φόρου πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἰερουσαλήμ.

Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Σέλευκος ὁ Δ'. ἠθέλησε νὰ τυλήσῃ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν, ὅθεν ἀπέστειλε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς Ἱερουσαλήμ. τὸν στρατηγὸν τοῦ Ἡλιόδωρον, ἀλλ' ἀπεκρούσθη οὗτος ὑπ' ἀγγέλου διὰ πυρίνης ῥομφαίας ἐντὸς τοῦ ναοῦ, καὶ οὕτως ἐπέστρεψεν ἄπρακτος.

Ἐπὶ τοῦ διαδόχου τοῦ Σελεύκου, Ἀντιόχου τοῦ Δ'. (τοῦ Ἐπιφανοῦς), ἤρξατο φονικωτάτη καταδίωξις. Οἰκοδομήσας οὗτος ἀκρόπολιν εἰς Ἱερουσαλήμ, διεκώλυε τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐκτελῶσι τὰ τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως καὶ ἵδρυσεν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ναοῦ ἄγαλμα τοῦ Διός· οἱ ἐπιμένοντες εἰς τὴν τήρησιν τοῦ νόμου ἐβασανίζοντο. Πολλοὶ εὐσεβεῖς προετίμων νὰ θανατώνωνται παρὰ νὰ παραβαίνωσι τὰ τῆς θρησκείας τῶν πατέρων των.

Ὁ Ἐλεάζαρος ἐνενηκοντούτης γέρων εὐσεβής, ἀναγκαζόμενος νὰ φάγῃ παρὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον κρέας χοίρινον, προετίμησε νὰ βασανισθῇ καὶ ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ μιαιοφαγῇ ἢ καὶ νὰ προσποιηθῇ ὅτι τρώγει, καὶ νὰ δώσῃ παράδειγμα ἀπιστίας εἰς τοὺς νεωτέρους. Ἀπέθανε λοιπὸν μάρτυς ὑπὲρ τῆς πίστεώς του.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἑλεάζαρου ἐμιμήθη ἡ Σολομονὴ μετὰ τῶν ἑπτὰ υἱῶν της. Τοῦ μαρτυρίου τούτων προΐστατο αὐτὸς ὁ Ἀντίοχος. Ἀφ' οὗ βασανίσας καὶ ἀκρωτηριάσας ἀπηνῶς ἐθανάτωσε τοὺς ἕξ ἄλλεπαλλήλως, διότι ἐπέμεναν εἰς τὴν πίστιν των, ἤρχισαν νὰ κολακεύωσι τὸν τελευταῖον καὶ νὰ ὑπόσχωνται εἰς αὐτὸν μεθ' ὄρκων πλοῦτη καὶ τιμὰς. Ἀλλ' ὁ νεανίας οὐδεμίαν εἰς ταῦτα ἔδιδε προσοχήν. Ὁ βασιλεὺς τότε προσεκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ νέου νὰ τὸν συμβουλεύσῃ χάριν τῆς σωτηρίας του, ἀλλ' ἡ γηραιὰ μήτηρ του λέγει εἰς τὸν υἱόν της διὰ τῆς πατρίου γλώσσης: «Ἐγὼ σ' ἐκυοφόρησα, σ' ἐγέννησα καὶ σ' ἐθήλασα, λυπήσου με καὶ μὴ στερῆξῃς νὰ παρεκτραπῇς, μηδὲ νὰ φοβηθῇς τὸν θάνατον· ἀπέβλεπε εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐκεῖνος θὰ σὲ ἀνταμείψῃ». Ἐνθαῤῥυνθεὶς ὁ νέος ὑπέστη τρομερὸν μαρτύριον καὶ ἐθανατώθη· ὕστερον δὲ ἐθανατώθη ὁμοίως καὶ ἡ εὐσεβὴς γυνὴ, μήτηρ αὐτῶν. Ὠνομάσθησαν δὲ οἱ ἑπτὰ οὗτοι Μακκαβαῖοι.

§ 75. Ματθαθίας (Α΄ Μακαβ. 2).

Ματθαθίας ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ γενναῖος καὶ εὐσεβής, βλέπων τὰ δεινὰ ὅσα ἔπασχεν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ παρὰ τῶν ἀσεβῶν βασιλέων, ἀνεχώρησε μετὰ τῶν οἰκείων του, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔπραξαν, ἐξ Ἱερουσαλήμ καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Μωδεῖν, καὶ ἐκεῖθεν ἀγανακτῶν ἐπέβλεπε τὰ δεινὰ τῆς πατρίδος του καὶ ἐθρῆναι. Οὗτος εἶχε πέντε υἱοὺς, Ἰωάννην, Σίμωνα, Ἰούδαν τὸν Μακκαβαῖον, Ἑλεάζαρον καὶ Ἰωνάθαν.

Μετ' οὗ πολὺ ἀπεσταλμένοι τοῦ βασιλέως ἦλθον εἰς Μωδεῖν ἵνα καταστρέψωσι τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συστήσωσι τὰς εἰς τὰ εἰδῶλα θυσίας. Καὶ ὁ μὲν Ματθαθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ διέμειναν πιστοὶ εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων των, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν κατοίκων ἐγκατέλιπε τὸ θυσιαστήριον τοῦ Κυρίου, ἐνδίδον εἰς τὴν βίαν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Ματθαθίας, ἐξ ἀγανακτήσεως ἐφόνευσεν ὄχι μόνον Ἰουδαῖον ἐλθόντα εἰς Μωδεῖν νὰ θυσιάσῃ κατὰ τὴν

προσταγὴν τοῦ βασιλέως δημοσίως εἰς τὰ εἰδῶλα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν καταναγκάζοντα αὐτὸν νὰ θυσιάσῃ κατέστρεψε δὲ καὶ τὸν βωμόν. Ἀνέκραξε δὲ τότε ὁ Ματθαίας: «Πᾶς ὁ ζηλῶν τὸν νόμον καὶ ἰστῶν διαθήκην ἐξελθέτω ὀπίσω μου», καὶ ἔφυγε μετὰ τῶν υἱῶν του εἰς τὰ ὄρη. Πολλοὶ συναχθέντες διὰ νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτοῦ, προσεβλήθησαν παρὰ τῶν βασιλικῶν ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου, διότι προετίμησαν νὰ κατασφαγῶσι παρ' αὐτῶν παρὰ νὰ βεβηλώσωσι τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου ἀντιπολεμοῦντες. Ἐλυπήθη δὲ πολὺ ὁ Ματθαίας διὰ τὸ συμβᾶν τοῦτο, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ πολεμῶσιν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ τὸ σάββατον ἐν ἀνάγκῃ.

Οἱ περὶ τὸν Ματθαίαν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐπληθύνοντο· διὰ τοῦ μικροῦ δὲ αὐτοῦ στρατοῦ ἡδυνήθη νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παρὰ τὸν θεῖον νόμον καὶ νὰ καταστρέψῃ τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων. Δυστυχῶς ὅμως πρὶν ἢ συντελέσῃ τὸν σκοπὸν του, ἀπέθανε. Πρὶν δὲ ἢ ἐκπνεύσῃ συνεβούλευσε τοὺς περιστῶτας οἰκείους νὰ τηρῶσι τὸν νόμον καὶ νὰ θυσιάζωνται ὑπὲρ αὐτοῦ. Συνέστησε δὲ τὸν μὲν υἱόν του Σίμωνα, ὡς διάδοχόν του καὶ σύμβουλον τοῦ λαοῦ, τὸν δὲ ἄλλον υἱόν του Ἰούδαν, τὸν ἐπικληθέντα Μακκαθαῖον, ὡς ὀδηγὸν τοῦ λαοῦ εἰς τὰς μάχας. Ὁ Ματθαίας οὗτος εἶναι ὁ γενάρχης τῆς γενεᾶς τῶν Ἀσσυριανῶν, ὀνομασθείσης οὕτω ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ προπάππου τοῦ Ματθαίου.

§ 76. Ἰούδας ὁ Μακκαθαῖος (Μακκαβ. Α΄.)

Ὁ ἀνδρεῖος Ἰούδας ὁ ἐπονομασθεὶς ἰδίως Μακκαθαῖος μετὰ τῶν συναθροισθέντων περὶ αὐτὸν εὐσεβῶν ὁμογενῶν του ἐδίωξε πανταχόθεν τοὺς ἀπίστους, κατασφάζων ὅχι μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀρνησιθρήσκους Ἰουδαίους. Κατετρόπωσε πρῶτον καὶ ἀπέκτεινε τὸν ἀρχηγὸν στρατοῦ ἀπίστων ἐν Σαμαρείᾳ Ἀπολλώνιον, ἔπειτα δὲ ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Σήρωνα στρατηγὸν τοῦ Ἀντιόχου. Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὥμοσε νὰ ἐξολοθρεύσῃ πάντας τοὺς Ἰουδαίους.

Ὅθεν ἀπέστειλε τὸν συγγενῆ του Λυσίαν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατ' αὐτῶν. Συνάξας οὗτος 40,000 πεζῶν καὶ 7,000 ἱππέων, ἔθεσεν αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Πτολεμαῖον, Γοργίαν καὶ Νικάνορα. Ὁ Ἰούδας, παρασκευάσας τοὺς ἑαυτοῦ διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ θάβρους ἐπὶ τῇ θεόθεν βοηθείᾳ, ἐπολέμησε τούτους ὅλους μὲ ὀλίγους μόνον πολεμιστὰς καὶ διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ κατετρόπωσεν αὐτούς.

Τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος ἐκστρατεύει αὐτὸς ὁ Λυσίας μετὰ 60,000 πεζικοῦ καὶ 5,000 ἱππικοῦ. Τὴν τρομερὰν δὲ ταύτην δύναμιν ἐνίκησεν ὁ Ἰούδας μετὰ 40,000 ἰδικῶν του καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν. Γενόμενος δὲ κύριος τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ, περιέζωσεν εἰς τὸ φρούριον τοὺς κατέχοντας αὐτὸ Σύρους. Καθαρίσας δὲ ἐκ τῶν εἰδωλικῶν βεβηλώσεων καὶ ἐπισκευάσας τὸν ναὸν, ἐνεκαίνισε τὸ νεόδμητον θυσιαστήριον, ἀπείρου λαοῦ εἰς τὰ ἐγκαίνια συρρέουσantos, καὶ συνέστησαν ἑτησίαν ἑορτὴν εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐγκαίνιων τούτων· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς ἀμέμπτου χαρακτῆρος. Τὰ γείτονα ἔθνη, μαθόντα ταῦτα καὶ ὅτι ὠχυρώθη πάλιν ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἐφοβήθησαν, διότι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἀνελάμβανε δύναμιν· ὅθεν ἤρχισαν ἐχθροπραξίας κατ' αὐτοῦ οἱ Ἰδουμαῖοι, οἱ Ἀμορραῖοι καὶ οἱ Ἀμμωνῖται· ἀλλ' ὁ Ἰούδας κτυπήσας αὐτοὺς, τοὺς περιώρισε καὶ τοὺς κατέβαλε καταστρέψας τὰς πόλεις των καὶ τὰ φρούριά των. Μαθὼν τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ Ἀντίοχος, ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ ἴδιος κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἠσθένησε δεινῶς ὑπὸ τῆς λύπης του· καὶ περὶ δὲ καὶ πάσχων ὑπὸ πόνων τῶν ἐντοσθίων του, ἐπέβη ὅμως εἰς τὴν ἁμαξάν του καὶ ἐν ᾧ ἤρχετο δρομαίως, ἔπεσεν ἐκ ταύτης· ὑπὸ πόνων δὲ καὶ λύπης καταληφθεὶς ἀπέθανεν ὀδυνηρότατα. Πρὶν δὲ ἀποθάνῃ, ἐν ᾧ τὸ σῶμά του κατέστη δυσωδέστατον, κηχῆθη εἰς τὸν Θεόν, ἃν τὸν σώσῃ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας του, νὰ ἐπανορθώσῃ ὅσα κακὰ καὶ ζημίας ἔπραξε, νὰ καταστήσῃ ἐλευθέρους τοὺς Ἰουδαίους, καὶ νὰ γείνη καὶ αὐτὸς ὁμόθητος μὲ αὐτούς· ἀλλὰ κατ' οὐδὲν ὠφέλησαν αὐτὸν αἱ τοιαῦται πρὸς ἰδιοτέλειαν μᾶλλον γενόμεναι εὐχαί.

Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, ἐκστρατεύσας

κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ μηδὲν κατορθώσας, ἤναγκάσθη νὰ ποιήσῃ εἰρήνην καὶ νὰ ὑποσχεθῇ εἰς αὐτοὺς ἐλευθερίαν θρησκείας. Ἄλλ' ἡ εἰρήνη αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ· διότι ὁ Ἰούδας πολεμήσας ἐδίωξε ἐκ τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών ἀκροπόλεως τὴν τοῦ ἐχθροῦ φρουράν· ἵνα τὰ τῆς θείας λατρείας ἀπροσκόπτως διενεργῶνται· τότε ὁ νέος βασιλεὺς μετὰ 100,000 πεζῶν καὶ 20,000 ἰππέων καὶ 32 ἐλεφάντων ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Ἰούδα· διὰ τὸ δυσανάλογον δὲ τῶν δυνάμεων ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ κατέλαβε τὴν Ἱερουσαλὴμ· παραχωρήσας δὲ δικαιώματά τινα εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ Ἰουδαίους διὰ συνθήκης, μετέβη εἰς Συρίαν ὅπου εἶχεν ἐκραγῇ ἐπανάστασις.

Ὁ διάδοχος Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος, Δημήτριος ὁ Σωτήρ, ἀνενέωσεν τὰς ἐχθροπραξίας, ἀλλ' ὅμως δις ἡττήθη ὕστερον δὲ ἀπέστειλε μετὰ πολλοῦ στρατοῦ τὸν στρατηγόν του Βακχίδην. Οἱ μετὰ τοῦ Ἰούδα δειλιάσαντες διεσκορπίσθησαν, αὐτὸς δὲ μείνας μετὰ ὀλιγίστων μόνον ἐπολέμησεν, ἀλλ' εἰς τὴν μάχην ταύτην ἔπεσεν ὁ γενναῖος Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἔκραζον θρηνοῦντες. «Πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν Ἰσραήλ»!

§. 77. Ἰωνάθαν, Σίμων, Ἰωάννης ὁ Ὑρκανός. (Μακκαβ. Α').

Μετὰ τὸν ἥρωϊκὸν θάνατον τοῦ Ἰούδα, ἐξελέχθη στρατηγὸς τῶν Ἰουδαίων Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς του· πολλάκις δὲ νικήσας οὗτος τὸν Βακχίδην, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ συνομολογήσῃ μετ' αὐτοῦ εἰρήνην καὶ ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἰουδαίων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰωνάθαν ἐβοήθησε τὸν Ἀλέξανδρον, κηρύττοντα ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Ἀντιόχου, ἀφ' οὗ ἐθανάτωσεν οὗτος τὸν Δημήτριον, ἐχάρισε πλούσια δῶρα εἰς τὸν Ἰωνάθαν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ στέμμα χρυσοῦν καὶ πορφύραν, καὶ διετέλει ὢν ἐν εἰρήνῃ μετ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωνάθαν ἐζήτησε τὴν ἀνανέωσιν τῆς φιλίας τῶν Ῥωμαίων, τὴν ὁποίαν εἶχε ζητήσῃ πρῶτον ὁ Ἰούδας· ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας

περίεργον ἐπιστολήν, ὑπενθυμίζων τὴν φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν αὐτῶν μὲ τοὺς Ἰουδαίους (ἰδ. Μακ. Α'. κεφ. ιβ')· τέλος δὲ ἐδολοφονήθη ὑπὸ Τρύφωνος στρατηγοῦ εἰς Πτολεμαῖδα.

Τὸν Ἰωνάθαν διεδέξατο Σίμων ὁ ἀδελφός του, τελευταῖος τῶν υἱῶν τοῦ Ματταθία, ὅστις, νικήσας τοὺς πολεμίους καὶ ἐκδιώξας αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Σιών, διῆγεν ἐν εἰρήνῃ· συνωμολόγησε δὲ καὶ συμμαχίαν μὲ τοὺς Ῥωμαίους. Ἐξαπατήσας ὅμως αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος ὁ γαμβρός του, διοικήτης τῆς Ἰερικῶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἰερικῶ, ἐδολοφόνησεν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς Ματταθίαν καὶ Ἰούδαν.

Τοῦτον διεδέξατο ὁ σωθεὶς υἱός του Ἰωάννης, ὁ ὀνομασθεὶς Ὑρκανός, διότι καθυπέταξε τοὺς Ὑρκανοὺς. Ἀπήλλαξεν οὕτως τὴν Ἰουδαίαν ὅλως ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν Σύρων· κυριεύσας δὲ καὶ τὴν Σαμάρειαν κατέστρεψεν αὐτὴν καὶ τὸν ἐν ἐν τῷ ὄρει Γαριζεῖν ναὸν, διακόσιά που ἔτη μετὰ τὴν οἰκοδομήν του (§ 72). Βιώσας δὲ εὐδαιμόνως καὶ ἄριστα διοικήσας, ἐτελεύτησεν ἄρξας ἔτη 31.

Τοῦτον διεδέχθη ὁ υἱός του Ἀριστόβουλος, ὁ ἐπικληθεὶς Φιλέλλην, ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὐνοίας του. Οὗτος ὠνομάσθη βασιλεὺς, πρῶτος διάδημα φορέσας μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς Βαβυλῶνος. Πιστεύσας εἰς συκοφαντίας ἐθανάτωσεν ἕνα τῶν ἀδελφῶν του, τὸν Ἀντίγονον, ὃν ὑπερηγάπα. Ἔθεσε δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον τοὺς τρεῖς ἄλλους ἀδελφούς του, τὴν δὲ μητέρα του φυλακίσας, τὴν ἀφῆκε ν' ἀποθάνῃ ἐξ αἰτίας, διότι εἶχεν αὕτη λάβει τὴν ἀρχὴν κατὰ θέλησιν τοῦ Ὑρκανοῦ. Καθυπέταξε δὲ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ παραδεχθῶσι τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον· βασιλεύσας δὲ ἐν ἔτος ἀπέθανεν ὑπὸ φρίκης καὶ λύπης, συνιδὼν ὅτι ἀδίκως ἐφόνευσεν τὸν ἀδελφόν του.

Ἡ χήρα γυνὴ τοῦ Ἀριστοβούλου ἐλευθέρωσε τῶν δεσμῶν τοὺς τρεῖς ἀδελφούς του. Τούτων δὲ ὁ Ἰωαννῆς ὅστις ὠνομάσθη καὶ Ἀλέξανδρος, διεδέξατο τὸν Ἀριστόβουλον· ἦτο δὲ σκληρὸς τοὺς τρόπους, ἐφόνευσεν ἀδελφόν, συγγενεῖς, καὶ ἐξ χιλιάδας ἀνδρῶν, διότι τὸν ἔλεγον υἱὸν αἰχμαλώτου, τοὺς

ἀπέκτεινε, καὶ πολλὰς ἄλλας ὀμότητες διέπραξε. Νοσήσας δὲ ἐκ μέθης ἐπὶ τρία ἔτη ἀπέθανεν· ἔλαβε δὲ τὴν ἀρχὴν ἡ γυνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρα, ἣτις καὶ Σαλώμη ὠνομάζετο, καὶ ἐβασίλευσεν ἐννέα ἔτη.

§ 78. Ὑρκανὸς Β'. Ἡρώδης.

Ἀποθανούσης τῆς Ἀλεξάνδρας, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τῆς Ὑρκανὸς Β'. ἔγεινεν ἤδη μέγας ἀρχιερεὺς, καὶ, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, ἀνεδείχθη καὶ βασιλεὺς. Ὁ δεύτερος υἱὸς τῆς Ἀλεξάνδρας Ἀριστόβουλος, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἤδη συνεννοεῖτο μὲ τοὺς ἀντίπαλους τῶν Φαρισαίων Σαδδουκαίους, δολισθεὶς ἔλαβε τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ὑρκανοῦ, ὅστις εὐχαριστήθη νὰ ζῇ ἀναπαυτικῶς, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην. Εἶχε δὲ κατορθώσει ὁ Ὑρκανὸς νὰ ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν Ῥωμαῖον στρατηγὸν Πομπήϊον, ὅστις προσέβαλε τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὑρκανὸν, εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν. Ὁ Ἀριστόβουλος μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν, ἀλλὰ μετὰ τριῶν μηνῶν ἀντίστασιν ὑπετάγησαν. Ὁ Ὑρκανὸς κατεστάθη πάλιν παρὰ τοῦ Πομπήϊου ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων, τὸν δὲ Ἀριστόβουλον ἀπέστειλε μετὰ τῶν δύο υἱῶν τοῦ δέσμιον εἰς Ῥώμην. Ὁ Ὑρκανὸς εἶχεν ὑπουργὸν τὸν Ἰδουμαῖον Ἀντίπατρον, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς Ἡρώδης προήχθη βαθμηδὸν βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας, ἀντὶ τοῦ Ὑρκανοῦ, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἦσαν ἤδη κύριοι καὶ τῆς Ἰουδαίας.

Πάντες οἱ τοῦ Ἡρώδου ἐχθροὶ ἀπηνῶς ἐθανατώθησαν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐσυλήθη ὁ ναός. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀριστοβούλου Ἀντίγονος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου στρατηγοῦ Ἀντωνίου, εἰς τὸν ὅποιον ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου δέσμιος. Οὗτος ἦτο ὁ τελευταῖος τῶν ἡγεμόνων ἐκ τοῦ γένους τῶν Μακκαβαίων, οἵτινες, ἐπὶ 120 ἔτη, ἔχοντες ἐκ διαδοχῆς ἕκαστος τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡγωνίσθησαν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τῶν καὶ τῆς πίστεώς των ἐνδόξως.

Ὁ Ἡρώδης, ἐκ ξένης τῶν Ἰουδαίων φυλῆς, δὲν ἠδύνατο, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, νὰ ᾔῃ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Διὰ νὰ καταβάλῃ δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασιν, ἔγεινε σκληρὸς καὶ αἱμοδόρος· ἔσφαξε πάντα σχεδὸν τὰ μέλη τοῦ συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων καὶ ὕστερον ἐθανάτωσε τὸν γέροντα Ὑρκανὸν, τὸν γυναικάδελφόν του Ἀριστόβουλον, ὅστις ἦτο ὁ μόνος περισσθεὶς ἀπόγονος τῆς τῶν Ἀσαμοναίων γενεᾶς, ἐφόνευσε καὶ τὴν πενθεράν του Ἀλεξάνδραν καὶ τὴν γυναῖκά του Μαριάμνην, καὶ μετὰ τούτους ἐθανάτωσε τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμνης δύο υἱοὺς του Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον· πέντε δὲ ἡμέρας πρὶν ἀποθάνῃ διέταξε καὶ ἐθανάτωσαν τὸν μεγαλύτερον τῶν υἱῶν του Ἀντίπατρον. Οὕτω, βασιλεύσαντος ὑποτελῶς εἰς τοὺς Ῥωμαίους τοῦ μὴ Ἰουδαίου Ἡρώδου, ἐξέλιπον οἱ ἐξ Ἰούδα ἄρχοντες καὶ ἡγγικεν ἤδη ὁ χρόνος τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου, κατὰ τὴν περὶ τούτου προφητείαν τοῦ Ἰακώβ. (Σελ. 29 § 19.)

§ 79. Οἱ δέκα καὶ ἑξ προφῆται.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εὐρίσκομεν ἄνδρας θεῖα ἐπιφωτίσει προλέγοντας τὰ μέλλοντα, ιδίως δὲ καὶ κυρίως τὰ περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου θεανθρώπου καὶ τῶν περιστάσεων τούτου κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον του καὶ τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας. Οὗτοι καὶ ἐκήρυττον καὶ ἐδίδασκον καὶ καθωδήγουν καὶ ἐστήριζον τὸν λαὸν εἰς τὴν τήρησιν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπέπληττον αὐτὸν ὅταν παρεξέκλινε τῆς ὀρθοδοξίας. Οὗτοι ἀπεστέλλοντο παρὰ Θεοῦ εἰς κρίσιν βασιλέων, καὶ ἠλεγχον αὐτοὺς διὰ τὰς παρανομίας των. Ἦσαν ἐν γένει ἀπόστολοι τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄργανα αὐτοῦ ἵν' ἀποκαλύπτωσι ταῖς ἀνθρώποις τὸ θέλημά του, καὶ ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἦτο τὸ κυριώτατον τῶν ἔργων των.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἔχομεν τὰ βιβλία δέκα καὶ ἑξ μόνον προφητῶν, Ἡσαΐου, Ἰερεμίου, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, Ὡσηέ, Ἰωήλ, Ἀμώς, Ἀβδίου, Μιχαίου, Ἰωνᾶ, Ναούμ, Ἀββα-

κούμ, Σοφονίου, Ἀγγαίου, Ζαχαρίου καὶ Μαλαχίου. Τούτων δὲ οἱ μὲν πρῶτοι τέσσαρες λέγονται μεγάλοι ἢ μεῖζονες προφηταί, οἱ δὲ ἄλλοι δώδεκα μικροὶ ἢ ἐλάσσονες. Ἡ τοιαύτη διάκρισις προέρχεται ἴσως ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν βιβλίων αὐτῶν.

Τούτων τῶν δέκα καὶ ἑξ προφητῶν ἀρχαιότεροι ἦσαν ὁ Ὡση, ὁ Ἰωήλ, ὁ Ἀμώς καὶ ὁ Ἰωνᾶς.

1. Ὁ Ὡση ἐπροφήτευσεν ἐπὶ τῶν βασιλείων Ἰούδα Ἀζαρίου, Ἰωάθεμ, Ἀχαζ καὶ Ἐζεκίου καὶ τῶν τούτοις συγχρόνων βασιλείων Ἰσραήλ, Ἱεροβοάμ Β' καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἄχρι τῆς καταστροφῆς τῆς Σαμαρείας

2. Ὁ Ἰωήλ ἐπροφήτευσεν τὴν καταστροφὴν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα καὶ τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους ἀποστολὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

3. Ὁ Ἀμώς ἤκμασεν ὡς προφήτης ἐπὶ τοῦ Ἀζαρίου κ.λ. καὶ ἀπέθανε μικρὸν πρὸ τῆς βασιλείας Ἱεροβοάμ τοῦ Β

4. Τὰ περὶ Ἰωνᾶ εἶδαμεν ἐν § 64.

5. Ὁ Ὁβδιού φαίνεται ὅτι ἐπροφήτευσεν ἐπὶ Ἀχαζ, προσεῖπεν τὴν καταστροφὴν τῶν Ἰδουμαίων.

6. Ὁ Μιχαίας ἦτο ἐπὶ τῶν βασιλείων Ἐζεκίου καὶ Μανασσῆ. Οὗτος προσεῖπε τὴν καταστροφὴν τῆς Σαμαρείας καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίας ἐκ Βηθλεὲμ κ.λ.

7. Ὁ Ἡσαίας ἐπροφήτευσεν ἐπὶ τῶν βασιλείων Ὀζίου, Ἰωάθαμ, Ἀχαζ καὶ Ἐζεκίου. Οὗτος προσεῖπε τόσον σαφῶς τὰ περὶ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ὥστε ὠνομάσθη πέμπτος εὐαγγελιστής.

8. Ὁ Ναούμ ἐπροφήτευσεν μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας Ἰσραήλ. Προσεῖπε δὲ οὗτος καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευῆ.

9. Ὁ Ἀββακούμ ἤκμασεν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, προσεῖπε τὴν αἰχμαλωσίαν ὑπὸ τῶν Χαλδαίων (τῆς Βαβυλῶνος).

10. Ὁ Σοφονίας ἐπροφήτευσεν ἐπὶ Ἰωσίῳ φοβερίζει τοὺς Ἰουδαίους πεσόντας εἰς εἰδωλολατρείαν. Προσεῖπε δὲ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν.

11. Ὁ Ἱερεμίας ἤρχισε νὰ προφητεύῃ ὀλίγον πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Προεῖπε τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕστερον καταστροφὴν τῆς Βαβυλώνος. Διὰ τῶν θρήνων του θρηνεῖ τὰ δυστυχήματα τοῦ Ἰούδα καὶ συμβουλεύει τὴν διὰ τῆς μετανοίας σωτηρίαν.

12. Ὁ Ἰεζεκιήλ ἀπήχθη μετὰ Ἰωακείμ τοῦ βασιλέως αἰχμάλωτος εἰς Βαβυλώνα. Προεῖπε τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ. Πολλὰ περὶ τοῦ Μεσσίου.

13. Δανιήλ ἔδε Κεφ. IB', τῆς ἱστορίας ταύτης.

14. Ὁ Ἀγγαῖος ἐπροφήτευσεν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας· προεῖπε τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ. Προέτρεπε δὲ τοὺς Ἰουδαίους νὰ σπεύδωσιν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Ναοῦ.

15. Ὁ Ζαχαρίας σύγχρονος τοῦ Ἀγγαίου ἐπροφήτευσεν ἐν Ἰουδαίᾳ περὶ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου· περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐσύσταινε τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

16. Ὁ Μαλαχίας ἦτο ὁ τελευταῖος τῶν προφητῶν, 400 περίπου ἔτη π. Χ. Προεῖπε τὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου. Κατέκρινε δὲ καὶ τὴν πλεονεξίαν τῶν ἱερέων.

§ 80. Αἵρέσεις.

Μετὰ τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιστροφὴν τῶν φαίνονται δημιουργηθεῖσαι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις διάφοροι θρησκευτικαὶ αἵρέσεις καὶ κόμματα. Ἐκ τούτων μνημονεύονται ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ αἱ ἑξῆς.

α) Οἱ Φαρισαῖοι. Οὗτοι ἀπετέλουν τὴν κυριωτέραν τῶν αἱρέσεων. Παρεδέχοντο τὰς παραδόσεις καὶ ἐθεώρουν αὐτὰς ὡς ἰσοδυνάμους μὲ τὴν ἁγίαν Γραφὴν. Ἐπίστευον ὅτι αὐτοὶ ἦσαν δίκαιοι καὶ κατεφρόνουν τοὺς ἄλλους (Λουκ. IH. 9). Ἐφερον φυλακτήρια καὶ ἄλλας ἐξωτερικὰς διακρίσεις. Ἐν ᾧ δὲ ἐπηγ-

γέλλοντο ἀγιότητα, ἦσαν ὑποκριταί, μεμψίμοιροι, φιλάργυροι καὶ ὑπερήφανοι. Ἐκ τῆς αἵρέσεως ταύτης ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν λεγομένων γραμματέων καὶ νομοδιδασκάλων. Πολλάκις ἤλεγξε τούτους ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

6) Οἱ Ἑσσηνοὶ ἢ Ἑσσαῖοι. Οὗτοι ἦσαν κλάδος τῶν Φαρισαίων. Ὁ βίος ὅμως αὐτῶν ἦτο ἀσκητικὸς καὶ ἦσαν ἐλιγώτερον ὑποκριταί. Οὗτοι δὲν μνημονεύονται ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ, οὐδ' ἐμνημονεύθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ὅπως αἱ ἄλλαι τῶν συγχρόνων αἵρέσεων. Κατεφρόνουν τὸν πλοῦτον καὶ εἶχον τὴν περιουσίαν τῶν κοινῇ, ἔζων μακρὰν τοῦ κόσμου ἐν ταῖς λεγομέναις ἐρήμοις καὶ συνέτρωγον, ἦσαν φιλαλήθεις ἡσυχολοῦντο δὲ εἰς τὴν ἱατρικὴν, ἐτήρουν αὐστηρῶς τὸ σάββατον, ἀπέφευγον δὲ τὸν γάμον.

γ) Οἱ Σαδδουκαῖοι. Ἦσαν εἶδος θεϊστῶν. Οὗτοι ἀπέρριπτον τὰς παραδόσεις, ὡς μὴ ἐχούσας θεῖον κύρος, ἀλλ' ἀπεδέχοντο τὰς ἀσεβεῖς ἰδέας τῶν Ἐπικουρείων καὶ ἄλλων ἐθνικῶν. Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης παρεδέχοντο μόνον ὡς Ἱερὰν τὴν Πεντάτευχον. Δὲν ἐπίστευον εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν, ἤρνοῦντο τὴν ὑπαρξίν ἀγγέλων καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασίαν. Ἐδέχοντο ὑπαρξίν Θεοῦ, ἀλλ' ἀπέρριπτον τὸ δόγμα τῆς ἀμοιβῆς καὶ τιμωρίας ἐν μελλούσῃ ζωῇ. Ἡ αἵρεσις αὕτη ἦτο ὀλιγάριθμος, ἀλλ' οἱ αἵρεσιῶται πλούσιοι καὶ ἐπιφανεῖς ἦσαν δὲ φιλοδίκαιοι καὶ φιλόνομοι.

δ) Οἱ Ἑρωδιανοὶ λεγόμενοι ἦσαν μᾶλλον πολιτικὸν κόμμα ἢ θρησκευτικὴ αἵρεσις. Ἐνήργουν τελετὰς ἐθνικὰς ἀναμιξ μετὰ τῆς θρησκείας τῶν Ἰνα ἀρέσωσι τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Ἦσαν δὲ καὶ πολέμιοι τῶν Φαρισαίων.

ε) Οἱ Σαμαρεῖται δι' οὓς λόγους εἶπομεν ἐν § 60 καὶ 72 ἐθεωροῦντο σχισματικοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.



ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΧΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

§ 81. Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Εὐαγγελισμὸς τῆς Παρθένου Μαρίας. (Λουκ. Α').

Ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ ἐξ Ἰδουμαίας βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἔζη ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἔχων γυναῖκα ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀαρὼν, ὀνόματι Ἐλισάβετ. Ἦσαν δὲ ἀμφοτέρωι δίκαιοι καὶ ἄμεμπτοι, δὲν εἶχον δὲ τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦτο στειρά, γέροντες δὲ πλέον καὶ οἱ δύο. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς σειρᾶς τῆς ἐφημερίας τοῦ Ζαχαρίου, ἔπεσεν ὁ κληρὸς εἰς αὐτόν, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ θυμιάσῃ εἰς τὸν ναόν. Ἐν τῷ δὲ ἐθυμιάζῃ καὶ ὁ λαὸς ἔξω προσηύχετο, ὡφθη εἰς αὐτόν Ἄγγελος Κυρίου, ὁ Γαβριήλ, καὶ ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν φοβηθέντα ἐκ τῆς ἐμφανίσεώς του Ζαχαρίαν, ὅτι εἰσηκούσθη ἡ δέησις αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ του Ἐλισάβετ θὰ γεννήσῃ υἱὸν τὸν ὁποῖον νὰ ὀνομάσῃ Ἰωάννην, ὅστις θὰ ἦναι μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ ἐκ κοιλίας μητρὸς πλήρης ἁγίου πνεύματος καὶ θὰ ἐτοιμάσῃ τῷ Κυρίῳ τὸν λαόν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ζαχαρίας ἐζήτησε σημεῖον παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς θ' ἀποκτήσῃ παιδίον ἀφοῦ ἦσαν πρεσβύται καὶ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ του, ὁ Ἄγγελος τῷ εἶπεν «Θὰ ἦσαι ἄφωνος ἄχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ γίνωσι τὰ ἐπαγγελθέντα, διότι δὲν ἐπίστευες εἰς τοὺς λόγους μου, οἵτινες θέλουσι πληρωθῇ εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.

Ἀφοῦ συνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς ἐφημερίας τοῦ Ζα-

χαρίου, μετέβη εἰς τὸν οἶκόν του. Ἐν τῷ ὠρισμένῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ἑλισάβετ ἔτεκε τῷ ὄντι υἱόν. Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς περιτομῆς του, ἤτοι τὴν ὀγδόην μετὰ τὴν γέννησίν του, ἔγραψεν ὁ πατήρ εἰς πινακίδιον Ἰωάννης νὰ ὀνομασθῇ τὸ παιδίον. Εὐθὺς δὲ τότε ἤρχισε καὶ νὰ ὀμιλῇ ὁ Ζαχαρίας. Πάντες δὲ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ παιδὸς, πρεσβυτέρων ὄντων τῶν γονέων, καὶ ἠπόρουν τί ἄρα θὰ γείνη τὸ οὕτω γεννηθὲν παιδίον. Ὁ δὲ πατήρ του Ζαχαρίας, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, ἐπροφῆτευσε περὶ τοῦ τέκνου του, ὅτι ἔσται πρόδρομος τοῦ Κυρίου. Τοῦτο δὲ ἠύξανε καὶ ἐκραταιοῦτο καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἦτο μὲ αὐτὸ, διέτριβε δὲ εἰς τὰς ἐρήμους.

Τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Ἑλισάβετ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ αὐτὸς ἄγγελος Γαβριήλ εἰς τὴν πόλιν τῆς Γαλιλαίας Ναζαρέτ πρὸς παρθένον τὴν Μαρίαν (Μαριάμ.) μεμνηστευμένην μὲ ἄνδρα ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαβὶδ, ὀνόματι Ἰωσήφ. Εἰσελθὼν πρὸς ταύτην ὁ ἄγγελος εἶπε: «Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὲ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί». Ἡ παρθένος ἐταράχθη καὶ ἠπόρει τί τάχα νὰ ἐσήμενεν ὁ χαιρετισμὸς οὗτος; Ὁ ἄγγελος τότε ἐδήλωσε τῇ ἁγίᾳ παρθένῳ τὰ τῆς ἀποστολῆς του, ὅτι δηλαδὴ θὰ γεννήσῃ υἱὸν ἐκ πνεύματος ἁγίου, ὅστις θὰ κληθῇ υἱὸς Θεοῦ· ἐγνωστοποίησε δὲ αὐτῇ καὶ τὰ περὶ τῆς Ἑλισάβετ, ἥτις ἦτο συγγενὴς τῆς Μαρίας. Πιστεύουσα καὶ παραδεξαμένη τὴν θείαν βουλήν καὶ ἀγγελίαν ἡ παρθένος, εἶπε τῷ Ἀγγέλῳ «Ἰδοὺ, ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου». Καὶ οὕτω ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἀγγελος.

§ 82. Γέννησις τοῦ Χριστοῦ. Περιτομή. Ὑπαπαντή. (Λουκ. Α'. Β').

Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐγκυμοσύνης τῆς ἁγίας παρθένου, ἐξῆλθε πρόσταγμα παρὰ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης, ν' ἀπογραφῶσιν ὀνομαστὶ πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου

μέρος ἀπετέλει τότε καὶ ἡ Ἰουδαία. Ὄφειλε δ' ἕκαστος ἐλθὼν νὰ γραφῇ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του. Ἐπόμενος τῷ προστάγματι τούτῳ ὁ μνηστήρ τῆς παρθένου Μαριάμ. Ἰωσήφ ἦλθε μετὰ ταύτης ν' ἀπογραφῶσιν εἰς τὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐπειδὴ κατήγετο ἐκ τοῦ γένους Δαβὶδ, οὗτινος ἰδιαιτέρα πατὴρ ἦτο ἡ Βηθλεὲμ αὕτη, ἥτις καὶ πόλις Δαβὶδ διὰ τοῦτο ἐλέγετο. Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν ἐκεῖ, συμπληρωθεῖσων τῶν τῆς ἐγκυμοσύνης ἡμερῶν, ἔτακεν ἡ παρθένος τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο τόπος ἐν τῷ καταλύματι αὐτῶν, τὸν ἀνέκλινεν ἐν τῇ φάτνῃ. Οἱ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ὄντες ποιμένες, φυλάσσοντες νύκτα ἔξω τὰ ποίμνιά των, εἶδον τότε ἄγγελον καὶ λάμψιν Κυρίου περὶ αὐτοὺς καὶ ἐφοβήθησαν πολύ. Ὁ ἄγγελος ἐγνωστοποίησεν αὐτοῖς τότε τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ὡς Σωτῆρός τοῦ λαοῦ, καὶ τοῖς εἶπε ποῦ ἔκειτο τὸ βρέφος. Μετὰ τοῦ ἀγγέλου δὲ τούτου εἶδον πλῆθος στρατοῦ οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» Ἀπελθόντες οἱ ποιμένες μετέβησαν εἰς Βηθλεὲμ καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ, καὶ ἐπέστρεψαν δοξάζοντες καὶ αἰνούντες διὰ ταῦτα τὸν Θεόν.

Διαγενομένων δὲ ὀκτὼ ἡμερῶν, περιέτεμον, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, τὸ παιδίον καὶ τὸ ὠνόμασαν Ἰησοῦν, ὅπως εἶχεν εἰπῇ ὁ Ἄγγελος ἐν τῷ εὐαγγελισμῷ εἰς τὴν παρθένον.

Τὴν τεσσαρακοστὴν δὲ ἡμέραν ἀνήγαγον, κατὰ τὸν νόμον, εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν Ἰησοῦν νὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ, ὡς πρωτότοκον καὶ προσενέγκωσι τὴν ὠρισμένην θυσίαν (§ 23. σελ. 37) ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν.

Ἐπῆρχε τότε δίκαιός τις καὶ εὐλαβὴς ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὀνόματι Συμεών, προσδεχόμενος παρηγορίαν εἰς τὸ γένος του τοὺς Ἰσραηλῖτας· ἦτο δὲ καθωρισμένον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ μὴ ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. Ἐλθὼν δὲ, ἐκ πνεύματος ἁγίου ὁρμηθεὶς, εἰς τὸν ναὸν ὅτε εἰσῆγον τὸν Ἰησοῦν, καὶ δεξάμενος τοῦτον ὁ Συμεὼν ἐδό-

ξασε τὸν Θεόν, διότι εἶδε τὴν ποθουμένην σωτηρίαν καὶ ἐζήτησε πλέον παρὰ Θεοῦ ν' ἀποθάνῃ. Προεφήτευσε δὲ τῇ παρθένῳ τὴν λύπην ἣν ἤθελε πάθει ἐκ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου διὰ τῆς ἐξῆς ῥήσεως «Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία.»

Εὐρέθη δὲ ἐν τῷ ναῷ καὶ γηραιά τις προφῆτις, ὀνόματι Ἄννα, θυγάτηρ Φανουήλ, καὶ ἐκήρυξε, ἰδοῦσα τὸν Κύριον, τὴν δι' αὐτοῦ ἐλθοῦσαν λύτρωσιν εἰς τὸν Ἰσραήλ.

§ 83. Μάγοι. Φυγὴ εἰς Αἴγυπτον· νηπίων σφαγὴ· παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ (Ματθ. Β'. Λουκ. Β').

Ἐκτακτος ἀνατολὴ ἀστέρος ἐδήλωσεν εἰς Μάγους ἐν τῇ ἀνατολῇ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁδηγοῦμενοι οὗτοι ὑπὸ τοῦ Ἀστέρος ἦλθον εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκεῖ ἐπηρώτων ποῦ εἶναι ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Ἀκούσας τὰ περὶ τούτου ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης (§ 78) ἐταράχθη ὡς καὶ πάντες οἱ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἐξετάσας δὲ καὶ μαθὼν παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων ὅτι ὁ Χριστὸς γεννᾶται ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐκάλεσε τοὺς μάγους καὶ ἐξηκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸ χρόνον τῆς τοῦ ἀστέρος ἐπιφανείας· τοὺς ἀπέστειλε δὲ εἰς Βηθλεὲμ, παραγγείλας νὰ ἀπαγγείλωσιν εἰς αὐτὸν ὅταν εὑρωσι τὸ παιδίον, ἵνα καὶ οὗτος ἐλθὼν τὸ προσκυνήσῃ. Ὁδηγηθέντες διὰ τοῦ Ἀστέρος οἱ Μάγοι, ὃν εἶδον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀνεῦρον τὸν Ἰησοῦν, τὸν προσεκύνησαν καὶ προσήνεγκον αὐτῷ δῶρα χρυσὸν καὶ λίθον καὶ σμύρναν. Παραγγελοῦντες δὲ κατ' ὄναρ νὰ μὴ ἐπανέλθωσι πρὸς τὸν Ἡρώδην, ἀνεχώρησαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν δι' ἄλλης ὁδοῦ.

Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἄγγελος Κυρίου παραγγέλλει κατ' ὄναρ εἰς τὸν Ἰωσήφ νὰ παραλάβῃ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ νὰ φύγῃ εἰς Αἴγυπτον, ἐκεῖ δὲ νὰ περιμένῃ νέαν παραγγελίαν, διότι ὁ Ἡρώδης ἐμελλε νὰ ζητήσῃ τὸ παιδίον ἵνα τὸ φονεύσῃ. Ἐγερθεὶς ὁ Ἰωσήφ ἐνήργησε τοῦ ἀγγέλου τὴν παραγγελίαν. Ὁ Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν

Μάγων, ἐθυμώθη πολὺ καὶ ἀποστείλας ἐφόνευσε πάντας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῆς παῖδας ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω.

Τελευτήσαντος τοῦ Ἡρώδου διατάσσεται πάλιν ὁ Ἰωσήφ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου κατ' ὄναρ καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν γῆν Ἰσραήλ· ἐκατοίκησε δὲ εἰς τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ πόλιν Ναζαρέτ, δι' ὃ, καὶ κατὰ προφητείαν, ἐκλήθη Ναζωραῖος ὁ Ἰησοῦς.

Γενομένου τοῦ Ἰησοῦ δωδεκαετοῦς, ἀνέβησαν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς κατ' ἔτος ἐποιοῦν διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα, μετ' αὐτοῦ ἡ μήτηρ του Μαριάμ καὶ ὁ Ἰωσήφ. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσαν αἱ ἡμέραι τῆς ἑορτῆς καὶ ἐπέστρεφον οἴκαδε, ὃ Ἰησοῦς ἔμεινεν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἡ δὲ μήτηρ του καὶ ὁ Ἰωσήφ ἐνόμιζον ὅτι ἦτο μετὰ τῆς συνοδείας τῶν συνοδοιπόρων των· ἐν ᾧ δὲ εἶχον ἤδη προχωρήσει ἡμέρας ὁδὸν, τὸν ἐζήτησαν μετὰ τῶν συγγενῶν· μὴ εὐρόντες δὲ αὐτὸν, ἐπανήλθον εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ μετὰ τριήμερον ἔρευναν, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθήμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν μητέρα του εἶπεν ἀποκρινόμενος εἰς τὰς περὶ τῆς ἀπουσίας του παρατηρήσεις της, «Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με». Ἡ ἀπόκρισις αὕτη δὲν ἐννοήθη παρὰ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαριάμ. Ἐν τούτοις κατέβη μετ' αὐτῶν εἰς Ναζαρέτ καὶ ἦν ὑποτασσόμενος εἰς αὐτούς. Ἡ μήτηρ του διετῆρει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προώδευε κατὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν χάριν παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

§ 84. Κήρυγμα Ἰωάννου, Βάπτισις τοῦ Σωτῆρος.
Πειρασμός. (Μαθ. Γ'. Μάρκ. Α'. Λουκ. Γ'. Ἰωάν. Α'.)

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγένετο τριακονταετῆς ἤδη, Ἰωάννης ὁ τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἑλισάβετ ἐξ ἐπαγγελίας υἱός, λαβὼν ἐντολὴν θεόθεν, ἦλθεν εἰς τὴν περιχώρον τοῦ ποταμοῦ

Ἰορδάνου, εἰς τὴν λεγομένην ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκήρυττε λέγων «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ δὲ καὶ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς περιχώρου τοῦ Ἰορδάνου ἤρχοντο πολλοὶ καὶ ἐβαπτίζοντο παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην τὸ λεγόμενον βάπτισμα μετανοίας, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας των. Συνεβούλευε δὲ πάντας νὰ ποιῶσι καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας των, λέγων, ὅτι πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καλὸν καρπὸν ἐκκόπτεται καὶ βάλλεται εἰς τὸ πῦρ. Ἐπειδὴ δὲ τινες διελογίζοντο μήπως εἶναι αὐτὸς ὁ περιμενόμενος Μεσσίας, ὁ Ἰωάννης ἐκήρυξεν, ὅτι κατόπιν του ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός του, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ κύψῃ καὶ λύσῃ τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων του, ὅστις ἔμελλε νὰ βαπτίσῃ αὐτοὺς ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ἐφόρει δὲ ὁ Ἰωάννης τρίχινον φόρεμα καὶ ἦτο ἐξωσμένης ζώην δερματίνην· ἔτρωγε δὲ ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην διὰ νὰ βαπτισθῇ παρ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ἐμπόδιζε τὸν Ἰησοῦν λέγων, «Ἐγὼ ἔχω χρεῖαν νὰ βαπτισθῶ παρὰ σοῦ». Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Ἄφες ἄρτι, διότι πρέπον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκπληρώσωμεν πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίνει αὐτὸν ὁ Ἰωάννης. Βαπτισθεὶς οὕτως ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδοὺ ἤνοιξαν ἡ οὐρανοὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἶδεν ὁ Ἰωάννης τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ἐν σωματικῷ εἶδει ὡς περιστεράν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν. Ἠκούσθη δὲ καὶ φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ λέγουσα, «Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα».

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἵνα πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Νηστεύσας δὲ ἐκεῖ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ὕστερον ἐπεινάσε. Τότε ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ πειράζων καὶ λέγει, «Ἄν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ νὰ γείνωσιν ἄρτοι οἱ λίθοι οὗτοι», ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, «Γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ». Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν

ἀγίαν πόλιν (Ἱερουσαλήμ) καὶ ἀναβιβάσας αὐτὸν εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ λέγει εἰς αὐτὸν, «Ἄν εἶσαι υἱὸς Θεοῦ, ῥίψου κάτω, διότι εἶναι γεγραμμένον, ὅτι θὰ διατάξῃ τοὺς ἀγγέλους τοῦ νὰ σὲ λάβωσιν εἰς χεῖράς των, ἵνα μὴ προσκόψῃς εἰς λίθον τὸν πόδα σου». Ἀλλ' εἶναι γεγραμμένον, λέγει ὁ Ἰησοῦς, καὶ νὰ μὴ ἐκπειράζῃς Κύριον τὸν Θεόν σου. Τελευταῖον ἀνάγει τὸν Ἰησοῦν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ δεικνύων ἐκεῖθεν ὅλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν λέγει, «Θά σοι δώσω ταῦτα πάντα, ἃν πεσὼν προσκυνήσῃς με». Τότε λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, διότι εἶναι γεγραμμένον, «Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις». Τότε ἀφίνει αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἐλθόντες ἄγγελοι Κυρίου ὑπηρετοῦν τὸν Ἰησοῦν.

§ 85. Μαρτυρία Ἰωάννου περὶ Χριστοῦ. Πρῶτοι μαθηταί, καὶ πρῶτον θαῦμα. (Ἰω. Α. Β.)

Οἱ Ἱερεῖς καὶ Λευῖται ἀπέστειλαν ἐξ Ἱεροσολύμων νὰ ἐρωτήσωσι τὸν Ἰωάννην τίς ἦτο. Ὁ Ἰωάννης ὁμολόγησεν, ὅτι δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οὔτε ὁ Ἡλίας, οὔτε ὁ προφῆτης, ἀλλ' ὁ προπαρασκευαστὴς τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ· εἶπε δὲ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἤδη μεταξὺ των. Ταῦτα ἔγειναν ἐν Βηθαβαρᾷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε. Τὴν ἐπαύριον ἰδὼν ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν λέγει, «Ἴδε ὁ ἁμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» καὶ ἐβεβαίωσεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Τῇ ἐπαύριον δύο ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰωάννου ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἔμειναν παρ' αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Εἰς τούτων ἦτο ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σίμωνος Πέτρου Ἀνδρέας. Τὸ ἑσπέρας εὐρὼν ὁ Ἀνδρέας Σίμωνα τὸν ἀδελφόν του, λέγει εἰς αὐτὸν «Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν» καὶ φέρει αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις παρατηρήσας τὸν Σίμωνα λέγει, Σὺ εἶσαι Σίμων ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ, εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ὀνομάζῃσαι Πέτρος. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Ἰησοῦς εὕρισκει τὸν Φίλιππον καὶ τῷ λέγει «Ἀκολούθει

μοι». Ὁ Φίλιππος ὑπήκουσεν. Εὐρὼν δὲ ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ τῷ λέγει, «Ὅν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφηταὶ εὐρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ». Ὁ Ναθαναὴλ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἰδὼν αὐτὸν λέγει, «Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχει δόλος». Ὁ Ναθαναὴλ λέγει «Πόθεν με γνωρίζεις;» Ὁ Ἰησοὺς ἀποκρίνεται, Πρὶν σὲ καλέσῃ ὁ Φίλιππος σὲ εἶδα ὄντα ὑπὸ τὴν σκῆν». Τότε ὁ Ναθαναὴλ λέγει, «Διδάσκαλε, σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ». Ὁ Χριστὸς δ' ἐπρόσθεσεν, «Πιστεύεις δι' ὅ,τι σοὶ εἶπον· θὰ ἴδῃς ὅμως μεγαλείτερα πράγματα. Βεβαίως σὰς λέγω ὅτι ἀπὸ τοῦδε θὰ ἴδῃτε τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,» Οὗτοι λοιπὸν ἦσαν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔγεινε γάμος ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ· προσεκλήθη δὲ εἰς αὐτὸν καὶ ὁ Ἰησοὺς μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἐπειδὴ δὲ ἐτελείωσεν ὁ οἶνος καὶ ἡ ἁγία παρθένος μήτηρ αὐτοῦ παρετήρησε τοῦτο, τὸ ἀνήγγειλεν ἐπ' ἐλπίδι ἀναπληρώσεως εἰς τὸν Ἰησοῦν· παρήγγειλε δὲ εἰς τοὺς ἐν τῷ γάμῳ διακονούντας νὰ πράξωσι καθὼς τοῖς εἶπη ὁ Κύριος ἡμῶν. Ὁ δὲ Ἰησοὺς Χριστὸς διέταξε καὶ ἐπλήρωσαν ὕδατος ἐξ λιθίνους ὑδρίας μεγάλας, μετέβαλε δὲ τὸ ἐν αὐταῖς ὕδωρ εἰς οἶνον ἐξαίρετον.

Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον θαῦμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐποίησεν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, δι' οὗ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

§ 86. Οἱ πωληταὶ διώκονται τοῦ ναοῦ. Ὁ Νικόδημος.
(Ἰω. Γ'. Λουκ. Γ'. Ματθ. ΙΔ').

Πλησιάζοντος ἤδη τοῦ Πάσχα, ὁ Ἰησοὺς ἦλθεν ἐκ Καπερναοῦμ, ὅπου εἶχε μεταβῆ μετὰ τὸν ἐν Κανᾷ γάμον, εἰς Ἱεροσόλυμα· ἐκεῖ δὲ εὐρὼν εἰς τὸ ἱερόν τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς καὶ τοὺς ἀργυραμοιβοὺς, ἐδίωξε πάν-

τας αὐτοὺς ἐκείθεν καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ κατέρριψε τὰς τραπέζας τῶν ἀργυραμοιβῶν λέγων, «Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου». Οἱ Ἰουδαῖοι εἶπον εἰς αὐτὸν τότε, τί σημεῖον (τῆς ἐξουσίας σου) δεικνύεις ποιῶν ταῦτα; Ὁ Ἰησοῦς δὲ ἀπεκρίθη, «Καταστρέψατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἐγείρω» (ἐννοῶν τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ τὴν τριήμερόν του ἀνάστασιν).

Μεταξὺ δὲ τῶν Φαρισαίων ὑπῆρχέ τις ὀνόματι Νικόδημος, ἀρχὼν τῶν Ἰουδαίων, ὅστις ἔλθων νύκτα πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὁμολόγησεν ὅτι πιστεύει ὅτι ἦλθεν ἐκ Θεοῦ ὡς ἐκ τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα ἐποίει· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν (ἐννοῶν τὸ ἅγιον βάπτισμα), Ἐὰν μὴ γεννηθῇ τις ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅπως δὲ ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω χρειάζεται νὰ ὑψωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν· διότι οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱόν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπολεσθῇ, ἀλλὰ λάβῃ ζωὴν αἰώνιον. Δὲν ἔστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ δι' αὐτοῦ ὁ κόσμος.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς Ἰουδαίαν καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζε διὰ τῶν μαθητῶν του πολλούς. Καὶ πάλιν ἐνταῦθα ὁ Ἰωάννης ὁ πρόδρομος τοῦ Κυρίου, γενομένης συζητήσεως περὶ τοῦ βαπτίσματος, ἐμαρτύρησε περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπὼν ὅτι, ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὁ δὲ ἀπειθὼν εἰς τὸν υἱόν, δὲν θὰ ἴδῃ αἰώνιον ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει εἰς αὐτόν.

Τὸν Ἰωάννην δὲ τοῦτον κατέκλεισεν ἤδη ὁ Ἡρώδης εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἤλεγξεν αὐτὸν λαβόντα ὡς γυναῖκά του τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του Φιλίππου Ἡρωδιάδα· θέλων δὲ ν' ἀποκτείνῃ αὐτόν, ἐφοβήθη τὸν λαὸν ὅστις εἶχεν ὡς προφῆτην τὸν Ἰωάννην. Ὑστερον ὅμως ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν γενεθλίων του ὁ Ἡρώδης ὑπεσχέθη ἐνόρκως νὰ δώσῃ εἰς τὴν καλῶς χορεύσασαν

κόρην τῆς Ἡρωδιάδος ὅτι ἂν ἤθελε ζητήσῃ· αὕτη δὲ, κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς τῆς, ἐζήτησε τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Ὁ Ἡρώδης ἐντρεπόμενος νὰ παραβῇ τοὺς ὅρκους του, διέταξε καὶ ἀπεκεφάλισαν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ κοράσιον τὴν κεφαλὴν του. Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς ἔρημον τόπον ὅπου τὸν ἠκολούθησεν ὁ λαὸς ἐκ τῶν πόλεων.

Περὶ τοῦ Ἰωάννου εἶπεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐδεὶς ἐγεννήθη ἐκ τῶν ἀνθρώπων μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ἐπρόσθεσεν ὅμως, ὅτι ὁ μικρότερος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι μείζων αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 87. Ἡ Σαμαρεῖτις. Ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ.
(Ἰω. Δ'. Λουκ. Δ'. Μάρκ. ΣΤ'.)

Ὅταν ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐφυλακίσθη, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἰουδαίας διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς Γαλιλαίαν. Διερχόμενος δὲ διὰ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὦν κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκάθησε παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, πλησίον ὅν τῆς πόλεως Συχάρ. Ἐρχεται δὲ γυνὴ τις Σαμαρεῖτις ν' ἀντλήσῃ ὕδωρ ἐν ᾧ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ εἶχον ἀπέλθει εἰς τὴν πόλιν ν' ἀγοράσωσι τροφάς. Ὁ Ἰησοῦς, θέλων νὰ τὴν διδάξῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς, ἐζήτησε παρὰ ταύτης ὕδωρ νὰ πῖν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι οὐδεμίαν ἐπιμιξίαν εἶχον ἐπὶ πολλοῦ μὲ τοὺς Σαμαρεῖτας, ἡ γυνὴ ἠπόρησε πῶς ὁ Ἰησοῦς ἐζήτησεν ὕδωρ παρ' αὐτῆς, Ἰουδαῖος ὢν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτήν, ὅτι αὐτὸς ἔχει ὕδωρ ζῶν, ἐκ τοῦ ὁποίου ὅστις πῖν δὲν διψᾷ εἰς τὸν αἰῶνα, ἐννοῶν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἡ γυνὴ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐκ τοῦ ζῶντος τούτου ὕδατος ἵνα μὴ διψᾷ μηδὲ νὰ μεταβαίνη εἰς τὸ φρέαρ ν' ἀντλή. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλαβεν ἐκ τούτου ἀφορμὴν νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἀμαρτωλὴν διαγωγὴν αὐτῆς, καὶ οὕτω νὰ τὴν

διδάξῃ. Εἶπε δὲ εἰς αὐτὴν ἐπ' ἄλλοις, ὅτι ὁ Θεὸς πνεῦμα ὢν, πρέπει νὰ προσκυνῇται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ ἐπειδὴ αὕτη εἶπεν, ὅτι ὁ περιμενόμενος Μεσσίας θὰ διδάξῃ τὰ περὶ τούτων, ἐφανερώσεν εἰς αὐτὴν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας. Ἐν τσοοῦτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐθαύμαζον ὅτι ἐλάλει μετὰ γυναικὸς, ἀλλὰ δὲν εἶπον τίποτε. Ἡ δὲ Σαμαρεῖτις, ἀφείσα τὴν ὑδρίαν της, ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶπεν εἰς τοὺς κατοίκους τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ὅτι εἶπεν εἰς αὐτὴν ὅσα ἔπραξε· οὗτοι δὲ ἐξῆλθον πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ εἶπαν εἰς αὐτόν νὰ ράγῃ, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν· ἐπειδὴ δὲ ἠπόρουν, τοῖς λέγει, «Φάγητόν μου εἶναι νὰ ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ νὰ τελειώσω τὸ ἔργον αὐτοῦ».

Ἐκ τῶν Σαμαρειτῶν δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἐκ τῆς μαρτυρίας τῆς γυναικὸς, καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτόν καὶ ἔμεινε δύο ἡμέρας, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ πολλοὶ περισσότεροι ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Ἐλθὼν δὲ ὕστερον εἰς Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, ἐδίδασκε τὸν λαὸν ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, ἐξηγῶν τὸν νόμον καὶ ἐφαρμόζων εἰς ἑαυτὸν τὰς προφητείας. Κατ' ἀρχὰς ἐθαύμαζον οἱ Ναζωραῖοι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἔπειτα ὅμως, ἐπειδὴ τοὺς ἤλεγξε διὰ τὰς περὶ τῆς φαινομένης εὐτελοῦς καταγωγῆς αὐτοῦ ἀπορίας των, ἐθυμώθησαν καὶ ἐζήτησαν νὰ τὸν κρημνίσωσιν ἐκ τοῦ ὄρους, ἀλλ' αὐτὸς διεῆλθε διὰ μέσου αὐτῶν καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ὅπου ἐδίδασκεν ἐν τοῖς σάββασιν.

§ 88. Ὁ Ἰησοῦς θεραπεύει τὸν υἱὸν τοῦ βασιλικοῦ καὶ ἄλλους, κλησὶς ἀποστόλων.

(Ἰω. Δ'. Μάρκ. Α'. Ματθ. Δ'. Λουκ. Ε'. ΣΤ'.)

Μεταβαίνων ὁ Ἰησοῦς, ὡς εἶπομεν, ἐκ Σαμαρείας εἰς Γαλιλαίαν, ἦλθεν ἐκ δευτέρου εἰς Κανᾶ. Ἐκεῖ ἐλθὼν βασιλικὸς τις, ἀνὴρ δηλαδὴ ὑπάλληλος τοῦ βασιλέως, παρεκάλεσεν αὐτόν νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενοῦντα υἱόν του ἐν Καπερναοῦμ· ὁ δὲ Ἰη-

σοῦς, χωρὶς νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, τὸν ἰάτρευσεν, εἰπὼν εἰς τὸν πατέρα, πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. Ἐπίστευσε δὲ οὗτος εἰς τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Ἰησοῦς καὶ μετέβη εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου εὗρε καλὰ τὸν υἱόν του. Ἐπληροφορήθη δὲ παρὰ τῶν δούλων του, ὅτι τὴν προτεραίαν κατὰ τὴν ἐξδόμην ὥραν ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. Ἐκατάλαβε δὲ ὁ πατήρ ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ὥρα καθ' ἣν τῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ υἱός του ζῇ. Ὅθεν ἐπίστευσε αὐτὸς καὶ ὅλος ὁ οἶκός του. Τοῦτο ἦτο τὸ δεύτερον θαῦμα τοῦ Ἰησοῦ ἐλθόντος ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Ἰστάμενος δὲ τότε ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα· ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ τοῦ Πέτρου, ἐδίδασκεν ἐξ αὐτοῦ τὸν παρεστῶτα εἰς τὴν ξηρὰν λαόν· ὕστερον δὲ εἶπεν εἰς τοὺς ἀλιεῖς νὰ ρίψωσι τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν, αὐτοὶ δὲ εἶπον, Ἄν καὶ εἰς μάτην ἐκοπιάσαμεν ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλ' ὅμως ἅς γείνη ὁ λόγος σου· ρίψαντες οὕτω τὰ δίκτυα ἐπίασαν ἄπειρον πλῆθος ἰχθύων. Εἰς τοὺς φοβηθέντας δὲ ἀλιεῖς Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ τὸν σύντροφόν των Πέτρον εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε, ἀκολουθήσατέ με καὶ θὰ ποιήσω ὑμᾶς εἰς τὸ ἐξῆς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Οὗτοι δὲ, ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν, ἐλθὼν δὲ εἰς Καπερναοὺμ ἐθεράπευσέ τινα δαιμονιζόμενον ὄντα μεταξὺ τῶν συνηθροισμένων ἀκροατῶν τοῦ κηρύγματός του. Ἀπελθὼν δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος (Πέτρου) καὶ ἐθεράπευσε τὴν πένθεράν αὐτοῦ, πάσχουσαν ὑπὸ πυρετοῦ. Ἀναστᾶσα δὲ παρευθὺς αὕτη τοὺς ὑπηρετεῖ.

Ἐξελθὼν ὕστερον ἐκάλεσε τὸν τελώνην Λευὶ (Ματθαῖον), ὅστις ἀφήσας τὸ κατὰστημά του καὶ ὅλα ἠκολούθησε πάραυτα τὸν Ἰησοῦν· ἐποίησε δὲ δοχὴν μεγάλην ἐν τῇ οἰκίᾳ του ὅπου ἦσαν καὶ πλῆθος τελωνῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰησοῦς κατέλυσε καὶ ἔφαγεν εἰς τὴν οἰκίαν τούτου, οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι τὸν ἐμέμφοντο, διότι συναναστρέφεται καὶ τρώγει μὲ ἀμαρτωλοὺς καὶ τελώνας· ὁ Ἰησοῦς ὅμως εἶπεν, ὅτι ἦλθε νὰ καλέσῃ οὐχὶ τοὺς δικαίους, ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι διερεθιζόμενοι, διότι ὁλος ὁ λαὸς ἔτρεχεν εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ οὐχὶ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, παρετήρουν τὰς πράξεις του. Οὕτως ἰδόντες ὅτι οἱ μαθηταὶ του ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου διαβαίνοντες διὰ τῶν σπαρτῶν ἐπῆραν καὶ ἔτριβον στάχυα καὶ ἔτρωγον, εἶπον, ὅτι παρέβαινον τὸν νόμον. Ὁ Ἰησοῦς τοῖς εἶπεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι κύριος καὶ τοῦ σαββάτου, καὶ διὰ διαφόρων ἐρωτήσεων ἐσύγχιζε τὴν σοφίαν αὐτῶν. Ἄλλο δὲ σάββατον εἰσῆλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἐδίδασκε· ἦτο δ' ἐκεῖ ἄνθρωπος ἔχων ξηρὰν τὴν χειρὰ του τὴν δεξιάν· στήσας τοῦτον εἰς τὸ μέσον ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὴν χειρὰ του, διὰ τὴν δειξὴν εἰς τοὺς φαρισαίους, ὅτι τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας δύνανται καὶ τὸ σάββατον νὰ γίνωνται. Οὗτοι δὲ παροργισθέντες διεβουλεύθησαν μετ' ἄλλων ν' ἀπολέσωσιν αὐτόν.

§ 89. Ὁ 38 ἔτη παράλυτος θεραπεύεται (Ἰω. Ε').

Οὔσης ἑορτῆς τῶν Ἰουδαίων, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν εἰς τὴν προβατικὴν πύλιν κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἐβραϊστὶ Βηθεςδα (δηλαδὴ οἶκος ἐλέους), ἔχουσα πέντε στοάς, ἐν ταῖς ὁποίαις κατέκειντο πολὺ πλῆθος ἀσθενούντων τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, οἱ ὅποιοι περιέμενον τὴν κίνησιν τοῦ ὕδατος· διότι ἄγγελος κατέβαινε κατὰ καιρὸν καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ, καὶ ὁ πρῶτος μετὰ τὴναραχὴν τοῦ ὕδατος ἐμβὰς ὑγιὴς ἐγίνετο «ὃ δὴποτε κατείχετο νοσήματι» Ἦτο δὲ τις ἐκεῖ ἀσθενῶν τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς ἐν σάββατον κατακείμενον, καὶ γνωρίσας ὅτι πολὺν ἤδη καιρὸν ἔμενεν ἐκεῖ, τὸν ἠρώτησεν ἂν θέλῃ νὰ γείνη ὑγιής. Ὁ ἀσθενῶν ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἔχει ἄνθρωπον νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν ὅταναραχθῇ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν προλαμβάνουσιν ἄλλοι. Ὁ Ἰησοῦς τότε λέγει πρὸς αὐτόν, «Ἐγείραι, λάβε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει». Εὐθὺς δὲ ἰάθη ὁ πάσχων, καὶ ἄρας τὸν κράββατόν του περιεπάτει. Οἱ Ἰουδαῖοι, ἰδόντες αὐτόν ὅτι σάββατον μεταφέρει τὸν κράβ-

βατόν του, εἶπον εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον τοῦτο. Αὐτὸς δὲ εἶπεν. Ὁ ἰατρούσας με μὲ διέταξε. Ἠρώτησαν δὲ αὐτόν, τίς τὸν διέταξεν, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε ν' ἀποκριθῇ διότι ὁ Ἰησοῦς εἶχε παραμερίσει, πολλοῦ λαοῦ ἔντος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Μετὰ ταῦτα εὕρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγει, Ἴδε ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε ἵνα μὴ σοι συμβῇ τι χειρότερον. Τότε ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος καὶ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἰάτρυσεν αὐτόν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐζήτουν διὰ τοῦτο ν' ἀποκτείνωσι τὸν Ἰησοῦν, ποιούντα ταῦτα τὸ σάββατον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτοῖς «Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι». Διὰ τοῦτο δὲ μᾶλλον ἐζήτουν ν' ἀποκτείνωσιν αὐτόν, διότι οὐ μόνον δὲν ἐφύλαττε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα τοῦ ἔλεγε τὸν Θεόν, ποιῶν τὸν ἑαυτόν του ἴσον τῷ Θεῷ. Διὰ τοῦ λόγου τοῦ δὲ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ προσέθηκε τὸ περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν δόγμα καὶ περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς, εἰπὼν πρὸς τοὺς ἄλλοις «Ἐρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀκούοντες ζήσονται» εἶτα προσθέτει «καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.»

§ 90. Διδασκαλία τοῦ Κυρίου (Ματθ. Ε'. ΣΤ'. Λουκ. ΣΤ'.)

Διαβὰς ὁ Ἰησοῦς τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ἣτις ἐλέγετο καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος νὰ προσευχηθῇ καὶ ἐκεῖ διενυκτέρευεν. Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, ἐξέλεξεν ἐκ τῶν μαθητῶν του δώδεκα, τοὺς ὁποίους ὠνόμασε καὶ ἀποστόλους, τοὺς ἐξῆς, Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφόν του, τοὺς δύο ἀδελφοὺς Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, Βαρθολομαῖον (ὅστις καὶ Ναθαναὴλ ἐλέγετο), Φίλιππον, Ματθαῖον, Θωμᾶν, Ἰακώβον τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλφαίου, Σίμωνα, Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην.

Καταβὰς δὲ μετ' αὐτῶν εἰς πεδινὸν τόπον, ἐστάθη καὶ

ὠμίλησε πρὸς τὸν συνελθόντα πολὺν λαὸν μακρὸν λόγον, βλέπων πρὸς τοὺς μαθητάς του.

Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ μακαρίζονται δι' ὧν θέλουσι τύχει ἀμοιβῶν οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, οἱ πενθοῦντες, οἱ πράξεις, οἱ ἀδικούμενοι, οἱ ἐλεήμονες, οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ εἰρηνοποιοί, οἱ διὰ τὴν δικαιοσύνην δεδιωγμένοι, οἱ ἐνεδιζόμενοι καὶ οἱ κακολογούμενοι διὰ τὸν Κύριον. Ἐπειτα νοθετοῦνται παρ' αὐτοῦ οἱ μαθηταί του νὰ γείνωσι παράδειγμα εὐσεβείας εἰς τὸν κόσμον· ἐξηγεῖται ὁ ἠθικὸς νόμος τοῦ Μωϋσέως· συσταίνεται ἡ συγχώρησις πρὸς ἀδικοῦντας ἡμᾶς· ἀπαγορεύονται τὰ ἄνευ αἰτίας διαζύγια, οἱ ὄρκοι, αἱ ἐκδικήσεις· συσταίνεται ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πρὸς τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ἀγάπη καὶ ἡ ἀπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ, καὶ πρὸς τούτοις τὸ νὰ μὴ γίνηται ἡ ἐλεημοσύνη πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ μυστικῶς. Ἐπειτα διδάσκει ὁ Κύριος πῶς νὰ προσευχώμεθα καὶ δίδει τύπον προσευχῆς τὸ Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς κτλ. Διδάσκει πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἀληθὴς νηστεία. Ἀπαγορεύει τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν μεγάλην σπουδὴν καὶ μέριμναν περὶ τὰς τροφὰς καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ λέγει ὅτι πρὸ πάντων πρέπει νὰ ζητῶμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε οὐδὲν θὰ μᾶς λείπῃ. Ἐμποδίζει τὴν κατάκρισιν καὶ λέγει, ὅσα ἂν θέλωμεν νὰ ποιῶσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι, νὰ ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως, νὰ μὴ ἁμαρτάνωμεν μηδὲ κατὰ διάνοιαν· νὰ προσέχωμεν ἀπὸ τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν ψευδοδιδασκάλων καὶ νὰ θεμελιώμεν τὴν διαγωγὴν ἡμῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λόγων αὐτοῦ, ἵνα ἀσάλευτοι εἰς αὐτὸν μένωμεν. Πάντες δὲ ἐξεπλήττοντο διὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον ταύτην διδαχὴν, καὶ τὴν ἐξουσίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν.

Ἡ διδασκαλία αὕτη ἐπειδὴ ἔγεινεν ἐν τῷ ὄρει, λέγεται κοινὸς «Ὁ λόγος ἐν τῷ ὄρει».

§ 91. Διάφορα θαύματα.

(Ματθ. Ζ'. Λουκ. Ε'. Ζ'. Η'. Μάρκ. Α'. Β'. Γ').

Ὅτε κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους ὁ Ἰησοῦς, εἰς λεπρὸν εἰπόντα,

Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι νὰ μὲ καθάρῃς, ἐκτείνει τὴν χεῖρά καὶ εἰπὼν «θέλω καθαρῖσθῃτι» ἰάτρευσε αὐτόν.

Ἦλθεν ἔπειτα ὁ Κύριος εἰς Καπερναοὺμ· ἐκεῖ δὲ ἑκατόν-
ταρχός τις παρεκάλεσεν αὐτόν νὰ ἰατρεύσῃ τὸν ὑπρέτην του,
δεινῶς πάσχοντα ἐκ παραλυσίας. Οὗτος ὁ ἑκατόνταρχος εἶχεν
οἰκοδομήσει καὶ συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες διὰ τοῦτο
παρεκάλουν τὸν Ἰησοῦν ν' ἀκούσῃ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ. Ὁ
Ἰησοῦς εἶπε, Θὰ ἔλθω νὰ τὸν θεραπεύσω, ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος
ἐπανέλαβε, Κύριε, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου,
ἀλλ' εἰπὲ λόγον καὶ θὰ ἰατρευθῇ ὁ ὑπρέτης μου. Καὶ ἐγὼ
ἔχω στρατιώτας καὶ κάμνουσιν ὅπως διατάξω αὐτούς. Ἀκού-
σας ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπεν, Οὐδὲ εἰς τὸν Ἰσραὴλ
εὔρον τοσαύτην πίστιν· εἰς δὲ τὸν ἑκατόνταρχον εἶπε, Πήγαινε
καὶ ἅς σοι γεῖνη καθὼς ἐπίστευσας, καὶ ἰάθη ὁ πάσχων ἐν τῇ
ᾧρᾳ ἐκεῖνη.

Ἐν ᾧ δὲ ἐπλησίαζεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν τῆς πόλεως
Ναὶν μετὰ τῶν μαθητῶν του καὶ πολλοῦ λαοῦ, ἐξεκομίζετο
ἐκ τῆς πόλεως ταύτης νεκρός, υἱὸς μονογενῆς χήρας. Ἰδὼν αὐ-
τὴν ὁ Ἰησοῦς τὴν εὐσπλαγχνίσθη καὶ εἶπε, Μὴ κλαῖε, καὶ ἀνέ-
στησε τὸν νεανίσκον καὶ ἔδωκεν αὐτόν εἰς τὴν μητέρα του.
Κατέλαβε δὲ φόβος ὅλους τοὺς παρόντας καὶ ἐδόξασαν τὸν
Θεὸν εἰπόντες, ὅτι μέγας προφήτης ἡγέρθη εἰς τὸν Ἰσραὴλ.

Φαρισαῖος δὲ τις παρεκάλεσε τὸν Ἰησοῦν νὰ φάγῃ εἰς τὴν
οἰκίαν του μετ' αὐτοῦ. Γυνὴ δὲ τις ἁμαρτωλὴ, ἐλθοῦσα ἐκεῖ,
ἤλειψε μὲ μύρον τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ κλαίουσα ἔβρεχεν
αὐτοὺς μὲ τὰ δάκρυά της, καὶ ἐσπόγγιζεν αὐτοὺς μὲ τὰς τρί-
χας τῆς κεφαλῆς της. Ἰδὼν δὲ τῶν παρόντων φαρισαίων τίς
τὰ γιγνόμενα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἂν ᾗτο οὗτος
προφήτης, θὰ ἐγίνωσκε ὁποία τις εἶναι ἡ γυνὴ αὕτη ἥτις ἄ-
πτεται αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός. Ὁ Ἰησοῦς γνοὺς τοὺς
διαλογισμοὺς αὐτοῦ, τὸν ἐδίδαξε διὰ παραδείγματος ὅτι ἡ
γυνὴ αὕτη ὅ,τι ἐποίησε, τὸ ἐποίησεν ἐξ ἀγάπης. Ἰδὼν δὲ τὴν
μετάνοιαν αὐτῆς, τῇ εἶπεν, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου·
οἱ δὲ παρακαθήμενοι διελογίζοντο λέγοντες, «Τίς εἶναι οὗτος

ὅστις καὶ ἁμαρτίας συγχωρεῖ»! Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέ ἔσωσεν, ὕπαγε εἰς εἰρήνην.

Ἐξηκολούθει δὲ ὁ Ἰησοῦς διοδοῦν κατὰ πόλιν καὶ κώμην, κηρύττων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Παρηκολούθουν δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ γυναῖκές τινες, τὰς ὁποίας εἶχε θεραπεύσει ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκβάλλει ἑπτὰ δαιμόνια, καὶ Ἰωάννα γυνὴ τοῦ Χουζᾶ ἐπιτρόπου τοῦ Ἡρώδου, καὶ ἡ Σωσάννα καὶ ἄλλαι πολλαί, αἱ ὁποῖαι διηκόνουν αὐτὸν ἐξ ἰδίων των.

§ 92. Ἰασις παραλυτικοῦ. (Μάρκ. Β'. Λουκ. Ε'. Μάτθ. Θ').

Ἐν ᾧ ὁ Ἰησοῦς ἦτο εἰς τὴν Καπερναοὺμ διδάσκων εἰς τινα οἰκίαν καὶ θεραπεύων ἀσθενεῖς, παρόντων πολλῶν ἐκ τῶν φαρισαίων καὶ γραμματέων, ἔφερον ἓνα παράλυτον κατακείμενον ἐπὶ κλίνης καὶ αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων, ἵνα θεραπεύσῃ αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν συνηθροισμένων νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσαγαγῶσι τὸν παράλυτον διὰ τῆς θύρας, ἀνέβησαν εἰς τὸ δῶμα, καὶ ἀποστεγάσαντες μέρος τῆς στέγης, κατεβίβασαν αὐτὸν μετὰ τῆς κλίνης του ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν εἰς τὸν παράλυτον, «Ἐχε θάρρος τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου». Ἀκούσαντες οἱ παρόντες φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς τὸν λόγον τοῦτον, διελογίζοντο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ὅτι τάχα βλασφημεῖ. Τίς ἄλλος δύναται νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας εἰμὴ μόνος ὁ Θεός; Ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, λέγει εἰς αὐτούς· Διὰ τί διαλογίζεσθε πονηρὰ εἰς τὰς καρδίας σας; Τί εἶναι εὐκολώτερον νὰ εἴπῃ τις εἰς τὸν πάσχοντα, συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ ἔγειραι καὶ περιπάτει; Διὰ νὰ γνωρίσητε δὲ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας (τότε λέγει εἰς τὸν παραλυτικόν), Σοὶ λέγω, «Ἐγειραι, ἄρον

σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει»· ὁ δὲ παραλυτικὸς λαβὼν τὸν κράββατόν του ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, οἵτινες ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ ἐφοβήθησαν, λέγοντες, «ὅτι εἶδομεν παράδοξα σήμερον».

§ 93. Παραβολὴ σπορέως.
(Ματθ. ΙΓ'. Μάρκ. Δ'. Λουκ. Π.).

Παρά τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάσκῃ, καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν πολὺς κόσμος, ὥστε ἠναγκάσθῃ νὰ ἔμβῃ εἰς πλοῖον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ διδάσκῃ, ὅλοι δὲ ἔμειναν εἰς τὴν ξηρὰν ἀκούοντες· ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς διὰ παραβολῶν, ἐξ ὧν εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς·

Γεωργὸς τις ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀγρὸν νὰ σπείρῃ τὸν σπόρον του. Ἐν ᾧ δ' ἔσπειρε, μέρος τοῦ σπόρου ἔπεσεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατίθη καὶ κατέφαγον αὐτὸν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· μέρος δὲ ἔπεσεν ἐπάνω ἐπὶ τὰ πετρῶδη μέρη, ὅπου δὲν εἶχε γῆν πολλήν, ὅθεν ἅμα ἐφύτρωσε ἐκαυματίσθη ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἐξηράνθη· μέρος ἔπεσε μετὰ τῶν ἀκανθῶν, αἱ ὁποῖαι φυτρώσασαι ἀναμιζ μετ' αὐτοῦ, τὸ ἐπνιξαν· μέρος δὲ ἔπεσεν εἰς γόνιμον γῆν, καὶ φυτρώσαν ἔδωκε καρπὸν ἄλλο μὲν τριάκοντα, ἄλλο δὲ ἐξήκοντα καὶ ἄλλο ἑκατόν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠρώτησαν αὐτὸν, τί σημαίνει ἡ παραβολὴ αὕτη; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐξήγησεν αὐτὴν οὕτω. Ὁ μὲν σπόρος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁδὸς δὲ, ὅπου ὁ σπόρος ἔπεσεν, εἶναι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μὴ ἐννοοῦντες αὐτόν· ἔπειτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ ἄρπάζει αὐτὸν ἐκ τῶν καρδίων των, διὰ νὰ μὴ πιστεῦσωσι καὶ σωθῶσι. Πέτραι δὲ εἶναι οἱ ἀκούοντες καὶ μετὰ χαρᾶς δεχόμενοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ προσωρινῶς πιστεύοντες εἰς αὐτόν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται, ἐπειδὴ δὲν ριζώνεται ἐν αὐτοῖς. Ἀκανθαι δὲ εἶναι αἱ βιωτικαὶ μέριμναι καὶ αἱ φροντίδες, αἵτινες, φυόμεναι καὶ αὐξάνουσαι εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκούοντων τὸν λόγον τοῦ

Θεοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πλούτου, πνίγουσιν αὐτὸν καὶ δὲν καρποφορεῖ. Γῆ δὲ ἀγαθὴ εἶναι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐννοοῦντες αὐτὸν καὶ κρατοῦντες αὐτὸν εἰς τὰς καρδίας των, καὶ οὕτω μὲ ὑπομονὴν καρποφορεῖ οὗτος καρπὸς ἀρετῆς.

Εἶπε δὲ τότε καὶ ἄλλην παραβολὴν ταύτην. Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ᾧ ἐκοιμήτο, ἐλθὼν ἐχθρὸς τοῦ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησε τὸ χόρτον καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνησαν καὶ τὰ ζιζάνια. Καταμαθὼν διὰ τῶν δούλων τοῦ τὸ φαινόμενον τοῦτο ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπεν ἐν καιρῷ τοῦ θέρους εἰς τοὺς θεριστάς νὰ συνάξωσι τὸν σῖτον, νὰ τὸν κομίσωσιν εἰς τὰς ἀποθήκας, τὰ δὲ ζιζάνια νὰ καύσωσι. Καὶ ἄλλας παραβολὰς προσέθηκεν εἰς ταύτας περὶ ὧν ἴδε Ματθ. κεφ. ΙΓ'.

§ 94. Κατάπαυσις τριχυμίας. Ἰασις δαιμονιζομένων. (Ματθ. Η'. Μάρκ. Δ'. Ε'. Λουκ. Η').

Γραμματεὺς τις προσελθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν λέγει, Διδάσκαλε, θὰ σὲ ἀκολουθήσω ὅπου ἂν ἀπέρχεσαι. Ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ. «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει οὐ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ» Μετὰ ταῦτα ἐμβῆκεν εἰς πλοῖον ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν του, καὶ ἐν ᾧ διέπλεε τὴν λίμνην Γεννησαρετ ἀπεκοιμήθη, καὶ παρעυθὺς ἠγέρθη τριχυμία καὶ ἐκινδύνεον. Οἱ μαθηταὶ φοβηθέντες ἐξύπνισαν τὸν Ἰησοῦν λέγοντες, Κύριε, σῶσον ἡμᾶς διότι ἀπολλύμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Διατί εἴσθε δειλοὶ ὀλιγόπιστοι; Τότε δὲ ἐγερεθεὶς διέταξε τὸν ἄνεμόν καὶ ἐκόπασε. Διαπλεύσαντες δὲ τὴν λίμνην, ἀπέβησαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν. Ἐκεῖ ἦσαν δύο δαιμονιζόμενοι, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ τὰς ἀλύσεις συνέτριβε. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐξηγριαίνοντο κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο διὰ τοῦτο νὰ περάσῃ ἐκεῖθεν. Ἰδόντες τὸν Ἰησοῦν ἔκραζον «Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦλθες ἐδῶ νὰ μᾶς βασανίσῃς»;

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἠρώτησε τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν, Πῶς ὀνομάζεσαι; Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη Λεγεὼν (δηλαδὴ τάγμα), διότι εἴμεθα πολλοί. Τότε ὁ Ἰησοῦς προσέταξε τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα νὰ ἐξέλθωσιν ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς ἀγέλην δισχιλίων περίπου χοίρων, ἥτις ἔβασκεν ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη. Παρευθὺς δὲ οἱ χοῖροι, ἅμα εἰσῆλθον εἰς αὐτοὺς οἱ δαίμονες, ὀρμήσαντες εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατακρημνισθέντες ἐπνίγησαν. Οἱ χοιροβοσκοὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνήγγειλαν τὰ γεγονότα ταῦτα· οἱ δὲ πολῖται ἐξεληθόντες παρεκάλεσαν τὸν Ἰησοῦν νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ τόπου τῶν, διότι πολὺς φόβος κατέλαβεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ γεγονότος θαύματος.

Ἐπιστρέψαντα δὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν ὑπεδέχθη ὁ ὄχλος, διότι τὸν ἐπερίμενεν. Ἐν ᾧ ἐδίδασκεν ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἀρχισυνάγωγός τις ὀνομαζόμενος Ἰάριος, τοῦ ὁποίου ἡ δωδεκαετής θυγάτηρ ἔπνεε τὰ λοισθία. Περὶ οὗτος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ ἐπιθέσῃ τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὴν κινδυνεύουσαν θυγατέρα του καὶ ἰαθῇ. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο μετὰ τῶν μαθητῶν του ἀκολουθοῦντος καὶ πλήθους λαοῦ ὅστις κατεστενοχώρει αὐτὸν, γυνή τις πάσχουσα αἰμόρροϊαν ἀνίατον δώδεκα ἡδὴ ἔτη, δαπανήσασα δὲ ὅλην τὴν περιουσίαν της εἰς ἰατροὺς καὶ μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἰαθῇ, προσελθοῦσα ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ ἐπίασε τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου του καὶ εὐθὺς ἰάθη. Ὁ Ἰησοῦς τότε ἠρώτησε, Τίς μου ἤψατο; ἐπειδὴ ἐκατάλαβα ὅτι δύναμις ἐξῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ. Τότε ἡ γυνή, ἰδοῦσα ὅτι δὲν διέλαθε τὸν Ἰησοῦν τὸ γεγονὸς, παρουσιασθεῖσα προσέπεσε καὶ τρέμουσα ἐξήγησεν εἰς αὐτὸν διὰ τί προσῆλθε καὶ ὅτι ἰάθη. Ὁ Ἰησοῦς λέγει εἰς αὐτήν, Ἐχε θάρρος, θύγατερ, ἡ πίστις σου σ' ἔσωσε, ὑπάγε εἰς εἰρήνην. Ἐν ᾧ δὲ ἐλάλει, ἔρχεται τις καὶ λέγει εἰς τὸν ἀρχισυνάγωγον, ὅτι ἡ θυγάτηρ του ἀπέθανε καὶ νὰ μὴ ἐνοχλῇ τὸν διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτὸν, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ πίστευε καὶ ἡ θυγάτηρ σου θὰ σωθῇ. Φθάσας δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, εἶπεν εἰς τοὺς γονεῖς της ὁ Ἰησοῦς. Μὴ κλαίετε, δὲν ἀπέθανεν ἡ θυγάτηρ σας, ἀλλὰ κοιμᾶται. Οἱ παρόντες δὲ

περιεγέλων τὸν Ἰησοῦν, βλέποντες ὅτι ἦτο πραγματικῶς νεκρά. Τότε ὁ Ἰησοῦς, ἀφ' οὗ ἐξέβαλεν ὅλους ἔξω, ἐκτὸς τῶν γονέων καὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννου, ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὴν νεκρὰν καὶ εἶπεν, «Ἡ παῖς, ἐγείρου» καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ παρευθὺς ἀνέστη· διέταξε δὲ ὁ Ἰησοῦς νὰ τῇ δώσωσι νὰ φάγῃ. Κατεπλάγησαν δὲ οἱ γονεῖς τῆς διὰ τὸ γεγονός· ὁ δὲ Ἰησοῦς παρήγγειλε νὰ μὴ εἰπωσιν αὐτὸ εἰς κἀνένα.

Ἐν ᾧ δὲ ἀνεχώρει ἐκεῖθεν, ἰάτρευσε δύο τυφλοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν, καὶ ἓνα δαιμονιζόμενον κωφὸν καὶ ἄλαλον.

§ 95. Ἀποστολὴ τῶν 12 Ἀποστόλων.

(Ματθ. Ι'. Μάρκ. ΣΤ'. Λουκ. Θ').

Συγκαλέσας ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητάς του, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων καὶ δύναμιν νὰ θεραπεύωσι πᾶσαν νόσον καὶ ἀσθένειαν· ἀπέστειλε δὲ αὐτοὺς καὶ τοῖς παρήγγειλε νὰ κηρύττωσιν, ὅτι ἐπλησίασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ νὰ ἰατρεύωσι τοὺς ἀσθενούντας. Εἶπε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ φέρωσι μαζύ των καθ' ὁδὸν μῆτε χρήματα, μῆτε πῆραν, μῆτε ἄρτον, μῆτε δύο χιτῶνας, καὶ ὅπου ἤθελον τοὺς δεχθῆ, νὰ μένωσι, καὶ ὅπου δὲν ἤθελον τοὺς δεχθῆ καὶ δὲν ἤθελον ἀκούει τὸ κήρυγμά των, νὰ φεύγωσιν ἐκεῖθεν, τινάζοντες καὶ τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν των. Σᾶς στέλλω, ἔλεγε, ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων, καὶ ἐστέ προσεχτικοὶ καὶ ἀκέραιοι. Θὰ σᾶς καταδιώξωσι καὶ θὰ σᾶς παραδώσωσιν εἰς ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς· θὰ ὑποφέρητε ἕνεκεν ἐμοῦ. Μὴ φοβηθῆτε τοὺς φονεύοντας τὸ σῶμα, μὴ δυναμένους δὲ νὰ φονεύσωσι τὴν ψυχὴν. Ὅστις ὁμολογήσῃ ἐμὲ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅστις μὲ ἀρνηθῇ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, θ' ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ ἐν οὐρανοῖς πατρὸς μου.

Ὅστις ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του ἢ τὰ

τέκνα του πλειότερον ἢ ἐμὲ, δὲν εἶναι ἄξιος ἐμοῦ· ὁμοίως δὲ καὶ ὅστις δὲν ἀποφασίζει νὰ πάθῃ ὑπὲρ ἐμοῦ. Ὅστις δέχεται ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὅστις δέχεται ἐμὲ, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ὅ,τι δὲ πράξῃ τις καλὸν χάριν ἐμοῦ, δὲν θ' ἀπολέσῃ τὴν ἀνταπόδοσιν.

Ἄλλοτε δὲ εἶπεν εἰς αὐτοὺς, Ὅσα ἂν δέσητε ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ ᾗναι δεδεμένα καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ ᾗναι λελυμένα καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Εἶτα ἐπρόσθεσε, Καὶ πάλιν σᾶς λέγω, εἰν δύο ἐξ ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος, τὸ ὁποῖον ἤθελον ζητήσῃ, θὰ γείνη εἰς αὐτοὺς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· διότι ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομά μου, ἐκεῖ εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

§ 96. Οἱ 5000 τραφέντες.

(Ματθ. ΙΔ'. Μάρκ. ΣΤ'. Λουκ. Θ'. Ἰω. ΣΤ').

Ἀπελθόντες οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν εἰς τοὺς λαοὺς μετανοίαν, ἐξέβαλον δαιμόνια καὶ πολλοὺς ἀρρώστους ἐθεράπευσαν.

Ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης τὴν φήμην τοῦ Ἰησοῦ, ἔλεγεν ὅτι ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποκεφαλίσῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· ἄλλοι ἔλεγον ὅτι εἶναι ὁ Ἡλίας, ἄλλοι ὅτι εἶναι προφήτης ἢ εἰς τῶν προφητῶν.

Ἐπανελθόντες δὲ οἱ ἀπόστολοι εἶπον εἰς τὸν Ἰησοῦν ὅσα ἔπραξαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. Τότε λέγει εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, «Ἐλθετε κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον ν' ἀναπαυθῇτε ὀλίγον»· διότι πλεῖστοι ἐπήγαιναν καὶ ἤρχοντο, καὶ δὲν εἶχαν διὰ τοῦτο εὐκαιρίαν μηδὲ νὰ φάγωσιν.

Οὕτω λοιπὸν ἀπῆλθον μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως Βηθσαϊδᾶ, πέραν τῆς λίμνης Γεννησαρέτ, ἀλλ' ὅμως καὶ ἐδῶ πολλοὶ ἐξ ὅλων τῶν πόλεων συνέδραμον πεζοί. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὸν λαὸν, εὐσπλαγχνίσθη αὐτόν, διότι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-

μένα· ὅθεν ἤρχισε νὰ διδάσκη αὐτοῖς πολλά. Περὶ δὲ τὸ δει-
λινὸν εἶπον εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταί του, Ἀπόλυσον τὸν λαὸν διὰ
ν' ἀπέλθωσι καὶ ἀγοράσωσιν ἄρτους, διότι δὲν ἔχουσι τί νὰ
φάγωσιν. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπέλθωσι, δότε
εἰς αὐτοὺς ὑμεῖς νὰ φάγωσιν.

Οἱ μαθηταὶ εἶπον· Πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀγοράσωμεν ἄρ-
τους διὰ τοσούτους ἀνθρώπους; Ὁ Φίλιππος δὲ εἶπεν, ὅτι οὐδὲ
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι ἐξαρκούσιν. Εἶτα ἠρώτησεν ὁ Ἰη-
σοῦς «Πόσους ἄρτους ἔχετε»; Ὁ Ἀνδρέας ἀπεκρίθη, Εἶναι
ἑδῶ παιδίον ἔχον πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ἰχθύας. Ὁ
Ἰησοῦς εἶπε τότε νὰ καθήσωσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κατὰ κλι-
σίας ἀνὰ πεντήκοντα καὶ ἀνὰ ἑκατόν. Λαβὼν δὲ τοὺς ἄρτους
καὶ εὐλογήσας ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς νὰ μοιράσωσιν εἰς
τοὺς καθημένους, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφα-
γον πάντες, ὄντες πέντε χιλιάδες χωρὶς γυναικῶν καὶ παι-
δίων, συνήθροισαν τὰ περισσεύματα καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κο-
φίνια. Ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι τὸ θαῦμα τοῦτο, ἔλεγον, Οὗτος
εἶναι ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἐννοή-
σας δὲ ὅτι ἔμελλον νὰ τὸν ἀνακηρύξωσι βασιλέα, ἀνεχώρησεν
εἰς τὸ ὄρος μόνος νὰ προσευχηθῇ.

§ 97. Περιπατεῖ ὁ Πέτρος ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐλεγχοὶ
τῶν Φαρισαίων. Γυνὴ Χαναναία.
(Ματθ. ΙΔ'. ΙΕ'. ΙΣΤ'. Μάρκ. ΣΤ'. Ζ'. Ἰωάν. ΣΤ').

Ἐν ᾧ ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἀναχωρήσει μόνος εἰς τὸ ὄρος, οἱ
μαθηταὶ του ἐπιβάντες εἰς τὸ πλοῖον ἔπλεον εἰς τὴν λίμνην·
ἔγεινε δὲ ἤδη σκότος καὶ ἤρχισε νὰ πνέῃ σφοδρὸς ἄνεμος καὶ
νὰ γίνηται θαλασσοταραχή. Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν οἱ μαθηταὶ μὲ τὸ
πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἶδον τὸν
Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ πλησιάζοντα εἰς
τὸ πλοῖον καὶ ἐφοβήθησαν· νομίσαντες δὲ ὅτι εἶναι φάντασμα
ἐκραζαν ἐκ τοῦ φόβου τῶν. Ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτοὺς τότε,
Θαρσεῖτε, εἰμὶ ἐγώ, μὴ φοβεῖσθε. Ὁ Πέτρος λέγει, «Ἄν ἦσαι

σὺ, Κύριε, πρόσταξόν με νὰ ἔλθω πρὸς σὲ ἐπὶ τῶν ὑδάτων». Ὁ Ἰησοῦς τῷ λέγει· «Ἐλθέ». Τότε καταβάς ὁ Πέτρος ἀπὸ τοῦ πλοίου περιεπάτει εἰς τὴν θάλασσαν ἐρχόμενος πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Φοβηθεὶς ὅμως ἐκ τοῦ ἀνέμου καὶ ἀρχίσας νὰ καταποντίζεται ἐφώναξε, «Κύριε, σῶσόν με». Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπλώσας τὴν χειρὰ του ἐκράτησε αὐτὸν καὶ εἶπεν, «ᾧ ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας»; Ἀφ' οὗ δὲ ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἔγεινε γαλήνη καὶ ἤλθον εἰς τὴν ξηράν. Οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἰδόντες ταῦτα ἐπροσκύνησαν τὸν Κύριον λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶσαι.

Προσέρχονται τότε ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι λέγοντες τῷ Ἰησοῦ, Διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουνσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, μὴ νιπτόμενοι ὅταν τρώωσι; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. Ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσε περὶ ὑμῶν ὁ Ἡσαΐας λέγων «Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χεῖλεσι μὲ τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ κτλ.» Ὅτε δὲ εἶπον αὐτῷ οἱ μαθηταί του ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν, ἀπεκρίθη ὅτι εἶναι ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ὁ τυφλὸς ἐὰν ὁδηγῇ τυφλὸν ἀμφότεροι θὰ πέσωσιν εἰς λάκκον.

Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος. Ἐξελθοῦσα δ' ἐκεῖ γυνὴ Χαναναία ἔκραξε λέγουσα, «Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με, διότι ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται». Ὁ Ἰησοῦς λέγει εἰς αὐτήν, ὡς μὴ Ἰουδαίαν οὖσαν, «Δὲν εἶναι καλὸν νὰ λάβῃ τις τὸν ἄρτον τῶν τέκνων του καὶ νὰ ῥίπτῃ αὐτὸν εἰς τὰ κυνάρια». Ἐκείνη ἀπεκρίθη, Ναὶ, Κύριε, ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια τρώγουσι τὰ ψυχία τῶν παίδων τῶν κυρίων των πίπτοντα ἐκ τῆς τραπέζης». Τότε λέγει ὁ Ἰησοῦς, ᾧ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἡ θυγάτηρ αὐτῆς.

Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ προσήλθον

δὲ πρὸς αὐτὸν λαὸς πολὺς φέροντες μεθ' ἑαυτῶν χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς καὶ ἄλλους πάσχοντας καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, οὗτος δὲ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Ἐθαύμασε δὲ ὁ κόσμος βλέπων ὅλους αὐτοὺς ἰαθέντας καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ. Ἐθρεψε δὲ πάλιν τὸν λαόν, τετρακισχιλίους ἄνδρας χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. μετὰ ἄρτους καὶ ὀλίγα ἰχθυῖδια, καὶ ἐπερίσσευσαν ἑπτὰ σπυρίδες πλήρεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΑΧΡΙ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΠΑΣΧΑ.

§ 98. Ὁμολογία τοῦ Πέτρου. Μεταμόρφωσις.
(Ματθ. ΙΣΤ'. ΙΖ'. ΙΗ'. Μάρκ. Η'. Θ'. Λουκ. Θ').

Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθσαϊδὰ ἐθεράπευσε τυφλὸν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ἐξελθὼν δὲ μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τὰς κόμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἡρώτα καθ' ὁδὸν αὐτοὺς, λέγων, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶμαι; Αὐτοὶ δὲ εἶπον, οἱ μὲν σε νομίζουσιν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. Λέγει τότε ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε; Ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων Πέτρος, εἶπε, Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτὸν, Μακάριος εἶσαι, Σίμων, υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ, διότι τοῦτο δέν σοι τὸ ἀπεκάλυψε σὰρξ καὶ αἷμα, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς· καὶ γὰρ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Παρήγγειλε δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τοὺς μαθητάς του νὰ μὴ εἰπωσιν εἰς κανένα, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός. Ἀπὸ τότε δὲ ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ προλέγῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι πρέπει ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ πάθῃ πολλὰ ὑπὸ τὸν

πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ὅτι μέλλει νὰ θανατωθῇ καὶ ν' ἀναστῇ τὴν τρίτην ἡμέραν. Ἐνουθέτησε δὲ αὐτοὺς νὰ ἔχωσιν αὐταπάρνησιν καὶ νὰ ἦναι ἑτοιμοὶ νὰ πάθωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, προσθέσας ἐπ' ἄλλοις καὶ ὅτι, Τί ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἢ τί δύναται νὰ δώσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀνταλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

Μεθ' ἡμέρας δ' ἕξ, παραλαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, ἀναβιβάζει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν (τὸ Θαβώρ) νὰ προσευχηθῇ, καὶ ἐκεῖ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπόν του ὡς ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἐνδύματά του ἔγειναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς· καὶ ἰδοὺ ἐφάνησαν συλλαλοῦντες μετ' αὐτὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος. Ὁ Πέτρος τότε λέγει εἰς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, καλὸν εἶναι νὰ μείνωμεν ἐδῶ· ἐὰν θέλῃς, ἃς ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, μίαν διὰ σέ, καὶ μίαν διὰ τὸν Μωϋσῆν, καὶ μίαν διὰ τὸν Ἥλιον. Ἐν ᾧ δὲ ἐλάλει ἔτι, ἰδοὺ ἔγεινε νεφέλη καὶ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς καὶ φωνὴ ἐξ αὐτῆς λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν κατὰ πρόσωπον καὶ ἐφοβήθησαν πολὺ, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἤγγισεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν «Ἐγέρθητε, μὴ φοβεῖσθε» ὑψώσαντες δὲ οὗτοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν δὲν εἶδον ἄλλον εἰμὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. Ἐν ᾧ δὲ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ ὄρους, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, νὰ μὴ εἰπωσιν εἰς οὐδένα ὅσα εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

§ 99. Οἱ 70 Ἀπόστολοι (Λουκ. Ι').

Οὐδεὶς ἀναμάρτητος (Ἰω. Η').

Τὴν ἑξῆς ἀπὸ τῆς καταβάσεως ἀπὸ τοῦ ὄρους ἡμέραν ἐθεράπευσε μονογενῆ υἱόν τινος σεληνιζόμενον, τὸν ὅποιον δὲν εἶχον δυνηθῇ νὰ θεραπεύσωσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Εἶπε δὲ εἰς αὐτοὺς ἐρωτήσαντας, διατί δὲν ἠδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσι τὸν πάσχοντα; ὅτι διὰ τὴν ἀπιστίαν των δὲν ἠδυνήθησαν, προσθέσας ὅτι, Ὁ ἔχων πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως καὶ τὰ ὄρη

δύναται νὰ μετατοπίσῃ. (Ματθ. ΙΖ. Μάρκ. Θ. Λουκ. Θ.) Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἐτέρους ἐβδομήκοντα μαθητὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον, ὅπου ἔμελλε καὶ αὐτὸς νὰ ἔλθῃ· ἔλεγε δὲ εἰς αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τάδε: Σὰς ἀποστέλλω ὡς ἀρνία ἐν μέσῳ λύκων· ἐφοδίασε δὲ αὐτοὺς μὲ τὰς αὐτὰς νοουθεσίας, τὰς ὁποίας εἶπε καὶ ὅτε ἀπέστειλε τοὺς δώδεκα. Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες «Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσονται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου».

Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ μετὰ τῶν μαθητῶν του, προσῆλθον οἱ συλλέγοντες τοὺς φόρους καὶ εἶπον εἰς τὸν Πέτρον, Ὁ διδάσκαλός σας δὲν πληρώνει φόρους; λέγει ὁ Πέτρος, Ναί. Ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει εἰς τὸν Πέτρον, Ὑπάγε εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον καὶ ἄνοιξον τὸ πρῶτον ὀψάριον ὅπερ θὰ πιάσῃ καὶ θὰ εὕρῃς στατῆρα (νόμισμα), δὸς λοιπὸν αὐτὸν εἰς τοὺς ζητοῦντας φόρον καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ σέ.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγοντες, Ποῖος τάχα εἶναι μείζων εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Ὁ Ἰησοῦς προσκαλέσας παιδίον εἶπεν, Ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ γείνητε ὡς τὰ παιδία (δηλαδὴ ἄπλοϊ καὶ ταπεινόφρονες), δὲν θὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅστις λοιπὸν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτος εἶναι μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ ὅστις ἂν δεχθῇ παιδίον τοιοῦτον ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

Μεταβὰς δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, ἐπειράζετο ὑπὸ τῶν γραμματέων καὶ τῶν φαρισαίων, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ λάθωσι καὶ ἀφορμὴν κατηγορίας, ἔφεραν γυναῖκα πράξασαν ἔγκλημα τιμωρούμενον, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, διὰ λιθοβολίας. Εἶπον δὲ εἰς τὸν Ἰησοῦν, Σὺ τί λέγεις περὶ τούτου; Ἐκεῖνος ἐσιώπα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέμενον, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. Οἱ παρόντες δὲ ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῆς συνειδή-

σεώς των, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἷς, ἕως οὗ δὲν ἔμεινεν οὐδεὶς. Τότε εἶπεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν γυναῖκα· Πήγαινε καὶ μὴ ἁμάρτανε πλέον.

§ 100. Ὁ ἐκ γενετῆς τυφλός (Ἰω. Θ').

Ἐν ᾧ δὲ περιήρχετο ὁ Ἰησοῦς, εἶδε τινα τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Οἱ μαθηταὶ του δὲ τὸν ἠρώτησαν λέγοντες, Διδάσκαλε, αὐτὸς ὁ τυφλὸς ἥμαρτεν ἢ οἱ γονεῖς του καὶ ἐγεννήθη τοιοῦτος. Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς του, ἀλλ' ἐγεννήθη τυφλὸς ἵνα φανερωθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἔπτυσε χαμαὶ καὶ ἐποίησεν ἐκ τοῦ πτύσματος πηλὸν, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ. νὰ νιφθῇ. Τοῦτο πράξας ὁ τυφλὸς ἦλθε βλέπων. Οἱ ἰδόντες δὲ αὐτόν καὶ γνωρίζοντες ὅτι ἐκ γενετῆς ἦτο τυφλὸς διηπόρουν μεταξύ των λέγοντες, Δὲν εἶναι οὗτος ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; Καὶ ἄλλοι μὲν τὸ ἐβεβαίουν, ἄλλοι δ' ἔλεγον ὅτι ὁμοιος πρὸς ἐκεῖνον εἶναι. Αὐτὸς δὲ ἐβεβαίωσε τὴν ταυτότητά του καὶ διηγῆθη τὰ τῆς θεραπείας του ὅπως συνέβησαν. Τότε τὸν προσήγαγον εἰς τοὺς φαρισαίους, καὶ διηγῆθη εἰς αὐτοὺς πῶς ἠνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί του ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου. Ἐλεγον δὲ ἐκ τῶν φαρισαίων τινὲς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι ἄνθρωπος παρὰ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν φυλάττει τὸ σάββατον. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Καὶ πῶς δύναται ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοιαῦτα νὰ πράττῃ; Ὁ δὲ ἰαθεὶς τυφλὸς ἔλεγεν, ὅτι ὁ θεραπεύσας αὐτόν εἶναι προφήτης. Μὴ πιστεύοντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἐξήταζον τοὺς γονεῖς του περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, αὐτοὶ δὲ φοβηθέντες τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες εἶχον συναποφασίσει νὰ ποιήσωσιν ἀποσυνάγωγον ὅντινα ἤθελεν ὁμολογήσει τὸν Χριστόν, εἶπον, Αὐτὸς ἔχει ἡλικίαν, αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ὁργισθέντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἐδίωξαν τὸν θεραπευθέντα, τὸν ὁποῖον ἀπαντήσας ὁ Ἰησοῦς τῷ λέγει, Πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; καὶ ἐκεῖνος εἶπε, Καὶ τίς εἶναι, Κύριε, διὰ νὰ πιστεύσω εἰς αὐτόν; Ὁ Ἰη-

σοὺς εἶπεν, Ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον βλέπεις καὶ ὁμιλεῖ μετὰ σοῦ. Ὁ τυφλὸς ἀπεκρίθη, Πιστεύω, Κύριε, καὶ ἐπροσκύνησεν αὐτόν.

§ 101. Ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης (Λουκ. Ι΄.)

Νομικὸς τις ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, εἶπε, Διδάσκαλε, τί ὀφείλω νὰ πράξω διὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωὴν; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Τί εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν νόμον; πῶς ἀναγινώσκεις εἰς αὐτόν; καὶ ἐκεῖνος εἶπεν, «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· οὕτω ποίει καὶ σὺ καὶ θὰ ζήσης (δηλ. θὰ κληρονομήσης τὴν αἰώνιον ζωὴν). Ὁ δὲ νομικὸς, θέλων νὰ δικαιώσῃ ἑαυτόν, εἶπε. Καὶ τίς εἶναι ὁ πλησίον μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη διὰ τῆς ἐξῆς παραβολῆς. «Ἄνθρωπός τις, καταβαίνων ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼν, περιέπεσεν εἰς ληστὰς, οἱ ὅποιοι, γυμνώσαντες αὐτόν, τὸν κατεπλήγωσαν καὶ ἀφέντες αὐτόν ἤμιθανῇ ἀνεχώρησαν. Κατὰ συγκυρίαν δὲ διέβαινεν ἐκεῖθεν ἱερεὺς τις, ὅστις ἰδὼν αὐτόν, ἐπέρασε χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν, ὁμοίως δὲ διέβαινε καὶ τις Λευῖτης καὶ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν καὶ ἰδὼν τὴν κατάστασίν του, ἀνεχώρησε. Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε πρὸς τὸν πληγωμένον καὶ ἰδὼν τὴν κατάστασιν αὐτοῦ τὸν εὐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν ἔδωκε τὰς πληγὰς του, ἐπιχύσας ἔλαιον καὶ οἶνον ἐπ' αὐτάς. Ἐπειτα τὸν ἔβαλε ἐπάνω εἰς τὸ ζῶόν του καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸ πανδοχεῖον καὶ τὸν περιποιήθη· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀναχωρῶν ἔδωκε δύο δηνάρια εἰς τὸν ξενοδόχον καὶ τῷ εἶπεν, «Ἐπιμελήθητι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ ὅσα ἐξοδεύσης περισσότερα δι' αὐτόν, ἐγὼ θὰ σοὶ τὰ πληρώσω ὅταν ἐπιστρέψω.» Τίς λοιπὸν τῶν τριῶν τούτων σοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι πλησίον τοῦ ἔμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς; Ὁ δὲ νομικὸς ἀπεκρίθη, ἐκεῖνος ὅστις τὸν ἠλέησε. Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

§ 102. Ὁ Ἄσωτος υἱός (Λουκ. ΙΕ΄.)

Ὅτε παρετήρησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς προσδέχεται τοὺς εἰς αὐτὸν προσερχομένους ἁμαρτωλοὺς, καὶ καλούμενος συνεσθίει μετ' αὐτῶν, τὸν ἐκατηγόρησαν διὰ τοῦτο. Ὁ Ἰησοῦς θέλων νὰ διδάξῃ αὐτοὺς ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ καὶ ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπόβλητος ὁ μετανῶν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἀνθρωπὸς τις εἶχε δύο υἱούς, ἐξ ὧν ὁ νεώτερος ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρὸς του τὸ ἀνάλογον μέρος τῆς κληρονομίας του. Ὁ δὲ πατὴρ διένειμεν εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν του. Οὗτος δὲ ὁ νεώτερος λαβὼν τὸ μερίδιόν του ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς μακρυνὸν τόπον, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὸν πλοῦτόν του ζῶν ἄσωτως. Ἀφ' οὗ κατεδαπάνησεν ὅλα, συνέβη ἐκεῖ μεγάλη πείνα, καὶ αὐτὸς, μὴ ἔχων νὰ φάγῃ, ἔγεινε δούλος εἰς τινα τῶν πολιτῶν, ὅστις τὸν ἀπέστειλεν εἰς τοὺς ἀγροὺς του νὰ βόσκη χοίρους. Ἐπεθύμει δὲ ὁ ἄσωτος πεινῶν νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του μὲ τὰ ζυλοκέρατα, τὰ ὁποῖα οἱ χοῖροι ἔτρωγον, ἀλλ' οὐδεὶς τῷ ἔδιδε. Συνελθὼν τότε εἰς ἑαυτὸν, εἶπε· Πόσοι ὑπηρετᾷ τοῦ πατρὸς μου εὐποροῦσιν ἄρτου, ἐγὼ δὲ ἀποθνήσκω τῆς πείνης. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν πατέρα του καὶ νὰ προσπέσῃ εἰς τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐπιστρέφοντα δὲ εἶδεν αὐτὸν μακρόθεν ὁ πατὴρ καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς ἔτρεξε καὶ ῥιφθεὶς εἰς τὸν τράχηλόν του τὸν κατεφίλησε. Τότε εἶπεν ὁ υἱός, Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου, κατὰστησόν με ὡς ἓνα τῶν δούλων σου. Ὁ δὲ πατὴρ λέγει εἰς τοὺς δούλους του, Φέρετε τὴν πρώτην στολὴν καὶ ἐνδύσατέ τον, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας του, σφάξατε δὲ καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν νὰ φάγωμεν καὶ νὰ εὐφρανθῶμεν, διότι οὗτος ὁ υἱός μου ἦτο νεκρὸς καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὗρέθη. Ἐν ᾧ δὲ ἤρχισαν οὕτω νὰ εὐφραίνωνται, ἔρχεται ὁ πρεσβύτερος υἱὸς ἐκ τοῦ ἀγροῦ. Πλη-

σιάσας δὲ καὶ ἀκούσας εὐθυμίας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός του καὶ πληροφορηθεὶς παρὰ τινος τῶν δούλων τὰ γενόμενα καὶ ἀγανακτήσας, δὲν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτόν. Τότε ἐξελθὼν ὁ πατήρ του τὸν παρεκάλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον· αὐτὸς δὲ εἶπεν, Ἐγὼ σὲ δουλεύω τόσα ἔτη καὶ οὐδέποτε παρέβην προσ-
ταγὴν σου, καὶ ὅμως οὐδέποτε μοι ἔδωκας ἔριφον διὰ νὰ εὐ-
φρανθῶ μετὰ τῶν φίλων μου· τώρα δὲ ὅτε ἦλθεν ὁ κατασω-
τεύσας τὸν πλοῦτόν σου υἱός σου, ἔσφαξας χάριν αὐτοῦ τὸν
μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ πατήρ εἶπεν εἰς αὐτόν, Σὺ τέκνον,
εἶσαι πάντοτε μετ' ἐμοῦ καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά μου ἰδικά σου
εἶναι, ἔπρεπε δὲ νὰ εὐφρανθῇς καὶ σὺ καὶ νὰ χαρῇς, ἐπειδὴ ὁ
ἀδελφός σου ἦτο νεκρὸς καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη.

§ 103. Ὁ πλούσιος καὶ ὁ Λάζαρος. Οἱ δέκα λεπροί.
(Λουκ. ΙΣΤ'. ΙΖ').

Καὶ ἄλλην διδακτικὴν περὶ φιλάνθρωπίας παραβολὴν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὴν ἐξῆς, διὰ τοὺς μυκτηρίζοντας αὐτόν
φαρισαίους, οἵτινες ἦσαν φιλάργυροι καὶ ἄσπλαγχοι.

Ἦτο ποτε ἄνθρωπός τις πλούσιος, καὶ ἐνεδύετο πορφύραν
καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Ἦτο δὲ καὶ
πτωχὸς τις ὀνομαζόμενος Λάζαρος, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἔμπροσθεν
τῆς θύρας τοῦ πλουσίου καταπληγόμενος καὶ ἐπεθύμει νὰ
χορτασθῇ μὲ τὰς ψίχας, αἱ ὁποῖαι ἐπιπτον ἐκ τῆς τραπέζης
τοῦ πλουσίου· οἱ δὲ κύνες ἤρχοντο καὶ ἔλειχον τὰς πληγὰς
του. Συνέβη δὲ νὰ ἀποθάνῃ ὁ πτωχὸς καὶ τὸν ἔφεραν οἱ ἄγ-
γελοι εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλού-
σιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ἄδῃ εὕρισκόμενος ὁ πλούσιος εἰς
τὰ βάσανα, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς· εἶδε τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ
μακρὰν, καὶ τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους του, καὶ κράζας
εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ! ἐλέησόν με, καὶ πέμψον τὸν Λάζαρον,
νὰ βρέξῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ δρο-
σίση τὴν γλῶσσάν μου, διότι καταβασανίζομαι μέσα εἰς ταύ-
την τὴν φλόγα. Ὁ δὲ Ἀβραάμ εἶπεν εἰς αὐτόν. Τέκνον, ἐνθυ-

μοῦ ὅτι σὺ ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ὁ δὲ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· καὶ τώρα αὐτὸς μὲν εὐφραίνεται, σὺ δὲ βασανίζεσαι· ἔτι δὲ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν εἶναι μέγα χάσμα, καὶ δὲν δύνανται οἱ θέλοντες νὰ διαβῶσιν ἀπ' ἐδῶ εἰς ὑμᾶς, οὐδὲ ἀπὸ μέρους ὑμῶν εἰς ἡμᾶς. Τότε εἶπεν ὁ πλούσιος, Παρακαλῶ σε λοιπὸν, ὦ πάτερ, νὰ στείλῃς τὸν Λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, διότι ἔχω καὶ ἄλλους πέντε ἀδελφοὺς, νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς ταῦτα, διὰ νὰ μὴ ἔλθωσι καὶ ἐκεῖνοι εἰς τοῦτον τὸν τόπον τῆς βασάνου. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ εἶπεν, Ἐχουσι τὸν Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας καὶ ἂς ἀκούσωσιν αὐτοὺς. Ὁ δὲ πλούσιος εἶπεν, Οὐχὶ πάτερ Ἀβραὰμ, ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν πορευθῇ εἰς αὐτοὺς, θὰ μετανοήσωσιν. Ὁ δὲ Ἀβραὰμ εἶπεν, Ἐὰν μὴ ἀκούωσι τὸν Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστῇ, θὰ πεισθῶσιν.

Εἶπε δὲ εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι, ἂν ἔχωσι πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, καὶ τὰ ἄψυχα θὰ ὑπακούωσιν εἰς αὐτοὺς.

Ἐρχόμενος ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ διαπορευόμενος διὰ μέσου τῆς Σαμαρείας καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἐν ᾧ εἰσῆρχετο εἰς τινα κώμην, ἀπῆντησαν αὐτὸν δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἵτινες ἐστάθησαν μακρόθεν φωνάζοντες, Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἰδὼν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς τοῖς εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ἐπιδείξατε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τοὺς ἱερεῖς. Ἐν ᾧ δὲ ἐπορεύοντο εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἐκαθαρίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ἐπέστρεψε δοξάζων μεγαλοφώνως τὸν Θεόν, καὶ ἔπescε κατὰ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ εὐχαριστῶν αὐτόν. Ἦτο δὲ ὁ ἐπιστρέψας οὗτος Σαμαρείτης. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν οὕτως εὐγνωμονοῦντα εἶπε, Δὲν ἐκαθαρίσθησαν καὶ οἱ δέκα; ποῦ εἶναι λοιπὸν οἱ ἐννέα; δὲν εὗρέθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ νὰ δοξάσωσι τὸν Θεόν, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ ἄλλογενής; Εἶπε δὲ εἰς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέ ἔσωσε.

§ 104. Ὁ τελώνης καὶ ὁ φαρισαῖος. (Λουκ. ΙΗ΄.)

Εὐλογία τῶν μικρῶν παιδίων.

(Ματθ. ΙΘ΄. Μάρκ. Ι΄. Λουκ. ΙΗ΄.)

Ἐπειδὴ τινες πεπεισμένοι εἰς ἑαυτοὺς, ὅτι εἶναι δίκαιοι, καταφρονοῦσι τοὺς ἄλλους, ὅποιοι μάλιστα ἦσαν τότε οἱ τῆς αἵρέσεως τῶν φαρισαίων, ὁ Ἰησοῦς εἶπε διὰ τοὺς τοιούτους τὴν παραβολὴν ταύτην. « Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν νὰ προσευχηθῶσιν, ὧν ὁ μὲν εἷς ἦτο φαρισαῖος, ὁ δὲ ἄλλος τελώνης. Καὶ ὁ μὲν φαρισαῖος σταθεὶς, πρὸς ἑαυτὸν προσήχετο ταῦτα, Θεέ μου, σὲ εὐχαριστῶ, ὅτι δὲν εἶμαι καὶ ἐγὼ καθὼς εἶναι οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ ὡς καὶ οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τῆς ἐβδομάδος καὶ δίδω τὸ δέκατον ἐξ ὅλων, ὅσα ἀποκτῶ. Ὁ δὲ τελώνης ἐξ ἐναντίας ἐστάθη μακρόθεν, καὶ δὲν ἠθέλην οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς του νὰ ὑψώσῃ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἐκτύπα τὸ στήθος του καὶ ἔλεγεν, ὁ Θεὸς ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν. » Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε ταύτην τὴν παραβολὴν ὁ Ἰησοῦς εἶπε, λέγω ὑμῖν, ὅτι οὗτος ὁ τελώνης κατέβη εἰς τὸν οἶκόν του δεδικαιωμένος, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ φαρισαῖος· διότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Προσέφερον δὲ τινες εἰς τὸν Ἰησοῦν μικρὰ παιδία, διὰ νὰ τὰ εὐλογήσῃ· οἱ δὲ μαθηταί του ἐπετίμησαν τοὺς φερόντας. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀγανακτήσας εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἄφετε τὰ παιδία νὰ ἔρχονται πρὸς με, καὶ μὴ τὰ ἐμποδίζητε· διότι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Βεβαίως λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅστις δὲν δεχθῇ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, δὲν θὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Καὶ ἔπειτα τὰ ἐνηγκαλίσθη καὶ τὰ ὑλόγησε, βαλὼν τὴν χεῖρά του ἐπ' αὐτά.

§ 105. Ὁ πλούσιος ἄρχων.

(Ματθ. ΙΘ΄. Μάρκ. Ι΄. Λουκ. ΙΗ΄.)

Τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπαντήσας ἄρχων τις νεανίσκος, καὶ
(ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ).

γονατίσας ἔμπροσθέν του, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, τί μὲ λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς εἶναι ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. Ἐὰν δὲ θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς· αὐτὸς δὲ εἶπε, Ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Ταῦτας, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ὁ δὲ νεανίσκος εἶπε, Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου, τί ἄλλο μοὶ λείπει; Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτόν, Ἐὰν θέλῃς νὰ γείνης τέλειος, ὕπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός τα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοιουτοτρόπως θὰ ἔχῃς θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, ἔπειτα δὲ ἔλθε καὶ ἀκολουθεῖ μοι. Ἀφ' οὗ ἤκουσε τοῦτον τὸν λόγον ὁ νεανίσκος, ἔγεινε κατηφὴς καὶ ἀνεχώρησε λυπούμενος, ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος καὶ εἶχε πολλὰ κτήματα. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, Τῇ ἀληθείᾳ λέγω ὑμῖν, ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ εἰσέλθῃ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Εὐκολώτερον εἶναι νὰ διέλθῃ κάμηλος διὰ τῆς τρύπας τῆς βελόνης, παρὰ νὰ εἰσέλθῃ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐξεπλήττοντο διὰ ταῦτα, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Καὶ τίς δύναται νὰ σωθῇ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις εἶναι δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ.

Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα μαθητάς του, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ προσεχοῦς πάθους του εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ περὶ τῆς τριημέρου ἀναστάσεώς του. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἐννόησαν.

Ἐν ᾧ δὲ ἐπλησίαζεν εἰς Ἱεριχὼ ἐθεράπευσε τυφλὸν διὰ μέσου τοῦ λόγου του.

§ 106. Ὁ Ζακχαῖος (Λουκ. ΙΘ').

Εἰς τὴν πόλιν Ἱεριχὼ ἦτό τις ἄνθρωπος πλούσιος καὶ ἀρχιτελώνης, ὀνομαζόμενος Ζακχαῖος· οὗτος ἐζήτει νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν τίς εἶναι, δὲν ἠδύνατο ὅμως ἐξ αἰτίας τοῦ πλήθους, διότι ἦτο μικρὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος. Ὅθεν

προδραμῶν ἔμπροσθεν ἀνέβη εἰς μίαν συκομωρέαν, διὰ νὰ δυν-
νηθῇ νὰ τὸν ἴδῃ, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ περάσῃ ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς.
Ὡς δὲ ἔφθασεν ὁ Ἰησοῦς εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἀναβλέψας
εἶδε τὸν Ζακχαῖον, καὶ τῷ εἶπε, Ζακχαῖε, κατὰβα ταχέως,
ἐπειδὴ σήμερον πρέπει νὰ μείνω εἰς τὸν οἶκόν σου. Ὁ δὲ Ζακ-
χαῖος κατέβη εὐθὺς καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς· ὅσοι δὲ
εἶδον τὸν Ἰησοῦν ἐγόγγυζον λέγοντες, Ἦλθε νὰ μείνῃ εἰς τὸν
οἶκον ἀνδρὸς ἀμαρτωλοῦ! (διότι τοιοῦτοι ἐθεωροῦντο οἱ τελεῶ-
ναι). Ὁ δὲ Ζακχαῖος σταθεὶς εἶπεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, Ἰδοῦ,
κύριε, δίδω τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων μου εἰς τοὺς πτωχοὺς,
καὶ, ἂν τινα ἡδίκησά τι, τὸ ἀποδίδω τετραπλοῦν. Ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς εἶπε, Σήμερον σωτηρία εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἔγινε, κα-
θότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ· εἶναι, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἤλθε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ σώσῃ τὸ ἀπολωλός.

§ 107. Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου (Ἰωάν. ΙΑ΄.)

Ἦτο εἰς τὴν Βηθανίαν ἀσθενής τις ὀνόματι Λάζαρος, ὅστις
εἶχε δύο ἀδελφάς, τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία ὠνομάζετο Μαρία,
ἡ δὲ ἄλλη Μάρθα. Ταῦτα δὲ τὰ τρία ἀδελφία ἡγάπα ὁ Ἰη-
σοῦς. Ἀφ' οὗ δὲ ἡσθένησεν ὁ Λάζαρος, αἱ ἀδελφαὶ του ἐμήνυ-
σαν τοῦτο τὸ γεγονός εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν,
Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης
τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. Καὶ τότε μὲν
ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς εἰς θν εὐρίσκετο τόπον δύο ἡμέρας. Μετὰ δὲ
ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν
Ἰουδαίαν πάλιν. Οἱ μαθηταὶ του λέγουσιν αὐτῷ: Διδάσκαλε
τώρα ἐζήτουν νὰ σὲ λιθάσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις
ἐκεῖ; Ὁ Κύριος εἶπεν ὕστερον αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν
ἐκοιμήθη, ἀλλὰ ὑπάγω νὰ ἐξυπνίσω αὐτόν· οἱ δὲ μαθηταὶ του
ἀπεκρίθησαν, Κύριε, ἂν ἐκοιμήθη, θὰ σωθῇ. Τότε ὁ Ἰησοῦς τοῖς
εἶπεν, Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ ἄς ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν.
Ἦλθε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Βηθανίαν, καὶ εὔρε τὸν Λάζαρον
τέσσαρας ἡδὴ ἡμέρας κείμενον εἰς τὸν τάφον. Ἐρχομένου δὲ

τοῦ Ἰησοῦ, ἡ μὲν Μάρθα ἦλθεν εἰς ὑπάντησίν του, ἡ δὲ Μαρία ἔμεινεν εἰς τὸν οἶκον. Ἰδοῦσα δὲ τὸν Ἰησοῦν ἡ Μάρθα εἶπε, Κύριε, ἂν ἦσο ἐδῶ, δὲν θὰ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου· ἀλλὰ καὶ τώρα ἡξεύρω, ὅτι ὅσα ζητήσης παρὰ Θεοῦ σοὶ τὰ διδει. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἔδωκεν ἐλπίδα εἰς αὐτήν, ὅτι θέλει ἀναστηθῆ ὁ ἀδελφός της. Ἀπῆλθε δὲ ἐκεῖνη καὶ ἐκάλεσε καὶ τὴν ἀδελφήν της τὴν Μαρίαν, ἥτις ἐλθοῦσα ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, τὰ αὐτὰ λέγουσα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν καὶ αὐτήν καὶ τοὺς ἄλλους κλαίοντας, ἐστενοχωρήθη πολὺ καὶ συγκινηθεὶς εἶπε, Ποῦ τὸν ἐθάλετε; Καὶ ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν, Κύριε, ἔρχου καὶ εἶδε, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐδάκρυσεν. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸν τάφον, ἐπρόσταξε νὰ ἀνοίξωσιν αὐτὸν, αἶροντες τὸν λίθον· καὶ τότε μὲν ἐπεκαλέσθη τὸν οὐράνιον τοῦ πατέρα, ἔπειτα δὲ ἔκραξε μεγάλη τῇ φωνῇ, Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ ὁ Λάζαρος ἐξῆλθε τοῦ τάφου. Τοῦτο ἰδόντες πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν· τινὲς ὁμῶς ἐξ αὐτῶν ὑπῆγαν εἰς τοὺς φαρισαίους, καὶ ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς· οὗτοι δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς συνήγαγον συνέδριον εἰς ὃ ἔλεγον, τί ποιοῦμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ θαύματα ἐνεργεῖ· ἐὰν τὸν ἀφήσωμεν, θὰ πιστεύσωσι πάντες εἰς αὐτὸν, καὶ θὰ ἔλθωσιν οἱ Ῥωμαῖοι, θὰ ἄρῃσι καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν· ὅθεν ἐπόμενοι τῇ γνώμῃ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου Καϊάφα, εἰπόντος προφητικῶς χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ ὀρθῶς, ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλλυται, συναπεφάσισαν ἐν συμβουλίῳ νὰ τὸν ἀποκτείνωσι. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεφάσισαν νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπειδὴ ἤκουσαν ὅτι πολὺς ὄχλος συρρέει νὰ ἴδῃ τὸν Λάζαρον ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσωσι καὶ τὸν Λάζαρον.

§ 108. Εἰσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ἡ ξηρανθεῖσα συκῇ.

(Ματθ. ΚΑ'. Μάρκ. ΙΑ'. Λουκ. ΙΘ'. Ἰω. ΙΒ').

Τῇ ἐπαύριον τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, ἐν ᾧ ἦτο πολὺς κόσμος συνηγμένος εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν

προσεγγίζουσιν ἑορτὴν τοῦ πάσχα, ἐρχόμενος καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐνταῦθα, ἀπέστειλε δύο μαθητάς του, εἰπὼν εἰς αὐτοὺς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς θὰ εὑρητε ἐκεῖ μίαν ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσατέ τα καὶ φέρετέ τα ἐδῶ· ἂν δὲ εἴπῃ ὑμῖν τίς τι, εἴπατε εἰς αὐτόν, ὁ Κύριος αὐτῶν τὰ χρειάζεται, καὶ εὐθὺς θὰ τ' ἀφήσῃ. Ἐπορεύθησαν οἱ μαθηταί, καὶ ἔπραξαν κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἔβαλαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἐνδύματά των καὶ ἐπεκάθισεν εἰς τὸν πῶλον ὁ Ἰησοῦς. Ὁ δὲ πολὺς λαὸς ἔστρωσαν τὰ ἱμάτιά των εἰς τὴν ὁδόν, δι' ἧς διέβαιnen ὁ Ἰησοῦς· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλαδία ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρωναν αὐτὰ εἰς τὴν ὁδόν. Τὸ δὲ προπορευόμενον καὶ ἐπακολουθοῦν πλῆθος ἔκραζε λέγον, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις! Τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων ἔλεγον εἰς τὸν Ἰησοῦν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοὺς μαθητάς σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι θὰ φωνάζωσιν. Εἰσελθόντος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱερουσόλυμα, ἐσείσθη ὅλη ἡ πόλις καὶ ἔλεγε, Τίς εἶναι οὗτος; Τὸ δὲ πλῆθος ἔκραζεν, Οὗτος εἶναι ὁ Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας. Ἀφ' οὗ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, οἱ παῖδες ἔκραζον. Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ! Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πειραχθέντες, εἶπον εἰς τὸν Ἰησοῦν, Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Ναί· ἀλλ' οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; (ψαλμ. Η, 2). Ἐδίδωξε δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς πωλοῦντας εἰς αὐτὸ καὶ ἀγοράζοντας, λέγων, Εἶναι γεγραμμένον, ὁ οἶκός μου εἶναι οἶκος προσευχῆς, καὶ σεῖς ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν (Ἰεζ. Ζ. 41).

Καταλιπὼν δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ. Τῇ δὲ ἐπαύριον πρῶτ' ἐπανερχόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπεΐνασεν. Ἰδὼν δὲ συκὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν εἰς αὐτήν· ἐπειδὴ δὲ εὔρε μόνον φύλλα καὶ οὐχὶ καρπὸν, εἶπε «Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ παρεῦθ' ἐξηράνθη ἡ συκῇ· εἰς τοὺς θαυμάσαντας δὲ διὰ τοῦτο

μαθητάς του εἶπεν ὅτι, ἂν ἔχωσι πίστιν καὶ τὸ ὄρος δύνανται
νὰ μεταθέσωσιν ἐκ τοῦ τόπου του εἰς τὴν θάλασσαν.

§ 109. Περὶ τῶν δύο λεπτῶν τῆς χήρας.

(Μάρκ. ΙΒ'. Λουκ. ΚΑ').

Παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων (Ματθ. ΚΕ').

Καθήμενος κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ὁ Ἰησοῦς ἀπέναντι
τοῦ εἰς τὸν ναὸν γαζοφυλακίου, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ βουλόμενοι
ἔβαλλον δῶρα, ἔβλεπεν ὅτι οἱ πολὺ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά.
Ἐν τούτοις εἶδε καὶ μίαν χήραν πτωχήν, ἡ ὁποία ἔβαλεν ἐκεῖ
δύο λεπτά. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, Τῇ
ἀληθείᾳ, ἡ χήρα αὕτη ἔβαλεν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον περισσό-
τερον πάντων τῶν ἄλλων· ἐπειδὴ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἔβαλον
ἐκ τοῦ περισσεύματός των εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ
τοῦ ὑστερήματός της ἔβαλεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχε.

Θέλων δὲ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ᾧσι πάντοτε προη-
τοιμασμένοι διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις
καὶ τὴν ἐξῆς παραβολήν. Θὰ ὁμοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
μὲ δέκα παρθένας, αἱ ὁποῖαι λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας των
(φανοὺς) ἐξῆλθον πρὸς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου, ἐκ τούτων δὲ
αἱ μὲν πέντε ἦσαν μωραὶ, αἱ δὲ πέντε φρόνιμοι· καὶ αἱ μὲν
μωραὶ ἔλαβον τὰς λαμπάδας, δὲν ἔλαβον ὅμως μεθ' ἑαυτῶν
καὶ ἔλαιον ὥς αἱ φρόνιμοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐβράδυνεν ὁ νυμφίος,
ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκοιμῶντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ μεσονύ-
κτιον, ἠκούσθη φωνή, Ἰδοὺ ἔρχεσαι ὁ νυμφίος, ἐξέλθετε εἰς
ὑπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἠγέρθησαν ὅλαι αἱ παρθένοι, καὶ ἠτοί-
μασαν τὰς λαμπάδας των, καὶ αἱ μὲν μωραὶ εἶπον πρὸς τὰς
φρονίμους, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, διότι αἱ λαμπάδες
ἡμῶν σβέννυνται· αἱ δὲ φρόνιμοι ἀπεκρίθησαν, Μήπως τὸ ἔ-
λαιον δὲν ἀρκέσῃ καὶ διὰ ἡμᾶς καὶ διὰ ὑμᾶς, ὑπάγετε καλλι-
τερα εἰς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε δι' ἑαυτάς. Ἐν ᾧ δὲ
ἀπῆρχοντο αὗται ν' ἀγοράσωσιν, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ μὲν
ἕτοιμοι παρθένοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ
ἐκλείσθη ἡ θύρα· αἱ δὲ λοιπαὶ ἦλθον μετὰ ταῦτα, καὶ ἔλεγον,

Κύριε, Κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν ὁ δὲ νυμφίος εἶπε, δὲν γνωρίζω ὑμᾶς. Προσέχετε λοιπὸν πάντες, διότι δὲν ἤξεύρετε οὔτε τὴν ἡμέραν, οὔτε τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

§ 110. Παραβολὴ τῶν ταλάντων. (Ματθ. ΚΕ΄.)

Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ ταύτην τὴν παραβολὴν, Ἀνθρωπὸς τις ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς δούλους του, καὶ παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν του. Καὶ εἰς ἄλλον μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, εἰς ἄλλον δὲ δύο, καὶ εἰς ἄλλον ἓν, κατὰ τὴν ἰκανότητα ἐκάστου· εἶπε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ τὰ ἐμπορευθῶσιν ἕως οὗ ἐπιστρέψῃ. Καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰ πέντε τάλαντα, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λαβὼν τὰ δύο ἐμπορευθέντες αὐτὰ τὰ ἐδιπλασίασαν, ὁ λαβὼν δὲ τὸ ἓν τάλαντον τὸ ἔθαψεν εἰς τὴν γῆν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπέστρεψεν ὁ κύριος, ἐπρόσταξε νὰ κρᾶζῶσι τοὺς δούλους ἐκείνους, διὰ νὰ ἴδῃ πόσα ἐκέδησεν ἕκαστος αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιμελείας του. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν ὁ λαβὼν τὰ πέντε τάλαντα, φέρων καὶ ἄλλα πέντε εἰς κέρδος. Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτὸν, Εὖγε δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἔμεινες πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν θά σε καταστήσω, γενοῦ μέτοχος τῆς χαρᾶς τοῦ κυρίου σου. Ἐπειτα δὲ ἦλθεν ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν καὶ ἔφερεν ἄλλα δύο εἰς κέρδος. Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν, Εὖγε δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπ' ὀλίγα ἔμεινες πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν θά σε καταστήσω, γενοῦ μέτοχος τῆς χαρᾶς τοῦ κυρίου σου. Τελευταῖον δὲ ἦλθε καὶ ὁ λαβὼν τὸ ἓν τάλαντον, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Κύριε, ἰδοὺ ἔχεις πάλιν τὸ ἓν τάλαντόν σου. Ἐγὼ ἠξέυρων ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος σκληρὸς, θερίζων ὅπου δὲν ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν δὲν διεσκόρπισας, ἔκρυψα τὸ τάλαντον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ ἔχεις τὸ ἰδικόν σου. Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτὸν, Δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρὲ! ἐκ τοῦ ιδίου σου στόματος σὲ καταδικάζω· ἀφ' οὗ ἤξευρες ὅτι εἶμαι σκληρὸς ἄνθρωπος, καὶ θερίζω ὅπου δὲν ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅπου δὲν διεσκόρπισα, ἔπρεπε νὰ βάλῃς τὸ ἀργύριόν μου εἰς τοὺς τραπεζίτας, καὶ ἐγὼ ἐρχόμενος θά τὸ ἐλάβουσαν παρ' αὐτῶν.

μετὰ τόκου. Καὶ εὐθὺς ἐπρόσταξε τοὺς περιστῶτας, λέγων·
 Λάβετε ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε αὐτὸ εἰς τὸν ἔχοντα
 τὰ δέκα τάλαντα· ἐπειδὴ εἰς πάντα ἔχοντα δοθήσεται, καὶ
 περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
 σεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ
 σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου θὰ ᾔηαι ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων.

§ 111. Ἑσχάτη ἡμέρα τῆς κρίσεως (Ματθ. ΚΕ').

Μετὰ ταῦτα ὠμίλησε τὰ ἐξῆς περὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας
 τῆς κρίσεως.

“Ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ
 ὅλοι οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε θὰ καθήσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου
 τῆς δόξης του, καὶ θὰ συναθροισθῶσιν ἔμπροσθέν του πάντα τὰ
 ἔθνη, καὶ θὰ τοὺς διαχωρίσῃ ἀπ' ἀλλήλων, καθὼς ὁ ποιμὴν
 διαχωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ θὰ βάλῃ τὰ μὲν
 πρόβατα πρὸς τὰ δεξιὰ του, τὰ δ' ἐρίφια πρὸς τὰ ἀριστερά
 του. Τότε θὰ εἰπῇ ὁ βασιλεὺς εἰς ἐκείνους, οἵτινες εἶναι ἐκ
 δεξιῶν· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε
 τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· διότι
 ἐπεινάσα, καὶ μοι ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψησα καὶ ἐδώκατέ
 μοι νὰ πίνω· ξένοι ἤμην καὶ μ' ἐδέχθητε εἰς τὸν οἶκον ὑμῶν·
 γυμνοὶ ἤμην καὶ μ' ἐνεδύσατε· ἡσθένησα, καὶ μ' ἐπεσκέφθητε·
 ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Ἐκεῖνοι δὲ θὰ εἰπωσι
 πρὸς αὐτὸν, Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, καὶ σ' ἐθρέψα-
 μεν; ἢ διψῶντα καὶ σ' ἐποτίσαμεν; πότε σε εἶδομεν ξένον καὶ
 σ' ἐδέχθημεν; ἢ γυμνὸν καὶ σ' ἐνεδύσαμεν; πότε σε εἶδομεν
 ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; Καὶ ὁ βασιλεὺς
 θὰ ἀποκριθῇ, Τῇ ἀληθείᾳ λέγω ὑμῖν ὅτι, ὅσα ἐπράξατε εἰς
 ἓνα ἐκ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, εἰς ἐμὲ τὰ
 ἐπράξατε. Ἐπειτα δὲ θὰ εἰπῇ καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες εἶναι
 ἐξ ἀριστερῶν. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ
 τῆ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἄγγέλοις.

αὐτοῦ· διότι ἐπείνασα, καὶ δέν μοι ἐδώκατε νὰ φάγω· ἐδίψησα, καὶ δέν μοι ἐδώκατε νὰ πῶ· ξένος ἤμην, καὶ δέν μ' ἐδέχθητε εἰς τὸν οἶκον ὑμῶν· γυμνὸς ἤμην, καὶ δέν μ' ἐνεδύσατε· ἀσθενὴς ἤμην καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ δέν μ' ἐπεσκέφθητε. Αὐτοὶ δὲ θὰ ἀποκριθῶσι· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ δέν σε ὑπηρετήσαμεν; Καὶ ὁ βασιλεὺς θὰ ἀποκριθῇ· Ὅσα δὲν ἐπράξατε εἰς ἓνα τῶν ἀδελφῶν μου τούτων τῶν ἐλαχίστων, δὲν τὰ ἐπράξατε οὐδὲ εἰς ἐμέ. Καὶ οὕτως, οἱ μὲν ἐξ ἀριστερῶν θὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν αἰῶνιον κόλασιν, οἱ δὲ δίκαιοι, εἰς τὴν αἰῶνιον ζωὴν.

Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Γνωρίζετε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας γίνεται τὸ πάσχα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ νὰ σταυρωθῇ. Τότε δὲ συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα, καὶ ἐν συμβουλίῳ ἀπεφάσισαν νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν μὲ δόλον καὶ νὰ τὸν ἀποκτείνωσι.

§ 112. Ὁ μυστικὸς δεῖπνος. (Ματθ. ΚΣΤ΄.

Μάρκ. ΙΔ΄. Λουκ. ΚΒ΄. Ἰω. ΙΓ΄. καὶ Α΄. Κορινθ. ΙΑ΄.)

Ὅτε ἐπλησίασεν ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη Πάσχα, ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην ἵνα ἐτοιμάσωσιν αὐτό. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ δεῖπνου, ἐκάθισε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδείπνησε μετ' αὐτῶν τὸν τελευταῖον δεῖπνον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τότε δὲ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα νὰ φάγω τοῦτο τὸ πάσχα μετ' ὑμῶν πρὸ τοῦ νὰ πάθω. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι δέν θὰ φάγω πλέον ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Ὅπως δὲ δώσῃ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὑπόδειγμα τῆς ἐν ἀγάπῃ ταπεινώσεως καὶ ἀμοιβαίας διακονίας, ἐγερθεὶς καὶ περιζωσάμενος λέντιον, ἤρχισε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς σπογγίζῃ. Ἐπειτα καθίσας εἰς τὴν πρᾶπεζαν, ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκοψεν αὐτὸν, καὶ

ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του, καὶ εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ἐπειτα ἔλαβε καὶ τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του, εἰπὼν, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας μεταλήψεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

ΤΑ ΠΑΘΗ, Ἡ ΕΚ ΝΕΚΡΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ.

§ 113. Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα.

(Ματθ. ΚΣΤ΄. ΚΖ΄. Μάρκ. ΙΔ΄. Λουκ. ΚΒ΄. Ἰω. ΙΓ΄.—ΙΗ΄.)

Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἶχε συμφωνήσει μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς, νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν τριάκοντα ἀργύρια, ἵνα παραδώσῃ αὐτοῖς τὸν Ἰησοῦν. Τὸν σκοπὸν τοῦτον τοῦ Ἰούδα γνωρίζων ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν ἐν τῷ δεῖπνῳ, Βέβαια λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν θὰ με παραδώσῃ. Ἀκούσαντες τοῦτο οἱ μαθηταί, ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους, ἀποροῦντες περὶ τίνος τὸ λέγει· καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἔκειτο εἰς τὸ πλευρόν του, ἔνευσε πρὸς αὐτὸν ὁ Ηέτρος, νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἐπιπεσόντα εἰς τὸ στῆθος του καὶ ἐρωτήσαντα μυστικῶς, Εἰς ὅποιον ἐγὼ βάψας εἰς τὸν ζωμὸν τὸ ψωμίον δώσω, ἐκεῖνος εἶναι, καὶ ἐμβάψας ψωμίον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην εἰς ὃν εἰσηλθε τότε ὁ Σατανᾶς· Εἶπε δὲ εἰς αὐτὸν συγχρόνως ὁ Ἰησοῦς, Ὁ,τι θὰ κάμῃς, κάμε το τὸ ταχύτερον, Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀνακειμένων ἐνόησε πρὸς τί τὸ εἶπε· τινὲς ἐνόμισαν ὅτι λέγει αὐτῷ ν' ἀγοράσῃ τ' ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐορτὴν, ἐπειδὴ εἶχε τὰ κοινὰ

χρήματα, ἢ νὰ δώσῃ τι εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὁ δὲ Ἰούδας λαβὼν τὸ ψωμίον, εὐθὺς ἐξῆλθεν· ἦτο δὲ τότε νύξ.

Μετὰ τὸν δεῖπνον, ὁ Ἰησοῦς συνωμίλησεν ἱκανῶς μὲ τοὺς μαθητάς του· συμβουλευσας δὲ καὶ παρηγορήσας αὐτοὺς καὶ εὐξάμενος ὑπὲρ αὐτῶν, ἄφ' οὗ ὑμνησαν ἐξῆλθε μετ' αὐτῶν πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦτο κῆπος ἐν τῷ χωρίῳ Γεθσημανῇ. Ὁ Ἰούδας ἤξευρε τὸν κῆπον τοῦτον, διότι πολλάκις ἤρχετο ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του.

Ἀφ' οὗ ἦλθεν ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς, λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς του, Καθίσατε ἐνταῦθα, ἕως οὗ ὑπάγω νὰ προσευχηθῶ· ἔλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ παραμερίσας εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Περίλυπος εἶναι ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου, μείνατε ἐδῶ καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ· καὶ παραμερήσας ὀλίγον, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ εἶπε, Πάτερ εἰ δυνατόν, ἅς παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν ἅς γείνη τὸ θέλημά σου, καὶ ὅχι τὸ ἰδικόν μου· τοῦτο δὲ εἶπεν ἐκ δευτέρου καὶ ἐκ τρίτου. Ἐφάνη δὲ ἄγγελος καὶ τὸν ἐνίσχυσεν. Ὁ Ἰησοῦς κατήντησεν εἰς μεγάλην ἀγωνίαν, ὥστε ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ἔγεινεν ὡς θρόμβοι αἵματος καὶ ἔπιπτον εἰς τὴν γῆν. Ἐπειτα δὲ ἐλθὼν εἰς τοὺς μαθητάς του εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί κοιμᾶσθε; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε διὰ νὰ μὴ πέσητε εἰς πειρασμόν. Ἐγείρεσθε, νὰ ὑπάγωμεν· ἰδοὺ ἐπλησίασεν ὁ παραδιδούς με. Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα, ἦλθεν ὁ Ἰούδας μὲ πολλοὺς στρατιώτας καὶ δούλους τῶν ἀρχιερέων, φέροντας μαχαίρας καὶ φανούς καὶ λαμπάδας· καὶ ὁ Ἰούδας (ἐπειδὴ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σημεῖον, ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἤθελε φιλήσει εἶναι ὁ Ἰησοῦς), πλησιάσας πρὸς τὸν Ἰησοῦν, εἶπε, Χαῖρε διδάσκαλε, καὶ τὸν ἐφίλησεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Φίλε, διὰ τί ἦλθες; μὲ φίλημα παραδίδεις τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; Οἱ δὲ στρατιῶται συνέλαβον αὐτόν. Ὁ Πέτρος τότε εἵλκυσε τὴν μάχαιράν του, καὶ ἔκοψε τὸ δεξιὸν ὠτίον τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένου Μάλχου· καὶ τὸ μὲν ὠτίον τοῦ Μάλχου ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, πρὸς δὲ τὸν Πέτρον εἶπε, Βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θή-

κην, διότι ὅστις σύρει μάχαιραν ἐναντίον ἄλλου, ὑπὸ μαχαίρας θέλει χαθῇ.

§ 114. Ἀρνησις τοῦ Πέτρου.

(Ματθ. ΚΣΤ'. Μάρκ. ΙΔ'. Λουκ. ΚΒ'. Ἰω. ΙΔ').

Μετὰ τὸν δεῖπνον εἶχεν εἶπει ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς του πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα· Ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ θὰ σκανδαλισθῆτε πάντες ἐν ἐμοί. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπεκρίθη, Ἄν καὶ πάντες σκανδαλισθῶσιν ἐν σοί, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ σκανδαλισθῶ ποτε, ἔτοιμος εἶμαι νὰ ὑπάγω μετὰ σοῦ καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Τῇ ἀληθείᾳ σοὶ λέγω, σήμερον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, πρὶν ἢ φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ δις, σὺ θὰ με ἀρνηθῇς τρίς. Τότε δὲ ὑπεσχέθη εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι θὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. Ὅτε δὲ παρέδωκεν ὁ Ἰούδας τὸν Ἰησοῦν, οἱ μὲν ἄλλοι μαθηταί, ἐκτὸς τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου, τὸν ἀφῆκαν καὶ ἔφυγαν καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης, ὢν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ δὲ Πέτρος τὸν ἠκολούθει μακρόθεν ἕως εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὅπου οἱ δοῦλοι εἶχον ἀνθρακιὰν καὶ ἐθερμαίνοντο· πλησιάσας δὲ ἐκάθητο καὶ αὐτὸς μετ' αὐτῶν. Ἐκεῖ δ' ἐξητάζετο μήπως καὶ αὐτὸς εἶναι ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ὅμως αὐτὸς ἡρνήθη τρίς τοῦτο, τὴν τελευταίαν μάλιστα φορὰν ἤρχισε νὰ καταρᾶται καὶ νὰ ὀμνύῃ, λέγων, Δὲν γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον λέγετε. Καὶ ἐν ᾧ αὐτὸς ἔλεγε ταῦτα, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ὁ Ἰησοῦς στραφεὶς, ἠτένισε πρὸς τὸν Πέτρον· ὁ δὲ Πέτρος ἐνθυμηθεὶς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅστις τῷ εἶπε, πρὶν ἢ φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ δις, σὺ θὰ με ἀπαρνηθῇς τρίς, ἐξῆλθεν ἔξω καὶ ἐκλαυσε πικρῶς.

§ 115. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων. (Ματθ. ΚΣΤ'. ΚΖ'. Μάρκ. ΙΔ'. Λουκ. ΚΒ'. ΚΓ'. Ἰω. ΙΗ'. ΙΘ').

Οἱ συλλαβόντες τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἔδησαν καὶ τὸν ἔφεραν

πρῶτον εἰς τὸν Ἄνναν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα, πενθερὸν δὲ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέως κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο Καϊάφα, ὅστις εἶχε συμβουλευθεὶς τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρεи ν' ἀπολεσθῇ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ εἰς ἄνθρωπος. Ὁ Ἄννας δέσας ἀπέστειλεν εἰς τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς περὶ τῶν μαθητῶν του καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας του· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγὼ παρρησία ἐλάλησα εἰς τὸν κόσμον, ἐρώτησον τοὺς ἀκροατάς μου, διότι οὗτοι ἠξεύρουσι τί ἔλεγα εἰς αὐτούς. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπε ταῦτα, εἰς τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐρράπισεν, εἰπὼν, Οὕτως ἀποκρίνεσαι εἰς τὸν ἀρχιερέα; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Ἄν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; Οἱ περὶ τὸν ἀρχιερέα συνηγμένοι ἤδη γραμματεῖς καὶ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἵνα τὸν θανατώσωσι, καὶ δὲν εὗρον, ἂν καὶ πολλοὶ ἤλθον ψευδομάρτυρες. Ὑστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες νὰ μαρτυρήσωσι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, εἶπον, Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ὅτι εἶπεν, Ἐγὼ δύναμαι νὰ κρημνίσω τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας νὰ τὸν οἰκοδομήσω πάλιν. Τότε ἐσηκώθη ὁ ἀρχιερεὺς καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, Δὲν ἀποκρίνεσαι τίποτε εἰς ὅσα σοὺ καταμαρτυροῦσιν οὗτοι; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος νὰ εἴπῃς εἰς ἡμᾶς, ἂν σὺ ᾔσαι ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Σὺ εἶπας· πλὴν βεβαιῶ ὑμᾶς, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἴδῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀρχιερεὺς, ἔσχισε τὰ ἐνδύματά του καὶ εἶπεν, Ἐβλασφήμησε! τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; Καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους εἶπε, Τώρα ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν, τί στοχάζεσθε; ἐκεῖνοι δὲ εἶπον, Ἐνοχὸς θανάτου εἶναι. Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ κρατοῦντες αὐτὸν τὸν ἐνέπαιζον, ἄλλοι μὲν τὸν ἔπτυνον καὶ τὸν ἐρράπιζον εἰς τὸ πρόσωπον, ἄλλοι δὲ ἐσκέπαζον τὸ πρόσωπόν του καὶ τὸν ἐκτύπων, λέγοντες, Προφήτευσον, Χριστὲ, τίς εἶναι ὁ κτυπήσας σε;

§ 116. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.
(Ἰω. ΙΗ'. Λουκ. ΚΓ'. Ματθ. ΚΖ'. Μάρκ. ΙΕ').

Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, ἔφεραν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ συνέδριον, ὅπου ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ τὸν ἠρώτησαν, Σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, σεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐπειτα εἶπον πάντες, τί ἔτι ἔχομεν χρεῖαν μαρτυρίας, ἀφ' οὗ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματός του. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ καταδικάσωσι τινα εἰς θάνατον δι' ἰδίας τῶν ἀποφάσεως, ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν Ῥωμαῖον ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας Πόντιον Πιλάτον.

Τότε ἰδὼν ὁ Ἰούδας ὁ προδότης ὅτι κατεδικάσθη ὁ Ἰησοῦς μεταμεληθεὶς ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, λέγων, «Ἡμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. Οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς ἡμᾶς, σὺ ὅψει.» Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀπελθὼν ἀπηγχονίσθη. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον «Δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ τὰ βάλωμεν εἰς τὸν κορβανᾶν (θησαυροφυλάκιον τοῦ ναοῦ) ἐπειδὴ ταῦτα εἶναι τιμὴ αἵματος, συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν μὲ αὐτὰ ἀγρὸν κεραμέως, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς νεκροταφεῖον τῶν ξένων· διὸ καὶ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἵματος (Ἀκελ-θαμέ. Πράξ. α'. 19).

Ὁ Πιλάτος ἠρώτησε τοὺς ἀπαγαγόντας τὸν Ἰησοῦν πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους, Τίνα κατηγορίαν ἔχετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; Αὐτοὶ δὲ ἀπεκρίθησαν, Ἄν δὲν ἦτο οὗτος κακοποιὸς, βέβαια δὲν σοι τὸν παρεδίδομεν. Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε, Λάβετε ὑμεῖς αὐτὸν καὶ κρίνατέ τον κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν· αὐτοὶ δὲ ἀπεκρίθησαν· Δὲν εἶναι ἡμῖν συγκεχωρημένον νὰ καταδικάσωμεν εἰς θάνατον οὐδένα. Ἀφ' οὗ εἶπον αὐτὰ, ὁ Πιλάτος ἐμβῆκεν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, Καὶ ὁ Ἰησοῦς Ἀπεκρίθη, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ λέγεις τοῦτο, ἢ ἄλλοι σοὶ εἶπον περὶ ἐμοῦ; Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε, Μήπως εἶμαι ἐγὼ Ἰουδαῖος; Τὸ ἔθνος σου καὶ

οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε εἰς ἐμὲ, τί λοιπὸν ἔπραξας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἡ βασιλεία μου δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· ἐπειδὴ, ἂν ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, οἱ ὑπηρέται μου ἤθελον ἀγωνισθῆ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις. Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε, Λοιπὸν εἶσαι βασιλεύς; Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Σὺ λέγεις ὅτι εἶμαι ἐγὼ βασιλεύς· ἐγὼ πρὸς ταῦτο ἐγεννήθην καὶ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον νὰ διδάξω τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅστις εἶναι ἐκ τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνος ὑπακούει εἰς τὴν φωνήν μου. Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε, Τί εἶναι ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ εἶπεν, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐπέμενον ἰσχυρότερα λέγοντες, ὅτι συνταράττει τὸν λαὸν, διδάσκων εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαίαν, ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἠρώτησεν ἂν ᾦναι Γαλιλαῖος ὁ Ἰησοῦς, καὶ μαθὼν ὅτι ἦτο ἐκ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Ἡρώδου, ὄντος τετράρχου τῆς Γαλιλαίας, τὸν ἔστειλε πρὸς αὐτὸν, ὅστις διὰ τὰς ἐορτὰς ἦτο εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· διότι, ἀκούων πάντοτε πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ἀπὸ πολλοῦ ἐπεθύμει νὰ τὸν ἴδῃ καὶ ἡλπίζε νὰ ἴδῃ σημεῖόν τι (θαῦμα) ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον· ἐπρότεινε δὲ εἰς αὐτὸν πολλάς ἐρωτήσεις, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἔστατο σιωπῶν, καὶ δὲν ἀπεκρίθη οὐδὲ ἓνα λόγον· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ἴσταντο ἐκεῖ καὶ τὸν κατηγόρουν σφοδρῶς. Ἐξουδενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης καὶ οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐμπαίξας τὸν ἐνέδυσσε μὲ λαμπρὸν φόρεμα (ὡς βασιλέα τάχα τῶν Ἰουδαίων), καὶ τὸν ἔστειλεν ὀπίσω εἰς τὸν Πιλάτον. Ἐφιλώθησαν δὲ τότε ὁ Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης, διότι προὔπῃρχε ἔχθρα μεταξὺ των.

§ 117. Καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ.

(Μαθ. ΚΖ'. Λουκ. ΚΓ'. Ἰω. ΙΗ'. ΙΘ').

Μετὰ δὲ ταῦτα προσκαλέσας ὁ Πιλάτος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἶπεν, ὅτι δὲν εὐρίσκει ὅτι

ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς τι ἄξιον θανάτου· καὶ ἐπειδὴ συνήθιζεν ὁ ἡγεμὼν κατὰ τὴν ἐορτὴν ν' ἀπολύῃ ἓνα κατὰδικον, ὃν τινα ᾔθελεν ὁ λαὸς, καὶ τότε εἶχεν ἓνα κατὰδικον, ληστὴν διαβόητον, ὀνομαζόμενον Βαραββᾶν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τίνα θέλετε νὰ σᾶς ἀπολύσω, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; Καὶ ὅλον τὸ πλῆθος ἔκραζεν, Ἄρον τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν. Καὶ ὁ Πιλάτος τοὺς ἠρώτησε, Τί νὰ κάμω λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν; Καὶ πάντες ἀπεκρίθησαν, Σταυρωθῇτω. Ἐν τούτοις ἔστειλε καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Πιλάτου πρὸς αὐτόν, λέγουσα, Νὰ μὴ ἔχῃς νὰ κάμῃς μὲ τὸν δίκαιον τοῦτον, διότι πολλὰ ἔπαθον εἰς τὸ ὄνειρόν μου δι' αὐτόν· ὅθεν ὁ Πιλάτος εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους περὶ τοῦ Ἰησοῦ, Καὶ τί κακὸν ἐποίησεν; Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐπέμενον μεγαλοφώνως κράζοντες, Σταυρωθῇτω, σταυρωθῇτω. Ὅθεν ἀναγκασθεὶς ὁ Πιλάτος τὸν μὲν Βαραββᾶν ἀπέλυσε, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἐμαστίγωσεν. Ἐπειτα ἤρχισαν νὰ τὸν περιπαίζωσιν οἱ στρατιῶται, καὶ τὸν ἐνέδυσαν κοκκίνην χλαμύδα καὶ τὸν ἐστεφάνωσαν μὲ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, καὶ τῷ ἔδωκαν κάλαμον εἰς τὴν χεῖρα· γονατίσαντες δὲ ἔμπροσθέν του, ἔλεγον περιπαίζοντές τον, Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων! καὶ ἐμπτύσαντες αὐτόν, ἔλαβαν τὸν κάλαμον ἀπὸ τὴν χεῖρά του καὶ ἔτυπτον αὐτόν εἰς τὴν κεφαλὴν. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐξῆλθεν ἔξω πάλιν καὶ εἶπεν, ὅτι δὲν εὕρισκει οὐδὲν πταῖσμα εἰς αὐτόν. Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον· λέγει δὲ ὁ Πιλάτος, Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται των ἐφώναζαν ὅλοι ὁμοῦ, Σταύρωσον! σταύρωσον αὐτόν! Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε, Λάβετε αὐτόν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατέ τον, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν εὕρισκω καὶ μὴν αἰτίαν εἰς αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπεκρίθησαν, Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν πρέπει ν' ἀποθάνῃ, διότι ἔκαμε τὸν ἑαυτόν του υἱὸν Θεοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἀκούσας τοῦτο ἐφοβήθη, καὶ εἰσελθὼν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Πόθεν εἶσαι σύ; Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπεκρίθη, ὁ δὲ Πιλάτος τῷ εἶπεν, εἰς ἐμὲ δὲν λαλεῖς; Δὲν ἠξέουρεις ὅτι ἐξουσίαν ἔχω νὰ σε σταυρώσω καὶ ἐξουσίαν ἔχω νὰ σε ἀπολύσω; Καὶ

ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Δὲν εἶχες τινα ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ, ἂν μὴ σοὶ ᾗτο δεδομένον ἄνωθεν. Καὶ ἐκ τούτου ὁ Πιλάτος ἐζήτει νὰ τὸν ἀπολύσῃ· ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, δὲν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος· ἐπειδὴ ὅστις λέγει ἑαυτὸν βασιλέα, ἀντιφέρεται πρὸς τὸν Καίσαρα. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πιλάτος ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ δείξας τὸν Ἰησοῦν, εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. Αὐτοὶ δὲ ἐφώναζον, Ἄρον! Ἄρον! σταύρωσον αὐτόν· ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε, Τὸν βασιλέα ὑμῶν νὰ σταυρώσω; οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀπεκρίθησαν, Δὲν ἔχομεν βασιλέα, εἰμὴ Καίσαρα. Τότε ὁ Πιλάτος βλέπων ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἔνιψε τὰς χεῖράς του ἔμπροσθεν τοῦ ὄχλου, λέγων, Ἀθῶος εἶμαι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου, ὑμεῖς ὀψεσθε. Καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἀπεκρίθη, Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν! Καὶ τότε ὁ Πιλάτος παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ σταυρωθῇ· ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ζητηθέντα παρ' αὐτῶν Βαραββᾶν.

§ 118. Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.

(Ματθ. ΚΖ'. Λουκ. ΚΓ'. Μάρκ. ΙΕ'. Ιω. ΙΘ').

Ἀφ' οὗ παρέλαβον οἱ στρατιῶται τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἐξέδυσαν τὴν χλαμύδα καὶ τὸν ἐνέδυσαν τὰ ἱμάτιά του, καὶ ἐπιθέντες τὸν σταυρὸν εἰς τοὺς ὤμους του τὸν ἀπῆγον εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης· ἠκολούθει δὲ πλῆθος πολὺ, καὶ εὐσεβεῖς τινες γυναῖκες κλαίουσai καὶ θρηνοῦσαι. Καθ' ὁδὸν δὲ εὗρον Σίμωνά τινα Κυρηναῖον, καὶ τὸν ἠγγάρευσαν νὰ φέρῃ ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ τὸν σταυρόν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γολγοθᾶ, πρῶτον ἔδωκαν εἰς τὸν Ἰησοῦν νὰ πῇ ἕξος μεμιγμένον μὲ χολήν, ὁ δὲ Ἰησοῦς τὸ ἐδοκίμασε μὲν, δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ τὸ πῇ· ἔπειτα τὸν ἐσταύρωσαν, ἡμέραν παρασκευῇ. Ἐσταύρωσαν δὲ καὶ δύο κακούργους παρ' αὐτῷ, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. Ὁ

δὲ Ἰησοῦς πάσχων ταῦτα, ἐδέετο λέγων· «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν». Ἐπάνω δὲ εἰς τὸν σταυρὸν ἔθηκαν τὴν ἐπιγραφὴν, Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων» μὲ γράμματα Ἑλληνικά, Ῥωμαϊκὰ καὶ Ἑβραϊκὰ. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐσταύρωσαν γυμνόν, διεμοιράσθησαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔβαλον κλῆρον τί νὰ πάρῃ ἕκαστος. Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς καὶ λέγοντες «Οὐαὶ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν· σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὅμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἔλεγον «ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι». Τῶν συσταυρωθέντων δὲ κακούργων ὁ μὲν εἰς ἐβλασφήμει, λέγων, Ἄν ἦσαι σὺ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Ὁ δὲ ἕτερος ἐπέπληττε τοῦτον λέγων, Δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, ἐν ᾧ καὶ σὺ τὰ αὐτὰ ὑποφέρεις; καὶ ἡμεῖς μὲν πάσχομεν δικαίως, διότι ἀπολαμβάνομεν ἄξια τῶν πράξεων ἡμῶν, οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε· καὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἔλεγε, «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν, Βεβαίως λέγω σοι, ὅτι σήμερον θὰ ἦσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ.

§ 119. Τελευτὴ τοῦ Ἰησοῦ.

(Ματθ. ΚΖ'. Μάρκ. Λουκ. ΚΓ'. Ἰω. ΙΘ').

Παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἴσταντο ἡ ἁγία αὐτοῦ μήτηρ, ἡ παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Σαλώμῃ καὶ ὁ Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα καὶ τὸν Ἰωάννην, πρὸς μὲν τὴν μητέρα του εἶπε, Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου· πρὸς δὲ τὸν Ἰωάννην εἶπεν, Ἴδοὺ ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας τὴν ἔλαβεν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὅτε δ' ἔγεινε μεσημβρία, μέγα σκότος ἐκάλυψεν ὅλην τὴν γῆν, ἐπικρατήσαν τρεῖς ὥρας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφώνησεν ὁ Ἰησοῦς «Ἐλωὶ, ἐλωὶ, λαμμᾶ σαβαχθανί,» ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον: Θεέ μου! Θεέ μου! εἰς τί μὲ ἐγκατέλιπες; Μετ' ὀλί-

γον δὲ πάλιν εἶπε, Διψῶ· δραμῶν δέ τις τῶν ἐκεῖ ἱσταμένων καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους τὸν ἔβαλεν εἰς κάλαμον καὶ ἐπότιζεν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τετέλεσται! Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου· καὶ οὕτω κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐξέπνευσε. Καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ εἰς δύο μέρη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, ἡ γῆ ἐσείσθη, αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνοιχθήσαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς πολλούς. Ταῦτα ἰδὼν ὁ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ παρестῶτες ἐφοβήθησαν πολὺ καὶ ἔλεγον, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦτο οὗτος.

Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ δύο κακοῦργοι ἦτο παραμονὴ τοῦ σαββάτου τοῦ πάσχα, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ἡ κυρία ἡμέρα τοῦ πάσχα. Ἴνα μὴ μείνωσι λοιπὸν τὰ σώματα ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, παρεκάλεσαν τὸν Πιλάτον οἱ Ἰουδαῖοι νὰ συντρίψωσι τὰ σκέλη τῶν ἐσταυρωμένων, διὰ ν' ἀποθάνωσι καὶ νὰ καταβιβάσωσι τὰ σώματά των ἀπὸ τὸν σταυρὸν νὰ τὰ θάψωσι. Καὶ ὁ μὲν Πιλάτος ἔδωκε τὴν προσταγὴν, οἱ δὲ στρατιῶται τῶν μὲν ἄλλων δύο συνέτριψαν τὰ σκέλη, τοῦ δὲ Ἰησοῦ οὐχί· διότι ἦτο ἤδη ἀποθαμμένος. Ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν ἐκέντησε τὴν πλευρὰν τοῦ Ἰησοῦ μὲ λόγχην, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

§ 120. Ἀποκαθήλωσις καὶ ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ.

(Ματθ. ΚΖ'. Μάρκ. ΙΕ'. Λουκ. ΚΓ'. Ἰω. ΙΘ').

Περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς παρασκευῆς ἦλθε πρὸς τὸν Πιλάτον ἄνθρωπός τις ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὀνομαζόμενος Ἰωσήφ· ἦτο δὲ πλούσιος καὶ βουλευτὴς ἐπίσημος, καὶ δὲν εἶχε συγκατανεύσει οὔτε εἰς τὴν βουλήν, οὔτε εἰς τὴν πράξιν τῶν ἄλλων κατὰ τοῦ Χριστοῦ, διότι ἦτο δίκαιος καὶ ἀγαθὸς καὶ μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος ὅμως διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Οὗτος λοιπὸν ἔλθων εἰς τὸν Πιλάτον, ἐζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐπροσκάλεσε τὸν ἐκατόνταρχον καὶ τὸν ἡρώτησεν,

ἀν ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἤδη ἐκπνεύσῃ. Πληροφορηθεὶς δὲ παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανεν, ἐπέτρεψε νὰ δοθῇ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὅτε δὲ ἐνύκτωσεν, ἦλθεν ὁ Ἰωσήφ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ συνδόνιον καθαρὸν, διὰ νὰ τυλίξῃ μὲ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἦλθε δὲ καὶ ὁ Νικόδημος, ἀνὴρ ἐκ τῶν φαρισαίων, ὅστις πρὸ τριῶν ἐτῶν εἶχε συνομιλήσει μετὰ τοῦ Ἰησοῦ· εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ἕως ἑκατὸν λίτρας. Οὗτοι οἱ δύο ἀποκαθήλωσαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ τὸ ἤλειψαν μὲ τὰ πολύτιμα μῦρα, καὶ τὸ περιετύλιξαν μὲ τὸ σινδόνιον. Ἐκεῖ δὲ πλησίον ἦτο κῆπος τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἐν αὐτῷ μνημεῖον λαξευτὸν, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασεν ὁ Ἰωσήφ δι' ἑαυτὸν, καὶ δὲν εἶχεν ἐνταφιασθῇ εἰς αὐτὸ ἄλλος· εἰς αὐτὸ τὸ μνημεῖον ἔθηκαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ κυλίσαντες ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου μέγαν λίθον, ἀνεχώρησαν. Ἦσαν δὲ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν του Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰωσή, αἵτινες ἐκάθηντο ἀπέναντι τοῦ τάφου, καὶ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

Τὴν δὲ ἐπαύριον ἐλθόντες ὁμοῦ πρὸς τὸν Πιλάτον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, εἶπον πρὸς αὐτὸν, Ἐνεθυμήθημεν ὅτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος ζῶν ἔτι, εἶπε, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι· ὅθεν πρόσταξον νὰ φυλαχθῇ ὁ τάφος ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως ἔλθωσιν οἱ μαθηταὶ του τὴν νύκτα καὶ κλέψωσι τὸ σῶμά του, καὶ ἔπειτα εἴπωσιν εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. Ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη, Ἐχετε φύλακας, ὑπάγετε καὶ ἀσφαλίσате τὸν τάφον, ὅπως γνωρίζετε. Ἐκεῖνοι δὲ πορευθέντες ἠσφάλισαν τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῶν στρατιωτῶν.

§ 121. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

(Ματθ. ΚΗ'. Μάρκ. ΙΣΤ'. Λουκ. ΚΔ'. Ἰω. Κ').

Τὴν μετὰ τὸ σάββατον ἡμέραν, ἦτοι τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος, σκοτίας ἔτι οὔσης, ἤρχοντο εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ

φέρουσαι ἄρώματα, τὰ ὅποια ἠγόρασαν, ἵν' ἀλείψωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἤδη ἀναστηθῆ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν εἰρημένων μυροφόρων. Ἐγένετο δὲ σεισμὸς μέγας. Ἄγγελος δὲ κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ· ἡ δὲ ὄψις αὐτοῦ ἦτο ὡς ἡ ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμά του λευκόν, ὡς ἡ χιών· οἱ στρατιῶται ἐκπλαγέντες ἔμειναν ὡς νεκροὶ ἐκ τοῦ φόβου.

Ὁ δὲ ἄγγελος λέγει πρὸς τὰς γυναῖκας, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. Γνωρίζω ὅτι Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρωμένον· δὲν εἶναι ἐδῶ, ἠγέρθη καθὼς εἶπε, ἔλθετε καὶ ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. Ὑπάγετε λοιπὸν ταχέως καὶ ἀναγγεῖλατε εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, καὶ προπορεύεται ὑμῶν εἰς Γαλιλαίαν· ἐκεῖ θέλετε τὸν ἰδεῖ.

Τότε ἀπῆλθον αἱ γυναῖκες ἐκ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου ἅμα δὲ καὶ χαρᾶς μεγάλης καὶ ἔτρεξαν εἰς τὴν πόλιν νὰ ἀναγγεῖλωσιν εἰς τοὺς μαθητάς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἐν ᾧ δὲ ἐπορεύοντο αὗται, τὰς συνήντησεν ὁ Κύριος καὶ ταῖς εἶπε, Χαίρετε· αὗται δὲ προσελθοῦσαι τὸν ἐπροσκύνησαν καὶ ἐκράτησαν τοὺς πόδας του. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Μὴ φοβεῖσθε, ἀλλ' ὑπάγετε καὶ εἰπατε εἰς τοὺς ἀδελφούς μου νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἐκεῖ θὰ μὲ ἴδωσι. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐπορεύοντο νὰ δώσωσι τὴν εἰδησιν εἰς τοὺς μαθητάς, τῶν δὲ στρατιωτῶν τινες ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνήγγειλαν ὅλα τὰ γενόμενα εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς· οὗτοι δὲ συναθροισθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ἐποίησαν συμβούλιον καὶ ἔδωκαν ἀργύρια ἱκανὰ εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἡρμήνευσαν λέγοντες, Εἰπατε ὅτι, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐκοιμώμεθα, ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα καὶ ἔκλεψαν αὐτὸν, καὶ ἂν ἀκουσθῇ τοῦτο παρὰ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς θὰ τὸν πείσωμεν, καὶ μὴ σας μέλει. Οἱ δὲ στρατιῶται λαβόντες τ' ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν, καὶ διεφνημίσθη τότε ὁ λόγος οὗτος.

Ἐθεάθη δὲ ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ ἄλλην μορφήν εἰς δύο ἐκ τῶν μαθητῶν πορευομένους εἰς τὴν κώμην Ἐμμαοῦς. Συνομιλῶν

μετὰ τούτων περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐξήγει εἰς αὐτοὺς τὰ ἐν ταῖς γραφαῖς περὶ ἑαυτοῦ εἰρημένα· ἔπειτα φθάσαντες εἰς τὴν κώμην τὸν ἐκράτησαν μεθ' ἑαυτῶν διότι ἦτο ἤδη ἑσπέρα. Ἐν ᾧ ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εὐλόγησε τὸν ἄρτον ἐφανερῶς εἰς αὐτοὺς καὶ ἔγεινεν εὐθὺς ἄφαντος· ἀναστάντες δὲ οὗτοι τὴν αὐτὴν ὥραν μετέβησαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ διηγήθησαν τοῖς μαθηταῖς τὰ συμβάντα κατὰ τὴν ὁδοπορίαν κ.τ.λ. Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν συνηθροισμένοι καὶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐτρόμαξαν, νομίσαντες ὅτι βλέπουσι φάντασμα. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Διὰ τί εἰσθε τεταραγμένοι; καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἶμαι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα δὲν ἔχει σάρκα καὶ ὀστέα, καθὼς βλέπετε ὅτι ἐγὼ ἔχω. Καὶ ἄφ' οὗ εἶπε ταῦτα, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐκ τῆς χαρᾶς των, ὅτι εἶδον τὸν Κύριον, δὲν ἐπίστευον ἔτι καὶ ἐθαύμαζον· εἶπε δὲ τότε ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, Ἐχετε τι φαγώσιμον ἐνταῦθα; Καὶ ἐκεῖνοι ἔδωκαν αὐτῷ μέρος ἰχθύος ὀπτοῦ καὶ ὀλίγον μέλι, ὁ δὲ Ἰησοῦς λαβὼν ἔφαγεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. Ἐπειτα ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς τὰς Γραφὰς καὶ διήνοιξε τὸν νοῦν των εἰς τὸ νὰ τὰς καταλαμβάνωσι· παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ μείνωσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἕως νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐπειτα πάλιν τοῖς εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ὁ πατήρ μου ἔστειλεν ἐμὲ, οὕτω καὶ ἐγὼ στέλλω ὑμᾶς. Καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἐνεφύσησε καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, καὶ ἂν τινων συγχωρήσητε τὰς ἁμαρτίας, θὰ ἦναι συγχωρημέναι, ἂν δὲ μὴ τὰς συγχωρήσητε, θὰ ἦναι ἀσυγχώρητοι, Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔγεινεν ἄφαντος ἀπ' αὐτῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ Κύριος αὐθημερὸν ἐπιστοποίησε τὴν ἀνάστασίν του εἰς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς.

§ 122. Ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ.
(Ματθ. ΚΗ'. Ἰω. Κ'. Μάρκ. ΙΣΤ'.)

Ὅτε, ὡς εἴπομεν, ἐφάνη ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς, ὁ Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, εἷς ὢν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν δώδεκα, δὲν εὐρέθη ἐκεῖ· οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ ἔλεγον ἔπειτα πρὸς αὐτὸν, Εἶδομεν τὸν Κύριον. Καὶ ὁ Θωμᾶς εἶπεν, Ἐὰν μὴ ἴδω εἰς τὰς χεῖράς του τὸ σημεῖον τῶν καρφίων, καὶ βάλω τὴν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν του, δὲν θὰ πιστεύσω. Μετὰ ὀκτὼ ἔκτοτε ἡμέρας, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ μαθηταὶ ὅπου συνήθως συνηθροίζοντο, ἦτο δὲ καὶ ὁ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ἔστη εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν· ἔπειτα λέγει πρὸς τὸν Θωμᾶν, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ἐδῶ καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ βάλε τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Θωμᾶς εἶπεν αὐτῷ, ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου! Ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, Ἐπειδὴ μὲ εἶδες, Θωμᾶ, ἐπίστευσας, μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς τὰς γυναῖκας νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς μαθητάς του νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου ἤθελον τὸν ἰδεῖ, κατὰ τὴν παραγγελίαν του ἦλθον εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συνήχθησαν εἰς τὸ ὄρος. Ἐκεῖ ἐφάνη καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπροσκύνησαν, τινὲς ὅμως ἐδίστασαν. Ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτοὺς, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ὑπάγετε εἰς ὅλον τὸν κόσμον, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τὴν κτίσιν καὶ διδάξατε ὅλα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτὰ καὶ λέγετε πρὸς αὐτὰ, ὅτι πρέπει νὰ φυλάττωσι πάντα, ὅσα παρήγγειλα εἰς ὑμᾶς καὶ ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς θὰ σωθῇ, ὁ δὲ ἀπιστήσας θὰ κατακριθῇ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι μετ' ὑμᾶς πάσας τὰς ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

§ 123. Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(Λουκ. ΚΔ'. Πράξ. Α').

Ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἔγερσίν του ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας διδάσκων τοὺς μαθητάς του τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ νὰ προσμένωσιν ἐκεῖ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἡ ὑπόσχεσις, τὴν ὁποίαν ἤκουσαν ἐκ τοῦ στόματός του καὶ λάβωσι τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν. Εἶπε δὲ εἰς αὐτούς. Ὁ μὲν Ἰωάννης ἐβάπτιζε μόνον με ὕδωρ, ὑμεῖς δὲ θὰ βαπτισθῆτε μετ' ὀλίγον ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Ἐκεῖνοι δὲ συνελθόντες τὸν ἡρώτων, Κύριε, εἰπὲ ἡμῖν, ἂν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστῇ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, Δὲν ἀνήκει εἰς ὑμᾶς νὰ γνωρίζητε τοὺς χρόνους ἢ καιροὺς, τοὺς ὁποίους ὁ πατὴρ ἔθεσεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὑμεῖς ὅμως θὰ λάβητε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς ὑμᾶς, καὶ θὰ γείνητε μάρτυρές μου εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὴν Σαμαρείαν καὶ ἕως τὰ ἔσχατα τῆς γῆς.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἔφερεν ἔξω τῆς πόλεως ἕως εἰς Βηθανίαν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, ἐνθα εὐλογῶν αὐτοὺς, ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν καὶ ὑψώθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νεφέλη τὸν ὑπεδέχθη ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς του Θεοῦ. Καὶ ἐν ᾧ ἔβλεπον οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν οὐρανόν, τοῦ Ἰησοῦ ἀνερχομένου, ἰδοὺ παρεστάθησαν εἰς αὐτοὺς δύο ἄνδρες με λευκὰ ἐνδύματα, καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί στέκεσθε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἔλθῃ ποτὲ οὕτω, καθὼς τὸν εἶδατε ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψαν οἱ μαθηταὶ περιχαρεῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἦσαν διὰ παντός εἰς τὸ ἱερὸν, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

Ἐλθόντες ὕστερον οἱ ἑνδεκα μαθηταὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ,

ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶν, ὅπου ἦσαν καταμένοντες ὁ τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτῆς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. Οὗτοι πάντες προσεκαρτέρουν ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ δεήσει ὁμοῦ μὲ τὰς γυναῖκας καὶ μὲ τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν, τὴν μακαρίαν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ υἱοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος, οἵτινες λέγονται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σκεπτόμενοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ ἐκλογῆς ἄλλου ἀποστόλου ἀντὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου (ἦσαν δ' ἐκεῖ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν ὀνόματα), ἔφερον εἰς τὸ μέσον δύο, Ἰωσήφ τὸν καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὅστις ἐπωνομάσθη Ἰουστος, καὶ τὸν Ματθίαν, καὶ προσευξάμενοι εἶπον, Σὺ Κύριε, καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἓνα, τὸν ὁποῖον σὺ ἐξέλεξας, ἵνα λάβῃ τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς. Καὶ ἔβχλον τοὺς κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν. Καὶ οὕτως ὁ Ματθίας συνηριθμήθη μὲ τοὺς ἑνδεκα Ἀποστόλους, καὶ ἔγεινεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πάλιν δώδεκα.

§ 124. Ἐπιφοίτησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους (Πράξ. Β').

Ὅτε συνεπληρώθη ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ἥτις ἐωρτάζετο εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ νομοθεσίας, ἦσαν ἅπαντες οἱ Ἀπόστολοι ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένοι. Καὶ αἰφνιδίως ἔγεινεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡς νὰ ἤρχετο ἀνέμου πνοὴ βιαία, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον, ὅπου ἦσαν καθήμενοι, καὶ ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡς πυρὸς, αἱ ὅποιαι ἐκάθισαν ἐπὶ ἓνα ἕκαστον αὐτῶν. Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρχισαν νὰ λαλῶσι ξένας γλῶσσας, καθὼς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐχάριζεν εἰς αὐτοὺς νὰ λαλῶσι.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, διὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς,

διέτριβον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῆς γῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ἔγεινεν αὕτη ἡ φωνή, συνηθροίσθη πλῆθος πολὺ καὶ ἐξέστησαν· ἐπειδὴ εἰς ἕκαστος ἤκουε τοὺς Ἀποστόλους, ὅτι ὠμίλουν τὴν ἰδίαν τοῦ διάλεκτον, καὶ θαυμάζοντες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. Οὗτοι πάντες οἱ λαλοῦντες δὲν εἶναι Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος μὲ τὴν ἰδίαν ἡμῶν διάλεκτον νὰ διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; Ἐθαύμαζον δὲ πάντες καὶ ἀποροῦντες ἡρώτων ἀλλήλους, Τί εἶναι τοῦτο; Τινὲς δὲ περιέπαιζον τοὺς Ἀποστόλους λέγοντες, Βέβαια εἶναι μεθυσμένοι οὗτοι. Ὁ δὲ Πέτρος ὁμοῦ μὲ τοὺς ἑνδεκα σταθεῖς, ὠμίλησε μεγαλοφώνως καὶ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἦσαν μεθυσμένοι, ἀλλ' ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἰωὴλ «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν κτλ. (Ἰωὴλ Β'. 28). Οἱ δὲ ἀκούσαντες τὴν διδασκτικὴν καὶ ἐξηγητικὴν τῶν γεγονότων ὁμιλίαν τοῦ Πέτρου, κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ καὶ εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; καὶ ὁ Πέτρος εἶπε, Μετανοήσατε καὶ βαπτίσθητε ἕκαστος ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ θὰ λάβητε τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Οἱ δὲ ἀσμένως ἀποδεξάμεναι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ἕως τρισχίλιαι. Καὶ καθ' ἡμέραν δὲ ᾠξάνεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες συνήρχοντο εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινὰ, καὶ τὰ ὑπάρχοντά των ἐπώλουν καὶ τὰ ἐμοίραζαν εἰς πάντας, κατὰ τὴν χρεῖαν ἑκάστου.

Οἱ δὲ ἄγιοι ἀπόστολοι ἐνδεδυμένοι τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, οὐ μόνον ἐκήρυττον τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐβάπτιζον τοὺς πιστεύοντας, ἀλλὰ καὶ θαυματουργοῦν. Οὕτω ἐν τῇ θύρᾳ τοῦ ἱεροῦ ἔκειτο χωλὸς τις αἰτῶν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσερχομένων. Οὗτος ἰδὼν τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην εἰσερχομένους εἰς τὸ ἱερὸν τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ἐζήτει νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν ἐλεημοσύνην. Ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ: χρή-

ματα δὲν ἔχω, «ὅ,τι δὲ ἔχω τοῦτο σοὶ δίδω, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ἔγειραι καὶ περιπάτει» καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν ἤγειρε καὶ παρευθὺς ἰάθη. Εἰς τοὺς θαυμάζοντας δὲ διὰ τὸ γεγονός ἐδωκεν ὁ Πέτρος τὰς δεοῦσας ἐξηγήσεις (ἴδ. Πράξ. Γ'. 14 κλ.)

§ 125. Διάκονοι. Ἐπιστροφή τοῦ Παύλου.
(Πράξ. ΣΤ'. Ζ'. Η'. Θ'. καὶ Ι'. Φιλιππησ. Γ'.)

Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ θεοῦ κηρύγματος τῶν ἁγίων καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων ηὔξανεν ὁσημέραι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐξέλεξαν οὗτοι μετ' αὐτῆς ἑπτὰ διακόνους νὰ βοηθῶσιν αὐτοὺς πρῶτον μὲν εἰς τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν των, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸ κήρυγμα. Κατεδιώκοντο δὲ πάντες ἔκτοτε, καὶ εἰς μαρτύρια καὶ θάνατον ὑπεβάλλοντο. Ὅθεν καὶ πρῶτος τῶν ἑπτὰ διακόνων, ὁ Στέφανος, θαυματουργῶν διὰ τῆς πίστεως καὶ διδάσκων, ἐλιθοβολήθη παρὰ τῶν σκληροτραχήλων Ἰουδαίων καὶ ἀπέθανε, πρῶτος μάρτυς μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γενόμενος.

Τρομερὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν ὑπῆρχε τότε νέος τις λεγόμενος Σαῦλος, φαρισαῖος σοφώτατος εἰς τὰς γραφάς. Ἐνῶ δὲ ἤρχετο οὗτος εἰς Δαμασκὸν μὲ ἐπιστολὰς τοῦ ἀρχιερέως ἵνα συλλάβῃ καὶ φυλακίσῃ τοὺς χριστιανούς, εἶδεν ὑπερβολικόν τι φῶς, τὸ ὁποῖον τὸν ἐτύφλωσε, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν πρὸς αὐτὸν, Σαοῦλ, Σαοῦλ, τί με διώκεις; Ὁ Σαῦλος τότε ἠρώτησε: Ποῖος εἶσαι Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν, ἐγὼ εἰμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ διώκεις, εἶναι σκληρὸν νὰ λακτιζῇς πρὸς κέντρα. Ὁ Σαοῦλ ἔντρομος ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ἀφ' οὗ δὲ ἦλθε χειραγωγούμενος ὑπὸ ἄλλων εἰς Δαμασκὸν, ἀπέστειλεν ὁ Κύριος ἡμῶν ἅγιον ἄνδρα, τὸν Ἀνανίαν, καὶ θεράπευσε τοὺς τυφλωθέντας ὀφθαλμούς του, ἀναστὰς δὲ ἐβαπτίσθη. Ἐκτοτε ὁ Σαῦλος, ὀνομασθεὶς ἔπειτα Παῦλος, ἔγεινε μέγας ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὰ ἔθνη καὶ προφορικῶς καὶ δι' ἐπιστολῶν, ἐποίησε καὶ πολλὰ θαύματα.

§ 126. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν Ἀθήναις.
Οἱ Ἀπόστολοι (Πράξ. ΙΖ').

Ἀφ' οὗ περιῆλθεν ὁ Παῦλος πολλὰ μέρη, κηρύττων τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, καὶ ὑπέφερε πολλὰ, ἦλθε καὶ εἰς Ἀθήνας. Βλέπων δὲ τὴν πόλιν ταύτην πλήρη εἰδώλων, παρωξύνετο τὸ πνεῦμά του. Πᾶσαν δὲ ἡμέραν διελέγετο ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὴν ἀγορὰν ὅσους εὕρισκε. Τινὲς δὲ τῶν φιλοσόφων συνῆπτον συζητήταις μὲ αὐτὸν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Τί τάχα κηρύττει ὁ σπερμολόγος οὗτος; Ἐπειδὴ δὲ ἐκήρυττε τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εἰς αὐτοὺς, ἐπῆραν αὐτὸν καὶ τὸν προσήγαγον εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, τὸ μέγα καὶ σοβαρὸν αὐτὸ δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν. Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐξετάζοντος, εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα, Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διερχόμενος καὶ παρατηρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐπιγεγραμμένον «Ἀγνώστῳ Θεῷ» τὸν Θεὸν λοιπὸν τὸν ὅποιον μὴ γνωρίζοντες τιμᾶτε, τοῦτον ἐγὼ σᾶς ἀναγγέλλω. Ἀφ' οὗ δὲ ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ὠμίλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ μὲν ἐκ τῶν παρόντων ἀκούσαντες ἀνάστασιν νεκρῶν τὸν περιεγέλων, ἄλλοι δὲ εἶπον, θά σε ἀκούσωμεν πάλιν ὁμιλοῦντα περὶ τούτου. Τινὲς ὅμως προσεκολλήθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅστις ἔγεινεν ὕστερον καὶ ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, καὶ γυνὴ τις ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν.

Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ τῶν ἀποστόλων ἐκήρυξαν εἰς διάφορα μέρη τὸ εὐαγγέλιον· κατήρτισαν ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τοῦ κηρύγματος αὐτῶν ἀπέθανον οἱ πολλοὶ διὰ μαρτυρικοῦ θανάτου. Τὰ κατὰ τούτους καὶ ἐφεξῆς ἄχρι τῆς σήμερον γεγονότα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἣτις ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους.



ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

§ 1. Θαύματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς Ἱεροῖς Εὐαγγελίοις μνημονευόμενα.

Μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, Ἰω. Β. 4. 44.

Ἐγείρει νεκρούς. Λουκ. Ζ. 11—17, Η. 40—56, Ἰω. ΙΑ.
4—57, Ματθ. Θ. 18—26.

Θεραπεύει ἀσθενεῖς. Μάρκ. Γ. 1—6. Λουκ. Δ. 38—44, Ε.
47—26, Ζ. 1—10, Η. 48—43. ΙΓ. 10—17, Ἰω. Δ.
43—54, Ε. 1—16, Λουκ. ΚΒ. 49—54, Μάρκ. Α. 30—34,
Ματθ. Η. 5—13, Θ. 1—8, ΙΒ. 40—43, ΙΕ. 22—28,
Λουκ. ΙΔ. 1—6, ΚΒ. 50—54.

Καθαρίζει λεπρούς. Ματθ. Η. 1—4, Λουκ. ΙΖ. 11—19, Μάρκ.
Α. 40—55.

Ἐκβάλλει δαιμόνια. Λουκ. Δ. 31—37, Ματθ. Η. 28—34,
Λουκ. Η. 1—3, Ματθ. ΙΕ. 21—28, ΙΖ. 14—21, Μάρκ. Α.
22—28, Ματθ. ΙΒ. 32—33.

Ποιεῖ κωφοὺς ν' ἀκούωσι. Μάρκ. Ζ. 31—37.

Βωβοὺς ποιεῖ νὰ λαλῶσι. Ματθ. Θ. 32—38, ΙΒ. 22—23.

Θεραπεύει τυφλοὺς. Ματθ. Θ. 27—31, Κ. 29—34, Ἰω. Θ.
4—7, Μάρκ. Η. 42—26.

Περιπατεῖ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ματθ. ΙΔ. 22—23 παράβ. καὶ
24—33.

Κατευναζέει τρικυμίαν. Ματθ. Η. 18—27.

Τρέφει πεντακισχιλίους. Ἰω. ΣΤ. 14. Ματθ. ΙΔ. 15—21.

Τρέφει τετρακισχιλίους. Ματθ. ΙΕ. 32—39.

Προμηθεύει ἀργύριον διὰ φόρον. Ματθ. ΙΖ. 24—27.

Φεύγει τοὺς Ἰουδαίους. Ἰω. Η. 59.

Ἐηραίνει τὴν ἄκαρπον συκῆν. Ματθ. ΚΑ. 18—22.

Προστάζει καὶ ἀγρεύονται πλῆθος ἰχθύων. Λουκ. Ε. 1—41

Ἰω. ΚΑ. 1—4.

§ 2. Παραβολαὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Σπείρων. Ματθ. ΙΓ. 3, Μάρκ. Δ. 3, Λουκ. Η. 5.

Τὰ ζιζάνια. Ματθ. ΙΓ. 24.

Ὁ κόκκος σινάπεως. Ματθ. ΙΓ. 31, Μάρκ. Δ. 30, Λουκ. ΙΓ. 18.

Ἡ ζύμη. Ματθ. ΙΓ. 33. Λουκ. ΙΓ. 20.

Ὁ κεκρυμμένος θησαυρός. Ματθ. ΙΓ. 44.

Ὁ πελύτιμος μαργαρίτης. Ματθ. ΙΓ. 45.

Ἡ ἄκαρπος συκῆ. Λουκ. ΙΓ. 6.

Ὁ ἄσωτος υἱός. Λουκ. ΙΕ. 11.

Ὁ καλὸς Σαμαρείτης. Λουκ. Ι. 30.

Ὁ πλούσιος καὶ ὁ Λάζαρος. Λουκ. ΙΣΤ. 19.

Ὁ ἄδικος οἰκονόμος. Λουκ. ΙΕ. 1.

Τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον. Ματθ. ΙΗ. 12. Λουκ. ΙΕ. 4.

Ἡ ἀπολεσθεῖσα δραχμή. Λουκ. ΙΕ. 8.

Ἡ ἐνοχλητικὴ χήρα. Λουκ. ΙΗ. 1.

Ὁ τελώνης καὶ ὁ φαρισαῖος. Λουκ. ΙΗ. 10.

Ὁ εὐγενὴς ὅστις ὑπῆγε νὰ λάβῃ βασιλείαν. Λουκ. ΙΘ. 11.

Ὁ δανειστής. Λουκ. Ζ. 11.

Ἡ ἄμπελος καὶ τὰ κλήματα. Ἰω. ΙΣΤ. 1.

Ὁ ἀνοιγόμενος σπόρος. Μάρκ. Δ. 26.

Τὸ δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν. Ματθ. ΙΓ. 47.

Ὁ εὐσπλαγχνὸς ὑπηρέτης. Ματθ. ΙΗ. 28.

Οἱ ἐργάται τοῦ ἀμπελῶνος. Ματθ. Κ. 1.

Οἱ σταλέντες δύο υἱοὶ εἰς τὸν ἀμπελῶνα. Ματθ. ΚΑ. 28.

Οἱ πονηροὶ γεωργοί. Ματθ. ΚΑ. 33, Μάρκ. ΙΒ. 1, Λουκ. Κ. 9.

Ἡ πρόσκλησις εἰς τὸ συμπόσιον. Ματθ. ΚΒ. 1, Λουκ. ΙΔ, 16.

Ὁ μὴ ἔχων φόρεμα γάμου. Ματθ. ΚΒ. 11.

Αἱ δέκα παρθέναι. Ματθ. ΚΕ. 1.

Τὰ τάλαντα. Ματθ. ΚΕ. 14.

Ἡ θύρα καὶ ὁ καλὸς ποιμὴν. Ἰω. 1.

§ 3. Χρονολογικὸς πίναξ.

Δημιουργία τοῦ κόσμου	π. Χ.	5508
Κατακλυσμὸς	»	3246
Πυργοποιΐα (ὅτε ἐγεννήθη Φαλὲγ υἱὸς Ἑβερ).	»	2716
Κλῆσις τοῦ Ἀβραάμ.	»	2040
Ἑλευσις εἰς Αἴγυπτον τοῦ Ἰακώβ.	»	1825
Ἐξοδος ἐξ Αἰγύπτου.	»	1610
Διάβασις τοῦ Ἰορδάνου ὑπὸ Ἰησοῦ Ναυῆ.	»	1570
Οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ ὑπὸ Σολομῶντος.	»	1010
Διαιρέσεις τοῦ βασιλείου εἰς τὸ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰσραήλ	»	973
Κατάλυσις τοῦ βασιλείου Ἰσραήλ	»	722
Κατάλυσις τοῦ βασιλείου Ἰούδα.	»	588
Ἐπιστροφή ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος.	»	536
Ἐγκαίνια τοῦ ἀνοικοδομηθέντος ναοῦ.	»	516
Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος εἰς Ἱερουσαλήμ.	»	332
Μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα.	»	283
Καταδιωγμοὶ ὑπὸ Ἀντιόχου.	»	172
Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος	»	166
Ἡρώδης βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.	»	48

§ 4. Σημειώσεις ἀρχαιολογικαί.

Τρεῖς μεγάλας ἐορτὰς ἐτησίας εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι—τὸ Πάσχα, τὴν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν Σκηνοπηγίαν. Ὡφειλον δὲ εἰς αὐτὰς πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ ὁδοιπορῶσιν ἄνδρες νὰ πηγαίνωσιν ὅπου ἦτο ἡ Κιβωτὸς καὶ ἡ σκηνή, ἀφ' οὗ δὲ ὁ ναὸς ἐκτίσθη εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰς αὐτὴν ἤρχοντο.

Τὸ πάσχα ἐωρτάζετο εἰς ἀνάμνησιν τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου. Ἐλέγετο δὲ καὶ ἐορτὴ τῶν ἀζύμων.

Ἡ Πεντηκοστὴ ὠνομάζετο οὕτως, ἐπειδὴ ἐωρτάζετο τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν μετὰ τὸ Πάσχα. Ἐτελεῖτο δὲ εἰς ἀνάμνησιν τῆς νομοδοσίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἐτελεῖτο εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν σκηναῖς διατριβῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅτε ἐξελθόντες τῆς Αἰγύπτου διέτριβον ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Πᾶν ἑβδομον ἔτος ἐλέγετο Σαββατικὸν καὶ ἦτο ἔτος ἀναπαύσεως· κατ' αὐτὸ οὔτε ἔσπειρον τὴν γῆν, οὔτε ἐκλάδευον τὰς ἀμπέλους, οἱ δὲ αὐτομάτως παραγόμενοι καρποὶ παρεχωροῦντο εἰς τοὺς πτωχοὺς. Οἱ δέσμιοι Ἑβραῖοι ἀφίνοντο ἐλεύθεροι. (Ἐξοδ. ΚΓ. 44).

Ἰωβηλαῖον ἔτος ἐλέγετο ὁ μετὰ ἑπτὰ σαββατικά ἔτη ἐνιαυτός· δηλ. ἑκάστον πεντηκοστὸν ἔτος. Ἐάν τις Ἰσραηλῆτης εἶχε πωλήσει τὰ κτήματά του ἐκ πενίας, ἔπρεπε νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτὸν τὸ ἔτος τοῦτο· οἱ αἰχμάλωτοι ἠλευθεροῦντο καὶ ἀνελάμβανον τὴν κληρονομίαν των.

Ὁ Ἀρχιερεὺς ἦτο πρῶτος ἀρχηγὸς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολιτεύματος. Οἱ ἱερεῖς ἦσαν λειτουργοὶ τῆς θρησκείας καὶ κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀαρών. Οἱ δὲ Λευῖται ἦσαν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ἀαρών· ἦσαν δὲ βοηθοὶ τῶν ἱερέων. Ὅντες δὲ διεσπαρμένοι εἰς τὰς δώδεκα φυλάς, ἐχρησίμευσαν καὶ ὡς διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ, ἄρχοντες καὶ κριταί· ἀκτήμονες δὲ ὄντες, ἔζων ἐκ τῶν δεκάτων τῶν γεννημάτων τῆς γῆς.



ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ΤΑΥΤῇ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΜΕΝΩΝ ΤΟΠΩΝ.

- ΑΔΑΜΑ.** Μία τῶν ἐν τῇ περιχώρῳ τῶν Σεδόμων πέντε πόλεων. § 7.
- ΑΖΗΚΑ.** Πόλις πρὸς δυσμὰς τῆς Ἰερουσαλήμ. § 44.
- ΑΖΩΤΟΣ.** Πόλις τῶν Φιλισταίων παρ' ἄλιος. § 40.
- ΑΘΗΝΑΙ.** Πρωτεύουσα τῆς Ἀττικῆς τὸ πάλαι, νῦν δὲ καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.
- ΑΙΓΥΠΤΟΣ.** Χώρα ἐν τῇ βορείᾳ Ἀφρικῇ Ἰσχυρὰ πάλαι μοναρχία. Εκτείνεται ἀπὸ τῆς μεσογείου θαλάσσης ἀπὸ βορρᾶ ἄχρι τῆς Λιβυαίας ἢ Νουβίας πρὸς νότον. Τόπος τῆς δουλείας τῶν Ἑβραίων. Διαρρέει δὲ ταύτην ὁ ποταμὸς Νεῖλος. § 6.
- ΑΙΛΕΙΜ.** Πεδιὰς ἐν τῇ Ἀραβικῇ χερσονήσῳ. § 24.
- ΑΙΛΩΝ.** Πόλις καὶ φάραξ ὅπου κατὰ πρόσταγμα τοῦ Ἰησοῦ ἔσθῃ ἡ σελήνη. § 33.
- ΑΛΥΚΗ.** Ἐν τῶν ὀνομάτων τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης Θάλασσα ἄλυκη § 7. Ἔθος δὲ νὰ καλῶνται ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ θάλασσαί καὶ αἱ λίμναι, οἷον Τεβεριάδος θάλασσα.
- ΑΜΜΩΝ.** Ἡ τῶν Ἀμμωνιτῶν χώρα κειμένη πρὸς ἀνατ. τοῦ Ἰορδάνου καὶ βορ. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. § 38.
- ΑΡΑΒΙΑ.** Χερσονήσος ἐκτεταμένη πρὸς μεσημβρίαν τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀνατ. τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Εἰς μέρος ταύτης ἐπλάνωτο ἐπὶ 40 ἔτη οἱ Ἑβραῖοι μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδόν των. § 52.
- ΑΡΑΡΑΤ.** Σειρὰ ὄρεων ἐν Ἀρμενίᾳ, ἔχουσα ὕψος περὶ τὰς 17,700 ποδῶν. Ἰπὸ τῶν αγγαρίων λέγεται αὕτη ὄρος Νῶε. § 4.
- ΑΡΙΜΑΘΑΙΑ.** Πόλις πλησίον που τῆς Ἰόππης πρὸς μεσημβρίαν § 120.
- ΑΡΜΑΘΑΪΜ.** (Ραμᾶ). Πόλις ἐν τοῖς ὁρίοις Ἐφραΐμ τοῦ Σαμουὴλ ἡ πατρίς Βορειοδυτικῶς τῆς Ἰερουσαλήμ. § 41.
- ΑΡΝΩΝ.** Ποταμὸς μικρὸς πρὸς ἀνατ. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ἐκβάλλων εἰς ταύτην. § 30.
- ΑΡΟΗΡ.** Πόλις παρὰ τὸν ποτ. Ἀρνὼν πρὸς ἀνατ. τῆς Μικρᾶς θαλάσσης § 30.
- ΑΣΗΡΩΘ.** Σταθμὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ Ἐρήμῳ. § 26.
- ΑΣΚΑΛΩΝ.** Πόλις τῶν Φιλισταίων παρ' ἄλιος τῆς Μεσογ. θαλάσσης. § 39.
- ΑΥΣΙΓΙΣ.** Χώρα ἐν Ἀραβίᾳ. Πατρίς τοῦ Ἰωβ. § 21.
- ΑΧΩΡ.** Ἡ σπουδαιότερα τῶν πόλεων τῆς βορ. Χαναάν, ἥς βασιλεὺς ἦτο ὁ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Δεσθώρας Ἰαβὶν. § 34.
- ΒΑΒΓΛΩΝ.** Πόλις ἀρχαιότατη πρωτεύουσα ἐν Βαβυλωνίᾳ χωριζομένη εἰς δύο ὑπὸ τοῦ διαρρέοντος αὐτὴν ποταμοῦ Εὐφράτου. Οὕτω ὀνομάζετο καὶ ἡ ὅλη μεσημβρινὴ τῆς Μεσοποταμίης χώρα.
- ΒΑΣΑΝ.** Χώρα βορείῃ τῆς Χαναάν πέραν τοῦ Ἰορδάνου πρὸς βορρᾶν τῆς Γαλααδ· περίφημα ἦσαν ταύτης τὰ κτήνη καὶ αἱ δρυς. § 30.
- ΒΑΙΘΗΑ.** Τόπος βορειοανατολικῶς τῆς Ἰερουσαλήμ ὀνομάσθη δὲ οὕτω ὕστερον ἐνταῦθα που πόλις Βαιθὴλ. § 13.
- ΒΕΕΛΣΕΒΩΝ.** Πεδιὰς παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐν ᾗ ἐστρατοπέδευον οἱ Ἰσραηλῖται πρὶν ἢ διαβῶσι τὴν θάλασσαν ταύτην. § 23.
- ΒΕΖΕΚ.** Χώρα οἰκουμένη ὑπὸ Χαναναίων καὶ Φερεζαίων ὅτε εἰσῆρχοντο οἱ Ἰσραηλῖται εἰς γῆν Χαναάν εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Χαναάν. § 35.
- ΒΕΤΤΑΟΥΑ.** Πόλις εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Παλαιστίνης βορειοδυτικῶς τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. § 66.
- ΒΗΘΑΝΙΑ.** Κώμη πλησίον τῆς Ἰερουσαλήμ πρὸς ἀνατ. παρὰ τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν. § 107.

- ΒΗΘΛΕΕΜ.** Πόλις Δαβίδ λεγομένη ἐπὶ λόφου πρὸς νότον καὶ οὐ πῶρρον τῆς Ἱερουσαλὴμ. § 82.
- ΒΗΘΣΑΪΔΑ.** Πόλις παρὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν λίμνην Γεννησαρέτ. § 13.
- ΒΗΡΣΑΒΕΕ** (Φρέαρ ὅρκου). Χώρα καὶ φρέαρ ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς νότον τῆς Παλαιστίνης. § 6. § 8.
- ΓΑΒΑΩΝ.** Πόλις μεγάλη πρωτεύουσα τῶν Χαναναίων πρὸς βορρᾶν τῆς Ἱερουσαλὴμ. ἴδ. § 33, καὶ § 52.
- ΓΑΔ.** Χώρα τῶν Γαδιτῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου. § 45. Μερὸς ταύτης κατείχον οἱ Ἀμμοριταῖοι.
- ΓΑΖΑ.** Πόλις τῶν Φιλισταιῶν παράλιος. § 8 καὶ § 39. Ἐν ταύτῃ ἦτο ὁ ναὸς Δαγῶν, ὃν κατέβριψεν ὁ Σαμψών.
- ΓΑΙ.** Πόλις πλησίον Ἰεριχώ, ἴδ. τὰ περὶ ταύτης ἐν § 32.
- ΓΑΛΑΑΔ.** Κοινὸν ὄνομα χωρῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οἰκουμένων ὑπὸ διαφόρων ἔθναριον· αὕτη ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὰς φυλάς Ρουβὴν, Γὰδ καὶ Μανασσὴ § 30.
- ΓΑΔΒΟΥΕ.** Ὁρὴ πλησίον τῆς μεσημβρινῆς θινὸς τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ἐν τῇ γενομένη ἐνταῦθα μάχῃ ἐφονεύθη ὁ Σαούλ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ ὑπὸ τῶν Φιλισταιῶν. § 45.
- ΓΑΔΓΑΔΑ.** Πόλις νοτιοανατολικῶς καὶ πέντε μίλια ἀπέχουσα τῆς Ἰεριχώ. Ἐνταῦθα ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἰσραηλῖται διαβάντες τὸν Ἰορδάνην. Ἐν Γαλγάλοις ἐχρίσθη καὶ ὁ Σαούλ βασιλεὺς. § 42.
- ΓΑΔΙΑΔΙΑ.** Τὸ βόρειον μέρος τῆς Παλαιστίνης. Αἰρηθεῖτο εἰς ἄνω Γαλιλαίαν καὶ Γαλιλαίαν τῶν ἐθνῶν λεγομένην, διότι μέρος τῶν κατοίκων τῆς ἦσαν ἐθνικοὶ, καὶ εἰς κάτω Γαλιλαίαν. Αἱ πόλεις Ναζαρέτ, Ναϊν, Καπερναοὺμ, Κανὰ. Τιβερίας καί, ἦσαν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ταύτῃ.
- ΓΑΡΙΖΕΙΝ** Ὅρος πλησίον καὶ πρὸς νότον τῆς Συχέμ ἐν Σαμαρείᾳ. Ἐνταῦθα ὠκοδόμησαν ναὸν οἱ Σαμαρεῖται. § 72.
- ΓΕΘΣΥΜΑΝΗ.** Χωρίον καὶ κῆπος ἀνατ. Ἱερουσαλὴμ πέραν τοῦ Χειμάρρου τῶν κέδρων. § 113.
- ΓΕΖΕΡ.** Πόλις τῶν Χαναναίων κατακτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φαραώ, κειμένη ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ὁρίοις τῆς Παλαιστίνης. § 52.
- ΓΕΡΑΡΑ.** Πόλις εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Παλαιστίνης, πλησίον τῆς Γάζης πρωτεύουσα τῶν βασιλέων τῶν Φιλισταιῶν. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ κατόκησαν ἐν Γεράροις. § 8.
- ΓΕΡΓΕΣΑ.** Πέραν τοῦ Ἰορδάνου πόλις καὶ ὁμώνυμος αὐτῇ χώρα, ἥτις καὶ Γεργεσηνῶν χώρα ἐλέγετο. § 94.
- ΓΕΣΟΥΡ.** Πόλις πρὸς βορρᾶν τῆς Χαναάν, κατοικία τοῦ βασιλέως Θωλμει πάππου τοῦ Ἀβεσσαλώμ. § 49.
- ΓΕΙΩΝ.** Εἰς τῶν τεσσάρων ποταμῶν τοῦ Πραδείτου σελ. 3.
- ΓΟΔΓΟΘΑΣ=ΚΡΑΝΙΟΥ ΤΟΠΟΣ.** Μικρὸν ὕψωμα ἔξωθεν τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ πρὸς δυσμὰς ἥδη εἶναι ἐντός αὐτῆς. § 118.
- ΓΟΜΟΡΡΑ.** Μία τῶν 5 πόλεων τῆς πεδιδδος ἐν ἣ κατόκησεν ὁ Λὼτ, καταποντισθεῖσα μετὰ τῶν ἄλλων ἐκαὶ πόλεων. § 6.
- ΔΑΒΕΡ.** Πόλις πρὸς δυσμὰς τῆς Χεβρών, ἐλέγετο καὶ πόλις γραμμῶν αὕτη. Ταύτην κατέστρεψε μετὰ τῶν κατοίκων τῆς ὁ Ἰησοὺς Ναυῆ (1. 38. 39)· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι συνωχίσθη ἐκ νέου, ἀφ' οὗ μνημονεύεται πάλιν ὑπάρχουσα ἐπὶ Βαράκ. § 35.
- ΔΑΜΑΣΚΟΣ.** Πόλις τῆς Συρίας ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τοῦ κόσμου, ὑπάρχουσα ἥδη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀβραὰμ (Γεν. ιε'. 2). Πλησίον ταύτης ἐγενετο ἡ τοῦ Παύλου ἐπιστροφή. § 47.
- ΔΑΝ.** Ἡ βορειοτάτη τῶν πόλεων τῆς Χαναάν, μετωνομάσθη ἐπὶ Ῥωμαιοκρατείας Καισάρεια ἡ Φιλίππου. Ἐκεῖτο βορειοανατολικῶς τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. § 56.
- ΔΕΕΙΡΑ.** Πεδιὰς ἐν Βαβυλῶνι ἐν ἣ ἐστησεν ὁ Ναβοχοδονόσορ τὴν χρυσοῦν εἰκόνα. § 47.
- ΕΔΕΜ.** Ἀγνωστον ἀκριβῶς ποῦ ἔκειτο ὁ χώρος οὗτος, ἐν ᾧ ἐπίστευσεν ὁ Θεὸς τὸν Παράδεισον. § 2.
- ΕΛΑΙΩΝ.** Ὅρος πλησίον τῆς Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἀνατ. πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων.
- ΕΛΑΜ.** Χώρα πρὸς νότον τῆς Μηδιάς (Ἐλυμαίς). Ἐκ ταύτης ἦσαν πάντως οἱ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων Ἑλαμίται. § 6.
- ΕΜΜΑΟΥΣ.** Χωρίον ἢ κώμη βορειοδυτικῶς καὶ οὐ πῶρρον τῆς Ἱερουσαλὴμ. § 121.
- ΕΡΓΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ,** εὐρὺς κόλπος

- τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, οὗ ὁ μυχὸς χωρίζεται εἰς δύο βραχίονας.
- ΕΣΕΒΩΝ.** Πόλις ἡ πρωτεύουσα Σιῶν βασιλείως τῶν Ἀσσοβραίων πέραν τοῦ Ἰορδάνου. § 30.
- ΕΥΦΡΑΤΗΣ.** Ποταμὸς πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ· διαρρέων δὲ τὰς ἐρήμους τῆς Συρίας καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Μεσοποταμίας, ἐνοῦται μετὰ τοῦ Τίγριδος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. § 52.
- ΕΥΦΡΑΘΑ.** Τὸ παλαιότερον ὄνομα τῆς Βηθλεέμ. Ἐν Εὐφραθᾷ ἐτάφη ἡ Ραχλ. § 13.
- ΕΦΡΑ.** Πόλις πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου· πατρίς τοῦ Γεδεὼν, οὗ μακρὰν τῆς Συχέμ. § 36.
- ΕΦΡΑΙΜ.** Δρυμὸς ἐν Γαλααδ, πέραν τοῦ Ἰορδάνου. § 49.
- ΗΜΑΘ.** Πόλις ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὁρόντου ἐν τῇ ἄνω Συρίᾳ. § 47.
- ΘΑΒΩΡ.** Ὅρος ἐν Γαλιλαίᾳ, ἐν ᾧ μετεμορφώθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. § 98.
- ΘΑΙΒΑΪΣ.** Πόλις πλησίον Συχέμ· ἐν ταύτῃ ἐφρονέσθη ὁ Ἀβιμέλεχ ὑπὸ βιβνέντος κατὰ τῆς κεφαλῆς του λίθου. § 36.
- ΘΑΜΝΑΘΑ.** Πόλις τῶν Φιλισταίων ἐν τοῖς μεθορίοις τοῦ κλήρου τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. § 39.
- ΘΑΡΣΕΙΣ.** Δὲν γνωρίζεται ἀναντιρρόητως τίς ἦτο ἡ χώρα ἡ πόλις αὕτη. Ὑποθέτουσιν ὅτι ἦτο ἡ Ταρτησσός, τῶν Φοινίκων. § 64.
- ΘΕΑΜΟΡ.** Παλμύρα πόλις περιφημὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος. § 53.
- ΘΕΡΣΑ.** Πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν ᾗ κατόικουν οἱ βασιλεῖς τούτου πρὶν τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σαμαρείας. § 56.
- ΘΕΣΒΑΙ.** Ἐν Γαλααδ πέραν τοῦ Ἰορδάνου πατρίς Ἠλίου, ὅθεν ὠνομάσθη Θεσβίτης Κατ' ἄλλους ἦτο ἐκ Θείσεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ (Τοβιτ. Α. 2)· μὴ παραδεχομένου ὅτι ἦτο ἐν Γαλααδ πόλις Θέσβαι. § 57.
- ΙΔΟΥΜΑΙΑ.** Χώρα πρὸς νότον τῆς Ἰουδαίας κατοικοιμένη ὑπὸ τῶν Ἑδωμιτῶν ἐν καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἰουδαίων ἐν Βαβυλωνί. § 21.
- ΙΕΡΙΧΩ.** Πόλις ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου, ἡ πρώτη ἀλωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ
- των, ἀνωκοδομήθη πάλιν εἰς πλησίον τῶν παλαιῶν τόπων. § 59.
- ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.** Πρωτεύουσα τοῦ Χαναὰν ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ. Μετὰ τὴν διαίρεσιν τῶν φυλῶν εἰς δύο βασίλεια ἔμεινε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ.
- ΙΟΠΠΗ.** Ἀρχαιοτάτη πόλις. Ἐπίνειον τῆς Παλαιστίνης. Κατεῖχον ταύτην οἱ Φοίνικες καὶ Σύροι ἄχρι τῆς ἐπαρχίας τῶν Μακκαβαίων, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. § 64.
- ΙΟΥΔΑΝΗΣ.** Ὁ μόνος ἄξιος λόγου ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης, διαρρέων πᾶσαν τὴν χώραν ταύτην ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημέριαν. ἔχει τὰς πηγὰς του ἐν τῷ Ἀντιλιβάνῳ· διερχόμενος δὲ διὰ τῶν ὕδατων Μερῶν καὶ τῆς λίμνης Γεννησαρέτ, χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν.
- ΙΟΥΔΑΙΑ.** Ἡ κληρωθεῖσα τῇ φυλῇ τοῦ Ἰούδα χώρα, οὕσα εἰς τὴν νότιον Χαναὰν. Ἐνταχοῦ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις λέγεται Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ Παλαιστίνη.
- ΚΑΔΗΣ.** Ὄνομα ἐρήμου νοτιοανατολικῶς καὶ πλησίον τῶν Ὀρίων τῆς Χαναὰν.
- ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.** Πόλις μετὰ τῷ Ἀντιλιβάνου καὶ Ἀερμῶν ἐπὶ τῆς ἀνατ. ὁχθῆς τοῦ Ἰορδάνου. Ἰδ. Ἀν.
- ΚΑΠΕΡΝΑΟΥΜ.** Πόλις τῆς Γαλιλαίας παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος. § 86.
- ΚΑΡΙΑΘΙΑΡΕΙΜ.** Πόλις Λευϊτικὴ ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς φυλῆς Ἰούδα. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔμεινε ἐν ταύτῃ ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης. § 40.
- ΚΑΡΜΗΛΙΟΝ.** Ὅρος ἐν τῷ μέσῳ τῆς Παλαιστίνης ἔχον ὕψος ἕως 1500 ποδῶν. § 37.
- ΚΕΔΡΩΝ.** Χεῖμαρρος πλησίον καὶ κατ' ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλῆμ. § 113.
- ΚΕΙΣΩΝ.** Χεῖμαρρος πλησίον τοῦ Καρμηλίου ὅρους ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. § 57.
- ΛΙΒΑΝΟΣ.** Ὀρίων σειρὰ, ἀρχομένη ἀπὸ Ἀσίας τῆς Μικρᾶς· διέρχεται δὲ πᾶσαν τὴν Χαναὰν. Τὸ δυτικὸν μέρος τῶν ὄρων τούτων λέγεται Ἀντιλίβανος. § 52.
- ΜΑΔΙΑΜ.** Χώρα ἐκτεταμένη, ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. § 20.

- ΜΑΜΒΡΗ.** Χώρα ἐν Χεδρών, ὅπου καὶ δρὺς ἡ Μαμβρή. § 6.
- ΜΑΝΑΕΙΜ.** Πόλις πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν Γαλααδ. § 46.
- ΜΑΣΣΗΦΑ.** Πόλις πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν Γαλααδ. § 38.
- ΜΕΡΡΑ.** Σταθμὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν παρὰ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ § 24.
- ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ.** Ἡ μεταξὺ τοῦ Τίγριδος καὶ τοῦ Εὐφράτου χώρα, ἥτις ἐν τῇ γραφῇ λέγεται καὶ Παδὰν Ἀράμ. § 6.
- ΜΗΔΙΑ.** Χώρα ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ ἐκτεταμένη.
- ΜΩΑΒ.** Ἡ τῶν Μωαβιτῶν χώρα ἀνατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. § 30.
- ΜΩΔΕΪΝ.** Ὅρος καὶ πόλις βορειοδυτικῶς τῆς Ἰουδαίας. § 75.
- ΝΑΒΑΥ ΚΑΙ ΝΕΒΩ.** Ὅρος πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ βορειοανατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. § 31.
- ΝΑΖΑΡΕΤ.** Πόλις ἐν Γαλιλαίᾳ πλησίον τῆς Κανᾶ. § 81.
- ΝΑΪΑ.** Ἀγνωστον εἶναι ποῦ ἦτο ὁ τόπος οὗτος. Τινὲς λέγουσι ἐν τῇ Ἐρήμῳ Ἀραβίᾳ, ἄλλοι ἐν Σουσιανῇ πρὸς νότον τῆς Περσίας. § 3.
- ΝΑΪΝ.** Πόλις μικρὰ πλησίον τοῦ ὄρους Θαβώρ ἐν τῇ κάτω Γαλιλαίᾳ § 91.
- ΝΑΧΩΡ.** Πόλις ἐν Μεσοποταμίᾳ. § 9.
- ΝΕΙΔΟΣ.** Ὁ ποταμὸς τῆς Αἰγύπτου. § 16.
- NINEY.** Πόλις μεγάλη τῆς Ἀσσυρίας. § 64.
- ΠΤΟΑΕΜΑΪΣ.** Ἐλέγετο πρότερον Ἀνχώ· παράλιος πόλις καὶ λιμὴν τῆς Παλαιστίνης μεταξὺ Τύρου καὶ Καρμύλου ὄρους. § 77.
- ΡΑΒΒΑΔ.** Πόλις πρωτεύουσα τῶν Ἀμμωνιτῶν. § 48.
- ΡΑΓΟΙ.** Πόλις ἐν Μεδίᾳ. § 65.
- ΡΑΜΑ.** Πόλις πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰερουσαλῆμ, κατῴκει εἰς ταύτην ὁ Σαμουὴλ. Συγγέουσι ταύτην τινὲς μὲ τὴν ἐν τῇ Ν. Διαθήκῃ μνημονευομένη Ἀριμαθαίαν.
- ΡΑΜΕΣΗ.** Χώρα ἐν Αἰγύπτῳ εἰς ἣν παρῴκησεν ὁ Ἰακώβ μετὰ τοῦ λαοῦ του κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον. § 18.
- ΡΑΦΙΔΕΙΝ.** Χώρα ἐν Ἀραβίᾳ ἄνυδρος, εἰς ἣν ἦλθον οἱ Ἰσραηλῖται ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Ἐρήμου Σίν. § 24.
- ΡΕΜΜΑΘ ΓΑΔΑΔΑ.** Πόλις φυγαδευτήριος ἐν γῇ Γαλααδ. § 58.
- ΡΩΜΗ.** Πρωτεύουσα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐν Ἰταλίᾳ.
- ΣΑΔΗΜ.** Οὕτω βεβαιεῖται ὅτι ὠνομάζετο ἡ Ἰερουσαλὴμ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Πατριαρχῶν. § 6.
- ΣΑΜΑΡΕΙΑ.** Χώρα καὶ ὁμώνυμος αὐτῇ πόλις μεταξὺ Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας. §§ 36 καὶ 56.
- ΣΑΡΕΠΤΑ.** Πόλις ἐν Σιδωνί. § 57.
- ΣΑΤΤΕΙΝ.** Κοιλὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀπέναντι τῆς Ἱεριχώ. § 32.
- ΣΕΜΗΡΩΝ.** Ὀροπέδιον πλησίον Συχέμ ἐν Σαμαρείᾳ. § 56.
- ΣΕΝΑΑΡ.** Χώρα πεδινὴ τῆς Βαβυλωνίας ἐν ἣ ἐκτιζον τὸν πύργον τῆς Βαβέλ. § 5.
- ΣΗΓΩΡ.** Πόλις παρὰ τῇ Νεκρᾷ θαλάσῃ § 7.
- ΣΗΕΪΡ.** Ὅρη ἐν Ἀραβίᾳ παρὰ τῇ ἐρήμῳ Σίν. § 30.
- ΣΗΛΩ.** Πόλις ἐν μέσῃ τῇ Χαναὰν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου § 40.
- ΣΙΔΩΝ.** Πόλις τῆς Φοινικίας. § 38.
- ΣΙΚΕΛΑΚ.** Πόλις τῶν Φιλισταιῶν. § 45.
- ΣΙΚΙΜΑ.** Ἰδ. Συχέμ.
- ΣΙΔΩΜ.** Κολυμβήθρα· πηγὴ ρέουσα ὑπὸ βράχον ὑπὸ τὰ τεῖχη τῆς Ἰερουσαλῆμ. ἐν τῇ λεγομένῃ κοιλάδι Ἰωσαφάτ.
- ΣΙΝ.** Ἐρημος ἐν τῇ Ἀραβίᾳ. § 24.
- ΣΙΝΑ.** Ὅρος καὶ ἔρημος ἐν τῇ Ἀραβίᾳ. § 22. 24.
- ΣΙΧΑΡ.** Ἰδ. Συχέμ.
- ΣΙΩΝ.** Μέρος τῆς πόλεως Ἰερουσαλῆμ ὕψηλόν. § 54.
- ΣΟΚΧΩ (9).** Πόλις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νοτιοδυτικῶς τῆς Ἰερουσαλῆμ. § 44.
- ΣΟΚΧΩΘ.** Πόλις πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ τόπος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Ἰζδώκ. § 36.
- ΣΟΥΡ.** Ἐρημος ἐν τῇ Ἀραβίᾳ παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. § 24.
- ΣΟΥΣΑ.** Μητρόπολις τῆς Περσικῆς ἐπαρχίας Αἰλᾶμ, χειμερινὴ καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας. § 73.
- ΣΥΡΙΑ.** Χώρα ἐκτεταμένη τῆς δυτικῆς Ἀσίας, ἐκτεινομένη πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς τῆς Χαναὰν· μέγα μέρος τῆς ὁποίας ἐκυρίευσεν ὁ Δαβὶδ § 33.
- ΣΥΧΕΜ.** Πόλις ἀρχαιοτάτη παρὰ τῇ ὄρει Γαρεζεὶμ. ἐν τῇ Μέσῃ Παλαιστίνῃ· ἐλέγετο καὶ Σιχάρ καὶ Σίικιμα. § 87.

ΣΩΡΗΚ. Χείμαρρος καὶ πιθανῶς πό-
λις πλησίον πού τῆς Γάζης. § 39.
ΤΙΓΡΙΣ. Ὁ ἕτερος τῶν σχηματιζόντων
τῆς Μεσοποταμίαν ποταμῶν. § 2.
ΤΥΡΟΣ. Πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὀχυρὰ
τῆς Φοινικίας. § 53.
ΤΩΒ. Τόπος πέραν τοῦ Ἰορδάνου πλη-
σίον πού τῆς Γαλαάδ. § 38.
ΦΑΝΟΥΓΑ. Φρούριον ἐν Σοκχώθ. § 36.
ΦΑΡΑΝ. Ἐρημὸς πρὸς νότον τῆς Χα-
ναὰν ἐκτεταμένη. § 27.
ΦΑΣΓΑ. Κορυφή τις τοῦ ὄρους Νεβώ.
§ 31.
ΦΕΙΣΑΝ. Ποταμὸς Παραδείσου. § 2.
ΧΑΡΡΑΝ. Χώρα ἐν Μεσοποταμίᾳ. § 6.

ΧΕΒΡΑΝ. Χώρα καὶ πόλις ἐν τοῖς
ὄρεισις τῆς φυλῆς Ἰούδα ἀρχαιοτάτη.
Παρὰ ταύτην παρῴκησεν ὁ Ἀβραάμ
καὶ ἐνταῦθα ἦσαν οἱ τοῦ οἴκου του
τάφοι. § 6. § 46.
ΧΩΡΕΙΘ. Χείμαρρος ῥέων τὸν χειμῶνα
μόνον, πρὸς ἀνατ. τοῦ Ἰορδάνου καὶ
εἰς τοῦτον ἐκβάλλων. § 57.
ΧΩΡΗΒ. Τόπος πετρώδης καὶ ὄρος
πρὸς νότον τοῦ Σινᾶ ἐν τῇ Πετραίᾳ
Αραβίᾳ. § 22.
ΩΡ. Ὄρος βορειοανατολικῶς τοῦ ὄρους
Σινᾶ. Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ Ἀαρών.
§ 28.

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ.	3	στίχ.	34	ἀντὶ ποπτωκὸς γράφ. πεπτωκὸς
»	5	»	7	ἀφαιρετέον τοι δὲ
»	7	»	19	Μετὰ τὸ ἡμέρας προσθετέον ἐπ τ ᾠ
»	—	»	24	ἀντὶ καὶ υἱοὶ γρ. καὶ οἱ υἱοὶ
»	8	»	14	ἀντὶ ζῆσαι γρ. ζήσας
»	9	»	22	φύλα γρ. φύλα.
»	—	»	30	ποιμένωσι γρ. ποιμαίνωσι
»	10	»	31	ἐπέστρεψεν γρ. ἐπέστρεψεν
»	12	»	28	Μετὰ τὸ ἀπῆλθον πρόσθεσι οἱ Σοδομῖται.
»	20	»	2	ἅμα γράφ. ἅμα
»	27	»	33	ἀντὶ ἐλεῆσαι σε γράφαι ἐλεῆσαι σε
»	37	»	19	ἀντὶ ἀλάσσωνται γρ. ἀλλάσσωνται
»	39	»	28	ἀντὶ καθίσαντες γρ. καθίσαντες
»	40	»	30	ἀντὶ ἐγὼ εἰμι γρ. Εγὼ εἰμι
»	42	»	24	ἀντὶ ἐπανηγύρησαν γρ. ἐπανηγύρισαν
»	44	»	6	ἀντὶ ἡγείρε γρ. ἡγείραν
»	—	»	33	ἀντὶ ἐξωρισθῇ γρ. ἐξορισθῇ
»	45	»	3	ἀντὶ Χαράν γρ. Φαράν
»	48	»	1	ἀντὶ Ἐδομῖτων γρ. Ἐδωμιτῶν
»	51	»	19	ἀντὶ φυλῶν γρ. φύλων
»	52	»	6	ὄρος γρ. ὄρος
»	—	»	9	τὸ σπέρματι γρ. τῷ σπέρματι
»	—	»	21	Ἰορδάνου γρ. Ἰορδάνου
»	53	»	14	ἐτοιμάσθησαν γρ. ἡτοιμάσθησαν
»	54	»	12	ἐστηκότα γρ. ἐστηκότα
»	56	»	3	Θεοῦ γρ. λαοῦ
»	—	»	18	ἐαυτοῖς γρ. ἐαυτοῦς
»	—	»	27	Χάβελ γρ. Χάλεβ
»	57	»	8	Χαβελ γρ. Χάλεβ
»	—	»	30	χιλιάδες γρ. χιλιάδας
»	61	»	8	ἐπ' αὐτῶν γρ. ἐπ' αὐτοῦς
»	63	»	22	ἐμύνησε γρ. ἐμήνυσε

Σελ.	63	στίχ.	31	χωροῖς γρ. χοροῖς
»	67	»	5	θεόμενοι γρ. θεώμενοι
»	71	»	3	χρίσις γρ. χρίσις
»	72	»	3	συναίξι γρ. γυναιξι
»	75	»	3	ἑσωφρόνησε γρ. ἑσωφρόνισε
»	78	»	9 καὶ 11	ἐκάστη γρ. ἐκάστη
»	79	»	15	τὸν γρ. τοῦς
»	—	»	26	χήρα γρ. χήραν
»	80	»	4	ὃ ἔστιν γρ. ὅ ἔστιν
»	82	»	14	ὡμολογήσας γρ. ὁμολογήσας
»	90	»	22	προερέθη γρ. προεῤῥέθη.
»	91	»	25	δειληνὸν γρ. δειλινὸν
»	95	»	—	ἔπου: Ἰεριχώ γρ. Ἰεριχώ.
»	96	»	4	χρησθεῖς γρ. χρισθεῖς
»	—	»	10	υἱὸς τοῦ γρ. υἱὸς του
»	—	»	28	ἐναν γρ. ἐνα.
»	101	»	—	ἔπου: Ἰερουσαλὴμ γρ. Ἰερουσαλήμ.
»	102	»	1	κατέστησαν γρ. κατέστησε
»	—	»	6	Ἰερειμίαν Ἰερειμίαν
»	104	»	19	Μηδαίας γρ. Μηδίας
»	107	»	8	ἑστιῶν γρ. ἑστιῶν
»	109	»	15	ἔροις γρ. ἔρος
»	110	»	10	ἀπειθήσαντας ἀπειθήσαντες
»	111	»	10	ὡς θηρίον γρ. εἰς θηρίον
»	127, 128	»	—	ἔπου: αἱρέσεις, γρ. αἱρέσεις
»	129	»	22	πρεσβῦται γρ. πρεσβῦται
»	—	»	24	ἐπίστευσε γρ. ἐπίστευσας
»	130	»	7	ἄρα γρ. ἄρα
»	138	»	26, 28	διψᾷ γρ. διψῇ
»	143	»	8	νοθετοῦνται γρ. νοθετοῦνται
»	—	»	30	κοινὸς γρ. κοινῶς.
»	146	»	26	καρδίῳ γρ. καρδίῳ
»	148	»	14	Ἰάριος γρ. Ἰάειρος
»	155	»	29	τὸν γρ. τῶν
»	166	»	24	ἔρχεσαι γρ. ἔρχεται
»	167	»	13	ἐκέρδησε γρ. ἐκέρδισεν
»	171	»	12	παραμερήσας γρ. —ίσας
»	176	»	1	συνήθιζεν γρ. συνείθιζε
»	181	»	34	Εμμαοὺς γρ. Εμμαοὺς
»	185	»	30	γλώσσα γρ. γλώσσας
»	186	»	22	ἀποδεξάμεναι γρ. —μενοι

Τὰ ἐνιαχοῦ ἔλεγον, εἶχαν κλ. γρ. ἔλεγον, εἶχον.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Σελ.	Σελ.
Αημιουργία τοῦ κόσμου καὶ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου.	1
Παράδεισος καὶ πτώσις τοῦ ἀνθρώπου.	2
Τοῦ Ἀβελ ὁ φόνος ὑπὸ τοῦ Καὶν' ὁ Σὴθ καὶ οἱ ἀπόγονοί των.	3
Κατακλυσμὸς.	4
Γιοὶ τοῦ Νῶε, Πυργοποιία καὶ σύγχυσις τῆς γλώσσης.	5
Κλῆσις τοῦ Ἀβραάμ. Γέννησις τοῦ Ἰσαάκ.	6
Σοδόμων καὶ Γομόρρων καταστροφή. Θυσία τοῦ Ἰσαάκ.	8
Θάνατος Σάρρας. Γάμος τοῦ Ἰσαάκ.	9
Τὰ τέκνα τοῦ Ἰσαάκ καὶ ἡ πρὸς αὐτὰ πατρικὴ εὐλογία.	10
Κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ.	11
Διπλοῦς γάμος τοῦ Ἰακώβ.	12
Ἐπιστροφή τοῦ Ἰακώβ.	13
Πώλησις τοῦ Ἰωσήφ.	14
Ὁ Ἰωσήφ ἐν τῇ φυλακῇ.	15
Δόξα τοῦ Ἰωσήφ.	16
Ἐλευσις ἀδελφῶν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον.	17
Φανέρωσις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφούς του.	18
Θάνατος τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ.	19
Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ δουλεία τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ὁ Μωϋσῆς.	20
Ἱστορία τοῦ Ἰωβ.	21
Σκληρύνσεις τῆς καρδίας τοῦ Φαραώ.	22
Ἐξέδος ἐξ Αἰγύπτου.	23
Τὸ Μάνα καὶ διαγωγή ἐν ἐρήμῳ.	24
Σινᾶ Δέκα ἐντολαὶ κ.τ.λ.	25
Γογγυσμοὶ, ἀποστασία Ἀαρὼν καὶ Μαρίας.	26
Κατασκόπουσις Χαναάν.	27
Ἀποστασία Κορὲ κλ. Θάνατος Μαρίας καὶ Ἀαρὼν.	28
Οἱ ὄφεις. Ὁ χαλκοῦς ὄφεις.	29
Διάδοσις Ἀρμών, κατατρόπως	30
βασιλείων Ἀμορραίων καὶ Βασάν, καὶ σφαγὴ Μαδιανιτῶν καὶ Βαζαάμ.	31
Θάνατος Μωϋσέως· κληρὸς φυλῶν Ρουβὴν καὶ Γάδ.	32
Αἰάθαισις Ἰορδάνου· ἄλλωσις Ἰεριχώ.	33
Στάσις ἡλίου καὶ σελήνῃ· Θάνατος Ἰησοῦ Ναυῆ.	34
Κριταί.	35
Γοθονιήλ. Ἀώδ· Σαμεγάρ· Αεθώ· ρα· Βαράκ.	36
Γεδεὼν, Ἀδριμέλεχ.	37
Ρούθ, Βούζ.	38
Ὁ Ἰεφθάς.	39
Σαμψών.	40
Ἠλί.	41
Σαμουήλ.	42
Χρίσις Σαούλ.	43
Παρανομίαι Σαούλ· Χρίσις Δαβίδ.	44
Πάθος Σαούλ. Φόνος Γολιάθ.	45
Καταδρομὴ Δαβίδ ὑπὸ Σαούλ. Θάνατος Σαούλ.	46
Ἀναγόμεναι Δαβίδ.	47
Ἄλλωσις Σιών. Καθυπόταξις Φιλισταίων καὶ ἄλλων λαῶν.	48
Βηρσαβεί. Γέννησις Σολομῶντος.	49
Ἀποστασία Ἀβεσσαλώμ.	50
Ἀπαρίθμησις λαοῦ· τιμωρία διὰ τοῦτο.	51
Ἀδωνίου ἀποστασία· ἀναγόμεναι Σολομῶντος· θάνατος Δαβίδ.	52
Σολομών· αἵτησις παρὰ Θεοῦ.	53
Οἰκοδόμησις τοῦ Ναοῦ καὶ ἐγκαίνια.	54
Φήμη τοῦ Σολομῶντος, ἀμαρτίαι του· θάνατός του.	55
Ροδοάμ.	56
Ἰεροβοάμ—Ἀχαάβ.	57
Ἠλίου ὁ Θεοβίτης.	58
Βεναδὰδ ὁ Β', ἐγκλήματα καὶ καταστροφὴ Ἀχαάβ.	59
Ἠλίου ἀνάληψις Ἐλισαίῃ.	60
Σειρὰ βασιλείων Ἰσραὴλ μετὰ τὸν	61

	Σελ.		Σελ.
Ἰωράμ. Κατάλυσις βασιλείας Ἰσραήλ.	96	Διδασκαλία τοῦ Κυρίου.	142
Βασιλεῖς Ἰούδα μετὰ τὸν Ροδοάμ.	97	Διάφορα θαύματα.	143
Συνέχεια βασιλέων Ἰούδα.	99	Ἰσὺς παραλυτικοῦ.	148
Εἰσβολὴ ξένων βασιλέων εἰς τὸ κράτος Ἰούδα. Αἰχμαλωσία.	100	Παραβολὴ σπορέως.	146
Ἰωνᾶς ὁ προφήτης.	102	Κατὰπανυσις τριχυμίας. Ἰσὺς δαιμονιζομένω.	147
Τωβίτ.	103	Ἀποστολὴ τῶν 12 Ἀποστόλων.	149
Ἰουδίθ.	105	Οἱ 5000 τραφέντες.	150
Δανιήλ, Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαήλ καὶ Σωσάννα.	107	Περιπατεῖ ὁ Πέτρος ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐλεγγχοὶ τῶν Φαρισαίων. Γυνὴ Χαναναία.	151
Ἐνύπνιον τοῦ Ναβουχοδονόσορος.	108	Ὁμολογία τοῦ Πέτρου. Μεταμόρφωσις.	153
Οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ.	109	Οἱ 70 Ἀπόστολοι. Οὐδεὶς ἀναμάρτητος.	154
Ἔτερον ἐνύπνιον τοῦ Ναβουχοδονόσορος.	110	Ὁ ἐκ γενετῆς τυφλός.	156
Βαλτάσαρ. Ὁ Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.	112	Ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης.	157
Τέλος τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Ἰουδαίων.	113	Ὁ Ἀσωτος υἱός.	158
Ἑσθήρ.	115	Ὁ πλούσιος καὶ ὁ Ἀλέξαρος. Οἱ δέκα λεπτοί.	159
Ἰουδαῖοι ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.	117	Ὁ τελώνης καὶ ὁ φαρισαῖος Εὐλογία τῶν μικρῶν παιδιῶν.	161
Ματθαίας.	119	Ὁ πλούσιος ἄρχων.	»
Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος.	120	Ὁ Ζακχαῖος.	162
Ἰωνάθαν, Σίμων, Ἰωάννης ὁ ὕψιστος.	122	Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.	163
Ἰρκανὸς Β'. Ἡρώδης.	124	Εἵσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ.	164
Οἱ δέκα καὶ ἕξ προφῆται.	125	Ἡ ξηρανθεῖσα συκῇ.	164
Αἱρέσεις.	127	Περὶ τῶν δύο λεπτῶν τῆς χήρας.	166
Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.	129	Παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων.	166
Εὐαγγελισμὸς τῆς Παρθένου Μαρίας.	129	Παραβολὴ τῶν ταλάντων.	167
Γέννησις τοῦ Χριστοῦ. Περιτομή.	130	Ἐσχάτη ἡμέρα τῆς κρίσεως.	168
Ἰπαπαντή.	130	Ὁ μυστικὸς δεῖπνος.	169
Μάγοι. Φυγὴ εἰς Αἴγυπτον' νηπίων σφαγῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ τοῦ Ἰησοῦ.	132	Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα.	170
Κήρυγμα Ἰωάννου, Βάπτισις τοῦ Σωτήρος. Πειρασμός.	133	Ἄρνησις τοῦ Πέτρου.	172
Μαρτυρία Ἰωάννου περὶ Χριστοῦ. Πρῶτοι μαθηταί, καὶ πρῶτον θαῦμα.	135	Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων.	»
Οἱ πωλῆται διώκονται τοῦ ναοῦ. Ὁ Νικόδημος.	136	Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.	174
Ἡ Σαμαρεῖτις. Ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ.	138	Καταδικὴ τοῦ Ἰησοῦ.	175
Ὁ Ἰησοῦς θεραπεύει τὸν υἱὸν τοῦ βασιλικοῦ καὶ ἄλλους, κλησὶς ἀποστόλων.	139	Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.	177
Ὁ 38 ἔτη παράλυτος θεραπεύεται.	141	Τελευτὴ τοῦ Ἰησοῦ.	178
		Ἀποκαθήλωσις καὶ ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ.	179
		Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.	180
		Ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ.	183
		Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.	184
		Επιφάντησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους.	185
		Διάκονοι. Επιστροφὴ τοῦ Παύλου.	187
		Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν Αθήναις.	188
		Οἱ Ἀπόστολοι.	188



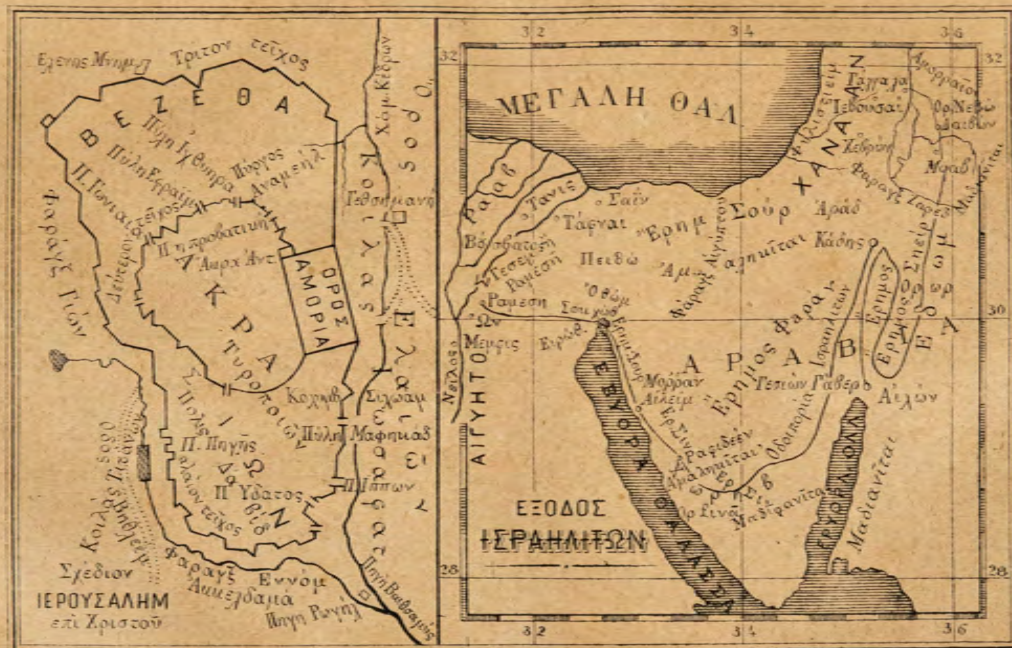
ΠΙΝΑΞ
τῆς
ΧΑΝΑΑΝ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΘΑΛΑΣΣΑ



Μίλις Μέτρον



Μ. ΤΑΤΙΟΥ ΕΧΑΡ.

Α. Ν. ΛΙΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.



ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

Ε. Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ Δ. Φ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ Β. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ ΚΑΙ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ἐπιδιορθωμένη καὶ ἐπηυξημένη.

ΑΘΗΝΗΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ

1876



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

*Πρὸς τὸν κ. Εὐάγ. Κοφινιώτην καθηγητὴν τοῦ
ἐν Πειραιεῖ Γυμνασίου.*

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν περὶ τῆς Λατινικῆς Γραμματικῆς
γνώμην τῆς κληρωθείσης καὶ ἐξετασάσης αὐτὴν ἐπιτροπῆς,
ἐγκρίνομεν τὸ προκείμενον βιβλίον ὡς διδακτικόν.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 26 Ἰουλίου 1872.

Ὁ ὑπουργὸς
Δ. Δρόσος

Ἀλ. Βλάχος

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

Ἐν τῇ συντάξει τῆς ἀνὰ χεῖρας Λατινικῆς Γραμματικῆς εἶχον ὑπ' ὄψιν τὰς γραμματικὰς τῶν Raph. Kühner, Lud. Ramshorn, Frid. Ellendt, Zumpt, Moisisstzig (*), Schulz καὶ ἄλλων, ἀλλ' ὅ,τι παρ' ἑκάστου ἡρανίσθην, τὸ μὲν ἀνέπτυσσον, τὸ δὲ συνέπτυσσον κατὰ τε τὴν σπουδαιότητα καὶ χρησιμότητα.

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐκδόσει πολλὰ οὐσιωδῶς μετεβλήθησαν καὶ μετερρυθμίσθησαν ἐπὶ τὸ διδακτικώτερον καὶ αἱ δυνατὰς βελτιώσεις καὶ ἀπλοποιήσεις ἐγένοντο, τὰ δὲ ἥττονος λόγου ἄξια, πᾶσαι αἱ λεπτομερεῖς σημειώσεις καὶ τὰ εἰς ἰδιαιτέραν μελέτην ἄρμόζοντα ἐχωρίσθησαν διὰ μικρῶν στοιχείων ἢ ἐτέθησαν ἐν σημειώσεσιν, ἐν γένει δὲ οὐδὲν παρελείφθη, δυνάμενον νὰ καταστήσῃ τὸ βιβλίον χρησιμώτερον καὶ ὠφελιμώτερον τῇ σπουδαζούσῃ νεότητι.

Πέποιθα, ὅτι αἱ γενόμεναι μεταβολαὶ καὶ βελτιώσεις, τὸ σύντομον, ἡ σύμπτυξις καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν παρατηρήσεων τῶν ἐπιθέτων ἀπὸ τῶν οὐσιαστικῶν ἔσονται ὠφέλιμα. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὰ δυνατὰ πάντα ἔπραξα καὶ πάντῃ πάντως, « αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι ».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 Αὐγούστου 1872.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγράφοντο ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει, ἐν δὲ τῇ ἀνὰ χεῖρας οὐκ ὀλίγα μετεβλήθησαν ἐπὶ τὸ διδακτικώ-

(*) Ταύτην μόλις ἰδοῦσαν τὸ φῶς ἐν Γερμανίᾳ τῷ 1860, μετεγλώττισεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν καὶ ἐξέδωκε τῷ 1861 ὁ καθηγητὴς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πανεπιστημίᾳ κύριος Δημήτριος Σεμιτέλος, ἀπαξιῶσας νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.

τερον, μάλιστα δὲ πρὸς τελεσφόρον ἐφαρμογὴν τῶν τύπων καὶ κανόνων προσετέθη ἐν τέλει παράρτημα ἀσκήσεων, ὧν αἱ λέξεις περιέχονται ἐν τῷ κειμένῳ· ἀλλὰ πρὶν ἢ γένηται ἀρχὴ τούτων, ἀνάγκη ἐπὶ τινα μαθήματα νὰ διδάσκηται τὸ τυπικὸν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, καὶ ἀπομνημονεύονται αἱ πρὸς ἀσκησιν λέξεις.

Ἡ ὑποδοχὴ δὲ, ἥς ἔτυχεν ἡ γραμματικὴ μου, παρὰ τῶν διδασκόντων μὲ ἐνεθάρρυνεν, ἵνα προβῶ καὶ εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ δευτέρου μέρους ταύτης ἥτοι τοῦ συντακτικοῦ. Ἐχω δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι καὶ τοῦτο εὐμενῶς καὶ ἐπεικῶς θέλει κριθῇ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 5 Μαΐου 1876.

Ὁ συγγραφεύς.

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΟΡΘΟΕΠΕΙΑ.

Α. Γράμματα καὶ ἐκφώνησις αὐτῶν.

§ 1. Ἡ *Λατινικὴ γλῶσσα* ἔχει τὰ ἐπόμενα γράμματα (*litteræ*).

A a, B b, C c, D d, E e, F f, G g, H h, I i, (J j), K k, L l, M m, N n, O o, P p, Q q, R r, S s, T t, U u, (V v), X x, Y y, Z z.

§ 2. Τούτων *φωνήετα* μὲν (*litteræ vocales*) εἶναι ἕξ ταῦτα, a, e, i, o, u καὶ γ, ἐκφωνούμενα ὡς τὰ ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, ου καὶ υ, *σύμφωνα* δὲ (*litteræ consonantes*) τὰ λοιπὰ δέκα ἑπτὰ (§ 4).

Σημ. α) Τὸ i ὡς φωνῆεν μὲν ἐγράφετο οὔτω i, ὡς σύμφωνον δὲ οὔτω j ὅτε ἐκφωνεῖται ὡς τὸ ἑλληνικὸν γ ἢ γι. β') Τὸ u ὡς φωνῆεν μὲν ἐγράφετο u, καὶ ἐκφωνεῖται ὡς ου, ὡς σύμφωνον δὲ v, ὅτε ἐκφωνεῖται ὡς τὸ ἑλληνικὸν β. γ') Τὸ y καὶ τὸ z εὔρηται μόνον ἐν ἑλληνικαῖς λέξεσι καὶ ἐκφωνοῦνται ὡς τὸ υ καὶ ζ· οἷον *pyramis*, *zephyrus*. δ') Τὸ y ἐν ἑλληνικοῖς κυρίοις ὀνόμασι μέχρι Κικέρωνος ἀντικαθίστατο διὰ τοῦ u· *Amphitruo* ἀντὶ *Amphitryo*, *Curena*=*Cyrene* καὶ ἄλλ. ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις ὅτε μὲν διὰ τοῦ y, ὅτε δὲ διὰ τοῦ i *syllaba*, ἀλλὰ *lacrima* (δάκρυον), *stilus* (στῦλος). Παρέμειναν τὸ *mus* μῦς, *pus* πύος, *thus* θύος. ε) Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ τὸ μὲν u ἐναλλάσσεται εἰς o, εἰς τὰ *vulnus*=*volnus*, *vult*=*volt*· τὸ δὲ e εἰς o, εἰς τὰ *vester*=*voster*, *verlo*=*vorto*· τὸ δὲ i εἰς u, εἰς τὰ *libet*=*lubet*, *existimo*=*existumo*, *decimus*=*decumus*, *optimus*=*optumus*, *maximus*=*maxumus* καὶ ἄλλα.

§ 3. Ἐκ τῶν φωνηέντων συντίθενται δίφθογγοι (diphthongi), ὧν συνήθεις εἶναι τέσσαρες αὗται ae, oe, au, eu, ἀντίστοιχοι τῶν ἐλληνικῶν αι, οι, αυ, ευ· ἐκφωνοῦνται δὲ ἡ μὲν ae, ὡς ἡ ἐλληνικὴ αι· οἶον Phaedrus· ἡ δὲ oe ὡς ε μακρόν· οἶον coena, Boeotia· ἡ δὲ au καὶ eu ἐκφωνοῦνται, ὡς τὰ ταχέως ἐκφωνούμενα ἄου, ἔου· οἶον causa, Eur^{us}.

Σημ. α'. Ἡ εἰ εὔρηται μόνον ἐν τῷ ἐπιφωνήματι heī· ἡ δὲ υἱ μόνον ἐν ταῖς δοτικαῖς hui, cui καὶ huic.

Σημ. β'. Ἡ ἐλληνικὴ δίφθογγος ει πρὸ συμφώνου τρέπεται εἰς i, πρὸ φωνήεντος δὲ εἰς ē καὶ ī (φῦσει μακρόν)· οἶον Nīlus, Darīus καὶ Darēus, Mudēa· ἡ δὲ αι εἰς ae, καὶ ἡ οι εἰς oe. Phaedrus, Phoenix.

§ 4. Τῶν δὲ συμφώνων τὰ μὲν c, f, k, l, m, n, p, r, s, t, x, z, ἐκφωνοῦνται ὡς τὰ ἑλλήνων καὶ κ, φ, κ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, ξ, ζ, τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἐξῆς·

α'. Τὰ b καὶ d ἀντιστοιχοῦντα τοῖς ἐλληνικοῖς, β, δ, ἐκφωνοῦνται ὡς τὰ μπ, ντ, μὴ ἐπιτεινομένου τοῦ μ καὶ ν· οἶον bibo, Dido.

β'. Τὸ δὲ g ἐκφωνεῖται ὡς γκ ἢ μᾶλλον ὡς τραχύ γ· οἶον genus.

γ'. Τὸ δὲ h ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ δασὺ πνεῦμα τῆς ἐλληνικῆς ἐκφωνεῖται ἀπαλώτερον τοῦ χ· οἶον Hector, Heros.

δ'. Τὸ δὲ k εἶναι ἄχρηστον, εὔρηται δὲ μόνον ἐν συντετμημέναις λέξεσιν, ἐν αἷς συνηθέστερον νῦν τὸ c· οἶον K = Kaeso = Caeso, K ἢ Kal = Kalendae = Calendae.

ε'. Τὸ δὲ q ἡνωμένον πάντοτε μετὰ τοῦ u ἢ v (qu ἢ qv) ἐκφωνεῖται ὡς κβ, κατὰ τινας δὲ ὡς κου· οἶον aqua, quercus.

ς'. Τὰ δὲ θ, φ καὶ χ ἀναπληροῦνται διὰ τῶν συνθέτων th, ph καὶ ch· οἶον Thucydides, philosophia, Chabrias. Τὸ δὲ δασυνόμενον ρ διὰ τοῦ rh· οἶον Rhodus, Pyrrhus.

Σημ. α'. Κατὰ τινας τὰ c, s καὶ t ἐκφωνοῦνται ὡς ἐξῆς· Τὸ c πρὸ συμφώνου μὲν καὶ τῶν φωνηέντων a, o, u καὶ ἐν τέλει λέξεως ἐκφωνεῖται ὡς τὸ ἐλληνικὸν κ· οἶον credo, clarus, caput, cor, cura, lac, nunc, dic, πρὸ δὲ τῶν ἄλλων φωνηέντων e, i, y καὶ τῶν διφθόγγων ae, eu καὶ oe ὡς τσ· οἶον cedrus, civis, Cyrus, Caesar, coena.—Τὸ δὲ s μεταξὺ δύο φωνηέντων ἐκφωνεῖται ὡς ζ· οἶον causa.—Καὶ τὸ t ἐν τῇ συλλαβῇ Ι᾽ πρὸ φωνήεντος ἐκφωνεῖται ὡς τσι, ἐκτὸς ἂν τὸ ī εἶναι μακρόν, ἢ προηγῇται i ἢ s ἢ x· οἶον toti^{us}, Attius, ostium, mixtio καὶ ἐν ἐλληνικαῖς λέξεσι πάντοτε ὡς τ· οἶον Critias, Miltiades.

Σημ. 6'. Τὸ s ἐνηλλάσσεται μὲ τὸ r· οὕτως ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐλέγετο Papisius, Valesius, arbos, labos ἀντὶ τοῦ μεταγενεστέρου Papi-rius (Κικ.), Valerius, arbor, labor, ἐν τισι δὲ λέξεσι διετηρήθη mos, honos.

6'. Προσφθία.

§ 5. Περί προσφθίας τῶν φωνηέντων φυλάττονται ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ κανόνες. Ἰδιαίτερος δὲ ἐν τῇ λατινικῇ περί προσφθίας κανὼν εἶναι ὅτι, φωνῆεν (ἢ δίφθογ-γος) πρὸ ἐτέρου φωνήεντος (ἢ τοῦ h) βραχύνεται (vocalis ante vocalem brevis est)· οἷον pīus, trāho, prāeopta, pōēsis.

Σημ. Κατ' ἐξαιρέσιν εἶναι μακρόν· α') Τὸ e τῆς γενικ. καὶ δοτ. τῆς ἐ. κλίσ. φωνήεντος ἡγουμένου· οἷον speciēi, diēi, οὐχὶ δὲ καὶ συμφώνου οἷον spēi, fidēi. β') Τὸ i τῆς εἰς ius γενικῆς· οἷον unīus, illīus, istīus. (§ 65). Παρὰ ποιηταῖς εὐρηται καὶ βραχὺ alterīus, nullīus, ἀλλὰ πάντοτε aliīus (ἐκ τοῦ alius καὶ solīus)· γ') Τὸ a καὶ e τῆς κλητικῆς τῶν εἰς aius καὶ eius ληγόντων κυρίων ὀνομάτων· οἷον Gāi, Pompēi. δ') Τὸ i τοῦ fio, πλὴν τῶν fieri καὶ fierem.

§ 6. Περί τοῦ τονισμοῦ (accentus) σημειωτέα τὰ ἐξῆς·

α. Αἱ μὲν δυσύλλαβοι λέξεις τονίζονται πάντοτε ἐπὶ τῆς παραλη-γούσης· αἱ δὲ πολυσύλλαβοι ἐπὶ μὲν τῆς παραληγούσης (penultima), ὅταν αὕτη εἶναι μακρά (longa -), ἐπὶ δὲ τῆς προπαραληγούσης (antepenultima), ὅταν ἡ παραλήγουσα εἶναι βραχεῖα (brevis -)· οἷον lēgo, docē're, lēvītas. Ἡ δὲ λήγουσα (ultima) οὐδέποτε το-νίζεται.

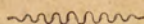
β'. Τὰ ἐγκλιτικὰ μόρια que=τε, ne (ἐρωτηματικὸν μόριον), ve=ἤ, προσαρτώμενα ἐν τέλει λέξεως καταβιβάζουσι τὸν τόνον πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν αὐτῆς· οἷον Omnia'que (ο'omnia), Mu-sā'que (Mu'sa), audi'sne (au'dis), ala've. Ἐὰν δὲ διὰ τῆς προσαρ-τήσεως τοῦ que σχηματίζεται νέα λέξις, ὁ τονισμὸς ἀκολουθεῖ τὸν γενικὸν κανόνα· οἷον i'tāque ὅθεν, ἐν ᾧ ita'que=et ita=καὶ οὕτω.

Σημ. Αἱ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς παραγόμεναι λέξεις φυλάττουσι μὲν τὸν χρό-νον, ὃν ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἔχουσιν, ἀλλ' ὥς πρὸς τὸν τονισμὸν ὑπόκεινται εἰς τοὺς κανόνας τῆς λατινικῆς, δι' ὃ καὶ μετατίθεται ὁ τόνος· οἷον Homē'rus, Agēsila'us, Demō'stēnes, Aenē'as, Thalī'a, lo'gīcus, philoso'phīa.

γ'. Στίξεις.

§ 7. Τὰ συνηθέστερα σημεῖα τῆς στίξεως εἶναι ταῦτα.

Ἡ τελεία στιγμὴ (punctum) (.), ἡ ὑποστιγμὴ ἢ τὸ κόμμα (comma) (,) τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον (signum interrogationis) (?), τὸ ἐπιφωνηματικὸν (signum exclamationis) (!), καὶ ἡ παρένθεσις () εἶναι ἐν χρήσει, ὅπου καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ. Τὴν δὲ ἄνω στιγμὴν (·) διαιροῦσιν οἱ Λατῖνοι εἰς κῶλον (colon) (:) καὶ ἡμίκωλον (semicolon) (;), ἐξ ὧν τὸ μὲν κῶλον (:) εἶναι ἐν χρήσει μεταξὺ τῆς προτάσεως καὶ ἀποδόσεως τῆς περιόδου καὶ πρὸ λόγου ἄλλου τινὸς αὐτολεξεῖ ἀναφερομένου, τὸ δὲ ἡμίκωλον (;) πρὸς διακρίσιν μεγαλειτέρων ἀτελῶν μερῶν περιόδου καὶ πρὸς διαστολὴν ἀντιθέτων.



ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 8. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὁκτώ (*), διαιροῦνται εἰς κλιτὰ καὶ ἀκλιτὰ.

Κλιτὰ. Flexibiles	1. Ὁρομα οὐσιαστικόν	Nomen substantivum
	2. Ὁρομα ἐπίθετον	Nomen adiectivum
	3. Ἀρτωνυμία	Pronomen
	4. Ῥῆμα	Verbum
Ἀκλιτὰ. Indeclinabiles	5. Ἐπίρρημα	Adverbium
	6. Πρόθεσις	Praepositio
	7. Σύνδεσμος	Conjunctio
	8. Ἐπιφώρημα	Interjectio.

Σημ. Εἰς τὰ ἐπίθετα κατατάσσονται καὶ τὰ ἀριθμητικὰ (numeralia).

(*) Ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἶναι καὶ τὸ ἄρθρον, ὅπερ λείπει ἐν τῇ λατινικῇ. Noster sermo articulos non desiderat. (Quint. 1. 4. 49). Romani articulos non habent. (Prisc. XI, 1, 2).

I. ΟΝΟΜΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΝ.

§ 9. Τὸ οὐσιαστικὸν ὄνομα (nomen substantivum) διαιρεῖται εἰς ὄνομα κύριον (nomen proprium) καὶ εἰς προσηγορικὸν (nomen appellativum). Τοῦτο δὲ πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς συγχεκριμένον (nomen concretum) καὶ ἀσχηματισμένον (nomen abstractum).

§ 10. **Γένος**. Τὸ γένος (genus), ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, εἶναι ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum). Διακρίνεται δὲ τὸ γένος ἐν τῇ λατινικῇ τὸ μὲν ἐκ τῆς σημασίας (φυσικὸν γένος), τὸ δὲ ἐκ τῆς καταλήξεως (γραμματικὸν γένος).

Σημ. Τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα φυλάττουσιν ἐν τῇ λατινικῇ τὸ ἑαυτῶν γένος.

§ 11. Περὶ τοῦ γένους σημειωτέα τὰ ἑξῆς.

α'. Ἀρσενικὰ μὲν εἶναι πάντα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν καὶ ἀρσενικῶν ὄντων· ἔτι δὲ τῶν ἐθνῶν, ποταμῶν, ἀνέμων καὶ μηνῶν· οἷον scriba γραφεὺς, nauta ναύτης, poeta ποιητής, rex βασιλεὺς, Persa Πέρσης, Scythia Σκύθης, Rhēnus Ῥήνος, Garumna (ἐνν. fluvius), Zephyrus (ἐνν. ventus), Martius, Aprilis (ἐνν. mensis).

Σημ. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ποταμῶν θηλυκὰ εἶναι· Albula (ἐνν. aqua), Allia, Matrōna, καὶ οἱ μυθολογικοὶ ποταμοὶ Styx καὶ Lethe.

β'. Θηλυκὰ δὲ εἶναι πάντα τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν καὶ θηλυκῶν ὄντων· ἔτι δὲ τῶν δένδρων, πόλεων, χωρῶν καὶ ρήσων· οἷον Ceres Δημήτηρ, mulier γυνή, soror ἀδελφή, populus λεύκη, ulmus πετελεά, mālus μηλέα, Epidaurus Ἐπίδαυρος, Corinthus Κόρινθος, Lacedaemon Λακεδαιμών, Cyprus Κύπρος.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων Α'. ὡς ἀρσενικὰ α) τὰ πληθυντικὰ εἰς i. Delphi, Veii. β) Ἡ πόλις Canopus, γεν. i καὶ ἐκ τῶν χωρῶν τὰ Bosphorus, Pontus, Hellespontus, καὶ Isthmus. γ) Αἱ πόλεις Hippo, Narbo, Sulmo, Vesontio, γεν. ōnis καὶ Tunes, γεν. ētis.

Β'. Ὡς Οὐδέτερα· α) τὰ πληθ. εἰς a, γεν. orum· Susa, Leuctra, Arlēia. β) Πάντα τὰ εἰς um (on), ur καὶ e λήγοντα. Tuscūlum, Ilion, Tibur, Praeneste.

Σημ. Τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τὰ ὡς ἐκ τῆς καταλήξεως (εἰς um) ὄντα οὐδέτερα εἶναι ἐν χρήσει ὡς θηλυκὰ· mea Glycerinum, Leuntium scribere ausa est.

γ'. Οὐδέτερα δὲ εἶναι πάντα τὰ ἄκλιτα οὐσιαστικά, τὰ γράμ-

ματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ πᾶσα λέξις ὡς οὐσιαστικὸν ἐκλαμβάνο-
μένη· οἷον *fas* ὅσιον—*a longum*—*mulier est trisyllabum*.

δ'. Γένους κοινοῦ (*gen. communis* ἢ *communis*) εἶναι τὰ ἀνευ μετα-
βολῆς καταλήξεως ἐκφράζοντα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ πρόσωπα· οἷον *adoles-*
centus ὁ νέος καὶ ἡ νεᾶνις, *sacerdos* ἱερεὺς καὶ ἱέρεια, *parens* ὁ πατὴρ
καὶ ἡ μήτηρ.

ε'. *Substantiva mobilia* λέγονται τὰ οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα πρό-
σωπον ἢ ζῶον καὶ ἔχοντα ἴδιον τύπον διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν·
victor ὁ νικητὴς, *victrix* ἡ νικήτρια—*magister* ὁ διδάσκαλος, *magistra* ἡ
διδάσκαλος—*puer* ὁ παῖς, *puella* ἡ κόρη—*rex* ὁ βασιλεὺς, *regina* ἡ βασίλισ-
σα—*filius* ὁ υἱός, *filia* ἡ θυγάτηρ—*deus* ὁ θεός, *dea* ἡ θεὰ—*amicus* ὁ φί-
λος, *amica* ἡ φίλη—*fidicen* ψάλτης, *fidicina* ψάλτρια—*gallus* ὁ ἀλεκτρυὼν,
gallina ἡ ἀλεκτορίς—*leo* ὁ λέων, *leona* ἡ λέαινα—*asinus* ὁ ὄνος, *asina*
ἡ ὄνος—*equus* ὁ ἵππος, *equa* ἡ ἵππος. Τινὰ ἔχουσι διὰ τὸ θηλυκὸν ἄλ-
λην λέξιν· *taurus* ὁ ταῦρος, *vacca* ἡ βοῦς—*aries* ὁ κριὸς, *ovis* ἡ οἷς—
haedus ὁ τράγος, *capella* ἡ αἴξ—*servus* ὁ δοῦλος, *ancilla* ἡ δοῦλη (σπα-
νίως *serva*), *catus* ὁ αἴλουρος, *felis* ἡ αἴλουρος.

ς'. Ἐπὶ κοινὰ (*nomina epicoena*) λέγονται τὰ ὀνόματα τῶν ζώων
τὰ ἔχοντα ἓνα τύπον, παριστῶντα εἴτε ἀρσενικόν, εἴτε θηλυκὸν ζῶον· *pas-*
ser στρουθὸς ἀρσ., *mus* μῦς ἀρσ., *rana* βάτραχος θηλ., *vulpes* ἀλώπηξ θηλ.
Ἐνίοτε προστίθεται πρὸς διάκρισιν τοῦ φυσικοῦ γένους τὸ *mas* ἢ *masculus*,
a, *um* ἄρρην, ἢ *femina* ἡ θήλειαν· *vulpes femina*, *vulpes mascula*.

§ 12. Τὰ ἐπίθετα ἔχουσι τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ
οὐδέτερον· *bonus*, *bona*, *bonum* καλός, ἡ, ὄν, *liber*, *libera* *liberum*
ἐλεύθερος, *a*, *on*, καὶ συμφωνοῦσι μὲ τὰ οὐσιαστικὰ κατὰ γένος,
ἀριθμὸν καὶ πτώσιν.

§ 13. **Κλίσεις** (*declinatio*). Εἰς τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων πα-
ρέπεται ἀριθμὸς (*numerus*) καὶ πτώσις (*casus*). Καὶ οἱ μὲν ἀριθ-
μοὶ εἶναι δύο ἐνικός (*singularis*) καὶ πληθυντικός (*pluralis*)· αἱ δὲ
πτώσεις εἰς ἑκάτερον ἀριθμὸν ἑξ.

1. Ὀρομαστική	Nominativus	} πτώσεις ὀρθαὶ (<i>casus recti</i>)
2. Κλητική	Vocativus	
3. Γενική	Genitivus	} πτώσεις πλάγαι (<i>casus obliqui</i>)
4. Δοτική	Dativus	
5. Αἰτιατική	Accusativus	
6. Ἀφαιρετική	Ablativus	

§ 14. Κλίσεις ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα πέντε, αἵτινες διακρίνονται ἀπὸ τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἥτις εἶναι ἐν τῇ ἀ. κλ. *ae*, ἐν τῇ β'. *i*, ἐν τῇ γ'. *is*, ἐν τῇ δ'. *us*, ἐν τῇ ε'. *ei*.

§ 15. Πτωτικαὶ καταλήξεις τῶν πέντε κλίσεων.

Ἑνικός.

ἀ. κλίσ.	β'. κλίσ.	γ'. κλίσ.	δ'. κλίσ.	ε. κλίσ.
	οὐδ.	οὐδ.	οὐδ.	
ὀν. <i>ā</i>	<i>ūs, ěr, ūm</i>	—	<i>ūs, ū</i>	<i>ēs</i>
γεν. <i>ae</i>	<i>ī</i>	<i>īs</i>	<i>ūs</i>	<i>ēī</i>
δοτ. <i>ae</i>	<i>ō</i>	<i>ī</i>	<i>ūī</i>	<i>ēī</i>
αἰτ. <i>ām</i>	<i>ūm</i>	<i>ēm, īm</i> ὡς ἡ ὀνομ.	<i>ūm</i>	<i>ēm</i>
κλ. <i>ā</i>	<i>ě, ěr, ūm</i>	ὡς ἡ ὀνομ.	<i>ūs</i>	<i>ēs</i>
ἀφ. <i>ā</i>	<i>ō</i>	<i>ě, ī</i>	<i>ū</i>	<i>ē</i>

Πληθυντικός.

ὀν. <i>ae</i>	<i>ī</i>	<i>ā</i>	<i>ēs</i>	οὐδ. <i>ā (īā)</i>	<i>ūs</i>	<i>ūa</i>	<i>ēs</i>
γεν. <i>arum</i>		<i>orum</i>	<i>ūm (īum)</i>			<i>ūum</i>	<i>ērum</i>
δοτ. <i>īs</i>		<i>īs</i>	<i>ītus</i>			<i>ībus</i>	<i>ēbus</i>
αἰτ. <i>ās</i>	<i>ōs</i>	<i>ā</i>	<i>ēs</i>	<i>ā (ia)</i>	<i>ūs</i>	<i>ūa</i>	<i>ēs</i>
κλ. <i>ae</i>	<i>ī</i>	<i>ā</i>	<i>ēs</i>	<i>a (ia)</i>	<i>ūs</i>	<i>ūa</i>	<i>ēs</i>
ἀφ. <i>īs</i>		<i>īs</i>	<i>ībus</i>			<i>ībus</i>	<i>ēbus</i>

§ 16. Γενικοὶ κανόνες περὶ τῶν πέντε κλίσεων.

ἀ. Ἡ κλητικὴ εἶναι πάντοτε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς *ūs* τῆς β'. κλίσ. (§ 22. β').

β'. Οὐδέτερα εὐρίσκονται ἐν τῇ β', γ'. καὶ δ'. κλίσει καὶ ἔχουσι τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, αἵτινες ἐν τῷ πληθυντικῷ λήγουσι πάντοτε εἰς *ā*.

γ'. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ λήγει εἰς *m*, ἡ δὲ πληθυντικὴ εἰς *s*, πλὴν τῶν οὐδετέρων (β'). ἡ δὲ γεν. πληθ. εἰς *um*.

δ'. Ἡ δοτικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἐν τῇ ἀ. καὶ β'. κλίσει λήγει εἰς *is*, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις εἰς *bus*. Εἶναι δ' αἱ πτώσεις αὗται ὅμοιαι.

ε. Τοῦ ἐνικοῦ ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ ἐν τῇ ἀ. καὶ ε. κλίσει, ἡ δοτικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ ἐν τῇ β'. εἶναι ὅμοιαι, ὡς καὶ ἡ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἐν τῇ γ', δ'. καὶ ε.

Πρώτη κλίσις.

§ 17. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα λήγοντα ἐν μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς α, ἐν δὲ τῇ γενικῇ εἰς ae. Κλίνονται δὲ κατὰ τὸ ἐπόμενον παράδειγμα.

Ἑνικός.

Πληθυντικός.

ὄν.	vit-ā βίος	aqu-ā ὕδωρ	vit-ae	aqu-ae
γεν.	vit-ae	aqu-ae	vit-ārum	aqu-ārum
δοτ.	vit-ae	aqu-ae	vit-is	aqu-is
αἰτ.	vit-am	aqu-am	vit-as	aqu-as
κλ.	vit-ā	aqu-ā	vit-ae	aqu-ae
ἀφ.	vit-ā	aqu-ā	vit-is	aqu-is

Ὀνόματα πρὸς ἄσκησιν.

patria	πατρίς	fabula	μῦθος	historia	ἱστορία
fama	φήμη	puella	κόρη	iuba	χαίτη
fortuna	τύχη	regina	βασίλισσα	gratia	χάρις
hora	ᾠρα	magistra	διδασκάλισσα	pluvia	ὕετος
ora	παραλία	ancilla	θεραπαινίς	silva	δάσος
rosa	ῥόδον	femina	γυνή	schola	σχολεῖον
via	ὁδός	poena	ποινή	causa	αἰτία
terra	γῆ	penna	πτερόν	colonia	ἀποικία
gloria	δόξα	modestia	κοσμιότης	columba	περιστερά
umbra	σκιὰ	bestia	θῆρίον	venia	συγγνώμη
concordia	ὁμόνοια	discordia	διχόνοια	cura	φροντίς.

Οὕτως κλίνονται καὶ πάντα τὰ ἐπίθετα καὶ αἱ μετοχαὶ αἱ λήγουσαι εἰς α· bona καλῇ, pulchra ὡραία, magna μεγάλη (§ 63).

Σημ. α'. Ἡ γενικὴ τοῦ familia ἔληγεν εἰς as ἐν τοῖς συνθέτοις (ἐκ τοῦ pater, mater, filius, filia) paterfamilias οἰκοδεσπότης, materfamilias οἰκοδέσποινα, filiusfamilias ὁ υἱὸς τῆς οἰκογενείας, filiafamilias ἡ θυγάτηρ τῆς οἰκογενείας.—Παρὰ ποιηταῖς δὲ (Λουκρετίῳ καὶ Βιργιλίῳ) εὔρηται καὶ ἡ ἀρχαία τῆς γενικῆς κατάληξις αἰ ἀντὶ ae· οἶον aurāi, pictāi, ἐκ τοῦ aura αὔρα καὶ picta ποικίλη. Περὶ τῆς εἰς Ius γεν. ὅρα § 65.

Σημ. β'. Τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς um ἀντὶ ārum ἔχουσι· α) παρὰ πεζοῖς τὰ amphōra ὁ ἀμφορεὺς καὶ drachma ἡ δραχμή, μετ' ἀριθ-

μητικῶν ἠνωμένα, ὅτε καὶ ταῦτα κλινόμενα κατὰ τὴν ἁ. κλίσ. ἔχουσι um· οἷον duum drachmum· ὅ') παρὰ δὲ ποιηταῖς τὰ σύνθετα coelicōla οὐρανίων, terrigēna γηγενῆς καὶ Graiugēna ἑλληνικός. γ') οὐχὶ σπανίως καὶ τὰ εἰς des πατρωνυμικά καὶ τινὰ ἑλληνικά ἐθνικά. Dardanidum, Lapitum κτλ.

Σημ. γ'. Τὰ ὀνόματα dea θεὰ καὶ filia θυγάτηρ ἔχουσι τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθ. εἰς ābus ἀντὶ is, ὅταν εἶναι ἀνάγκη διακρίσεως ἀπὸ τῶν ἀντιστοίχων ἀρσενικῶν τῆς ὁ'. κλίσ. οἷον oro dis deābusque omnibus —pater venit cum filiis et filiabus (*) (§ 83, 2 καὶ 3).

Ἑλληνικά ὀνόματα.

§ 18. Τὰ ἑλληνικά ὀνόματα τῆς ἁ. κλίσεως λήγουσιν εἰς e (θηλυκά), as καὶ es (ἀρσενικά) καὶ ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ παρεκκλίνουσι τοῦ συνήθους τύπου, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ κλίνονται κανονικῶς.

ὀν. crambē ἡ κράμβη Aenēās Αἰνείας Anchīsēs Ἀγχίσης

γεν. cramb-ēs Aene-ae Anchisae

δοτ. cramb-ae Aene-ae Anchisae

αἰτ. cramb-ēn Aene-am (ān) Anchisēm (en)

κλ. crambē Aene-ā Anchisē (ā)

ἀφ. crambē Aene-a Anchisē (ā)

Οὕτω κλίνονται καὶ τά·

epitōme ἐπιτομή Borēas Βορρᾶς, dynastes δυνάστης

isagōge εἰσαγωγή Archīas Ἀρχίας anagnōstes ἀναγνώστης

musīce μουσική Lysīas Λυσίας Atrīdes Ἀτρείδης

rhetorice ῥητορική Leonīdas Λεωνίδας Philoctētes Φιλοκτήτης

Σημ. ἁ. Πολλὰ ἑλληνικά ὀνόματα (κύρια καὶ προσηγορικά) εἰς as καὶ es (ἑλλ. _ας, _ης) καὶ μάλιστα τὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ὀνόματα εἰς ce ἔχουσιν ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις τῶν συγγραφέων τὸν λατινικὸν τύπον a· οἷον Scytha, Sophista, poēta, musica· οὕτω καὶ Helena, Penelopa.

Σημ. ὁ'. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τῶν εἰς as παρὰ μὲν ποιηταῖς λήγει εἰς an, παρὰ δὲ πεζοῖς εἰς am. (Σπανίως καὶ τὰ εἰς a ἔχουσιν τὴν αἰτιατικὴν εἰς an· οἷον symmetrian). Ἡ δὲ κλητικὴ τῶν εἰς es λήγει εἰς ē, ā καὶ ā, καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ παρὰ μὲν πεζοῖς κανονικῶς εἰς ā, παρὰ δὲ ποιηταῖς εἰς ē.

Σημ. γ'. Τὰ πατρωνυμικά ἑλληνικά εἰς ἄδης καὶ ἰδης ἐν τῇ λατινικῇ τρέπονται εἰς ādes καὶ īdes· οἷον Aenēādes, Priamīdes.

(*) Οὕτω καὶ conserva ἡ σύνδουλος, liberta ἀπελευθέρως, nata θυγάτηρ, anima ψυχὴ, equa ἡ ἵππος καὶ ἄλλα. Ἀλλ' οὐχὶ παρὰ τοῖς δοκίμοις τῶν συγγραφέων.

§ 19. Γένος. Τὰ μὲν εἰς α καὶ ε εἶναι *θηλυκά*, τὰ δὲ εἰς αs καὶ es *ἀρσενικά* (§ 18). *natura* φύσις, *lingua* γλῶσσα.

Σημ. Ἐκ τῶν εἰς α ἀρσενικά εἶναι τὸ *Hadria* (ἀντὶ τοῦ *mare Hadriaticum* ἢ *Hadrianum*) τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος (ὁ Ἀδρίας). (ἡ δὲ ὁμώνυμος πόλις *θηλυκοῦ*), ἔτι δὲ καὶ πάντα τὰ εἰς α ὀνόματα ἀνδρῶν κτλ. *perfuga* φυγὰς, *incola* ὁ κάτοικος, *agricola* ὁ γεωργός, *collega* ὁ ἐταῖρος, *pirata* πειρατῆς, *auriga* ἡνίοχος, *advena* ὁ ἐπηλύς καὶ ἄλλα (§ 11. α).

Δευτέρα κλίσις.

§ 20. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα λήγοντα ἐν μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς *us*, *er*, (*ir*, *ur*) καὶ *um*, ἐν δὲ τῇ γενικῇ εἰς *i*. Κλίνονται δὲ κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα.

Ἑνικός.

Ἀρσενικόν.

Οὐδέτερον.

ὄν. <i>serv-us</i> δούλος	<i>puer</i> παῖς	<i>liber</i> βιβλίον	<i>membr-um</i> μέλος
γεν. <i>serv-i</i>	<i>puēr-i</i>	<i>libr-i</i>	<i>membr-i</i>
δοτ. <i>serv-o</i>	<i>puer-o</i>	<i>libr-o</i>	<i>membr-o</i>
αἰτ. <i>serv-ūm</i>	<i>puer-um</i>	<i>libr-um</i>	<i>membr-um</i>
κλ. <i>serv-ē</i>	<i>puer</i>	<i>liber</i>	<i>membr-um</i>
ἀφ. <i>serv-o</i>	<i>puer-o</i>	<i>libr-o</i>	<i>membr-o</i>

Πληθυντικός.

ὄν. <i>cerv-i</i>	<i>puēr-i</i>	<i>libr-i</i>	<i>membr-a</i>
γεν. <i>serv-ōrum</i>	<i>puer-ōrum</i>	<i>libr-ōrum</i>	<i>membr-ōrum</i>
δοτ. <i>serv-is</i>	<i>puer-is</i>	<i>libr-is</i>	<i>membr-is</i>
αἰτ. <i>serv-os</i>	<i>puer-os</i>	<i>libr-os</i>	<i>membr-a</i>
κλ. <i>serv-i</i>	<i>puer-i</i>	<i>libr-i</i>	<i>membr-a</i>
ἀφ. <i>serv-is</i>	<i>puer-is</i>	<i>libr-is</i>	<i>membr-is</i>

Ὀνόματα πρὸς ἄσκησιν.

<i>mundus</i>	κόσμος	κατὰ τὸ <i>liber</i> καὶ τὰ	<i>donum</i>	δῶρον
<i>cervus</i>	ἐλαφος	<i>ager</i>	ἄγρος	<i>negotium</i> ἀσχολία
<i>nasus</i>	ῥίς	<i>aper</i>	κάπρος	<i>furtum</i> κλοπή
<i>rivus</i>	ῥύαξ	<i>arbiter</i>	διαιτητῆς	<i>initium</i> ἀρχή
<i>equus</i>	ἵππος	<i>magister</i>	διδάσκαλος	<i>mendacium</i> τὸ ψεῦδος

oculus	ὀφθαλμός	auster	νότος	oppidum	πόλις
discipulus	μαθητής	culter	μάχαιρα	ornamentum	ζολισμός
cibus	τροφή	faber	τέκτων	exemplum	παράδειγμα
populus	λαός	coluber	δράκων	librum	βιβλίον
populus	θγλ. ἡ λεύκη	κατὰ τὸ	puer καὶ τὸ	vinculum	δεσμός
annus	ἔτος	vir	ἄνθρωπος	folium	φύλλον
murus	τείχος	Trevir	Τρηουῖρος	gaudium	χαρά
morbus	νόσος	levir	δαήρ	proverbium	παροιμία
auctumnus	φθινόπωρον			signum	σημεῖον.

Οὕτω καὶ τὰ εἰς us καὶ er ἐπίθετα· ὅρα § 63.

§ 21. Τῶν εἰς er φυλάττουσι τὸ ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι μόνον ἐξ οὐσιαστικῶν· adulter μοιχός, gener γαμβρός, puer παῖς, socer πενθερός, vesper ἑσπέρα, Liber (Bacchus) Διόνυσος. (§ 64).

§ 22. Παρατηρήσεις περί τινων πτώσεων.

α. Ἡ γενική τῶν εἰς ius καὶ ium οὐσιαστικῶν (οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιθέτων) λήγει εἰς i ἀντὶ ii· οἷον fluvius ποταμός, consilium βουλή, ingenium πνεῦμα, ἀγγέλιοι, beneficium εὐεργεσία, γεν. fluvii, consilii, ingentium (*).

β. Τὴν ἐνικήν κλητικήν εἰς i (ἐκ συναϊρέσεως τοῦ ie) ἔχουσι τὰ εἰς ius (jum) κύρια ὀνόματα (**), ἔτι δὲ καὶ τὰ filius υἱός, genius δαίμων καὶ τὰ Feretrius καὶ meus· οἷον Antonius Antōni, Gaius Gai, fili, geni, Feretri, mi. Τὸ δὲ deus ἔχει κλητ. ὁμοίαν τῇ ὀνομαστικῇ· mi deus θεέ μου.

γ. Τὴν γενικήν πληθυντικήν ἔχουσιν εἰς um ἀντὶ ōrum· 1) Τὰ ὀνόματα τῶν νομισμάτων, μέτρων καὶ σταθμῶν, ὅταν εὐρίσκωνται μετ' ἀριθμητικῶν· οἷον sestertius σηστέρτιος, denarius δηνάριον, medimnus μέδιμνος, modius μόδιος, talentum τάλαντον· duo milia nummum ἀντὶ nummorum-trium modium· 2) Τὰ μετὰ τούτων κλινόμενα ἀριθμητικὰ, ἀπόλυτα duum καὶ διαιρετικὰ denum, senum· 3) Τὸ liberi οἱ παῖδες, Dii οἱ Διοί, faber τέκτων, μάλιστα δὲ εἰς συνδέσεις λέξεων· οἷον praefectus fabrum ὁ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν, per deum fidem πρὸς θεῶν, ephorum iussu—in liberum loco (ἀντὶ liberorum) (***)·

(*) Ἡ κατάληξις τῆς γεν. i ἀντὶ ii εὐρηται παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Κικέρωνος, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς (Βιργιλίῳ, Οὔρατιῳ καὶ Τιβούλλῳ) πάντοτε εἰς i. Τονίζονται δ' ἐπὶ τῆς παραληγούσης, καίπερ βραγείας.

(**) Τὰ κύρια εἰς us τὰ λαμβανόμενα ἐπιθετικῶς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς eus (ἐλλ. εἰος) ἔχουσι τὴν κλητικήν εἰς ie· οἷον Saturnius, Cynthius, Delius (ἔνν. Apollo), Darīus (Darēus), Arīus, κτλ. Saturnie, Cynthie, κτλ.

(***) Παρὰ ποιηταῖς λήγει εἰς um· 1) εἰς τὰ ἔθνη Argivum, Danaum, Pe-

δ'. Τὸ deus θεὸς κλίνεται οὕτω·

Ἑν. ὄν. καὶ κλ. deus, γεν. dei, δοτ. καὶ ἀφ. deo, αἰτ. deum.
Πλ. » dei, dii, di. » deorum. » deis, diis, dis. » deos.

§ 23. Ἑλληνικὰ ὀνόματα.

Ἑνικός.

Πληθυντ.

ὄν. Delus ¹ (os)	Androgeōs	Orpheus	lexicon	lexica
γεν. Deli	Androgei (eo)	Orphei (ēi)	lexici	lexicorum(ōn)
δοτ. Delo	Androgeo	Orpheo	lexico	lexicis
αἰτ. Delum(on)	Androgeon(eo)	Orphenm	lexicon	lexica
κλ. Dele	Androgeos	Orpheu	lexicon	lexica
ἀφ. Delo	Androgeo	Orpheo	lexico	lexicis

ά. Πλείστα ἑλληνικὰ ὀνόματα εἰς os (ἄρσ. καὶ θηλ.), on (οὐδ) ἔχουσι τὴν λατινικὴν κατάληξιν us, um. Τινὰ ὅμως φυλάττουσι παρὰ ποιηταῖς (σπανίως παρὰ περὶ οἷς) καὶ τὴν ἑλληνικὴν κατάληξιν ἐν τῇ ὀνομ. καὶ αἰτ. ōs, on ἀντὶ us, um. Τὰ δὲ εἰς ros, ἡγουμένου συμφώνου, λήγουσι συνήθως εἰς er· οἷον Alexander, Meleager, πλὴν τοῦ Codrus καὶ diametrus. Τὰ δὲ εἰς on φυλάττουσι καὶ ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ ἐνίοτε τὴν on (ἑλλ. ων) ἀντὶ τῆς ūrum, ἐν ἐπιγραφαῖς βιβλίων· οἷον Georgicon libri IV.

β'. Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς ūs (ἑλλ. ως) τῆς β'. ἀττικῆς κλίσεως κλίνονται κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κλίσιν, μόνον δὲ ἐν τῇ γενικῇ καὶ κατὰ τὴν λατινικὴν· τὸ δὲ Athos ἔχει αἰτ. καὶ Athōnem καὶ ἀφ. Athone.

γ'. Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς eus (ἑλλ. εως) κλίνονται κατὰ τὴν λατινικὴν β'. κλίσ., ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κατὰ τὴν γ'. ἑλληνικὴν.

§ 24. **Γένος.** Τὰ μὲν εἰς us καὶ er (ir) εἶναι ἀρσενικά, τὰ δὲ εἰς um (καὶ τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς on) οὐδέτερα.

Τῶν εἰς us *θηλυκά* μὲν εἶναι· α) τὰ alvus κοιλία, colus ἡλακότης, humus ἡ γῆ, καὶ vannus τὸ λίκνον· β') τὰ τῶν πόλεων, νήσων, χωρῶν, δένδρων (§ 11. β'). Οὐδέτερα δὲ τὰ virus δηλητήριον, vulgus ὁ λαὸς (σπανίως καὶ ἀρσ.) καὶ pelāgus τὸ πέλαγος.

Σημ. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς us ἢ os εἶναι *θηλυκά*, ἐὰν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ· οἷον methōdus, synōdus, dialectus, diphthongus, perimetris.

Iasgum, ἀντὶ Argivorum καὶ παρὰ Λιβίῳ Celtiberum καὶ Henetum· 2) εἰς κοινού γένους ὀνόματα· οἷον equum ἀντὶ equorum, portentum ἀντὶ portentorum τέρας καὶ ἄλλα. 3) Εἰς τὸ vir (virum ἀντὶ virorum) μετὰ τῶν συνθέτων triumvir (decemvir, centumvir) εἰς τῶν 3 (τῶν 10, 100) ἀρχόντων.

Τρίτη Κλίσις.

§ 25. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἰσοσύλλαθα (parisyllaba) καὶ περιττοσύλλαθα (imparisyllaba) λήγοντα ἐν μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς τὰ φωνήεντα a, e, i, o, y, καὶ εἰς τὰ σύμφωνα c (μόνον τὸ lac γάλα, alec ζωμός ἰχθυρός), l, n, r, s, t (μόνον τὸ caput κεφαλή), x, ἐν δὲ τῇ γενικῇ εἰς is. Κλίνονται δὲ κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα.

Α'. Ἀρσενικά.

Ἐνικός.

ὄν. sermo λόγος	ordo τάξις	dolor λύπη	pater πατήρ
γεν. sermōn-is	ordīn-is	dolōr-is	patr-is
δοτ. sermon-i	ordin-i	dolor-i	patr-i
αἰτ. sermon-em	ordin-em	dolor-em	patr-em
κλ. sermo	ordo	dolor	pater
ἄφ. sermon-e	ordīn-e	dolor-e	patr-e

Πληθυντικός.

ὄν. sermon-es	ordin-es	dolor-es	patr-es
γεν. sermon-um	ordin-um	dolor-um	patr-um
δοτ. sermon-ibus	ordin-ibus	dolor-ibus	patr-ibus
αἰτ. sermon-es	ordin-es	dolor-es	patr-es
κλ. sermon-es	ordin-es	dolor-es	patr-es
ἄφ. sermon-ibus	ordin-ibus	dolor-ibus	patr-ibus

Ἐνικός.

ὄν. flos ἄνθος	comes ὀπαδός	lapis λίθος	civis πολίτης
γεν. flor-is	comīt-is	lapīd-is	civ-is
δοτ. flor-i	comit-i	lapid-i	civ-i
αἰτ. flor-em	comit-em	lapid-em	civ-em
κλ. flos	comes	lapis	civ-is
ἄφ. flore	comit-e	lapid-e	civ-e

Πληθυντικός.

ὄν. flor-es	comit-es	lapid-es	civ-es
γεν. flor-um	comit-um	lapid-um	civ-ium
δοτ. flor-ibus	comit-ibus	lapid-ibus	civ-ibus
αἱτ. flor-es	comit-es	lapid-es	civ-es
κλ. flor-es	comit-es	lapid-es	civ-es
ἀφ. flor-ibūs	comit-ibus	lapid-ibus	civ-ibus

Ἐνικός.

Πληθυντικός.

ὄν. rex βασιλεὺς	artifex τεχνίτης	reg-es	artific-es
γεν. rēg-is	artific-is	reg-um	artific-um
δοτ. reg-i	artific-i	reg-ibus	artific-ibus
αἱτ. reg-em	artific-em	reg-es	artific-es
κλ. rex	artifex	reg-es	artific-es
ἀφ. reg-e	artific-e	reg-ibus	artific-ibus

Β'. Θηλυκά.

Ἐνικός.

ὄν. nubēs νεφέλη	pars μέρος	aetās ηλικία	virtūs ἀρετή
γεν. nub-is	part-is	aetāt-is	virtūt-is
δοτ. nub-i	part-i	aetat-i	virtut-i
αἱτ. nub-em	part-em	aetat-em	virtut-em
κλ. nub-es	pars	aetas	virtus
ἀφ. nub-e	part-e	aetat-e	virtut-e

Πληθυντικός.

ὄν. nub-es	part-es	aetat-es	virtut-es
γεν. nub-ium	part-ium	aetat-um	virtut-um
δοτ. nub-ibus	part-ibus	aetat-ibus	virtut-ibus
αἱτ. nub-es	part-es	aetat-es	virtut-es
κλ. nub-es	part-es	aetat-es	virtut-es
ἀφ. nub-ibus	part-ibus	aetat-ibus	virtut-ibus

Γ'. Οὐδέτερα

Ἑνικός.

φορῶν

ὀν. poëma ποῖημα	marē θάλασσα	vectīgāl δασμός	calcār κέντρον
γεν. poēmāt-is	mar-is	vectīgāl-is	calcār-is
δοτ. poēmat-i	mar-i	vectigal-i	calcar-i
αἰτ. poëma	mare	vectigal	calcar
κλ. poëma	mare	vectigal	calcar
ἄφ. poēmat-e	mar-i	vectigal-i	calcar-i

Πληθυντικός.

ὀν. poēmat-a	mari-a	vectigal-ia	calcar-ia
γεν. poēmat-um	mar-ium	vectigal-ium	calcar-ium
δοτ. poēmat-ibus	mar-ibus	vectigal-ibus	calcar-ibus
αἰτ. poēmat-a	mar-ia	vectigal-ia	calcar-ia
κλ. poēmat-a	mar-ia	vectigal-ia	calcar-ia
ἄφ. poēmat-ibus	mar-ibus	vectigal-ibus	calcar-ibus

Ἑνικός.

Πληθυντικός.

ὀν. carmen φῶδῃ	genus γένος	carmin-a	gener-a
γεν. carmīn-is	genēr-is	carmin-um	gener-um
δοτ. carmin-i	gener-i	carmin-ibus	gener-ibus
αἰτ. carmen	genus	carmin-a	gener-a
κλ. carmen	genus	carmin-a	gener-a
ἄφ. carmin-e	gener-e	carmin-ibus	gener-ibus

Κατὰ τὴν γ'. κλίσιν κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα (§ 66—69).

Παρατηρήσεις περὶ τινων πτώσεων τῆς τρίτης κλίσεως.

§ 26. α'. Τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς im ἀντὶ em καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς i ἀντὶ e ἔχουσι α') τὰ προσηγορικὰ silis δίψα, tussis βήξ, vis δύναμις, amussis στάθμη, buris οὐρὰ ἀρότρου· οἶον sitim siti, vim vi· β') τὰ ἰσοσύλλαβα εἰς is ὀνόματα ποταμῶν καὶ πόλεων· Albis, Neapolis· οἶον Albim Albi.

β'. Τὴν αἰτιατικὴν εἰς im καὶ em καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς i καὶ e ἔχουσι τὰ προσηγορικὰ febris πυρετός, pelvis λεκάνη, puppis πρύμνη, restis (ἀφαιρ. μόνον εἰς e) σχοινίον, secūris πέλεκυς, καὶ turris πύργος· οἶον pelvim καὶ pelvem, pelvi καὶ pelve.

Σημ. Τὸ imber ὑετός, ὄμβρος, navis ναῦς καὶ ignis πῦρ, ἔχουσιν ἀφαιρ. εἰς i καὶ e, ἀλλὰ τὸ ignis μόνον ἐν ταῖς φράσεσιν aqua et igni interdicere-ferro ignique vastare.

§ 27. Τὰ εἰς er καὶ is οὐσιαστικά, ἅπερ κυρίως εἶναι ἐπίθετα, σχηματίζουνσι τὴν ἀφαιρ. εἰς i ἀντὶ e· οἷον September, October, November, Aprilis, aequalis ἐμῆλιξ, natalis γενέθλιος, sodalis ὁ σύντροφος, affinis κηδεστή· ἐξαιροῦνται ἔχοντα e τὰ aedīlis ἀγορανόμος, iuvenis νέος, καὶ τὰ ἐπίθετα τὰ λαμβανόμενα ὡς κύρια Iuvenālis, Martiālis, Celer.

§ 28. Τὰ οὐδέτερα εἰς e, al (γεν. ālis) καὶ ar (γεν. āris) σχηματίζουνσι τὴν μὲν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς i, τὰς δὲ τρεῖς ὁμοίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ εἰς ia καὶ τὴν γενικὴν πληθ. εἰς ium· οἷον mare θάλασσα, mari, maria, marium· animal ζῶον, animalī, animalia, animalium· calcar κέντρον, calcari, calcaria, calcarium.

Σημ. Τὸ rete δίκτυον καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων εἰς e· Præneste, Reāte, σχηματίζουνσι τὴν ἀφαιρ. εἰς e· τὰ δὲ iubar σέλας, hepar ἥπαρ, καὶ nectar ἔχουσιν ἀφ. εἰς e καὶ στεροῦνται πληθυντικοῦ· τὰ δὲ ἀρσενικά εἰς al καὶ ar πάντοτε εἰς e· sal ἄλας, sale, Caesar, Caesare. Τὸ far χονδρὸν ἄλευρον ἔχει farra καὶ τὸ mel μέλι mella.

§ 29. Τὴν γενικὴν πληθυντικὴν σχηματίζουνσι εἰς ium ἀντὶ um.

α. Τὰ ἰσοσύλλαβα οὐσιαστικά εἰς es καὶ is· οἷον nubes νεφέλη, civis πολίτης, crinis κόμη, γεν. nubium, civium.

Σημ. Ἐξαιροῦνται ἔχοντα um τὰ ambages ἐλιγμοὶ, strues σωρός, vates προφῆτης, canis κύων, iuvenis νέος. Τὰ δὲ sedes ἑδρα, volūcris πτηνόν, apis μέλισσα, mensis μῆν καὶ panis ἄρτος ἔχουσιν um καὶ ἐνίοτε ium.

β'. Τὰ περιττοσύλλαβα οὐσιαστικά, ὧν ἡ ῥίζα λήγει εἰς δύο σύμφωνα· οἷον mons ὄρος, mors θάνατος, urbs πόλις, nox νύξ, pars μέρος, arx ἀκρόπολις, infans νήπιος, cliens πελάτης, as ἄσσαν· ριον, os ὅστω·ν· ἔτι δὲ καὶ τὰ imber, linter λέμβος, uter ἄσχος, venter κοιλία.

Σημ. Ἐκ τούτων μόνον τὰ ἐλληνικά ὀνόματα gryps, phalanx, lynx, sphinx καὶ gigas ἔχουσιν um· οἷον gryphum κτλ.

γ'. Τὰ ἐπόμενα μονοσύλλαβα οὐσιαστικά glis, gliris ὁ ἐλειός, ius δίκαιον, lis, litis ἔρις, mas, maris ἄρρην, mus, muris μῦς, nix, nivis χιών, vis (§ 31) δύναμις, fraus ἀπάτη, (faux) fauces ἡ φάρυξ.

δ'. Τὰ ἔθνικα εἰς as, γεν. ālis, καὶ is γεν. ītis· οἷον Arpīnas, Fidenas, Quiris, Samnis καὶ τὰ πληθυντικά optimātes οἱ κράτιστοι, penātes οἱ

πατρῶοι θεοὶ (ἐνίοτε καὶ εἰς um)· ἔτι δὲ καὶ τὰ nostras ἡμεδαπὸς καὶ vestras ὑμεδαπὸς, cuius ποδαπὸς· γεν. nostratium κτλ. ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς as, γεν. ātis οὐσιαστικὰ civitas, civitatum καὶ civitatum.

ἐ. Τὰ οὐδέτερα τὰ ἐν τῷ πληθυντικῷ μόνον εὐχρηστα ὀνόματα ἐορτῶν εἰς alia (§ 53. 1. β'). λήγουσιν ἐν τῇ γενικῇ εἰς ium καὶ κατὰ τὴν β'. κλ. εἰς orum· οἷον Saturnalia, γεν. Saturnalium καὶ Saturnaliorum. Ἔτι δὲ καὶ τὸ ancile, πληθ. anciliorum οὐρανοπετῆς ἀσπίς ('Οράτ.) καὶ vectigaliorum ἀντὶ vectigalium (Σουετώνιος).

§ 30. Ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν, τῶν τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εἰς ium ἐχόντων, ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἔληγεν εἰς is (eis) ἀντὶ ēs· οἷον partis, civis, omnis.

§ 31. Τὰ ἐπόμενα ὀνόματα τῆς γ'. κλίσ. κλίνονται ἀνωμάλως· Iuppiter Ζεὺς, (ἀποκόπτει τὸ pater), γεν. Iovis, δοτ. Iovī, αἰτ. Iovem, κλ. Iuppiter, ἀφ. Iove.

Bos βοῦς, γεν. bovis, κτλ. πληθ. ὄν. boves, γεν. boum, δοτ. καὶ ἀφ. κατὰ συναίρεσιν būbus καὶ σπανιώτερον bobus ἀντὶ boibus.

Sus ὄς ἔχει ἐν τῷ πληθ. γεν. suum, δοτ. καὶ ἀφ. sūbus (suibus).

Vis δύναμις ἔχει ἐν τῷ ἐνικῷ μόνον τρεῖς πτώσεις· ὄνομ. vis, αἰτ. vim, ἀφ. vī καὶ ἐν τῷ πληθ. vires, virium, viribus κτλ.

Ἑλληνικὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

§ 32. Τὰ πλείστα τῶν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ὀνομάτων λαμβάνουσι τὸν λατινικὸν τύπον, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ μάλιστα, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ πεζοὶ μεταχειρίζονται ἐν τισὶ πτώσεσι καὶ τοὺς ἑλληνικοὺς τύπους.

§ 33. Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς ὦν, γεν. ὠνος (ōnis) καὶ ὄνος (ōnis) λαμβάνουσι συνήθως τὸν λατινικὸν τύπον ο· οἷον Plato, Dio. Τῶν συγγραφέων ὁμῶς τινὲς (ὡς Κορνήλιος Νέπως) τηροῦσι τὸν ἑλληνικόν· οἷον Dion, Conon καὶ μάλιστα ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς ὀνόμασι· οἷον Babylon, Lacedaemon. Τὰ δὲ εἰς ὦν, γεν. ὠντος καὶ ὄντος (ontis) ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον λήγουσιν εἰς on· οἷον Xenophon, Xenophontis.

§ 34. Τὰ εἰς ις, γεν. εως ἔχουσι κανονικῶς ἐν τῇ γεν. καὶ αἰτ. τὸν λατινικὸν τύπον is, im, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑλληνικὸν eos, im, μάλιστα δὲ τὰ εἰς sis· οἷον poësis, poëseos, poësin.

§ 35. Τὰ εἰς ὀ θηλ. (ἑλλ. ὡς, γεν. οος, ους) ἔχουσιν ἐν τῇ γεν. μόνον τὸν ἑλληνικὸν τύπον εἰς us, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι κανονικῶς ο (σπανιώτερον δὲ ōnī, onem, one)· οἷον Echo, Echus, Echo. Τὰ δὲ εἰς ὄς (ἑλλ. ος, γεν. εος) κλίνονται οὕτως· ὄν. αἰτ. καὶ κλ. εἶναι ὅμοιοι chaos, δοτ. καὶ ἀφ. κατὰ τὴν β'. κλ. chai, chao· ὁ δὲ πληθ. τῶν οὐδὲτ. τούτων λήγει ἐν ταῖς ὁμοίαις πτώσεσιν εἰς e (ἑλλ. εα, ε)· οἷον cetos, πληθ. cetē.

§. 36. Τὰ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς κύρια ὀνόματα εἰς es, γεν. is (ἐλλ. ης, γεν. ου) ἔχουσι τὴν αἰτ. εἰς em καὶ en· οἷον Hyperīdem καὶ Hyperiden, τὰ δὲ εἰς es, αἰτ. εἰς elea, τὰ δὲ εἰς ys, γεν. yis, αἰτ. ym καὶ yn (υν)· Othrym καὶ Othryn, Halym καὶ Halyn.

Τὰ ἐλληνικὰ ὀνόματα εἰς is καὶ ys λήγουσιν ἐν μὲν τῇ γεν. εἰς dis ἢ dos, ἐν δὲ τῇ αἰτ. ὅτε μὲν εἰς dem, ὅτε δὲ εἰς im καὶ σπανίως εἰς ida· οἷον Paris, γεν. Paridis, Paridos, αἰτ. Parim, Paridem, Parida· chlamys, γεν. ch'amydīs, chlamydos, αἰτ. chlamydem, chlamyda.

§. 37. Τὰ εἰς is, γι, eus καὶ as, γεν. antis ἀποκόπτουσιν ἐν τῇ κλητ. τὸ s τῆς ὀνομαστικῆς, ὡς ἐν τῇ ἐλληνικῇ· οἷον Daphnis Daphnī, Tiphys Tiphy, Orpheus Orphen, Atlas (antis) Atla, Calcha. Τὰ δὲ κύρια ὀνόματα εἰς es, γεν. is (ἐλλ. ης, γεν. ους) ἔχουσι τὴν κλητ. εἰς es καὶ e· οἷον Socrates Socrate, Damocles καὶ Damocle.

§. 38. Τὰ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ὀνόματα εἰς as, ādos καὶ os, γεν. oīs καὶ τινα εἰς er, or καὶ on ἔχουσι συχνότερον παρὰ ποιηταῖς ἢ παρὰ πεζοῖς ἐν τῇ αἰτ. τοῦ ἐνικοῦ τὸν ἐλληνικὸν τύπον a καὶ ἐν τῷ πληθ. as πρὸς τῷ λατινικῷ em ἕξ· οἷον Arcas, Arcados, -da, -das· lampas, -dos, -da, -das· heros, -ūis, ūa, ūas· aer, αἰτ. aēra· aether, αἰτ. aethera· Macedonas· οὕτω καὶ Allobrogas, Lingonas, Brigantas.

§. 39. Ἡ ἐλληνικὴ κατάληξις τῆς γεν. πληθ. on (ων) εὐρηται ἐν ἐπιγραφαῖς βιβλίων· οἷον libri metamorphoseon, epigrammaton.

§. 40. Τὰ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς οὐδέτερα εἰς ma γεν. mātis, ἐν τῇ δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθυντικοῦ λήγουσι συνηθέστερον εἰς is ἀντὶ ibus· οἷον poëma, poematis ἀντὶ poëmatibus. Σπανίως παρὰ ποιηταῖς εἶναι ἐν χρήσει ἡ ἐλληνικὴ κατάληξις si (ν) ἐν θηλυκοῖς ὀνόμασιν εἰς as καὶ is· οἷον Lemniades Lemniasi, Troades Troasi καὶ παρὰ πεζοῖς ethesi=ἤθεσι.

Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως.

§ 41. Α'. Ἀρσενικά εἶναι τὰ λήγοντα εἰς o, or, os, er καὶ τὰ περιττοσύλλαβα εἰς es· οἷον homo ἄνθρωπος, latro ληστής, error πλάνη, orator ῥήτωρ, mos ἔθος, frater ἀδελφός, limes (δι)ὁδός, miles στρατιώτης.

Ἐξαιρέσεις.

1. Τῶν εἰς o θηλυκὰ εἶναι τὰ λήγοντα εἰς do, go καὶ τὰ εἰς io ῥηματικά· οἷον consuetudo συνήθεια, similitudo ὁμοιότης, imago εἰκὼν, orīgo ἀρχή, (τὸ vīrgo παρθένος § 12, 6'), ratio λόγος, opinio ὁδός, ἔτι δὲ καὶ τὸ caro, carnis κρέας.

Σημ. Τούτων δὲ (τῶν εἰς do καὶ go) ἀρσενικά εἶναι τὰ cardo στρόφιγξ, ordo τάξις, margo κράσπεδον, harpago ἀρπάγη, ligo λίσγος· καὶ τὰ εἰς io συγκεκριμένα pugio ἐγχειρίδιον, scipio σκῆπτρον, septentrio ἡ Ἄρκτος (ἄστρον), titio δαλὸς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ζώων papilio ψυχὴ (πεταλλοῦδα), scorpio σκορπιός, vespertilio νυκτερίς κτλ.

2. Τῶν εἰς or *θηλυκὸν* μὲν εἶναι τὸ arbor δένδρον, uxor, soror (§ 12. 6'). οὐδέτερα δὲ τὰ aequor, ὄρις θάλασσα, cor, cordis καρδία, marmor, ὄρις μάρμαρον καὶ ador, adōris εἶδος ζέας.

3. Τῶν εἰς os *θηλυκὰ* μὲν εἶναι τὰ cos, cotis ἀκόνη καὶ dos, dotis προῖξ· οὐδέτερα δὲ τὰ ōs, oris στόμα καὶ ōs, ossis ὀστοῦν.

4. Τῶν εἰς er οὐδέτερα εἶναι τὰ cadāver νεκρός, iter, itinēris ὁδός, tūber (*) φύμα, uber μαστός, ver, veris ἔαρ, καὶ verber (ἐν τῷ πληθ. verbēra) μαστιγώσεις, καὶ τινα φυτῶν τὰ acer ἡ ἀσφέδαμος, cicer ἐρέβινθος, piper πιπέρι, siser σήσαμον, siler ἡ λύγος καὶ suber φελλόδρυς· *θηλυκὰ* τὰ mater μήτηρ, mulier γυνή (§ 11, 6').

5. Τῶν εἰς es περιττοσυλλάβων *θηλυκὰ* μὲν εἶναι τὰ compes, ēdis ποδοκάκη, merces, ēdis μισθός, merges, Ἰtis ἡ ἄμαλλα (δέσμη σταχύων), seges, ētis σπορά, tegēs, ētis στῆγη, καὶ quies, ētis ἡσυχία, μετὰ τῶν συνθέτων requies ἀνάπαυλα καὶ inquietas ἀνησυχία (**). οὐδέτερον δὲ μόνον τὸ aes, aeris χαλκός.

§ 42. Β'. *Θηλυκὰ* εἶναι τὰ λήγοντα εἰς as, is, (ys), aus, x, τὰ εἰς s συμφώνου ἡγουμένου, καὶ τὰ ἰσοσύλλαβα εἰς es· οἷον pietas εὐσέθεια, veritas ἀλήθεια, classis στόλος, auris οὖς, laus ἔπαινος, radix ῥίζα, vox φωνή, mens νοῦς, ars τέχνη, caedes φόνος.

Ἐξαιρέσεις.

1. Τῶν εἰς as ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ as, assis ἀσσάριον (***), καὶ mas, γ. maris ἄρρην, vas γ. vadis ἐγγυητής (§ 11, α'). οὐδέτερα δὲ τὰ vas, vasis ἀγγεῖον καὶ τὰ ἄκλιτα, fas καὶ nefas.

(*) Tuber [μέ βραχὺ u], ὡς δένδρον (λιβυκὴ μηλέα) εἶναι *θηλυκοῦ* γένους, ὡς καρπὸς (εἶδος μήλου) ἀρσενικοῦ. Τὸ δὲ linter, γεν. lintris ἡ λέμβος, σκάφη, εἶναι γένους κοινοῦ, συνηθέστερον ὅμως *θηλυκοῦ*.

(**) Τὸ ἐπιθ. ales, Ytis περωτὸς λαμβανόμενον ὡς οὐσιαστικὸν εἶναι *θηλυκόν*.

(***) Καὶ τὰ μέρη τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἀσσαρίου εἰς is, ns, nx εἶναι ἀρσενικά· οἷον sextans $\frac{2}{12} = \frac{1}{6}$, quadrans $\frac{5}{12} = \frac{1}{4}$, triens $\frac{4}{12} = \frac{1}{3}$, quincunx $\frac{5}{12}$, semis ἡ semissis $\frac{6}{12} = \frac{1}{2}$, septunx $\frac{7}{12}$, bes ἡ bessis $\frac{8}{12} = \frac{2}{3}$, dodrans $\frac{9}{12} = \frac{3}{4}$, dextans ἡ decunx $\frac{10}{12} = \frac{5}{6}$, deunx $\frac{11}{12}$.

2. Τῶν εἰς *is* ἀρσενικὰ μὲν εἶναι· ἁ.) τὰ ἰσοσύλλαβα *amnis* ποταμός, *axis* ἄξων, *collis* λόφος, *crinis* κόμη, *ensis* ξίφος, *ignis* πῦρ, *mensis* μήν, *orbis* κύκλος, *panis* ἄρτος, *piscis* ἰχθύς, *postis* παραστάς, *fascis* (συνήθως πληθ. *fascēs*) φάκελος καὶ ἄλλα· β'.) τὰ περιττοσύλλαβα *lapis*, ἰdis λίθος, *pulvis*, ἔris κόνις, *vomis*, ἔris (συνήθως *vomer*) ἡ ὕνις, καὶ *sanguis*, ἱnis αἷμα. Τὸ δὲ *cinis*, ἔris τέφρα καὶ *finis* τέλος εἶναι γένους κοινοῦ.

3. Τῶν εἰς *x* ἀρσενικὰ εἶναι τὰ *fornix*, ἱcis ἀψίς, *grex*, *gregis* ἀγέλη, τὰ *rex* βασιλεύς, *iudex* δικαστής, *vervex*, ἔcis τομίας κριός (§ 11, ἁ) καὶ πάντα τὰ εἰς *ex*, ἱcis· οἷον *vertex* στρέβιλος, *frutex* θάμνος, *silex* χάλιξ· *θηλυκὸν* δὲ μόνον τὸ *ilex*, ἱcis ἡ πρῖνος.

4. Τῶν εἰς *s* συμφώνου ἡγουμένου ἀρσενικὰ εἶναι τὰ *mons* ὄρος, *fons* πηγὴ, *pons* γέφυρα, *dens* ὁδός.

5. Ἀρσενικὰ εἶναι καὶ τινα οὐσιαστικὰ, τὸ κατ' ἀρχὰς ὄντα ἐπ' ἑτα ἢ μετοχαί, ἐννοουμένου οὐσιαστικοῦ γένους ἀρσενικοῦ· οἷον *annalis*, (πληθ. *annales libri*) χρονικόν, *iugales* (equi) οἱ ζῳγοὶ ἵπποι, *molaris* (lapis ἢ *dens*) μυλῆτης (λίθος ἢ ὁδός), *pugillares* (libelli) αἱ δέλται, *confluens*, *συνηθέστερον confluentes* (amnes) συμβολὴ ποταμῶν, *torrens* (amnis) χειμάρρους, *oriens*, *occidens* (sol) ἀνατολή, δύσις, *rudens* (funis) ὁ κάλως.

§ 43. Οὐδέτερα εἶναι τὰ λήγοντα εἰς *a*, *e*, *c*, *l*, *n*, *t*, *ar*, *ur*, *us*· οἷον *aenigma* αἶνιγμα, *rete* δίκτυον, *fel* χολή, *flumen* ποταμός, *nomen* ὄνομα, *lumen* φῶς, *exemplar* παράδειγμα, *robur* ἰσχὺς, *fulgur* ἀστραπή, *corpus* σῶμα, *munus* δῶρον, *opus* ἔργον.

Ἐξαιρέσεις.

α.) Τῶν εἰς *l*, *n* καὶ *ur* ἀρσενικὰ εἶναι τὰ *sol* ἥλιος, *sal* τὸ ἅλας, *pecten* κτεῖς, *ren* νεφρός, *lien* σπλῆν, *astur* εἶδος ἰέρακος, *turtur* τρυγών, *vultur* γυψ καὶ *furfur* πίτυρον, (τὸ *fur* κλέπτης § 11, ἁ).

β'.) Τῶν εἰς *us* *θηλυκὰ* εἶναι μόνον τὰ δισύλλαβα καὶ πολυσύλλαβα, τὰ φυλάττοντα ἐν τῇ γενικῇ τὸ *u*· οἷον *iuventus*, *ūtis* νεότης, *salus* σωτηρία, *senectus* γῆρας, *servitus* δουλεία, *virtus* ἀρετή, *incus*, *ūdis* ὁ ἄκμων, *palus*, *ūdis* τὸ ἔλος, *tellus*, *ūris* γῆ καὶ *pecus*, *ūdis* κτήνος.

Σημ. Τὸ *Venus*, *Veneris*, ὡς ὄνομα κύριον ἢ Ἀφροδίτη, καὶ ὡς οὐσιαστικόν ἢ χάρις (μάλιστα πληθ.) εἶναι *θηλυκόν*. Τὸ δὲ *grus*, *gruis* γέρανος καὶ *sus*, *suīs* ὅς (θηλ), τὸ δὲ *lepus*, *leporis* λαγὼς καὶ *mus*, *muris*, *mūs* (ἄρτ.).

Ὅνόματα πρὸς ἄτκτησιν.

Pavo ταῶς	proditor προδότης	felicitas εὐτυχία
leo λέων	mercator ἔμπορος†	obscuritas σκότος
cognitio γνῶσις	praeceptor διδάσκαλος	paupertas πενία
oratio λόγος	gubernator κυβερνήτης	vetustas παλαιότης
natio ἔθνος	labor πόνος	liberalitas φιλοδοξία
caligo ζόφος	odor ὀσμή	libertas ἐλευθερία†
fortitudo ἰσχὺς	custos φύλαξ	utilitas ὠφέλεια
altitudo ὕψος	sacerdos ἱερεὺς	dignitas ἀξία
pulchritudo ὠραιότης	nepos ἑγγονος	voluptas ἡδονή
valetudo εὐεξία	feles γαλή	lux φῶς
auditor ἀκροατής	clades ὄλεθρος	altare βωμός
auctor δημιουργός	famis πείνα	facinus ἔργον
dolor λύπη	vestis ἐσθής	tempus χρόνος
clamor κραυγή	avis πτηνόν	pectus στῆθος
color χρῶμα	ovis πρόβατον	foedus συνθήκη
imperator ἡμεμῶν	testis μάρτυς	sidus ἄστρον
vigor ἀκμή	calamitas συμφορὰ	frigus ῥίγος
venator κυνηγός	civitas πολιτεία	scelus ἀνοσιούργημα
viator ὁδοιπόρος	celeritas ταχύτης	vulnus πληγή
honor τιμή	cupiditas ἐπιθυμία†	medicamen ἱατρικόν
terror ἐκπληξίς	aestas θέρος	murmur μορμύρισμα.

§ 44. ΠΙΝΑΞ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

τῆς γενικῆς τῶν τῆς γ'. κλίσεως ὀνομάτων

ὀνομ. γενικ.

- 1 a ālis ἑλλην. οὐδ. poēma, aenigma.
 2 e is οὐδ. mare, maris θάλασσα, rete δίχτυον.
 3 i } ἑλλ.οὐδ. sinapi, sinapis, misy, misyis, misys ἔ misyos.
 y } is, yis ἡ μένουσιν ἄκλιτα.—Μοναδικὰ εἶναι τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ
 meli· mefomeli, oxymeli, ἃ ἔχουσι καὶ melitis.
 o ŷnis πάντα τὰ εἰς do, go· magnitudo, similitudo, imago,
 virgo παρθένος, (ἀλλὰ τὰ harpago, ōnis ἀρπάγη, ligo

ὄνομ. γενικ.

- λίσσος, praedo λεηλάτης εἰς ūnis)· καὶ τὰ homo, nemo (ne-homo), turbo στρόβιλος, Apollo. Μοναδικὰ τὰ caro, carnis (ἐκ συγκοπῆς ἀντὶ carinis), Anio, Aniēnis.
- 4 o ūnis πάντα τᾶλλα· carbo, carbūnis ἄνθραξ, leo λέων, sermo λόγος, actio πράξις, dictio λέξις· καὶ ἐκ τῶν ἐθνικῶν τὰ lūnes, Lacūnes, Nasamūnes, Suessones καὶ Veltōnes· τὰ δὲ ἄλλα ōnis· Macēdo, Saxo.
- 5 c is δύο μόνον τὰ alec, alēcis ζωμὸς ἰχθυρὸς lac, lactis γάλα.
- 6 l is μετὰ e μόνον τὰ mel, mellis (πλ. la) μέλι, fel, fellis χολή (ἄνευ πλ.)· μετὰ i μόνον τὰ mugil, pugil καὶ vigil, γεν. īlis· μετὰ o μόνον sol, γεν. solis ἥλιος· μετὰ u μόνον consul ὕπατος, exsul ἐξόριστος, praesul, γεν. ūlis.
- al ālis πάντα ἔχουσι (ā)· animal, animalis ζῶον, vectigal· βραχὺ δὲ (ā) τὰ sal, sālis, Annibal, Asdrubal, Hiempsal.
- 7 ēn īnis carmen, carminis ψῆδῃ, flumen ποταμὸς, nomen ὄνομα. ēn ēnis rēn, renis νεφρὸς, lien καὶ τὰ ἐλλ. splen, lichen.
- 8 ar āris πάντα· calcar, exemplar, pulvīnar κλίνη, πλὴν τῶν dispar ἀνόμοιος, nectar, iubar σέλας, lar (πλ. lares), par ἴσος, τῶν κυρίων Cāsar, Hamilcar, Arar, γεν. εἰς āris. —Tò far, farris χονδρὸν ἄλευρον. hepar, hepātis ἥπαρ.
- 9 er ōris πάντα agger, aggēs· is χῶμα, carcer εἰρκτή, mulier σύζυγος Tò ver ὁμῶς ἔχει vēris, καὶ τὸ itēr, itineris κτλ.
- » ris πάντα τὰ λατινικὰ εἰς ter συγκόπτουσι τὸ e· pater, frater ἀδελφός, mater μήτηρ, venter κοιλία, uter ἀσκός, ἔτι καὶ τὸ imber ὀμβρὸς καὶ τὰ τῶν μηνῶν ὀνόματα εἰς ber· September, καὶ τὰ ἐπίθετα acer, (§ 62, 3). Φυλάττουσι τὸ e τὸ later, lateris πλίνθος, καὶ τὰ ἐπίθ. pauper πένης, degēner ἀνάξιος, celer καὶ uber ἄφθονος.
- 40 or ūris πάντα labor, labūris πόνος, amor ἔρως, soror, uxor.
- » ūis ἔχουσι μόνον τὰ arbor, δένδρον rhetor, καὶ τὰ οὐδ. ador εἶδος ζέας, aequor θάλασσα, marmor καὶ τὸ ἐπίθ. memor καὶ immemor καὶ τὰ ἐλλ. κύρια Hector, Nestor.
- » dis Μοναδικὰ τὰ cor, cordis καρδιά καὶ τὰ σύνθετα concors ὁμόφρων, discors διάφωνος, miserī cors οἰκτιρμῶν.
- 41 ur ūris Τὰ ἐπόμενα 9. fulgur, vultur, furfur, augur, guttur, murmur, sulfur, turtur καὶ cicur· τὸ δὲ fur γεν. fūris.
- » ōris τὰ οὐδέτερα· ebur ἐλέφας, femur μηρός, robur ἰσχὺς· τὸ δὲ iecur, γεν. iecoris, iecinoris, iocinoris.
- 42 as ātis πάντα actas, actātis ἡλικία καὶ τὰ ἀφρημένα libertas

ὀνομ. γενικ.

ἐλευθερία $\tilde{\eta}$. Μοναδικὰ τὰ anas, anātis ἡ νῆσσα, mas, māris ἄρρην, vas, vadis ἐγγυητής, vas, vasis καὶ as, as-sis· τὸ δὲ fas καὶ nefas ἀκλιτα. Τὰ ἐλληνικὰ δὲ ἀρσ. μὲν antis· Pallas ὁ Πάλλας, θηλ. δὲ ādis· Pallas ἡ Παλλάς· οὐδ. δὲ ātis· artocreas τὸ ἀρτόκρεας.

43 es is τὰ ἰσοσύλλαβα aedes, aedis οἰκία, caedes φόνος, nubes. Τὰ δὲ περιττοσύλλαβα λήγουσιν εἰς

» ītis Ταῦτα δὲ εἶναι τὰ πλεῖστα· comes, comītis ἑταῖρος, ales πτερωτός, dives πλούσιος, eques ἵππεύς, hospes ἐχθρός, limes ἀτραπός, miles στρατιώτης, stipes στέλεχος.

» ētis abies ἐλάτη, aries κριός, hebes ἀμβλύς, interpretes ἐξηγητής, paries τοῖχος, seges σπορά, teges σκέπασμα.

» ētis quies quiētis ἡσυχία, inquietis, requies, locuples πλούσιος, καὶ τὰ ἐλλ. lebes, tabes, Cebes, Magnes.

» īdis deses, desīdis ἀργός, obses ὄμηρος, praeses προστατής.

» ēdis pes, pedis ποῦς καὶ τὰ σύνθ. quadrūpes· τὸ δὲ heres κληρονόμος καὶ τὸ merces μισθός ἔχουσιν ēdis.

Μοναδικὰ εἶναι τὰ aes, aeris χαλκός, Ceres, Cerēris Δημήτηρ· bes, bessis τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς μονάδος καὶ τὰ ἐπίθ. pubes, pubēris ἑφηβός καὶ impubes, impubēris ἀνηβός.

44 is is 80 οὐσιαστικά (ἰσοσύλλαβα) avis ὄρνις, cassis ἡ ἄρκυς, civis πολίτης, piscis ἰχθύς, panis ἄρτος καὶ πάντα τὰ εἰς is ἐπίθεται· τὰ δὲ περιττοσύλλαβα εἰς

» īdis cassis, cassīdis ἡ κόρυς, cuspis αἰχμή, Iapis λίθος· ἔτι καὶ τὰ ἐλληνικὰ aegis αἰγίς, pyramis καὶ tyrannis.

» ītis τὰ lis, lītis ἔρις, dis, Dis, Quiris καὶ Samnis.

» ēris τὰ cinis, -ēris τέφρα, pulvis κόνις, vomis ὕνις, cucumis.

Μοναδικὰ τὰ glis, gliris ὁ ἐλειός, semis, -issis ἡμισάριον, sanguis, īnis αἷμα, (τὸ δὲ σύνθ. exsanguis ἀναιμὸς εἶναι ἰσοσύλλαβον), pollis, īnis παιπάλῃ· τὸ δὲ vis ὄρα §. 31· τὸ δὲ Salāmis, -īnis, τὸ Simōis, -oentis.

45 os ōtis cos, cōtis ἀκόνη, dos προίξ, nepos ἐγγονός, sacerdos ἱερεὺς.

» ōtis τὰ ἐπίθ compos, compōtis ἐγκρατής, impos ἀκρατής.

» ōris μόνον 7 τὰ os, ōris στόμα, flos ἄνθος, glos ἡ γάλως, mos ἔθος, ros δρόσος, honos τιμή, lepos αἰμυλία, κομψότης (Κικ.).

Μοναδικὰ τὰ os, ossis, custos, ōdis φύλαξ, hos §. 31.

46 us ūtis μόνον 5 θηλυκὰ τὰ virtus, salus σωτηρία, senectus, servitus, iuventus.

ὄνομα γενικ.

Μοναδικὰ τὰ incus, incūdis ἄκμων, palus, palūdis ἔλος, Venus, Veneris.

» ἑris τὰ οὐδέτερα· funus, funeris νεκρός, munus, onus φορτίον, opus, pondus βάρος, scelus, sidus, ulcus ἔλκος, vulnus.

» ūris 15 οὐδέτερον corpus, corpōris σῶμα, decus κόσμημα, dedecus αἴσχος, facinus πράξις, fenus τόκος, frigus ῥίγος, litus παραλία, (ἀλλὰ litus, ūs ἀλειψίς), pectus στήρνον, stercus κόπρος, tempus χρόνος· καὶ τὸ ἄρσ. lepus λαγώς· Μοναδικὰ τὰ pecus ὡς θηλ. pecūdis, ὡς οὐδ. pecūris, καὶ τὰ ἐπὶ θ. vetus, ἑris παλαιός, intercus, ūtis ὕδρωψ.

» ūris μόνον 7. crus κνήμη, mus μῦς, ius δίκαιον, pus πῦον, rus τὰ ἔξω τοῦ ἄστεως, tellus γῆ, tus ἢ thus θυμίαμα.

» uis τὰ· frus, grūis ἡ γέρανος καὶ sus, sūis ὄς.

» ūdis μόνον τὰ laus ἔπαινος, subseus, fraus ἀπάτη.

47 s lis Τὰ εἰς s μετὰ ἡγουμένου συμφώνου (ls, ns, rs γεν. Itis, ntis, rtis) μόνον τὰ puls, pultis πόλτος, frons, frontis μέτωπον, mons, pons, pars, ars καὶ αἱ εἰς ns μετοχαί· πλὴν τῶν συνθ. τοῦ cor· socors ἄνους, concors (§ 44, 10). ἂ ἔχουσι rdis.

Μοναδικὰ εἰς dis εἶναι τὰ frons, frondis φύλλωμα, glans, glandis βάλανος καὶ juglans βασιλικὴ καρπία.

Τὰ εἰς bs, ps, ms ἔχουσιν ἐν τῇ γεν. bis, pis, mis· plebs λχός, trabs δοκός, stirps στέλεχος, hiems χειμῶν.

Μοναδικὰ caelebs, ībis ἄγαμος, Gryps, -phis, Tiryns, -this, τὰ σύνθ. (capio) ἔχοντα īpis· princeps ἡγεμών, particeps μέτοχος· τὸ auceps (avis-capio) γεν. aucūpis ὀρνιθοθήρας· τὰ δὲ σύνθ. ἐκ τοῦ caput ἔχουσιν īpiis· anceps, ἀμφικέφαλος, praeceps προπετής, biceps, triceps δι-τρικέφαλος

48 t ītis εἶναι μόνον τὰ caput, capitis κεφαλὴ καὶ τὰ σύνθετα occiput ὀπισθόκρανον, sineiput (semis-caput) ἡμίκρανον.

49 x cis πάντα, τὰ μετὰ ἡγουμένου συμφώνου μονοσύλλαβα, arx, arcis ἀκρόπολις, calx χάλξ, falx ὀρέπανον, lanx πλάστιγξ, merx ἐμπορία. Τὰ ἑλλ. ἔχουσι gis· phalanx, Sphinx.

20 ax ācis πάντα· pax, pācis εἰρήνη, fornax κλίβανος, καὶ τὰ ἐπὶ θ. audax τολμηρός, efficax ἐνεργός· μόνον τὸ fax λαμπάς, climax, Corax, ἔχουσιν ācis.

21 ex īcis πάντα· index πίναξ, artifex τεχνίτης, supplex ἱκέτης, κτλ. πλὴν lex, legis νόμος, rex βασιλεύς· ἢ ἔgis· grex ἀγέλη καὶ τὰ nex, īcis φόνος, καὶ (prex) piēcis δέησις·

ὀνομ. γενικ.

remex, remīgis κωπηλάτης, senex, sēnis γέρων, supelex, supellectilis ἐπιπλα, faex, faecis τρύξ, ἰλύς. τὸ δὲ ver-vex, γεν. vernēcis τομίας κριός.

- 22 ix īcis τὰ πλείοτερα· cervix αὐχὴν, cicatrix οὐλή, cornix κορώνη, radix ῥίζα, lodix στρῶμα καὶ πάντα τὰ γυναικῶν ὀνόματα, εἰς trix· nutrix τροφός, viatrix νικήτρια καὶ τὰ ἐπίθ. se-lix εὐτυχής, pernix ἐλαφρός· πλὴν τοῦ nix, nivis χιῶν.
- » īcis τὰ adpendix παράρτημα, calix κύλιξ, fornix ἀψίς, pix πίσσα.
- 23 ox ōcis 5 μόνον· vox, ferox γενναῖος, velox, celox, atrox πλὴν τοῦ praecox, -ōcis πρόωρος καὶ Cappadox, τοῦ nox, noctis νύξ καὶ Allōbrox, ūgis.
- 24 ux ūcis 6 μόνον· crux σταυρός, dux ἡγεμών, nux κάρυον, redux, tradux, καὶ trux ἄγριος· εἰς ūcis δὲ μόνον τά, lux φῶς καὶ Pollux· τὸ δὲ coniux, iūgis σύζυγος, τὸ frux, frūgis καρπός, τὸ faux, faucis φάρυγξ.

Τετάρτη κλίσις.

§ 45. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα λήγοντα ἐν μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς us καὶ u, ἐν δὲ τῇ γενικῇ εἰς ūs. Κλίνονται δὲ κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα.

Ἐρικός.

Πληθυντικός.

Ἀρσενικόν.

Οὐδέτερον

ὀν. fruct-ūs καρπός	corn-ū κέρας	fruct-ūs	corn-ūa
γεν. fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūum	corn-ūum
δοτ. fruct-ūi	corn-u	fruct-ībus	corn-ībus
αἰτ. fruct-um	corn-u	fruct-ūs	corn-ua
κλ. fruct-us	corn-u	fruct-ūs	corn-ua
ἀφ. fruct-ū	corn-u	fruct-ibus	corn-ibus

Ὀνόματα πρὸς ἄσκησιν.

actus πρᾶξις	lulus παιδιὰ	sensus αἰσθησις
cantus ᾠδὴ, ᾄσμα	magistratus ἀρχὴ	auditus ἀκοή
coetus συνέλευσις	consulatus ἡ ὑπατεία	tactus ἀφή

currus ὄχημα	senatus γερουσία	olfactus ὄσφρησις
cursus δρόμος	ornatus κόσμος	odoratus ὀσμὴ
exercitus στρατός	motus κίνησις	visus ὄρασις
impetus ἔφοδος	metus φόβος	gustus γεῦσις
fluctus κύμα	reditus ἐπάνοδος	morsus δήγμα
vestitus ἱματισμός	transitus διάβασις	ortus ἀνατολή
equitatus ἱππικὸν	vultus πρόσωπον	occasus δύσις
adventus ἔλευσις	usus χρῆσις	spiritus πνεῦμα

§ 46. Ἐκ τῶν οὐδετέρων εἶναι ἐν χρήσει μόνον τὸ cornu, genu γόνυ, veru ὀβελὸς καὶ pecu· τὸ δὲ gelu ψύχος μόνον κατ' ἀφαιρετικὴν.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τινων πτώσεων.

§ 47. Δισύλλαβά τινα ὀνόματα ἐν τῇ δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθ. λήγουσιν εἰς ūbus ἀντὶ ibus, τὰ ἐξῆς· acus βελόνη, arcus τόξον, lacus λίμνη, quercus δρυς, specus σπήλαιον, pecu κτήνη, ficus συκῆ, artus μέλος, partus γέννησις, tribus φυλὴ καὶ veru. Τὸ δὲ portus λιμὴν ἔχει portibus καὶ portubus (*).

Σημ. α) Ἡ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ κατάληξις ūs προκύπτει ἐκ συναιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτέρας uis· οἷον anuis. Τοῦ δὲ senatus γερουσία καὶ tumultus θόρυβος ἀπαντᾷ ἡ γενικὴ παρὰ Καίσαρι καὶ Σαλλουστίῳ κατὰ τὴν β'. κλίσι. εἰς i· οἷον senati, tumulti. β') Ἡ τῆς δοτικῆς κατάληξις ui συναιρεῖται ἔσθ' ὅτε εἰς ū παρὰ Κικέρωνι, Σαλλουστίῳ καὶ μάλιστα παρὰ Καίσαρι· οἷον equitatū, fructū, magistratū, usū ἀντὶ equitatui. γ') Τὸ tonitrus (ἄρσ.) βροντὴ ἔχει πληθ. tonitrua (οὐδ.), ὡς ἐκ τοῦ tonitruum, i.

§ 48. Τὸ domus οἶκος κλίνεται κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρχαίου κανόνος· Tolle me, mu, mi, mis, si declinare domus vis.

Ἑριχ. ὀν.	domus	Πληθ. domūs
γεν.	domūs (domi)	domūum, domorum
δοτ.	domui (domo)	domībus
αἰτ.	domum	domos (domūs)
κλ.	domus	domus
ἀφ.	domo (domu)	domibus.

(*) quercus, ficus, acus,
arcus, veru, lacus,

specus, tribus, artus.
partus, pecu, portus.

Σημ. Ἡ ἀρχαία γενική domi εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐν ἐπιρρηματικῇ σημασίᾳ=οἶκοι καὶ μετὰ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν· οἷον est domi domi meae domi suae· ἡ αἰτιατική domum=οἶκαδε, ἡ ἀφαιρ. domo=οἶκοθεν.

§ 49. **Γένος.** Τὰ μὲν εἰς us εἶναι ἀρσενικά, τὰ δὲ εἰς u οὐδέ-τερα. Τῶν εἰς us εἶναι *θηλυὰ* τὰ acus, domus, manus χεῖρ, por-ticus στοά, tribus καὶ τὰ πληθ. idus, iduum αἱ Εἰδοί, ἡ ἰέ. τοῦ μηνός, quinquātrus, γεν. quinquatruum Ἀθηναῖα (ἐορτὴ Ἀθη-νᾶς ἐν Ῥώμῃ)· ἔτι δὲ quercus, pinus πίτυς, ficus συκῆ, anus γραιῖα, socrus πενθερά (§ 11, 6').

Πέμπτη κλίσις.

§ 50. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα λήγοντα ἐν μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἰς es, ἐν δὲ τῇ γενικῇ εἰς ei. Κλίνονται δὲ κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα.

Ἑνικός.

ὀν.	di-es ἡμέρα	res πράγμα
γεν.	di-ēi	rēi
δοτ.	di-ēi	rēi
αἰτ.	di-em	rem
κλ.	di-es	res
ἀφ.	di-e.	re.

Πληθυντικός.

di-es	res
di-ērum	rērum
di-ēbus	rēbus
di-es	res
di-es	res
di-ēbus.	rēbus.

§ 51. Τὰ ὀνόματα τῆς ἐ. κλίσεως εἶναι ὀλίγιστα καὶ κλίνονται μόνον ἐν τῷ ἐνικῷ, τὸ δὲ res καὶ dies καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ· μόνον τὰς εἰς es πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουσιν εὐχρήστους τά·

acies [†] παράταξις	effigies [†] εἰκὼν	species [†] εἶδος
facies [†] πρόσωπον	spes [†] ἐλπίς	series [†] σειρά.

Σημ. α'. Περὶ τοῦ e τῆς καταλήξεως ei τῆς γεν. καὶ δοτ. (ὅρ. §. 8. 2. α').

Σημ. β'. Ἡ γεν. καὶ δοτ. τὸ ei συναιρεῖ εἰς ē καὶ i· οἷον fidē, acie ἀντὶ fidēi κτλ. καὶ pernicii (Νέπ) ἀντὶ perniciēi ὄλεθρος.

§ 52. **Γένος.** Τὰ ὀνόματα τῆς ἐ. κλίσεως εἶναι πάντα *θη-λυὰ*, πλὴν τῶν ἀρσενικῶν dies καὶ merides μεσημβρία.

Σημ. Τὸ dies σημαίνειν διορίαν ἢ ἀπλῶς διάρκειαν χρόνου εἶναι ἐν τῷ ἐνικῷ *θηλυκόν*· οἷον dies certa—longa dies-dies constituta.

Ἀνωμαλία ὀνομάτων.

§. 53. Α'. Οὐσιαστικὰ ἐλλειπῇ (substantiva defectiva) εἶναι

1. Τὰ ἐλλειπῇ κατ' ἀριθμὸν (defectiva numero).

α. Ἐνικὰ μόνον (singularia tantum) εἶναι πολλὰ ἀφηρημένα, τὰ περιληπτικά, καὶ τὰ σημαίνοντα ὕλην ὅσον pietas εὐσέβεια, sapientia σοφία, scientia ἐπιστήμη, iustitia δικαιοσύνη, iuventus, vulgus, plebs ὄχλος, ferrum σίδηρος, nix, lac, sanguis, aurum χρυσός, argentum ἄργυρος. Ἔτι δὲ καὶ ταῦτα meridies μεσημέρια, vesper (vespera) ἡ ἐσπέρα, ver ἔαρ, iustitium ἡ ἀργία τῶν δικαστηρίων, letum ὁ θάνατος, specimen δεῖγμα καὶ indoles ἡ εὐφυΐα. ἔτι δὲ καὶ τὰ κύρια ὀνόματα· Roma, Corinthus, Caesar κτλ.

Σημ. Ἐνίοτε εὐρύνονται καὶ ταῦτα ἐν τῷ πληθυντικῷ παρὰ πεζοῖς μεταβαλλομένης πως τῆς σημασίας. α) Τὰ ἀφηρημένα, ὅταν δηλώσι διάφορα εἶδη πολλῶν προσώπων ἢ πραγμάτων· odia hominum, adventus imperatorum, proceritates arborum, levitates, iracundiae, timores, celeritates. β') Τὰ ὕλης σημαντικά, ὅταν δηλώσιν ὅλον ἐκ μερῶν συγκείμενον ἢ τὰ καθ' ἕκαστα ὅλου τινός· ὅσον aes χαλκός, aera χαλκᾷ σκεύη· cera κηρός, ceræ προσωπίδες ἢ πινάκιον ἐκ κηροῦ· lignum ξύλον, ligna ξύλινα σκεύη.

β'. Πληθυντικὰ μόνον (pluralia tantum) εἶναι συνηθέστατα τὰ·

α. κλ. angustiae στενά
argutiae λεπτολογία
bigae ξυνωρίς
cunae λίκνον
deliciae ἡδονή
divitiae πλοῦτης
excubiae φυλακὴ
exuviae σκῦλα, δορά
exsequiae ἐκφορὰ
epulae ἐδέσματα, εὐωχία
habenae αἱ ἡνίαι
inferiae ἐναγίσματα
induciae ἀναχωγή, ἀνοχαί
inimicitiae ἔχθρα
insidiae ἐνέδρα
manubiae ἀκροθίνια, λεία
minae ἀπειλαί
nuptiae γάμος
reliquiae λείψανον
tenebrae σκότος

β'. κλ. fasti (ἐνν. dies) ἡμερολόγιον
gemini δίδυμοι
inferi οἱ ἐν ᾅδου
liberi τὰ τέκνα
posterī ἀπόγονοι
superi οὐράνιοι
arma ὅπλα
exia σπλάγχνα
ilia λαγόνες, ἔντερα
moenia τείχη
praecordia διάφραγμα
spolia σκῦλα
viscera σπλάγχνα

γ'. κλ. fauces φάρυγξ
fides χορδὴ, κιθάρα
fores ἡ αὐλεις θύρα
maiores πρόγονοι
penates πατῆρες θεοὶ
proceres πρόκριτοι
δ'. κλ. artus, uum ἄρθρα, μέλη.

Σημ. Ἐτι δὲ καὶ πολλὰ ὀνόματα ἐθνῶν, τὰ σημαίνοντα σύστημα νήσων, ὀρέων, πόλεων· οἷον Aborigines, Sporades, Alpes, Athenae, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑορτῶν καὶ ἀγῶνων ὀνόματα· οἷον Saturnalia, Olympia καὶ natalicia τὰ γενέθλια, sponsalia ἡ ἐγγύη καὶ repotia ἡ ἐπίβδρα.

§. 54. Τὰ ἐπόμενα ὀνόματα ἔχουσιν ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν μετὰ διαφόρου σημασίας.

Ἑνικός.

Πληθυντικός.

α. κλ. aqua ὕδωρ
 copia ἀφθονία, πληθὺς
 cupedia λιχνεία
 fortuna τύχη
 littera στοιχεῖον ἀλφαβήτου
 opera ἐργασία
 tabula σανίς

aquae ἱαματικαὶ πηγαὶ
 copiae στρατιωτικαὶ δυνάμεις
 cupediae, (ia) πέμματα
 fortunae περιουσία
 litterae ἐπιστολὴ, ἐπιστῆμαι
 operae οἱ ἐργάται, μισθωτοὶ
 tabulae λογιστικὸν βιβλίον.

β'. κλ. auxilium βοήθεια
 bonum τὸ καλὸν
 castrum φρούριον
 comitium ἀγορὰ ἐν Ῥώμῃ
 hortus κῆπος
 impedimentum ἐμπόδιον
 ludus παιδιὰ
 rostrum ἔμβολον

auxilia ἐπικουρικὸς στρατός
 bona τὰ ἀγαθὰ
 castra στρατόπεδον
 comitia ἐκκλησία τοῦ δήμου
 horti ἔπαυλις
 impedimenta ἀποσκευὴ
 ludi ἀγῶνες
 rostra ῥητορικὸν βῆμα.

γ'. κλ. aedes ναὸς
 carcer εἰρκτή
 facultas ἐξουσία
 finis ὄριον
 naris μυχτῆρ
 natalis (dies) γενέθλιος ἡμέρα
 (ops) opis βοήθεια
 pars μέρος
 sal ἄλς

aedes, ium ναοί, οἰκία
 carceres βαλῆς
 facultates τὰ ὑπάρχοντα, οὐσία
 fines χώρα
 nares ῥίς (nasus)
 natales καταγωγὴ, τὸ γένος
 opes δυνάμεις, πλοῦτος
 partes πρόσωπα ἐν θεάτρῳ
 sales ἀστεῖοι λόγοι.

2. Ἐλλειπῇ κατὰ πτώσεις (def. casibus).

Ἐλλείπει δὲ ἁ) ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν· (daps) dapis δεῖπνον, (ditio) ditionis ἀρχή, (frux) frugis καρπός, (pollis) pollinis παιπάλη, (veses) vesidis ἀπράγμων.

β). Ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῶν aes χαλκός, cor καρδία, eos ἀκόνη, fax λαμπάς, fel χολή, glos ἡ ἀνδραδέλφη, lux τὸ φῶς, mel μέλι, nex φόνος, os, oris στόμα, pax εἰρήνη, pix ἡ πίσσα, pus τὸ ἔμπυον, rus, ruris ἀγρός, sol ἥλιος, sal ἄλς, thus, thuris θυμίαμα, vas, vadis ἐγγυητής.

§. 55. Τὰ ἐπόμενα ἔχουσιν ἐν χρήσει πτώσεις μόνον τινάς.

α.) Τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ ὅλον τὸν πληθυντικὸν τὰ· (prex) δέησις prece, (verber) μασίγωσις verberere παρὰ δὲ ποιηταῖς ἀπαντῶσι καὶ τὰ (ambages) ἐλιγμὸς ambage, (faux) φάρυγξ fauce, (compes) πέδη compede. Μόνον τὴν ἀφαιρ. τοῦ ἐνικοῦ ἔχουσι τὸ (spons) ὄρμη, θέλησις, ἀφ. sponde (ἀνευ πληθυντικοῦ), συνήθως μετὰ τοῦ mea, tua, sua, nostra, vestra· ἔτι δὲ πολλὰ ῥηματικά εἰς sus ἢ lus, ὧν ἀπαντᾷ μόνον ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ μετὰ γενικῆς ἢ κτητικῆς ἀντωνυμίας (meo, tuo, suo)· οἷον iussu populi διαταγῇ τοῦ δήμου, mandatu Caesaris ἐντολῇ τοῦ Καίσαρος, rogatu meo ἐμῇ αἰτήσῃ (τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ concessu, iniussu, rogatu, missu, permissu, arbitrato, hortatu, monitu). Ὡσαύτως καὶ natu κατὰ τὴν ἡλικίαν, συνημμένον μετὰ τοῦ grandis μέγας (οὐχὶ magnus), maior, maximus προθεσθικῶς τὴν ἡλικίαν, καὶ minor, minimus νεώτερος, νεώτατος.

β'. Μόνον τὴν αἰτιατικὴν ἔχει τό· (ravis) ὁ βράγχος, ravim, καὶ τὰ venum, infitias ἐν ταῖς φράσεσι, venum dare πωλεῖν, infitias ire ἀρνεῖσθαι.

γ'. Διαφόρους πτώσεις ἔχουσι τὰ· fors ὄνομ., sorte ἀφαιρ. κατὰ τύχην· (ops) δύναμις, γεν. opis, αἰτ. opem, ἀφ. ope, πληθ. opes, opum, opibus· (sordes) ῥύπος, αἰτ. sordem, ἀφ. sorde· vis δύναμις, βία, αἰτ. vim, ἀφ. vi (ἀνευ γεν. καὶ δοτ.) (§. 34)· (vix) ἀμοιβή, γεν. vīcis, αἰτ. vicem, ἀφ. vice καὶ πληθ. μόνον vices, vicibus.

§. 56. Β'. Ἀ κ λ ι τ α (indeclinabilia ἢ def. declinatione) εἶναι τὰ ἐλληνικά καὶ λατινικά ὀνόματα εἰς i καὶ y· οἷον gummī, sinapī, asty· τὰ ἐλληνικά καὶ λατινικά ὀνόματα τῶν γραμμάτων· οἷον alpha, beta, α, β, ἔτι δὲ καὶ τὰ fas ὄσιον, nefas ἀνόσιον, mane πρῶτα, pondo βάρος (ὅπερ κυρίως ἀφαιρ. τοῦ ἀχρήστου pondus), secus γένος, nihil οὐδέν, instar τὸ σχῆμα, δίκη.

§. 57. Γ'. Ο ὑ σ ι α σ τ ι κ ἄ π λ ε ο ν ᾶ ζ ο ν τ α (Subs. abundantia) καλοῦνται τὰ ὀνόματα, τὰ ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ ἔχοντα πλειοτέρους τύπους μετὰ διαφόρου κλίσεως· Ταῦτα δὲ εἶναι.

§. 58. Α'. Ἑ τ ε ρ ὀ κ λ ι τ α (Heteroclitia), τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀνομαστικῆς ἔχοντα διπλοῦν τύπον ἐν ταῖς πλαγαῖσι πτώσεσιν· domus (§. 48)· τὰ δὲ laurus δάφνη, ficus συκῆ, pinus ἐλάτη, cupressus κυπάρισσος ἔχουσι τὴν γεν. καὶ ἀφ. τοῦ ἐνικ. καὶ ὀνομ. καὶ αἰτ. πληθ. κατὰ τὴν β'. καὶ δ'. κλ. Τὸ senatus καὶ tumultus ἔχει γεν. us καὶ i (§. 47 Σημ. α.)· τὸ vas, vasis vas, vase κατὰ τὴν γ'. κλ., ἐν δὲ τῷ πληθ. κατὰ τὴν β'. κλίσ. vasa, vasorum, vasis. Τὸ jugerum πλῆθρον ἔχει ἀφ. τοῦ ἐνικ. ποιητικῶς jugere, ἐν δὲ τῷ πληθ. γεν. jugerum, δοτ. καὶ ἀφ. jugeribus. Τὸ vesper (β'. κλ.) ὁ ἑσπερος ἔχει ἀφαιρ. vespere καὶ vesperi. Τὸ requies ἔχει αἰτ. requietem καὶ requiem, ἀφ. requiete καὶ requie.

§. 59. Ἐτερόκλητα εἶναι προσέτι τὰ ἔχοντα δύο καταλήξεις ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, κατὰ τὴν αὐτὴν ἢ καὶ διάφορον κλίσειν καὶ γένος·

callus καὶ callum τύλος	duritia καὶ durities σκληρότης
clipeus καὶ clipeum ἄσπις	luxuria καὶ luxuries ἄσωτία
felis καὶ feles γαλῆ	materia καὶ materies ὕλη
pileus καὶ pileum πῖλος	molitia καὶ molities μαλακότης
barbaria καὶ barbaries βάρβαρος	plebs, is καὶ plebes, ὅι ὄχλος.

§. 60. Κατὰ μεταπλασμὸν κλίσεως (Metaplasta) λέγονται τὰ ἐξ ἀχρήστου ἢ μεταβεβλημένης ὀνομαστικῆς ἔχοντά τινας ἢ πάσας τὰς πτώσεις·

femur μηρός, femōris καὶ femīnis (femen)

iecur ἥπαρ, γεν. iecōris, iecinoris καὶ iocinoris κτλ.

pecus, γεν. pecūdis καὶ pecoris, πληθ. δὲ μόνον pecus, pecubus.

§. 61. Β'. Ἐτερογενῇ (Heterogenea) τὰ μεταβάλλοντα τὸ γένος ἐν τῷ πληθυντικῷ· οἶον

carbasus, ἰ θηλ.	πληθ. carbasa, orum
coelum, ἰ οὐδ.	» coeli, orum ἄρσ. οὐρανός
frenum, ἰ οὐδ.	» freni, orum ἄρσ. χαλινός
iocus, ἰ ἄρσ.	» ioci καὶ ioca παιδιὰ
rastrum, ἰ οὐδ.	» rastri καὶ rastra δίκελλα
locus, ἰ ἄρσ.	» loci χωρία ἐν βιβλίοις, loca τόποι
sibilus, ἰ ἄρσ.	» sibili καὶ sibilia (ποιητ.) συριγμός.

II. ΕΠΙΘΕΤΟΝ.

§ 62. Τὰ ἐπίθετα τριγενῇ ὄντα κατὰ τὰς καταλήξεις διαιροῦνται εἰς τρικατάληκτα, δικατάληκτα καὶ μονοκατάληκτα, κλίνονται δὲ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας κλίσεις (§ 63. Α'. καὶ 66. Β').

Α'. Καὶ τὰ μὲν τρικατάληκτα ἐπίθετα λήγουσιν·

- 1) εἰς us, a, um· οἶον bonus, bona, bonum καλός, ἡ, ὄν.
- 2) εἰς er, a, um· οἶον piger, pigra, pigrum ὀκνηρός, ἄ, ὄν, καὶ τὸ μοναδικὸν satur, satūra, satūrum πλήρης, ες.
- 3) εἰς er, is, e· τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐπόμενα δέκα τρία· acer, acris, acre ὀξύς, alacer ζωηρός, celer, celeris, celere ταχύς, campester πεδινός, celeberrimus περίφημος, equester ἵππικός, paluster ἐλώδης, pedester πεζός, puter σαβρός, saluber ὑγιεινός, silvester ὑλώδης, terrester χερσαῖος, volūcer πτερωτός, ἐξ ὧν μόνον τὸ celer φυλάττει τὸ e ἐν τῇ κλίσει.

Σημ. Τινὰ τῶν ἐπιθέτων τούτων ἀπαντῶσιν ἐνίοτε καὶ δικατάληκτα εἰς is (ἄρσ. καὶ θηλ.), εἰς e (οὐδ.), μάλιστα δὲ παρὰ ποιηταῖς· οἷον annus salubris—vir celebris et illustris—tumultus equestris—exercitus terrestres (pedestris)—collis et locus silvestris.

Β'. Τὰ δὲ δικατάληκτα ἐπίθετα λήγουσιν·

1) εἰς is (ἄρσ. καὶ θηλ.), e (οὐδ.)· οἷον

brevis, breve βραχύς, εἶα, ὕ.

2) εἰς ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), ius (οὐδ.) πάντα τὰ συγκριτικά· οἷον maior, maius μείζων, μείζον.

Γ'. Τὰ δὲ μοροκατάληκτα ἐπίθετα λήγουσιν εἰς s (rs, ns, ps, es, os, us), εἰς x (ἐκ τοῦ cs), εἰς r (ar, er, or, ur), καὶ εἰς l.

concors, γ. rdis ὁμόφρων

sospes, γ. ītis ἀκέραιος

sapiens, γ. ntis σοφός

teres, γ. ētis στρογγύλος

particeps, γ. īpis μέτοχος

velox, γ. ōcis ταχύς

constans, γ. antis σταθερός

felix, γ. īcis εὐτυχής

solers, γ. ertis ἔντεχνος

duplex, γ. īcis διπλοῦς.

Σημ. Ἐκ τούτων λήγουσιν. 1) εἰς os μόνον τὰ compos ἑγκρατής, impos ἀκρατής, γεν. εἰς ūtis· 2) εἰς us μόνον vetus, γεν. ēris παλαιός, καὶ intercus ὑδρωψ. 3) εἰς ar μόνον τὰ par ἴσος, (impar, ἄνισος, περιττός, dispar διάφορος, suppar πάρισος. 4) εἰς er μόνον degener ἀνάξιος, ἀγενής, congener σύγγαμβρος, pauper, ēris πένης, puber (καὶ pubes), γεν. ēris ἔφηθος καὶ uber ἄφθονος. 5) εἰς or μόνον memor μνήμων, immemor ἀμνήμων καὶ τὰ σύνθετα τοῦ color· versicolor ποικιλόχρως·

6) εἰς ur καὶ l μόνον τὸ eicur ἡμερος καὶ vigil ἄγρυπνος.

§ 63. Α'. Ἐπίθετα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κλίσεως εἶναι τὰ τρικατάληκτα εἰς us, a, um καὶ er, a, um, ὧν τὸ μὲν ἄρσ. καὶ οὐδ. κλίνεται κατὰ τὴν β', τὸ δὲ θηλ. κατὰ τὴν α'. κλίσιν.

Ἑνικός.

Πληθυντικός.

ὄν.	bonus	bona	bonum	boni	bonae	bona
γεν.	boni	bonae	boni	bonorum	bonarum	bonorum
δοτ.	bono	bonae	bono	bonis	bonis	bonis
αἰτ.	bonum	bonam	bonum	bonos	bonas	bona
κλ.	bone	bona	bonum	boni	bonae	bona
ἀφ.	bono	bona	bono.	bonis	bonis	bonis.

Ἑρικός.

Πληθυντικός.

ὄν. piger	pigra	pigrum	pigri	pigrae	pigra
γεν. pigri	pigrae	pigri	pigrorum	pigrarum	pigrorum
δοτ. pigro	pigrae	pigro	pigris	pigris	pigris
αἰτ. pigrum	pigram	pigrum	pigros	pigras	pigra
κλ. piger	pigra	pigrum	pigri	pigrae	pigra
ἀφ. pigro	pigra	pigro	pigris	pigris	pigris.

§. 64. Τῶν εἰς *er* ἐπιθέτων φυλάττουσι τὸ *e* 1.) τὰ *asper* (συγκόπτεται ἐνίοτε παρὰ ποιηταῖς) τραχύς, *lacer* λακερός, *liber* ἐλεύθερος, *miser* ἄθλιος, *prosper* εὐτυχής, *tener* τρυφερός, *alter* ἕτερος. 2) τὰ σύνθετα εἰς *fer* καὶ *ger* (ἐκ τῶν *fero* καὶ *gero*). οἷον *lucifer* φωσφόρος, *frugifer* καρποφόρος, *armiger* ὅπλοφόρος, *corniger* κερατοφόρος, *laniger* ἐριοφόρος (ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ *vaser* πανούργος, *niger* μέλας, *aeger* ἄρρωστος, *piger*, *integer* ἀκέραιος). Τὸ *dexter* δεξιὸς ἔχει *dextera* καὶ *dextra*, *dexterum* καὶ *dextrum*, γεν. *dexteri* καὶ *dextri* κτλ.

§ 65. Τὰ ἐπόμενα ἐπίθετα καὶ ἀρτωνυμῖαι ἔχουσιν ἀνωμάλως κατὰ τὰ τρία γένη τὴν γενικὴν εἰς *ius* (ἀντὶ *i*, *ae*, *i*) καὶ τὴν δοτικὴν εἰς *i* (ἀντὶ *o*, *ae*, *o*), κατὰ δὲ τᾶλλα κλίνονται ὁμαλῶς (*). *unus*, *a*, *um* εἷς, *ullus*, *a*, *um* τίς, *nullus*, *a*, *um* οὐδεὶς, *solus*, *a*, *um* μόνος, *totus*, *a*, *um* ὅλος, *alius*, *a*, *ud* ἄλλος, *alter*, *a*, *um* ἕτερος, *uter*, *utra*, *utrum* πότερος, *neuter*, *tra*, *trum* οὐδέτερος.

Σημ. Ὡσαύτως καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ *uter*, ὅτε τοῦτο μὲν κλίνεται, τὸ δὲ *que*, *nam*, *vis*, *libet*, *cunque* μένουσιν ἄκλιτα· οἷον *uterque*, *utrāque*, *utrumque*, γεν. *utriusque*, δοτ. *utrique*, *utervis*, *uterlibet*, *utricunque* ὁποτεροσούν. Τοῦ δὲ *alterūter* ὁπότερος, ἐκ τοῦ *alter* καὶ *uter*, ἡ κλίνεται μόνον τὸ *uter* ἢ ἀμφοτέρω, καὶ οὗτος ὁ σχηματισμὸς εἶναι ὁ ἥτερον εὐχρηστος.

§ 66. Β'. Ἐπίθετα τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι τὰ 13 τρισητάληκτα εἰς *er*, *is*, *e* (§ 62, Α', 3) καὶ πάντα τὰ δικατάληκτα καὶ μονοκατάληκτα (§ 62, Β'. καὶ Γ').

(*) *unus*, *ullus*, *nullus*—*solus*, *totus*, *alius*—*uter*, *alter*, *neuter*.

ἀ. Ἑνικ. ὄν.	acer acris acre	Πληθ.	acres	acres	acria
γεν.	acris		acrium		
δοτ.	acri		acribus		
αἰτ.	acrem		acres	acres	acria
κλ.	acer acris acre		acres	acres	acria
ἀφ.	acri		acribus		

β'. Ἑνικ. ὄν.	brevis οὐδ. breve	Πληθ.	breves	οὐδ. brevīa
γεν.	brevīs		brevium	
δοτ.	brevi		brevibus	
αἰτ.	brevem breve		breves	brevīa
κλ.	brevīs breve		breves	brevīa
ἀφ.	brevi		brevibus.	

Ἑνικ. ὄν.	maior οὐδ. maius	Πληθ.	maiores	οὐδ. maiora
γεν.	maioris		maiorum	
δοτ.	maiori		maioribus	
αἰτ.	maiorem maius		maiores	maiora
κλ.	maior maius		maiores	maiora
ἀφ.	maiore καὶ maiori		maioribus	

γ'. Ἑνικ. ὄν.	felix οὐδ. felix	Πληθ.	felices	felicia
γεν.	felīcis		felicium	
δοτ.	felici		felicibus	
αἰτ.	felicem felix		felices	felicia
κλ.	felix felix		felices	felicia
ἀφ.	felici καὶ felice		felicibus.	

Ἐπίθετα πρὸς ἄσκησιν.

divinus θεϊός†	tutus ἀσφαλής	gratus εὐχάριστος
humanus ἀνθρώπινος	altus ὑψηλός	ingratus ἀχάριστος
amicus φίλος	latus πλατὺς	iustus δίκαιος
inimicus ἐχθρὸς	longus μακρὸς	caecus τυφλός
densus πυκνός	iucundus εὐχάριστος	carus προσφιλής
durus σκληρὸς	laetus περιχαρής	clarus ἐπιφανής
firmus στερεός	rotundus στρογγύλος	certus βέβαιος

incertus ἀβέβαιος	^{σacerdos} sacer ἱερός	varius διάφορος 4
rusticus ἀγροτικός	pulcher ὠραῖος ^{χρῆμα}	contrarius ἐναντίος
rarus σπάνιος	taeter λυγρός, ὀλεθριός	οἰvilis πολιτικός
doctus πεπαιδευμένος	ruber ἐρυθρός	docilis εὐδίδακτος
frigidus ψυχρός	aegrotus νοσερός	fortis ἰσχυρός
humidus ὑγρός	amoenus τερπνός	gravis βαρὺς
validus ἰσχυρός	purus καθαρός	hostis ἐχθρός
sordidus ῥυπαρός	molestus ὀχληρός	illustris σαφής
palidus ὠχρός	acutus ὀξύς	nobilis] εὐγενής X7
splendidus λαμπρός	opacus σύσκιος	amabilis ἀξιαγάπητος
timidus δειλός X8	obscurus σκοτεινός	turpis αἰσχρός
refertus πλήρης	aptus ἀρμόδιος	tristis περίλυπος 3
ferus ἄγριος	sanctus ἅγιος	salutaris σωτήριος
verus ἀληθής	benignus πρᾶος	suavis ἡδὺς
notus γνωστός	peritus ἔμπειρος	dulcis γλυκὺς X6
ignotus ἄγνωστος	honestus ἔντιμος	fragilis εὐθραυστος
planus ὀμαλός	sanus ὑγιής	mortalis θνητός X5
plenus πλήρης	sempiternus αἰώνιος	immortalis ἀθάνατος
laboriosus ἐπίπονος	amarus πικρός	fidelis πιστός 7
umbrosus πολὺσκιος	foedus βδελυρός	vilis εὐωνος
gloriosus ἔνδοξος	ferrēus σιδηροῦς	mollis μαλακός
pretiosus πολύτιμος	argenteus ἀργυροῦς	iners νωθρός
generosus γενναῖος	ligneus ξύλινος	diligens ἀκριβής
attentus προσεκτικός	aureus χρυσοῦς	prudens φρόνιμος
sedūlus ἐπιμελής	vitulinus μόσχειος	recens νέος ^{νομῆς}
sevērus αὐστηρὸς	suillus χοίρειος	ingens ὑπερμεγέθης
superbus ὑπερήφανος	bubulinus βόειος	vehemens σφοδρὸς, ὀξύς 7
festus ἐορτάσιμος	industrius φιλόπονος	demens παράφρων
lacidus φωτεινός	eximius ἐξαίρετος	mendax ψευδής X7
vanus μάταιος	vacuus κενός	edax ἀδηφάγος
calidus θερμός	semideus ἡμίθνητος	atrox σκληρός
impiger ἄοκνος	medius μέσος	fallax ἀπατηλός
integer ἀκέραιος 7	antiquus ἀρχαῖος	rapax ἀρπακτικός
glaber ἄτριξ	impius ἀσεβής	infelix ἀτυχής. X2

minor ἐλάτων X3
 4X χαλκίονος εὐσηνικόν

Παρατηρήσεις περὶ τῶν ἐπιθέτων τῆς γ'. κλίσεως.

§ 67. Πάντα τὰ ἐπίθετα τῆς γ'. κλίσεως σχηματίζουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς *i*, τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εἰς *um* καὶ τὰς τρεῖς ὁμοίας πτώσεις τοῦ πληθ. οὐδετέρου εἰς *ia*· οἷον *brevis*, *brevi*, *brevium*, *brevia*. Ἐξαιρέσεις

1. Τὰ συγκριτικὰ ἔχουσι τὴν ἀφαιρ. τοῦ ἐνικοῦ εἰς *e* καὶ *i* (*), τὴν γεν. πληθυντικὴν εἰς *um* καὶ τὰς τρεῖς ὁμοίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ οὐδετέρου εἰς *a*· ἀλλὰ τὸ *plus* ἔχει *plura*, *plurium*, καὶ *complures*, ὄν. *complura*, γεν. *complurium*.

2. Τὰ μονοκατάληκτα ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς *e* καὶ *i*· οἷον *felix*, *felice* καὶ *felici* (**).

§. 68. Ἐξαιρέσεις ἐκ τῶν μονοκατάληκτων.

Α'. Τὰ *par* (***) ἴσος, *memor*, *immemor* ἔχουσι τὴν ἀφαιρ. μόνον εἰς *i*·

Β'. Τὰ ἐπόμενα ἔχουσιν τὴν μὲν ἀφαιρ. μόνον εἰς *e*, καὶ τὴν γεν. πληθυντικὴν εἰς *um*· οἷον *ales*, ἴτις περρωτός, *caelebs*, ἴβις ἄγαμος, *compos*, *impos*, *deses*, ἴδις ἀργός, *pauper*, *puber* (*pubes*), *impubes* ἀνηβός, *princeps* ἡγεμών, *sospes*, *senex*, *senis* γέρων καὶ *superstes*, ἴτις ἐπιζῶν.

Γ'. Τὴν γενικὴν πληθ. εἰς *um* ἔχουσι καὶ τὰ *celer* ταχύς, *cicur* ἡμέρος, *memor*, *immemor*, *particeps*, *supplex* ἱκέτης, καὶ τὰ εἰς *sex* (ἐκ τοῦ *facio*) καὶ πάντα τὰ σύνθετα ἐξ οὐσιαστικῶν, ἐχόντων τὴν γενικὴν εἰς *um*· οἷον *artifex*, *anceps* δικέφαλος, (ἐκ τοῦ *caput* κεφαλῇ), *versicolor* (ἐκ τοῦ *color* χρῶμα), *degener* (ἐκ τοῦ *genus*), *quadrupes* τετράπους (ἐκ τοῦ *pes* ποῦς), *inops* ἄπορος, (*ops*), *bicorpor* δισώματος, (*corpus*).

Σημ. α) Αἱ εἰς *ans* καὶ *ens* μετοχαί, ὡς ἐπίθετα μὲν ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς *i*, ὡς οὐσιαστικὰ ὅμως καὶ μετοχαί, καὶ μάλιστα, ὅταν εἶναι ἀφαιρετικαὶ ἀπόλυτοι, μόνον εἰς *e*, (παρὰ ποιηταῖς καὶ μεταγενεστέροις τὴν γεν. πληθ. εἰς *um*)· οἷον *in homine sapiente*—*sapienti viro*—*Tarquinio regnante*. Τὸ δὲ *absens* ἔχει μόνον εἰς *e*· τὸ *praesens* μετὰ οὐσιαστικοῦ πράγματος μὲν ἔχει *i*, προσώπου δὲ *e*· οἷον *in praesenti tempore*—*me praesente*.

Σημ. β'. Μονοκατάληκτά τινα ἐπίθετα ἐν χρήσει μὲν ὡς οὐσιαστικὰ ἔχουσι τὴν ἀφαιρ. εἰς *e*, ὡς ἐπίθετα δὲ εἰς *i*· οἷον *vigil* ὁ φύλαξ, ἀφ. *vigile*, *vigil* ἄγρυπνος, ἀφ. *vigili*, γεν. δὲ *vigilum*, *artifex* τεχνίτης, καὶ (ὡς ἐπίθ.) ἔντεχνος, *victrix* νικήτρια, καὶ (ὡς ἐπίθ.) νικηφόρος.

(*) Ὁ *Kixerōn* καὶ *Alēios* ἔχουσι μᾶλλον *e*, οἱ δὲ μεταγενέστεροι μᾶλλον *i*.

(**) Τὸ *vetus* καὶ *dives* ἔχουσιν ἀφ. εἰς *e*, σπανίως εἰς *i*, γεν. πληθ. εἰς *um*.

(***) Τὰ ἐκ τοῦ *par* σύνθετα *compar*, *impar* καὶ *dispar* ἔχουσιν *e* καὶ *i*.

Ἀνωμαλία ἐπιθέτων.

§. 69. Α'. Ἑλλειπῇ (defectiva)

1) Ἑλλειπῇ κατὰ πτώσεις (def. casibus). ἔλλειπει ἡ ἐνικὴ ὀνομαστική τοῦ seminēis (seminex) ἡμιθανῆς καὶ ἡ ἐνικὴ ὀνομ. τοῦ ἄρσ. τῶν ludiera, ludierum παιγνιώδης (ludicrus), cetera, ceterum ἕτερος (ceterus ἢ ceter).

2) Ἑλλειπῇ κατ' ἀριθμὸν (def. numero). πληθυντικὰ μόνον εἶναι τὰ pauci ὀλίγοι, plerique, pleraeque, pleraque πλείστοι.

Σημ. Ὁ Σαλλούστιος ἔχει pleraque iuventus, nobilitas τὸ πλείστον τῆς νεότητος, τῶν εὐγενῶν, plerumque exercitum (αἰτ.) πλείστον στρατὸν καὶ plerumque (οὐδέτ.) πλείστον μέρος· τοῦτου λείπει καὶ ἡ γεν. πληθ. ἀναπληρουμένη διὰ τῆς τοῦ plurimi οἶον plurimorum, arum, orum.

§. 70. Β'. Ἀκλιτα (indeclinabilia) εἶναι τὰ nequam οὐτ' δανός, frugī φώφρων (ὡς δοτ. τοῦ frux), καὶ τὰ praesto ἕτοιμος, necesse ἀναγκαῖον, opus χρεῖα (μόνον ἐν συγτάξει μετὰ τοῦ esse).

§. 71. Γ'. Πλεονάζοντα (abundantia) εἶναι τὰ·

α) εἰς us, a, um	καὶ is, e.
exanimus, a, um	exanimis, e ἄψυχος
semianimus, a, um	semianimis, e ἡμιθανῆς
unanimus, a, um	unanimis, e (σπαν.) ὁμόφρων
hilarus, a, um	hilaris, e (συνηθέστερον) ἱλαρὸς
imbecillus a, um	imbecilis, e (σπαν.) ἀσθενής
imberbus, a, um	imberbis, e ἀγένειος
inermis, a, um (σπαν.)	inermis, e ἄοπλος
aeclivus, a, um	aeclivis, e ἀνάντης
declivus, a, um	σπανιώτερον declivis, e κατάντης
proclivus, a, um	ἀντὶ proclivis, e ἐπιρρεπής.

β') εἰς ens καὶ συνηθέστερον εἰς entus, a, um.

opulens	opulentus, a, um εὐπορος, πλούσιος
violens	violentus, a, um βίαιος.

§. 72. Τοῦ dives, γεν. divitis εὖρηται καὶ ἄλλος τύπος δικατάληκτος, dis (σπάνιον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ) (ἄρσ. θηλ.) οὐδ. dis, γεν. ditis, αἰτ. ditem, ἄφ. dite, κτλ. ἀντὶ δὲ τοῦ οὐδ. πληθ. divitia εἶναι ditia, ditium.

Σημ. Τὰ οὐσιαστικά ultrix τιμωρὸς καὶ victrix νικητρία, ἐπιθετικῶς ἐκλαμβάνομενα, ἔχουσι καὶ οὐδέτερον οἶον arma (tela) victricia ὅπλα (βέλη) νικηφόρα.

Σύγκρισις τῶν ἐπιθέτων.

Α'. Βαθμοὶ συγκρίσεως (gradus comparationis).

§ 73. Βαθμοὶ συγκρίσεως εἶναι τρεῖς θετικὸς (gr. positivus), συγκριτικὸς (gr. comparativus) καὶ ὑπερθετικὸς (gr. superlativus).

§ 74. Συνηθεστέρα κατάληξις τοῦ μὲν συγκριτικοῦ εἶναι ἴορ (ἄρσ. καὶ θηλ.), ἴος (οὐδ.), τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ issīmus (ἄρσ.), issīma (θηλ.), issīmum (οὐδ.), αἵτινες ἐπισυνάπτονται ἀμέσως εἰς τοῦ θετικοῦ τὴν ῥίζαν (ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς), ἥτις εὐρίσκεται, ἔαν ἀπὸ τῆς γενικῆς ἀφαιρεθῇ ἡ πτωτικὴ κατάληξις, οὕτω·

audax	τολμηρὸς	audac-ior,	ius	audac-issimus,	a, um
probus	ἀγαθὸς	prob-ior,	ius	prob-issimus,	a, um
prudens	συνετὸς	prudēt-ior,	ius	prudēt-issimus,	a, um
utilis	ὠφέλιμος	util-ior,	ius	util-issimus,	a, um

Σημ. Τὸ sinister, γεν. sinistri ἔχει συγκ. sinisterior, ὑπερθ. sinistimus, καὶ τὸ dexter, συγκρ. μόνον dexterior καὶ ὑπερθ. dextimus.

§ 75. Ἐξαιρέσεις.

α.) Πάντα τὰ εἰς er ἐπίθετα σχηματίζουνσι τὸν μὲν συγκριτικὸν κανονικῶς, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν, ἐπισυναπτομένης τῆς καταλήξεως rīmus, a, um ἀμέσως εἰς τὴν ἀμετάβλητον ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσ. er· οἶον pulcher ὠραῖος, pulchr-ior, pulcher-rimus· miser ἄθλιος, miser-ior, miser-rimus· celer ταχύς, celer-ior, celer-rimus.

Σημ. Τὸ maturus ὄριμος, maturissimus καὶ maturrimus.

β.) Τὰ ἐπίθετα facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὁμοῖος, dissimilis ἀνόμοιος, gracilis ἰσχνὸς καὶ humilis ταπεινός, σχηματίζουνσι τὸν μὲν συγκριτικὸν κανονικῶς, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν, προσλαμβάνοντα εἰς τὴν ῥίζαν τὴν κατάληξιν līmus, a, um· οἶον facil-ior, facil-līmus κτλ. Τὸ δὲ imbecillis (ἢ imbecillus) ἔχει ὑπερθετικὸν imbecillimus καὶ imbecillissimus.

γ.) Τὰ εἰς dicus, ficus, volus σύνθετα ἐπίθετα (ἐκ τοῦ dico, facio, volo) σχηματίζουνσιν ἐξ ἀρχαίου τινὸς τύπου εἰς ens τὸν μὲν συγκριτικὸν εἰς entior, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν εἰς entissimus· οἶον maledicus κακολόγος, maledicentior, maledicentissimus· οὕτω καὶ maleficus κακοποιός, beneficus εὐεργέτης, magnificus μεγαλοπρεπής, munificus μεγαλόδωρος, benevolus εὐμενής, malevolus δυσμενής, οὕτω καὶ τὰ egenus ἐνδεής, provīdus προνοητικός.

Β'. Ἀνώμαλος καὶ ἑλλλιπῆς σύγκρισις.

§ 76. α. Παραθετικά ἐκ διαφόρου ῥίζης.

bonus ἀγαθός, καλός	melior, ius	optĭmus, a, um
malus κακός	peior, ius	pessĭmus, a, um
magnus μέγας	maior, ius	maxĭmus, a, um
multus πολὺς	plus (οὐδ.)	plurĭmus, a, um
parvus μικρός	minor, minus	minĭmus, a, um

Σημ. Τὸ plus εἶναι πάντοτε οὐδέτερον, οὗ γεν. pluris (ὡς γενικὴ τῆς τιμῆς), ἡ δὲ δοτ. καὶ ἀφ. τοῦ ἐνικοῦ λείπει, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ plures (ἀρσ. καὶ θηλ.), plura (οὐδ.), γεν. plurium, pluribus.

β'. Παραθετικά ἐξ ἀκλίτων.

nequam (ἄκλ.) οὐτίδανός	nequior, ius	nequissĭmus, a, um
frugi (ἄκλ.) σώφρων	frugalior, ius	frugalissĭmus, a, um

§ 77. Ἑλλλιπῆ (defectiva).

α. Παραθετικά ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ προθέσεων.

citra ἐντὸς	citerior ἐγγύτερος	citĭmus
intra ἔνδον	interior ἐνδότερος	intĭmus
prope πλησίον	propior πλησιέστερος	proxĭmus
prae πρὸ	prior πρότερος	primus
ultra πέραν	ulterior πορρώτερος	ultĭmus

β'. Παραθετικά ἀρεῦ εὐχρήστου θετικοῦ.

(deter ἢ de) κατὰ	deterior χείρων	detrĭmus
(ocys ὠκύς ἑλλ.)	ocior ὠκίων	ocissĭmus
(potis) δυνατός	potior κρείσσων	potissĭmus

γ'. "Αρεῦ συγκριτικοῦ, ἀλλὰ μετὰ ὑπερθετικοῦ κανονικῶς τὰ· diversus ἐναντίος, falsus ψευδής, inclĭtus ἑνδοξος, invĭtus ἄκων, novus νέος, sacer ἱερός· ἀλλὰ τὸ nuperus νεαρός καὶ vetus παλαιός, nuper-rĭmus, veter-rĭmus (συγ. vetustior, ἐκ τοῦ vetustus).

δ'. "Αρεῦ ὑπερθετικοῦ τὸ οὐσιαστικόν senex (*) ὁ γέρων, οὗ

(*) Τὸ iuvenis νέος καὶ senex γηραιὸς μόνον παρὰ ποιηταῖς ἀπαντῶσιν ὡς ἐπίθετα, τὸ δὲ iunior καὶ senior γεραίτερος καὶ παρὰ κριζοῖς.

συγκρ. senior ὁ γεραίτερος, ἔτι δὲ τὸ adolescens καὶ iuvenis ὁ νεανίας, adolescentior καὶ iunior (ἐκ τοῦ iuvenior).

§ 78. Τὰ εἰς us ἐπίθετα, φωνήεντος ἡγουμένου, σχηματίζουσι περιφραστικῶς πρὸς ἀποφυγὴν κακοφωνίας, τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis μᾶλλον, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime μάλιστα· οἷον idoneus ἀρμόδιος, magis idoneus, maxime idoneus. Ὡσαύτως καὶ τὰ arduus ἀνάντης, noxius ἐπιβλαβής, dubius ἀμβολος, ingenuus εὐγενής, necessarius ἀναγκαῖος, pius εὐσεβής καὶ ἄλ. ἐξαιροῦνται σχηματιζόμενα κανονικῶς τὰ assiduus διήνεκής, strenuus δραστήριος, exiguus ἀκαριαῖος καὶ τὰ εἰς quus, μὴ θεωρουμένου τοῦ u ἐν τῷ qu ὡς φωνήεντος· οἷον antiquus ἀρχαῖος, aequus ὁμαλός.

Σημ. Πρὸς ἐπίτασιν τῶν βαθμῶν τῆς συγκρίσεως καὶ ἐν τῇ λατινικῇ προτίθενται μόριά τινα ἢ ἐπίθετα ποσότητος κατ' ἀφαιρετικὴν, (ἐν τῇ ἑλληνικῇ κατὰ δοτ. ἢ αἰτ.) τῶν μὲν θετικῶν τὰ valde σφόδρα, imprimis ἐν τοῖς μάλιστα, τῶν δὲ συγκριτικῶν τὰ etiam ἔτι (vel καί, multo πολλῷ, aliquanto τι, πῶς) facilius=ἔτι εὐκολώτερον, τῶν δὲ ὑπερθετικῶν τὰ longe μακρῷ (quam ὅσον, ὥς, vel ὥς οἶόντε, καί) facillimus πάνυ εὐκολώτατος.

§. 79. Πολλὰ ἐπίθετα δὲν ἐπιδέχονται βαθμοὺς συγκρίσεως, τὸ μὲν τῆς σημασίας ἕνεκα, τὸ δὲ τοῦ τύπου αὐτῶν πρὸς ἀποφυγὴν κακοφωνίας· ταῦτα εἶναι

α'. Τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα ὕλην, καταγωγὴν, χρονικὴν ἢ τοπικὴν σχέσιν· οἷον ferreus σιδηρεὺς, paternus πατρικός, hesternus χθεςινός, hodiernus σημερινός, crastinus ὁ αὔριον, aestivus, hibernus, vivus ζωντανός, sospes ἔτι δὲ δὲ τὰ ὑποκοριστικά· οἷον parvulus πάνυ μικρός, vetulus πάνυ γέρων.

β'. Τὰ σύνθετα ἐκ τῶν προθέσεων per, prae· οἷον percommodus λίαν κατάλληλος, praegelidus λίαν ψυχρός, praedives ὑπέρπλουτος, πλὴν τοῦ praeclarus ὑπέρλαμπρος, (συγ. praeclarior, ὑπερ. praeclarissimus).

γ'. Πολλὰ σύνθετα ἐξ οὐσιαστικῶν ἢ ῥημάτων· οἷον particeps μέτοχος, pestifer φθοροποιός, degener ἀναξιος, inops ἄπορος, praeceps προπετής, πλὴν τῶν συνθέτων ἀπὸ τοῦ ars, mens καὶ cor· οἷον iners ἄτεχνος, solers, demens ἄφρων, co:corς ὁμόφρων, discors ἀδιάφορος.

δ'. Πολλὰ ἐπίθετα εἰς ūnus, ūdus, ūnus, īnus, īvus, ōnus, ūlus, ālis, īlis καὶ āris καὶ μετὰ τῆς καταλήξεως alus ἢ ius ἐξ οὐσιαστικῶν· οἷον civicus, modicus μέτριος, rapidus ἀρπακτικός, legitimus νόμιμος, diuti-

nus πολυχρόνιος, matutinus ἑωθινός, furtivus κλοπαῖος, canorus ψδίκος, sedulus φιλόπονος, hostilis πολέμιος, singularis μόνος, consularis ὑπατιζός, barbatus γενειῶν, dentatus ὀδοντωτός, auritus ὠτώεις.

ἐ. Ἄνευ φανεράς αἰτίας τὰ albus λευκός, almus τρόφιμος, cadūcus εὐπτωτος, calvus φαλακρός, canus πολιός, cūctur ἡμερος, curvus κυρτός, ferus ἄγριος, gnarus εἰδήμων, merus ἄμικτος, mediocris μέτριος, memor μνήμων, mirus θαυμαστός, trux ἄγριωπός, par ἴσος, impar περιττός, lassus καὶ fessus κατάπονος, vagus πλανώμενος καὶ ἄλ.

§ 80. Πλεονάζοντα μετὰ διπλοῦ ὑπερθετικοῦ εἶναι τά·

exter ἢ exterus ὁ ἔξω	exterior ἐξώτερος	extrēmus (σπαν.) extīmus ἔσχατος
infer ἢ inferus ὁ κάτω	inferior κατώτερος	infīmus καὶ īmus κατώτατος
poster ἢ posterus ὕστερος	posterior ὕστερος	postrēmus ὕστατος postūmus ὀψίγονος
super ἢ superus ἄνω	superior ἀνώτερος	suprēmus ἢ summus ἀνώτατος, ἔσχατος.

Σημ. α'. Τῶν θετικῶν τούτων ἐπιθέτων εὐρηνται μόνον πτώσεις τινές καὶ γένη· exteri ἐξωτερικοί, ξένοι, nationes exterae τὰ ἄλλοδαπὰ ἔθνη—inferum mare ἡ τυρρηνικὴ θάλασσα, inferi οἱ ἐν ᾗδου, loca infera τὰ κάτω—posterum diem, postera nocte τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, νύκτα· posteri οἱ ἐπιγιγνώμενοι· ἔτι δὲ μόνον mare superum τὸ ἀδριατικὸν πέλαγος, superi οἱ οὐράνιοι, supera τὰ ὑπὲρ γῆν.

Σημ. β'. Τὸ dives ἔχει συγκρ. divitior καὶ ὑπερθ. divitissimus, σύνηθες παρὰ Κικέρωνι, καὶ ditior, ditissimus παρὰ μεταγενεστέροις καὶ ποιηταῖς (Καίσαρι, Ὀρατίῳ καὶ ἄλλοις).

Ἀριθμητικά.

§ 81. Τὰ ἀριθμητικά (numeralia) τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι·

1. Ἀπόλυτα	Numeralia cardinalia
2. Τακτικά	Numeralia ordinalia
3. Διαιρετικά	Numeralia distributiva
4. Ἐπιρρήματα	Numeralia adverbia
5. Πολλαπλασιαστικά	Numeralia multiplicativa
6. Ἀναλογικά	Numeralia proportionalia

§ 82 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Α'. Ἀπόλυτα.

Β'. Τακτικά.

Ἀνταποκρίνονται εἰς τὸ quot? πόσοι;

quotus? πόστος;

1 I	unus, una, unum εἷς	prīmus, a, um πρῶτος
2 II	duo, duae, duo δύο	secundus δεύτερος
3 III	tres, tria τρεῖς	tertius τρίτος
4 IV	quattuor τέσσαρες	quartus τέταρτος
5 V	quinque	quintus πλ.
6 VI	sex	sextus
7 VII	septem	septimus
8 VIII	octo	octāvus
9 IX	novem	nōnus
10 X	dēcem	decimus
11 XI	undēcim	undecimus
12 XII	duo'ēcim	duodecim
13 XIII	tredēcim	tertius (a, um) decimus
14 XIV	quattuordēcim	quartus decimus
15 XV	quindēcim	quintus decimus
16 XVI	sedecim	sextus decimus
17 XVII	decem et septem	septimus decimus
18 XVIII	duodeviginti	duodevicesimus
19 XIX	undeviginti	undevicesimus
20 XX	viginti	vic(es)imus
30 XXX]	triginta	tricesimus
40 XL	quadraginta	quadragessimus
50 L	quingaginta	quingagesimus
60 LX	sexaginta	sexagesimus
70 LXX	septuaginta	septuagesimus
80 LXXX	octoginta	octogesimus
90 XC	nonaginta	nonagesimus
100 C	centum	centesimus
200 CC	ducenti, ae, a	ducentesimus
300 CCC	trecenti, ae, a	trecentesimus
400 CCCC	quadringenti ae, a	quadringentesimus
500 D ἢ ID	quingenti ae, a	quingentesimus
600 DC	sexcenti, ae, a	sexcentesimus
700 DCC	septingenti, ae, a	septingentesimus
800 DCCC	octingenti, ae, a	octingentesimus
900 DCCCC	nongenti, ae, a	nongentesimus
1000 M ἢ CIO	mille	millesimus
2000 MM ἢ IIM	duo milia	bis millesimus
10000 CCIOO	decem milia	decies millesimus
50000 ICIOO	quingenta milia	quingenties millesimus
100000 CCCCIOOOC	decies centum milia	decies centies millesimus.

Ε'. Πολλαπλασιαστικά εἶναι ἐν χρήσει ταῦτα μόνον: simplex ἀπλοῦς, duplex διπλοῦς, triplex τριπλοῦς, quadruplex τετραπλοῦς, quincuplex πενταπλοῦς, septemplex ἑπταπλοῦς, decemplex δεκαπλοῦς, centuplex 100πλασίων.

NUMERALIA.

Γ'. Διαίρετικά.

quoteni? κατὰ πόσους;
 singŭli, ae, a ἀνὰ εἷς
 bīni, ae, a ἀνὰ δύο
 terni (trini) ἀνὰ τρεῖς
 quaterni ἀνὰ τέσσαρες
 quīni
 sēni
 septēni
 octōni
 novēni
 dēni
 undēni
 duodēni
 terni deni
 quaterni deni
 quini deni
 seni deni
 septēni deni
 duodevicēni
 nndevicēni
 vicēni
 tricēni
 quadragēni
 quinquagēni
 sexagēni
 septuagēni
 octogēni
 nonagēni
 centēni
 ducēni
 trecēni
 quadringēni
 quingēni
 sexcēni
 septingēni
 octingēni
 nongēni
 singula milia (σπ. milleni)
 bina milia
 dena milia
 quingentis centies milia
 decies centena milia

Δ'. Ἐπιρρήματα ἀριθμητικά.

quoties? ποσάκις:
 sēmē! ἅπαξ
 bīs δις
 ter τρις
 quāter τετράκις
 quinquēs
 sexīs
 septīs
 octīs
 novīs
 decīs
 undeciēs
 duodeciēs
 terdecies
 quaterdecies
 quindecies
 sedecies
 septiesdecies
 duodevicies
 undevicies
 vicies
 tricies
 quadrages
 quinquages
 sexages
 septuages
 octogies
 nonages
 centies
 ducenties
 trecenties
 quadringenties
 quingenties
 sexcenties
 septingenties
 octingenties
 nongenties
 millies
 bis millies
 decies millies
 quingentis millies
 millies millies.

Σημ. α. Τὰ ἀπόλυτα ἀπὸ τοῦ 30—90 λήγουσιν εἰς ginta καὶ πρὸ τοῦτου παρεντίθεται α πλὴν τοῦ triginta καὶ octoginta. Ἀπὸ δὲ τοῦ 400 καὶ ἐξ ἧς λήγουσιν εἰς centi μὲν ταῦτα ducenti, trecenti, sexcenti, εἰς genti δὲ τὰλλα καὶ πρὸ τοῦτου παρεντίθεται in, πλὴν τοῦ nongenti.

Σημ. β. Τὰ τακτικά γίνονται ἐκ τῶν ἀπολύτων τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ 30—90 μεταβολῇ τῆς καταλήξεως ginta εἰς gesimus, μόνον τὸ triginta ἐγένετο tricesimus, ἀπὸ δὲ τοῦ 400 καὶ ἐξῆς γίνονται μεταβολῇ τοῦ centi εἰς centesimus καὶ τοῦ genti εἰς gentesimus.

Σημ. γ. Τὰ διαίρετικά γίνονται ἐκ τῶν τακτικῶν μεταβολῇ τῆς καταλήξεως esimus καὶ entesimus εἰς ēni. Σημ. δ. Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα πλὴν τῶν τεσσάρων πρώτων πάντα λήγουσιν εἰς ies καὶ γίνονται ἐκ τῶν ἀπολύτων μεταβολῇ τοῦ ginta εἰς gies, πλὴν τοῦ vicies καὶ tricies, τοῦ δὲ genti εἰς genties καὶ centies.

Ε'. Ἀναλογικά εἶναι ἐν χρήσει ταῦτα μόνον simplus ἀπλοῦς, duplus διπλάσιος, triplus τριπλάσιος, quadrūplus τετραπλάσιος, octūplus ὀκταπλάσιος.

Σημ. α. Οἱ Λατῖνοι πρὸς δῆλωσιν τῶν ἀριθμῶν μετεχειρίζοντο γεωμετρικά τινα σχήματα (I X V L □), λαβόντα ὕστερον μορφὴν γραμμάτων. I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, D(IC)=500, CIO(M)=1000. Ἐκ τούτων γράφονται οἱ ἄλλοι ἀριθμοὶ κατὰ τὸν ἐπόμενον κανόνα· μικρότερος ἀριθμὸς προτιθέμενος μεγαλειτέρου ἀφαιρεῖται, ἐπιτασσόμενος δὲ προστίθεται· οἷον IV=4, VI=6, IX=9, XI=11, XL=40, LX=60, XCIX=99.

Σημ. β'. Εἰς τὸ IC=500 πᾶν ἐπιτασσόμενον C ἀπαστραμμένον δεκαπλασιάζει τοῦτο, (ὥς τὸ Ἀραβικὸν 0) οἷον IC=5000, ICIC=50000. Ὁ ἀριθμὸς διπλασιάζεται, ὅταν ἐκ τῶν ἀριστερῶν τῆς γραμμῆς τεθῶσι τόσα C, ὅσα καὶ ἐκ τῶν δεξιῶν ταύτης. οἷον IC=500 καὶ CIO=1000, ICIC=5000 καὶ CCIC=10000.

Σημ. γ'. Εἰς τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ μέχρι τοῦ 20 ὁ μικρότερος ἔπεται μετὰ τοῦ et=καί, ἢ προηγείται ἄνευ τοῦ et ἐν μιᾷ λέξει. Ἀπὸ δὲ τοῦ 20—100 ὁ μικρότερος προτάσσεται συνδεόμενος διὰ τοῦ et ἢ ἐπιτάσσεται ἄνευ τοῦ et· οἷον unus et viginti ἢ viginti unus. Ἀπὸ δὲ τοῦ 100 καὶ ἐξῆς τίθεται καὶ παραλείπεται ὁ et, τοῦ μικροτέρου ἐπιτασσομένου πάντοτε· οἷον centum viginti ἢ centum et viginti.

Σημ. δ'. Εἰς τὰ τακτικὰ ἀριθμητικὰ ἀπὸ μὲν τοῦ 12—20 ὁ μικρότερος προτάσσεται ἄνευ τοῦ et ἢ ἐπιτάσσεται μετὰ τοῦ et· οἷον tertius decimus ἢ decimus et tertius. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ 20 καὶ ἐξῆς συνδέονται ὥς τὰ ἀπόλυτα (Σημ. α.)· οἷον vicesimus primus ἢ primus et vicesimus. Ἀντὶ τοῦ primus συνηθέστερον τὸ unus· οἷον 21ος unus et vicesimus (οὐχὶ vicesimus unus), ἔνθα τὸ unus κλίνεται. Καὶ ἀντὶ secundus συνηθέστερον alter· οἷον 22ος alter et vicesimus ἢ vicesimus alter (σπανιώτερον duo et vicesimus τοῦ duo μένοντος ἀκλίτου).

Σημ. ε'. Οἱ ἀριθμοὶ 8 καὶ 9 μετὰ δεκάδος ἐκφράζονται συνηθῶς δι' ἀφαιρέσεως, οὕτως ἀντὶ 28 octo et viginti, 29 novem et viginti, λέγεται duodetriginta, undetriginta, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ duodecentum· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν τακτικῶν· οἷον duodetricesimus, undetricesimus· (ἐν τούτοις τὸ duo μένει ἀκλίτον).

Κλίσις τῶν ἀριθμητικῶν.

§ 83. Ἐκ τῶν ἀπολύτων τὰ unus, duo, tres κλίνονται, ἀπὸ δὲ τοῦ quattuor μέχρι τοῦ centum εἶναι ἄκλιτα, ἀπὸ τοῦ ducenti μέχρι τοῦ nongenti κλίνονται πληθυντικῶς, ὥς ἐπίθετα τρικατάληκτα εἰς us.

1) ὄν.	unus	una	unum	ὄρα § 65.
γεν.	unīus			
δοτ.	uni			
αἰτ.	unum	unam	unum	
ἄφ.	uno	una	uno.	

2) ὄν.	duo	duae	duo	3) tres (tres) tria
γεν.	duorum (duum)	duarum duorum	trium	
δοτ.	duobus (§ 22, δ')	duabus duobus	tribus	
αἰτ.	duos (duo)	duas duo	tres (tres) tria	
ἄφ.	duobus	duabus duobus.	tribus.	

Σημ. Ἡ γενικὴ duum εἶναι εὐχρηστος ἐν συνθέσει εἰς τὸ duumvir καὶ μάλιστα ἐν συντάξει μετὰ τοῦ milium· οἷον exercitus duum milium.

3) Κατὰ τὸ duo κλίνεται καὶ τὸ ambo, ambae, ambo ἄμφω· ἀλλ' αἰτ. τοῦ ἄρσ. ambos καὶ ambo, καὶ γεν. μόνον amborum.

4) Τὸ ducenti, ae, a κανονικῶς κατὰ τὴν β'. καὶ ἁ. κλίσιν.

5) Τὸ mille ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἄκλιτον ἐπίθετον (ὄν. mille equites, γεν. mille equitum, δοτ. mille equitibus), ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ κλίνεται κατὰ τὴν γ'. κλίσ. (ὡς τὸ maria) milia, milium, milibus καὶ εὔρηται πάντοτε ὡς οὐσιαστικὸν μετὰ γενικῆς· οἷον tria milia militum (οὐχὶ milites), duo milia captivorum (οὐχὶ captivi), duobus milia equitum.

6) Τὰ τακτικά καὶ διαιρετικά κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα· ἀλλὰ τὰ διαιρετικά εἶναι πληθυντικά μόνον ἔχοντα τὴν γεν. εἰς um· οἷον terni, deni, γεν. ternum, denum (§ 22. δ'. 2).

7) Τὰ πολλαπλασιαστικά εἶναι ἐπίθετα μονοκατάληκτα λήγοντα εἰς plex, γεν. plīcis καὶ κλίνονται κατὰ τὴν γ'. κλίσιν.

8) Τὰ ἀναλογικά εἶναι ἐπίθετα τρικατάληκτα εἰς us, a, um.

§ 84. Χρήσις τῶν ἀριθμητικῶν.

α. Ἡ χρονολογία ἐκφράζεται διὰ τῶν τακτικῶν· οἷον quota hora est? hora quinta audita est.—1872=anno millesimo octingentissimo septuagesimo altero post Christum natum.

β'. Τὰ διαιρετικά εἶναι ἐν χρήσει μετὰ πληθυντικῶν ὀνομάτων, ἐχόντων σημασίαν ἐνικοῦ· οἷον binae litterae, bina castra, trinae catenae. Ἀντὶ δὲ τοῦ singuli εἶναι ἐν χρήσει ὁ πληθ. τοῦ unus· οἷον unae nuptiae εἰς γάμος, unae litterae, una castra (singulae litterae). Ὁ πληθυντικὸς

τοῦ unus τίθεται ἐπιθετικῶς=μόνοι, οἱ αὐτοί· οἶον Uni Ubii legatos miserant-Lacedaemonii unis moribus vivunt, καὶ σπανιώτερον ἀντὶ τοῦ οἱ μὲν· οἶον Uni Lacedaemonii, Aeoles alteri.

γ'. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἐπιρρήματα μετὰ τίνος διαιρετικοῦ ἀριθμητικοῦ δηλοῦσι πολλαπλασιασμόν· οἶον bis bina, quot sunt? bis bina sunt quattuor τ. ἔ. $2 \times 2 = 4$, bis terna sunt sex, septies novena sunt sexaginta tria.

δ'. Παρὰ τῷ sestertius σηστέριος, ὅπερ εἶναι μικρὸν ῥωμαϊκὸν νόμισμα τ. ἔ. $2\frac{1}{2}$ τοῦ ἀσσαρίου (semis-tertius τρίτον ἡμισσάριον) γραφόμενον HS ἢ IIS (προσελθὼν ἐκ συγκοπῆς τοῦ II δύο καὶ semis ἕμισυ), τίθεται ἀριθμητικὸν τακτικὸν ἢ διαιρετικόν. Παρὰ τῷ IIS sestertia, ὅπερ δηλοῖ ἄθροισμα 1000 σηστερτίων τίθεται ἀριθμητικὸν διαιρετικόν· οἶον bina sestertia. Παρὰ δὲ τῷ sestertium (γεν. i), ὅπερ δηλοῖ ἄθροισμα 100000 (centena milia) σηστερτίων τίθεται ἐπὶρρημα ἀριθμητικόν· οἶον decies HS, vicies HS, tricies HS δηλ. 10κισ, 20κισ, 30κισ, σηστέριον τ. ἔ. ἐν (δύο, τρία) ἑκατομύριον σηστέριον (εἶναι δὲ τὸ sestertium ὄνομ. καὶ ὄχι γεν. πληθ.).

III. ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (*)

§ 85. Τὰ εἶδη τῶν ἀντωνυμιῶν εἶναι πέντε·

- | | |
|-----------------|-------------------------|
| 1. Προσωπικαὶ | Pronomina personalia |
| 2. Δεικτικαὶ | Pronomina demonstrativa |
| 3. Ἀναφορικαὶ | Pronomina relativa |
| 4. Ἑρωτηματικαὶ | Pronomina interrogativa |
| 5. Ἀόριστοι | Pronomina indefinita. |

1. Προσωπικαί.

§ 86. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι τρεῖς διὰ τὰ τρία πρόσωπα.

*Er. ὄν.	ego ἐγώ	tu σὺ	λείπει	Πλ. nos	vos	
γεν. mei	tui	sui οὗ		{ nostri καὶ nostrum	{ vestri καὶ vestrum	ὡς ὁ ἐνικός.
δοτ. mihi(mi)(**)	tibi	sibi		nobis	vobis	
αἰτ. me	te	se		nos	vos	
κλ. λείπει	tu	λείπει	λείπει	vos		
ἀφ. me	te	se	nobis	vobis		

(*) Pronomen dicitur, quod pro nomine ponitur. Prisc. XI. 2, 6.

(**) Ἀντὶ mihi παρὰ ποιηταῖς, ἐνίοτε καὶ παρὰ πεζοῖς, εὐρῆται ὁ συννηρημένος τύπος mi (ὡς nil ἐκ τοῦ nihil).

Σημ. α. Εἰς πάσας τὰς πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τῆς γενικῆς πληθυντικῆς καὶ τοῦ tu καὶ sui πρὸς πλείονα ἔμφασιν ἐπισυνάπτεται τὸ met· οἷον egomet ἔγω γε, mihimet, temet, semet. Ἐνίοτε ἐπιτείνεται διὰ τῆς ipse· οἷον egomet ipse, mihimet ipsi, temet ipsum, vobismet ipsis, semet ipsum. Ἡ δὲ tu ἐπιτείνεται διὰ τοῦ te ἢ temet· οἷον tute, tutemet σύγε, tute ipse.—Ἡ αἰτιατ. καὶ ἀφαιρ. διπλασιαζόμεναι γίνονται meme, tete, sese (ἡ sese εἶναι ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ).

Σημ. β. Ἡ γεν. nostrum καὶ vestrum (ἐκ τοῦ nostrorum, vestrorum) εὔρηται ὡς γενικὴ διαιρετικὴ ἀντὶ ex nobis, ex vobis.

Σημ. γ. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι, συνηθέστερον δὲ ἢ τοῦ γ'. προσ., εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὡς ἀντανакλωμένη (pr. reflexivum), ὡς τὸ ἑαυτόν, ἑαυτοὺς τῆς ἑλληνικῆς.

§ 87. Ἀπὸ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν παράγονται αἱ κτητικαὶ (pr. possessiva), κλινόμεναι ὡς τὰ εἰς us καὶ er ἐπίθετα.

α. πρ. meus, mea, meum ἐμὸς—noster, nostra, nostrum ἡμέτερος

β'. πρ. tuus, tua, tuum σὸς—vester, vestra, vestrum ὑμέτερος

γ'. πρ. suus, sua, suum ἐός, σφός.

Σημ. α. Εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρ. τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, μάλιστα δὲ εἰς τὸ suo καὶ sua ἐπισυνάπτεται ἐνίοτε ἡ συλλαβὴ ple(=τοι=ἴδιος), πρὸς δὴλωσιν ἀντιθέσεως· οἷον meopte, tuopte, meapte, tuapte, suapte, meopte consilio τῇ ἰδίᾳ ἑμαυτοῦ συμβουλῇ. Εἰς πάσας δὲ τὰς πτώσεις τοῦ suus καὶ ἡ συλλαβὴ met.—Τὸ meus ἔχει κλητ. mi· mi amice· §. 22. β'.

Σημ. β. Ἐκ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α. καὶ β'. προσ. παράγονται αἱ τὸ γένος σημαίνουσαι ἀντωνυμῖαι (pr. gentilia) κλινόμεναι ὡς ἐπίθετα μονοκατάληκτα· οἷον nostras, γεν. nostrālis ἡμεδαπός, vestras, γεν. vestrālis ὑμεδαπός· πληθ. nostrates, nostratia κτλ. Ὡσαύτως ἐκ τῆς ἐρωτηματικῆς cujus παράγεται cujus? ποδαπός;

2. Δεικτικά.

§ 88. Δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

α. hic, haec, hoc, οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

Ἑρικ. ὄν.	hic	haec	hoc	Πληθ.	hi	hae	haec
γεν.	huius				horum	harum	horum
δοτ.	huic	(μονοσυλλάβως)			his		
αἰτ.	hunc	hanc	hoc		hos	has	haec
ἀφ.	hōc	hāc	hōc		his.		

Σημ. Πρὸς ἐπίτασιν τῆς δσίξεως προσλαμβάνει τὸ δεικτικὸν *ce*· οἶον *hice*, *haecce*, *hocce* οὐτοσί, αὐτή, τουτί· προστιθεμένου δὲ καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ *ne*, τὸ *ce* τρέπεται εἰς *ci*· οἶον *hiccine*, *haeccine*, *hoccine*? οὐτοσί; αὐτή; τουτί;

6'. *ille*, *illa*, *illud* ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

Ἑρικ. ὄν.	<i>ille</i>	<i>illa</i>	<i>illud</i>	Πληθ. <i>illi</i>	<i>illae</i>	<i>illa</i>
γεν.	<i>illius</i>				<i>illorum</i>	<i>illarum</i> <i>illorum</i>
δοτ.	<i>illī</i>				<i>illis</i>	
αἰτ.	<i>illum</i>	<i>illam</i>	<i>illud</i>		<i>illos</i>	<i>illas</i> <i>illa</i>
ἄφ.	<i>illo</i>	<i>illa</i>	<i>illo</i> .		<i>illis</i> .	

γ'. *is, e*, *ista*, *istud* ὁδε, ἡδε, τόδε.

Σημ. Ἀντὶ τῆς *ille* καὶ *iste* εὐρηνται καὶ αἱ ἐκ τούτων καὶ τῆς *hic* σύνθετοι *illie*, *illaec*, *illoc* ἢ *illuc* ἐκεινοσί, καὶ *istic*, *istaec*, *istoc* ἢ *istuc* ὀδί, αἵτινες εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ ὄν. αἰτ. καὶ ἄφ. τοῦ ἐνικοῦ, καὶ ὄν. καὶ αἰτ. πληθ. τοῦ οὐδετέρου κλίνονται ὡς ἡ *hic*.

δ'. *is*, *e*, *id* οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

Ἑρικ. ὄν.	<i>is</i>	<i>eā</i>	<i>id</i>	Πληθ. <i>iī</i> (<i>ei</i>)	<i>eae</i>	<i>eā</i>
γεν.	<i>eiūs</i>				<i>eorum</i>	<i>earum</i> <i>eorum</i>
δοτ.	<i>ei</i>				<i>iis</i> (<i>eis</i>).	
αἰτ.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>		<i>eōs</i>	<i>eās</i> <i>eā</i>
ἄφ.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>		<i>iis</i> (<i>eis</i>).	

Σημ. ε'. Οὕτω κλίνεται καὶ ἡ ἐκ τῆς *is* καὶ τοῦ *dem* σύνθετος, τοῦ *dem* μένοντος ἀκλίτου, *idem* (ἀντὶ *isdem*), *eadem*, *idem* (ἀντὶ *iddem*), τοῦ *m* τρεπομένου πάντοτε εἰς *n*· οἶον *eundem*, *eandem*, *eorundem*, *earundem*. Παρὰ ποιηταῖς καὶ τοῖς ἀρχαιοτέροις πεζοῖς τὸ *iidem* καὶ *iisdem* συνήρειτο εἰς *īdem*, *īsdem*.

Σημ. 6'. Ἡ *is* εἶναι εὐχρηστος καὶ ὡς ἐπαναληπτικὴ (pr. determinativum)=τῇ αὐτός, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς πλαγαῖς πτώσεσι.

ε. *ipse*, *ipsa*, *ipsum* αὐτός, αὐτή, αὐτό.

Ἑν. ὄν.	<i>ipse</i>	<i>ipsa</i>	<i>ipsum</i>	Πληθ. <i>ipsi</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsa</i>
γεν.	<i>ipsius</i>				<i>ipsorum</i>	<i>ipsarum</i> <i>ipsorum</i>
δοτ.	<i>ipsi</i>				<i>ipsis</i>	
αἰτ.	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>		<i>ipsos</i>	<i>ipsas</i> <i>ipsa</i>
ἄφ.	<i>ipso</i>	<i>ipsa</i>	<i>ipso</i>		<i>ipsis</i> .	

3. Ἀναφορικαί.

§ 90. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

ἀ. *qui, quae, quod* ὅς, ἥ, ὅ.

* <i>Erix.</i> ὄν.	<i>qui quae quod</i>	<i>Πληθ.</i>	<i>qui quae quae</i>
γεν. cuius			<i>quorum quarum quorum</i>
δοτ. cui (μονοσυλλάβως)			<i>quibus</i>
αἰτ. quem quam quod			<i>quos quas quae</i>
ἀφ. quō quā quō			<i>quibus.</i>

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀρχαϊκῶς εἶναι *qui*, ἐν χρήσει δὲ 1) ὡς ἐπίρρημα ἐπὶ ἐρωτήσεως·=πῶς· *qui fil?* καὶ 2) μάλιστα μετὰ τῆς προθέσεως *cum* (παρὰ Κικέρωνι)· ὅσον *quicum* ἀντὶ *quocum*, ἐνίοτε καὶ *quacum* (*Birg. Aiv.* 11, 820). ἔτι δὲ καὶ ἄνευ τῆς *cum*, ὡς οὐδέτερον μετὰ ῥημάτων ἐν τισι φράσεσιν· ὅσον *non habeo qui utar* οὐκ ἔχω ὃ, τι χρῆσθαι—*est qui utamur* (Κικ.)—Ἀντὶ δὲ τῆς δοτ. καὶ ἀφ. πληθ. *quibus* εὐρηται ἐνίοτε καὶ ὁ ἀρχαῖος τύπος *quis (queis)*.

6'. *quisquis, (quaequae), quidquid* ὅστις·

Τῆς ἀντωνυμίας ταύτης εὐρηται ὄνομ. *quisquis, quiquid* καὶ ἀφ. *quoquo*, σπάνιοι δὲ εἶναι οἱ τύποι (*quemquem* καὶ *quibus-quibus*).

§ 91. Εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ἐπισυνάπτονται ἀχώριστα τινε μόρια (*cunque, libet, vis*), ἅπερ ἐν τῇ κλίσει μένουσιν ἀμετάβλητα, τῆς ἀντωνυμίας κανονικῶς κλινομένης.

quicunque, quaecunque, (quid) quodcunque ὅστιςοὔν*quilibet, quaelibet, (quid) ἢ quodlibet* ὅστιςοἰδήποτε*quivis, quaevis, quodvis ἢ quidvis* ὅστις.

Σημ. Εἰς τὰς ἀναφορिकास ὑπάγονται καὶ αἱ ἐπόμεναι, καὶ αἱ ἐκ τούτων καὶ τοῦ *cunque* σύνθετοι, κλινομένου μόνον τοῦ πρώτου μέρους, τοῦ *cunque* μένοντος ἀκλίτου.

uter, ultra, utrum ὁπότερος. Σύνθ. *utereunque* ὁποτέρωοὔν*quantus, quanta, quantum* ὅσος, ὁπόσος. Σύνθ. *quantuscunque* ὅσοςοὔν, ὁποσοσοὔν.*qualis, quale* ὅσος, ὁποῖος. Σύνθ. *qualiscunque* οἷοςοἰδήποτε.*quot* (ἄκλιτον) ὅσοι, ὁπόσοι. Σύνθ. *quotcunque, quotquot* ὅσοιοἰδήποτε.

4. Ἑρωτηματικά.

§ 92. Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

ἀ. ἄρσ. quis? qui? θηλ. quae? οὐδ. quid? quod? τίς, τί;

Ἑρχ. ὄν. quis qui quae quid? Ἱλλ. qui quae quae?
 γεν. cuius? quorum quarum quorum?
 δοτ. cui? quibus?
 αἰτ. quem quam quid? quos quas quae?
 ἀφ. quo qua quo? quibus?

Σημ. ἀ. Ἡ quis ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ δὲ quid πάντοτε εἶναι ὡς οὐσιαστικόν· ἡ δὲ quod ὡς ἐπίθετον· ἡ δὲ quis καὶ ὡς ἐπίθετον· quis rex? quis populus?

Σημ. β'. Ἐμφάσεως χάριν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τῆς ἐρωτηματικῆς quis, qui ἐπισυνάπτεται τὸ nam (=οὖν ποτε), μένον ἄκλιτον, quisnam? quinquam? quoenam? λέγεται καὶ numquis? numqui? numquae? numquid? numquod· ἔτι δὲ equis?

β'. uter, utra, utrum? (§. 65). uter oculus? utra manus? ἀλλὰ quis discipulorum?

Σημ. Ἑρωτηματικά εἶναι καὶ αἱ ἐπόμεναι.

cuius, cuius, cuium? τίος;
 qualis (ἄρσ. καὶ θηλ.), quale (οὐδ.) ποῖος; κλίν. κατὰ τὸ brevis (§. 66)
 quotus, quola, quatum? πόσος;
 quantus, quanta, quantum? πηλίκος;
 quantulus, quantula, quantulum πόσος τις;
 quot (ἄκλιτον)? πόσοι, αἱ, α;

} κατὰ τὰ εἰς
 us, a, um
 ἐπίθ. (§ 63).

5. Ἀόριστοι.

§ 93. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

ἀ. quis (qui), quae (qua), quid καὶ quod τίς, τί.

Ἡ quis κλίνεται ὡς ἡ ἀναφορική, μόνον ἡ πληθυντική ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ οὐδετέρου εἶναι quā, quae.

aliquis (aliqui), aliqua, aliquid καὶ aliquod τίς, τί.

Σημ. ἀ. Ἡ aliquis καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν ecquis ἔχουσι τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ θηλυκοῦ καὶ τὰς τρεῖς ὁμοίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ οὐδετέρου εἰς α καὶ οὐχὶ εἰς αε· οἷον aliqua, ecqua?

Σημ. β'. Μετὰ τὰ μόρια si ei, ne μή, nisi ei, num μὼν, καὶ τὰ ἐπιρ-
ρήματα quo, quanto ἀποκόπτεται ἀνεξαίρετως τὸ ali ἐκ τοῦ aliquis· οἶον
si quis, si quos, si cuius ἀντὶ si aliquis κτλ.

quidam, quaedam, quiddam καὶ quoddam τίς, τί.

quispiam, quaequam, quidpiam καὶ quodpiam τίς, τί.

quisquam, quidquam τίς, τί (ἄνευ θηλ. καὶ πληθ.).

quisque, quaeque, quidque καὶ quodque ἕκαστος.

quivis, quaevis, quidvis καὶ quodvis } ὅστις θέλει,

quilibet, quaelibet, quidlibet καὶ quodlibet } ὅστις οὖν.

Σημ. γ'. Οἱ τοῦ ἀρσενικοῦ τύποι εἰς quis καὶ τοῦ οὐδετέρου quid εἶναι
πάντες οὐσιαστικοί, οἱ δὲ εἰς qui καὶ quod πάντες ἐπιθετικοί.

Σημ. δ'. Τῆς unusquisque, unaquaque, unumquodque καὶ unumquid-
que (unus-quisque) εἰς ἕκαστος, κλίνεται ἐκάτερον συνθετικὸν μέρος.

β'. Ἐνταῦθα ὑπάγονται καὶ αἱ ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 65), ἔτι
δὲ ἡ nemo, γεν. nullius, δοτ. nemini, αἵτ. neminem, ἀρ. nullo.

IV PHMA.

§ 94. Α'. Διόθεσις (genus verbi). Διαθέσεις τοῦ ῥήματος
εἶναι τρεῖς ἐνεργητική (genus activum), παθητική (gen. passivum),
ἀποθετική (gen. deponens), ἥτις ἔχει τύπον παθητικὸν καὶ διάθεσιν
ἐνεργητικήν. Τὸ ἐνεργητικὸν δὲ ῥήμα καὶ τὸ ἀποθετικὸν πάλιν εἶναι
μεταβατικὸν (transitivum) ἢ ἀμετάβατον (intransitivum ἢ neutrum).

Σημ. Αἱ διαθέσεις περιλαμβάνονται εἰς δύο φωνάς· φωνὴν ἐνεργη-
τικὴν (vox activa) καὶ φωνὴν παθητικὴν (vox pasiva).

§ 95. Β'. Χρόνος (tempus). Χρόνοι εἶναι ἑξ·

- | | |
|--------------------------------|------------------------------|
| 1. Ἐρεστώς | Praesens |
| 2. Παρατατικός | Imperfectum |
| 3. Παρακείμενος | Perfectum |
| 4. Ὑπερσυντελικός | Plusquamperfectum |
| 5. Μέλλων (ἄ. ἢ ἀπλοῦς) | Futurum (primum ἢ simplex) |
| 6. Μέλλων (β'. ἢ τετελεσμένης) | Futurum (alterum ἢ exactum). |

§ 96. Γ'. Ἑγκλίσεις (modus). Ἑγκλίσεις εἶναι ἑπτὰ·

1. Ὀριστική	Indicativus	} Modi finiti	} Παρεμφα- τικά.
2. Ὑποτακτική	Coniunctivus		
3. Προστακτική	Imperativus		
4. Ἀπαρέμφατος	Infinitivus	} Modi infiniti	} Ἀπαρεμφα- τικά.
5. Γερουνδιον	Gerundium		
6. Μετοχή	Participium		
7. Σουπῖνον	Supinum		

§ 97. Δ'. Ἀριθμοὶ καὶ πρόσωπα. Αἱ παρεμφατικαὶ ἐγκλίσεις διακρίνουσι διὰ τῶν καταλήξεων ἀριθμοὺς δύο, ἐνικόν καὶ πληθυντικόν· καὶ πρόσωπα (personae) τρεῖς εἰς ἑκάτερον ἀριθμόν, α', β' καὶ γ'.

§ 98. Προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν παρεμφατικῶν ἐγκλίσεων.
Ἑνεργητικὴ φωνή. Παθητικὴ φωνή.

Ὀριστικὴ καὶ Ὑποτακτικὴ.

Πρόσ.	α.	β'.	γ'.	α.	β'.	γ'.
Ἑν.	ο (i, m),	s,	t	r,	ris (re),	tur
Πλ.	mus,	tis,	nt.	mur,	mini,	ntur.

Σημ. Κατ' ἐξάφρεσιν ἐν τῷ παρακ. τῆς ὀριστικῆς εἶναι ἐν μὲν τῷ β'. ἐνικ· sti, τῷ πληθ. stis καὶ τῷ γ'. πληθ. erunt καὶ ere.

Προστακτικὴ.

Πρόσ.	β'.	γ'.	β'.	γ'.
Ἑν.	—,to,	to	re, tor,	tor
Πλ.	te, tōte,	(u)nto	mīni,	(u)ntor.

§ 99. Συζυγία (coniugatio). Συζυγίαι εἶναι τέσσαρες, διακρίνονται δὲ ἐκ τῆς καταλήξεως τῆς ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος, ἥτις εἶναι ἐν μὲν

τῇ α'. συζ. āre· οἷον amāre, τῇ γ'. συζ. ěre· οἷον legěre,
» β'. » ěre· οἷον moněre, » δ'. » ĩre· οἷον audĭre.

Σημ. Καὶ ἐν μὲν τῇ α'. συζ. φέρονται ὑπὲρ τὰ 1000 ῥήματα, ἐν τῇ β'. περὶ τὰ 150, ἐν τῇ γ'. 300, καὶ ἐν τῇ δ'. περὶ τὰ 100.

Βοηθητικὸν ῥήμα.

§ 100. Τὸ βοηθητικὸν ῥήμα (verbum auxiliare) sum, fui, esse εἶναι (*) σχηματίζεται οὕτω·

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

*Εν.	sum,	es,	est	sim,	sis,	sis
Πλ.	sūmus,	estis,	sunt.	sīmus,	sītis,	sint.

Παρατατικός.

*Εν	eram,	eras,	erat	essem,	esses,	esset
Πλ.	erāmus,	eratis,	erant.	essēmus,	essetis,	essent.

Μέλλων.

*Εν.	ēro,	eris,	erit	futūrus,	a,	um
				sim,	sis,	sit
Πλ.	erīmus,	erītis,	erunt.	futuri,	ae,	a
				simus,	sitis,	sint.

Παρακείμενος.

*Εν.	fui,	fuisti,	fuit	fuērim,	fuēris,	fuērit
Πλ.	fuīmus,	fuistis,	fuērunt.	fuērīmus,	fuērītis,	fuērīnt.

Ὑπερσυντελικός.

*Εν.	fuēram,	fuēras,	fuērat	fuissem,	fuissets,	fuisset
Πλ.	fuērāmus,	fuērātis,	fuērānt.	fuissemus,	fuissetis,	fuisissent.

Μέλλων τετελεσμένος.

*Εν.	fuēro,	fuēris,	fuērit			
Πλ.	fuērīmus,	fuēritis,	fuērīnt.	ὅμοιος τῷ	παρακειμένῳ.	

(*) Οἱ τύποι τοῦ sum σχηματίζονται ἐκ δύο ἀπηρχαιωμένων ῥημάτων τοῦ esēre (ἀρχ. esum Var. C. L. IX. 100 ἐξ οὗ sum) καὶ fuēre (fuo, ὃ εἶναι· συγγενὲς τοῦ fio καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ φύω). Ἐκ τῆς ῥίζης es τοῦ esere ἐπήγαγεν ὁ παρτ. καὶ μέλ. τροπῇ τοῦ s εἰς r· οὕτως eram, ero ἀντὶ esam, eso (§ 4, σημ. β'). ἐκ δὲ τοῦ fuere ὁ παρακ. fui, (ἀπηρχ. fuvī?), μέλ. futurus. Τὸ esse εἶναι ἐκ τοῦ esese ἀντὶ esere, προστ. es ἐκ τοῦ ese, ὡς ferre καὶ fer, ἐκ τοῦ ferere καὶ fere.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑν.	2. ěs, esto	Ἑνεζ.	esse
	3. esto	Παρακ.	fuisse
Πλ.	2. este, estōte	Μέλ.	Ἑν. futūrum (am, um) esse
	3. suntō.	Πλ.	futuros (as, a) esse.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

Ἑνεστ. (ens) — Μέλ. futūrus, futūra, futūrum.

ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ καὶ ΣΟΥΠΙΝΟΝ

λείπουσι.

§ 101. ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΖΥΓΙΩΝ.

1. Ἑνεργητικὴ φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἑνεστώς.

Συζ. Α'.	Β'.	Γ'.	Δ'.
Ἑν. am-o ἀγαπῶ	mōn ēo παραινῶ	lēg o ἀναγινώσκω	aud-īo ἀκούω
am-ās	mon-ēs	leg-īs	aud-īs
am-at	mon-et	leg-it	aud-it
Πλ. am-āmus	mon-ēmus	leg-īmus	aud-īmus
am-ātis	mon-ētis	leg-ītis	aud-ītis
am-ant.	mon-ent.	leg-unt.	aud-īunt.

Παρατατικός.

Ἑν. am-ābam	mon-ēbam	leg-ēbam	aud-iēbam
am-abās	mon-ebās	leg-ebās	aud-iebās
am-abat	mon-ebat	leg-ebat	aud-iebat
Πλ. am-abāmus	mon-ebāmus	leg-ebāmus	aud-iebāmus
am-abātis	mon-ebātis	leg-ebātis	aud-iebātis
am-abant.	mon-ebant.	leg-ebant.	aud-iebant

Μέλλων.

Ἐν.	am-ābo	mon-ēbo	leg-am	aud-iam
	am-abis	mon-ebis	leg-ēs	aud-iēs
	am-abit	mon-ebit	leg-et	aud-iet
Πλ.	am-abīmus	mon-ebīmus	leg-ēmus	aud-iēmus
	am-abītis	mon-ebītis	leg-ētis	aud-iētis
	am-abunt.	mon-ebunt.	leg-ent.	aud-iēnt.

Παρακείμενος.

Ἐν.	am-āvi	mon-ūi	leg-i	aud-īvi
	am-avisti	mon-uisti	leg-isti	aud-ivisti
	am-avit	mon-uit	leg-it	aud-ivit
Πλ.	am-avīmus	mon-uīmus	leg-īmus	aud-ivīmus
	am-avistis	mon-uistis	leg-istis	aud-ivistis
	am-avērunt.	mon-uērunt.	leg-ērunt.	aud-ivērunt.

Ὑπερσυντελικός.

Ἐν.	am-avēram	mon-uēram	leg-ēram	aud-ivēram
	am-averās	mon-uerās	leg-erās	aud-iverās
	am-averat	mon-uerat	leg-erat	aud-iverat
Πλ.	am-averāmus	mon-uerāmus	leg-erāmus	aud-iverāmus
	am-averātis	mon-uerātis	leg-erātis	aud-iverātis
	am-averant.	mon-uerant.	leg-erant.	aud-iverant.

Μέλλων τετελεσμένος.

Ἐν.	am-avēro	mon-uēro	leg-ēro	aud-ivēro
	am-averis	mon-ueris	leg-eris	aud-iveris
	am-averit	mon-uerit	leg-erit	aud-iverit
Πλ.	am-averīmus	mon-uerīmus	leg-erīmus	aud-iverīmus
	am-averitis	mon-ueritis	leg-eritis	aud-iveritis
	am-averint.	mon-uerint.	leg-erint.	aud-iverint.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

'Ενεστώς.

Ἑν.	am-em	mon-ěam	leg-am	aud-īam
	am-ēs	mon-eās	leg-ās	aud-iās
	am-et	mon-eat	leg-at	aud-iat
Πλ.	am-ēmus	mon-eāmus	leg-āmus	aud-iāmus
	am-ētis	mon-eātis	leg-ātis	aud-iātis
	am-ent.	mon-eant.	leg-ant.	aud-iant.

Παρατατικός.

Ἑν.	am-ārem	mon-ērem	leg-ěrem	aud-īrem
	am-arēs	mon-erēs	leg-erēs	aud-irēs
	am-aret	mon-eret	leg-eret	aud-iret
Πλ.	am-arēmus	mon-erēmus	leg-erēmus	aud-irēmus
	am-arētis	mon-erētis	leg-erētis	aud-irētis
	am-ārent.	mon-erent.	leg-ěrent.	aud-īrent.

Παρακείμενος

Ἑν.	am-avěrim	mon-uěrim	leg-ěrim	aud-ivěrim
	am-averis	mon-ueris	leg-eris	aud-iveris
	am-averit	mon-uerit	leg-erit	aud-iverit
Πλ.	am-averīmus	mon-uerīmus	leg-erīmus	aud-iverīmus
	am-averētis	mon-uerītis	leg-erītis	aud-iverītis
	am-averint.	mon-uerint.	leg-erint.	aud-iverint.

Ὑπερσυντελικός.

Ἑν.	am-avissem	mon uissem	leg-issem	aud-ivissem
	am-avissēs	mon-uissēs	leg-issēs	aud-ivissēs
	am-avisset	mon-uisset	leg-isset	aud-ivisset
Πλ.	am-avissēmus	mon-uissēmus	leg-issēmus	aud-ivissēmus
	am-avissētis	mon-uissētis	leg-issētis	aud-ivissētis
	am-avissent.	mon-uissent.	leg-issent.	aud-ivissent.

Μέλλων.

*Εν. amaturus, a, um moniturus, a, um lecturus, a, um auditorus, a, um
sim, sis sit

Πλ. amaturi, ae, a monituri, ae, a, lecturi, ae, a audituri, ae, a
simus, sitis, sint.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

*Ενεστώς.

*Εν. 2	am-ā	mon-ē	leg-ē	aud-ī
	am-āto	mon-ēto	leg-īto	aud-īto
3	am-ato	mon-eto	leg-ito	aud-ito
Πλ. 2	am-āte	mon-ēte	leg-īte	aud-īte
	am-atōte	mon-etōte	leg-itōte	aud-itōte
3	am-anto.	mon-ento.	leg-unto.	aud-iunto.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

*Ενες.	am-āre	mon-ēre	leg-ēre	aud-īre
Παρακ.	am-avisse	mon-uisse	leg-isse	aud-ivisse
Μέλ.	amaturum esse	moniturum esse	lecturum esse	auditurum esse
	(am, um)	(am, um)	(am, um)	(am, um).

Ε'. ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ.

γεν.	am-andi	mon-endi	leg-endi	aud-iendi
δοτ.	am-ando	mon-endo	leg-endo	aud-iendo
αἰτ.	am-andum	mon-endum	leg-endum	aud-iendum
ἀφ.	am-ando.	mon-endo.	leg-endo.	aud-iendo.

ΣΤ'. ΜΕΤΟΧΗ.

*Ενες.	am-ans	mon-ens	leg-ens	aud-iens.
Μέλ.	am-atūrus.	mon-itūrus.	lec-turus.	aud itūrus.

Ζ'. ΣΟΥΠΙΝΟΝ.

1.	am-ātum	mon-ītum	lec-tum	aud-ītum.
2.	am-ātu	mon-ītu	lec-tu	aud-ītū.

2. Παθητική φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

Ἑν.	am-or	mon-eor	lēg-or	aud-ior
	am-āris (re)	mon-ēris	leg-ēris	aud-īris
	am-atur	mon-etur	leg-ītur	aud-ītur
Πλ.	am-āmur	mon-ēmur	leg-īmur	aud-īmur
	am-amīni	mon-emīni	leg-imīni	aud-imīni
	am-antur.	mon-entur.	leg-untur.	aud-iuntur.

Παρατατικός.

Ἑν.	am-ābar	mon-ēbar	leg-ēbar	aud-iēbar
	am-abāris(re)	mon-ebāris(re)	leg-ebāris(re)	aud-iebāris(re)
	am-abatur	mon-ebatur	leg-ebatur	aud-iebatur
Πλ.	am-abāmur	mon-ebāmur	leg-ebāmur	aud-iebāmur
	am-abamīni	mon-ebamīni	leg-ebamīni	aud-iebamīni
	am-abantur.	mon-ebantur.	leg-ebantur.	aud-iebantur.

Μέλλων.

Ἑν.	am-ābor	mon-ēbor	leg-ar	aud-iar
	am-abēris(re)	mon-ebēris(re)	leg-ēris(re)	aud-iēris(re)
	am-abītur	mon-ebītur	leg-ētur	aud-iētur
Πλ.	am-abīmur	mon-ebīmur	leg-ēmur	aud iēmur
	am-abīmīni	mon-ebīmīni	leg-emīni	aud-iemīni
	am-abuntur	mon-ebuntur.	leg-entur.	aud-ientur.

Περσείωνος.

Ἑν.	am-ātus,a,um	mon-ītus,a,um	lec-tus,a,um	aud-ītus,a,um
		sum, es, est		
Πλ.	am-ātī,ae,a	mon-ītī,ae,a	lec-tī,ae,a	aud-ītī,ae,a
		sumus, estis, sunt		

Υπερσυντελικός.

Ἑν. am-ātus,a,um mon-ītus,a,um lec-tus,a,um aud-ītus,a,um
eram, eras, erat.

Πλ. am-āti,ae,a mon-īti,ae,a lec-ti,ae,a aud-īti,ae,a
eramus, eratis, erant.

Μέλλων τετελεσµένος

Ἑν. am-ātus,a,um mon-ītus,a,um lec-tus,a,um aud-ītus,a,um
ero, eris, erit.

Πλ. am-āti,ae,a mon-īti,ae,a lec-ti,ae,a aud-īti,ae,a
erimus, eritis, erunt.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεστώς.

Ἑν.	am-er	mon-ear	leg ar	aud-iar
	am-ēris(re)	mon-eāris(re)	leg-āris(re)	aud-iāris(re)
	am-ētur	mon-eatur	leg-atur	aud-iatur
Πλ.	am-ēmur	mon-eāmur	leg-āmur	aud-iāmur
	am-emīni	mon-eamīni	leg-amīni	aud-iamīni
	am-entur.	mon-cantur.	leg-antur.	aud-iantur.

Παρατατικός.

Ἑν.	am-ārer	mon-ērer	leg-ērer	aud-īrer
	am-arēris(re)	mon-crēris(re)	leg-erēris(ra)	aud-irēris
	am-arētur	mon-crētur	leg-erētur	aud-irētur
Πλ.	am-arēmur	mon-crēmur	leg-erēmur	aud-irēmur
	am-aremīni	mon-eremīni	leg-eremīni	aud-iremīni
	am-arentur.	men-erentur.	leg-erentur.	aud-irentur.

Παρακείμενος.

Ἑν. am-ātus,a,um mon-ītus,a,um lec-tus,a,um aud-ītus,a,um
sim, sis, sit.

Πλ. am-ati,ae,a mon-īti,ae,a lec-ti,ae,a aud-īti,ae,a
simus, sitis, sint.

Ὑπερσυντελικός

*Εν. am-ātus,a,um mon-ītus,a,um lec-tus,a,um aud-ītus,a,um
essem, esses, esset.

Πλ. am-ati,ae,a mon-īti,ae,a lec ti,ae,a aud-īti,ae,a
essemus, essetis, essent.

Μέλλων λείπει.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

*Εγ. 2. am-āre mon-ēre leg-ēre aud ī-re
am-ātor mon-ētor leg-ītor aud-ītor
3. am-ātor mon-ētor leg-ītor aud-ītor
Πλ. 2. am-amīni mon-emīni leg-imīni aud imīni
3. am-antor. mon-entor. leg--untor. aud iuntor.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

*Ενες. am-āri mon-ēri leg-i aud-īri.
Παρακ. am-atum esse mon-ītum esse lec-tum esse aud-ītum esse
(am, um) (am, um) (am, um) (am, um).
Μέλ. am-ātum iri mon-itum iri lec-tum iri aud-ītum iri.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

Παρακ. am-ātus mon-ītus lec-tus aud-ītus
(a, um) (a, um) (a, um) (a, um)
Μέλ. am-andus mon-endus leg endus aud-endus
(a, um) (a, um) (a, um) (a, um).

3. Ἀποθετικά.

§ 102. Τὰ ἀποθετικά ῥήματα (deponentia) ἔχουσι μὲν τύπον παθητικόρ, ἀλλὰ διάθεσιν ἐν ᾧ πασι τοῖς χρόνοις ἐνεργητικήρ, σχηματίζονται ὡς τὰ παθητικά, λαμβάνουσι δὲ καὶ τινὰς τῶν ἐνεργητικῶν τύπων, ἀμφοτέρας τὰς ἐνεργητικὰς μετοχάς, τὸ σουπῆνον καὶ γερούνδιον· τὸν δὲ μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου ἔχουσι περιφραστικῶς ἐκ τοῦ μέλλοντος τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ esse.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Ἐνεστώς.

Συζ. Α'.

Β'.

Γ'.

Δ'.

Ἐν. hortor προτρέπω verēor αἰδοῦμαι loquor ὁμιλῶ largior δωροῦμαι
 Πλ. hortāmur. verēmur. loquīmur. largīmur.

Παρατατικός.

Ἐν. hortābar verēbar loquēbar largiēbar
 Πλ. hortabāmur. verebāmur. loquebāmur. largiebāmur.

Μέλλον.

Ἐν. hortābor verēbor loquar largiar
 Πλ. hortabīmur. verebīmur. loquēmur. largiēmur.

Παρακείμενος.

Ἐν. hortātus sum verītus sum locūtus sum largītus sum
 Πλ. hortatī sumus. veritī sumus. locuti sumus. largiti sumus.

Ὑπερσυντελικός.

Ἐν. hortatus eram veritus eram locutus eram largitus eram
 Πλ. hortati eramus. veriti eramus. locuti eramus. largiti eramus.

Μέλλον τετελεσμένος.

Ἐν. hortatus ero veritus ero locutus ero largitus ero
 Πλ. hortati erimus. veriti erimus. locuti erimus. largiti erimus.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεστώς.

Ἐν. hortor verear loquar largiar
 Πλ. hortemur. vereamur. loquamur. largiamur.

Παρατατικός.

Ἐν. hortārer verērer loquērer largīrer
 Πλ. hortarēmur. vererēmur. loquerēmur. largirēmur.

Παρακείμενος.

Ἑν. hortatus sim veritus sim locutus sum largitus sim
 Πλ. hortati simus. veriti simus. locutisimus. largiti simus.

Ὑπερσυντελικός.

Ἑν. hortatus } veritus } locutus } largitus } essem
 Πλ. hortati } veriti } locuti } largiti } essemus.

Μέλλων.

Ἑν. hortaturus sim veriturus sim locuturus sim largiturus sim
 Πλ. hortaturi simus. verituri simus. locuturi simus. largituri simus.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑν. 2. hortāre verēre loquēre largīre
 Πλ. 2. hortamini. veremini. loquemini. largimini.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑνεσ. hortari verēri loqui largīri
 Παρκ. hortatum } veritum } locutum } largitum } esse
 Μέλλ. hortaturum } veriturum } locuturum } largiturum }

Ε'. ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ.

γεν. hortandi κτλ. verendi κτλ. loquendi κτλ. largiendi κτλ.

ΣΤ'. ΜΕΤΟΧΗ.

Ἑνεστώς.

hortans verens loquens largiens

Παρακείμενος.

hortatus, a, um veritus, a, um locutus, a, um largitus, a, nm

Μέλλων.

hortaturus, a, um veriturus, a, um locuturus, a, um largiturus, a, um

Μέλλων παθητικός.

hortandus, a, um verendus, a, um loquendus, a, um largiendus, a, um

Ζ'. ΣΟΥΠΙΝΟΝ.

1. hortatum veritum locutum largitum
 2. hortatu. veritu. locutu. largitu.

ῥήματα πρὸς ἄσκησιν.

ἀ. oro ζητῶ.	servo σώζω, φυλάττω γ'.	contemno καταφρονῶ
paro παρασκευάζω	conservo διατηρῶ	vivo ζῶ
vasto ἐρημῶνω	laudo ἐπαινῶ	sperno ἀποβάλλω
mano ῥέω	nuntio ἀγγέλλω	diligo ἀγαπῶ
narro διηγοῦμαι	delecto εὐφραίνω	excello ὑπερέχω
armo ὀπλίζω	postulo ζητῶ	interficio φονεύω
pugno πολεμῶ	invito προσκαλῶ	rego διευθύνω
dimico ἀγωνίζομαι	vitupero ψέγω	duco ὀδηγῶ
dono δωρῶ	emendo διορθῶνω	relinquo (κατα)λείπω
voco καλῶ	confirmo βεβαιῶ, δίδω θάρρος	scibo γράφω
convoco συγκαλῶ		utor μεταχειρίζομαι
castigo κολάζω	1 gloriol καυχῶμαι	morior θνήσκω
fugo φυγαδεύω, τρέπω	limitor μιμουμαι	sequor ἀκολουθῶ
εἰς φυγὴν	2 miseror (αἰτ.) οἰκτεῖρω	labor ὀλισθαίνω.
orno στολίζω	precor εὐχομαι.	δ'. finio τελειῶνω
libero ἐλευθερῶνω	3 b'. habeo ἔχω	nescio ἀγνοῶ
ambulo περιπατῶ	floreo ἀνθῶ	scio γιγνώσκω
migro μεταβαίνω	4 moveo κινῶ	custodio φυλάττω
demigro μεταναστεύω	teneo κρατῶ	nutrio τρέφω
vexo βλάπτομαι	noceo βλάπτω	punio τιμωρῶ
transporto δεσβεάζω	voveo εὐχομαι	lenio πραύνω
celebro ὑμνῶ	terreo φοβίζω	erudio παιδεύω
recreo ἀναζωπυρῶ	praebeo παρέχω	munio ὀχυρῶ
monstro δεικνύω	taceo σιωπῶ	dormio κοιμῶμαι
muto μεταβάλλω	mereo ὠφελῶ	condio ταριχεύω.

Περιφραστική συζυγία.

§. 103. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα σχηματίζει ἐκ τοῦ μέλλοντος (ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ) τῆς μετοχῆς καὶ τῶν χρόνων τοῦ βοηθητικοῦ esse καὶ ἄλ-
λην συζυγίαν περιφραστικὴν λεγομένην (coniugatio periphrastica),
ἔχουσιν πάντας τοὺς χρόνους τῆς ὀριστικῆς, ὑποτακτικῆς καὶ ἀπαρεμφά-
του, συνθέτους ἐκ τῶν αὐτῶν χρόνων τοῦ esse. Εἶναι δὲ αὕτη

Α'. Ἑνεργητικὴ (activa), σχηματιζομένη ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ
μέλλοντος τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ esse· οἷον *amaturus sum* = μέλλω
ἀγαπᾶν ἢ ἀγαπήσειν.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἔνες.	amaturus (a, nm) sum, es, est amaturi, ae, a sumus, estis, sunt.	amaturus (a, um) sim, sis, sit amaturi, ae, a simus, sitis, sint.
Παρατ.	amaturus (a, um) eram	amaturus (a, um) essem
Μέλ.	amaturus (a, um) ero	λείπει
Παρακ.	amaturus (a, um) fui	amaturus (a, um) fuerim
Ὑπερ.	amaturus (a, nm) fueram	amaturus (a, um) fuissem
Μέλ. τετελ.	amaturus (a, um) fuero	λείπει.

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἔνες.	amaturus (a, um) esse. Παρακ. amaturus (a, um) fuisse
Μέλ.	amaturus (a, um) fore.

Β'. Παθητική, σχηματιζομένη ἐκ τοῦ μέλλοντος τῆς παθητικῆς μετοχῆς καὶ τῶν χρόνων τοῦ esse· οἷον amandus sum=ἀγαπητέος εἰμι=δεῖ με ἀγαπᾶσθαι.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἔνες.	amandus, a, um sum, es, est amandi, ae, a sumus, estis, sunt.	amandus, a, um sim, sis, sit amandi, ae, a simus, sitis, sint.
Παρατ.	amandus (a, um) eram	amandus (a, um) essem
Μέλ.	amandus (a, um) ero	λείπει
Παρακ.	amandus (a, um) fui	amandus (a, um) fuerim
Ὑπερσ.	amandus (a, um) fueram	amandus (a, um) fuissem
Μέλ. τετελ.	amandus (a, um) fuero	λείπει

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἔνες.	amandus (a, um) esse. Παρακ. amandus (a, um) fuisse.
Μέλ. τετελ.	amandus (a, um) fore.

Σημ. Εἰς τὸ οὐδέτερον ἐνικὸν τοῦ μέλλοντος τῆς παθητικῆς μετοχῆς μετὰ τοῦ γ'. ἐνικ. προσ. τῶν ἀπλῶν χρόνων τοῦ esse προστίθεται καὶ τὸ πρόσωπον κατὰ δοτικὴν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ· οἷον mihi amandum est=ἀγαπητέον μοι ἐστὶ=δεῖ με ἀγαπᾶν.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεσ.	mihi amandum est	mibi amandum sit
	tibi amandum est	tibi amandum sit
	illi amandum est	illi amandum sit
	nobis amandum est	nobis amandum sit
	vobis amandum est	vobis amandum sit
	illis amandum est	illis amandum sit.
Παρατ.	mihi amandum erat.	mihi amandum esset.
Μέλ.	mihi amandum erit	λείπει
Παρακ.	mihi amandum fuit	mihi amandum fuerit
Ἵπερσ.	mihi amandum fuerat	mihi amandum fuisset
Μέλ. τετελ.	mibi amandum fuerit	λείπει.

Παραγωγή τῶν χρόνων.

§ 104. Οἱ ἀρχικοὶ ἢ πρωτότυποι χρόνοι, ἐξ ὧν τῇ προσλήψει τῶν οἰκείων καταλήξεων, παράγονται πάντες οἱ ἄλλοι, εἶναι τέσσαρες· ὁ ἐνεστώς καὶ παρακείμενος τῆς ὀριστικῆς, τὸ σουπῆρον καὶ ὁ ἐνεστώς τῆς ἀπαρεμφάτου, ὧν τύπος διὰ τὰς τέσσαρας συζυγίας εἶναι·

Α'. Συζ. ο,	āvi, ātum, āre	οἶον amo, amāvi, amātum, amāre.
Β'. »	ēo, ūi, ītum, ēre	» moneo, monūi, monītum, monēre.
Γ'. »	o, i, tum, ēre	» lego, legi, lectum, legēre.
Δ'. »	īo, īvi, ītum, īre	» audio, audīvi, audītum, audīre.

Σημ. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι ἀκολουθοῦσι τὴν χρονικὴν ῥίζαν τοῦ ἐξ οὗ παράγονται χρόνου, ὡς καὶ πάσας τὰς ἀνωμαλίας τούτου.

§ 105. Ἀπὸ μὲν τῆς ῥίζης τοῦ ἐνεστώτος (ἐχούσης χαρακτῆρα ἐν μὲν τῇ ἀ. συζ. ā, ἐν δὲ τῇ β'. ē, ἐν δὲ τῇ γ'. u ἢ σύμφωνον, ἐν δὲ τῇ δ'. i) παράγονται ὁ ἐνεστώς τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων (ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς), ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς (ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς), ὁ μέλλων τῆς ὀριστικῆς καὶ τὸ γερούνδιον, τῇ προσλήψει τῶν οἰκείων καταλήξεων, αἱ δεικνύει ὁ ἐπόμενος πίναξ.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ.

ΠΑΘΗΤΙΚΑ.

ΕΝΕΡ. ΠΑΘΗΤ.

Ὅριστική

Ἑνεστώς.

Υποτακτική

	ἀ. β'. δ'.	γ'.	ἀ. β'. δ'.	γ'.	ἀ. δ'.	ἀ. δ'.
Ἑν. ο	ο	ο	ο	ο	am(*)	ar(*)
s	i-s	ris	ē-ris	as	āris	
t	i-t	tur	ī-tur	at	atur	
Πλ. mus	ī-mus	mur	ī-mur	āmus	āmur	
tis	i-tis	mīni	-īmīni	atis	amīni	
ἀ. β'.	γ'. δ'.	ἀ. β'.	γ'. δ'.			
nt	u-nt	ntur	u-ntur	ant	antur	

Παρατατικός.

	ἀ. β'.	γ'. δ'.	ἀ. β'.	γ'. δ'.
Ἑν. bam	ē-bam	bar	ē-bar	
bas	ē-bas	bāris	ē-bāris	
bat	ē-bat	batur	e-batur	
Πλ. bāmus	ē-bāmus	bāmur	e-bāmur	
batis	e-bātis	bamīni	e-bamīni	
bant	e bant	bantur	e-bantur	

Μέλλων.

	ἀ. β'.	γ'. δ'.	ἀ. β'.	γ'. δ'.
Ἑν. bo	am	bor	ar	
bis	es	bāris	ēris	
bit	et	batur	ētur	
Πλ. bīms	ēms	bāmur	ēmur	
bītis	ētis	bamīni	emīni	
bunt	ent	bantur	entur.	

Γερούνδιον.	ἀ. β'.	συζ.	γεν. ndi	γ'. δ'.	συζ.	γεν. e-ndi
		δοτ.	ndo		δοτ.	e-ndo
		σίτ.	ndum		σίτ.	e-ndum
		ἄφ.	ndo		ἄφ.	e-ndo

Μειοχή. Ἑνες. ἀ. β'. συζ. ns. γ'. δ'. e-ns.

§ 106. Ἀπὸ τῆς χρονικῆς ῥίζης τοῦ παρακειμένου παράγονται μόνον οἱ ἐνεργητικοὶ τύποι τοῦ παρακειμένου, ὑπερσυντελικοῦ, καὶ τετελεσμένου μέλλοντος, διὰ προσαρτήσεως τῶν οἰκείων καταλήξεων ἐκάστου τούτων, ὡς δεικνύει ὁ ἐπόμενος πίναξ.

(*) Ἐν τῇ ἀ. συζ. ἀνωμάλως συναπνοῦνται τὰ a-a=e, ὅθεν γίνεται ἡ κατάληξις ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ em, es, κατ. ἐν δὲ τῇ παθητικῇ er, eris ὡς.

	Ὅριστική.	Υποτακ.	Ὅριστική.	Υποτακ.	Ὅριστική.
	Παρακείμενος		Υπερσυντελικός.		Μέλ. τετελ.
Ἐν	ī	ērim	ēram	īssēm	ēro
	isti	eris	eras	isses	eris
	it	erit	erat	isset	erit
Πλ.	īmus	erīmus	erāmus	issēmus	erīmus
	istis	eritis	eratis	issetis	erītis
	ērunt.	erint.	erant	issent.	erint.

§ 107. Ἀπὸ τοῦ σουπίνου παράγονται ὁ μέλλων τῆς ἐνεργητικῆς μετοχῆς, μεταβολῇ τοῦ m εἰς rus, ra, rum, καὶ ὁ παθητικὸς παρακείμενος τῆς μετοχῆς, μεταβολῇ τοῦ m εἰς s (γινομένης tus, ta, tum) καὶ οἱ ἐκ ταύτης καὶ τοῦ esse σύνθετοι χρόνοι.

§ 108. Ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἀπαρεμφάτου παράγονται·

1) Ἡ προστακτικὴ τῆς μὲν ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀποκοπῇ τῆς συλλαβῆς re (ὅθεν τὸ ῥ'. πρόσ. λήγει εἰς ā, ē, ē, ī), τῆς δὲ παθητικῆς, εἶναι ὁμοία ταύτῃ (τῇ ἀπαρεμφάτῃ) (§ 98).

2) Ὁ παρατατικὸς τῆς ὑποτακτικῆς, προσλήψει m (*).

3) Ὁ ἐνεστώς τῆς ἀπαρεμφάτου τῆς παθητικῆς φωνῆς, μεταβολῇ τοῦ e εἰς i.

Σημ. α'. Ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ ὁ παρακείμενος, ὑπερσυντελικὸς καὶ τετελεσμένος μέλλων εἶναι σύνθετοι ἐκ τοῦ παρακειμένου τῆς παθητικῆς μετοχῆς καὶ χρόνου τινὸς τοῦ esse· ὁ δὲ παθητικὸς μέλλων τῆς ἀπαρεμφάτου ἐκ τοῦ σουπίνου (tum) καὶ τοῦ iri (παθητικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ire ἰέναι).

Σημ. β'. Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς παραγόμενοι χρόνοι σχηματίζονται ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ κατὰ τὸν ἐπόμενον κανόνα· ἐὰν μὲν χρόνος τις ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ λήγῃ εἰς o, πάντοτε ἐν τῇ παθητικῇ ἐπισυνάπτεται r, ἐὰν δὲ εἰς m τρέπεται τοῦτο εἰς r· οἷον amo-amor· amabo-amabor κτλ. amem-amer· amabam-amabar· amarem-amarer.

Σημ. γ'. Ἡ προστακτικὴ ἐν τε τῇ ἐνεργητικῇ καὶ παθητικῇ φωνῇ ἔχει δύο τύπους, δι' ὃ καὶ τινες δέχονται δύο χρόνους ταύτης ἐνεστώτα (imperativus praesentis) καὶ μέλλοντα [imperativus futuri (temporis)].

(*) Ὁ παρατατικὸς τῆς ὑποτακτικῆς εὐκόλως σχηματίζεται καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος προσλήψει τῆς καταλήξεως rem καὶ διὰ τὴν γ'. συζ. ē-rem.

Ἐνεργητ. Ἐν. rem, res, ret Παθ. rer, rētis, rētur
Πλ. rēmus, rētis, rent. rēmur, remīni, rentur.

ἢ Σημ. δ'. Οἱ παρακειμένοι εἰς ἱνί, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν παραγόμενοι χρόνοι, πανταχοῦ συγκόπτουσι τὸ ν, καὶ ἐπομένου μὲν ε, τὰ δύο ἢ συναιροῦνται εἰς ἱ, ἐπομένου δὲ ρ δὲν συναιροῦνται τὰ φωνήεντα· οἷον *audivisti-audisti, audiverunt-audierunt, audiveram-audieram*.

Σημ. β'. Ὁ παρακ. novī (τοῦ *nosco*) καὶ movī (τοῦ *moveo*) συγκόπτει τὸ ν καὶ συναιρεῖ τὰ φωνήεντα· οἷον *novisti-nosti, novistis-nostis, noverunt-norunt, novisse-nosse, cognoveram-cognoeram commoverim-commorim (commovei), commovissem-commossem*.

§ 112. Τὸ γ'. πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου τῆς ὀριστικῆς λήγει εἰς *erunt*, ἐνίοτε καὶ εἰς *ere* (ὅτε ὁμῶς δὲν συγκόπτεται τὸ ν)· οἷον *fuere, amavere* (καὶ οὐχὶ *amare*), *monuere, scripsere, audivere* (καὶ οὐχὶ *audiere*).

§ 113. Ἡ προστακτικὴ τῶν ρημάτων *dico* λέγω, *duco* ἄγω, *facio* ποιῶ, καὶ *fero* φέρω ἀποβάλλει τὸ ε τοῦ β'. ἐνικ. προσ.· οἷον *dic, duc, fac, fer* (*).

Σημ. Τοῦ *scio* ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς *sci* εἶναι ἄχρηστος, ὁ δὲ *scite* σπάνιος, ἀνθ' ὧν ἐν χρήσει ὁ *scito* καὶ *scitote*.

§ 114. Τὸ β'. ἐνικὸν πρόσ. τῆς παθητικῆς φωνῆς λήγει εἰς *ris*, συχὰ δὲ καὶ εἰς *re*· οἷον *amare, amabare, amabere, docebare* (**).

§ 115. Τὰ ἐπόμενα δέκα πέντε ρήματα τῆς γ'. συζυγίας εἰς ἴο, (παθ. ἴορ) (μετὰ τῶν συνθέτων αὐτῶν), συγκόπτουσι πάντοτε τὸ ἱ, ἐπομένου ἱ, ἔ, ἔρ·

<i>capio</i> λαμβάνω	<i>iacio</i> βάλλω	<i>sapio</i> φρονῶ
<i>cupio</i> ἐπιθυμῶ	<i>lacio</i> ἐφέλκω	<i>specio</i> σκοπῶ
<i>facio</i> ποιῶ	<i>pario</i> γεννῶ	<i>gradior</i> βαδίζω
<i>fodio</i> ὀρύττω	<i>quatio</i> σείω	<i>morior</i> θνήσκω
<i>fugio</i> φεύγω	<i>rapio</i> ἀρπάζω	<i>patior</i> πάσχω.

Σχηματίζονται ταῦτα κατὰ τὸν ἐπόμενον τύπον τοῦ *capio*.

(*) Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ τούτων συνθέτων, πλὴν τῶν ἐκ τοῦ *facio*, ἐν οἷς τὸ α τρέπεται εἰς ἱ· οἷον *educ, calefac, effer, benedic, ἀλλὰ effice, confice*. Οἱ τύποι *dice, duce, face* εὑρίνται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ καὶ παρὰ ποιητῆς.

(**) Ἐν τῷ ἐνεστώτι τῆς ὀριστικῆς ἡ κατὰληξις αὕτη εἶναι σπάνια καὶ μάλιστα ἐν τῇ β'. γ'. καὶ δ'. συζυγίᾳ. Παρὰ Κικέρωνι ἡ γενεῖναι ἡ συνήθης ἔστι ἐν τῷ ἐνεστώτι, μόνον ἐν τοῖς ἀπιθετικοῖς τῶν ρημάτων.

Ἑνεργητικόν.

Παθητικόν.

ΟΡΙΣΤ.

ΥΠΟΤΑΚ.

ΟΡΙΣΤ.

ΥΠΟΤΑΚ.

Ἑνεστώς.

Ἑν. capio	capiam	capior	capiar
capis	capias	capēris	capiaris
capit	capiat	capitur	capiatur
Πλ. capimus	capiamus	capimur	capiamur
capitis	capiatīs	capimini	capiamini
capiunt	capiant	capiuntur	capiantur

Παρατατικός.

Ἑν. capiebam	capērem	capiebar	capērer
capiebas	caperes	capiebaris	caperēris
capiebat	caperet	capiebatur	caperetur
Πλ. capiebamur	caperēmur	capiebamur	caperemur
capiebatis	caperetis	capiebamini	caperemini
capiebant	caperent	capiebantur	caperentur.

Μέλλων Α'.

Ἑν. capiam	Πλ. capiēmus	Ἑν. capiar	Πλ. capiēmur
capies	capietis	capieris	capiemini
capiet	capient.	capietur	capientur.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνικ. 2. πρ. cape,	capito	capere,	capitor
3. »	capito		capitor
Πληλ. 2. » capite,	capitote	capimini	
3. »	capiunto.	capiuntor.	

ΑΠΑΡΕΜΦ. Ἑνεσ. capere. capi.

ΜΕΤΟΧΗ. Ἑνεσ. capiens. Μέλλ. capiendus.

§ 116. Αἱ ἐπόμεναι μετοχαὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος σχηματίζονται ἀνωμάλως (οὐχὶ δηλ. ἐκ τοῦ σουπίνου). iuvaturus (adiuturus), secaturus, sonaturus, arguiturus, pariturus, ruiturus, luiturus, moriturus, nasciturus, oriturus.

§, 417. Ἀπηρχαιωμένοι καὶ ποιητικοὶ τύποι.

α'. Ὁ ἐνεστώς τῆς ὑποτακτικῆς ἔληγεν ἐνίοτε παρὰ ποιηταῖς εἰς *im, is, it*· οἷον *edim* ἀντὶ *edam* (*edo* ἐσθίω), *duim, duis, duit, duint* (τοῦ ῥήμ. *do*) ἀντὶ *dem* κτλ. καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις *perduim, ἐν εὐχαῖς καὶ ἀραῖς* καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· οἷον *utinam di immortales duint* (Κικ.) εἴθε οἱ ἀθάνατοι θεοὶ διδοῖεν. Ἡ κατὰληξις αὕτη εὗρηται κανονικῶς ἐν τοῖς *sim, velim, nolim* καὶ *malim* καὶ ἐν τῷ παρακ. τῆς ὑποτακτικῆς.

β'.) Ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς τῆς δ'. συζ. ἔληγεν εἰς *ībam, ībar*, ἀντὶ *iebam, iebar* καὶ ὁ μέλλων εἰς *ibo* ἀντὶ *iam*· οἷον *lenībam* καὶ *largībar* (ποιητικῶς), *nutrībat* (Βιργ. Αἰν. XI. 571), *servibo*, (παρατ. *ibam*, μέλ. *ibo* ἐκ τοῦ *eo*).

γ'.) Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς καὶ ὁ μέλλων τετελεσμένους ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ ἐν μὲν τῇ α'. συζ. λήγει εἰς *assim* καὶ *asso* ἀντὶ *averim* καὶ *avero*· οἷον *imperassit, levasso*· ἐν δὲ τῇ β'. συζ. εἰς *essim* καὶ *esso* ἀντὶ *uerim* καὶ *uero*· οἷον *habessim, prohibesso*· ἐν τῇ γ'. συζ. εἰς *sim* καὶ *so* ἀντὶ *erim* καὶ *ero*· οἷον *capso* ἐκ τοῦ *capiō* καὶ μάλιστα (παρὰ τοῖς καλλιτέροις πεζοῖς) *faxim, is* κτλ. *faxo* ἐκ τοῦ *facio*, ἐν εὐχαῖς· οἷον *di immortales faxint ut...* ὡσαύτως δὲ καὶ *ausim, au-is, ausint*—τολμήσαιοι ἂν κτλ. (ἔγκλισις δυνητικῇ)· ἐν δὲ τῇ α'. συζ. ἐκ τοῦ τετελεσμένου μέλ. εἰς *asso* σχηματίζεται ἀπαρέμματος εἰς *assere*· οἷον *impe-rassere*.

δ'.) Ὁ συγκεκομμένος τύπος τοῦ παρακ. καὶ ὑπερσ. τῶν ῥημάτων τῆς γ'. συζ., ἐν οἷς τὸ *is* ἢ *x* ἐκκρούει τὸ ἐπόμενον *is* ἢ καὶ τὸ *iss* εἶναι *ac-cestis* ἀντὶ *accessistis*, *extinxti* ἀντὶ *extinxisti*, *surrexe*, *surrexisse*, *traxe* ἀντὶ *traxisse*, *extinxem* ἀντὶ *extinxissem* (ποιητ.).

ε'.) Ὁ ἐνεστώς τῆς παθητικῆς ἀπαρεμφάτου λήγει εἰς *ier* ἀντὶ *i*· οἷον *farier, mercarier, immiscerier, accingier, mollirier* (ποιητ.) καὶ *labier, nitier*.

ς'.) Ὁ παθητικὸς μέλλων τῆς μετοχῆς (*gerundivum*) τῆς γ'. καὶ δ'. συζ. (καὶ ἐν ἀποθετικοῖς ῥήμασι) κατὰ τινα ἀρχαίαν προφορὰν λήγει εἰς *undus* ἀντὶ *endus*, καὶ μάλιστα ἐν ὀρισμέναις φράσεσιν· οἷον *in jure dicundo-decēnviri legibus scribundis—pecuniae repetundae* καὶ *causa, crimen, iudicium, lex repetundarum—aliquem repetundarum postulare*· ἀντὶ δὲ *potiendus* εἶναι μόνον *potiundus*.

ζ'. Ἡ προστακτικὴ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἔληγεν ἐνίοτε εἰς *mino* ἀντὶ *tor*· οἷον *praefamino, progredinino* ἀντὶ *praefator, progreditor*.

Σχηματισμὸς τῶν παρακειμένων καὶ σουπίνων.

§ 118. Ὁ παρακειμένος σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος, προσαρτωμένου τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος ν ἢ u (ν μὲν φωνήεντος, u δὲ συμφώνου ἡγουμένου)· lauda-v-i, audi-v-i, mon-u-i, col-u-i, ἢ τοῦ s, ὅτε γίνονται αἱ ἀπαιτούμεναι μεταβολαὶ (§ 120) man-s-i, ar-s-i (ard-si), dixi (dic-si).

Σημ. α'. Ῥήματά τινα ἀναδιπλασιάζουσι τὸ πρῶτον σύμφωνον τοῦ θέματος μετὰ τοῦ μετ' αὐτὸ ἐπομένου φωνήεντος ἢ μεθ' ἐνὸς e· οἷον posco, po-posci· tundo, tu-tudi· caedo, ce-cidi. Τὸ spondeo καὶ sto ἀναδιπλασιάζουσι καὶ τὰ δύο σύμφωνα τῆς ῥίζης· οἷον spo-pondi, ste-ti. Ἔχουσι δ' οἱ παρακειμένοι οὗτοι τὰς δύο πρώτας συλλαβὰς βραχείας· οἷον pello, pĕrpli, πλὴν τοῦ caedo, cecidi καὶ τῶν ἐχόντων τὴν δευτέραν συλλαβὴν θέσει μακράν· οἷον cucurri, fefelli, momordi, peperci. Ἐν τοῖς συνθέτοις ὁμοῦς ὁ ἀναδιπλασιασμὸς συνήθως δὲν φυλάττεται· οἷον re pondeo, re-spondi, πλὴν τῶν συνθέτων ἐκ τοῦ do, sto, disco, posco καὶ curro.

Σημ. β'. Οἱ δυσόλλαβοι παρακειμένοι ἐκτείνουσι τὸ θεματικὸν φωνῆεν· οἷον vĕnio-vĕni· vĭdeo-vĭdi· ἐξαιροῦνται οἱ παρακειμένοι bibi, dēdi, fīdi, scīdi, stēti, sītī, tītī, τῶν ῥημάτων bibo, do, līdo, scīdo, sto, sisto, fero.

§ 119. Τὸ σουπῖνον σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος, προσαρτωμένης τῆς καταλήξεως tum εἰς τὴν α'. καὶ δ'. συζ. ἄνευ ἐξαιρέσεως εἰς τὴν β'. καὶ γ'. πάντοτε sum, ὅταν ὁ ῥιζικός χαρακτηρ εἶναι d, t, rg· οἷον arsum (ardeo), missum (mitto), mersum (mergo).

Σημ. α'. Τὰ δυσόλλαβα σουπῖνα ἐκτείνουσι τὸ θεματικὸν φωνῆεν· ἐξαιροῦνται τὰ dātum, iātum, sātum, stātum (τοῦ sio καὶ sisto)· ἔτι δὲ καὶ τὰ itum, eītum, lītum, quītum, sītum, rītum, τῶν ῥημάτων eo εἶμι, cieo κινῶ, lino ἀλείφω, queo δύναμαι, sino ἐῶ, ruo κρημνίζω.

Σημ. β'. Τὰ εἰς itum σουπῖνα ἔχουσι τὴν παραλήγουσαν βραχείαν μὲν, ἐὰν ὁ παρακειμένος λήγῃ εἰς ui, πλὴν τοῦ recensitum, μακράν δὲ ἐὰν εἰς īi (ii)· οἷον petītum, πλὴν τῶν ἐν τῇ προηγ. σημ. ἀναφερομένων.

§ 120. Πρὸς σχηματισμὸν ἐν γένει τοῦ παρακειμένου καὶ σουπίνου σημειωτέα καὶ τὰ ἐπόμενα·

α.) τὸ b πρὸ τοῦ s καὶ t τρέπεται εἰς p. scribo, scripsi, scriptum.

β.) τὰ c, g, h, qu, v πρὸ μὲν τοῦ t τρέπονται εἰς c, πρὸ δὲ τοῦ s ἐνοῦνται εἰς x· tego, texi, tectum· coquo, coxi, coctum· traho, traxi, tractum· vivo, vixi, victum.

γ.) τὸ d καὶ t πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται ἢ ἀφομοιοῦται· claudio, clausi—concutio, concussi.

Σημ. α'. Ἐὰν ἡ ῥίζα λήγῃ εἰς δύο σύμφωνα, πρὸ τοῦ s καὶ i ἀποβάλλεται τὸ δεύτερον· οἷον *mulceo, mulsi, inulsum· fallo, falsum*. Τὸ m τρέπεται εἰς s ἐν τοῖς *premo, pressi* καὶ πρὸ s καὶ i παρεντίθεται p. οἷον *demo, dempsi, demptum*.

Σημ. β'. Ῥήματά τινε ἔχουσι δύο διάφορα θέματα πρὸς σχηματισμὸν τῶν χρόνων, τὸ μὲν φωνηεντόληκτον, τὸ δὲ συμφωνόληκτον· οἷον *augeo, auxi, auctum*.

Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τῶν παρακειμένων καὶ σουπίνων.

ΠΡΩΤΗ ΣΥΖΥΓΙΑ.

§ 121. Α'. Παρακείμενοι μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ.

1. *do, dēdi, dātum, dāre* δίδωμι.

Τὸ ᾱ τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς εἶναι βραχὺ, πλὴν τοῦ *dās* καὶ *dā*.

Καὶ τὰ σύνθετα μετὰ δισυλλάδων λέξεων· οἷον *circumdo* περιβάλλω, *venumdo* πωλῶ, *pessumdo* ἀφανίζω τὰ δὲ μετὰ μονοσυλλάδων, (§. 138, 17.).

2. *sto, stēti, stātum, (staturus ὅμως), stare* ἵσταμαι.

Τὰ σύνθετα μετὰ μονοσυλλάδων ἔχουσιν ἐν τῷ παρακ.—*stēti* καὶ δὲν ἔχουσι μὲν σουπίνον, ἔχουσιν ὅμως μέλ. τῆς ἐνεργ. μετοχῆς *consto* συνίσταμαι, *constiti, constaturus· adsto* παρίσταμαι, *obsto* ἀνθίσταμαι, *resto* ὑφίσταμαι, ὑπολείπομαι, *disto* διέστηκα, *exsto* (ἄνευ παρακ.) ἐξέχω, *praesto* (σουπ. *praeslitum* Δίβ.) προέχω, τὰ δὲ μετὰ δισυλλάδων—*stēti* καὶ δὲν ἔχουσι σουπίνον καὶ μέλ. ἐνεργ. μετ. *circumsto, circumstēti* περιστάμαι, *anesto* προέχω, *supersto* ὑπερέστηκα.

§ 122. Β'. Παρακείμενοι εἰς ῥι, σουπῖνα εἰς ῖtum.

Σημ. Τὰ ἐπόμενα ἑνδεκα ῥήματα, ἔχοντα τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν βραχὺ, σχηματίζουν τὸν παρακ. εἰς ῥι καὶ τὸ σουπ. εἰς ῖtum, ἔχουσιν ὅμως καὶ τινε ὁμαλοὺς τύπους, μάλιστα δὲ ἐν τῷ σουπίνῳ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐχρήστους, τινὰ δὲ τούτων, ὧν ὁ χαρακτήρ εἶναι c, συγχόπτουσι τὸ i ἐν τῷ σουπίνῳ πλὴν τοῦ *plico*.

1. *crepo, crepui, crepītum, crepare* κροτῶ.

2. *cūbo, cubui, cubītum, cubare* καίμαι.

3. *dōmo, domui, domitum, domare* θαμάζω.

4. *mīco, micui, (ἄνευ σουπίνου), micare* στίλβω.

Τὸ *dimīco* ἔχει κανονικῶς *dimicavi, dimicatum, dimicare* διαμάχομαι.

5. (*plīco āvi* καὶ *ui, atum* καὶ ῖtum πτύσσω μόνον ἐν συνθέσει).

Applīco προσάπτω, *explīco* ἀναπτύσσω, (ἐρμηνεύω), *implīco* ἐμπλέκω, *complico* συμπλέκω, *circumplico* περιπλέκω. Τὸ δὲ *duplīco* διπλασιάζω, *multiplīco* πολλαπλασιάζω, *supplīco* ἰκετεύω καὶ ἐν γένει τὰ ἐκ τοῦ *plex* παραγόμενα σχηματίζοντα, κανονικῶς μόνον εἰς (*avi, atum*).

6. sōno, sonui, sonitum, (μέλ. μετοχῆς sonaturus), sonare ἤχῳ.

Σύνθ. consōno συμφωνῶ, dissono διαφωνῶ· τὸ δὲ resono, āvi ἀντηχῶ.

7. tōno, tonui, (tonitum), tonare βροντῶ.

Attōno ἐμβροτῶ μετοχῇ attonitus ἔκθαμβος, intōno βροντῶ ἰσχυρῶς, inītonatus· retono (ποιητ.) ἀντηχῶ.

8. vēto, vetui, velitum, vetare κωλύω.

9. frico, fricui, frictum (ἀντι fricitum), καὶ fricatum, fricare τρίβω.

Σύνθ. refrico ἀναξάινω ἔχει σουπ. refictum καὶ μέλ. μετοχ. refricaturus.

10. enēco, enecui, καὶ enecavi, enectum, enecare ἀποκτείνω.

Τὸ δὲ nēco σχηματίζεται κανονικῶς εἰς āvi, ātum.

11. sēco, secui, sectum, (μέλ. μετχ. secaturus), secare τέμνω.

Σύνθ. desēco ἀποτέμνω, insēco ἐντέμνω.

§ 123. Γ'. Παρακείμενοι εἰς i, ἐκτεινομένου τοῦ ριζικοῦ φωνήεντος, καὶ σουπῖνα εἰς tum.

1. iūvo, iūvi, iūtum, (μέλ. μετοχῆς iuvaturus), iuvare βοηθῶ.

Σύνθ. adiūvo ἐπικουρῶ, adiūvi, adiūtum, καὶ μέλ. adiuturus.

2. lāvo, lāvi, laūtum (καὶ lōtum, ἀρχ. lavatum), lavare λούω.

Σημ. Τὸ pūto, potavi, potatum, potare πίνω, ἔχει σουπῖνον συνηθέ-
στερον potum ἢ potātum. Σύνθ. epōto ἐκπίνω.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΥΖΥΓΙΑ.

§ 124. Πάντα τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα ἐν τῷ ἐνεστῶσι εο ἀνή-
κουσι κανονικῶς εἰς τὴν θ'. συζ., ἐξαιροῦνται μόνον τὰ ἀνώμαλα
εο, queo, nequeo (παρβ. § 160 καὶ 163)· τὰ δὲ heo εὐδαίμονά
τινα ποιῶ, creo πλάττω, meo εἶμι, screeo χρέμπτομαι, calceo
ὑποδέω, cuneo σφηνῶ, collineo κατευθύνω, delineo ὑπογράφω,
enucleo διασαφηνίζω, nauseo ναυτιῶ κλίνονται κατὰ τὴν α'. συζ.
κανονικῶς.

§ 125. Α'. Σουπῖνα ὀλίγον τι ἀνώμαλα εἰς tum (sum).

1. dōceo, docui, doctum, docere διδάσκω.

2. censeo, censui, censum, censere νομίζω.

Σύνθ. recenseo ἐξετάζω, σουπ. recensitum καὶ recensum· succenseo
ὀργίζομαι, accenseo προσγράφω, percenseo.

3. misceo, miscui, mistum εἴτε mixtum, miscere μίγνυμι.

4. tēneo, tenui, (tentum ἐν συνθ.), tenere κατέχω.

Σύνθ. abstīneo ἀπέχομαι, contīneo συνέχω, sustīneo βαστάζω, attīneo. Τὸ σουπῖνον καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ χρόνοι εἶναι ὀλίγον ἐν χρήσει, πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ detīneo κωλύω, obtīneo διατείνομαι, pertīneo, retīneo ἐπέχω.

5. torreo, torrui, tostum, torrere ξηραίνω, φρύγω.

§ 126. Β'. Παρακείμενοι εἰς ἐνί, σουπῖτρα εἰς ἐtum.

1. dēleo, delēvi, delētum, delere ἐξαλείφω, ἀφανίζω.

2. fleo, flēvi, flētum, flere κλαίω.

3. neo, nēvi, nētum, nere νήθω.

4. abōleo, abolēvi, abolītum, abolere καταλύω, ἀφανίζω.

Τὰ ἄλλα σύνθ. ἐκ τοῦ oleo εἰς esco ὄρ. § 144.

5. (pleo, plevi, pletum, plere μόνον ἐν συνθέσει).

Σύνθ. compleo συμπληρῶ, impleo πληρῶ, expleo ἐκπληρῶ, repleo ἀναπληρῶ, suppleo ἀναπληρῶ.

6. cīeo, cīvi, cītum, cīere κινῶ.

Τὸ cio, cīvi, cītum (οὐχὶ cītum), cīere κατὰ τὴν δ'. συζ. ὡσαύτως καὶ τὰ σύνθ. concīeo, īvi, ītum iere καὶ concio īvi, ītum, ire συνάγω· excīeo, īvi, ītum, iere καὶ excio, īvi, ītum, īre ἐγείρω, ἐκκαλῶ. Ἄλλα excītus=ἀνακινήσεις, excītus ἐκκληθείς.

§ 127. Γ'. Παρακείμενοι εἰς ἰ· σουπῖτρα εἰς tum.

Τῶν ἐπομένων ῥημάτων τὸ βραχὺ φωνῆεν ἐκτείνεται ἐν τῷ παρακειμένῳ, τὸ δὲ σουπῖνον σχηματίζεται διὰ συγχοπῆς.

1. cāveo, cāvi, cautum, (ἀντὶ cavitum), cavere φυλλάτομαι.

2. fāveo, fāvi, fautum, favere εὐνοῶ.

3. ferveo, ferui, (ferbui), (ἄνευ σουπ.), fervere ζέω.

4. pāveo, pāvi, (ἄνευ σουπ.), pavēre πτοοῦμαι.

5. fōveo, fōvi, fōtum, fovere θεραπεύω.

6. mōveo, mōvi, mōtum, movere κινῶ. Σύν. permoveo προάγω.

7. vōveo, vōvi, vōtum, vovere εὐχομαι τι.

8. connīveo, connīvi εἴτε connīxi, (ἄνευ σουπ.), connivere συμμύω.

§ 128. Δ'. Παρακείμενοι εἰς δι· σουπῖτρα εἰς sum.

1. prandeo, prandi, pransum, prandere γευματίζω.

2. sēdeo, sēdi, sessum, sedere κάθημαι.

Ὠσαύτως καὶ τὰ σύνθετα μετὰ δισυσλλάβων προθέσεων· οἷον circumsēdeo κυκλῶ· τὰ δὲ μετὰ μονοσυσλλάβων τρέπουσι τὸ ῥιζικόν ε εἰς ἱ· οἷον assīdeo παρακάζημαι, desīdeo καὶ obsīdeo πολιτορῶ, possīdeo κέκτημαι·

3. strīdeo, stridi, (ἄνευ σουπ.), stridere τρίζω, συρίττω.

4. vīdeo, vīdi, vīsum, videre βλέπω.

Σύνθ. in īdeo (δοτ.) φθονῶ, provideo προορῶ.

Τὰ ἐπόμενα καὶ μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ἐν τῷ παρακειμένῳ.

5. mordeo, momordi, morsum, mordere δάκνω.

6. pendeo, pependi, (pensum), pendere κρέμαμαι.

7. spondeo, spopondi, sponsum, spondere σπένδομαι.

Σύνδ. Despondeo ἐγγυῶ, respondeo ἀποκρίνομαι (ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ).

8. tondeo, totondi, tonsum, tondere κείρω.

§ 129. E'. Παρακείμενοι εἰς si, (xi)· σουπῆρα εἰς (tum), sum.

1. ardeo, arsi, arsum, ardere καίω.

2. augeo, auxi (ἀντὶ aug-si), auctum, augere αὐξάνω.

3. haereo, haesi, haesum, haerere ἐπικείμεαι.

4. indulgeo, indulsi, (indultum), indulgere χαρίζομαι, θεραπεύω.

5. torqueo, torsi, tortum, torquere στρέφω.

6. iūbeo, iussi, iussum, iubere διατάσσω.

7. māneo, mansi, mansum, manere μένω.

8. mulceo, mulsi, mulsum, mulcere θέλω.

9. mulgeo, mulsi, mulsum, (καὶ mulctum), mulgere ἀμέλω.

10. rīdeo, rīsi, rīsum, ridere γελῶ.

11. suādeo, suāsi, suāsum, suadere πείθω.

12. tergeo, tersi, tersum, tergere μάσσω.

Τὰ ἐπόμενα ἄνευ σουπίνου·

13. algeo, alsi, algere ῥιγῶ, ψυχρός εἰμι.

14. frīgeo, (frixi), frigere ῥιγῶ, κρυώνω.

15. fulgeo, fulsi, fulgere ἀστράπτω.

16. lūceo, luxi, lucere λάμπω, φωτίζω.

17. turgeo, tursi, turgere ὀγκοῦμαι, σφριγῶ.

18. lūgeo, luxi, lugere πενθῶ, θρηνῶ.

19. urgeo, ursi, urgere ὠθῶ, θλίβω.

§ 130. Z'. Ἡμισυποθετικά (semideponentia).

1. audeo, ausus sum, audere τολμῶ.

2. gaudeo (ἐκ τοῦ gavideo), gavīsus sum, gaudere χαίρω.

3. sōleo, solītus sum, solere εἴωθα.

§ 131. Η'. Ῥήματα ἀμετάβατα (verba intransitiva) ἄνευ παρακειμένου καὶ σουπίνου εἶναι τὰ ἐπόμενα·

albeo λευκός εἰμι	foeteo ὄζω	maereo ἄθρομός εἰμι
aveo ποθῶ	hēbeo ἀμβλός εἰμι	polleo ἰσχύω
calveo φαλακρός εἰμι	hūmeo ὑγρός εἰμι	renīdeo στίλβω
caneo πολιός εἰμι	liveo πελιδνός εἰμι	scāteo ἀναθλύζω
clueo ὀνομάζομαι	māceo ἰσχνός εἰμι	squāleo ῥυπαρός εἰμι
flaveo ξανθός εἰμι	mīneo ἀνατείνω	vegeo κινῶ.

§ 132. Θ'. Ῥήματα ἀμετάβατα μετὰ παρακειμένου εἰς ὕϊ, καὶ ἄνευ σουπίνου·

arceo εἴργω	lāteo λανθάνω	sordeo ῥυπῶ
āreo ξηρός εἰμι	mādeo ὑγρός εἰμι	splendeo λάμπω
caleo θερμός εἰμι	marceo μεμάρχαμαι	stūdeo σπουδάζω
calleo ἔμπειρός εἰμι	nīteo στίλβω	stūpeo θαμβῶ
candeo λευκανθίζω	ōleo ὄζω	succenseo ὀργίζομαι
egco ἐνδεής εἰμι	palleo ὠχρῶ	tābeo τήχομαι
emīneo ἐξέχω	pāteo ἡνέωγμαί	tēpeo χλιαρός εἰμι
flacceo χαυνός εἰμι	putreo σαπρίζω	tīmeo φοβοῦμαι
flōreo ἀνθῶ	rīgeo ῥιγῶ	torpeo ναρκῶ
frondeo φυλλοφορῶ	rubeo ἐρυθρός εἰμι	tūmeo οἰδαίνω
horreo φρίττω	sīleo σιγῶ	vīgeo ἀκμάζω
languco ἀτονῶ	sorbeo ῥοφῶ	vīreo πρᾶσίζω.

Σημ. Τὰ σύνθ. τοῦ arceo ἔχουσι σουπῖνον εἰς ītum· coerceo, exerceo μετχ. exercitus.

ΤΡΙΤΗ ΣΥΖΥΓΙΑ.

Α'. Χαρακτηριστικὸν γράμμα σύμφωνον.

§ 133. Α'. Παρακείμενοι εἰς si, σουπῖνα εἰς sum.

1. claudio, clausi, clausum, claudere κλείω.

Σύνθ. includo ἐγκλείω, concludo συγκλείω, excludo ἀποκλείω.

2. divīdo, divīsi, divīsum, dividere διαίρω.

3. laedo, laesi, laesum, laedere βλάπτω.

4. lūdo, lusi, lusum, ludere παίζω.

5. plaudo, plausi, plausum, plaudere χειροκροτῶ, ἐπαινῶ.

Σύνθ. applaudo ἐπικροτῶ, τὰ δ' ἄλλα (sup)-ex-plūdo ἀποδοκιμάζω.

6. rādo, rasi, rasum, radere ξύω.

7. rōdo, rosi, rosum, rodere τρώγω.

8. trūdo, trusi, trusum, trudere ὠθῶ.

9. vādo, (σπαν. vāsi, vāsum), vadere βαδίζω.

Σύνθ. evādo, āsi, āsum ἐκβαίνω, invādo ἐπιβαίνω, pervādo διέρχομαι.

Εἰς ταῦτα ἀνάγονται καὶ τὰ ἐπόμενα·

10. cēdo, cessi, cessum, cedere ὑποχωρῶ.

11. mitto, mīsi, missum, mittere πέμπω.

12. quātio, (quassi), quassum, quaterere σεῖω.

Σύνθ. concutio διασεῖω, decutio ἀποσεῖω.

13. prēmō, pressi, pressum, premere πιέζω.

Σύνθ. cōmprimō συμπιέζω, imprimō ἐντυπῶ, opprimō καταβάλλω.

14. mergo, mersi, mersum, mergere καταδύω.

15. spargo, sparsi, sparsum, spargere ραίνω.

Σύνθ. conspergo καταρραίνω, dispergo διασπείρω.

16. tergo, tersi, tersum, tergere σμήχω, μάσσω.

§ 134. B'. Παρακείμενοι εἰς ūi, σουπίρα εἰς tum, ĭtum, sum.

1. rāpio, rapui, raptum, rapere ἀρπάζω.

Σύνθ. arripio ἀναρπάζω ἔχει σουπ. arreptum.

2. ālo, alui, altum (alĭtum), alere τρέφω.

3. cōlo, colui, cultum, colere γεωργῶ, θεραπεύω.

4. consūlo, consului, consultum, consulere βουλευόμαι.

5. occūlo, occūlui, occultum, occulere κρύπτω.

6. sēro, (serui, sertum μόνον ἐν συνθ.), serere εἶρω, συμπλέκω.

7. texo, texui, textum, texere ὑφαίνω.

8. cumbo, cubui, cubitum, cubere κλίνομαι.

9. elĭcio, elicui, elicium, elicere ἐξάγω. Πρβ. lacio § 137.

10. frēmō, fremui, fremitum, fremere βρέμω.

11. gēmō, gemui, gemitum, gemere στένω.

12. gigno, genui, genitum, gignere γεννῶ.

13. mōlo, molui, molitum, molere ἀλέθω.

14. vōmo, vomui, vomitum, vomere ἐμῶ.

15. pōno, posui, positum, ponere τίθημι.

Σύνθ. antepūno προτιμῶ, expōno ἐκτίθημι, cōmpono συντίθημι, dīspōno διατίθημι, propōno προτίθημι, protēinō, oppōno ἀντιτίθημι.

16. frendo, frendui, fresum εἶτε fressum, frendere κατατρίβω.

17. mēto, messui, messum, mettere θερίζω.

§ 135. Γ'. Παρακείμενοι εἰς vi, σουπῆρα εἰς tum, μεταβαλλομένης τῆς ῥίξης.

1. līno, lēvi, (līvi), lītum, linere ἀλείφω.

Σύνθ. oblīno ἐπιχρίω, μετχ. oblītus, τὸ δὲ oblītus εἶναι τοῦ obliviscor.

2. sīno, sīvi, sītum, sinere ἀφίνω.

3. sēro, sēvi, sātum, serere σπείρω.

Τοῦ prosero ἀναφύω πρκ. μετοχῆς prosātus, οὐχὶ prosītus γεγονώς.

4. cerno, (crēvi, crētum μόνον ἐν συνθ.), cernere κρίνω.

Σύνθ. discerno προκρίνω, discerno διακρίνω, secerno χωρίζω.

5. sperno, sprēvi, sprētum, spernere ἀποχωρίζω, ὀλιγωρῶ.

6. sterno, strāvi, strātum, sternere στρώννυμι.

§ 136. Δ'. Παρακείμενοι εἰς īvi, σουπῆρα εἰς ītum.

1. cūpio, cupivi, cupītum, cupere ἐπιθυμῶ. (§ 115).

2. pēto, petivi, petītum, petere αἰτῶ.

3. quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere ζητῶ, ἐρωτῶ.

Σύνθ. exquīro ἐξιστορῶ, inquīro ἀναζητῶ, requīro ἀναζητῶ.

4. rūdo, rudivi, (rūdī), ruditum, rudere μυκῶμαι.

5. tēro, trivi, (ἐκ συγκ. ἀντὶ terivi), tritum, terere τρίβω, τρίβω.

Τὸ attero ἐπιτρίβω ἔχει παρακ. καὶ atterui.

6. arcesso, arcessivi, arcessitum, arcessere μετακαλοῦμαι.

7. capesso, capessivi, capessitum, capessere ἀρπάζω.

8. facesso, (facessivi), facessitum, facessere πράττω.

9. incesso, incessivi, (ἄνευ σουπ.), incessere ὀρμῶ.

10. lacesso, lacessivi, lacessitum, lacessere ἐρεθίζω.

11. sāpio, sapiivi, (ἄνευ σουπ.), sapere χυμὸν ἔχω, φρονῶ.

§ 137. Ε'. Παρακείμενοι εἰς (si) xi, σουπῆρα εἰς tum.

1. ango, anxī, ἄνευ σουπίνου, angere ἄγχω, πνίγω.

2. cingo, cinxi, cinctum, cingere ζώννυμι, περιβάλλω.

3. cōquo, coxī, coctum, coquere ὀπτῶ, ψήνω.

4. dīco, dixi, dictum, dicere λέγω.

Σύνθ. edico κηρύσσω, praedico προλέγω, indico ἀναγορεύω.

5. dūco, duxi, ductum, ducere ἄγω.

Σύνθ. abduco ἀπάγω, adduco προσάγω, educo ἐξάγω, perduco διάγω, produco παράγω.

6. fīgo, fixi, fictum, figere πηγνυμι.

7. fingo, finxi, fictum, fingere πλάττω.

8. (flīgo, flixi, flictum, fligere κρούω). Σύνθ. afflīgo καταβάλλω.

9. frīgo, frixi, frictum, (frixum), frigere φρύγω.

10. iungo, iunxi, iunctum, iungere ζεύγνυμι.

11. (lācio, laxi, lactum, lacere ἀπηρχαιωμένον).

Συνηθέστερα τὰ σύνθετα· allīcio, allexi (allectum ἄχρηστον) ἐφέλκω—illicio, illexi, illectum δελεάζω. περβ. elicio § 134.

12. lingo, linxi, linctum, lingere λείχω.

13. mingo, minxi, mictum, mingere οὐρῶ.

14. (mungo). Σύνθ. emungo, emunxi, emunctum, emungere ἀπομύττω.

15. ningo, ninxi, ἄνευ σουπίνου, ningere χιονίζω· συνήθ. ἀπρόσ.

16. plango, planxi, planctum, plangere θρηνῶ.

17. pango, panxi, (ὄρ. § 138, 12).

18. pingo, pinxi, pictum, pingere ζωγραφῶ.

19. rēgo, rexi, rectum, regere εὐθύνω. Μετχ. rectus=ὀρθός.

Σύνθ. arrīgo, corrigo διορθῶ, dirīgo διευθύνω, porrigo προτείνω, pergo (ἀντὶ perrigo) πορεύομαι, surgo (ἀντὶ surrigo) ἐγείρομαι. Ὡσαύτως καὶ assurgo ἀνίσταμαι, consurgo συνανίσταμαι, exsurgo ἐξανίσταμαι.

20. (specio, spexi, spectrum, specere σκοπεύω), aspicio ἀποβλέπω, despicio, conspicio καθορῶ, circumspicio, perspicio διορῶ, inspicio ἐξετάζω, prospicio ἀφορῶ, respicio μεταστρέφω τὸ πρόσωπον, suspicio ὑποπτεύω.

21. stinguo, (stinxi, stinctum μόνον ἐν συνθ.), stinguere σθέννυμι.

Σύνθ. distinguo χωρίζω, exstinguo ἀποσθέννυμι.

22. stringo, strinxi, strictum, stringere σφίγγω.

23. sūgo, suxi, suctum, sugere θηλάζω.

24. tēgo, texi, tectum, tegere στέγω.

25. tingo, (linguo), tinxi, tinctum, tingere τέγω, βάπτω.

26. trāho, traxi, tractum, trahere ἔλκω.

27. ungo, (unguo), unxi, unctum, ungere ἀλείφω.

28. vēho, vexi, vectum, vehere ὀχῶ, φέρω (§ 152, 26).

Σύνθ. advēho προσκομίζω, avēho ἀποκομίζω, convēho συγκομίζω, invēho εἰσκομίζω· παθ. vehor, vectus sum, vehi.

Σημ. Τὰ ῥήματα fingo, mingo, pingo, stringo ἀποβάλλουσιν ἐν τῷ σουπίνῳ τὸ n. ὅσον fictum, mictum, pictum, strictum.

29. flecto, flexi, flexum, flectere κάμπτω.

30. necto, nexi (καὶ nexui), nexum, nectere πλέκω.

31. pecto, pexi, (pexui), pexum, pectere κτενίζω.

32. plecto, (plexi σπάν.), plexum, plectere πλέκω.

33. carpo, carpsi, carptum, carpere καρπούμαι.

34. cōmo, comsi, comtum, comere κοσμῶ.

35. sūmo, sumsi, sumtum, sumere λαμβάνω.

36. nūbo, nupsi, nuptum, nubere καλύπτω, νυμφεύω τινί.

37. scribo, scripsi, scriptum, scribere γράφω.

38. gēro, gessi, gestum, gerere φέρω.

39. ūro, ussi, ussum, urere καίω.

§ 138. Γ'. Πρακείμενοι μετὰ ἀναδιπλασιασμοῦ.

1. pendo, pependi, pensum, pendere σταθμοῦμαι.

Τὰ σύνθ. ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ appendo, appendi ἀπόσταθμῶ.

2. tendo, tetendi, tentum, (tensum), tendere τείνω.

Τὰ σύνθ. τοῦ tendo ἄνευ ἀναδιπλ. καὶ μετὰ σουπ. tentum· contendo ἀγωνίζομαι, distendo διατείνω, obtendo προτείνω, protendo προσημαίνω, praetendo προφασίζομαι, subtendo ὑποτείνω. Τὰ δὲ detendo καθαιρῶ καὶ ostendo δεικνύμι· ἔχουσιν ἐν τῷ σουπ.—tensum. Τὰ δὲ exte do ἐκτείνω, protendo προτείνω, retendo χαλῶ ἔχουσι—tentum καὶ—tensum.

3. disco, didīci, (ἄνευ σουπ. disciturus δὲ), discere διδάσχομαι.

Τὰ σύνθ. μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ἐν τῷ παρκ. (§ 118, σημ.) ὅσον ad-disco, addidīci προσμανθάνω, dedisco ἀπομανθάνω, edisco ἐκμανθάνω, perdisco καταμανθάνω.

4. posco, poposci, (ἄνευ σουπίνου), poscere αἰτῶ.

5. curro, cucurri, cursum, currere τρέχω.

Σύνθ. accurro προστρέχω, concurro συντρέχω, excurro ἐκτρέχω. § 118, σημ.

6. pungo, pūpūgi, punctum, pungere κεντῶ, στίζω.

Τὰ σύνθ. ὁμαλῶς ἐν τῷ παρακ. —punxi· conpungo κατακεντῶ, expungo διαγράφω, interpungo διαστίζω.

7. tundo, tūtūdi, tunsum, (tusum), tundere χρούω.

8. cādo, cecīdi, cāsum, cadere πίπτω.

Τὰ σύνθ. ἔχουσι cīdo, cīdi, cīsum· οἷον occīdo καταπίπτω, δύω, incīdo ἐμπίπτω, recīdo μεταπίπτω. Τὰ δ' ἄλλα σύνθετα δὲν ἔχουσι σουπίνον. accīdo προσπίπτω, accēdit (ὄρ. ἀπροσ.), concīdo συμπίπτω, decīdo καταπίπτω, excīdo ἐκπίπτω, occīdo καταφέρομαι.

9. caedo, cecīdi, caesum, caedere κόπτω, φρονεύω.

Σύνθ.—cīdo,—cīdi,—cīsum, cīdere· οἷον occīdo κατακόπτω, abscīdo ἀποκόπτω, incīdo ἐντέμνω, recīdo ἀποτέμνω.

10. cāno, cecīni, cantum, canere ᾄδω.

Τὰ σύνθ.—cīno,—cīnui· concīno συνᾄδω, praecīno προᾄδω, (οὐσιαστικὸν concentus συμφωνία καὶ praeceutor ὁ χοροστάτης), occīno. Τὰ δ' ἄλλα ἄνευ παρακ. καὶ σουπ. accīno προσᾄδω, intercīno καὶ recīno (ἢ recano), ἀλλ' ἐκ τοῦ accīno οὐσίας. accentus, ἐκ τοῦ succīno προσᾄδω, οὐσιαστ. succentus, succentor.

11. fallo, fefelli, falsum, fallere σφάλλω.

12. (pango), pepīgi, pactum, pangere συντίθεμαι.

Ὁ ἐνεστώς ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ ἀναπληροῦται διὰ τοῦ paciscor, ὅθεν paciscor, pepīgi, pactum, pacisci· τὸ pango ὅμως ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ πηγνυμι ἔχει panxi, pactum. Τὰ δὲ σύνθετα μόνον—pingo,—pēgi,—pectum,—pingere· οἷον compingo συμπηγνυμι, impingo ἐμπηγνυμι.

13. parco, peperci, (σπαν. parsi), parsum, parcere φείδομαι.

14. pārio, pepēri, partum, parere γεννῶ· μέλ. μετχ. pariturus.

15. pello, pepūli, pulsum, pellere ὠθῶ, ἐλαύνω, ἐκβάλλω.

16. tango, tetīgi, tactum, tangere ψάύω, θιγγάνω.

Τὰ σύνθ. ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ attingo ψάύω, contingo, ἄπτομαι, τὰ ἀπροσ. contingit καὶ obtingit ἄνευ σουπίνου.

17. credo, credīdi, creditum, credere πιστεύω.

Τὸ credo καὶ πάντα τὰ μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων σύνθετα τοῦ do σχηματίζουσι παρακείμενον εἰς dīdi καὶ σουπῖνα εἰς dītum· abdo κρύπτω, addo προστίθεμι, condo κτίζω, dedo παραδίδωμι, ēdo ἐκδίδωμι, perdo ἀπόλλυμι, prodo προφέρω, reddo ἀποδίδωμι, subdo ὑποβάλλω, trado παραδίδωμι, vendo πωλῶ, οὗ παθ. veneco πωλοῦμαι. Τὰ δὲ μετὰ δισυλλάβων κατὰ τὸ do § 121.

18. sisto, stīti, (ἀντὶ sistiti), stātum, sistere ἵσταιμι.

Σύνθ. Μετὰ σουπ. stītum τὰ absisto ἀρίσταμαι, assisto παρίσταμαι, consisto ἵσταμαι, desisto καθίσταμαι, exsisto γίγνομαι, insisto ἐφίσταμαι, obsisto ἐνίσταμαι, resisto ἀνθίσταμαι, subsisto ὑφίσταμαι· τὸ δὲ circumssisto, circumstēti, (ἀνευ σουπ.), περιίσταμαι.

§ 139. Ζ'. Παρακείμενοι εἰς ἰ (μετ' ἐκτάσεως τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος), σουπῖνα εἰς ²tum.

1. cāpio (κάπτω), cēpi, captum, capere λαμβάνω.

Τὰ σύνθ. ἔχουσι cīpio,—cēpi,—ceptum, cipere· accipio δέχομαι, incipio ἄρχομαι, recipio ἀναλαμβάνω, suscipio ὑποδέχομαι. Τὸ antecapio ὅμως ἔχει antecēpi, anteceptum (captum), antecapere προσλαμβάνω.

2. rumpo, rūpi, ruptum, rumpere ῥήγνυμι.

3. scābo, scābi, (ἄνευ σουπ.), scabere κνήθω.

4. fācio, fēcī, factum, facere ποιῶ· παθητικὸν fio ὄρ. § 164.

Τὰ σύνθ. μετὰ προθέσεων καὶ τοῦ re ἔχουσι—ficio, feci, sectum καὶ ἐν τῷ παθητ. ficior· ὅσον efficio ἐξεργάζομαι, afficio διατίθηναι, περιβάλλω, conficio ἀποτελῶ, deficio ἀπολείπω, interficio κτείνω, perficio διαπράττω, reficio ἀνορθῶ. Τὰ δὲ λοιπὰ facio καὶ ἐν τῷ παθ. fio· calefacio θερμαίνω, παθ. calefio· arefacio ξηραίνω, consuefacio συνεθίζω, patefacio ἀνοίγω, satisfacio ἐξαρκῶ, assuefacio προσεθίζω.

5. īco, (īci), ictum, icere πλήττω.

6. iācio, iēcī, iactum, iacere βάλλω, ῥίπτω.

Τὰ σύνθετα ἔχουσι—iīcio,—iēcī,—iectum—iīcere· ὅσον abiīcio ἀποβάλλω, adiīcio προστίθηναι, deicio καταρρίπτω, conīcio συμβάλλω, eiīcio ἐκβάλλω, traniicio ὑπερβάλλω, ἀλλὰ superiatio, superiectum ὑπερβάλλω.

7. vinco, vīci, victum, vincere νικῶ.

8. āgo, ēgi, actum, agēre ἄγω, πράττω.

Τὰ σύνθ. ἔχουσιν—īgo,—ēgi,—actum,—igēre· ὅσον abiīgo ἀπάγω, adiīgo προσάγω, cūgo, coēgi, coactum, cogēre ἀναγκάζω, exīgo διανύτω, redīgo ἐπανάγω, subiīgo ὑπάγω, transīgo διαπράττω. Τὸ ambiīgo ἀμφισβητῶ, satago (satis-ago) ἄνευ παρκ. καὶ σουπ., τὸ δὲ dēgo, dēgi, ἄνευ σουπίνου.

9. lēgo, lēgi, lectum, legere ἀναγινώσκω.

Τὰ σύνθ. μετὰ τῶν προθέσ. ad, per, prae, re καὶ sub φυλάττουσι τὸ e· ὅσον allēgo διαλέγω, perlēgo διαγιγνώσκω, relēgo ἀναλέγω, ἀναπολῶ καὶ sublēgo ἀναλέγω. Τὰ δὲ μετὰ τῶν con, (coi), de, e καὶ se τρέπουσι τὸ e εἰς ἰ· ὅσον collīgo συλλέγω, delīgo διαλέγω, elīgo ἐκλέγω, selīgo ἐκλέγω (selectus ἐκλεκτός).—Τρία δὲ ἔχουσι ἐν τῷ παρκ.—lexi, τὰ dilīgo φιλῶ, intellīgo κατανοῶ, neglīgo ἀμελῶ. Ἀπὸ δὲ τοῦ dilīgo παρκ. παθ. dilectus.

10. frango, frēgi, fractum, frangere ῥήγνυμι, θραύω.

11. fūgio, fūgi, (ἄνευ σουπ. ἀλλὰ μετοχὴ fugiturus), fugere φεύγω.

Σύνθ. aufūgio (ab-fūgio) ἀποφεύγω, effugio διαφεύγω.

12. linquo, līqui, (ἄνευ σουπ.), linquere λείπω.

Τὰ σύνθ. ἔχουσι σουπ. εἰς—ictum· οἷον relinquo ἀπολείπω, relictum.
13. ēmo, ēmi, emptum, emere ὠνοῦμαι.

Σύνθ. coēmo συνωνοῦμαι, τὰ δὲ ἄλλα τρέπουσι τὸ e εἰς i· οἷον adīmo ἀφαιρῶ, dirīmo χωρίζω, exīmo ἐξαιρῶ, interīmo ἀναιρῶ. Σημεῖωσαι τὰ
dēmo, dempsi, demptum, (-msi, mtum) demere ἀφαιρῶ.
prōmo, prompsi, promptum, (-msi, mtum), promere ἐξαιρῶ.
sūmo, sumpsi, sumptum, (msi, mtum), sumere λαμβάνω.

§ 140. Η'. Παρακείμενοι εἰς i (μὴ μεταβαλλομένου τοῦ ρίζι-
κοῦ χαρακτῆρος), σουπῖνα εἰς sum.

1. (cendo) accendo, accendi, accensum, accendere ἀνάπτω.
2. cūdo, (cūdi, cūsum μόνον ἐν συνθ.), cudere τύπτω.
3. ēdo, ēdi, esum, edere ἐσθίω.
4. (fendo) defendo, defendi, defensum, defendere ὑπερασπίζομαι.
5. findo, fīdi, fissum, findere σχίζω.
6. fōdio, fōdi, fossum, fodere ὀρύσσω.
7. fundo, fūdi, fusum, fundere χέω.

Σύνθ. perfundo καταχέω, confundo συγχέω, effundo ἐκχέω, infundo ἐγχέω.

8. lambo, lambi, (ἄνευ σουπ.), lambere λείχω.
9. bibo, bībi, (bibītum), bibere πίνω.
10. mando, mandi, mansum, mandere μαρσῶμαι.
11. pando, pandi, passum, (σπανίως pansum), pandere πετῶ.
12. psallo, psalli, (ἄνευ σουπ.), psallere ψάλλω.
13. prehendō, prehendi, prehensum, prehendere λαμβάνω.
14. scando, scandi, scansum, scandere ἀναβαίνω.

- Σύνθ. ascendo ἀναβαίνω, descendo καταβαίνω, conscendo ἐπιβαίνω.
15. sīdo, sēdi, καὶ sīdi (sessum μόνον ἐν συνθ.), sidere καθίζω.
 16. scindo, scidi, scissum, scindere σχίζω.
 17. strīdo, strīdi, (ἄνευ σουπ.), stridere τρίζω.
 18. vello, velli, (σπανίως vulsi), vulsum, vellere τίλλω.
 19. verro, verri, versum, verrere σαίρω.
 20. verto, verti, versum, vertere στρέφω.
 21. vīso, vīsi, (ἄνευ σουπ.), visere ἐπισκέπτομαι.

- Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἐν ἡμιαποθετικόν.
22. fīdo, fīsus sum, fidere πέποιθα· Σύνθ. confido θαρρῶ.

Β'. Χαρακτηριστικὸν γράμμα u ἢ v.

§ 141. Τὰ εἰς uo ῥήματα σχηματίζουσι παρακείμερον εἰς ui, σουπῖνον εἰς ūtum, συνηρημένον ἐκ τοῦ uitum ἢ vitum.

1. ācuo, acui, acūtum, acuere ἀκονῶ.
2. arguo, argui, (argūtum), arguere ἐλέγχω· ἐπιθ. argutus ὀξύς.
3. exuo, exui, exūtum, exuere ἐξαίρω.
4. imbuo, imbui, imbūtum, imbuiere βάπτω.
5. induo, indui, indūtum, induere ἐνδύω.
6. luo, lui, lūtum, luere ἀποτίνω, δίκην δίδωμι.

Μέλλων μετοχῆς luiturus (πρβ. § 146). Συνηθέστερα εἶναι τὰ σύνθετα τοῦ luo (λούω), ἅπερ ἔχουσιν ἐν τῇ σουπίνῳ lutum· abluo ἀποπλύνω, polluo μολύνω, diluo διακλύζω, eluo ἐκλούω.

7. minuo, minui, minūtum, minuere ἐλαττω.

8. (nuo, nui, nūtum, nuere νεύω) εὐχρηστον ἐν συνθ. ἀλλ' ἄνευ σουπ. ὥον abnuo ἀπονεύω· μετχ. μέλ. abnuiturus (§ 146.), annuo ἐπινεύω, innuo προσνεύω, renuo ἀνανεύω.

9. ruo, rui, rūtum, ruere καταρρέω (§ 119, σημ. α.).

Τὰ σύνθ. (ἀμετβ.) corruo καταπίπτω, irruo επιπίπτω (ἄνευ σουπ.). Τὰ δὲ diruo καταβάλλω, eruo ἐξορύττω, obruo καταχώνω, proruo (μετβ.) καταβάλλω, (ἀμετβ.) καταπίπτω, ἔχουσι σουπῖνον μετ. μέλ. ruiturus (§ 146).

10. spūo, spui, spūtum, spuere πτύω.

11. stāluo, statui, statūtum, statuere ἵστημι, ἰδρύω.

Σύνθ. constituo διατάττω, destituo ἀπολείπω, instituo κατασκευάζω, παιδεύω, restituo ἀνορθῶ.

12. suo, sui, sūtum, suere ῥάπτω, κασσύω.

13. tribuo, tribui, tribūtum, tribuere ἀπονέμω.

14. solvo, solvi, solūtum, solveere λύω.

15. volvo, volvi, volūtum, volvere κυλίνδω, ἐλίσσω.

Ἄνευ σουπίνου·

16. batuo, batui, batuere κόπτω.

17. (gruo, grui, gruere). Σύνθ. congruo συνάδω, ingruo ἐμπίπτω.

18. metuo, metui, metuere φοβοῦμαι.

19. plūo, plui, (pluvi), pluere ὕω· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπρόσ. § 178,

20. sternuo, sternui, sternuere πταίρω.

Ἀνωμάλως τὸν παρακείμενον εἰς χι ἔχουσι τὰ τρία ταῦτα·

21. fluo, fluxi, fluxum, fluere πλέω.
22. struo, struxi, structum, struere σωρεύω, οἰκοδομῶ.
23. vivo, vixi, victum, vivere βιῶ.

Γ'. Ῥήματα εἰς sco ἄνευ ἐναρκτικῆς σημασίας.

§ 142. Παρακείμενοι εἰς vi, σουπ. εἰς tum.

1. cresco, crēvi, crētum, crescere αὐξάνομαι.
2. nosco, nōvi, nōtum, noscere γινώσκω. Μετχ. μέλ. ἄχρηστος.
Τὰ σύνθ. agnosco ἀναγνωρίζω, cognosco καταμανθάνω, (παρκ. cognovi),
ecogn s'co ἀναγνωρίζω ἔχουσι σουπίνον agnītum, cognītum, recognītum,
ἀλλὰ μέλλοντα μετοχῆς agnoturus· τὸ δὲ ignosco συγγινώσκω ignotum·
τὸ δὲ dignosco καὶ internosco διαγινώσκω ἄνευ σουπίνου.
3. pasco, pāvi, pastum, pascere βόσκω, τρέφω.
4. quiesco, quiēvi, quiētum, quiescere ἡσυχάζω.
5. suesco, suevi, suētum, suescere ἐθίζομαι.

Ῥήματα ἐναρκτικά.

§ 143. Τὰ ἐναρκτικὰ ῥήματα (verba inchoativa) λήγουσιν εἰς
sco καὶ σχηματίζονται πάντα κατὰ τὴν γ'. συζ. εἶναι δὲ ταῦτα·

§ 144. Α'. Ῥηματικά ἐναρκτικά (inchoativa verbalia).

α. Μετὰ παρακείμενου καὶ σουπίνου τῶν πρωτοτύπων.

- | | |
|---|----------------------|
| 1. adolesco, adolēvi, adultum, adolescere αὐξάνομαι. | } ἐκ τοῦ oleo § 126. |
| 2. abolesco, abolēvi, abolītum, abolescere ἀφανίζομαι. | |
| 3. exolesco, exolēvi, exoletum, exolescere ἐπαυξάνομαι. | |
| 4. coalesco (alo), coalui, coalītum, coalescere συμφύομαι. | |
| 5. condolesco (doleo), condolui, condolītum, condolescere ἀλγῶ. | |
| 6. convalesco (valeo), convalui, -lītum, -lescere ἀναρρώνομαι. | |
| 7. concupisco, (cupio), concupivi, -pītum, -piscere ὀρέγομαι. | |
| 8. exardesco (ardeo), exarsi, exarsum, exardescere ἐκκαίδομαι. | |
| 9. inveterasco (invetero), inveteravi, -ratum, -rascere ἐγγηράσκω. | |
| 10. indolesco (doleo), indolui, indolītum, indolescere λυποῦμαι. | |
| 11. obdormisco (dormio), obdormivi, obdormitum, obdormiscere
κατακοιμῶμαι. | |

12. revivisco (vivo), revixi, revictum, reviviscere ἀναβιβῶ.
13. scisco (scio), scivi, scītum, scire ἵστορῶ, πυνθάνομαι.
 β'. Μετὰ παρακειμένου τῶν πρωτοτύπων, καὶ ἄνευ σουπίνου.
1. acesco (aceo), acui, acescere ὀξίζω, ὀξύνομαι.
2. adhaeresco (haereo), adhaesi, adhaerescere προσαρτῶμαι.
3. aresco (areo), arui, arescere ξηραίνομαι.
4. calesco (caleo), calui, calescere θερμαίνομαι.
5. canesco (caneo), canui, canescere πολιοῦμαι.
6. conticesco (taceo), conticui, conticescere ἀποσιωπῶ.
7. contremisco (tremo), contremui, contremiscere τρέμω.
8. defervesco (ferveo), deferbui, defervi, defervescere ἀποθράζω.
9. delitescio (lateo), delitui, delitescere ἀποκρύπτομαι.
10. effervesco (ferveo), efferbui, effervescere ἀναζέω.
11. effloresco (floreo), efflorui, efflorescere ἐξανθῶ.
12. exalbesco (albeo), exalbui, exalbescere λευκαίνομαι.
13. extimesco (timeo), extimui, extimescere ἐκτροβοῦμαι.
14. erubescio (rubeo), erubui, erubescere ἐρυθριῶ.
15. horresco (horreo), horruī, horrescere φρίττω.
16. ingemisco (gemo), ingemui, ingemiscere ἐπιστενάζω.
17. intumesco (tumeo), intumui, intumescere ὀγκοῦμαι.
18. irraucisco (raucio), irrausi, irrauciscere βραγχίζω.
19. liquesco (liqueo), licui, liquescere τήκομαι.
20. madesco (madeo), madui, madescere βρέχομαι.
21. occallesco (calleo), occalui, occalescere τυλοῦμαι.
22. putesco (puteo), putui, putescere σήπομαι.
23. putresco (putreo), putrui, putrescere σαπρίζω.
24. resipisco (sapio), resipui, resipiscere σωφρονίζομαι.
25. senesco (seneo), senui, senescere γηράσκω.
26. obstupesco (stupeo), obstupui, obstupescere θαμβοῦμαι.
27. tabesco (tabeo), tabui, tabescere μαραίνομαι.
28. tepesco (tepeo), tepui, tepescere χλιαίνομαι, ψυχροῦμαι.
29. viresco (vireo), virui, virescere ἀναθάλλω.

§. 145. Β'. Ὀροματικά ἐναρχτικά (inch. nominalia).

α'. Μετὰ παρακειμένου εἰς υἱ εἶναι τὰ ἐπόμενα.

1. crebro (creber), crebrui, crebescere αὔξανομαι.
2. duresco (durus), durui, durescere σκληροῦμαι.
3. evanesco (vanus), evanui, evanescere ἀφανίζομαι.
4. innotesco (notus), innotui, innotescere γνωρίζομαι.
5. macresco (macer), macrui, macrescere ἰσχυαίνομαι.
6. maturesco (maturus), maturui maturescere πεπαίνομαι.
7. nigresco (niger), nigrui, nigrescere μελαίνομαι.
8. obmutesco (mutus), obmutui, obmutescere κωφοῦμαι.
9. obsurdesco (surdus), obsurui, obsurdescere ἐκκωφοῦμαι.
10. recrudescio (crudus), recrudui, recrudescere ἀνανεοῦμαι.
11. consanesco (sanus), consanui, consanescere ὑγιαίνωμαι.
12. vilescio (καὶ evilescio) (vilis), vilui, vilescere εὐτελέως γίγνομαι.

6'. Ἄνευ παρακειμένου καὶ σουπίου τὰ ἐπόμενα·

aegresco (aeger) νοσῶ	iuvnesco (iuvenis) ἡθάσκω
ditesco (dives) πλουτίζομαι.	mitesco (mitis) πεπαίνομαι
dulcesco (dulcis) γλυκαίνομαι	mollesco (mollis) μαλακοῦμαι
fātisco (fatis) χάσκω	pinguesco (pinguis) παχύνομαι
grandesco (grandis) μεγαλύνομαι	plumesco (bluma) πτεροῦμαι
gravesco (gravis) βαρύνομαι	puerasco (puer) παῖς γίνομαι
incurvesco (curvus) κυρτοῦμαι	sterilesco (sterilis) στεירוῦμαι
integrasco (integer) ἀνανεοῦμαι	teneresco (tēner) ἀπαλύνομαι.

TETARTH SYZYGIA.

§ 146. Α'. Παρακείμενοι εἰς vi, σουπίνα εἰς tum.

1. cio, cīvi, cītum, cire κινῶ. (§ 126).
 2. eo, īvi, ītum, ire εἶμι. (§ 160).
 3. queo, quīvi, quītum, quire δύναμαι. (§ 163).
 4. sepelio, sepelīvi, sepultum, sepelīre θάπτω.
 5. singultio, singultivi, (singultum), singultire λυγγαίνω.
- Τὸ sepelio καὶ singultio ἔχουσιν ἀνώμαλον σουπίον.

§ 147. 6'. Παρακείμενοι εἰς i, σουπίνα εἰς tum.

1. vēnio, vēni, ventum, venire ἔρχομαι.
- Σύνθ. advēnio προσέρχομαι, convēnio συνέρχομαι. invēnio εὐρίσκω.
2. compērio, compēri, compertum, comperire καταμαρτυράω.

3. rep̄erio, rep̄eri, repertum, reperire ἀνευρίσκω.

ap̄erio, aperui, apertum, aperire ἀνοίγω.

op̄erio, operui, opertum, operire καλύπτω.

coop̄erio, cooperui, coopertum, cooperire συγκαλύπτω.

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ sālio, salūi, (saltum), salire ἄλλομαι.

Σύνθ. desīlio, exsīlio ἐξάλλομαι, resīlio, transīlio διάλλομαι.

§ 148. γ'. Παρακείμενοι εἰς si, σουπ̄ēra εἰς tum.

1. amīcio, amixi καὶ amicui, amictum, amicire περιβάλλω.

2. farcio, farsī, fartum, (σπαν. faretum), farcire φράττω, πληρῶ.

Σύνθ. confercio, confersi, confertum, confereire ἀθροίζω· effarcio (ἢ effercio) ἐκπληρῶ, refercio ἀναπλήρωμι· αἱ μετοχαὶ μὲ ἐπιθετικὴν σῆμ. confertus ἀθρόος, effertus ἔκπλεως, refertus ἀνάπλεως.

3. fulcio, fulsi, fultum, fulcire ἐρείδω.

4. haurio, hausi, haustum, haurire ἀντλῶ· exhaurio ἐξαντλῶ.

5. sancio, sanxi, sanctum, (καὶ sancitum), sancire κυρῶ.

6. sentio, sensi, sensum, sentire αἰσθάνομαι.

Σύνθ. consentio συμφωνῶ, dissentio διαφωνῶ, assentio συναινῶ, ὁμολογῶ, praesentio προαἰσθάνομαι.

7. sarcio, sarsi, sartum, sarcire ἐπισκευάζω, ἀκουῖμαι.

8. sēpio, (saepio), sepsi, septum, sepire φράττω περιστειχίζω.

9. vincio, vinxi, vinctum, vincere δέω.

Ἀποθετικά.

§ 149. Τὰ πλείεστα τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων σχηματίζουσι τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπ̄ῖνον κανονικῶς.

§ 150. Πρώτη συζυγία.

Τὰ πλείότερα τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν α. συζ. καὶ ἔχουσι τὸν παρακείμενον κανονικῶς εἰς—atus sum·

adversor ἐναντιοῦμαι	ep̄ulor εὐωχοῦμαι	opinor οἶομαι
adūlor κολακεύω	fabulor μυθολογῶ	osculor φιλῶ
aemulor ζηλῶ	frustror ματαιῶ	otior σχολάζω
arbitror νομίζω	furor κλέπτω	testor μαρτυρῶ
auxilior ἐπικουρῶ	insidior ἐνεδρεύω	vador κατεγγυῶ
cunctor ὀκνῶ	laetor εὐφραίνομαι	vagor πλανῶμαι
conor ἐπιχειρῶ	mercor ἐμπορεύομαι	vēnor θηρῶ
contemplor θεωρῶ	miror θαυμάζω	versor στρέφω.
dignor ἄξιῶ		

Σημ. Ἀποθετικά τινὰ τῆς ᾠ. συζ. ἔχουσι καὶ ἐνεργητικὸν τύπον· οἷον altercor καὶ alterco ἐρίζω, luctor καὶ lucto παλαίω· adminiculor καὶ adminiculo ὑποστηρίζω, augūror καὶ auguro οἰωνοσκοπῶ, fabricor καὶ fabrico δημιουργῶ, fenerator ὃ fenero δανείζω, populor ὃ populo ληίζομαι.

§ 151. Δευτέρα συζυγία.

1. fāteor, fassus sum, fateri ὁμολογῶ.

Σύνθ. confiteor ἐξομολογῶ, profiteor ἐπαγγέλλομαι, τὸ δὲ diffiteor ἀπαρνοῦμαι ἄνευ παρακειμένου.

2. liceor, licitus sum, liceri ὠνοῦμαι, προσφέρω τιμὴν.

3. medeor, mederi ἰῶμαι, ἄνευ παρακ. ἄνθ' οὗ medicatus sum.

4. mereor, meritus sum, mereri ἄξιός εἰμι.

5. misēreor, miseritus sum, misereri (alicuius) ἐλεῶ.

6. reor, rātus sum, reri νομίζω. Ὁ ἐνεσ. τῆς μετχ. λείπει.

7. tueor, tuītus sum, tueri τυρῶ, διαφυλάττω· ἀντὶ tuitus sum ἐν χρήσει tutatus sum· tutus δὲ=ἰσφαλής.

8. vereor, verītus sum, vereri αἰδοῦμαι.

§ 152. Τρίτη συζυγία.

1. fruor (fruītus) καὶ fructus sum, frui καρποῦμαι.

2. fungor, functus sum, fungi ἐκτελῶ.

3. grādior, gressus sum, grādi βαδίζω.

Σύνθ. aggredior, aggressus sum, aggrēdi προσβάλλω, congregior συμβάλλω, egredior ἐκβαίνω, ingredior ἐμβαίνω, progredior προβαίνω, regredior ἀναχωρῶ ἐπανέρχομαι, transgredior ὑπερβαίνω.

4. lābor, lapsus sum, lābi ὀλισθαίνω, ἀμαρτάνω.

Σύνθ. collābor συμπέτω, delabor κατολισθαίνω, elabor ἐκπίπτω.

5. lōquor, locutus sum, loquī ὁμιλῶ.

Σύνθ. allōquor προσαγορεύω, collōquor διαλέγομαι, eīdquor ἀγορεύω, obloquor ἀντιλέγω, interloquor μεσολαβῶ.

6. mōrior, mortuus sum, (μετχ. μέλ. moriturus), morī ἀποθνήσκω.

7. nītor, nisus εἶτε nixus sum, niti ἐρείδομαι, πέποιθα.

Σύνθ. adnītor προσερείδομαι, connitor διατείνομαι, innitor ἐπερείδομαι.

8. pātior, passus sum, pāti πάσχω.

Σύνθ. perpētior, perpassus sum, perpēti ὑπομένω.

9. (plector § 137). Σύνθ. amplector, amplexus sum περιβάλλω.

10. quēror, questus sum, queri μέφομαι.

11. ringor, (ἄνευ παρκ.), ringi γογγύζω.

Σύνθ. assequor, consequor, obsequor.

12. sēquor, secūtus sum, sequi ἔπομαι, ἀκολουθῶ.

13. ūtor, usus sum, uti χρῶμαι. Σύνθ. abūtor καταχρῶμαι.

14. vēhor, vectus sum, vehi (ἀμετάβ.) μετὰ τοῦ equo σημαίνει ἰππεύειν, μετὰ τοῦ curru ὀχεῖσθαι (ἐφ' ἄρματος), μετὰ τοῦ navi πλεῖν (§ 137).

15. (vertor, versus sum, verti, ὡς ἀποθ. ἄχρηστον, συνήθη τὰ σύνθετα τούτου)· devertor κατάγομαι, praevertor προφθάνω καὶ revertor ἐπανερχομαι, μετὰ παρκ. μόνον reverti, reverteram, revertissem. Μόνον δὲ τὸ reversus εἶναι ἐν χρήσει ὡς μετχ. μετὰ ἐνεργ. σημασίας=ἐπανελθών.

(Τὰ ἐπόμενα μετὰ ἐναρκτικοῦ τύπου).

16. apiscor, aptus sum, apisci τυγχάνω. Τὰ σύνθ. adipiscor καταπράττω, indipiscor ἐπιτυγχάνω, εὐχρηστότερα.

17. expergiscor, experrectus sum, expergisci ἐξεγείρομαι.

18. (fātiscor), defetiscor, defessus sum, defetisci καταπονοῦμαι.

19. irascor, (iratus sum), irasci ὀργίζομαι.

Τὸ iratus sum σημαίνει ἐν ὀργῇ ἔχω τινά· ὡς παρκ. δὲ εἶναι ἐν χρήσει succensui ὀργίσθην.

20. (meniscor, mentus sum, menisci)· σύνθ. comminiscor ἐπινοῶ (ἢ μετχ. commentus=πλαστός)· reminiscor, reminisci ἀναμνησकोμαι (τινός ἢ τί), ἄνευ παρακ., ἀνθ' οὗ ἐν χρήσει recordatus sum.

21. nanciscor, nactus, (καὶ nanctus) sum, nancisci τυγχάνω.

22. nascor, nātus sum, nasci γεννῶμαι. Μετχ. μέλ. nasciturus.

23. obliviscor, oblitus sum, oblivisci ἐπιλανθάνομαι.

24. paciscor, pactus sum, pacisci συντίθεμαι (§ 138).

Σύνθ. compaciscor συντίθεμαι, depaciscor ἢ depeciscor διομολογοῦμαι.

25. pascor, pastus sum, pasci νέμομαι· παθ. τοῦ pasco (§ 142).

26. proficiscor, profectus sum, proficisci ἀπέρχομαι.

27. ulciscor, ultus sum, ulcisci τιμωρῶ.

28. vescor, vesci ἐσθίω, ἄνευ παρκ. ὡς τοιοῦτος ἀπαντᾷ ὁ ēdī.

§ 153. Τετάρτη συζυγία.

1. assentior, assensus sum, assentiri ὁμολογῶ.
2. blandior, blanditus sum, blandiri κολακεύω, θέλγω.
3. experior, expertus sum, experiri πειρῶμαι.
4. largior, largitus sum, largiri ἐπιδαψιλεύομαι, δωροῦμαι.
5. mentior, mentitus sum, mentiri ψεύδομαι.
6. mētiōr, mensus sum, metiri μετρῶ.
7. molior, molitus sum, moliri μηχανῶμαι.
8. opperior, oppertus, (καὶ opperitus) sum, opperiri περιμένω.
9. ordior, orsus sum, ordiri ἄρχομαι. Σύνθ. exordior ἐξάρχομαι.
10. ōrior, ortus sum, oriri ἀνατέλλω, γεννῶμαι.

Μέλ. ἐνεργητικὸς τῆς μετοχῆς oriturus καὶ παθ. oriundus. Ὁ ἐνεστὼς τῆς ὀριστικῆς καὶ προστακτικῆς συνήθως κατὰ τὴν γ'. συζ. orēris, orītur, orīmur, orimini, orēre. Ὁ παρατ. τῆς ὑποτακτικῆς κανονικῶς orīrer καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ orērer, ἐν τῷ γ'. ἐνικ. προσ. συχνότερα εἶναι oreretur.

Ὡσαύτως καὶ τὰ σύνθετα cōrior συνίσταται, exorior ἀνατέλλω, oborior ἀναφαίνομαι. Ἀλλὰ τὸ adorior προσβάλλω ἐν τῷ ἐνεστῶτι μόνον κατὰ τὴν δ'. συζ. adorīris, adorītur, adoreretur. (Σουετ.).

11. partior, partitus sum, partiri μερίζω.

Τὰ dispertio διανέμω, impertio μεταδίδωμι συνηθέστερα τῶν ἀποθετικῶν.

12. pōtior, potitus sum, potiri κρατῶ (τινος).
13. pūnior, ponitus sum, puniri τιμωροῦμαι. Τὸ punio εὐχρηστώτερον τοῦ punior.
14. sortior, sortitus sum, sortiri κληροῦμαι.

Ἀνώμαλα ῥήματα.

§ 154. Ἀνώμαλα ῥήματα (verba anomala) εἶναι τὰ ἐπόμενα·

1. Sum, fui, esse εἰμί (ὅρ. § 100 καὶ 109).
2. Possum, potui, posse δύναμαι.

§ 155. Τὸ possum εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ ἀκλίτου pot ἢ potis δυνατός καὶ sum, καὶ ὁ καὶ κλίνεται μετὰ τινων μεταβολῶν. Οὕτως 1) τὸ t πρὸ τοῦ s ἀφομοιοῦται pos-sum ἀντὶ pot-sum· 2) potessem καὶ potesse διὰ συγκοπῆς γίνεται possem καὶ posse. 3) τὸ f τοῦ fui, fueram κτλ. ἀποβάλλεται potui, potueram κτλ. ἀντὶ potfui κτλ.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

'Ενεστώς.

'Εν. possum, potes, potest possum, possis, possit
 Πλ. possūmus, potestis, possunt. possīmus, possitis, possint.

Παρατατικός.

'Εν. potēram,—eras,—erat possem, posses, posset
 Πλ. poterāmus,—erātis,—erant. possēmus, possetis, possent.

Μέλλων.

'Εν. potēro,—eris,—erit λείπει.
 Πλ. poterīmus,—eritis,—erunt.

Παρακείμενος.

'Εν. potui,—uisti,—uit potuērim,—ueris,—uerit
 Πλ. potuimus,uistis,uērunt(ēre). potuerīmus,—ueritis,—uerint.

Υπερσυντελικός.

'Εν. potuēram,—ueras,—uerat potuissem,—uisses,—uisset
 Πλ. potuerāmus, uerātis, uerant. potuissēmus,—uissetis,—uisserent.

Μέλλων τετελεσμένος.

'Εν. potuēro,—ueris,—uerit ὁμοιος τῷ παρακειμένῳ
 Πλ. potuerīmus,—ueritis,—uerint.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ. Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

ἄχρηστος

'Ενεσ. posse

potens ὡς ἐπίθετον

Παρακ. potuisse

==δυνατός

3. Fero, tūli, lātum, ferre φέρω.

§ 156. Ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐξ ἄλλων θεμάτων· κλίνεται δὲ τὸ fero κατὰ τὴν γ'. συζ. καὶ τὸ συνδετικὸν ἢ τελικὸν φωνῇεν ἢ πρὸ τοῦ s καὶ t συγκόπτεται, ὁμοίως καὶ τὸ Ἔ ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ (ferre ἐκ τοῦ ἀρχαίου τύπου ferere) καὶ τοῖς ἀπὸ ταύτης παραγομένοις χρόνοις καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ.

1. Ἑνεργητικὴ φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεστῶς.

Ἑν. fēro, fers, fert	feram, feras, ferat
Πλ. ferīmus, fertis, ferunt.	feramus, feratis, ferant.

Παρατατικός.

Ἑν. ferēbam, -as, -at	ferrem, ferres, ferret
Πλ. ferebāmus, -ātis, -ant.	ferremus, ferretis, ferrent.

Μέλλων.

Ἑν. feram, feres, -et	laturus (a, um) sim
Πλ. ferēmus, -etis, -ent.	laturi (ae, a) simus.

Παρακείμενος.

Ἑν. tūli, tulisti, tulit κτλ.	tulērim, -eris, -erit κτλ.
-------------------------------	----------------------------

Ἑπερσυντελικός.

Ἑν. tuleram κτλ.	tulisse κτλ.
------------------	--------------

Μέλλων τετελεσμένος.

Ἑν. tulero, tuleris κτλ.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑν. 2. προσ. fer, ferto	Ἑνες. ferre.
3. » ferto	Παρχ. tulisse.
Πλ. 1. » ferte, fertote	Μέλ. laturum esse
3. » ferunto.	Μ. τετελ. laturum fuisse.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

ΣΤ'. ΣΟΥΨΙΝΟΝ.

Ἑνες. ferens	1. latum
Μέλ. laturus, -a, -um.	2. latu.

Ζ'. ΓΕΡΟΥΝΑΙΟΝ.

γεν. ferendi κτλ.

2. Παθητική φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

Ἑν. feror, *ferris*, *fertur* ferar, feraris, feratur
 Πλ. ferimur, ferimīni, feruntur. feramur, feramīni, ferantur.

Παρατατικός.

Ἑν. ferebar, -aris, -atur *ferrer*, *ferreris*, *ferretur*
 Πλ. ferebamur, -amini, -antur. *ferremur*, -emini, -entur.

Παρκ. latus (a, um) sum. latus (a, um) sim.

Ἑπερσ. latus (a, um) eram. latus (a, um) essem.

Μέλ. ferar, -ēris, -ētur. λείπει

Μέλ. τετελ. latus (a, um) fuero. »

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑν. 2. προσ. *ferre*, *fertor* Ἑνες. *ferri*

3. » *fertor* Παρκ. latum esse

Πλ. 2. » ferimīni (am, um)

3. » feruntor. Μέλ. latum iri.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

Παρκ. latus, a, um Μέλ. ferendus, a, um.

§ 157. Ὡσαύτως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ *fero*.

1. antefēro προτιμῶ 5. praefero προτιμῶ.

2. circumfēro περιφέρω. 6. profero καταφέρω.

3. defero κατάγω 7. refero (παρκ. ret(t)uli) ἐπαναφέρω.

4. perfero διακομίζω 8. transfero διακομίζω.

Σημειωτέα τὰ ἐπόμενα διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν προθέσεων·

9. affēro, attūli, allātum προσφέρω (ad-fero)

10. aufēro, abstūli, ablātum ἀφαιρουμαι (ab, abs-fero)

11. confēro, contuli, collātum συμφέρω (cum-fero)

12. diffēro, distūli, dilātum διαφέρω (dis-fero)

13. effēro, extūli, elātum ἐκφέρω (ex-fero)

14. infēro, intūli, illātum εἰσφέρω (in-fero)

15. offēro, obtūli, oblātum προσφέρω (ob-fero)

16. suffēro, (sustūli, sublatum σπάνιοι), ὑπομένω (sub-fero).

Ὡς παρκ. τοῦ suffero εἶναι ἐν χρήσει τὸ sustinui, ὃ δὲ sustuli καὶ sublatum εἶναι ἐν χρήσει συνήθως μόνον εἰς τὸ tollo· οἷον tollo, sustuli, sublatum, tollere ἀφαιρῶ, ἀναιρῶ. Τὰ σύνθετα ex-tollo καὶ attollo οὔτε παρκ. οὔτε σουπίνον ἔχουσι.

Σημ. Τὸ differo εἰμὶ διάφορος οὔτε παρκ. οὔτε σουπ. ἔχει.

§ 158. 4. volo, volui, velle βούλομαι.

5. nolo, nolui, nolle οὐ βούλομαι (ne ἢ non volo)

6. malo, malui, malle προτιμῶ (magis-volo).

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

Ἑν. vōlo	nōlo	mālo
vis	non vis	navis
vult	non vult	navult
Πλ. volumus	nolumus	malumus
vultis	non vultis	navultis
volunt.	nolunt.	malunt.

Παρατατικός.

Ἑν. volebam, -as, -at nolēbam, -as, -at malebam, as, -at
Πλ. volebamus, -atis ant. nolēbamus, -atis, -ant. malebamus, -atis, ant.

Μέλλων.

Ἑν. volam, -es, -et (nolam), es, et (malam), -es, et
Πλ. volemus, -etis, -ent. nolēmus, -etis, -ent. malemus, -etis, -ent.

Παρακείμενος.

Ἑν. volui, -isti, -it nolui, -isti, -it malui, -isti, -it
Πλ. voluimus, -istis, -erunt. noluius, -istis, -erunt. maluimus, -istis, -erunt.

Ὑπερσυντελικός.

Ἑν. volueram, -as, -at nolueram, as, -at malueram, -as, -at
Πλ. volueramus, -atis, ant. nolueramus, -atis, ant. malueramus, -atis, ant.

Μέλλων τετελεσμένος.

Ἑν. voluero, -is, -it nolucro, -is, it maluero, -is, -it
Πλ. voluerimus, -itis, -int. noluerimus, -itis, int. maluerimus, -itis, -int.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

Ἑν. <i>velim</i>	<i>nolim</i>	<i>malim</i>
<i>velis</i>	<i>nolis</i>	<i>malis</i>
<i>velit</i>	<i>nolit</i>	<i>malit</i>
Πλ. <i>velimus</i>	<i>nolimus</i>	<i>malimus</i>
<i>velitis</i>	<i>nolitis</i>	<i>malitis</i>
<i>velint.</i>	<i>nolint.</i>	<i>malint.</i>

Παρατατικός.

Ἑν. <i>vellem, -es, -et</i>	<i>nollem, -es, -et</i>	<i>mallem, -es, et</i>
Πλ. <i>vellemus, -etis, -ent.</i>	<i>nollemus, etis, ent.</i>	<i>mallemus, etis, ent.</i>

Παραχθείμενος

Ἑν. <i>voluerim</i>	<i>noluerim</i>	<i>maluerim</i>
Πλ. <i>voluerimus.</i>	<i>noluerimus.</i>	<i>maluerimus.</i>

Ὑπερσυντελικός.

Ἑν. <i>voluissem</i>	<i>noluisem</i>	<i>maluissem</i>
Πλ. <i>voluissemus.</i>	<i>noluissemus.</i>	<i>maluissemus.</i>

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

λείπει

Ἑν. 2. <i>noli,</i>	<i>nolito</i>	λείπει
3. <i>nolito</i>		
Πλ. 2. <i>nolite, nolitōte</i>		
3. <i>nolūnto.</i>		

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑνεσ. <i>velle.</i>	<i>nolle.</i>	<i>malle.</i>
Παρχ. <i>voluisse</i>	<i>noluisse</i>	<i>maluisse.</i>

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

Ἑνεσ. <i>vōlens, -entis</i>	<i>nolens, -entis</i>	λείπει
-----------------------------	-----------------------	--------

ΣΤ'. ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ.

Ἑνεσ. <i>volendi κτλ.</i>	<i>nolendi κτλ.</i>	λείπει
---------------------------	---------------------	--------

Σημ. δ. Ἀπληχαιωμένοι εἶναι οἱ τύποι *nevis, nevult, noltis* ἀντὶ *non vis, non vult* κτλ. καὶ *nevelle* ἀντὶ *nolle*. ἔτι δὲ οἱ *mavolo, mavolunt, mavelim* ἀντὶ *malo* κτλ. Ἀντὶ *vult* καὶ *vultis* λέγουσι καὶ *volt* καὶ *voltis* (ἀρχαῖοι τύποι ἐκ συγκοπῆς τοῦ *volit, volitis*).

Σημ. ε'. Ἀντὶ *si vis* εὐρῆται *sis*· ἀντὶ *si vultis*, σπανίως *sultis* ἀντὶ *visne* ἐνίοτε *vin*.

7. *ēdo, ēdi, ēsum, edēre* ἐσθίω.

§ 159. Τὸ ῥῆμα *edo* κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὸ *lego*, ἔχει δὲ καὶ τινὰς τύπους (ἐν τῇ ἐνεστώτι τῆς ὀριστικῆς, παρατατικῆς τῆς ὑποτακτικῆς, ἐν τῇ προστακτικῇ καὶ ἀπαρεμφάτῃ) ὁμοίους πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἀπὸ *es* τοῦ *sum*, ἐκτὸς τῆς προσφθιάς.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεστώς.

Ἐν. *ēdo, ēdis, ēdit* *edam, edas, edat* κτλ.

es, est

Πλ. *edīmus, edītis, edunt*:

estis

Παρατατικός.

Ἐν. *edebam, -as, -at* *edērem, ederes, ederet*

essem, esses, esset

Πλ. *edebāmus, -atis, -ant.* *ederēmus, ederetis, ederent.*

essemus, essetis, essent.

Παρακ. Ἐν. *ēdi, edisti, edit* *edērim, ederis, ederit.*

Ὑπερσυν. Ἐν. *ederam, ederas, -at edissem, edisses, edisset.*

Μέλ. Ἐν. *edero, ederis, -it.*

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἐν. 2 πρ. *ede, edīto.* 3. *edīto* Ἐνεσ. *edēre ἢ esse*

es, esto, esto

Παρκ. *edis*

Πλ. 2. πρ. *edite, editote.* 3. *edunto* Μέλ. *esurum esse*

este, estote

(*am, um*).

Ε'. ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ.

ΣΤ'. ΜΕΤΟΧΗ.

γεν. *edendi*, κτλ.

Ἐνεσ. *edens.*

Μέλ. *esurus, -a, -um.*

Σημ. Οὕτω σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα comedo κατεσθίω, comes, comest, comēstis, comessem, comesse' κτλ. exēdo ἐξέδω, exes, exest, exestis, exessem, exesse. Ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ εὔρηται μόνον edītur καὶ estur, ederētur καὶ ēssētur.

8. eo, īvī, ītum, īre εἰμι.

§ 160. Τὸ ῥῆμα eo κλίνεται κατὰ τὴν δ'. συζυγίαν, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐπομένων διαφορῶν 1) τὸ πρὸ τοῦ a, o καὶ u εὐρισκόμενον ἰ τῆς δ'. συζ. μεταβάλλεται εἰς e· eo ἀντὶ io κτλ. 2) Ὁ παρατ. εἶναι īham (ἀντὶ iebam), ὁ μέλλων ībo (ἀντὶ iam). 3) Εἰς τὴν μετοχὴν ἀντὶ ent καὶ end εὔρηται πάντοτε unt καὶ und.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεστώς.

Ἑν. εἶο, īs, it	eam, eas, eat
Πλ. īmus, ītis, eunt.	eamus, eatis, eant.

Παρατατικός.

Ἑν. ibam, ibas, ibat	īrem, ires, iret
Πλ. ibamus, ibatis, ibant.	irēmus, iretis, irent.

Μέλλων.

Ἑν. ībo, ibis, ibit
Πλ. ibimus, ibitis, ibunt.

Παρακ. ἐν. īvī (ii), ivisti, ivit	iverim, iveris, iverit.
Ἑπερσ. ἐν. iveram, iveras, iverat.	ivissem, ivisses, ivisset.
Μέλ. ἐν. ivero, iveris, iverit.	

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑν. 2. προσ. ī,	īto	Ἑνεσ. ire.
3. »	īto	Παρκ. ivisse ἢ isse.
Πλ. 2. » ite,	itōte	Μέλ. iturum esse
3. » eunto		(am,um).

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

ΣΤ'. ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΝ.

Ἑνεσ. iens, γεν. euntis κτλ.	γεν. eundi
Μέλ. itūrus, a, um.	δοτ. καὶ ἀφ. eundo
Μέλ. παθητ. eundus, a, um.	αἰτ. eumdum

Ζ'. ΣΟΥΠΙΝΟΝ.

1. ītum.

2. ītu.

§ 161. Ὡσαύτως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ εο, ἅτινα ἐν τῷ παρακειμένῳ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ παραγώγοις χρόνοις συγκόπτουσι συνήθως τὸ ν· οἷον abeo ἄπειμι, abii, abiisti, συνήθως abisti, abieram, abierim, abissem, συνήθως abissem. Οὕτω

- | | |
|-------------------------|-------------------------|
| 1. adeo πάρεμι | 7. praetereo παρέρχομαι |
| 2. exeo ἔξειμι | 8. prodeo πρόειμι |
| 3. ineo εἴσειμι | 9. redeo ἐπάνειμι |
| 4. intereo διαφθείρομαι | 10. subeo ὑπέρχομαι |
| 5. obeo προσέρχομαι | 11. transeo διαβαίνω |
| 6. pereo ἀπόλλυμαι | 12. veneo ὠνούμαι. |

§ 162. Τὸ ῥήμα εο καὶ τὰ ἐκ τούτου σύνθετα. ὅσα ἔχουσιν ἀμετάβατον σημασίαν παθητικούς τύπους ἔχουσι μόνον ἐν τῷ γ'. ἐνικ. προσ. (§ 182). Ἀλλὰ τῶν συνθέτων τινὰ ὡς adeo, coeo, ineo, praetereo, transeo, λαμβάνοντα μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουνσι πλήρως τὸ παθητικόν· οἷον Ὅρις. ἐνεστ. adeor, παρτ. adibar, μέλ. adibor. Ὑποτ. ἐνεσ. adear, παρτ. adirer, Προσκ. adire, aditor. Ἀπαρ. ἐνεσ. adiri. Μετχ. παρκ. aditus, μέλ. παθ. adeundus.

Τὸ δὲ ambio (ἀντὶ ambeo) περίειμι, κυκλῶ ἔχει ambīvi, ambitum καὶ κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν δ'. συζ.· οἷον παρτ. ambiebam (καὶ συνηρημένως ambibam)· μέλ. ambiam. Μετοχ. ἐνεσ. ambiens, γεν. ambientis, γερούδ. ambiendum. Μετοχῆς παθ. παρκ. ambītus (ὡς οὐσίας. ambītus περίοδος). Τὸ δὲ veneo (venum-eo) πωλοῦμαι, ὡς παθ. τοῦ vendo (παρβ. § 139), ἔχει παρτ. venibam, venirem, παρκ. venii, venieram, venissem κτλ. Σουπίνον προστακτικῇ, μετοχῇ καὶ γερούδιον εἶναι ἄχρηστα.

Σημ. Τῶν συνθέτων τινὰ ἀπαντῶσιν ἐνίοτε μετὰ μέλλοντος εἰς iam, ies, iet, iar· οἷον iniectur (Κικ.) καὶ ποιητικῶς exiet, transiet. Παρὰ Πλάτῳ ἀπαντᾷ προστακτικῇ εἰ ἀντὶ i, eite ἀντὶ ile καὶ ὀριστ. ἐνεστ. eis ἀντὶ is.

9. queo, quīvi, quītum, quīre δύναμαι.
10. nequeo, nequīvi, nequītum, nequīre οὐ δύναμαι.

§ 163. Τὰ ῥήματα queo καὶ nequeo σχηματίζονται κανονικῶς κατὰ τὸ εο (§ 160), ἀλλὰ μᾶλλον ἐν χρήσει εἶναι ἐν τῷ ἐνεστώτῃ τῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς. Καθ' ὅλου δὲ εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

'Ενεστώς.

Ἑν. queo, quis, quit	nequeo, nequis, nequit
Πλ. quīmus, quītis, queunt.	nequīmus, nequītis, nequeunt.
Παρατ. ἑν. quibam, quibas κτλ.	nequibam, nequības κτλ.
Μέλ. ἑν. quibo—Πλ. quibunt	— nequībuunt.
Παρακ. ἑν. quivī,—quivit	nequivi, nequisti, nequi(v)it
πλ. — — quiverunt	— — nequiverunt
Ὑπερσ. λείπει ἑν. — —	nequierat
πλ. — —	nequierant.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

'Ενεστώς.

Ἑν. queam, queas, queat	nequeam, nequeas, nequeat
Πλ. queamus, queatis, queant.	nequeamus, nequeatis, nequeant.
Παρτ. ἑν. quirem,— quiret	nequirem, — nequiret
πλ. — — quirent	nequiremus, — nequirent.
Παρκ. ἑν. — — quiverit	nequiverim, — nequierint.
πλ. — — — —	— — nequierint.
Ὑπερ. ἑν. — — — —	— — nequisset
πλ. — — quissent.	— — nequissent.

Γ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑνεστώς quire	nequire
Παρακείμε. quivisse (quisse)	nequivisse (nequisse).

Δ'. ΜΕΤΟΧΗ.

'Ενεσ. quiens, (γεν. queuntis). nequiens, (γεν. nequeuntis).

Σημ. α'. Ἡ προστακτικὴ, ὁ μέλλων τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούνηδιον λείπουσιν ἢ ἀπαρέμφατος quire καὶ τὸ σουπίνον quītum εἶναι λίαν σπάνια.

Σημ. β'. Τῶν ῥημάτων τούτων εὗρηνται καὶ παθητικοί τινες τύποι οἷον quitur, requītur, quita est, nequītum est, ὅταν εἶναι μετὰ παθητικῆς ἀπαρεμφάτου οἷον forma in tenebris nosci non quita est (Τερέντ.).

11. *fīo*, *factus sum*, *fīēri* γίγνομαι.

§ 164. Τὸ ῥῆμα *fīo* (φύω) εἶναι ἐν χρήσει ὡς παθητικὸν τοῦ *facio*, τὸν παρκ. καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ παραγώγους χρόνους ἔχει συνθέτους ἐκ τοῦ παρκ. τῆς μετοχῆς *factus*. Ὁ ἐνεστώς τῆς ὀριστικῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ παράγωγοι χρόνοι σχηματίζονται κατὰ τὴν δ'. συζ., ἡ δὲ ἀπαρέμφατος *fieri* εἶναι ἀνώμαλος.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεστώς.

Ἑν. <i>fīo</i> ,	<i>fīs</i> ,	<i>fit</i>	<i>fīam</i> ,	<i>fīas</i> ,	<i>fiat</i>
Πλ. <i>fīmus</i> ,	<i>fītis</i> ,	<i>fiunt</i> .	<i>fīāmus</i> ,	<i>fīātis</i> ,	<i>fiant</i> .

Παρατατικός.

Ἑν. <i>fīēbam</i> ,	<i>-as</i> ,	<i>-at</i>	<i>fīērem</i> ,	<i>-es</i> ,	<i>-et</i>
Πλ. <i>fīebāmus</i> ,	<i>-ātis</i> ,	<i>-ant</i> .	<i>fīerēmus</i> ,	<i>-etis</i> ,	<i>-ent</i> .

Μέλλων.

Ἑν. <i>fīam</i> ,	<i>fīes</i> ,	<i>fiet</i>	λείπει
Πλ. <i>fīēmus</i> ,	<i>-etis</i> ,	<i>-ent</i> .	

Παρακ. ἐν. <i>factus</i> (a,um) <i>sum</i>	<i>factus</i> (a,um) <i>sim</i> .
Ἑν. <i>factus</i> (a,um) <i>eram</i>	<i>factus</i> (a,um) <i>essem</i> .
Μ. τετ. ἐν. <i>factus</i> (a,um) <i>fuero</i>	λείπει

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑν. 2 προσ. <i>fī</i>	Ἑνεζ. <i>fīēri</i> .
Πλ. 2 » <i>fīte</i>	Παρακ. <i>factum</i> (am,um) <i>esse</i>
	Μέλ. <i>fōre</i> ἢ <i>futurum</i> (am,um) <i>esse</i> (<i>factum iri</i> μόνον παθ. τοῦ <i>facio</i>).

Ὁ Παρακ. τῆς μετοχῆς εἶναι *factus*, a, um καὶ ὁ μέλ. *facientus*, a, um· τὸ δὲ γερούνδιον καὶ σουπῖνον καὶ ὁ ἐνεστώς τῆς μετοχῆς λείπουσιν.

Σημ. Τὸ *i* τοῦ *fīo* εἶναι μακρὸν παρὰ τὸν κανόνα (§ 5. δ').—Περὶ τῶν συνθέτων τοῦ *facio* ὅρ. § 139. Ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ *fīo* τινὰ εἶναι ἑλλειπῆ. Οὕτω τὰ *confieri*, *defieri*, *infieri* ἔχουσιν ἐν χρήσει μόνον τοὺς τύπους· *confit*, *confiat*, *confieret*· *defit*, *defiunt*, *defiat* καὶ *defiet*· *infīt*, *infīunt*.

ῥήματα ἑλλιπῆ.

§ 165. ῥήματα ἑλλιπῆ (verba defectiva) εἶναι τὰ ἐπόμενα.

§ 166. 1. αἰο λέγω, ἐν χρήσει μόνον οἱ ἐπόμενοι τύποι.

*Ορις.	Ἑνες.	Ἐν. αἰο, αἰς, αἰτ	*Υποτ. —	aias, aiat
	Πλ. — —	aiunt	— —	aiant.
Παρτ.	Ἐν. aiēbam, -as, -at			λείπει
	Πλ. aiebāmus, -atis, -ant.			
Παρκ.	— —	ait.		

Σημ. α. Ἡ προστακτικὴ αἰ εἶναι ἀπηρχαιωμένη, ἥ δὲ μετοχὴ aiens κατάφας, μόνον ὡς ἐπίθετον, εἶναι ἐν χρήσει ἀντὶ affirmativus=καταφατικός· ὅσον negantia contraria aientibus=τὰ ἀποφατικὰ ἐναντία τοῖς καταφατικοῖς.

Σημ. β. Ἀντὶ aisne? λέγεις; ἀληθές; εὐρηται καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ αἰν.

§ 167. 2. Τοῦ inquam φημί εἶναι ἐν χρήσει οἱ ἐπόμενοι τύποι.

*Ορις.	Ἑνες.	Ἐν. inquam, inquis, inquit	Παρτ. —	inquiēbat
	Πλ. inquitimus, itis, iunt			
Μέλ.	—	inquires, inquiet.	Παρκ. —	inquisti, inquit.
Προς.	Ἐν. inque, (inquitō).			

Σημ. Ἐν χρήσει εἶναι οἱ σεσημειωμένοι τύποι παρενθετικῶς μετὰ μίαν ἢ πλείους λέξεις λόγου αὐτολεξεῖ ἀναφερομένου, ὡς παρ' Ἑλλησι τὸ ἔφην, ἦν δ' ἐγώ.—Ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς μόνον ὁ ἐνεστώς ἀπαντᾷ παρὰ Πρισκιανῶ.

§ 168. 3. Fari λέγειν (ἀποθετικὸν τῆς α. συζ.) καὶ τὰ τοῦ-του σύνθετα affari προσαγορεύειν, praefari προλέγειν, effari ἐκφωνεῖν, profari ἀποφθέγγεσθαι, προφητεύειν, εἶναι ἐν χρήσει εἰς τοὺς ἐπομένους τύπους μόνον παρὰ ποιηταῖς.

Ἑνεστ. fatur, μέλ. fabor, fabitur. Πρεστ. fare. Ἀπαρ. fari. Σουπ. fatu. Μετοχ. ἐνεστ. fanti (ἄχρ. fans), παρκ. fatus, μέλ. fandus. Γερούνδ. γεν. fandī, ἀφ. fando (σύνηθες παρὰ πεζοῖς).

§ 169. Τὰ ῥήματα coepi ἡρξάμην, memīni μέμνημαι, novī οἶδα (ἐκ τοῦ nosco) καὶ odi μισῶ εἶναι παρακείμενοι μετὰ σημασίας ἐνεστωῦτος, πλὴν τοῦ coepi.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Παρακείμενος.

Ἑν.	coepi	memini	novi	odi
	coepisti	meministi	novisti (nosti)	odisti
	coepit	meminit	novit	odit
Πλ.	coepimus	meminimus	novimus	odimus
	coepistis	meministis	novistis (nostis)	odistis
	coeperunt	meminerunt	noverunt (norunt)	oderunt.

Ὑπερσυντελικός.

Ἑν. coeperam κτλ. memineram noveram (noram) oderam.

Μέλ. τετελεσμένος.

Ἑν. coepero κτλ. meminero novero, noveris (noris) odero.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Παρακείμενος.

Ἑν. coeperim κτλ. meminereim noverim (norim) oderim.

Ὑπερσυντελικός

Ἑν. coepissem κτλ. meminissem. novissem (nossem). odissem.

Γ'. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

λείπει	Ἑν. 2 memento	λείπει	λείπει
	Πλ. 2 mementote.		

Δ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Παρκ. coepisse	meminisse	novisse(nosse)	odisse
Μέλ. coepturum esse	λείπει	λείπει	osurum esse.

Ε'. ΜΕΤΟΧΗ.

Παρκ. coeptus, a, um	λείπει	λείπει	(osus, a, um)
Μέλ. coepturus, a, um			osūrus, a, um.

Γερούνδιον καὶ σουπίγον λείπουσι.

Σημ. α. Τοῦ coepi ὡς ἐνεστώδης χρησιμεύει τὸ incipio. Ἐκ τῆς μετοχῆς coepius παράγεται ὁ παθητικὸς παρακείμενος καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ χρόνοι coepus sum ἢ sim, coepus eram ἢ essem, coepus fuero, coepus esse. Ἄντὶ coepi εἶναι ἐν χρήσει coepus sum, ὅταν συντάσσεται μετὰ παθ. ἀπαρ.· οἷον urbs oppugnari coepta est.

Σημ. β'. Ἡ μετοχὴ osus εὐρῆται ἐν τοῖς συνθ. exosus καὶ perosus μετὰ ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

§ 170. Ἑλλειπῇ ῥήματα εἶναι καὶ τὰ ἐπόμενα·

1. ave χαῖρε, avēte.
2. salve χαῖρε, salvēte.
3. vale ἔρρωσο, valēte (ἐν ἐπιστολαῖς).
4. age, agite=ἑλλ. ἄγε.
5. apāge=ἑλλ. ἄπαγε συντάσσεται μετὰ ἢ ἄνευ αἰτ.· οἷον apage itas a me sorores—apage.
6. cedo δός, εἰπέ, ἀντὶ τοῦ da, dic συντάσσεται μετὰ αἰτ. cedo tuum consilium—cedo dextram (librum). Ὁ πληθ. cettē εἶναι ἀπηρχαιωμένος.
7. quaeso δέομαι, εἰ βούλει καὶ τὸ πληθ. α. πρόσ. quaesūmus εὐρῆνται παρὰ τοῖς πεζοῖς παρεμβαλλόμενα εἰς τὸν λόγον τοῦ λέγοντος· οἷον tu, quaeso, crebro ad me scribe.
8. forem ἦν ἄν, εἶην. (παρβ. § 110. σημ.).

} μόνῃ ἢ προστακτικῇ ἐν χρήσει.

§ 171. Αἱ ἀπαρέμφατοι avēre, salvēre, valēre εὐρῆνται μόνον μετὰ τοῦ ῥήματος iubeo· οἷον iubeo vos salvere κελεύω ὑμᾶς χαίρειν.

Ὁμοφωνία παρακειμένων καὶ σουπίνων.

§ 172. α. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἔχουσιν ὅμοιον παρακείμενον καὶ σουπίνον.

cerno	κρίνω	καὶ cresco	αὖξομαι	παρκ. crēvi σουπ. crētum.
cubo	κειμαι	» cumbo	κλίνομαι	cubui, cubitum.
mulceo	θέλω	» mulgeo	ἀμέλω	mulsi, mulsum
pendeo	κρέμαμαι	» pendo	σταθμῶ	pependi, pensum.
sedeo	κάθημαι	» sideo	καθίζομαι	sēdi, sessum.

§ 173 β'. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἔχουσιν ὅμοιον παρακείμενον.

aceo (acesco) δξύνομαι	καὶ	aceo ἀκονῶ	παρχ.	acui
deleo ἐξαλείφω	»	delino καταχρίω	»	delevi
frigeo ριγῶ	»	frigo φρύγω	»	frixi
fulgeo ἀστράπτω	»	fulcio ἐρείδω	»	fulsi
liqueo δηλόν ἐστι	»	linquo καταλείπω	»	liqui
luceo λάμπω	»	lugeo θρηνῶ	»	luxi
paveo πτοοῦμαι	»	pasco βόσκω	»	pavi

§ 174 γ'. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἔχουσιν ὅμοιον τὸ σουπῖνον.

ma'eo μένω	καὶ	mando μασσῶμαι	σουπ.	mansum.
pando πετάννυμι	»	patior πάσχω	»	passum.
pango πήγνυμι	»	paciscor ὁμολογῶ	»	pactum.
succenseo	»	succendo	»	succensum
teneo ἔχω	»	tendo τείνω	»	tentum.
verro σαίρω	»	verto στρέφω	»	versum.
vivo βιῶ	»	vinco νικῶ	»	victum.

§ 175. δ'. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἔχουσι τὸ ἀ. ἐνικὸν πρός. τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς ὅμοιον, ἀλλ' εἶναι διαφόρου συζυγίας.

Α'. συζ. aggēgo χώννυμι	Γ'. συζ. aggēro προσκομίζω
appello προσαγορεύω	appello προσάγω
compello προσφωνῶ	compello συνάγω
colligo συνδέω	colligo συλλέγω
consterno ἐκπλήττω	consterno καταστορέννυμι
effero ἐξαγριῶ (ἐκ τοῦ ferus)	effero ἐκφέρω (ἐκ τοῦ fero)
fundo θεμελιῶ	fundo χέω
mando ἐπιτρέπω	mando μασσῶμαι
obsēro κλείω	obsēro κατασπείρω
pando κυρτῶ	pando πετάννυμι
resēro ἀνοίγω	resēro φυτεύω
volo πέτομαι	volo (vis, vult) βούλομαι § 158.

§ 176. ε'. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα εἶναι διαφόρου συζυγίας καὶ διακρίνονται ἐκ τῆς προσωδίας τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς.

Α'. συζ. cūlo ἡθῶ τι	Γ'. συζ. cūlo θεραπεύω, οἰκῶ
dīco ἀνατίθηναι	dīco λέγω
edūco ἀνατρέφω	edūco ἐξάγω
indīco μηνύω	indīco ἀναγορεύω
lēgo ἀποστέλλω	lēgo συλλέγω
allēgo ἐπιπέμπω, ἀναφέρω	allēgo ἐπιλέγω
relēgo ἀποπέμπω	relēgo ἀναλέγω, ἀναγινώσκω
praedīco κηρύττω	praedīco προαγορεύω
vādo διαβαίνω	vādo βαδίζω.

Ἀπρόσωπα ῥήματα.

§ 177. Ἀπρόσωπα ῥήματα (verba impersonalia) εἶναι.

§ 178. Α'. Τὰ φυσικῆς ἐνεργείας σημαντικά·

fulgūrat ἀστράπτει	pluit βρέχει
fulmīnat κατασκήπτει	tonat βροντᾷ
gelat κρύος γίνεται	illucescit, illuxit ἐπιλάμπει
hrandīnat πίπτει χάλαζα	vesperascit ἑσπέρα γίνεται
lapīdat λίθους ῥι	rorat δρόσος πίπτει.
ningit νίφει, χιονίζει	

Σημ. Λέγεται καὶ suppetit tonat, fulminat, pluit.

§ 179. Β'. Μόνον ἀπρόσωπα εἶναι καὶ ῥήματά τινα τῆς β'. συζ.

miseret (me) οἰκτείρω	pūdet (me) αἰδοῦμαι
piget (me) δυσχεραίνω	taedet (me) ἀηδιάζομαι
poenitet (me) μεταμέλει	oportet (me) (παρκ. oportuit) δεῖ
deceat (me) πρέπει	dedēcet (me) οὐ πρέπει
libet ἢ lubet (mihi) ἀρέσκει	licet (mihi) ἔξεστιν.

Σημ. Τὰ deceat, dedecet, libet καὶ licet ἔχουσι καὶ γ'. πληθ. πρόσ. μετὰ οὐδετέρου ὑποκειμένου· οἷον omnia decent, dedecent, libent, licent.

§ 180. Γ'. Ἀπρόσωπα ἢ ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου καὶ κατὰ γ'. πρόσ. εἶναι ῥήματά τινα προσωπικά ἐν ὠρισμένῃ σημασίᾳ· οἷον

accēdit προσέτι, προστίθεται.	fugit διαφεύγει με
accēdit συνέθῃ	iuvat (me) εὐφραίνει
attīnet προσήκει	interest μέλει μοι
appāret δηλόν ἐστι	latet λανθάνει με
condūcit συντελεῖ	liquet σαφές ἐστι
constat ὁμολογεῖται, γνωστὸν ἐστ	placet δοκεῖ
contingit προσήκει	praestat χρεῖττόν ἐστι
convēnit συμβαίνει	pātet πρόδηλόν ἐστι
delectat εὐφραίνει	refert διαφέρει μοι
evēnit συμβαίνει	sufficit ἀρκεῖ
expēdit λυσιτελεῖ	solet εἴωθε
fit γίγνεται	stat κεῖται.

§ 181. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα ἀπαντῶσι μόνον εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρακειμένου παραγομένους χρόνους τῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς καὶ εἰς τὴν ἀπαρέμφατον, στεροῦνται δὲ προστακτικῆς καὶ μετοχῆς.

1. Ἑνεργητικὴ φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Ἑνεσ.	tonat	oportet	accidit	evenit
Παρτ.	tonabat	oportebat	accidebat	eveniebat
Μέλ.	tonabit	oportebit	accidet	eveniet
Παρχ.	tonuit	oportuit	accidit	evēnit
Ὑπερσ.	tonuerat	oportuerat	acciderat	evenerat
Μ. τετ.	tonuerit	oportuerit	acciderit	evenerit

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεσ.	tonet	oporteat	accidat	eveniat
Παρτ.	tonāret	oportēret	accidēret	eveniret
Παρχ.	tonuerit	oportuerit	acciderit	evenerit
Ὑπερσ.	tonuisset	oportuisset	accidisset	evenisset

Γ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑνεσ.	tonāre	oportere	accidēre	evenīre
Παρχ.	tonuisse	oportuisse	accidisse	evenisse

Σημ. Ἡ προστακτικὴ λείπει κανονικῶς εἰς πάντα τὰ πρόσωπα καὶ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς· οἷον pudeat te=αἰδέσθητι, liceat mihi. Εὐρῆται δέ τινων μετοχὴ μετὰ ἐπιθετικῆς σημασίας· decens εὐπρεπής, libens πρόθυμος, licens ἐλεύθερος, pudens αἰδήμων. Ἐκ δὲ τοῦ poenitet καὶ pudet εὐρηνται καὶ πλάγαιαι πτώσεις τοῦ γερουνδίου· οἷον causa poenitendi, do—poenitendum sit (Σαλ. Ἰουγ. 85 28).

§ 182. Ἀπρόσωπα παθητικὰ εἶναι πάντα τὰ ἀμετάβατα, ἅπερ ἐκ τοῦ παθητικοῦ μόνον γ'. ἐνικ. πρόσ. ἔχουσι.

2. Παθητικὴ φωνή.

Α'. ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

Ἑνεσ.	cantatur	ridetur	luditur	itur
Παρτ.	cantabatur	ridebatur	ludebatur	ibatur
Μέλ.	cantabitur	ridebitur	ludetur	ibitur
Παρχ.	cantatum est	risum est	lusum est	itum est
Ὑπερσ.	cantatum erat	risum erat	lusum erat	itum erat
Μ. τετ.	cantatum fuerit	risum fuerit	lusum fuerit	itum fuerit.

Β'. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνες.	cantetur	rideatur	ludatur	eatur
Παρτ.	cantaretur	rideretur	luderetur	iretur
Μέλ.	cantandum sit	ridendum sit	ludendum sit	eundum sit
Παρχ.	cantatum sit	risum sit	lusum sit	itum sit
Ἵπερσ.	cantatum esset	risum esset	lusum esset	itum esset

Γ'. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ.

Ἑνες.	cantari	rideri	ludi	iri
Μέλ.	cantatum iri	risum iri	lusum iri	itum iri
Παρχ.	cantatum esse	risum esse	lusum esse	itum esse.

§ 183. Πολλὰ ἀπρόσωπα ῥήματα ἔχουσι δύο παρακειμένους (ἐνεργητικὸν καὶ παθητικόν) μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας.

libet	libuit	καὶ	libitum est	libēre
licet	licuit	»	licitum est	licēre
piget	piguit	»	pigitum est	pigēre
pudet	puduit	»	puditum est	pudēre
taedet	παρακείμενος μόνον (per)		taesum est	taedēre
miseret	παρακείμενος μόνον		miseritum est	miserēre
poenitet	poenituit		δὲν ἔχει παθ. παρχ.	poenitēre.

V. ΕΠΙΡΡΗΜΑ.

§ 184. Τὰ ἐπιρρήματα θεωρούμενα κατὰ τὴν σημασίαν εἶναι·

ά.) Ποιότητος ἢ τρόπου (adv. qualitatis) ἀνταποκρίνονται εἰς τὸ ἐρώτημα qui? πῶς; quomodo? ἢ quemadmodum? τίνι τρόπῳ; cur? ἢ quare? διὰ τί; οἷον ita, sic οὕτως, ut ὥς, velut ὥσπερ, vere ἀληθῶς, clare σαφῶς, clam κρυφίως, palam ἐνώπιον, paene, fere, vix μόλις, σχεδόν.

Σημ. Ἐπιρρήματα ποιότητος ἢ τρόπου εἶναι καὶ τὰ § 201, 1—4, σημ.

β.) Βεβαιωτικά (adv. affirmativa)· οἷον ita, sic οὕτως, etiam ὁμοίως, sane βέβαια, profecto τῷ ὄντι.

γ.) Ἀρνητικά (adv. negativa)· οἷον non οὐ, minime παντελῶς, haud, haudquaquam οὐδαμῶς, οὐ πάνυ.

δ.) Χρονικά (adv. temporis) ἀνταποκρινόμενα εἰς τὸ ἐρώτημα quando? πότε; quamdiu? πόσον χρόνον; καὶ quoties? ποσάκις;

οἶον hodie σήμερον, heri χθές, cras αὔριον, perendie μεθαύριον, pridie τῇ προτεραίᾳ, postridie τῇ ὑστεραίᾳ, mane πρωΐ, propediem ἐν βραχεῖ, modo τώρα, postea ὕστερον, simul ἅμα, olim ποτέ, semper πάντοτε, saepe πολλάκις, interdum ἐνίοτε, iam ἤδη, nunc νῦν, nunquam οὐδέποτε, toties τοσάκις, aliquoties ἐνίοτε.

ἐ.) Τοπικά (adv. loci) ἀνταποκρινόμενα εἰς τὸ ἐρώτημα ubi? ποῦ; quo? ποῖ; unde? πόθεν; qua? πῇ; ubi ποῦ, hic ἐδῶ, illic, ibi ἐκεῖ, ubique πανταχοῦ, usquam πού, nusquam οὐδαμοῦ, quaquam πῇ, nequaquam οὐδαμῇ, sursum ἐπάνω, deorsum κάτω, procul μακράν, intus ἐντὸς ἢ ἔσωθεν, foris ἔξω, ἔξωθεν, foras θύραζε, aliquo ποί, recta (via) εὐθύ, dextra ἐπὶ δεξιᾷ, sinistra ἐπ' ἀριστερᾷ, undecunque ὁπόθεν δῆποτε, horsum δεῦρο, aliorsum ἀλλαχῇ.

§ 185. Ἐπιρρήματα ἀνταποδοτικά (adv. correllativa).

Ἑρωτηματικά. interrogativa.	Ἀναφορικά. relativa.	Δεικτικά. demonstrativa.	Ἀόριστα. indefinita.
ubi? ποῦ;	ubi ὅπου ubiubi ὅπου ubicunque ὁδῆπο- τε	ibi ἐνταῦθα ibidem ἐν τῷ αὐτῷ hic ὧδε illic ἐκεῖ istic αὐτοῦ alibi ἀλλαχοῦ	alicubi ποῦ ubiique } παντα- ubivis } χοῦ, ὁ- ubilibet } πουδῆ- ποτε.
quo? ποῖ;	quo ὅποι quoquo ὅπου quocunque ὅπου ὅποι- δῆπο- τε.	eo αὐτόσε eūdem εἰς τὸ αὐτὸ huc εἰς τοῦτο, δεῦρο istuc αὐτόσε illuc ἐκεῖσε illo ἐκεῖσε	aliquo ποῖ quovis } παντα- quolibet } χόσε, ὁ- που θέλῃς
unde? πόθεν;	unde ὅθεν, ὁπόθεν undeunde ὅθεν u. decunque ὅπου ὅθενδῆποτε	inde ἐκεῖθεν, ἐν- τεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ (τόπου) hinc ἐντεῦθεν illinc ἐκεῖθεν istinc αὐτόθεν	alicunde ποθεν (ἀ- πὸ κάπου) undique } παντα- undēvis } χόθεν undelibet }
qua? πῇ; (ἐν. via).	qua ἡ, ὅπη quaqua ὅπη- quacunque ὁδῆπο- τε.	ea ταύτη eādem τὴν αὐτὴν ὁδόν, τὸν αὐτὸν τρόπον.	aliqua πῇ quavis } παντα- qualibet } χῇ.

VI. ΠΡΟΘΕΣΙΣ.

§ 186. Αἱ πρόθεσις τῆς λατινικῆς, μετὰ πτώσεων ἐν συντάξει θεωρούμεναι, διαιροῦνται εἰς τὰς μετὰ αἰτιατικῆς συντασσομένας, εἰς τὰς μετ' ἀφαιρετικῆς, καὶ εἰς τὰς μετὰ αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

α. Μετὰ αἰτιατικῆς.

ad πρὸς, εἰς	ob διὰ, ἔνεκα
adversus (-um) κατὰ, ἐναντίον	penes παρὰ, ἐπὶ
ante πρὸ	per διὰ
apud παρὰ	pone ὀπισθεν
circa, circum περὶ	post μετὰ
circiter περὶ	praeter πλὴν, παρὰ
cis ἢ citra ἐντὸς, ἐντεῦθεν	prope πλησίον
contra ἐπὶ, κατὰ, ἀντικρὺ	propter ἔνεκα
erga πρὸς, εἰς	secundum κατὰ
extra ἐκτὸς	supra ὑπὲρ
intra ἐντὸς	trans πέραν
inter μεταξὺ	versus πρὸς
iuxta πλησίον	ultra πέραν.

Σημ. Ἡ versus ἐπιτάσσεται τῆς συντακτικῆς πτώσεως καὶ μόνον μετὰ ὀνομάτων πόλεων εὔρηται.

β'. Μετὰ ἀφαιρετικῆς.

a, ab, abs ἀπό· a πρὸ συμφώνου, ex, e ἐξ· ex πρὸ φωνήεντος	
ab πρὸ φωνήεντος, ἐνίστε καὶ πρὸ	καὶ συμφώνου, e πρὸ συμ-
συμφώνου, abs πρὸ τοῦ te	φώνου.
absque χωρὶς, ἄνευ	prae ἔνεκα, πρὸς
coram ἐνώπιον	pro ὑπὲρ, ἀντὶ
cum σὺν, μετὰ	sine ἄνευ
de ἀπὸ, περὶ	tenus μέχρι.

Σημ. Ἡ πρόθεσις cum συντασσομένη μετὰ τῶν ἀφαιρετικῶν τῶν προσωπικῶν καὶ ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν πάντοτε ἐπάγεται ἐν συνθέσει ὡς mecum, secum, tecum, nobiscum, quacum.

γ'. Μετὰ αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

in ἐν, εἰς, κατὰ	subter ὑποκάτω
sub ὑπὸ τι, ὑποκάτω	super ὑπὲρ, περὶ τινος.

VII. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ.

§ 187. Οἱ σύνδεσμοι εἶναι παρατακτικοὶ συνδέοντες προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὑποτακτικοί, προσθέτοντες εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ἄλλην ὡς ἀπὸ ταύτης ἐξηρητημένην.

α. Παρατακτικοὶ σύνδεσμοι.

α.) Συμπλεκτικοὶ (coniunctiones copulativae)· et, ac, atque καὶ, que τε, etiam, quoque προσέτι, καὶ (ἐπιδοτ.), nec, neque οὐτε.

Σημ. α. Ὁ que τίθεται πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν ἐγκλιτικῶς.

Σημ. β'. Ἡ ἀμοιβαία σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ et—et καὶ—καὶ, et—que καὶ—τε, que—et τε—καὶ, iam—quam τοσοῦτον—ὅσον, quum—tum καὶ—καὶ, neque—neque, nec—nec οὐτε—οὐτε, et—neque καὶ—καὶ οὐ, neque—et οὐτε—τε (καί).

Σημ. γ'. Ὁ atque εὐρηται πρὸ φωνήεντος καὶ συμφώνου· ὁ δὲ ac μόνον πρὸ συμφώνου· ὁ neque=et non, ὁ δὲ neve=et ne.

Σημ. δ'. Ὁ μὲν etiam εὐρηται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸ τῆς λέξεως, εἰς ἣν ἀνήκει, ὁ δὲ quoque πάντοτε μετ' αὐτὴν—etiam ego, ego quoque.

β.) Διαζευτικοὶ (coniunct. disiunctivae)· aut, vel, ve ἢ (ὁ ve εὐρηται πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν προσηρητημένος), sive, (ἀρχ. seu ἀντὶ vel si) εἴτε, ἤ.

Σημ. aut—aut, vel—vel ἢ (ἤτοι)—ἢ, sive—sive εἴτε—εἴτε.

γ.) Ἐναντιωματικοὶ (coniunct. adversativae)· at, verum, vero, sed, autem αὐτε, ἀλλὰ, tamem ὅμως, attāmen, verumtāmen ἀλλ' ὅμως, non solum (non modo, non tantum)—sed etiam οὐ μόνον (οὐχ ὅπως, οὐχ ὅτι)—ἀλλὰ καί.

Σημ. Οἱ σύνδεσμοι sed, verum καὶ at εὐρηται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου, οἱ δὲ autem καὶ vero μετὰ μίαν ἢ πλείους λέξεις.

δ.) Αἰτιολογικοὶ (coniunct. causales)· nam, enim γὰρ, namque, etēmin καὶ γὰρ, quippe (*).

Σημ. Ὁ nam, namque καὶ etenim τίθενται ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ὁ δὲ enim πάντοτε μετὰ μίαν λέξιν. nam ipse dixit, ἀλλὰ ipse enim dixit.

ε.) Συλλογιστικοὶ (coniunct. conclusivae)· ergo ἄρα, igitur λοιπὸν, itaque ὅθεν, ideo, idcirco, quocirco, hinc, inde, proinde, propterea, quare, quamobrem τούτου ἕνεκα (*).

(*) Οἱ αἰτιολογικοὶ καὶ συλλογιστικοὶ εἶναι παρατακτικοὶ καὶ ὑποτακτικοί.

Σημ. α'. Οἱ μὲν ἄλλοι τίθενται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ὁ ergo δὲ καὶ igitur μετὰ μίαν συνήθως ἢ πλείους λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε ἐν ἀρχῇ· omnes igitur adsunt, itaque ἢ ergo omnes adsunt.

Σημ. β'. Τὸ προinde μόνον εἰς προτάσεις μετὰ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς.

Σημ. γ'. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ ob eam rem, ob eam causam, hanc ob rem, hanc ob causam, ea de re, ea de causa οὗ ἕνεκα· ἔτι δὲ quocirca, quapropter, quam ob rem, quam ob causam.

β'. Ὑποτακτικοὶ σύνδεσμοι.

α. Τελικοὶ (coniunct. finales)· ut, uti ἵνα, ne ἵνα μή, neve, neu ἵνα μή, quo ὅπως, quomīnus ὅπως μή.

β.) Χρονικοὶ (coniunct. temporales)· quando ὅτε, ut, uti, ubi ὧς, antequam, priusquam, πρὶν (ἤ), dum ἐν ᾧ, ἕως, donec, quoad ἕως ἄν, postquam, posteaquam ἐπεὶ, ἀφ' οὗ, ut primum, ubi primum, quum primum, simulac ἢ simul (atque), simul ut ὧς πρῶτον, quoties ὅσάκις.

γ.) Συγκριτικοὶ (coniunct. comparativae)· ut, uti ὧς, sicut, velut καθὼς, quam ὅσον, quomodo ᾧ τρόπῳ, quasi, ac si, ut si ὧς εἴ.

Σημ. Τὸ ut ἀναφέρεται εἰς τὸ ita καὶ sic· εὐρηνται δὲ καὶ τὰ τρία μετὰ ῥήματος· ut dixi, ita dixi, sic dixi.

δ.) Ἑρωτηματικοὶ (coniunct. interrogativae)· utrum, utrum ne, utrum—an, ne—an πότερον—ἢ, num, numne, ne nonne ἄρα μή.

ε.) Αἰτιολογικοὶ (coniunct. causales)· quia, quod, quum διότι, ἐπεὶ, quoniam ἐπειδὴ, quamdoquīdem ἐπειδὴ ποτε.

ς.) Ὑποθετικοὶ (coniunct. conditionales ἢ hypotheticae)· si, εἰ, ἐάν, sin ἐάν ὁμως, nisi (ni) εἰ μή, ὅτε μή, si non εἰ μή, dum, modo (modo ut), dummodo εἰ μόνον, μόνον εἰ μή, quod si ἐάν δέ, si minus ἐάν δὲ μή.

ζ.) Ὁμολογητικοὶ (coniunct. concessivae)· etsi, etiamsi, tametsi καὶ εἰ, καὶ ἐάν, quamvis, quum (cum) καί τοι, ut θῶμεν.

η.) Συμπερασματικοὶ (coniunct. consecutivae)· ut ὥστε, ut non quin ὥστε μή.

VIII. ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ.

§ 188. Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι τὸ μὲν φωναί φυσικαί καὶ αὐτὰ εἶναι καὶ λέγονται κύρια ἐπιφωνήματα, τὸ δὲ ἄλλα μέρη λόγου καὶ ὀνόματα θεῶν ἢ φράσεις λαβοῦσαι καὶ ἐπιφωνημάτων σημασίαν.

§ 189. Τὰ κύρια ἐπιφωνήματα κατὰ σημασίαν θεωρούμενα εἶναι σημαντικά·

α.) *Χαρᾶς*· *io, iu, ha ἢ ha hate ᾗ, evoe=εὐοῖ, evax=εὐάν.*

β.) *Λύπης, οἴκτου*· *uae οὐαί, heu φεῦ, cheu, ohe, hau.*

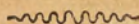
γ.) *Θαυμασμοῦ*· *o, eu, ecce, hem, aha (ᾗ ᾗ), atat ἢ atata-tae, papae, vah.*

δ.) *Ἀποστροφῆς*· *phui, apage.*

ε.) *Εὐφημίας*· *eia εἶα· euge εὖγε.*

ς.) *Κλητικά*· *o=ὦ, heus ὦ οὔτος, eho, ehodem=ἔ.*

§ 190. Ἄλλα μέρη λόγου, ὡς ἐπιφωνήματα λαμβανόμενα, εἶναι· *pax σίγα, age hercūles, hercle, mehercule Ἡράκλεις, πρὸς Ἡρακλέους· per deum, per deos πρὸς θεοῦ, πρὸς θεῶν καὶ ἄλ.*



ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ.

§ 191. Τῶν λέξεων αἱ μὲν εἶναι *πρωτότυποι* (vocabula primitiva), αἱ δὲ *παράγωγοι* (vocabula derivata). Παράγονται δὲ νέαι λέξεις τὸ μὲν διὰ προσαρτήσεως παραγωγικῶν τινων καταλήξεων εἰς τὴν ῥίζαν τῶν ἀρχικῶν καὶ πρωτοτύπων λέξεων, τὸ δὲ διὰ συνθέσεως δύο λέξεων εἰς μίαν *σύνθετον* (vocabulum compositum) καλουμένην.

Α'. Παραγωγή.

α. Οὐσιαστικὰ παράγονται.

1. Ἀπὸ ῥημάτων (subst. verbalia).

§ 192. Α'. Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος, κυριώτεραι δὲ καταλήξεις εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

1. Ἡ *or* (ἄπὸ ἀμεταβάτων ῥημάτων μάλιστα τῆς *α*. καὶ *β*. συζ. οὐχὶ δὲ τῆς *δ*.) προσαρτωμένη σημαίνει *πράξιν* ἢ *κατάστασιν* τοῦ σηματομενοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης· οἷον *amor* ἀγάπη, *dolor* λύπη, *furor* μανία, *nitor* λάμψις, *pavor* φόβος· *decor*, γεν. *ōris* εὐπρέπεια (ἀλλὰ *decus* γεν. *decōris* κόσμημα).

2. Ἡ *iūm* σημαίνει τὴν *πράξιν*· οἷον *gaudium* χαρὰ, *desiderium* πόθος, *odium* μῖσος· πρὸς δὴλωσιν τοῦ τόπου σχηματίζονται εἰς *orium*· οἷον *auditorium* ἀκροατήριον (§ 194, 2).

3. Αἱ *men* (γεν. *mīnis*—έλλ. μα), *mentum* σημαίνουσι τὸ *πράγμα*· οἷον *flumen* ῥεῦμα, *lumen* (ἀντὶ *lucmen*) φῶς, *adiumentum* βοήθημα, *ornamentum* κόσμημα, ἐνίοτε εἰς τὸ αὐτὸ ῥημα προσαρτῶνται ἀμφότεροι, *medicamen* καὶ *medicamentum* ἔσμα, *tegumen* (*legimen*) καὶ *tegumentum* κάλυμμα.

4. Αἱ *ulum*, *bulum* καὶ *culum*, καὶ συγκοπῇ *brum*, *crum* σημαίνουσι τὸ *μέσον* ἢ *ὄργανον*, σπανιώτερον τὸν τόπον· οἷον *vinculum* ὁ δεσμός, *stabulum* σταθμός, *vehiculum* ὄχημα, *flabrum* πνεῦμα, *lavacrum* λουτρόν.

5. 'H trum σημαίνει μέσον· οἷον claustrum (ἀντὶ claud-trum) κλεῖθρον, rostrum ἔμβολον, aratrum ἄροτρον.

6. Al igo καὶ ido σημαίνουσιν πράξιν ἢ κατάστασιν· οἷον origo ἀρχή, vertigo στροφή, cupido ἐπιθυμία, libido ἔφσεις.

§ 193. Β'. Ἀπὸ τῆς ρίζης τοῦ σουπίνου, καταλήξεις δ' εἶναι αὗται·

1.) 'H or (γινομένη tor καὶ sor) σημαίνουσι τὸ ἐνεργεῖν πρόσωπον (=ἑλλ. τῆς, τηρ, τώρ, τεύς)· οἷον amator ἐραστής, doctor διδάσκαλος, monitor νουθετητής, lector ἀναγνώστης, auditor ἀκροατής, largitor δωρητής, cursor δρομεύς, messor θεριστής.

Σημ. δ. Τῶν εἰς tor (καὶ sor) οὐσιαστικῶν πολλὰ ἔχουσι θηλυκὸν εἰς trix (τρία, τειρα, τρίς)· οἷον amatrix ἐράστρια, victrix νικήτρια· tonsor-tonstrix, defensor-defenstrix. Τὰ οὐσιαστικά ταῦτα ἐνίοτε εὗρηνται ὡς ἐπίθετα μετ' ἄλλων οὐσιαστικῶν ἐνούμενα· οἷον victor exercitus, victrices litterae· μάλιστα δὲ μετὰ τοῦ animus· οἷον contemptor, admirator animus.

Σημ. ε'. Τινὰ ὀνόματα προσώπων εἰς tor (ātor, ītor) σπανιώτερον γίνονται καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν τῆς δ. καὶ ε'. κλ.· οἷον aleator κυβευτής (alea), ianitor θυρωρὸς (ianua), viator ὁδοιπόρος (via), gladiator, funditor.

Σημ. γ'. Σπανιώτερον γίνονται ἐκ ῥημάτων ὀνόματα προσώπων 1) εἰς a· scriba γραφεὺς (scriptor), advena (adventor), conviva (convictor). 2) εἰς us· coquus (coctor) μάγειρος· 3) εἰς o· bibo (bibitor) πολυπότης, erro (errator) πλάνος. Ἔτι δὲ καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν· libellio βιβλιοκάπηλος, ludio ὑποκριτής, centurio ἐκατόνταρχος.

2.) Αἱ io (γεν. iōnis), us (γεν. ūs), σπανιώτεροι δὲ ūra καὶ ēla σημαίνουσι πράξιν ἢ κατάστασιν τοῦ ῥήματος ἀφηρημένως (=ἑλλ. σις, μος, μα)· οἷον acclamatio εὐφημία, administratio διοίκησις, cultus θεραπεία, comitātus ἀκολουθία, pictura γραφή, natura φύσις, cersura τιμητεία, praetura στρατηγία, querēla μομφή, corruptela φθορά. Καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ῥήμα ἀμφότεραι actio καὶ actus πράξις, consensio καὶ consensus συμφωνία, concursio καὶ concursus συνδρομή, motio καὶ motus κίνησις. Καὶ statio, status, statura· censio, census, censura· positio, positus, positura.

Σημ. Τινὰ τῶν εἰς io παράγονται καὶ ἐκ τοῦ θέματος· οἷον legio (lego) ἡ λεγεών, oblivio λήθη, opinio δόξα, regio (rego) γραμμή, χώρα.

2. Ἀπὸ ὀνομάτων (subst. nominalia).

§ 194. Τὰ ἀπὸ ὀνομάτων τὸ μὲν παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, τὸ δὲ ἐξ ἐπιθέτων.

α. Ἀπὸ οὐσιαστικῶν.

1.) Ὑποκοριστικά (deminutiva) φυλάττοντα τὸ γένος τῶν πρωτοτύπων λήγουσιν α) εἰς ūlus, ūla, ūlum, (φωνήεντος δὲ πρὸ τῆς καταλήξεως ἡγουμένου εἰς ōlus, ōla, ōlum) γινόμενα ἀπὸ οὐσιαστικῶν τῆς α. καὶ β'. κλ. σπανίως τῆς γ'. οἷον nidus nidulus καλίδιον, puer-puerulus παῖδιον, silva-silvula μικρὸς δρυμῶν, saxum-saxulum πετρίδιον—filius-filiolus ὑτίδιον, linea-lineola μικρὰ γραμμή, atrium-atriolum μικρὸς πρόδρομος, (vocola, regulus, adolescentulus).

β) Εἰς culus, a, am γινόμενα μόνον ἀπὸ ὀνομάτων τῆς γ', σπανιότερον δὲ τῆς δ'. καὶ ε. κλίσεως· οἷον later-laterculus πλινθίον, soror-sororcula μικρὰ ἀδελφή, mater-matercula μητράριον, flos-flosculus ἀνθήλιον, mulier-muliercula γύναιον, os-osculum στόμιον, φέλημα, cornu-corniculum κεράτιον, dies-diecula ἡμερίδιον, ossiculum ὀστέριον.

γ'. Ὑποκοριστικά τινα λήγουσι 1) εἰς ellus, ella, ellum γινόμενα ἐξ ὀνομάτων τῆς α. καὶ β'. κλίσεως· οἷον ager-agellus ἀγρίδιον, liber—libellus βιβλιάριον, asinus—asellus ὄναριον, fabula—fabella μυθάριον, labrum—labellum χειλάριον. 2) εἰς illus, illa illum· οἷον lapis—lapillus λιθάριον, signum—sigillum ἀγαλμάτιον, vinum—villum οἰνάριον, pugnus—pugillus δράγμα.

δ'. Εἰς unculus, uncula λήγουσι μόνον τὰ ἀπὸ τῶν εἰς ο ληγόντων ὀνομάτων· οἷον sermo—sermunculus λογιδριον, homo—homunculus ἀνθρωπάριον, quaestio—quaestiuncula ζητημάτιον.

Σημ. α. Ἀπὸ ὑποκοριστικῶν γίνονται νέα ὑποκοριστικά· οἷον cista—cistella—cistellula, puer—puella—puellula.

Σημ. β'. Ὑποκοριστικά γίνονται καὶ ἀπὸ τινων ἐπιθέτων καὶ συγκριτικῶν· οἷον parvulus καὶ paulus, tenellus, misellus, pulchellus, bellus, novellus—maiusculus, longiusculus, meliusculus, minusculus.

2.) Ἡ ium προσαρτωμένη εἰς ὀνόματα προσώπων δηλοῖ τὴν συνάφειαν καὶ σχέσιν αὐτῶν, εἰς δὲ τὰ εἰς tor τὸν τόπον τῆς ἐνεργείας· οἷον collega-collegium ἐταιρεία, convivā—convivium συμπόσιον, sacerdotium ἱερατεία, servitium δουλεία, auditor-auditorium ἀκροατήριον, conditor—conditorium ἀποθήκη.

3.) Ἡ arium δηλοῦσα τόπον ἀθροίσεως τοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλουμένου· οἷον arma-armarium σκευοθήκη, aes aerarium ταμεῖον.

4.) 'Η *ētum* (ἐλλ. ὦν) εἰς ὀνόματα φυτῶν προσαρτωμένη δηλοῖ τόπον περιέχοντα πλῆθὺν τῶν αὐτῶν φυτῶν· οἷον *myrtetum* μυρσινῶν, *quercetum* δρυμῶν, *vinetum* ἀμπελῶν. Ἐν τισιν ἀποβάλλεται τὸ *e*· οἷον *arbustum* δενδρῶν, *salictum* ἰτεῶν.

5.) 'Η *īle* εἰς ὀνόματα ζώων (κτηνῶν) προσαρτωμένη δηλοῖ τὸν σταθμὸν αὐτῶν· οἷον *bos-bubile* (*bovīle*) βουστάσιον, *equus-equile* ὁ ἱππῶν, *ovis-ovile*. Εἰς ῥήματα δὲ τὸν τόπον ἔνθα ἐκτελεῖται ἡ πράξις· οἷον *cubīle* κοιτῶν, *sedīle* ἐδώλιον.

6.) 'Η *ātus*, γεν. *ūs* δηλοῦσα τὸ ἐπάγγελμα ἢ ἀξίωμα· οἷον *consulātus* ὑπατεία, *tribunātus* ἡ δημαρχία. Ὡσαύτως καὶ *quæstura* ταμεία, *dictatura* δικτατορία.

7.) 'Η *īna* δηλοῦσα πρᾶξιν καὶ τὸν τόπον τῆς ἀσκήσεως· οἷον *medicina* ἱατρικὴ καὶ ἱατρεῖον, *officina* ἐργασία καὶ ἐργαστήριον.

8.) Τὰ πατρωνυμικά (*patronymica*), τὰ μὲν ἀρσενικά λήγουσιν εἰς *des*, γεν. *dae* καὶ κλίνονται κατὰ τὴν *ἀ. κλ.*, τὰ δὲ θηλυκὰ εἰς *is*, γεν. *īdis*, ἢ *īdos* καὶ *as*, γεν. *ādos* καὶ κλίνονται κατὰ τὴν *γ'. κλ.* γινόμενα ἐκ τῶν ἀρσενικῶν πατρωνυμικῶν μεταβολῇ τῆς κατὰλῆξεως *ādes* εἰς *as*, *īdes* εἰς *is* καὶ *īdes* εἰς *ēis*· οὕτως

Thestius, ἀρσ. *Thestiādes*, θηλ. *Thestias*, γεν. *Thestiadis*.

Tantalus, » *Tantalīdes*, » *Tantalis*, » *Tantalidis*.

Nereus, » *Nerīdes*, » *Nerēis*, » *Nereidos*.

Σημ. Τινὰ θηλυκὰ πατρωνυμικά ἐξ ὀνομάτων εἰς *us* ἢ *eus* λήγουσιν, εἰς *ine* ἢ *ione*· οἷον *Neptunus*, *Neptunine*, *Nereus*, *Nerīne*, *Acrisius* *Acrisione*.

6'. Ἀπὸ ἐπιθέτων.

§ 195. Τὰ ἀπὸ ἐπιθέτων παραγόμενα οὐσιαστικά ἀφρηρημένα σημαίνοντα τὴν ιδιότητα τοῦ ἐπιθέτου λήγουσιν εἰς

1.) *tas*, μετὰ τοῦ συνδετικοῦ *ī* *ītas*, *i* δὲ ἡγουμένου *etas* (ἐκ τῶν εἰς *īus* ἐπιθέτων, *stas* δὲ ἐκ τῶν εἰς *stus*)· *liber-libertas* ἐλευθερία, *pauper-paupertas* πενία, *facis-facullus* εὐκολία, *difficilis-difficultas* δυσκολία, *verus-veritas* ἀλήθεια, *celeritas* ταχύτης, *clarus-claritas* λαμπρότης, *varius-varietas* ποικιλία, *pious-pietas* εὐσέβεια, *socius-societas* συμμαχία, *honestus-honestas* τιμιότης, *vetustus-vetustas* παλαιότης· οὕτω καὶ *potestas* (*potis*), *maiestas* (*maius*), καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν *tempestas* (*tempus*), *venustas* (*venus*). Τὸ *egestas* ἔνδεια (ἐκ τοῦ *egeo*).

2) *ia*, ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν· οἷον *audax*—*audacia* τόλμη, *concordia* ὁμόνοια, *constantia* σταθερότης, *prudentia* φρόνησις, *iracundia* ὀργή, *miseria* ἀθλιότης.

3.) *itia*, σπανιωτέρα· οἷον *avarus*—*avaritia* φιλαργυρία, *pigritia* ὀκνηρία, *amicitia* φιλία, *iustitia* δικαιοσύνη.

4.) *tudo*· οἷον *fortis*—*fortitudo* ἀνδραγαθία, *consuetus*—*consuetudo* συνήθεια. *altus*—*altitudo* ὕψος, *similis*—*similitudo* ὁμοιότης· (ἐκ τοῦ *valeo*—*valetudo*).

Σημ. Μόνον ἐν τισιν εὔρηται *itas* καὶ *tudo*· *claritas* καὶ *claritudo*, *firmitas* καὶ *firmitudo*.

5.) Σπανίως καὶ εἰς *ēdo* καὶ *monia* (μετὰ τοῦ συνδετικοῦ *i*)· οἷον *dulcedo* γλυκύτης, *albebo* λευκότης, *acrimonia* δριμύτης, *sanctimonia* ἀγιοσύνη (*acritas*, *acritudo*—*sanctitas* (Κ.κ.), *sanctitudo* σπαν.), *caerimonia* ἀγιότης.

γ'. Ἐπίθετα παράγονται.

1. Ἀπὸ ῥημάτων (*adiectiva verbalia*).

§ 196. Καταλήξεις εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

1.) *bundus* καὶ *cundus* ἐπιτείνουσαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν σημασίαν τοῦ ἐνεστώτος τῆς μετοχῆς· οἷον *errabundus* (*errare*)= *errans*—*mirabundus* (*mirari*) θαυμάζων, *verecundus* (*verēri*) αἰδέμων, *iracundus* (*irascere*) ὀργίλος, *iucundus* (*iuvare*) (ἀντὶ *iuvicundus*=*iuvans*) εὐχαρις, ἡδύς.

2.) *īdus* δηλοῦσα κατάστασιν ἢ ποιότητα· οἷον *calidus* θερμός, *rapidus* ἀρπακτικός, *madidus* ὑγρός, *timidus* δειλός, *avidus* ἐπιθυμητικός, φιλάργυρος.

3.) *īlis* καὶ *hīlis* δηλοῦσαι τὸ δυνατόν γενέσθαι (ἐλλ. τός, ιμάς) (παθητικῶς)· οἷον *docilis* εὐδίδακτος, *fragilis* εὐθραυστος, *mobilis* (ἀντὶ *movibilis*) εὐκίνητος, *utilis* χρήσιμος· τινὰ μόνον εἶναι ἐνεργητικά· *terribilis* φοβερός, *fertilis* εὐφορός.

4.) Σπανιωτέρα εἶναι ἢ *uus* ἔχουσα ὅτε μὲν ἐνεργητικὴν, ὅτε δὲ παθητικὴν σημασίαν· οἷον *congruus* σύμφωνος, *nocuus* βλαβερός καὶ *innocuus* ἀβλαβής, *dividuus* διαιρετός, *individuus* ἀδιαίρετος, *irriguus* ἀρδευτός.

β.) *ax* καὶ σπανιώτερον *ulus* δηλοῦσαι τὴν πρὸς τι κλίσιν, μά-
λιστα δὲ πλημμελῆ (ἑλλ. λος)· οἷον *audax* (*audēre*) τολμηρὸς,
edax ἀδηνάγος, *mordax* δηκτικὸς, *credulus* εὐπιστος, *querulus*
μεμφίμοιρος, *sedulus* ἐπιμελής.

2. Ἀπὸ ὀρομάτων (*adiect. nominalia*).

§ 197. 1. Ἀπὸ προσηγορικῶν. Καταλήξεις εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

1.) *eus*, *aceus* καὶ *īcius* (ἑλλ. εος οὔς, ινος) δηλοῦσαι τὴν ὕλην
ἢ ὁμοιότητα καὶ τὸ ἀνήκον εἰς τι· οἷον *ferreus* σιδηροῦς, *aureus*
argenteus, *niveus* χιωνώδης, *virgineus* παρθένειος, *hordeaceus*
κριθινός, *latericius* πλίνθιος, *tribunicius* δημαρχικὸς (*).

Σημ. Τῶν ἐπιθέτων τούτων τινὰ ἔχουσι διπλοῦν τύπον εἰς *neus* καὶ
nus· *eburneus* καὶ *eburnus* ἐλεφάντινος, *ficulneus* καὶ *ficulnus* σύκινος,
iligneus καὶ *iliguus* πρίνιος, *querneus* καὶ *quernus* δρύϊνος,

2.) *īus*, *īcus*, *īlis*, *ēlis*, *ālis*, *āris*, *ānus*, *īvus*, *itimus* (*itumus*),
ātīlis, *ensis*, *ester*, *arius* δηλοῦσαι τὸ ἀρῆκον εἰς τι· οἷον *patrius*
πάτριος, *regius* βασιλείος—*bellicus* πολεμικὸς, *civicus* πολιτικὸς,
domesticus οἰκιακός—*puerilis* παιδικός, *virilis* ἀνδρικός, *fidelis*
πιστός, *navalis* ναυτικὸς, *mortalis* θνητός, *militaris* στρατιωτικὸς—
humanus ἀνθρώπειος, *montanus* ὄρεινός, *urbanus* ἀστικός—*aesti-*
vus θερινός, *tempestivus* ὥραϊός—*fluvialis* ποτάμιος—*legitimus*
νόμιμος, *finitimus* ὁμορος, *maritimus* θαλάσσιος—*forensis* ἀγο-
ραϊός, *castrensis* στρατοπεδευτικὸς—*campester*, *pedester*, *equester*
§ 62, 3. *statuarius* (*homo*) ἀνδριαντοποιός, *statuaria* (*ars*) ἡ ἀν-
δριαντοποιητικὴ (**).

Σημ. Τὰ εἰς *arius* λαμβάνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐσιαστικῶς καὶ δη-
λοῦσιν ἐπ' ἀ γ γ ε λ μ α· οἷον *aerarius* (*homo*) χαλκουργός, *argentarius*
ἀργυροχόος, τραπεζίτης, *carbonarius* ἀνθρακεύς (*gregarius* παρὰ τῷ *gre-*
galis (ἐκ τοῦ *grex*) ἀγελαίος, *auxiliarius* παρὰ τῷ *auxiliaris* βοηθητικός).

(*) Ἐπ'θετά τινα τῶν εἰς *īcius* παράγονται καὶ ἐκ τοῦ σουπίνου, ἀλλὰ τὸ *i* ἐν
τῇ προπαραληγούσῃ ἔχουσι μακρόν· οἷον *commentīcius* πλαστός, *adventīcius*
ἐξωτικὸς.

(**) Τῶν εἰς *īlis* ἐπιθέτων τὰ μὲν παραγόμενα ἐκ ῥημάτων ἔχουσι τὸ *i* τῆς παρα-
ληγοῦσης βραχὺ (§ 196. 3), τὰ δὲ ἐξ ὀνομάτων μακρόν, πλὴν τοῦ *humilis* καὶ
parilis—τῶν δὲ εἰς *īcus* τὰ μὲν ἐκ ῥημάτων καὶ προθέσεων παραγόμενα ἔχουσι
τὸ *i* μακρόν· οἷον *amicus*, *pudicus*, *anticus*, *posticus*, τὰ δὲ ἐξ ὀνομάτων βραχύ.

3.) *osus* καὶ *ulentus* δηλοῦσαι *πλησμορῆν*· οἷον *aquosus* ὑδρώδης, *bellicosus* φιλονόλεμος, *periculosus* κινδυνώδης, *fraudentus* ἀπατηλός, *opulentus* δυνατὸς (*opes*), *pulverulentus* κονιορτώδης· ἡ δὲ *olentus* εἰς τὰ *violentus* βίαιος, *vinolentus* οἰνώεις, *sanguinolentus* αἱματώεις.

4.) *atus*, *itus* (ἐκ τῶν εἰς *is* οὐσιας.), *utus* καὶ *stus* δηλοῦσαι τὸν *ἐχորτά τι*· οἷον *alatus* πτερωτός, *barbatus* πωγωνοφόρος, *auritus* ὠτώεις (ἀλλὰ *auratus* ἐκ τοῦ *aurum* κεχρυσωμένος), *crinitus* εὐχομος, *nasutus* μακρόρρις, *cornutus* κερασφόρος, *augustus* στενός, *molestus* ὀχληρός, *honestus* τίμιος.

5.) *inus* δηλοῦσα τὸ ἀνῆκον εἰς τι ἢ τὸ ἐκ τινος (μόνον ἐμψυχον) γινόμενον· οἷον *marinus* θαλάσσιος, *divinus* θεῖος, *asininus* ὄνειρος, *vitulinus* μόσχειος, (ἀντὶ ταύτης *ovillus* προβάτειος, *suillus* χοίρειος, *bubulus* βόειος), *haedinus* ἐρίφειος, *equinus* ἵππειος· καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ *caro* (*taurina*, *anserina*) κρέας ταύρειον, χήνειον.

Σημ. α'. Ἡ *inus* εὐρεται μόνον εἰς ὀνόματα φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν δηλοῦσα τὴν ὕλην· οἷον *cedrinus*, *seginus*, *adamantinus*.

Σημ. β'. Ἡ *inus* δηλοῦσα χρόνον προσαρτᾶται εἰς ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα· οἷον *annotinus* περυσινός, *hornotinus* τήτινος, *crastinus* ὁ αὔριον, *perentinus* ὁ μεταύριον, *diutinus* χρόνιος, *pristinus* πρότερος· *tinus* δὲ ἔχουσι μόνον τὰ *repentinus* αἰφνίδιος, *matutinus* ἑωθινός, *vespertinus* ἑσπερινός, ἔτι δὲ καὶ *clandestinus* λαθραῖος καὶ *intestinus* ὁ ἔνδον.

Σημ. γ'. Ἐπίθετα ἐξ ἐπιθέτων παράγονται μόνον τὰ ὑποκοριστικά § 194, δ'.

§ 198. 2. Ἀπὸ κυριῶν καταλήξεις εἶναι αἱ ἐπόμεναι·

1. *iānus* (σπανίως *ānus* καὶ *īnus*) εἰς ὀνόματα ἀνδρῶν προσαρτωμένη· οἷον *Tullianus*, *Caesarianus*, *Sullanus*, *lugurthinus*.

Σημειῶσαι τὰ *lex Cornelia*, *via Appia*, *Circus Flaminius*.

Σημ. Αἱ *ēus*, (*ius*) καὶ *īeus* προῆλθον μόνον ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς εἰς καὶ ἰκος· οἷον *Epicurēus*, *Pythagorēus* καὶ *Pythagorīcus*.

2. *ānus*, *īnus*, *ensis*, *as*, (γεν. *ātis*) εἰς ὀνόματα τόπων (πόλεων) προσαρτῶμεναι· οἷον *Roma-Romanus*, *Tusculum-Tusculanus*, *Ameria-Amerīnus*, *Clasium-Clasinus*, *Narbo-Narbonensis*, *Cannae-Cannensis*, *Arpīnum-Arpīnas*, *Fidēnae-Fidēnas*.

Σημ. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ὀνόματα τόπων φυλάττουσι τὰς ἑλληνικὰς καταλήξεις *īus*, *iacus*, *īnus*, *acus*, *aicus*· οἷον *Rhodiū*, *Ephesius*, *Taren-*

tinus, Reginus, Nemeaeus, Larissaeus, Corinthiacus, Thebaicus. Τινὰ ὁμῶς λαμβάνουσι τὰς λατινικὰς καταλήξεις· οἷον Atheniensis, Spartanus, Thebanus, καὶ πάντα τὰ εἰς polis· οἷον Neapolis—Neapolitanus.

3. *Icus*, (σπανιώτερον *Ius*) προσαρτωμένη μάλιστα εἰς ἔθνικὰ ὀνόματα· οἷον Gallus-Gallicus, Syrus-Syrus.

Σημ. Ἀπὸ ὀνομάτων χωρῶν παράγονται ἐπὶθετα εἰς *iensis* καὶ *anus*, σημαίνοντα τὸ ἐν τῇ χώρᾳ ὑπάρχον ἢ προσερχόμενον ἐξ αὐτῆς· οἷον Sicilia—Siciliensis, Hispania—Hispaniensis, Africa—Africanus.

3. Ῥήματα παράγονται

§ 199. α. Ἀπὸ ῥημάτων (*verba verbalia*)· εἶναι δὲ ταῦτα·

1. Τὰ μὲν *θαμιστικά* (*frequentativa*) δηλοῦντα πρᾶξιν πολ-
λάκις ἐπαναλαμβανομένην ἢ ἐπιτεταμένην, παράγονται ἐκ τοῦ σου-
πίνου μεταβολῇ τῆς καταλήξεως *um* εἰς *o*, κλίνονται δὲ πάντα
κατὰ τὴν α. συζ.· οἷον *traho-tractum-tracto* ἔλκω, *curro-cur-*
sum-curso περιτρέχω, *eo-itus-ito* φοιτῶ, *habeo-habutum-habito*
ἔχω cano-cantum-canto ᾄδω.

Σημ. α. Θαμιστικά τινα παράγονται ἀμέσως ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ ῥή-
ματος, μάλιστα δὲ τοῦ ἔχοντος τὸ σουπίνον εἰς *atum*, προσλήψει τῆς κατα-
λήξεως *ito*· οἷον *rogo—rogatum—rogito* πολλάκις ζητῶ, *volo—volatum*
—volito περιπέτομαι, *clamo—clamatum—clamito* ἔτι δὲ καὶ *ago,—agito,*
lateo—latito.

Σημ. β'. Ἀπὸ τινων θαμιστικῶν παράγονται καὶ ἄλλα προσλήψει τῆς
καταλήξεως *ito*· οἷον *dicto—dictito, viso—visisto, cano—canto—cantito*.

Σημ. γ'. Τὰ ἀπὸ ἀποθετικῶν παραγόμενα θαμιστικά εἶναι καὶ ταῦτα
ἀποθετικά· οἷον *polliceor—pollicitor, sequor—sector, tueor—tutor*.

2. Τὰ δὲ *ἐναρτικά* (*inchoativa*) δηλοῦντα ἀρχὴν καταστά-
σεως, παράγονται ἐκ τοῦ β'. ἐνικ. προσ. τῶν ῥημάτων προσλήψει
τῆς καταλήξεως *eo* καὶ ἐκ τούτου λήγουσιν εἰς *asco, esco, isco* καὶ
κλίνονται πάντα κατὰ τὴν γ'. συζ. (§ 143)· οἷον *labo—labasco*
σφάλλομαι, calo—calesco θερμαίνομαι, *luceo—lucesco* ἐπιλάμπω,
ingemo—ingemisco ἀναστενάζω.

3. Τὰ δὲ *ἐφειτικά* (*desiderativa*) δηλοῦντα ἔφεςιν παράγονται
ἀπὸ τοῦ σουπίνου μεταβολῇ τῆς καταλήξεως *um* εἰς *urio* καὶ κλί-
νονται πάντα κατὰ τὴν δ'. συζ.· οἷον *edo-esum-esurio* βρωσεῖω,
emo-emptum-empturio ὠνησεῖω, *pario-partum-parturio* ὠδίνω.

4. Τὰ δὲ ἐποχοριστικά (deminutiva) δηλοῦντα ἐλάττωσιν λήγουσιν εἰς illo καὶ κλίνονται πάντα κατὰ τὴν α. συζ.· οἷον *canto-cantillo* ἄδω ἡσύχως, *conscribo-conscribillo* γράφω ἡσύχως, *sorbeo-sorbillo* ῥοφῶ.

§ 200. β'. Ἀπὸ ὀνομάτων (nominalia) παράγονται προσλήψει τῶν καταλήξεων ο, eo, io εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ὀνόματος· οἷον *siguum-signare* σημειοῦν, *vox-vocare* καλεῖν, *vulnus-vulnerare* τιτρώσκειν, *donum-donare* δωρεῖσθαι, *flos-florēre* ἀνθεῖν, *lux-lucēre* λάμπειν, *finis-finire* τελευτᾶν, *lenis-lenire*πραῦνειν, *sitis-sitire* διψῆν, *custos-custodire* φυλάσσειν, *vestis-vestire* ἐνδύειν.

Σημ. α. Τὰ ἀπὸ ὀνομάτων παραγόμενα ῥήματα τῆς α. συζ. καὶ τῆς β'. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι μεταβατικά, καὶ τὰ τῆς δ'. ὅτε μὲν μεταβατικά, ὅτε δὲ ἀμετάβατα.

Σημ. β'. Ἐξ ὀνομάτων παράγονται πολλὰ ἀποθετικά τῆς α. συζ.· οἷον *dominari* δεσπόζειν, *laetari* εὐθυμεῖν, *furari* κλέπτειν, *aemulari* μιμεῖσθαι.

Σημ. γ'. Τὰ ἀπὸ ὀνομάτων ῥήματα κλίνονται κατὰ τὴν α. β'. καὶ δ'. συζ. μόνον τινὰ ἐναρκτικά κλίνονται κατὰ τὴν γ'. § 145.

4. Παραγωγή ἐπιρρημάτων.

§ 201. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ τῆς ῥίζης ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν προσλήψει καταλήξεων τινων, ὧν συνηθέστεραι αἱ ἐπόμεναι·

1. Ἡ ἔ προσαρτωμένη εἰς τὴν ῥίζαν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν τῆς β'. κλίσ. (us καὶ er)· οἷον *altus-alte*, *doctus-docte*, *miser-miserē*, *pulcher-pulchrē*. Μόνον τὰ *bonus-benē* καλῶς καὶ *malus-malē* κακῶς ἔχουσι τὸ ἔ βραχύ.

2. Ἡ *ter* (īter) προσαρτωμένη εἰς τὴν ῥίζαν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν τῆς γ'. κλίσ., ἐὰν δ' ἡ ῥίζα λήγῃ εἰς nt καὶ rt, ἀποκόπτεται τὸ t τῆς ῥίζης· οἷον *elegans-eleganter*, *prudens-prudenter*, *simplex-simpliciter*, *celer-celeriter*, *acer-acriter*, *utilis-utiliter*, *par-pariter*, *amans-amanter*.

Σημ. Τὸ *audax* ἔχει *audacter*, σπανιώτερον *audaciter*, τὸ δὲ *difficilis*, *difficiliter* καὶ *difficulter*· ἐπιρρήματά τινα ἐξ ἐπιθέτων εἰς us λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις ἔ καὶ īter· οἷον *durus-dure* καὶ *duriter*, *firmus-firme* καὶ *firmiter*, *humanus-humane* καὶ *humaniter*, *largus-large* καὶ *largiter*. Σημείωσαι τὰ *nequam-nequiter*, *obire-obiter*

3. Ἡ im προσαρτωμένη εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ σουπίνου σημαίνει τρόπον· οἷον carptim ἀκροθιγῶς, certatim ἀγωνιστικῶς, contemp-tim καταφρονητικῶς, nominatim ὀνομασί, praesertim καὶ μάλιστα, punctim νύγδην, ἀκριβῶς, sensim ἐπαισθητῶς, statim παραχρῆμα.

Σημ. Ἀνωμάλως παράγονται τὰ vicissim καὶ vicissatim (ἐκ τοῦ vicis) ἀμοιβαίως, mordicus (mordeo) δόῳ, pedetentim (pes) κατὰ πόδας, βάδην.

4. Ἡ ātim προσαρτωμένη εἰς τὴν ῥίζαν ὀνομάτων σημαίνει τρόπον· οἷον gradātim βιθμηδόν, gregātim ἀγεληδόν, summatim συλλήθδην. Σημειῶσαι τὰ tribūtīm (tribus) κατὰ φυλάς, virītīm (vir) κατ' ἄνδρα, furtīm (fur) κλεπτικῶς, ubertīm (uber) ἀφθόνως.

5. Ἡ ĩtus προσαρτωμένη εἰς τὴν ῥίζαν ὀνομάτων σημαίνει κί-νησιν ἀπὸ τοῦ δηλουμένου ὑπὸ τῆς ῥίζης, εἰς τινα δὲ τρόπον· οἷον antiquus-antiquitus παλαιόθεν, coelum-coelitus οὐρανόθεν, di-vinus-divinitus θεόθεν, fundus funditus θεμελιόθεν, humanus hu-manitus ἀνθρωπίνως, radix-radicitus πρόρριζα (penitus ἔνδον, ĩntus ἐντός, εἴσω).

Σημ. Ἐπιρρηματικὴν σημασίαν ἔχουσι προσέτι 1) Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἐπιθέτων τινῶν· οἷον ĩmpūne νηποινί, facile ῥαδίως, recens προσφάτως, frustrum ματαίως, multum πολύ, potissimum μάλιστα· ἔτι δὲ καὶ τῶν partīm (ἀντὶ partem) κατὰ μέρος, bifariam δισώς, foras (ἀντὶ fores) θύραζε, alias (ἐνν. vices) ἄλλοτε, ἄλλως. 2) Ἡ ἀφαιρετικὴ τῶν cito ταχέως, crebro συνεχῶς, tuto ἀσφαλῶς, vulgo κοινῶς, manifesto προδήλως, merito ἀξίως, immerito ἐπαξίως, improviso ἀπροόπτως, falso ψευδῶς, raro σπανίως, rectā (ἐνν. viā) εὐθύ, noctu νύκτωρ, paucis (ἐνν. verbis) διὰ βραχείων, subito αἰφνης, foris θύραθεν καὶ ἄλλων· οὕτω καὶ postrenum καὶ postremo, ultimum καὶ ultimo. 3) Μέρη τινὰ τοῦ λό-γου ἐν συνθέσει· οἷον denuo (de-novo) ἐκ νέου, ĩmprimis (in-primis) ἐν πρώτοις, μάλιστα, comprimis πρὸ πάντων, magnopere μεγάλως, λίαν, quantopere πόσον ἢ ὅσον, quomobrem ὅθεν, obviam ἀντίον, quemad-modum, quodammodo καθ' ὃν τρόπον, ὅπως, praeterea πρὸς τούτοις, ĩnterea ἐν τούτοις, postea μετὰ ταῦτα, antea πρότερον, scilicet, videlicet δῆλον ὅτι.

Σύγκρισις τῶν ἐπιρρημάτων

§. 202. Μόνονον τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα ἐπιρρήματα εἰς e, o, ter ἐπιδέχονται βαθμοὺς συγκρίσεως. Καὶ τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐπιρρημα εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ οὐδετέρῳ συγκριτικῷ ἐπιθέτῳ (εἰς us), τὸ δὲ ὑπερθετικὸν σχηματίζεται ἐκ τοῦ ὑπερθετικοῦ ἐπιθέτου μετα-βολῇ τῆς καταλήξεως us εἰς e (§. 201, 1).

§. 203. Ἡ σύγκρισις τῶν ἐπιρρημάτων ἀκολουθεῖ τὴν τῶν ἐπιθέτων τ. ἔ. ὅταν ἡ τῶν ἐπιθέτων εἶναι ἀνώμαλος ἢ ἑλλειπής (καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει), καὶ ἡ τῶν ἐπιρρημάτων εἶναι τοιαύτη· οἷον *docte—doctius—doctissime*, *sapienter—sapientius—sapientissime*, *pulchre—pulchrius—pulcher-rime* (§ 75 α.), *facile—facilius—facillime* (§. 75. β'), *dubie—magis dubie—maxime dubie* (§. 78.), *honorifice—honorificentius—honorificentissime* (§. 75. γ').

§. 204. Ἀνώμαλα καὶ ἑλλειπῇ εἶναι τὰ (§ 76.—78). *bene—melius—optime*, *male—peius—pessime*, *multum—plus—plurimum*, *non multum (parvum)—minus—minime*, *valde—magis—maxime*, *prope—propius—proxime*· ἔτι δὲ καὶ τὰ *diu—diutius—diutissime*, *saepe—saepius—saepissime*.

§. 205. Ἄνευ θετικοῦ εἶναι τὰ *deterius—detrime*, *ocius—ocissime*, *potius—potissimum* (σπαν. *potissime*), *prius—primum καὶ primo*, *uberius—uberrime*.

§. 206. Ἄνευ συγκριτικοῦ εἶναι τὰ *merito—meritissime*, *nove—novissime*, *nuper—nuperrime*.

§. 207. Ἄνευ ὑπερθετικοῦ εἶναι τὰ *satis—sati*, *secus—secius* (μετ' ἀρ-νήσεως).

Β'. Σύνθεσις.

§. 208. Ἡ σύνθεσις τῶν λέξεων γίνεται τριῶς.

Α'. Παρεμβαλλομένου κανονικῶς τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ι (σπανίως υ ἢ ο), ἀποβαλλομένου δὲ ὅταν ἡ δευτέρα λέξις ἀρχηται ἀπὸ φωνήεντος· οἷον *armiger* ὅπλοφόρος, *aedifico* οἰκοδομῶ, *belligero* πολεμῶ· ἀλλὰ *magnanimus* μεγαλόψυχος, *una—nimus* ὁμόθυμος.

Σημ. α. Τὸ υ ἢ ο παρεμβάλλεται σπανίως· *quadrupes*, *Troiaena*, *sacrosanctus*, *Gallograeci* καὶ εἰς τὸ ἑλλ. *philosophus* κτλ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λατινικῇ εὔρηται υ ἀντὶ ι *significo*, *carnufex*, *pontufex* ἀντὶ *significo* κτλ.

Σημ. β'. Τὸ *bene* καὶ *male* καὶ πᾶσαι αἱ προθέσεις ἐνοῦνται ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος· *beneficus*, *benevolus*, *maledicus*, *maledico*, *incurro* κτλ.

Σημειῶσαι τὰ *biennium*, *triennium*, *quadriennium*, *quinquennium*, *sexennium* δηλοῦντα χρόνου μέρος 2, 3, 4, 5, 6 ἐτῶν (= διετές. . .), *biduum*, *triduum*, *quadriduum* ἢ *quatridduum* δηλοῦντα χρόνου μέρος 2, 3, 4, ἡμερῶν.

Β'. Τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος τρέπει τὸ *ā* καὶ *ē* εἰς *ī*, τὴν διέφθογγον *ae* εἰς *ī*, τὴν δὲ *au* εἰς *ū* ἢ *o*· οἷον *facio—conficio*, *statuo—instītu*, *amicus—inimicus*, *ēmo—redīmo*, *teneo—absītneo*, *quaero—conquīro*, *caedo—concīdo*, *claudio—exclūdo*, *plaudio—explōdo*.

Ἐξαιρέσεις· 1) Τὸ ἄ μένει ἀμετάβλητον μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις τῶν caveo, maneo καὶ traho· οἷον praecaveo, remaneo, contraho, καὶ ἐν μέρει ἐν τοῖς τοῦ ago· οἷον circumāgo, perāgo. Μεταβάλλεται δὲ εἰς e ἐν τοῖς ἔχουσιν αὐτὸ θέσει μακρόν· οἷον fallo, farcio, partior, scando, spargo.

2) Τὸ δὲ βραχὺ ἔ μένει ἀμετάβλητον ἐν τοῖς συνθέτοις τῶν fero, gero, peto, tego, tero καὶ ἐν μέρει ἐν τοῖς τοῦ lego· οἷον perlēgo, neglego, intellego, ἀλλὰ collīgo, delīgo καὶ ἄλλων. Ἐκ τοῦ emo εὐρηται redimo, ἀλλὰ coemo.

3) Τὸ δὲ ae μένει μόνον ἐν τοῖς τοῦ haereo· conhaereo, adhaereo.

4) Τὸ au εἰς oe· oboedio (οὐχὶ obedio) ἐκ τοῦ audio, φυλάττεται δ' εἰς τὰ exaudio, incautus.

Σημείωσαι τὰ anhelō (hālō), inermis (arma), confectus (confacio), inculco (calco), concutio (quatio), insulsus (salsus).

Σημ. Πολλάκις συντίθενται κατὰ παράθεσιν λέξεις οὐσιαστικὸν καὶ ἐπίθετον, ὧν ἑκάτερον κλίνεται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κλίσιν, καὶ πολλάκις χωρίζονται διὰ παρεμπύπτοντος μορίου· οἷον respublica (res enim publica) πολιτεία, iusiurandum ὄρκος, triumviri τρεῖς ἄνδρες. Ὡσαύτως senatusconsultum τὸ τῆς βουλῆς δόγμα, populiscitum, plebiscitum, ψήφισμα τοῦ δήμου, ἀλλὰ καὶ resque publica (οὐχὶ respublicaque), senatusque consultum (οὐχὶ senatus consultumque),

Γ'. Τὸ τελικὸν σύμφωνον τῶν πλείστων μάλιστα μονοσυλλάβων προθέσεων ἢ ἀχωρίστων μορίων ἢ μένει τὸ αὐτὸ ἢ τρέπεται κατὰ τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τῆς ἐπομένης λέξεως ἢ ἀφομοιοῦται ἢ ἀποβάλλεται κατὰ τοὺς περὶ εὐφωνίας κανόνας.

1. Ἡ ad διατηρεῖ τὸ d πάντοτε πρὸ τῶν φωνηέντων καὶ τοῦ d, i, v, συνήθως καὶ πρὸ τοῦ m· adiaceo, advehor, admiror, ἀλλὰ καὶ ammiror· πρὸ δὲ τῶν ἄλλων συμφώνων συνήθως τὸ d ἀφομοιοῦται καὶ πρὸ τοῦ qu τρέπεται εἰς c· οἷον ac-cedo af-fero, ag-gero, al-loquor, an-noto, appaio, ar-rogo, at-tendo, assumo, acquiesco· ἀλλὰ a-spicio καὶ ad-scendo καὶ adspicio, a-sto καὶ ad-sto, πρὸ δὲ τοῦ gn ἀποβάλλεται τὸ d· agnātus, agnosco.

2. Ἡ a, ab, abs, (ἐλλ. ἀπό)· καὶ a μὲν τάσσεται πρὸ τοῦ m καὶ v· οἷον a-mitto, a-vehor· abs δὲ μόνον πρὸ τοῦ c καὶ l· abscondo, abstineo· καὶ ab πρὸ τῶν φωνηέντων καὶ τῶν ἄλλων συμφώνων ab-eo, ab-icio, ab-do, ab-rado, ab-sum, πλὴν τοῦ f εἰς τὸ aufeio καὶ aufugio, ab-fōre, καὶ ab-fui.

3. 'H ante μεταβάλλεται εἰς anti ἐν τοῖς anti-cipio, anti-sto, ἀλλὰ καὶ ante-sto.

4. 'H ex καὶ e (ἐλλ. ἐξ)· ex πρὸ τῶν φωνηέντων καὶ τῶν c, g, p, q, s, t· ex-audeo, ex-cedo, ex-pedio, ex-qui-ro, ex-specto, ex-tendo, πλὴν τοῦ e-scendo καὶ e-pūto· πρὸ δὲ τοῦ f ἀφομοιοῦται τὸ x· ef-fero, πρὸ τῶν ἄλλων συμφώνων εὔρηται πάντοτε e· e-do, e-luo, e-nato, e-ripio, e-veho.

5. 'H in πρὸ τοῦ b, p, καὶ m μεταβάλλεται εἰς im, πρὸ δὲ τοῦ l καὶ r, ἀφομοιοῦται· im-bibo, im-porto, il-lino, ir-repo.

Σημ. 'Εν συνθέσει ἔσθ' ὅτε ἀπαντᾷ καὶ ὁ ἀρχαϊκὸς τύπος indu (ἔνδον).

6. 'H inter μόνον ἐν τῷ intel-ligo ἀφομοιοῦται ἢ intellego.

7. 'H ob πρὸ τοῦ c, f, g καὶ p ἀφομοιοῦται· oc-curro, of-fendo, og-gero, op-pono· ἀνωμάλως ἐμφανίζεται ἐν τοῖς obs-olesco, os-tendo, o-mitto, o-perio καὶ obsolesco.

8. 'H cum ἐν συνθέσει ἀπαντᾷ com πρὸ τοῦ b, p, m· com-buro, com-peto, com-moveo· Ἀφομοιοῦται δὲ τὸ m πρὸ τοῦ l, n, r· col-ligo con-nitor, cor-rigo· πρὸ δὲ τῶν ἄλλων συμφώνων μεταβάλλεται εἰς n· con-jugo, con-do, con-quiessco κτλ. πρὸ δὲ τῶν φωνηέντων καὶ τοῦ h (ἐνίοτε καὶ συμφώνου) γίνεται co· co-eo, co-orior, co-haereo, comes, com-itium, com-itor, com-edo, co-gnosco, co-gnatus.

9. Τῆς per ἀφομοιοῦται μὲν τὸ r μόνον εἰς τὸ pel-licio (ἐκ τοῦ lacio), ἀποβάλλεται δὲ εἰς τὸ pe-jero, ἀλλὰ per-jurus.

10. 'H pro γίνεται prod ἐν τοῖς· prod-eo, prod igo, prod-ambulo καὶ prodes. (§ 106).

11. 'H sub πρὸ μὲν τῶν c, f, g, m, καὶ p, ἐνίοτε καὶ πρὸ τοῦ r ἀφομοιοῦται· οἷον suc-cedo, suf-fero, sug-gero, sum-mitto, sup-pello, sur-ripio, ἀλλὰ καὶ sub-rideo· πρὸ δὲ τῶν s, p, ἀποβάλλεται· suspicio, suspiro, ἐνίοτε δὲ εὔρηται sus ἀντὶ sub· sus-scipio, sus-cito, sus-pendo, sus-lineo καὶ sus-tuli.

12. 'H trans συνήθως ἀποβάλλει τὸ ns· trado, tra-duco, tra-icio, tra-no, tra-mitto· πρὸ τοῦ s ἀποβάλλει τὸ s· tran-scribo, tran-silio, καὶ trans-silio.

Σημ. 'Εκ τῶν λοιπῶν προθέσεων ἀπαντῶσιν ἐν συνθέσει de, prae, post, praeter, subter, super, σπανιώτερον δὲ cis, extra, καὶ ultra.

§ 209. 'Α χ ὡ ρ ι σ τ ο ι π ρ ο θ ῆ σ ε ι ς (praepositiones inseparabiles) τ. ἔ. ἐν συνθέσει μόνον ἀπαντῶσαι, εἶναι·

4. Amb (ἐν τῇ ἐλλ. ἀ μ φ ἰ καὶ αἰολικῶς ἀ μ π ἰ)· amb-icio, amb-igo, ambiguus, amb-uro (ambustus), πρὸ τοῦ p ἀποβάλλεται τὸ b· οἷον am-plector, am-puto, πρὸ δὲ τοῦ c, q ἀπαντᾷ an μόνον· anceps, anquiro· an-fractus καὶ an-helo.

2. Dis σημαίνει χωρισμόν, πρὸ τοῦ c, p, q, t μένει ἀμετάβλητος· discores, dis-cedo, dispar, dis-pono, dis-qui-ro, dis-tra-ho· πρὸ τοῦ f ἀφομοιοῦται· dif-fero, dif-frigo· πρὸ τοῦ s μετὰ ἐπομένου συμφώνου γίνε-ται di, πρὸ τοῦ s δὲ μετὰ ἐπομένου φωνήεντος εἶναι ἐν χρήσει dis· di-spergo, di-sto· dissimilis, dis-socio, dis-suadeo· πρὸ τοῦ i ὅτε μὲν dis, ὅτε δὲ di· dis-iicio, dis-iungo· di-iudico· πρὸ τοῦ l ἀφομοιοῦται difficilis. Πρὸ τῶν ἄλλων συμφώνων ἀποβαλομένου τοῦ s γίνεται di· di-do, di-gero.

3. Re σημαίνει ἐπιστροφὴν ἢ ἐπανάληψιν· reddo καὶ γίνεται red· re-deo· re-d-hibeo, re-d-oleo· (τὸ red μεταπίπτει καὶ εἰς τὴν γρα-φὴν· religio, rettuli, reppuli).

4. Se σημαίνει χωρισμόν ἢ ἀρνησιν se-duco, se-voco, se-pono. καὶ μετὰ ἐπιθέτων se-curus ἄφροντις· ἐν τισι δὲ εὔρηται καὶ so· so-cors ἄφρων, so-brius νηφάλιος, μόνον ἐν τῇ λέξει sed-ilitio παρεμβάλλεται τὸ d.

5. Τὸ ἀρνητικὸν in (ἐλλ. ἀστερ. ἤ νη) εὔρηται μετὰ ὀνομάτων ἐν συν-θέσει, ὅτε πρὸ τῶν συμφώνων μεταβάλλεται, ὡς ἡ πρόθεσις in· improvi-dus, indoctus, insipiens, imparatus, impatiens, καὶ informis, infamis· τὸ n πρὸ τοῦ gn ἀποβάλλεται· ignarus. ignominia.

Σημ. α'. Σύνθετά τινα ἐκ μετοχῶν καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ in συμπίπτουσι κατὰ τύπον μετὰ τῶν μετοχῶν καὶ τῆς προθέσεως in συνθέτων· οἷον in-fectus ἄπρακτος, ἀλλὰ καὶ infectus ἐμβεβαμμένος, πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς συμπτώσεως ταύτης αἱ μετοχαὶ τῶν ἀπλῶν ῥημάτων ἐκφέρονται μετὰ τοῦ non πρὸς ἔκφρασιν τοῦ στερητικοῦ ἐπιθέτου· οἷον non mixtus ἀμιγῆς, ἐν ᾧ immixtus μεμιγμένος, σύμμικτος καὶ non fractus ἀθραυστος, ἐν ᾧ in-fractus τεθραυσμένος.

Σημ. β'. Ἀρνητικὴν δύναμιν ἐν συνθέσει ἔχουσι καὶ τὸ νε, νέ ἢ nec καὶ τὸ μὲν νε εὔρηται ἐν τοῖς vecors, vesānus ἄφρων, παράφρων, vegrandis ὅχι πολὺ μέγας, τὸ δὲ vepallidus σημαίνει πάνυ ὠχρὸς· τὸ δὲ ne ἢ nec (neg) ἐν τοῖς nēqueo, nēfas, nēgotium, nēfarius, nēfandus, nēquam, nēquitia, negligo καὶ ἐν ἄλλοις.

§ 210. Ῥῆμα σύνθετον δύναται νὰ συντεθῇ καὶ μετὰ τῆς super· οἷον superimpōno· ἔτι δὲ εὔρηται καὶ recolligo, repercutio, repro-mitto, subinvideo, abscondo, recondo, assurgo, consurgo, de-perdo, disperdo, recognosco.

§ 211. Ῥῆμα συντίθεται μετὰ ῥήματος (συνδετικὸν φωνήεν εἶ) μόνον ὅταν, τὸ ἔσχατον συνθετικὸν μέρος εἶναι πάντοτε τὸ facio· οἷον assuefacio (assuetus facio) προσεθίζω, mafeacio (madeo-facio) βρέχω, patefacio (pateo-facio) ἀνοίγω, calefacio (caleo-facio) θερμαίνω (§ 139,4).

§ 212. Αἱ ἐκ τῆς συνθέσεως ὀνομάτων (συνηθέστερον κατ' αἰτ. ἐνίοτε κατ' ἀφ.) καὶ τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων παραγόμεναι λέξεις εἶναι·

Α'. Οὐσιαστικά προσαρτωμένου 1) ἀπλῶς τοῦ θέματος· ar-miger (arma gerens) ὁ ὅπλοφόρος—tubīcen (tubā canen) σαλ-πιγκτής—tibīcen (ἐκ τοῦ tibicen, libus canens) αὐλητής·

2) τοῦ θέματος μετὰ s· artifex (artes faciens) τεχνίτης—opifex (opem faciens) δημιουργός, aquilex (aquā legens) ὕδροσκοπος·

3) τοῦ θέματος μετὰ τῆς καταλήξεως a (ἀρσ.), us ἢ ium· agri-cola (agrum colens) γεωργός—fratricīda (fratrem caedens) ἀδελ-φοκτόνος—patricida (patrem caedens) πατροκτόνος—funambulus (iu fune ambulans) σχοινοβάτης—gallicinium (gallorum cantus) ἀλεκτοροφωνία—fratricidium (fratris caesio) ἀδελφοκτονία.

Β'. 'Επίθετά τινα· οἷον ignivomus (ignem vomens) πυρεκθόλος—vaniloquus (vanum loquens) κενολόγος—veridicus (verum dicens) ἀληθόμυθος—particeps (partem capiens) κοινωνός—honorificus (honorem faciens) τιμητικός—frugifer (fruges ferens), τὰ σύν-θετα τοῦ facio § 73, γ'. τοῦ fero καὶ gero § 64, 2.

Γ'. 'Ρήματά τινα· οἷον animadverto (animum adverto) προσ-έχω, belligero (bellum gero) πολεμῶ, tergiversor (tergum verso) διαδύεσθαι, aedifico (aedes facio) οἰκοδομῶ, significo (signum facio).

Σημ. α'. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι ὄνομα τὸ facio γίνε-ται fico ἢ ficor· magnifico, aedifico, gratifico, testifico.

Σημ. β'. Πλεῖστα ῥήματα συντίθενται μετὰ προθέσεων § 208, Γ'.

§ 213. 'Επίθετα παράγονται καὶ διὰ τῆς συνθέσεως ὀνομάτων πρὸς ἄλληλα ἢ μορίων καὶ ὀνομάτων· Τὰ σύνθετα ταῦτα σημαί-νουσι κτήσιν (composita possessiva)· οἷον magnanimus (magnum animum habens) μεγαλόψυχος, unanims ὁμόθυμος, quadrupes (quattuor pedes habens) τετράπους, capripes (caprae pedes h.) αἰγίπους, longipes μακρόπους, affinis κηδεστής, consors κοινωνός, concors ὁμόνους, discors διάφωνος, διάφορος, discolor ἐτερόχρους, triceps (tria capita habens), triformis τρισώματος.

Τὰ μετὰ τῆς a, de, ex, in καὶ se σύνθετα ἔχουσιν ἀρνητικὴν σημασίαν· amens, demens (mentem non habens ἢ sine mente) ἄφρων, exos ἀνόστος, expers (partem non habens ἢ sine parte)

exsors ἄμοιρος, exspes ἀνέλπιστος, decolor (colorem non h. ἢ sine colore) δύσχρους, informis, deformis (formam non habens) ἄμορφος, ἀμόρφωτος, infamis ἄδοξος, inermis ἄοπλος, iners ἄτε-
χνος, securus (se cura) ἄφροντις, (§ 210), socors (secors) ἄφρων.

Σημ. δ. Ἐπίθετα γίνονται καὶ διὰ τῆς συνθέσεως τοῦ bene καὶ male μετὰ τῶν dico, facio, volo § 75, γ'.

Σημ. ε'. Τῶν misericors ἐλεήμων καὶ versicolor ποικίλος, τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι ῥῆμα.



ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

Γραμ. § 17—20.

1. Ἡ Ἑλλάς εἶναι πατρίς τῶν ποιητῶν.—Ἡ φήμη τῆς νήσου Σικελίας εἶναι μεγάλη.—Οἱ κάτοικοι πολλῶν νήσων ἦσαν ναῦται.—Ἡ τύχη εἶναι τυφλή.—Ἡ ἱστορία εἶναι διδάσκαλος τοῦ βίου.—Αἱ ὁδοὶ εἶναι πλατεῖαι.—Ἀγγέλλουσι τὴν φυγὴν τῆς βασιλείσης.

2. Τὰ ῥόδα εἶναι ὠραῖα.—Διηγῶμαι μῦθον εἰς τὴν κόρην (δοτ.) τοῦ γεωργοῦ.—Οἱ ναῦται ἐπολέμησαν (πρκ.) ὑπὲρ (pro) πατρίδος.—Ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα.—Αἱ περιστεραὶ εἶναι δεῖλαι.—Ἡ καλὴ κόρη ἀγαπᾷ τὴν κοσμιότητα.—Ἡ τράπεζα εἶναι στρογγύλη.

3. Παρὰ (d) τῶν θεῶν καὶ θεαινῶν ζητοῦμεν συγγνώμην.—Ἐν Ἑλλάδι (in μετ' ἀφ.) εἰς τοὺς ποιητὰς μεγάλη δόξα ἦτο.—Πίνομεν ὕδωρ.—Διὰ τί μετηναστεύσατε ἐκ τῆς πατρίδος;—Οἱ πειραταὶ ἡρῆμωσαν τὰς παραλίας.—Ἡ σκιὰ τῆς γῆς εἶναι στρογγύλη.—Οἱ κάτοικοι πολλῶν νήσων εἶναι ναῦται.—Ὁ ἀγροῖκος βίος εἰς τοὺς γεωργοὺς εἶναι εὐχάριστος.—Ὁ γραφεὺς εἶναι πεποιδευμένος.

4. Οἱ γεωργοὶ ἀγαπῶσι τὸν ἀγροῖκον βίον.—Εἰς τὴν ἐπιμελῆ κόρην τὸ σχολεῖον δὲν εἶναι ὀχληρὸν.—Εἰς πολλὰς νήσους ἦσαν πειραταί.—Αἱ μοῦσαι ἦσαν θεαὶ τῶν ποιητῶν.—Ποῦ εἶναι ἡ θεραπαινίς;—Εἰς τὰ δάση εἶναι ἄγρια θηρία.—Ἡ ἱστορία ἐπαινεῖ τὸν Πέλοπίδαν.—Ὁ ποιητὴς διηγεῖται μύθους.

5. Πολλὰ θηρία δὲν ἀγαπῶσι τὴν πυκνὴν σκιὰν τῶν δασῶν.—Οἱ ποιηταὶ ὑμνοῦσι τὴν Ἑλλάδα.—Εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεάς τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ ναοὶ ὑπῆρξαν.—Ἡ ὑπηρέτρια ἐκ τῆς νήσου μεταναστεύει.—Ἡ βασίλισσα διηγεῖται εἰς τοὺς γεωργοὺς μύθους.—Ὁ πειρατὴς εἶναι ἀσεβής.

6. Γυναῖκες καὶ κοράσια, διὰ τί δὲν ἀγαπᾶτε τὴν βασιλίستان; Αἱ Συρακοῦσαι ἦσαν ἀποικία τῶν Κορινθίων.—Οἱ ποιηταὶ ὑμνοῦσι τὰς Ἀθήνας.—Αἱ θυγατέρες τῶν χωρικῶν ἀγαπῶσι τὴν ἐργασίαν.—Οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσιν ὑπὲρ πατρίδος.

Γραμ. § 20—25.

7. Ὁ Θεός εἶναι δίκαιος.—Ἡ ῥίς ὡς (quasi) τεῖχος εἶναι με-
ταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν.—Ὁ ἀνὴρ ἐδωρεῖτο δῶρα ἐξαίρετα εἰς τοὺς υἱοὺς
καὶ τὰς θυγατέρας.—Αἱ ἀσχολίαι τῶν γεωργῶν δὲν εἶναι πάντοτε
εὐχάριστοι.—Πολλοὶ μαθηταὶ εἶναι ὀκνηροί.—Ἡ κόρη διηγέθη εἰς
τὸν παῖδα τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων.—Τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν ῥέει.

8. Ὁ Θεός εἶναι κύριος τοῦ κόσμου.—Οἱ πενθεροὶ εἶναι φίλοι
μὲ τοὺς γαμβρούς.—Οἱ διδάσκαλοι σου εἶναι ἐταῖροί μου.—Τὸ ψευ-
δος εἶναι ἀρχὴ τῆς κλοπῆς.—Ὁ Ἀλέξανδρος πόλεμον παρασκευά-
ζει κατὰ τῶν Περσῶν.—Ὁ Πομπήϊος ἦτο ἀνὴρ περίφημος.—Ὡραῖα
βιβλία εἶναι εὐχάριστα εἰς τοὺς παῖδας.

9. Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀγαπᾷ ἄνδρα ἀγαθόν.—Ἡ εὐεργεσία καὶ ἡ
χάρις εἶναι δεσμοὶ τῆς φιλίας.—Υἱέ μου, ὁ βίός σου εἶναι κενὸς
φροντίδων.—Κυρίε μου, ὁ υἱός σου εἶναι ἐλεύθερος τῆς νόσου.—Ἡ
μετριότης εἶναι στολισμὸς τῶν παίδων καὶ κορασίων.—Ἡμεθᾶ ποτε
φίλοι, τώρα δὲ εἴμεθα ἐχθροί.—Ὁ ἀδριατικὸς κόλπος ἦτο ταραχώδης.

10. Θεέ μου, ὁ κόσμος εἶναι πλήρης ἀπὸ τῶν δώρων (ἀφ.) σου.
—Οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν κύριοι τῆς γῆς.—Ὁκνηρὲ δουλε, ἡ ποινὴ σου
εἶναι δικαία.—Τὸ πέλαγος εἶναι ἐκτεταμένον καὶ εὐρύ.—Τὸ χῶμα
δὲν εἶναι πάντοτε ὑγρόν.—Ἡ χαίτη τοῦ ἵππου εἶναι ὠραία.—Οἱ
μαθηταὶ δὲν ἦσαν προσεκτικοί.

Γραμ. § 25—32.

11. Πλήρης κοιλία δὲν ἀγαπᾷ τὰ βιβλία.—Εἰς τοὺς ἀγροὺς
πολλὰ δένδρα θάλλουσι.—Εὐσεβεῖς γεωργοί, τὰ δῶρά σας εἶναι
εὐχάριστα εἰς τὸν θεόν.—Ὁ διδάσκαλος κολάζει τὰ ἐλαττώματα
τῶν παίδων.—ὦ Θεέ, τὰς εὐεργεσίας σου κηρύσσομεν.—Ἡ τροφή
ἀναζωπυρεῖ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα.—Μεγάλε Πομπήϊε, τὰ
κατορθωματά σου εἶναι περίφημα.—Ὁ Μαρδόνιος ἦτο γαμβρὸς τοῦ
Δαρείου.—Ὁ ὕπνος ἀναζωπυρεῖ ἄνθρωπον κεκμηκότα.

12. Εἰς ὁ Θεός· οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἦσαν μῦ-
θοι.—Οἱ διδάσκαλοι ἐπαινοῦσι τοὺς μαθητάς.—Φίλε μου, ἡ κακὴ
σου τύχη εἶναι γνωστὴ εἰς τὸν ἀδελφόν μου.—Ἡ Δῆλος ὑπῆρξέ
ποτε περίφημος.—Ἡ λεύκη εἶναι ὑψηλὴ καὶ σκιερὰ.—Ἡ ἡλακάτη
τῆς ἐπιμελοῦς θεραπαινίδος πολλάκις εἶναι κενὴ ἐρίου (ἀφ.).—Ἡ
λέμφος (ἡ μύξα) πολλῶν φυτῶν εἶναι βλαβερὰ εἰς τὰ θηρία.

13. Ὁ ἀδελφὸς ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν.—Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὁδοιπόροι ἐπὶ τῆς γῆς.—Αἱ πληγαὶ τῶν ἀγαθῶν στρατιωτῶν εἶναι σημεῖα τῆς τιμῆς.—Οἱ προσεκτικοὶ ἀκροᾶται εἶναι εὐχάριστοι εἰς τὸν ῥήτορα.—Αἱ ἀρεταὶ τῶν υἱῶν εἶναι αἰτία χαρᾶς εἰς τοὺς πατέρας.—Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας πολλάκις ὑπῆρξεν αἰτία δουλείας.—Οἱ καλοὶ μαθηταὶ ἀγαπῶσι τοὺς διδασκάλους.

14. Ὁ πατὴρ ὠρεῖται εἰς τὸν υἱὸν πέννας.—Ἡ ὁμόνοια εἶναι ὠφέλιμος εἰς πάντας τοὺς πολίτας.—Τὸ θέρος (ἄφ.) οἱ κῆποι εἶναι πλήρεις τερπνῶν ὁσμῶν τῶν ἀνθέων.—Ὁ ἄγγελος ἡλευθέρωσε τὴν σύζυγον τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ ψευδοῦς φήμης.—Τὸ κοράσιον τὴν κόμην του δι' ἀνθέων ἐτόλμισε.—Στρατιῶται, διὰ τί δὲν ἡλευθερώσατε τοὺς αἰχμαλώτους τῶν συμμάχων;—Περιπατοῦμεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὰ ὄρη.

15. Τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἄρτος εἶναι ἱατρικὰ κατὰ (contra) τῆς πείνης καὶ δίψης.—Κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ θανάτου δὲν εἶναι φάρμακον εἰς τοὺς κήπους.—Αἱ φωναὶ τῶν πτηνῶν τέρπουσι τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων.—Ἐνεκα (propter) πυρετοῦ καὶ βηχὸς πολλοὶ μαθηταὶ δὲν ἦσαν εἰς τὸ σχολεῖον.—Ἡμεῖς τώρα εἴμεθα ἐλεύθεροι βηχὸς (ἄφ.).—Οἱ ναῦται εἶναι ἐπὶ τῆς νηὸς, ὁ κυβερνήτης εἶναι ἐπὶ τῆς πρύμνης.

16. Τὸ ὕψος τῶν ὀρέων ὑπερτερεῖ τὸ ὕψος τῶν λόφων.—Πᾶσαι αἱ θάλασσαι καὶ πᾶσαι αἱ γαῖαι εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ.—Πολλὰ εἶναι τὰ γένη τῶν ζώων.—Ἡ διχόνοια τῶν πολιτῶν καὶ στρατιωτῶν πολλάκις ὑπῆρξεν αἰτία μεγίστων συμφορῶν τῆς πολιτείας.—Τὰ ἄστρα εἶναι λύχνοι τῆς νυκτός.—Οἱ στρατιῶται τοῦ Καίσαρος πολλάκις ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης ἐβλάβηθησαν.—Ἡ φιλοσοφία εἶναι μήτηρ πασῶν τῶν τεχνῶν.

17. Ὁ Ζεὺς ὑπῆρξεν θεὸς τῶν Ῥωμαίων.—Οἱ βωμοὶ τοῦ Διὸς ἦσαν ἱεροί.—Τὰ δίκτυα τῶν θηρατῶν ἦσαν ἐπικίνδυνα εἰς τὰ πτηνά.—Ὁ λόγος εἶναι πρῶτος πασῶν τῶν δυνάμεων τοῦ πνεύματος.—Τὰ ποιήματα τῶν ἐπιφανῶν ποιητῶν καὶ παιδᾶς καὶ γέροντας τέρπουσι.—Τὸ ἄλλας τῶν θαλασσῶν εἶναι πικρόν.

Γραμ. § 41—44.

18. Ὁ λέων εἶναι γενναῖος.—Οἱ ταῦ εἶναι ὑπερήφανοι.—Ἡ τιμὴ τῆς ἀρετῆς εἶναι μεγάλη.—Τὰ χρώματα πολλῶν ἀνθέων εἶναι

ώραῖα.—Αἱ Μοῦσαι δὲν ἀγαπῶσι τὴν κοιλίαν πλήρη.—Ἡ ἰσχὺς τῶν στρατιωτῶν ὑπῆρξε μεγάλη.—Αἱ πλάναι τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων εἶναι ποικίλαι.—Πολλοὶ λόγοι τοῦ Κικέρωνος ἐσώθησαν.—Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα πολλὰ ὅστ' ἔχει.

19. Αἱ εἰκόνες τῶν πατέρων καὶ μητέρων εἶναι προσφιλεῖς εἰς τὰ τέκνα (δοτ.).—Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι τὴν εὐεξίαν (ὕγειαν).—Ἐζήτησαμεν καλὸν κρέας καὶ καλὸν ἄρτον.—Οἱ κλέπται ἀγαπῶσι τὴν πυκνὴν ἀχλὺν τῆς νυκτός.—Ὁ παῖς δεικνύει εἰς τὰς ἀδελφάς τὴν εἰκόνα τοῦ ταῶ.—Ἡ ἔξις εἶναι δευτέρα φύσις.—Ἕλληνες, αἱ ἡμέτεραι θάλασσαι εἶναι ώραῖαι, διότι (quod) ἔχουσι πολλὰς νήσους.—Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν θάλασσαν.

20. Οἱ τρόποι τῶν στρατιωτῶν σας εἶναι σκληροί.—Μεγάλη πρόξ πολλάκις εἶναι αἰτία μεγάλης ὑπερηφανίας.—Αἱ μαστιγώσεις εἶναι ἀηδεῖς, ἀλλὰ πολλάκις ἀναγκαῖαι.—Σπάνια εἶναι αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν.—Τὸ πέλαγος εἶναι ὁμαλόν.—Μετὰ μακρὰν πορείαν οἱ στρατιῶται πολλάκις μικρὰν ἀνάπαυσιν (ἰσυχίαν) ἔχουσιν.—Ἡ ἀρετὴ τὴν ἀμοιβὴν τῆς βεβαίαν ἔχει.—Ὡραῖον ἦτο τὸ μάρμαρον τῶν ἐλληνικῶν ἀγαλμάτων.—Ἡ Πυθία ἦτο ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος.—Παραβιάσατε τὰ δίκαιά μας.

21. Τὸ μόσχειον κρέας εἶναι τρυφερόν.—Τὰ πρόσωπα τῶν αἰχμαλώτων ἦσαν ὠχρά.—Ἡ γνῶσις τοῦ μέλλοντος χρόνου εἶναι ἀβεβαία.—Στόμα ἐρυθρὸν δὲν εἶναι πάντοτε σημεῖον ὑγείας.—Αἱ ἀρχαὶ πολλῶν δοξασιῶν εἶναι σκοτειναί.—Οἱ στρόφιγγες εἶναι σιδηροῖ.—Μεγάλη εἶναι ἡ ὥραιότης βεβαίας ἀρχῆς.—Αἱ πεταλοῦδαι εἶναι ώραῖαι, αἱ νυκτερίδες εἶναι δυσειδεῖς.—Ὑμεῖς τὸ χοίρειον κρέας μᾶλλον ἀγαπᾶτε, ἡμεῖς δὲ μᾶλλον ἀγαπῶμεν τὸ μόσχειον κρέας.—Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἦτο γνωστὴ εἰς πολλοὺς Ῥωμαίους.

22. Μικρὰ εὐχαρίστησις εἶναι πολλάκις αἰτία μεγάλης συμφορᾶς.—Ἡ ἀληθὴς εὐσέβεια εἶναι πηγὴ ἀληθοῦς εὐτυχίας.—Ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρξε μέγας.—Καὶ κακοὶ ἄνθρωποι πολλάκις ὥραϊας ἐσθῆτας ἔχουσιν.—Πολλαὶ ῥίζαι εἶναι ἱατρικὰ τῶν νόσων.—Ἡ ἀνθρωπίνη φωνὴ εἶναι καλὴ.—Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἔχει θέαν ἀρχήν.—Τὸ τέλος τοῦ βίου εἰς τοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶναι γνωστόν.—Πολλοὶ καὶ ποικίλοι ἰχθῦς εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν.

23. Ὁ κύων εἶναι ἐχθρὸς εἰς τὴν γαλῆν.—Πολλαὶ πόλεις ἀρχαῖαι ἔχουσιν ἀκροπόλεις.—Οἱ στρατιῶται μέγα μέρος τῆς σκοτεινῆς νυκτὸς εἰς τὸ πεδῖον ἦσαν.—Ἰχθῦς τινὲς εἶναι ἀρπακτικοί.—Οἱ λίθοι εἶναι σκληροί.—Τὸ ῥωμαϊκὸν ἀσσάριον ἦτο μικρὸν νόμισμα.—Εἰς τοὺς ἐμφυλίους πολέμους πολλοὶ φόνοι ἐγένοντο (factus sum).—Πολλοὶ τεχνῖται τὸ ἀσσάριον μᾶλλον ἀγαπῶσιν ἢ τὴν τέχνην.—Τὸ χρυσοῦν ἀγγεῖον εἶναι πολύτιμον.—Οἱ ἄνθρωποι πολλὴν ἀγάπην ἔχουσι τοῦ αἵματός των.—

24. Ὁ καθημερινὸς ἄρτος εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ.—Ἐν Γερμανίᾳ εἶναι πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί.—Ἐπὶ (in) τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τῶν ὄρεων καὶ τὸ θέρος εἶναι χιῶν.—Εἰς τὸν δίκαιον δικαστὴν ὁ νόμος τῆς πολιτείας εἶναι ἅγιος.—Πολλοὶ χειμάρροι τὸν χειμῶνα εἶναι μεγάλοι καὶ δεινοί.—Ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους πάντοτε εἶναι χιόνες.—Πολλὰι πηγαὶ ἔχουσι ψυχρὸν ὕδωρ.—Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ποταμοῦ γέφυρα ξυλίνῃ ὑπάρχει.—Οἱ ὁδόντες πολλῶν ἰχθύων εἶναι στερεοὶ καὶ ὀξύς.

25. Τὰ δίκτυα τῶν ἀλιέων εἶναι στερεά.—Ὁ βωμὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἅγιος εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἀνθρώπους.—Τὸ μέλι εἶναι γλυκύ, ἡ χολὴ εἶναι πικρά.—Ἡ ἀστραπὴ εἶναι φωτεινὴ.—Εὐχάριστος εἶναι ὁ μορμυρισμὸς τῶν ρυάκων.—Μεγάλη ἡ ἰσχὺς τῶν λεόντων.—Ἡ συνθήκη τῆς ἀληθοῦς φιλίας εἶναι στερεά.—Πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ βίου εἶναι θεῖα δῶρα.—Τὰ αἰνίγματα εἰς τοὺς παῖδας εἶναι εὐχάριστα.

26. Τὸ στῆθος ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἐν τῇ συμφορᾷ εἶναι στερεόν.—Τὰ ἡμέτερα σώματα εἶναι θνητά, αἱ ψυχαὶ ἀθάνατοι.—Τὸ καλὸν παράδειγμα πολλάκις μεγάλην ὠφέλειαν ἔχει.—Καὶ τὰ χρυσᾶ κέντρα ὀξύς ὁδόντας ἔχουσι.—ὦ καιροί, ὦ ἦθη! διὰ τοῦ ἀνοσιουργημάτων σας τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον καὶ τὸ θεῖον παρεβιάσατε.—Ὁ ἥλιος εἶναι λαμπρός.—Μῦς εἰς τοὺς ἀγροὺς εἶναι πολλοί.—Οἱ γῦπες εἶναι μεγάλοι καὶ ἀρπακτικοί.

27. Ἡ εὐσέβεια εἶναι μήτηρ πασῶν τῶν ἀρετῶν.—Τὸ ἄλλας εἰς πάσας σχεδὸν τὰς τροφὰς εἶναι ἀναγκαῖον.—Αἱ δειλαὶ τρυγόνες τὰς κατοικίας των ἔχουσιν εἰς τὰ δάση.—Ἐν Ἰσπανίᾳ πολλὰι παρθέναι ἔχουσι χρυσᾶ κτένια.—Οὐδεὶς ἔχει αἰώνιον νεότητα.—Ἡ ἀνθρωπίνῃ κεφαλῇ μεγάλην ἀξίαν ἔχει.—Αἱ φωναὶ τῶν γυναικῶν ἐφυγάδευσαν τὸν κλέπτην.

28. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι κύριοι ἀπάσης τῆς γῆς.—Ἔλος ὑπῆρχεν οὐ μέγα μεταξὺ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Καίσαρος καὶ τῶν ἐχθρῶν.—Οἱ γεωργοὶ ἔχουσι πολὺ γάλα (γεν.).—Ὁ χοῖρος εἶναι ῥυπαρὸς καὶ βδελυρὸς.—Οἱ γέραντοι εἶναι μεγάλοι.—Τὰ πρόβατα εἶναι κτήνη ἐριοφόρα.—Αἱ γαλαῖ εἶναι ἐχθροὶ τῶν μικρῶν μυῶν.

Γραμ. § 45—53.

29. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι πέντε αἰσθήσεις, ὄρασιν, ἀκοήν, γεῦσιν, ὄσφρησιν καὶ ἀφῆν.—Πολλάκις ἦχος σφοδρὸς εἶναι βλαβερός.—Ἡ διάβασις τῶν Ἀλπεων εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ἀννίβα ὑπῆρξεν ὀχληρά.—Διάφορα ἔθνη διαφόρους χρείας ἔχουσιν.—Ἡ ἔλαφος ὑψηλὰ κέρατα ἔχει.—Ἡ βροντὴ οὐδέποτε εἶναι βλαβερὰ.—Αἱ κινήσεις τῶν ἀστέρων εἶναι διάφοροι.

30. Ἡ ὄρασις καὶ ἡ ἀκοὴ ἔχουσι τὰ πρωτεῖα τῶν λοιπῶν αἰσθησεων.—Ἡ παιδιὰ εἰς τοὺς παῖδας εἶναι εὐχάριστος.—Τὰ γόνατα τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἰσχυρά.—Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν οἶκον πάντοτε εἶναι τερπνὴ εἰς τοὺς παῖδας.—Αἱ δρυς εἶναι ὑψηλαὶ καὶ πολύσκιαι.—Αἱ χεῖρες ἡμῶν εἰς πολλὰς ἐργασίας εἶναι ἀρμόδιοι.—Εἰς καλοὺς λιμένας αἱ νῆες εἶναι ἀσφαλεῖς.—Οἱ τοῖχοι τῆς οἰκίας εἶναι ἰσχυροί.

31. Εἰς τοὺς ἄρχοντας μεγάλη εἶναι ἡ ἐξουσία.—Τὰ ἄγρια θηρία πολλάκις ἐν σπηλαίοις ἔχουσι τὰς κατοικίας των.—Ὁ δρόμος τῶν ἀστέρων εἶναι ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμάς.—Αἱ σφοδραὶ κινήσεις τοῦ πνεύματος εἶναι ὅμοιαι μὲ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης.—Εἰς πολλὰς ἀκροπόλεις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων ἦσαν ναοί, ἐστολισμένοι μὲ ὑψηλὰ τόξα.—Εἰς τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ποταμοὺς πολλοὶ ἰχθύς ὑπάρχουσι.

32. Ἐν τοῖς οἴκοις τῶν πλουσίων Ῥωμαίων σύσκιαι καὶ λαμπρά ἐστοι ἦσαν.—Κυναίγειρος ὁ Ἀθηναῖος ναῦν τῶν Περσῶν διὰ τοῦ στόματος ἐκράτει.—Ἡ ὑπατεία καὶ ἡ πραιτωρεία ἀνώταται ἦσαν ἀρχαὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις.—Ἑψηλὰ ἐστοι ἐστολίζουσι τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν.—Ἡ πόλις, ὅλη ἡ Ἰταλία ἦτο ἐν φόβῳ.

33. Ἡ πίστις τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς εἶναι βεβαία καὶ στερεά.—Τὸ ὠραῖον πρόσωπον δὲν εἶναι πάντοτε κάτοπτρον καλῆς ψυχῆς.—Ἡ ἐλπίς εἶναι ἀβεβαία καὶ ἀμφίβολος.—Ἡ μεσημβρία εἶναι τὸ

μέσον μέρος τῆς ἡμέρας.—Θεμέλιον δικαιοσύνης εἶναι ἡ πίστις.—Μεγάλαι εὐχαριστήσεις πολλάκις ὑπῆρξαν αἰτίαι μεγάλου ὀλέθρου.—Οὐδεμία βεβαία ἐλπίς εἶναι εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

34. Αἱ ἐλπίδες ἡμῶν εἶναι ἀβέβαιαι καὶ ἀπατηλαί.—Ὁ χειμὼν ἔχει πολλὰς ἡμέρας ψυχράς.—Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἶναι ἐναντίον τοῦ σκοτούς τῆς νυκτός.—Τὸ θέρος αἱ ἡμέραι εἶναι μακραί, αἱ νύκτες βραχεῖαι.—Ἡ μεσημβρία ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι θερμή.

35. Ἡ φιλοσοφία εἶναι γνῶσις τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων.—Μέρη τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ λυκαυγές, ἡ μεσημβρία καὶ ἡ δεῖλη.—Τὰ ἀνθρώπινα εἶναι ἀβέβαια καὶ ἀμφίβολα.—Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς πάντων τῶν πραγμάτων.—Αἱ αἰτίαι πολλῶν πραγμάτων εἶναι ἄγνωστοι.—Ἐγὼ πάντοτε εἶμαι ἐν τῷ οἴκῳ, σὺ σπανίως.

Ἐπανάληψις. Γραμ. § 17—52.

36. Τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχόντων εἶναι περίφημα.—Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πατρίς τοῦ Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου.—Μέγαν ἀριθμὸν πλοίων καλοῦμεν στόλον.—Ἡ τόλμη τῶν ληστῶν εἶναι μεγάλη.—Πασῶν τῶν αἰσθήσεων ἐδῶρα εἶναι ἡ κεφαλὴ.—Οἱ κῆποι ἔχουσι πολλὰ ἄνθη.—Μεγάλη εἶναι ἡ ὁμοιότης τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ὕπνου.—Ἐγὼ εἶμαι περιχαρὴς παῖς· σὺ εἶσαι αὐστηρὸς διδάσκαλος.

37. Ἡ εὐσέβειά σου, ἀρχαῖε Αἰνεΐα, ὑπῆρξεν εὐχάριστος εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεάς.—Ἀληθὴς εἶναι ἡ παροιμία· ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθοῦς δόξης εἶναι χαλεπή.—Οἱ κάτοικοι τῆς πλουσίας Κορίνθου εἶναι ὑπερήφανοι.—Ἡ ἱστορία τῶν Ῥωμαίων εἶναι πλήρης πολλῶν παραδειγμάτων ἀληθοῦς δόξης.—Ἡ νίκη τῆς πατρίδος εἶναι εὐχάριστος εἰς τοὺς καλοὺς ἄνδρας.—Τὸ ἔτος ἔχει τέσσαρα μέρη, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, χειμῶνα.

38. Υἱέ μου, τὰ ψεῦδη εἶναι πάντοτε κακά.—Ἡ ἀληθὴς φιλία εἶναι αἰώνιος.—Ὡ μικρά μου κατοικία, σὺ εἶσαι ἡ χαρὰ τοῦ βίου μου!—Αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἶναι εὐρεῖαι.—Ἡ μνήμη τῶν παρελθόντων κακῶν εἶναι εὐχάριστος.—Ὁ βίος τῶν ναυτῶν εἶναι ὀχληρὸς καὶ πλήρης πολλῶν κινδύνων (ἀφ.).—Ὁ βίος μας εἶναι μικρὸν μέρος τοῦ χρόνου.—Ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Νεοκλέους.

39. Ἡ ἀρετὴ μόνη εἶναι καθαρὰ πηγὴ τοῦ ἀληθοῦς ἐπαίνου.—

Πάντες οἱ πεπαιδευμένοι ἀγαπῶσι τὴν ποίησιν.—Τώρα πολλοὶ μαθηταὶ ὀχληρὸν βῆχα ἔχουσι· τὸν παρελθόντα χειμῶνα πάντες ἦσαν ἐλεύθεροι βηχὸς (ἀφ.).—Τὸ γῆρας εἰς ἄνδρα ἄοκνον εἶναι ὀχληρὸν.—Εἰς τὸν Κύρον ἦσαν γνωστὰ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν στρατιωτῶν.—Μεγάλη εἶναι ἡ ἰσχὺς τῶν βοῶν καὶ τῶν ἵππων.—Ἡ σελήνη ἔχει τὸ φῶς τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου.—Τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν θερμότητα τοῦ θέρους.

40. Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ λογικοῦ.—Αἱ δάφναι εἰς πολλὰς γαίας εἶναι σπάνιαι, ἀλλ' ἡ Ἰταλία ἔχει πολλὰς δάφνας.—Τὰ ὄρη εἶναι ὀχληρὰ εἰς τὸ ἵππικόν μας.—Ἡ σύνεσις καὶ ἡ σοφία εἶναι εἰς τοὺς γέροντας· εἰς δὲ τοὺς νέους εἶναι ἡ ἰσχὺς καὶ ἀνδρεία.—Τὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλέως εἶναι ἐστολισμένον μὲ δάφνην.—Ἡ ἀσωτεία πολλάκις εἶναι αἰτία τῆς πενίας.—Ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν ἀγαλμάτων εἶναι ἐπιγραφαί.

41. Υἱέ μου, ἀρχὴ σοφίας εἶναι ὁ φόβος τοῦ κυρίου.—Αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τὸ θέρος εἶναι πλήρεις πολλῆς χιόνος.—Φιλάνθρωπε Θεέ, σὺ μόνος εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν.—Πᾶσαι αἱ θάλασσαι καὶ πᾶσαι αἱ γαῖαι εἶναι πλήρεις τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ.—Πολλοὶ καρποὶ εἶναι ἡδεῖς, ἀλλὰ βλαβεροί· ἄλλοι εἶναι πικροί, ἀλλὰ σωτήριοι.—Τὰ ἔργα τοῦ Αἰνείου διὰ τῶν ποιημάτων σου, ἀγαπητὲ Βιργίλιε, εἶναι ἐστολισμένα.

42. Ἡ Φοινίκη ὑπῆρξε περίφημος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.—Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι τὴν μουσικὴν.—Οἱ μαθηταὶ μικρὰν ἐπιτομὴν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς γραμματικῆς ἔχουσι.—Ὁ Βορρᾶς εἶναι ψυχρὸς.—Ἡ πρώτη παράγραφος εἶναι εὐκόλος.—Ἐν Ἑλλάδι ἦσαν πολλοὶ διάλεκτοι.—Αἱ Μοῦσαι οὐδένα ποιητὴν ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ τὸν Ὀρφέα.—Ὡ Ὀρφεῦ, αἱ ᾠδαί σου καὶ εἰς τοὺς θεοὺς ἦσαν εὐχάριστοι.

Γραμ. § 53—62.

43. Πᾶν ἀνόςιον εἶναι ἀσεβές.—Ὁ Δαρεῖος μεγάλην στρατεύματα ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διεβίβασεν.—Τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος ἡ γῆ μὲ ἄνθη εἶναι ἐστολισμένη, τὸ φθινόπωρον μὲ καρπούς.—Ὁ χρυσὸς θὰ εἶναι πάντοτε αἰτία πολλῶν κακῶν.—Ὁ Κικέρων ἦτο πρεσβύτερος τοῦ Καίσαρος.—Ἐγὼ μὲ τὴν θέλησίν μου (mea sponte) εἶμαι ἐπιμελής, σὺ τῇ διαταγῇ τοῦ διδασκάλου.

44. Οἱ χῆνες πολλάκις μέγα ἦπαρ ἔχουσι.—Τὴν νύκτα πλεῖστοι ἄνθρωποι εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ.—Δὲν εἶναι πάντες οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν θέλησίν των ἐπιμελεῖς.—Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι τὰ πλούτη, ὀλίγοι τὴν ἀρετὴν.—Οἱ γάμοι τῆς ἀδελφῆς μου ἦσαν περιχαρεῖς.—Αἰσχροὶ λόγοι εἰς ὥραϊον τόμα εἶναι, ὡς λυγρὸν (ὀλέθριον) δηλητήριον εἰς ἀργυροῦν ἀγγεῖον.

45. Ἡ μνήμη τῶν προγόνων εἰς τοὺς μεταγενεστέρους εἶναι εὐχάριστος.—Οἱ Δελφοὶ ἦσαν πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος.—Ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἅγιος.—Οὐδεὶς πλούτος εἶναι ἐν τῷ οἴκῳ μου.—Τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τὰ θηρία καὶ τὰ φυτὰ εἶναι ἀναγκαῖον.—Τὰ ἐπικουρικὰ στρατεύματα ἦσαν ἐν τοῖς ὅπλοις.—Τὸ σῶμα εἶναι ὥσει ἀγγεῖον τῆς ψυχῆς.—Πολλοὶ τόποι τῆς ἡμετέρας χώρας εἶναι τερπνοί.

46. Μόνη ἡ ἀρετὴ διατηρεῖ τὴν φιλίαν.—Καὶ ἐν ὥραίοις ἀγγεῖοις πολλάκις βδελυρὰ πράγματα ὑπάρχουσι.—Τὰ ἀργυρὰ ἀγγεῖα ἤττον πολυτίμα εἶναι ἢ τὰ χρυσᾶ.—Ἐν τῷ βιβλίῳ μου ὀλίγα χωρία εἶναι δύσκολα.—Ὁ ναὸς τοῦ Διὸς μὲ πολλὰς καὶ ὥραίας εἰκόνας καὶ ἀγάλματα ἦτο ἐστολισμένος.

Γραμ. § 62—81.

47. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἶναι μνήμονες τῶν εὐεργεσιῶν.—Οἱ γέροντες εἶναι ἐλεύθεροι φόρου καὶ δυσκόλου ἐργασίας.—Οἱ λαγοὶ ἔχουσι τρυφερὸν κρέας.—Αἱ οἰκίαι εἶναι ὑψηλαί, οἱ πύργοι εἶναι ὑψηλότεροι, τὰ ὄρη ὑψηλότερα.—Τὰ πλούτη εἶναι εὐχάριστα, ἡ ὑγεία εὐχαριστοτέρα, ἡ ἀρετὴ εὐχαριστοτάτη.—Ὁ Ἀριστείδης ἦτο δικαιοτάτος πάντων.—Τὸ ἄπιον εἶναι ἡδύ, ἡ σταφυλὴ εἶναι ἡδυτέρα, τὸ μέλι ἡδύτατον.—Οἱ στρατιῶται εἶναι ἰσχυροί, οἱ ἡγεμόνες εἶναι ἰσχυρότεροι, ὁ βασιλεὺς ἰσχυρότατος.

48. Αἱ συμβουλαὶ τῶν γερόντων εἶναι ὠφέλιμοι εἰς τοὺς νεανίας.—Οἱ πλούσιοι γεωργοὶ μεγάλας ἀγέλας προβάτων καὶ βοῶν ἔχουσι.—Οἱ νεφροὶ εἶναι τρυφεροὶ καὶ μαλακοί.—Τὰ πρόβατα εἶναι ὠφελιμώτερα ἢ οἱ χοῖροι.—Ἐγὼ εἶμαι ἀθλιώτερος ἢ σύ, ὅστις εἶσαι ἀθλιώτατος.—Πολλὰ ζῶα εἶναι τολμηρά.

49. Ὁ Σοφοκλῆς ὑπῆρξε σοφός, ὁ Εὐριπίδης σοφώτερος, ὁ Σωκράτης σοφώτατος πάντων τῶν Ἑλλήνων.—Οὐδεὶς ἦτο κακοποιώτερος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων.—Οἱ ἔμποροι εἶναι πλούσιοι, οἱ γεωργοὶ εἶναι πλουσιώτατοι.—Ὁ τόπος ἦτο ἐπιτηδειώτατος εἰς ἐνέ-

δρας.—Οἱ λόγοι εἶναι εὐωνότεροι τῶν ἔργων.—Οἱ ποταμοὶ εἶναι πλατύτεροι ἢ οἱ ῥύακες.

50. Ἡ ἀγάπη τῶν γονέων εἶναι μεγαλειτέρα ἢ ἡ τῶν φίλων.—Ἐστὲ φρόνιμοι, ὥς οἱ ὄφεις, καὶ ἄκακοι (ἀπλοῖ), ὥς αἱ περιστεραι.—Ἡ ὄρασις καὶ ἡ ἀκοὴ εἶναι πολὺ ὀξυτάται τῶν αἰσθήσεων.—Τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶναι σαφῆ.—Τὰ δένδρα εἶναι ὑψηλὰ καὶ καρποφόρα.—Ὁ δρυκολάπτης εἶναι ὥραιος, ἢ περιστερὰ εἶναι ὥραιότερα, ὃ ταῶς εἶναι ὥραιότατος.—Ὁ δελφίν εἶναι πολὺ ταχύτατος πάντων τῶν ζώων τῆς θαλάσσης.—Οἱ εὐγενέστατοι ἄνδρες πολλάκις εἶναι πενέστατοι.—Αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους εἶναι μακρότεροι ἢ αἱ ἡμέραι τοῦ χειμῶνος.—Ἡ μετριότης εἶναι εἰς τὴν κόρην ἀναγκαιοτάτη.—Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις εἰς ὁμοιότατον γένος τοῦ βίου ἀνομοιότατα ἦθη ἔχουσι.

51. Ἀρχαιοτάτη εἶναι ἡ παροιμία· πολλὰ κεφαλαί, πολλὰ γινῶμαι.—Ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ εἶναι πολλὰ παραδείγματα πολιτικῶν ἀρετῶν.—Αἱ ὠφελιμώταται ἐργασίαι πολλάκις εἶναι δυσκολώταται.—Τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶναι σαφῆ.—Τῶν μαθητῶν τὰ ἔργα εἶναι εὐκολώτερα ἢ τὰ τῶν διδασκάλων.—Ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ἰσχυρὸν καὶ τολμηρὸν στρατιώτην ἀγαπᾷ.—Τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ὑπῆρξε σταθερόν, κατὰ τὸ ἀριστερόν κέρας ἐνίκηθημεν.—Οὐδὲν εἶναι μεγαλοπρεπέστερον ἢ ὁ οὐρανός.—Εὐμενέστατος εἶσαι σήμερον.

52. Ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ θρησκεία εἶναι βεβαιότατος δεσμός τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.—Ὁ αἰσχροὺς βίος εἶναι χείρων ἢ ὁ ἔντιμος θάνατος.—Εἰς πλεῖστα πράγματα ἡ φρόνησις εἶναι κρείσσων ἢ ἡ ἰσχὺς.—Οἱ γονεῖς εἰς τὰ τέκνα τῶν πάντοτε εἶναι εὐμενέστατοι φίλοι.—Ἡ αἰσθησις τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι ὀξυτάτη.—Ἡ ὑγεία εἶναι καλλιτέρα ἢ τὰ μεγάλα πλούτη;—Ὁ ἥλιος εἶναι μεγαλειέτερος ἢ ἡ γῆ, ἢ δὲ σελήνη εἶναι πολὺ μικροτέρα.—Τὰ ἔργα τῶν βοῶν εἶναι χρήσιμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.—Οἱ κόλακες εἶναι τὸ χεῖριστον γένος τῶν ἀνθρώπων.—Ὁ Πλάτων ἦτο ἀνὴρ σώφρων, ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἦτο ἀνὴρ σωφρονέστατος.

53. Εἰς εὐδαίμονα βίον ἢ ἀρετὴ εἶναι μᾶλλον ἀναγκαία ἢ τὰ πλούτη.—Ἡ δουλεία εἶναι τὸ ἔσχατον πάντων τῶν κακῶν.—Ἡ

ἄγνῳ τῶν μελλόντων κακῶν εἶναι ὠφελιμώτερα ἢ ἡ γνῶσις.—Τὰ ὕδατα πολλάκις εἰς τοὺς ἀσθενεῖς εἶναι σωτήρια.—Οἱ ἀρχαῖοι φόροι εἶναι ὀλιγώτερον βραεῖς ἢ οἱ νέοι.—Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Κικέρων ὑπῆρξαν οἱ μέγιστοι ῥήτορες τῆς ἀρχαιότητος· ὁ πρῶτος ἦτο Ἕλλην, ὁ δεύτερος Ῥωμαῖος.—Τὸ θέρος (ἀφ.) αἱ νύκτες εἶναι βραχυτέραι ἢ τὸν χειμῶνα.—Ἡ πυκνὴ βροχὴ ὑπῆρξε βλαπτικωτάτῃ εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς.

54. Ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας εἶναι ὁ ἀνώτατος νόμος.—Οἱ ἀτυχεῖς εἶναι πλειότεροι ἢ οἱ εὐτυχεῖς.—Οὐδὲν εἶναι ἀμφιβολώτερον ἢ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου.—Αἱ ἡμέραι εἶναι ἐπιτηδειότεραι εἰς ἐργασίαν ἢ αἱ νύκτες.—Ὁ χρόνος ὁ πρωῒνός εἶναι ἐπιτηδειότατος εἰς σπουδὰς τῶν ἐπιστημῶν.—Οἱ ὀδόντες εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα εἶναι ἀναγκαιότατοι.—Τί εἶναι λευκότερον τῆς χιόνος;—Τί οἰκειότερον εἰς τὴν δικαιοσύνην ἢ ἡ ἰσότης.—Οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν ἐφευρεταὶ πασῶν τῶν τεχνῶν.—Ἐν μεγάλῃ παρ' Ἑλλήσι τιμῇ ὑπῆρξεν ἡ γεωμετρία.—Δύσκολον εἶναι νὰ εἴπῃ τις (σουπ. 6'), πότερον ἢ δρασις ἢ ἡ ἀκοὴ εἶναι ἀναγκαιότατον εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Γραμ. 81—94

55. Ἐν στόμα ἔχομεν καὶ δύο ὦτα.—Ἡ δύναμις τοῦ ἐνός δὲν εἶναι τόσον μεγάλη ὅσον ἡ τῶν δύο.—Εἰς δύο φίλους εἶναι μία ψυχὴ.—Ἡ ἀδελφὴ μου ἔχει ὀκτὼ τέκνα, οἱ ἀδελφοί μου ἔχουσι (fratribus sunt) δέκα τέκνα.—Ἡ Ῥώμη κεῖται ἐπὶ ἐπτὰ λόφων.—Μεταξὺ τῶν 12 μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ εἷς ἦτο προδότης.—Τὸ ἔτος ἔχει 12 μῆνας, 72 ἐβδομάδας, 365 ἡμέρας.—1000 ἱππεῖς καὶ 23000 πεζῶν ἦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ.—Πόση ὥρα εἶναι; ὀγδόη ἢ ἐνάτη ὥρα.

56. Ὅσοι ἄνθρωποι εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς, τόσοι ἀστέρες εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν.—Καὶ ἅπαξ νὰ εἴπῃ τις ψευδὸς εἶναι αἰσχρόν.—Ὅσους δακτύλους ἔχομεν εἰς τὰς χεῖρας, ἄλλους τόσους ἔχομεν καὶ εἰς τοὺς πόδας.—Ἐξ ἡ ἐπτὰ ὥραι εἶναι ἀρκεταὶ πρὸς ὕπνον.—Ἀπαξ μόνον εἴμεθα παῖδες.—Ὁ ἀῆρ εἶναι ὀκτάκις ἐλαφρότερος ἢ τὸ ὕδωρ.—Τινὰ (nonnullus) μέλη τοῦ ἡμετέρου σώματος εἶναι ἀπλᾶ, τὰ πλείω εἶναι διπλᾶ.—Δύο εἶναι αἱ χεῖρες τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δεξιὰ καὶ ἡ ἀριστερά.

57. Ἐγὼ εἶμαι παῖς, σὺ εἶσαι ἀνὴρ.—Οἱ μαθηταί μου εἶναι προσφιλεῖς εἰς ἐμὲ καὶ μετ' ἀγαπῶσιν.—Οὐδεὶς ἡμῶν ἔχει φθόνον κατὰ σοῦ.—Ἐὰν ὁ θεὸς μετ' ἡμῶν, τίς εἶναι καθ' ἡμῶν ;—Οἱ υἱοί μας εἶναι ὅμοιοι μετ' ἡμᾶς, οἱ ἰδικοί σας μετ' ὑμᾶς.—Τοῦτον πάντες ἀγαπῶσιν, οὗ ἡ ἀρετὴ εἰς πάντας εἶναι [ὠφέλιμος.—Ὀλίγοι ἄνθρωποι ἑαυτοὺς μόνους ἀγαπῶσι.—Τίς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὡ Κατιλίνα, ποῦ ταύτην τὴν νύκτα ἦσο, τίνας ἀνθρώπους εἶχες συγκαλέσει ;

59. Ὁ Κύριος εἶναι μετ' ἡμῶν, ἐὰν ἡμεθα εὐσεβεῖς.—Ὁλος οὗτος ὁ κόσμος, σύμπασα ἡ γῆ, τὸ ἄπειρον εἶναι ἔργον τοῦ ἐνὸς Θεοῦ.—Ἡ εὐμένεια τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερά εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.—Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰς παιδίδας τῶν παίδων, σὺ ἀγαπᾷς τὰς σκέψεις τῶν ἀνδρῶν.—Εἰς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων, τίς εἶναι ἀγαθός ; οὗ ὁ βίος πάντοτε ὑπῆρξεν ἐλεύθερος πταίσματος.—Πᾶν ζῶον αὐτὸ ἑαυτὸ ἀγαπᾷ καὶ ἔχει φροντίδα ἑαυτοῦ.—Ἡ πατρίς εἶναι κοινὸς γονεὺς πάντων ἡμῶν.—Ὁ ὄχλος ὅτε μὲν τοῦτο, ὅτε δὲ ἐκεῖνο ἀγαπᾷ.

59. Ποτέρα χεὶρ εἶναι ἡ δεξιὰ ; Ποτέρας ἡ χρήσις εἶναι εὐκολωτάτη ;—Ὅστις δὴποτε δὲν ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους.—Κατιλίνα, τὰ σχέδιά σου πάντα εἶναι εἰς ἡμᾶς διαυγέστερα τοῦ φωτός.—Τίς ἐορτάσιμος ἡμέρα εἶναι σήμερον ; Ἀγνοῶ.—Μαθητά, τίς εἶναι ἡ πατρίς σου ; ἡ Ἑλλάς.—Ἡ γέφυρα, ἣν ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔκτισεν, ἦτο ξυλίνη.

Γραμ. § 99—103.

60. Ὅστις θὰ εἶναι συνετώτατος, τοῦτον θὰ ἀγαπῶμεν πάντες.—Ὁ χρόνος μεταβάλλει τὰ ἥθη.—Οἱ νόμοι διατηροῦσι τὴν πολιτείαν.—Ἐν ᾧ οὗτος πάρεστιν, ἐκεῖνος ἄπιστιν.—Ἐπαινοῦμεν τοὺς ἐπιμελεῖς παῖδας, παραινοῦμεν τοὺς ὀκνηροὺς, ἐκείνους μετ' βραβεῖον περιποιούμεθα, τοὺτους τιμωροῦμεν.—Ψέγομεν τοὺς ὀκνηροὺς μαθητάς, ἐπαινοῦμεν τοὺς ἐπιμελεῖς.—Αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τοῦ Περικλέους διὰ ὠραιότητας οἰκοδομῶν ἐστολίσθησαν.—Ὁ ἡμέτερος στρατὸς ἕνεκα τοῦ ψύχους δὲν θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν.—Στρατιῶται, μνήμονες ἐστὲ τῆς ἀρχαίας δόξης τῶν προγόνων.—Τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐξ ὠραίας πηγῆς ῥέει.

61. Δύο ἐπιστολάς πρὸς σὲ ἔγραψα.—'Ο θεὸς θὰ φυλάξῃ πάντας, ὅσοι τοὺς θείους νόμους θὰ φυλάξωσι.—'Ας μὴ ἐπαινηθῇ τις (nemo) ὑφ' ἡμῶν, εἰ μὴ ὁ καλός· πάντες οἱ κακοὶ ἄς φέγωνται.—Τὸ πῦρ φοβίζει τὸν λέοντα.—Οἱ πλούσιοι ἀγαπῶσι τοὺς πολιτίμους λίθους.—'Ο ὕπατος τὴν γερουσίαν τῶν Ῥωμαίων συγκαλεῖ.—Τὸ ὥρολόγιον δεικνύει δεκάτην ὥραν.—Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι μετὰ μεγίστης ἰσχύος ὑπὲρ πατρίδος ἐπολέμησαν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.—'Ο Περικλῆς σοφῶς τὴν πολιτείαν διώκησε.

62. "Οστις θὰ ἀκούσῃ τὰς συμβουλὰς τῶν καλῶν καὶ φρονίμων ἀνθρώπων, οὗτος θὰ ἀποφύγῃ τοὺς κινδύνους.—"Οστις τῶρα ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπαινεῖται, μετ' ὀλίγον (mox) ὑπὸ τούτων θὰ βλάβηται.—'Εὰν οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος θὰ φυγαδευθῶσι, πάντες οἱ οἴκοι καὶ αἱ ὁδοὶ ὑπὸ ἀνθέων θὰ στολίζωνται.—Πάντοτε θὰ ὑμνῶμεν αὐτὴν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν (quo) ὁ θεὸς τὴν πατρίδα μας ἐκ μεγάλου κινδύνου ἠλευθέρωσε.—Τίς ὑπὸ πάντων ἐπαινεῖται ; —'Ο Ἀντίβας μεγάλην δόξαν εἰς ἑαυτὸν παρεσκεύασε.

63. 'Εγὼ ἐξ ὥρας κοιμῶμαι, ὑμεῖς ὀκτῶ ὥρας κοιμᾶσθε.—'Η ὀργὴ μῖσος γεννᾷ, ἡ ὁμόνοια τρέφει τὴν ἀγάπην.—Σύ, Θεέ μου, ὅλον τοῦτον τὸν κόσμον ἔπλασας καὶ μὲ ἀναρίθμητα πράγματα ἐστόλισας.—'Ο ἀμελὴς παῖς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου νουθετεῖται.—Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ καλαὶ τέχναι τέρπουσι τὸν γέροντα.—'Ο ὄνος φέρει μέγα βῆρος.—'Ο Αἰνείας ἐκ τῆς πατρίδος μετηνάστευσε μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ.

64. Σὺ ἀγαπᾷσαι ὑπὸ τῶν γονέων σου, καὶ οἱ γονεῖς σου ἀγαπῶνται ὑπὸ σοῦ.—Πάντα τὰ ζῶα δὲν ἔχουσι θερμὸν αἷμα.—Οἱ ἄνθρωποι ἀσμένως ἀκούουσι τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν.—Πλεῖστοι ὑμᾶς φέγουσιν, ἀλλ' οἱ κάλλιστοι ἐπαινοῦσι.—'Η νεότης παρέχει πολλὰς ἡδονάς.—Τὰ ἔτη μεγίστας λύπας προϋνοῦσι.—'Ωτα ἔχετε, ἵνα ἀκούητε.—'Η ἡμέρα τὴν ἡμέραν θὰ διδάσκη.

65. Οἱ Ἕλληνες εἶχον πολλοὺς ἄνδρας ἰσχυροὺς, αἵτινες τὴν πατρίδα ἀπὸ τοῦ κινδύνου ἠλευθέρωνον.—Τὴν δόξαν σου εἶχομεν ἀκούσει.—'Υπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐκεῖνο εἶχες ἀκούσει· ἵπ' ἐμοῦ δὲν ἤκουτες.—Οὐδεὶς τόσα πλοῦτη εἶχεν, ὅσα ὁ Κροῖσος.—'Η ἰσχὺς τῶν πολιτῶν καλλίτερον ὠχύρωσε τὴν πατρίδα, παρὰ τὰ τείχη τῶν

πόλεων.—Ὁ Κικέρων τὴν πατρίδα διετήρησεν· ὅθεν πατὴρ τῆς πα-
τρίδος ὠνομάσθη.

66. Τίνος ἕνεκα ὁ διδάσκαλος σὲ ἐτιμώρησεν;—Ὁ χρόνος ἐπράυνε τὴν λύπην μου.—Δὲν θὰ κοιμηθῶ πρὶν ἢ θὰ ἔχω τελειώ-
σει τὰς ἀσχολίας μου.—Εἰς τοὺς γάμους τοῦ Πειλέως καὶ Θέτιδος
πάντες οἱ θεοὶ προσεκλήθησαν πλὴν τῆς Διχονοίας.—Τίς θὰ τε-
λειώσῃ τοῦτον τὸν ἀνιάρων ἐμφύλιον πόλεμον;—Οἱ νόμοι ὑπὸ τῶν
ἀρχόντων φυλάττονται.—Ἐκπαιδεύμεθα ὑπὸ καλῶν διδασκάλων.
—Τὸ ἐπαινεῖν εἶναι εὐχαριστότερον ἢ τὸ τιμωρεῖν· τὸ διατάσσειν
εἶναι εὐκολώτερον ἢ τὸ ποιεῖν.

67. Ὁ πάππος ἐπαινεῖ τὴν εὐσέθειαν τῶν ἐγγόνων.—Οἱ θηρα-
ταὶ ἐφόνευσαν τὸν λέοντα μὲ βέλη.—Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἀγα-
πῶσι τοὺς διδασκάλους.—Οἱ ὑπερήφανοι ταοὶ ἔχουσιν ὥραϊα πτερὰ,
ἀλλὰ πόδας δυσειδεῖς.—Ἀθέβαιον εἶναι ποῦ (εἰς τίνα τόπον) ὁ θά-
νατος σὲ περιμένει (ἐνεσ. ὑποτ.), ὅθεν σὺ ἐκεῖνον εἰς πάντα τόπον
περίμενε.—Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἰσχυρῶς ἡγωνίσθησαν, ἵνα τὴν πατρίδα
ἐλευθερώσωσιν.—Οἱ μαθηματικοὶ διδάσκουσιν, ὅτι ἡ γῆ περὶ τὸν
ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας (ἀφ.) τὸν ὁρόμον τῆς διανύει (αἰτ. μετ' ἀπαρ.).

68. Ὁ διδάσκαλος ἄς διδάσκη· οἱ μαθηταὶ ἄς σιωπῶσι.—Δὲν
ἀνέγνως τόσα βιβλία, ὅσα οἱ διδάσκαλοί σου ἀνέγνωσαν.—Περιπα-
τοῦμεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι νυκτός.—Εἰς καλῶς νουθε-
τοῦντα νὰ πείθῃσαι.—Ἐγὼ ἀναγινώσκω, σὺ γράφεις, ἡμεῖς μανθά-
νομεν, ὑμεῖς παίζετε.—Οἱ σοφοὶ ἄνδρες τὴν κρίσιν τοῦ ὄχλου κα-
ταφρονοῦσι.—Πολλάκις ἄριστα εἶναι τὸ νὰ σιωπᾷ τις.—Αἱ ἀρχαὶ
φρονοῦσι τὴν πόλιν.—Ὁ Ξέρξης παρεσκεύασε μέγαν στόλον καὶ
διεβίβασεν ἅπειρα στρατεύματα ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.

69. Σὺ, Θεέ μου, ὅλον τοῦτον τὸν κόσμον ἐδημιούργησας καὶ
μὲ ἀναρίθμητα πράγματα ἐστόλισας.—Ὁ κῆπος τοῦ βασιλέως στο-
λίζεται μὲ πολλὰς πίτυς καὶ λίμνας.—Ὅσῳ μᾶλλον τὸ σχολεῖον
ὑπὸ σοῦ ἀμελεῖται, τόσῳ μᾶλλον ποτε θὰ καταφρονῇσαι.—Ἐψέ-
ξαμεν σέ, ἵνα τὰ ἔθνη σου διορθώσῃς.—Τὰ βιβλία ταῦτα ὑπὸ τῶν
μαθητῶν ἀναγινώσκονται.—Ὁ Σωκράτης, ἀνὴρ σοφώτατος, εἶπεν·
ἐγὼ οὐδὲν ἤξεύρω, πλὴν τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ἤξεύρω· ἀλλὰ πολλοὶ
ἄνθρωποι καὶ τοῦτο ἀγνοοῦσι.

70. Ἐπαινεῖτε, ὦ παῖδες, τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.—Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν πρέσβεις, ἵνα συμβουλευθῶσι (σουπ.) τὸν Ἀπόλλωνα, τίνι τρόπῳ νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς κατὰ τῶν Περσῶν.—Ὁ διδάσκαλος ᾧς διευθύνῃ τοὺς μαθητάς, ἵνα καλῶς μανθάνωσι.—Οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τέχνην τοῦ πολεμεῖν μάλιστα ἠγάπων.—Ὁ Αἰθίοξ πολλά διηγεῖται περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἀννίβα.—Ἡ συνειδησις νουθετεῖ ἡμᾶς, ἵνα πειθώμεθα εἰς τοὺς νόμους.—Ὁ Πausanίας τὰ πάτρια ᾗθη καὶ τὴν ἐνδυμασίαν μετέβαλεν.

71. Νὰ πείθησθε εἰς τὸν διδάσκαλον, ἵνα εἰς τὰ γράμματα καλῶς ἀσκήσθε.—Ὑπακούετε εἰς τοὺς ἄλλους, ἵνα εἰς ὑμᾶς καὶ (quoque) οἱ ἄλλοι ὑπακούωσι.—Πολλοὶ Ἕλληνες μετέβησαν εἰς Ἰταλίαν, ἵνα κατοικήσωσι (σουπ.).—Τὸν φοβούμενον νὰ ἐνθαρρύνῃς, εἰς τὸν πίπτοντα νὰ παρέχῃς βοήθειαν.—Τὸν παρελθόντα χειμῶνα πολλοὶ ἐξ ὑμῶν ὑπὸ πυρετοῦ ἐβλάπτοντο.—Ἀγόραζε ὅ,τι εἶναι χρήσιμον.—Τὸ νὰ νικᾷ τις ἑαυτὸν εἶναι ἡ μεγίστη νίκη.—Ἡ τέχνη τοῦ γράφειν εἶναι εὐκόλος.—Πολλαὶ ἐπιστολαὶ ὑπ' ἐμοῦ ἐγράφοντο, ἀλλ' ὑπὸ σοῦ οὐδεμία ἀνεγινώσκετο.—Ὁφείλομεν νὰ ἀσκῶμεν τὴν μνήμην.

72. Ὁ πατὴρ μὲ ἐξεπαίδευσεν.—Ὁ Ἀλέξανδρος τὰ στρατεύματα τῶν Περσῶν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.—Ἡμεῖς μᾶλλον ἀγαπῶμεν τοὺς καλοὺς ἄνδρας ἢ τοὺς ἐνδόξους ποιητάς.—Τὸ νὰ ψέγῃ τις εἶναι πολὺ εὐκολώτατον, τὸ νὰ διορθώῃ δυσκολώτατον.—Μέγαν ἀριθμὸν πλοίων καλοῦμεν στόλον.—Ἄκουε, υἱέ μου, τὰ παραγγέλματα τῶν συνετῶν ἀνδρῶν, καὶ φεῦγε τὰ παραδείγματα τῶν πονηρῶν.—Αἱ νῆκαι τοῦ Σικιπίωνος τὸν δεύτερον Καρχηδονικὸν πόλεμον ἐτελείωσαν.—Ἐὰν ἀγαπᾶσαι ὑπ' ἄλλων, σὺ ἀγάπα τούτους.

73. Οἱ στρατιῶται ἡμῶν εἶναι δυνατοί, οὐχὶ ἵνα αὐτοὶ ἐπαινῶνται, ἀλλ' ἵνα ἡ πατρίς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐλευθερωθῇ.—Διὰ τῆς ἀνδρείας τοῦ Μιλτιάδου οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος ἐμποδίσθησαν.—Πάντοτε θὰ καταφρονῶνται ἐκεῖνοι, οἵτινες οὐδὲν ἔμαθον.—Τίνες νόμοι ἔχουσι τήσιν δύναμιν;—Τὸ σκοτεινὸν τῶν νεφελῶν φοβίζει τοὺς ναύτας.—Ὁ θεὸς ἀγαπᾷ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.—Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἡ γεωργία ὑπ' αὐτῶν τῶν βασιλέων ἤσκειτο.

Γραμ. § 109—116.

74. "Οστις θὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα (δοτ.), οὗτος ἀληθῆ δόξαν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ.—Εἰς ὃν τινα λείπουσιν δυνάμεις, οὗτος ματαίως μεγάλα πράγματα μέλλει νὰ ἐπιχειρήσῃ (περιφρ. συζ.).—'Εὰν πάντα ἐλλείπουσί σοι, δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ ὠφελῇς τὴν πατρίδα.—Μὴ βασιλίσκος ἄθλιος ὑπῆρξεν; ὄχι.—Οἱ ὀκνηροὶ δοῦλοι δὲν ὠφελοῦσιν τὸν κύριον.—Εἰς τὸν 'Αννίβαν δὲν ἔλειπον δυνάμεις, δι' ὧν ἔμελλε νὰ ὑπερτερήσῃ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων.—'Ο 'Αννίβας, νεανίας ὢν, προΐστατο ὄλγου τοῦ ἱππικοῦ.

75. Πάντοτε ποίησον, ὅ,τι εἶναι καλόν, οὐχὶ ἵνα ἐπαινησῇς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἵνα κερδήσῃς τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ.—'Επροτρέπεσο ὑφ' ἡμῶν, ἵνα μὴ (ne) ὑπ' ἄλλων ποτὲ τιμωρῇσαι.—'Ο Περικλῆς καὶ ὁ Κίμων τὴν πόλιν τὰ μάλιστα ἐστόλισαν καὶ ὠχύρωσαν.—Τοὺς κύνας ἐξάγαγε εἰς τὸ δάσος· τοὺς παῖδας ὀδήγησον εἰς τὸ σχολεῖον.—'Εὰν ἤθελες ἀκούσῃ τὴν συνειδήσίν σου, δὲν ἤθελες πλανηθῇ.—Οἱ 'Ρωμαῖοι πάντα τὰ ἔθνη διὰ πολέμου ἐνίκησαν· ὑπῆρξαν ὅμως τινά, ὑφ' ὧν καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐνίκηθησαν.—'Ο Κικέρων τοὺς συνωμότας διὰ θανάτου ἐτιμώρησε.

76. Οἱ μωροὶ πολλάκις τὰ μὲν κακὰ λαμβάνουσι, τὰ δὲ καλὰ φεύγουσι.—Παίδων ἐκεῖνο τὸ ἔθος, τὸ νὰ ἐπιθυμῶσι τὰ ἀπηγορευμένα.—Τόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς συνειδήσεως, ὥστε ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθελον ἀμαρτήσῃ, νομίζουσιν ὅτι ἡ ποινὴ εἶναι πάντοτε πρὸ τῶν ὀρθολογῶν.—'Οσον πλείω ἀπέκτησας, τοσοῦτο πλείω ἐπιθυμεῖς.—Πάντα τὰ πλούτη ἀσμένως ἀπέριψα, ἵνα γένωμαι σοφός.—'Επειδὴ ταύτην τὴν ἐργασίαν ἀπαξ ἀνέλαβον, καὶ νὰ τελειώσω ταύτην θέλω.—'Ημελήσατε νὰ καταφύγῃ ὁ Θεόπομπος εἰς 'Αλεξάνδρειαν.—'Ο Δαρεῖος μεγάλην γέφυραν κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ 'Ιστροῦ ποταμοῦ.

77. Φεῦγε τὴν κοινωνίαν τῶν κακῶν.—Πάντοτε ἡ ἀλήθεια μῖσος γεννᾷ.—Πάντες οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀποθάνωσιν, ἐπειδὴ εἶναι θνητοί.—'Εξάρπασον σαυτὸν ἐκ ταύτης τῆς μωρίας.—'Ο Σαρδανάπαλος, ὁ τελευταῖος τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς 'Ασσυρίας, ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν.—'Ο,τι ἐγεννήθη, ἀποθνήσκει.—Οἱ ἄνθρωποι πλείστας εὐεργεσίας παραλαμβάνουσι παρὰ τοῦ Θεοῦ.—'Αποθνήσκουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ πτωχοί.—Αἱ ἀλώπεκες ἀρπάζουσι τὰς ὀρνίθας.

78. Ἀσμένως θὰ ἀποθάνωμεν ὑπὲρ πατρίδος· γλυκὺ εἶναι τὸ νὰ ἀποθνήσκῃ τις ὑπὲρ πατρίδος.—Χιλιάκις τὸν θάνατον ὑπομένομεν (τὰ ἔσχατα πάσχομεν) μᾶλλον ἢ τὴν δουλείαν.—Κάλλιον εἶναι νὰ ὑπομένῃ τις ἀδικίαν ἢ νὰ πράττῃ.—Πάντοτε πρᾶξον, ὅ,τι εἶναι καλόν.—Τοὺς κύνας θὰ ἐξαγάγῃς εἰς δάσος, τοὺς παῖδας θὰ ὀδηγήσῃς εἰς τὸ σχολεῖον.—Πάντοτε εἰπέ τὸ ἀληθές.—Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἤθελε ἀκούσῃ (ὑπερ. ὑποτ.) τὴν συνειδήσιν του, δὲν ἤθελε πλανηθῇ.—Θὰ ἀγαπᾶσαι ὑπὸ πάντων, ἐὰν αὐτὸς πάντας πρότερος ἀγαπᾷς (ὀρ.).

Γραμ. § 121—149.

79. Οἱ διδάσκαλοι δίδουσι τοῖς μαθηταῖς βιβλία καὶ πέννας.—Οἱ γεωργοὶ ἔδωκαν περιστερὰς εἰς τὰς κόρας.—Πίνομεν ὕδωρ.—Θραύσματα μαρμάρου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἔκειντο.—Αἱ σύζυγοι μὲ λυτὰς κόμας ἐπὶ (in) τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἴσταντο.—Μηδέποτε ὑφ' ἡμῶν τὰ ψεῦδη ἄς λέγωνται (ἐνες. ὑποτ.).—Ἡ μήτηρ δίδει πτερὸν εἰς τὴν θυγατέρα.—Ζητῶ, ἵνα διὰ παραδειγμάτων, οὐχὶ διὰ παραγγελμάτων ἐκπαιδεύσῃ.—Δὲν στερούμεθα, ἐὰν δὲν ἐπιθυμοῦμεν.—Εἶδον τὸν ἀδελφόν σου ἐν τῇ πόλει.—Αἱς δίδει, ὅστις ἀργὰ δίδει.—Τί ἀναγινώσκεις, φίλτατε, ἀναγινώσκω τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου.—Πάντοτε θὰ λέγω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ δὲν θὰ λέγω πάντα εἰς πάντας.

80. Οἱ ἄνθρωποι εὐκόλως θεραπεύουσι κενὴν ἐλπίδα (δοτ.).—Ἰσχυροὶ νὰ ἦσθε, καὶ φοβεῖσθε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν.—Ἀμεληθεῖσαι αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι πολλοὺς (δοτ.) πολὺ ἔβλαψαν.—Ἀνὴρ ἰσχυρὸς τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπείργει.—Ὁ φόβος βλάπτει τὸν στρατόν.—Οἱ ἄνθρωποι ἐξέχουσι κατὰ τὴν ὡραιότητα τοῦ προσώπου.—Φίλε, σὺ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐρωτηθεὶς φαίνεσαι, ὅτι ἀπεκρίθης (παρκ. ἀπαρ.) καλῶς.

81. Οἱ στρατιῶται ὑπερασπίζονται τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν.—Τὰ πρόβατα ἔχουσι δέρμα λευκόν.—Ὁ Αἰνείας τὴν Τροίαν ἀφῆκε, καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐξήτησε.—Οἱ στρατιῶται ἐκύκλωσαν 290 ἐχθροὺς καὶ ἀπέκτειναν τούτους πάντας.—Ὁ Περικλῆς τὴν πατρίδα δὲν ἤθελεν αὐξήσῃ (ὑπερ. ὑποτ.), ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσῃ ταύτην.—Ὁ Κορινθίος Νέπως ἔγραψε βιβλίον περὶ τῶν βίων ἐξόχων ἀνδρῶν.—Ἡεῦρω τώρα πολλὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἡγνόουν.

82. Πολλοὶ νεανίαι Ῥωμαῖοι ἤρχοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀκούσωσι (σουπ.) τοὺς διδασκάλους τῆς φιλοσοφίας.—Τὰ θάλλοντα δένδρα βλάπτει τὸ φύχος τῶν νυκτῶν.—Ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ τοὺς ἀγρούς.—Ἡ εὐγλωττία τοῦ ῥήτορος κινεῖ τὰς ἡμετέρας ψυχάς.—Τὰ μεγάλα ἔργα οὐχὶ διὰ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ τῶν τεχνῶν (τεχνασμάτων) τοῦ πνεύματος ἐπράχθησαν.—Χρόνου φείδου, εἰς τοὺς καλλιτέρους ὑπάκουε.—Πολῖται, ἐὰν δὲν φοβεῖσθε τὸν θάνατον, τὴν πατρίδα θὰ ἐλευθερώσητε ἐκ τῆς δουλείας (ἱερ.).

83. Ἀπείργετε τοὺς κακοὺς ἀφ' ὑμῶν, ἵνα μὴ αὐτοὶ βλάπτητε ὑμᾶς.—Αἱ Ἀθηναὶ κατὰ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας μάλιστα ἤκμασαν.—Θὰ ἄξω γράμμα ἐν τῇ κονεῖ.—Ἡ γῆ πάντοτε ἔθρεψε τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐκαλλιέργησαν τοὺς ἀγρούς.—Ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία διὰ συνεχῶν πολέμων ἐπηύξησε καὶ ἐπαυξηθεῖσα εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἔδωκε νόμους.—Ὅσφ (quo) μᾶλλον τὰ χρήματα ἠύξησαν, τόσφ (eo) μᾶλλον αὐξάνει ἡ ἀγάπη τῶν χρημάτων.—Ὁ υἱὸς ἄς ὑπακούῃ (ὑποτ.) εἰς τὸν πατέρα.—Οἱ πεπαιδευμένοι μόνον εἶναι ἐπιτήδαιοι εἰς τὸ διδάσκειν (ad με γερ.).—Ἡ πρώτη γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος κατεσκευάσθη.

84. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων πάντα βλέπουσιν, ἀλλ' ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἀπόκρυφα βλέπει.—Μόνος ὁ Ἐκτωρ τὴν Τροίαν ὑπερησπίσθη καὶ τοὺς Ἑλλήνας πολλάκις εἰς τὰς ναῦς ἐδίωξεν.—Δὲν ἐπρόσεξας εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ διδάσκαλος εἶπεν· διὰ τοῦτο ἐκεῖνα δὲν κατενόησας καὶ ὀρθῶς ἐπετιμήθης.—Ἡσκημένοι εἶναι οὗτοι οἱ παῖδες ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.—Πάντοτε ὅσιον εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τις τὸ ἀληθές.—Ἐὰν ἀναγνώσῃς τὴν ἐπιστολὴν μου, βοήθειαν περ' ἡμῶν δὲν θὰ περιμένῃς.—Οἱ λαγοὶ καὶ μὲ μικρὸν φόρον πτοοῦνται.—Ἀνὴρ κυβερνᾷ ἵππον.—Θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου καὶ θὰ μετακαλέσῃ ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς.—Ὁ ὀφθαλμὸς διακρίνει τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ.—Ὅπου ἑλλείπει ἄρτος, ἐκεῖ εἶναι ὅλα ὠνητά.—Πάντοτε εἶθε νὰ νικᾷ (ἐνεστ. ὑποτ.) τὸ δίκαιον, οὐδέποτε ἡ ὠφέλεια.—Τίνα ὑμῶν οὐδεμία οὐδέποτε ἐλπίς ἠπάτησεν.—Οὐδέποτε θὰ ἡξεύρῃς τὴν ἔκθασιν τοῦ μέλλοντος χρόνου.—Ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Τρώων συνέρρευσεν, ἵνα ἰδῶσι τὸν ἵππον τῆς Ἀθηνᾶς (Minervae).—Οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀποθανόντας ἐταρίχευν.—Ἀγνοῶ, διὰ τί οὗτοι οἱ ὀκνηροὶ μαθηταὶ δὲν ἐτιμωρήθησαν.

85. Τὰ πλούτη ἔωμεν νὰ εἶναι τῶν πλουσίων· τὴν ἀρετὴν προτιμῶμεν τοῦ πλούτου (ἀφ.).—Ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ Νέστορος ἔρρεε λόγος γλυκύτερος μέλιτος.—Ἀνεγνωρίσαμεν τὸν Θεὸν ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.—Ὁ πατήρ, μνήμην τοῦ θανάτου, παραδίδει τὴν οὐσίαν εἰς υἱὸν ἐπιμελῆ.—Ἡ Ῥώμη κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως.—Οἱ δοῦλοι διὰ τοῦ πελέκεως κόπτουσι τὰ δένδρα.—Ἡ γῆ περὶ τὸν ἄξονα μετὰ μεγίστης ταχύτητος στρέφεται (converto se).—Τὰ φύλλα ἀπὸ τῶν δένδρων πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.—Ὁ ληστὴς διὰ σιδηρᾶς ποδοκάκης ἦτο περιεζωσμένος.—Βλέπω, ὅτι ὑμεῖς δὲν ἀνέγνωτε ἐπιμελῶς τοὺς νόμους.—Ὅστις βραδύτερον προσέρχεται, καθόλου δὲν προσῆλθε.—Ἡ μορφή τοῦ ἀνθρώπου νικᾷ πάντα τὰ ζῶα κατὰ τὴν ὡραιότητα.—Ὁ Δατάμης ἡμέρας καὶ νύκτας ὁδοιπορῶν (facio iter) τὸν Ταῦρον διέβη.—Πλεῖστον εὐχάριστα εἶναι εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνειθίσαμεν νὰ πράττωμεν.—Ζητῶ παρὰ σοῦ, ἵνα γράφῃς πρὸς με.

86. Ὁ ἀρχηγὸς τὸν προδότην ἀπέκτεινεν.—Ἡ ἀνθρωπίνη καρδία κεῖται ἐν τῷ μέσῳ μέρει τοῦ στήθους.—Ἡ παράταξις τῶν ἐχθρῶν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἐνίκηθη.—Εὐδαίμονες θὰ ἦμεθα, εἰὰν καλῶς θὰ νικήσωμεν.—Οἱ γεωργοὶ κόπτουσι ὑψηλὰ δένδρα.—Ἡ ἐλπὶς ἐκβάλλει ἐκ τῆς καρδίας τὴν λύπην.—Τὸ σῶμα καλύπτομεν μὲ ἐσθήτας.—Οὐδεὶς πιστεύει τὸν ψεύστην· ὑμεῖς πάντοτε τὴν ἀλήθειαν λέγετε.—Πλείότεραι πόλεις ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατεστράφησαν ἢ ἐκτίσθησαν.

87. Οὐχὶ μὲ τὰς βελόνας καὶ τοὺς λόγους τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ εἰς τὰ ξίφη καὶ τὰ σχέδια τῶν ἀνδρῶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας κεῖται.—Ἐὰν καλῶς ἠθέλετε μανθάνει (ἐνες. ὑπ.), ταχέως πάσας τὰς δυσκολίας ἠθέλετε νικήσει.—Εἰς δίκαιον δικαστὴν οἱ ἄνθρωποι ἀπονέμουσιν ἔπαινον καὶ τιμὴν.—Οἱ κλέπται φοβοῦνται τοὺς κύνας.—Ἐπὶ ἐνὸς πλοίου ἡ σωτηρία ὁλοκλήρου τῆς πολιτείας κεῖται.—Οἱ Πέρσαι ἐν τῇ μάχῃ τῇ εἰς Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐνίκηθησαν.

88. Ὁ Καῖσαρ σπεύδει εἰς τὴν ἔξω Γαλλίαν καὶ φθάνει εἰς τὴν Γενεύην.—Σὺ τροφὰς ἡδέας ἡγόρασες· ἡμεῖς ἡγοράσαμεν βιβλία χρήσιμα.—Παρέλαβον τὰς ἐπιστολάς σας, δι' ὧν τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς εἶχες ἀναγγεῖλει.—Πολλοὶ ἄνθρωποι περὶ τῶν αὐτῶν

πραγμάτων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δὲν αἰσθάνονται (φρονοῦσι τὰ αὐτά).—Οἱ στῳικοὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ ἔθετον.—Ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν καὶ ἀποτελεῖ, ὥστε πάντα νὰ ἀνθῶσι.—Πρὸ τοῦ γήρατος φρόντιζε, ὅπως ζήσης καλῶς ἐν τῷ γήρατι, ὅπως ἀποθάνῃς καλῶς.—Ὁ Κίμων ταχέως εἰς τὰς μεγίστας τιμὰς ἔφθασεν.

89. Ἐὰν πάντοτε λέγῃς τὴν ἀλήθειαν, πάντες ἤβελον πιστεῦν εἰς σέ.—Ἐὰν τὴν ἀρετὴν μόνην ἠβέλομεν ἐπιμελεῖσθαι, δὲν ἠέλομεν ζῆ εἰς τόσας καὶ τηλικαύτας φροντίδας.—Ἐὰν πάντοτε καλῶς ἤθελες νικήσῃ, τὸν θάνατον οὐδέποτε ἤθελες φοβηθῇ.—Μεγάλα ἔλη πολλάκις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων εὐφορὰ ἐπράχθησαν.—Ἀγνοοῦμεν τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.—Ὁ Θαλῆς εἶπεν, ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι (αἰτ. μετ' ἀπ.) ἀρχὴ πάντων τῶν πραγμάτων.

90. Κλείσον τὸ στόμα, ἀνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς.—Δίς νικᾷ, ὅστις ἑαυτὸν νικᾷ.—Τίς εἶναι τόσον ἄθλιος, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνηται;—Ὁ πατήρ μου οὐδὲ ἐν γράμμα μοι ἐπέστειλε (ἐπεμψε).—Τὸν ἀμελῇ σκῶπτε, τὸν κοιμώμενον ἐγείρε.—Ὁ ἀρχηγὸς βοήθειαν ἐπεμψεν εἰς τὸ στρατόπεδον.—Οἱ ἀκαδημαῖκοι ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ συνείθιζον νὰ ἔχωσι τὰς συνελεύσεις.—Ἀποβάλλομεν τὸν παλαιὸν ἄρτον, ἐκλέγομεν τὸν παλαιὸν οἶνον.—Ἀφ' οὗ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφονεύθη, πᾶσα ἡ δόξα τῶν Θηβαίων κατέπεσεν.

91. Οἱ Γερμανοὶ ἐγγὺς τῆς ἐστίας καὶ τοῦ πυρὸς ὅλας ἡμέρας ἄγουσι.—Ὁ θηρατὴς ἀπέκτεινε ταχεῖαν ἔλαφον διὰ τοῦ βέλους.—Τὰ κοράσια μὲ τὰς βελόνας κεντῶσι.—Πάντα εὐκολώτερον δυνάμεθα νὰ μανθάνωμεν, ἐὰν πάντοτε ἡμεθα προσεκτικοί.—Οἱ Ῥωμαῖοι ὠχύρωσαν τὴν πόλιν μὲ τείχη, ἵνα ἀπείργωσι τοὺς ἐχθρούς.—Τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου κεῖται.—Οἱ ἀγαθοὶ πολῖται, οἵτινες φυλάττουσι τὴν πατρίδα, ἀπείργουσι τοὺς ἐχθροὺς ἀπ' ἐκείνης.—Ἡ ἀνατολὴ εἶναι ἀντίθετος (ἀντιτίθεται) εἰς τὴν δύσιν.—Ὁ θεὸς εἶναι, ὅστις ἅπαντα τοῦτον τὸν κόσμον διοικεῖ.

92. Ὁ Περικλῆς ἠῤῥησε τὴν πατρίδα, ἣν ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπὸ τῶν Περσῶν ἠλευθέρωσε.—Οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρίστους πολῖτας πολλάκις δὲν διεφύλαξαν, ἀλλὰ πολλάκις τούτους ἐξώρισαν.—Ἰμέτερος διδάσκαλος ὑπῆρξα, οὐχὶ ἵνα ὑμᾶς εὐφραίνω, ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς διδάσκω, ἵνα κυβερνῶ, ἵνα ἐκπαιδεύω.—Οἱ θηρταὶ πολλάκις ὄλην

γύκτα ἐν ὑπαίθρῳ μένουσιν.—Ὁ σοφὸς τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ τίθησι.—Ἴσοι μετὰ τῶν ἴσων εὐκολώτατα ἄς ἀθροίζωμεθα.—Ὁ ὑετὸς αὐξάνει τὰ ὕδατα τῆς γῆς.—Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ καταστρέψῃ τὴν Λάμψακον, πόλιν τῆς Ἀσίας.—Ἀμα ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε (ἐψάλε), σὶ γεωργοὶ ἐγείρονται.—Ὅτι ἡ γῆ ἐφύτρωσεν (ἐγέννησεν), ἡ γῆ ἀπαιτεῖ.—Τόσῃν σπουδῇ ἐκ τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἐδαπανήσαμεν, ὥστε ταύτην τῶρα παντελῶς ἔχομεν μάθει.—Ὅλη ἡ οἰκία κατέρρευσε καὶ πάντας τοὺς συμπότας συνέτριψε.—Ὁ Καῖσαρ ἐπιστολὴν εἰς τὴν γερουσίαν ἔγραψε μὲ τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις· ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησα.

Γραμ. § 149.

93. Οἱ υἱοὶ τὰ παραδείγματα τῶν πατέρων μιμῶνται.—Οἱ σοφοὶ ἄνδρες οὐδέποτε καυχῶνται διὰ τὰ πλούτη.—Ὅστις τὴν ἀλήθειαν ὁμολογεῖ, δὲν ψέγεται.—Ἡμεῖς πάντες ἐγεννήθημεν, λοιπὸν καὶ θὰ ἀποθάνωμεν.—Οἱ παῖδες τὴν φιλοπονίαν τῶν μελισσῶν ἄς μιμῶνται.—Φοβούμεθα (σεβόμεθα) τὸν Θεόν.—Ὁ Θεὸς διαφυλάττει ἡμᾶς καὶ πάντοτε θὰ διαφυλάττῃ.—Μέχρι τίνος τέλος θὰ καταχρᾶσαι, ὦ Κατιλίνα, τῆς ἡμετέρας ὑπομονῆς (ἀφ.).

94. Οἰκτείρομεν τὴν ἡμετέραν συμφοράν.—Ὑπάρχουσι πολλὰ φῦλα, τὰ ὅποια οὐδεμίαν τροφὴν μεταχειρίζονται ἐκτὸς τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ κρέατος τῶν ἀγγελῶν των.—Ἡ θρησκεία προτρέπει ἡμᾶς, ἵνα ἐλεῶμεν τοὺς πτωχοὺς (γεν.).—Τὴν πατρίδα πρῶτον ὀφείλομεν νὰ ὑπερασπίζωμεν καὶ ἐν τῇ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος ἡ σωτηρία δλων συνίσταται.—Ἡμεῖς πάντες σὲ ἐλεοῦμεν, ἐὰν τὸ ἀμάρτημά σου ὁμολογήσῃς.

95. Εἰς τὸν Θεὸν ἐρείδου, ἵνα μὴ σφάλῃς.—Φυλάττετε τὰ στρατόπεδα καὶ ὑπερασπίζετε ἐπιμελῶς.—Οὐδέποτε θὰ φοβηθῶμεν νὰ ὁμολογήσωμεν τὰ ἀμαρτήματά μας.—Πᾶν κακὸν γεννώμενον εὐκόλως καταβάλλεται.—Ἡ δόξα ἀκολουθεῖ τὴν ἀνδρείαν.—Ἄνευ ἐλαττωμάτων οὐδεὶς γεννᾶται, οὐδεὶς ἐγεννήθη, οὐδεὶς θὰ γεννηθῇ.—Ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου εἰς ἄλλον εὐδαιμονέστερον θὰ πορευθῶμεν.

96. Τίς εἶναι, ὅστις δὲν ἡσθάνθη (ὑπ. πρ.) πολλάκις τὴν εὐμείνειαν τοῦ Θεοῦ;—Αἱ ἡδοναὶ θέλγουσι τὰς αἰσθήσεις.—Ὁ Ἐπα-

μεινώντας οὐδέποτε ἐψεύδετο.—Ὁ θεὸς ἀναρρίμματα ἀγαθὰ ἐδωρήσατο (ἐπεδαφιλεύσατο) εἰς ἡμᾶς καὶ καθ' ἐκάστην δωρεῖται.—Πολύλακίς μέγα πῦρ ἐκ δολερᾶς τέφρας ἐγεννήθη.—Ἡ ἡλικία φεύγει, ἐν ᾧ ὀμιλοῦμεν.—Ὡ ἀγαπητὴ οἰκία, ὑπὸ τὴν στέγην σου τὸ φῶς τοῦ βίου μου ἀνέτειλεν.—Ἐνεκα τοῦ ἤχου τῶν βροντῶν μέγας τρόμος ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγεννήθη.—Οὐδὲν οὐδέποτε γεννᾶται, καὶ οὐδὲν ἐγεννήθη ἄνευ Θεοῦ.

Γραμ. § 154—172.

97. Οὐδὲν γίνεται ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ.—Πολλὰ πράγματα ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ περαίνωμεν, τὰ ὅποια οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες δὲν ἠδυνήθησαν· ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ πολλὰ ἐπέτυχον, τὰ ὅποια ἡμεῖς ματαίως ἐπιχειροῦμεν.—Πρᾶξον σήμερον, ὅ,τι δύνασαι· αὔριον ἴσως δὲν θὰ δυνηθῇς.—Πολλοὶ ἤθελον δυνηθῇ πλείω, ἐὰν πλείω ἤθελον ἐπιχειρῇ.—Καὶ νὰ ὠφελῶσι θέλουσι καὶ νὰ τέρπωσιν οἱ ποιηταί.

98. Οἱ καιροὶ τοῦ ἔτους παρέρχονται καὶ ἐπανερχονται.—Κάλιον θὰ ὑποφέρῃς τὰς εὐπραγίας, ἐὰν θὰ δυνηθῇς νὰ ὑποφέρῃς τὰς συμφοράς.—Πορευόμεθα εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα ἐκπαιδευώμεθα.—Ἦθελον νὰ ἔχω πλούτη, ἵνα ὠφελῶ ἄλλους.—Ἡ κάμηλος μεγάλη βάρη φέρει.—Οἱ στρατιῶται εὐθυμοὶ εἰς τὸν πόλεμον θὰ ὑπάγωσιν, ἂν καὶ δὲν θὰ ἐπανεέλθωσι πάντες.—Τώρα πολλὰ δυνάμεθα, τὰ ὅποια ποτε δὲν ἠδυνάμεθα.—Ὁ Ἀττικὸς οὕτως ὠμίλει ἐλληνιστί, ὥστε ἐφαίνετο, ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ἑλλάδι.—Οὐδεὶς γινώσκει τί ἡ ἐσπέρα δύναται νὰ φέρῃ.

99. Οἱ Ῥωμαῖοι νεανίαί, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐκπαιδευθῶσιν, ἤλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα.—Προτιμᾶς τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ ἐμίσησας τὸν πόλεμον.—Οἱ παῖδες δύνανται νὰ γίνωσι πεπαιδευμένοι ἄνδρες, ἐὰν ἐπιμελεῖς ὑπάρξωσι.—Ἀσμένως ἐσθίεις ταύτην τὴν τροφήν.—Ἐσθίωμεν, ἵνα ζῶμεν· δὲν ζῶμεν, ἵνα ἐσθίωμεν.—Ἐπορεύθημεν εἰς τὴν κλίνην, ἵνα κοιμηθῶμεν.—Ἐσθιε καὶ πίνε, ἵνα ζῇς.—Ἵμεῖς ἐσθίετε, ὅ,τι πάρεστι.—Ἐν τούτῳ τῷ βίῳ πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κακοῦ μεταβαίνομεν εἰς ἄλλο· θὰ μεταβῶμέν ποτε εἰς αἰώνιον βίον, ἐν ᾧ κακὰ δὲν ὑπάρχουσι.—Διὰ τῆς ἐπιμελείας πάντα εὐκολα γίνονται.

100. Μέννησο τῶν εὐεργεσιῶν, ἵνα ᾔσχι εὐγνώμων.—Οἱ Ῥωμαῖοι ἐμίσουν τὸν Ἀννίβαν, ὅστις ἤρξατο νὰ ἐπιφέρῃ ἀδικίας εἰς

αὐτοὺς.—'Ασμένως θέλω πράξει, ὅ,τι ὑμεῖς θέλετε.—'Ο Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὸ λογικόν, ἵνα δυνώμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα πάντα τὰ πράγματα ὀρθῶς.—'Αληθὲς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐν τοῖς ποιήμασι λέγει ὁ Ἄππιος, ὅτι ἕκαστος εἶναι ἐργάτης τῆς αὐτοῦ τύχης.—'Εὰν θέλῃς εἰρήνην, παρασκευάζε πόλεμον.

101. 'Ο πατὴρ ἐπανήλθεν ἐκ τῆς πορείας.—Πολλοὶ μέμνηνται μᾶλλον ἐκείνους, οὓς μισοῦσιν ἢ ἐκείνους, οὓς ἀγαπῶσι.—'Ηρξάμεν τὴν λατινικὴν γλῶσσαν νὰ μανθάνω, ὅτε ὁ ἀδελφός μου ἦλθε πρὸς με.—Σὺ δὲν θέλεις ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἡμεῖς θέλομεν· καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σὺ θέλεις.—'Ο ὕπατος ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἐπανερχόμενος ἐφονεύθη.—Πρέπει νὰ ἐσθίῃς, ἵνα ζῇς, οὐχὶ νὰ ζῇς, ἵνα ἐσθίῃς.—Εἰπέ μοι, μήπως ὁ πατήρ σου ἐπανήλθε (παρχ. ὑπ.); Δὲν ἐπανήλθεν.

102. 'Εὰν ὑμεῖς προτιμᾶτε νὰ μένητε οἴκοι, καὶ ἐγὼ θὰ μένω οἴκοι.—Χθὲς δὲν ἠθέλησες νὰ γράψῃς· τῶρα προτιμᾷς νὰ γράψῃς παρὰ νὰ παίξῃς.—Πόθεν ἐγεννήθημεν; ποῦ θὰ πορευθῶμεν; 'Ο οὐρανὸς εἶναι ἡ ἡμετέρα πατρίς· ἐκεῖθεν ἐγεννήθημεν, ἐκεῖσε θὰ ἐπανέλθωμεν, ἐκεῖ ἡ χαρὰ εἶναι αἰώνιος.—'Εὰν ὅλα ἀπολεσθῶσιν, ἡ ἀρετὴ θὰ μένῃ.—Μὴ θέλετε τοῦτο (περιφ. nolite velle), τὸ ὅποιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελεσθῇ (κατορθωθῇ).

103. 'Ο Θαλῆς ἐρωτηθεὶς, τί εἶναι θεός, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον στερεῖται, εἶπεν, ἀρχῆς καὶ τέλους (ἀφ.).—Οἱ στρατιῶται προτιμῶσι νὰ πορεύωνται εἰς τὸν πόλεμον παρὰ (quam) νὰ μένωσιν οἴκοι.—'Εσθίωμεν, ἵνα ζῶμεν, τοὔτέστιν, ἵνα διατηρῶμεν τὴν ζωὴν· ἀλλ' ὑμεῖς ζητε, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε.

104. Οὐδέποτε θὰ ἐπανέλθῃ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἅπαξ παρήλθεν.—'Ο πατὴρ ἔγραψε πρὸς με, ἵνα ἐπανέλθω εἰς τὸν οἶκόν πρὸς αὐτόν.—'Ημεῖς ταῦτα τὰ φορτία δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν· εἰπέ μήπως σὺ δύνασαι.—'Ο Καῖσαρ διέβη τὸν Ῥήνον.—Οἱ Φοίνικες πρῶτοι ἤρξαντο νὰ πλέωσι.—Σὺ λέγεις, ἐὰν ἡμεῖς ἀπαγορεύομεν· καὶ ἐὰν πάντες λέγουσι, σὺ ἀπαγορεύεις.—'Ο Θαλῆς ἐρωτηθεὶς, τί εἶναι (ὑποτ. παρτ.) δυσκολώτατον· τὸ νὰ γινώσκῃ τις ἑαυτὸν εἶπεν.—Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί εἶναι εὐχαριστότερον;—Δὴ τὴν δεξιάν! —Χαῖρε, φίλε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

A.

Ἀέθαιος incertus, a, um
ἀγαθός bonus, a, um —
probus, a, um· τὰ ἀγα-
θὰ bona.

ἄγαλμα statua, ae.
ἀγάπη amor, ōris
ἀγαπητός carus, a, um
ἀγαπῶ amo 1
ἄγγεϊον vas, γ. vassis
ἄγγελία (-λος) nuntius, i
ἄγγέλλω nuntio 1, tra-
do 3.

ἄγελη grex, γ. gregis
ἄγιος sanctus, a, um
ἄγνοια ignoratio, onis
ἄγνωῶ ignoro 1, nescio 4.
ἄγνωστος ignotus, a, um
ἀγοράζω emo 3
ἄγριος atrox, cis, ferus,
a, um

ἀγροῖκος rusticus, a, um
ἀγρός ager, gri
ἀγρυπνός vigil, vigilans,
ntis

ἄγω duco 3.
ἀγωνίζομαι dimico 1
ἀδελφὴ soror, ōris
ἀδελφός frater, tris
ἀηδής ingratus, a, um
ἀήρ aēr, aēris
ἀθανασία immortalitas,
atis

ἀθάνατος immortalis, e
ἄθλιος miser, era, erum
ἀθροίζω congero 3.

αἷμα sanguis, inis
αἶνιγμα aenigma
αἰσθάνομαι sentio 4
αἰσθησις sensus, us
αἰσχρὸς turpis, e
αἰτία causa, ae
αἵτιος auctor, oris

αἰγμάλωτος captivus, i
αἰώνιος sempiternus,
a, um

ἀκμάζω floreo 2.

ἀκολουθῶ sequor 3.

ἀκούω audio 4.

ἀκροατής auditor, oris

ἀκοή auditus, us

ἀκρόπολις acx, cis

ἄλας sal, lis

ἀλήθεια veritas, tatis,
verum, i

ἀληθής verus, a, um

ἄλλοι τόσοι totidem

ἀλώπηξ vulpes, is

ἀμαρτάνω pecco 1

ἀμάρτημα peccatum, i

ἀμελής negligens, ntis

ἀμελῶ negligo 3. ἀμε-

ληθεῖς neglectus, a, um

ἀμνήμων immemor, oris

ἀμοιβή merces, edis

ἀμφίβολος dubius, a, um

ἀναγινώσκω recito 1,

lego 3.

ἀναγνωρίζω agnosco 3

ἀναγκαῖος necessarius,
a, um

ἀναζωπυρῶ recreo 1.

ἀνάπαυσις quies, etis

ἀναρίθμητος innumera-
bilis, e

ἀνατελλω orior 4.

ἀνατολή oriens, ntis

ἀνατρέφω educo 1.

ἀνδρεία fortitudo, ynīs,
virtus, utis

ἄνεμος ventus, i

ἀνὴρ vir, γ. viri

ἄνθος flos, oris

ἄνθρωπος homo, inis

ἀνθρώπινος humanus, a,
um — τὰ ἀνθρώπινα res
humanae

ἀνθῶ floreo 2

ἀνιαρὸς tristis, e

ἀνοίγω aperior 4.

ἀνόσιον nefas

ἀντιτίθημι oppono 3.

ἀνώτατος supremus, a,
um, summus, a, um

ἀξία dignitas, atis

ἄξων axis, is

ἄοκνος impiger, gra,
grum

ἀπαγορεύω nego 1

ἅπας universus, a, um

ἀπατῶ fallo 3

ἀπαιτῶ reposco 3

ἀπειρώ arceo 2

ἄπειρος immensus, a, um

ἄπιον pirum, i

ἄπλους simplex, icis

ἀποικία colonia, ae

ἀποκρίνομαι respondeo 2

ἀπόκρυφον occultum, i

ἀποκτείνω interficio 3

ἀποκτῶμαι (com) paro 1,
adipiscor 3, obtineo 2

ἀπονέμω tribuo 3

ἀπορρίπτω abiicio 3

ἀποτελῶ efficio 3

ἀποφασίζω statuo 3

ἀποφεύγω vito 1

ἀργά cito

ἄργυρος, ἄργυροῦν σχεῦος
argentum, i

ἄργυρος argenteus, a, um

ἀρετή virtus, utis

ἀριθμός numerus, i

ἀρκετά satis

ἀρμόδιος aptus, a, um

ἀρπακτικὸς rapax, acis

ἄρτος panis, is

ἀρχαῖος antiquus, a, um,
vetus, ēris

ἀρχή magistratus, us, ini-
tium, i, κατ' ἀρχάς initio

ἀρχομαι coepi § 169
 ἀρχηγός imperator, oris,
 dux cis
 ἀσεβής impius, a, um
 ἀσθενής aegrotus, a, um
 ἀσκησις exercitatio, onis
 ἀσκῶ exerceo 2
 ἄσμα cantus, us
 ἀσμένως libenter
 ἀστήρ stella, ae
 ἀστραπή sulfur, uris
 ἄστρον sidus, eris
 ἄστν oppidum, i
 ἀσφαλής tutus, a, um,
 certus, a, um
 ἀσωτία luxuria, ae καί—
 ies, ēi
 αὐξάνω augeo 3, cresco 3
 αὔριον cras
 αὐτοκράτωρ imperator,
 oris
 ἀφή tactus, us
 ἀφίνω relinquo 3
 ἀχλὺς caligo, ūnis

B.

Βαρὺς gravis, e
 βασιλεὺς rex, gis
 βασίλισσα regina, ae
 βασιλεύω regno 1
 βάσις basis, is (eos)
 βδελυρὸς foedus, a, um
 βεβαιόνω affirmo 1
 βέβαιος certus, a, um
 βελόνη acus, us
 βέλος sagittā, ae
 βήξ tussis, is
 βιβλίον liber, bri
 βίος vita, ae
 βλαβερός noxius, a, um
 βλάπτω vexo 1, noceo 2
 βλέπω video 2
 β.ήθεια auxilium, i
 βούς bos γ. bovis
 βραδύτερον serius
 βραβεῖον praemium, i
 βραχύς brevis, e
 βροντή tonitrus, us
 βροχὴ imbor, bris
 βωμὸς altare, is

G.

Γαμβρός gener, eri

γαλῆ felis, is
 γενεά genus, eris, gens,
 tis
 γενναῖος generosus, a, um
 γεννῶ nascor 3, pario 3
 γεννῶμαι orior 4
 γένος genus, eris
 γέρανος grus, uis
 γερουσία senatus, us
 γέρων senex, γ. senis
 γεῦσις gustus, us
 γέφυρα pons, tis
 γεωμετρία geometria, ae
 γεωργός agricola, ae
 γεωργία agricultura, ae
 γῆ terra, ae, tellus, uris
 γῆρας senectus, utis
 γίγνομαι fio § 164
 γινώσκω nosco 3
 γλυκύς dulcis, e
 γλῶσσα lingua, ae, sermo,
 onis
 γνώμη sententia, ae, co-
 gnitio, onis
 γνωστός notus, a, um
 γονεῖς parentes, um
 γόνυ genu, us
 γραμματικὴ grammaticae,
 ae
 γραφεὺς scriba, ae
 γράφω scribo 3
 γυνὴ mulier, is, femina,
 ae
 γυψ vultur, uris

A.

δάκτυλος digitus, i
 δαπανῶ impendo 3
 δάσος silva, ae
 δάφνη laurus, i
 δεικνύω indico 1, mon-
 stro 1
 δελήη crepusculum, i
 δειλὸς timidus, a, um
 δεῖπνον coena, ae
 δεινός acer, cris, cre, ve-
 hemens, tis, saevus,
 a, um
 δελφίς delphinus, a, um
 δένδρον arbor, oris
 δεξιὸς dexter, tra, trum
 δέρμα pellis, is
 δεσμός vinculum, i
 δῆγμα morsus, us

δηλῶ indico 1
 δηλητήριον virus, i
 δημιουργός auctor, oris
 δημιουργῶ creo 1
 δημόσιος publicus, a, um
 διὰ τί; cur?
 διαβάσις transitus, us
 διαβιβάζω transporto 1
 διάλεκτος dialectus, i
 διανύω conficio 3
 διακρίνω cerno 3
 διατηρῶ (con) servo 1
 διαφυλάττω teneo 2, tu-
 eor 2
 διάφορος varius, a, um
 διδάσκαλος magister, stri,
 praeceptor, oris
 διδάσκω doceo 2, erudio 4
 δίδω do 1
 διηγοῦμαι narro 1
 δίκαιος iustus, a, um
 δικαιοσύνη iustitia, ae
 δικαστής iudex ūcis
 δίκτυον rete, is
 διοικῶ administro 1, re-
 go 3
 διορθόνω emendo 1
 δις bis
 διγνώμια discordia, ae
 δίψα sitis, is
 διώκω pello 3
 δόξα gloria, ae
 δολερὸς dolosus, a, um
 δὸς cedo § 170
 δουλεία servitus, utis
 δούλη serva, ae, ancil-
 la, ae
 δοῦλος servus, i
 δρόμος cursus, us, via, ae
 δρυκολάπτης pīcus, i
 δρυὶς quercus, us
 δύναμαι valeo 2, possum
 δύναμις potestas, atis, ro-
 bur, oris, potentia, ae,
 vis πλ. vires=δυνάμεις
 δυνατὸς potens, tis, for-
 tis, e
 δυσειδής foedus, a, um
 δύσος occasus, us, occi-
 dens, ntis
 δύσκολος difficilis, e
 δῶρον munus, eris, do-
 num, i
 δωροῦμαι dono 1, lar-
 gior 4

Ε.

Ἦαρ ver, is
 ἔγγονος nepos, otis
 ἔγγυς iuxta μετ' αὐτ.
 ἔγειρω (ἐρεθίζω) excito 1
 ἐγείρομαι (ἐκ τῆς κλίνης)
 surgo (e lecto) 3
 ἔδωρος solum, i
 ἔδρα sedes, is
 ἔθνος gens, tis
 εἰκὼν imago, inis
 ἐκβάλλω pello, 3
 ἐκβασίς exitus, us
 ἐκουσίως sponte ἢ sua
 sponte
 ἐκπαιδεύω erudio 4
 ἐκπλήττω terreo 2
 ἐκλέγω diligo 3
 ἐκτεταμένος longus, a, um
 ἐλάττωμα vitium, i
 ἔλαφος cervus, i
 ἐλαφρὸς levis, e
 ἐλευθερία libertas, atis
 ἐλευθερός liber, a, um (ἀφ.)
 ἐλέω misereor 2
 ἐλλείπω desum
 ἔλλειψις defectum, i
 ἔλος palus, udis
 ἐλπὶς spes, spei
 ἔμπειρος peritus, a, um
 ἐμφύλιος civilis, e
 ἐμπόβιζω prohibeo 2, im-
 pedio 4
 ἐναντίος contrarius, a, um
 ἔνδοξος gloriosus, a, um,
 celebrer, clarus, a, um
 ἐνέδρα insidiae, arum
 ἐνθαρρύνω confirmo 1
 ἐντιμος honestus, a, um,
 decorus, a, um
 ἐξάγω edūco 3
 ἐξαίρετος eximius, a, um
 ἐξακολούθω continuo 1
 ἐξαρκάζω eripio 3
 ἐξέγω excello 3
 ἐξίς consuetudo, inis
 ἐξορίζω expello 3
 ἐξορία exsilium, i
 ἐξορίστος exsul, is
 ἐξουσία dominatio, onis,
 potestas, atis
 ἐξοχος excellens, ntis
 ἐορτάσιμος festus, a, um
 ἑπαινος laus, dis
 ἐπαινῶ laudo 1

ἐπανέρχομαι redeo 4
 ἐπάνοδος reditus, us
 ἐπαργία provincia, ae
 ἐπαυξάνομαι adoleasco 3
 ἐπιγραφή inscriptio, onis
 ἐπιδοσιλεύομαι largior 4
 ἐπιθυμία cupiditas, atis
 ἐπιθυμῶ desidero 1, cu-
 pio 3
 ἐπικουρικὰ στρατεύματα
 auxilia, orum
 ἐπιμελὴς sedulus, diligens
 ἐπιμελῶς diligenter
 ἐπιμελούμαι colo 2
 ἐπιμέλεια diligentia, ae
 ἐπιστήμη scientia, ae
 ἐπιστήμαι litterae, arum
 ἐπιστολή epistola, litterae
 ἐπιτομή epitome, es
 ἐπιτιμῶ reprehendo 3
 ἐπιτυγχάνω adipiscor 3
 ἐπιτήδειος idoneus, a, um
 ἐπιφέρω infero 3
 ἐπιχειρῶ conor 1
 ἐργασία, labor, oris
 ἐργάτης, faber, bri
 ἐργατικός laboriosus, a, um
 ἔργον opus, eris, facinus,
 oris, factum, i
 ἐρεῖδομαι nitor 3
 ἐρημῶν vasto 1
 ἔριον lana, ae
 ἐριφορός laniger, a, um
 ἐρυθρὸς ruber, bra, brum
 ἐρχομαι venio 4
 ἐρωτῶ interrogo 1
 εὐγνώμων gratus, a, um
 ἐταῖρος collega, ae
 ἐσθὴς vestis, is
 ἐσθίω edo 3 § 159
 ἐσπέρα vesper, i
 ἐστία focus, i
 ἔτος annus, i
 εὐγενὴς nobilis, e
 εὐγλωττία eloquentia, ae
 εὐδαίμων beatus, a, um
 εὐεξία bona valetudo, inis
 εὐεργεσία beneficium, i
 εὐθυμος laetus, a, um
 εὐπραγία res secundae
 εὐχολος facilis, e
 εὐμενὴς benevolus, a, um
 εὐμένεια benevolentia, ae
 εὐσεβὴς pius, a, um
 εὐσεβεια pietas, atis
 εὐτυχὴς felix, icis

εὐτυχία felicitas, fortuna
 εὐφορος fertilis, e
 εὐφραίνω delecto, 1
 εὐχαρίστησις voluptas, atis
 εὐχάριστος gratus, a, um
 εὐκυνδus, a, um
 εὐωνος vilis, e
 εὐφρετής inventor, oris
 ἐχθρικός inimicus, i, ho-
 stis, is
 ἔγω habeo 2
 ἐῶ sino 3

Ζ.

Ζεὺς Jupiter, γ. Iovis
 ζητῶ postulo 1, peto 3
 ζῶ vivo 3
 ζῶον animal, is

Η.

Ἡγεμονία imperium, i
 ἡγεμὼν princeps, ipis
 ἡδονὴ voluptas, atis
 ἡδὺς suavis, e
 ἡλικία aetas, atis
 ἡλιος sol, is
 ἡμέρα dies, ei
 ἡξεύρω scio 4
 ἡπαρ iecur, oris
 ἡχος sonus, us, sonitus, us
 ἡσυχία quies, etis

Θ.

Θάλασσα mare, is
 θαλασσινὸς maritimus, a,
 um
 θάλλω viresco 2, floreo 2
 θάνατος mors, rtis
 θεῖος divinus, a, um
 θείλγω blandior 4
 θέλγησις voluntas, atis
 θεὸς deus, i, θεά dea, ae
 θεμέλιον fundamentum, i
 θεραπεία ancilla, ae
 θεραπεύω indulgeo 2
 θερμαίνω calefacio 3
 θερμὸς calidus, a, um
 θερμότης calor, oris
 θέρος aestas, atis
 θηρατὴς venator, oris
 θνητὸς mortalis, e
 θραῦσμα fragmentum, i
 θρησκεία religio, onis

θυγάτηρ filia, ae
θύμα victima, ae

I.

ἱατρικὸν remedium, i
ἱέρεια (-εύς) sacerdos, otis
ἱερός sacer, cra, crum
ἵππεύς eques, itis
ἵππικὸς equester, tris, tre
ἵππικὸν equitus, us
ἵππος equus, i
ἱσότης aequitas, atis
ἱστορία historia, ae
ἰσχύς fortitudo, robur
ἰσχυρὸς validus, a, um,
fortis, e
ἰχθὺς piscis, is

K.

καθαρός mundus, a, um,
purus, a, um
καθόλου omnino
καιρὸς tempus, oris
κακὸς malus, a, um
κακὸν malum
κακοποιὸς maleficus
καλλιερῶ colo 2
καλὸς bonus, a, um, τὸ
καλὸν bonum
καλύπτω tego 3
καλῶ apello 1, voco 1
κάμηλος camelus, i
κάμνω facio 3.
καρδία cor, γ. cordis
καρπὸς fructus, us
καταπίπτω occido 3
κατὰ contra
καταβάλλω opprimo 3
κατανοῶ comprehendo 3
καταρρεω corruo 3
κατασκευάζω facio 3
καταστρέφω diruo 3, de-
leo 2
καταφεύγω confugio 3
καταφρονῶ contemno 3
καταχρῶμαι abutor 3
κατοιχία domicilium, i
κάτοικος incola, ae
κατοικῶ habito 1, incolo 3
κάτοπτρον speculum, i
κατορθώματα res gestae
κεῖμαι iaceo 2
κεκμηκὸς fessus, a, um
κενὸς vacuus, a, um

κέντρον calcar, aris
κεντῶ pingo 3
κέρας cornu, us
κερδαίνω mereor 2
κεφαλή caput, itis
κῆπος hortus, i
κηρύσσω praedico 1
κίνδυνος periculum, i
κίνησις motus, us
κινῶ moveo, permoveo 2
κλείω claudio 3
κλέπτης fur, is
κλοπή furtum, i
κοιλία alvus, i
κοιμῶμαι dormio 4
κοινωνία societas, atis
κολάζω castigo 1
κολακεύω blandior 4
κόλαξ adulator, oris
κόμη crinis, is
κόνις pulvis, eris
κόπτω caedo 3
κοράσιον puella, ae
κορυφή vertex, icis
κοσμιότης modestia, ae
κόσμος mundus, i
κρέας caro γ. carnis
κρίσις iudicium, i
κριτής arbiter, tri
κτένιον pecten, inis
κτῆνος pecus, udis
κτίζω aedificio 1, condo 3
κῦμα fluctus, us
κυβερνήτης gubernator,
oris
κυκλῶ cingo 3
κύριος dominus, i
κύων canis, is

Λ.

λαγὼς lepus, oris
λαμβάνω capio 3
λαμπρὸς splendidus, a, um
λαὸς populus, i. plebs,
bis
λέγω dico 3, aio § 166
λείπω desum
λεύκη populus, i
λέμφος virus, i
λευκὸς albus, a, um
λέων leo, ōnis
ληστής latro, onis
λίθος lapis, idis
λίμνη lacus, us
λογικὸν ratio, onis
λόγος sermo, onis, ver-

bum, i, ratio, ōnis, ora-
tio, onis
λόφος collis, is
λυκαυγὲς diluculum, i
λυγρὸς taeter, tra, trum
λύπη dolor, oris
λυτὸς passus, a, um (pando)
λύχνος lumen, inis

M.

Μᾶλλον magis, μάλιστα
maxime
μαθηματικὸς mathema-
ticus, i
μαθητὴς discipulus, i
μακρὸς longus, a, um
μαυθάνω disco 3
μαλακὸς mollis, e
μάρμαρον marmor, oris
μαστιγώσις verbera, um
ματαιῶς frustra
μάχη pugna, ae
μέγας magnus, a, um
μέγεθος magnitudo, inis
μέγιστος maximus, ingens
μέλι mel, mellis
μέλος membrum, i, ar-
tus, us
μέλλων futurus, a, um
μέμνημαι memini § 169
μένω maneo 2
μέρος pars, rtis
μεσημερία merides, ei
μέσος medius,
μεταβαίνω migro 1
μεταβάλλω muto 1
μεταναστεύω demigro 1
μετακαλῶ avoco 1
μεταχειρίζομαι utro 3
μήτηρ mater, tris
μικρὸς parvus, a, ūnm, exi-
guus, a, um
μιμοῦμαι imitor 1
μισθὸς merces, edis
μισός odium, i
μισῶ odi § 169
μνήμη memoria, ae
μνήμων memor, ōris
μόνον tantum
μορμυρισμὸς murmur, uris
μορφή figura, ae
μόσχειος vitulinus, a, um
Μοῦσαι Musae
μῦθος fabula, ae
μῦς mus, muris

μωρία stultitia, ae
μωρός stultus, a, um

N.

Ναός templum, i, aedes, is
ναῦς navis, is
ναύτης nauta, ae
νεανίας adolescens, iu-
venis
νεκρός mortuus, i
νέος recens, novus
νεότης iuventus, adole-
scentia
νεφρὸν ren, γ. renis
νεώτερος minor, oris
νήσος insula, ae
νίκη victoria, ae
νικῶ vinco 3, supero 1
νίπτω lavo 1
νομίζω puto 1
νόμος lex, γ. legis
νόσος morbus, i
νομιθεὶς moneo 2, admo-
neo 2
νοῦς mens, ntis, animus. i
νύξ nox, ctis, τὴν νύκτα
noctu ἢ nocte
νυκτερίς vesperilio, onis

Ξ.

Ξίφος ensis, is, gladius, i
ξύλινος ligneus, a, um

Ο.

Ὁδῶν ducō 3
ὁδοιπόρος viator, oris
ὁδὸς via, ae
ὁδοὺς dens, tis
οἶκαδε domum
οἶκετος familiaris, e, pro-
prius, a, um
οἰκέτης famulus, i
οἶκία domus, us, οἶκοι
domi
οἶκοθεν domo
οἰκοδομή aedificium, i
οἰκοδομῶ aedifico 1
οἶκος aedes, is
ὄκνηρός piger, gra, grum
ὀϊνός iners, rtis
οἶνος vinum, i
ὄλεθρος perniciēs, ei
ὅλος totus, a, um

ὀμιλῶ loquor 3
ὁμοιος similis, e
ὁμοιότης similitudo, inis
ὁμολογῶ fateor 2
ὁμόνοια concordia, ae
ὄνομα nomen, inis
ὀνομάζω nomino 1
ὄνος asinus, i
ὄξύς acer, cris, ere, acu-
tus, a, um
ὄπλα arma, orum
ὄρνις gallina, ae
ὄρος mons, tis
ὀρθῶς recte
ὀσμή olfactus, us
ὀστέον os, γ. ossis
ὀλδεις nullus, a, um, ne-
mo, inis
οὐδέποτε nunquam
οὖς auris, is
οὐσία res familiaris
ὀφείλω debeo 2
ὀφθαλμὸς oculus, i
ὄφις serpens, ntis
ὀχληρὸς molestus, a, um
ὄχλος plebs, bis, vulgus, i

Π.

Παιδιά lucus, i παιδιᾶς
γάρην iuco
παίζω ludeo 2
παῖς puer, eri
παλαιός antiquus, a, um,
vetus, eris
παντελῶς penitus
πάντοτε semper
πάππος avus, i
παραβαίνω, -ιάζω violo 1
παραγγέλλω praeceptum, i
παράγραφος paragraphus, i
παράδειγμα exemplum, i
exemplar, aris
παραδίδω trado 3
παρακαλῶ quaeso § 170
παραλαμβάνω accipio 3
παραλλία ora, ae, litus, oris
παράταξις acies, ei
παρέργομαι eo 4
παρελθὼν praeteritus, a,
um
παροιμία proverbium, i
πᾶς omnis, e
παρέγω praebeo 2
παρθένος virgo, inis
πατήρ pater, tris

πάτριος patrius, a, um
πατρίς patria, ae
πεδῖον campus, i
παίθεμαι pareo 2
πείνα fames, is
πειρατὴς pirata, ae
πéλαγος aequor, oris, pe-
lagus, i
πέλεκυς securis, is
πένης pauper, eris
πένια paupertas, atis
πέννα penna, ae
πενθερός socer, eri
πεπαιδευμένος doctus, i
περαίνω perficio 3
περιζώννυμι cingo 3
περιμένω expecto 1
περιπατῶ ambulo 1
περιποιούμαι curo, 1 affi-
cio 3
περιστέρα columba, ae
περίφημος clarus, a, um
περιχαρὴς laetus, a, um
πεταλούδα papilio, onis
πηγὴ fons, tis
πίνω bibo
πικρὸς amarus, a, um
πίπτω cado 3
πίστις fides, ei
πίτυς pinus, i
πλάνη error, oris
πλανῶμαι erro 1
πλάττω creo 1
πλατὺς latus, a, um
πλέω navigo 1
πλήρης refertus, a, um,
satur, a, um, (ἀφ.), ple-
nus, a, um
πλήθος multitudo, inis
πλοῖον navis, is
πλούσιος opulentus, a, um,
dives, tis, locupletes, e
πνεῦμα animus, i, mens,
tis, ingenium, i
ποδοκάκη compes, edis
ποίημα carmen, inis
ποιητὴς poeta, ae
ποικίλος varius, a, um
ποινή poena, ae
πόλεμος bellum, i. πόλ.
ποιεῖται bellum gero.
πολεμῶ pugno 1, bello 1
πόλις oppidum, i, urbs, bis
πολιτεία civitas, atis, res
publica, ae
πολίτης civis, is

πολλῶς saepe
πολὺς multus, a, um
πολύσκιος umbrosus, a, um
πολύτιμος pretiosus, a, um
πονηρὸς vitiosus, a, um
πορεία iter, γ. itineris
πορεῖομαι proficiscor 3,
eo 4

ποταμὸς fluvius, i, flu-
men, inis, amnis, is
ποτὲ quondam, olim
πότερος uter, tra, trum
ποῦ ubi

πόδες pes, γ. pedis
πᾶγμα res, γ. rei
πραιτωρεία praetura, ae
πράττω facio 3
πραῦνω lenio 4
πρέπει oportet 2

πρεσβύτερος maior, oris
πρόβατον ovis, γ. ovīs
πρόγονοι maiores, um
προδότης proditor, oris
προῖξ dos, γ. dotis
προΐσταμαι praesum
προσεκτικὸς attentus, a, um
προσέρχομαι advenio 3
προσέχω attendo 3

πρότερος prior, us, pris-
tinus

προσκαλῶ voco 1, invito 1
προσφιλὴς carus, a, um
πρόσωπον os, γ. oris, vul-
tus, us, facies, ei
προτιμᾶ antepono 3, malo
§ 158

προτρέπω moneo 2
πρύμνη puppis, is
πρωῖνός matutinus, a, um

ἡ πρώτη tempus mat.
πρωτεῖα principatus, us
πταῖσμα culpa, ae
πτέρων penna, ae
πιτῆνός avis, is
πτοῶ terreo 2
πτωχὸς mendicis, i
πυκνὸς densus, a, um
πῦρ ignis
πυρετός febris, is

P.

ῥέω fluo 3, mano 2
ῥήτωρ orator, oris
ῥὸς nasus
ῥίζα radix, icis

ῥόαξ rivus, i
ῥυπαρὸς sordidus, a, um

Σ.

Σαφής illustris, e
σελήνη luna, ae
σέβομαι vereor 2
σημεῖον signum, i
σίδηρος ferrum, i,
σίδηρός ferreus
σιωπῶ taceo 2
σκέπτομαι cogito 1
σκέψις consilium, i
σκία umbra, ae
σκιερὸς umbrosus, a, um
σκληρὸς durus, a, nm,
atrox, ocis
σκοτεινὸς obscurus, a, um
σκόπτω carpō 3
σοφία sapientia, ae
σοφός sapiens, ntis—σο-
φὸς γίνομαι sapio 3
σοφῶς sapienter
σπάνιος rarus, a, um
σπανίως raro
σπεύδω propero 1, con-
tendo 3

σπήλαιον specus, us
σπουδὴ studium, i
σταθερὸς (στερεός) firmus,
a, um

σταφυλή uva, ae
στέγη tectum, i
στέφανος corona, ae
στεροῦται careo 2
στῆθος pectus, oris
στοὰ porticus, us
στολίζω orno 1

στολισμὸς ornamentum
στόλος classis, is
στόμα os, γ. oris
στρατεύματα copiae, arum
στρατιώτης miles, itis
στρατόπεδον castra, orum
στρατὸς exercitus, us
στρέφω converto 3
τρογγύλος rotundus, a, um
στρόφιγξ cardo, inis
συγγνώμη venia, ae
συγκαλῶ convoco 1
σύζυγος uxor, oris

συμβουλευόμεαι delibero 1,
consulo 3
συμβουλή, -ιον consilium, i
συνμαχος socius, i

σύμπας universus, a, um
συμπότης conviva, ae
συμπορὰ calamitas, atis,
(res) adversa

συνειδητὴς conscientia, ae
συνεθίζω consuesco 3
συνέλευσις coetus, us
συνεχὴς continuus, a, um
συνήθεια consuetudo, inis
συνθήκη foedus, eris
συνίσταμαι consto 3
συντρίβω contundo 3
συνωμοσία coniuratio, onis
συνωμότης coniuratus, i
συρρέω concuro 3
σύσκιος opacus, a, um
σφαῖρα sphaera
σφάλλω labor 3
σφοδρὸς vehemens, ntis
σχέδιον consilium, i
σχολεῖον schola, ae
σώζω servo 1
σῶμα corpus, oris
σωτηρία salus, utis
σωτήριος salutaris, e
σώφρων frugi (δοτ. ἐπιθ.
λαμβανόμενην).

T.

Ταριχεύω condo 3
ταχέως mox
ταχύς celer, is, e, velox
ocis

τεῖχος murus, i
τῶς pavo, onis
τέχνα liberi, orum
τελειώνω finio 4
τέλος finis, is

τερπνὸς amoenus, a, um
iucundus, a, um, dul-
cis, e

τέρπω delecto 1
τέρψις voluptas, atis
τέτρα cibus, eris
τέχνη ars, rtis
τεχνίτης artifex, icis
τηλικοῦτος tantus, a, um
τίθημι pono 3
τιμὴ honos, oris
τιμωρὸς multo 1, punio 4
castigo 1

τόλμη audacia, ae
τοῖχος paries, etis
τόξον arcus, us
τόπος locus, i (πλ. loca)

τρέπω εἰς φυγὴν fugo 1
τρέφω nutrio 4
τροφερὸς tener, era, erum
τρόμος terror, oris
τρομάζω terreo 2
τρόπος modus, τρόποι mo-
res
τροφὴ victus, us, cibus, i
alimentum, i
τυφλὸς caecus, a, um
τύχη fortuna, ae, sors, tis
τώρα nunc

P.

ῤγρὸς humidus, a, um
ὕγεια (bona) valetudo,
inis
ὕδωρ aqua, ae
ὕετός pluvia, ae
ὕιός filius, i
ὕμνῳ celebro 1, illustro 1
ὕπακρῶν pareo 2, obedio
4, obtempero 1
ὕπαιθρον divum, i
ὕπατεια consulatus, us
ὕπατος consul, lis
ὕπερασπίζω defendo 3, tu-
eor 2
ὕπερψάνεια superbia, ae
ὕπερψανος superbus, a, um
ὕπερμεγέθης immensus, a,
um, ingens, ntis
ὕπερτερῶ supero 1
ὕπνος somnus, i
ὕπομονή patientia, ae
ὕπομένῳ sustineo 2, pa-
tior 3
ὕστερος posterus, poste-
rior
ὕψος altitudo, inis

P.

φαίνομαι videor 2
φανερός apertus, a, um
φάρμακον medicamen, inis
φείδομαι parco 3

φέρω porto 1, gero 3, fe-
ro 3
φεύγω fugio 3
φήμη fama, ae, opinio, onis
φθάνω convenio 3, per-
venio 3
φθινόπωρον auctumnus, i
φιλάνθρωπος benignus, a,
um
φιλάργυρος avarus, a, um
φιλία amicitia, ae
φιλοπονία sedulitas, atis
φιλόπονος laboriosus, se-
dulus
φίλος amicus, i
φιλόσοφος philosophus, i
φιλοσοφία philosophia, ae
φοβίω terreo 2
φοβοῦμαι timeo 2, metuo
2, vereor 2
φόβος metus, us, timor,
oris

φονεύω neco 1, interfi-
cio 3, occīdo 3
φόνος caedes, is
φόρος vectigal, alis
φορτίον onus, eris
φρόνησις prudentia, ae
φρόνιμος prudens, tis
φροντίζω curo 1
φροντίς cura, ae
φυγαδεύω fugo 1
φυλάττω conservo 1, ser-
vo 1, custodio 4, tueor 2
φῦλον gens, tis
φύλλον folium, i
φυτὸν planta, ae
φυτρώνω pario 3
φύσις natura, ae
φωνή vox, cis, clamor,
oris
φωνῶ clamo 1
φῶς lux, cis
φωτεινὸς lucidus, a, um

X.

Χαῖρε salve § 170

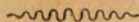
χαῖτη iuba, ae
χαλεπός acer, ris, re
χάλιξ silex icis
χάρις gratia, ae
χαρὰ gaudium, i
χειμὼν hiems, mis, τὸν
χειμῶνα hieme
χεῖρ manus
χῆν anser, eris
χιὼν nix, nivis
χοῖρος sus, suis
χοίρειος suillus, a, um
χολή fel,
χόρτον herba, ae
χρεῖα usus, us
χρήματα pecunia, ae
χρόνος tempus, oris
χρυσὸς aurum, i,
χρυσοῦς aureus
χρῶμα color, oris
χῶμα humus, i

P.

ψάλλω cano 3
ψέγω vitupero 1
ψεῦδος mendacium, i
ψεῦδης falsus, a, um
ψεύστης mendax, acis
ψεῦδομαι mentior 4
ψόφος strepitus, us
ψυχὴ animus i
ψύχος frigus, oris
ψυχρὸς frigidus, a, um

Ω.

ὠνητός venalis, e
ώρα hora, ae
ώρατος pulcher, chra,
chrum
ὠραϊότης pulchritudo, inis
ὠρολόγιον horologium, i
ὠφέλιμος utilis, e
ὠφέλεια utilitas, atis
ὠφελῶ mereo 2, prosum
ὠφελήσας merītus (ἀφ.).



ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

A

Abeo 161.
 aboleo 126. 4.
 abolesco 144. 2.
 absum, abfui 109. 1.
 accendo 140. 1.
 acesco 144. 6'. 1.
 accedit 180.
 accidit 180.
 acui ὄρ. acesco
 acuo 141. 1.
 adeo 161. 1.
 adhaeresco 144. 6'. 2.
 adolesco 144. 1.
 adsum, adfui 109. 2.
 adulator 150.
 adversor 150.
 aegresco 145. 6'.
 ago, ἔγι 139. 8.
 aio 166.
 albeo 134.
 algeo 129. 13.
 alo 134. 2.
 ambio 162.
 amīcio 148. 1.
 amplector 152. 19.
 amplexor 150.
 ango, anxi 137. 1.
 aperio, aperui 147. 3.
 apiscor 152. 1.
 apparet 180.
 arceo 132.
 arcesco, arcessivi 136. 6.
 ardeo 129. 1.
 areo, arui 132.
 aresco, arui 144. 6'. 3.
 aspicio 137. 20.
 arguo 141. 2.
 assentior 153. 1.
 attinet 180.
 audeo 130. 1.
 aufero 157.
 auxilior 150.

augeo 129. 2.

ave 170.

aveo 131.

B

Batuo 141. 16.
 bibo, bibi 140. 9.
 blandior 163. 2.

C

Cado, cecidi 138. 8.
 caleo 132.
 caedo, cecidi 138. 9.
 calceo 124.
 calleo 132.
 calesco 144. 6'. 4.
 calveo 131.
 candeo 132.
 caneo 131.
 canesco 144. 6'. 5.
 cano, cecini 138. 10.
 capio, cepi 136. 1.
 capesco 136. 7.
 careo 132.
 carpo, carpsi 137. 33.
 caveo 127. 1.
 cedo 133. 10.
 cedo 170. 6.
 censeo 125. 2.
 cerno, crevi 135. 4.
 cicio, civi 126. 6.
 cio, civi 146. 1.
 cingo, cinxi 137. 2.
 claudio, includo 133. 1.
 clueo 131.
 coalesco 144. 4.
 coerceo 132.
 coepi 169.
 collineo 124.
 colo 134. 3.
 comminiscor 152. 10.
 como ὄρ. ἔμο
 como, comsi 137. 34.
 compleo 126. 5.
 conperio 147. 2.

concupisco 144. 7.
 condolesco 144. 5.
 conducit 180.
 congruo ὄρ. gruo.
 conniveo 127. 8.
 conor 150.
 conspicio 137. 20.
 constat 180.
 consanesco 145. 11.
 constituo ὄρ. statuo.
 consulo 131. 4.
 conticesco 144. 6'. 6.
 contemplor 150.
 contremisco 144. 6'. 7.
 convalesco 144. 6.
 convenit 180.
 cooperio 147. 3.
 coquo, coxi 137. 3.
 credo, credidi 138. 17.
 crebresco 145. 1.
 creo 124.
 crepo 122. 1.
 cresco (crevi) 142. 1.
 cubo 124. 2.
 cudo 140. 2.
 cumbo 134. 8.
 cunctor 150.
 cuneo 124.
 cupio, cupivi 136. 1.
 curro, cucurri 138. 5.

D

Decet 179.
 dedi ὄρ. do.
 dedecet 179.
 defendo 140. 4.
 defervesco 144. 6'. 8.
 defetiscor 152. 3.
 deleo 126. 1.
 delectat 180.
 delineo 124.
 delitescor 144. 6'. 9.
 demo ὄρ. emo.
 despiscor 150.

- destituo ḡp. statuo.
 desum, defui 109. 3.
 dico, dixi 137. 4.
 dignor 150.
 disco, didici 138. 3.
 ditiesco 155. 6.
 divido 133. 2.
 do 121. 1.
 doceo 125. 1.
 domo 122. 3.
 duco, duxi 137. 5.
 dulcesco 145. 6'.
 duresco 145.
 E.
 Edo 140. 3. 159.
 effervesco 144. 6'. 10.
 effloresco 144. 6'. 11.
 ēgeo 132.
 elicio (eliciui) 134. 9.
 emineo 132.
 emo 139. 13.
 eneco 122. 10.
 enucleo 124.
 eo 160.
 epulor 150.
 erubescō 144. 15.
 exalbesco 144. 6'. 12.
 exardesco 144. 8.
 exeo 161. 2.
 exerceo 122.
 excandesco 144. 6'. 13.
 exolesco 144. 3.
 expedit 180.
 experior 153. 3.
 expergiscor 152. 17.
 expleo 126. 5.
 extimesco 144. 6'. 14.
 exuo 141. 3.
 evenesco 145. 3.
 evenit 180.
 F.
 Fabulor 150.
 facesso 135. 8.
 facio, feci 139. 4.
 fallo (fefell) 138. 11.
 farcio 148. 2.
 fari 168.
 fateor 151. 1.
 fatisco 145. 6'.
 fatiscor 152. 18.
 faveo 127. 2.
 (fendo) 140. 4.
 fero 156.
 ferveo 127. 3.
 fido, sisus 140. 22.
 figo, fixi 137. 6.
 findo, fidi 140. 5.
 fingo, finxi 137. 7.
 fio 164.
 flacceō 132.
 flaveo 131.
 flecto 137. 29.
 fleo 126. 2.
 fligo, flixi 137. 8.
 floreo 132.
 fluo, (fluxi) 141. 21.
 fodio 130. 6.
 foeteo 131.
 fossum ḡp. fodio.
 foveo 127. 5.
 frango, frēgi 139. 10.
 fremo 134. 10.
 frendo 134. 16.
 frico 122. 9.
 frigeō 129. 14.
 frigo, frixi 137. 9.
 frondeo 132.
 frustror 150.
 fruor 152. 1.
 fulcio 148. 3.
 fugio 139. 11.
 fulgeo 129. 15.
 fundo 140. 7.
 fungor 152. 2.
 furor 150.
 fulgurat 178.
 fulminat 178.
 fussūm ḡp. fundo
 G.
 Gaudeo 130. 2.
 gemo 134. 11.
 gero, gessi 137. 38.
 gigno 131. 12.
 glorior 150.
 gradior 152. 3.
 grandesco 145. 6'.
 gravesco 145. 6'.
 gruo 141. 17.
 H.
 Haereo, haesi 120. 3.
 haurio, hausi 148. 4.
 hebeo 131.
 horreseō 144. 16.
 horreo, horruī 132.
 humeo 131.
 I.
 Iacio, ieci 139. 6.
 ico 139. 5.
 imbuo 141. 4.
 impleo 126. 5.
 imitor 150.
 indolesco 144. 10.
 indulgeo 129. 4.
 incendo 140. 1.
 incesso 136. 9.
 incurvesco 145. 6'.
 induo 141. 5.
 ineo 161. 3.
 increbresco 150.
 indulgeo 129. 4.
 ingravesco ḡp. gravesco.
 ingruo ḡp. gruo.
 ingemisco 144. 6'. 17.
 insum, infui § 109. 4.
 integrasco 154.
 interest 180.
 intersum, fui 109. 5.
 intumesco 144. 6'. 18.
 innotesco 145. 4.
 inveterasco 144. 9.
 insipio 137. 20.
 insidior 150.
 instituo ḡp. statuo,
 intereo 161. 4.
 irascor 152. 19.
 itum, ivi ḡp. eo.
 iubeo 123. 6.
 iuvo 123. 1.
 iungo, iunxi 137. 10.
 ivi ḡp. eo.
 L.
 Labor 152. 4.
 laceo 136. 10.
 lacio 137. 11.
 laedo 133. 3.
 lambō 140. 8.
 languesco 144. 6'. 20.
 langueo 132.
 largior 153. 4.
 lateo 132.

latum ἔρ. fero.	mollesco 445 6'.	parco, peperci 138. 13.
lavo 123. 2.	molo 134. 13.	pario, peperci 138. 14.
lego 139. 9.	moveo 127. 6.	partior 153. 11.
libet 179.	mordeo 128. 5.	pasco pavi 142. 3.
licet 193.	moriō 152. 6.	pascor 152. 25.
liceor 151. 2.	moveo 127. 6.	pateo 132.
lingo, linxi 137. 12.	mulceo 129. 8.	patior 152. 8.
lino 135. 1.	mulgeo 129. 9.	paveo 127. 4.
linquo (liqui) 139. 12.	mungo, munxi 137. 14.	pecto 137. 31.
liqueo 132.	N.	pello, pepuli 138. 15.
liquet 180.	Nanciscor 152. 24.	pendeo 128. 6.
liquesco 444. 6'. 21.	nascor 152. 22.	pendo, pependi 138. 1.
liveo 131.	nauseo 124.	perspicio ἔρ. specio
loquor 152. 9.	necto 137. 30.	peto, petivi 136. 2.
ludo 133. 4.	neo 126. 3.	pingo, pinxi 137. 18.
luceo 129. 16.	nequeo 163.	pingueo 445. 6'.
lugeo 129. 18.	nigresco 145. 7.	placet 180.
luo, lui, 144. 6.	ningo, ninxi 137. 15.	plango, planxi 137. 16.
M.	niteo 132.	plaudo 133. 5.
Maceo 131.	nitor 152. 7.	plecto 137. 32.
macresco 445. 5.	nolo 158.	p'eo 123. 5.
madeo 132.	nosco (novi) 142. 2.	plico 122. 5.
madesco 444. 6'. 22.	luo 144. 8.	pluo 144. 19.
maereo 131.	nubo, nupsi 137. 36.	plumesco 445. 6'.
malo 158.	O.	polleo 131.
mando 140. 40.	Obdormisco 444. 11.	pono 131. 15.
maneo, mansi 129. 7.	obeo 165. 5.	posco, poposci 138. 4.
marceo 132.	obmuteseo 445. 8.	possum, potui 155.
marcesco 444. 6'. 23.	oblītus, oblītus 135. 1.	potior 153. 12.
maturesco 445. 6.	obliviscor 152. 23.	Poto 123. σπρ.
medeor 151. 3.	obstupesco 444. 6'. 30	Potui ἔρ. possum.
mentior 153. 5.	obsum, obfui 109. 6.	Præsum, præfui § 109.7.
meniscor 152. 20.	obsurdesco 445. 9.	Prætereo § 161. 7.
meo 124.	occalesco 144. 6'. 24.	prandeo 128. 1.
mercor 150.	occulo 134. 5.	prehendo 150. 13.
mereor 151. 4.	odi 169.	premo 133. 13.
memini 169.	oleo 132.	promo ἔρ. emo.
mergo, mersi 133. 14.	oportet 179.	profiscor 152. 26.
metior 153. 6.	opperior 153. 8.	prosum 109. 10.
metuo 141. 18.	ordior 153. 9.	psallo 110. 12.
meto 134. 17.	orior 153. 10.	pudet 172.
mico 122. 4.	osculor 150.	pu go, pupugi 138. 6.
mineo 131.	otior 150.	putesco 444. 6'. 26.
minuo 141. 7.	P.	putreo 139.
mingo, minxi 137. 13.	Paciscor 152. 24.	putresco 444. 6'. 2.
misceo 125. 3.	pallesco 144. 6'. 25.	puerascor 145. 6.
misereor 151. 5.	palleo 132.	punior 153. 13.
mitto 133. 11.	pango, panxi 137. 17.	Q.
mitesco 445. 6'.	pango, pepigi 138. 12.	Quatio 133. 12.
molior 153. 7.	pando 140. 11.	quaeso 180.

- quaero, quaesivi 136. 3. sero, serui 134. 6.
 queror 152. 10. sero, sevi 135. 3.
 queo 146. 3. 163. sideo, sedi 140. 15.
 quiesco, quievi 142. 4, sileo 132.
 R. sino, sivi 135. 2.
 Rado 132. 6. singultio 156. 5.
 rapio 134. 1. sisto, stiti 138. 18.
 recrudescio 145. 10. soleo 130. 3.
 redeo 164. 9. solvo 141. 14.
 refert 180. sono 122. 6.
 rego, rexi 137. 19. sordeo 132.
 reor 151. 6. sortior 153. 14.
 reminiscor 152. 10. spargo 133. 15.
 renideo 134. sqerno, spreui 135. 5.
 reperio 147. 3. splendeo 132.
 respicio ὅρ. specio spondeo 128. 7.
 resipisco 144. 6'. 28. spuo 141. 10.
 revertor 152. 28. specio 137. 20.
 revivisco 144. 12. statum ὅρ. sto.
 rideo 129. 10. sterno, streui 135. 6.
 rigeo 132. statuo 141. 11.
 rodo 133. 7. sternuo 141. 20.
 rubeo 132. sterileseo 145. 6'.
 ringor 152. 11. steti ὅρ. sto.
 rubesco ὅρ. erubescor. stinguo 137. 21.
 rudo, rudivi 136. 4. sto 121. 2.
 rumpo, rupi 139. 2. strideo 128. 3.
 ruo 141. 9. strido 140. 17.
 S. stringo 137. 22.
 Salveo 170. struo 141. 22.
 salio 147. 3. suadeo 129. 11.
 sancio 148. 5. sugo 137. 23.
 sapio, sapivi 136. 11. succenseo 132.
 sarcio 118. 7. suesco, suevi 142. 5.
 scabo 139. sustinui, sustuli 157.
 scateo 134. sumo, sumsi 137. 35.
 scando 140. 11. sumo ὅρ. emo.
 scindo, scidi 140. 16. suo 141. 12.
 scisco, scivi 144. 13. suspicio 137. 20.
 screo 124. T.
 scribo 137. 37. Tabesco 144. 6'. 31.
 seco 122. 11. tango, tetīgi 138. 16.
 sedeo 128. 2. tego, texi 137. 24.
 sentio 148. 6. teneresco 145. 6'.
 sepelio 146. 6. tendo, tentum 128. 2.
 sepio 148. 8. teneo 125. 4.
 senesco 144. 6'. 29. tepesco 144. 6. 32.
 sequor 152. 12. tero, trivi 136. 5.
- tergeo 129. 12.
 tergo 133. 16.
 texo 134. 7.
 timeo 132.
 tingo 137. 25.
 tondeo 128. 8.
 tono, tonat 122. 7.
 torqueo 129. 5.
 torreo 125. 5.
 trahio, traxi 137. 26.
 trudo 133. 8.
 tuli ὅρ. fero.
 tribuo 141. 13.
 tueor 151. 7.
 tundo, tutudi 138. 7.
 turgeo 129. 17.
 U.
 Ulciscor 152. 27.
 ungo, unxi 137. 27.
 urgeo 129. 19.
 utor 152. 13.
 uro, ussi 137. 39.
 V.
 Vado 133. 9.
 vador 150.
 vagor 150.
 veho, vevi 137. 28.
 vehor 152. 14.
 vello, vulsum 140. 18.
 vendo 138. 17.
 veneo 164. 12.
 venio 147. 4.
 verecundor 150.
 verro, versum 140. 19.
 verto, versum 140. 20.
 vertor 152. 15.
 vescor 152. 28.
 veto 122. 8.
 vileseo 145. 12.
 video 128. 4.
 vincio 148. 9.
 vinco, vici 139. 7.
 viresco 144. 6'. 33.
 viso 140. 24.
 vivo 141. 23.
 volvo 141. 15.
 vomo 134. 14.
 voveo 127. 7.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1270

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚ ΠΟΛΛΩΝ ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΔΟΥΚΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Σχολάρχου Θεσσων

ΔΑΠΑΝΗ

ΘΡΑΣ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

«Τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντας, ὅταν ἡ τὰ
πράγματα λάβῃ τέλος καὶ μῆκέτι δέῃ βου-
λεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδη τις
ἔχοντα πέρας, ὥστε μηδεμίαν λελεῖσθαι τοῖς
ἄλλοις ὑπερβολήν».

Ἰσοκρ.



ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΘΡΑΣ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

(᾽Οπισθεν τῶν ἀγ. Θεοδώρων, ἀριθ. 6).

1878

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ
συγγραφέως εἶνε κλοπιμαῖον. *Π. χειρογράτῳ*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὸ δύο ἐτῶν ἀνήγγειλα εἰς τὸ σεβαστὸν Κοινόν, ὅτι προϋτιθέ-
μην νὰ ἐκδώσω Γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης, ἣν
εἶχον συντεταγμένην, ἀλλ' ἡ ἀεὶ σύντροφός μοι πενία καὶ διάφοροι
ἄλλαι περιπέτειαι ἐκώλυσάν με μέχρι τοῦδε, καὶ οὐδὲ νῦν ἤθελον
ἐκδώσει αὐτήν, ἐὰν ὁ φιλόμουσος κύριος Θρασύβουλος Παπαλεξαν-
δρῆς τυπογράφος δὲν ἀνεδέχετο τὴν τύπωσιν αὐτῆς ἰδίαις δαπάναις.

Εἰς τὴν σύνταξιν δὲ ταύτης τῆς Γραμματικῆς ὠρμήθην ἐκ τῆς
ὑπὸ πάντων τῶν παρ' ἡμῖν διδασκόντων Γραμματικὴν ὁμολογου-
μένης ἀνάγκης συνάξεως νέας Γραμματικῆς ἀναλόγου τῆς προ-
όδου τῶν γραμμάτων τοῦ ἐν ᾧ ζῶμεν αἰῶνος καὶ τῆς σκέψεως,
ὅτι αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι προβαίνουσι διὰ τῆς συχνῆς συζητή-
σεως καὶ συγγραφῆς.

Τὴν δὲ ὕλην κατέταξα κατὰ τὴν τάξιν καὶ μέθοδον τῆς Γραμ-
ματικῆς τοῦ μακαρίτου διδασκάλου μου Γενναδίου, διότι αὐτῆς
τὴν μέθοδον τῆς κατατάξεως τῆς ὕλης θεωρῶ καταλληλοτέραν
διὰ τε τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ τὸ τοῖς παρ' ἡμῖν διδασκάλοις γνώ-
ριμον αὐτῆς, ἅτε ἐπὶ πολυετίαν διδασκομένης ὑπ' αὐτῶν. Τίνα δὲ
προσέθηκα καὶ ποίας βελτιώσεις εἰς τὴν Γραμματικὴν ταύτην ἐ-
πέφερον ἢ μετ' ἐπιστάσις καὶ εἰλικρινείας ἀνάγνωσις αὐτῆς ἀπ'
ἀρχῆς μέχρι τέλους δύναται νὰ πληροφορήσῃ καὶ βεβαιώσῃ τὸν
ἀναγνώστην. Ἀλλ' ἀναγκαῖον ἐνόμισα νὰ συνοψίσω ἐνταῦθα τὰ κυ-
ριώτερα αὐτῶν· εἰσι δὲ ταῦτα·

1) Προέταξα τὸν ὅρισμόν τῆς Γραμματικῆς ὁρίσας αὐτὸν κατὰ
τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς.

2) Διήρεσα τὴν Γραμματικὴν εἰς τὰ τρία κύρια μέρη αὐτῆς, τὸ τυπικόν, ἐτυμολογικόν, συντακτικόν, δούς καὶ τὸν ὅρισμόν αὐτῶν.

3) Ἔδωκα τὸν ὅρισμόν τῶν γραμμάτων κατὰ τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς.

4) Προσέθηκα τὸ ἱστορικόν τῶν γραμμάτων θεὶς τοῦτο συντομώτατα ἐν σημειώσει.

5) Ἐβελτίωσα τὰ περὶ φωνηέντων καὶ διφθόγγων.

6) Μετερρύθμισα κατὰ τὸν Κρυγῆρον τὸ περὶ συλλαβισμού.

7) Ἔδωκα τὸν ὅρισμόν τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων καὶ ἐβελτίωσα τὰ περὶ αὐτῶν, παρατηρήσας, ὅτι οἱ τόνοι κυρίως ἦσαν δύο, ὀξεῖα καὶ βαρεῖα, ἡ δὲ περισπωμένη ἐγένετο ἐκ τῆς ὀξεῖας καὶ βαρεῖας ('), καὶ ὅτι ἡ δασεῖα προῆλθεν ἐκ τῶν συμφώνων σ, Ϝ καὶ j, τὰ ὅποια πρωιμώτατα ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀντικατέστησε πρῶτον μὲν διὰ τοῦ σημείου Ϙ, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Η, ὅπερ ὕστερον διχοτομηθὲν ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἐσχημάτισε τὰ δύο σημεῖα, τὴν δασεῖαν (Ϝ) καὶ ψιλὴν (ϝ), τὰ ὅποια διὰ τὴν ταχυγραφίαν μετεμορφώθησαν εἰς τὰ νῦν σημεῖα ('). Ἔτι δὲ ἐσημείωσα, ὅτι τὸ Ϝ, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἦτο σύμφωνον προφερόμενον ὡς β, διὸ καὶ βαῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλεῖται, ὕστερον κατ' ὀλίγον ἐξέλιπε μεταβληθὲν ἐν ἄλλαις μὲν λέξεσιν εἰς πνεῦμα (δασὺ ἢ ψιλόν), ἐν ἄλλαις δὲ εἰς φωνήεν (υ, ι, ε) ἢ εἰς σύμφωνον (β, γ. μ, φ)· προσέθηκα δὲ καὶ τὸν κατάλογον τῶν δασυνομένων λέξεων, ἵν' ἀποστοματίζων ὁ μαθητὴς αὐτὸν ἀποφεύγῃ τὰ ἀμαρτήματα τοῦ πνευματισμοῦ, καὶ ἄλλα πολλὰ προσέθηκα, ἅπερ ἐθεώρησα ἀναγκαῖα.

8) Προσέθηκα τὴν θεωρίαν, ὅτι τὸ τ πρὸ τοῦ ι τῶν κατακλιζέων, ια, ις καὶ τοῦ γ'. πληθ. προσώπου τῶν ῥημάτων τρέπεται εἰς σ καὶ ἐσημείωσα, ὅτι, ἐὰν πρὸ τοῦ τ ὑπάρχῃ ρ, ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα ἐκτείνονται· οἷον, γέρων-γέροντος-γερούσι, κλπ.

9) Παρέλαβον τὴν θεωρίαν τοῦ j (ιώτ) καὶ ἐξήτασα τὰ περὶ αὐτοῦ συντομώτατα.

10) Ἐβελτίωσα τὸ περὶ εὐφωνικῶν γραμμάτων, τὸ περὶ συναίρεσεως, κράσεως καὶ ἐκθλίψεως. Εἰς δὲ τὸ περὶ συναίρεσεως προσετέθη καὶ ὁ κανὼν «Ὅταν ἐν ἐκ τῶν συναϊρετέων φωνηέντων

τονίζεται, τονίζεται και τὸ ἐκ συναίρεσεως προκύπτον φωνῆεν· ὅταν δὲ μηδέτερον τούτων τονίζεται, δὲν τονίζεται καὶ τὸ ἐκ συναίρεσεως προκύπτον φωνῆεν», καὶ εἰς τοῦτον ἀναφέρω τὰς ἐξαιρέσεις, καὶ ἄλλα πολλὰ παρετήρησα, τὰ ὅποια βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

11) Ἐδωκα τοὺς ὁρισμοὺς τῶν μερῶν τοῦ λόγου συντόμους καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβεῖς καὶ ὥρισα ποῖα τῶν ὀνομάτων ὀνομάζονται κοινὰ καὶ ποῖα ἐπίκοινα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐσημείωσα περὶ αὐτῶν.

12) Ἐδωκα τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ γένους, ἀριθμοῦ, πτώσεων καὶ κλίσεων καὶ πολλὰ παρετήρησα περὶ αὐτῶν· ποῖα δὴλα δὴ ὄντα εἶνε ἀρσενικοῦ γένους καὶ ποῖα θηλυκοῦ, καὶ ποῖα οὐδετέρου, καὶ τί σημαίνει ὁ ἐνικὸς ἀριθμὸς καὶ τί ὁ θυϊκὸς καὶ τί ὁ πληθυντικός, καὶ ἐσημείωσα ὅτι ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα, ὡς καὶ ἡ ἀρχαία Αἰολικὴ καὶ ἡ Λατινικὴ, δὲν ἔχει τὸν θυϊκὸν ἀριθμόν, καὶ ἔδωκα τὸν λόγον πόθεν αἱ πτώσεις ἔλαβον τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα καὶ ἄλλα πολλὰ παρετήρησα, ἅτινα βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

13) Εἰς τὸ περὶ τονισμοῦ τῶν πτώσεων προσέθηκα τὸν γενικὸν κανόνα. «Ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐὰν δὲν ἐμποδίζῃ ἡ λήγουσα», καὶ εἰς τοῦτον ἀναφέρω ὅπου εἶνε ἀνάγκη ἐξαίρεσεως ἢ συμφωνίας.

14) Συνεπληρώθη καὶ ἐγενικεύθη ὁ κανὼν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς ης ἀρσενικῶν τῆς ἀ. κλίσεως, καὶ ἐβελτιώθη εἰς τὸ συντομώτερον καὶ εὐληπτότερον ὁ κανὼν τοῦ τονισμοῦ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων.

15) Ἐβελτιώθησαν οἱ κανόνες οἱ περὶ τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος α τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς τῆς πρώτης κλίσεως, καὶ ἄλλα τινὰ παρετηρήθησαν, τὰ ὅποια δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ εἶδῃ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

16) Ἐβελτιώθησαν κατὰ τι τὰ συνηρημένα ὀνόματα τῆς β'. κλίσεως· τὰ δὲ συνηρημένα τῆς γ'. κλίσεως ὅλως μετερρυθμίσθησαν καὶ ἐβελτιώθησαν μεγάλως· ὡσαύτως ἐβελτιώθη ὁ σχηματισμὸς τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς, γενικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς καὶ πληθ. δοτικῆς τῆς γ'. κλίσεως· ὁ δὲ τονισμὸς τῶν τριτοκλίτων

ονομάτων μεγάλως διωρθώθη καὶ συνεπληρώθη καὶ μάλιστα τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς καὶ πληθ. γενικῆς, τῆς ὁποίας ὁ τονισμὸς διεσκαφνίσθη οὕτως· «Τῶν εἰς ἧς συνθέτων ἐπιθέτων τὰ μὲν ὀξύτονα περισπῶσι τὴν συνηρημένην δοικὴν καὶ πληθυντικὴν γενικὴν, τὰ δὲ παροξύτονα παροξύνουσιν αὐτήν, πλὴν τῶν εἰς ὠδης, ἅτινα περισπῶσι τούτην», καὶ ἐσημειώθη ὅτι τὰ εἰς ὠδης δὲν εἶνε σύνθετα, ἀλλὰ ἀπλᾶ πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ ὄζω παρκαγομένων.

17) Ἐβελτιώθησαν τὰ περὶ συγκεκριμένων ὀνομάτων.

18) Μετερρυθμίσθησαν καὶ ἐβελτιώθησαν σπουδαίως τὰ περὶ ἐπιθέτων· ἐσημειώθη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν τρι-καταλήκτων ἐπιθέτων σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν προσλαμβάνοντα τὴν κατάληξιν ια, καὶ παρετηρήθησαν πάντα τὰ πάθη, ἅτινα συμβαίνουσι μετὰ τὴν πρόσαςιν τῆς κατάληξεως ταύτης.

19) Ἐβελτιώθησαν καὶ συνεπληρώθησαν τὰ ἀριθμητικά, προστιθέντος τοῦ περὶ κλασμάτων καὶ κλασματικῶν ἀριθμῶν.

20) Ἐξηκριβώθησαν τὰ περὶ ρίζης καὶ χαρακτῆρος τοῦ ῥήματος καὶ πολλὰ περὶ τούτων καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων ἐσημειώθησαν, τὰ ὅποια βλέπει ὁ ἐπιθυμῶν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

21) Ἐβελτιώθη μεγάλως τὸ περὶ αὐξήσεως καὶ ἀναδιπλασιασμοῦ· διότι ἐκτὸς τοῦ δοθέντος ὁρισμοῦ τῆς αὐξήσεως ἐξηγήθη καὶ καὶ ὁ λόγος τῶν ἐξαίρέσεων καὶ ποικιλιῶν αὐτῆς, ἡγουν τοῦ ἔχω-εἶχον, ἐορτάζω-ἐώρταζον, ὠθέω-ἐώθεον, ἔοικα-ἐόκειν, ἰδ-εἶδον, τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ τοῦ ρ μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὐξῆσιν, τοῦ λαμβάνω-εἴληφα, τοῦ μὴ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου τῶν συνθέτων ῥημάτων ἀνωτέρω τῆς αὐξήσεως· οἶον, προήκω-προῆκε (παρκατ. ὁριστ.)· προῆκε (ἐνεστ. προστ.)· ἀπείργω-ἀπείργε (παρκατ. ὁριστ.), ἀπείργε (ἐνεστ. προστ.), καὶ πολλὰ ἄλλα ἐσημειώθησαν, τὰ ὅποια δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ εἶδῃ ἐν τῷ προσήκοντι τόπῳ.

22) Ἐν ταῖς χρονικαῖς κατάληξεσιν ἐσημειώθη, ὅτι τὸ πάλαϊ ἡ χρονικὴ κατάληξις τοῦ μὲν παρκακειμένου ἦτο Fa, τοῦ δὲ ὑπερ-συντελικοῦ Fein, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα εἰς μὲν τὰ ἔχοντα χειλεόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα μετεβλήθη εἰς πνεῦμα δασὺ (ά, εῖν)· διὸ καὶ ὁ ψιλὸς αὐτῶν χαρακτῆρ δασύνεται· εἰς δὲ τὰ ἄλλα

ἀπεσκληρύνθη εἰς κ (κα, κειν), καὶ ἄλλα τινὰ παρετηρήθησαν, τὰ ὅποια βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

23) Ἐβελτιώθη τὸ περὶ σχηματισμοῦ τῶν ἀφωνολήκτων, ὑγρολήκτων καὶ φωνηεντολήκτων ῥημάτων.

24) Προσέτεθη ὁ ὠρικὸς μέλλων, καὶ ἐσημειώθη ὅτι μόνον ὁ μέσος μέλλων ἀπαντᾷ ὠρικῶς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ ὠρίσθησαν τὰ ῥήματα, ἅτινα ἔχουσι τὸν τοιοῦτον ὠρικὸν μέλλοντα.

25) Εἰς τὰς προσωπικὰς καταλήξεις ἐτέθη ἡ ἀρχαία προσωπικὴ κατάληξις τοῦ γ' πληθ. προσώπου τῶν ἀρχικῶν χρόνων τῆς ἐνεργ. φωνῆς τῆς ὀριστικῆς ἐγκλίσεως ντι ἀντὶ τῆς ἀνυπάρκτου ντσι καὶ ἐσημειώθησαν τὰ πάθη, ἅτινα αὐτὴ πᾶσχει μετὰ τὴν πρόσαψιν εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ῥήματος, καὶ παρετηρήθη, ὅτι τὸ πάλαι τὰ τρία ἐνικὰ πρόσωπα τῶν ἀρχικῶν χρόνων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς ὀριστικῆς εἶχον προσωπικὰς καταλήξεις μι, σι, τι, αἵτινες μετὰ ταῦτα ἀντικατεστάθησαν ἡ μὲν τοῦ ἀ. προσώπου διὰ τῆς ω (= ἐγώ), ἡ δὲ τοῦ β'. διὰ τῆς ις (κατὰ μετὰθεσιν τοῦ ε τῆς σι), ἡ δὲ τοῦ γ'. διὰ τῆς ι (κατ' ἀποβολὴν τοῦ τ τῆς τι). Καὶ ἐν γένει τὰ περὶ ἐγκλιτικῶν φωνηέντων καὶ προσωπικῶν καταλήξεων ὅλως μετερρυθμίσθησαν καὶ τὰ ἐσφαλμένα διωρθώθησαν, ὡς λόγου χάριν, ὁ κενὸν τοῦ τονισμοῦ τοῦ ἐνικοῦ β'. προσώπου τοῦ μέσου ἀορίστου β'. τῆς προστακτικῆς ἐγκλίσεως, καὶ πολλὰ περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων κατ' ἐγκλισιν καὶ πρόσωπον ἐσημειώθησαν, καὶ οἱ μὲν σπάνιοι τύποι ἐτέθησαν ἐν παρενθέσεσιν, οἱ δὲ ἄχρηστοι ἐν ἀγκύλαις, καὶ πολλὰ ἄλλα παρετηρήθησαν, τὰ ὅποια ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

26) Τὰ περισπώμενα ῥήματα μετερρυθμίσθησαν καὶ συνετομεύθησαν βελτιωθέντα κατὰ πολλὰ.

27) Ὁμοίως μετερρυθμίσθησαν καὶ ἐβελτιώθησαν τὰ εἰς μι ῥήματα, καθότι ὠρίσθη ποῖα τῶν εἰς μι αὐξάνουσι τὴν ῥίζαν προτάσσοντα ι μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τῆς ῥίζης, καὶ πῶς ἐγένετο τὸ ἴστημι καὶ ἴημι, καὶ ἐσημειώθη, ὅτι τὸ ἴπταμμι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων, καὶ παρετηρήθη ποῖα τῶν εἰς μι ῥημάτων καὶ ποῖα πρόσωπα αὐτῶν σχηματίζονται καὶ περισπωμένως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐσημειώθησαν, τὰ ὅποια ὁ βουλό-

μενος δύνχται νά ἰδῇ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἐν δὲ τῷ σχηματισμῷ τοῦ εἶμι ἐσημειώθη, ὅτι ἡ αὕξησις τοῦ *α*. ἐνικοῦ προσ. τοῦ παρ.τ. ἦχ (ἰων. ἦια) εἶνε λείψανον τῆς παλαιτάτης αὐξήσεως, ἥτις ἦτο ἡ αὐτὴ καὶ συλλαβικὴ καὶ χρονικὴ καὶ ἐσημειοῦτο διὰ τοῦ *α*, τὸ ὅποσον μετὰ ταῦτα ἐν μὲν ἰοῖς ἀρχομένοις ἀπὸ συμφώνου ἢ τοῦ **F** ῥήμασι τρχπέν διαλεκτικῶς εἰς *ε* (ὡς ἄρσην-ἔρσην) ἐσχημάτισε τὴν συλλαβικὴν αὕξησιν, καὶ ἐσημειώθη ὅτι, ἐκπεσόντος μετὰ ταῦτα τοῦ **F** καὶ *σ*, ἐν ἄλλοις μὲν συνηρέθη μετὰ τοῦ ἀρκτηκοῦ τῶν ῥημάτων ἐ *ι* εἰς *ει*· οἶον, **Fe**χώ-**e****F**έχον-**e**-έχον-εἶχον, **F**ίδω-**ε****F**ιδον-**e**-ιδον-εἶδον, κλπ· ἐν ἄλλοις δὲ ἔμεινεν ἀσυναίρετον· οἶον, **e****F**άλων-**e**άλων· ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένοις πρωιμώτατα συμφυῆς τῷ ἀρκτηκῷ φωνήεντι τῆς ρίζης τοῦ ῥήματος γενομένη συνεχωνεύθη μετ' αὐτοῦ καὶ τὰ μὲν βραχέα φωνήεντα καὶ τὰς τρεπτάς διφθόγγους ἐξέτεινεν εἰς μακρά, τῶν δὲ μακρῶν ἐπέτεινε τὴν μακρότητα (ζήτει § 277, σημ. 6'). Καὶ ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης ἀπεδείχθη, ὅτι πάντα τὰ ῥήματα, εἴτε ἀπὸ συμφώνου ἀρχονται εἴτε ἀπὸ οἰουδήποτε φωνήεντος ἢ διφθόγγου, αὐξάνουσι, τὰ μὲν συλλαβικῶς, τὰ δὲ χρονικῶς, καὶ ἐκ τούτου ἐξηγήθη ἡ αἰτία τοῦ τονισμοῦ τοῦ προῆκε (παρ.τ. ὀριστ.), πρόηκε (ἐνεσ. προστ.), ἀπεῖργε (παρ.τ.), ἀπειργε (ἐνεσ. προστ.). Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ αὕξησις ἦα προῆλθεν ἐκ τῆς ρίζης *ει* κατὰ τροπὴν τοῦ *ει* εἰς *η*, ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη δὲν μοι φαίνεται ὀρθή. Ἐν τέλει δὲ τῶν εἰς *μι* ἐτέθη ὁ τονισμὸς τῶν ῥημάτων ὅλος ὁμοῦ ἐν τῷ αὐτῷ, ἵνα ἔχων ὁ μαθητὴς ὅλους αὐτοὺς ὡς ἐν καταλόγῳ μεταχειρίζηται τούτους ἐν τῷ δέοντι.

28) Τὸ περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων ὅλως μετεποιήθη καὶ ἐβελτιώθη, καθότι διηρέθη ἡ ἀνωμαλίς εἰς τρία, ἀνωμαλίς κατὰ μετασχηματισμὸν τῆς ρίζης, ἀνωμαλία κατ' ἑλλειψιν, ἀνωμαλίς κατὰ σημασίαν, καὶ ὠρίσθη κατὰ πόσους τρόπους μετασχηματίζεται ἡ ρίζα καὶ ἐσημειώθησαν τὰ γράμματα, τὰ ὅποια προσλαμβάνουσι ἡ ρίζα μετασχηματίζεται. Ἐν δὲ τῇ κατὰ σημασίαν ἀνωμαλίᾳ ἐσημειώθησαν πολλὰ καὶ σπουδαῖα καὶ ἀναγκαιότατα εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκμύθησιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ἐλήφθη δὲ παρὰ τοῦ Βουτυμννοῦ ἡ θεωρία, ὅτι τὸ πάλαι δύο φωναὶ ἦσαν, ἡ ἐνεργη-

τική ω και η μέση μαι, ήτις ἐξέφραζε και την παθητικήν διάθεσιν· ὁ δὲ παθητικὸς μέλλων και ἀόριστος ἐφευρέθησαν ὑστερώτερα και ὠρίσθησαν εἰς ἔκφρασιν τῆς παθ. διαθέσεως, ὁ δὲ μέσος μέλλων και ἀόριστος περιωρίσθησαν μόνον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς μέσης διαθέσεως, οἱ δὲ λοιποὶ (ἐνεστώς, παρτακτικός, παρκαείμενος, ὑπερ-συντελικός) ἔμειναν κοινοὶ και τῆς μέσης και τῆς παθ. διαθέσεως, και παρετηρήθη, ὅτι πολλάκις ὁ μὲν μέσος μέλλων λαμβάνεται και ἀντὶ τοῦ παθητικοῦ, ὁ δὲ παθ. ἀόριστος ἀντὶ τοῦ μέσου.

29) Τὸ περὶ ἐπιρρημάτων ἐβελτιώθη και συνεπληρώθη.

30) Τὸ περὶ παργωγῆς ὅλως μετερρυθμίσθη και ἐπηυξήθη και ἐβελτιώθη και μάλιστα τὸ περὶ τονισμοῦ τῶν συνθέτων. Σπορά-δην δὲ ἐτέθησαν κανόνες περὶ ὀρθογραφίας ὡς ὁ κανὼν ὁρίζων ποῖα τῶν εἰς ὧν ὀνομάτων φυλάττουσι τὸ ω τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς και εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις και ποῖα τρέπουσιν αὐτὸ εἰς ο. Καὶ ἐν γένει οὐδὲν γραμματικὸν ἀντικείμενον ἔχον ἀνάγκην διορθώσεως (κατὰ τὴν κρίσιν μου), διασαφήσεως, συντομικῆς ἢ συμπληρώσεως ἀφῆκα ἄψαυστον. Πᾶσα δὲ ἄλλη γραμματικὴ παρατήρησις ἦττον οὐσιώ-δης ἐτέθη ἐν ὑποσημειώσεσιν. Ἐν τῷ τέλει δὲ τοῦ πονήματος προσέθηκα συντομώτατα τὸ περὶ διαλέκτων, ἵνα ὁ μαθητὴς τῆς Γ'. τάξεως λαμβάνῃ γινώσκειν και περὶ τούτων, περὶ ὧν ἐν πολ-λοῖς τῆς Γραμματικῆς μέρεσι γίνεται λόγος. Τούτων δὲ ἕνεκα και ὁ ὄγκος τοῦ βιβλίου ηὔξησεν ἐπαισθητῶς· ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι τοῦτο οὐδὲν ἐμπόδιον θέλει παράγῃ τῇ προόδῳ τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ τού-ναντίον ὀνήσιμον, φρονῶ, γενήσεται· διότι ἀείποτε διὰ πίστεως ἄγω, ὅτι ἡ ἀκριβὴς διδασκαλία πάσης ἐπιστήμης εἶνε ὠφελι-μωτάτη τῷ σπουδαστῇ· τούναντίον δὲ τὴν ἑλλιπῆ και ἡμιτελῆ θεωρῶ λίαν ἐπιβλαβὴ και πύροχον τῇ ἡμιμαθείᾳ. Τρανότατον δὲ και ἐναργέστατον παράδειγμα παρέχουσιν ἡμῖν οἱ ἑτερόγλωσσοι ἑλληνισταί· διότι ἐν τῇ ἑλληνομαθησεύτῃ και φιλολογικωτάτῃ Γερμανίᾳ οἱ παῖδες διδάσκονται Γραμματικὰς ὀγκωδεστέρας και περιεχούσας πλείους γλωσσολογικὰς θεωρίας τῆς παρούσης. Δο-ξάζω λοιπόν, ὅτι λίαν ἄτοπον εἶνε οἱ μὲν παῖδες τῶν ἀλλογλώσ-σων νὰ διδάσκωνται ἑλλ. Γραμματικὰς ἀκριβεστέρας, οἱ δὲ τῶν Ἑλλήνων παῖδες ἑλλιπεστέρας και πολλάκις ἑλλιπεστούτας. Τοῖς

πᾶσι δὲ γνωστὸν εἶνε, ὅτι ὁ κατὰ τὸν περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων Νόμον ἀπολυόμενος μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ εἰσαγόμενος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν γινώσκει τὸ τυπικὸν τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου καὶ πολλοὺς τῶν κυριωτέρων κανόνων τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν. Ὁ τοιοῦτος λοιπὸν μαθητὴς εἰσερχόμενος εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ διδασκόμενος ἐπιμελῶς καὶ ἀνελλιπῶς Γραμματικὴν ὅλην τριετίαν, εὐκόλως, φρονῶ, θέλει διανύσει ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος ὅλην τὴν ἀνὰ χειρὸς Γραμματικὴν, καὶ οὕτως ἀπολυόμενος τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου θέλει γινώσκει ἀκριβῶς τὴν Γραμματικὴν τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Καί περ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐδὲν ὅμως ἐμποδίζει τὸν διδάσκαλον νὰ παραλείπῃ πολλὰς τῶν σημειώσεων καὶ εἴτι ἄλλο ἤθελε κρίνει ἄξιον παραλείψεως. διότι προτιμότερον εἶνε, φρονῶ, νὰ ἔχῃ τις ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ περισσεύοντα σῖτον ἢ ἐλλείποντα.

Ἀπέχω δὲ πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ νομίζω, ὅτι ἡ Γραμματικὴ αὕτη καὶ τοιαύτη οὔσα ἐθεράπευσε τὴν γραμματικὴν ἀνάγκην ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οὐδεμία ὑπερβολὴ μένει τοῖς ἄλλοις· ἀλλὰ τούναντίον συναισθάνομαι τὰς ἐλλείψεις μου καὶ ὁμολογῶ αὐτάς. Τοῦτο δὲ μόνον ἐν τῇ συνειδήσει μου ἔχω, ὅτι καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος τῶν διδασκάλων συνεισφέρει εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔθνους μου, ὅ,τι τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων εἶνε· τὸ δὲ στάδιον ἀφίνεται ἐλεύθερον καὶ ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖται, καὶ πολὺς ὁ μισθὸς αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ.

Βοηθήματα δὲ εἶχον ἀπάσας τὰς παρ' ἡμῖν γραμματικὰς· ὅπου δὲ εἶχον ἀπορίαν ἔγραφον πρὸς τὸν προσφιλέστατόν μοι ἰδιαιτέρον ποτε μαθητὴν μου κύριον Γεώρ. Τζερέπην πρῶτον μὲν Γυμνασιάρχην Λαμίας, νῦν δὲ Καθηγητὴν Κερκύρας, ὅστις προθύμως μοι ἔλυε πᾶσάν μου ἀπορίαν· διὸ ἐκφράζω πρὸς αὐτὸν καὶ δημοσίᾳ τὰς μεγίστας εὐχαριστίας μου· διότι οὐ μόνον μοι ἔλυσε, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τὰς ἀπορίας μου ἐν τῇ συντάξει τῆς παρούσης Γραμματικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συντάξει τοῦ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντος Καταλόγου τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων μεγάλως μοι ἐβοήθησε, πέμψας μοι αὐτοπροαιρέτως Κατάλογόν τινα αὐτοῦ χειρόγραφον, ἐξ οὗ μεγάλως ὠφελήθην. Ὡσαύτως ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου καὶ πρὸς τὸν ἀγαθὸν φίλον μου κύριον Ἐμμ. Καραγιαννόπουλον Καθη-

γητὴν Χαλκίδος· διότι καὶ οὗτος μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας μοι ἔλυσέ τινὰς ἀπορίας.

Περὶ τῶν δὲ ὀλίγων ταύτας λέξεις παρακαλῶ τὸν ἀναγνώ-
την νὰ μοι συγχωρήσῃ τὰ τυπογραφικὰ παροράματα, ἅπερ πολλὰ
παρεισέφρησαν διὰ τὰ ἐξῆς τρία κύρια αἵτια· 1) διὰ τὸ διάστημα
τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτυποῦτο ἡ Γραμματική, καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐγὼ
διατελῶ διδάσκων· 2) διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ χρόνου, ὃν ἀπαιτεῖ ἡ
ἀκριβὴς διόρθωσις τοῦ τύπου· διότι ἡ πολὺ ὥρος ἐν τῷ σχολείῳ δι-
δασκαλίας καὶ περὶ ταύτην ἀσχολίαν μου ἀφῆρουν τοῦτον· 3) διὰ
τὴν ἡν πάσχω στέρησιν ὀξυδερκέως ("Ὅς ὁμολογήσωμεν δὲ τοῦτο,
διότι κατὰ τὴν παροιμίαν «Ἀμαρτία ἐξομολογουμένη οὐκ ἔστιν
ἁμαρτία»), ἣτις ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ἀπαντᾷ δὲ
τὰ παροράματα ταῦτα ἐλπίζω, ἐὰν ἡ παροῦσα Γραμματικὴ κριθῇ
ἄξιον δευτέρως ἐκδόσεως, νὰ διορθώσω καὶ ἄλλας τινὰς ἑλλείψεις νὰ
συμπληρώσω καὶ πολλὰς συντομίας καὶ βελτιώσεις νὰ ἐπιφέρω,
τὰς ὁποίας νῦν βλέπω· «Αἱ δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι».

**Εγγραφορ ἐν Θήβαις τῇ 2 Μαΐου 1878.*

Α. Χρ.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ. 2, στ. 14 μετὰ τὸ ΧΣ πρόσθετες, ἀντὶ δὲ τοῦ ψ τὸ ΑΣ ἢ ΠΣ, στ. 51, α, ε, ο γρ. α, ε, ο, η, ω. Σελ. 7, στ. 17 ἐν τέλει πρόσθετες, πλὴν τοῦ ἰδοῦ, ἰοῦ καὶ οὔ. Σελ. 9, στ. 2 ἡγουμένη γρ. ἡ ἡγουμένη, στ. 23 □ γρ. □. Σελ. 10, στ. 24 Π γρ. Η. Σελ. 15 στ. 3, σείσθω γρ. πείσθω. Σελ. 19, στ. 33, δὲν δύνανται νὰ συναποτελέσωσι δίφθογγον γρ. δὲν συναποτελοῦσι δίφθογγον. Σελ. 24 ἡ σημ. τῆς § 106 ἀναγνωσθήτω πρὸ αὐτῆς· διότι ἀνήκει εἰς τὴν § 105. Σελ. 25 στ. 16 σπαρτιᾱτις γρ. Σπαρτιᾱτις. Σελ. 32 στ. 34 δὲ δὲ γρ. δέ. Σελ. 34, στ. 23 ἐν τέλει πρόσθετες· πλὴν τινων ὀνομάτων πόλεων· Φώκαια, Πλάταια, κλπ. Σελ. 35, στ. 6 περίβοια γρ. Περίβοια. Σελ. 41, στ. 20. η γρ. ι. Σελ. 48 στ. 13 τότεν γρ. τύπον. Σελ. 54, στ. 27 ὕ γρ. ὕ. Σελ. 55, στ. 12 αῦς γρ. νηῦς. Σελ. 58, στ. 33 πᾶν γρ. πᾶς, πᾶν. Σελ. 59. στ. 21 λάας γρ. λᾶας. Σελ. 63, στ. 6 γυναικί γρ. γυναικ. Σελ. 63. στ. 34 κληδί γρ. κληδί. Σελ. 66, στ. 13 ἐνικῶ γρ. ἐνικῶ. Σελ. 67. στ. 10 Ηρόδ. 73 γρ. Ἡροδ. 8. 73. Σελ. 68, στ. 2 βαρβάρβαρον γρ. βάρβαρον, στ. 16 ὁ, ἡ μισοπέρσιος γρ. ὁ, ἡ μισοπέρσιος-τὸ μισοπέρσιον. στ. 30· οἶον, ἐστὼς γρ. ἐστὼς. Σελ. 69 στ. 15 Τὸ τέρην γρ. Ὁ τέρην. Σελ. 71 στ. 25 εἶνε τρικατάληκτα γρ. εἶνε πάντα τρικατάληκτα. Σελ. 72 στ. 16 εὔριννος γρ. εὔριν-νος. Σελ. 74, στ. 29 τερος, γρ. ἡ τερος. στ. 30 τατος γρ. ἡ τατος. Σελ. 75, στ. 11 χουσι γρ. ἔχουσι. Σελ. 77, στ. 6 εἶνε δύο γρ. εἶνε δὲ δύο. Σελ. 80, στ. 18, τίθηνται γρ. τίθωνται. Σελ. 89. στ. 5 ὅτοις γρ. ὅτοισιν, στ. 7 Αἱ ἀρνητικαὶ γρ. Ἀρνητικαί. Σελ. 94, στ. 12 ὁ παρατατικός γρ. καὶ ὁ παρατατικός. στ. 14 οἶον, γρ.

οἶον. Σελ. 95, στ. 30 ἄλλοτε γρ. ἄλλοτε δέ, Σελ. 99, στ. 11 προσθέσεων, γρ. προθέσεων. Σελ. 101, στ. 7 αὐτοῦ γρ. αὐτοῦ, στ. 28 πεπτ-πεπετ. γρ. πεπετ-πεπτ. Σελ. 106, στ. 35 ὑγρολήτων γρ. ὑγρολήκτων. Σελ. 107, στ. 4 μεταγενέστοι γρ. μεταγενέστεροι, στ. 8 ξηραίνει, γρ. ξηραίνω. στ. 20 Συντούτοις γρ. Σύν τούτοις. στ. 24 βραχύ, γρ. βραχύν. στ. 29, ἄζω γρ. αζ. Σελ. 109, στ. 25 Ἀττικοί γρ. Ἀττικοί. Σελ. 112 στ. 28 ον-τι γρ. ο-ντι. Σελ. 114, στ. 31 τῶν ἀρχικῶν, γρ. τῶν ἀρχικῶν χρόνων. Σελ. 115 στ. 37 ὦ, γρ. ὦ. Σελ. 117 στ. 22 ἀόριστος, γρ. ἀόριστος ἄ. Σελ. 137, στ. 12 τιμῆσαι, γρ. τιμῆσαι. Σελ. 135 στ. 33 καὶ οἱ γρ. καὶ τινες. Σελ. 144, στ. 29. τῶν παραγομένων γρ. τῶν παραγομένων χρόνων. Σελ. 160 στ. 14 ἦεσθαι γρ. ἦεσθα. Σελ. 162 στ. 32 καθάιμην γρ. καθοίμην. Σελ. 163 στ. 32 Παρ' γρ. παρ'. Σελ. 164, στ. 23 ἴσον γρ. ἴστον. Σελ. 165, στ. 17 ὀρθότερον γρ. ἀλλ' ὀρθότερον. Σελ. 168, στ. 3 προλαμβανόμενα γρ. προσλαμβάνόμενα. Σελ. 172, στ. 33 μαρμαιρ γρ. μαρ-μαιρ, μαιμάω γρ. μαιμάω. Σελ. 173, στ. 25 τικττίκτω γρ. τικτ-τίκτω. Σελ. 180, στ. 14 ἡμφιέννου γρ. ἡμφιέννου. στ. 29 ναλώω γρ. ἀναλώω. Σελ. 184, στ. 19 δάμναμναι γρ. δάμναμαι. Σελ. 189, στ. 9 Ἐρχομαι γρ. ἔρχομαι. Σελ. 213, στ. 13 ἀντικρὺς γρ. ἀντικρυς. Σελ. 216 στ. 28 ἀντικρὺς γρ. ἀντικρυς. Σελ. 224, στ. 24 ἴσταμαι γρ. ἔσταμαι. Σελ. 20, στ. 8 παράγονταν γρ. παράγονται, στ. 11 καταλήγουσι γρ. καταλήγουσιν. Σελ. 221, στ. 33 ῥιπτάτω γρ. ῥιπτάζω. Σελ. 223 στ. 2 δέω γρ. ἔδω. Σελ. 224, στ. 25 καὶ 28 ἴσταμαι γρ. ἔσταμαι. Σελ. 225, στ. 13 ἐργαζόμενον γρ. ἐργαζόμενον ἢ ἐπαγγελλόμενον. στ. 24 καίτινα ἄλλα γρ. καὶ τινων ἄλλων, στ. 32 παρξύτονα γρ. παροξύτονα. Σελ. 228, στ. 14 θεμός-γρ. θερμός, στ. 34 κία γρ. καί. Σελ. 229, στ. 31 γυναικῶν γρ. γυναικῶν. Σελ. 231, στ. 7 ἱππότης-ἱπποτάδης γρ. Ἱππότης-Ἱπποτάδης. Σελ. 232, στ. 8 Ἀρισιώνη γρ. Ἀκρισιώνη. Σελ. 233, στ. 7 εἰς τὸ Ἠπειρος γρ. καὶ εἰς τὸ Ἠπειρος. Σελ. 234, στ. 30 ἀνεψιδοῦς γρ. ἀνεψιαδοῦς. Σελ. 235, στ. 12 τὸν ἐπιτηδεύοντα γρ. τὸν ἐργαζόμενον ἢ ἐπιτηδεύοντα. Σελ. 236, στ. 17 ἐξάλ. τὴν τελείαν. Σελ. 238, στ. 3 γίνεται γρ. γί-

ταί τι. Σελ. 243, στ. 2 ἐθλίψει γρ. ἐθλίψει, στ. 5 μεσαιπώλιος
γρ. μεσαιπόλιος, στ. 22 πυροφόρος γρ. πυροφόρος, πυροβόλος, ἀλλὰ
καὶ πυροφόρος. Σελ. 244, στ. 29 πεντεκέφαλος γρ. πεντακέφα-
λος. Σελ. 247, στ. 37 ἄσμα γρ. ἄσμα. Σελ. 249, στ. 6 εἰς ὦν
γρ. ὦν. Σελ. 149 στ. 9 ἐνεσπ. κεῖμαι, ὑπερσ. ἐκείμην γρ. παρακ.
ἔστηκα, ὑπερσ. ἐστήκειν. Σελ. 225, στ. 12 τὸν ἐργαζόμενον γρ.
τὸν ἐργαζόμενον ἢ ἐπαγγελλόμενον τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλούμενον.

**Εἰ δέ τι ἄλλο παρόραμα ὑπάρχει ἀφίσταται εἰς τὴν ἐπιείκειαν
τοῦ ἀναγνώστου.**

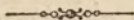
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Γραμματική λέγεται ἡ τέχνη τοῦ ὀρθῶς λαλεῖν καὶ γράφειν γλῶσσάν τινα.

§ 2. Ἡ Γραμματικὴ διαιρεῖται κυρίως εἰς τρία μέρη, 1) εἰς τὸ τυπικόν, ὅπερ διδάσκει τοὺς τύπους καθ' οὓς κλίνονται ἢ σχηματίζονται τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου, 2) εἰς τὸ ἔτυμολογικόν, ὅπερ διδάσκει πόθεν καὶ πῶς παράγονται αἱ λέξεις, 3) εἰς τὸ συντακτικόν, ὅπερ διδάσκει τὴν σύνταξιν, ἥτοι τὸ πῶς τιθέμεναι αἱ λέξεις ἀπαρτιζουσι τέλειον λόγον.

ΣΗΜ. Ἐνταῦθα πραγματευόμεθα περὶ τῶν δύο πρώτων· τὸ δὲ συντακτικόν ἐξετυπώσαμεθα πρὸ τριῶν ἐτῶν καὶ εἶνε ἤδη ἐν κοινῇ χρήσει.



ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

Περὶ γραμμάτων.

§ 3. Τὰ σημεῖα τὰ σημαίνοντα τὰς ἀμερεῖς καὶ ἀδικιρέτους φωνὰς τοῦ ἀνθρώπου λέγονται γράμματα ἢ στοιχεῖα.⁽¹⁾

§ 4. Τὰ γράμματα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης εἶνε 24, α, β, γ, δ, κλπ.⁽²⁾

§ 5. Τούτων τὰ μὲν ἑπτὰ (α, ε, η, ι, ο, υ, ω) λέγονται φωνήεντα· διότι καθ' ἑαυτὰ ἀποτελοῦσι τελείαν φωνήν· τὰ δὲ δεκάεπτὰ (β, γ, δ, κλπ.) λέγονται σύμφωνα, διότι, ἔν' ἀποτελέσωσι τελείαν φωνήν, συνεκφωνοῦνται μετὰ τῶν φωνηέντων.

(1) Γράμματα μὲν, διότι γράφονται· στοιχεῖα δὲ, διότι εἶνε τὰ ἀπλούστατα μέρη τῶν λέξεων.

(2) Τὰ ὀνόματα καὶ τὰ σημεῖα τῶν γραμμάτων δὲν εἶνε ἐλληνικά, ἀλλὰ ξένα· διότι ὡς λέγεται, ὁ Κάδμος ἔφερεν αὐτὰ ἐκ τῆς Φοινίκης (ὅρα § 5 σημ.).

ΣΗΜ. Κατ' ἀρχὰς οἱ Ἕλληνες εἶχον μόνον 16 γράμματα τὰ ἐξῆς, α, β, γ, δ, ε, ι, κ, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ, τὰ ὁποῖα, ὡς λέγεται, ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Φοινίκης ὁ Κάδμος, διὸ καὶ Καδμήϊα ἢ Φοινίκια ἢ Φοινικὰ γράμματα καλοῦνται. Τὰ δὲ δασέα, θ, φ, χ καὶ τὰ διπλᾶ ζ, ξ, ψ καὶ τὰ μακρὰ η, ω ἐφευρέθησαν κατὰ τὸν ς' καὶ ε' αἰῶνα π. Χ. ὑπὸ τοῦ Κεῖου Σιμωνίδου καὶ τοῦ Σικελιώτου Ἐπιχάρμου.⁽¹⁾ Ἐδέχθησαν δὲ τὰ 24 γράμματα πρῶτοι οἱ Ἰῶνες (καὶ τούτων πρῶτοι οἱ Σάμιοι), ἐκ τῶν ὁποίων παραλαβόντες αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι μετεχειρίσθησαν πρῶτον εἰς πολιτικὰ ψηφίσματα μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον (403 π. Χ.) ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδου. Διὰ τοῦτο τὰ μὲν 24 ὀνομάζονται ἰωνικὰ γράμματα, τὰ δὲ 16 ἀττικὰ· ἔγραφον δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ θ ΤΗ, ἀντὶ δὲ τοῦ φ ΠΗ, ἀντὶ δὲ τοῦ χ ΚΗ, (τοῦ Η τὸ δασὺ πνεῦμα σημαίνοντος), ἀντὶ δὲ τοῦ ζ ΣΔ, ἀντὶ δὲ τοῦ ξ ΚΣ ἢ ΧΣ, ἀντὶ δὲ τοῦ η τὸ ε ἢ εἰ ἢ εε, ἀντὶ δὲ τοῦ ω τὸ ο.

Περὶ φωνηέντων.

§ 6. Τῶν ἐπτὰ φωνηέντων τὸ μὲν η καὶ ω λέγονται μακρὰ, διότι ἐν τῇ προφορᾷ αὐτῶν ἀπητεῖτο μακρὸς χρόνος.⁽²⁾ τὸ δὲ ε καὶ ο βραχέα, διότι ἐν τῇ προφορᾷ ἀπητεῖτο βραχὺς χρόνος, τὸ δὲ α, ι, υ δίχρονα, διότι ἄλλοτε μὲν προσέφεροντο ὡς μακρὰ, ἄλλοτε δὲ ὡς βραχέα.

ΣΗΜ. Ὅσακις θέλομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι δίχρονόν τι εἶνε μακρὸν ἢ βραχὺ, γράφομεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν μακρὸν χρόνον (—) ἢ τὸν βραχὺν (˘)· οἷον τιμίος.

Περὶ διφθόγων.

§ 7. Δύο φωνήεντα μονοφώνως προφερόμενα λέγονται διφθογγοί· εἶνε δὲ διφθογγοὶ δώδεκα, ἐξ κύριαι· αι, αυ, ει, ευ, οι, ου, καὶ ἐξ καταχρηστικαί· α, η, φ, υι, ηυ, ου.

ΣΗΜ. Ἡ μὲν ηυ γίνεταί ἀπὸ τῆς αυ καὶ ευ τροπῇ τοῦ α καὶ ε εἰς η· ἡ δὲ ου ἀπὸ τῆς αυ τροπῇ τοῦ α εἰς ω ἰωνικῶς· οἷον, θωῦμα ἀντὶ θαῦμα.

§ 8. Τὸ μὲν πρῶτον φωνῆεν τῶν διφθόγων λέγεται προτακτικὸν καὶ εἶνε τὸ α, ε, ο· τὸ δὲ δεύτερον ὑποτακτικὸν καὶ εἶνε τὸ ι καὶ υ· ἡ δὲ υι σύγκειται ἐκ τῶν δύο ὑποτακτικῶν καὶ εὐρίσκειται μόνον πρὸ φωνήεντος· οἷον, υῖος, μῦα.

(1) Κατ' ἄλλους τὸ μὲν θ, ξ, φ, χ ἐφεῦρεν ὁ Παλαμήδης κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. τὸ δὲ η, ω, ζ, ψ ὁ Σιμωνίδης.

(2) Ταῦτά λέγονται καὶ διπλᾶ, διότι γίνονται ἐκ δύο βραχέων ἤχουν τὸ μὲν η ἐκ εε, τὸ δὲ ω ἐκ οο.

§ 9. Τὸ ι, ὅταν μὲν εἴνε ὑπὸ τὸ α, η, ω λέγεται ὑπογεγραμμένον, ὅταν δὲ εἴνε μετὰ τὸ υ λέγεται προσγεγραμμένον. — Τὸ ὑπογεγραμμένον ι ἐν τοῖς κεφαλαίοις προσγράφεται· οἶον, ΤΩΙ ΥΙΩΙ.

ΣΗΜ. Τὸ υ τῆς αυ καὶ ευ προφωνηέντων μὲν καὶ ἀμεταδόλων καὶ μέσων καὶ τοῦ ζ προφέρεται ὡς ῥ· οἶον, αὔρος, εὐήλιος, αὐλός, εὐμενής, εὐνομος, εὐγενής, εὐζωνος. Πρὸ δὲ τῶν ἄλλων συμφώνων ἢ ἐν τέλει λέξεων προφέρεται ὡς φ· οἶον, αὐτός, αὐξάνω, εὐσχήμων, αὖ, εὔ.

§ 10. Ἀπχσχι αἱ δίφθογγοι εἴνε μακρά, πλὴν τῆς αι καὶ οι, ὅταν εἴνε ἐν τέλει λέξεως ἄνευ ληκτικοῦ συμφώνου· οἶον, μοῦσχι, βῶλοι. Ὅταν ὁμως εἴνε κατὰληκτικαὶ τῆς εὐκτικῆς ἐγκλίσεως τῶν ῥημάτων καὶ τῶν εἰς οι ληγόντων ἐπιρρημάτων εἴνε μακρά· οἶον, λείποι, λείψχι· οἴκοι, φαληροῖ, ποῖ, οἷ, εὐοῖ,⁽¹⁾ κλπ. Ἐτι δὲ τῶν μορίων, βῆχι, παπαί, αἷ, χαμαί, καὶ τῶν ἐνικῶν δοτικῶν τῶν προσωπ. ἀντωνυμιῶν (ἐ)μοί, σοί, οἷ.

Περὶ συμφώνων.

§ 11. Τῶν δεκαεπτὰ συμφώνων τὰ μὲν ἐννέα· κ, π, τ, γ, ς, δ, χ, φ, θ λέγονται ἄφωνα, διότι καθ' ἑαυτὰ οὐδεμίαν σχεδὸν φωνὴν ἔχουσι· τὰ δὲ ὀκτὼ ζ, ξ, ψ, λ, μ, ν, ρ λέγονται ἡμίφωνα, διότι ἔχουσιν ἡμιτελῆ φωνήν.

§ 12. Τὰ ἄφωνα διακροῦνται κατὰ μὲν τὸ πνεῦμα μεθ' οὗ συνοδεύονται προφερόμενα εἰς ψιλὰ, μέσσα καὶ δασέα· κατὰ δὲ τὰ φωνητήρια ὄργανα, δι' ὧν προφέρονται, εἰς οὐρανισκόφωνα, χειλεόφωνα καὶ ὀδοντόφωνα· οἶον,

	ψιλὰ	μέσσα	δασέα
οὐρανισκόφωνα	κ	γ	χ.
χειλεόφωνα	π	Ϸ	φ.
ὀδοντόφωνα	τ	δ	θ.

Ταῦτα καθέτως μὲν συγγενεύουσι κατὰ τὸν πνευματισμὸν καὶ λέγονται σύστοιχα· ὀριζοντίως δὲ κατὰ τὰ φωνητήρια ὄργανα καὶ λέγονται ἀντίστοιχα, εἰς δὲ τὰς λέξεις πολλάκις ἀντικαθίστανται· οἶον, ἐπτά, ἔβδομος, ἐφθήμερος· ὀκτὼ, ὄγδοος, νυχθήμερον.

ΣΗΜ. Τὸ γ πρὸ τῶν οὐρανισκophώνων προφέρεται διὰ τῆς ῥινὸς ὡς ν· οἶον, λόγχη, σφίγξ· διὸ καὶ ἔρινον λέγεται.

(¹) Τὸ οι τῶν τιοῦτων ἐπιρρημάτων εἴνε παλαιὰ δοτική.

§ 13. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τρία διπλᾶ· ζ, ξ, ψ, εἰς τέσσαρα ἀμετάβολα· λ, μ, ν, ρ, καὶ εἰς τὸ συριστικὸν σ.

§ 14. Τὰ διπλᾶ λέγονται οὕτω· διότι γίνονται ἐκ δύο συμφώνων, ἡγουν τὸ μὲν ξ ἐξ ἐνὸς οὐρανισκοφώνου ἡγουμένου καὶ τοῦ σ ἐπιφερομένου (κσ, γσ, χσ), τὸ δὲ ψ ἐξ ἐνὸς χειλεοφώνου ἡγουμένου καὶ τοῦ σ ἐπιφερομένου (πσ, θσ, φσ.), τὸ δὲ ζ ἐκ τοῦ δ ἐπιφερομένου καὶ τοῦ σ ἡγουμένου (σδ, κυρίως δj § 76.)· διὸ τὸ μὲν ξ ἀνάγεται εἰς τὰ οὐρανισκόφωνα, τὸ δὲ ψ εἰς τὰ χειλεόφωνα, τὸ δὲ ζ εἰς τὰ ὀδοντόφωνα.

§ 15. Τὰ ἀμετάβολα λέγονται οὕτω, διότι ἐν τῇ κλίσει τῶν λέξεων δὲν μεταβάλλονται· οἶον, Ἑλλην, Ἑλληνος, Ἑλληνι· ῥήτωρ, ῥήτορος, ῥήτορι, κλπ. Ταῦτα δὲ λέγονται καὶ ὑγρά· διότι εὐκόλως συμπλέκονται καὶ συμπροφέρονται μετὰ τῶν ἄλλων γραμμῶν· οἶον, ἄντρον, κάμπτρα, στρατός.

§ 16. Τὸ σ λέγεται συριστικόν· διότι ἡ προφορά αὐτοῦ συνοδεύεται μετὰ συριγμοῦ τινος· οἶον, σῶμα. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἢ ἐν τῷ μέσῳ λέξεως γράφεται οὕτω σ καὶ λέγεται ἀρκτικόν· ἐν τέλει δὲ οὕτω ς καὶ λέγεται τελικόν· οἶον, σύστασις. Πρὸ δὲ τῶν μέσων καὶ ἀμεταβόλων προφέρεται ὡς ζ· οἶον, πρέσβυς, προσμένω.

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν συμφώνων μόνον τὰ ν, ρ, σ (ξ, ψ) εὐρίσκονται ἐν τέλει λέξεως· διὸ καὶ ληκτικὰ λέγονται. Ληκτικὸν δὲ εἶνε καὶ τὸ κ εἰς τὴν ἐκ πρὸ συμφώνου, καὶ εἰς τὸ οὐ πρὸ φιλουμένου φωνήεντος, καὶ τὸ χ εἰς αὐτὸ τοῦτο πρὸ φωνήεντος ὀκσυνομένου· οἶον, ἐκ λόγου, οὐκ ἔχω, οὐχ ὀρῶ. Ἀλλ' αἱ λέξεις αὗται ἐν τῇ ἀναγνώσει προφέρονται ὡς ἠνωμένα μετὰ τῶν ἐπιφερομένων· διὸ οὐδὲ τόνον ἐπιδέχονται (§ 24).

Περὶ συλλαβῆς.

§ 17. Συλλαβὴ λέγεται ἡ σύλληψις ἐνὸς ἢ περισσοτέρων συμφώνων μεθ' ἐνὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου μονοφώνως προφερομένων· οἶον, βα, στα, στρου. Ἀλλὰ καὶ ἐν μόνον φωνῇεν ἢ μίᾳ διφθογγῳ ἀποτελεῖ συλλαβὴν· οἶον, α, ε, ο, αυ, ου.

§ 18. Ἡ συλλαβὴ λέγεται κυρία μὲν, ὅταν ἔχη σύμφωνον, καταχρηστικὴ δὲ, ὅταν δὲν ἔχη· οἶον, βᾶ, αβ, α, ου.

§ 19. Ἡ συλλαβὴ, ἐὰν ἐν τῇ ἀρχῇ δὲν ἔχη σύμφωνον, λέγεται κχιρχά· οἶον, ἄ-γι-ος, ἄ-γί-α.

§ 20. Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως λέγεται λήγουσα, ἡ δὲ προτελευταία προκλήγουσα, ἡ δὲ προπροτελευταία προπροκλήγουσα· οἷον, ἄν-θρω-πος.

§ 21. Ἡ συλλαβὴ λέγεται

α'.) Φύσει μακρά, ἐὰν ἔχῃ φωνῆεν (ἢ δίφθογγον ἢ δίχρονον) μακρόν· οἷον, ὦρᾱ· δῆμοις.

β'.) Βραχεῖα, ἐὰν ἔχῃ φωνῆεν (ἢ δίφθογγον ἢ δίχρονον) βραχύ· οἷον, γένος, λόγιόι.

γ'.) Θέσει μακρά, ἐὰν ἔχῃ βραχύ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων ἢ πρὸ ἐνὸς διπλοῦ· οἷον, ἔσπεψεν.

ΣΗΜ. Ἐὰν ἐκ τῶν δύο συμφώνων τὸ πρῶτον εἴνε ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἀμετάβολον, ἡ συλλαβὴ λέγεται κοινή· διότι ἐν τῇ μετρικῇ ἄλλοτε μὲν λαμβάνεται ὡς μακρά, ἄλλοτε δὲ ὡς βραχεῖα· οἷον, ἀκμή, βίβλος.

Περὶ συλλαβισμού.

§ 22. Συλλαβισμός λέγεται ἡ δικίρεσις λέξεώς τινος εἰς τὰς ἐαυτῆς συλλαβάς· πρὸς ὁρθὸν δὲ συλλαβισμόν χρησιμεύουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες.

α'.) Σύμφωνον ἢ σύμφωνα μετὰξὺ δύο φωνηέντων ἐν μέσῳ λέξεως εὐρισκόμενα συλλαβίζονται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνηέντος· οἷον, ἄ-γιος· πέ-τρα· φά-τνη· δά-φνη· ἐ-χθρός· ἐ-σθλός· χωρίζον-ται δὲ ἐν τῷ συλλαβισμῷ 1) τὰ σύμφωνα· οἷον, ἄλ-λος· ἱπ-πος· πράτ-τω· Βάχ-χος (ὡς ἐκ τοῦ Βάχχ-χος)· Ἄτ-θις (ὡς ἐκ τοῦ Ἄθ-θις § 44.) 2) τὰ ἀμετάβολα καὶ τὸ ἔνρινον γ, ὅταν εἴνε πρὸ συμφώνων· οἷον, ἀλ-μυρός· ἄρ-μα· ἀδελ-φός· ἄμ-φω· ἀνάγ-κη· πράγ-μα. Πλὴν τοῦ μιν· οἷον, τέ-μνω· κά-μνω.

β'.) Τὰ σύνθετα χωρίζονται εἰς τὰ μέρη των· οἷον, ἐξ-ῆλθον· συν-εκ-δέχομαι· ὅταν ὁμῶς γίνηται ἐκθλιψις φωνηέντος, τότε τὸ σύμφωνον τοῦ ἐκθλιφθέντος ἢ ἀποστραφέντος φωνηέντος συλλαβίζεται μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνηέντος τῆς ἐπιφερομένης λέξεως· οἷον, πα-ρέχω· κα-τ' ἐμοῦ.

Περὶ τόνων.

§ 23. Τόνοι λέγονται σημεῖά τινα, ἅτινα ἐπενόησαν οἱ γραμματικοί, ἵνα θέτωσιν ἐν ἐξ αὐτῶν ἐπ' ἐκείνης τῆς συλλαβῆς τῶν

λέξεων, ἥτις προφέρεται δυνατώτερα τῶν ἄλλων. Εἶνε δὲ οἱ τόνοι τρεῖς· ὀξεῖα (´), βαρεῖα (˘) καὶ περισπωμένη (˘˘).⁽¹⁾

ΣΗΜ. Δύο κυρίως εἶνε οἱ τόνοι· ὀξεῖα καὶ βαρεῖα· ἡ δὲ περισπωμένη γίνεταί ἐξ ὀξεῖας καὶ βαρεῖας (Λ).

§ 24. Πᾶσα λέξις δέχεται ἓνα τῶν τριῶν τούτων τόνων· δὲν ἐπιδέχονται δὲ οὐδένα τόνον τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἄρθρα, ἁ, ἡ, οἰ, αἰ, τρεῖς προθέσεις, ἓν, εἰς (ἐς), ἐκ (ἐξ), καὶ τρία μόρια, ὦς, εἰ, οὐ. Τὸ ὦς ὅμως λαμβανόμενον ἀντὶ τοῦ οὕτως, καὶ τὸ οὐ ἐν τέλει περιόδου τιθέμενον τονίζονται· οἶον, καὶ οὐδ' ὥς ὠργίζετο· πῶς γὰρ οὐ;

§ 25. Ἡ ὀξεῖα τίθεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, παρχληγούσης καὶ προπαρχληγούσης· ἡ δὲ λέξις ὀνομάζεται ὀξύτονος μὲν, ὅταν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, ἀγαθός. Παροξύτονος δὲ, ὅταν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παρχληγούσης· οἶον, θεολόγος. Προπαροξύτονος δὲ, ὅταν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαρχληγούσης· οἶον, φιλόσοφος.

§ 26. Ἡ περισπωμένη τίθεται ἐπὶ μακρᾶς ληγούσης καὶ παρχληγούσης· ἡ δὲ λέξις ὀνομάζεται περισπωμένη μὲν, ὅταν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, ἀγαπῶ· προπερισπωμένη δὲ, ὅταν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς παρχληγούσης· οἶον, ἀγαπῶμεν.

§ 27. Ἡ βαρεῖα τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὅταν ἡ ὀξύτονος λέξις δὲν χωρίζηται ἀπὸ τῆς ἐπιφερομένης διὰ στιγμῆς· ἡ δὲ λέξις ὀνομάζεται βαρύτονος· οἶον, αὐτὸς ἑαυτὸν βλάπτει ὁ ἀμελὴς μαθητής.

ΣΗΜ. α. Βαρύτονος λέγεται καὶ πᾶσα ἄλλη λέξις ἄτονον ἔχουσα τὴν ληγούσαν· διότι ἐν ἀρχῇ τῆς εὐρέσεως τῶν τόνων πᾶσαι αἱ νῦν ἄτονοι συλλαβαὶ τῶν λέξεων εἶχον βαρεῖαν, ἐπειδὴ ἐκάστη συλλαβὴ ἐκφωνουμένη ἔχει ἑντασίν τινα φωνῆς, ἀλλὰ μικροτέραν τῆς τονιζομένης, καὶ ἐσημειοῦτο διὰ τῆς βαρεῖας· οἶον, φιλόσοφος. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα διὰ τὴν ταχυγραφίαν παρελείφθησαν αἱ βαρεῖαι, ἔμεινε δὲ μόνον ἡ ὀνομασία· διὸ καὶ ῥῆμα βαρύτονον λέ-

(1) Τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς γλώσσης δὲν ὑπῆρχον· κανὼν δὲ τοῦ τονισμοῦ ἦτο ἡ προφορὰ τῶν ὀρθῶς λαλοούντων. Ἐπειδὴ δὲ ὕστερον ἐγένοντο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τὸν τονισμὸν ἀμαρτήματα, οἱ γραμματικοὶ ἤρξαντο νὰ σημειῶσιν αὐτόν. Πρῶτος δὲ εἰσήγαγε τὰ σημεῖα ταῦτα ὁ γραμματικὸς Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος τῷ 200 π. Χ.

γεται τὸ μὴ τόνιζόμενον εἰς τὴν λήγουσαν οἶον, τύπτω (§ 260). Ἡ μικροτέρα δὲ αὐτῇ ἔντασις τῆς φωνῆς καλεῖται συλλαβικός τόνος.

ΣΗΜ. 6'. Οἱ Αἰολεῖς, ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι, δὲν ἐτόνιζον τὴν λήγουσαν τῶν δισυλλάβων καὶ πολυσυλλάβων λέξεων· ἀλλ' ἀνεβίβαζον τὸν τόνον αὐτῶν ὅταν ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης οἶον, σόφος, πόταμος, βῶμος, θυμός, ἀντὶ σοφός, ποταμός, βωμός, θυμός.

§ 28. Τὸ ἐρωτηματικὸν τίς καὶ τί πάντοτε ὀξύνεται.

§ 29. Ὅξεῖν δέχεται.

α'.) Πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ οἶον, λέγω, λόγος.

β'.) Ἡ προπαραλήγουσα οἶον, ἥλιος.

γ'.) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης οἶον, ἥρως, ῥώμη, μούστις.

§ 30. Περισπωμένην δέχεται.

α'.) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης οἶον, δῆμος, ὄρεα, μούσα.

β'.) Πᾶσα λέξις λήγουσα εἰς ευ καὶ ου οἶον, εὖ, ποῦ, βασιλεῦ.

γ'.) Ἡ εἰς οἱ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς ὡς καὶ ὦ ὀνομάτων οἶον, ὦ ἡχοῦ, ὦ αἰδοῦ.

§ 31. Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ τόνιζεται ὡς βραχεῖα οἶον, λέξις, ὄζος.

§ 32. Ὅταν ἡ λήγουσα εἴνε μακρὰ, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τόνιζεται οἶον, ἀνθρώπου. Πλὴν τῶν ἀττικῶν, εὐγεως, πόλεως, πήχεων (§ 154, 173).

§ 33. Τῶν μὲν πρωτοτύπων λέξεων τόνιζεται ἡ ῥιζικὴ συλλαβὴ οἶον, φίλος· τῶν δὲ παραγῶγων, ἐὰν μὲν ἡ λέξις αὐξάνη ἐν ἀρχῇ, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἐὰν δὲ ἐμποδίσῃ ἡ λήγουσα οἶον, φίλος, ἄφιλος· λέγω, ἔλεγον. Ἐὰν δὲ αὐξάνη ἐν τέλει καταβιβάζεται πρὸς τὴν λήγουσαν, καθ' ὅσον ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς προσλαμβανομένης αὐξήσεως οἶον, φίλος, φιλικός· λέγομαι, λεγόμενος.

ΣΗΜ. Ἡ θέσις μακρὰ συλλαβὴ λογίζεται ὡς βραχεῖα μόνον κατὰ τὸν τονισμόν, οὐγὶ δὲ κατὰ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου· διὸ ὅταν ἡ λήγουσα εἴνε θέσις μακρὰ, ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν οἶον, ἡλιξ, ὁμῆλιξ· φύλαξ, νυκτοφύλαξ.

Περὶ ἐγκλίσεως τόνου.

§ 34. Μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοί τινες λέξεις συμπροφέρονται μετὰ τῶν ἡγουμένων τόσων σφιγγτᾶ, ὥστε αἱ δύο λέξεις φαίνονται ἡνωμένοι κατὰ τὸν τόνον ὡς μία· οἶον, πκτήρ μου, ἄνθρωπος τις. Τοιαῦται δὲ εἶνε αἱ ἀντωνυμίαι· μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὐ, οἷ, εἰ (μιν, νιν,) σφώιν, σφίσιν, τῖς, τί, ὁ ἐνεστῶς τοῦ εἰμι καὶ φημί, (πλὴν τοῦ εἰ καὶ φῆς) τὰ μόρια, πῶς, πού, ποί, πῆ, ποθί, ποθέν, ποτέ, τέ, τοί, γέ, νύν, πέρ, (κὲ, νῦ, ρά, θήν).

§ 35. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται ἐγκλιτικά· διότι ἐγκλίνουσιν ἢ μετακτιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν προηγουμένην λέξιν ἢ ἀποβάλλουσιν αὐτὸν κατὰ τοὺς ἐξῆς τρόπους.

α'.) Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε προπαροξύτονος ἢ προπερισπωμένη ἢ ἄτονος, τὸ ἐγκλιτικὸν ἀνακτιβάζει τὸν τόνον τοῦ ἐπὶ τῆς ληγουσῆς αὐτῆς ὡς ὅξει·ν· οἶον, ἄνθρωπος τις· σῶμά μου· εἴ τις.

ΣΗΜ. Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις λήγῃ εἰς ξ ἢ ψ, τὸ μὲν μονοσύλλαβον ἐγκλιτικὸν ἀποβάλλει τὸν τόνον τοῦ, τὸ δὲ δισύλλαβον τὸν φυλάττει· οἶον, φοῖνιξ τις· λαίλαψ ἐστίν.

β'.) Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε ὀξύτονος ἢ περισπωμένη, τὸ ἐγκλιτικὸν ἀποβάλλει τὸν τόνον τοῦ· οἶον, ἀγαθός τις, ἀγαθοῦ τινος.

ΣΗΜ. Ἡ βαρεῖα τῆς προηγουμένης λέξεως μετὰ τὴν ἐγκλισιν τρέπεται εἰς ὅξειαν· οἶον, καλός τις, πατήρ μου.

γ'.) Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε παροξύτονος, τὸ μὲν μονοσύλλαβον ἐγκλιτικὸν ἀποβάλλει τὸν τόνον τοῦ, τὸ δὲ δισύλλαβον τὸν φυλάττει· οἶον, λόγος τις, λόγου τινός.

ΣΗΜ. α'. Τὰ ἐγκλιτικά καὶ ἐκκτιβόμενα ἐγκλίνουσι τὸν τόνον τῶν· οἶον, πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας· βούλεται μ' ἐφευρεῖν.

ΣΗΜ. β'. Ἐκ τῆς ἐγκλίσεως τοῦ τόνου προῆλθε τὸ νὰ γράφονται μὲν δύο λέξεις ὡς μία, νὰ τονίζωνται δὲ ὡς δύο χωρισταί· οἶον, ὥστε, ὥσπερ, οὔτε, οὔτινος, ὦντινων.

§ 36. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι μετὰ τῶν προθέσεων καὶ ἀντιθετικῶς ἢ ἐμφαντικῶς προφερόμεναι δὲν ἐγκλίνονται· οἶον, ἀντὶ σοῦ, παρὰ σοί· ἐμὲ μὲν, ἀλλ' οὐ σέ.

ΣΗΜ. α'. Ὅταν ὁμοῦς ἡ πρόθεσις ἔγῃ τὴν ἔμφρασιν καὶ οὐχὶ ἡ ἀντωνυμία, ὁ τόνος τῶν ἀντωνυμιῶν ἐγκλίνεται· οἶον, πρὸς με, ἐπὶ σε, σὺν σοί, περὶ μου, εἰς με.

ΣΗΜ. 6'. Τὸ ἐστὶ ὅταν ἡγουμένη λέξις πάσχη ἐκθλιψιν, ἢ ἔχη πρὸ αὐτοῦ τὰ μόρια, οὐ, μὴ, εἰ, ἀλλὰ, ὡς, καί, δὲν ἐγκλίνεται, ἀλλὰ μόνον ἀναβιβάζει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς παραληγούσης (§ 388, σημ. δ'). οἶον, τοῦτ' ἐστίν, οὐκ ἐστίν, μὴ ἐστίν, εἰ ἐστὶ ἀλλ' ἐστίν, ὡς ἐστὶ, καὶ ἐστίν.

§ 37. Ὅταν πολλὰ ἐγκλιτικὰ ἀκολουθῶσιν ἀλλεπᾶλληλα, τότε συνεγκλίνονται, ὥστε τὸ ἔσχατον μένει ἄτονον· οἶον, εἴ τίς τινά φησί μοι παρεῖναι. Ὅταν ὅμως τὸ πρῶτον ἀποτελεῇ μίαν λέξιν μετὰ τοῦ προηγουμένου (§ 556.), τὸ δεύτερον ἐγκλιτικὸν ἀποβάλλει τὸν τόνον τοῦ· οἶον, εἴθε τις, εἴτε τις, ὥστε τις.

ΣΗΜ. Τὰ ἐγκλιτικά δὲν ἐγκλίνονται 1) ἐν ἀρχῇ λόγου· οἶον, Τινὲς λέγουσι. 2) Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις πάσχη ἐκθλιψιν· οἶον, πολλοὶ δ' εἰσι. 3) Ὅταν τίθωνται μεταξὺ κομμάτων· οἶον, Προσεύχεσθε, φησὶν, ἀδιαλείπτως. 4) Ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ διαστολῆς· οἶον, ἔδωκα σοὶ τοῦτο· οἶεται τίς εἶναι.

Περὶ πνευμάτων.

§ 38. Πνεῦμα λέγεται ὁ λεπτός ἢ παχύς ἤχος ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ λάρυγγος, ὅταν προσφέρωμεν τὰ ἀρκτικά φωνήεντα τῶν λέξεων· σημεῖον δὲ τοῦ μὲν λεπτοῦ εἶνε ἡ ψιλὴ (ι') τοῦ δὲ παχέος ἡ δασεῖς (ι'), καὶ τίθενται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τῶν λέξεων· οἶον, ἀγαθός, ἄγιος.

ΣΗΜ. α'. Ἡ δασεῖς προήλθεν ἐκ τῶν συμφώνων, σ, ς, τὰ ὅποια πρωιμώτατα ἢ ἑλληνικῇ γλῶσσᾳ ἀντικατέστησεν πρῶτον μὲν διὰ τοῦ σημείου □, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Η, ὅπερ ὕστερον διχοτομήσαντες οἱ γραμματικοὶ ἀπέτελεσαν τὰ δύο σημεῖα, τὴν δασεῖαν (Ϻ) καὶ τὴν ψιλὴν (Ϻ'), τὰ ὅποια διὰ τὴν ταχυγραφίαν μετεμορφώθησαν εἰς τὰ νῦν σημεῖα (ι'). Σημειώτεον δ' ὅτι ἀρχαιότατα ἐσημειοῦτο μόνον ἡ δασεῖς, ἡ δὲ ψιλὴ εἰσήχθη ὑπὸ τῶν γραμματικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας.⁽¹⁾

ΣΗΜ. β'. Οἱ Αἰολεῖς δὲν προέφερον οὔτε ἔγραφον τὴν δασεῖαν· διὸ καὶ φιλωταὶ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν καλοῦνται· ἡμεῖς δὲ γράφομεν μὲν καὶ τὰ δύο πνεύματα, οὐδὲν ὅμως προφέρομεν.

§ 39. Οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα τίθενται ἐπὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων· οἶον, αὐτοῦ. Ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ φωνήεν καὶ τονίζεται καὶ πνευματίζεται, ἡ μὲν ὀξεῖς τίθεται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ἐπὶ τοῦ πνεύματος· οἶον, ἄσωτος, ἄγιος, ἄσμη, οὗτος.

(1) Τὸ σημεῖον τῆς δασείας Η διέσωσεν ἡ Λατινικὴ καὶ πᾶσαι αἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμεναι εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι· διὸ οὐδεμία ἄλλη γλῶσσα ἔχει τὰ τῆς Ἑλληνικῆς πνεύματα.

§ 40. Πᾶσα λέξις ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένη φιλοῦται· δασύνονται δὲ αὗται.

α'.) Τὸ υ ἐν ἀρχῇ λέξεως· οἶον, ὕπνος.

β'.) Τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἄρθρα καὶ ἀναφορικά, ὡς γενόμενα κατ' ἀφίρσεις φιλοῦ συμφώνου· οἶον, ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, ὅς, ὧς, ὅσος, οἶος, ἡλίκος, ὅπου, ὅποι, ἡνίκα, κλπ.

γ'.) Αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι, ἕτερος, ἐκάτερος, ἕκαστος.

δ'.) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, οὗτος καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐπίρρημα οὕτως.

ε'.) Τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἀριθμητικὰ καὶ τὰ ἐκ τούτων παρχγόμενα, πλὴν τοῦ ὀκτώ, ἐννέα καὶ εἴκοσι καὶ τῶν ἐκ τούτων παρχγόμενων· οἶον, ὀκτακόσις, ὄγδοος, ἐνενήκοντα, κλπ.

ΣΗΜ. Ἐτι δασύνονται τὰ ἐξῆς, ἀρχόμενα

1) Ἀπὸ Α' οἶον, ἄθρα, ἄθρος, ἄγιος, ἄγνος, ἄδης, ἄδρος, ἄζομαι, αἶμα, αἶρω, Αἶμος, αἰμύλος, ἄλας, ἄλης, ἄλς, Ἀλικαρνασσός, ἀλίσκω, ἄλλομαι, ἄλυσις, ἄμαρτάνω, ἄμιλλα, ἄμα, ἄμαξ, ἄμις, ἀνδάνω, ἀπαλός, ἄπαξ, ἀπλοῦς, ἄπτω, ἄρμα, ἀρμόζω, ἀρπάζω, ἄρκυς, ἀρῆ (ἀφῆ), ἀψίκορος, ἀψίς.

2) Ἀπὸ Ε' οἶον, (ἐθραός), ἔδνα, ἔδος, ἔδρα, ἔζομαι, ἔδοῦμαι, ἔψομαι, εἰλύω, εἶμα, εἰμαρμένη, εἰργνυμι, Ἐκάβη, ἐκάτη, ἐκάς, ἐκὼν, Ἐλένη, Ἐλενος, Ἐλλη, Ἐλλην, Ἐλικόν, ἐλιξ, ἐλκύω, ἔλκω, ἔλμινς, ἔλος, ἔνεκα, ἐξῆς, ἔνος, (ἔνος), ἐορτή, ἐπομαι, ἔρκος, ἐρμηνεύω, Ἐρμῆς, ἐρπω, ἔρση (ἔρση), ἐστιῶ, ἐταῖρος, ἐτοιμος, εὐδῶ, εὐρίσκω, ἐφθός, ἔψω, ἔωλος, ἔως.

3). Ἀπὸ Η' οἶον, ἦθη, ἦθος, ἡγοῦμαι, ἡδομαι, ἡκιστα, ἦκω, ἡλικία, ἦλος, ἦλιος, ἡμέρα, ἡμισυς, ἡμιων, ἡνία, ἡπαρ, Ἡρα, ἦρωις, Ἡρακλῆς, Ἡρόδοτος, Ἡρώδης, Ἡρωδιανός, Ἡσίοδος, ἡσυχος, ἦττων, ἦττα, Ἡφαιστος.

4) Ἀπὸ Ι' οἶον, ἰδρύω, ἰέραξ, ἰερδς, ἱήμι, ἱκανός, ἱκέτης, ἱκνούμαι, ἱλαρός, ἱλεως, ἱμάς, ἱμερος, ἱνχ, ἱππος, ἱπταμαι, ἱσθημι, ἱστορῶ.

5) Ἀπὸ Ο' οἶον, ὀδός, ὀλκας, ὀμαλός, ὀμηρος, ὀμιλος, ὀλος, ὀμοιος, ὀμοῦ, ὀμως, ὀπλή, ὄπλον, ὄρκος, ὄρμαθος, ὀρῶ, ὄσιος.

6) Ἀπὸ Ω' οἶον, ὦρα, ὠρακιῶ.

§ 41. Τὸ ρ ἐν ἀρχῇ λέξεως δασύνεται· ἐν δὲ τῷ μέσῳ, εἰ ἐν εὐρεθῶσι δύο ρ, τὸ μὲν πρῶτον φιλοῦται τὸ δὲ δεύτερον δασύνεται· οἶον, ῥάπτω, ῥῥάπτων.

Σημ. Κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν τὸ ἀρτικόν ρ φιλοῦται, ἐὰν ἡ ἐπιφερομένη συλλαβὴ ἀρχῇται ἀπὸ ρ· οἶον, ῥάριος. Τὰ δὲ ἐν τῷ μέσῳ λέξεως εὐρισκόμενα δύο ρ οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ δὲν ἐπνευματίζον ὡς καὶ οἱ νῦν· οἶον, ἐπίρρημα.

§ 42. Τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτοτύπου φυλάττουσι καὶ τὰ παρ-
γωγα· οἶον, οἶκος, οἰκία, οἰκῶ, οἴκημα· ὄρω, ὄραμα, κλπ. Ἀλλ'
εἰρμός (ἀπὸ τοῦ εἶρω), ὅπις (ἀπὸ τοῦ ἔπομι), ἕστωρ (ἀπὸ τῆς ῥίζ. ἰδ).

ΣΗΜ. Ἐκτὸς τῶν 24 γραμμάτων οἱ παλαιῖται· Ἕλληνες εἶχον καὶ τὸ
στοιχείον **Ϝ**· ὅπερ ὡς μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματός του ὀνομάζεται δίγαμμα, ὡς
δὲ ἀπὸ τῶν Αἰολέων, οἵτινες ἐξηκολούθουν νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὸ, ἐν ᾧ
οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπαύσαντο τῆς χρήσεως αὐτοῦ, λέγεται αἰολικὸν δίγαμμα.
Προεφέρετο δὲ ὡς **Ϝ**· διὸ καὶ βχῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλεῖται· οἶον, **Ϝ**αρ
(λατ. ver)=ἔαρ· ὄ**Ϝ**ις (λατ. ovis)=ὄϊς· **Ϝ**οῖνος (λατ. vinum)=οἶνος. Κατ'
ὄλίγον δὲ ἐξέλιπεν ὅλως ἡ χρῆσις αὐτοῦ, καὶ ἐν πολλαῖς λέξεσι μετεβλήθη εἰς
πνεῦμα· ὁασὺ ἢ ψιλὸν ἢ φωνῆεν (ι, υ, ε), ἢ εἰς σύμφωνον (β, γ, μ, φ)· οἶον,
Ϝεσπέρα=ἐσπέρα, **Ϝ**έαρ=ἔαρ, **Ϝ**ρόδον=βρόδον=ῥόδον, **Ϝ**ια=ῖα=μία,
Ϝημὶ=ἡμὶ=φημὶ, **δαϜ**ω=δαίω, **κῶ**ρος=κοῦρος· **καϜ**ω=κάω=καίω,—
καῦσω· **κλαί**ω—**κλαῦ**σω· **Ϝ**ιδῶ (λατιν. vid-eo)—εἰδῶ· **λϜ**.π—**λει**π—**λεί**πω.⁽¹⁾

Περὶ ἄλλων γραπτῶν σημείων τοῦ λόγου.

§ 43. Ἐκτὸς τῶν 24 γραμμάτων, τῶν χρονικῶν σημείων, τῶν
τόνων καὶ τῶν πνευμάτων οἱ γραμματικοὶ ἐπενόησαν καὶ ἄλλα
σημεῖα χρήσιμα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ· τοιαῦτα δὲ εἶνε.

1) Ἡ τελεία στιγμὴ (.), δι' ἧς χωρίζομεν τὰς περιόδους τοῦ
λόγου.

2) Ἡ ἄνω στιγμὴ ἢ τὸ κῶλον ('), δι' ἧς χωρίζομεν τὰ κῶλα
τῆς περιόδου.

3) Ἡ ὑποστιγμὴ ἢ τὸ κόμμα (,), δι' ἧς χωρίζομεν τὰς προτά-
σεις τῶν κῶλων.

4) Τὸ ἐρωτηματικὸν (;), ὅπερ γράφρομεν ἐν τέλει τῶν ἐρωτημα-
τικῶν λόγων· οἶον, τί βούλει;

ΣΗΜ. Τῶν νεωτέρων τινὲς μεταχειρίζονται καὶ τὸ σημεῖον (:), ὅπερ γρά-
φουσιν ἐν ἀρχῇ τοῦ μακροῦ ἐρωτηματικοῦ λόγου.

5) Τὸ ἐπιφωνηματικὸν (!), ὅπερ γράφρομεν ἐν τέλει τῶν ἐπιφω-
νηματικῶν ἢ θρυμμαστικῶν φράσεων· οἶον, ὦ τοῦ θύμματος!

6) Ἡ πᾶρένθεσις (), δι' ἧς περικλείομεν λέξεις ἢ φράσεις ἐξηγη-
τικὴν προηγουμένου τινός.

(1) Οὕτω λέγει καὶ ἡ καθωμιλημένη νόμος, νοικοκύρης, γαῖμα, ἀγέρας τε-
λεύω, κλαίγω ἀντὶ ὧμος, οἰκοκύρης, αἶμα, ἀέρας τελίω, κλαίω.

7) Ἡ ἀπόστροφος ('), τὴν ὁποῖαν γράφομεν ἀντὶ τῶν ἐκθλιφθέντων φωνηέντων· οἶον, ἀλλὰ ἐγὼ — ἀλλ' ἐγώ.

8) Ἡ κορωνίς ('), τὴν ὁποῖαν γράφομεν ἐπὶ τοῦ ἐκ τῆς κράσεως προκύπτοντος φωνήεντος· οἶον, καὶ ἐκεῖνος — καὶ κεῖνος.

9) Ἡ πυχλα (—), τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν διακόπτωμεν τὸν λόγον ἢ ἀλλᾶζωμεν τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα ἢ τὰς ἐννοίας.

10) Τὸ διαίρετικὸν (—), δι' οὗ χωρίζομεν τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων· οἶον, ἄν-θρῶ-πος.

11) Τὸ διαλυτικὸν (.), ὅπερ γράφομεν ἐπὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων (ι, υ), ὅταν ταῦτα τίθωνται μετὰ τῶν προτακτικῶν (α, ε, ο) καὶ προφέρωνται χωριστά· οἶον, αὖλος, αἰ-διος· ὅθεν ὅπου δὲν δύναται ν' ἀποτελεσθῇ δίφθογγος, δὲν γράφεται τὸ σημεῖον τοῦτο· οἶον, περιίσταμαι, περιυβρίζω, πρῶι, ὀνομα-ποῖις, κλπ.

12) Τὸ ἀποσιωπητικὸν (...), ὅπερ γράφομεν, ὅταν δὲν θέλωμεν νὰ τελειώσωμεν τὸν λόγον.

13) Ἡ παράγραφος (§), τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν ἐκτεταμένον λόγον διαίρῳμεν εἰς μικρότερα μέρη.

14) Τὸ εἰσαγωγικὸν (« »), ἐν ᾧ γράφομεν λόγον ἄλλου αὐτολεξεί.

Περὶ διπλασιασμοῦ καὶ τροπῆς τῶν συμφώνων.

§ 44. Τὰ σύμφωνα δύνανται καὶ νὰ διπλασιασθῶσιν· οἶον, πρᾶσσω, πρᾶττω, λάκκος, ἵππος, βᾶλλω, ἄμμος, θάσρος, κλπ. Ἐὰν δὲ τὰ σύμφωνα εἶνε δασέα τὸ πρῶτον τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν· οἶον, Σαπφώ, Βάκχος, Ἀθθίς. ἀντὶ Σαφφῶ, Βάγγος, Ἀθθίς.

§ 45. Διπλασιάζονται δὲ τὰ ψιλὰ, τὰ μέσα, τὰ ἀμετάβολα καὶ τὸ σ· τὰ δὲ διπλᾶ καὶ τὰ δασέα, οὐδέποτε διπλασιάζονται· (διότι τὰ δασέα τρέπονται εἰς τὰ ἀντίστοιχά των ψιλὰ· § 44).

ΣΗΜ. α'. Τὸ μὲν κ καὶ π σπανίως διπλασιάζονται, τὸ δὲ β καὶ δ μόνον παρὰ τοῖς ἐπικοῖς καὶ Δωριεῦσιν· οἶον, κάββαλε, μάδδα (Δωρ.).

ΣΗΜ. β'. Διπλασιάζονται δὲ τὰ σύμφωνα ἢ ἐκ συνθέσεως ἢ σχηματισμοῦ ἢ χάριν ἐκτάσεως βραχέας συλλαβῆς εἰς θέσει μακράν· τὸ δὲ ρ διπλα-

σιάζεται καὶ ἐκ συγκοπῆς καὶ συναιρέσεως· οἶον, συν-ροή-συρροή, ῥέω-ῥεον, θάρρος, στερεός-στερρός, Βορέας-Βορρᾶς. Οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὰ μὲν ἐκ συνθέσεως προερχόμενα δύο σ' ἔτρεπον εἰς δύο τ'· οἶον, γλῶσσα=γλῶττα, τάρασσα=ταράττω. Τὸ βυσσός ὅμως, ἄβυσσος, βασιλίσσι, σάρισι, πάσσι, πτήσσι, πτίσσι, πτύσσι, πτώσσι, αἰθύσσι, ἀφύσσι, ἐρέσσι (ἀδόκιμον τὸ ἐρέττω), καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Ἀμφισσι, Ἀλικαρνασσός, Βριλησσός δὲν γράφονται καὶ διὰ ττ., τούναντίον δὲ τὸ σφάττω καὶ Λυκαδητὸς πάντοτε λέγονται διὰ διπλοῦν τ'· τὸ δὲ Ὑμητιὸς λέγεται καὶ Ὑμησσός· τὰ δὲ Παρνασσός, Κηφισός, Ἰλισός, Κρίσα γράφονται συνήθως δι' ἐνός σ.

ΣΗΜ. γ'. Τὸ δεύτερον τῶν δύο ρ τῶν μὲν προερχομένων ἐκ συνθέσεως οἱ ἀρχαιότεροι Ἀττικοὶ ἔτρεπον ἰωνικῶς εἰς τινὰς λέξεις εἰς σ'· οἶον, ἄρρη-ἄρσην, θαρρῶ θαρσῶ, κλπ.

§ 46. Ὅταν εἰς δύο ἄλλεπαλλήλους συλλαβὰς τῆς αὐτῆς λέξεως ἐπαναλαμβάνηται τὸ αὐτὸ δασύ, τότε τῆς πρώτης τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν· οἶον, φονεύω-πεφόνευκα· θεωρῶ-τεθεώρηκα, χωνεύω-κεχώνευκα, θέω-τίθημι-ἐτέθην, θύω-ἐτύθην, ἀντί φεφόνευκα, θεθεώρηκα, χεχώνευκα, θίθημι-ἐθήθην, ἐθύθην.

ΣΗΜ. Καὶ τὸ δασύ πνεῦμα τῶν φωνηέντων πρὸ δασείας ἀφώνου τρέπεται εἰς ψιλόν· οἶον, ἔχω, ὄφρα, ἔχνος, ἀντὶ ἔχω, ὄφρα, ἔχνος. Πλὴν τοῦ Ἡφαίστος, ὑφαίνω καὶ τοῦ διαφορουμένου ἀφή, καὶ πάντων τῶν συνθέτων ἀπὸ τῆς ὑφ (=ὑπό)· οἶον, ὑφίσταμαι, ὑφορῶ, κλπ.

§ 47. Ὅταν δὲ τὰ εἰς δύο ἄλλεπαλλήλους συλλαβὰς δασέα προέρχωνται ἐκ συνθέσεως, μένουσιν ἄτρεπτα· οἶον, ὀρνιθοθήρας, παχύχειλος, ἀμφιφορεύς, ὑφυφαίνω, πλὴν τοῦ ἐκεχειρία (ἔχω-χείρ, κατ' ἄλλους ὅμως ἐκ τοῦ ἐκάς-χείρ.)

ΣΗΜ. Τὸ θ πρὸ τῶν ἐπιρρηματικῶν καταλήξεων θεν, θι· μένει ἄτρεπον· οἶον, Κορινθόθεν, Κορινθίθι.

§ 48. Ὅταν τὰ ἐν ἄλλεπαλλήλοις συλλαβαῖς δασέα εἶνε διχφώρων ὀργάνων, τὸ θ μόνον τρέπεται εἰς ψιλόν, τὸ δὲ φ καὶ χ μένουσιν ἄτρεπτα· οἶον, θάπτω-ἐτάφην-τάφος, φάθι, χυθῆναι.

§ 49. Ὅταν ἐκ τῶν ἄλλεπαλλήλων συλλαβῶν τῆς μιᾶς τὸ δασύ εἶνε συμπεπλεγμένον μετ' ἄλλων συμφώνων, τότε τῆς ἄλλης τὸ δασύ δὲν τρέπεται εἰς ψιλόν· οἶον, ἐθέλχθην, ὠρθώθην, θηφθεις, τεθάρθαι, πυθέσθαι. Τὸ ἀρκτικὸν ὅμως θρ τρέπεται εἰς ψιλόν, ἐὰν ἡ ἐπιφερομένη συλλαβὴ ἀρχηται ἀπὸ δασέος· οἶον, θριξ-τριχός, θρέψω-τρέφω.

§ 50. Ἐν τῷ ἀναδιπλασιασμῷ ὁμῶς τῶν ῥημάτων καὶ συμπεπλεγμένα ἐὰν εἶνε τὰ δασέα, τρέπονται εἰς τὰ ἀντίστοιχά των ψιλὰ· οἶον, θνήσκω-τέθνηκα.

§ 51. Ἐκ τῶν δύο θ τοῦ παθ. ἀ. ἀορίστου τῆς προστακτικῆς ἐγκλίσεως τρέπεται τὸ δεύτερον εἰς ψιλόν· οἶον, σώθητι, λείψθητι, καὶ οὐχὶ σώτηθι, λείπτηθι.

§ 52. Ὅταν λείψῃ ἀπὸ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ, τότε ἐπκνέρεται τὸ ψιλὸν δασύ τῆς πρώτης· οἶον, τρέφω-θρέψω-θρέμματα· θρίζ-τριχὸς-θριζί· τύφω-θύψω. Ὡσαύτως καὶ τὸ πνεῦμα· οἶον, ἔχω-ἔξω-ἔξις.

Περὶ συμπνευματισμοῦ καὶ τροπῆς ἀφώνου πρὸ ἀφώνου.

§ 53. Ὅταν χειλεόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον συμπέσῃ πρὸ ὀδοντοφώνου, συμπνευματίζεται μετ' αὐτοῦ· οἶον,

τρίβω-τέτριπται-ἐτρέφθη, ἀντὶ τέτριβται-ἐτρίβθη·

γράφω-γέγραπται, ἀντὶ γέγραπται·

βλέπω-ἐβλέφθη, ἀντὶ ἐβλέπη·

λέγω-λέλεκται-ἐλέχθη, ἀντὶ λέλεγται-ἐλέγθη·

βρέχω-βέβρεχται, ἀντὶ βέβρεχται·

πλέκω-ἐπλέχθη, ἀντὶ ἐπλέχθη.

ΣΗΜ. Δύο ἄφωνα διαφόρων ὀργάνων μένουσιν ἀμειβάλλητα μόνον, ὅταν εἶνε τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἥτοι σύστοιχα· οἶον, τύπτω, ἔδομος, ὄγδοος, χθὲς, ἄχθος. Ἄλλως τρέπονται εἰς τὰ ἀντίστοιχά των ἥτοι συμπνευματίζονται, τοῦτ' ἔστι τὸ πρῶτον λαμβάνει τὸ πνεῦμα τοῦ δευτέρου κατὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα· (§ 53).

§ 54. Ὀδοντόφωνον, ὅταν συμπέσῃ πρὸ ὀδοντοφώνου, τρέπεται εἰς σ' οἶον,

πείθω-πέπεισται-ἐπείσθη, ἀντὶ πέπειθται-ἐπείθθη,

ἥδομαι-ἤσται-ἤσθη, ἀντὶ ἤδται-ἤδθη·

ἀνύτω-ἤνυσται-ἤνύσθη, ἀντὶ ἤνυτται-ἤνύθη.

Περὶ τῶν ἀφώνων πρὸ τοῦ σ.

§ 55. Χειλεόφωνον πρὸ τοῦ σ μίγνυται εἰς ψ (§ 14)· οἶον, τρίβω-τρίβσω-τρίψω· λείπω-λείψω-λείψω· γράφω-γράφω-γράφω.

§ 56. Οὐρανισκόφωνον πρὸ τοῦ σ μίγνυται εἰς ξ· οἶον λέγω-λέγσω-λέξω· πλέκω-πλέκω-πλέξω· βρέχω-βρέχω-βρέξω.

§ 57. Ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται· οἷον, ἄδω-ἄδσω-ἄσω· πείθω-σεῖθω-πεῖσω· ἀνύτω-ἀνύτσω-ἀνύσω.

Περὶ τῶν ἀφώνων πρὸ τοῦ μ.

§ 58. Χειλεόφωνον πρὸ τοῦ μ. τρέπεται εἰς μ· οἷον, τρίβω-τέτριβμι· τέτριμμι· βλέπω-βέβλεπμι· βέβλεμμι· γράφω-γέγραμμι· γέγραμμι.

§ 59 α. Οὐρανισκόφωνον πρὸ τοῦ μ. τρέπεται εἰς γ· οἷον, πλέκω-πέπλεκμι· πέπλεγμι· βρέχω-βέβρεχμι· βέβρεγμι·

§ 59 β'. Ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ μ. τρέπεται εἰς σ· οἷον, ἐρείδω-ἤρειδμι· ἤρεισμι· πείθω-πέπειθμι· πέπεισμι· ἀνύτω-ἤνυσμι· ἤνυσμι.

Σημ. α. Οὐρανισκόφωνον (κ, χ.) ἢ Ὀδοντόφωνον εὐρίσκεται ἐνίοτε πρὸ τοῦ μ· οἷον, ἀκμή, αἰχμή, ἀτμός, πυθμήν, φράδμων.

Σημ. β'. Τῆς ἐκ προθέσεως τὸ κ μένει ἀμετάβλητον πρὸ παντὸς συμφώνου· οἷον, ἐκβαίνω, ἐκγονος, ἐκδέρω, ἐκχέω, ἐκφεύγω, ἐκθέω, ἐκλαμβάνω, ἐκνομος, ἐκμάσσω, ἐκρέω, ἐκσεύω, ἐκζητῶ, ἐκψύχω, ἐκξέω.

Περὶ τοῦ ν πρὸ τῶν συμφώνων.

§ 60. Τὸ ν' πρὸ τῶν χειλεοφώνων τρέπεται εἰς μ· οἷον, σύμβουλος, συμπολίτης, συμφοιτητής, σύμφηρος.

§ 91. Τὸ ν πρὸ τῶν οὐρανισκοφώνων τρέπεται εἰς γ· οἷον, συγγενής, συγκοινωνός, συγγέω, συγγέω.

§ 62. Τὸ ν πρὸ τῶν Ὀδοντοφώνων μένει ἀμετάβλητον· οἷον, συνδέω, συνθέω, συντείνω.

§ 63. Τὸ ν πρὸ τῶν ἀμεταβόλων τρέπεται εἰς αὐτὰ τχυτα· οἷον, συλλέγω, συμμένω, συρρέω.

Σημ. Τὸ ν τῆς ἐν προθέσεως πρὸ τοῦ ρ μένει ἀμετάβλητον· οἷον, ἐνράπτω, ἐνρινον, ἀλλὰ καὶ ἔρρινον.

§ 64. Τὸ ν πρὸ τοῦ σ καὶ ζ συνήθως ἀποβάλλεται· οἷον, δαίμονσι-δαίμοσι· συνζυγία-συζυγία.

Σημ. Τὸ ν πρὸ τοῦ σ τοῦ β'. προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσεντελικοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων εἰς αἰς οὐσιαστικῶν δὲν ἀποβάλλεται· οἷον, ἐξήρανσαι, ἐξήρανσο, ἐξήρανσις (§ 308, 492 σημ. 62.)

§ 65. Τὸ ν τῆς ἐν προθέσεως πρὸ τοῦ σ καὶ ζ δὲν ἀποβάλλεται· οἷον, ἐνσημος, ἐνζυμος. Τῆς σὺν ὅμως πρὸ μὲν τοῦ ζ πάντοτε

ἀποβάλλεται· οἶον, συζῶ· πρὸ δὲ τοῦ σ, εἰ μὲν τοῦτο εἶνε συμπελεγμένον μετ' ἄλλων συμφώνων, ἀποβάλλεται, εἰ δὲ μόνον, τρέπεται εἰς σ· οἶον συστέλλω, σύσσιτος.

§ 66. Ὅταν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλληται μόνον ν ἢ μόνον ὀδοντόφωνον, τότε τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα οὐδεμίαν μεταβολὴν πάσχουσιν· οἶον, δαίμονσι-δαίμοσι· ἐλπίδσι-ἐλπίσι· σώμασι-σώμασι, κόρυθσι-κόρυσι.

Σημ. Ἐνίοτε καὶ μόνον ν ἢ δ ἢ τ ἐὰν ἀποβληθῇ πρὸ τοῦ σ, ἐκτείνεται τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνήεν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ δοτικῇ πληθ. οἶον, ἐνς-εἰς· μέλᾱς-μέλᾱς-μέλᾱσι· κτένς-κτεῖς-κτεσί· πόδς-πούς-ποσί· λειοιπότς-λειοιπώς-λειοιπόβιν.

§ 67. Ὅταν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλληται ν μετ' ὀδοντοφώνου, τότε τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα ἐκτείνονται, τὸ μὲν ε εἰς ει, τὸ δὲ ο εἰς ου, τὸ δὲ α, ι, υ βραχέα εἰς α, ι, υ μακρά· οἶον, λειφθέντσι-λειφθεῖσι· λέοντσι-λέουσι· ἰστάντσι-ἰστᾶσι· δεικνύντσι-δεικνῦσιν.

Σημ. Τὰ εἰς εις, εσσα, ἐν ἐπίθετα ἐν τῇ δοτικῇ πληθ. μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ντ. πρὸ τοῦ σ δὲν ἐκτείνουνσι τὸ ε εἰς ει· οἶον, χαρίεντσι-χαρίεσιν.

Περὶ τοῦ σ.

§ 68. Τὸ ἀρκτικὸν σ τρέπεται πολλάκις εἰς πνεῦμα δασύ· οἶον, σίστημι-ἴστημι· σέλη-ἔλη· σῦς-ῦς (§ 38 Σημ. α.).

§ 69. Τὸ σ, ὅταν συμπέσῃ μεταξὺ δύο συμφώνων, ἀποβάλλεται· οἶον, γεγράψοθαι-γεγράφοθαι· ἡγγέλοθαι-ἡγγέλοθαι.

ΣΗΜ. Τὸ σ ἀποβάλλεται καὶ ἐκ τοῦ μέσου δύο φωνέντων, ὡς ἐν τοῖς β'. προσώποις τῶν παθητικῶν ῥημάτων (§ 342)· οἶον, λείπε(σ)αι-λείπει(η)· ἐλείπε(σ)ο-ἐλείπου, λείποισο-λείποιο.

Περὶ τοῦ τ πρὸ τοῦ ι.

§ 70. Τὸ τ πρὸ τοῦ ι τῆς καταλήξεως ιος, ια καὶ τοῦ γ'. πληθ. προσώπου τῶν ῥημάτων τρέπεται εἰς σ· ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη ν, ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα ἐκτείνονται ὡς καὶ ὅταν ἀποβάλληται ν μετ' ὀδοντοφώνου (§ 67)· οἶον, ἐνιαυτός-ἐνιχύσιος· ἄκρατος-ἀκρασίχ· Μέλητος-Μιλήσιος· ἰκέτης-ἰκεσίχ· ἐκὼν-ἐκόντος-ἐκούσιος· γέρον-γέροντος-γερούσιχ· ἐντί-εἰσί· (§ 326, σημ. β').

θενται εἰς τὸ τέλος λέξεων τινων, ὅταν ἡ ἐπιφερομένη λέξις ἀρ-
χεται ἀπὸ φωνήεντος.

§ 79 α'. Τὸ *ν* τίθεται

1) Εἰς τὰ ξενικά καὶ πληθυντικά τρίτα πρόσωπα τῶν ῥημάτων τὰ
λήγοντα εἰς *ε* ἢ *ι* οἶον, εἶπεν ὁ Σωκράτης· λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι.

2) Εἰς τὰς δοτικὰς πληθυντικὰς τῆς τρίτης κλίσεως τὰς λη-
γούσας εἰς *σι*, *ξι*, *ψι* οἶον, τοῖς λεχθεῖσιν ἀνθρώποις· τοῖς Θραξίν
εἶπε· τοῖς ἄραψιν ἔλεγεν.

3) Εἰς τὰ εἰς *σι* λήγοντα τοπικὰ ἐπιρρήματα· οἶον, Ἀθήνησιν ἔ-
γραφον.

4) Εἰς τὸ *ι* τὸν προσχηματισμὸν τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν
ὅπου πρὸ τοῦ *ι* ὑπάρχει *ο*· οἶον, οὗτοσιν ὁ ἄνθρωπος· τουτοῖσιν
ἀνθρώποις, κλπ.

5) Εἰς τὸ εἴκοσι, πέρυσι καὶ παντάπασι· οἶον, εἴκοσιν ἄνθρωποι·
πέρυσιν εἶπε· παντάπασιν ἀκούει.

6) Εἰς τὸ στερητικὸν *α*, ὅταν συντίθεται μετὰ λέξεων ἀρχομένων
ἀπὸ φωνήεντος· οἶον, ἀνάξιος, ἀνίκανος. Πολλάκις ὅμως δὲν προσ-
λαμβάνει αὐτό· οἶον, ἀόμματος, ἀήττητος, ἀέκων (§ 573, γ, 1).

Σημ. Καὶ εἰς τὰ ποιητικὰ μόρια νόσφι, κέ, νύ.

§ 80 β'. Τὸ *ς* τίθεται

1) Εἰς τὰ ἐπιρρήματα οὕτω, ἄχρι, μέχρι, (ἀτρέμα)· οἶον,
οὕτως εἶπεν· ἄχρις ὥρας· μέχρις ἐσπέρας· ἀτρέμας ἔχει.

Σημ. Τὸ ἄχρι καὶ μέχρι πολλάκις καὶ μάλιστα πρὸ κυρίων ὀνομάτων
δὲν προσλαμβάνουσι τὸ εὐφωνικὸν *ς*· οἶον, ἄχρι Ἀλεξάνδρου, μέχρι οὐ.

2) Εἰς τὴν πρόθεσιν ἐκ· οἶον, ἐξ Ἀθηνῶν· ἐξῆλθον.

§ 81 γ'. Τὸ *κ* καὶ *χ* τίθενται εἰς τὸ οὐ· ἀλλὰ τὸ μὲν *κ*, ὅταν
ἢ ἀκόλουθος λέξις ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος ψιλουμένου, τὸ δὲ *χ*,
ὅταν ἀρχηται ἀπὸ δασυνομένου· οἶον, οὐκ ἔχω· οὐχ ἔξω. Τὸ εὐφω-
νικὸν *κ* προσλαμβάνει καὶ τὸ μη πρὸ τοῦ ἔτι τιθέμενον· οἶον, μηκέτι.

Σημ. Το οὐ ἐν τέλει λόγου δὲν προσλαμβάνει τὸ εὐφωνικὸν *κ*· οἶον, οὐ·
ἀλλ' ὅταν... Τὸ δὲ οὐχ γίνεται ἐκ τοῦ οὐκ κατὰ συμπνευματισμὸν (§ 53).

Περὶ ἐκτάσεως καὶ συστολῆς συλλαβῆς.

α. Περὶ ἐκτάσεως συλλαβῆς.

§ 82 Ἐκτασις συλλαβῆς λέγεται, ὅταν βραχεῖα συλλαβὴ γί-

νηται μακρά, ἤτοι ὅταν τὰ βραχέα φωνήεντα συλλαβῆς τινος ἐκτείνωνται εἰς φύσει ἢ θέσει μακρά, ἢ εἰς διφθόγους· ἐκτείνεται δὲ τὸ μὲν $\bar{\alpha}$ εἰς $\bar{\alpha}$, η , $\alpha\iota$, $\alpha\upsilon$ · τὸ δὲ ϵ εἰς η , $\epsilon\iota$, $\epsilon\upsilon$ · τὸ δὲ $\omicron$ εἰς ω , $\omicron\upsilon$ · τὸ δὲ ι εἰς $\bar{\iota}$, $\epsilon\iota$ · τὸ δὲ $\bar{\upsilon}$ εἰς $\bar{\upsilon}$, $\epsilon\upsilon$. Γίνεται δὲ ἡ ἔκτασις τριχῶς 1) δι' ἀπλῆς ἐκτάσεως· οἶον, φορᾶ-φορᾶσω· τακ-τήκω· τιμα-τιμήσω· ποι-ε-ποιήσω· ἀκο-ἀκούω· δηλο-δηλώσω· 2) δι' ἀναπληρωτικῆς ἐκτάσεως ἀντικαθιστάσης ἀποβληθέντα σύμφωνα· οἶον, πάντς-πᾶς· χάριεντς-χάριεις· ποδς-πούς· 3) διὰ προσθήκης νέων γραμμάτων, φωνηέντων (ϵ , ι , υ) ἢ συμφώνων (ν , λ , σ , τ)· οἶον, λιπ-λείπω· κα-καίω· κε-κεῖμαι· ψα-ψάύω· μαθ-μανθάνω· βαλ-βάλλω· μιγ-μίσγω· τυπ-τύπτω. Ἀκριβέστερος δὲ λόγος περὶ τούτου γενήσεται ἐν τῷ περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων.

β'. Περὶ συστολῆς συλλαβῆς.

§ 83 Συστολὴ συλλαβῆς λέγεται, ὅταν μακρὰ συλλαβὴ γίνηται βραχεῖα· δὲν συστέλλεται δὲ ἡ συλλαβὴ, ἐὰν ἀρχῇθεν δὲν ᾗτο βραχεῖα· ὅθεν ἡ μακρὰ συλλαβὴ συστελλομένη ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην μορφήν αὐτῆς.

§ 84 Ἐν τῇ συστολῇ ἀποβάλλεται τὸ δεύτερον γράμμα, πλὴν τοῦ ζ καὶ τοῦ $\epsilon\upsilon$ καὶ τοῦ $\epsilon\iota$ πρὸ ἀφώνου, ἅτινα ἀποβάλλουσι τὸ πρῶτον· ὅθεν αἱ μὲν συλλαβαὶ δηλ (=δεελ), ἔκ (=ἔικ), βαλλ, τειν, πνοι, ἀκου, αιρ, τεμν συστέλλονται εἰς τὰς δελ, ἔκ, βαλ, τεν, πνο, ἀκο, αρ, τεμ.

Αἱ δὲ συλλαβαὶ φράζ, φευγ, πειθ, λειπ συστέλλονται εἰς τὰς φραδ, φυγ, πιθ, λιπ.

Σημ. Τὸ η , ἐὰν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ α , εἰς τοῦτο συστέλλεται· οἶον, ἀκούω-ἤκουσα-ἀκούσας. Τὸ δὲ ζ ἀποβάλλει κυρίως τὸ δεύτερον ἤτοι τὸ ι (§ 76.). Καὶ ἐν γένει ἐν τῇ συστολῇ ἀποβάλλεται ἐκεῖνο τὸ γράμμα, τὸ ὅποιον προσειτέθη εἰς ἔκτασιν τῆς ἀρχῇθεν βραχείας συλλαβῆς.

Πάθη τῶν φωνηέντων ἢ συναλοιφῇ.

§ 85 Πολλάκις συμπίπτουσιν ἄλλεπαλλήλως δύο φωνήεντα ἢ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ἢ ἐν τῷ τέλει τῆς μιᾶς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἄλλης, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ συναποτελέσωσι δίγθογγον καὶ διὰ τοῦτο προκύπτει ἐν τῇ προφορᾷ χασμωδία· ἀποφεύγοντες δὲ οἱ

Ἑλληνες τὴν χασμιδιάν ταύτην συνεχώνευον τὰ διεστῶτα ταῦτα φωνήεντα κατὰ διαφόρους τρόπους, τοὺς ὁποίους οἱ γραμματικοὶ καλοῦσι πάθη τῶν φωνηέντων ἢ συναλοιφήν· εἶδη δὲ τῆς συναλοιφῆς εἶνε τέσσαρα, συναίρεσις, κρᾶσις, ἔκθλιψις, ἀφαίρεσις.

Α'. Συναίρεσις.

§ 87 Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις δύο διεστῶτων φωνηέντων τῆς αὐτῆς λέξεως εἰς ἓν μακρόν ἢ δίφθογγον· οἶον, τιμάω-ῶ· ποίεε-ει· ἀοιδῇ-ῶδῇ.

§ 88 Ἡ συναίρεσις λέγεται κυρία μὲν, ὅταν ἀμφότερα τὰ συναιρετέα φωνήεντα σώζωνται εἰς τὸ ἐκ συναιρέσεως προκύπτον φωνῆεν ἢ δίφθογγον· οἶον, τείχεϊ-τείχει· αἰδοῖ αἰδοῖ. Χίλιος-Χίος. Καταχρηστικὴ δὲ, ὅταν τὸ ἐν τῶν συναιρετέων φωνηέντων ὑπερίσχύῃ, μεταβάλλον πολλάκις καὶ τὴν μορφήν καὶ τὴν ποσότητά του. οἶον, φιλέειν-φιλεῖν· φιλέηται-φιλήται· ὀστέον-ὀστοῦν· τιμάοιμι-τιμῶμι· τιμάειν-τιμᾶν· πόλεας-πόλεις· τείχεα-τείχη· δηλόης-δηλοῖς· πλακόεις-πλακοὺς.

§ 89 Περὶ συναιρέσεως τῶν φωνηέντων ἀκριβέστερος λόγος θὰ γείνη ἐν τῷ περὶ κλίσεως τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν σχηματισμῶν τῶν ῥημάτων· ἐνταῦθα δὲ σημειοῦνται τὰ γενικώτερα ταῦτα.

α.) Τὰ μακρὰ φωνήεντα (η, ω) ἐκκρούουσι τὰ ἐπιφερόμενα βραχέα (ᾱ, ε, ο, ι)· οἶον, ἤρωα-ἤρῳ· νῶϊ-νῶ· σφῶϊ-σφῶ· τιμήεντος-τιμῆντος· ὑλῆεσσα-ὕλῆσσα. Ὡσαύτως ἐκκρούουσι τὰ ἐπιφερόμενα βραχέα φωνήεντα τὸ ι καὶ υ· οἶον, πόρτιες-πόρτις· ἰχθύες-ἰχθύς.

β.) Ὅπου συμπέσωσι τὰ φωνήεντα α καὶ ε, ἐπικρατεῖ τὸ προηγούμενον· οἶον, τίμαε-τίμᾱ· τείχεα-τείχη.

Σημ. Τὸ εα ἐν τῇ β'. κλίσει τῶν ὀνομάτων καὶ ἐν τῇ α., ὅταν προηγῇται ρ, συναιρεῖται εἰς ᾱ καὶ οὐχὶ εἰς η· οἶον, ὀστέα-ὀστᾱ· βορέας-βορράς.

γ.) Ὅπου τύχη τὸ φωνῆεν ο, μένει ἐπικρατέστερον, τὰ δὲ φωνήεντα α καὶ ε εἶτε πρὸ αὐτοῦ τύχουσιν εἶτε μετ' αὐτὸ, ἀποβάλλονται· οἶον, βόας-βοῦς· ὀστέον-ὀστοῦν· δηλός-δήλου· δηλόεις-δηλοῖς.

Σημ. Τὸ οα καὶ οη ἐν τοῖς ἐπιθέτοις συναιροῦνται εἰς ᾱ καὶ η· οἶον, ἀπλόα-ἀπλᾱ· ἀπλόη-ἀπλῇ.

δ.) Ἐὰν τὸ δεύτερον τῶν συναιρετέων φωνηέντων εἶνε δίφθογ-

γος, ἔχουσα προσηγεγραμμένον ἢ ὑπογεγραμμένον ι, τὰ μὲν φωνήεντα συναιρούνται κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνας, τὸ δὲ ι, ἐὰν μὲν τὸ ἐκ συναιρέσεως προκύπτον φωνῆεν εἶνε α, η, ω, ὑπογράφεται· ἐὰν δὲ ἄλλο, ἢ μένει ἢ ἀποβάλλεται· οἶον, τιμάεις-τιμᾶς· τιμά-οις-τιμῶς· ζάεις-ζῆς· ἀοιδῇ-ῶδῇ· δηλοῖς-δηλοῖς· πλακοῖς-πλακοῦς.

§ 90 Ὅταν ἐν τῶν συναιρετέων φωνηέντων τονίζηται, τονίζεται καὶ τὸ ἐκ συναιρέσεως προκύπτον φωνῆεν· ὅταν δὲ μηδέτερον τούτων τονίζηται, δὲν τονίζεται καὶ τὸ ἐκ συναιρέσεως προκύπτον φωνῆεν· οἶον, τιμάω-τιμῶ· ἐσταῶς-ἐστῶς· τίμω-τίμα· περίπλους-περίπλους.

§ 91 Τὸ ἐκ συναιρέσεως προκύπτον φωνῆεν εἶνε μακρόν, καὶ τονιζόμενον περισπᾶται μὲν, ὅταν τονίζηται τὸ πρῶτον τῶν συναιρετέων φωνηέντων· οἶον, τιμάω-τιμῶ· γέα-γῆ· ὀξύνηται δὲ, ὅταν τονίζηται τὸ δεύτερον καὶ ὅταν τύχη πρὸ μακρᾶς ληγούσης ἢ προπαρλληλολούσης· οἶον, ἐσταῶς-ἐστῶς· ζαέτω-ζήτω· τιμάμεθα-τιμώμεθα.

Β'. Κράσις.

§ 92 Κράσις λέγεται ἡ ἔνωσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τῆς προηγούμενης λέξεως μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης εἰς ἐν μακρόν ἢ δίφθογγον, καὶ οὕτω αἱ δύο λέξεις γίνονται τρόπον τινὰ μία. Σημεῖον δὲ τῆς κράσεως εἶνε ἡ κορωνίς, ἣτις τίθεται ἐπὶ τοῦ ἐκ τῆς κράσεως προκύπτοντος φωνήεντος ἢ διφθόγγου· οἶον, καεῖνος-κάκεϊνος· τὸ ἐλάχιστον-τοῦλάχιστον.

§ 93 Τὸ ἐκ τῆς κράσεως προκύπτον φωνῆεν εἶνε μακρόν καὶ τὰ προηγούμενα ψιλὰ σύμφωνα δασύνονται, ἐὰν τὸ ἐπιφερόμενον φωνῆεν δασύνηται· οἶον, καὶ εἴτα κᾶτα, τὸ ἱμάτιον-θοῖμάτιον.

§ 94 Τὸ φωνῆεν τοῦ ἄρθρου διὰ τῆς κράσεως ἐξαφανίζεται· οἶον, ὁ ἀνὴρ-ἀνὴρ. Τὸ δὲ ἕτερος μετὰ τὴν κράσιν λαμβάνει α· οἶον, ὁ ἕτερος-ἄτερος· τοῦ ἐτέρου-θατέρου· τὸ ἕτερον-θάτερον.

Σημ. Τὸ πνεῦμα τῶν συγκινημένων φωνηέντων μετὰ τὴν κράσιν ἀποβάλλεται καὶ ἀντ' αὐτοῦ τίθεται ἡ κορωνίς· οἶον, τὸ ὄνομα-τοῦνομα· τὸ ἱμάτιον-θοῖμάτιον· τὰ ὀπλᾶ-θῶπλα. Τὸ δασὺ ὅμως πνεῦμα τῆς προηγούμενης λέξεως μεταδίδει εἰς τὸ συγκραθὲν φωνῆεν καὶ ἐκκρούει τὴν κορωνίδα· οἶον, ὁ ἀνὴρ-ἀνὴρ, οἱ ἄνδρες-ἄνδρες· ὁ ἕμος-οὐμός· ὁ ἕτερος-ἄτερος.

§ 95 Ὑπὸ τὸ ἐκ τῆς κράσεως προκύπτον α, η, ω ὑπογράφεται

τὸ ι, ὅταν αὐτὸ εὐρίσκηται ἐν τῇ ἐπιφερομένῃ συλλαβῇ· οἷον, καὶ εἴτα-κᾶτα· ἐγὼ-οἶμαι-ἐγῶμαι· καὶ ἔπειτα κᾶπειτα· καὶ ἐγὼ-κἀγώ. Οἱ ἀρχαῖοι ὁμῶς γραμματικοὶ εἶτε ἐν τῇ προηγουμένῃ συλλαβῇ εὐρίσκετο τὸ ι, εἶτε ἐν τῇ ἐπιφερομένῃ ὑπέγραφον αὐτό.

Σημ. Συγκρινῶνται δὲ συνήθως τὸ ἄρθρον, ὁ σύνδεσμος καὶ, τὰ ἀναφορικά, ὃ, ἃ, ἡ πρόθεσις πρὸ καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ.

Γ'. Ἐκθλιψις.

§ 96 Ἐκθλιψις λέγεται ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς προηγουμένης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης καὶ ἀντ' αὐτοῦ τίθεται ἡ ἀπόστροφος· οἷον, ὁ δὲ ἀγαθός-ὁ δ' ἀγαθός· ἀλλὰ ἐγὼ-ἀλλ' ἐγώ.

Σημ. Τὰ ἐκθλιπτέα βραχέα φωνήεντα εἶνε τὰ δύο βραχέα ε, ο καὶ τὰ δύο δίχρονα ᾠ, ι καὶ αἱ δύο δίφθογγοι αι καὶ οι.

§ 97 Τὸ ψιλὸν σύμφωνον τοῦ ἀποστραφέντος φωνήεντος τρέπεται εἰς δασύ, ἐὰν τὸ ἐπιφερόμενον φωνῇεν δασύνηται· οἷον, μετὰ ἡμῶν-μεθ' ἡμῶν· νύκτα ὅλην-νύχθ' ὅλην.

Σημ. Ἐὰν τύχῃσι δύο ψιλὰ σύμφωνα ταῦτά, τρέπεται εἰς δασύ μόνον τὸ δευτερον, τὸ δὲ πρῶτον μένει ἀμετάβλητον· οἷον, ὦ Θρᾶθ' ἔπου.

§ 98 Ὁ τόνος τοῦ ἀποστραφέντος φωνήεντος τῶν μὲν ἀκλίτων λέξεων ἀποβάλλεται, τῶν δὲ κλιτῶν ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν ὡς ὀξεῖα· οἷον, μετὰ ἡμῶν-μεθ' ἡμῶν· ἀλλὰ ἐγὼ-ἀλλ' ἐγώ· κακὰ ἔπη-κάκ' ἔπη· δεινὰ ἔπαθον-δεῖν' ἔπαθον.

Σημ. Ἐκθλίβονται δὲ

1) Αἱ δισύλλαβοι προθέσεις, πλὴν τῆς περὶ καὶ πολλάκις τῆς ἀμφί, καὶ τῆς ἐπὶ ἐν τοῖς συνθέτοις ἐπιτορκος, ἐπισικῆς καὶ ἐν τισιν ἄλλοις καὶ μάλιστα ποιητικοῖς· οἷον, ἐπιούσιος, ἐπιετής, ἐπιόδοος, ἐπιόινιος, κλπ. διότι αἱ λέξεις αὗται εἶχον ἐν ἀρχῇ δίγαμμιν.

2) Τὰ μόρια· ἀλλὰ, ἄρα, ἄρα, γέ, δέ, τέ, κέ, οὐδέ, μηδέ, οὔτε, μήτε, εἴτε, ὅτε, ὁπότε, τότε, ποτέ, ἵνα, ἄμα, εἴτα, ἔπειτα, μάλα, τάχα, ὥστε.

Σημ. Τὸ ι τοῦ συνδέσμου ὅτι καὶ τῆς δοτ. πληθ. τῆς γ'. κλίσεως οὐδέποτε ἐκθλίβεται.

3) Τὰ εἰς α λήγοντα ὑπερθετικά ἐπιρρήματα καὶ ὀλίγα θετικά οὐδέτερα ἢ ἀρσενικά ὀνόματα· οἷον, μάλιστ' ἂν· χρήματ' ἔχει· δεῖν' ἔπαθον· Νὴ Δι' ἔφη, κλπ.

4) Αἱ ῥηματικαὶ καταλήξεις α, μι, μαι, σκι, σο, τκι, το, σθε, τε, καὶ τὸ ι τοῦ ἐστὶ πολλάκις· οἷον, οὐκ οἶδ' ὅτι· φῆμ' ἐγὼ· ἐστ' ὅτε. κλπ.

5) Τινὲς τῶν ἀντωνυμιῶν, οἷον, τοῦθ' ὅπερ· ταῦτ' ἔστιν· μ' ἀγνοεῖν. κλπ.

Δ'. Ἀφαίρεσις.

§ 99 Ἀφαίρεσις λέγεται ἡ ἀποβολὴ τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς ἐπιφερομένης λέξεως, ὅταν τὸ τελικὸν φωνῆεν τῆς προηγουμένης εἴνε μακρόν· οἶον, ὦ ἀγαθέ-ὦ ἡγαθέ· ποῦ ἐστίν-ποῦ ἔστιν· ὦ ἀναξ-ὦ ἡναξ· ἡμῖν μᾶλλον ἢ κείνῳ· εἴνε δὲ συνήθως παρὰ ποιηταῖς.

Περὶ Λέξεως.

§ 100 Λέξις λέγεται ἡ διὰ συλλαβῆς ἢ συλλαβῶν παράστασις ἐννοίας τινός· εἶνε δὲ αἱ λέξεις μονοσύλλαβοι ἢ πολυσύλλαβοι. Γίνεται δὲ ἡ λέξις πολυσύλλαβος διὰ κλίσεως ἢ παραγωγῆς· οἶον, θηρός· ἰς-ἰσχύς-ἰσχυρός-ἰσχυρίζομαι.

Περὶ ρίζης καὶ καταλήξεως τῶν λέξεων.

§ 101 Πᾶσα λέξις σύγκειται ἐκ ρίζης καὶ καταλήξεως· καὶ ρίζα μὲν λέγεται τὸ ἀμετάβλητον μέρος τῆς λέξεως τὸ σημαῖνον ἀπλῶς τὴν ἐννοιαν· κατάληξις δὲ τὸ μεταβαλλόμενον καὶ σημαῖνον τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ἐννοιῶν· οἶον, τοῦ θηρός-θηρὶ-θῆρα, λέγω-λέγεις-λέγει τὸ μὲν θηρ καὶ λεγ εἶνε αἱ ρίζαι, τὸ δε ος, ι, α, ω, εις, ει καταλήξεις.

Σημ. Ῥίζα κυρίως εἶνε ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς λέξεως, ὅπερ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν παντός τυπικοῦ ἢ προσθέτου γράμματος μένει ὑπόλοιπον· οἶον, τοῦ ἐ-τίθε-το τὸ μὲν ε εἶνε συλλαβικὴ αὐξησις, τὸ δὲ τι ἀναδιπλασιασμός, τὸ δὲ το προσωπικὴ κατάληξις, τὸ δὲ θε ἡ ρίζα.

§ 102 Πολλαὶ λέξεις ἔχουσι δύο ρίζας, βραχεῖαν καὶ μακράν· οἶον, κα καὶ και, χειρ καὶ χεῖρ, φαν καὶ φαιν. Τούτων αἱ βραχεῖαι ρίζαι εἶνε αἱ πρωτότυποι καὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο αἱ μακραί. (§ 82.)

Περὶ χαρακτῆρος.

§ 103 Χαρακτήρ λέγεται τὸ τελευταῖον γράμμα τῆς ρίζης· οἶον, τοῦ θηρ καὶ γραφ χαρακτήρ εἶνε τὸ ρ καὶ φ.

Περὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου.

§ 104 Ἐκ τῶν γραμμάτων γίνονται αἱ συλλαβαί, ἐκ δὲ τῶν συλλαβῶν αἱ λέξεις, ἐκ δὲ τῶν λέξεων ὁ λόγος. Λόγος δὲ λέγεται ἡ διὰ λέξεων πρὸς ἄλλους ἔκφρασις τῶν ἡμετέρων διανοημάτων ἢ βουλημάτων ἢ αἰσθημάτων.

§ 105 Ἀπασαὶ δὲ αἱ λέξεις αἱ ἀπαρτίζονται τὸν λόγον διαιροῦνται εἰς δέκα τάξεις, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται μέρη τοῦ λόγου. Τὰ μέρη λοιπὸν τοῦ λόγου εἶνε δέκα· ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ῥῆμα, μετοχή, πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος, ἐπιφώνημα.

§ 106 α. Ἄρθρα λέγονται αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις ὁ, ἡ, τὸ, αἵτινες τίθενται πρὸ τῶν ὀνομάτων, ὅταν ταῦτα εἶνε γνωστὰ καὶ ὠρισμένα· οἶον, ὁ ἄνθρωπος, ἡ γυνή, τὸ παιδίον.

Σημ. Οἱ ἄρχαιοι Ἕλληνες γραμματικοὶ ἡρίθμουν ὁκτὼ τὰ μέρη τοῦ λόγου· διότι τὸ μὲν ἐπίθετον συγκατέλεγον εἰς τὸ οὐσιαστικόν, τὸ δὲ ἐπιφώνημα εἰς τὰ ἐπίρρηματα.

§ 107 β. Ὀνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται ὅσαι λέξεις σημαίνουσιν ὀνομασίαν οὐσίας (κρίστητῆς ἢ νοητῆς)· οἶον, ἄνθρωπος, πρόβατον, μῆλον, θεός, σοφία, ἀλήθεια.

§ 108 Τὰ οὐσιαστικὰ διαίρουνται εἰς κύρια καὶ προσηγορικὰ· καὶ κύρια μὲν λέγονται τὰ ἀρμόζοντα εἰς ἓν μόνον ἄτομον· οἶον, Σωκράτης, Ἀθῆναι, Περνασός, Κηφισός. Προσηγορικὰ δὲ τὰ ἀρμόζοντα εἰς πάντα τὰ ὁμοειδῆ ἄτομα· οἶον, ἄνθρωπος, μαθητής, πόλις, μῆλον, κλπ.

Σημ. Κύρια ὀνόματα εἶνε τὰ τῶν ἀνθρώπων, ποταμῶν, ὀρέων, χωρῶν, πόλεων, ζώων, ἔορτῶν ὀνόματα· οἶον Σωκράτης, Ἀχελῷος, Ὀλύμπος, Ἑλλάς, Κόρινθος, Βουκέφαλος, Ὀλύμπια. Τὸ ἀρχαϊκὸν γράμμα τῶν κυρίων ὀνομάτων διὰ κεφαλαίου γράμματος γράφεται.

§ 109 Τὰ κύρια ὀνόματα κλίνονται εἰς ὄντινα ἀριθμὸν ἀπαντῶσιν· οἶον, ὁ Πλάτων, ἡ Κόρινθος, οἱ Δελφοί, αἱ Ἀθῆναι, τὰ Μέγαρα.

Σημ. Τὰ ἐνικὰ κύρια ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων κλίνονται καὶ ἐν τῇ πληθυντικῇ ἀριθμῷ, ὅταν εἶνε ἀνάγκη νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἢ τὰς αὐτὰς ἀρετὰς ἢ κακίας· οἶον, οἱ Δημήτριοι, οἱ Πλάτωναί, οἱ Σωκράται, οἱ Ὀδυσσεῖς, οἱ Ἐφιάλται, κλπ.

§ 110 Τῶν οὐσιαστικῶν ὅσα μὲν ὑποπίπτουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, λέγονται συγκεκριμένα· οἶον, ἄνθρωπος, λίθος, βιβλος, πρόβατον, κλπ. ὅσα δὲ δὲν ὑποπίπτουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ νοῦ ἐννοοῦνται, λέγονται ἀφηρημένα· οἶον, θεός, σοφία, κακία, ἀγιότης, ἀλήθεια, κλπ.

Σημ. δ. Τὰ ἀρρηρημένα οὐσιαστικά σημαίνουν τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν ἀρρηρημένην ἢ τοι κεχωρισμένην ἀπ' αὐτῶν.

Σημ. ε'. Τὰ οὐσιαστικά ὀνόματα εἶνε μονογενῆ· οἶον, ὁ ἥλιος, ἡ πέτρα, τὸ μῆλον. Πολλὰ ὅμως τούτων καὶ μάλιστα ἐμφύχων εἶνε καὶ διγενῆ μονοκατάληκτα. Καὶ ὅσα μὲν διὰ δύο ἄρθρων καὶ μιᾶς καταλήξεως ἐκφράζουσι καὶ τὰ δύο γένη λέγονται κοινὰ (κατὰ γένος)· οἶον, ὁ, ἡ ἄνθρωπος· ὁ, ἡ ἵππος· ὁ, ἡ κύων· ὁ, ἡ παῖς. Ὅσα δὲ δι' ἑνὸς ἄρθρου καὶ μιᾶς καταλήξεως ἐκφράζουσι καὶ τὰ δύο γένη, λέγονται ἐπίκοινα· οἶον, ὁ λαγός· ὁ ἀετός· ἡ ἀλώπηξ· ἡ περιστέρα. κλπ. Εἰς ταῦτα προστίθενται ἐνίοτε καὶ τὰ ἐπίθετα ἄρσιν καὶ θήλυσ· οἶον, ὁ ἄρσιν ἀετός, ὁ θήλυσ ἀετός· ἡ ἄρσιν ἀλώπηξ, ἡ θήλεια ἀλώπηξ, θήλειαι ἵπποι ("Ομηρ.).

Σημ. γ'. Πολλὰ ὅμως ζῶων ὀνόματα εἶνε καὶ δικατάληκτα· οἶον, ὁ λέων· ἡ λέαινα· ὁ λύκος· ἡ λύκαινα· ἔτι δὲ τὰ ἐθνικὰ καὶ τῶν ῥηματικῶν τὰ σημαίνοντα τὸν ἐπαγγελλόμενον τὸ ὑπὸ τῆς ῥίξεως δηλούμενον, καὶ τινα ἄλλα· οἶον, ὁ Λάκων· ἡ Λάκαινα· ὁ Σπαρτιάτης· ἡ σπαρτιάτις· ὁ βασιλεὺς· ἡ βασίλισ· καὶ ἡ βασίλισσα· ὁ μαθητής· ἡ μαθήτρια· ὁ πολίτης· ἡ πολίτις· ὁ θεός· ἡ θεὰ καὶ ἡ θεάρινα.

§ 111 γ'. Ἐπίθετα λέγονται ὅσα λέξεις σημαίνουν τὴν ποιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐπιτεθειμένην ἐπ' αὐτοῦ· οἶον, λευκός (χάρτης), λευκή (περιστέρα)· μέλας (οἶνος)· κόκκινον (μῆλον)· ἀγαθός (ἄνθρωπος), ἀγαθὴ (γυνὴ), κλπ.

§ 112 δ'. Ἀντωνυμίαι λέγονται ὅσα λέξεις λαμβάνονται ἀντὶ ὁνομάτων· οἶον, ἐγώ, σὺ, αὐτός, ἐκεῖνος, οὗτος, κλπ.

§ 113 ε'. Ῥήματα λέγονται ὅσα λέξεις σημαίνουσιν ὑπαρξιν ἢ ἐνέργειαν ἢ πάθος ἢ ἀπλῶς κατὰστασιν τοῦ ὑποκειμένου· οἶον, εἰμί, τύπτω, τύπτομαι, ζῶ.

§ 114 ς'. Μετοχαὶ λέγονται ὅσα λέξεις σημαίνουν τὴν ιδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν εὑρίσκεται εἰς αὐτό· οἶον, ὁ γράφων ἄνθρωπος, ἡ γράφουσα γυνὴ, τὸ γράφον μενίσκον· λέγονται δὲ οὕτω, διότι μετέχουσι καὶ ἀπὸ τῶν παρεπομένων τοῦ ὀνόματος καὶ ἀπὸ τῶν παρεπομένων τοῦ ῥήματος.

§ 115 ζ'. Προθέσεις λέγονται ὅσα λέξεις σημαίνουν τὴν μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων προσώπων ἢ πραγμάτων σχέσιν. Λέγονται δὲ οὕτω, διότι προστίθενται τῶν λέξεων, ὧν τὴν σχέσιν προσηγορεύουσιν· οἶον, ἐν τῇ οἰκίᾳ, πρὸς τὸν βασιλέα, προλέγω, πρόλογος, κλπ.

§ 116 ή. Ἐπιρρήματα λέγονται ὅσαι λέξεις σημαίνουν τόπον ἢ χρόνον ἢ τρόπον ἢ ποσόν. Λέγονται δὲ οὕτω, διότι τίθενται συνήθως μετὰ τῶν ῥημάτων· οἷον, Ἀθήνησιν ἔγραφον· χθές εἶπον· καλῶς λέγει, κλπ.

§ 117 θ'. Σύνδεσμοι λέγονται ὅσαι λέξεις χρησιμεύουσιν εἰς σύνδεσιν λέξεως μετ' ἄλλης λέξεως, ἢ λόγου μετ' ἄλλου λόγου· οἷον, ἐγὼ καὶ σύ· ὁ μὲν διδάσκαλος διδάσκει, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀκούουσιν.

§ 118 ι'. Ἐπιφωνήματα λέγονται ὅσαι λέξεις σημαίνουν πάθος ψυχῆς σφοδρὸν προσερχόμενον ἐκ λύπης, χαρᾶς, θυμασμοῦ, ἐκπλήξεως· οἷον, βαβαί! παπαί! φεῦ! ὦ τοῦ θαύματος!

§ 119 Τὰ μέρη τοῦ λόγου διαιροῦνται εἰς κλιτὰ καὶ εἰς ἄκλιτα· καὶ κλιτὰ μὲν λέγονται ὅσα κλίνονται, ἥτοι δέχονται μεταβολὴν ἐν τέλει, ἢ ἐν τέλει καὶ ἐν ἀρχῇ, καὶ εἶνε ἐξ, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἄρθρον, ἀντωνυμία, ῥῆμα, μετοχή· ἄκλιτα δὲ, ὅσα δὲν κλίνονται, ἥτοι δὲν ἐπιδέχονται μεταβολὴν οὔτε ἐν ἀρχῇ οὔτε ἐν τέλει, καὶ εἶνε τέσσαρα, πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος, ἐπιφώνημα.

§ 120 Τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον καὶ ἡ ἀντωνυμία λέγονται πτωτικά· διότι δέχονται μόνον ἐν τῷ τέλει μεταβολήν, ἥτις καλεῖται πτώσις (§ 124).

§ 121 Τὰ παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν εἶνε τέσσαρα, γένος, ἀριθμός, πτώσις καὶ κλίσις.

Σημ. Λέγονται δὲ ταῦτα παρεπόμενα· διότι παρέπονται ἥτοι ὑπάρχουσιν ἀναγκαίως καὶ κοινῶς εἰς πάντα τὰ πτωτικά.

§ 122 α'. Γένος καλεῖται ἡ φυσικὴ ιδιότης, ἣν ἔχουσι τὰ ὄντα, ἄλλα μὲν νὰ εἶνε ἀρσενικά, ἄλλα δὲ θηλυκά, ἄλλα δὲ οὔτε ἀρσενικά οὔτε θηλυκά· γένη δὲ εἶνε τρία· ἀρσενικόν, ὅπερ σημαίνει τὰ φύσει ἀρσενικά ὄντα· οἷον, ἀνὴρ, Σωκράτης. Θηλυκόν, ὅπερ σημαίνει τὰ φύσει θηλυκά ὄντα· οἷον, γυνή, Ἑλένη. Οὐδέτερον, ὅπερ σημαίνει τὰ οὔτε ἀρσενικά οὔτε θηλυκά, ἥτοι τὰ ἄψυχα ὄντα· οἷον, μῆλον, δένδρον.

Σημ. α'. Πολλὰ ὅμως ἀψύχων ὀνόματα ἔχουσι κατάληξιν ἀρσενικὴν ἢ θηλυκὴν, ἐν ᾧ τὰ σημανόμενα αὐτῶν εἶνε οὐδέτερα· οἷον, ὁ λίθος, ὁ τοῖχος, ἡ πέτρα, ἡ θύρα· καὶ τούναντίον πολλὰ ἐμψύχων ὀνόματα ἔχουσι κατάληξιν οὐδέτεραν, ἐν ᾧ τὰ σημανόμενα αὐτῶν εἶνε ἀρσενικά ἢ θηλυκά· οἷον, τὸ παιδίον, τὸ μεράκιον, τὸ κοράσιον, τὸ γύναιον. Τούτων τὰ μὲν πρῶτα λέγονται κατὰ φωνὴν μὲν ἀρσενικά ἢ θηλυκά, κατὰ σημασίαν ὅμως οὐδέτερα· τὰ

δὲ δεύτερα λέγονται κατὰ φωνὴν μὲν οὐδέτερα, κατὰ σημασίαν ὅμως ἀρσενικά ἢ θηλυκά· ἡ δὲ γραμματικὴ μόνον τὸ κατὰ φωνὴν γένος ἐξετάζει.

Σημ. 6'. Τὰ γένη δηλοῦνται διὰ τῆς καταλήξεως ἢ διὰ τοῦ ἄρθρου· διότι τὰ μὲν ἀρσενικά ὀνόματα δέχονται τὸ ἀρσενικὸν ἄρθρον, τὰ δὲ θηλυκά τὸ θηλυκὸν, τὰ δὲ οὐδέτερα τὸ οὐδέτερον· πολλὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς σημασίας· οἶον, ἀνὴρ, γυνή.

§ 123 6'. Ἀριθμὸς λέγεται τὸ ποσὸν τῶν ὄντων, καὶ δηλοῦται διὰ καταλήξεως· ἀριθμοὶ δὲ ἐν τῇ γραμματικῇ εἶνε τρεῖς· ἐνικός, δυϊκός καὶ πληθυντικός. Καὶ ὁ μὲν ἐνικός σημαίνει ἐν τῶν ὄντων, ὁ δὲ δυϊκός δύο, ὁ δὲ πληθυντικός πολλὰ· οἶον, ἄνθρωπος, ἀνθρώπων, ἄνθρωποι.

Σημ. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς εἶνε ἄχρηστος ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ὥς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Αἰολικῇ, καὶ Λατινικῇ (ὅρα συντακτ. Α. Χρ.)

§ 124 Πτώσις λέγεται ἡ μεταβολὴ τῆς καταλήξεως πτωτικῶν τινος πρὸς ἑκφρασιν τῆς σχέσεως, ἣν αὐτὸ ἔχει πρὸς ἄλλο (§ 120)· εἶνε δὲ αἱ πτώσεις πέντε· ὀνομαστικὴ, γενικὴ, δοτικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ. Καὶ ἡ μὲν ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ ὀνομάζονται ὀρθαὶ καὶ εὐθεῖαι· διότι δι' αὐτῶν ἀποτελεῖται ὀρθὸς λόγος ἔχων τελείαν ἔννοιαν· αἱ δὲ ἄλλαι πλάγαι· διότι αὐταὶ μόναι δὲν ἀποτελοῦσι λόγον, ἀλλὰ μόνον προσδιορίζουσι πλάγιως τὸν διὰ τῆς ὀνομαστικῆς προαπηρτισμένον ἤδη λόγον· (ὅρα συντακτ. Α. Χρ.)

Σημ. Ὀνομάσθησαν δὲ οὕτως αἱ πτώσεις· διότι διὰ μὲν τῆς ὀνομαστικῆς ὀνομάζομεν τὰ ὄντα, διὰ δὲ τῆς γενικῆς ἐκφράζεται τὸ γένος, διὰ δὲ τῆς δοτικῆς ἐκφράζεται τὸ πρόσωπον εἰς ὃ δίδομέν τι· διὰ δὲ τῆς αἰτιατικῆς ἐκφράζεται τὸ αἰτιατὸν (ἢ ἡ αἰτία) τινός, διὰ δὲ τῆς κλητικῆς καλοῦμέν τινα, ἵνα στρέψῃ πρὸς ἡμᾶς (ὅρα συντακτ. Α. Χρ.)

§ 125 Κλίσις λέγεται ὁ διάφορος τρόπος, καθ' ὃν μεταβάλλονται αἱ πτωτικαὶ καταλήξεις τῶν πτωτικῶν πρὸς ἑκφρασιν σχέσεώς τινος αὐτῶν· εἶνε δὲ αἱ κλίσεις τρεῖς, πρώτη, δευτέρα, τρίτη.

§ 126 Τὰ πτωτικὰ τῆς μὲν α. καὶ β'. κλίσεως λέγονται ἰσοσύλλαβα· διότι εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἔχουσι ἴσας συλλαβάς· οἶον, σοφία-σοφίας· λόγος-λόγου· τῆς δὲ γ'. περιττοσύλλαβα· διότι εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουσι μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, σῶμα-σώματος· ποιότης-ποιότητος, πλάξ-πλακός.

§ 127 Τὰ ὀνόματα εἶνε συνηρημένα καὶ ἀσυναίρετα· τὰ δὲ συ-

νηρημένα εἶνε ὀλιγοπαθῆ ἢ ὀλοπαθῆ· καὶ ὀλιγοπαθῆ μὲν λέγονται ὅσα συναιροῦνται εἰς τινὰς μόνον πτώσεις· ὀλοπαθῆ δὲ, ὅσα συναιροῦνται εἰς πάσας. Καὶ τὰ μὲν τῆς α. καὶ β'. κλίσεως συνηρημένα εἶνε πάντα ὀλοπαθῆ, τὰ δὲ τῆς γ'. ἄλλα μὲν ὀλοπαθῆ, ἄλλα δὲ ὀλιγοπαθῆ.

§ 128 Αἱ πτωτικαὶ καταλήξεις καὶ τῶν τριῶν κλίσεων εἶνε αὗται·

Α'. κλίσις

Β'. κλίσις

Γ'. κλίσις

Ἑνικός ἀριθμός.

	ἄρσ.	θηλ.	ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτ.	ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτ.
Ὀνομ.	ᾱς, ης,	α	η,	ος,	ον,	—
Γεν.	ου, ου,	ᾱς(ης),	ης,	ου,	ου,	ος, ος,
Δοτ.	ᾱ, η,	ᾱ (ῆ).	η,	ω,	ω,	ῖ, ῖ,
Αἵτ.	ᾱν, ην,	αν	ην,	ον,	ον,	ᾱ, —
Κλητ.	ᾱ. η. (ᾱ).	α	η.	ε.	ον.	— —

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὀν. καὶ αἵτ.	ᾱ,	ω,	ε,
Γεν. καὶ δοτ.	αιν,	οιν,	οιν,
Κλητ.	ᾱ.	ω.	ε.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὀνομ.	αι,	οι,	ᾱ,	ες,	ᾱ,
Γεν.	ων,	ων,	ων,	ων,	ων,
Δοτ.	αις,	οις,	οις ¹	σῖ,	σῖ,
Αἵτ.	ᾱς,	ους,	ᾱ,	ᾱς,	ᾱ,
Κλητ.	αι.	οι,	ᾱ,	ες.	ᾱ.

§ 129 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων.

α.) Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ ἡ μὲν αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ εἶνε ὁμοίαι τῇ ὀνομαστικῇ, ἡ δὲ δοτικὴ ὁμοία τῇ γενικῇ.

β.) Τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ἡ κλητικὴ εἶνε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ.

γ.) Ἡ γενικὴ πληθ. πασῶν τῶν κλίσεων λήγει εἰς ων, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μέση.

¹ Αἱ καταλήξεις αἰς καὶ οἰς τῆς δοτ. πληθ. τῆς α. καὶ β'. κλίσεως ἐγένοντο κατ' ἀποκοπὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων καταλήξεων αἰσι, οἰσι· διότι τὸ πάλαι ἡ δοτικὴ πληθ. πασῶν τῶν κλίσεων ἔλθγεν εἰς σι, ἥτις ἐσώθη παρὰ ποιηταῖς· οἶον, θαλίασι, νέοισι, ἀντὶ θαλίαις, νέοις.

δ'.) Τὰ οὐδέτερον ἔχουσι τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

ε'.) Τῶν οὐδετέρων ἡ πληθ. ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ λήγει εἰς α βραχύ.

ς'.) Τὰ δίχρονα ἐν τέλει τῶν οὐδετέρων, ἐὰν δὲν προκύπτωσιν ἐκ συναιρέσεως, εἶνε βραχεῖα· οἷον, τὰ μῆλ'α· τὸ σῶμ'α· τὸ σίνηπι. τὸ πῶϋ.

ζ'.) Ἡ ἐνικὴ δοτικὴ πασῶν τῶν κλίσεων ἔχει τελικὸν ι, τὸ ὁποῖον ἐν μὲν τῇ α. καὶ β'. κλίσει ὑπογράφεται, ἐν δὲ τῇ γ'. προσγράφεται· οἷον, τῇ τιμῇ, τῷ σοφῷ· τῇ πόλει· ἀλλὰ ἐν τῷ κέρ'α, κρέ'α, κλπ. ὑπογράφεται ὡς ἐκ συναιρέσεως προσερχόμενον· οἷον κέραϊ-κέρ'α, κρέαϊ-κρέ'α.

Σημ. Οἱ Αἰολεῖς δὲν ὑπέγραφον τὴν ἐνικ.δοτικὴν τῆς α. καὶ β'. κλίσεως· οἷον, τῇ τιμῇ, τῷ σοφῷ.

η'.) Τὸ ας τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς τῆς α. κλίσεως εἶνε μακρόν· οἷον, Αἰνεῖας.

θ'.) Τὸ α τῆς ἐνικῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς καὶ τῆς πληθ. αἰτιατικῆς (ας) καὶ τοῦ θυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῆς α. κλίσεως εἶνε μακρόν.

ι.) Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῆς α. κλίσεως ἔχει καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόνον τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς· οἷον, Αἰνεῖας-Αἰνεῖαν-ῶ Αἰνεῖα· μουσᾶ-μουσᾶν-ῶ μουσᾶ.

ια.) Αἱ καταλήξεις τῶν πλαγίων πτώσεων ι, α, ας τῆς τρίτης κλίσεως, ἐὰν δὲν προκύπτωσιν ἐκ συναιρέσεως, εἶνε βραχεῖαι.

Σημ. Πότε τὸ α τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς τῆς α. κλίσεως εἶνε μακρόν καὶ πότε βραχύ, ζητεῖ § 139.

§ 130 Περὶ τονισμοῦ τῶν πτώσεων ἔχομεν τοὺς γενικοὺς τούτους κανόνας.

α.) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνεται καὶ μακρὰν ἔαν ἔχη αὐτήν· οἷον, ἡ τιμῇ-τὴν τιμὴν-ῶ τιμῇ-τὰς τιμάς.

β.) Ἡ μακροκατάληκτος γενικὴ καὶ δοτικὴ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπᾶται· οἷον, τῆς τιμῆς-τῇ τιμῇ-τῶν τιμῶν.⁽¹⁾

(1) Ἡ γεν. πληθ. περισπᾶται, διότι προκύπτει ἐκ συναιρέσεως· οἷον, μουσᾶων-μουστῶν.

γ'. Ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐὰν δὲν ἐμποδίζῃ ἡ λήγουσα.

δ'.) Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ καὶ πληθ. ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῆς γ'. κλίσεως οὐδέποτε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, πλὴν τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί.

Κλίσεις τοῦ ἄρθρου

Ἑνικός ἀριθμός

	ἄρσ.	θηλ.	πληθ.
Ὄνομ.	ὁ,	ἡ,	τὸ,
Γεν.	τοῦ,	τῆς,	τοῦ,
Δοτ.	τῷ.	τῇ,	τῷ
Αἰτ.	τόν.	τήν.	τό.

Δυϊκός ἀριθ.

Ὄν. ὃ αἰτ.	τὼ,	τὰ,	τὼ,
Γεν. ὃ δοτ.	τοῖν.	ταῖν.	τοῖν.

Πληθ. ἀριθ.

Ὄνομ.	οἱ,	αἱ,	τά,
Γεν.	τῶν,	τῶν,	τῶν,
Δοτ.	τοῖς,	ταῖς,	τοῖς,
Αἰτ.	τούς.	τάς.	τά.

§ 131 Τὸ ἄρθρον κλητικὴν δὲν ἔχει· τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ἁλ-
λων πτωτικῶν προτάσσομεν τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ.

Σημ. Το ἄρθρον δασύνεται καὶ δὲν τονίζεται (§ 24, 40 β').

§ 132 Τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον ἄρθρον κλίνεται κατὰ τὴν β'.
κλίσειν, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν α'. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρσενικὸν ἐν τῇ
ἐνικῇ ὀνομαστικῇ δὲν ἔχει ς, τὸ δὲ οὐδέτερον δὲν ἔχει γ'.

Σημ. Ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τοῦ δυϊκοῦ τὰ, (ταῖν) τίθενται συνηθέστερον τὰ
ἀρσενικὰ τῷ, (τοῖν)· οἷον, τῷ χεῖρε, τῷ τέχνα, ἀντὶ τὰ χεῖρε, τὰ τέχνα.

Πρώτη κλίσις.

§ 133 Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικὰ λήγοντα εἰς
ας καὶ ης, καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς α καὶ η.

Σημ. Τὰ εἰς ας ἀρσενικὰ εἶνε πάντα καθαροκατάληκτα· οἷον, ταμίας, Αἰ-
νείας.

Παραδείγματα.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ἀρσενικά.

Ὄνομ.	ὁ ταμίας,	Ἀτρεΐδης,	πολίτης,	κριτής,
Γεν.	τοῦ ταμίου,	Ἀτρεΐδου,	πολίτου,	κριτοῦ,
Δοτ.	τῷ ταμίᾳ,	Ἀτρεΐδῃ,	πολίτῃ,	κριτῇ,
Λίτ.	τὸν ταμίαν,	Ἀτρεΐδην,	πολίτην,	κριτὴν,
Κλητ.	ὦ ταμία.	Ἀτρεΐδη.	πολίτα.	κριτά.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄν. ἔ. αἰτ.	τῷ ταμίᾳ,	Ἀτρεΐδα,	πολίτα,	κριτὰ,
Γεν. ἔ. δοτ.	τοῖν ταμίαιν,	Ἀτρεΐδαιν,	πολίταιν,	κριταῖν,
Κλητ.	ὦ ταμία.	Ἀτρεΐδα.	πολίτα.	κριτά.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	οἱ ταμίαι,	Ἀτρεΐδαι,	πολίται,	κριταί,
Γεν.	τῶν ταμιῶν,	Ἀτρεΐδῶν,	πολιτῶν,	κριτῶν,
Δοτ.	τοῖς ταμίαις,	Ἀτρεΐδαις,	πολίταις,	κριταῖς,
Λίτ.	τούς ταμίας,	Ἀτρεΐδας,	πολίτας,	κριτάς,
Κλητ.	ὦ ταμίαι.	Ἀτρεΐδαι.	πολίται.	κριταί.

Θηλυκά.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ἡ χαρά,	σοφία,	ἀλήθεια,	τιμή,	βελόνη,
Γεν.	τῆς χαρᾶς,	σοφίας,	ἀληθείας,	τιμῆς,	βελόνης,
Δοτ.	τῇ χαρᾷ,	σοφίᾳ,	ἀληθείᾳ,	τιμῇ,	βελόνῃ,
Λίτ.	τὴν χαράν,	σοφίαν,	ἀλήθειαν,	τιμὴν,	βελόνην,
Κλητ.	ὦ χαρά.	σοφία.	ἀλήθεια.	τιμή.	βελόνη.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄν. ἔ. αἰτ.	τὰ χαρὰ,	σοφία,	ἀληθεία,	τιμὰ,	βελόνα,
Γεν. ἔ. δοτ.	ταῖν χαραῖν,	σοφίαιν,	ἀληθείαιν,	τιμαῖν,	βελόναιν
Κλητ.	ὦ χαρά.	σοφία.	ἀληθεία.	τιμὰ.	βελόνα.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	αἱ χαραί,	σοφαί,	ἀλήθειαι,	τιμαί,	βελόнай,
Γεν.	τῶν χαρῶν,	σοφῶν,	ἀληθειῶν,	τιμῶν,	βελονῶν,
Δοτ.	ταῖς χαραις,	σοφαίς,	ἀληθείαις,	τιμαῖς,	βελόнайς,
Λίτ.	τάς χαράς,	σοφίας,	ἀληθείας,	τιμάς,	βελόνας,
Κλητ.	ὦ χαραί.	σοφαί.	ἀλήθειαι.	τιμαί.	βελόнай.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ἡ μούσα,	τράπεζα,	τρίαινα,	μάχαιρα,
Γεν.	τῆς μούσης,	τραπέζης,	τριάινης,	μαχαίρας,
Δοτ.	τῇ μούσῃ,	τραπέζῃ,	τριάινῃ,	μαχαίρᾳ,
Αἵτ.	τὴν μούσαν,	τράπεζαν,	τρίαιναν,	μάχαιραν,
Κλητ.	ὦ μούσα.	τράπεζα.	τρίαινα.	μάχαιρα.

Δυϊκὸς ἀριθμός.

Ὄν ἢ αἵτ.	τὰ μούσα,	τραπέζα,	τρίαινα,	μαχαίρα,
Γεν. ἢ δοτ.	ταῖν μούσαιν,	τραπέζαιν,	τριάιναιν,	μαχαίραιν,
Κλητ.	ὦ μούσα.	τραπέζα.	τρίαινα.	μαχαίρα.

Πληθυντικὸς ἀριθμός.

Ὄνομ.	αἱ μούσαι,	τράπεζαι,	τρίαιναι,	μάχαιραι,
Γεν.	τῶν μουσῶν,	τραπέζων,	τριάινων,	μαχαίρων,
Δοτ.	ταῖς μούσαις,	τραπέζαις,	τριάιναίς,	μαχαίραις,
Αἵτ.	τὰς μούσας,	τραπέζας,	τριάινας,	μαχαίρας,
Κλητ.	ὦ μούσαι.	τράπεζαι.	τρίαιναι.	μάχαιραι.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

ὁ νεανίας, κοχλίας, μονίας, ἐκτομίας, Χρύσης. Μιλτιάδης, Ἡρακλείδης, ἄδολέσχος, ποιητής, δικαστής, μαθητής, εἰρηνοδίκης, ἡ γραμμὴ, ἐπιστήμη, ῥαστώνη, ἀγχόνη, κακία, οἰκία, πείρα, τελεία, λαλιά, ἀνθρακιά, ῥοδωνιά, εὐγένεια, εὐπλοία, εὐσέβεια, θάλασσα, ἄμιλλα, γέφυρα, ἀκρόρεια, γλῶσσα, μάζα, δόξα.

§ 134 Τὰ λήγοντα εἰς α καθαρόν, τὰ εἰς ρα, τὰ εἰς α ἐκ συναιρέσεως καίτινα κύρια ὀνόματα φιλάττουσι τὸ α ἄτρεπτον καθ' ὅλας τὰς πτώσεις· οἶον, σοφία-σοφίας-σοφία· σφαῖρα-σφαίρας-σφαῖρα· μνᾶ, μνάας-μνᾶς-μνάα-μνᾶ. Λήδα-Λήδας· Γέλα-Γέλας· Φιλομήλα-Φιλομήλας. Ἀνδρομέδα-Ἀνδρομέδας· ἔτι δὲ ἡ ἀλαλά, σκανδάλα (νᾶρθα). Πάντα δὲ τὰ ἄλλα τρέπουσι τὸ α τῆς ἐνικῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς εἰς η· οἶον, μούσα-μούσης-μούσῃ, κλπ.

§ 135 Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς ης ἀρσενικῶν λήγει εἰς η· οἶον, Ἀριστείδης, ὦ Ἀριστείδη. Σχηματίζουσι δὲ αὐτὴν εἰς α βραχὺ τὰ εἰς τῆς, τὰ ἰθνηκὰ καὶ πάντα τὰ σύνθετα οἶον, ποιητὰ, Σκυῖθα, βιβλιοπῶλα, εἰρηνοδίκαι. Τὸ δὲ δὲ δεσπότης ἀναβιβάζει καὶ τὸν τόνον παρὰ τὸν κανόνα (§ 130, γ'). οἶον, ὦ-δέσποτα.

Σημ. Κατὰ Θείριον ἅπαντα τὰ εἰς ἧς πρωτόκλιτα σχηματίζουσι τὴν ἐνικὴν κλητικὴν εἰς α βραχὺ πλὴν τῶν εἰς δης· οἶον, ὦ Μιλτιάδῃ.

§ 136 Ὀνόματά τινα εἰς ας ἀρσενικὰ σχηματίζουσι τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς ᾱ μακρὸν δωρικῶς ἀντὶ εἰς ου· οἶον, ὁ πατραλοίας, τοῦ πατραλοῖα, ὁ Λεωνίδας, τοῦ Λεωνίδα.

Σημ. α. Τοιαῦτα δὲ εἶνε τὸ πατραλοίας, μητραλοίας, [ὄρνιθοθήρας βορρᾶς καὶ τινα κύρια ὀνόματα καὶ μάλιστα ξενικά· οἶον, Πυθαγόρας, Λεωνίδας, Ὀρόντας, Πλειστόλας, Σκόπας, Ἀννίδας, Σύλλας, κλπ.

Σημ. β. Πολλὰ κύρια ὀνόματα εἰς ἧς σχηματίζουσι τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς ῶ ἰωνικῶς· οἶον, Τήρης, Τήρῃ· Καμβύσης, Καμβύσει.

§ 137 Ἡ γενικὴ πληθ. τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης παρὰ τὸν κανόνα (§ 130, γ'). οἶον, ἀλήθεια-ἀληθειῶν· ἐξαιροῦνται ἐκ μὲν τῶν οὐσιαστικῶν αἱ γενικαὶ χρήστων, χλούνων, ἐτησίων καὶ τοῦ θηλυκοῦ ἀφύων· ἐκ δὲ τῶν ἐπιθέτων ὅσα ἔχουσι τὸ ἀρσενικὸν δευτερόκλιτον· διότι τούτων ἡ γενικὴ ὁμοτονεῖ τῇ γενικῇ πληθυντικῇ τοῦ ἰδίου ἀρσενικοῦ· οἶον, ὁ ἅγιος-οἱ ἅγιοι-τῶν ἁγίων· ἡ ἀγίχ-αἱ ἅγιοι-τῶν ἁγίων.

Σημ. α. Θηλυκά τινα ἐπίθετα ἐκ τῶν ἐχόντων τὸ ἀρσενικὸν δευτερόκλιτον λαβόντα σημασίαν οὐσιαστικοῦ τονίζονται ἐν τῇ πληθ. γενικῇ ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὡς καὶ τὰ οὐσιαστικά· οἶον, ἡ χήρα-αἱ χῆραι-τῶν χηρῶν· ἡ ἑταῖρα-αἱ ἑταῖραι-τῶν ἑταιρῶν· ἡ ἡμέρα-αἱ ἡμέραι-τῶν ἡμερῶν. οἱ Ῥόδιοι-τῶν Ῥοδίων, αἱ Ῥοδίαι-τῶν Ῥοδιῶν· οὕτω λέγει καὶ ἡ καθωμιλημένη· οἱ Κύριοι-τῶν Κυρίων, αἱ Κυρίαι-τῶν Κυρίων.

Σημ. β. Αἱ γενικαὶ χρήστων, χλούνων καὶ ἀφύων δὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης πρὸς διάκρισιν τῶν ὁμοφώνων ἐπιθέτων· ὁ χρηστὸς-οἱ χρηστοί-τῶν χρηστῶν· ὁ χλουνός-οἱ χλουνοί-τῶν χλουνῶν· ὁ ἀφυῆς-τῶν ἀφύων. Ἡ δὲ γενικὴ ἐτησίων ἐφύλαξε τὸν τόνον τοῦ ἐπιθέτου, ὁ ἐτήσιος, ἡ ἐτησία-αἱ ἐτήσiai-τῶν ἐτησίων.

Σημ. γ. Τὸ Πλάτεια ἐνικῶς μὲν λεγόμενον προπαροξύνεται, πληθυντικῶς δὲ ὀξύνεται· οἶον, Πλάτεια-Πλατειαί.

§ 138. Ἐκ τῶν εἰς ἧς ἀρσενικῶν εἶνε τῆς α. κλίσεως.

α.) τὰς εἰς δης πατρωνυμικά ἢ πατρωνυμικὴν κατάληξιν ἔχοντα κύρια ὀνόματα· οἶον, Νεστορίδης, Ἀτρεΐδης, Μιλτιάδης, Ἀριστείδης.

β.) τὰ εἰς της καὶ στης προσηγορικά· οἶον πολίτης, ληστής.

γ.) τὰ ἀπὸ ῥημάτων σύνθετα προσηγορικά ἢ κύρια· οἶον, γεωμέτρης, βιβλιοπώλης. Πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ φαίνομαι, λάμπω καὶ χαίρω. οἶον, Ἀριστοφάνης, Περιλάμπης, Θυμοχάρης.

δ'.) τὰ ἀπὸ θηλυκῶν ὀνομάτων τῆς ἁ. κλίσεως σύνθετα· οἶον, ἀρχιδίκης (δίκη)· ὀλυμπιονίκης (νίκη).

ε.) Πολλὰ τῶν ἀπλῶν· οἶον, Αἰσχίνης, Χρύσης, Ξέρξης, Καμύτης, Πέρσης, Σκύθης, κλπ.

§ 139. Τὸ α τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων τῆς ἁ. κλίσεως εἶνε ἄλλοτε μὲν μακρόν, ἄλλοτε δὲ βραχύ.

Α'. ἔχουσι τὸ α μακρόν.

1) Ὅσα θηλυκὰ ἐπίθετα ἔχουσι τὸ ἀρσενικὸν δευτερόκλιτον· οἶον, ὁ τέλειος-ῆ τελεία, ὁ ὥραϊος-ῆ ὥραία, πλὴν τοῦ Χίος-Χίᾱ, δῖος-δία· [πότνιος]-πότνια· τὸ δὲ πέπειρα εἶνε θηλυκὸν τοῦ πέπων (§ 139B'). καὶ οὐχὶ τοῦ ἀγρήστου παρὰ τοῖς παλαιοῖς πέπειρος.

Σημ. Μακρόν ἔχουσι τὸ α καὶ θηλυκὰ τινα, τὰ ὅποια διὰ τὴν συχὴν χρῆσιν ἔλαβον σημασίαν οὐσιαστικῆς· οἶον, γῆρα (γῆρος), ἑταῖρα (ἑταῖρος), ἡμέρα (ἡμερος), πλὴν τοῦ μεσόγειᾱ ἢ μεσόγαια (ὁ μεσόγειος ἢ μεσόγαιος), ἀκρῶρεᾱ (ὁ ἀκρώρειος).

2) Πάντα τὰ ὀξύτονα· οἶον, χαρά, λαλιά.

3) Τὰ εἰς ια παροξύτονα· οἶον, σοφία, καχία.

4) Τὰ εἰς εια δισύλλαβα καὶ τὰ εἰς εια παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς ευω ῥημάτων· οἶον, μνεία, βασιλεία (βασιλεύω).

5) Τὰ εἰς ρα δισύλλαβα παραλήγοντα εἰς φωνῆεν· οἶον, ὦρα, θήρα, πλὴν τοῦ πρῶρᾱ, χύτρᾱ, σφῦρᾱ.

6) Τὰ εἰς αια ὑπερδισύλλαβα· οἶον, ἐλαία, κεραία.

7) Τὰ εἰς οα καὶ εα παροξύτονα· οἶον, πόᾱ, μελέᾱ, Τεγέᾱ.

8) Πάντα τὰ ὑπερδισύλλαβα παροξύτονα οὐσιαστικὰ τὰ φυλάττοντα τὸ α ἄτρεπτον ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι (προσηγορικὰ ἢ κύρια)· οἶον, παλαιστρᾶ, ἀκέστρᾶ, κολυμβήθρᾶ, ὀπῶρᾶ, Φιλομήλᾱ· σὺν τούτοις δὲ καὶ τοῦ Αἰδᾶ, Γέλᾱ.

Β'. ἔχουσα τὸ α βραχύ·

1) Ὅσα θηλυκὰ ἐπίθετα ἔχουσι τὸ ἀρσενικὸν τριτόκλιτον· οἶον, ὁ βαρὺς-ῆ βαρεῖν, ὁ ῥηθεὶς-ῆ ῥηθεῖσα, ὁ λαβὼν-ῆ λαβοῦσα, ὁ λελοιπὼς-ῆ λελοιπυῖα, ὁ πᾶς-ῆ πᾶσα.

2) Τὰ εἰς αια δισύλλαβα· οἶον, μαῖα, γραῖα.

3) Τὰ εἰς εια παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς εις προσηγορικῶν· οἶον, ἱερεὺς-ἱέρεια.

4) Τὰ εἰς εἰα ἀφρημένα οὐσιαστικά παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς ης τριτοκλίτων ἐπιθέτων· οἶον, εὐγενής, εὐγένεια· ἀληθής-ἀλήθεια.

5) Τὰ εἰς οἰα ἀφρημένα οὐσιαστικά παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς οος-ους δευτεροκλίτων ἐπιθέτων· οἶον, εὖνους-εὖνοια, εὐπλους-εὐπλοια. Σύν τούτοις δὲ καὶ τὸ Εὐβοια (ἐκ τοῦ βοῦς), καὶ περιβοια.

6) Τὰ εἰς υἰα οὐσιαστικά· οἶον, μυῖα· ἔτι δὲ καὶ τὰ ὀξύτονα· ὀργυιά, ἀγυιά.

7) Πάντα τὰ ἐν τῇ ἐνικῇ γενικῇ τρέποντα τὸ α εἰς η· οἶον, μοῦσα-μούσης, γλῶσσα-γλώσσης, τράπεζα-τραπέζης.

8) Τὰ εἰς ρα δισύλλαβα παραλήγοντα εἰς δίφθογγον· οἶον, σφαῖρα, πεῖρα· πλὴν τοῦ Αἶθρα, Φαίδρα καὶ πάντων τῶν εἰς αὐ παραλήγοντων· οἶον, αὔρα, σάυρα, λαύρα.

9) Πάντα τὰ προπαροξύτονα· οἶον, ποιήτρια, σώτεια, γέφυρα, μάχαιρα.

Συνηρημένα ὀνόματα τῆς ἁ. κλίσεως.

§ 140. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς ἁ. κλίσεως συναιροῦνται μόνον ὅσα πρὸ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων ἔχουσιν α, ε, ο· καὶ τὸ μὲν αα καὶ εα, ὅταν ἔχη πρὸ αὐτοῦ ρ, συναιροῦνται εἰς α· οἶον, μνάα-ᾱ, βορέας-βορραῆς· τὸ δὲ οη, καὶ εα, ὅταν δὲν ἔχη πρὸ αὐτοῦ ρ, συναιροῦνται εἰς η· οἶον, ἀπλόη-ῆ, γέα-γῆ. Τὸ εα ὅμως καὶ οα τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθ. ἀριθμοῦ συναιροῦνται πάντοτε εἰς α· οἶον, τὰ γαλέα-ᾱ, τὰς γαλέας-ᾱς, ἀπλόα-ᾱ, ἀπλόας-ᾱς. Συναιρούμενα δὲ κλίνονται ὁμαλῶς ὡς τὰ ἀσυναίρετα· διακρίνονται δὲ ἀπ' αὐτῶν μόνον ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς περισπωμένης.

Παραδείγματα.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ῆ γαλέα-ῆ,	μνάα-ᾱ,	ἀργυρέα-ᾱ,
Γεν.	τῆς γαλέας-ῆς,	μνάας-ᾱς,	ἀργυρέας-ᾱς,
Δοτ.	τῇ γαλέα-ῇ,	μνάα-ᾱ,	ἀργυρέα-ᾱ,
Λίτ.	τὴν γαλέαν-ῆν,	μνάαν-ᾱν,	ἀργυρέαν-ᾱν,
Κλητ.	ὦ γαλέα-ῆ.	μνάα-ᾱ.	ἀργυρέα-ᾱ.

Δυϊκὸς ἀριθμός.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τὰ γαλέα-ᾱ,	μνάα-ᾱ,	ἀργυρέα-ᾱ,
Γεν. καὶ δοτ.	ταῖν γαλέαιν-αῖν,	μνάαιν-αῖν,	ἀργυρέαν-αῖν,
Κλητ.	ὦ γαλέα-ᾱ.	μνάα ᾱ.	ἀργυρέα-ᾱ.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	αἱ γαλαί-αι,	μνάι-αι,	ἀργύραι-αι,
Γεν.	τῶν γαλέων-ων,	μνάων-ων,	ἀργυρέων-ων
Δοτ.	ταῖς γαλαῖς-αῖς,	μνάις-αῖς,	ἀργυρεῖς-αῖς,
Λίτ.	τάς γαλαῖς-ας,	μνάς-ας,	ἀργυρεῖς-ας,
Κλήτ.	ὦ γαλαί-αι.	μνάι-αι.	ἀργύραι-αι.

Ἐνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ὁ Ἑρμέας-ης,	βορέας-βορράς,	ἡ ἀπλόη-ῃ,
Γεν.	τοῦ Ἑρμέου-οῦ,	βορέα-βορρά,	τῆς ἀπλόης-ῃς,
Δοτ.	τῷ Ἑρμέα-ῃ,	βορέα-βορρά,	τῇ ἀπλόῃ-ῃ,
Λίτ.	τόν Ἑρμέαν-ῆν.	βορέαν-βορράν,	τὴν ἀπλόην-ῆν,
Κλήτ.	ὦ Ἑρμέα-ῃ.	βορέα-βορρά.	ὦ ἀπλόῃ-ῃ.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τὼ Ἑρμέα-ᾱ,	τὰ ἀπλόα-ᾱ,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν Ἑρμέαιν-αῖν,	ταῖνάπλόαιν-αῖν,
Κλήτ.	ὦ Ἑρμέα-ᾱ.	ὦ ἀπλόα-ᾱ.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	οἱ Ἑρμέαι-αι,	αἱ ἀπλόαι-αι,
Γεν.	τῶν Ἑρμέων-ων,	τῶν ἀπλῶν-ων,
Δοτ.	τοῖς Ἑρμέαις-αῖς,	ταῖς ἀπλόαις-αῖς,
Λίτ.	τούς Ἑρμέας-ας,	τάς ἀπλόας-ας,
Κλήτ.	ὦ Ἑρμέαι-αι.	ὦ ἀπλόαι-αι.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Ἡ συκέα-ῃ, χρυσέα-ῃ, διπλόη-ῃ, λεοντέα-ῃ, χαλκέα-ῃ, ἀδελφιδέα-ῃ, Ἀπελλέας-ῃς, κλπ.

Σημ. α'. Τινὰ τῶν εἰς εας ἄρσεν. καὶ εα θηλ. μένουσιν ἀσυναίρετα οἶον, βροτέας, Ἀνδρέας, μηλέας, μορέας, Τεγέας.

Σημ. β'. Τα εἰς εας ἄρσ. καὶ εα θηλ. ἀσυναίρετα λεγόμενα καταλήγουσι δωρικῶς μὲν εἰς εα, ἰωνικῶς δὲ εἰς εη οἶον, Ἀπελλέας, συκέα, Ἀπελλῆς, συκῆη.

Δευτέρα κλίσις.

§ 141. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς ος, καὶ οὐδέτερα λήγοντα εἰς ον.

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ἀρσενικά

Θηλυκά

Οὐδέτερα.

Ὄνομ.	ὁ λόγος,	ἡ ἀμπελος,	τὸ ποτήριον,
Γεν.	τοῦ λόγου,	τῆς ἀμπέλου,	τοῦ ποτηρίου,
Δοτ.	τῷ λόγῳ,	τῇ ἀμπέλῳ,	τῷ ποτηρίῳ,
Αἰτ.	τὸν λόγον,	τὴν ἀμπελον,	τὸ ποτήριον,
Κλητ.	ὦ λόγε.	ὦ ἀμπελε.	ὦ ποτήριον.

Δυϊκὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τὼ λόγῳ,	τὰ ἀμπέλω,	τὼ ποτηρίῳ,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν λόγοιν,	ταῖν ἀμπέλοιν,	τοῖν ποτηρίοιν,
Κλητ.	ὦ λόγω.	ὦ ἀμπέλω.	ὦ ποτηρίῳ.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	οἱ λόγοι,	αἱ ἀμπελοι,	τὰ ποτήρια,
Γεν.	τῶν λόγων,	τῶν ἀμπέλων,	τῶν ποτηρίων,
Δοτ.	τοῖς λόγοις,	ταῖς ἀμπέλοις,	τοῖς ποτηρίοις,
Αἰτ.	τούς λόγους,	τάς ἀμπέλους,	τὰ ποτήρια,
Κλητ.	ὦ λόγοι.	ὦ ἀμπελοι.	ὦ ποτήρια.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Ὁ τόμος, δόμος, δῆμος, ἄγγελος, λόγιος, φιλόσοφος, λοχαγός, θεολόγος· ἡ παρθένος, ἡ ἐξοδος, ἡ πάροδος, ἡ βάλανος, ἡ νῆσος, ἡ ῥάβδος, τὸ μῆλον, τὸ ξύλον, τὸ δῶρον, δικαστήριον, ποιητήριον, κλπ.

§ 142. Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ ἀττικῶς εἶνε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ. οἶον, ὦ λόγε καὶ ὦ λόγος, καὶ ἀείποτε, ὦ θεός· ἡ δὲ κλητικὴ τοῦ ἀδελφὸς ἀναβιβάζει τὸν τόνον παρὰ τὸν κανόνα (§ 103, γ'). οἶον, ὦ ἄδελφε.

§ 143. Πολλὰ ὀνόματα ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ ἀρσενικά ἢ θηλυκά ὄντα, ἐν τῷ πληθυντικῷ γίνονται οὐδέτερα· οἶον, ὁ δεσμός-τὰ δεσμά· ἡ κέλευθος-τὰ κέλευθα¹. Καὶ τοῦναντίον τινὰ ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ οὐδέτερα ὄντα, ἐν τῷ πληθυντικῷ γίνονται ἀρσενικά· οἶον, τὸ στάδιον, οἱ στάδιοι καὶ σπανίως τὰ στάδια.

§ 144. Πολλὰ ὀνόματα ἀλλάζοντα τὸ γένος ἀλλάζουσι καὶ σημασίαν· οἶον, ὁ λίθος (λίθος), ἡ λίθος (τὸ πολύτιμον πετράδι), ὁ ἵπ-

¹ Οὕτω λέγει καὶ ἡ καθωμιλημένη· ὁ λόγος-τὰ λόγια· ὁ πλοῦτος-τὰ πλούτη

πος (τὸ ἄλογον), ἡ ἵππος (ἡ φοράδα καὶ τὸ ἱππικόν). Τοῦτο δὲ καλεῖται μεταπλασμός (§ 192 18).

Συνηρημένα ὀνόματα τῆς β'. κλίσεως.

§ 145. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς β'. κλίσεως συναιροῦνται μόνον ὅσα πρὸ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων ἔχουσιν ε ἢ ο* καὶ τὸ μὲν εα καὶ οα συναιροῦνται εἰς α, τὸ δὲ εο καὶ οο καὶ οε εἰς ου* οῖον, τὰ ὀρέα-ᾱ, τὰ ἀπλόα-ᾱ, τὸ ὀστέον-οῦν, ὁ νόος-νοῦς, ὃ νόε-νοῦ. Τὸ δὲ ε καὶ ο πρὸ τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἀποβάλλονται* οῖον, ὀστέω-ὀστῶ, τοῦ ὀστέου-ὀστοῦ, τῷ νόω-νῶ, τοῦ νόου-νοῦ.

Παραδείγματα.

*Ενικός ἀριθμός.

Ὀνομ.	ὁ πλόος-πλοῦς,	περίπλοος-περίπλους,	τὸ ὀρέον-ὀροῦν,
Γεν.	τοῦ πλόου-πλοῦ,	περιπλόου-περίπλου,	τοῦ ὀρέου-ὀροῦ,
Δοτ.	τῷ πλόω-πλῶ,	περιπλόω-περίπλω,	τῷ ὀρέω-ὀστοῦ,
Λίτ.	τὸν πλόον-πλοῦν,	περίπλοον-περίπλουν,	τὸ ὀρέον-ὀροῦν,
Κλητ.	ὦ πλόε-πλοῦ.	περίπλοε περίπλου.	ὦ ὀρέον-ὀροῦν.

Δυϊκὸς ἀριθμός.

Ὁ.ζαίτ.	τὼ πλόω-πλώ,	περιπλόω-περίπλω,	τὼ ὀρέω-ὀρώ,
Γε.ζθοτ.	τοῖν πλόοιν-πλοῖν,	περιπλόοιν-περίπλοιν,	τοῖν ὀρέοιν-ὀροῖν,
Κλητ.	ὦ πλόω-πλώ.	περιπλόω-περίπλω.	ὦ ὀρέω-ὀρώ.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὀνομ.	οἱ πλόοι-πλοῖ,	περίπλοοι-περίπλοι,	τὰ ὀρέα-ὀρέα,
Γεν.	τῶν πλόων-πλῶν,	περιπλόων-περίπλων,	τῶν ὀρέων-ὀρέων,
Δοτ.	τοῖς πλόοις-πλοῖς,	περιπλόοις-περίπλοις,	τοῖς ὀρέοις-ὀρέοις,
Λίτ.	τούς πλόους-πλοῦς,	περιπλόους-περίπλους,	τὰ ὀρέα-ὀρέα,
Κλητ.	ὦ πλόοι-πλοῖ.	περίπλοοι-περίπλοι.	ὦ ὀρέα-ὀρέα.

Σημ. Κατὰ ταῦτα κλίνονται 1) τὸ νοῦς, ῥοῦς, θροῦς, χνοῦς, καὶ τὰ εἰς θους, κύρια ὀνόματα, (Περίθους), ἔτι δὲ καὶ ἡ πρόχους. 2) Τὰ εἰς εος μοτουσιαστικά καὶ συγγενικά* οῖον, χρύσεος-οὐς, χρύσειον-οῦν, ἀδελφιδέος-οὐς, θυγατριδέος-οὐς* σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ κάμεον-οῦν. 3) Τὰ εἰς οος πολλαπλασιαστικά καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ νόος καὶ πλόος σύνθετα* οῖον, ἀπλόος-οὐς, ἀπλόουν-οῦν, εὐνοος-οὐς, εὐπλόος-οὐς.

¹ Ἄλλοι τὰ μὲν ἀσυναίρετα τῶν συγγενικῶν ὀνομάτων ῥῥύνουσι (κατὰ τὰ ἀσυναίρετα οὐσιαστικά* συμφός, ἐρινέος, κλπ.), τὰ δὲ συνηρημένα περισπῶσι παρὰ τὸν κανόνα (§ 90)* οῖον, ἀδελφιδέος-ἀδελφιδούς, ἀδελφιδεᾶ (καὶ ἰωνικῶς ἀδελφιδεή)-ἀδελφιδῆ. Τινὲς δὲ τὰ μὲν ἀσυναίρετα προπαροξύνουσι, τὰ δὲ συνηρημένα περισπῶσι κατὰ τὰ εἰς εος μετουσιαστικά* οῖον, ἀδελφιδέος-ἀδελφιδούς (§ 150).

§ 146. Τὸ ὄγδοος, λιθοζόος καὶ γόος δὲν συναίρουται· ἔτι δὲ καὶ ἄλλων τινῶν πτώσεις τινές· οἶον, πλώων, εὐνόων, δύσνοοι, κακόννοι, κρυψινόους. Πάντοτε δὲ ἀσυναιρέτως λέγονται τὰ οὐδέτερα πληθυντικά τὰ ἀπὸ τοῦ νόος καὶ πλόος σύνθετα ἐπίθετα· οἶον, τὰ ἄννα, τὰ εὐπλοα.

§ 147. Τινὰ κύρια ὀνόματα σύνθετα ἀπὸ τοῦ νόος συγκόπτουσι τὸ ο τῆς ρίζης καὶ κλίνονται ἀσυναιρέτως· ἀλλὰ τότε ἐκτείνουσι τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνῆεν· οἶον, Κρατίνης, Εὐθύνοος, ἀντὶ Κρατίνους-ους, Εὐθύνους-ους.

Σημ. Ἡ καθωμιλημένη τὰ εἰς οος πολλαπλασιαστικά καὶ τὰ εἰς εος μετουσιαστικά σχηματίζει ἀσυναιρέτως καὶ ὀξύτόνως ἀποβάλλουσα τὸ ληκτικὸν τῆς ρίζης ο καὶ ε· οἶον, ὁ χρυσός, ὁ διπλός.

§ 148. Τοῦ διυικοῦ ἡ ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τανιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης δὲν περισπᾶται ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 91)· οἶον, τῶ νόω-ώ, τῶ πλώω-ώ.

§ 149. Τὰ ἀπὸ τοῦ νόος καὶ πλόος σύνθετα καὶ συναιρούμενα παροξύνονται ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 90)· οἶον, εὔνοος-εὔνοος, εὐνόου-εὔνου· περίπλοος-περίπλους, περιπλόου-περίπλου. Σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰ ἀντιζόος-ἀντιζούς, ἀντιζόου-ἀντιζου· πρόχοος-πρόχους, προχόου-πρόχου.

Σημ. Αἱ πληθ. ὀνομαστικαὶ εὔνοι καὶ εὐπλοι προπερισπῶνται· διότι ἐν τῇ συναίρεισι ὁ χαρακτήρ ο πρὸ τῆς διφθόγγου οἱ ἀποβάλλεται καὶ δὲν συναίρεται (§ 145)· διὸ ἡ διφθόγγος οἱ εἶναι βραχεῖα (§ 40)· ὁ τόνος ὅμως αὐδέποτε ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· οἶον, κακόννοι, περίπλοι.

§ 150. Τὸ κάνεον καὶ τὰ εἰς εος καὶ εον μετουσιαστικά συναιρούμενα καταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὸ ἐκ συναίρεσέως προκύπτον φωνῆεν καὶ ὅταν μὴδέτερον τῶν συναιρετέων φωνηέντων τονίζηται ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 90)· οἶον, κάνεον-οῦν, χρύσεος-χρυσοῦς.

Δευτέρα ἄττικὴ κλίσις.

§ 151. Ἡ δευτέρα ἄττικὴ κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς ως καὶ οὐδέτερα λήγοντα εἰς ων, τὰ ὅποια φυλάττουσι τὸ ω εἰς πάσας τὰς πτώσεις καὶ ὑπογράφουσι τὸ ὄπου κατὰ τὴν κοινὴν κλίσιν ὑπογράφεται ἢ προσγράφεται· οἶον, τῷ λεῶ-οί λεῶ, τοῖς λεῶς. Λέγεται δὲ ἡ κλίσις αὕτη ἄττικὴ· διότι μετεχειρίζοντο αὐτὴν οἱ Ἀττικοί.

§ 152. Τὰ εἰς ἄος, αἰος καὶ εἰος οἱ Ἀττικοί ἔτρεπον εἰς εως·

οἶον, λᾶός-λεώς, ἀνώγειον-ἀνώγειων, εὐγείος-εὐγέως· ὅταν δὲ τὸ α
τῶν εἰς αος εἶνε βραχὺ δὲν τρέπεται εἰς εἰ οἶον, λᾶγός, τᾶώς.

§ 153. Τὰ ὀξύτονα δὲν περισπῶσι τὴν ἐνικὴν γενικὴν παρὰ τὸν
κανόνα (§ 130, 6'). οἶον, ὁ λεώς, τοῦ λεώ.

§ 154. Ὅσα κατὰ τὸν κοινὸν σχηματισμὸν προπαροξύνονται καὶ
κατὰ τὸν ἀττικὸν προπαροξύνονται ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 32)·

οἶον, εὐγείος, εὐγέως

Παραδείγματα

Ἐνικός ἀριθμός.

	Ἀρσενικά	Θηλυκά	Οὐδέτερα
Ὄνομ.	ὁ λεώς,	ἡ κάλως,	τὸ ἀνώγειον,
Γεν.	τοῦ λεώ,	τῆς κάλως,	τοῦ ἀνώγειω,
Δοτ.	τῷ λεῷ,	τῇ κάλῳ,	τῷ ἀνώγειῳ,
Λίτ.	τὸν λεών,	τὴν κάλῳν,	τὸ ἀνώγειον,
Κλητ.	ὦ λεώς.	ὦ κάλως.	ὦ ἀνώγειων.

Δυϊκός ἀριθμός.

	τὼ λεῷ,	τὰ κάλῳ,	τὼ ἀνώγειῳ,
Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τοῖν λεῶν,	ταῖν κάλῳν,	τοῖν ἀνώγειῳν,
Γεν. καὶ δοτ.	ὦ λεῷ.	ὦ κάλῳ.	ὦ ἀνώγειῳ.
Κλητ.			

Πληθυντικός ἀριθμός.

	οἱ λεῷ,	αἱ κάλῳ,	τὰ ἀνώγειῳ,
Ὄνομ.	τῶν λεῶν,	τῶν κάλῳν,	τῶν ἀνώγειῳν,
Γεν.	τοῖς λεῷς,	ταῖς κάλῳς,	τοῖς ἀνώγειῳς,
Δοτ.	τοὺς λεῷς,	τὰς κάλῳς,	τὰ ἀνώγειῳ,
Λίτ.	ὦ λεῷ.	ὦ κάλῳ.	ὦ ἀνώγειῳ.
Κλητ.			

Ἐνικός ἀριθμός.

	Ἀρσεν. καὶ Θηλ.	οὐδέτερον.
Ὄνομ.	ὁ, ἡ εὐγέως,	τὸ εὐγειον,
Γεν.	τοῦ, τῆς εὐγειῳ,	τοῦ εὐγειῳ,
Δοτ.	τῷ, τῇ εὐγειῳ,	τῷ εὐγειῳ,
Λίτ.	τὸν, τὴν εὐγειῳν,	τὸ εὐγειῳν,
Κλητ.	ὦ εὐγέως.	ὦ εὐγειῳν.

Δυϊκός ἀριθμός.

	τὼ, τὰ εὐγειῳ,	τὼ εὐγειῳ,
Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τοῖν, ταῖν εὐγειῳν,	τοῖν εὐγειῳν.
Γεν. καὶ δοτ.	ὦ εὐγειῳ.	ὦ εὐγειῳ.
Κλητ.		

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	οἱ, αἱ	εὐγεφ,	τὰ	εὐγεω,
Γεν.	τῶν	εὐγεων,	τῶν	εὐγεων,
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	εὐγεως,	τοῖς	εὐγεως,
Αἰτ.	τούς, τὰς	εὐγεως,	τὰ	εὐγεω,
Κλητ.	ὦ	εὐγεφ.	ὦ	εὐγεω.

Σημ. Κατὰ ταῦτα κλίνονται 1) τὰ ἐκ τοῦ γέα, γῆρας, γέρας, κρέας σύνθετα 2) Τὰ ἐπίθετα ἄνεως, ἀξιοχρεως, πλέως, σῶς, ἴλεως, καὶ τὰ οὐσιαστικά, ἡ γάλως καὶ γαλόως, ἡ ἔως, ὁ λαγῶς, ὁ ὀρφῶς, ὁ ταῶς, ἡ ἄλως. 3) Πολλὰ κύρια ὀνόματα καὶ μάλιστα τὰ λήγοντα εἰς α ο ς καὶ ε ι ο ς· οἶον, Μενέλῃος-Μενέλεως, Ἀνδρόγειος-Ἀνδρόγεως. Τινὰ δὲ τούτων κλίνονται καὶ κατὰ τὴν γ'. κλίσιν· οἶον, ἡ ἄλως-τῆς ἄλω καὶ ἄλωνος· ὁ Μίνως-τοῦ Μίνω καὶ Μίνωος (§ 155, 6').

§ 155. Τὸ γ' τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς ἐνίοτε παραλείπεται καὶ μάλιστα τῶν κυρίων ὀνομάτων· οἶον, ἡ ἔως-τὴν ἔω, ὁ ἀγῆρως-τὸν ἀγῆρω, ἡ Κῶς-τὴν Κῶ, ὁ Ἀθως-τὸν Ἀθω.

Τρίτη κλίσις.

§ 156. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα λήγοντα εἰς τὰ φωνήεντα α, η, υ, ω καὶ εἰς τὰ σύμφωνα κ, ρ, ς, (ξ, ψ).

§ 157. Τὰ ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως κλίνονται προσλαμβάνοντα εἰς τὴν ῥίζαν τὰς πτωτικὰς καταλήξεις· οἶον, θῆρ, θηρός, θηρί, θῆρα, θῆρες, κλπ.

§ 158. Ἡ ῥίζα τῶν τριτοκλίτων εὐρίσκεται, ἐὰν ἀπὸ τῆς γενικῆς ἢ ἄλλης πτώσεως ἀποβληθῇ ἡ πτωτικὴ κατάληξις, οἶον, τοῦ ἄρπαγος, λέοντος, ἀληθέος ῥίζα εἶνε τὸ ἄρπαγ, λέοντ, ἀληθέ.

§ 159. Τὰ ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα διακροῦνται εἰς ἀφωνόληκτα, ὑγρόληκτα καὶ φωνηεντόληκτα. Καὶ ἀφωνόληκτα μὲν λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ἀφωνον· οἶον, ἀραψ-ἄραβος, ἄρπαξ-ἄρπαγος, πατρίς-πατρίδος. Ὑγρόληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ὑγρὸν (ν, ρ)· οἶον, μὴν-μηνός· ῥήτωρ-ῥήτορος· ἄλς-ἄλός (μοναδικόν). Φωνηεντόληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα φωνῆεν· οἶον, σέλας-σέλαος, κίς-κιός, ἰχθὺς-ἰχθύος, ἀληθής-ἀληθέος.

Σημ. Πολλάκις ὁ χαρακτῆρ εἶνε δύο σύμφωνα, ἀμετάβολου πρὸ ἀφώνου (ντ, γγ=νγ, ρκ,) ἢ κτ'· οἶον, λέων-λέοντος, σάλπιγξ-σάλπιγγος, σαρξ-σαρκός, νύξ-νυκτός.

α. Παραδείγματα ἀφωνολήκτων.

Θηλυκά.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ἡ	πατρίς,	πλάξ,	ὄψ,	φάλαγξ,	νύξ,
Γεν.	τῆς	πατρίδος,	πλακός,	ὀπός,	φάλαγγος,	νυκτός,
Δοτ.	τῇ	πατρίδι,	πλακί,	ὀπί,	φάλαγγι,	νυκτί,
Αἰτ.	τὴν	πατρίδα,	πλάκα,	ὄπα,	φάλαγγα,	νύκτα,
Κλητ.	ὦ	πατρίς.	πλάξ.	ὄψ.	φάλαγξ.	νύξ.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄν. καὶ αἰτ.	τὰ	πατρίδες,	πλάκε,	ὄπε,	φάλαγγε,	νύκτε,
Γεν. καὶ δοτ.	ταῖν	πατρίδων,	πλακοῖν,	ὀποῖν,	φάλαγγων,	νυκτοῖν
Κλητ.	ὦ	πατρίδες.	πλάκε.	ὄπε.	φάλαγγε.	νύκτε.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	αἱ	πατρίδες,	πλάκες,	ὄπες,	φάλαγγες,	νύκτες,
Γεν.	τῶν	πατρίδων,	πλακῶν,	ὀπῶν,	φάλαγγων,	νυκτῶν,
Δοτ.	ταῖς	πατρίσι,	πλαξί,	ὀψί,	φάλαγγι,	νυξί,
Αἰτ.	τάς	πατρίδας,	πλάκας,	ὄπας,	φάλαγγας,	νύκτας,
Κλητ.	ὦ	πατρίδες.	πλάκες.	ὄπες.	φάλαγγες,	νύκτες.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Ἡ ἐλπὶς-ίδος, κοπίς, χλαμὺς, λάρναξ, λαῖλαψ, κατῆλιψ, λαμπάς, σάρξ, θορίζ-τριχός, ποιότης, ἰσότης, σάλπιγξ, στρόφιγξ-γγός, ὄστρεγξ, κλπ.

Ἀρσενικά.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ὁ	ἄραψ,	κόραξ,	γίγας,	λέων,	ὀδούς,
Γεν.	τοῦ	ἄραβος,	κόρακος,	γίγαντος,	λέοντος,	ὀδόντος,
Δοτ.	τῷ	ἄραβι,	κόρακι,	γίγαντι,	λέοντι,	ὀδόντι,
Αἰτ.	τὸν	ἄραβα,	κόρακα,	γίγαντα,	λέοντα,	ὀδόντα,
Κλητ.	ὦ	ἄραψ.	κόραξ.	γίγας.	λέων(ον).	ὀδούς.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄν. καὶ αἰτ.	τὼ	ἄραβε,	κόρακε,	γίγαντε,	λέοντε,	ὀδόντε,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν	ἄράβοιν,	κοράκοιν,	γίγαντοιν,	λεόντοιν,	ὀδόντοιν,
Κλητ.	ὦ	ἄραβε.	κόρακε.	γίγαντε.	λέοντε.	ὀδόντε.

Πληθυντικός αριθμός.

Όνομ.	οἱ ἄραβες,	κόρακες,	γίγαντες,	λέοντες,	ὀδόντες,
Γεν.	τῶν ἀράβων,	κοράκων,	γιγάντων,	λεόντων,	ὀδόντων,
Δοτ.	τοῖς ἀράβι,	κόραξι,	γίγασι,	λέουσι,	ὀδοῦσι,
Λίτ.	τοὺς ἀράβας,	κόρακας,	γίγαντας,	λέοντας,	ὀδόντας,
Κλητ.	ὦ ἄραβες.	κόρακες.	γίγαντες.	λέοντες.	ὀδόντες.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Σημ. Ὁ χάλυψ, ὄρτυξ, οἶαξ, θώραξ, ἀναξ, γέρων, δράκων, λέγων, γράψας, ποιήσας, διδούς, δούς, κλπ.

Οὐδέτερα.

Ἑνικός αριθμός.

Όνομ.	τὸ πρᾶγμα,	ποίημα,	πέρας,	μέλι,
Γεν.	τοῦ πράγματος,	ποιήματος,	πέρατος,	μέλιτος,
Δοτ.	τῷ πράγματι,	ποιηματι,	πέρατι,	μέλιτι,
Λίτ.	τὸ πρᾶγμα,	ποίημα,	πέρας,	μέλι,
Κλητ.	ὦ πρᾶγμα.	ποίημα.	πέρας.	μέλι.

Δυϊκός αριθμός.

Όν. καὶ αἰτ.	τῶ πράγματε,	ποιημάτε,	πέρατε,	μέλιτε,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν πραγμάτοιιν,	ποιημάτοιιν,	περάτοιιν,	μελίτοιιν,
Κλητ.	ὦ πράγματε.	ποιημάτε.	πέρατε.	μέλιτε.

Πληθυντικός αριθμός.

Όνομ.	τὰ πράγματα,	ποιήματα,	πέρατα,	μέλιτα,
Γεν.	τῶν πραγμάτων,	ποιημάτων,	περάτων,	μελίτων,
Δοτ.	τοῖς πράγμασι,	ποιήμασι,	πέρασι,	μέλισι,
Λίτ.	τὰ πράγματα,	ποιήματα,	πέρατα,	μέλιτα,
Κλητ.	ὦ πράγματα.	ποιήματα.	πέρατα.	μέλιτα.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Σημ. Τὸ γράμμα, τάγμα, στόμα, πόνημα, δῆλωμα, τὸ ποιῆσαν, τὸ γράφον, τὸ τύπτον, τὸ δηλῶσαν, τὸ λελοιπὸς, κλπ.

β'. Παραδείγματα ὑγρολήκτων.

Ἑνικός αριθμός.

Όνομ.	ὁ ποιμήν,	μήν,	στατήρ,	αἰθέρ,
Γεν.	τοῦ ποιμένος,	μηνός,	στατῆρος,	αἰθέρος,
Δοτ.	τῷ ποιμένι,	μηνί,	στατῆρι,	αἰθέρι,
Λίτ.	τὸν ποιμένα,	μήνα,	στατῆρα,	αἰθέρα,
Κλητ.	ὦ ποιμήν.	μήν.	στητήρ.	αἰθέρ.

Δυϊκὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ. καὶ αἶτ.	τὼ ποιμένε,	μῆνε,	στατῆρε,	αἰθέρε,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν ποιμένοιν,	μηνοῖν,	στοτῆροιν,	αἰθέροιν,
Κλητ.	ὦ ποιμένε.	μῆνε.	στατῆρε.	αἰθέρε.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	οἱ ποιμένες,	μῆνες,	στατῆρες,	αἰθέρες.
Γεν.	τῶν ποιμένων,	μηνῶν,	στατῆρων,	αἰθέρων,
Δοτ.	τοῖς ποιμέσι.	μησί,	στατῆρσι,	αἰθέρσι,
Αἶτ.	τούς ποιμένας,	μῆνας,	στατῆρας,	αἰθέρας,
Κλητ.	ὦ ποιμένες.	μῆνες.	στατῆρες.	αἰθέρες.

Σημ. Τὰ δυϊκὰ καὶ πληθ. τοῦ αἰθῆρ εἶνε ἄχρηστα.

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	ὁ ῥήτωρ,	αἰών,	θίς,	ἡ ἀκτίς,
Γεν.	τοῦ ῥήτορος,	αἰῶνος,	θινός,	τῆς ἀκτίνος,
Δοτ.	τῷ ῥήτορι,	αἰῶνι.	θινί,	τῇ ἀκτίνι,
Αἶτ.	τὴν ῥήτορα,	αἰῶνα,	θίνα,	τὴν ἀκτίνα,
Κλητ.	ὦ ῥήτορ.	αἰών.	θίς.	ὦ ἀκτίς.

Δυϊκὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ. καὶ αἶτ.	τὼ ῥήτορες,	αἰῶνε,	θῖνε,	τὰ ἀκτῖνε,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν ῥητόροιν,	αἰῶνοιν,	θινοῖν,	ταῖν ἀκτίνοιν,
Κλητ.	ὦ ῥήτορε.	αἰῶνε.	θῖνε.	ὦ ἀκτῖνε.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	οἱ ῥήτορες,	αἰῶνες,	θῖνες,	αἱ ἀκτῖνες,
Γεν.	τῶν ῥητόρων,	αἰώνων,	θινῶν,	τῶν ἀκτίνων,
Δοτ.	τοῖς ῥητόρσι,	αἰῶσι,	θισί,	ταῖς ἀκτίσι,
Αἶτ.	τούς ῥήτορας,	αἰῶνας,	θίνας,	τάς ἀκτῖνας.
Κλητ.	ὦ ῥήτορες.	αἰῶνες.	θῖνες.	ὦ ἀκτῖνες.

Παραδείγματα πρὸς γύμνασιν.

Ὁ σωλὴν, Ἕλλην, λιμήν, κρητῆρ, κλητῆρ, δοτήρ, μνηστήρ, δελφίς-τινος, μόσασιν-υπος, Φόρυξ-υπος, ψῆρ, ἐλαιών-ωνος, στρατῶν-ωνος, γάστρων-ωνος, κανών-όνος, ἡγεμῶν-όνος, ἡ ἀηδῶν-όνος, χελιδῶν-όνος, ἕ-τινός, κοσμήτωρ, αὐτοκράτωρ, κλπ.

γ'. Παραδείγματα φωνηεντολήκτων.

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	ὁ τρώς,	κίς,
Γενικ.	τοῦ τρώος,	κιός,
Δοτικ.	τῷ τρώϊ,	κίϊ,
Αἰτιατ.	τὸν τρώα,	κίν,
Κλητ.	ὦ τρώς.	κίς.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.
Γενικ. καὶ δοτ.
Κλητικὴ

τῷ	τῷδε,	κίε,
τοῖν	τῷοιν,	κιοῖν,
ὦ	τῷε.	κίε.

Ὄνομ.
Γενικ.
Δοτικ.,
Αἰτιατ.
Κλητ.

οἱ	τῷες,	κίες,
τῶν	τῷων	κίῶν.
τοῖς	τῷσί,	κισί,
τοῦς	τῷας,	κίας,
ὦ	τῷες.	κίες.

Σημ. Κατὰ ταῦτα κλίνονται καὶ τὸ ὁ θῶς, κίς, ὁ, ἡ ἰδρις-ιος, τὸ ἰδρι-ος, τὸ δὲ μῦς, ὅς, σῶς ζῆται (§ 162, ἐ. σημ.).

Συνηρημένα ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως.

§ 160. Τὰ συνηρημένα ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως εἰνε ἡ ὀλοπαθῇ ἡ ὀλιγοπαθῇ.

Α'. Ὀλοπαθῇ συνηρημένα ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως.

§ 161. Τὰ συνηρημένα ὀλοπαθῇ ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως πάσχουσι τὴν συναίρεσιν ἐν τὸς τῆς ῥίζης καὶ κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 159, ἀ, β', γ'). Συναίρουνται δέ.

- 1) Τὸ αὐ καὶ αὐ εἰς ὦ· οἶον, Ξενοφῶν-ων, Ξενοφῶντος-ωντος, κλπ.
- 2) Τὸ αἰ εἰς α· οἶον, Θράξ-Θράξ, Θράξος-Θράξος, κλπ.
- 3) Τὸ οἰ εἰς οἰ· οἶον, οἷς-οἷς, οἷος-οἷός, οἷ-οἷ, οἷν-οἷν, ὦ οἷς, κλπ.

Σημ. Τοῦτο συναίρουμένον κλίνεται ὡς τὰ μονοσύλλαβα· ἐν δὲ τῇ ἐνικῇ κλητικῇ μένει ἀσυναίρετον. Τοῦναντίον δὲ συναίρει δις τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν καὶ οὕτω ποιεῖ αὐτὰς ὁμοίας τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ· οἶον, οἷς-οἷς (οἷς)· οἷας-(οἷας)-οἷς.

4) Τὸ εο καὶ οει εἰς ου· οἶον, ἀμαθῶς-ἀμαθοῦς, ἀμαθῶντος-ἀμαθοῦντος, πλακόεις-πλακοῦς, πλακόεντος-πλακοῦντος.

5) Τὸ ηεις εἰς ης καὶ τὸ ηε εἰς η· οἶον, τιμῆεις-τιμῆς, τιμῆεντος-τιμῆντος· φωνῆεις-φωνῆς, φωνῆεντος-φωνῆντος.

Σημ. Οἱ νεώτεροι γραμματικοὶ δὲν ὑπογράφουσι τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν τοιούτων ὀνομάτων διότι ἡ συναίρεσις γίγνεται ἐν τὸς τῆς ῥίζης, ὅπου δὲν ὑπάρχει, ὅπερ νὰ ὑπογραφεῖ· οἶον, τιμῆεντος-τιμῆντος-τιμῆς.

6) Τὸ εα εἰς η· οἶον, ἔαρ-(ῆρ), ἔαρος-ῆρος, ἔαρι-ῆρι, κλπ.· δέλεαρ (ὄνομ. ἀσυναίρετος πάντοτε), δελέατος-δέλητος, κλπ.· στέαρ-στηρ, στέατος-στητος, κλπ. φρέαρ (ὄνομ. ἀσυναίρ.), φρεάτος-φρητος, κλπ.

Τῶν τριῶν τελευταίων τὸ μὲν πρῶτον ἀναριθμᾷ τὸν τόνον ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον καταριθμᾷ τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης παρὰ τὸν κανόνα (§ 90).

Σημ. Εἰς τὰ ὀλοπαθῆ συνηρημένα ὑπάγονται καὶ αἱ μετοχαὶ τῶν περισπωμένων ῥημάτων συναιρούσαι τὸ α ω καὶ α ο εἰς ω καὶ τὸ ε ο καὶ ο ο εἰς ο ο (§ 359, α, β'. γ'). οἶον, τιμᾶων-ων, τιμᾶντος-ωντος· ποιεῶν-ων, ποιεῶντος-οὔντος· δηλῶν-ων, δηλῶντος-οὔντος.

Β'. Ὀλιγοπαθῆ συνηρημένα τῆς γ'. κλίσεως.

§ 162. Τὰ ὀλιγοπαθῆ συνηρημένα τῆς γ'. κλίσεως πᾶσχοι τὴν συναίρεσιν ἐκτὸς τῆς ρίζης, καὶ ἔχουσι χαρακτῆρα ἢ φύσει βραχὺ φῶην (ε, ο) ἢ βραχὺ δίχρονον (ᾱ, ι, υ), τὸν ὅποιον συναιροῦσι μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς πτωτικῆς καταλήξεως εἰς τινὰς μόνον πτώσεις.

α. Τύπος τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα ε (ὄνομ. ης, ες, ος, εως).

1) Ὀνομαστικὴ εἰς ης

Ἑνικός ἀριθμός.

	Ἀρσενικά.	Θηλόα.
Ὀνομ.	ὁ ἀληθής,	ἡ τριήρης,
Γενικ.	τοῦ ἀληθέος-οὔς,	τῆς τριήρεος-ήρους,
Δοτ.	τῷ ἀληθεί-ει,	τῇ τριήρεϊ-ήρει,
Λίτιατ.	τὸν ἀληθέα-ῃ,	τὴν τριήρεα-ήρη,
Κλητ.	ὦ ἀληθές.	ὦ τριῆρες.

Δυϊκὸς ἀριθμός.

Ὀνομ. καὶ αἰτ.	τῷ ἀληθέε-ῃ,	τὰ τριήρεε-ήρη,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν ἀληθέοιν-οῖν,	ταῖν τριηρέοιν-ήροιν,
Κλητ.	ὦ ἀληθέε-ῃ.	ὦ τριήρεε-ήρη.

Πληθυντικὸς ἀριθμός.

Ὀνομ.	οἱ ἀληθέες-εἰς,	αἱ τριήρες-ήρεις,
Γενικ.	τῶν ἀληθέων-ων,	τῶν τριηρέων-ήρων,
Δοτ.	τοῖς ἀληθέσι,	ταῖς τριήρεσι,
Λίτιατ.	τούς ἀληθέας-εἰς,	τάς τριήρεας-ήρεις,
Κλητ.	ὦ ἀληθέες-εἰς,	ὦ τριήρες-ήρεις.

Σημ. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον κλίνονται καὶ πάντα τὰ εἰς ης τὰ ἀπὸ τῶν εἰς ο οὐδέτερων ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων φαίνομαι, χαίρω, λάμπω σύνθετα προσηγορικὰ ἢ κύρια ὀνόματα· οἶον, εὐτυχής, περικλής, Σωκράτης, Δημοσθένης, Ἀριστοφάνης. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ κλέους σύνθετα κύρια ὀνόματα συναιροῦνται εἰς πᾶσας τὰς πτώσεις καὶ διπλᾶ ἐν τῇ ἐνικῇ δοτικῇ καὶ σπανιώτατα ἐν τῇ αἰ-

τιατικῇ· οἶον, Ἑρακλέης-ῆς, Ἑρακλέος-έους, Ἑρακλέϊ-εῖ-εῖ, Ἑρακλέα-
 έα-¹(ῆ), ὦ Ἑράκλεες-Ἑράκλεις (τὸ δὲ Ἑρακλες εἶνε ἐπιφώνημα τῶν μετα-
 γενεστέρων). Εὕρηται δὲ καὶ ἡ πληθ. ὀνομαστικὴ Ἑρακλῆες (Πλατ.) καὶ
 αἰτ. Ἑρακλέας (Ἀριστοφάνης). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ εἰς ἡ αἰτιατικὴ εὗ-
 ρηται μόνον παρὰ Πλάτωνι καὶ ποιηταῖς. Ἡ αὐτὴ δὲ εὕρηται καὶ εἰς ἦν
 (Ἑρακλῆν, Φιλοκλῆν), ἀλλὰ μόνον ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ παρὰ τοῖς μεταγενέ-
 στέροις. — Τὰ ἀπλὰ τούτων κλίνονται ἀσυναίρετως· οἶον, Κράτης-Κράτητος,
 Τέλης-Τέλου (καὶ Τέλης-Τέλητος). Φάνης-Φάνητος.

Σημ. 6'. Ἡ συνηρημένη ἐνικὴ κλητικὴ καὶ διυικὴ καὶ πληθ. γενικὴ τοῦ
 τριήρης παροξύνεται κατὰ τὸν κανόνα (§ 182, 4. 184). Ἀλλὰ πολλοὶ τῶν
 γραμματικῶν τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν προπαροξύνουσι, τὴν δὲ γενικὴν διυι-
 κὴν καὶ πληθ. περισπῶσιν· οἶον, ὦ τριήρει, ταῖν τριηροῖν, τῶν τριηρῶν.

2) Ὀνομαστικὴ εἰς ες καὶ ος οὐδετέρων.

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.		
Ὄνομ.	τὸ ἀληθές,	τεῖχος,
Γενικ.	τοῦ ἀληθέος-οῦς,	τειχεος-ους,
Δοτ.	τῷ ἀληθεῖ-εῖ,	τειχεῖ-ει,
Αἰτ.	τὸ ἀληθές,	τειχος,
Κλητ.	ὦ ἀληθές,	τειχος.

Διυικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τὼ ἀληθέε-ῃ,	τειχεε-η,
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν ἀληθέοιν-οῖν,	τειχεοῖν-οῖν,
Κλητ.	ὦ ἀληθέε-ῃ	τειχεε-η.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	τὰ ἀληθέα-ῃ,	τειχεα-η,
Γενικ.	τῶν ἀληθέων-ῶν,	τειχέων-ῶν,
Δοτικ.	τοῖς ἀληθέσι,	τειχεσι,
Αἰτ.	τὰ ἀληθέα-ῃ,	τειχεα-η,
Κλητ.	ὦ ἀληθέα-ῃ.	τειχεα-η.

Σημ. Κατὰ τὸν τύπον τούτον κλίνονται πάντα τὰ εἰς ες καὶ ος οὐδέτε-
 ρα· οἶον, εὐσεβές, εὐτυχές, εὐγενές, ποδῆρες, ξιπῆρες, χρηστόθες, αὐταρκές,
 εὐώδης, στῆθος, γένος, πλήθος, κτῆνος, σκευός, κλπ.

3) Ὀνομαστικὴ εἰς εὐς.

Ὁ βασιλεύς, τοῦ βασιλέως, τῷ βασιλεῖ-εῖ, τὸν βασιλέα, ὦ βα-

¹ Τὸ α τῆς ἐνικ. αἰτ. τῶν τοιούτων κυρίων ὀνομάτων εἶνε βραχύ· διότι
 δὲν γίνεται συναίρεσις, ἀλλ' ἐκθλιψις τοῦ ε· οἶον, Περικλέα-Περικλέα.

σιλεῦ.—Τῷ βασιλέε, τοῖν βασιλέοιν, ὦ βασιλέε.—Οἱ βασιλέες-εἷς, τῶν βασιλέων, τοῖς βασιλεῦσι, τοὺς βασιλέας-(εἷς), ὦ βασιλέες-εἷς.

Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον κλίνονται πάντα τὰ εἰς εὐς* οἶον, ἱερεὺς, κουρεὺς, γραμματεὺς, ἀνθρακεὺς, κοπεὺς, τομεὺς, κεραμεὺς, κλπ.

Σημ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἀττικοὶ τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν συνήρουν εἰς ἡς ἀπὸ τῆς ἰωνικῆς καταλήξεως ἡ ες* οἶον, οἱ βασιλῆς, οἱ ἱππῆς. Ἡ δὲ αἰτιατικὴ πληθ. εἶνε εὐχρηστοτέρα ἀσυναίρετος. Τὸ δὲ α τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρόν, ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικῆς παρὰ τὸν κανόνα (§ 129, iά.).

6. Τύπος τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα ο (ὄνομ. ω, ως).

Ἡ πειθῷ, τῆς πειθόος-οῦς, τῇ πειθόῳ-οῖ, τὴν πειθόῳ-ῶ, ὦ πειθοῖ.

Σημ. Κατὰ τὸν τόπον τοῦτον κλίνονται πάντα τὰ εἰς ῶ* οἶον, ἡ λεχώ, κλωθῷ, ἡχώ, κλπ. Ἔτι δὲ καὶ τὰ δύο μοναδικὰ αἰδῶς καὶ ἡώς. Τούτων τὰ μὲν εἰς ῶ ὀξύνουσι τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν παρὰ τὸν κανόνα (§ 91), τὰ δὲ εἰς ὡς περισπῶσιν αὐτὴν κατὰ τὸν κανόνα* οἶον, ἡ πειθῷ, τὴν πειθῷ ἡ αἰδῶς, τὴν αἰδῶ¹. Πάντων δὲ τούτων τὰ δοικὰ καὶ πληθ., ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, κλίνονται κατὰ τὴν β'. ἀσυναίρετον κλίσιν* οἶον. τὰ πειθῷ, ταῖν πειθοῖν. Αἱ πειθοῖ, τῶν πειθῶν, ταῖς πειθοῖς, τὰς πειθοῖς, ὦ πειθοῖ.

γ'. Τύπος τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα α (ὄνομ. ας).

Τὸ κέρας, τοῦ κέραος-ως, τῷ κέραϊ-α, τὸ κέρας, ὦ κέρας. Τῷ κέραε-α, τοῖν κεράοιν-ῶν, ὦ κέραε-α. Τὰ κέραα-α, τῶν κεράων-ῶν, τοῖς κέρασι, τὰ κέραα-α, ὦ κέραα-α.

Σημ. α. Τοῦτο κλίνεται καὶ διὰ τοῦ τ* οἶον, τοῦ κέρατος, τῷ κέρατι, κλπ. Τὸ δὲ γέρας, γῆρας καὶ κρέας οὐδέποτε παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς κλίνονται διὰ τοῦ τ. Τὸ δὲ δέπας καὶ σέλας κλίνονται ὡσαύτως ἄνευ τοῦ τ, καὶ συναίρουσιν μόνον ἐν τῇ ἐνικῇ δοτικῇ καὶ ἐν τῇ πληθυντικῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ* οἶον, τὸ σέλας, τοῦ σέλαος, τῷ σέλαϊ-α. Τὰ σέλαα-α, τῶν σελάων, τοῖς σέλασι, τὰ σέλαα-α. Τὸ δὲ τέρας ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ κλίνεται διὰ τοῦ τ, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ ἀποβάλλει τὸ τ καὶ συναίρεται· τὸ δὲ πέρας κλίνεται πάντοτε διὰ τοῦ τ.

Σημ. β'. Τὸ ἐκ συναίρεσεως προκύπτον α τοῦ πληθ. ἀριθμοῦ τοῦ μὲν κρέας εἶνε βραχὺ πρὸς τὸν κανόνα (§ 91)· τῶν δὲ ἄλλων ἄλλοτε μὲν βραχὺ, ἄλλοτε δὲ μακρόν.

¹ Τὰ εἰς ῶ θηλ. ὀξύνουσι τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν διὰ τὴν ὁμοφωνίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν· διότι πᾶσα πτώσις ὁμοφωνοῦσα ἑτέρα ἔχει καὶ τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον αὐτῆς.

δ'. Τύπος τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα ι (ὄνομ. ις.)

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

	Ἀρσενικά.	Θηλυκά.
Ὄνομ.	ὁ ὄφρις,	ἡ πόλις,
Γενικ.	τοῦ ὄφεως,	τῆς πόλεως,
Δοτικ.	τῷ ὄφρϊ-ει,	τῇ πόλεϊ-ει,
Αἰτιατ.	τὸν ὄφιν,	τὴν πόλιν,
Κλητ.	ὦ ὄφι.	ὦ πόλι.

Δυϊκὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ. καὶ αἰτ.	τὼ ὄφρες (-η),	τὰ πόλεις (-η)
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν ὀφρείν [εων]	ταῖν πόλεϊν [εων],
Κλητ.	ὦ ὄφρες (-η).	ὦ πόλεις (-η).

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	οἱ ὄφρες, -εις	αἱ πόλεις, -εις,
Γενικ.	τῶν ὀφρων,	τῶν πόλεων,
Δοτικ.	τοῖς ὀφρεσι,	ταῖς πόλεσι,
Αἰτ.	τούς ὀφρας-εις,	τάς πόλεας-εις,
Κλητ.	ὦ ὀφρες-εις.	ὦ πόλεις-εις.

Σημ. α'. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον κλίνονται ἅπαντα τὰ εἰς ις οὐσιαστικά. οἶον, ὁ μάντις, ἡ πρᾶξις, τὰξις, ποίησις, δῆλωσις, κλπ. Ἐκ δὲ τῶν υς μόνον τὸ πῆχυς καὶ πέλεκυς καὶ τὰ πληθ. τοῦ ἔγχελυς, τοῦ ὀποίου τὰ ἐνικά καὶ δυϊκά κλίνονται κατὰ τὸ ἰχθύς. Τὸ δὲ πρέσβυς, ὅταν μὲν σημαίνῃ τὸν γέροντα, ἔχει ὀνομαστικὴν πρέσβυς, αἰτ. πρέσβυν καὶ κλητ. ὦ πρέσβυ (κατὰ τὸ ἰχθύς), τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις ἀναπληροῖ ἀπὸ τοῦ πρεσβύτες. Ὅταν δὲ σημαίνῃ τὸν ἀπεσταλμένον, ἔχει μόνον τὴν ἐνικὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν καὶ τὰ πληθυντικά κατὰ τὸ πόλις, τὰς δὲ λοιπὰς πτώσεις ἀναπληροῖ ἀπὸ τοῦ πρεσβευτής· οἶον,

α'.) Ὁ πρέσβυς (ὁ γέρων), τοῦ πρεσβύτου, τῷ πρεσβύτῃ, τὸν πρέσβυν, ὦ πρέσβυ. Τῷ πρεσβύτῃ, τοῖν πρεσβύταιν, ὦ πρεσβύτα. Οἱ πρεσβῦται, τῶν πρεσβυτῶν, τοῖς πρεσβύταις, τοὺς πρεσβύτας, ὦ πρεσβῦται.

β'.) Ὁ πρεσβευτής (ὁ ἀπεσταλμένος), τοῦ πρέσβεως, τῷ πρέσβεϊ-ει, τὸν πρεσβευτήν, ὦ πρεσβευτά. Τῷ πρέσβεϊ, τοῖν πρεσβέοιν, ὦ πρέσβεε. Οἱ πρέσβεες-εις, τῶν πρέσβεων, τοῖς πρέσβεσι, τοὺς πρέσβεας-εις, ὦ πρέβεις-εις.

Σημ. β'. Ἡ συνηρημένη ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ (ὄφη, πόλη) εἶνε ἀμφίβολος, ἢ δὲ γεν. καὶ δοτ. (ὄφεων, πόλεων) εἶνε ἀδόκιμος.

ε'. Τύπος τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα υ (ὄνομ. υς, υ)

1) Ὁ ἰχθύς, τοῦ ἰχθύος, τῷ ἰχθύϊ, τὸν ἰχθύν, ὦ ἰχθύ. Τῷ ἰχθύε,

τοῖν ἰχθύοιν, ὦ ἰχθύε. Οἱ ἰχθύες(-υς), τῶν ἰχθύων, τοῖς ἰχθύσι, τοὺς (ἰχθύας)-υς, ὦ ἰχθύες(-υς).

Σημ. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον κλίνονται πάντα τὰ εἰς υς οὐσιαστικὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ δάκρυ καὶ ἰχθύς σύνθετα ἐπίθετα· οἷον, ὁ στάχυς, ὁ βότρυς, σῦς, μῦς, ὕς, ἡ ἰσχὺς, πληθύς, τετρακτύς, τριπύς, ὁ, ἡ ἄδακρυς, πολυίχθυς. Πάντα δὲ ταῦτα συναيروῦσι μόνον τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν· ἀλλὰ καὶ ταύτας τὰ μὲν μονοσύλλαβα πάντοτε σχεδόν, τὰ δὲ πολυσύλλαβα πολλάκις ἔχουσιν ἀσυναϊρέτους.

2) Τὸ ἄστυ, τοῦ ἄστεος, τῷ ἄστεϊ-εἰ, τὸ ἄστυ, ὦ ἄστυ. Τῷ ἄστεε τοῖν ἀστείοιν, ὦ ἄστεε. Τὰ ἄστεα-η, τῶν ἀστέων, τοῖς ἄστεσι, τὰ ἄστεα-η, ὦ ἄστεα-η.

Σημ. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον κλίνεται καὶ τὸ πῶ (ἀσυναϊρέτως ὅμως) καὶ τινὰ ξενικά φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν ὀνόματα εἰς ἰ λήγοντα· οἷον, τὸ σίνηπι, τὸ κιννάβαρι, τὸ πέπερι. Τούτων ἡ εἰς εως γενικὴ εἶνε εὐχρηστος παρὰ ποιηταῖς καὶ σπανιώτατα παρὰ τοῖς πεζογράφοις.

3) Ὁ ἡδύς, τοῦ ἡδέος, τῷ ἡδέϊ-εἰ, τὸν ἡδύν, ὦ ἡδύ. Τῷ ἡδέε, τοῖν ἡδέοιν, ὦ ἡδέε. Οἱ ἡδέες-εἰς, τῶν ἡδέων, τοῖς ἡδέσι, τοὺς ἡδέας-εἰς, ὦ ἡδέες-εἰς.

4) Τὸ ἡδύ, τοῦ ἡδέος, τῷ ἡδέϊ-εἰ, τὸ ἡδύ, ὦ ἡδύ. Τῷ ἡδέε, τοῖν ἡδέοιν, ὦ ἡδέε. Τὰ ἡδέα, τῶν ἡδέων, τοῖς ἡδέσι, τὰ ἡδέα, ὦ ἡδέα.

Σημ. α'. Κατὰ τὸ ἡδύς καὶ ἡδὺ κλίνονται καὶ πάντα τὰ εἰς υς καὶ υ πίθετα ἀρσενικά καὶ οὐδέτερα· οἷον, ὁ ταχύς- τὸ ταχύ, ὁ παχύς- τὸ παχύ, ὁ βαρύς- τὸ βαρύν, ὁ ὀξύς- τὸ ὀξύ, ὁ ἀμβλύς- τὸ ἀμβλύ, κλπ.

Σημ. β'. Τὰ εἰς υ οὐδέτερα ἐπίθετα φυλάττουσι τὸ εα ἀσυναϊρέτον· τὰ ἀπὸ τοῦ πῆχυς ὅμως σύνθετα συναيروῦσιν αὐτὸ εἰς ἡ· οἷον, τὰ ἐξαπῆχεα-η. Τὸ δὲ ἡμισυ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις συναίρει τὸ εος εἰς ους καὶ τὸ εα εἰς ἡ· οἷον, ἡμίσεος-ους, ἡμίσεα-η.

Σημ. γέν. Τὰ μὲν εἰς ξ καὶ ψ ὀνόματα εἶνε πάντα ἀρσενικά ἢ θυλικά, οὐδὲν δὲ οὐδέτερον· οἷον, ὁ ἄραψ, ἡ πλάξ. Τὰ δὲ εἰς ευς εἶνε πάντα ἀρσενικά· οἷον, ὁ βασιλεύς, ὁ ἱερεύς. Τὰ δὲ εἰς ω καὶ ιως, καὶ τὰ εἰς σις, ξις, ψις ῥηματικά καὶ τὰ εἰς ας-άδος εἶνε θυλικά· οἷον, ἡ πειθῶ, ἡ αἰδῶς, ἡ ποίησις, ἡ πράξις, ἡ τύψις, ἡ λαμπάς. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων εἰς ις ὀλίγα μὲν εἰσιν ἀρσενικά, τὰ πλεῖστα δὲ θηλυκά· οἷον, ὁ ὄψις, ἡ πόλις, ἡ πατρίς. Τὰ δὲ εἰς α, ι, υ καὶ ος εἶνε πάντα οὐδέτερα· οἷον, τὸ σῶμα, τὸ μέλι, τὸ ἄστυ, τὸ τεῖχος. Τῶν δὲ ἄλλων καταλήξων τὸ γένος διδάσκει ἡ πείρα καὶ τὰ λεξικά.

§ 163. Ἡ συναίρεσις τῶν ὀλιγοπαθῶν γίνεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας (§89), ἡγουν συναირεῖται

α'. Τὸ	αε	}	α	}	κέρσα-α.
	αο		ω		κέρσος-ως.
	αω		εἰς ω		* οἶον, κεράων-ῶν.
	αοι		ω		κεράοιν-ῶν.
β'. Τὸ	εα	}	η	}	ἀληθέα-ῆ.
	εε		η		ἀληθέε-ῆ.
	εας		εἰς		ἀληθέας-εἰς.
	εες		εἰς		* οἶον, ἀληθέες-εἰς
	εο		ου		ἀληθέος-οῦς
	εω		ω		ἀληθέων-ῶν.
	εοι		οι		ἀληθείοιν-οῖν.
γ'. Τὸ	οα	}	ω	}	πειθόα-ώ.
	οο		εἰς ου		* οἶον, πειθόος-οῦς
	οῖ		οι		πειθόῖ-οῖ.
δ'. Τὸ	υε	}	ῠς	}	* οἶον, ἰχθύες-ῠς.
	υας		ῠς		ἰχθύας-ῠς.
ε'. Τὸ	ιε	}	ἱς	}	* οἶον, πόρτιες-ἱς.
	ιας		ἱς		πόρτιας-ἱς.

§ 164. Τὸ εα τῶν εἰς εὖς μὴ καθαρόληκτων καὶ τῶν εἰς υ οὐδὲ τέρων ἐπιθέτων μένει ἀσυναίρετον· οἶον, ὁ βασιλεὺς-τὸν βασιλέα, τὸ ἡδὺ-τὰ ἡδέα.

§ 165. Τὰ εἰς εὖς καθαρὸληκτα συναιροῦσι τῆς ἐνικῆς γενικῆς τὸ εὖς εἰς ὡς· οἶον, Πειραιεύς, Πειραιέως-Πειραιῶς· χοεύς, χόεως-χοῶς. Ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τὸ εὖς εἰς ῶν· οἶον, ἐρετρίων-ῶν, Δωριέων-ῶν. Τὸ δὲ ἄλιεὺς καὶ πάντα τὰ μὴ καθαρὸληκτα φυλάττουσιν αὐτὰ ἀσυναίρετα· οἶον, ἄλιεὺς-ἄλιέως-ἄλιέων, βασιλεὺς-βασιλέως-βασιλέων.

§ 166. Τὸ εὖς τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν εἰς υς, υ, ι μένει ἀσυναίρετον· οἶον, ἡδύς-ἡδέος, ἄστυ-ἄστεος, σίνηπι-σινήπεος.

§ 167. Μόνον τὰ εἰς ης, ες, ος καὶ ας συναιροῦνται ἐν τῷ δυϊκῷ ἀριθμῷ καὶ ἐν τῇ γενικῇ πληθυντικῇ· πάντα δὲ τὰ ἄλλα συνηρημένα ὀλιγοπαθῇ μένουσιν ἀσυναίρετα· οἶον, ἰχθύς-ἰχθύε-ἰχθύοιν-ἰχθύων· βασιλεὺς-βασιλέε-βασιλείοιν-βασιλέων· πόλις-πόλεε-πολείοιν-πόλεων (§162, δ'. σημ. β'). τὸ ἄστυ-ἄστεε-ἄστέοιν-ἄστέων· ἡδύς-

ἡδέε-ἡδέοιν-ἡδέων. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν εἰς ος τὴν γενικὴν πληθ. δὲν συναιροῦσιν ἐνίοτε οἱ Ἀττικοί· οἶον, ὀρέων, χειλέων, κερδέων καὶ αείποτε ἀνθέων.

§ 168. Τὰ εἰς εὐς, ἡς καὶ ος καθαρόληκτα συναιροῦσι τὸ εα εἰς ᾱ, καὶ τὸ εας εἰς ᾱς· οἶον, Πειραιεύς, Πειραιέα-ᾱ· χοεύς, χοέας-χοᾶς, ὑγιής, ὑγιέα-ᾱ (καὶ σπαν. ἦ)· τὸ χρέος, τὰ χρέεα-έα· τὸ κλέος, τὰ κλέεα-έα. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ φύω σύνθετα διαφοροῦνται, οἶον, τὸν εὐφυέα-εὐφυᾶ καὶ εὐφυῇ. Ἡ δὲ αἵτ. πληθ. τοῦ ὑγιῆς λέγεται πάντοτε ὑγιεῖς καὶ οὐδέποτε ὑγιαῖς· τὸ δὲ ἄλιεύς κλίνεται ὡς μὴ καθαρόληκτον κατὰ τὸ βασιλεύς· οἶον, ἄλιεύς, ἄλιέως, ἄλιεῖ-εῖ, ἄλιέα, κλπ.

Σχηματισμὸς τῶν πτώσεων τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

§ 169. Μόνον ἡ ἐνικὴ ὀνομ., γενικ., αἵτ. καὶ κλητ. καὶ ἡ πληθ. δοτικὴ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἔχουσι ποικιλίας ἐν τῷ σχηματισμῷ, αἱ δὲ λοιπαὶ κλίνονται ὁμαλῶς προσλαμβάνουσαι τὰς πτωτικὰς καταλήξεις ἀμέσως εἰς τὴν ῥίζαν (§ 157)· διὸ μόνον περὶ αὐτῶν ἐνταῦθα πραγματευόμεθα.

Α'. Σχηματισμὸς τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς.

α'. Τῶν ἀφωνολήκτων.

§ 170. 1) Ὀνομαστικὴ. Τὰ ἀφωνόληκτα σχηματίζουσι τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν προσλαμβάνοντα τὸ ς καὶ πάσχοντα τὰς σημειωθείσας (§ 55—58, 66.) μεταβολὰς καὶ ἀποβολὰς· οἶον, ἄραβος (ἄραβς)-ἄραψ, κόρακος (κόρακς)-κόραξ, ἐλπίδος (ἐλπίδς)-ἐλπίς, νυκτὸς (νύκτς)-νύξ, χαρίεντος (χαρίεντς)-χαρίεις, ποδὸς (πόδς)-πούς. Τὰ οὐδέτερα καὶ εἰς ὧν μετοχαὶ καὶ ὀνόματα δὲν προσλαμβάνουσι τὸ ς, ἀλλ' ἀποκόπτουσι καὶ τὸ ἀφωνον (τ)· οἶον, σώματος-σῶμα, μέλιτος-μέλι, γράφοντος-γράφων, γέροντος-γέρων, λέοντος-λέων.

Σημ. α'. Τὸ πέρας ὅμως, πέρας, κρέας, γέρας, γῆρας, κνέφας προσλαμβάνουσι τὸ ς καὶ ἀποβάλλουσι τὸ τ· τὸ δὲ ἦπαρ, ὕδωρ, στέαρ, δέλεαρ καὶ τὸ θῆλ. δάμαρ ἀποβάλλουσι τὸ τ καὶ προσλαμβάνουσι τὸ ρ ἀντὶ τοῦ ς. Ταῦτα ὅμως κυρίως δὲν προσλαμβάνουσι τὸ ς, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τ τρέπουσι τὰ μὲν εἰς ς, τὰ δὲ εἰς ρ.

Σημ. β'. Τὰ ἀφωνόληκτα προσλαμβάνουσι τὸ ς πρὸς σχηματισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς· διότι τὰ ἄφωνα δὲν εἶνε ληκτικά (§ 16, σημ.).

§ 171. Ὅταν πρὸ τοῦ ς συμπέσῃ ῥ μετ' ὀδοντοφώνου, ἀπο-

βάλλονται ἀμφοτέρα (§ 66.), μόνον δὲ τὸ ἔλμινθος-ἔλμινς, Τίρυνθος-Τίρυνς, πείρινθος-πείρινς φυλάττουσι τὸ ν πρὸ τοῦ ς.

Σημ. α'. Αἱ εἰς ὧν ἄρσενικαὶ μετοχαὶ καὶ ὀνόματα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τ ἐκτείνουσι τὸ ρίζικόν ο εἰς ὦ οἶον, λέγοντος-λέγων, λέοντος-λέων. Ἔτι δὲ καὶ τὸ πᾶντός-πᾶν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τ ἐκτείνει τὸ ᾠ εἰς ᾠ.

Σημ. β'. Τὰ πρὸ τῶν ἀφώνων βραχέα φωνήεντα μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς δὲν ἐκτείνονται· οἶον, φλεθός-φλέψ, φλογός-φλόξ, πλὴν τοῦ ἀλώπεκος-ἀλώπηξ. Οὐδὲ τὰ δίχρονα ἐκτείνονται· οἶον, βῶλᾱκος-βῶλαξ, κατήλιφος-κατήλιψ. Ἀλλὰ πολλὰ ἔχουσι φύσει μακρὸν τὸ δίχρονον· οἶον, θῶρᾱκος-θώραξ, οἶᾱκος-οἶαξ, φοῖνῖκος-φοῖνιξ, δοῖδῦκος-δοῖδουξ, ἔτι δὲ πολλὰ τῶν εἰς ις θηλυκῶν ὀξύτων καὶ ἐχόντων χαρακτῆρα δ' οἶον, βαλβίς-βαλβίδος, κνημῖς-κνημίδος, κηλῖς-κηλίδος, σφραγίς-σφραγίδος, κρηπίς-κρηπίδος, ἀψίς-ἀψίδος, κεραμῖς-κεραμίδος, κηκίς-κηκίδος, ῥαφανίς-ῥαφανίδος, κλπ.

2) *Κλητική*. Ἡ κλητικὴ τῶν ἀφωνολήκτων εἶνε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ· οἶον, ἔρως-ὦ ἔρως, πλάξ-ὦ πλάξ, ἄραψ-ὦ ἄραψ, ἐλπίς-ὦ ἐλπίς, ποιήσας-ὦ ποιήσας, λέγων-ὦ λέγων, λέων-ὦ λέων (καὶ ὦ λέων). Ἀποβάλλουσι δὲ τὸ ς τῆς ὀνομαστικῆς τὸ παῖς-ὦ παῖ, πούς-ὦ ποῦ, πλακοῦς-ὦ πλακοῦ, Ἄρτεμις-ὦ Ἄρτεμι, Δωρίς-ὦ Δωρί, τυραννίς-ὦ τυραννί. Τὸ δὲ γυνή ἀποβάλλει καὶ τὸν ρίζικόν χαρακτῆρα κ' οἶον, γυναικός-ὦ γῦναι. Τὸ δὲ ἀναξ ἀποβάλλει τὸ κτ τῆς ρίζης· οἶον, ἀνακτος ὦ ἀνα (ἐπὶ θεοῦ) καὶ ὦ ἀναξ (ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ἐνίοτε ἐπὶ θεοῦ).

§ 172. Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα κτ σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν ἀποβάλλοντα τὸ τ' οἶον, χαρίεντος-ὦ χαρίεν, Αἴαντος-ὦ Αἴαν. Τινὰ δὲ κύρια ὀνόματα εἰς αὐτ ἀποβάλλουσι καὶ τὸ ν μετὰ τοῦ τ καὶ ἐκτείνουσι τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ α εἰς μακρόν· οἶον, Ἀτλᾶντος-ὦ Ἀτλᾶ, Πολυδάμαντος-ὦ Πολυδάμα.

β'. Τῶν ὑγρόλήκτων.

§ 173. 1) *Ὀνομαστική*. Τὰ ὑγρόληκτα σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν ἀποβάλλοντα τὴν πτωτικὴν κατάληξιν· καὶ τὰ μὲν ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ ἐκτείνουσι τὸ βραχὺ φωνῆεν (τὸ ε εἰς η καὶ τὸ ο εἰς ω)· οἶον, ποιμένος-ποιμήν, δαίμονος-δαίμων, ῥήτορος ῥήτωρ. Τὰ δὲ οὐδέτερα φυλάττουσιν αὐτὸ βραχὺ· οἶον, τοῦ ἄρρενος τὸ ἄρρεν, τοῦ εὐδαίμονος-τὸ εὐδαίμων, τοῦ ἥτορος-τὸ ἥτορ. Τὰ δὲ ἔχοντα τὴν ρίζαν λήγουσαν εἰς ιν καὶ υν σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν προσλαμβά-

νοντα τὸ ς καὶ ἀποβάλλοντα τὸ ν (§ 64)· οἶον, ἀκτίνος-ἀκτίς, θινός-θίς, ἰνός-ἱς, Σαλαμῆνος-Σαλαμίς, Ἐλευστίνος-Ἐλευσίς, Γόρτυνος-Γόρτυς. Φόρχυνος-Φόρχυς. Ἐτι δὲ προσλαμβάνουσι τὸ ς καὶ τὸ τινός-τίς, τίνος-τίς, τάλανος-τάλας, μέλανος-μέλας, ἑνός-εἷς, κτενός-κτεῖς, μάρτυρος-μάρτυς, καὶ τὸ μοναδικὸν ἁλός-ἄλς. Ἐξαίρειται δὲ τὸ μόσυνος-μόσυν· τὸ δὲ δελφίνος-δελφίν, θινός-θίν εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Τὰ δίχρονα τῶν ὑγρολήκτων ὀνομάτων τῆς γ'. κλίσεως εἶνε μακρά· οἶον, Πᾶνός-Πᾶν, Ψᾶρός-Ψᾶρ, ἀκτίνος-ἀκτίς, Γόρτυνος-Γόρτυς. Πλὴν τοῦ μάκαρ καὶ τοῦ τίς, ὅπερ ἔχουσι τὸ α καὶ βραχέα ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τάλᾱς, μέλας καὶ πῦρ, τὰ ὅποια ἐκτείνουσι τὸ δίχρονον μόνον ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ. Σημείωσαι δ' ὅτι τὰ μὲν ὀξύτονα διὰ τοῦ ι γράφονται, τὰ δὲ μὴ ὀξύτονα διὰ τοῦ υ· οἶον, Σαλαμίς-ἱνός, Γόρτυς-υνος· Φόρχυς-υνος.

2) *Κλητική*. Ἡ κλητικὴ τῶν ὑγρολήκτων εἶνε αὐτὴ ἡ ρίζα τοῦ ὀνόματος· οἶον, δαίμονος-ὦ δαῖμον, ῥήτορος-ὦ ῥήτορ, ἀγῶνος-ὦ ἀγών, ἄμβωνος-ὦ ἄμβων. Ἐξαίρουνται 1) τὸ Ἀπόλλωνος-ὦ Ἀπολλων, Ποσειδῶνος-ὦ Πόσειδον, σωτῆρος-ὦ σῶτερ, τὰ ὅποια συστέλλουσι τὸ μακρὸν φωνῆεν τῆς ρίζης καὶ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον. 2) Πάντα τὰ ὀξύτονα· διότι τούτων ἡ κλητικὴ εἶνε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ· οἶον, ποιμὴν-ποιμένος-ὦ ποιμήν, χελιδῶν-χελιδόνος-ὦ χελιδών, πλὴν τοῦ πατὴρ-πατέρος-ὦ πάτερ, ἀνὴρ-ἀνέρος-ὦ ἄνερ (δαήρ-δαέρος-ὦ δάερ), τὰ ὅποια συστέλλουσι τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον (§ 182, 2.).

γ'. Τῶν φωνηεντολήκτων.

§ 174. 1) *Ὀνομαστική*. Τὰ φωνηεντόληκτα ἔχουσι χαρακτῆρα ε, ο, ᾱ, ι, υ καὶ ὀλίγα ω καὶ ᾱ, καὶ σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν προσλαμβάνοντα τὸ ς· ὁ δὲ χαρακτὴρ αὐτῶν πάσχει τὰς ἐξῆς μεταβολάς.

α'.) Τὸ ε μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς ἐκτείνεται ἐν τοῖς ἀρσ. καὶ θηλ. εἰς η' οἶον, τοῦ ἀληθέος-ὁ ἀληθής, τῆς τριήρεος-ἡ τριήρης. Τῶν οὐδετέρων ὅμως τὰ μὲν ἐπιθετα φυλάττουσιν αὐτὸ ἄτρεπτον, τὰ δὲ οὐσιαστικὰ τρέπουσιν αὐτὸ εἰς ο' οἶον, τοῦ ἀληθέος-τὸ ἀληθές· τοῦ τεύχεος-τὸ τεῖχος. Τὸ ε πολλάκις προσλαμβάνει τὸ ς μετὰ τοῦ δίγαμμα ν' οἶον, βασιλέως-βασιλεύς.

Σημ. Τὸ ς τῶν εἰς ης, ες καὶ ος εἶνε ριζικὸν καὶ οὐχὶ προσθετὸν, ὥς ἀπο-

δείκνυται ἐκ τῆς κλητικῆς· οἶον, ὦ ἀληθές, ὦ τριῆρες, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἀποβάλλεται· διότι τὸ ς μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται.

β'.) Τὸ ο ἐκτείνεται εἰς ὡ εἴτε προσλαμβάνει τὸ ς εἴτε οὐχί· οἶον, αἰδώς-αἰδώς, πειθός-πειθώ.

Σημ. Μόνον τὸ αἰδώς καὶ ἦώς προσλαμβάνουσι τὸ ς καὶ ἐκτείνουσι· τὸ ο εἰς ὡ· πάντα δὲ τὰ ἄλλα δὲν προσλαμβάνουσι τὸ ς, ἀλλὰ μόνον ἐκτείνουσι· τὸ ο εἰς ὡ· οἶον, πειθώ, ἡχώ, λεχώ, κλπ. Τὸ δὲ βίος-βοῦς, γένος-χοῦς, προσλαμβάνουσι τὸ δίγαμμα (υ) μετὰ τοῦ ς.

γ'.) Τὸ ἄ τῶν οὐδετέρων καὶ μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς μένει πάλιν βραχύ· οἶον, σέλας-σέλας. Τὸ δὲ μακρόν α προσλαμβάνει τὸ δίγαμμα (υ) μετὰ τοῦ ς· οἶον, γράς-γραῦς, γὰ-αῦς.

δ'.) Τὸ ι μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς μακρόν μὲν εἶνε ἐν τοῖς μονοσυλλάβοις· οἶον, κῖός-κίς, λῖός-λίς· βραχὺ δὲ ἐν τοῖς πολυσυλλάβοις· οἶον, πόλις, ὄφις. Τὰ οὐδέτερα δὲν προσλαμβάνουσι τὸ ς καὶ ἔχουσι τὸ ι βραχύ· οἶον, τοῦ ἱδριος-τὸ ἱδρι, τὸ σίνηπι, τὸ κιννάβαρι.

ε'.) Τὸ υ μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς μακρόν μὲν εἶνε ἐν τοῖς φυλάττουσιν αὐτὸ πρὸ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων ἄτρεπτον, βραχὺ δὲ ἐν τοῖς τρέπουσιν αὐτὸ εἰς ε· οἶον, μῆς-μῦς, ἰχθυός-ἰχθυός, πήχεως-πῆχῡς, ἡδέος-ἡδῡός. Τὰ οὐδέτερα δὲν προσλαμβάνουσι τὸ ς καὶ ἔχουσι τὸ υ βραχύ· οἶον, τὸ δάκρυ, τὸ ἄστυ, τὸ ἡδῡός.

Σημ. Ἐν τοῖς συνθέτοις ὅμως τὸ υ τῆς ὀνομαστικῆς τῶν τοιούτων εἶνε ὡς πρὸς τὸν τονισμόν βραχύ· οἶον, πολὺίχθυος, πολύβοτρος, ἄδακος.

ς'.) Τὸ ω μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ς μένει ἀμετάβλητον· οἶον, ἥρωος-ἥρωος, τρώος-τρώος.

2) *Κλητικὴ.* Ἡ κλητικὴ τῶν φωνηεντολήκτων εἶνε ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ· οἶον, ἥρωος-ὦ ἥρωος. Τὰ δὲ εἰς ις, υς, αὐς, εὐς καὶ οὐς ἀποβάλλουσι τὸ ς τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, πόλις-ὦ πόλι, βότρυς-ὦ βότρυ, βασιλεύς-ὦ βασιλεῦ, γραῦς-ὦ γραῦ, βοῦς-ὦ βοῦ, πλὴν τῶν εἰς ις καὶ υς μονοσυλλάβων, τὰ ὅποια φυλάττουσι τὸ ς τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, κίς-ὦ κίς, μῦς-ὦ μῦς. Τὰ δὲ εἰς ης συστέλλουσι τῆς ὀνομαστικῆς τὸ ης εἰς ες· οἶον, ἀληθής-ὦ ἀληθής· τριήρης-ὦ τριήρης. Τὸ δὲ Τισσαφέρνης ὡς ξένον ἀποβάλλει μόνον τὸ ς τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, ὦ Τισσαφέρνη. Τὰ δὲ εἰς ω καὶ ως σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν εἰς οί· οἶον, πειθώ-ὦ πειθοῖ, αἰδώς-ὦ αἰδοῖ.

Β'. Σχηματισμός τῆς ἐνικῆς γενικῆς.

§ 175. Τὰ εἰς *ις* δισύλλαβα ἢ πολυσύλλαβα φωνηεντόληκτα οὐσιαστικά καὶ ἐκ τῶν εἰς *υς* τὸ πῆχυς καὶ πέλεκυς ἐν τῇ ἐνικῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις πτώσεσι τῶν ἄλλων ἀριθμῶν τρέπουσιν ἄττικῶς τὸ *ι* καὶ *υ* τῆς ρίζης εἰς *ε*, καὶ τὸ *ο* τῆς ἐνικῆς γενικῆς εἰς *ω* καὶ προπαροξύνουσι τὴν ἐνικὴν καὶ πληθ. γενικὴν ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 32)· διότι τὸ *ε* δὲν ἐμετρεῖτο ὡς συλλαβὴ διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ βραχύτητα¹. οἶον, πόλις-πόλεως-πόλεων, πῆχυς-πήχεως-πήχεων. Καὶ τὰ εἰς *ευς* δὲ τρέπουσι τὸ *ο* τῆς ἐνικῆς γενικῆς εἰς *ω*· οἶον, βασιλεύς-βασιλέως· Πειραιεύς-Πειραιέως-ῶς². Τὰ δὲ εἰς *υς* καὶ *υ* ἐπίθετα τρέπουσι μόνον τὸ *υ* εἰς *ε*, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *ο* τῆς γενικῆς εἰς *ω*· οἶον, ἡδύς-ἡδέος, ὀξύς-ὀξέος, πλὴν τῆς ἀνωμάλου γενικῆς πρέσβεως. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἔτρεπον καὶ ἄλλων τινῶν ἐπιθέτων τὸ *ο* τῆς γενικῆς εἰς *ω*· οἶον, βραχέως, ἡμίσεως.

Σημ. α'. Πάντα τὰ ἄλλα τῶν εἰς *υς* καὶ *υ* οὐσιαστικῶν φυλάττουσι καὶ τὸ *υ* τῆς ρίζης καὶ τὸ *ο* τῆς ἐνικ. γενικῆς ἄτρεπτα· οἶον, ἰχθύς-ύος, βότρυς-υός, στάχυς-υός, δάκρυ-υός, πλὴν τοῦ ἄστυ καὶ πῶυ, τὰ ὅποια τρέπουσι μὲν τὸ *υ* εἰς *ε*, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *ο* εἰς *ω*· οἶον, τοῦ ἄστεος τοῦ πάσεος· ἡ δὲ γεν. ἄστεως εἶνε τῶν ποιητῶν καὶ σπανιώτατα τῶν πεζολόγων (§ 162, ε, 2 σημ.).

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν εἰς *ις* οὐσιαστικῶν καὶ μάλιστα κυρίων ὀνομάτων φυλάττουσιν ἰωνικῶς καὶ τὸ *ι* τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τὸ *ο* τῆς γενικῆς ἄτρεπτα· οἶον, Σιέννεσις-ιός, Ἴφρις-ιός· ὄϊς-ὄϊος, τίγρις-ιός, (καὶ ἰδός μεταγεν.)· ἄλλα πληθ. τίγρεις-εις, τίγρεων, κλπ. Τινὰ δὲ σχηματίζουσι τὴν γεν. εἰς *ιός* καὶ ἰδός· οἶον, Κρεῦσις-ιός καὶ ἰδός, θέσπις-ιός καὶ ἰδός, λάτρις-ιός καὶ ἰδός, κτλ.

Γ'. Σχηματισμός τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς.

§ 176. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τῶν εἰς *ις*, *υς*, *αυς*, καὶ *ους* φωνηεντόληκτων λήγει εἰς *ν* (ἀντὶ εἰς *α*)· οἶον, πόλις-πόλιν, βότρυς-βότρυν, ναῦς-ναῦν, βοῦς-βοῦν. Τῶν δὲ ἀφωολήκτων (*ις*, *υς*, *ους*) τῶν μὲν μὴ ὀξύτόνων λήγει εἰς *ν* καὶ εἰς *α*· οἶον, χάρις-χάριν καὶ χάριτα· κόρυς-κόρυν καὶ κόρυθα, πολύπους-πολύπουν καὶ πολύποδα.³ Τῶν δὲ ὀξύ-

¹ Τὸ *ε* τοῦτο κυρίως κατεπίνετο ἐν τῇ προφορᾷ, ὡς καὶ ἐν τῇ καθωμιλημένη καταπίνεται συνήθως τὸ *ι* καὶ σπανίως τὸ *ε*· οἶον, καρδιά, παιδιά, θεός.

² Ἡ γενικὴ εὖς τῶν εἰς *ευς* γίνεται ἀπὸ τῆς ἰωνικῆς ἥος δι' ἀναπληρωτικῆς αὐξήσεως· οἶον, βασιλῆος-βασιλέως.

³ Μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ *ν* ὁ ὀδοντόφωνος χαρακτήρ ἀποβάλλεται· οἶον, ἔριδα, ἔριν.

τόνων λήγει πάντοτε εἰς α' οἶον, πατρίς-πατριδα, κροκός-κροκύδα, πούς-πόδα, πλὴν τοῦ κλείς-κλεῖν. Τὸ δὲ κλεῖδα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. α'. Εἰς α αἰτιατικὴ εἶνε συνήθης παρὰ ποιηταῖς· Χάρις δὲ ἡ θεὰ ἔχει πάντοτε τὴν αἰτιατικὴν εἰς α. Εἰς α ἔχει τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὸ τρίπους, ὅταν σημαίῃ τὸν ἱερὸν τρίποδα.

Σημ. β'. Ἡ εἰς ν λήγουσα αἰτιατικὴ ἔχει καὶ τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, πόλις-πόλιν, πῆχϋς-πῆχυν, μῦς-μῦν, ναῦς-ναῦν, βοῦς-βοῦν, πλὴν τῶν ἐς μονοσυλλάβων, τὰ ὅποια τῇ μὲν ὀνομαστικῇ ὀξύνουσι, τὴν δὲ αἰτιατικὴν περισπῶσιν· οἶον, λῖς-λῖν, κῖς-κῖν.

Γ'. Σχηματισμὸς τῆς δοτικῆς πληθυντικῆς.

§ 177. Ἡ δοτικὴ πληθ. τῶν τριτοκλίτων σχηματίζεται, ἀφ' οὗ εἰς τὴν ῥίζαν ἐπισυναφθῇ ἡ πτωτικὴ κατάληξις καὶ γεινώσιν αἱ προσημειωθεῖται (§ 53—66) μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαί· οἶον, πλακός (-πλακσί) πλαξί, ἄραχος (-ἄραχσι)-ἄραψι, πατρίδος (-πατρίδσι)-πατρίσι, λέοντος (λέοντσι)-λέουσι, ἱστάντος (-ἱστάντσι)-ἱστᾶσι, δεικνύντος (-δεικνύντσι)-δεικνῦσι, τιθέντος (-τιθέντσι)-τιθεῖσι. Τὰ δὲ εἰς εὐς, αὐς καὶ οὐς φωνηεντόληκτα φυλάττουσι τὸ υ τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, βασιλεύς-βασιλεῦσι, γραῦς-γραῦσί, βοῦς-βουσί, πλὴν τοῦ [υῖεύς]-υῖέσι.

Σημ. Τὸ υ τῶν εἰς εὐς, αὐς καὶ οὐς μόνον πρὸ συμφώνου καὶ ἐν τέλει λέξεως φυλάττεται, πρὸ δὲ φωνήεντος ἀποβάλλεται· διὸ καὶ μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, κλητικῇ καὶ πληθ. δοτικῇ φυλάττεται, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσιν ἀποβάλλεται, διότι μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ πληθ. δοτικῇ ὑπάρχει μετὰ τὸ υ σύμφωνον (σ).

Ὁνόματα συγκοπτόμενα

§ 178 Ὁνόματά τινα εἰς ἡρ γεν. ερος ἐν τῇ ἐνικῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ καὶ πληθ. δοτικῇ συγκόπτουσι τὸ ε τῆς ῥίζης· διὸ καὶ συγκοπτόμενα λέγονται· ἐν δὲ τῇ δοτικῇ πληθ. παρενθέτουσι μεταξὺ τῆς καταλήξεως καὶ τῆς συγκεκομμένης ῥίζας α βραχύ· οἶον, πατράσι, μητράσι. Μετὰ δὲ τὴν συγκοπὴν ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ καταβιβάζουσι καὶ τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἐν δὲ τῇ δοτ. πληθ. ἐπὶ τῆς παραληγούσης· οἶον, πατέρος-πατρός, πατέρι-πατρί, πατράσι.

§ 179 Τὸ ἀνὴρ, Δημήτηρ καὶ [ἄρην] συγκόπτουσι τὸ ε ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσιν, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς. Καὶ τὸ μὲν ἀνὴρ μετὰ τὴν συγκοπὴν παρενθέτει δὲ πρὸς εὐφωνίαν (§ 438 σημ.)· οἶον, ἀνὴρ-ἀνέ-

ρος (-άνρως)-άνδρως· τὸ δὲ Δημήτηρ μετὰ τὴν συγκοπὴν ἀναβιβάζει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς προπαραληγουσῆς ἐναντίον τοῦ κανόνος (§ 178)¹. οἶον, Δημήτερος-Δήμητρος, Δημήτερι-Δήμητρι, κλπ. τοῦ δὲ ἄρνος ἡ ὀνομαστικὴ εἶνε ἄχρηστος καὶ ἀναπληροῦται ἀπὸ τοῦ ἁμνός.

Σημ. Τὰ ἀσύγκοπτα τῶν τοιούτων ὀνομάτων εἶνε τῶν ποιητῶν.

Παραδείγματα.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	ὁ πατήρ,	ὁ ἁμνός,	ὁ ἀνὴρ,
Γεν.	τοῦ(πατέρος)πατρός,	τοῦ(ἁρένος)ἁρνός,	τοῦ(ἀνέρος)ἀνδρός,
Δοτ.	τῷ(πατέρι)πατρί,	τῷ ἁρνί,	τῷ(ἀνέρι)ἀνδρί,
Λίτ.	τὸν πατέρα,	τὸν ἄρνα,	τὸν(ἀνέρα)ἀνδρα,
Κλητ.	ὦ πάτερ.	ὦ ἁμνέ,	ὦ ἄνερ.

Δυϊκός ἀριθμός.

Ὄν.καὶλίτ.	τὼ πατέρε,	τὼ ἄρνε,	τὼ(ἀνέρε)ἄνδρε,
Γεν.καὶδοτ	τοῖν πατέροιν,	τοῖν ἁρνοῖν,	τοῖν(ἀνέροιν)ἀνδροῖν
Κλητ.	ὦ πατέρε.	ὦ ἄρνε.	ὦ(ἀνέρε)ἄνδρε.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄνομ.	οἱ πατέρες,	οἱ ἄρνες,	οἱ(ἀνέρες)ἄνδρες,
Γεν.	τῶν πατέρων,	τῶν ἁρνών,	τῶν(ἀνέρων)ἀνδρῶν
Δοτ.	τοῖς πατέρασι,	τοῖς ἁρνάσι,	τοῖς ἀνδράσι,
Λίτ.	τούς πατέρας,	τούς ἄρνας,	τούς(ἀνέρας)ἄνδρας
Κλητ.	ὦ πατέρες.	ὦ ἄρνες.	ὦ(ἀνέρες)ἄνδρες.

Κατὰ τὸ πατὴρ κλίνονται καὶ τὸ μήτηρ καὶ θυγάτηρ καὶ τὸ γαστήρ, τὸ ὅποσον ἔχει κλητικὴν ὦ γαστήρ, καὶ δοτ. πληθ. γαστήρσι καὶ γαστράσι, τὸ δὲ ἄστηρ συγκόπτεται μόνον ἐν τῇ δοτ. πληθ. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι μένει ἀσύγκοπτον· οἶον, ἄστηρ, ἀστέρος, ἀστράσι.

Τορισμὸς τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

§ 180. Ἡ μονοσύλλαβος ὀνομαστικὴ τῶν τριτοκλίτων ὀξύνεται· οἶον, μὴν, θήρ, χεῖρ, θεῖς, κτεῖς, πούς, ρίς, κίς. Περισπᾶται δὲ τῶν ἐξῆς· γραῦς, νυχῖς, βοῦς, μῦς, ὄς, σὺς, δρῦς, ῥοῦς, πῦρ, σκῶρ, εἰς, πᾶν, καὶ πάντων τῶν συνηρημένων ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας· οἶον, παῖς-παῖς· φάος-φῶς, (ῥατς)-οῦς, ἔαρ-ῆρ. Τὸ δὲ φῶς καὶ δᾶς ὀξύνονται ὡς ἐκ τοῦ φωῖς καὶ δαῖς. (§ 91).

¹ Παρὰ ποιηταῖς ἀναβιβάζει τὸν τόνον καὶ ἡ συγκεκομμένη ἐνική αἰτι καὶ πληθ. ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ θυγάτηρ· οἶον, θύγατρα, θύγατρες, θύγατρες.

§ 181. Πάντα τὰ μονοσύλλαβον ὀνομαστικὴν ἔχοντα τῆς μὲν γενικῆς καὶ δοτικῆς παντὸς ἀριθμοῦ τονίζουσι τὴν πτωτικὴν κατὰληξιν ἐναντίον τοῦ κανόνα (§ 130, γ'). τῶν δὲ ἄλλων πτώσεων τὴν ῥιζικὴν συλλαβὴν· οἶον, μὴν-μηνός-μηνί-μῆνα-μῆνε-μηνοῖν-μῆνες-μηνῶν-μῆσι-μῆνας· σὺν τούτοις καὶ τὸ γυνή καὶ τὸ οὐδεις μηδεῖς, μία ἄμφω καὶ τὰ συγκοπτόμενα (§ 178)· οἶον, πατρός, κλπ. Ἐξαίρουνται δὲ καὶ τονίζονται κατὰ τὸν κανόνα (§ 130, γ').

1) Αἱ μονοσύλλαβοι μετοχαί, αἵτινες τονίζουσι πάντοτε τὴν ῥιζικὴν συλλαβὴν· οἶον, θεῖς-θέντος-θέντι, κλπ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί.

3) Ἡ δυϊκὴ καὶ πληθ. γενικὴ τῶν ἐξῆς ὀνομάτων· παῖς-παῖδوين παίδων, δᾶς-δᾶδوين-δᾶδων, φῶς-φῶδوين-φῶδων, [κράς]-κράτοιιν-κράτων, οὔς-οὔτοιιν-οὔτων, δμῶς-δμῶοιν-δμῶων, τρώς-τρώοιν-Τρώων, θῶς-θῶοιν-θῶων, σῆς-σέοιν-σέων, φῶς-φῶοιν-φῶτων. Τὸ δὲ φωτῶν (ἀνδρῶν) γίνεται ἀπὸ τοῦ ὁ φῶς τοῦ φωτός.

4) Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ πληθυντικὴ τοῦ πᾶς καὶ πᾶν· οἶον, πάντων-πᾶσι. Σὺν τούτοις δὲ καὶ τοῦ οὐδεῖς καὶ μηδεῖς· οἶον, οὐδένων-οὐδέσι, μηδένων-μηδέσι.

5) Τὰ ἐξῆς συνηρημένα· ἔαρ-ῆρ-ἔαρος-ῆρος-ἔαρι-ῆρι· κέαρ-κῆρ-κέαρος-κῆρος-κέαρι-κῆρι· λάας-λάαος-λᾶος.

§ 182. Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τονίζεται ὅπου καὶ ἡ ὀνομαστικὴ κατὰ τὸν κανόνα (§ 130, γ'). οἶον, σαφής-ὦ σαφές, ἀληθής-ὦ ἀληθές, ἄγών-ὦ ἄγών, χαρίεις-ὦ χαρίεν, δύναμις-ὦ δύναμι, ἄγαλμα-ὦ ἄγαλμα. Ἐξαίρουνται καὶ τονίζονται, ὅσον ἐνδέχεται, ἀνωτέρω τῆς ληγούσης.

1) Τὰ τρία ταῦτα· Ποσειδῶν-ὦ Πόσειδον, Ἀπόλλων-ὦ Ἀπολλων, σωτήρ-ὦ σῶτερ (§ 173, 2).

2) Τὰ ἐξῆς συγκοπτόμενα· ἀνὴρ-ὦ ἄνερ, πατήρ-ὦ πάτερ, θυγάτηρ-ὦ θύγατερ, Δημήτηρ-ὦ Δήμητερ, (δαήρ-ὦ δάερ).

3) Τὰ εἰς ὧν συγκριτικά· οἶον, καλλίων-ὦ κάλλιον.

4) Πάντα τὰ σύνθετα μὴ ὀξύτονα καὶ βραχύνονα τὴν λήγουσαν τῆς κλητικῆς· οἶον, εὐδαίμων-ὦ εὐδαιμον, πολυπράγμων-ὦ πολύπραγμον, ἀπάτωρ-ὦ ἄπατορ, μονοκράτωρ-ὦ μονόκρατορ, (ἀλλὰ ὦ αὐτοκράτορ καθ' Ἡρωδιανόν), αὐτάρκης-ὦ αὐταρκες, χρηστοθήης-ὦ χρηστόθης, Σωκράτης-ὦ Σώκρατες. Ἐξαίρουνται δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ φρήν σύνθετα καὶ

ἐκ τῶν εἰς ης τὰ εἰς ἥρης καὶ τὰ εἰς ω παραλήγοντα· οἶον, μεγαλόφρων-ῶ μεγαλόφρον, Εὐθύφρων-ῶ Εὐθύφρον, τριήρης-ῶ τριῆρες, ξιφῆρης-ῶ ξιφῆρες, ποδώκης-ῶ ποδώκες, πανώλης-ῶ πανῶλες, εὐώδης-ῶ εὐῶδες.

§ 183. Τὸν τονισμόν τῆς κλητικῆς ἀκολουθοῦσι καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων· οἶον, ὀσαφής-τὸ σαφές, ὁ ἀληθής-τὸ ἀληθές¹, ὁ χαρίζης-τὸ χαρίεν², αὐτάρκης-τὸ αὐταρκές, ὁ εὐδαίμων-τὸ εὐδαίμων, ὁ ἀπάτωρ-τὸ ἄπατορ, ὁ καλλίων-τὸ κάλλιον, πολυπράγμων-τὸ πολυπραγμον, ὁ ξιφῆρης-τὸ ξιφῆρες, ὁ πανώλης-τὸ πανῶλες, ὁ μεγαλόφρων-τὸ μεγαλόφρον, κλπ.

§ 184. Τῶν εἰς ης συνθέτων ἐπιθέτων τὰ μὲν ὀξύτονα περισπῶσι τὴν συνηρημένην δυϊκὴν καὶ πληθυντικὴν γενικὴν κατὰ τὸν κανόνα (§ 90)· οἶον, εὐγενής-εὐγενῶν, δυστυχής-δυστυχῶν, παμπληθής-παμπληθῶν. Τὰ δὲ μὴ ὀξύτονα παροξύνουσιν αὐτὴν παρὰ τὸν κανόνα (§ 90 γ'). οἶον, αὐτάρκης-αὐτάρκοιν-αὐτάρκων, τριήρης-τριήροιν-τριήρων, πλὴν τῶν εἰς ὠδης· οἶον, δυσώδης-δυσωδοῖν-δυσωδῶν.³

Σημ. Κατ' Ἀρίσταρχον καὶ τὰ εἰς ὠδης παροξύνουσιν τὴν συνηρημένην γενικὴν πληθυντικὴν· οἶον, εὐῶδων. Ὁ δὲ Κούρτιος ἀκολουθῶν τὸν Ἀρίσταρχον λέγει· Τὰ εἰς ης σύνθετα ἐπίθετα βαρυτονούμενα (= μὴ ὀξύτονα) παροξύνουσι τὴν συνηρημένην γενικὴν. Οἱ ἄλλοι ὅμως γραμματικοὶ δὲν ἀκολουθοῦσι τούτους. Σημειωτέον δ' ὅτι πάντα τὰ εἰς ὠδης εἶνε ἀπλᾶ, πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀξείν παραγομένων· οἶον, εὐῶδης, δυσώδης.

Ἀνώμαλα ὀνόματα.

§ 185. Ἀνώμαλα ὀνόματα λέγονται ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ τοὺς διδομένους τύπους τῆς γλώσσης· ἀλλ' εἰς τινὰς πτώσεις ἢ εἰς πάσας ἀλλάζουσι τύπον· τὰ δὲ ἀνώμαλα εἶνε δίκλιτα, ἐτερόκλιτα, ἀνώμαλα κατὰ ρίζαν, ιδιόκλιτα, ἐλλειπτικά, καὶ ἀνώμαλα κατὰ μεταπλασμόν.

α'.) Δίκλιτα ὀνόματα λέγονται ὅσα ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι κλίνονται κατὰ δύο κλίσεις. Τοιαῦτα δὲ εἶνε.

¹ Τὸ οὐδέτερον τοῦ ἀληθῆς ἐν ἐρωτήσει προπαροξύνεται, οἶον, ἀληθες;

² Κατὰ τοὺς γραμματικούς τὸ οὐδέτερον τοῦ χαρίεις ἀτιτικῶς προπαροξύνεται, οἶον, τὸ χάριεν.

³ Οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ ἔλεγον, ὅτι ἡ δυϊκὴ γενικὴ τῶν τριτόκλιτων ὁμοτονεῖ τῇ γενικῇ πληθυντικῇ.

- 1) Ὁ σκύφος-τοῦ σκύφου, καὶ τὸ σκύφος-τοῦ σκύφους-σχύφους.
 2) Ὁ σκότος-τοῦ σκότου, καὶ τὸ σκότος-τοῦ σκότους.
 3) Ὁ Θαλῆς-τοῦ (Θαλοῦ) καὶ Θάλεω, καὶ ὁ Θάλης-τοῦ Θάλητος (μεταγεν.).

- 4) Ὁ Ἰρικόλος-τοῦ Ἰρίκλου, καὶ Ἰρικλῆς-τοῦ Ἰρικλέους.
 5) Τὸ δάκρυ-τοῦ δάκρυος, καὶ τὸ δάκρυον-τοῦ δακρύου.
 6) Ἡ βλήχων-ωνος, καὶ ἡ βληχώ-της βληχοῦς· οὕτω καὶ γλήχων-ωνος καὶ ἡ γληχώ-της γληχοῦς, ἡ Γοργών-ονος καὶ ἡ Γοργώ-της Γοργοῦς.

6'.) Ἑτερόκλιτα ὀνόματα λέγονται ὅσα ἐκ τῆς αὐτῆς ὀνομαστικῆς σχηματίζουσι τινὰς ἢ πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις κατὰ δύο κλίσεις. Τοιαῦτα δὲ εἶνε·

- 1) Ὁ Οἰδίπους, τοῦ (Οἰδίποδος) καὶ Οἰδίπου, τὸν (Οἰδίποδα) καὶ Οἰδίπουν, καὶ αἰείποτε τῷ Οἰδίποδι.

- | | |
|--------------------------------------|--|
| 2) Ὁ πάτριος, τοῦ πάτρω καὶ πάτρωος. | { Τὰ πληθ. τούτων συνθεσέμενα κατὰ τὴν γ'. κλίσιν. |
| 3) Ὁ μήτριος, τοῦ μήτρω καὶ μήτρωος. | |
| 4) Ὁ Μίνως, τοῦ Μίνω καὶ Μίνωος. | |

- 5) Ἡ ἄλως, τῆς ἄλω καὶ (ἄλωος) καὶ ἄλωνος.

- 6) Ὁ ἥρως, τοῦ ἥρωος, τῷ ἥρωϊ καὶ ἥρω. Οἱ ἥρωες καὶ ἥρως, τοὺς ἥρωας καὶ ἥρως.

- 7) Ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ καὶ ταῶνος, τῷ ταῶνι, οἱ ταῶνες, τῶν ταῶνων, τοῖς ταῶσι.

- 8) Ὁ γέλως, τοῦ γέλωτος, τῷ γέλωτι, τὸν γέλωτα καὶ γέλων.

- 9) Ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (καὶ εὖς ποιητ.), τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὃ Ἄρες.

- 10) Ἡ Δημήτηρ, τῆς (Δημήτερος)-Δήμητρος, τῇ (Δημήτερι)-Δήμητρι, τὴν (Δημήτερα)-Δήμητρα καὶ Δήμητραν, ὃ Δήμητερ. Κατὰ δὲ τοὺς μεταγενεστέρους κλίνεται καὶ ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν· οἶον, Δήμητρα-ας-α-αν.

- 11) Ὁ σῆς, τοῦ σεός, γεν. πληθ. σέων· παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ ὁμαλῶς σῆς-σητός-σητί, κλπ.

- 12) Ὁ Σωκράτης, τοῦ Σωκράτους, τῷ Σωκράτει, τὸν Σωκράτη καὶ Σωκράτην, ὃ Σώκρατες.

Σημ. Κατὰ τὸ Σωκράτης κλίνονται καὶ πάντα τὰ εἰς τὴν κύρια ὀνόματα σύνθετα ἐκ τῶν εἰς ὅς οὐδετέρων ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων φαίνω, λάμπω, χαίρω.

οῖον, Δημοσθένης, Διομήδης, Ἀριστοφάνης, Πυριλάμπης, Θυμοχάρης. Πάντων δὲ τούτων τὰ πληθυντικά κλίνονται κατὰ τὴν α'. κλίσιν· οῖον, οἱ Σωκράται, οἱ Ἀριστοφάναι, κλπ.

Εἰς τὰ ἑτερόκλιτα ἀνάγονται καὶ τὰ ἐξῆς·

1) Ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ καὶ (υἱέος ἐκ τοῦ ἀχρ. υἱεύς), τῷ υἱῷ καὶ υἱεῖ, τὸν υἱόν (καὶ υἱέα), ὃ υἱέ. Τῷ υἱῷ καὶ υἱέε, τοῖν υἱοῖν καὶ υἱέοιν. Οἱ υἱοὶ καὶ υἱεῖς, τῶν υἱῶν καὶ (υἱέων), τοῖς υἱοῖς καὶ υἱέσι, τοὺς υἱούς (καὶ υἱέας)-υἱεῖς, ὃ υἱοὶ καὶ υἱεῖς.

2) Ὁ Ζεὺς, τοῦ Διός, τῷ Διί, τὸν Δία, ὃ Ζεῦ. Τὸ δὲ Ζηνός, Ζηνί, Ζῆνα εἶνε τῶν ποιητῶν.

3) Ἡ χεῖρ, τῆς (χερός) καὶ χειρός, τῇ (χερί) καὶ χειρί, τὴν (χέρα) καὶ χεῖρα, ὃ χεῖρ. Τὰ (χέρε) καὶ χεῖρε, ταῖν χεροῖν (καὶ χειροῖν), ὃ (χέρε) καὶ χεῖρε. Αἱ (χέρες) καὶ χεῖρες, τῶν (χερῶν) καὶ χειρῶν, τοῖς χερσί, τὰς χεῖρας, ὃ (χέρες) καὶ χεῖρες.

Σημ. Οἱ Ἀττικοὶ πεζολόγοι μόνον τὴν δυϊκ. καὶ πληθ. δοτικὴν σχηματίζουσιν ἀπὸ τῆς βραχείας ῥίζης, πάσας δὲ τὰς ἄλλας ἀπὸ τῆς μακρᾶς· οῖον, χεῖρ, χειρός, χειρί, χεῖρα· χεῖρε, χεροῖν· χεῖρες, χειρῶν, χερσί, χεῖρας.

4) Ὁ, ἡ βοῦς, τοῦ, τῆς βοός, τῷ, τῇ βοί, τὸν, τὴν βοῦν, ὃ (βοῦ) καὶ βοῦς. Τῷ, τὰ βόε, τοῖν, ταῖν βοοῖν, ὃ βόε. Οἱ, αἱ βόες καὶ (βοῦς), τῶν βοῶν, τοῖς, ταῖς βουσί, τοὺς, τὰς (βόας) καὶ βοῦς, ὃ βόες (καὶ βοῦς).

5) Ὁ χοῦς (μέτρον ρευστοῦ), τοῦ χοέως-ῶς (ἐκ τοῦ χοεύς), τῷ χοί, τὸν χοῦν καὶ χοέα-ᾱ. Οἱ χόες, τῶν χόων, τοῖς χουσί, τοὺς χόας καὶ χοέας-ᾱς, ὃ χόες.

6) Ὁ χοῦς (σῶρος χώματος), τοῦ χόος, τῷ χοί, τὸν χοῦν. Οἱ χόες κλπ. κατὰ τὸ βόες.

Ἑτερόκλιτα εἶνε καὶ τινὰ τῶν εἰς ὧν γεν. ὄνος, ἅτινα ἀποβάλλουσιν ἓν τισὶ πτώσεσι τὸ ν καὶ συναϊροῦνται (συνήθως παρὰ ποιηταῖς) κατὰ τὰ εἰς ὧ θηλυκά, καὶ ὀξύνοισι τὴν ἐνικὴν καὶ πληθ. αἰτιατικὴν παρὰ τὸν κανόνα (§ 90)· οἶον, εἰκῶν, εἰκόνας καὶ εἰκοῦς, εἰκόνα καὶ εἰκῶ, εἰκόνας καὶ εἰκούς, ἀηδῶν-ἀηδόνας-ῶ ἀηδοῖ, χελιδῶν-χελιδόνας-χελιδόνα καὶ χελιδῶ, ὃ χελιδοῖ. Ἑτερόκλιτα δὲ εἶνε καὶ τὰ εἰς ὧ καὶ ὡς θηλυκά· οῖον, ἡ πειθῶ, ἡ αἰδῶς· διότι ταῦτα ἐν τῷ δυϊκῷ καὶ πληθ. ἀριθμῷ κλίνονται κατὰ τὴν β'. κλίσιν (§ 162, β'. σημ.).

§ 186. γ'. Ἀνώμαλα κατὰ ρίζαν λέγονται ὅσα ὀνόματα σχηματίζουσι τὰς πλαγίας πτώσεις ἐκ διαφόρων τῆς ὀνομαστικῆς ριζῶν. Τοιαῦτα δὲ εἶνε.

- 1) Τὸ οὖς (ὄατς), ὠτὸς (ωτ.), δοτ. πληθ. ὠσί.
- 2) Ἡ γυνή (γυνα), γυναικὸς (γυναικι)-γυναιξί.
- 3) Ὁ, ἡ κύων (κυον), κυνὸς (κυν)-κυσί.
- 4) Τὸ ὕδωρ (ὑδορ), ὕδατος (ὑδατ.)-ὑδασι.
- 5) Τὸ σκῶρ (σκόρ), σκατὸς (σκατ) καὶ σκάτους (μεταγεν).
- 6) Τὸ δόρυ (δόρου), δόρατος (δορατ.)-δόρασι.
- 7) Τὸ γάλα (γαλα), γάλακτος (γαλακτ)-γάλαξι.
- 8) Ἡ πνίξ (πνυκ), Πυκνὸς (πυκν), Πυκνί, Πύκνα, ὦ Πνύξ. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ Πνύξ, Πνυκός, Πνυκί, Πνύκα.
- 8) Ἡ Θέμις, Θέμιδος (καὶ Θέμιτος Πλάτ.), Θέμιδι, Θέμιν. Εὐρηται δὲ καὶ ὅλως ἄκλιτον· παρὰ δὲ ποιηταῖς εὐρηται καὶ Θέμις, γεν. Θέμιστος.
- 9) Ἡ γραῦς, τῆς γραός, τῇ γραί, τὴν γραῦν, ὦ γραῦ. Τὰ γραῆ, ταῖν γραοῖν, ὦ γραῆ. Αἱ γραῆς καὶ (γραῦς), τῶν γραῶν, ταῖς γραυσί, τὰς (γραῶς) καὶ γραῦς, ὦ γραῆς καὶ (γραῦς).
- 10) Ἡ ναῦς, τῆς νεώς, τῇ νηί, τὴν ναῦν, ὦ ναῦ. Τὰ (νέε), ταῖν νεοῖν. Αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὦ νῆες.

§ 187. Ὃταν ὁ χαρακτήρ εἶνε ὁδοντόφωνον ἢν συγκόπτεται πολ-
λάκις εἰς τινὰς πτώσεις καὶ τότε γίνεται κανονικὴ συναίρεσις· συγ-
κόπτεται δὲ

1) τ· ἡ χάρις, δοτ. χάριτι καὶ (χάριϊ)-χάρι· ἰδρῶς, δοτ. ἰδρῶτι καὶ (ἰδρῶϊ)-ἰδρῶ, αἰτ. ἰδρῶτα καὶ (ἰδρῶα)-ἰδρῶ, χρώς, δοτ.· χρωτί καὶ χρῶϊ ἐν τῇ φράσει «ἐν χρῶϊ». Κατὰ τοιαύτην συγκοπὴν καὶ συναίρε-
σιν ἐγένετο καὶ τὸ κρέας, κέρας, κλπ. (§ 162, γ', σημ.)

2) δ· ἡ κλείς, αἰτ. τὴν (κλεῖδα μεταγεν.) καὶ κλεῖν. Αἱ κλεῖδες καὶ κλεῖς τὰς κλεῖδας καὶ κλεῖς. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαιοτέροις Ἀττι-
κοῖς γράφεται διὰ τῆς οἶον, ἡ κληής, τῆς κληδός, κληδί, κληδα-κληδας.

3) θ· ὁ, ἡ ὄρνις, αἰτ. (ὄρνιθα) καὶ ὄρνιν, ὦ ὄρνι (Λουκ.). Πληθ. (ὄρ-
νιθες) καὶ ὄρνεις, (ὄρνιθων) καὶ ὄρνεων, (ὄρνιθας) καὶ ὄρνεις καὶ ὄρνις.

4) ρ· Ἀπόλλων, αἰτ. Ἀπόλλωνα-Ἀπόλλωα-ω. Ποσειδῶν, αἰτ. Ποσειδῶνα-Ποσειδῶα-ῶ.

§ 188. Τὸ *κ* ἀποβάλλουσι καὶ τὰ εἰς *ων* ἄρσ. καὶ θηλ. καὶ *ον* οὐδέτερον συγκριτικὰ εἰς τὰς πτώσεις τὰς ληγουσας εἰς *οιαι*, *οιες*, *οιαι*, καὶ τὸ μὲν *οιαι* συναιροῦσιν εἰς *ω*, τὸ δὲ *οιαι* καὶ *οιαι* εἰς *οιαι*· οἶον,

1) Ὁ, ἡ μείζων, τῷ, πῆς μείζονος, τῷ, τῇ μείζονι, τὸν, τὴν μείζονα-(μείζοι)-μείζω, ᾧ μείζον. Τῷ, τὰ μείζονε, τοῖν, ταῖν μείζονοι, ᾧ μείζονε. Οἱ, αἱ μείζονες-(μείζοι)-μείζου, τῶν μείζόνων, τοῖς, ταῖς μείζουσι, τοῖς, τὰς μείζονας-(μείζοι)-μείζου, ᾧ μείζονες (μείζοι)-μείζου.

2) Τὸ μείζον, τοῦ μείζονος, τῷ μείζονι, τὸ μείζον, ᾧ μείζον. Τὸ μείζονε, τοῖν μείζονοι, ᾧ μείζονε. Τὰ μείζονα-(μείζοι)-μείζω, τῶν μείζόνων, τοῖς μείζουσι, τὰ μείζονα-(μείζοι)-μείζω, ᾧ μείζονα-(μείζοι)-μείζω.

Σημ. Ἡ μὲν ἀσύγκοτος ὀνομα. πληθ. μείζονες σπανίως ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἡ δὲ ἐνική καὶ πληθ. αἰτιατική εὐρίσκεται ἐξ ἴσου καὶ ἀσύγκοτος καὶ συγκεκομμένη· οἶον, μείζονα καὶ μείζω, μείζονας καὶ μείζους.

§ 189. δ'. Ἰδιόκλητα ὀνόματα λέγονται ὅσα κλίνονται κατ' ἰδίαν κλίσιν. Τοιαῦτα δὲ εἶνε ὀνόματά τινα κύρια, τὰ ὅποια γίνονται κατ' ἀποκοπὴν καὶ ἀπεδίδοντο εἰς τινὰς ὑποκοριστικῶς ἢ σκοπτικῶς· κατὰλήγουσι δὲ εἰς φωνῆν μακρὴν καὶ περισπῶνται ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, Θευδᾶς, Ἀλεξᾶς, Ἀρποκράς, Δημᾶς, Ἐπαφρᾶς, Ἐρμᾶς, Μητρᾶς, Φιλᾶς, ἀντὶ Θεόδωρος, Ἀλέξανδρος, Ἀρποκράτης, Δημήτριος, Ἐπαφροδίτος, Ἐρμόδωρος, Μητρόδωρος, Φιλόδημος. Ἐτι δὲ Διονῦς, Ἀφῶς, ἀντὶ Διονύσιος, Πάπας· ἔτι κατωφαγᾶς ἀπὸ τοῦ κάτω-τρώγω. Κλίνονται δὲ οὕτως·

Ὁ Θευδᾶς, τοῦ Θευδᾶ, τῷ Θευδᾶ, τὸν Θευδᾶν, ᾧ Θευδᾶ.

Ὁ Διονῦς, τοῦ Διονῦ, τῷ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ᾧ Διονῦ.

§ 190. Κατὰ ταῦτα κλίνονται καὶ ξενικά τινα κύρια ὀνόματα· οἶον,

Ὁ Θωμᾶς, τοῦ Θωμᾶ, τῷ Θωμᾶ, τὸν Θωμᾶν, ᾧ Θωμᾶ.

Ὁ Φιλῆς, τοῦ Φιλῆ, τῷ Φιλῆ, τὸν Φιλῆν, ᾧ Φιλῆ.

Ὁ Ἰησοῦς, τοῦ Ἰησοῦ, τῷ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ᾧ Ἰησοῦ.

Ὁ Μωϋσῆς, τοῦ Μωϋσῆ καὶ Μωϋσέως, τῷ Μωϋσῆ καὶ Μωϋσεῖ, τὸν Μωϋσῆν καὶ Μωϋσέα, ᾧ Μωϋσῆ.

Σημ. Κατὰ ταῦτα κλίνονται καὶ τὰ τῆς καθωμολημένης· ὁ Κοσμᾶς- τοῦ Κοσμᾶ, ὁ Φιλητᾶς- τοῦ Φιλητᾶ, ὁ παπᾶς- τοῦ παπᾶ, ὁ ψωμᾶς- τοῦ ψωμᾶ, ὁ Γαζῆς- τοῦ Γαζῆ, Πανταζῆς τοῦ Πανταζῆ, κλπ. Τούτων τὰ πληθυντικά κλί-

νει ἡ καθωμιλημένη κατὰ τὴν γ'. κλίσιν οἶον, οἱ παπάδες, οἱ ψωμάδες, οἱ παπουτσίδες.

§ 191 ε'. Ἐλλειπτικά ὀνόματα λέγονται ὅσα εὐρίσκονται καθ' ἓνα μόνον ἀριθμὸν ἢ κατὰ τινας μόνον πτώσεις· εἰσὶ δὲ ταῦτα·
α'). Τὰ καθ' ἓνα μόνον ἀριθμὸν.

1) Ὁ αἰθέρ, ἡ γῆ, ὁ ἥρ, τὰ ἔγκατα, οἱ ἑτησίαι, αἱ δυσμαί.

2) Τὰ κύρια ὀνόματα· Κόρινθος, Ὀλυμπος, Ἀλέξανδρος, Δελφοί, Ἀθῆναι, Μέγαρα, τὰ Διονύσια, τὰ Ὀλύμπια.

β'). Τὰ κατὰ τινας πτώσεις·

1) Τὸ ὄναρ, ὕπαρ, ὄφελος, σέβας, (δέμας, βρέτας), ἅτινα εἶνε εὐχρηστα μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτ. καὶ κλητικῇ.

2) Τὸ χρέως ὄνομ. καὶ γεν.· αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις ἀναπληροῦνται ἀπὸ τοῦ χρέος, τοῦ ὁποίου ἐλλεῖπει ἡ δοτικὴ ἐνικὴ καὶ πληθυντικὴ.

3) *Μᾶλῃ*, τοῦ ὁποίου μόνον ἡ ἐνικὴ γεν. εὐρίσκεται, καὶ τότε πάντοτε μετὰ τῆς ὑπὸ οἶον ὑπὸ μάλῃς.

4) *Νέωτα* καὶ *λίπα* αἰτιατικά, τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εὐρίσκεται πάντοτε μετὰ τῆς ἐς· οἶον, ἐς νέωτα (τοῦ χρόνου), ἡ δὲ δευτέρα εὐρίσκεται πάντοτε μετὰ τοῦ ῥήματος ἀλείφειν· οἶον, λίπα ἀλείφου.

5) *Τάν* καὶ *μέλε* κλητικά, τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶνε χρήσιμος εἰς τὰς κοινὰς προσφωνήσεις· οἶον, ὦ τάν=ὦ σύ, ὦ φίλε. Ἡ δὲ δευτέρα λέγεται πάντοτε χαϊδευτικῶς ἐπ' ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους, καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ κακοῦ· οἶον, ὦ μέλε=ὦ καλέ, πτωχέ, καυμένε.

6) Πολλά, τὰ ὁποῖα ἐξέπεσαν εἰς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν καὶ εὐρίσκονται κατὰ μίαν μόνον πτῶσιν ἁπλᾶ ἢ σύνθετα· οἶον, αἰφνης ἐξαίφνης, πανταχοῦ, οὐδαμοῦ, εἰκῇ, πανταχῇ, ἐπὶ κλην.

§ 192 ς'. Ἀνώμαλα κατὰ μεταπλασμόν λέγονται ὅσα ὀνόματα ἐκτὸς τοῦ ὁμαλοῦ τύπου σχηματίζουσι καὶ τινας πτώσεις ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς· οἶον, δένδρον, δοτ. πληθ. δένδροις καὶ δένδρεσι (ἐκ τοῦ τὸ δένδρος ἀχρήστου παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς), δάκρυ, δοτ. πληθ. δακρύοις καὶ δάκρυσι (ἐκ τοῦ ποιητ. δάκρυ), ὁ ὄνειρος, τοῦ ὀνείρου καὶ ὀνείρατος (ἐκ τοῦ ὀνείρας), πῦρ, πυρός, πληθ. πυρά, πυροῖς (περσοὶ φυλάκων) ἐκ τοῦ πυρόν, μόσυν-μόςυνος, δοτ. πληθ. μοσύνοις (ἐκ

τοῦ μόσυνος), κοινωνός, πληθ. κοινωνῶνες, κοινωνῶνας (ἐκ τοῦ κοινωνόν), ἡ μέρινθος-τὴν μήρινθον καὶ μήρινθα (ποιητ. ἐκ τῆς ἀχρ. ὀνομ. μῆρινος).

Σημ. Εἰς τὸν μεταπλασμὸν ὑπάγονται ἐτι 1) ὅσα ὀνόματα ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ ἀρσενικά ἢ θηλυκά ὄντα ἐν τῷ πληθυντικῷ γίνονται οὐδέτερα· οἶον, ὁ βόστρυχος-τὰ βόστρυχα, ὁ δῖπρος-τὰ δῖπρα, ὁ λύχνος-τὰ λύχνα, ὁ σῖτος-τὰ σῖτα, ὁ μηρός-τὰ μηρά, ὁ δρυμός-τὰ δρυμά, ὁ τράχηλος-τὰ τράχηλα, ὁ δεσμός, τὰ δεσμά, ὁ σταθμός, τὰ σταθμά (τὰ ζύγια), ὁ ζυγός, τὰ ζυγά, ὁ κύκλος, τὰ κύκλα, κλπ. (§ 143.). 2) Ὅσα ὀνόματα ἀλλάζοντα τὸ γένος, ἀλλάζουσι κατὰ τὴν σημασίαν· οἶον, ὁ ἵππος (τὸ ἄλογον), ἡ ἵππος (ἡ φοράδα καὶ τὸ ἵππικόν), ὁ λέκιθος (ὁ ἔνδον τοῦ ὀσπρίου καρπός), ἡ λέκιθος (ὁ κρόκος τοῦ αὐγοῦ), ὁ ἄθλος (ὁ ἀγών), τὸ ἄθλον (τὸ βραβεῖον) (§. 145). τὸ δὲ ἄλλ' ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ εἶνε θηλ. γένους καὶ σημαίνει τὴν θάλασσαν, ἐν δὲ τῷ δυϊκῷ καὶ πληθ. εἶνε γένους ἀρσενικοῦ καὶ σημαίνει χόνδρους (κομμάτια) ἄλτος.

Σημ. Ὅσα μὲν ὀνόματα ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ σημαίνουσι πολλὰ λέγοντα, περιληπτικὰ· οἶον, ὄῃμος, λαός, ὄχλος, στρατός, πληθὺς, κλπ. ὅσα δὲ σημαίνουσι τόπον περιέχοντα πολλὰ πρόσωπα λέγονται περιεκτικὰ· οἶον, πόλις, βουλή, θεάτρον, στρατόπεδον, ὑπουργεῖον.

Ἀκλιτα ὀνόματα.

§ 193. Ἀκλιτα ὀνόματα λέγονται ὅσα δὲν κλίνονται ἤτοι δὲν μεταβάλλουσιν ἐν τῇ κλίσει των τὴν κατάληξιν τῆς ὀνομαστικῆς· τοιαῦτα δὲ εἶνε

1) Ξενικά τινα ὀνόματα εἰσαχθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀνευ μεταβολῆς καταλήξεως· οἶον, Ἀδάμ, Δαβὶδ, Ἰωσήφ, τὸ Πάσχα, κλπ.

2) Τὰ τῶν γραμμάτων ὀνόματα, ὡς ξένα καὶ αὐτά· οἶον, τὸ ἄλφα, τὸ βῆτα, κλπ.

Σημ. Τὸ σίγμα εὐρίσκεται καὶ ἐν πληθ. ἀριθμῷ· τὰ σίγματα, ἀλλ' εἶνε ἀμφίβολον. Τὸ δὲ δίγαμμα δὲν κλίνεται· τινὲς ὅμως κλίνουσιν αὐτὸ οὕτω· τὸ δίγαμμα, τοῦ διγάματος, κλπ.

3) Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ ἀπὸ τῶν πέντε μέχρι τῶν ἑκατὸν.

4) Τὸ χρεών.

5) Τὸ θέμις (§ 186, 8).

Περὶ ἐπιθέτων ὀνομάτων.

§ 194. Τὰ ἐπίθετα ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν των διαιροῦνται εἰς τρικατάληκτα, δικατάληκτα καὶ μονοκατάληκτα. Καὶ τρικατάληκτα μὲν λέγονται ὅσα ἔχουσι τρεῖς καταλήξεις, μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος, ἄλλην δὲ διὰ τὸ θηλυκὸν καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτερον.

οἶον, ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν. Δικατάληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι δύο καταλήξεις, μίαν διὰ τὸ ἄρσενικόν καὶ θηλυκόν καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτερον· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἄκακος, τὸ ἄκακον. Μονοκατάληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι μίαν κατάληξιν καὶ διὰ τὰ τρία γένη· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἄπαις.

Σημ. Τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἶνε μόνον ἄρσενικά καὶ θηλυκά· παρὰ ποιηταῖς ὁμως καὶ σπανιώτατα παρὰ τοῖς πεζογράφοις εὗρηται καὶ κατ' οὐδέτερον γένος, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ καὶ σπανιώτατα ἐν τῇ πληθ. ὀνομαστικῇ· οἶον, ὁρομάσι βλεφάροις (Εὐρπ.), πεζοῖς τε καὶ ἀπτῇσι (Ζῳοῖς) (Πλάτ), ἐπήλυδα ἔθνεά ἐστι (Ἡρόδ, 73.). Τὸ δὲ οὐδέτερον τῶν τοιούτων ἐπιθέτων οἱ πεζολόγοι Ἀττικοὶ ἐσχημάτιζον εἰς ἱκον (ἤ ον)· οἶον, βλάξ, τὸ βλακικόν, ἄρπαξ, τὸ ἀρπακτικόν, μώνυξ, τὸ μώνυχον, κλπ.

§ 195. Εἰς τὰ ἐπίθετα συγκαταλέγονται καὶ αἱ μετοχαί, αἵτινες ἅπασαι εἶνε τριγενεῖς καὶ τρικατάληκτοι· οἶον, ὁ λέγων- ἡ λέγουσα- τὸ λέγον, ὁ γράφας- ἡ γράψασα- τὸ γράψαν. *Εἰ δὲ καὶ αἱ ἐπιθετικάι ἀντωνυμίαι, τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα καὶ τὸ ἄρθρον· οἶον, αὐτός- αὐτή-αὐτό, οὗτος-αὕτη-τοῦτο, τρίτος-τρίτη-τρίτον, ὁ-ἡ-τό.

§ 196. Τῶν εἰς ος τρικαταλήκτων ἐπιθέτων σχηματίζουσι τὸ θηλυκόν

1) εἰς ἃ τὰ καθαρόληκτα καὶ τὰ εἰς ρος, ρεος καὶ ροος· οἶον, ἄγιος-ἁγία, χρύσεος-χρυσέα, καθαρός-καθαρά, ἀργύρεος-ἀργυρέα, ἄθροος-ἄθροα.

2) Εἰς ἣ τὰ μὴ καθαρόληκτα καὶ τὰ εἰς οος πολλαπλασιαστικά· οἶον, καλός-καλή, ὄγδοος-ὄγδότη, ἀπλός-ἀπλόη.

§ 197. Τὸ οὐδέτερον τῶν εἰς ος ἐπιθέτων λήγει εἰς ον· οἶον, καλός-καλόν. Ἀποβάλλουσι δὲ τὸ ληκτικόν γ τὰ οὐδέτερα τῶν ἐξ ἧς ἀντωνυμιῶν ἄλλος-ἄλλο, ὅς-ὅ, αὐτός-αὐτό, ἐκεῖνος-ἐκεῖνο, οὗτος-τοῦτο, καὶ τὸ ἄρθρον τό. Διφοροῦνται δὲ τὸ τοιοῦτος-τοιοῦτο καὶ τοιοῦτον, τοσοῦτος-τοσοῦτο καὶ τοσοῦτον, τηλικοῦτος-τηλικοῦτο καὶ τηλικοῦτον, ταῦτόν καὶ ταυτό (§ 240, σημ.).

Α'. Τρικατάληκτα ἐπίθετα.

§ 198. Τρικατάληκτα ἐπίθετα εἶνε

α. Ἐκ τῶν εἰς ος

1) Τὰ ἀπλᾶ· οἶον, σοφός-σοφή-σοφόν, καλός-καλή-καλόν.

Σημ. Ὀλίγα τῶν ἀπλῶν εἶναι καὶ δικατάληκτα· οἶον, ὁ, ἡ βάρβαρος-τὸ

βάρβαρον, ὁ, ἡ ἡσυχος-τὸ ἡσυχον, λάλος, ἡμερος, λοιδορος, χέρσος, κισσῶλος, κλπ. Τινὰ δὲ τούτων καὶ διαφοροῦνται· οἶον, ὁ νόθος-ἡ νόθη-τὸ νόθον, καὶ ὁ, ἡ νόθος-τὸ νόθον, ὁ ἔτοιμος-ἡ ἐτοίμη-τὸ ἔτοιμον, καὶ ὁ, ἡ ἔτοιμος-τὸ ἔτοιμον, ὁ λίχνος-ἡ λίχνη-τὸ λίχνον, καὶ ὁ, ἡ λίχνος-τὸ λίχνον. ὁ ἔρημος-ἡ ἔρημος (συνήθ. ἐπὶ τάπου), καὶ ὁ ἔρημος-ἡ ἐρήμη (ἐπὶ δίκης)-τὸ ἔρημον, κλπ.

2) Τὰ εἰς τος καὶ τέος ῥηματικά· οἶον, λεκτός-ἡ-όν, λεκτέος-α-ον.

3) Τὰ εἰς ικος ἀπλᾶ καὶ παρασύνθετα· οἶον, λογικός-ἡ-όν, ἐπιδεικτικός-ἡ-όν.

Σημ. Τὰ εἰς ικος, ἂν μὲν παράγωνται ἐκ συνθέτων ὀνομάτων προσθέσει τῆς καταλήξεως ικος, εἶνε ὁξυτόνα καὶ τρικατάληκτα· οἶον, πολέμαρχος, πολεμαρχικός-ἡ-όν, (ἐπιδεικτός), ἐπιδεικτικός-ἡ-όν· ἂν δὲ αὐτὰ τὰ εἰς ικος ἐπίθετα συντίθωνται μετ' ἄλλης λέξεως, εἶνε προπαροξύτονα καὶ δικατάληκτα· οἶον, ἀττικός, ὁ, ἡ ἀνάττικος-τὸ ἀνάττικον, περσικός, ὁ, ἡ μισοπέρσιος, συντελικός, ὁ, ἡ ὑπερσυντελικός-τὸ ὑπερσυντελικόν.

4) Τὰ εἰς ρος, ρος, λος λέος παρώνυμα· οἶον, αἰσχος, αἰσχρός-ἡ-όν· δέος, δεινός-ἡ-όν· σιγή, σιγηλός-ἡ-όν· δίψα, διψαλέος-ἡ-όν.

5) Τὰ συγκριτικά καὶ ὑπερθετικά· οἶον, σοφώτερος-ἐρα-ερον, κάλλιστος-καλλίστη-καλλιστον.

Σημ. Τὰ ὑπερθετικά εὐρίσκονται ἐνίοτε παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ Ἀττικισταῖς καὶ δικατάληκτα· οἶον, δυσσεβωτάτος ἡ Λοκρίς (Θουκ.), τὴν ὑπατον ἀρχήν (Διον. Ἀλικ.), ὁλωτάτος ὁδμή ("Ομρ.).

6'. Ἀπασαὶ αἱ μετοχαὶ καὶ ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι· οἶον, ὁ γράφων-ἡ γράφουσα-τὸ γράφον, ὁ γράψας-ἡ γράψκσα-τὸ γράψαν, ὁ γεγραφώς-ἡ γεγραφυῖα-τὸ γεγραφός, ὁ γραφόμενος-ἡ γραφομένη-τὸ γραφόμενον, ὁ γραφείς-ἡ γραφεῖσα-τὸ γραφέν, ὁ δεικνύς-ἡ δεικνύσα-τὸ δεικνύν, ὁ διδούς-ἡ διδούσα-τὸ διδόν, οὗτος-αὕτη-τούτο, ἡμέτερος-ἡμέτερα-τὸ ἡμέτερον, κλπ.

Σημ. Αἱ εἰς ως μετοχαὶ σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς ια· οἶον, ὁ λελοιπώς-ἡ λελοιπιῖα· πλὴν τῶν συγκεκομμένων· οἶον, ἐστώς-ἐστῶσα, βεβώς-βεβῶσα, τεθνεώς-τεθνεῶσα.

γ'.) Τὰ εἰς υς· οἶον, γλυκὺς-γλυκεῖα-τὸ γλυκύ.

Σημ. Τὰ εἰς υς ἐπίθετα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν, εἰς εια προσλαμβάνοντα τὴν κατάληξιν ια εἰς τὴν ῥίζαν· οἶον, ἡδύς, (= ἡδῆ)-ἡδεῖα.

δ'.) Τὰ εἰς εις (ιεις, ηεις, οεις)· οἶον, ὁ χαρίεις-ἡ χαρίεσσα-τὸ χαρίεν, ὁ τιμῆεις-ἡ τιμῆεσσα-τὸ τιμῆεν, ὁ μελιτόεις-ἡ μελιτόεσσα-τὸ μελιτόεν.

Σημ. Τὰ εἰς εἰς ἐπίθετα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς εσσα προσλαμβάνοντα τὴν κατάληξιν *ια*, τῆς ὁποίας τὸ *ι* καὶ ὁ χαρακτήρ *τ* τρέπονται εἰς *σσ*, τὸ δὲ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος *ν* ἀποβάλλεται (§ 70, 75) καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνῆν μένει ἀμετάβλητον παρὰ τὸν κανόνα (§ 70).

ε'.) Τὰ εἰς *αε* τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *ν* καὶ τὸ πᾶς· οἶον, ὁ τάλας-ἡ τάλαινα-τὸ τάλαν, ὁ μέλας-ἡ μέλαινα-τὸ μέλαν, ὁ πᾶς-ἡ πᾶσα-τὸ πᾶν.

Σημ. Πάντα τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *ντ* σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν προσλαμβάνοντα τὴν κατάληξιν *ια*, τῆς ὁποίας τὸ *ι* μεταβάλλεται εἰς *σ*, (§ 70) καί τότε γίνονται αἱ προσημειωθεῖσαι (§ 67, 70) μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαὶ οἶον, πᾶς (παντῖα)-πᾶσα, ἱστιάς (ἱσταντία)-ἱστιάσα, γραφεῖς (γραφεντία)-γραφείσα, λέγων (λέγοντία)-λέγουσα, διδούς (διδοντία)-διδούσα, δεικνύς (δεικνυντία)-δεικνύσα.

ς'). Τὸ τέρην-ἡ τέρεινα-τὸ τέρεν.

Σημ. Τὰ ἐπίθετα τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *ν* σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν προσλαμβάνοντα τὴν κατάληξιν *ια*, τῆς ὁποίας τὸ *ι* μετατίθεται πρὸ τοῦ χαρακτῆρος καὶ συναίρεται μετὰ τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον (§ 73) οἶον, μέλας-(μελανία)-μέλαινα, τέρην-(τερηνία)-τέρεινα.

ζ'). Τὰ εἰς *εος-ους* μετουσιαστικά· οἶον, χρύσπος-ἔα-εον, ἀργύρεος-οὐς, ἀργυρέα-ᾶ, ἀργύρεον-οῦν.

η'). Τὸ ἐκών καὶ τὸ ἐκ τούτου σύνθετον· οἶον, ἐκών-ἐκούσα-ἐκόν, ἄκων-ἄκουσα-ἄκον.

Σημ. γεν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι πολλὰ τῶν ἐπιθέτων σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν προσλαμβάνοντα εἰς τὴν ῥίζαν τὴν κατάληξιν *ια*, τῆς ὁποίας τὸ *ι* πάσχει τὰς ἐξῆς μεταβολάς 1) ὅταν ὁ χαρακτήρ εἴναι *υ*, πρεπόμενον εἰς τὴν γενικήν εἰς *ε* (§ 475), συναίρεται μετὰ τούτου εἰς *ει*· οἶον, ἡδύς-(ἡδε)-ἡδεῖα. 2) Ὅταν ὁ χαρακτήρ εἴναι *ν*, μετατίθεται πρὸ τούτου καὶ συναίρεται μετὰ τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον (§ 73) οἶον, μέλας (μέλαν)-μέλαινα, τέρην (τερην)-τέρεινα. 3) Ὅταν ὁ χαρακτήρ εἴναι *ντ* μεταβάλλεται εἰς *σ*, καὶ τότε γίνονται αἱ προσημειωθεῖσαι (§ 67, 70) μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαὶ οἶον, πᾶς (-παντ)-πᾶσα, λέγων (λέγοντ)-λέγουσα, ἐκών (ἐκοντ)-ἐκούσα, διδούς (διδόντ) διδοῦσα, τιθεῖς (τιθεντ)-τιθεῖσα, δεικνύς (δεικνυτ)-δεικνύσα. 4) Ὅταν ἡ ῥίζα λήγη εἰς *εντ*, τὸ *ι* καὶ τὸ *τ* τρέπονται εἰς *σσ* καὶ τὸ μὲν πρὸ αὐτοῦ *ν* ἀποβάλλεται, τὸ πρὸ αὐτοῦ ὁμῶς *ε* μένει ἀμετάβλητον παρὰ τὸν κανόνα (§ 75) οἶον, χαρίεις (χαρίεντ)-χαρίεσσα. 5) Ὅταν ἡ ῥίζα λήγη εἰς *οτ*, τὸ *οτ* πρὸ τοῦ *ι* μεταβάλλεται εἰς *υ*· οἶον, γεγραφώς (γεγραφωτ)-γεγραφύα. Σημειωτέον δ' ὅτι τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὰ μὲν θηλυκά κλινόνται κατὰ τὴν ἀ. κλίσιν, τὰ δὲ ἀρσενικά καὶ οὐδέτερα κατὰ τὴν δ' ἢ γ'.

Β'. Δικατάληκτα ἐπίθετα.

§ 199. Δικατάληκτα ἐπίθετα εἶνε

α. Ἐκ τῶν εἰς ος

1) Τὰ σύνθετα καὶ τὰ ἐκ συνθέτων ῥημάτων παράγωγα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἄσκοπος-τὸ ἄσκοπον, ὁ καὶ ἡ φιλότεκνος-τὸ φιλότεκνον, ὁ καὶ ἡ διάφορος-τὸ διάφορον.

Σημ. α. Τινὰ τῶν συνθέτων καὶ μάλιστα τὰ ἀπὸ τοῦ πᾶν εἶνε καὶ τρικατάληκτα· οἶον, ἀθρόος-ἀθρόα-ἀθρόον, αὐτόματος-αὐτομάτη-αὐτόματον, παντοδαπός-παντοδαπή-παντοδαπόν, πάμπολυς-παμπόλλη-πάμπολου, παμμέλας-παμμέλαινα-παμμέλαν, πάμμεγας-παμμεγάλη-πάμμεγα, πινυδελυρός-πινυδελυρά-πινυδελυρόν. Διφορεῖται δὲ τὸ πάγκαλος-παγκάλη-πάγκαλον, καὶ ὁ, ἡ πάγκκλος-τὸ πάγκαλον, καὶ τὸ ἀνάξιος καὶ ἀνόσιος (§ α. 199, 2 σημ.). Ἀπὸ δὲ εὐρίσκονται τὰ θηλυκὰ ἀθανάτη, ἀπελευθέρη, διαδόχη.

Σημ. β'. Τὰ εἰς τος ῥηματικά συντιθέμενα εἶνε τρικατάληκτα μὲν καὶ ὀξύτονα, ὅταν σημαίνωσι τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τῆς ῥίξης δηλούμενον· οἶον, ἐξαιρετός-ἐξαιρετή-ἐξαιρετόν (= ὁ δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῇ)· δικατάληκτα δὲ καὶ προπαροξύτονα, ὅταν σημαίνωσι τὸν πεπονητότα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἐξαίρετος-τὸ ἐξαίρετον (= ὁ ἐξηρημένος). Ἐν δευτέρᾳ δὲ συνθέσει εἶνε πάντα δικατάληκτα καὶ προπαροξύτονα· οἶον, (ἐφαίρετός-ἡ-όν), ὁ καὶ ἡ ἀναφαίρετος-τὸ ἀναφαίρετον, (προσδοκῆτός-ἡ-όν), ὁ καὶ ἡ ἀπροσδόκητος-τὸ ἀπροσδόκητον.

2) Πολλὰ παράγωγα λήγοντα εἰς ιος, ειος, ιμος καὶ αιος· οἶον, ὁ καὶ ἡ δαιμόνιος-τὸ δαιμόνιον· ὁ καὶ ἡ αὔλειος-τὸ αὔλειον, ὁ καὶ ἡ ὠφέλιμος-τὸ ὠφέλιμον, ὁ καὶ ἡ δρομαῖος-τὸ δρομαῖον.

Σημ. α. Πολλὰ τούτων εἶνε καὶ τρικατάληκτα· οἶον, ἀξιος-ἀξία-ἄξιον, δεξιός-δεξιά-δεξιόν, αἷτιος-αἷτις-αἷτιον, ὄσιος-ὄσια-ὄσιον, ἰδιος-ἰδία-ἰδιον. Πολλὰ δὲ καὶ διφοροῦνται· ὅσον, ὁ καὶ ἡ πάτριος-τὸ πάτριον, καὶ ὁ πάτριος-ἡ πατρία-τὸ πάτριον, ὁ κρύβιος, χρόνιος, παραθαλάσσιος, φίλιος, αὔλειος, γυναικεῖος, βέβαιος, τρόφιμος, δημόσιος, κλπ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ μὲν εἰς αιος εἶνε συνηθέστερον τρικατάληκτα, τὰ δὲ εἰς ιμος συνηθέστερον δικατάληκτα· τὸ δὲ ἀνάξιος καὶ ἀνόσιος εἶνε συνηθὺς τρικατάληκτα (§ 199, α. 1 σημ.).

Σημ. β'. Τινὰ τῶν εἰς ιος εἶνε δικατάληκτα, ἵνα μὴ συμπέσῃ τὸ θηλυκὸν τῷ συστοίχῳ ἀφρημένῳ οὐσιαστικῷ· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἐλευθέριος-τὸ ἐλευθέριον ἵνα μὴ συμπέσῃ τῷ οὐσιαστικῷ ἐλευθερία· οὕτω καὶ ὁ καὶ ἡ σωτήριος-τὸ σωτήριο· ἀλλὰ καὶ, ὁ ἀξιος-ἡ ἀξία-τὸ ἄξιον.

β'. Τὰ εἰς ὦν θετικά καὶ συγκριτικά· οἶον, ὁ καὶ ἡ εὐδαίμων-τὸ εὐδαιμον, ὁ καὶ ἡ καλλίων-τὸ κάλλιον.

Σημ. Τὰ αὐδέτερα τῶν εἰς αἰμων καὶ ημων ἐπιθέτων προπαροξύνονται

(§ 183)· οἶον, εὐδαίμων-τὸ εὐδαίμων, αἰδήμων-τὸ αἰδήμων, ὁ ἐλεήμων-τὸ ἐλέημον.

γ'.) Τὰ εἰς ης-ἀπλᾶ καὶ σύνθετα οἶον, ὁ καὶ ἡ σαφής-τὸ σαφές, ὁ καὶ ἡ εὐγενής-τὸ εὐγενές, ὁ καὶ ἡ πολυμαθής-τὸ πολυμαθές.

δ'.) Τὰ εἰς ωρ· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀπάτωρ-τὸ ἄπατορ.

ε'.) Τὰ εἰς ως ἀττικά ἀπλᾶ καὶ σύνθετα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἴλεως-τὸ ἴλεων, ὁ καὶ ἡ εὐγεως-τὸ εὐγεων, ὁ καὶ ἡ ἀξιόχρεως-τὸ ἀξιόχρεον.

Σημ. Τὸ πλέως ἀπλοῦν μὲν εἶνε τρικατάληκτον· οἶον, πλέως-πλέα-πλέων· σύνθετον δὲ δικατάληκτον· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀνάπλεως-τὸ ἀνάπλεων. Εὐρίσκειται ὅμως ἐνίοτε καὶ σύνθετον τρικατάληκτον· οἶον, ἀνάπλεως-ἀναπλέα-ἀνάπλεων (Πλατ. καὶ Ξενφ.), κατὰπλεως-καταπλέα-κατάπλεων.

ς'.) Τὰ εἰς ις ἀπλᾶ καὶ σύνθετα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἰδρις, τὸ ἰδρι-τοῦ ἰδριος, ὁ καὶ ἡ νῆστις, τὸ νῆστι-τοῦ νήστιος, ὁ καὶ ἡ εὐχαρις, τὸ εὐχαρι-τοῦ εὐχάριτος, ὁ καὶ ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι-τοῦ εὐέλπιδος, ὁ καὶ ἡ εὐπολις, τὸ εὐπολι-τοῦ εὐπόλιδος (§ 578 σημ.).

ζ'.) Τὰ ἀπὸ τῶν εἰς υς καὶ υ σύνθετα· οἶον, ὁ καὶ ἡ πολυῖχθους-τὸ πολυῖχθου-τοῦ πολυίχθους, ὁ καὶ ἡ ἄδακρυς, τὸ ἄδακρου-τοῦ ἀδάκρυος, ὁ καὶ ἡ δίπηχυς, τὸ δίπηχυ-τοῦ διπήχεως.

η'.) Τὰ ἀπὸ τοῦ πους καὶ ὀδους καὶ πάντα τὰ ἀπὸ τῶν εἰς οος-ους συνηρημένων δευτεροκλίτων σύνθετα· οἶον, ὁ καὶ ἡ δίπους, τὸ δίπου-τοῦ δίποδος, ὁ καὶ ἡ καρχαρόδους, τὸ καρχαρόδου-τοῦ καρχαρόδοντος, ὁ καὶ ἡ εὖνους, τὸ εὖνου-τοῦ εὐνόου-ου, ὁ καὶ ἡ εὐπλους, τὸ εὐπλου.

Σημ. Τὰ πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικά εἶνε τρικατάληκτα· οἶον, ἀπλοῦς-ἀπλῆ-ἀπλοῦν, διπλοῦς-διπλῆ-διπλοῦν, κλπ.

θ'.) Τὰ μοναδικά· ὁ καὶ ἡ ἄρρην-τὸ ἄρρην, ὁ καὶ ἡ ἄρσιν-τὸ ἄρσιν.

Σημ. Συγγενῇ τῶν δικατάληκτων ἐπιθέτων εἶνε καὶ τὰ σημαίνοντα τὸ ἐπαγγελλλόμενον ἢ ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημαινόμενον, τὰ ὁποῖα οἱ γραμματικοὶ συγκαταλέγουσιν εἰς τὰ οὐσιαστικά (§ 495)· οἶον, ὁ βασιλεύς-ἡ βασίλισ, ὁ βασιλεὺς-ἡ βασίλισσα, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱερεῖα, ὁ αὐλητής-ἡ αὐλητρίς, ὁ προφήτης-ἡ προφῆτις, ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ σκιτήρ-ἡ σώειρα, ὁ πολίτης-ἡ πολίτις-τῆς πολίτιδος. Ἔτι τὰ ἐθνικά· οἶον, ὁ Κορίνθιος-ἡ Κορινθία, ὁ Σπαρτιάτης-ἡ Σπαρτιάτις, ὁ Ἀσιανός-ἡ Ἀσιανή, ὁ Λάκων-ἡ Λάκαινα, κλπ. (§ 495).

Γ'. Μονοκατάληκτα ἐπίθετα.

§ 200 Μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἶνε

1) Τὰ σύνθετα ἐξ οὐσιαστικῶν τὰ φυλάττοντα αὐτὰ καὶ μετὰ

τὴν σύνθεσιν ἀμετάβλητα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀπαις-ἀπαιδος, ὁ καὶ ἡ μακρόχειρ-μακρόχειρος, ὁ καὶ ἡ εὖρις-εὖρινος.

2) Τὰ εἰς ἡς-ἡτος· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀδυ-ἡς-ἀδυ-ἡτος, ὁ καὶ ἡ γυμν-ἡς-γυμν-ἡτος, ὁ καὶ ἡ ἡμιθν-ἡς-ἡμιθν-ἡτος.

3) Τὰ εἰς ὡς-ὠτος· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀγν-ὡς-ἀγν-ὠτος.

4) Τὰ εἰς ἀς-αδος· οἶον, ὁ καὶ ἡ φυγ-ᾶς-φυγ-ᾶδος, ὁ καὶ ἡ νομ-ᾶς-νομ-ᾶδος.

5) Τὰ εἰς ξ καὶ ψ λήγοντα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἄρπαξ-ἄρπαγος, ὁ καὶ ἡ ἀπορρῶξ-ἀπορρῶγος, ὁ καὶ ἡ μώνυξ-μώνυχος, ὁ καὶ ἡ αἰγίλιψ-αἰγίλιφος.

6) Τὰ εἰς ις καὶ υς σύνθετα· οἶον, ὁ καὶ ἡ ἀναλκίς-ἀνάλκιδος, ὁ καὶ ἡ ἐπηλὺς-ἐπήλυδος.

7) Τὰ εἰς ἡν-ἡνος· οἶον, ὁ, ἡ ἀπτ-ἡν-ἡνος.

Σημ. α'. Πολλὰ τῶν ἐπιθέτων τούτων ἔχουσι ποικίλην κατάληξιν· οἶον, ὁ, ἡ εὖρινος καὶ, ὁ, ἡ εὖρις-νος καὶ, ὁ, ἡ εὖρινος-ου, κλπ.

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν εἰς ας-αδος καὶ ις-ιδος μετέπεσον εἰς οὐσιαστικά κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ· οἶον, μαινάς (γυνή), πατρίς, Ἑλλάς (χώρα), ὀλκας, (ναῦς), κλπ. Πολλὰ δὲ εἶνε μόνον ἀρσενικά· οἶον, ὁ γέρων, ὁ πρέσβυς, ὁ πένης (ἡ πένισσα ἀδόκιμος). "Ἐτι δὲ τὰ προτόκλιτα, γεννάδας, θελοντής, ἔκτομίας, μονίας.

Σημ. γ'. Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιθέτων πολλὰ διὰ τὴν συχνὴν χρῆσιν μετέπεσον εἰς οὐσιαστικά· οἶον, χήρα, ἑταῖρα (γυνή), μεσόγεια, ἀκρωρία (χώρη), ἀκρατος (οἶνος), διάλεκτος, κλπ. Καὶ τουναντίον πολλὰ οὐσιαστικά καὶ μάλιστα τὰ εἰς εὖς, τῆς, τηρ, τωρ λαμβάνονται ἀντὶ ἐπιθέτων (§ 499, θ'. σημ.) οἶον, ποιμήν, βασιλεύς ἀνὴρ, ἱπνίτης, ἄρτος, κλπ.

Ἐπίθετα ἀνώμαλα καὶ ἐλλειπτικά.

Α'. ἀνώμαλα ἐπίθετα.

§ 201. Ἀνώμαλα ἐπίθετα εἶνε

1) Τὸ μέγας καὶ πολὺς, τὰ ὅποια ἐν μὲν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους κλίνονται κατὰ τὴν γ'. κλίσιν, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι κατὰ τὴν β', τὰ δὲ θηλυκὰ κατὰ τὴν α'. ὁμαλῶς ἀπὸ τοῦ μεγάλος καὶ πολλός (εὐχρήστου παρὰ τοῖς Ἰωσι)· οἶον,

Ἄρσ. ἐνικ. ὁ μέγας, τοῦ μεγάλου, τῷ μεγάλῳ, τὸν μέγαν, ᾧ μέγα. Δυϊκ. τῷ μεγάλῳ, τοῖν μεγάλοιιν. Πληθ. οἱ μεγάλοι, τῶν μεγάλων.

λων, τοῖς μεγάλοις, τοὺς μεγάλους, ὧς μεγάλοι.

Θηλ. Μεγάλη-μεγάλης-μεγάλη, κλπ.

Οὐδ. μέγα-μεγάλου-μεγάλω-μέγα-ὧς μέγα. Μεγάλω-μεγάλοιν.
Μεγάλα-μεγάλων-μεγάλους-μεγάλα.

Ἄρσ. Πολύς-πολλοῦ-πολλῶ-πολύν-ὧς πολύ. Πολλῶ-πολλοῦν-ὧς πολλῶ. Πολλοί-πολλῶν-πολλοῖς-πολλούς-ὧς πολλοί.

Θηλ. πολλή-πολλῆς-πολλῇ, κλπ.

Οὐδ. πολύ-πολλοῦ-πολλῶ-πολύ-ὧς πολύ. Πολλῶ-πολλοῦν-ὧς πολ-
λῶ. Πολλά-πολλῶν-πολλοῖς-πολλά-ὧς πολλά.

2) Τὸ πρᾶϋς, τὸ ὁποῖον παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαιοτέροις κλίνειται ὁ-
μαλῶς, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς ἀναπληροῦται συνήθως ἀπὸ τοῦ
ὁμαλοῦ πρᾶος, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐνικὰ εἶνε εὐχρηστότερα· οἶον,

Ἄρσ. πρᾶος (καὶ πρᾶϋς)-πράου-πράω-πρᾶον. Πρᾶοι καὶ πρᾶεῖς-
πραέων-πράοις καὶ πραέσι-πράους.

Θηλ. Πραεῖα-πραεῖας-πραεῖα, κλπ.

Οὐδέτ. πρᾶον καὶ πρᾶϋ-πράου-πράω-πρᾶον καὶ πρᾶϋ. Πραεῖα-
πραέων-πραέσι-πραέα.

3) Τὸ σῶς, τὸ ὁποῖον συναιρεῖται ἀπὸ τοῦ (σάος) καὶ εἶνε κοινὸν
κατὰ γένος καὶ ἔχει τοὺς ἐξῆς σχηματισμούς· σῶς (ὄνομ. ἐνικ. καὶ
αἰτ. πληθ.), σῶν (ἐνικὴ αἰτ. τοῦ ἄρσ. καὶ θηλ. καὶ πληθ. ὀνομαστ.
αἰτ. τοῦ οὐδέτ.), σᾶ (ἐνικ. ὄνομ. τοῦ θηλ. καὶ πληθ. ὀνομ. καὶ αἰτ.
τοῦ οὐδέτερου)· πάσας δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις δανεῖται ἀπὸ τοῦ
ὁμαλοῦ καὶ κατὰ πάντα εὐχρηστοῦ· σῶος-σῶα-σῶον· οἶον,

Ἄρσ. σῶος καὶ σῶς-σῶου-σῶω-σῶον-καὶ σῶν. Σῶοι-σῶων-σῶοις-
σῶους καὶ σῶς.

Θηλ. σῶα καὶ σῶς (καὶ σᾶ)-σῶας-σῶα-σῶαν καὶ σῶν. Σῶαι-σῶων-
σῶαις-σῶας καὶ σῶς.

Οὐδέτ. σῶον καὶ σῶν-σῶου-σῶω-σῶον-καὶ σῶν. Σῶας (καὶ σᾶ)-
σῶων-σῶοις-σῶα (καὶ σᾶ).

Σημ. Οἱ σχηματισμοὶ σῶς καὶ σῶν εἶνε συνηθέστεροι παρὰ τοῖς Ἀττι-
κοῖς, ὁ δὲ σᾶ εἶνε ποιητικὸς· ἀλλ' εὑρεται ἐνίοτε καὶ παρὰ Πλάτωνα.

4) Τὰ ἀπὸ τοῦ γέλως καὶ κέρας σύνθετα, τὰ ὁποῖα εἶνε δικατά-
ληκτα καὶ κλίνονται καὶ κατὰ τὴν 6'. ἀττικὴν κλίσιν καὶ κατὰ τὴν
γ'. οἶον, ὁ καὶ ἡ πολύγελως-τοῦ πολύγελω καὶ πολυγέλωτος, ὁ καὶ

ἢ χρυσόκερος-τοῦ χρυσόκερω καὶ χρυσοκέρωτος. Τὸ δὲ δύσεως το-
νίζεται μένκατὰ τὴν β'. ἀττικὴν κλίσιν, κλίνεται ὁμως κατὰ τὴν τρί-
την· οἶον, ὁ καὶ ἡ δύσεως, τὸ δύσεων-τοῦ δυσέρωτος.

Β' Ἑλλειπτικά ἐπίθετα.

§ 202. Ἑλλειπτικά ἐπίθετα εἶνε

1) Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικά· οἶον, εἷς, δύο, τρεῖς, κλπ.

2) Τὸ ἄμφω, ὅπερ κλίνεται μόνον ἐν τῷ δυϊκ. ἀριθμῷ· οἶον, ἄμ-
φω, ἀμφοῖν.

3) Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία.

4) Τὸ φροῦδος, τοῦ ὁποίου εἶνε εὐχρηστος μόνον ἡ ὀνομαστικὴ
παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ· οἶον, φροῦδος-η-ον, φροῦδοι-αι-α,

Παραθετικά ἐπίθετα.

§ 202. Ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ποιότης δυνατόν νά ὑπάρχῃ εἰς δύο ἢ
περισσότερα οὐσιαστικά εἰς διάφορον βαθμόν, οἱ δὲ βαθμοὶ εἶνε τρεῖς,
θετικὸς, συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐπίθετα ση-
μαίνουν τὴν ποιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, διὰ τοῦτο αὐτὰ δέχονται
τοὺς τρεῖς τούτους βαθμοὺς, καὶ ἐπομένως τὸ ἐπίθετον λέγεται θε-
τικὸν μὲν, ὅταν σημαίνῃ ἀπλῶς τὴν ποιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ ἄνευ
παραθέσεως πρὸς ἄλλο· συγκριτικὸν δὲ, ὅταν σημαίνῃ, ὅτι ἡ ποιότης
εὐρίσκεται εἰς οὐσιαστικόν τι εἰς ἀνώτερον βαθμόν ἢ εἰς τὰ ἄλλα
ὁμοφυῆ· ὑπερθετικὸν δὲ, ὅταν σημαίνῃ, ὅτι ἡ ποιότης εὐρίσκεται
εἰς ἀνώτατον βαθμόν· οἶον, σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπί-
δης, ἀνδρῶν δ' ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης.

Σημ. Τὰ συγκριτικά καὶ ὑπερθετικά λέγονται κοινῶς παραθετικά· διότι
χρησιμεύουσιν εἰς παράθεσιν τῶν οὐσιαστικῶν τῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν ποιό-
τητα, ἵνα δείχθῃ ὁ βαθμὸς τῆς ποιότητος αὐτῶν.

§ 204. Οἱ βαθμοὶ τῆς ποιότητος δείκνυνται διὰ κατάληξεων·
συνηθεστέρα δὲ κατάληξις εἶνε τοῦ μὲν συγκριτικοῦ τερως, τοῦ δὲ
ὑπερθετικοῦ τατος, αἵτινες ἐπισυνάπτονται εἰς τοῦ θετικοῦ τὴν ῥί-
ζαν· ῥίζα δὲ τοῦ θετικοῦ εἶνε τῶν μὲν δευτεροκλίτων καὶ τῶν εἰς
υς τριτοκλίτων ἡ ὀνομαστικὴ ἄνευ τοῦ ληκτικοῦ ς· τῶν δὲ ἄλλων ἡ
γενικὴ ἄνευ τῆς πτωτικῆς κατάληξεως· οἶον, κλεινός-κλεινότερος-
κλεινότατος, γλυκὺς-γλυκύτερος-γλυκύτατος, μέλας-μελάντερος-με-
λάντατος, μάκαρ-μακάρτερος-μακάρτατος. Παρατηροῦνται δὲ τὰ ἐξ ἧς·

§ 205 α. Τὸ ο τῆς ὀνομαστικῆς τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων, εἰ μὲν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα, ἐκτείνεται εἰς ω, εἰ μὲν δὲ εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρά, μένει ἀμετάβλητον· οἶον, σοφός-σοφώτερος-σοφώτατος, ἱερός-ἱερώτερος-ἱερώτατος, σκληρός-σκληρότερος-σκληρότατος, μωρός-μωρότερος-μωρότατος, σφοδρός-σφοδρότερος-σφοδρόδροτατος, ἐνδοξός-ἐνδοξότερος-ἐνδοξότατος.

Σημ. Σημειωτέον δ' ὅτι τὰ εἰς ιος, ικος, ιμος καὶ ινος παράγωγα ἐπιθέτα ἔχουσι τὸ ι βραχύ· διὸ τὰ παραθετικά αὐτῶν ἐκτείνουσι τὸ ο εἰς ω. οἶον, κύριος-κυριώτερος-κυριώτατος, κλπ. ὡσαύτως καὶ τὰ εἰς ακος καὶ αλος χουσι τὸ α βραχύ· πλὴν τοῦ καλός, ὅπερ ἔχει τὸ α μακρόν. Τῶν δὲ εἰς ανος τὰ μὲν πολυσύλλαβα ἔχουσι τὸ α βραχύ, τὰ δὲ δισύλλαβα μακρόν· οἶον, ἱκανός-ἱκανώτερος-ἱκανώτατος, τρανός-τρανότερος-τρανότατος.

§ 206 β'. Πολλὰ τῶν εἰς αιος μετὰ τὴν πρόσληψιν τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἀποκόπτουσι τὴν κατάληξιν τῆς ὀνομαστικῆς ος· οἶον παλαιός-παλαιότερος-παλαιότατος, γεραιός-γεραιότερος-γεραιότατος, σχολαῖος-σχολαίτερος-σχολαίτατος. Τὸ δὲ μέσος, ἥσυχος, ἰδιος, φίλος, ὄψιος, πρῶιος, εὐδιος, ἴσος, πλησίος ἀποκόπτουσι τὴν κατάληξιν ος καὶ παρενθέτουσιν αἰ· οἶον, μέσος-μεσαίτερος-μεσαίτατος, ἥσυχος-ἥσυχαιτερος-ἥσυχαιτάτος, ἰδιος-ιδιαιότερος-ιδιαιότατος, φίλος-φιλαίτερος-φιλαίτατος καὶ, φίλτερος-φίλτατος (μοναδικόν), κλπ.

Σημ. Τὸ παλαιός καὶ σχολαῖος εὐρίσκονται καὶ παλαιότερος-παλαιότατος, σχολαιότερος-σχολαίότατος, τὸ δὲ φίλος ἀπαντᾷ καὶ φιλώτερος-φιλώτατος. Τὸ δὲ ἥσυχος εὐρίσκεται καὶ ἥσυχώτερος-ἥσυχώτατος. Σπανίως δὲ εὐρηται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ ἰδιώτερος-ιδιώτατος. Τὸ δὲ πρῶιος παρὰ Θουκιδίδην εὐρηται καὶ πρωίτερος-πρωίτατος.

§ 207 γ'. Τὰ εἰς εος μετουσιαστικά συναίρουσι τὸ εω εἰς ω· οἶον, πορφύρεος-πορφυρεώτερος-πορφυρώτερος, πορφυρεώτατος-πορφυρώτατος.

§ 208 δ'. Τὰ εἰς οος-ους δευτερόκλιτα ἔπισυνάπτουσι τὰς παραθετικάς καταλήξεις ἀμέσως εἰς τὴν συνηρημένην ὀνομαστικὴν ἀνευ ἀποβολῆς τοῦ ς· οἶον, ἀπλοῦς-ἀπλούστερος-ἀπλούστατος· ἐνίστε ὁμως καὶ εἰς τὴν ἀσυναίρετον ἀποβολῇ τοῦ ς· οἶον, εὐροός-εὐρώτερος-εὐρώτατος, εὐχροός-εὐχρώτερος-εὐχρώτατος, τὸ ὅποιον καὶ εὐχρούστερος-εὐχρούστατος λέγεται.

§ 209 ε. Ὅταν ἡ ρίζα λήγῃ εἰς νε, τότε τὸ μὲν τ τρέπεται εἰς

σ (§ 54.), τὸ δὲ ἀποβάλλεται (§ 64.)· οἶον, χαρίεις-χαρίεν-
τος(-χαριέντερος)-χαριέστερος-χαριέστατος.

Σημ. Τὸ δὲ πένης τρέπει τὸ τ εἰς σ καὶ συστέλλει τὸ πρὸ αὐτοῦ ἢ εἰς εἰ
οἶον, πενέστερος-πενέστατος. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ χάρις σύνθετα σχηματίζουσι
τὰ παραθετικά εἰς ωτερος, ωτατος· οἶον, εὐχαρις-εὐχαριτώτερος-εὐχαρι-
τώτατος.

§ 210 ς'. Τὰ εἰς ης (γεν. εος) παρενθέτουσι μεταξὺ τῆς ρίζης
καὶ τῶν παραθετικῶν καταλήξεων σ· οἶον, ἀληθής(-ἀληθέτερος)-
ἀληθέστερος-ἀληθέστατος,

Σημ. Τὸ σ. τοῦτο εἶνε κυρίως ριζικόν=ἀληθές (174, σημ. α.)

§ 211 ζ'. Τὰ εἰς ων καὶ τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα οὐρανισκόφω-
νον προσλαμβάνουσι τὴν συλλαβὴν εσ καὶ σπανίως τὴν ισ· οἶον, σώ-
φρων-σώφρονέστερος-σώφρονέστατος, ἀφῆλιξ-ἀφηλικέστερος-ἀφηλι-
κέστατος, ἀρπαξ-ἀρπαγίστερος-ἀρπαγίστατος, πλὴν τοῦ πίων-πιό-
τερος-πιότατος, καὶ πέπων-πεπαίτερος-πεπαίτατος.

Σημ. Τὴν μὲν εσ συλλαβὴν προσλαμβάνουσι καὶ τὰ δευτερόκλιτα ἄκρα-
τος, ἀφθονος, ἄσμενος, ἐρρωμένος· οἶον, ἀκρατέστερος-ἀκρατέστατος, ἀφθo-
νέστερος-ἀφθονέστατος, κλπ. Τὴν δὲ ισ προσλαμβάνουσι τὸ λάλος, ὀσφάγος,
καὶ μονοφάγος· οἶον, λαλίστερος-λαλίστατος, ὀσφαγίστερος-ὀσφαγίστατος
κλπ. Τὸ δὲ τερπνός ἔχει συγκριτικὸν τερπνότερος καὶ ὑπερθ. τέρπνιστος. Ἐπι
τὴν ισ συλλαβὴν προσλαμβάνουσι καὶ τὰ ης πρωτόκλιτα οὐσιαστικά, ἔχοντα
ὁμως σημεσίαν ἐπιθέτου (§ 494)· οἶον, κλέπτης-κλεπτέστερος-κλεπτίστατος,
πλεονέκτης-πλεονεκτίστερος-πλεονεκτίστατος, πλὴν τοῦ ὕβριστης-ὕβριστό-
τερος-ὕβριστότατος. Ἐπι δὲ καὶ τὸ ψευδής καὶ ἀκρατής· οἶον, ψευδίστερος-
ψευδίστατος, ἀκρατίστερος-ἀκρατίστατος. Τὸ δὲ ἀκρατέστερος ἀκρατέστατος
εἶνε συνθέστατα παραθετικά τοῦ ἄκρατος (ἴδε ἐν ἀρχῇ τῆς σημ.)

§ 212. Ἐχομεν καὶ ἄλλην σπανιωτέραν παραθετικὴν κατάλη-
ξιν τοῦ μὲν συγκριτικοῦ ιων, τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ ιστος, αἵτινες ἐπι-
συνάπτονται εἰς τὴν ρίζαν τῶν εἰς υς καὶ ρος μετ' ἐπιπλοκῆς συμ-
φώνου, ἀφ' οὗ ἀφαιρεθῶσιν αἱ καταλήξεις αὐταί· οἶον, ἡδύς-ἡδίων-
ἡδιστος, ἐχθρός-ἐχθίων-ἐχθιστος.

Σημ. Τὴν κατάληξιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ μὲν τῶν εἰς υς μόνον τὸ ἡδύς καὶ
ταχύς, ἀλλὰ καὶ τούτων ὁ ἄλλος σχηματισμὸς εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτ-
τον εὐχρηστός· ἐκ δὲ τῶν εἰς ρος μόνον τὸ αἰσχρός, ἐχθρός, οἰκτρός καὶ
τὸ ποιητικὸν κυδρός· ἀλλὰ καὶ τούτων ὁ ἄλλος σχηματισμὸς εἶνε κατὰ τὸ
μᾶλλον καὶ ἥττον εὐχρηστός καὶ μάλιστα τοῦ οἰκτρός ὁ εἰς ιων συγκριτικὸς
εἶνε ἄχρηστος· οἶον, οἰκτρός-οἰκτρότερος-οἰκτρότατος καὶ ποιητ. οἰκτίστος.

Τὴν κατάληξιν ἰων προσλαμβάνουσι καί τινα ἀνώμαλα ἢ ποιητικά. Σημειώσαι δὲ ὅτι τὸ ι τῆς ἰων καταλήξεως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἶνε μακρόν.

Ἄνωμαλα καὶ ἑλλειπῇ παραθετικά.

§ 213. Ἄνωμαλα παραθετικά λέγονται ὅσα δὲν σχηματίζονται κατὰ τοὺς δεδομένους κανόνας· εἶνε δύο εἰδῶν, ἀνώμαλα κατὰ σχηματισμὸν καὶ ἀνώμαλα κατ' ἑλλειψιν. Καὶ ἀνώμαλα μὲν κατὰ σχηματισμὸν λέγονται ὅσα σχηματίζονται ἀνωμάλως μὲν, ἀλλὰ ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, κατ' ἑλλειψιν δὲ ὅσα μὴ ἔχοντα εὐχρηστον σύσροχον θετικὸν ὑπάγονται εἰς ἄλλο ταυτόσημον· πάντα δὲ ταῦτα συνεκτίθενται ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι.

Θετικά.	Συγκριτικά.	Ὑπερθετικά.
ἀγαθός,	ἀμείνων,	ἄριστος.
»	βελτίων,	βέλτιστος.
»	κρείσσων καὶ κρείττων,	κράτιστος.
»	λῶων,	λῶστος.
»	λωτῶν,	λωῶστος.
ἀλγεινός,	ἀλγεινότερος,	ἀλγεινότατος.
(ἄλγος),	ἀλγίων,	ἄλγιστος.
κακός,	κακίων,	κάκιστος.
»	χειρῶν,	χειρίστος.
καλός (κάλλος),	καλλίων,	κάλλιστος.
μακρός,	μακρότερος,	μακρότατος.
(μῆκος),	(μάσσων)	μήκιστος.
μικρός,	μικρότερος,	μικρότατος.
»	μείων,	
»	ἐλάσσων, ἐλάττω,	ἐλάχιστος.
ὀλίγος (ήκυς),	ῥήσσω, ῥήπων,	ὀλίγιστος.
μέγας,	μείζων,	μέγιστος.
πολύς,	πλείων, (πλέων), πλέον	πλεῖστος.
ῥάδιος,	ῥάων,	ῥάστος.

Σημ. α'. Τὸ οὐδέτερον πλέον ἐπὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, μεσολαβοῦντος τοῦ ἢ, λέγεται ἀττικῶς καὶ πλεῖν· οἶον, πλεῖν ἢ μύριοι.

Σημ. β'. Τὸ ι τῆς καταλήξεως ἰων πάσχει τὰ σημειωθέντα πάθη (§ 73 75), ἤγουν, ἐάν μὲν ὁ χαρακτήρ τοῦ θετικοῦ εἶνε ν ἢ ρ, μετατίθεται πρὸ τοῦ χαρακτήρος τούτου καὶ συναίρεται μετὰ τοῦ ριζικοῦ φωνηεντος εἰς διφθογγον· οἶον, ἀμεινίων-ἀμείνων, χειρῶν-χειρών. Ἐάν δὲ ὁ χαρακτήρ εἶνε οὐρανισκόφωνον, τρίπεται καὶ τὸ ι καὶ τὸ οὐρανισκόφωνον εἰς σσ ἢ ττ· οἶον, ἐ-

λαχίων ἐλάσσων ἢ ἐλάττων, ταχίων (ρίζ. θαχ.) θάσσων ἢ θάττων. Εἰς δὲ τὸ μείζων συγχωνεύεται μετὰ τοῦ γ εἰς ζ· (§ 76) οἶον, μεγίων (μέζων)-μείζων.

§ 214. Τὰ παραθετικά γίνονται ἐξ ἐκείνων τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὅποια δέχονται αὐξομείωσιν· διὸ τὸ θνητός, ἀθάνατος καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν σχηματίζουνσι παραθετικά· διότι δὲν ἐπιδέχονται αὐξομείωσιν. Οὐδὲ αἱ μετοχαὶ σχηματίζουνσι παραθετικά πλὴν τῆς ἐρρωμένος-ἐρρωμενέστερος-ἐρρωμενέστατος, κεχαρισμένος-κεχαρισμενώτερος-κεχαρισμενώτατος.

Σημ. α. Παραθετικά γίνονται ἐνίοτε καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν· οἶον, κλέπτης-κλεπτίστερος-κλεπτίστατος, κάλλος-καλλίων-κάλλιστος, ἄλγος-ἀλγίων-ἀλγιστος. Τοιαῦτα δὲ εἶνε καὶ τὰ ποιητικά· κύων-κύντερος, βασιλεύς-βασιλεύτατος, μυχός-μυχαίτατος, ὑετός-υετώτατος, κλπ.

Σημ. β'. Σπανιώτατα γίνονται καὶ ἐκ παραθετικῶν παραθετικά· οἶον, χειρίων χειριώτερος (ἐξ οὗ τὸ τῆς καθωμιλημένης χειρότερος), ἀρείων-ἀρειότερος.

Σημ. γ'. Παραθετικά γίνονται καὶ ἐκ προθέσεων καὶ ἐπιρρημάτων· οἶον, πρό-πρότερος(-πρόστατος-πρόατος)-πρώτος καὶ πρώτιστος (ποιητ.), ὑπέρ-ὑπέρτερος-ὑπέρτατος καὶ κατὰ συγκοπὴν ὑπατος, (ὑπό)-ὑστερος-ὑστατος, ἀνω-ἀνώτερος-ἀνώτατος, ἐνδον-ἐνδότερος-ἐνδότατος, προὔγου-προὔργιαίτερος-προὔγιαίτατος, κλπ.

Ἀριθμητικά.

§ 215. Τὰ ἀριθμητικά εἶνε ἐπίθετα, οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα. Καὶ τὰ μὲν ἐπίθετα σημαίνουνσι τὴν πληθὺν ἢ τὴν πολλαπλότητα τῶν οὐσιαστικῶν· τὰ δὲ οὐσιαστικά ἀριθμὸν τινα ἀφηρημένως, τὰ δὲ ἐπιρρήματα τὸ ποσάκις γίνεται τι ἐν καιρῷ τινι.

§ 216. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα εἶνε ἀπόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά.

1) Τὰ ἀπόλυτα σημαίνουνσι ἀπλῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν οὐσιαστικῶν· οἶον, εἷς, δύο, τρεῖς, πέντε, κλπ.

2) Τὰ τακτικά σημαίνουνσι τάξιν, ἣν κατέχει τι σχετικῶς πρὸς ἄλλο· γίνονται δὲ ἀπὸ τῶν ἀπολύτων καὶ καταλήγουσιν εἰς τοὺς μὲν ὅσα γίνονται ἀπὸ τοῦ εἰς μέχρι τοῦ εἴκοσιν, εἰς στοὺς δὲ ὅσα γίνονται ἀπὸ τοῦ εἴκοσι καὶ καθεξῆς· οἶον, πρῶτος, τρίτος, τέταρτος, πεντεκαιδέκατος, εἴκοστός, τριακοσός, ἑκατοσός, χιλιοσός, κλπ.

Σημ. Τὸ δεύτερος, ἑβδομος καὶ ὄγδοος δὲν καταλήγουσιν εἰς τοὺς.

3) Τὰ χρονικά σημαίνουνσι τάξιν ἡμέρας, καθ' ἣν γίνεται τι· γί-

νονται δὲ ἀπὸ τῶν τακτικῶν καὶ καταλήγουσιν εἰς αἰος· οἶον, προ-
 τεραῖος, δευτεραῖος, τριταῖος, τεταρταῖος, ὑστεραῖος, κλπ.

4) Τὰ πολλαπλασιαστικά σημαίνουνσι τὸ ποσάκις τι ἐμπεριέχε-
 ται εἰς ἄλλο· γίνονται δὲ κατὰ σύνθεσιν ἀπὸ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιρ-
 ρημάτων δις, τρίς, τετράκις κατ' ἀποβολὴν τοῦ ς ἢ τῆς συλλαβῆς κic
 καὶ τοῦ π. λους (τοῦ κατὰ μετὰθεσιν ἐκ τοῦ πολλός)· οἶον, διπλοῦς,
 τριπλοῦς, τετραπλοῦς, πενταπλοῦς, ἑξαπλοῦς, κλπ.· τὸ δὲ ἄπλοῦς,
 γίνεται ἀπὸ τοῦ δωρικοῦ ἄς (=εἷς) καὶ τοῦ πλοῦς.

5) Τὰ ἀναλογικά σημαίνουνσι τὸ ποσάκις τι εἶνε μεγαλείτερον ἄλ-
 λου· γίνονται δὲ ἀπὸ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ καταλήγουσιν εἰς
 ασιος ἢ ασιων· οἶον, διπλάσιος ἢ διπλασίων, τριπλάσιος ἢ τριπλα-
 σίων κλπ.

§ 217. Τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά εἶνε πάντα θηλυκά· γί-
 νονται δὲ ἀπὸ τῶν ἀπολύτων καὶ καταλήγουσιν εἰς ας-αδος· οἶον,
 εἷς-ένάς-άδος, καὶ συνηθέστερον μόνος-μονάς-άδος, δύο-δυάς, τρεῖς-
 τριάς, τέτταρες-τετράς, εἴκοσιν-εἰκάς, ἑκατόν-ἑκατοντάς, χίλια-
 χιλιάς, κλπ. Τὸ τριάς ὁμως, τετράς, ἑκατοντάς καὶ χιλιάς λέγονται
 καὶ τριτύς-ύος, τετρακτύς-ύος, ἑκατοστύς-ύος, χιλιοστύς-ύος.

§ 218. Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα γίνονται ἀπὸ τῶν ἀπο-
 λύτων καὶ καταλήγουσιν εἰς ακις· οἶον, τετράκις, πεντάκις, δε-
 κάκις, κλπ., πλὴν τοῦ δις καὶ τρίς καὶ τοῦ ἅπαξ τοῦ γινομένου ἀπὸ
 τοῦ δωρικοῦ ἄς καὶ τοῦ πᾶς.

Σημ. Εἶνε καὶ ἄλλα ἀριθμητικά ἐπιρρήματα καταλήγοντα εἰς χῶς καὶ
 σημαίνουνσι τὸ κατὰ πόσους τρόπους γίνεται τι, καὶ εἰς χα καὶ χι, καὶ σημαί-
 νουσιν εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται τι· οἶον, διχῶς-δίχα-διχῇ, τριχῶς-τρίχα-
 τριχῇ, κλπ.

Κλίσις τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν.

§ 219. Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικά ἀπὸ τῶν πέντε μέχρι τῶν ἑ-
 κατὸν εἶνε ἄκλιτα, πάντα δὲ τὰ ἄλλα κλίνονται· ἄλλὰ τὸ μὲν εἰς
 μόνον ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ, τὸ δὲ δύο μόνον ἐν τῷ δυϊκῷ, τὰ δὲ
 τρεῖς καὶ τέσσαρες ἐν τῷ πληθυντικῷ· οἶον,

Ἄρσεν. εἷς, ἐνός, ἐνί, ἕνα.

Θηλ. μία, μιᾶς, μιᾶ, μίαν.

Οὐδέτ. ἕν, ἐνός, ἐνί, ἕν.

Σημ. Τὸ θηλυκὸν μίαν τονίζεται ὡς τὰ μόνοςύλλαβα τριτόκλιτα (§ 184).

Ὀνομ. καὶ αἰτ. δύο (καὶ δύο οὐχὶ αὐτ.), γενικ. καὶ δοτ. δυοῖν (καὶ δυεῖν). Ἡ δὲ δοτ. πληθ. δυεῖ δὲν εἶνε τῶν Ἀττικῶν.

Σημ. Τὸ δύο παρὰ μὲν τοῖς Ἀττικοῖς διὰ τοῦ ο γράφεται· παρὰ δὲ Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις ποιηταῖς ἄλλοτε μὲν διὰ τοῦ ο, ἄλλοτε διὰ τοῦ ω. Τὸ δὲ δυεῖν σπανιότατα ἀπαντᾷ καὶ τότε μόνον ἐν δοτικῇ πτώσει. Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ δύο πολλάκις εὐρίσκεται καὶ ὅλως ἄκλιτον.

Ἄρσεν. καὶ θηλ. τρεῖς, τριῶν, τρισί, τρεῖς.

Οὐδέτ. τρία, τριῶν, τρισί, τρία.

Ἄρσ. καὶ θηλ. τέσσαρες, τεσσάρων, τέσσαραι, τέσσαρας.

Οὐδέτ. τέσσαρα, τεσσάρων, τέσσαραι, τέσσαρα.

Τὰ δὲ ἄνω τῶν ἑκατὸν κλίνονται ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ ὁμαλῶς ὡς τριγενῆ καὶ τριακάτληκτα· οἶον, οἱ διακόσιοι-αἱ διακόσιαι-τὰ διακόσια, οἱ χίλιοι-αἱ χίλιαι-τὰ χίλια, οἱ μύριοι-αἱ μύριαι-τὰ μύρια, κλπ.

Σημ. α. Αἱ ἑκατοντάδες, χιλιάδες καὶ μυριάδες τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κλίνονται καὶ ἐνικῶς, ὅταν τίθηνται μεθ' ἐνικοῦ περιληπτικοῦ οὐσιαστικοῦ· οἶον, ἵππος χίλια καὶ τριακοσία=ἵπποις, ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία=ἄσπιδόφοροι.

Σημ. β. Τὸ μύριοι, προπαροξυτονούμενον μὲν σημαίνει 10000, παροξυτονούμενον δὲ σημαίνει πᾶμπολλοί, ἀναρίθμητοι ἢ ἄπειροι καὶ κλίνονται καὶ ἐνικῶς· οἶον, μύριος χρυσός, μυρία ὅσα.

§ 220. Τὸ εἷς, μία, ἐν σεντιθέμενα μετὰ τοῦ οὐδὲ καὶ μηδὲ παράγουσι τὰ ἀρνητικὰ καὶ ἀπαγορευτικὰ οὐδεῖς καὶ μηδεῖς, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς τὰ ἀπλᾶ· οἶον,

Ἄρσ. οὐδεῖς, οὐδενός, οὐδενί, οὐδένα.

Θηλ. Οὐδεμία, οὐδεμιάς, οὐδεμιᾶ, οὐδεμίαν.

Οὐδέτ. Οὐδέν, οὐδενός, οὐδενί, οὐδέν.

Ἄρσ. Μηδεῖς, μηδενός, μηδενί, μηδένα.

Θηλ. Μηδεμία, μηδεμιάς, μηδεμιᾶ, μηδεμίαν.

Οὐδ. μηδέν, μηδενός, μηδενί, μηδέν.

Τὸ δὲ οὐδεῖς καὶ μηδεῖς κλίνονται καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ· οἶον, οὐδένες-οὐδένων-οὐδέσι-οὐδένας, μηδένες-μηδένων-μηδέσι-μηδένας. Τὰ δὲ διηρημένα οὐδὲ εἷς, οὐδὲ μία, οὐδὲ ἓν, μηδὲ εἷς, μηδὲ μία, μηδὲ ἓν, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύναται νὰ παρεντεθῇ καὶ ὁ

ἀν ἡ πρόθεσις τις μετ' αὐτῶν συντασσομένη, ἔχουσιν ἐπίτασιν ἀρνήσεως καὶ ἀπαγορεύσεως.

Σημ. Οἱ μεταγενέστεροι ἔλεγον καὶ οὐθείς-οὐθέν, μηθείς-μηθέν ἀπὸ τοῦ οὔτε εἰς, οὔτε ἓν, μήτε εἰς, μήτε ἓν.

Σύνθεσις τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν.

§ 221. Εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν προτάσσεται ὁ μικρότερος ἀριθμὸς καὶ ἐπιφέρεται ὁ μεγαλειότερος συνδεδεμένος διὰ τοῦ καί, ἡ προτάσσεται ὁ μεγαλειότερος (σπανιώτερον) καὶ ἐπιφέρεται ὁ μικρότερος ἀνευ ἢ μετὰ τοῦ καί· οἶον, πέντε καὶ εἴκοσι, ἡ εἴκοσι πέντε καὶ ἐνίετε εἴκοσι καὶ πέντε, πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν.

§ 222. Οἱ ἀπὸ τοῦ δέκα μέχρι τοῦ εἴκοσι σύνθετοι ἀριθμοὶ καὶ προτασσόμενοι καὶ ἐπιφερόμενοι συνθέτως γράφονται καὶ δὲν κλίνονται· οἶον, ἔνδεκα, δώδεκα, τρεισκαίδεκα-τριακαίδεκα, τεσσαρεσκαίδεκα-τεσσαρακαίδεκα (καὶ μεταγενεστέρως δεκατρεῖς-δεκατρία-δεκατριῶν, δεκατέσσαρες-δεκατέσσαρα-δεκατεσσάρων), πεντεκαίδεκα, ἑκκαίδεκα, ἑπτακαίδεκα, ὀκτωκαίδεκα, ἑννεακαίδεκα. Τὰ δὲ τρεισκαίδεκα καὶ τεσσαρασκαίδεκα φέρονται πολλάκις καὶ διηρημένως καὶ κλίνουσι τὸ πρῶτον συνθετικόν· οἶον, τρεῖς-τριῶν-τρισι καὶ δέκα, τέσσαρες-τεσσάρων-τέσσαρσι καὶ δέκα.

Σημ. α'. Ἀντὶ τοῦ καὶ τίθεται πολλάκις ἡ ἐπὶ μετὰ δοτικῆς (καὶ μάλιστα ἐπὶ ἡμερομηνίας) ἢ ἡ πρὸς· οἶον, ἕκτη ἐπὶ εἰκάδι (=26), πέντε ἐπὶ δέκα (=15), ἑπτὰ πρὸς τοῖς εἴκοσιν (=27).

Σημ. β'. Ἐπὶ μεγάλων ἀριθμῶν μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἀριθμητικὸν οὐσιαστικὸν μυριάς (10000)· οἶον, πέντε μυριάδες (50000), εἴκοσι καὶ ἑκατόν μυριάδες (1200000). Ἐπὶ δὲ μετεχειρίζοντο τὸ στάδιον καὶ τὸν παρσάγγην.

Κλάσματα καὶ κλασματικοὶ ἀριθμοί.

§ 223. Καὶ οἱ δύο ὅροι τῶν κλασμάτων ἐξεφέροντο δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, ἀλλ' ὁ μὲν ἀριθμητικὴς ἐξεφέρετο καθ' ἣν πτωσιν ἀπῆται ὁ λόγος, ὁ δὲ παρονομαστὴς κατὰ γενικὴν πληθυντικὴν, προστιθεμένης πάντοτε εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν τῆς λέξεως μέρος ἢ μοῖρα· οἶον, τῶν πέντε μερῶν τὰ δύο, ἢ τῶν πέντε αἱ δύο μοῖραι (=2/5). Ὅταν δὲ ὁ παρονομαστὴς ὑπερέχη τοῦ ἀριθμητοῦ κατὰ μονάδα, παραλείπεται· οἶον, τὰ δύο μέρη (τῶν τριῶν) παρῆσαν=2/3.

Σημ. Τὸ $1\frac{1}{2}$ παρίστατο διὰ τῆς λέξεως ἡμισυς συντεθειμένης μετὰ τῆς λέξεως τῆς σημαίνουσας τὸ εἶδος τῆς μονάδος· οἶον, ἡμιδραχμον, ἡμιώβολον, ἡμιτάλαντον. Τὸ δὲ $1\frac{1}{2}$ ἐξεφράζετο διὰ τῆς λέξεως ἡμιόλιον (ἡμισυ-όλον) ἢ διὰ τοῦ τρία καὶ τῆς λέξεως ἡμισυς συντεθειμένης μετὰ τῆς σημαίνουσας τὸ εἶδος τῆς μονάδος· οἶον, δαρεικοῦ ἡμιόλιον, ἢ τρία ἡμιδραχμικά· οὕτω λέγεται καὶ πέντε ἡμιτάλαντα ($=2\frac{1}{2}$), ἑπτὰ ἡμιτάλαντα ($3\frac{1}{2}$). Τὸ δὲ $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, κλπ. ἐξεφράζοντο διὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν καὶ τῆς λέξεως μόριον ἢ μέρος ἐν συνθέσει ἢ ἐν συντάξει· οἶον, τριτημόριον ἢ τρίτον μόριον, τὸ πέμπτον μέρος ἢ τὸ πεμπτημόριον. Τὸ δὲ $1\frac{1}{3}$ καὶ $1\frac{1}{4}$ οἱ Ἀττικοὶ ἐξέφραζον διὰ τοῦ τακτικοῦ τρίτος καὶ τέταρτος συνθέντων μετὰ τῆς ἐπὶ· οἶον, ἐπίτριτος, ἐπιτέταρτος.

Ἀριθμητικὰ σημεῖα.

§ 224. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον τὰ νῦν ἐν χρήσει ἀραβικὰ σημεῖα τῶν ἀριθμῶν, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν μετεχειρίζοντο τὰ γράμματα τῆς ἀλφαβήτου· διήρουν δὲ αὐτὰ εἰς τρεῖς τάξεις, τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἤρχετο ἀπὸ τοῦ α—θ, καὶ ἐσήμαινε τὰς μονάδας, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ ι—π καὶ ἐσήμαινε τὰς δεκάδας, ἡ δὲ τρίτη ἀπὸ τοῦ ρ—ω καὶ ἐσήμαινε τὰς ἑκατοντάδας.

§ 225. Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστη τάξις περιέχει ὀκτὼ γράμματα, ἐν ᾧ χρειάζονται ἑννέα, προσέθηκαν εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν μονάδων τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ταχυγραφίαν μετεμορφώθη εἰς S καὶ ἐσήμαινε τὸν ἀριθμὸν 6, εἰς δὲ τὴν τάξιν τῶν δεκάδων τὸ φοινικικὸν κόππ (ϣ), τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τὸν ἀριθμὸν 90, εἰς δὲ τὴν τάξιν τῶν ἑκατοντάδων τὸ σαμπί (Ϟ), τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τὸν ἀριθμὸν 900.

§ 226. Τὰ γράμματα ταῦτα ὀξυτονούμενα μὲν ἐσήμαινον τὰς μονάδας, δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας· δεχόμενα δὲ κεραίαν ὑπογεγραμμένην πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐσήμαινον τὰς χιλιάδας.

§ 227. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶχον ἴδια ἀριθμητικὰ σημεῖα τὰ ἐξ ταῦτα· Ι ($=1$), Π ($=5$), Δ ($=10$), Η ($=100$), Χ ($=1000$), Μ ($=10000$), τὰ ὁποῖα εἶνε τὰ ἀρκητικὰ γράμματα τῶν παρισταμένων ἀριθμῶν. Ἐμπερικλείοντες δὲ τὸ Δ, Η, Χ, Μ ἐν τῷ Π ἐσήμαινον τὸν ἐπὶ 5 πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν. Ὁ ἐπόμενος δὲ πῖναξ δεικνύει τὴν γραφὴν καὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν ἀριθμητικῶν σημείων, τῶν ἀραβικῶν, ἑλληνικῶν καὶ ἀθηναϊκῶν.

1-ά'-Ι.	10-ί'-Δ.	100-ρ'-Η.
2-β'-ΙΙ.	20-κ'-ΔΔ.	200-σ'-ΗΗ.
3-γ'-ΙΙΙ.	30-λ'-ΔΔΔ.	300-τ'-ΗΗΗ.
4-δ'-ΙΙΙΙ.	40-μ'-ΔΔΔΔ.	400-υ'-ΗΗΗΗ.
5-ε'-ΙΙ.	50-ν'-Ϟ.	500-φ'-Ϟ.
6-ς'-ΠΙ.	60-ξ'-ϞΔ.	600-χ'-ϞΗ.
7-ζ'-ΠΙΙ.	70-ο'-ϞΔΔ.	700-ψ'-ϞΗΗ.
8-η'-ΠΙΙΙ.	80-π'-ϞΔΔΔ.	800-ω'-ϞΗΗΗ.
9-θ'-ΠΙΙΙΙ.	90-ι'-ϞΔΔΔΔ.	900-Ϡ'-ϞΗΗΗΗ.
		1000-α'-Χ.
		1877-αωζζ'-ΧϞΗΗΗΗϞΔ-
		ΔΠΙΙ.

Ἄντωνυμίας.

§ 228. Αἱ ἄντωνυμίας εἶνε δώδεκα εἰδῶν, προσωπικαί, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, δεικτικαί, ὀριστικαί ἢ ἐπαναληπτικαί, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι, ἀναφορικαί, ἀρνητικαί ἢ ἀπαγορευτικαί, ἐπιμεριστικαί, συσχετικαί.

Σημ. Ἀπασαί αἱ ἄντωνυμίας εἶνε ἐπιθετικαί πλὴν τῶν προσωπικῶν τῆς αὐτοπαθοῦς καὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς, αἵτινες εἶνε οὐσιαστικαί (§ 198, β').

§ 229 α. Αἱ προσωπικαί ἄντωνυμίας συμβαίνουνσι τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια χρειάζονται εἰς πᾶσαν ὁμιλίαν· εἶνε δὲ τὰ πρόσωπα τῆς ὁμιλίας τρία· πρῶτον ὁ λαλῶν, δεύτερον ὁ πρὸς ὃν λαλεῖ ὁ λαλῶν, τρίτον τὸ περὶ οὗ γίνεται ὁ λόγος πρόσωπον ἢ πρᾶγμα.

§ 230. Αἱ προσωπικαί ἄντωνυμίας εἶνε οὐσιαστικὰ ἰδιόκλητα καὶ δὲν ἔχουσι κατάληξιν διακριτικὴν γένους πλὴν τῆς τοῦ γ'. προσώπου, ἥτις ἔχει ἰδιαιτέραν κατάληξιν διὰ τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν σπανίως ἀπαντῶσαν.

§ 231. Αἱ προσωπικαί ἄντωνυμίας κλίνονται οὕτως·

Ἐνικός ἀριθμός.

	Α'. πρόσωπον.	Β'. πρόσωπον.	Γ'. πρόσωπον.
Ὄνομ.	ἐγώ,	σύ,	—
Γενικ.	ἐμοῦ καί μου,	σοῦ,	(οὔ),
Δοτικ.	ἐμοὶ καί μοι,	σοί,	οἱ,
Αἰτιατ.	ἐμέ καί με.	σέ.	(ἐ).

Δυϊκὸς ἀριθμὸς.

*Ον. καὶ αἰτ.	(νῶϊ) καὶ νῶ,	(σφῶϊ) καὶ σφῶ,	(σφωέ),
Γεν. καὶ δοτ.	(νῶϊν) καὶ νῶν.	(σφῶϊν) καὶ σφῶν.	(σφωῖν).

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

*Ονομ.	ἡμεῖς,	ὕμεῖς,	σφεῖς (σφέα),
Γεν.	ἡμῶν,	ὕμῶν,	σφῶν,
Δοτ.	ἡμῖν,	ὕμῖν,	σφίσι,
Αἰτ.	ἡμᾶς.	ὕμᾶς.	σφᾶς (σφέα).

Σημ. α'. Καὶ τῶν τριῶν προσώπων τὰ ἐν παρενθέσει δυϊκὰ (νῶϊ-νῶϊν, σφῶϊ, σφῶϊν, σφωέ, σφῶϊν) εἶνε ἄχρηστα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς. Ἡ δὲ τοῦ γ'. προσώπου ἐνικὴν ὀνομαστικὴν δὲν ἔχει καὶ ἀντ' αὐτῆς τίθεται ἡ αὐτός· καὶ αἱ ἄλλαι δὲ αὐτῆς πτώσεις σπανίως ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς πεζογράφοις καὶ τότε συνήθως ἐπ' αὐτοπαθείας (ἴδε συντακ. Α. Χριστ.).

Σημ. β'. Πρὸς ἔμφασιν προσλαμβάνουσι τὸ περιοριστικὸν γέ καὶ τὰ ἐνικὰ τοῦ α'. προσώπου ἀναδιβάλλουσι τὸν τόνον πλὴν τῆς ἐνικῆς γενικῆς· οἶον, ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἐμοίγε, ἐμεγε.

§ 232. Τὰ πληθυντικὰ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν περισπῶνται πλὴν τοῦ σφίσι.

§ 233 β'. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι γίνονται ἀπὸ τῶν γενικῶν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν προσλαμβάνουσαι εἰς μὲν τὰς ἐνικὰς τὴν κατάληξιν *ος*, εἰς δὲ τὰς δυϊκὰς καὶ πληθυντικὰς τὴν *τερος* ἀφ' οὗ ἀποκόψωσι τὴν κατάληξιν αὐτῶν· σημαίνουσι δὲ τὸ πρόσωπον εἰς ὃ ἀνήκει τι, καὶ κλίνονται ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα·

Πρωτοπρόσωποι·

ἐμοῦ, ἐμός-ἐμή-ἐμόν.

(νῶϊν, νωῖτερος-νωῖτέρα-νωῖτερον).

ἡμέων, ἡμέτερος-ἡμετέρα-ἡμέτερον.

Δευτεροπρόσωποι·

σοῦ, σός-σή-σόν.

(σφῶϊν, σφωῖτερος-σφωῖτέρα-σφωῖτερον).

ὕμέων, ὕμέτερος-ὕμετέρα-ὕμέτερον.

Τριτοπρόσωποι·

(οὗ-ὅς-ἡ-ὅν).

σφέων, σφετέρος-σφετέρα-σφετέρον.

Σημ. Ἡ τριτοπρόσωπος ὅς, ἡ, ὅν καὶ αἱ ἐκ τοῦ δυϊκοῦ τοῦ α'. καὶ β'. προ-

σώπου παραγόμεναι νωίτερος καὶ σφωίτερος εἶνε ἄχρηστοι παρὰ τοῖς πεζοῖς· ἐκ δὲ τῆς δυϊκῆς γενικῆς τῆς τριτοπροσώπου κτητικῆ ἀντωνυμία δὲν παράγεται.

§ 234 γ'. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι εἶνε σύνθετοι ἀπὸ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τῆς αὐτός καὶ τίθενται ἐπ' αὐτοπαθείας· αὐτοπάθεια δὲ λέγεται, ὅταν τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ἐνεργῇ καὶ πάσχῃ· κλίνονται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ συνθέτως, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ διηρημένως πλὴν τῆς τριτοπροσώπου, ἥτις ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ κλίνεται καὶ συνθέτως καὶ διηρημένως· οἷον,

Ἑνικός ἀριθμός.

	Α'. προσώπου.	Β'. προσώπου.	Γ'. προσώπου.
Γεν.	ἐμαυτοῦ-ῆς,	σεαυτοῦ-ῆς,	ἐαυτοῦ-ῆς-οῦ,
Δοτ.	ἐμαυτῷ-ῇ,	σεαυτῷ-ῇ,	ἐαυτῷ-ῇ-ῷ,
Αἰτ.	ἐμαυτόν-ήν.	σεαυτόν-ήν.	ἐαυτόν-ήν-ό.

Πληθυντικός ἀριθμός.

	ἡμῶν αὐτῶν.	ὕμῶν αὐτῶν.	σφῶν αὐτῶν.
Γεν.	ἡμῶν αὐτῶν.	ὕμῶν αὐτῶν.	σφῶν αὐτῶν.
Δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς-αῖς.	ὕμῖν αὐτοῖς-αῖς.	σφίσιν-αὐτοῖς-αῖς-οῖς.
Αἰτ.	ἡμᾶς αὐτούς-άς.	ὕμᾶς αὐτούς-άς.	σφᾶς αὐτούς-άς.

Σημ. α'. Ἡ τοῦ τρίτου προσώπου ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ κλίνεται καὶ συνθέτως καὶ λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν προσώπων· οἷον, ἐαυτῶν, ἐαυτοῖς-αῖς-οῖς, ἐαυτούς-άς-ά.

Σημ. β'. Τὸ ε τῆς σεαυτοῦ καὶ ἐαυτοῦ πολλάκις συγκόπτεται· καὶ τότε ἡ τοῦ γ'. προσώπου αὐτεπαθῆς δασύνεται· οἷον, σεαυτοῦ-σαυτοῦ, ἐαυτοῦ-αὐτοῦ.

Σημ. γ'. Αἱ τοῦ α' καὶ β'. προσώπου ἔχουσι μόνον ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν γένος, ἡ δὲ τοῦ γ'. ἔχει καὶ οὐδέτερον.

§ 235 δ'. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία γίνεται ἐκ τοῦ ἄλλος κατ' ἐπένθεσιν τῆς συλλαβῆς λη, καὶ τίθεται ἐπ' ἀλληλοπαθείας· ἀλληλοπάθεια δὲ λέγεται, ὅταν δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἢ πράγματα ἐνεργῶσιν ἀμοιβαίως τὸ ἐν ἐπὶ τὸ ἕτερον· κλίνεται δὲ ἐν ταῖς πλᾶγλαις πτώσεσι τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὁμαλῶς· οἷον,

Δυϊκός ἀριθμός.

	ἀρσεν.	θηλ.	οὐδέτ.
Γεν. καὶ δοτ.	ἀλλήλοιν.	ἀλλήλαιν.	ἀλλήλοιν.
Αἰτ.	ἀλλήλω.	ἀλλήλα.	ἀλλήλω.

Πληθυντικός ἀριθμός.

Γενικ.	ἀλλήλων.	ἀλλήλων.	ἀλλήλων,
Δοτικ.	ἀλλήλοις.	ἀλλήλαις.	ἀλλήλοις,
Αἰτιατ.	ἀλλήλους.	ἀλλήλας.	ἀλλήλα.

§ 236 ε. Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε τρεῖς, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅδε, καὶ σημκίνουσι δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων. Καὶ ἡ μὲν οὗτος δεικνύει τὰ πλησίον, ἡ δὲ ἐκεῖνος τὰ μακρύν, ἡ δὲ ὅδε τὰ αἰσθητῶς ἢ νοερῶς ὁρατὰ καὶ οἶονει δακτυλοδεικτούμενα.

1. Οὗτος.

§ 237 Ἡ οὗτος γίνεταί ἀπὸ τοῦ ἄρθρου ὁ, ἡ, τὸ καὶ τῆς παραγωγικῆς ταταλήξεως υτος-υτη-υτο' οἶον, ὁ-υτος-οὗτος, ἡ-υτη-αὕτη, το-υτο-τοῦτο, καὶ κλίνεται οὕτως·

Ἄρσ. οὗτος, τούτου, τούτω, τοῦτον, ὦ οὗτος· τούτω, τούτοιν' οὔτοι, τούτων, τούτοις, τούτους, ὦ οὔτοι.

Θηλ. αὕτη, ταύτης, ταύτη, ταύτην, ὦ αὕτη· ταύτα, ταύταιν' αὐται, τούτων, ταύταις, ταύτας, ὦ αὐται.

Οὐδέτ. τοῦτο, τούτου, τούτω, τοῦτο· τούτω, τούτοιν' ταῦτα, τούτων, τούτοις, ταῦτα.

Σημ. Οὐδέμία ἀντωνυμία ἔχει κλητικὴν πλὴν τῆς οὗτος καὶ αὕτη· οἶον, ὦ οὗπος, ὦ αὕτη, τὰς ὁποίας μετεχειρίζοντο οἱ παλαιοὶ εἰς τὰς προσφωνήσεις ἢ προσκλήσεις προσώπων ἢ πραγμάτων, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα δὲν ἐγνώριζον ἢ δὲν ἤθελον νὰ ἐκφωνήσωσιν.

2. Ἐκεῖνος.

§ 238. Ἡ ἐκεῖνος παράγεται ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ἐκεῖ, καὶ κλίνεται ὡς ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικοτάληκτον.

Σημ. Τὸ ἄρχικόν ε, ἡγουμένου φωνήεντος, συγκόπτεται, ἀλλὰ πολὺ σπανίως παρὰ τοῖς πεζοῖς· οἶον, κείνος ἀντὶ ἐκεῖνος.

3 Ὅδε.

§ 239. Ἡ ὅδε εἶνε τὸ ἄρθρον ὁ, ἡ, τὸ μετὰ τοῦ ἐγκλιτικοῦ δέ, ὅπερ ἐν τῇ κλίσει μένει ἀμετάβλητον· κλίνεται δὲ οὕτως·

Ἄρσ. ὅδε, τοῦδε, τῷδε, τόνδε· τῶδε, τοῖνδε· οἶδε, τῶνδε, τοῖςδε, τούςδε.

Θηλ. ἥδε, τῆςδε, τῇδε, τήνδε· τάδε, ταῖνδε· αἶδε, τῶνδε, ταῖςδε· τάςδε.

Οὐδετ. τόδε, τοῦδε, τῷδε, τόδε· τῶδε, τοῖνδε· τάδε, τῶνδε, τοῖς-δε, τάδε.

Σημ. Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι πρὸς ἐπίτασιν τῆς δείξεως προσλαμβάνουσι·, ὅπερ λέγεται προσχηματισμός, καὶ ἐκκρούει τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα α, ε, ο καὶ ὀξύνεται· οἶον, οὗτος-οὗτοςί, αὕτη-αὕτηί, τοῦτο-τουτί, ταῦτα-ταυτί, ἐκεῖνος-ἐκεῖνοσί, ὅδε-ὅδεί. Τὸ ι τοῦτο προσλαμβάνει καὶ τό γέ, ὅταν προστίθεται εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας· οἶον, τοῦτό γε—τουτογί, ταυτά γε—ταυταγί. Τὸ ι τοῦτο προσλαμβάνει καὶ τὸ εὐφωνικὸν ν· οἶον, οὗτοςιν ὁ ἄνθρωπος (§ 78, 4).

§ 240 ς'. Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία εἶνε μόνον ἡ αὐτὸς καὶ χρησιμεύει εἰς διαστολὴν προσώπων ἢ πραγμάτων· ἐνίοτε δὲ τίθεται εἰς τόπον προειρημένου πρὸς ἀποφυγὴν ἐπανάληψεως τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ κλίνεται ὁμαλῶς ὡς ἐπίθετον τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον· οἶον, αὐτός-αὐτή-αὐτό, γεν. αὐτοῦ-αὐτῆς, αὐτοῦ, κλπ.

Σημ. Προσλαμβάνουσα δὲ τὸ ἄρθρον κινᾶται μετ' αὐτοῦ καὶ τότε τὸ οὐδέ-τερον καταλήγει εἰς ο καὶ ον (§ 197) καὶ σημαίνει ταυτότητα· οἶον, ὁ αὐτός-αὐτός, τὸ αὐτὸ-ταῦτὸ καὶ ταῦτόν.

§ 241 ζ'. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε τίς, τί, πότερος, ποῖος, πόσος, πηλίκος, πόστος, ποστᾶϊος, ποδαπὸς καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις· κλίνονται δὲ πᾶσαι ὁμαλῶς ὡς ἐπίθετα τριγενῇ καὶ τρικατάληκτα κατὰ τὴν α. καὶ β'. κλίσιν πλὴν τῆς τις, ἥτις εἶνε δικατάληκτος καὶ κλίνεται κατὰ τὴν γ'. κλίσιν οὕτως·

Ἄρσ. καὶ θηλ. τίς, τίνος, τίνι, τίνα· τίνε, τίνοιν· τίνες, τίνων, τίσι, τίνας.

Οὐδετ. τί, τίνος, τίνι, τί· τίνε, τίνοιν· τίνα, τίνων, τίσι, τίνα.

§ 242. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς 1) δὲν ἐγκλίνεται, 2) παντοῦ τονίζεται ἐπὶ τῆς ῥίζικῆς συλλαβῆς, 3) ἔχει γενικὴν τίνος καὶ τοῦ, δοτ. τίνι καὶ τῷ 4) τὸ τοῦ καὶ τῷ προφέρονται ἐντονώτερον τῶν ὁμοφώνων αὐτοῖς ἄρθρων.

Σημ. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν ἴδε συντακτ. Α. Χριστ.

§ 243. ἡ. Ἀόριστος ἀντωνυμία εἶνε ἡ τίς καὶ δεῖνα, περὶ ὧν σημειωτέον·

α.) ἡ τίς 1) ἐγκλίνεται, 2) τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης, 3) ἔχει γεν. τινός καὶ τοῦ δοτ. τινί καὶ τῷ, καὶ πληθ.

ὄνομ. αἰτ. τοῦ οὐδετέρου τινὰ καὶ ἄττα 4) κλίνεται κατὰ τὴν γ'. κλίσιν οὕτως·

Ἄρσ. καὶ θηλ. τίς, τινός καὶ του, τινὶ καὶ τῷ, τινά· τινέ, τينوῖν· τινές, τινῶν, τισί, τινάς.

Οὐδέτ. τί, τινός καὶ του, τινὶ καὶ τῷ, τί· τινέ, τينوῖν· τινὰ καὶ ἄττα, τινῶν, τισί, τινὰ καὶ ἄττα.

Β'). Ἡ δεῖνα πολλάκις εἶνε ἄκλιτος, πολλάκις δὲ καὶ κλίνεται οὕτως·

Ἄρσ. καὶ θηλ. ὁ, ἡ δεῖνα, τοῦ, τῆς δεῖνος, τῷ, τῇ δεῖνι, τόν, τὴν δεῖνα. Οἱ, αἱ δεῖνες, τῶν δεῖνων, τοῖς, ταῖς δεῖνα, τοὺς, τὰς δεῖνας.

Οὐδέτ. τὸ δεῖνα, τοῦ δεῖνος, τῷ δεῖνι, τὸ δεῖνα. τὰ δεῖνα, τῶν δεῖνων, τοῖς δεῖνα, τὰ δεῖνα.

Σημ. Εἰς τὰς ἀόριστους ἀντωνυμίας συγκαταλέγουσί τινες καὶ τὸ ἔνιοι, (ἐνιοι-ἐνια) κλινόμενον μόνον ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ, καὶ τὸ πᾶς (-πᾶσα-πᾶν) καὶ τὸ ἅπας (-ἅπασα-ἅπαν) κλινόμενα ὁμαλῶς ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα κατὰ τὴν γ'. καὶ ἁ. κλίσιν.

§ 244 Θ'. Ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἶνε ἡ ὅς, ἡ, ὅ, ἥτις χρησιμεύει εἰς ἀναφορὰν προσώπων ἢ πραγμάτων εἰρημένων ἢ ῥηθησομένων, καὶ κλίνεται ὁμοιῶς ὡς ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικατάληκτον κατὰ τὴν β'. καὶ ἁ. κλίσιν οὕτως·

Ἄρσεν. ὅς, οὗ, ᾧ, ὅν· ὦ, οἷν· οἷ, ὦν, οἷς, οὐς·

Θηλ. ἡ, ἥς, ᾗ· ἥν· ἃ, αἶν· αἷ, ὦν, αἷς, ἄς.

Οὐδέτ. ὅ, οὗ, ᾧ, ὅ· ὦ, οἷν· ἄ, ὦν, οἷς, ἄ.

§ 245. Αὕτη προσλαμβάνει·

1) Τό περ, ὅπερ ἐν τῇ κλίσει μένει ἀμετάβλητον· οἷον, ὅςπερ-οὔπερ, ἥπερ-ἡςπερ, ὅπερ-οὔπερ, κλπ.

2) Τὴν ἀόριστον τίς καὶ τί, καὶ οὕτω σχηματίζεται ἡ ἀναφορικοαόριστος ὅστις, ἥτις, ὅ, τι, τῆς ὁποίας ἐκάτερον μέρος κλίνεται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κλίσιν· οἷον,

Ἄρσ. ὅστις, οὗτινος, ᾧτινι, ὅντινα· ὥτινε, οἷντινοιν· οὔτινες, ὦντινων, οἷςτισι, οὐςτινας.

Θηλ. ἥτις, ἥςτινος, ᾗτινι, ἥντινα· ἄτινε, αἶντινοιν· αἷτινες, ὦντινων, αἷςτισι, ἄςτινας.

Οὐδέτ. ὅ, τι, οὗτινος, ᾧτινι, ὅ, τι· ὥτινε, οἷντινοιν· ἄτινα, ὦντινων, οἷςτισι, ἄτινα.

Σημ. Μεταξὺ τοῦ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ γράφουσιν ὑποδιαστολὴν (ὅ,τι) πρὸς διάκρισιν τοῦ συνδέσμου ὅτι, οἱ δὲ νεώτεροι γράφουσιν αὐτὸ ἄνευ ὑποδιαστολῆς, ἀλλὰ κατὰ διάστασιν (ὅ'τι). Τὸ δὲ ὅστις καὶ ὅτι ἔχουσι καὶ γεν. ἐνικ. ὅτου καὶ δοτ. ὅτω, καὶ σπανίως πληθ. γεν. ὅτων, καὶ δοτ. ὅτοις· τὸ δὲ οὐδέτερον ἔχει καὶ πληθ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἄττα.

§ 246 ἰ. Αἱ Ἀρνητικαὶ καὶ ἀπαγορευτικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε ἡ οὐδεῖς, μηδεῖς, οὐδέτερος καὶ μηδέτερος· σημαίνουσι δὲ ἄρνησιν ἢ ἀπαγόρευσιν, καὶ κλίνουσι μόνον τὸ δεύτερον συνθετικόν οἶον, οὐδεῖς-οὐδενός, μηδεῖς-μηδενός, οὐδέτερος-οὐδέτερου, μηδέτερος-μηδετέρου (§ 220).

§ 247 α. Αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι σημαίνουσιν ἐπιμερισμὸν καὶ εἶνε ἡ ἕτερος, ἐκάτερος, ἕκαστος καὶ ἄλλος, καὶ κλίνονται ὁμολῶς κατὰ τὴν β'. καὶ α. κλίσιν ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα.

Σημ. α. Ἡ ἕτερος τιθεμένη μετὰ τοῦ ἄρθρου συγκινοῦνται (§ 95). Πᾶσαι δὲ αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι δασύνονται πλὴν τῆς ἄλλος (§ 40, γ').

Σημ. β'. Εἰς τὰς ἐπιμεριστικὰς ἀντωνυμίας συγκαταλέγουσιν οἱ γραμματικοὶ καὶ τὴν ἀμφοτέρος, ἥτις συνήθως κλίνεται ἐν τῷ δοῦκῳ καὶ πληθ. ἀριθμῷ, καὶ τὴν ἀμφω, ἥτις κλίνεται μόνον ἐν τῷ δοῦκῳ οἶον, ἀμφω, ἀμφοῖν. Περὶ δὲ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν ἐπιμεριστικῶν ἀντωνυμιῶν ἴδε συντακτ. Δ. Χριστοῦ.

§ 248 ιβ'. Αἱ συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι σημαίνουσι τὴν μετὰξὺ δύο ἢ περισσοτέρων προσώπων ἢ πραγμάτων σχέσιν, καὶ εἶνε τες-σάρων εἰδῶν, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι, δεικτικαὶ καὶ ἀνφορικαὶ καὶ κλίνονται ὁμολῶς ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα κατὰ τὴν β'. καὶ α. κλίσιν.

§ 249. Αἱ δεικτικαὶ συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι ἐπιτείνονται προσλαμβάνουσαι 1) τὸ ἐγκλιτικὸν δέ καὶ καταβιβάζουσι τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης, 2) τὴν παραγωγικὴν κατὰληξιν ντος-υτη-υτο καὶ τονίζονται ἐπ' αὐτῆς· εἶνε δὲ αὗται·

Ἐρωτ.	ἀόρ.	δεικτ.	ἀνφορικ.
ποῖος ;	ποιός.	(τοῖος), τοιόςδε, τοιούτος.	οἷος, ὁποῖος.
πόσος ;	ποσός.	(τόσος), τοσόςδε, ποσοῦτος.	ὅσος, ὁπόσος.
πηλίκος ;	ήλίκος.	(τηλίκος) τηλικόςδε, τηλικοῦτος.	ήλίκος, ὀπηλίκος.
τίς ;	τίς.	ὅδε.	ὅς, ὅστις.
πότερος ;	πότερος.	ἕτερος.	ὁπότερος.

Σημ. α. Ἡ μὲν ποῖος λέγεται ἐπὶ ποιότητος, ἡ δὲ πόσος ἐπὶ ποσότητος, ἡ δὲ πηλίκος ἐπὶ μεγέθους καὶ ἡλικίας, ἡ δὲ τίς ἐπὶ οὐσίας, ἡ δὲ πότερος ἐπὶ дуάδος.

Σημ. β'. Αἱ ἐπιτεταμέναι ἀναφορικαὶ (ὅσπερ, ὅστις) καὶ αἱ συσχετικαὶ ἀναφορικαὶ προσλαμβάνουσι τὰ μόρια οὖν, δ ἡ πο τε, δη πο τοῦν καὶ τονίζονται ἐπ' αὐτῶν καὶ κλίνουσι μόνον τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος, τὰ δὲ μόρια μένουσιν ἄκλιτα· οἶον, ὅσπεροῦν, οὐπεροῦν, ὦπεροῦν κλπ. ὅστις δὴποτε, οὐτινος δὴποτε, ὦτινι δὴποτε κλπ. ὅστις δηποτοῦν, οὐτινος δηποτοῦν, ὦτινι δηποτοῦν κλπ. ὅποισοῦν, ὅποιουοῦν, ὅποιωοῦν, κλπ.

Σημ. γ'. Τὸ μὲν οὖν εἶνε κολαστικόν, τὸ δὲ δὴποτε καὶ δηποτοῦν εἶνε ἐπιτακτικὰ τῆς ἀναφορικῆς ἀοριστίας.

Περὶ ῥήματος.

§ 250. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος εἶνε ὁκτώ· ἀριθμός, πρόσωπον, διάθεσις, φωνή, χρόνος, ἔγκλισις, θέμα, συζυγία.

§ 251 α. Ἀριθμοὶ εἶνε τρεῖς, ἐνικός, γράφομαι, дуϊκὸς γραφόμεθον, πληθυντικὸς γραφόμεθα.

§ 252 β'. Πρόσωπα εἶνε τρία, πρῶτον γράφω, δεύτερον γράφεις, τρίτον γράφει.

§ 253 γ'. Διάθεσις λέγεται ἡ διάφορος κατὰστάσις τοῦ ὑποκειμένου· εἶνε δὲ αἱ διαθέσεις τέσσαρες, ἐνεργητική, παθητική, οὐδέτερά καὶ μέση· διὸ καὶ τὰ ῥήματα εἶνε ἐνεργητικά, παθητικά, οὐδέτερα καὶ μέσα.

§ 254. Καὶ ἐνεργητικὰ μὲν λέγονται ὅσα σημαίνουσιν, ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ· οἶον, τύπτω· παθητικὰ δὲ, ὅσα σημαίνουσιν, ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει· οἶον, τύπτομαι· οὐδέτερα δὲ, ὅσα σημαίνουσιν, ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται ἐν·τινι κατastάσει· οἶον, ζῶ, ὑγιαίνω· μέσα δέ, ὅσα σημαίνουσιν, ὅτι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ πάσχει· οἶον, λούομαι, ἐνδύομαι.

Σημ. α. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα εἶνε μεταβατικά καὶ ἀμετάβατα. Καὶ μεταβατικὰ μὲν λέγονται ὅσα σημαίνουσιν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· οἶον τύπτω τὸν παῖδα· ἀμετάβατα δὲ, ὅσα σημαίνουσιν, ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἀλλὰ μένει ἐν αὐτῇ· οἶον, τρέχω, πηδῶ, βαδίζω.

Σημ. β'. Τὰ μὲν μεταβατικὰ ῥήματα κλίνονται καὶ παθητικῶς· οἶον, τύ-

πτω καὶ τύπτομαι. Τὰ δὲ ἀμετάβατα καὶ οὐδέτερα μόνον ἐνεργητικῶς οἶον, βαίνω, ζῶ, ὑγιαίνω. (ἴδε Συντακτ. Χριστοδ.).

§ 255 δ'. Φωναὶ εἶνε δύο, ἐνεργητικὴ ὦ καὶ μι, καὶ παθητικὴ μαι. Καὶ ἡ μὲν ὦ καὶ μι ἐκφράζει τὴν ἐνεργητικὴν καὶ οὐδετέρην διάθεσιν· οἶον. τύπτω, δίδωμι, ὑγιαίνω· ἡ δὲ μαι τὴν παθητικὴν καὶ μέσσην, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν οὐδετέραν· οἶον, τύπτομαι, λούομαι, κεῖμαι.

Σημ. Πολλὰ ῥήματα ἀποθίμενα τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν ἔχουσι μόνον τὴν παθητικὴν· οἶον, ἐργάζομαι, ἐπιμελοῦμαι, δύναμαι, δέχομαι, κλπ. Τὰ τοιαῦτα δὲ ῥήματα λέγονται ἀποθετικά. Ἄλλα δὲ πάλιν ἔχουσι μόνον τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν μετὰ παθητικῆς διαθέσεως· οἶον, πάσχω, νοσῶ, θνήσκω, κλπ. Τὰ τοιαῦτα δὲ ῥήματα λέγονται παθητικὰ αὐτοπαθῆ.

§ 256 ε'. Χρόνος λέγεται ὁ καιρός, καθ' ὃν τὸ ὑποκείμενον εὐρίσκεται ἐν μιᾷ τῶν τεσσάρων διαθέσεων· εἶνε δὲ οἱ χρόνοι ἑξ'.

1) Ἐνεστώς, ὅστις σημαίνει τὸ παρὸν διαρκές· οἶον, γράφω(= τῶρα γράφω).

2) Παρατατικός, ὅστις σημαίνει τὸ παρελθὸν διαρκές σχετικῶς πρὸς ἄλλο σύγχρονον παρελθόν· οἶον, ἔγραφον (ὅτε ἤλθες).

3) Μέλλων, ὅστις σημαίνει τὸ μέλλον νὰ γείνη ἅπαξ ἢ πολλάκις· οἶον, γράψω(= θὰ γράφω ἢ θὰ γράψω).

4) Ἀόριστος, ὅστις σημαίνει τὸ παρελθὸν ἀπολύτως καὶ ἀσχετῶς· οἶον, ἔγραψα.

5) Παρακείμενος, ὅστις σημαίνει τὸ τετελεσμένον ἐν τῷ παρόντι καὶ σωζόμενον συνήθως τὸ ἀποτελεσμα· οἶον, γέγραφα(= ἔχω γράψει ἢ ἔχω γραμμένον).

6) Ὑπερσυντικός (ὀρθότερ. ὑπερσυντέλικος), ὅστις σημαίνει τὸ τετελεσμένον ἐν τῷ παρελθόντι πρὸ ἄλλου παρελθόντος καὶ τὸ ἀποτέλεσμα σωζόμενον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· οἶον, ἔγεγράφειν(= εἶχα γράψει ἢ εἶχα γραμμένον).

Σημ. Ὁ χρόνος ὡς ἀπέραντος γραμμὴ θεωρούμενος διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα, παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον. Καὶ τὸ μὲν παρὸν ἐκφράζει· ὁ ἐνεστώς, τὸ δὲ μέλλον ὁ μέλλων, τὸ δὲ παρελθὸν οἱ ἄλλοι τέσσαρες, ὁ παρατατικός, παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ ἀόριστος· διὸ καὶ παρωχημένοι χρόνοι λέγονται· ὁ δὲ παρατατικός, ὑπερσυντέλικος καὶ ἀόριστος λέγονται καὶ ἱστορικοί· διότι δι' αὐτῶν ἱστοροῦμεν τὰς παρελθούσας πράξεις (ἴδε συντακτ. Λ. Χριστοδ.).

§ 257. Πάντες οἱ χρόνοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ ἔχουσι καὶ δευτέρους, ὅτινες δὲν διαφέρουσι κατὰ σημασίαν τῶν πρώτων· ἐν δὲ τῇ παθητικῇ φωνῇ ὑπάρχει καὶ τρίτος μέλλων, ὅστις λέγεται μετ' ὀλίγον ἢ συντετελεσμένος μέλλων, καὶ σημαίνει συνήθως μὲν τὸ τετελεσμένον ἐν τῷ μέλλοντι, σπκνίως δὲ καὶ τὸ μετ' ὀλίγον γενησόμενον· οἶον, ἡ πόλις κεκοσμήσεται (= θὰ κοσμηθῇ καὶ θὰ μένη κεκοσμημένη)· φράζε καὶ πεπράζεται (= λέγε καὶ εὐθύς θέλει παραχθῇ).

Σημ. α. Ἐπειδὴ οἱ δεῦτεροι χρόνοι δὲν διαφέρουσι τῶν πρώτων κατὰ σημασίαν, διὰ τοῦτο ὅσα ῥήματα ἔχουσι τοὺς πρώτους χρόνους δὲν ἔχουσι τοὺς δευτέρους· ἐὰν δὲ ῥῆμά τι ἔχη καὶ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς δευτέρους, οἱ μὲν πρώτοι εἶνε μεταβατικοί, οἱ δὲ δεῦτεροι ἀμετάβατοι ἢ οὐδέτεροι (μέσοι)· οἶον, πέπεικα καὶ (πέποιθα), πέπραχα καὶ πέπραγα, ἔδωκα καὶ ἔδωκα, φύω, ἔφυσα καὶ ἔφυον, ἔστηκα καὶ ἔστην· ὁ δὲ παρακείμενος ἔφθορα ἔχει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἐνεργητικὴν σημασίαν, ὁ δὲ ὅλωλα παθητικὴν. Μόνον τὸ ῥῆμα τρέπω ἔχει ἐν χρήσει ἅπαντας τοὺς ἀόριστους πρώτους καὶ δευτέρους· οἶον, ἔτρεψα, ἔτραπον, ἔτρεψάμην, ἔτραπόμην, ἐτρέφθην, ἐτράπην.

Σημ. β'. Οἱ β' παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντελικοὶ εἶνε ἴδιοι τῶν ἀφωνολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων καὶ εἶνε ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ παθητικῇ. Οἱ δὲ β' ἀόριστοι σχηματίζονται τότε μόνον, ὅταν δύνανται νὰ διαφέρωσιν ὅπωςδήποτε ἀπὸ τῶν παρατατικῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι τὰ εἰς αζω, ιζω, αω, εω, ουω, αινω, υνω, ευω ὑπερδυσύλλαβα παράγωγα ῥήματα δευτέρους ἀόριστους δὲν ἔχουσι.

§ 358. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος διαιροῦνται εἰς ἀρχικούς καὶ παραγομένους· καὶ ἀρχικοὶ μὲν εἶνε ὁ ἐνεστώς, ὁ παρακείμενος καὶ μέλλων, παραγομένοι δὲ ὁ παρατατικός, ὑπερσυντελικός καὶ ἀόριστος· ἕκαστος δὲ παραγομένος φυλάττει τὴν χρονικὴν ρίζαν τοῦ ἀρχικοῦ· οἶον, γράφω-ἔγραφα, γέγραφα-ἔγεγραφα, γράψω-ἔγραψα.

§ 259. γ'. Ἐγκλίσις λέγεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐκδηλοῦται ἡ διάθεσις τοῦ ὑποκειμένου· εἶνε δὲ αἱ ἐγκλίσεις τέσσαρες·

1) Ὅριστική, ἣτις ἐκφράζει τὴν διάθεσιν ὠρισμένην καὶ θετικὴν καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς· οἶον, γράφω, οὐ θέλω.

2) Ὑποτακτική, ἣτις ἐκφράζει τὴν διάθεσιν ὡς προσδοκωμένην καὶ ὑποτακτομένην εἰς τι προηγούμενον ἢ ἐπιφερόμενον· οἶον, ἐὰν ᾗς φιλομαθής, ἔσει καὶ πολυμαθής.

3) Εὐκτική, ἣτις ἐκφράζει τὴν διάθεσιν ὡς ἐπιθυμητὴν εἰς τὸν

λαλοῦντα ἢ καὶ δυνατὴν νὰ γείνη· οἶον, γένοιτο, Κύριε, τὸ ἔλεός σου· γενοῖτ' ἂν ὁ φαῦλος ἀγαθός.

4) Προστακτική, ἥτις ἐκφράζει τὴν διάθεσιν προστακτικῶς ἐκ μέρους τοῦ λαλοῦντος· οἶον, παῖ, ἄπτε λύχον.

Σημ. α'. Εἰς τὰς ἐγκλίσεις συγκαταλέγουσι καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, ὅπερ ἐκφράζει ἀπλῶς τὴν διάθεσιν μὴ παρεμφαῖνον πρόσωπον μὴδὲ ἀριθμόν, καὶ τὴν μετοχὴν, ἥτις σημαίνει τὴν ιδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν εὐρίσκεται εἰς αὐτήν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπαρέμφατον εἶνε ὄνομα οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, ἡ δὲ μετοχὴ ἐπίθετον.

Σημ. β'. Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ προστακτικὴ μέλλοντα δὲν ἔχουσιν· ἀναπληροῦ δὲ αὐτὸν ὁ ἀόριστος· ὁ δὲ παρατατικὸς καὶ ὑπερσυντελικὸς ὑπάρχουσι μόνον ἐν τῇ ὀριστικῇ, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσι ταυτίζονται, ὁ μὲν παρατατικὸς τῷ ἐνεστώτι, ὁ δὲ ὑπερσυντελικὸς τῷ παρακειμένῳ.

Σημ. γ'. Ὀνομάσθησαν αἱ ἐγκλίσεις οὕτως ἐκ τῆς κυριωτέρας σημασίας καὶ χρήσεως αὐτῶν, ἥγουν ὀριστικὴ μὲν, διότι ἐκφράζει τὴν διάθεσιν ὀρισμένως καὶ διότι χρησιμεύει εἰς τοὺς ὀρισμούς· ὑποτακτικὴ δέ, διότι ἐκφράζει τὴν διάθεσιν ὑποτασσομένην εἰς ἄλλην ἀνωτέραν καὶ διότι ὑποτάσσεται εἰς μόριόν τινα· εὐκτική δέ, διότι χρησιμεύει εἰς τὰς εὐχάς· προστακτικὴ δέ, διότι χρησιμεύει εἰς τὰς προσταγάς· ἀπαρέμφατον δέ, διότι οὔτε πρόσωπον οὔτε ἀριθμὸν παρεμφαίνει· διὸ αἱ τέσσαρες ἄλλαι ἐγκλίσεις, ἐπειδὴ παρεμφαίνουσι πρόσωπα καὶ ἀριθμὸν καλοῦνται παρεμφαντικαὶ ἐγκλίσεις πρὸς διάκρισιν τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ οὔτε πρόσωπον οὔτε ἀριθμὸν παρεμφαίνει.

§ 260 ζ'. Θέμα λέγεται τὸ α'. πρόσωπον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς ἐγκλίσεως· διότι αὐτὸ τίθεται ὡς βάσις πασῶν τῶν μεταβολῶν, ὅσας τὸ ῥῆμα ἐν τῷ σχηματισμῷ ἐπιδέχεται· εἶνε δὲ τὰ θέματα τρία, βαρύτονον, περισπώμενον καὶ εἰς μι. Καὶ βαρύτονον μὲν λέγεται τὸ θέμα, ὅταν λήγῃ εἰς ω ἄτονον (§ 27, σημ. α.)· οἶον, λείπω. Περισπώμενον δέ, ὅταν λήγῃ εἰς ω περισπώμενον, οἶον, τιμῶ. Εἰς μι δέ, ὅταν λήγῃ εἰς μι· οἶον, ἵστημι, δίδωμι.

§ 361 η'. Συζυγία λέγεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν μεταβάλλονται αἱ καταλήξεις τοῦ ῥήματος ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτοῦ· εἶνε δὲ αἱ συζυγαὶ ὀκτώ, μία τῶν βαρυτόνων, τρεῖς τῶν περισπωμένων καὶ τέσσαρες τῶν εἰς μι.

Σημ. Αἱ μὲν ἐγκλίσεις τῶν ῥημάτων ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς πτώσεις τῶν ὀνομάτων, αἱ δὲ συζυγαὶ πρὸς τὰς κλίσεις. †

Σχηματισμός ἢ κλίσις τοῦ ῥήματος.

§ 262. Ἵνα σχηματίζωμεν ὀρθῶς ὅποιονδήποτε ῥῆμα ἀνάγκη νὰ γνῶρίζωμεν τὴν ῥίζαν, τὸν χαρακτῆρα, τὴν αὐξήσιν, τὸν ἀναδιπλασιασμόν καὶ τὰς χρονικὰς καταλήξεις.

Α'. Περὶ ῥίζης τοῦ ῥήματος.

§ 263. Ῥίζα ῥήματος λέγεται τὸ ἀμετάβλητον μέρος αὐτοῦ (§ 101) καὶ σημαίνει ἀπλῶς καὶ ἀσχέτως τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος· εἶνε δὲ ἡ ῥίζα πρωτόθετος ἢ μεταβεβλημένη. Καὶ πρωτόθετος μὲν λέγεται ἐκείνη ἡ ῥίζα, ἐξ ἧς, προστιθεμένων τῶν χρονικῶν καταλήξεων, σχηματίζονται πάντες οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος (§ 322), μεταβεβλημένη δὲ ἐκείνη, ἐξ ἧς σχηματίζεται μόνον ὁ ἐνεστώς ὁ παρατατικός· οἶον, τοῦ καλύπτω ἢ μὲν καλύβῃ εἶνε ἡ πρωτόθετος ῥίζα, ἡ δὲ καλύπτῃ ἢ μεταβεβλημένη· οἶον, καλύπτω, παρατ. ἐκάλυπτον, μέλ. καλύψω, κλπ.

Σημ. α'. Ἡ πρωτόθετος ῥίζα διαφέρει τῆς μεταβεβλημένης καὶ κατὰ χρόνον, ἤγουν τοῦ σήπω, λείπω, φεύγω, φαίνω, σπείρω, κλίνω, πλύνω τὸ μὲν σαπ (ἐσάπην)· λιπ(ῆ)μι, λειπ(ον), φύγ(ε)μι, φαν(ε)μι, σπερ(ε)μι, κλιν(ον), πλυν(ον) εἶνε αἱ πρωτόθετοι ῥίζαι, τὸ δὲ σηπ, λειπ, φεύγ, φαιν, σπειρ, κλιν, πλυν εἶνε αἱ μεταβεβλημέναι. Ἀνευρίσκονται δὲ αἱ πρωτόθετοι ῥίζαι διὰ συστολῆς ἢ συστολίου ὀνόματος.

Σημ. β'. Παντάπασι διάφορος εἶνε ἡ πρωτόθετος ῥίζα τοῦ ῥήματος τῆς ἑτυμολογικῆς (θεματικῆς), ἤγουν τοῦ φιλέω ἢ μὲν φιλεῖ εἶνε ἡ ῥηματικὴ ῥίζα, ἡ δὲ φιλ ἡ ἑτυμολογικὴ, περὶ ἧς ἐν τῷ ἑτυμολογικῷ γενήσεται λόγος. Σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὰ πρωτότυπα ῥήματα ταυτίζεται ἡ ῥηματικὴ ῥίζα μετὰ τῆς ἑτυμολογικῆς· οἶον, λέγ(ω), θέ(ω), κλπ.

Β'. Περὶ χαρακτῆρος τοῦ ῥήματος.

§ 264. Χαρακτῆρ λέγεται τὸ τελευταῖον γράμμα τῆς ῥίζης (§ 103)· λέγεται δὲ οὕτω, διότι διακρίνει τὰ ῥήματα, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῆς γ'. κλίσεως, εἰς τάξεις· εἶνε δὲ πρωτόθετος ἢ μεταβεβλημένος. Καὶ πρωτόθετος μὲν λέγεται, ὅταν εἶνε φωνῆεν ἢ δίφθογγος, ἢ ἐν ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ δύο σύμφωνα ἀμετάβολον πρὸ ἀφώνου· οἶον, λύ(ω), τιμά(ω), κλεί(ω), κρού(ω), βασιλεύ(ω), λέγ(ω), γράφ(ω), ἀρχ(ω), λάμπ(ω), κλάγγ(ω). Μεταβεβλημένος δέ, ὅταν εἶνε διπλοῦν σύμφωνον ἢ δύο σύμφωνα οὐχὶ ἀμετάβολον πρὸ ἀφώ-

νου· οἶον κράζ(ω), ἀλέξ(ω), ἔψ(ω), τύπτ(ω), καλύπτ(ω), πράσσ(ω) ἢ πράττ(ω), γηράσκ(ω), ἀγγέλλ(ω).

Σημ. Ἡ μὲν πρωτόθετος ῥίζα ἔχει πάντοτε τὸν πρωτόθετον χαρακτῆρα· ὁ πρωτόθετος ὅμως χαρακτῆρ δὲν ἔχει πάντοτε καὶ πρωτόθετον ῥίζαν· διότι τοῦ σήπω, λείπω, φεύγω, φαίνω, σπείρω οἱ μὲν χαρακτῆρες εἶνε πρωτόθετοι, αἱ δὲ ῥίζαι μεταβεβλημέναι (§ 263 σημ. δ.).

§ 265. Καὶ ὁ πρωτόθετος χαρακτῆρ ἀνευρίσκεται διὰ συστολῆς ἢ διὰ συστοίχου τινὸς ὀνόματος· πρὸς εὐχερεστέραν ὅμως ἀνεύρεσιν τοῦ πρωτοθέτου χαρακτῆρος προσημειούμεθα ταῦτα·

1) Τῶν εἰς πτω πρωτόθετος χαρακτῆρ εἶνε ἐν τῶν χειλεοφώνων· οἶον, τύπτω-τυπ(τύπος), καλύπτω-καλυβ(καλύβη), ἄπτω ἀφ(ἀφή) (§ 421).

2) Τῶν εἰς σσω ἢ ττω πρωτόθετος χαρακτῆρ εἶνε ἐν τῶν οὐρανικοφώνων· οἶον, φρίσσω ἢ φρίττω-φρικ(φρίκη), πλήσσω ἢ πλήττω-πληγ(πληγή), ταράσσω ἢ ταράττω-ταραχ(ταραχή).

Σημ. Πολλὰ τῶν εἰς σσω καὶ ττω ἔχουσι πρωτόθετον χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον· οἶον, πλάσσω, πάσσω, βράσσω, ἐρέσσω, πέσσω, βλίττω, κορύσσω (ποιτ.) ἀρμόσσω, νάσσω, λίσσομαι (ποιητ.)· ῥίζαι πλαθ. (πλάθωνον), ἐρετ (ἐρέτης), λιτ (λιτή), κλπ. (§ 441).

3) Τῶν εἰς ἄλω πρωτόθετος χαρακτῆρ εἶνε τὸ ἐν .λ· οἶον, ἀγγέλλω-ἀγγελλ(ἀγγελος)· (§ 510).

4) Τῶν εἰς ζω πρωτόθετος χαρακτῆρ εἶνε τὸ δ· οἶον, φράζω-φραδ(εὐφραδής), κομίζω-κομιδ(κομιδή) (§ 412).

Σημ. Πολλὰ τῶν εἰς ζω καὶ μάλιστα τὰ σημαίνοντα ἤχον (ἢ φωνὴν ἀνθρώπων ἢ ζώων) ἔχουσι πρωτόθετον χαρακτῆρα γ ἢ χ· οἶον, κράζω-κραγ(-κραυγή), οἰμώζω-οἰμωγ(οἰμωγή), στενάζω, ἀλαλάζω, στάζω, στίζω, στηρίζω, μαστίζω, σφύζω, ἀλαπάζω. Τὸ δὲ σαλπίζω, κλάζω, πλάζω, ἔχουσι γγ· ὅθεν μέλ. σαλπίζω, κλάγξω, πλάγξω. Τὸ δὲ παίζω, ἀρπάζω, βασιτάζω, νυστάζω διαφοροῦνται ἔχοντα πρωτόθετον χαρακτῆρα ἄλλοτε μὲν δ, ἄλλοτε γ.

5) Τῶν εἰς σκω συνήθως πρωτόθετος χαρακτῆρ εἶνε φωνῆεν· οἶον, γηράσκω-γηρα(γῆρας).

Σημ. Ὁ πρωτόθετος χαρακτῆρ, ὡς καὶ ἡ πρωτόθετος ῥίζα, ἀναφαίνεται καὶ εἰς τοὺς β· μέλλοντας καὶ ἀορίστους (§ 23 σημ.)· οἶον, κρύπτω-ἐκρύβην, πλήττω-ἐπλήγην, λαμβάνω-ἐλαβον, σήπω-ἐσάπην, λείπω-ἐλιπον, φαίνω-ἐφάνην (§ 410).

§ 266. Τὰ μὲν ἔχοντα πρωτόθετον χαρακτῆρα ῥήματα εἶνε ὁ-

μαλά, τὰ δὲ ἔχοντα μεταβεβλημένα ἀνώμαλα, ἀλλὰ τούτων εὐκόλως διὰ συστολῆς ἢ συστοίχου ὀνόματος ἀνευρίσκεται ὁ πρωτόθετος αὐτῶν χαρακτήρ καὶ οὕτω ταῦτα συγκαταλέγονται εἰς τὰ ὀμαλά.

§ 267. Οἱ β'. χρόνοι ἔχουσι πάντοτε τὸν πρωτόθετον χαρακτήρα τοῦ ἐνεστώτος.

§ 268. Οἱ β'. μέλλοντες καὶ ἀόριστοι σχηματίζονται πάντοτε ἐκ τῆς βραχείας ρίζης.

§ 269. Τὰ ῥήματα ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα διαιροῦνται εἰς ἀφωνόληκτα, ὑγρόληκτα καὶ φωνηεντόληκτα. Καὶ ἀφωνόληκτα μὲν λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτήρα ἀφωνον· οἶον, λέγ(ω), γράφ(ω), λείπ(ω). Ὑγρόληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι χαρακτήρα ὑγρόν· οἶον, ἀγγέλλ(ω), νέμ(ω), κρίν(ω). Φωνηεντόληκτα δὲ ὅσα ἔχουσι χαρακτήρα φωνῆεν ἢ δίφθογγον· οἶον, τιμᾶ(ω), ποιέ(ω) λύ(ω), ἀκού(ω), κλεί(ω).

Γ'. Περὶ αὐξήσεως τῶν ῥημάτων.

§ 270. Αὐξήσις τῶν ῥημάτων λέγεται ἡ ἰδιότης, ἣν ταῦτα ἔχουσιν εἰς τὸ νὰ αὐξάνωσιν ἐν τῷ σχηματισμῷ τὴν ἀρχὴν τῆς ρίζης· γίνεται δὲ ἡ αὐξήσις εἰς τοὺς παρῳχημένους χρόνους (παρᾶτακτικόν, παρᾶκείμενον, ὑπερσυντελικόν, ἀόριστον), καὶ εἶνε διττή·

1) συλλαβική, ἥτις εἶνε ε ψιλούμενον, καὶ τίθεται εἰς τὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενα ῥήματα· οἶον, ἐέλλω, ἔσταλλον, ἔσταλκα, ἔσταλκειν, ἔστειλα·

2) χρονική, ἥτις εἶνε τροπὴ τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος (ἢ τρεπτῆς διφθόγγου) εἰς μακρόν· τρέπεται δὲ τὸ

α εἰς	ἡ	οἶον,	ἀκούω-ἤκουον.
ε »	ἡ		ἐλαύνω-ἤλαυνον.
ο »	ω »		ὄνειδίζω-ὠνειδίζον.
αι »	ῆ »		αἰσθάνομαι-ἤσθανόμην.
αυ »	ῆυ »		αὐξάνω-ἠύξανον.
ευ »	ῆυ »		εὐχομαι-ἠύχόμην.
οι »	φ »		οἰκτείρω-ῖκτειρον.
ῖ »	ῖ »		ἰκετεύω-ἰκέτευον.
ῦ »	ῦ »		ὑβρίζω-ῦβριζον.

Σημ. Ἡ αὐξησις λέγεται συλλαβική μὲν, διότι τὸ ῥῆμα αὐξάνει κατὰ συλλαβήν, χρονική δέ, διότι τὸ ῥῆμα αὐξάνει κατὰ χρόνον.—Ἡ αὐξησις εἶνε σημεῖον τοῦ παρελθόντος καὶ διὰ τοῦτο τίθεται εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. (§ 270).

§ 271. Δὲν αὐξάνουσι 1) τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ μακροῦ φωνήεντος (η, ω, ι, υ) καὶ ἀτρέπτου διφθόγγου (ει, ου)· οἶον, ἡμερεύω-ἡμέρευνον, ὠδίνω-ὠδινον, ἰσχύω-ἰσχυον, ὕω-ὑον, εἰκάζω-εἰκαζον καὶ ἤκαζον (§ 390 σημ. β'), οὐτάζω-οὔταζον· 2) τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ α καὶ αυ πρὸ φωνήεντος· οἶον, αἶω-αῖον. αὐαίνω-αὔαινον, 3) Τὸ οἰκουρῶ-οικούρου καὶ τὰ ἐκ τοῦ οἶνος, οἷστρος, οἰωνός, οἶαξ, σύνθετα ἢ παράγωγα· οἶον, οἶνοπωλῶ-οἶνοπῶλουν, οἷστρον-οἷστρον· ἔτι δὲ τὸ εὐρίσκω, ὅπερ πάντοτε σχεδὸν μένει ἀναλύητον.

Σημ. Τὸ ὠθέω, ὠνέομαι καὶ εὐρέω αὐξάνουσι συνήθως συλλαβικῶς· οἶον, ἐώθουν, ἐωνούμην, ἐούρουν. Ἡ αὐξησις δὲ τούτων προῆλθεν ἐκ τοῦ δίγαμμα· οἶον, Φωθῶ-ἐΦώθουν καὶ ἀποβολῇ τοῦ F—ἐώθουν. Φουρῶ-ἐΦούρουν-εούρουν.

§ 272. Τὸ ε τρέπεται εἰς ει εἰς ταῦτα· ἔχω-εἶχον, ἐάω-εἶαον, (ἐῶω)-εἶωθα, ἐθίζω-εἶθιζον, ἐλίσσω-ἐλίσσον, ἔλκω-εἶλκον, ἐλκύω-εἶλκουν, ἔρπω-εἶρπον, ἐρπύζω-εἶρπυζον, ἐργάζομαι-εἰργαζόμην, ἐστιάω-εἰστίανον, ἔπομαι-εἰπόμεν, (ἔλω)-εἶλον.

Σημ. Ἡ τροπὴ αὕτη προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ε μετὰ τοῦ ῥιζικοῦ ε εἰς ει μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἀρχικοῦ F, σ. σφ'· διότι ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω λέξεις ἤρχοντο τὸ πάλαι ἀπὸ τούτων τῶν γραμμάτων· οἶον, Εἶλκω ἔελκον-ἐελκον-εἶλκον, σέχω-ἔσεχον-ἔεχον-εἶχον, σέρπω (λατ. serpo)-ἔσερπον-ἔερπον-εἶρπον· σφεθίζω-ἐσφεθίζον-ἐέθιζον-εἶθιζον, σφεω (λατ. suesco)-εσφοθα καὶ ἐκπτώσει τοῦ σ ἐφόθα, καὶ τροπῇ τοῦ F εἰς ε (§ 42, σημ.) ἐέοθα, καὶ ἀναπληρωτικῇ ἐκτάσει (§ 82) τοῦ ο εἰς ω-εἶωθα.

§ 373. Τὸ ἐορτάζω καὶ οἱ ὑπερσυντελικοὶ τῶν ἀπὸ τοῦ εο ἀρχομένων παρακειμένων τρέπουσι τὸ ο εἰς ω καὶ φυλάττουσι τὸ ἀρκτικὸν ε· οἶον, ἐορτάζω-ἐώρταζον, εἰκα-ἐώκειν, καὶ τὰ ποιητικὰ ἔοργα-ἐώργειν, εἰλπα-ἐώλπειν.

Σημ. Τὸ ἐορτάζω γίνεται ἀπὸ τοῦ Φορτάζω (ἰων. ὀρτάζω) τροπῇ τοῦ F εἰς ε (§ 42, σημ.)· ὁ δὲ παρατ. αὐτοῦ αὐξάνει κατ' ἀναστροφὴν τῆς ποσότητος τῶν ἀλλεπαλλήλων φωνηέντων ἥτοι αὐξάνει πρῶτον χρονικῶς, ἡόρταζον, καὶ ἔπειτα ἀναστρέφεται ἡ ποσότης τῶν φωνηέντων ἐώρταζον, ὡς βασιλῆος (ἰων), βασιλέως (ἀττ.) Οὕτω καὶ τὸ ἐώκειν, ἐώργειν, ἐώλπειν.

§ 274. Τὸ ὀράω καὶ ἀνοίγω καὶ τὸ οἰνοχόω (μόνον παρὰ ποι-

ηταῖς) ἔχουσι καὶ τὰς δύο αὐξήσεις συγχρόνως· οἶον, ἐώρακον, ἀνέωγον, ἐωνοχόουν.

Σημ. Καὶ τούτων ἡ αὐξησις προῆλθεν ἐκ τοῦ F· οἶον, Forάw-ἐFόραον καὶ ἀποβολῇ τοῦ F ἐόραον καὶ ἀναπληρωτικῇ ἐκτάσει· ἡόραον καὶ ἀναστροφῇ τῆς ποσότητος ἐώραον (ἀττ.) (§ 82, 2. 273, σημ.).

§ 275. Ῥήματά τινα ἀντὶ τῆς χρονικῆς αὐξήσεως λαμβάνουσι τὴν συλλαβικὴν, εἰς ἣν μεταβαίνει καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐνεστώτος· οἶον, ἀλίσκω-ἐάλων, ἄγνυμι-ἔαζα· ἔτι δὲ ὁ παρκαίμενος ἔοικα καὶ οἱ ποιητικοὶ ἔοργα καὶ ἔολπα (ἀπὸ τοῦ εἶκω, ἔργω, ἔλπω).

Σημ. Καὶ αὕτη ἡ αὐξησις προῆλθεν ἐκ τοῦ F· διότι καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα εἶχον τὸ πάσαι ἐν ἀρχῇ δίγαμμα· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν αὐτοῦ ἡ συλλαβικὴ αὐξησις αὐτῶν δὲν συνηρέθη, ὥς εἰς τὰ ἄλλα, μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος· τῆς ῥίξης· οἶον, φαλίσκω, ἐFάλων-ἐάλων, Fάγνυμι, ἐFαζα-ἔαζα, ἐFολπα, ἔολπα.

§ 276. Τὸ βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω τρέπουσιν ἐνίοτε τὴν συλλαβικὴν αὐξησιν εἰς χρονικὴν· οἶον, ἐβουλόμην καὶ ἡβουλόμην, ἐδυνάμην καὶ ἡδυνάμην, ἐμέλλον καὶ ἡμέλλον· ἔτι δὲ τὰ σύνθετα ἀπολαύω-ἀπέλαυον καὶ ἀπηύλαυον (μεταγεν.), παρανομῶ-παρενόμουν καὶ παρηνόμουν. Πάντοτε ὅμως ἐδυνάσθην (ἰων.), ἐμέλλησα, παρανενόμην.

§ 277. Τὸ ρ μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὐξησιν διπλασιάζεται (§ 576)· οἶον, ρέω-ἔρρεον, ράπτω-ἔρραπτον.

Σημ. α'. Ὁ ἀναδιπλασιασμός τοῦ ρ προῆλθεν ἐξ ἀφομοιώσεως τοῦ ἀρκτικοῦ F ἢ σ πρὸς τὸ ρ· οἶον, Fράπτω-ἐFραπτον-ἔρραπτον, σρέω-ἔσρεον-ἔρρεον.

Σημ. β'. Παρ' Ὀμήρῳ καὶ ἄλλοις ἀρχαίοις ποιηταῖς καὶ τίθεται καὶ παραλείπεται ἡ συλλαβικὴ αὐξησις· παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς μόνον εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ χρῆ ἔμεινεν ἡ τοιαύτη χρῆσις· οἶον, ἐχρῆν καὶ χρῆν.

Σημ. γ'. γεν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους γραμματικούς ἡ αὐξησις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς γενέσεως αὐτῆς ἦτο μία καὶ ἐσημειοῦτο διὰ τοῦ α̃, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα πρὸς ἀποφυγὴν διαλεκτικῶς εἰς ε̃ (ὡς ἄρσην-ἔρσην) παρήγαγε τὴν συλλαβικὴν, ἥτις ὠρίσθη νὰ τίθεται εἰς τὰ ἀπὸ συμφώνου ἢ F ἀρχόμενα ῥήματα· Ἐκπεσόντος δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ F, ἐν ἄλλοις μὲν συνηρέθη μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ ε̃ ἢ εἰς ε̃· οἶον, ἐέαον-εἰαον, ἐFιδον-εἶδον-εἶδον· ἐν ἄλλοις δὲ ἔμεινεν ἀσυναίρετος· οἶον, ἐάλων, ἔαζα· Ἡ δὲ ἀρχικὴ αὐξησις α̃ πρωτῶν τῶν συμφυῆς τῷ ἀρκτικῷ φωνήεντι τῆς ῥίξης τῶν ῥημάτων γενομένη ἔμεινε διὰ τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ῥήματα, καὶ τὰ μὲν βραχέα φωνήεντα (καὶ τρεπτὰς δι-

φθόγγους) ἐξέτεινεν εἰς μακρά, τῶν δὲ μακρῶν φωνηέντων (καὶ ἀτρέπτων διφθογγῶν) ἐπέτεινε τὴν μακρότητα αὐτῶν. Ἐκ τῆς θεωρίας δὲ ταύτης, ἥτις ἐτυμολογικῶς εἶνε ἀποδοδειγμένη, ἐξηγοῦνται ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω σημειωθείσαι ἀνωμαλῖαι τῆς αὐξήσεως, καὶ ἔτι ὅτι καὶ τὰ ἀπὸ μακροῦ φωνήεντος καὶ ἀτρέπτου διφθόγγου ἀρχόμενα ῥήματα αὐξάνουσι χρονικῶς, ἀλλ' ἡ αὐξησης αὐτῶν συμφυῆς αὐτοῖς γενομένη δὲν φαίνεται· ἐνυπάρχει ὁμῶς, ὡς τοῦτο ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων ῥημάτων (§ 284).

Αὐξησης τῶν συνθέτων ῥημάτων.

§ 278. Τὰ ἀπὸ προθέσεων σύνθετα ῥήματα αὐξάνουσιν ἔσωθεν ἤγουν ἐν ἀρχῇ τοῦ ῥήματος καὶ τὸ ληκτικὸν φωνῆεν τῶν προθέσεων ἐκθλίβεται· οἶον, παραλαμβάνω-παρελάμβανον, ἀφοπλίζω-ἀφώπλιζον, συγγράφω-συνέγραφον, συζῶ-συνέζων, προκαταλαμβάνω-προκατελάμβανον, ἀντιπαρεξάγω-ἀντιπαρεξήγον.

Σημ. Ἡ πρὸ καὶ περὶ δὲν ἐκθλίβουσι τὸ ληκτικὸν φωνῆεν· οἶον, προλέγω-προέλεγον, περιγράφω-περιέγραφον. Τῆς πρὸ ὅμως τὸ ο συγκιρνᾶται μετὰ τοῦ ε τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως εἰς οὐ· οἶον, προέλεγον-προύλεγον (§ 95, σημ.).

§ 279. Ἐσωθεν αὐξάνουσι καὶ ὅσα παράγονται ἀπ' ὀνομάτων συνθέτων ἀπὸ προθέσεων· οἶον, προφήτης, προφητεύω-προεφήτευον, (ἐπιθυμός), ἐπιθυμῶ-ἐπεθύμουν, ἐκκλησίαι, ἐκκλησιάζω-ἐξεκκλησιάζον καὶ (ἡκκλησιάζον Δημ.). Ὅσων ὅμως ἡ πρόθεσις ἀπέβαλε τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, αὐξάνουσιν ἔξωθεν ἥτοι ἐν ἀρχῇ τῆς προθέσεως· τοιαῦτα δὲ εἶνε, ἐναντίος-ἐναντιοῦμαι-ἡναντιοῦμην, ἀντίβολος-ἀντιβολῶ-ἡντιβόλουν, ἔμπολος-ἐμπολῶ-ἡμπόλουν, προίμιον-προοιμιάζομαι-ἐπροοιμιάζομην. Τινὰ δὲ διαφοροῦνται καὶ μάλιστα τὸ ἐγγυάω (ἐγγύη=ἐν-γύη)· οἶον, ἡγγύων καὶ ἐνεγύων, ἡγγύησα καὶ ἐνεγύησα, ἡγγύηκα καὶ ἐγγεγύηκα, ἔμπεδος, ἐμπεδῶ-ἡμπέδουν καὶ ἐνεπέδουν.

Σημ. Τὸ ἐγγυάω ἐν διπλῇ συνθέσει αὐξάνει πάντοτε ἔξωθεν· οἶον, παρεγγυάω, παρηγγύων, παρηγγύησα, παρηγγύηκα.

§ 380. Τινὰ τῶν ἀπὸ προθέσεως συνθέτων, τῶν ὁποίων τὸ ἀπλὸν δὲν εὐρίσκεται ἢ εὐρίσκεται μόνον παρὰ ποιηταῖς, αὐξάνουσιν ἔξωθεν· οἶον, ἀμφιέννυμι-ἡμφιέννυν-ἡμφίεσα, ἐπίσταμαι-ἡπισάμην. Τινὰ τούτων διαφοροῦνται εἰς τινας χρόνους· οἶον, καθεύδω-

ἐκάθειδον καὶ καθήιδον, καθήμαι-ἐκαθήμην καὶ καθήμην, καθίζω-ἐκάθισα καὶ καθίσα. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν τοιούτων αὐξάνουσι μόνον ἔσωθεν· οἶον, ἀποδιδράσκω-ἀπεδίδρασκον, ἀπαντῶ-ἀπήντων, ἐξετάζω-ἐξήταζον, ἀπολαύω-ἀπέλαυον καὶ μόνον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἀπήλαυον, κλπ.

§ 281. Τὸ ἀνέχομαι, ἀμπέχομαι, ἐνοχλῶ, ἀνορθῶ καὶ παροινῶ αὐξάνουσιν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· οἶον, ἀνέχομαι-ἡνειχόμεν-ἡνεσχόμεν, ἀμπέχομαι-ἡμπειχόμεν-ἡμπεσχόμεν, ἐνοχλῶ-ἡνώχλουν, ἀνορθῶ-ἡνώρθουν, παροινῶ-ἐπαρώνουν-πεπαρώνηκα. Τὸ δὲ ἐνεργ. ἀνέχω αὐξάνει μόνον ἔσωθεν· οἶον, ἀνεῖχον, ἀνέσχον, ἀνέσχηκα.

Σημ. Ἐσωθεν καὶ ἔξωθεν αὐξάνει καὶ τὸ διακονῶ (ἀπὸ τοῦ διάκονος) καὶ τὸ δαιτῶ (ἀπὸ τοῦ δίαιτα)· οἶον, διακονῶ-ἐδιηκόνουν-ἐδιηκόνησα-δεδιηκόνηκα (ἄττ. ὅμως μόνον ἐδιακόνησα-δεδιακόνηκα), δαιτῶ-ἐδιήτων-ἐδιήτησα-δεδιήτηκα, καὶ διήτησα-διήτηκα. Τὸ δὲ ἀντιδικῶ, ἀμφιγνῶ καὶ ἀμφισβητῶ αὐξάνουσιν ἢ μόνον ἔξωθεν· οἶον, ἡντιδίκουν, ἡμφιγνόουν, ἡμφισβήτην, ἢ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν· οἶον, ἡντεδίκουν, ἡμφεγνόουν, ἡμφεσβήτην.

§ 282. Τὰ ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ δύς σύνθετα (κυρίως παρασύνθετα) ῥήματα, ἐὰν μὲν τὸ ἀπλοῦν ἄρχηται ἀπὸ βραχέος φωνήεντος, αὐξάνουσιν ἔσωθεν· οἶον, εὐάρεστος, εὐαρεστῶ-εὐηρέστουν, δυσάρεστος, δυσαρεστῶ-δυσηρέστουν· ἐὰν δὲ ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος μακροῦ ἢ ἀπὸ συμφώνου, μόνον τὰ ἀπὸ τοῦ δύς αὐξάνουσιν ἔξωθεν συλλαβικῶς, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ εὖ μένουσιν ἀναυξήτα ἢ πρὸ συμφώνου τρέπουσι τὸ εὐ εἰς ἡν· οἶον, δυσήμερῶ-ἐδυσήμερουν, δυστυχῶ-ἐδυστύχουν, εὐήμερῶ-εὐημέρουν, εὐτυχῶ-εὐτύχουν καὶ ἡτύχουν.

§ 283. Τὰ ἀπὸ πάσης ἄλλης λέξεως σύνθετα ῥήματα αὐξάνουσιν ἔξωθεν· οἶον, μελοποιῶ-ἐμελοποιοῦν, οἰκοδομῶ-ἐκοδομοῦν, φιλοσοφῶ-ἐφιλοσοφοῦν, αὐτομολῶ-ἡτομολοῦν, ἀδικῶ-ἡδίκουν, παρρησιαζομαι-ἐπαρρησιαζόμεν, πλημμελῶ-ἐπλημμέλουν.

§ 284. Ὁ τόνος τῶν συνθέτων ῥημάτων ἀναβιβάζεται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης (§ 33)· οὐδέποτε ὅμως υπερβαίνει τὴν αὐξήσιν· οἶον, προσάγω-προσῆγον (παρατ.), πρόσαγε (προστ.), ἀπείρω-ἀπεῖργε (παρατ.), ἄπειργε (προστ.), προήκω-προῆκε (παρατ.), πρόηκε (προστ.), παρέχω-παρεῖχον-παρέσχον.

Σημ. Ὁ τονισμὸς τοῦ παρατατικού ἀπεῖργε καὶ προῆκε ἀποδεικνύει ἐναργέστατα, ὅτι καὶ τὰ ἀπὸ μακροῦ φωνήεντος καὶ ἀτρέπτου διφθόγ-

γου ἀρχόμενα ῥήματα αὐξάνουσι χρονικῶς (§ 277, σημ. γ'), διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ ἀναδιβάσκηται ὁ τόνος.

Δ'. Περὶ ἀναδιπλασιασμοῦ.

§ 285. Ἀναδιπλασιασμός λέγεται ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τῆς ῥίζης πρὸ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως. Γίνεται δὲ ἐν τῷ παρκαλειμένῳ καὶ ὑπερσυντελικῷ, ὅστις πρὸ αὐτοῦ πάλιν αὐξάνει συλλαβικῶς· οἶον, γράφω, γέγραφα, ἐγεγράφη.

Σημ. Ἀναδιπλασιασμός γίνεται καὶ εἰς τὸν μετ' ὀλίγον μέλλοντα· οἶον, γεγράφομαι (§ 338).

§ 286. Γίνεται δὲ ὁ ἀναδιπλασιασμός, ὅταν τὸ ῥῆμα ἄρχηται ἀφ' ἐνὸς ἀπλοῦ συμφώνου ἢ ἀπὸ δύο, ἀφώνου πρὸ ἀμεταβόλου· οἶον, λείπω-λέλοιπα-ἐλελοίπειν, γράφω-γέγραφα-ἐγεγράφη.

Σημ. α'. Τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ γν καὶ τὸ μεταγενέστερον γρηγορέω δὲν ἀναδιπλασιάζονται· οἶον, γνωρίζω-ἐγνωρίκα, γρηγορέω-ἐγρηγόρηκα. Τὰ δὲ ἀρχόμενα ἀπὸ θ λ ἢ γ λ διαφοροῦνται· οἶον, βλαστάνω-ἐβλάστηκα καὶ βεβλάστηκα, διαγλύφω-διέγλυπται καὶ διαγέγλυπται. Ὡσαύτως δὲν ἀναδιπλασιάζονται καὶ τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ ρ, πλὴν τῆς ὁμηρικῆς μετοχῆς ῥεσυπωμένα.

Σημ. β'. Πολλάκις ἡ δευτέρα αὐξησης τοῦ ὑπερσυντελικοῦ παραλείπεται (§ 277, σημ. β') οἶον, ἐγεγένητο καὶ γεγένητο, ἐμεμαστίγωσο καὶ μεμαστίγωσο, κλπ.

§ 287. Ὅταν τὸ ῥῆμα ἄρχηται ἀπὸ διπλοῦν σύμφωνον ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνον (ἢ τρία) οὐχὶ ἄφωνον πρὸ ἀμεταβόλου, ἀναδιπλασιασμός δὲν γίνεται· οἶον, ζητῶ-ἐζήτηκα, ψάλλω-ἐψαλχα, φθείρω-ἔφθοχα, στρέφω-ἔστροφα.

Σημ. Ἀναδιπλασιάζονται παρὰ τὸν κανόνα τὸ (μνάομαι)-μέμνημαι, κτάομαι-κέκτημαι καὶ (ἐκτεμαί), πίπτω-πέπτωκα, πετάννυμαι (πτα)-πέπταμαι. Τὰ δὲ δύο τελευταῖα γίνονται ἐκ συγκοπῆς τῆς ῥίζης (πετ-πεπτ-πεπετ.)

§ 288. Ἀντὶ νὰ ἀναδιπλασιασθῶσιν ἐκτείνουσι τὴν συλλαβικὴν αὐξησην ε εἰς εἰ τὰ ἐξῆς πέντε ῥήματα· λαμβάνω-εἴληφα, λαγχάνω-εἴληχα, (ρέω)-εἴρηκα, λέγω-εἴλοχα (μόνον ἐν συνθέσει· συνείλοχα=συνήθοικα) μείρομαι-εἴμαρται (μετὰ δασείας).

Σημ. α'. Καὶ ἡ ἔκτασις αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ F· οἶον, Flaβ, FέFlηφα, καὶ ἀποβολῇ τοῦ πρώτου F ἐFlηφα καὶ τροπῇ τοῦ δευτέρου F εἰς ε εἴληφα καὶ συναίρεσει τὸ ε εἰς εἰεἴληφα, Fρέω, FeFρηκα-ἐFρηκα-ἐέρηκα-εἴρηκα, κλπ.

Σημ. β'. Ὁ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων καὶ παρυσυνθέτων ῥημάτων γίνεται ὅπου καὶ ἡ αὐξησης αὐτῶν· οἶον, συγγράφω-συνέγραφε-συγγέγραφα,

προφητεύω-προεφήτευσον-προεφήτευσκα, καθαίρω-ἐκάθαιρον-κεκάθαρκα, μελοποιῶ-ἐμελοποιοῦν-μεμελοποίηκα, αὐτομολῶ-ἠτομολήκα, ἀθυμῶ-ἠθύμουν-ἠθύμηκα, ἀπολαύω-ἀπέλαυνον-ἀπελέλυκα, κλπ. Τὸ δὲ ὁδοπεποιῆσθαι (Ξενφ. Ἀναβ.). ὁδοπεποιημένος (Ξενφ. Ἑλλ.), ἱπποτετρόφηκα (Λυκουργ. κατ. Λεωκρ.), ἡθοπεποιεῖσθαι, ὀνοματοπεποιεῖσθαι κλπ. θεωροῦνται νῦν ἄλλα μὲν ὡς παραφθοαὶ τῶν ὀρθῶν, ἄλλα δὲ τῶν μεταγενεστέρων.

§ 289. Ὁ παρακείμενος φυλάττει τὴν αὖξισιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐν πάσαις ταῖς ἐγκλίσεσι καὶ ἐν τῇ μετοχῇ· οἶον, ἔσταλκx-ἐστάλκω-ἐστάλκοιμι-ἔσταλκε-ἐσταλκέναι-ἐσταλκώς, γέγραφα-γεγράφω-γεγράφοιμι-γέγραφε-γεγραφέναι-γεγραφώς. Ὁ δὲ ἀόριστος φυλάττει τὴν αὖξισιν μόνον ἐν τῇ ὀριστικῇ· ἡ δὲ μετοχή κατεάξαντες διορθοῦται νῦν· κατάξαντες.

Σημ. α'. Καὶ ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων φυλάττει τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐν πάσαις ταῖς ἐγκλίσεσι καὶ ἐν τῇ μετοχῇ· οἶον, γεγράφομαι-γεγραψείμην, κλπ.

Σημ. β'. Ὁ β'. ἀόριστος εἶπον φυλάττει τὸ εἰ ἐν πάσαις ταῖς ἐγκλίσεσι· διότι προῆλθεν ἀπὸ ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ οὐχὶ ἀπ' αὖξίσεως· οἶον, Feπ-FeFeπον-ἔεπον-εἶπον· διὸ ὁ Ὅμηρος αὖξάνει αὐτὸν πάλιν συλλαβικῶς· οἶον, ἔειπον. Ὁ δὲ β'. ἀόρ. εἶδον δὲν φυλάττει τὴν αὖξισιν, διότι προῆλθε ἐκ συλλαβικῆς αὖξίσεως (277 σημ. γ').

Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός.

§ 290. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός λέγεται ἡ ἐπανάληψις τῶν δύο ἀρκτικῶν γραμμάτων τῆς ρίζης πρὸ τῆς χρονικῆς αὖξίσεως· οἶον, ἀκούω-ἀκήκοx. Γίνεται δὲ εἰς τινα ῥήματα ἔχοντα ρίζαν μονοσύλλαβον ἢ δισύλλαβον καὶ ἀρχόμενα ἀπὸ α, ε, ο· ἡ δὲ μακρὰ λήγουσα τῆς ρίζης αὐτῶν συστέλλεται· οἶον, ἀγείρω(-ἡγερκα)-ἀγήγερκα, ἀλείφω(-ἡλειφα)-ἀλήλιφα, ἀκούω(-ἡκουκα)-ἀκήκοx, ὄζω(-ὠδα)-ὄδωδα. Δὲν συστέλλει δὲ τὴν λήγουσαν τῆς ρίζης τὸ ἐρείδω-ἐρήρεικα πρὸς διαφορὰν τοῦ ἐρίζω-ἐρήρικα (μεταγεν.)

Σημ. Ὁ ὑπερσυντελικὸς τῶν ἀττικῶν παρακειμένων σπανίως ἀφάνει πάλιν χρονικῶς· οἶον, διωρώρυκτο. Τοῦ δὲ ἀκήκοx πάντοτε σχεδὸν ἡκηκόειν λέγεται.

§ 291. Λέγεται δὲ ἀττικὸς ὁ ἀναδιπλασιασμός οὗτος, διότι μετεχειρίζοντο αὐτὸν οἱ Ἄττικοί. Τὸν ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμὸν λαμβάνουσι καὶ πολλοὶ β'. ἀόριστοι παρὰ ποιηταῖς. Ὁ δὲ παρὰ τοῖς πεζοῖς ἡγαγον γίνεται κατ' ἀναδιπλασιασμὸν τῆς ρίζης αγ,

(ὅρα ἀναδιπλασιασμόν τῶν ῥίζων ἐν τῷ περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων).

Σημ. α. Τὸν ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμόν δέχονται καὶ οἱ παθ. παρακείμενοι πλὴν τοῦ ἀκούω, ἤκουσμαι.

Σημ. β'. Δέχονται δὲ τὸν ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμόν τὰ ἐξῆς ῥήματα ἀγείρω, ἐγείρω, ἀλείφω, ἀκούω, ἀλέω, ἀρώω, ἐμέω, ἐλαύνω, ἐλέγχω, ἔρχομαι, ἐσθίω, ὄμνυμι, ὄλλυμι, ὀρύττω, ὄζω, φέρω.

Σημ. γ'. Καὶ ὁ Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός φυλάττεται ἐν πάσαις ταῖς ἐγκλίσεσι καὶ ἐν τῇ μετοχῇ οἷον, ἀκήκοα-ἀκηκόω-ἀκηκόομαι, κλπ.

Ε'. Περὶ χρονικῶν καταλήξεων.

§ 292. Χρονικὴ καταλήξεις λέγονται ἐκεῖνοι, αἵτινες προστιθέμενοι εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ῥήματος μορφοῦσι τὰ ἐνικὰ α. πρόσωπα πάντων τῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς· εἶνε δὲ αὗται·

Ἑνεργ.	Φωνή.	Παθ.	Μέση.
Ἑνεστ.	ω.	ομαι.	ομαι.
Παρατ.	ον.	ομην.	ομην.
Παρακ.	κα ἢ α.	μαι.	μαι.
Ὑπερσ.	κειν ἢ εἰν.	μην.	μην.
Μέλ. α.	σω.	θησομαι.	σομαι.
Μέλ. β'.	(εω)-ῶ.	ησομαι.	(εομαι)-οιμυι.
Ἀόρ. α.	σα.	θην.	σκημην.
Ἀόρ. β'.	ον.	ην.	ομην.

Σημ. α. Ἡ χρονικὴ κατάληξις τοῦ ἑνεργ. παρακ. καὶ ὑπερσ. ἦτο τὸ πάλαι φα, φειν, καὶ εἰς μὲν τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα χειροφώνον ἢ οὐρανιόφωνον ῥήματα μετεβλήθη εἰς πνεῦμα δασύ (α, εἰν) (§ 42, σημ.), εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἀπεσκήρυνθη εἰς κ (κα, κειν).

Σημ. β'. Αἱ χρονικαὶ καταλήξεις τοῦ β'. ἑνεργ. καὶ μέσ. μέλλοντος εωω, εομαι-οιμυι ἐλήφθησαν ἀπὸ τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου καὶ συνηρέθησαν ἀττικῶς εἰς ω καὶ οιμυι. Τὸ δὲ η τῶν καταλήξεων θησομαι, ησομαι, θην, ην τοῦ παθ. μέλ. καὶ ἀορ. εἶνε κυρίως ε, τὸ ὅποσον ὅπου μὲν ἀπαντᾷ ἐπιφερόμενον σύμφωνον τρέπεται εἰς η (§ 311), ὅπου δὲ φωνῇεν, συναϊρεῖται· οἷον, (ἐλείφθεν)-ἐλείφθην· Ὑποτ. (λειφθέω)-λειφθῶ. Εὐκτ. (λειφθετην)-λειφθετήν. Ἀπαρεμφ. (λειφθέναι)-λειφθῆναι.

§ 293. Ἐπισυναπτομένων τῶν χρονικῶν καταλήξεων εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ῥήματος πρὸς σχηματισμὸν τῶν χρόνων, ὁ μὲν χαρακτῆρ τοῦ ῥήματος πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ γράμματος αὐτῶν πᾶσχει μεταβολὰς καὶ ἀποβολάς, ἡ δὲ ῥίζα τροπὰς. Πάσας δὲ ταύτας σημειούμεθα ἐνταῦθα κατὰ τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῶν ῥημάτων.

Α'. Ῥήματα ἀφωρόληκτα.

§ 294. Ὅταν ὁ ἄφωνος χαρακτήρ συμπέσῃ πρὸ τῶν ἀρχτικῶν γραμμάτων σ, μ, θ, τῶν χρονικῶν καταλήξεων, γίνονται αἱ προσημειωθείσαι (§ 55—67) μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαί· οἶον, πλέκω-πλέξω-πλεχθήσομαι-πέπλεγμαι, λείπω-λείψω-λειφθήσομαι-λέλειμμαι, πείθω-πείσω-ἐπείσθην-πέπεισμαι, σπένδω-σπείσω-σπείσομαι. Ἰδιαιτέρως δὲ παρατηροῦνται ταῦτα·

§ 295 α'. Ὁ ἐνεργ. α'. παρακείμενος ἔχει χαρακτῆρα·

1) φ, ὅταν ὁ ἐνεστὼς ἔχῃ χειλεόφωνον· οἶον, τρίβω-τέτριφα, βλέπω-βέβλεφα, γράφω-γέγραφα.

2) χ, ὅταν ὁ ἐνεστὼς ἔχῃ οὐρανισκόφωνον· οἶον, λέγω-λέλεχα, πλέκω-πέπλεχα, βρέχω-βέβρεχα.

3) κ, ὅταν ὁ ἐνεστὼς ἔχῃ ὀδοντόφωνον· οἶον, πείθω-πέπεικα, ἄδω-ἤκα, ἀνύτω-ἤνυκα.

Σημ. Κυρίως ἐνταῦθα ὁ μὲν ψιλὸς καὶ μέσος χαρακτήρ τῶν χειλεοφώνων καὶ οὐρανισκοφώνων συμπνευματίζεται τῷ δασεῖ πνεύματι τῶν χρονικῶν καταλήξεων α, εἶν· ὁ δὲ ὀδοντόφωνος ἀποβάλλεται πρὸ τῶν χρονικῶν καταλήξεων κα, κει (§ 292, σημ. α').

§ 296 β'. Ὁ α'. ἐνεργ. παρακείμενος τρέπει ἀττικῶς τὸ ε τῆς ρίζης εἰς ο' οἶον, πέμπω-πέπομφα, κλέπτω-κέκλοφα, συλλέγω-συνείλοχα. Ὁ τοιοῦτος παρὰκ. ὀνομάζεται Ἀττικός.

§ 297 γ'. Ὁ β'. ἐνεργ. παρακείμενος τρέπει τῆς ρίζης τὸ ε εἰς ο καὶ τὸ εἰ εἰς οἰ· φυλάττει δὲ τὸ μακρὸν φωνῆεν καὶ τὴν δίφθογγον ευ· οἶον, στέργω-ἔστοργα, λείπω-λέλοιπα, σήπω-σέσηπα, φεύγω-πέφευγα.

§ 298 δ'. Ὁ παθ. παρακείμενος συστέλλει τῆς ρίζης τὸ ευ εἰς υ' οἶον, τεύχω-τέτυγμα.

§ 299 ε'. Τῶν ἐχόντων ρίζαν κλε, πλε, περ, βρε οἱ β'. ἀόριστοι τρέπουσι τῆς ρίζης τὸ ε εἰς α' οἶον, κλέπτω-ἐκλάπην, πλέκω-ἐπλάκην, πέρθω (ποιητ.)-ἔπαρθον, βρέχω-ἐβράχθην. Σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ παθ. β'. ἀόρ. τοῦ πλήττω, ὅταν εἶνε σύνθετος· οἶον, ἐξεπλάγην· ὁ δὲ μέλ. κλαπήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

§ 300 ς'. Τῶν ῥημάτων τρέπω, τρέφω καὶ στρέφω ὁ παθ. παρὰκ. καὶ οἱ β'. μελ. καὶ ἀόριστοι τρέπουσι τῆς ρίζης τὸ ε εἰς α'.

οἶον, τρέπω-τραπήσομαι-ἐτράπην-τέτραμμαι-ἔτραπον-ἐτραπόμην, τρέφω-τραφήσομαι-ἐτρέφην-τέθραμμαι, τρέφω-τραφήσομαι-ἐτρέφην-ἔστραμμαι.

§ 301 γ'. Τὰ εἰς ἰζ(=ιδ) ὑπερδυσύλλαβα καὶ τινὰ τῶν εἰς αἷ(=αδ) ἀποβάλλουσι τὸν χαρακτῆρα θ καὶ τὸ σ τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου μέλλοντος α'. καὶ συναϊροῦνται τὰ μὲν εἰς ἰζω κατὰ τὰ εἰς εω, τὰ δὲ εἰς αἷω κατὰ τὰ εἰς αω· οἶον, κομίζω, κομιῶ-εἷς-εἷ, βαδίζω, βαδιοῦμαι-εἷ-εἵται, κολάζω, κολῶ-ᾄς-ᾄ, κολάζομαι-κολῶ-μαι-ᾄ-ᾄται. Ὁ τοιοῦτος μέλλων ὀνομάζεται Ἀττικὸς.

Σημ. Τὰ εἰς ἰζω μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ θ καὶ σ παρεμβάλλουσι ε καὶ συναϊροῦνται κατὰ τὰ εἰς εω· οἶον, κομίζω-κομιέω-ῶ.

Β'. Πῆματα ὑγρόληκτα.

§ 302. Τὰ ὑγρόληκτα ῥήματα σχηματίζουνσι πάντας τοὺς χρόνους ἐκ τῆς βραχείας ῥίζης πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρτατικοῦ, τοὺς ὁποίους σχηματίζουνσιν ἀπὸ τῆς μακρᾶς.

Σημ. Τὸ δέρω ὅμως μένω, γέμω, νέμω, μέλω, σθένω, στένω, στέρομαι, φέρω σχηματίζουνσι τὸν ἐνεστώτα καὶ παρτατικὸν ἀπὸ τῆς βραχείας ῥίζης.

§ 303. Ὁ α'. ἐνεργ. παρκαίμενος ἔχει χαρακτῆρα κ' οἶον, ἀγ-γέλλω-ἡγγελα.

§ 304. Ὁ β'. παρκαίμενος τρέπει τῆς ῥίζης τὸ α εἰς η καὶ τὸ ε εἰς ο καὶ τὸ ι εἰς ι' οἶον, θάλλω-τέθηλα, φαίνω(φάν)-πέφνηα, (γεν)-γέγονα, τίλλω(τίλ)-τέτιλα.

§ 305. Τὰ ὑγρόληκτα ῥήματα ἔχουσι πάντοτε τὸν ἐνεργ. καὶ μέσον μέλλοντα β'. περισπώμενον, καὶ τὸν ἐνεργ. καὶ μέσον ἀόρ. α'. σχηματίζουνσιν ἄνευ σ καὶ ἐκτείνουνσι τὸ βραχὺ φωνῆεν τῆς ῥίζης, τὸ μὲν α εἰς η, τὸ ε εἰς ει, τὸ δὲ ι καὶ υ εἰς ι καὶ υ· οἶον, φαίνω-φανῶ-ἔφνηα-ἐφηνάμην, τείνω-τενῶ-ἔτεινα-ἔτεινάμην, κρίνω-κρίνῶ-ἐκρίνα-ἐκρίνάμην, πλύνω-πλύνῶ-ἐπλῦνα-ἐπλυνάμην.

Σημ. Παρὰ ποιηταῖς εὐρίσκονται ὁ μέλ. καὶ ἀόρ. α'. καὶ μετὰ τοῦ σ' οἶον, κέλλω-κέλσω-ἔκελσα, κύρω-κύρσω-ἔκυρσα.

§ 306. Τὰ εἰς αἰνω καὶ ραινω καὶ τινὰ τῶν εἰς αἰνω (κερ-δαίνω, λευκαίνω, κοιλαίνω, ὑφαίνω, ισχναίνω, σαίνω, πεπαίνω,

ὀργαίνω) ἐν τῷ ἐνεργ. καὶ μέσῳ ἀορίστῳ ἄ. δὲν τρέπουσι τὸ α εἰς η, ἀλλὰ μόνον ἐκτείνουσιν αὐτὸ εἰς μακρόν· οἶον, ὑγιαίνω-υγιᾶνα, μαραίνω-εμάρανα, λευκαίνω-ελεύκανα, πλὴν τοῦ τετραίνω-ἐτέτρηναι.—Ταῦτα ἠκολούθησε καὶ τὸ αἶρω καὶ ἄλλομμι, τὰ ὅποια μόνον ἐν τῇ ὀριστικῇ τρέπουσι τὸ α εἰς η διὰ τὴν αὔξησιν, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν ἔχουσιν αὐτὸ μακρόν· οἶον, ἦρα-ἄραι-ἄρον, ἡλάμην-ἄλασθαι, ἀλάμενος.

Σημ. Τινὰ τούτων διαφοροῦνται· οἶον, μιάνω-ἐμίηνα καὶ (σπανιώτρ.) ἐμίανα, σημαίνω-ἐσήμηνα καὶ (σπανιώτρ.) ἐσήματα. Ὡσαύτως διαφοροῦνται καὶ τινὰ τῶν εἰς αἶρω· οἶον, καθαίρω ἐκάθηρα καὶ σπανίως ἐκάθηρα.

§ 307. Τὰ μὲν ἔχοντα ρίζαν μονοσύλλαβον καὶ χαρακτηῖρα λ, ρ, ἐν τῷ ἐνεργ. καὶ παθ. παρακειμένῳ, παθ. ἄ. καὶ β'. μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ τρέπουσι τῆς ρίζης τὸ ε εἰς α' οἶον, στέλλω-ἐσταλκα-ἐστάλκειν-ἔσταλμι-ἐστάλμην(-σταλθήσομαι)-σταλήσομαι(-ἐστάλθην)-ἐσάλην, τείνω(τεν)-τέτακα-ἐτετάκειν-τέταμαι-ἐτετάμην-ταθήσομαι-ἐτάθην, σπείρω(σπερ)-ἔσπαρκα-ἐσπάρκειν-σπαρήσομαι-σπαρήσομαι-ἐσπάρθην-ἐσπάρην. Τὰ δὲ ἔχοντα αὐτὴν δισύλλαβον φυλάττουσιν αὐτὸ ἄτρεπτον· οἶον, ἀγγέλλω-ἡγγέλκα-ἡγγέλκειν-ἡγγέλμαι-ἡγγέλμην-ἡγγελθήσομαι-ἡγγέλθην, ἐγείρω(ἐγερ)-ἐγήγερα ἐγηγέρκειν, κλπ.

Σημ. Ὁ β'. ἀόριστος τοῦ τέμνω εὐρίσκεται ἔτεμον καὶ σπανίως ἔταμον.

§ 308. Ὁ χαρακτηῖρ λ καὶ ρ φυλάττεται πρὸ τῶν συμφώνων τῶν χρονικῶν κατὰλήξεων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ρ, τὸ ὅποσον μόνον πρὸ τοῦ κ τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσ. τρέπεται εἰς γ, καὶ εἰς σ ἢ μ (σπανιώτρ) πρὸ τοῦ μ· οἶον, ὤξυγκ-ὤξυσμαι καὶ ὤξυμμαι.

§ 309. Τὰ ῥήματα κρίνω, κλίνω, τείνω, κτείνω καὶ πλύνω ἐν τῷ ἐνεργ. καὶ παθ. παρακειμένῳ, παθ. μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ ἄ. ἀποβάλλουσι τὸ ρ· οἶον, κρίνω-κέκρικα-κέκριμι-κριθήσομαι ἐκρίθην, τείνω-τέτακα-τέταμαι-ταθήσομαι-ἐτάθην, πλύνω-πέπλυκα-πέπλυμαι-πλυθήσομαι-ἐπλύθην.

Σημ. ἄ. Μόνον παρὰ ποιηταῖς (χάριν τοῦ μέτρου) καὶ μεταγενεστέροις εὐρίσκεται πολλάκις ὁ παθ. ἀόρ. ἄ. καὶ μετὰ τοῦ ν' οἶον, ἐκρίθην, ἐπλύνθην, κτανθεῖς.

Σημ. β'. Ἑνεργητικοὶ ἄ. παρακείμενοι τῶν εἰς νω ὑγρολήτων ῥημάτων εὐχρηστοὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἶνε μόνον ὁ κρίνω-κέκρικα, τίνω-τέτικα,

τείνω-τέτανα· πάντες δὲ οἱ ἄλλοι εἶνε ἄχρηστοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· οἱ δὲ εἰς γκα παρακείμενοι εὐρηνται μόνον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις· οἶον, πέφαγκα, ὤξυγκα, ὕφαγκα, μεμίχαγκα. Ἀλλὰ καὶ οἱ μεταγενεστοὶ οὗτοι ἀποφεύγοντες τὴν κακοφωνίαν ἀπέβαλλον τὸν χαρακτῆρα ν' οἶον, τετράχυκα, τεθέρμακα· οἱ δὲ μετὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἀπέβαλλον τὸ ν καὶ πρὸ τοῦ μ τοῦ παθ. παρακείμενου καὶ ἐξέτεινον τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνῆεν εἰς μακρόν· οἶον, ξηραίναι-ἐξήρᾶμαι, τραχύνω-τετράχῃμαι, θηλύνω-τεθλήμυαι.

Γ'. Φωνηεντόληκτα ῥήματα.

§ 310. Ὁ ἐνεργ. παρχκ. τῶν φωνηεντολήκτων ἔχει χαρακτῆρα κ (§ 292, σημ. α.). οἶον, λύω-λέλυκα, τιμᾶω-τετίμηκα.

§ 311. Ὅταν εἰς τὴν ῥίζαν προστεθῇ κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, τὰ χαρακτηριστικὰ φωνήεντα ἐκτείνονται τὸ μὲν α καὶ ε εἰς η' οἶον, τιμᾶω-τιμήσω-ἐτίμησα-τετίμηκα· ποιέω-ποιήσω-ἐποίησα-πεποίηκα. Τὸ δὲ ο εἰς ω' οἶον, δηλώω-δηλώσω-ἐδήλωσα-δεδήλωκα-δεδήλωμαι. Τὰ δὲ ι καὶ υ εἰς ι καὶ υ' οἶον, μηνίω-μηνίσω-ἐμήνισα-μεμήνισα, δακρύω-δακρύσω-ἐδάκρυσα-δεδάκρυκα.

§ 312. Ὅσα ἐκ τῶν εἰς αω ἔχουσι ρ, ι, ε πρὸ τοῦ α δὲν τρέπουσι τὸ α εἰς η, ἀλλὰ μόνον ἐκτείνουσιν αὐτὸ εἰς μακρόν· οἶον, φωρᾶω-φωρᾶσω, ἀνιᾶω-ἀνιᾶσω, ἐᾶω-ἐᾶσω. Συντούτοις δὲ καὶ τὸ ἀκροόμαι-ἀκροᾶσμαι.

Σημ. Τὸ χράω καὶ χράομαι τρέπουσι τὸ α εἰς η ἐναντίον τοῦ ἀνωτέρου κανόνος· οἶον, χρήσω, χρήσομαι.

§ 313. Φυλάττουσι δὲ τὸν χαρακτῆρα βραχύ· α. Ἐκ τῶν εἰς αω 1) τὰ ἔχοντα ῥίζαν μονοσύλλαβον ἢ δισύλλαβον καὶ πρὸ τοῦ α' οἶον, γελᾶω, κλάω, θλάω, χχλάω, ἐλκύνω (ἐλα), πλὴν τοῦ συλάω-συλήσω καὶ ὅσα ἔχουσι δύο λ' οἶον, κολλάω-κολλήσω.

2) Τὰ ἔχοντα σύστοιχον εἰς αννυμι ἢ ἄζω' οἶον, κρεμάννυμι (κρεμάω)-κρεμάσω, σκεδάννυμι(-σκεδᾶω)-σκεδάσω, δαμαῖζω(-δαμάω)-δαμάσω, σχάζω(-σχᾶω)-σχάσω. Σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ σπάω-σπάσω.

β'. Ἐκ τῶν εἰς εω ταῦτα· αἰδέομαι, ἀρκέω, ζέω, ξέω, καλέω, τελέω, ἄλέω, τρέω (ποιητ.) κοτέω(ποιητ.), καὶ τὰ ἔχοντα σύστοιχον εἰς εννυμι· οἶον, σθέννυμι(σθέω)-σθέσω, ἀμφιέννυμι-ἀμφιέσω.

Σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ ὄλλυμι-ὀλέσω, ἄχθομαι(ἀχθε)-ἀχθέσομαι, μάχομαι(μαχε)-μαχέσομαι, ἀρέσκω(ἄρε)-ἀρέσω.

γ'. Ἐκ τῶν εἰς ὧν τὸ ἀρόω-ἀρόσω, ὀνυμι ὀμῶω)-ὀμόσομαι, (ὀ-νόω)-ὀνόσομαι (ποιητ.).

§ 314. Πολλὰ ἐν ἄλλοις μὲν χρόνοις ἐκτείνουσι τὸ βραχὺ χα-ρακτηριστικὸν φωνῆεν, ἐν ἄλλοις δὲ φυλάττουσιν αὐτὸ βραχὺ.

1) Ἐκ τῶν εἰς εὼ ταῦτα·

Αἰνέω-αἰνέσω-ῆνεσα-ῆνέθην-ῆνημι.

Αἰρέω-αἰρήσω-ῆρημι-αἰρεθήσομαι-ῆρέθην.

Δέω-δήτω-ἔδησα-δέδεκα (καὶ δέδεκα)-δέδεμαι-δεθήσομαι-ἐδέ-θην.

Ποθέω-ποθήσω-ἐπόθησα καὶ (ἐπόθεσα)-ποθήσομαι-ἐποθέσθην-πεπόθημαι.

Πονέω-πονήσω (ἐπὶ κόπου) καὶ πονέσω (ἐπὶ σωματικοῦ πόνου), πεπόνηκα, κλπ.

Εὐρίσκω(εὔρε)-εὔρήσω-εὔρηκα-εὔρημι-εὔρεθήσομαι-εὔρέθην.

2) Ἐκ τῶν εἰς ὧν ταῦτα·

Πίνω(πο)-πέπωκα-πέπομαι-ἐπόθην.

Δίδωμι(-δο)-δώσω-δέδωκα-ἔδωκα, δώσομαι-δοθήσομαι-ἐδόθην-δέδομαι.

3) Ἐκ τῶν εἰς ὧν ταῦτα·

Δύω-δύσω-ἔδυσα-δέδυκα-δύθήσομαι-ἐδύθην δέδυμι.

Θύω-θύσω-ἔθυσα-τέθυκα-ἐτύθην.

Λύω-λύσω-ἔλυσα-λέλυκα-λέλυμαι-ἐλύθην.

§ 315. Τὰ φυλάττοντα τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν βραχὺ καθ' ὅλους τοὺς χρόνους (§ 313, α, β', γ') προσλαμβάνουσι σ πρὸ τοῦ συμφώνου τῶν χρονικῶν καταλήξεων τοῦ παθ. μελ., ἀορ., παρακειμέ-νου καὶ ὑπερσυν. οἷον γελῶω-γελασθήσομαι-ἐγελάσθην-γεγέλασμαι-ἐγεγελάσμην· τελέω-τελεσθήσομαι-ἐτελέσθην-τετέλεσμαι-ἐτετε-λέσμην· ὀνυμι(-ὀμόσομαι)-ὀμο-σθήσομαι-ὠμό(σ)θην-ὀμώμο(σ)ται.

Σημ. α. Ἐτι προσλαμβάνουσι σ τὸ χράω (χρησιμοδοτῶ), πλέω, πνέω, ἀκούω, παῖω, παταίω, παλαίω, ψαύω, σείω, κελεύω, λεύω, χόω, πρίω, κυ-λίω, ὕω, βύω, ξύω. Τὸ δὲ κρούω, κλείω, χρίω, δράω, θραύω, κλαίω καὶ νέω (σπαρεύω) διαφοροῦνται ἐν τῇ παρακειμένῳ· οἷον, κρούω-κέκρουμαι καὶ κέ-κρουσμαι-ἐκρούσθην, κλπ.

Σημ. β'. Προσλαμβάνουσι σ μόνον ἐν τῷ παθ. μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ τὸ μιμνήσκω-μémνημαι-μνησθήμαι-ἐμνήσθην, ῥώννυμι-ῥρῶμαι(-ῥωσθήσομαι-ῥρῶσθην), χράσμαι-κέχρημαι-ἐχρήσθην. Σὺν τοῦτοις δὲ καὶ τὸ σώζω, τὸ ὅποιον ἐν μὲν τῷ παθ. μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ δὲν ἔχει σ, ἐν δὲ τῷ παρακειμένῳ διαφορεῖται· οἶον, σωθήσομαι-ἐσώθην-σέσωμαι καὶ (σίσωσμαι).

§ 316. Τινὰ τῶν εἰς αω καὶ εω τῶν φυλαττόντων τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν καθ' ὅλους τοὺς χρόνους βραχὺ (§ 313) ἀποβάλλουσι τὸ σ τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου μέλλοντος ἄ. καὶ συναιροῦσιν αὐτοὺς κατὰ τοὺς εἰς αω καὶ εω ἐνestsῶτας· οἶον, κρεμάννυμι (κρεμάω)- (κρεμάω)-κρεμῶ-ᾱς-ᾱ, καλέω, καλέσω-καλῶ-εἷς-εἷ, καλέσομαι, καλοῦμαι-εἶ-εἴται. Ὁ δὲ μέσος μελ. ὁμοῦμαι-ὁμεῖ-ὁμεῖται γίνεται ἐκ τῆς ῥίζης ὁμν καὶ ἐπομένως ἀνάγεται εἰς τὰ ὑγρόληκτα.

Σημ. ἄ. Ὁ τοιοῦτος μέλλων καλεῖται Ἀττικὸς· ἔχουσιν δὲ αὐτὸν τὰ ἐξ ἧς ῥήματα· ἐλαύνω(ελα), καλέω, τελέω, ἀλέω, σκεδάννυμι, κρεμάννυμι, στορέννυμι, ὄλλυμι. Ἀττικὸν μέλλοντα ἔχουσι καὶ τὰ εἰς ἰω καὶ αῶ ὑπερδισύλλαβα ἀφωρόληκτα ῥήματα (§ 301).

Σημ. β'. Σπανιώτατα καὶ σχεδὸν μόνον παρὰ Θουκυδίδῃ σχηματίζεται Ἀττικὸς μέλλων ἐκ τῶν εἰς ησω καὶ ωσω μελλόντων· οἶον, ἐπιμελεῖσθαι ἀντὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἐρημιοῦτε, οἰκισιοῦντας ἀντὶ ἐρημώσετε, οἰκειώσονται.

Σημ. γ'. Τὸ ἐνικὸν β'. πρόσωπον τοῦ ἀττικοῦ μέσου μέλλοντος λήγει πάντοτε εἰς εἰ ἀντὶ ἡ· οἶον, τελοῦμαι-τελεῖ, ὁμοῦμαι-ὁμεῖ (§ 342, σημ. ἄ).

Σημ. δ'. Ὁ Ἀττικὸς μέλλων ἐν τῇ εὐκτικῇ εἶνε ἄχρηστος ἀναπληρούμενος ἀπὸ τοῦ κοινοῦ· οἶον, τελῶ, εὐκτ. τελέσοιμι, ἀπαρεμ. τελεῖν, μετχ. τελῶν.

Σημ. εἰ. Ἀμφίβολον εἶνε, ἂν οἱ Ἀττικοὶ μετεχειρίζοντο καὶ τὸν κοινὸν μέλλοντα ἐκείνων τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια σχηματίζουσι τὸν Ἀττικόν.

Σημ. ς'. Ὁ Ἀττικὸς μέλλων ἐγένετο κατὰ συναίρεσιν ἀπὸ τοῦ εἰς εω ἰωνικοῦ μέλλοντος· οἶον, τελέσω-τελέω καὶ ἀττ. τελῶ.

Σημ. ζ'. Τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα δευτέρους χρόνους δὲν ἔχουσιν ἐκ τὸς ὀλίγων, ὧν ἡ ῥίζα δύναται νὰ συσταλῇ· οἶον, δαίω, ἄδρ. β'. ἐδάην, καίω-ἐκάην, ῥέω-ῥέρρην, δύω-ἔδυν.

Δωρικὸς μέλλων.

§ 317. Οἱ Δωριεῖς τὸν ἐνεργ. καὶ μέσον μέλλοντα ἄ. ἐσχημάτιζον περισπωμένως κατὰ τὰ εἰς εω περισπώμενα, παρεμβάλλοντες μετὰξὺ τοῦ ἐγγλιτικοῦ φωνήεντος καὶ τῆς χρονικῆς ῥίζης ε· οἶον, ἄρχω, ἀρξέω-ᾱ-εἷς-εἷ, ἀρξέομαι-οῦμαι-ῆ-εἴται, νικάω-νικάσῶ-εἷς-εἷ. Ὁ τοιοῦτος μέλλων καλεῖται Δωρικὸς. Παρὰ δὲ τοῖς

Ἀττικοῖς ἔμειναν μόνον οἱ μέσοι τῶν ἐξῆς ῥημάτων· φεύγω-φευξοῦμαι, πίπτω-πεσοῦμαι, παίζω-παιξοῦμαι, πλεύσω-πλευσοῦμαι, πνέω-πνευσοῦμαι, νέω-νευσοῦμαι, κλαίω-κλαυσοῦμαι.

Διορισμός τῶν χρονικῶν καταλήξεων.

§ 318. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περὶ ῥήματος εἰρημένων ἐμάθομεν πῶς σχηματίζεται μόνον τὸ πρῶτον ἐνικὸν πρόσωπον ἐκάστου χρόνου τῆς ὀριστικῆς· θέλοντες δὲ νὰ σχηματίσωμεν τὸ ῥῆμα καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πρόσωπα καὶ ἀριθμούς καὶ ἐγκλίσεις μεταβάλλομεν μόνον τὴν κατάληξιν.

§ 319. Ἐν τῇ μεταβολῇ δὲ ταύτῃ διακρινόμενον τὸ κατὰ πρόσωπον μεταβαλλόμενον μέρος τῆς χρονικῆς καταλήξεως, ὅπερ καλεῖται προσωπικὴ κατὰληξις, καὶ τὸ κατ' ἐγκλισιν, ὅπερ ὀνομάζεται ἐγκλιτικὸν φωνῆεν. Ὅθεν αἱ προσημειωθείσαι (§ 292) χρονικαὶ καταλήξεις σύγκεινται ἐκ προσωπικῆς καταλήξεως καὶ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος· τινὲς δὲ χρόνοι καὶ ἐκ χρονικοῦ χαρακτῆρος.

§ 320. Χρονικοὶ δὲ χαρακτῆρες εἶνε τὸ σ, θησ, ησ, θη, η, κ. Καὶ τὸ μὲν σ εἶνε τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου μέλλοντος καὶ ἀορίστου ἁ, τὸ δὲ θησ τοῦ παθ. ἁ. μέλλοντος, τὸ δὲ ησ τοῦ παθ. β', τὸ δὲ θη τοῦ παθ. ἁ. ἀρίστου, τὸ δὲ η τοῦ παθ. β', τὸ δὲ κ τοῦ ἐνεργ. ἁ. παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ (§ 292, σημ. ἁ.)

§ 321. Ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρατατικὸς δὲν ἔχουσιν ὠρισμένον χαρακτῆρα· ὁ δὲ παθ. παρακ. κὶ ὑπερσ. καὶ οἱ δεῦτεροι καλούμενοι χρόνοι καὶ οἱ μέλλοντες ἔδομαι, πίομαι, χέω καὶ χέομαι, καὶ οἱ τρεῖς ἀόριστοι εἶπα, ἤνεγκα καὶ ἔχεα δὲν ἔχουσι χρονικὸν χαρακτῆρα. Οἱ δὲ ἁ. ἀόριστοι ἔδωκα, ἔθηκα, ἤκα, ἡκάμην καὶ (ἐθηκάμην) ἔχουσι κ ἀντὶ σ.

§ 322. Ἐὰν εἰς τὴν ῥηματικὴν ῥίζαν προσαφθῶσιν οἱ χρονικοὶ χαρακτῆρες, σχηματίζονται αἱ χρονικαὶ ῥίζαι. Ἀνάγκη λοιπὸν πρὸς ὀρθὸν σχηματισμὸν παντὸς ῥήματος νὰ διακρίνωμεν τὰ ἐξ ταῦτα· 1) τὴν ῥηματικὴν ῥίζαν, ἥτις εἶνε ἡ πρωτόθετος ῥίζα τοῦ ῥήματος (§ 263) καὶ ἡ βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρόνων αὐτοῦ. 2) τὴν χρονικὴν ῥίζαν, ἥτις σχηματιζομένη ἀπὸ τῆς ῥηματικῆς κατὰ πρόσληψιν τῶν χρονικῶν χαρακτήρων χρησιμεύει εἰς

σχηματισμὸν ἑνὸς μόνου χρόνου. 3) Τὸν ῥηματικὸν χαρακτῆρα, ὅστις πᾶσιν χρόνοις πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος τὰς σημειωθείσας (§ 55—67) μεταβολὰς καὶ ἀποβολὰς σχηματίζει τὰς χρονικὰς ρίζας. 4) Τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα, ὅστις διακρίνει τὸν χρόνον. 5) Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν, ὅπερ δεικνύει τὴν ἐγκλισιν. 6) Τὴν προσωπικὴν κατὰλήξιν, ἥτις δεικνύει τὸ πρόσωπον· οἷον, τοῦ λύσομαι τὸ μὲν *μαι* εἶνε ἡ προσωπικὴ κατὰλήξις, τὸ δὲ *ο* τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν, τὸ δὲ *σ* ὁ χρονικὸς χαρακτῆρ, τὸ δὲ *υ* ὁ ῥηματικὸς χαρακτῆρ, τὸ δὲ *λυ* ἡ ῥηματικὴ ρίζα, τὸ δὲ *λυσ* ἡ χρονικὴ ρίζα.

Σημ. Πολλάκις ἡ ῥηματικὴ ρίζα εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ χρονικὴ τοῦτο δὲ συμβαίνει ἐν τῷ ἐνεστώτι καὶ παρατατικῷ καὶ πρὸ παρακειμένῳ ὅτε αἱ ὁ ἐνεστώτῳ ἔχη πρωτόθετον ρίζαν· οἷον, λέγω, ἔλεγον, λέλεγμαι (§ 263, σημ. 6').

§ 322. Καὶ τὴν μὲν ρίζαν καὶ τὸν χαρακτῆρα ἐξητάσαμεν ἤδη, ἐνταῦθα δὲ θέλομεν πραγματευθῆ περὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος καὶ τῶν προσωπικῶν κατὰλήξεων.

Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικὰ κατὰλήξεις

τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

α. Ὀριστική.

§ 324. Ἡ ὀριστικὴ ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα ἔχει εἰς μὲν τὰ α. πρόσωπα καὶ τὸ πληθ. γ'. ο, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ε' οἷον,

Πρόσωπα.

	1	2	3
Ἐνικ.	ο.	ε.	ε.
Δυϊκ.	ο.	ε.	ε.
Πληθ.	ο.	ε.	ο.

Ἐξαιρεῖται ὁ παρακειμένος καὶ ὁ ἀόριστος, οἵτινες εἰς πάντα τὰ πρόσωπα ἔχουσιν α, πλὴν τοῦ γ'. ἐνικοῦ, ὅπερ ἔχει ε, καὶ ὁ ὑπερσυντελικός, ὅστις πανταχοῦ ἔχει εἰ· οἷον,

Παρακ. καὶ ἀόρ.

Ἑπερσυντελ.

Πρόσωπα

	1	2	3			
Ἐνικ.	α,	α,	ε.	εἰ,	εἰ,	εἰ.
Δυϊκ.	α,	α,	α.	εἰ,	εἰ.	εἰ.
Πληθ.	α,	α,	α.	εἰ.	εἰ,	εἰ.

§ 325. Προσωπικὰς δὲ κατάληξεις ἔχει τῶν μὲν
(79—88 §) ἀρχικῶν χρόνων, τῶν δὲ παραγομένων
1 2 3 1 2 3
Ἑνικ. ο, ις, ι. ν, ς, —.
Δυσκ. μεν, τον, τον. μεν, (τον) την.
Πληθ. μεν, τε, ντα μεν, τε, ν.

Ἐξαίρουνται ἐκ μὲν τῶν ἀρχικῶν χρόνων ὁ παρακ., ἐκ δὲ τῶν
παραγομένων ὁ ἀόρ. αί, οἵτινες ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ αί. καὶ γ'. προσώπῳ
δὲν ἔχουσι προσωπικὴν κατάληξιν, ἐν δὲ τῷ β'. ἔχουσι ς, καὶ ὁ
ὑπερσ., ὅστις ἐν τῷ γ'. πληθ. προσώπῳ ἔχει προσωπικὴν κατάλη-
ξιν σαγ, πρὸ τῆς ὑποίως ἐγκλιτικὸν φωνήεν ἔχει ἀττικῶς πάν-
τοτε ε.

Σημ. Τὰ ἐνικά πρόσωπα τῶν ἀρχικῶν χρόνων ἀρχῇθεν εἶχον προσωπι-
κὰς κατάληξεις μι, σι, τι, αἵτινες διεσώθησαν ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις διαλέ-
κτοις (Αἰολικῇ, Δωρικῇ) καὶ ἐν τῷ εἰμὲ τῶν Ἀττικῶν καὶ αἵτινες εἶνε αἱ
ρίζαι τῶν προσ. ἀντωνυμιῶν με, σε, πλὴν τῶν τοῦ γ'. προσ., ἥτις εἶνε ἡ
ρίζα τοῦ ἄρθρου το. Ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τούτων κατάληξεων ἐμορφώθη-
σαν μετὰ ταῦτα αἱ τῶν βαρυτόνων καὶ περισπωμένων, τοῦ μὲν αί. προσ. δι'
ἀντικαταστάσεως τῆς ω (ἐγὼ) ἀντὶ τῆς μι, τοῦ δὲ β' διὰ μεταθέσεως τοῦ σ
(σι=ις), τοῦ δὲ γ'. ἀποβολῇ τοῦ τ (τι=ι).

§ 326. Ἐπισυναπτομένων τῶν προσωπικῶν κατάληξεων εἰς τὰ
ἐγκλιτικὰ φωνήεντα, σχηματίζονται αἱ ἐγκλιτικαὶ κατάληξεις·
εἶνε δὲ αὗται·

Τῶν ἀρχικῶν χρόνων.

	Διηρημένως			Συνημμένως		
	1	2	3			
Ἑνικ.	ο-ο	ε-ις	ε-ι.	ω,	εις,	ει.
Δυσκ.	ο-μεν,	ε-τον	ε-τον.	ομεν,	ετον,	ετον.
Πληθ.	ο-μεν,	ε-τε,	ον-τι.	ομεν,	ετε,	ουσι(ν) (§ 70).

Τῶν παραγομένων χρόνων.

	Διηρημένως			Συνημμένως		
	1	2	3			
Ἑνικ.	ο-ν,	ε-ς,	ε.	ον	ες	ε(ν).
Δυσκ.	ο-μεν,	(ε-τον),	ε-την.	ομεν,	(ετον),	ετην.
Πληθ.	ο-μεν,	ε-τε	ο-ν.	ομεν,	ετε,	ον.

Σημ. α. Ἡ κατάληξις (ον) τοῦ πρώτου ἐνικοῦ προσώπου καὶ τοῦ γ'. πληθ. εἶνε ὁμοία. Ἡ δὲ τοῦ δυϊκοῦ τρίτου τὴν λαμβάνεται παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Ἀττικοῖς καὶ ἀντὶ τῆς τοῦ β'. τον (§ 344, σημ.).

τοῦ Παρακειμένου.

	Διηρημένως.			Συνημμένως.		
	1	2	3			
Ἐνικ.	α,	α-ς,	ε.	α,	ας,	ε(ν).
Δυϊκ.	α-μεν,	α-τον,	α-τον.	αμεν,	ατον,	ατον.
Πληθ.	α-μεν,	α-τε,	α-ντι.	αμεν,	ατε	ᾱσι(ν).

Σημ. β'. Τῆς τοῦ γ'. πληθ. προσώπου καταλήξεως ν τι τὸ μὲν τ τρέπεται πρὸ τοῦ ληκτικοῦ ι εἰς σ, τὸ δὲ ν ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ο καὶ ᾱ ἐκτείνονται εἰς ου καὶ ᾱ κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 70).

τοῦ Ἀορίστου α.

	Διηρημένως.			Συνημμένως.		
Ἐνικ.	α,	α-ς,	ε.	α,	ας,	ε.
Δυϊκ.	α-μεν,	α-τον,	α-την.	αμεν,	(ατον),	ατην.
Πληθ.	α-μεν,	α-τε,	α-ν.	αμεν,	ατε,	αν.

τοῦ Ὑπερσυντελικοῦ.

	Διηρημένως.			Συνημμένως.		
Ἐνικ.	(ει-ν),	η ει-ς,	ει	(ειν),	η εις	ειν.
Δυϊκ.	ει-μεν,	ει-τον,	ει-την.	ειμεν,	ειτον,	ειτην.
Πληθ.	ει-μεν	ει-τε	ε[ι]σαν.	ειμεν,	ειτε,	ε[ι]σαν.

Σημ. Τὸ ἐνικὸν α. προσ. τοῦ Ὑπερσυντελικοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀττικοῖς ἔληγεν εἰς η, ὡς συναιρούμενον ἀπὸ τοῦ ἰωνικοῦ ε α· τὸ δὲ γ'. ἐνικὸν πρὸ φωνήεντος προσλαμβάνει ἐνίστε ν=ειν· οἶον, ἐνικ. α. πρόσ. ἐλελοῖπειν καὶ ἐλελοῖπη, γ'. ἐνικ. ἐλελοῖπει καὶ ἐλελοῖπειν πρὸ φωνήεντος. Τὸ δὲ γ'. πληθ. εἰσαν ἀντὶ εσαν εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Παραδείγματα.

Ἀρχικῶν χρόνων.

Ἐγχεστ.	λείπ	{	ω,	εις,	ει.
Μέλ. α.	λείψ		ομεν,	ετον,	ετον.
Μέλ. β'.	[λιπέ]		ομεν,	ετε,	ουσι(ν).

Παραγομένων χρόνων.

Παρατ.	ἔλειπ	ον,	ες,	ε(ν).
Ἀόριστ. β'.	ἔλιπ	ομεν,	(ετον),	έτην.
		ομεν,	ετε,	ον.

Παρακείμενος β'.

λέλοιπ	α,	ας.	ε.
	αμεν,	ατον,	ατον.
	αμεν,	ατε,	ασι(ν).

Ὑπερσυντελικός β'.

ἔλελοίπ	(ειν)η,	εις,	ει(ν).
	ειμεν,	ειτον,	είτην.
	ειμεν,	ειτε,	ε[ι]σαν.

Σημ. α. Τὰ δυϊκὰ α. πρόσωπα πάντων τῶν χρόνων εἶνε ὅμοια τοῖς πληθ. πρώτοις.

Σημ. β'. Ὁ παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικός ἐπὶ διαρκείας πολλάκις περιφράζονται διὰ τῆς ἰδίας μετοχῆς καὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος· οἶον, γε-γονώς εἰμι, εἶ, ἐστι. Ὑπερσ. ἐωρακώς ἦν, ἦς, ἦν. Ὁ δὲ ὑπερσυντελικός εἶνε σπάνιος ἀναπληρούμενος ἀπὸ τοῦ παρατατικοῦ.

Σημ. γ'. Οἱ Ἀλεξανδρεῖς κατὰ μίμησιν τῶν Ἰωνῶν τὸν δευτέρον ἀόριστον ῥημάτων τινῶν ἐσχημάτιζον ὡς πρῶτον· οἶον, εἶδα, ἔλιπα, κλπ. ἀντὶ εἶδον, ἔλιπον. Τὸ δὲ γ'. πληθ. πρόσωπον τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς καὶ πάντων τῶν τῆς εὐκτικῆς ἐσχημάτιζον καὶ εἰς σ α ν, ὡς φαίνεται ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Παλ. Διαθήκης· οἶον, ἐφάινουσαν, ἐφύγουςαν, λείποισαν ἀντὶ ἔφαινον, ἔφυγον, λείποιεν. Τὸ δὲ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ ἐνεργ. παρακ. ἐσχημάτιζον καὶ εἰς α ν· οἶον, ἐγνώκαν, εἶρηκαν, ἀντὶ ἐγνώκασι, εἰρήκασι.

β'. Ὑποτακτικὴ.

§ 327. Ἡ ὑποτακτικὴ ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα ἔχει εἰς μὲν τὰ α. πρόσωπα καὶ τὸ πληθ. γ'. ω, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ η, προσωπι-κάς δὲ κατὰ κλήσεις τὰς αὐτάς τῶν ἀρχικῶν τῆς ὀριστικῆς· οἶον,

Διηρημένως.

Συνημμένως.

	1	2	3		1	2	3
Ἐνικ.	ω-ό,	η-ις,	η-ι.		ω,	ης,	η.
Δυϊκ.	ω-μεν,	η-τον,	η-τον.		ωμεν,	ητον,	ητον.
Πληθ.	ωμεν,	η-τε,	ω-ντι.		ωμεν,	ητε,	ωσι(ν).

Παραδείγματα.

Ἐνεστ.	λείπ	}	ω,	ης,	η.
Ἀόρ. ἄ.	[λείψ]		ωμεν,	ητον,	ητον.
Ἀόρ. β'.	λίπ.		ωμεν,	ητε,	ωσι(ν).
Παρακ. β'.	λελοίπ				

γ'. Εὐκτικὴ ἡ.

§ 328. Ἡ Εὐκτικὴ ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα πανταχοῦ ἔχει οἱ πλὴν τοῦ ἄ. ἀόριστου, ὅστις ἔχει αἰ, προσωπικὰς δὲ καταλήξεις ἔχει τὰς αὐτὰς τῶν παραγομένων χρόνων τῆς ὀριστικῆς πλὴν τοῦ ἄ. ἐνικοῦ προσώπου, ὅπερ ἔχει μι, καὶ τοῦ γ'. πληθ., ὅπερ λήγει εἰς ἐν· οἶον,

Διηρημένως.

Συνημμένως.

Ἐνικ.	οι-μι,	οι-ς,	οι.	οιμι,	οις,	οι.
Δυϊκ.	οι-μεν,	οι-τον,	οι-την.	οιμεν,	οιτον,	οιτην
Πληθ.	οι-μεν,	οι-τε,	οι-εν.	οιμεν,	οιτε,	οιεν.

Ἀόριστος ἄ.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

Ἐνικ.	αι-μι,	αι-ς,	αι.	αιμι,	αις,	αι.
Δυϊκ.	αι-μεν,	αι-τον,	αι-την.	αιμεν,	(αιτον),	αιτην.
Πληθ.	αι-μεν,	αι-τε,	αι-εν.	αιμεν,	αιτε,	αιεν.

Παραδείγματα.

Ἐνεστ.	λείπ	}	οιμι,	οις,	οι.
Μέλ. ἄ.	λείψ		οιμεν,	οιτον,	οίτην.
Μέλ. β'.	[λιπέ]		οιμεν,	οιτε,	οιεν.
Ἀόρ. β'.	λίπ				
Παρακ. β'.	λελοίπ				

Ἀόριστος ἄ.

[λείψ]	}	αιμι,	αις.	αι.
		αιμεν,	αιτον,	αίτην.
		αιμεν,	αιτε,	αιεν.

Σημ. ἄ. Οἱ Ἀττικοὶ ἔχουσι καὶ τὸν αἰολικὸν καλούμενον ἀόριστον, τοῦ ὁποίου εὐχρηστα εἶνε μόνον τὸ β'. καὶ γ'. ἐνικὸν προσ. καὶ πληθ. γ'. εἰας-εἰς εἰαν· οἶον, [λείψ]εἰας, [λείψ]εἰς, [λείψ]εἰαν.

Σημ. β'. Ὁ ἐνεργ. παρακείμενος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ καὶ εὐκτικῇ σπανίως εὐρίσκεται καὶ τότε συνήθως περιφραστικῶς διὰ τῆς ἰδίας μετοχῆς καὶ τοῦ συνθετικοῦ ῥήματος· οἶον, λελοιπῶς ὤ-ης-ῆ κλπ., λελοιπῶς εἶην-εἶης-εἶη κλπ., Μονολεκτικῶς δὲ σχηματίζονται συνήθως ὅσοι παρακείμενοι ἔχουσι σημασίαν ἐνεστώτος· οἶον, εἶοκα, εἶωθα, τέθνηκα, κλπ. (§ 444).

δ'. Προστακτική.

§ 329. Ἡ προστακτικὴ πρῶτον πρόσωπον δὲν ἔχει· διότι προσταγή ἐπὶ α. προσώπου δὲν γίνεται· διότι οὐδεὶς προστάζει ἑαυτόν.—Ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα ἔχει πανταχοῦ ε πλην τοῦ ἀορίστου α., ὅστις πανταχοῦ ἔχει α ἐκτὸς τοῦ ἐνικοῦ β'. προσώπου, ὅπερ ἔχει ο, προσωπικὰς δὲ καταλήξεις ἔχει ταύτας· θι, τω, τον, των, τε, τωσαν· πλην τοῦ ἐνικ. β'. προσ. τοῦ α. ἀορ. ὅπερ ἔχει γ· τὸ δὲ θι συνήθως ἀποκόπτεται· οἶον,

	Διηρημένως.		Συνημμένως.	
	2	3		
Ἐνικ.	ε,	ε-τω.	ε,	ετω
Δυϊκ.	ε-τον,	[ε-των].	ετον,	[ετων].
Πληθ.	ε-τε,	[ε-τωσαν].	ετε,	[ετωσαν].

Ἀόριστος α.

	Διηρημένως.		Συνημμένως.	
	2	3	2	3
Ἐνικ.	ο-ν,	α-τω	ον,	ατω.
Δυϊκ.	α-τον,	[α-των]	ατον,	[ατων].
Πληθ.	α-τε,	[α-τωσαν].	ατε,	[ατωσαν]

Παραδείγματα.

Ἀόριστος α.

Ἐνεστ.	λεῖπ.	{	ε,	έτω.	{	ον,	άτω.
Ἀόρ. β'.	λίπ		ετον,	[έτων].		ατον,	[άτων]
Παρακ. β'.	λέλοιπ		ετε,	[έτωσαν] ¹		ατε,	[άτωσαν]

Σημ. Τὸ δυϊκὸν γ'. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς εἶνε σχεδὸν ἄχρηστον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ τῶν τριῶν θεμάτων ἐν τῇ προστακτικῇ εἶνε ἄχρηστος πλην τῶν ἐχόντων τὴν κατάληξιν θι καὶ τινων ἄλλων. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε οἱ ἐξῆς· ἴσθι, δέδιθι, ἔσταθι, τέθναθι, κέκραχθι, τέτλαθι, ἄνωχθι, πέπιθι (οὐχὶ πέποιθι), ἄνωγε, γέγωνε.

§ 330. Τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς σχηματίζεται ἀττικῶς καὶ ὁμοιόσχημον τῇ γενικῇ πληθυντικῇ τῆς ἰδίας μετοχῆς πλην τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὁποίου διαφέρει, διότι λήγει εἰς οντων ἀντὶ εἰς οτων· οἶον, ἐνεστ. [λειπέτωσαν] καὶ λειπόντων. Ἀόρ. [λειψάτωσαν] καὶ λειψάντων. Παρακ. [λελοιπέτωσαν] καὶ λελοιπόντων καὶ οὐχὶ λελοιπότων. Τὸν σχηματισμὸν τοῦτον δέχονται καὶ τὰ περισπώμενα καὶ τὰ εἰς μι· οἶον, [τιμάτωσαν] καὶ τιμώντων [ἰστάτωσαν] καὶ ἰσάντων· [τιθέτωσαν] καὶ τιθέντων.

¹ Εὔρηται καὶ γραφή· κεχίνατε, πεποίθατε· ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ὀρθή.

Σημ. Οἱ ὁμοίσχημοι τῇ γεν. πληθ. τῆς μετοχῆς σχηματισμοὶ εἶνε τῶν Ἀττικῶν· οἱ δὲ ἄλλοι εἰσῆχθησαν εἰς τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων.

§ 331. Τὸ ἐνικὸν β'. πρόσωπον τοῦ ἐνεργ. β'. ἀορίστου τῆς προστακτικῆς ἐγγλίσεως τονίζεται ἐπὶ τῆς ρίζης· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ λήξεως τονίζονται τὰ τρία ταῦτα· ἐλθέ, εὔρέ, εἰπέ. Παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τὸ λαβέ καὶ ἰδέ· ἐν συνθέσει ὅμως ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ἐπὶ τῆς προθέσεως· οἶον, παρὰ λαβε, κάτιδε (§ 588).

ε'. Ἀπαρέμφατον.

§ 332. Τὸ ἀπαρέμφατον ἐγκλιτικὸν μὲν φωνῆεν ἔχει ε πληρὴν τοῦ ἀορίστου á, ὅστις ἔχει α, προσωπικὴν δὲ κατὰ λήξιν ιν ἐκτὸς τοῦ παρακειμένου, ὅστις ἔχει ναι, καὶ τοῦ ἀορίστου á, ὅστις ἔχει ι· οἶον, ε-ιν, ε-ναι, α-ι=ειν, εναι, αι.

Παραδείγματα.

Ἐνεστ.	λείπ	} ειν.	Παρακ.	} Ἀόρ.
Μέλ. á.	λείψ			
Μέλ. β'.	[λιπέ]		λελοιπέναι	
Ἀόρ. β'.	λιπ			
				[λεῖψ]αι.

§ 333. Ὁ β'. ἐνεργ. ἀόριστος τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης· ὁ δὲ παρακείμενος καὶ ἀόριστος πάντοτε ἐπὶ τῆς παραληγούσης· οἶον, λειπεῖν, λελοιπέναι, ποιῆσαι.

Σημ. Πάντα τὰ εἰς ναι ἀπαρέμφατα τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης· οἶον, γεγραφέναι, ἰστάναι, τιθέναι, διδόναι, πλην τῶν εἰς μέναι ποιητικῶν· οἶον, δόμεναι (§ 398, 2).

ς'. Μετοχή.

§ 334. Ἡ μετοχὴ ἔχει ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ο καὶ προσωπικὴν κατὰ λήξιν ον-ντσα-ν' διηρημενῶς· ο-ον, ο-ντσα, ο-ν συνημμένως· ὡν, ουσα (§ 198, é, σημ.), ον.

Παραδείγματα.

Ἐνεστ.	λείπ	ἀρσ.	θηλ.	οὐδετ.
Μέλ. á.	λείψ	} ὡν,	} ουσα,	} ον.
Μέλ. β'.	[λιπέ]			
Ἀόρ. β'.	λιπ			

Ἐξαιροῦνται·

1) ὁ παρακείμενος, ὅστις λήγει εἰς ὡς, υἱᾶ, ὡς· οἶον, λελοιπῶς, λελοιπιῦα, λελοιπός,

2) Ὁ ἀόριστος á, ὅστις λήγει εἰς ας, ᾰσᾶ, ᾶν· οἶον, [λείψ]ας, [λείψ]ασα, [λείψ]αν.

Σημ. Ὁ παρακείμενος καὶ β'. ἀόρ. τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς καταλήξεως· οἶον, ὁ λελοιπῶς, ἡ λελοιπιῦα, τὸ λελοιπός, ὁ λιπών-οντας, ἡ λιπούσα, τὸ λιπόν.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.
ἐνεστ.	ω, εις, ει. λείπ ομεν, (ετον), ετον. ομεν, ετε, ουσι(ν).	ω, ης, η. λείπω μεν, [ητον], ητον. ωμεν, ητε, ωσι(ν).	λείπ ε, ετω. ετον, [έτων] έτε, [έτωσαν] καὶ ὄντων.
παράτ.	ον, ες, ε(ν). ἔλειπ ομεν, (ετον) έτην. ομεν, ετε, ον.		
παρ. α'.	α, ας, ε(ν). [λέλειψ]αμεν, ατον, ατον αμεν, ατε, ασι(ν)	[λελείψ] ω, ης, η. ωμεν, ητον, ητον. ωμεν, ητε, ωσι(ν).	[λέλειψ]ε, έτω. ετον έτων ετε[έτωσαν] καὶ ὄντων.
π. β'.	λέλοιπ α, ας, ε(ν). κτλ. ὡς ὁ α'.	λελοίπ ω, ης, η. κτλ.	λέλοιπ ε, έτω. κτλ.
ὑπερ. α'.	[έλελείψ] (ειν)η, εις, ει(ν). ειμεν, ειτον, είτην. ειμεν, ειτε[εισαν]. καὶ εσαν.		
ὑπ. β'.	έλελοίπ (ειν)η, εις, ει(ν). κτλ. ὡς ὁ α'.		
μέλ. α'.	ω, εις, ει. λείψ ομεν, ετον, ετον. ομεν, ετε, ουσι(ν).		
μέλ. β'.	ῶ, εῖς, εῖ. [λιπ] οὔμεν, είτον, είτον. οὔμεν, είτε, οὔσι(ν).		
άρ. α'.	α, ας, ε(ν). [ἔλειψ]αμεν, ατον, άτην. αμεν, ατε, αν.	ω, ης, η. [λείψ]ωμεν, ητον, ητον. ωμεν, ητε, ωσι(ν).	[λείψ]ον, άτω. ατον, άτων (ατε, άτωσαν) καὶ άντων
άρ. β'.	ον, ες, ε(ν). ἔλιπ ομεν, (ετον), έτην. ομεν, ετε, ον.	ω, ης, η. λίπ ωμεν, ητον, ητον. ωμε, ητε, ωσι(ν).	ε, έτω. ετον, έτων. λίπ ετε έτωσαν καὶ ὄντων.

Σημ. Τῶν χρόνων καὶ προσώπων τὰ μὲν ἐν παρενθέσει κείμενα εἶνε σπάνια τὰ δὲ ἐν ἀγκύλαις ἄχρηστα. Ἐτέθησαν δέ, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς παραδείγματα ἄλλων χρόνων εὐχρήστων.

τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

ΕΥΚΤΙΚΗ.	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ.		
οἰμι, οἰς, οἰ.		ἄρσ.	ων,	οντος.
λείπ οἰμεν,(οιτον), οίτην.	λείπ εἰν.	θηλ. λείπ	ουσα,	ούσης.
οἰμεν, οἰτε, οἰεν.		οὐδ.	ον,	οντος.

[λελείφ] οἰμι, οἰς, οἰ.		ἄρσ.	ώς,	ότος.
οἰμεν,(οιτον), οίτην.	[λελείφ] ἔναι,	θηλ. [λελείφ]	υῖα,	υῖας.
οἰμεν, οἰτε, οἰεν.		οὐδ.	ός,	ότος.
λελοίπ οἰμι, οἰς, οἰ.	λελοιπ ἔναι.	λελοιπ	ώς,	ότος.
κτλ.		κτλ.		

οἰμι, οἰς, οἰ.		ἄρσ.	ων,	-οντος.
λείψ ^φ οἰμεν,(οιτον), οίτην.	λείψ ^φ εἰν.	θηλ. λείψ	ουσα,	ούσης.
οἰμεν, οἰτε, οἰεν.		οὐδ.	ον,	οντος.
οἶμι, οἶς, οἶ.		ἄρσ.	ῶν,	οῦντος.
[λιπ] οἶμεν,(οῖτον), οῖτην.	[λιπ] εἶν	θηλ. [λιπ]	οῦσα,	οῦσης.
οἶμεν, οῖτε, οῖεν.		οὐδ.	οῦν,	οῦντος.
αἰμι, αἰς, αἰ		ἄρσ.	ας,	αντος.
[λείψ] αἰμεν,(αιτον), αἰτην	[λείψ] αἰ.	θηλ. [λείψ]	ασα,	άσης.
αἰμεν, αἰτε, αἰεν		οὐδ.	αν,	αντος.
οἰμι, οἰς, οἰ.		ἄρσ.	όν,	όντος.
λίπ οἰμεν,(οιτον), οίτην.	λίπ εἶν.	θηλ. λιπ	οὔσα,	ούσης.
οἰμεν, οἰτε, οἰεν.		οὐδ.	όν,	όντος.

Παθητικά ῥήματα.

§ 335 Τὰ παθητικά ῥήματα ἔχουσι πανταχοῦ τὰ αὐτὰ ἐγκλιτικά φωνήεντα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

§ 336. Ὁ παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικὸς τῆς παθητικῆς φωνῆς δὲν ἔχουσι ἐγκλιτικὸν φωνῆεν· ὁ δὲ παθ. ἀ. καὶ β'. ἀόριστος κλίνεται κατὰ τὰ εἰς μὴ καὶ ἐκεῖ γενήσεται λόγος περὶ αὐτοῦ.

§ 337. Οἱ μέσοι μελ. καὶ ἀόρ. ἔχουσιν ἐντελῆ παθητικὸν σχηματισμὸν καὶ διὰ τοῦτο συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸν τύπον τῆς παθητικῆς φωνῆς.

§ 338. Ἐν τῷ τύπῳ τῆς παθ. φωνῆς συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων, ὅστις ἔχει τὴν χρονικὴν ῥίζαν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ τὴν χρονικὴν κατάληξιν τοῦ μέσου μέλλοντος· οἶον, βέβλημαι-βεβλήσομαι.

Σημ. Ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων σχηματίζεται διττῶς, [μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ παθ. παρακειμένου καὶ τοῦ μέλλοντος (ἔσομαι) τοῦ συνδετικοῦ ῥήματος. Καὶ μονολεκτικῶς μὲν σχηματίζεται, ὅταν ὁ παρακείμενος ἐπιδέχεται ἀναδιπλασιασμόν· οἶον, γέγραμμαι-γεγράφομαι. Περιφραστικῶς δὲ, ὅταν ὁ παρακείμ. δὲν ἐπιδέχεται ἀναδιπλασιασμόν· οἶον, ἀπῆλλαγμαι, ἀπῆλλαγμένος ἔσομαι. Ἐνίοτε ὅμως εὐρίσκεται μονολεκτικῶς ἐσχηματισμένος καὶ ὅταν ὁ παρακείμ. δὲν ἐπιδέχεται ἀναδιπλασιασμόν· οἶον, ἐσκέψομαι, ἐρρίψομαι, ἐψεύσομαι, ἡρήσομαι, εἰρήσομαι, ἡτιμώσομαι, κλπ.

§ 339. Μετ' ὀλίγον μέλλοντα ἔχει καὶ ἡ ἐνεργ. φωνὴ πάντοτε ὅμως περιφραστικῶς ἐσχηματισμένον διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακ. καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ συνδετικοῦ ῥήματος· οἶον, γεγραφὼς ἔσομαι, πεπλευκὼς ἔσει, πλὴν τοῦ ἐστήξω καὶ τεθνήξω, οἵτινες σχηματίζονται πάντοτε μονολεκτικῶς¹, οἱ δὲ μέσοι ἐστήξομαι καὶ τεθνήξομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων,

Σημ. ἀ. Ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων ἐκτείνει τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν καὶ ὅταν ὁ παθ. παρακείμενος φυλάττῃ αὐτὸ βραχύ· οἶον, Παρακ. δέδεμαι, Μετ. ὀλιγ. Μέλ. δεδήσομαι.

Σημ. β'. Ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων σημαίνει συνήθως τὸ τετελεσμένον ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἐνίοτε τὸ ὅσον οὕτως διὸ ὑπὸ μὲν τῶν ἀρχαίων γραμματι-

¹ Ἐκ τοιούτων μελλόντων ὥσως ἀπατηθέντες οἱ μεταγενέστεροι ἐσχημάτιζον ἀπὸ τῶν β'. ἐνεργ. παρακειμένων ἐνεστώτας καὶ ἐξ αὐτῶν μέλλοντας καὶ ἀορίστους· οἶον, κέκραγα, Ἐνεστ. κεκράγω, Μέλ. κεκράξω, Ἀόρ. ἐκέκραξα.

τῶν καλεῖται μετ' ὀλίγον μέλλων, ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων συντεταγμένους ἢ τρίτος μέλλων.

Σημ. γ'. Τὰ ὑγρόληκτα καὶ τὰ εἰς μι δὲν σχηματίζουν μετ' ὀλίγον μέλλοντα· πλὴν τοῦ μεμίζομαι καὶ ἐσθήξω.

§ 340. Προσωπικᾶς καταλήξεις ἢ παθ. φωνὴ ἔχει ταύτας·

1) τῶν ἀρχικῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς καὶ πάντων τῆς ὑποτακτικῆς.

	1	2	3
Ἑνικ.	μι,	σαι,	ται.
Δυϊκ.	[μεθον],	σθον,	σθον.
Πληθ.	μεθχ,	σθε,	νται.

2) Τῶν παραγομένων χρόνων καὶ πάντων τῆς εὐκτικῆς·

	1	2	3
Ἑνικ.	μην,	σο,	το.
Δυϊκ.	[μεθον],	[σθον],	σθην.
Πληθ.	μεθχ,	σθε,	ντο.

3) Τῆς προστακτικῆς.

	2	3
Ἑνικ.	σο,	σθω.
Δυϊκ.	σθον,	σθων.
Πληθ.	σθε,	[σθωσαν].

4) Τοῦ ἀπαρεμφάτ. σθαι.

ἀρσ. θηλ. οὐδετ.

5) Τῆς μετοχῆς μενος, μενη, μενον

§ 341. Αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ἀρχικῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργ. καὶ παθ. φωνῆς διαφέρουσι τῶν καταλήξεων τῶν παραγομένων κατὰ τοῦτο, ὅτι τὰ δυϊκὰ γ'. πρόσωπα ἐκείνων μὲν βραχυκαταληκτοῦσι (τον, σθον), τούτων δὲ μακροκαταληκτοῦσι (την, σθην).

Σημ. Αἱ τοῦ δυϊκοῦ γ'. προσώπου προσωπικαὶ καταλήξεις τὴν, σθην λαμβάνονται ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων Ἀττικῶν καὶ ἐπὶ β'. προσώπου· αἱ δὲ τον, σθον εἰσῆχθησαν ὑστερώτερα ὑπὸ τῶν γραμματικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἡ δὲ τοῦ ἀ. δυϊκοῦ μεθον εἶνε σχεδὸν ἄχρηστος

§ 342 Τὸ σ τῆς προσωπικῆς καταλήξεως τοῦ ἐνικοῦ β'. προ-

σώπου (σαι, σο), ὅπου ὑπάρχει ἐγκλιτικὸν φωνῆεν, ἀπιβάλλεται· ἐὰν δὲ τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν εἴη α, ε, η, συναϊρεῖται τὸ μὲν εαι καὶ ηαι εἰς η, τὸ δὲ εο εἰς ου, τὸ δὲ αο εἰς ω.

Σημ. α'. Τὸ εαι οἱ ἀρχαῖοι Ἀττικοὶ συνήρουν εἰς εἰ, καὶ ὁ σχηματισμὸς οὗτος εὐρίσκεται πάντοτε παρὰ τοῖς γνησίοις Ἀττικοῖς, ἐν δὲ τῇ κοινῇ διαλέκτῳ ἔμεινε μόνον ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις· βούλομαι-βούλει· οἶμαι-οἶει, ὄψομαι-ὄψει· ἔσομαι-ἔσει· τὸ δὲ βούλη, οἶη, ὄψη εἶνε ὑποτακτικά.

Σημ. β'. Ἐν τῷ παθ. παρακ. καὶ ὑπερσ. δὲν ἀποβάλλεται τὸ σ· διότι δὲν ὑπάρχει ἐγκλιτικὸν φωνῆεν· ἐν δὲ τῇ εὐκτικῇ τοῦ ἐνεστώτος μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ σ δὲν γίνεται συναΐρεσις· διότι τὸ οιο εἶνε ἀνεπίδεκτον συναΐρεως.

Σημ. γ'. Πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων καὶ μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν φυλάττουσι τὸ σ λέγοντες ἀκροᾶσαι, ἡκρόασο· καυχᾶσαι, φάγσαι καὶ πίεσαι· οὕτω λέγει καὶ ἡ καθωμικημένη· τιμᾶσαι, ἐτιμᾶσο, ᾔλεγσαι, ἐλέγεσο, ὀνομάζεσαι, ἐγράφεσο, κλπ.

§ 343. Τὰ τρίτα πληθ. πρόσωπα τῆς προστακτικῆς συνήθως συγχόπτονται καὶ γίνονται ὁμόφωνα τοῖς δυνάεῃς τρίτοις· οἶον, [λειπέσθωσαν] καὶ λειπέσθων (§ 349, σημ.).

Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων τῆς παθ. φωνῆς.

Α'. Ὅριστικῆς.

§ 344. Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικὰ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τῶν ἀρχικῶν χρόνων εἶνε ταῦτα·

Διηρημένως.

Συνημμένως.

Ἐνικ.	ο-μαι,	ε-σαι,	ε-ται.	ὅμαι,	(εσαι-η) ει,	εται.
Δυϊκ.	[ο-μεθον),	ε-σθον,	ε-σθον.	[ομεθον],	εσθον,	εσθον.
Πληθ.	ο-μεθα,	ε-σθε,	ο-νται.	ομεθα,	εσθε,	ονται.

Τῶν παραγομένων.

	1	2	3	1	2	3
Ἐνικ.	ο-μην,	ε-σο,	ε-το.	ομην,	(εσο)-ου,	ετο.
Δυϊκ.	[ο-μεθον],	ε-σθον,	ε-σθην.	[ομεθον],	εσθον,	εσθην.
Πληθ.	ο-μεθα,	ε-σθε,	ο-ντο.	ομεθα,	εσθε,	οντο.

Μέσου Ἀορίστου α'.

Ἐνικ.	α-μην,	α-σο,	α-το.	αμην,	(ασο)-ω,	ατο.
Δυϊκ.	[α-μεθον],	α-σθον,	α-σθην.	[αμεθον],	ασθον,	ασθην.
Πληθ.	α-μεθα,	α-σθε,	α-ντο.	αμεθα,	ασθε,	αντο.

Παραδείγματα

ἀρχικῶν χρόνων

Ἔνεστ.	λείπ	}	1	2	3
Μέσ. μέλ. ᾠ.	λείψ				
Μετ' ὀλ. μέλ.	λελείψ		ομαι,	(η) ει,	εται.
Μέσ. μέλ. β'.	[λιπέ]		[όμεθον],	εσθον,	εσθον.
Παθ. μέλ. ᾠ.	λειφθήσ		όμεθα,	εσθε,	ονται.
Παθ. μέλ. β'.	[λιπήσ]				

παραγομένων χρόνων

Παρατ.	ἐλείπ	}	1	2	3
Μέσ. ᾠόρ. β'.	ἐλιπ		όμεν,	ου,	ετο.
			[όμεθον]	εσθον,	έσθην.
			όμεθα,	εσθε,	οντο.

Μέσ. ᾠόρ. ᾠ.	[ἐλείψ]	}	1	2	3
			άμεν,	ω,	ατο.
			[αμεθον],	ασθον,	άσθην.
			αμεθα,	ασθε,	αντο.

§ 345. Ὁ παθ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικὸς σχηματίζονται, ἄφ' οὗ συναφθῶσιν αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις ἀμέσως εἰς τὴν ῥίζαν καὶ γείνωνσιν αἱ προσημειωθεῖσαι μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαὶ (§ 53—70).

§ 346. Τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ παθ. παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ τῶν ἀφωνολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων διὰ τὴν ἐκ συσσωρεύσεως πολλῶν συμφώνων κακοφωνίαν σχηματίζεται συνήθως περιφραστικῶς διὰ τῆς ἰδίας πληθυντ. μετοχῆς καὶ τοῦ γ'. πληθ. προσώπου τοῦ συνδετικοῦ ῥήματος· οἷον, Παρακ. λελειμμένοι-αι, α εἰσί, Ὑπερσ. λελειμμένοι, αι, α ἦσαν.

Σημ. Οἱ Ἰωνες σχηματίζουν τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ μονολεκτικῶς τρέποντες τὸ ν τῆς καταλήξεως (νται, ντο) εἰς α καὶ δασύνοντες μὲν τοὺς χειλοφώνους καὶ οὐρανισκοφώνους χαρακτηρας, φυλάττοντες δὲ τοὺς ὀδοντοφώνους καὶ ὑγρούς· οἷον, λέλειπνται, λελέφεται, ἐλέλεγντο, ἐλέλεχато, ἤρειδνται-ἤρεῖδεται, ἔψαλντο-ἔψάλατο· ὁ ἰωνικὸς δὲ οὗτος σχηματισμὸς σπανιώτατα ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς πεζολόγοις Ἀττικοῖς.

Παραδείγματα.

α. Φωνηεντολήκτων ρημάτων.

Τοῦ παρακειμένου.

	1	2	3
Ἐνικ.	πεφίλημαι,	ησαι,	ηται.
Δύικ.	πεφιλή[μεθον],	ησθον,	ησθον.
Πληθ.	πεφιλήμεθα,	ησθε,	ηνται.

Τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

	1	2	3
Ἐνικ.	ἐδεδηλώμην,	ωσο,	ωτο.
Δύικ.	ἐδεδηλώ[μεθον]	ωσθον,	ώσθην.
Πληθ.	ἐδεδηλώμεθα,	ωσθε,	ωντο.

β'. Τῶν ἀφωνολήκτων.

1) Τῶν χειλεοφώνων.

Τοῦ παρακειμένου.

Ἐνικ.	τέτριβμαι-τέτριμμαι,	τέτριβσαι-ψαι,	βται-πται.
Δύικ.	[τετρίβμεθον-μμεθον],	βσθον-βθον-φθον,	βσθον-βθον-φθον.
Πληθ.	τετρίβμεθα-μμεθα,	βσθε-βθε-φθε,	βνται-(φαται)καὶ τετριμμένοι-αι-α εἰσί(ν).

Τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

Ἐνικ.	ἐλελείπμην-μμην,	πσο-ψο,	πτο.
Δύικ.	[ἐλελείπμεθον-μμεθον],	πσθον-πθον-φθον,	πσθην-πθην-φθην
Πληθ.	ἐλελείπμεθα-μμεθα,	πσθε-πθε-φθε,	πντο-(φατο) καὶ λε- λειμμένοι-αι-α ἦσαν.

2) Τῶν οὐρανισχοφώνων.

Τοῦ παρακειμένου.

Ἐνικ.	πέπλεχμαι-γμαι,	κσαι-ξαι,	κται
Δύικ.	[πεπλέχμεθον-γμεθον],	κσθον-κθον-χθον,	κσθον-κθον-χθον.
Πληθ.	πεπλέχμεθα-γμεθα,	κσθε-κθε-χθε,	κνται-(πεπλέχαται) καὶ πεπλεγμένοι-αι,α εἰσί(ν).

Τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

Ἑνικ. ἐλελέγμην, γσο-ξο, γτο-κτο.

Δυϊκ. [ἐλελέγμεθον], γσθον-γθον-χθον, γσθην-γθην-χθην.

Πληθ. ἐλελέγμεθα, γσθε-γθε-χθε, γντο-(χατο) καὶ λελεγ-
μένοι-αι-α ἦσαν.

3) Τῶν ὀδοντοφῶνων.

Τοῦ παρακειμένου.

Ἑνικ. ἤρειδμαι-σμαι, δσαι-σαι, δται-σται.

Δυϊκ. [ἤρειδμεθον-σμεθον], δσθον-δθον-σθον, δσθην-δθην-σθην.

Πληθ. ἤρειδμεθα-σμεθα, δσθε-δθε-σθε, δνται-(δαται) καὶ ἤρει-
σμένοι-αι-α εἰσί(ν).

Τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

Ἑνικ. ἡνύτμην-σμήν, τσο-σο, ττο-στο.

Δυϊκ. [ἡνύτμεθον-σμεθον], τσθον-τθον-σθον, τσθην-τθην-σθην.

Πληθ. ἡνύτμεθα-σμεθα, τσθε-τθε-σθε, τντο-(τατο) καὶ ἡνυσμέ-
νοι-αι-α ἦσαν.

Γ'. Τῶν ὑγρολήκτων.

Τοῦ παρακειμένου.

Ἑνικ. ἐψάλμαι, λσαι, λται.

Δυϊκ. ἐψάλμεθον, λσθον-λθον, λσθον-λθον.

Πληθ. ἐψάλμεθα, λσθε-λθε, λνται-(λαται) καὶ ἐψαλμένοι-αι-α εἰσί(ν).

Τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

Ἑνικ. ἐμεμολύνμην-σμήν ἢ μμήν, νσο, ντο.

Δυϊκ. ἐμεμολύνμεθον-σμεθον καὶ μμεθον, νσθον-νθον-νσθην-νθην.

Πληθ. ἐμεμολύνμεθα-σμεθα καὶ μμεθα, νσθε-νθε, νντο-(ννατο) καὶ
μεμολυσμένοι-αι-α ἦσαν.

Σημ. Ὅταν συμπέσωσι γγ ἢ μμ, ἀποβάλλεται τὸ ἐν (§ 74), πρὸ δὲ
τῶν ἄλλων συμφώνων τῶν χρονικῶν καταλήξεων τὸ μὲν πρῶτον μένει ἀ-
μετάβλητον, τὸ δὲ δεύτερον πάσχει τὰς συνήθεις μεταβολάς· οἷον, σφίγγω
ἔσφιγγμαι-ἔσφιγμαι-ἔσφιγξαι-ἔσφιγκται-ἔσφιγγθον· κάμπω-κέκαμπμαι-κέ-
καμμαι-κέκαμμαι-κέκαμψαι-κέκαμπται-κέκαμψθον.

Β'. Ὑποτακτικῆς.

§ 347. Ἑγκλιτικά φωνήεντα καὶ προσωπικά καταλήξεις τῆς
ὕποτακτικῆς.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

	1	2	3	1	2	3
Ἐνικ.	ω-μαι,	η-σαι,	η-ται	ωμαι, (ησαι)-η,	ηται	
Δύικ.	[ω-μεθον],	η-σθον,	η-σθον,	[ωμεθον],	ησθον.ησθον	
Πληθ.	ω-μεθα,	η-σθε,	ω-νται.	ωμεθα, ησθε,	ωνται.	

Παραδείγματα

		1	2	3
Ἐνεστ.	λείπ	ωμαι,	η,	ηται
Μέσ. ἀόρ. ἀ.	(λείψ)	(ωμεθον),	ησθον,	ησθον
Μέσ. ἀόρ. β'.	λιπ	ωμεθα,	ησθε,	ωνται.

Γ'. Εὐκτιχῆς.

§ 348. Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικαὶ καταλήξεις τῆς Εὐκτιχῆς.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

	1	2	3	
Ἐνικ.	οι-μην,	οι-σο,	οι-το.	οιμην, (οισο)-οιο, οιοτο.
Δύικ.	(οι-μεθον),	οι-σθον,	οι-σθην.	(οίμεσθον), οισθον, οισθην
Πληθ.	οι-μεθα,	οι-σθε,	οι-ντο.	οιμεθα, οισθε, οιντο.

Μέσου ἀορίστου ἀ.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

	1	2	3	1	2	3
Ἐνικ.	αι-μην,	αι-σο,	αι-το.	αιμην, (αισο)-αιο,	αιοτο.	
Δύικ.	(αι-μεθον),	αι-σθον,	αι-σθην.	(αιμεθον),	αισθον,	αισθην.
Πληθ.	αι-μεθα,	αι-σθε,	αι-ντο.	αιμεθα,	αισθε,	αιντο.

Παραδείγματα.

Ἐνεστ.	λείπ.					
Μέσ. μέλ. ἀ.	λειψ					
Μετ' ὀλ. μέλ.	λελειψ					
Μέσ. μέλ. β'.	(λιπε)					
Μέσ. ἀόρ. ἀ.	λιπ					
Μέλ. παθ. ἀ.	λειφθησ.					
Μέλ. παθ. β'.	λιπησ.					

		1	2	3
Μέσ. ἀόρ. ἀ.	(λειψ)	αίμην,	αιο,	αιοτο.
		(αίμεθον),	αισθον,	αίσθην.
		αίμεθα,	αισθε,	αιντο.

Δ'. Προστακτικῆς.

§ 349. Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικαὶ καταλήξεις τῆς προστακτικῆς.

	Διηρημένως		Συνημμένως.	
	2	3	2	3
Ἐνικ.	ε-σο,	ε-σθω.	(εσο)-ου	εσθω.
Δυϊκ.	ε-σθον,	ε-σθον,	εσθον,	εσθων.
Πληθ.	ε-σθε,	[ε-σθωσαν]	εσθε,	[εσθωσαν]
	καὶ	ε-σθων.		καὶ εσθων.

Μέσ. ἀόριστος ἄ.

	Διηρημένως.		Συνημμένως.	
	2	3		
Ἐνικ.	α-ι	α-σθω.	αι,	ασθω.
Δυϊκ.	α-σθον,	α-σθων.	ασθον	ασθων.
Πληθ.	α-σθε,	[α-σθωσαν] καὶ	ασθε,	[ασθωσαν] καὶ
		α-σθων		ασθων.

Παραδείγματα.

Ἔνεστ.	λείπ	{	ου,	έσθω,
			εσθον,	έσθων.
Μέσ. ἀόρ. β'.	λιπ		εσθε	[έσθωσαν] καὶ έσθων.
		{	αι	άσθω
Μέσ. ἀόρ. ά.	λειψ		ασθον,	άσθων
			ασθε,	[άσθωσαν] καὶ άσθων.

Σημ. Ἡ κατάληξις τοῦ γ'. πληθ. προσ. τῆς προστακτικῆς εσθίσαν, ασθωσαν (λειπέσθωσαν, λειψάσθωσαν) εἶνε ἄχρηστος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἀντὶ δὲ τούτων μετεχειρίζοντο τὰς συγκεκριμένας εσθων, ασθων οἶον, λειπέσθων, λειψάσθων. Οἱ δὲ ἀσύγκοπτοι σχηματισμοὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων.

§ 350. Τὸ ἐνικὸν β'. πρόσωπον τοῦ μέσου ἀορίστου ἄ. λήγει εἰς αι καὶ τονίζεται ἐπὶ τῆς ῥίζης· φυλάττει, ποίησαι, καὶ οὕτω διακρίνεται ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ γ'. προσώπου τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου ἄ. φυλάττει, ποιήσαι, καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου φυλάττει ποιῆσαι (§ 399, 6).

§ 351. Τὸ ἐνικὸν β'. πρόσωπον τοῦ μέσου ἀορίστου β'. τῆς προστακτικῆς ἀπλοῦν καὶ σύνθετον τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης,

τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα τονίζονται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης· οἶον, λαβοῦ, λαβέσθω, λάβεσθον, ἀντιλαβοῦ, ἀντιλαβέσθω, ἀντιλάβεσθον. Ἐξαίρουνται ἐκ μὲν τῶν ἀπλῶν τὸ τράπου καὶ αὐτὸ ἐνίοτε, ἐκ δὲ τῶν συνθέτων ὅσα εἶνε μονοσύλλαβα καὶ σύνθετα ἐκ δισυλλάβων προθέσεων· οἶον, παράσχου, ἐπίσπου, ἀπόθου, τὸ δὲ ἀφίκου καὶ ἐπιλάθου δὲν εἶνε τῶν Ἀττικῶν.

Ε'. Ἀπαρεμφάτου.

§ 352. Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικὰ καταλήξεις τοῦ ἀπαρεμφάτου.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

ε-σθαι

εσθαι.

Μέσ. ᾠόρ. ᾠ.

α-σθαι.

ασθαι.

Παραδείγματα.

Ἔγεστ.

λείπ

Μέσ. μέλ. ᾠ.

λείψ

Μετ' ὀλ. μέλ.

λελείψ

Μέσ. μέλ. ᾠ.

(λιπέ)

Μέσ. ᾠόρ. ᾠ.

λιπ.

Μέλ. παθ. ᾠ.

λειφθήσ

Μέλ. παθ. ᾠ.

λιπήσ

εσθαι

Μέσ. ᾠόρ. ᾠ. [λείψ]ασθαι.

§ 353 Πάντες οἱ χρόνοι τοῦ ἀπαρεμφάτου τονίζονται ἐπὶ τῆς ῥίζης, πλὴν τοῦ μέσου ᾠορίστου ᾠ', ὅστις ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος· οἶον, γενέσθαι, παραγενέσθαι.

ς'. Μετοχῆς.

§ 354 Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικὰ καταλήξεις τῆς μετοχῆς.

Διηρημένως.

Συνημμένως.

Ἀρσεν.

ο-μενος

ομενος.

Θηλ.

ο-μενη

ομένη

Οὐδέτ.

ο-μενον,

ομενον.

Μέσ. ᾠόρ. ᾠ.

α-μενος-α-μενη, α-μενον· αμενος-αμενη-αμενον.

Παραδείγματα

Ἔνεστ.	λειπ	}	
Μέσ. μέλ. ἀ.	λειψ		
Μετ' όλ. μέλ.	λελειψ		όμενος,
Μέσ. μέλ. β'.	(λιπε)		ομένη,
Μέσ. ἀόρ. β'.	λιπ.		όμενον.
Μέλ. παθ. ἀ.	λειφθησ.	}	
Μέλ. παθ. β'.	(λιπησ)		
Μέσ. ἀόρ. ἀ.	[λειψ]όμενος-η-ον.		

Σχηματισμός τοῦ παρακειμένου.

§ 355. Ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἐν μὲν τῇ ὑποτακτικῇ καὶ εὐκτικῇ σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τῆς ἰδίας μετοχῆς καὶ τοῦ συνδετικοῦ ῥήματος, ἐν δὲ τῇ προστακτικῇ καὶ ἀπαρεμφάτῳ καὶ μετοχῇ μονολεκτικῶς, ὡς καὶ ἐν τῇ ὀριστικῇ, διὰ μεταβολῆς καὶ ἀποβολῆς συμφώνων.

Παραδείγματα.

Ἑποτακτικῆς.

Ἐνικ. λελειμμένος-η-ον	ᾧ,	ῆς,	ῆ,
Δυσκ. λελειμμένω-α-ω	ᾧμεν,	ῆτον,	ῆτον.
Πληθ. λελειμμένοι-αι-α	ᾧμεν,	ῆτε,	ᾧσι(ν).

Εὐκτικῆς.

Ἐνικ. λελειμμένος-η-ον	εἴην,	εἴης,	εἴη.
Δυσκ. λελειμμένω-α-ω	εἴημεν,	εἴητον,	εἴήτην.
Πληθ. λελειμμένοι-αι-α	εἴημεν	εἴητε,	εἴεν.

Προστακτικῆς.

Ἐνικ.	λέλειπσο-ψο, λελείπσθω-πθω-φθω.
Δυσκ.	λέλειπσθον-πθον-φθον, λελείπσθων-πθων-φθων.
Πληθ.	λέλειπσθε-πθε-φθε, λελείπσθσαν-πθωσαν-φθωσαν

Ἀπαρεμφάτου.

λελεῖπσθαι-πθαι-φθαι.

Μετοχῆς.

λελειπμένος-μμένος, πμένη-μμένη, πμένον-μμένον.

§ 356. Κα! τῶν συνηρημένων ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ καὶ εὐκτικῇ σχηματίζεται περιφραστικῶς ὡς καὶ τῶν βαρυτόνων· οἶον,

Ὑποτακτική.

Εὐκτική.

τετιμημέν ος-η-ον ὦ, ἦς, ἦ. εἶην, εἶης, εἶη.
 πεποιημέν ω-α-ω ὦμεν, ἦτον, ἦτον. εἶμεν, εἶhton, εἶήτην.
 δεδηλωμέν οι-αι-α. ὦμεν, ἦτε, ὦσι. εἶμεν, εἶhte, εἶεν.
 Ὁ κέκτημαι ὁμῶς καὶ μέμνημαι σχηματίζονται μονολεκτικῶς·
 ἔτι δὲ καὶ ὁ κέκλημαι καὶ βέβλημαι μόνον ἐν τῇ εὐκτικῇ· οἶον,

Ὑποτακτική.

Εὐκτική.

Ἐνικ. κέκτωμαι- η -ηται. κεκτῆμεν, ἦο, ἦτο.
 Δυϊκ. κεκτώμεθον, ησθον, ησθον. κεκτῆμεθον, ἦσθον, ἦσθην.
 Πληθ. κεκτώμεθα, ησθε, ωντο. κεκτῆμεθα, ἦσθε, ἦντο καὶ
 κεκτώμην, ὦο, ὦτο ὡς συναιρούμενον ἀπὸ τοῦ κεκταοίμην-ώμην,
 πλὴν ὁ σχηματισμὸς οὗτος εἶνε σπάνιος καὶ μάλιστα τὰ β'. καὶ
 γ'. πρόσωπα εἶνε ἄχρηστα.

Σημ. Ἄλλοι τονίζουσι τὴν ὑποτακτικὴν οὕτω· κεκτώμαι-ῆ-ται, κλπ.
 ἀλλ' ὁ τονισμὸς οὗτος θεωρεῖται ἀδόκιμος.

§ 357. Ὁ παθ. παρακείμενος τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς· οἶον, λελεῖσθαι, λελειμμένος· πλὴν τῆς μετοχῆς τοῦ κ-θημαι, ἥτις τονίζεται ἐπὶ τῆς προπαραληγουσῆς· οἶον, καθήμενος.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚ
ἐνερ.	ομαι, (ῆ)ει, εται. λείπ [όμεθον], εσθον, εσθον. όμεθα, εσθε, ονται.	λείπωμαι, ῆ, ηται. (όμεθον), ησθον, ησθον. όμεθα, ησθε, ωνται.	λείπ οίμην, [οίμεθον]. οίμεθα,
παρ.	ἐλείπ οίμην, ου, ετο. [όμεθον], (εσθον), ἐσθην. όμεθα, εσθε, οντο.		
μέλ. ἀ.	λειφθήσ ομαι, (ῆ)ει, εται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.		λειφθῇσ οίμην, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.
μέλ. β'.	[λιπήσ] ομαι, (ῆ)ει, εται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.		[λιπησ] οίμην κτλ. ὡς
ἀόρ. ἀ.	θην, θης, θη. ἐλείψ θήμεν, (θητον) θήτην. θήμεν, θητε, θησαν.	λειψ θῶ, θῆς, θῆ. θῶμεν, θῆτον, θῆτον. θῶμεν, θῆτε, θῶσι(ν).	λειψ θείην, θείημεν, θείημεν,
ἀόρ. β'.	[ἐλ(π)] ην, ης, ῆ, κτλ., ὡς ὁ ἀ.	[λιπ] ῶ ῆς, ῆ, κτλ., ὡς ὁ ἀ.	[λιπ] εἶην, κτλ. ὡς ὁ ἀ.
παρ.	λέλει μμαι, ψαι, πται. [μμεθον], φθον, φθον. μμεθα, φθε, (φαται) καὶ λελειμμένοι, -αι, -αῖσι(ν).	λελειμ μένος ῆ, ον ῶ, ῆς, ῆ. λελειμμένω, α, ω ῶμεν, ῆτον, ῆτον. λελειμ μένοι, αι, α ῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν).	λελειμ μένος μένω μένοι
ὕπερ.	ἐλελεῖ μμην, φο, πτο. [μμεθον], (φθον), φθην. μμεθα, φθε, (φατο) καὶ λελειμμένοι-αι-α ῆσαν.		
μ. ἀ. ἀ.	λείψ ομαι, (ῆ)ει, εται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.		λείψ οίμην, κτλ. ὡς
μ. μετ' ὀλ. μ.	λελειψ ομαι, (ῆ)ει, εται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.		λελειψ οίμην, κτλ. ὡς
μ. μ. δ'.	[λιπ] οὔμαι, (ῆ)εἰ, εἴται. (οὔμεθον), εἰσθον, εἰσθον. οὔμεθα, εἰσθε, οὔνται.		οίμην, [οίμεθ]ον, οίμεθα.
μ. ἀ. ἀ.	[ἐλείψ] ἀμην, ω, ατο. [ἀμεθον] (ασθον), ἀσθην. ἀμεθα, ασθε, αντο.	[λείψ] ωμαι, ῆ, ηται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.	[λειψ] αίμην, (αίμεθον), αίμεθα,
μ. ἀ. β'.	(ἐλ(π) οίμην, ου, ετο, κτλ., ὡς ὁ παρατατ.	(λίπ) ωμαι, ῆ, ηται, κτλ., ὡς ὁ ἐνεστ.	(λίπ) οίμην, κτλ. ὡς

τῆς πλῆθους τῆς φωνῆς.

ΤΙΚ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.	ΑΠΑΡΕΜ.	ΜΕΤΟΧΗ.
οιο, οίτο. (οισθον), οίσθην. οισθε, οίντο.	λείπ ου, έσθω. εσθον, έσθων. εσθε, [έσθωσαν] καί έσθων.	λείπ εσθαι.	λείπ όμενος, ομένη, όμενον.
οιο, οίτο.		λειφθήτ εσθαι.	όμενος, λειφθῆσ ομένη, όμενον.
οιο, οίτο, ό ένεστ.		[λιπήσ] εσθαι.	[λιπησ] όμενος, κτλ.
θείης, θεΐη. (θείητον), θειήτην. θείητε, θειήσαν.	λείφ θητι, θήτω. θητον, θήτων. θητε, [θήτωσαν] καί θήτων.	λείφ θῆναι.	λείφ θείς. θείσα. ένι.
είης, είη, ούτ ένεστ.	[λίπ] ητι, ήτω.	[λιπ] ῆναι.	[λιπ] είς. είσα. έν.
είην, είης, είη. είημεν, (είητον), είήτην. είημεν, είητε, είησαν.	λέλειψο, φθω. φθον, φθων. φθε, [φθωσαν] καί φθων.	λελειψ φθαι.	λελειψ μένος. μένη. μένον.
οιο, οίτο, ό ένεστ.		λείψ εσθαι.	λείψ όμενος, κτλ.
οιο, οίτο, ό ένεστ.		λελειψ εσθαι.	λελειψ όμενος, κτλ.
οιο, οίτο. (οΐσθον), οΐσθην. οΐσθε, οΐντο.		[λιπ] εΐσθαι.	[λιπ] ούμενος. ουμένη, ούμενον.
αιο, αιτο. (αΐσθον), αΐσθην. αΐσθε, αΐντο.	[λειψ] αι, άσθω. ασθον, άσθων. ασθε, [άσθωσαν] καί άσθων.	[λειψ] ασθαι.	[λειψ] άμινος, ομένη, άμενον.
οιο, οίτο, ό ένεστ.	(λιπ) ου, έσθω, κτλ. ως ό ένεστ.	(λιπ) εσθαι.	(λιπ) όμενος, κτλ.

Σημ. Καί έν τῷ τύπῳ τούτῳ τὰ μέν έν παρενθέσεσιν εΐνε σπάνια, τὰ δέ έν άγκύλαις άχρηστα.

Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα

§ 358. Τὰ περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα ἔχουσι χαρκτῆρα α, ε, ο, τοὺς ὁποίους συνχιροῦσι μετὰ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος· διὸ τρεῖς εἶνε αἱ συζυγίαι τῶν περισπωμένων ῥημάτων κατὰ τοὺς τρεῖς χαρκτῆρας αὐτῶν· συνχιροῦνται δὲ μόνον ἐν τῷ ἐνεστώτι καὶ περχτατικῷ, διότι αὐτοὶ μόνοι ἔχουσιν ἐγκλιτικὸν φωνήεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔχουσι χρονικὸν χαρκτῆρα σύμφωνον (§ 320)· τῶν δὲ ἄλλων ῥημάτων συνχιροῦνται μόνον οἱ ἐνεργ. καὶ μέσοι μέλλοντες β'. καὶ οἱ ἄττικαὶ καὶ δωρικοὶ μέλλοντες.

Σημ. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα ἀνάγουσιν τινες καὶ τὸ λούω, τὸ ὅποιον κυρίως δὲν συναιρεῖται, ἀλλ' ἡ διφθογγος οὐ ἐκκρούει ἄττικῶς τὰ βραχέα φωνήεντα (ε, ο)· οἶον, ἔλουε-ἔλου, λούομαι-λούμαι.

§ 359. Τὰ ἐγκλιτικά φωνήεντα, μεθ' ὧν οἱ χαρκτῆρες α, ε, ο συμπίπτουσι καὶ συνχιροῦνται, εἶνε τὰ δύο βραχέα (ε, ο), τὰ δύο μακρά (η, ω) καὶ αἱ δύο δίφθογγοι (οι, ου)· συνχιροῦνται δὲ οὕτω·

α. Τὸ α μετὰ μὲν τοῦ ε καὶ η εἰς ᾱ, μετὰ δὲ τοῦ ο, ω, οι καὶ ου εἰς ω· οἶον, τίμαε-α, τιμάηται-ᾶται, τιμάομεν-ῶμεν, τιμάω-ῶ, τιμάομι-ῶμι, τιμάουσι-ῶσι.

Σημ. Τὸ ζάω, πεινάω, διψάω, γράω (χρησιμοδοτῶ) καὶ χράομαι (μεταχειρίζομαι), εἶτι δὲ παρὰ τοῖς ἀκριβεστέροις Ἀττικοῖς καὶ τὸ κνάω, σμάω, ψάω συναιροῦσι τὸ α μετὰ τὸ ε καὶ η εἰς η· οἶον, ζάω-ζῶ, ζάης-ζῆς, ζάητον-ζήτητον, ζάειν-ζῆν· τὸ δὲ χράεις-ᾶς, χράεσθαι-ᾶσθαι ἐπὶ τοῦ χρησιμοδοτῶ εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

β'.) Τὸ ε μετὰ μὲν τοῦ ε εἰς ει, μετὰ δὲ τοῦ ο εἰς ου, πρὸ δὲ τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἀποβάλλεται· οἶον, ποίεε-ποίηι, ποιέομεν-οῦμεν, ποιέητον-ῆτον, ποιέουσι-ποιοῦσι, ποιέοιμι-οῖμι.

Σημ. Τὰ ἔχοντα ῥίζαν μονοσύλλαβον συναιροῦνται ὅπου ἀπαντῶσιν ε ἢ εἰ· οἶον, πλέω, πλείεις-εἰς, πλείει-εἶ, πλέομεν, πλέετε-εἰτε, πλείουσι. Τὸ δέω ὁμω(=δένω, δεσμεύω), ὅταν μάλιστα εἶνε σύνθετον, συναιρεῖ τὸ ε καὶ μετὰ τοῦ ο καὶ ω· οἶον, δέον-οῦν, τῷ δέοντι-δοῦντι, διαδέομαι-οῦμαι, ἀναδέων-ἀναδῶν, κλπ. Τὸ δὲ δεῖν ἐν τῇ φράσει «μικροῦ δεῖν» εἶνε ἀπαρέμφρατον καὶ οὐχὶ μετοχή.

γ'.) Τὸ ο μετὰ μὲν τοῦ ε καὶ ο εἰς ου, μετὰ δὲ τοῦ η καὶ ω εἰς ω, μετὰ δὲ τοῦ ει καὶ η εἰς οι, πρὸ δὲ τοῦ οι καὶ ου ἀποβάλλεται· οἶον, δήλος-ου, δηλόομεν-οῦμεν, δηλόηται-δηλῶται, δηλώω-ῶ, δηλόεις-οῖς, δηλόη-οῖ, δηλόοιμι-οῖμι, δηλόουσι-οῦσι.

Σημ. α'. Τὸ ριγῶ συναιρεῖται εἰς ω καὶ ω ἀντὶ εἰς οἱ καὶ οὐ οἶον, εὐκτ. ριγῶν, ἀππρέμφ. ριγῶν, μετοχὴ ριγῶντι, ἀντὶ ριγοίη, ριγοῦν, ριγοῦντι. Τὸ δὲ ἰδρῶ πάσχει τὴν τοιαύτην συναίρεσιν μόνον παρὰ τοῖς Ἰωσιν· οἶον, ἰδρῶσα, ἰδρῶν, ἀντὶ ἰδροῦσα, ἰδροίη.

Σημ. β'. Κατὰ μὲν τὴν α'. συζυγίαν τῶν περισπωμένων κλίνονται καὶ οἱ ἀπὸ τῶν εἰς αζω καὶ αω γινόμενοι ἄττικοί μέλλοντες· οἶον, κολάζω, κολάσω-κολῶ-ᾶς-ᾶ, ἐλαύνω, ἐλάσω-ἐλῶ-ᾶς-ᾶ. Κατὰ δὲ τὴν β'. πάντες οἱ β'. μέλλοντες καὶ οἱ ἀπὸ τῶν εἰς εω καὶ ιζω ἄττικοί μέλλοντες, ἔτι δὲ καὶ οἱ δωρικοὶ μέλλοντες· οἶον, θάλλω, θαλῶ-εἰς-εἶ· ὄμνυμι-ὀμοῦμαι-εἶ-εἴται, καλέω-καλέσω-καλῶ-εἰς-εἶ· νομίζω, νομίσω-νομιῶ-εἰς-εἶ, πίπτω-πεσοῦμαι-ῆ-εἴται.

Σημ. γ'). Τὸ ι τῆς διφθόγγου ει, οι, η δὲν ἐμποδίζει τὴν συναίρεσιν, ἀλλὰ μόνον ὑπογράφεται ὑπὸ τὸ ἐκ τῆς συναίρεσεως προκύπτον α, η, ω· οἱ νεώτεροι ὅμως δὲν ὑπογράφουσι τὸ α τοῦ ἐνεργ. ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐναστῶτος τῆς α'. συζυγίας· οἶον, τιμᾶν, λέγοντες ὅτι τοῦτο συναιρεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας καταλήξεως αεν· οἶον, τιμᾶεν-τιμᾶν, ὡς τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ τῆς γ'. συζυγίας· δηλοῦν-δουλοῦν· διότι, ἐὰν τοῦτο συνηρῆτο ἐκ τῆς οειν, ἔπρεπε νὰ συναιρεθῇ εἰς οἶν· ἤγουν, δηλοῖεν-δηλοῖν.

Σημ. δ'. Τὸ εὐφωνικὸν ν προσλημβάνουσι τὰ ἐνικά γ'. πρόσωπα μόνον, ὅταν εἶνε ἀσυναίρετα, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν συναιρῶνται· οἶον, ἐποίηεν-ἐποίηει.

§ 360 Ἡ εὐκτική παρὰ τὰς συνήθεις προσωπικὰς καταλήξεις ἔχει καὶ τὰς ἄττικὰς ταύτας. Ἐνικ. ην-ης-η. Δυϊκ. ημεν-ητον-ητην. Πληθ. ημεν-τε-ησαν. Αὗται εἶνε αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν παρaxyομένων χρόνων τῶν εἰς μι (§ 365) ἔχουσαι πρὸ αὐτῶν η (§ 368)· οἶον, τιμῶην, τιμῶης, τιμῶῃ· ποιοίην, ποιοίης, ποιοίῃ· δηλοίην, δηλοίης, δηλοίῃ. Ὁ τοιοῦτος σχηματισμὸς λέγεται ἄττικὸς καὶ εἶνε εὐχρηστος ἐν μὲν τῇ β'. καὶ γ'. συζυγίᾳ μόνον εἰς τὰ ἐνικά, ἐν δὲ τῇ α'. καὶ εἰς τὰ πληθυντικὰ πλὴν τοῦ γ'. πληθυντικοῦ προσώπου, ὅπερ πάντοτε σχεδὸν ἔχει τὸν κοινὸν σχηματισμὸν· οἶον, τιμῶεν καὶ οὐδέποτε σχεδὸν τιμῶησαν.

Σημ. α'. Εὐρηται ὅμως καὶ δοκοῖσαν καὶ ἀμφιγνοῖσαν.

Σημ. β'. Τὸν ἄττικὸν σχηματισμὸν ἔχουσι καὶ οἱ β'. μέλλοντες καὶ μάλιστα τῶν ὑγρολήκτων ὡς συνηρημένοι καὶ αὐτοὶ· οἶον, φανοίην, ἐροίην, ἀγγελοίην, καὶ τινες ἀφωνόληκτοι παρακείμενοι· οἶον, πεφευγοίην, πεποιθοίην, ἐληλυθοίην, καὶ ὁ β'. δόριστος τοῦ ἔχω, ὅταν εἶνε ἀπλοῦς· οἶον, σχοίην· ἐν συνθέσει ὅμως πάντοτε παράσχοιμι λέγεται.

Σημ. γ'. Ὁ ἄττικὸς σχηματισμὸς εἶνε εὐχρηστότερος τοῦ κοινοῦ· εἰς δὲ τὰ ἐνικά τῆς α' συζυγίας εἶνε σχεδὸν ὁ μόνος εὐχρηστος.

Σημ. δ'. Οἱ ἀσυναίρετοι τύποι δὲν ἀπαντῶσι παρὰ ταῖς Ἀττικαῖς.

Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς ἀ. συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνεσ. ἐν. τιμ. ἄω -ῶ,	τιμ. ἄω -ῶ,	τιμ. ἄοιμι -(ῶμι),
ἄεις -ᾶς,	ἀῆς -ᾶς,	ἄοις -(ᾶς),
ἄει -ᾶ.	ἀῆ -ᾶ.	ἄοι -(ῶ).
δυϊκ. ἀομεν -ῶμεν,	ἀωμεν -ῶμεν,	ἀοιμεν -ῶμεν,
ἀετον -ᾶτον,	ἀητον -ᾶτον,	ἀοιτον -ᾶτον,
ἀετον -ᾶτον.	ἀητον -ᾶτον.	ἀοίτην -ᾶτην.
πληθ. ἀομεν -ῶμεν,	ἀομεν -ῶμεν,	ἀοιμεν -ῶμεν,
ἀεστε -ᾶτε,	ἀητε -ᾶτε,	ἀοιτε -ᾶτε,
ἀουσι -ῶσι(ν).	ἀωσι -ῶσι(ν),	ἀοιεν -ᾶεν,

παρ. ἐνικ. ἐτίμ. αὐν-ων, αὐς-ας, αὐ-α.
 δυϊκ. ἐτίμ. ἀομεν-ῶμεν, ἀετον-ᾶτον, ἀέτην-ᾶτην.
 πληθ. ἐτίμ. ἀομεν-ῶμεν, ἀεστε-ᾶτε, αὐν-ων.

μέλ. τιμή σω, σεῖς, σεῖ.	τιμή σω, σῆς, σῆ.	τιμή σοίμι,
ἀόρ. ἐτίμη σα, σας, σε(ν).	τιμή σα, σῆς, σῆ.	τιμή σοίμι,
παρ. τετίμη κα, κας, κε(ν).	τετιμή κω, κῆς, κῆ.	τετιμή σοίμι,
ὑπ. ἐτετιμήκειν, κείς, κεί(ν).		

Τύπος τῆς παθητικῆς φωνῆς τῆς ἀ. συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνεσ. ἐν. τιμ. ἀομαι -ῶμαι,	τιμ. ἀομαι -ῶμαι,	τιμ. ἀοίμην,
(ἀῆ)ἀει -ᾶ,	ἀῆ -ᾶ,	ἀοιο,
ἀεται -ᾶται.	ἀηται -ᾶται.	ἀοιτο.
[ἀόμεθον-ῶμεθον],	[ἀώμεθον-ῶμεθον],	[ἀοίμεθον],
ἀέσθον -ᾶσθον,	ἀησθον -ᾶσθον,	ἀοισθον,
ἀέσθον -ᾶσθον.	ἀησθον -ᾶσθον.	ἀοίστην.
ἀόμεθα -ῶμεθα,	ἀώμεθα-ῶμεθα,	ἀοίμεθα,
ἀέσθε -ᾶσθε,	ἀησθε -ᾶσθε,	ἀοισθε,
ἀόνται -ῶνται.	ἀωνται -ῶνται.	ἀοίντο.

παρ. ἐνικ. ἐτίμ. ἀομην-ῶμην, ἀου-ῶ, ἀετο-ᾶτο.
 δυϊκ. (ἀόμεθον-ῶμεθον), ἀέσθον-ᾶσθον, ἀέστην-ᾶστην.
 πληθ. ἀόμεθα-ῶμεθα, ἀέσθε-ᾶσθε, ἀντο-ῶντο.

μέλ. τιμηθή σομαι, θήσει(η), θήσεται.		τιμη θησοίμην,
ἀόρ. ἐτιμή θην, θης, θη.	τιμη θῶ, θῆς, θῆ.	τιμη θείην,
παρ. τετίμη μαι, σαι, ται.		
ὑπερ. ἐτετιμή μην, σο, το.		
μ.μ. τιμήσομαι, σεῖ(η), σεται.		τιμ. σοίμην,
μ.δ. τετιμήτομαι, σεῖ(η), σεται.		τετιμη σοίμην,
μεσ. ἀ. τιμήσάμην, σω, σχτο.	τιμή σωμαι, σα, σῆται.	τιμή σάίμην,

τῶν περισπωμένων ῥημάτων.

ΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ.
ῶην,	τίμ. αε -α		
ῶης,	κέτω -άτω,		άων -ῶν.
ῶη,		τιμ. άειν άν.	τιμ. άουσα-ῶσα.
(τιμῶήμεν)	τιμ. άετον -ἄτον,		άον -ῶν.
(τιμῶήτον)	άέτων -άτων.		
(τιμῶήτην)			
(ῶήμεν),	άετε -ἄτε,		
(ῶήτε),	τιμ.[άετωσαν-άτωσαν]		
	καὶ αόντων-ώντων		

σοις, σοι.		τιμή σειν.	τιμή σων.
σαις, σαι.	τίμη σον, σάτω.	τιμή σαι.	τιμή σας.
χοις, χοι.	τετίμη χε, κέτω.	τετιμη χέναι.	τετιμη χώς.

τῶν περισπωμένων ῥημάτων.

ΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ.
ῶμην,	τιμ. άου -ῶ		τιμ. αόμενος
-ῶο.	άέσθω -άσθω.	τιμ.άεσθαι-ἄσθαι	-ώμενος.
-ῶτο.			
-(ῶμεθον).	τιμ. [άεσθον -ἄσθον].		τιμ. αομένη
-ῶσθον.	άέσθων -άσθων.		-ωμένη.
-ῶσθην.	άεσθε -ἄσθε.		
-ῶμεθα.	[άέσθωσαν-άσθωσαν]		τιμ. αόμενον
-ῶσθε.	καὶ άσθων.		-ώμενον.
-ῶντο.			

θήσοιο,		τιμη θήσεσθαι.	τιμη θησόλενος
θήσοιτο.			
θείης, θείη.	τιμήθητι, θήτω.	τιμη θήναι.	τιμη θείς.
	τετίμη σο, σθω.	τετιμη σθαι.	τετιμημένος.
σοιο, σοιτο.		τιμή σεσθαι.	τιμη σόμενος.
σοιο, σοιτο.		τετιμή σεσθαι.	τετιμη σόμενος.
σαιο, σαιτο.	τίμη σαι, άσθω.	τιμή σασθαι.	τιμη σάμενος.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνεστ. ἐν. ποι έω -ῶ, έεις -εῖς, έει -εἶ.	ποι έω -ῶ, έῃς -ῃς, έῃ -ῃ.	ποι έοίμι-οῖμι, έοις -οῖς, έοι -οῖ.
δυϊκ. ποι έομεν -οὔμεν, έετον -εἶτον, έετον -εἶτον.	ποι έωμεν -ῶμεν, έῃτον -ῃτον, έῃτον -ῃτον.	ποι έοίμεν-οῖμεν, έοίτον-οῖτον, έοίτην-οῖτην.
πληθ. ποι έομεν -οὔμεν, έετε -εἶτε, έουσι -οὔσι(ν).	ποι έωμεν -ῶμεν, έῃτε -ῃτε, έωσι -ῶσι(ν).	ποι έοίμεν-οῖμεν, έοίτε -οῖτε, έοιεν -οῖεν.

παρχτ. ἐνικ. έποίεον-ουν, εες-εις, εε-ει.

δυϊκ. έποι έομεν-οὔμεν, έετον-εἶτον, έέτην-εἶτην.

πληθ. έποίεομεν-οὔμεν, έετε-εἶτε, εον-ουν.

μέλ. ποιήσω, σεις, σει.	ποιή σω, σῃς, σῃ.	ποιή σοίμι,
ἄορ. έποίησα, σας, σε(ν)	ποιή σα, σῃς, σῃ.	ποιή σαιμι,
παρχκ. πεποίηχα, κας, κε(ν)	πεποιή κω, κῃς, κῃ.	πεποιή κοίμι,
ὑπερσ. έποποιήκειν, κεις, κει(ν).		

Τύπος τῆς πχθ. φωνῆς τῆς β'. συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνεσ. ἐν. ποι έομι -οὔμι, έει (έῃ) -εἶ(-ῃ), έεται -εἶται.	ποι έωμι -ῶμι, έῃ, -ῃ, έῃται -ῃται.	ποι έοίμην - έοιο - έοιτο -
δυϊκ. ποι [έόμεθον -οὔμεθον], έεσθον -εἶσθον, έεσθον -εἶσθον.	ποι[έώμεθον-ώμεθον] έῃσθον -ῃσθον, έῃσθον -ῃσθον.	ποι [έοίμεθον - έοίσθον - έοίσθην -
πληθ. ποι έόμεθα -οὔμεθα, έεσθε -εἶσθε, έονται -οὔνται.	ποι έώμεθα -ώμεθα, έῃσθε -ῃσθε, έώνται -ῶνται.	ποι έοίμεθα - έοίσθε - έοίντο -

παρχτ. ἐνικ. έποι έόμην-οὔμην, έου-οὔ, έετο-εἶτο.

δυϊκ. [έποι έόμεθον-οὔμεθον], έεσθον-εἶσθον, έέσθην-εἶσθην.

πληθ. έποι έόμεθα-οὔμεθα, έεσθε-εἶσθε, έοντο-οὔντο.

μέλ. ποιη θήσομαι, θήσει(η), θήσεται.		ποιη θησοίμην.
ἄορ. έποιή θην, θῃς, θῃ.	ποιη θῶ, θῃς, θῃ.	ποιη θείην.
παρχ. πεποιή μαι, σαι, ται.		
ὑπερσ. έπεποιή μην, σο, το.		
μέσ. μ. ποιήσομαι, σει(η), σετται.		ποιη σοίμην.
μετ' ὀλ. πεποιή σομαι, σει(η), σετται.		πεποιη σοίμην.
μέσ. ἄορ. έποιη σάμην, σω, σατο.	ποιήσωμαι, σῃ, σῃται	ποιη σαίμην.

τῶν περισπωμένων ῥημάτων.

ΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ.
οἶην, οἶης, οἶη, καὶ ἄττιχῶς	ποί εε -ει, ἐέτω -εἴτω. ποι ἐέτον -εἴτον, ἐέτων -εἴτων. ποι ἐέτε -εἴτε. [ἐέτωσαν-εἴτωσαν] καὶ -οὔντων.	ποι ἐεῖν εἶν.	ποι ἐών-ῶν, έουσα-οὔσα, έον-οὔν.

σοις, σοι.	ποιή σον, σάτω.	ποιή σειν.	ποιή σων.
σαις, σαι.	πεποίη κε, κέτω.	ποιή σαι.	ποιή σας.
χοις, χοι.		πεποιη κέναι.	πεποιη κώς.

τῶν περισπωμένων ῥημάτων.

ΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ.
οἶμην, οἶο, οἶτο, οἶμεθον,] οἶσθον, οἶσθην.	ποι ἐοῦ -οὔ, ἐέσθω -εἴσθω. ποι [ἐέσθον -εἴσθον], ἐέσθων -εἴσθων.	ποι ἐεσθαι -εἴσθαι.	ποι εόμενος -οὔμενος. ποι εομένη -ουμένη. ποι εόμενον -οὔμενον.
οἶμεθα, οἶσθε, οἶντο,	ποι ἐεσθε -εἴσθε, [ἐέσθωσαν-εἴσθωσαν] καὶ -εἴσθων.		

θήσοιο, θήσοιτο.		ποιηθήσεσθαι.	ποιηθησόμενος.
θείης, θείη.	ποιή θητι, θήτω. πεποίη σο, σθω.	ποιη θήναι. πεποιή σθαι.	ποιη θείς. πεποιη μένος.
σοιο, σοιτο.		ποιή σεσθαι.	ποιη σόμενος.
σοιο, σοιτο.		πεποιή σεσθαι.	πεποιη σόμενος.
σαιο, σαιτο.	ποιή σαι, σχάθω.	ποιή σασθαι.	ποιη σχόμενος.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνες. ἐν. δὴλ ὦ -ῶ, ὄεις -οῖς, ὄει -οῖ.	δὴλ ὦ -ῶ, ὄης -οῖς, ὄη -οῖ.	δὴλ οῖμι -οῖμι, οῖς -οῖς, οῖ -οῖ.
δυϊκ. δὴλ ὅμεν -οῦμεν, ὅετον -οὔτον, ὅετον -οὔτον.	δὴλ ὅμεν -ῶμεν, ὀητον -ῶτον, ὀητον -ῶτον.	δὴλ ὅοιμεν-οῖμεν, ὀοιτον-οῖτον, οοίτην-οῖτην.
πλ. δὴλ ὅμεν -οῦμεν, ὅετε οὔτε, ὅουσι οὔσι(ν)	δὴλ ὅμεν -ῶμεν, ὀητε -ῶτε, ὀωσιν -ῶσι(ν).	δὴλ ὅοιμεν-οῖμεν οῖτε -οῖτε, οῖεν -οῖεν.

παρκατ. ἐνικ. ἐδήλ οον-ουν, οες-ους, οε-ου.

δυϊκ. ἐδήλ ὅοιμεν-οῖμεν, ὀετον-οῖτον, οῖτην-οῖτην.

πληθ. ἐδήλ ὅοιμεν-οῖμεν, ὀετε-οῖτε, οον-ουν.

μέλ. δὴλ ὦ σω, σεις, σει.		δὴλ ὦ σοίμι,
ἄορ. ἐδήλ ὦ σα, σας, σε(ν).	δὴλ ὦ σω, σης, ση.	δὴλ ὦ σοίμι,
παρκ. δεδήλωκα, κας, κε(ν).	δεδήλω κά, κης, κη.	δεδήλω κοίμι,
ὑπερ. ἐδεδήλωκειν, κεις, κει(ν).		

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.	ΕΥΚΤΙ
ἐνες. ἐν. δὴλ ὁμαι-οῦμαι, ὄει(ὀη) -οῖ, ὄεται -οὔται.	δὴλ ὁμαι -ῶμαι, ὀη -οῖ, ὀηται -ῶται.	δὴλ οῖμην - οῖο - οῖτο -
δυϊκ. δὴλ [ὀόμεθον -οῦμεθον], ὀεσθον -οὔσθον, ὀεσθον -οὔσθον.	δὴλ [ὀώμεθον-ώμεθον] ὀησθον -ῶσθον, ὀησθον -ῶσθον.	δὴλ [οῖόμεθον]- οῖσθον - οῖσθην -
πληθ. δὴλ οῖμεθα -οῦμεθα, ὀεσθε -οὔσθε, ὀόνται -οῦνται.	δὴλ οῖμεθα -ῶμεθα, ὀησθε -ῶσθε, ὀώνται -ῶνται.	δὴλ οῖμεθα - οῖσθε - οῖντο -

παρκατ. ἐνικ. ἐδήλ οῖμην-οῖμην, ὀου-οῦ, ὀετο-οῖτο.

δυϊκ. ἐδήλ οῖμεθον-οῖμεθον, ὀεσθον-οῖσθον, οῖσθην-οῖσθην.

πληθ. ἐδήλ οῖμεθα-οῖμεθα, ὀεσθε-οῖσθε, ὀόντο-οῖντο.

μέλ. δὴλ ὠθήσομαι, θήσει, θήσεται.		δὴλ ὠθήσοίμην,
ἄορ. ἐδήλ ὠθην, θης, θη.	δὴλ ὠθῶ, θῆς, θῆ.	δὴλ ὠθείην,
παρκ. δεδήλωμαι, σκι, ται.		
ὑπερ. ἐδεδήλωμην, σο, το.		
μ.μ. δὴλ ὠσομαι, σει(η), σεσαι.		δὴλ ὠσοίμην,
μετ' ὁ.μ. δεδήλωσομαι, σει(η), σεσαι.		δεδήλω σοίμην,
μ. ἄορ. ἐδήλ ὠσάμην, σῶ, σατο.	δὴλ ὠσώμαι, σῶ, σῶται.	δὴλ ὠσάίμην,

Περὶ τῶν εἰς μι ρημάτων.

§ 361. Τὰ εἰς μι ρήματα ἔχουσι ρίζαν μονοσύλλαβον ἢ δυσύλλαβον λήγουσαν εἰς φωνῆεν α, ε, ο, ἢ σύμφωνον ἄφωνον ἢ ὑγρόν· ἐγκλιτικὰ δὲ φωνήεντα δὲν ἔχουσι πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, ἥτις ἔχει τὰ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα τῶν βαρυτόνων (η, ω), καὶ τῆς εὐκτικῆς, ἥτις ἔχει ι συναιρούμενον μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον· προσωπικὰς δὲ καταλήξεις ἔχουσι τὰς αὐτὰς σχεδὸν τῶν βαρυτόνων.

§ 362. Τὰ εἰς μι ρήματα ἐπισυνάπτουσι τὰς προσωπικὰς καταλήξεις τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ἀμέσως εἰς τὴν ρίζαν, τὰ δὲ ἀφωνόληκτα καὶ ὑγρόληκτα, ἀφ' οὗ πρῶτον προστεθῇ ἡ κατάληξις νυ· οἶον, δεικ-δείκνυμι. Καὶ εἰς φωνηεντόληκτον δὲ ρίζαν προστίθεται ἡ συλλαβὴ νυ, ἀλλὰ τότε διπλασιάζεται τὸ ν καὶ ὁ χαρακτήρ ο ἐκτείνεται εἰς ω· οἶον, κρεμα-κρεμάννυμι, κορε-κορέννυμι, ζο-ζώννυμι· διὸ τέσσαρες εἶνε αἱ συζυγίαι τῶν εἰς μι ρημάτων κατὰ τοὺς τέσσαρας χαρακτήρας αὐτῶν.

Σημ. Τὸ ὄλλυμι λαμβάνει λυ ἀντὶ νυ· τοῦτο δὲ προέρχεται ἐξ ἀφομοιώσεως τοῦ ν πρὸς τὸν χαρακτήρα λ.

§ 363 Τὰ χαρακτηριστικὰ φωνήεντα μετὰ τὴν πρόσληψιν τῶν προσωπικῶν καταλήξεων ἐκτείνονται μόνον εἰς τὰ ἐνικὰ τῆς ὀριστικῆς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, τὸ μὲν α καὶ ε εἰς η, τὸ δὲ ο εἰς ω, τὸ δὲ υ̅ εἰς υ̅· οἶον, ἴστα-ἴστημι, τιθε-τίθηναι, διδο-δίδωμι, δεικνύ-δείκνυμι.

Σημ. 'Ο β'. ἀρίστος τοῦ ἴστημι φυλάττει τὴν ἔκτασιν τοῦ χαρακτήρος ἐν πᾶσι τοῖς ἀριθμοῖς καὶ προσώποις· οἶον, ἔστην-ἔστης-ἔστη, ἔστημεν-ἔστητον, κλπ.

§ 364 Τὰ εἰς μι ρήματα ἔχουσι κατὰ τὸν τύπον τοῦτον μόνον ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν καὶ β'. ἀρίστον, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους σχηματίζουνσιν ἀπὸ τῆς πρωτοθέτου ρίζης κατὰ τὰ βαρύτονα καὶ περισπώμενα.

§ 365 Τινὰ τῶν εἰς μι αὐξάνουσι τὴν ρίζαν προτάσσοντα αὐτῆς ι μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου· οἶον, δο-δίδωμι, θε-τίθηναι. Τοιῦτα δὲ εἶνε τὸ τίθηναι, δίδωμι καὶ κίχρημι· τὸ δὲ πίμπλημι καὶ πίμπρημι παρενθέτουσι μεταξὺ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ τῆς

ρίζης μ, τὸ ὁποῖον ἀποβάλλεται ὁσάκις πρὸ αὐτοῦ συμπίπτει ἄλλο μ. οἶον, πλᾱ-πίμπλημι-ἐμπίμπλημι-ἐνεπίμπλην, πρᾱ-πίμπρημι-ἐμπίμπρημι-ἐνεπίμπρην. Τὸ δὲ ἴστημι γίνεται ἐκ τῆς ρίζης στα-σιστα καὶ τροπῇ τὸ σ εἰς δασεῖαν (§ 38 σημ. α.) ἴστημι· τὸ δὲ ἵημι γίνεται ἐκ τῆς ρίζης Fe· οἶον, Fe, Fi Fe καὶ τροπῇ τοῦ πρώτου F εἰς δασεῖαν καὶ ἀποβολῇ τοῦ δευτέρου (§ 42 σημ.) ἰε-ἵημι· τὸ δὲ ἵπταμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Ὁ θ'. ἀόριστος διαφέρει τοῦ παρατατικοῦ μόνον κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν· διὸ τότε δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν οἱ χρόνοι οὗτοι, ὅταν δύναται, νὰ ὑπάρξῃ ἡ διαφορὰ αὕτη· ὅθεν τὸ φημι, ζεύγνυμι δεῖκνυμι καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν ἔχουσι θ'. ἀόριστον, ἀλλὰ μόνον παρατατικόν, ὅστις λαμβάνεται πολλάκις καὶ ἀντὶ ἀόριστου.

Α'. ἐνεργητικὴ φωνὴ τῶν εἰς μι.

α. Ὁριστικὴ.

§ 366 Ἡ ὀριστικὴ ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα δὲν ἔχει, προσωπικὰς δὲ καταλήξεις ἔχει ταύτας·

	Ἐνεστώς.		Παρατ. καὶ ἀόρ. θ'.
	1 2 3	ν, ς	—.
Ἐνικ.	μι, ς, σι.	μεν, τὸν,	την.
Δυϊκ.	μεν, τον, τον.		
Πληθ.	μεν, τε ντι.	μεν, τε	σαν.

Σημ. Καὶ αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν εἰς μι γίνονται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μι, σι, τι, ἡ μὲν τοῦ θ'. προσώπου ἀποβολῇ τοῦ ληκτικοῦ ι(σι=ς), ἡ δὲ τοῦ γ'. τροπῇ τὸ τ εἰς σ(τι=σι) κατὰ τὸν κανόνα (§ 70). Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀρχαιοτάτη γλῶσσα ἐν μόνον θέμα εἶχε τὸ τῶν εἰς μι· διὸ πολλὰ νῦν βαρύτερα ἢ περισπώμενα ῥήματα εὐρίσκονται παρὰ Αἰολεῦσι καὶ Ὁμήρῳ κλινόμενα κατὰ τὸν τύπον τῶν εἰς μι· οἶον, πείθημι, ἀλήμι (Σαπφ.) ἀντὶ πείθω, καλέω-ω.

Παροδείγματα.

	Ἐνεστώς.	Παρατατικός.
Ἐνικ.	τίθημι, τίθης, τίθησι(ν).	ἐτίθην, [ἐτίθης, ἐτίθη].
Δυϊκ.	τίθεμεν, τίθετον, τίθετον.	ἐτίθεμεν, ἐτίθετον, ἐτιθέτην.
Πληθ.	τίθεμεν, τίθετε, [τιθεῖσιν] καὶ τιθέασι(ν)	ἐτίθεμεν, ἐτίθετε, ἐτίθεσαν.

Ἄορ. β'.

Ἑνικ.	[ἔθην, ἔθης, ἔθη].	[ἔδων, ἔδως, ἔδω].
Δυϊκ.	ἔθεμεν, ἔθετον, ἔθέτην.	ἔδομεν, ἔδοτον, ἔδότην.
Πληθ.	ἔθεμεν, ἔθετε, ἔθεσχν.	ἔδομεν, ἔδοτε, ἔδοσχν.

Σημ. α'. Τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος γίνεται τροπῇ τὸ τ εἰς σ καὶ ἀποβολῇ τοῦ ν κατὰ τὸν κανόνα (§ 70). οἶον, ἰστᾶντι-ἰστᾶσι, τιθέντι-τιθεῖσι, διδόντι-διδούσι, δεικνύτι-δεικνύσιν. Ἀλλὰ τοῦτο σχηματίζεται καὶ ἰωνικῶς κατὰ τροπὴν τοῦ ν εἰς α' οἶον, τιθέασι, διδόασι, δεικνύασι. Τὸ δὲ ἰᾶσι προπερισπᾶται ἀντὶ τῆς προπαροξύνηται. Ὁ ἰωνικὸς δ' οὗτος σχηματισμὸς εἶνε ὁ μόνος εὐχρηστος παρὰ τοῖς Ἀπτικοῖς.

Σημ. β'. Κατὰ τὸν β'. ἀόριστον τοῦ ἔθην σχηματίζεται καὶ ὁ παθ. α'. καὶ β'. ἀόριστος τῶν δύο ἄλλων θεμάτων (§ 336). διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο, ὅτι φυλάττει τὴν ἔκτασιν τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος ἐν πᾶσι τοῖς προσώποις καὶ ἀριθμοῖς τῆς ὀριστικῆς, καὶ προστακτικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου. Ὁ δὲ β'. οὐδὲ τὸ θ τῆς πρσωπ. καταλήξεως ἔχει.

β'. Ὑποτακτικὴ.

§ 367. Ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα καὶ προσωπικὰς καταλήξεις τὰ αὐτὰ τῶν βαρυτόνων, καὶ συναίρει τὰ χαρακτηριστικὰ φωνήεντα τὸν μὲν α μετὰ τοῦ η εἰς η καὶ οὐχὶ εἰς α, τὸ δὲ ο μετὰ τοῦ η εἰς ω καὶ οὐχὶ εἰς οι καὶ τονίζεται ἐπ' αὐτῶν.

Παραδείγματα.

Ἑνεστώς

Ἄορ. β'.

Ἑνικ.	ἰστῶ, ἰστῆς, ἰστῇ.	δῶ, δῶς, δῶ.
Δυϊκ.	ἰστῶμεν, ἰστῆτον, ἰστῆτον.	δῶμεν, δῶτον, δῶτον.
Πληθ.	ἰστῶμεν, ἰστῆτε, ἰστῶσι.	δῶμεν, δῶτε, δῶσι.

γ'. Εὐκτικὴ.

§ 368. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει προσωπικὰς μὲν καταλήξεις τὰς αὐτάς τῶν παραγομένων τῆς ὀριστικῆς καὶ πρὸ αὐτῶν ἡ οἶον, ἦν, ἦς, ἡ Δυϊκ. ἦμεν, ἦτον, ἦτην. Πληθ. ἦμεν, ἦτε, ἦσαν ἐγκλιτικόν δὲ φωνῆεν ι, τὸ ὅποσον συναίρει μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τονίζεται· οἶον, ἰσάτην-ἰσαίτην, τιθείτην-τιθείην, διδοίτην-διδοίην.

Παραδείγματα.

Ἑνεστώς.

Ἄορ. β'.

Ἑνικ.	διδοῖν, διδοίης, διδοίη.	θείην, θείης, θείη.
-------	--------------------------	---------------------

Δυϊκ. διδοίμεν, διδοίητον, διδοιήτην. θείημεν, θείητον, θειήτην.
Πληθ. διδοίμεν, διδοίητε, διδοίησιν. θείημεν, θείητε, θείησιν.

§ 369. Τὸ προτασσόμενον πρὸ τῶν προσωπ. κατὰλήξεων ἡ σύγκοπτεται ἐν τοῖς δυϊκοῖς καὶ πληθυντικοῖς, καὶ τότε τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον κατὰλήγει εἰς ἐν' οἶον, Δυϊκ. τιθεῖμεν, τιθεῖτον, τιθείτην. Πληθ. τιθεῖμεν, τιθεῖτε, τιθεῖεν. Τὴν τοιαύτην δὲ συγκοπὴν πᾶσχει καὶ ὁ ὁμοιοσχημᾶτιστος παθ. ἄ. καὶ β'. ἄορ. τῶν βαρυτόνων ῥημᾶτων οἶον, Δυϊκ. λειφθεῖμεν, λειφθεῖτον, λειφθεῖτην. Πληθ. λειφθεῖμεν, λειφθεῖτε, λειφθεῖεν.

Σημ. ἄ. Ὁ συγκεκομμένος οὗτος σχηματισμὸς εἶνε εὐχρηστότερος τοῦ ἀσυγκόπτου.

Σημ. β'. Τὸ οἱ τῆς εὐκτικῆς τῆς γ'. συζυγίας οἱ μεταγενέστεροι ἔτρεπον εἰς ω, λέγοντες διδῶην, δῶην. Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος σχηματισμὸς εἶνε ἀδόκιμος.

§ 370. Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ τῆς δ'. συζυγίας σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς υῶ βαρυτόνα' οἶον, δεικνύω, δεικνύης, δεικνύη. Εὐκτ. δεικνύοιμι, δεικνύοις, δεικνύοι.

δ'. Προστακτικὴ.

§ 371. Ἡ προστακτικὴ ἐγκλιτικὰ μὲν φωνήεντα δὲν ἔχει, προσωπικὰς δὲ κατὰλήξεις ἔχει τὰς αὐτὰς τῶν βαρυτόνων, αἵτινες ἐπισυνάπτονται ἀμέσως εἰς τὴν ῥίζαν· ἄλλ' ἢ θι κατὰλήξεις τοῦ μὲν ἐνεστώτος ἀποκόπτεται καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν φωνὴν ἐκτείνεται τὸ μὲν α εἰς η, τὸ δὲ ε εἰς ει, τὸ δὲ ο εἰς ου, τὸ δὲ υ εἰς υ· οἶον, ἴστη, τίθει, δίδου, δείκνυ. Τοῦ δὲ β'. ἀορίστου ἀποκόπτεται μόνον τὸ ι, τὸ δὲ θ τρέπεται εἰς ς πλὴν τοῦ στήθι, ὅπερ φυλάττει τὴν θι κατὰλήξιν· οἶον, θές, δός, στήθι. Τὸ δὲ ἴσταθι, δίδοθι, τίθετι, ὁμνυθι εἶνε διαλεκτικὰ καὶ ὁμηρικὰ.

Παραδείγματα.

Ἐνεστώς.

Ἀόρ. β'.

Ἐνικ. ἴστη, ἰστάτω.

στήθι, στήτω.

Δυϊκ. ἴστατον, ἰστάτων.

στήτον, στήτων.

Πληθ. ἴστατε, [ἰστάτωσιν] καὶ ἰστάντων.

στήτε, [στήτωσιν] καὶ στάντων.

Ἐνικ. τίθει, τίθέτω.

θές, θέτω.

Ανικ.	τίθετον, τιθέτων.	θέτον, θέτων
Πληθ.	τίθετε, [τιθέτωσαν] και τιθέντων.	θέτε, [θέτωσαν] και θέντων.
Ένικ.	δίδου διδότη.	δός, δότη
Ανικ.	δίδοτον διδόντων.	δότην, δόντων
Πληθ.	δίδοτε, [διδότωσαν] και διδόντων.	δότε, [δότησαν] και δόντων.
Ένικ.	δείκνυ, δεικνύτω.	
Ανικ.	δείκνυτον, δεικνύτων.	
Πληθ.	δείκνυτε, [δεικνύτωσαν] και δεικνύντων.	

Σημ. Τὴν θι κατάληξιν ἔχουσι καὶ ὅσοι ῥ'. ἀόριστοι ἔχουσι θέμα βαρύ-
τονον ἢ περισπώμενον καὶ κλίνονται κατὰ τὰ εἰς μι' οἶον, βαίνω-ἔδην-βῆθι,
γιγνώσκω-ἔγνω-γνῶθι, δύω-ἔδυν-δύθι, πίνω-ἔπιον-πίθι, βίωω-ἔβιον-βίωθι·
ἔτι οἱ παρακείμενοι· ἔσταθι, τέθναθι, δέδιθι, κέκραχθι, ἄνωχθι, τέτλαθι,
ἴσθι, πέπιθι. Τὸ δὲ ζῆθι (ζάω) εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Ὁ δὲ στήθι καὶ
βῆθι, ὅταν εἶνε σύνθετοι, ἀποκόπτουσιν ἐνίοτε τὴν κατάληξιν θι· οἶον, ἀνάστα,
κατάβα· ἀλλὰ παρὰ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς μόνον ἀνάστηθι, ἀνάδηθι λέγεται.

ε. Ἀπαρέμφατον.

§ 372. Τὸ ἀπαρέμφατον ἐγκλιτικὸν μὲν φωνῆεν δὲν ἔχει, προ-
σωπικὴν δὲ κατάληξιν ἔχει καὶ, ἥτις ἐπισυνάπτεται εἰς τὴν ρίζαν,
καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς χαρακτηριστικὸν φωνῆεν ἐν μὲν τῷ ἐνεστώτι
φυλάττεται βραχύ· οἶον, ἰστάναι, τιθέναι, διδόναι, δεικνύναι. Ἐν δὲ
τῷ ῥ'. ἀορίστῳ ἐκτείνεται τὸ μὲν α εἰς η, τὸ δὲ ε εἰς ει, τὸ δὲ ο εἰς
ου, τὸ δὲ ὤ εἰς ὤ· οἶον, στήναι, θεῖναι, δοῦναι, φῶναι.

Σημ. α. Τρεῖς ῥ'. ἀόριστοι ἐκτείνουναι τὸ ο εἰς ω καὶ οὐχὶ εἰς ου· οἶον,
ἔβιον-βίῶναι, ἔγνω-γνῶναι, ἔβλιν-ἄλῶναι.

Σημ. β'. Περὶ τοῦ τονισμοῦ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τοῦ ῥ'. ἀορ. τῆς προ-
στακτικῆς ἴδε (§ 399, α., 2. 399, β').

ς'. Μετοχή.

§ 373. Ἡ μετοχὴ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα δὲν ἔχει, καταλήξεις
δὲ ἔχει τὰς ντες, ντσα, ντ, αἵτινες πάσχουσι τὰς σημειωθεῖσας
μεταβολὰς καὶ ἀποβολὰς (§ 57. 64, 67.).

Ἀρσεν.

Θηλυκ.

Οὐδέτ.

(ἰσῳάντες)-ἰσῳάνς,	(ἰσῳάντσα)-ἰσῳάσα,	(ἰσῳάντ)-ἰσῳάν.
(τιθέντες)-τιθείς,	(τιθέντσα)-τιθείσα,	(τιθέντ)-τιθέν.
(διδόντες)-διδούς,	(διδόντσα)-διδούσα,	(διδόντ)-διδόν.
(δεικνύντες)-δεικνύς.	(δεικνύντσα)-δεικνύσα.	(δεικνύντ)-δεικνύν.

§ 374. Οἱ χρόνοι, ὅσοι, δὲν ὑπάρχοντα εἰς τὸ θέμα τῶν εἰς μι, ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ καὶ μέσῃ φωνῇ ἐκτείνουσι τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν, ἐν δὲ τῇ παθητικῇ φυλάττουσιν αὐτὸ βραχύ· οἶον, δίδωμι, δῶσω, δώσομαι, ἔδωκα, δέδωκα, ἐδεδώκειν, δοθήσομαι, ἐδόθη, ἐδομαι, ἐδεδόμην.

Σημ. Αἱ ἐνεργ. μετοχαὶ τῶν εἰς μι ῥημάτων ἀπλαῖ καὶ σύνθετοί τονίζονται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, ἰστάς, καθιστάς, τιθεῖς, παρτιθεῖς, κλπ. (§ 399, 9).

Β'. Σχηματισμὸς τῆς παθητικῆς φωνῆς τῶν εἰς μι ῥημάτων.

§ 375. Ἡ παθητικὴ φωνὴ τῶν εἰς μι ῥημάτων προσωπικὰς καταλήξεις ἔχει πανταχοῦ τὰς αὐτάς τῶν βαρυτόνων, αἵτινες ἐπισυναπτονται εἰς τὴν ῥίζαν χωρὶς νὰ ἐκτανθῇ τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν, πλὴν τοῦ παθ. παρκα. καὶ ὑπερσ. τέθειμαι, ἐτεθείμην. Ὁθεν ἡ ὀριστικὴ, προστακτικὴ, ἀπαρέμφατος καὶ ἡ μετοχὴ σχηματίζονται, ἀφ' οὗ ἀμέσως εἰς τὴν ῥίζαν ἐπισυναφθῶσιν αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις· οἶον, ἰσταμαι, ἰστασαι, ἰσταται. Προστ. ἰστασο, ἰστάσθω. Ἀπαρέμφ. ἰστασθαι. Μετοχὴ ἰστᾶμενος. Παρκα. ἰστᾶμην, ἰστασο ἰστατο, κλπ.

§ 376. Τὸ σ τῆς μὲν σαι καταλήξεως οὐδέποτε ἀποβάλλεται τῆς δὲ σο τοῦ μὲν ἀορίστου β'. τῆς ὀριστικῆς καὶ προστακτικῆς πάντοτε ἀποβάλλεται καὶ τότε γίνεται κανονικὴ συναιρέσις (§ 359, β', γ'). τοῦ δὲ παρκατικοῦ τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς προστακτικῆς οὐδέποτε ἀποβάλλεται πλὴν τοῦ δύναμαι καὶ ἐπίσταμαι, τὰ ὅποια πάντοτε ἀποβάλλουσι τὸ σ· οἶον, Ἐνεστῶς δίδοσαι, προστ. δίδοσο, Παρκα. ἐδίδοσο, Ἀόρ. β'. ἔδου. Προστ. δοῦ. Ἐνεστ. Ὀριστ. τίθεσαι. Προστ. τίθεσο, Παρκα. ἐτίθεσο. Ἀόρ. β'. Ὀριστ. ἔθου. Προστ. θοῦ. Παρκα. Ὀριστ. ἐδύνω, Ἐνεστ. προστ. δύνω.

§ 377. Ἡ ὑποτακτικὴ συναιρεῖ τὰ χαρακτηριστικὰ φωνήεντα (α, ε, ο) μετὰ τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων (ω, η) καὶ τονίζεται ἐπ' αὐτῶν· οἶον, ἰστώμαι, ἰστῇ, ἰστῇται, τιθώμαι, τιθῇ, τιθῇται, διδῶμαι, διδῶ, διδῶται.

§ 378. Ἡ εὐκτικὴ συναιρεῖ τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ἢ μετὰ τῶν χαρακτηριστικῶν φωνηέντων εἰς δίφθογγον καὶ ἐπ' αὐτοῦ τονίζεται· οἶον, ἰσταίμην, ἰσταῖο, ἰσταῖτο, τιθείμην, τιθεῖο, τιθεῖτο, διδοίμην, διδοῖο, διδοῖτο.

Σημ. Καὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἡ Ὑποτακτικὴ καὶ Εὐκτικὴ τῆς δ'. συζυγίας σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς ὑμαὶ βράχοντα· οἶον, δεικνύμαι, δεικνύη, δεικνύηται. Εὐκτ. δεικνύοίμην, δεικνύοιο, δεικνύοιτο.

Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν εἰς μι.

§ 379. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα τῆς δ'. συζυγίας σχηματίζουν ἅπαντα σχεδὸν τὰ πρόσωπα καὶ ἀριθμούς καὶ βαρυτόνως· οἶον, δεικνύω, δεικνύεις, δεικνύει, κλπ. Παρατ. ἐδείκνυον, υες, υε, κλπ.

§ 380. Τῶν εἰς μι ῥημάτων τὸ β'. καὶ γ'. πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τὰ τρία ἐνικά τοῦ παρατατικοῦ σχηματίζονται καὶ περισπωμένως· οἶον, δίδωμι, δίδοις, δίδοις. Παρατ. ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου, ἴστημι-[ἴσταξ-ἴσταξ]. Παρατ. [ἴστων-ἴστας-ἴστα]. Τίθημι-τίθεις-τίθει. Παρατ. [ἐτίθουν]-ἐτίθεις-ἐτίθει.

Σημ. Τοῦ σχηματισμοῦ τούτου εὐχρηστα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἶνε μόνον τὰ τρία ἐνικά τοῦ παρατατικοῦ τοῦ δίδωμι, καὶ τὸ β'. καὶ γ'. τοῦ τίθημι καὶ ἴημι. Τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι τῶν Ἰωνῶν, Αἰολέων καὶ μεταγενεστέρων. Τῶν μεταγενεστέρων εἶνε καὶ τὰ κακόζηλα, τιθέαμεν-τιθέατε, διδόαμεν, διδόατε, καὶ τὰ γ'. πληθ. ἐτίθουν, ἐδίδουν ἀντὶ ἐτίθεσαν, ἐδίδοσαν. Οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ οἱ μεταγενέστεροι σχηματίζουν τὰ εἰς μι πολλάκις καὶ βαρυτόνως· οἶον, δίδωμι, δίδοις, δίδοι, τίθημι, τίθεις, τίθει, ἔζημι, ἔζεις, ἔζει, κλπ.

§ 381. Καὶ τὰ παθητικὰ καὶ μέσσα τοῦ τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι ἐν τῇ ὑποτακτικῇ ἔχουσι σχηματισμούς τινας βαρυτόνους· οἶον, τίθωμαι, τίθοιτο· πρόηται, πρόοιντο· δίδωμαι, δίδοιτο. Τὸ δὲ ἰσταίμην-ἰσταίω-ἰσταίτο εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Πάντοτε δὲ βαρυτόνως σχηματίζουν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ εὐκτικὴν τὸ ἐπίσταμαι, δύναμαι, κρέμαμαι καὶ οἱ ἀόριστοι ὠνήμην καὶ ἐπριάμην· οἶον, δύωμαι-δύνη-δύνηται, δυνάίμην-δύναιω-δύναιτο, πρίωμαι-πρίη-πρίηται, πριάίμην-πρίαιω-πρίαιτο. κλπ.

§ 382. Ὁ ἐνεργ. καὶ μέσος ἀόριστος α'. τοῦ τίθημι, δίδωμι καὶ ἴημι ἔχει χαρακτηῖρα κ (§ 321) ἀντὶ σ, καὶ εἶνε εὐχρηστος μόνον ἐν τῇ ὀριστικῇ, ὃ δὲ ἐνεργ. μόνον εἰς τὰ ἐνικά καὶ σπανίως εἰς τὰ δυϊκὰ καὶ πληθυντικὰ· ἀναπληροῦται δὲ ἀπὸ τοῦ β'. τοῦ ὁποίου τὰ ἐνικά εἶνε ὅλως ἄχρηστα· οἶον, ἔδωκα-ἔδωκας-ἔδωκε, ἔδομεν-ἔδοτον-ἔδότην, ἔδομεν-ἔδοτε-ἔδοσαν καὶ ἔδωκαν (καὶ σπανίως ἔδωκαμεν, ἔδωκατε), ἔθηκα-ἔθηκας-ἔθηκε, ἔθεμεν-ἔθετον-ἔθέτην, ἔθεμεν-ἔθετε-ἔθεσαν καὶ ἔθηκαν, ἤκα-ἤκας-ἤκε, εἶμεν-εἶτον, κλπ. Ἐκ δὲ τῶν μέσων μόνον ὁ ἡκάμην εἶνε ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, οἱ δὲ ἄλλοι εὐρίσκονται ἐν τοῖς διαλέκτοις· ὁ δὲ ἡκάμην εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ μετοχῇ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ἰωνικῇ καὶ δωρικῇ διαλέκτῳ.

Σημ. Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν μόνον τὸν β'. ἀόριστον κατὰ τὰ εἰς μι· οἱ τοιοῦτοι δὲ β'. ἀόριστοι φυλάττουσι τὴν ἔκτασιν τοῦ χαρακτηῖρος ἐν πᾶσι τοῖς προσώποις καὶ ἀριθμοῖς τῆς ὀριστικῆς καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ καὶ ἀπαρεμφάτῳ· οἶον, ἔγνω-ἔγνω-ἔγνω, ἔγνωμεν-ἔγνωτε-ἔγνωσαν, Προστ. γνῶθι-γνώτω. Ἀπαρέμ. γνῶναι.

§ 383. Ὁ μὲν ἐνεστώτης καὶ παρατατικός τῶν εἰς μι ῥημάτων ἔχουσιν ἐνεργητικὴν, παθητικὴν καὶ μέσην διάθεσιν· ὁ δὲ β'. ἀό-

ριστος πάντοτε σχεδὸν ἀμετάβατον. Ἀμετάβατον δὲ σημασίαν ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρκαείμενος τοῦ ἴστημι, ἔστηκα, ὅστις πολλάκις λαμβάνεται καὶ ἀντὶ ἐνεστώτος· ὡς ἐνεργητικὸν δὲ παρκαείμενον τοῦ ἴστημι οἱ μεταγενέστεροι μετεχειρίζοντο τὸν ἔσκαα.

§ 484. Ὁ παρκαείμενος ἔστηκα δασύνει τὴν συλλαβικὴν αὐξήσιν ὡς γινόμενος ἀπὸ τοῦ σέστηκα (§ 365).

Σημ. α'. Ὁ παθ. παρκαείμενος ἔσταμαι καὶ ὑπερσυντελικὸς ἐστάμην εἶνα τῶν μεταγενεστέρων· παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς ἀντὶ τούτων τίθεται ὀνεστ. κείμαι, καὶ ὁ παρ. ἐκείμην.

Σημ. β'. Ὁ ὑπερσυντελικὸς τοῦ ἔστηκα ἐκτείνει πολλάκις τὴν συλλαβικὴν αὐξήσιν εἰς εἰς οἶον, εἰστήκειν.

§ 385. Ὁ παρκαείμενος καὶ ὑπερσυντελικὸς τοῦ ἴστημι ἐν τοῖς δοῦκοις καὶ πληθυντικοῖς τῆς Ὀριστ. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀριθμοῖς καὶ προσώποις τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων συνήθως συγχόπτεται· οἶον,

Παρκαείμενος.

Ὀριστική.

Δούκ. ἔσῳμεν, ἔσῳτον, ἔσῳτον.

Πληθ. ἔσῳμεν, ἔσῳτε, ἔσῳσι.

Ὑποτακτ. ἐσῳ, ἐσῳῆς, ἐσῳῇ, κλπ.

Εὐκτ. ἐσῳίην, ἐσῳίης, ἐσῳίῃ, κλπ.

Προστ. ἐσῳθι, ἐσῳάτω, κλπ. Ἀπαρέμφ. ἐσῳάναι.

Μετοχή. ἐσῳώς, ἐσῳῶσα, ἐσῳώς (καὶ ἐσῳός ἀδόκιμον)

Σημ. α'. Ἀντὶ τοῦ οὐδετ. ἐσῳώς τίθεται συνηθέστερον τὸ ἀσύγκοπτον ἐσῳηκός.

Ὑπερσυντελικός.

Δούκ. (ἔσταμεν, ἔστατον), ἐστάτην.

Πληθ. (ἔσταμεν, ἔστατε), ἐστασαν.

Σημ. β'. Τὴν τοιαύτην συγκοπὴν πάσχουσι καὶ ἄλλοι τινὲς εἰς η κα παρκαείμενοι, ἐξ ὧν εὐχρηστοὶ παρὰ τοῖς πεζοῖς εἶνε ὁ τέθνηκα καὶ δέδια, καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ βέβηκα· οἶον, τέθναμεν-τέθνατον, τέθναμεν-τέθνατε-τεθνάσι.

Ὑποτακτ. τεθνήκω. Εὐκτ. τεθναίην-αἰῆς-αἰῇ. Προστ. τέθναθι-τεθνάτω. Ἀπαρέμφ. τεθνάσαι, Μετοχ. τεθνεώς-τεθνεῶσα-τεθνεός, δέδιμεν-δέδιτον-δέδιτον, δέδιμεν-δέδιτε-δεδιάσι, Ὑποτακτ. δεδίω, Εὐκτ. δεδιείην, Προστ. δέδιθι-δεδίτω, Ἀπαρεμ. δεδιέναι, Μετ. δεδιώς, βέβηκα, Μετοχὴ, βεβηκώς καὶ βεβάως. Τὰ ἀσύγκοπτα τοῦ δέδοικα εἶνε ἄχρηστα παρὰ τοῖς παλαιοῖς πλην τῆς μετοχῆς, ἥτις λέγεται δεδιώς καὶ δεδοικώς.

§ 386. Ὁ παρκαείμενος τέθεικα καὶ τέθειμαι ἐκτείνει τὸ ε εἰς εἰ ἀντὶ εἰς η· ὁ δὲ εἶκα καὶ εἶμαι αὐξάνει χρονικῶς τρέπων τὸ ε εἰς εἰ (§ 272).

Σημ. Τὸ ἴστημι μέσον ἀόριστον β'. δὲν ἔχει τὸ δὲ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ β'. ἀόριστον ἔσθην συμπίπτει τῷ γ'. πληθ. τοῦ ἐνεργ. α'. ἀόριστου ἔστησαν· διακρίνονται δὲ ἀπ' ἀλλήλων ἐκ τῆς σημασίας· διότι ὁ μὲν πρῶτος εἶνε μεταβατικός, ὁ δὲ δεύτερος ἀμετάβατος (§ 257 σημ.).

Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς ἀ. συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ἑνεστ. ἴστ ημι, ης, ησι(ν). ἄμεν, ἄτον, ἄτον. ἄμεν, ἄτε, ἄσι(ν)	ἴστ ὦ, ῆς, ῆ. ὠμεν, ῆτον, ῆτον. ὠμεν, ῆτε, ὠσι(ν),
Παρχτ. ἴστ ην, ης, η. ἄμεν, ἄτον, ἄτην. ἄμεν, ἄτε, ἄσxn.	
Ἀόρ. β'. ἔστ ην, ης, η. ἡμεν, ἡτον, ἡτην. ἡμεν, ἡτε, ἡσxn.	στ ὦ, ῆς, ῆ. ὠμεν, ῆτον, ῆτον. ὠμεν, ῆτε, ὠσι(ν).

Μέλ. ἀ. στή σω, σεις, σει, κλπ.

Ἀόρ. ἀ. ἔστη σα, σας, σε(ν), κλπ. | στή σω, σης, ση.

Παρχκ. ἔστη κx, κxς, κx(ν). } Περὶ τοῦ πληθ. καὶ δυϊκ. ἀριθ. καὶ τῶν
Ἵπερσ. ἐ(εἰ)τήκειν, κεις, κει(ν). }

Τύπος τῆς παθητικῆς φωνῆς τῆς ἀ. συζυγίας

Ἑνεσ ἴς αμι, ασai, αται. [ἄμεθον], ἀσθον, ἀσθον. ἄμεθx, ἀσθε, ἀνται.	ἴστ ὦμαι, ῆ, ῆται, [ὠμεθον], ῆσθον, ῆσθον. ὠμεθx, ῆσθε, ὠνται.
Παρχτ. ἴς ἀμην, ασο, ατο. [ἄμεθον] (ἀσθον), ἀσθην. ἄμεθx, ἀσθε, ἀντο.	

Παθ. μέλ. στα θήσομχι, σ(η)ει, σεται, κτλ.

Παθ. ἀόρ. ἐστάθην, θης, θη, κτλ.

Παρχκ. [ἔσταμχι, σαι, ται, κτλ.]

Ἵπερσ. [ἐστάμην, σο, το, κτλ.]

Μέσ. μέλ. στή σομχι, σ(η)ει, σεται, κτλ.

Μέσ. ἀόρ. ἀ. ἐστήσxn, σω, σατο, κτλ.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

ΕΥΚΤΙΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ.
ἰς αἶνν, αἶης, αἶη. (αἶημεν, αἶητον, αἶήτην) καὶ αἶμεν, αἶτον, αἶτην. (αἶημεν, αἶητε, αἶησαν) καὶ αἶμεν, αἶτε, αἶεν.	ἰς (αθι) η, ἄτω. ατον, ἄτων, ἰς ἄτε, [ἄτωσαν] καὶ ἄντων.	ἰς ἄναι.	ἰς ἄς, ἄντος. ἄσα, ἄσης. ἄν, ἄντος.
ς αἶνν, αἶης, αἶη. (αἶημεν, αἶητον, ἡτην) καὶ αἶμεν, αἶτον, αἶτην. (αἶημεν, αἶητε, αἶησαν) καὶ αἶμεν, αἶτε, αἶεν.	ς ἡθι, ἡτώ. ἡτον, ἡτων. ἡτε, [ἡτωσαν] καὶ ἄντων.	ς ἡναι.	ς ἄς, ἄντος. ς ἄσα, ἄσης. ς ἄν, ἄντος.
ς ῆ σοιμι, σοις, σοι.		ς ῆσειν.	ς ῆσων, σουσα, σόν.
ς ῆσαιμι, σαις, σαι. ¹	ς ῆσον, σάτω.	ς ῆσαι.	ς ῆσας, σασα, σαν.

ἄλλων ἐγκλίσεων καὶ τῆς μετοχ. τοῦ παρὰ κ. καὶ ὑπερσ. ἴδε (§ 385)

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

ἰς αἶμην, αἶο, αἶτο. [αἶμεθον], αἶσθον, αἶσθην. αἶμεθα, αἶσθε, αἶντο.	ἰς αστο ἄσθω ασθον, ἄσθων. ασθε, [ἄσθωσαν] καὶ ἄσθων.	ἰς ασθαί.	ἰς ἄμενος, αμένη, ἄμενον.
---	--	-----------	---------------------------------

¹ Καὶ αἰολ. στή σεις, σειε(ν), γ'. πληθ. στή σειαν,

ΠΡΟΤΑΚΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεστ. τίθ ημι, ης, ησι(ν). εμεν, ετον, ετον. εμεν,ετε,[εῖτι] κλιέκσι(ν)	τιθ ὦ, ῆς, ῆ, ὦμεν, ῆτον, ῆτον. ὦμεν, ῆτε, ὦσι(ν).
Παροχ. ἐτίθ ην, [ης, η] εις, ει. εμεν, ετον, ἐτήν. εμεν, ετε, ετχν.	

Ἀόρ. β'. ἔθ[ην,ης,η] ηκx,ηκxς,ηκε(ν). εμεν, ετον, ἐτήν. εμεν,ετε,εσχν καὶ(ἔθ)ηκxν	θ ὦ, ῆς, ῆ. ὦμεν, ῆτον, ῆτον. ὦμεν, ῆτε, ὦσιν.
---	--

Μέλ. α. θήσω.	
Ἀόρ. α. ἔθηκα.	
Παροχ. τέθεικα.	
Ἑπερσ. ἐτεθείκ(ειν) η	

Ἐνεστ. τίθ εμαι, εσαι, εται. (έμεθον), εσθον, εσθον. έμεθx, εσθε, ενται.	τιθ ὦμαι, ῆ, ῆται. (ὠμεθον), ῆσθον, ῆσθον. ὠμεθx, ῆσθε, ὦνται.
Παρ. ἐτιθ έμην, εσο, ετο. [έμεθον], εσθον, έσθην. έμεθx, εσθε, εντο.	

Ἀόρ. β'. ἐθ έμην, ου, ετο. [έμεθον],(εσθον),έσθην. έμεθx, εσθε, εντο.	θ ὦμαι, ῆ, ῆται. (ὠμεθον), ῆσθον, ῆσθον. ὠμεθx, ῆσθε, ὦνται.
---	--

Παθ. μέλ. τεθήσομαι.	
Ἀόρ. α. ἐτέθην.	
Παροχ. τέθειμαι.	
Ἑπερσ. ἐτεθείμην.	
Μέσ. μέλ. θήσομαι.	

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

ΕΥΚΤΙΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ.
τιθ εἶην, εἶης, εἶη. (εἶημεν, εἶητον, εἶήτην) καὶ εἶμεν, εἶτον, εἶτην. (εἶημεν, εἶητε, εἶησαν). καὶ εἶμεν, εἶτε, εἶεν.	τίθ ει, ἔτω. ετον, ἔτων. ετε, [ἔτωσαν] καὶ ἑντων.	τιθένχι.	τιθ εἶς, εἶσα, ἑν.
θ εἶην, εἶης, εἶη. κτλ. ὥς ὁ ἐνεστώς.	θ ἑς, ἔτω. κτλ. ὥς ὁ ἐνεσ.	θεῖνχι.	θ εἶς, εἶσα, ἑν.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

τιθ εἶμην, εἶο, εἶτο. [εἶμεθον], εἶσθον, εἶσθην. εἶμεθα, εἶσθε, εἶντο.	τίθ εσο, ἐσθω. εσθον, ἐσθων. εσθε, [ἐσθωσαν] καὶ ἐσθων,	τίθ εσθαι.	τιθ ἔμενος. εμένη. ἔμενον.
θ εἶμην, εἶο, εἶτο. (εἶμεθον), εἶσθον, εἶσθην. εἶμεθα, εἶσθε, εἶντο.	θοῦ, ἐσθω. ἐσθον, ἐσθων. ἐσθε, [ἐσθωσαν] καὶ ἐσθων.	θέσθαι.	θ ἔμενος. εμένη. ἔμενον.

Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς γ'. συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἑνεσ. δίδωμι, ως, ωσι(ν).

ομεν, οτον, οτον.

ομεν, οτε, [οὔσι]καὶ ὀχσι(ν).

Παρ. ἐδίδ[ων, ως, ω,] ουν, ους, ου.

ομεν, οτον, ὀτην.

ομεν, οτε, οσαν.

διδῶ, ῶς, ῶ.

ῶμεν, ῶτον, ῶτον.

ῶμεν, ῶτε, ῶσι(ν).

Ἀόρ. β'. ἔδ[ων, ως, ω].ωκx, ωκxς, ωκε(ν).

ομεν, οτον, ὀτην.

ομεν, οτε, οσαν. καὶ ἔδωκαν

δῶ, ῶς, ῶ.

ῶμεν, ῶτον, ῶτον.

ῶμεν, ῶτε, ῶσι(ν).

Μέλ. δώσω.

Ἀόρ. α'. ἔδωκα.

Παρακ. δέδωκα.

Ὑπερσ. ἐδεδώκ(ειν)η.

Τύπος τῆς παθ. φωνῆς τῆς γ'. συζυγίας

Ἑνεσ. δίδωμι, οσαι, οται.

[ὀμεθον], οσθον, οσθον.

ὀμεθα, οσθε, ονται.

διδῶμαι, ῶ, ῶται.

[ῶμεθον] ῶσθον, ῶσθον.

Παρακ. ἐδίδωμην, οσο, οτο.

[ὀμεθον], (οσθον), ὀσθην.

ὀμεθα, οσθε, οντο.

ῶμεθα, ῶσθε, ῶνται.

Μέσ. αόρ. β'. ἐδῶμην, ου, οτο.

ὀμεθον, (οσθον), ὀσθην.

ὀμεθα, οσθε, οντο.

δῶμαι, ῶ, ῶται.

[ῶμεθον], ῶσθον, ῶσθον.

ῶμεθα, ῶσθε, ῶνται.

Παθητ. μέλ. δοθήσομαι.

Παθητ. αόρ. α'. ἐδόθη.

Παρακ. δέδομαι.

Ὑπερσ. ἐδέδομην.

Μέσ. μέλ. δώσομαι.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

ΕΥΚΤΙΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤ.
διδ οἶην, οἶης, οἶη. (οἶημεν, οἶητον, οἶήτην) καὶ οἶμεν, οἶτον, οἶτην. (οἶημεν, οἶητε, οἶησαν) καὶ οἶμεν, οἶτε, οἶεν.	διδ ου, ὅτω. οτον, ὅτων. ὅτε, [ὅτωσαν] καὶ ὄντων.	διδόναι.	διδ ούς, οὔσα, ὄν.
ην, οἶης, οἶη. ἴημεν, οἶητον, οἶήτην) καὶ οἶμεν, οἶτον, οἶτην. ἴημεν, οἶητε, οἶησαν) καὶ οἶμεν, οἶτε, οἶεν.	δ ὅς, ὅτω. ὅτον, ὅτων. ὅτε, [ὅτωσαν] καὶ ὄντων.	δοῦναι.	δ ούς, οὔσα, ὄν.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

διδ οἶμην, οἶο, οἶτο. [οἶμεθον], οἶσθον, οἶσθην. οἶμεθα, οἶσθε, οἶντο.	διδ ὁσο, ὁσθω. οσθον, ὁσθων. οσθε, [ὁσθωσαν] καὶ ὁσθων.	διδόσθαι.	διδ ὁμενος, ομμένη, ὁμενον.
δ οἶμην, οἶο, οἶτο. (οἶμεθον), (οἶσθον), οἶσθην οἶμεθα, οἶσθε, οἶντο.	δ οῦ, ὁσθω. ὁσθον, ὁσθων. ὁσθε, [ὁσθωσαν] καὶ ὁσθων.	δόσθαι.	δ ὁμενος, ομμένη, ὁμενον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς δ' συζυγίας

ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Ἐνεσ. δείχν ὤμι, ὤς, ὤσι(ν).
 ὤμεν, ὤτον, ὤτον.
 ὤμεν, ὤτε, [ὤσι]
 ὤῃσι) καὶ ὤουσι(ν).

δεικνύ ω, ης, η,
 κτλ. κατὰ τὰ βαρύτονα.

Παρατ. ἐδείκν ὤν, ὤς, ὤ.
 ὤμεν, ὤτον, ὤτην.
 ὤμεν, ὤτε, ὤσαν.

Μέλ. δείζω, εἰς, εἰ.

Ἀόρ. ἔδειξα, ας, ε(ν).

Παρακ. δέδειχα, ας, α.

Ὑπερσ. ἐδεδείχ(ειν)η, εἰς, εἰ.

Τύπος τῆς παθ. φωνῆς τῆς δ' συζυγίας

Ἐνεσ. δείκν ὤμι, ὤσαι, ὤται.
 [ὤμεθον], ὤσθον, ὤσθον.
 ὤμεθα, ὤσθε, ὤνται.

δεικνύ ων
 [ὤμαι, η, ηται.
 [ὤμεθον], ὤσθον, ὤσθον.
 ὤμεθα, ὤσθε, ὤνται.

Παρατ. ἐδείκν ὤμην, ὤσο, ὤτο.
 [ὤμεθον], ὤσθον, ὤσθην.
 ὤμεθα, ὤσθε, ὤντες.

Παθ. μέλ. δειχθήσομαι, ἡσ(η)ει, ἡσεται.

Παθ. ἄόρ. ἐδείχθην, ης, η.

Παρακ. δέδειγμαι, ξαι, κτάι.

Ὑπερσ. ἐδεδείγμην, ξο, κτο.

Μέσ. μέλ. δείξομαι, (η)ει, εται.

Μέσ. ἄόρ. ἐδείξάμην, ω, ατο.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

ΕΥΚΤΙΚΗ.	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ.
δεικνύοιμι, οἰς, οἱ, κτλ. ὥς τὰ βαρύτονα.	δείκνῃ, ὑτῶ. υτον, ὑτων. υτε, [ὑτωσαν] καὶ ὑντων.	δεικν ὑναι.	δεικν ὑς, ὑσα. ύν.

τῶν εἰς μι ῥημάτων.

δεικνυ οίμην, οἰο, οἰτο. [οίμεθον], οἰσθον, οἰσθην. οίμεθα, οἰσθε, οἰντο.	δείκν υσο, ὑσθῶ. υσθον, ὑσθων. υσθε, [ὑσθωσαν] καὶ ὑσθων.	δεικνυσθαι.	δεικνύμενος υμένη. ύμενον.
---	--	-------------	----------------------------------

Σημ. γεν. Ἐν ᾗ πασι τοῖς παραδείγμασι τῶν εἰς μι ῥημάτων οἱ ἐν ταῖς ἀγκύλαις κείμενοι τύποι εἶναι ἄχρηστοι, οἱ δὲ ἐν παρενθέσεσι σπάνιοι.

Ἑλληνῆ ῥήματα τῶν εἰς μι.

§ 387. Κατὰ τὸν τύπον τῶν εἰς μι σχηματίζονται καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνώμαλα ῥήματα· ἐνταῦθα δὲ ἐκτίθενται μόνον τὰ ἐξ ταῦτα ὡς πολυχρηστότατα· εἰμί (ὑπάρχω), εἶμι (πορεύομαι), ἴημι (πέμπω, ῥίπτω), φημί (λέγω), κεῖμαι (κείμεμαι), οἶδα (γινώσκω). Τὰ δὲ λοιπὰ τεθίσονται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων.

ἀ, Εἰμί.

§ 388. Τὸ εἰμί εἶνε ἀρχαιότατον καὶ πολυχρηστότατον καὶ ἐλλιπέστατον· ὀνομάζεται δὲ ὑπαρκτικὸν ἢ συνδετικόν· ἡ δὲ ῥίζα αὐτοῦ εἶνε εσ (λατιν. es-se), καὶ κλίνεται οὕτως.

Ἑνεστώς.

	Ἑνικ.	εἰμί,	εἶ [εἷς],	ἐστί(ν).
Ὅριστική.	Δυϊκ.	ἐσμέν,	ἐστόν,	ἐστόν.
	Πληθ.	ἐσμέν,	ἐστέ,	εἰσί(ν).
	Ἑνικ.	ᾧ,	ῥῆ,	ῥῆ,
Ὑποτακτ.	Δυϊκ.	ᾧμεν,	ῥήτον,	ῥήτον.
	Πληθ.	ᾧμεν,	ῥήτε,	ᾧσι.
	Ἑνικ.	εἶην,	εἶης,	εἶη.
Εὐχτική.	Δυϊκ.	εἶήμεν,	[καὶ εἶμεν], (εἶητον καὶ εἶτον),	εἶή- την καὶ εἶτην.
	Πληθ.	εἶήμεν (καὶ εἶμεν),	εἶητε [καὶ εἶτε],	(εἶη- σαν) καὶ εἶεν
	Ἑνικ.	ἔσθι [ἔσο],	ἔστω [ἤτω].	
Προστ.	Δυϊκ.	ἔστον,	ἔστων.	
	Πληθ.	ἔστε	ἔσσαν καὶ σπανίως ἔσων καὶ σπανιώτατα ὄντων.	
	Ἑνικ.	ῥῆν (καὶ ῥῆ),	ῥῆσθ, ῥῆν.	
Παρατατ.	Δυϊκ.	ῥήμεν, (ῥήτον) καὶ ῥήστον, (ῥήτην) καὶ ῥήτην.		
	Πληθ.	ῥήμεν, ῥήτε (καὶ ῥήστε), ῥήσαν.		

Παρατατ. μέσ. [ῥῆμην μεταγενέστερος].

Μέλ. ἔσομαι, ἔσει (ἔση), ἔσται (καὶ ποιητ. ἔσεται).

Εὐκτ. ἐσόμεην, Ἀπαρέμφ. ἔσεσθαι, Μετοχ. ἐσόμενος. Τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἀναπληροῦ ἀπὸ τοῦ γίγνομαι· οἶον, Ἀόρ. ἐγενόμην,

Παρακ. γέγονα, Ὑπερσυν. ἐγεγόνειν.

Σημ. α. Τὸ ἐνικ. β'. πρόσωπ. τοῦ ἐνεστ. εἰς εἶνε τῶν Ἰώνων, τὸ δὲ β' καὶ γ'. ἐνικ. τῆς προστακτ. ἔσο, ἦτω τῶν μεταγενεστέρων· ὡσαύτως ἐντε- λῶς ἄχρηστον εἶνε καὶ τὸ συγκεκομημένον β'. πληθ. τῆς εὐκτικῆς εἵτε.

Σημ. β'. Τὸ ῥιζικὸν σ φυλάττεται μόνον εἰς τὰς ἀπὸ μ (πλὴν τοῦ α. ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστ.), π καὶ θ ἀρχομένας καταλήξεις, εἰς πάσας δὲ τὰς ἄλλας ἀποβά- λεται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ε πρὸ συμφώνου μὲν ἐκτείνεται εἰς εἰ ἢ η, πρὸ φωνήεν- τος δὲ συναιρεῖται· οἶον, ἐσ-μί=εἰμί, ἐσ-σι=εἶ (ἀποβολῇ τῶν σσ), ἐσ-τι=ἐστί, ἐσμέν, ἐσ-τόν=ἐστόν, ἐσ-ντι=εἰσί (§ 70). Ὑποτακτ. ἔσω—ἔω—ῶ. Εὐκτ. ἐσ-ῖην=ε-ῖην=εἴην. Προστ. ἔσ-θι=ἔσθι (§ 408, σημ.). Ἀπαρέμφ. ἐσ-ναι= εἶναι. Μετοχ. ἐσών—έών—ών. Παρατ. ἐσ-ν=ἦν· τὸ δὲ α. πρόσ. ἢ ἐγένετο κατὰ συναίρεσιν ἀπὸ τοῦ ἰωνικοῦ ἔα-ῆ. Ὁ δὲ μέσ. μέλ. ἐφύλαξε τὸ ε ἄτρε- πτον· οἶον ἔσομαι.

Σημ. γ'. Τὸ ἐνικ. β'. πρόσ. τοῦ παρατ. ἄττ. προσλαμβάνει τὴν κατάλη- ξιν θ α· οἶον, ἦσθα. Τὴν θ α κατάληξιν λαμβάνει καὶ τὸ ἔφησθα, ἤεισθα, οἶ- σθα, ἤδεισθα.

Σημ. δ'. Τὸ εἰμί, ὅταν μὲν εἶνε συνδετικόν, ἐγκλίνεται πλὴν τοῦ β'. προ- σώπου εἰ· ὅταν δὲ εἶνε ὑπαρκτικόν, δὲν ἐγκλίνεται· τὸ δὲ ἐστί ἀναβιδάζει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶνε ὑπαρκτικόν ἢ ἀρκτικόν προτάσεως ἢ ἔχῃ πρὸ αὐτοῦ τὸ μόρια ὡς, εἰ, οὐ, μή, ἀλλά, καί· οἶον, ἐστί θεός, ὡς ἔ- στι, οὐκ ἔστι, ἀλλ' ἔστι, κλπ.

Σημ. ε. Τὸ εἰμί εἶνε τὸ ἀρχέγονον ῥῆμα, καὶ ἐκ τῆς συγχωνεύσεως αὐ- τοῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐγένοντο πάντα τὰ ἄλλα ῥήματα, τὰ ὅποια διὰ τοῦτο λέγονται κατηγορηματικά ῥήματα. (ἴδε συντακ. Α. Χρ).

§ 389. Τὸ εἰμί συνθετόμενον ἀναβιδάζει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς προθέσεως μόνον ἐν τῷ ἐνεστώτι τῆς ὀριστικῆς καὶ ἐν τῇ προστα- κτικῇ ὅσον ἐνδέχεται, ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἄλλοις χρόνοις καὶ ἐγκλίσσει τονίζεται ὅπου καὶ τὸ ἀπλοῦν· οἶον, πάρεμι, πάρει, πάρεστι πάρε- σμεν. Προστ. πάρισθι-παρέστω, πάρεστον. Ὑποτ. παρῶ (διὰ τὴν συναίρεσιν). Εὐκτ. γ'. πληθ. πρόσ. παρεῖεν (διὰ τὴν συγχοπὴν). Α- παρέμφ. παρεῖναι (§ 333 σημ.). Μετοχ. παρών (διὰ τὴν συναίρεσιν). Παρατ. παρῆν παρῆμεν (διὰ τὴν αὖξησιν). Μελ. παρέσται (διὰ τὴν συγχοπὴν).

β'. Εἶμι

§ 390. Τὸ εἶμι ἔχει ῥίζαν ι (λατιν. i-re), τὸ ὅποion ἐν τῷ ἐνι- κῷ ἀριθ. τοῦ ἐνεστώτος ἐκτείνεται εἰς εἰ, ἐν δὲ τῷ δυϊκῷ καὶ πληθ. μένει βραχὺ (§ 363). κλίνεται δὲ οὕτως.

Ἑνεστώς.

	Ἐνικ.	εἰμι,	εἶ [εἶς],	εἴσι
Ὅριστ.	Δυϊκ.	ἴμεν,	ἴτον,	ἴτον.
	Πληθ.	ἴμεν,	ἴτε,	ἴῃσι.
	Ἐνικ.	ἴω,	ἴης,	ἴῃ.
Ὑποτ.	Δυϊκ.	ἴωμεν,	[ἴητον],	[ἴητον].
	Πληθ.	ἴωμεν,	ἴητε,	ἴωσι.
	Ἐνικ.	(ἴοιμι) καὶ ἰοίην,	ἴοις,	ἴοι.
Εὐκτ.	Δυϊκ.	ἴοιμεν,	[ἴοιτον],	[ἰοίτην].
	Πληθ.	ἴοιμεν,	ἴοιτε,	ἴοιεν.
Προστ.		ἴθι καὶ (εἶ)-ἴτω, ἴτον-ἴτων, ἴτε-(ἴτωσαν) καὶ ἰόντων.		
Μετοχῇ		ἰών-ἰούσα-ἰόν.		

Ἐνικ. (ἴειν) καὶ ἴη, [ἴεις] καὶ ἴεισθαι, ἴει καὶ (ἴειν).
 Παρατ. Δυϊκ. (ἴειμεν) καὶ ἴμεν, (ἴειτον) καὶ ἴητον, (ἴείτην) καὶ ἴτην,
 Πληθ. (ἴειμεν) καὶ ἴμεν, (ἴειτε) καὶ ἴτε, ἴεσαν καὶ ἴσαν.

Σημ. α. Τὸ ἐνικ. β'. προσ. τοῦ ἐνεστ. τῆς ὀριστ. εἰς καὶ τὸ α. τοῦ παρατ. ἴειν, ὡς καὶ τὰ β'. καὶ γ'. δυϊκὰ τῆς ὑποτ. καὶ εὐκτ. εἶνε ἄχρηστα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς (ἴδε § 397, σημ. α.) Τὸ δὲ β'. τῆς προστ. εἶ ἀντὶ ἴθι σπανίως ἀπαντᾷ καὶ τότε σύνθετον. Ἐν γ'. πληθ. τοῦ παρατ. ἴσαν εἶνε ἰωνικόν, ἀπαντᾷ ὅμως καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ οἶον, ἀπῆσαν, παρῆσαν. Τὰ δὲ λοιπὰ συγκεκομμένα εἶνε εὐχρηστότερα τῶν ἀσυγκόπτων. Ἡ δὲ ὑποτ. καὶ εὐκτ. σχηματίζονται βαρυτόνως πλὴν τοῦ α. προσ. τῆς εὐκτ. ὅπερ εἶνε εὐχρηστότερον κατὰ τὸν τύπον τοῦ εἰς μι.

Σημ. β'. Ὁ παρατατικὸς γίνεται ἀπὸ τῆς ρίζης ι καὶ αὐξάνει χρονικῶς λαμβάνων τὴν ἀρχαίαν αὐξῆσιν ᾱ (§ 277 σημ. γ'), ἥτις τραπέισα ἰωνικῶς εἰς η συνηρέθη μετὰ τοῦ ριζικοῦ ι εἰς η' οἶον, ἦα-ἦα.

Σημ. γ'. Τὸ ἀπαρέμφατον παρενθέτει μετὰ τοῦ καταλήξεως καὶ τῆς ρίζης ε' οἶον, ἰέναι.

Σημ. δ'. Ὁ ἐνεστὼς τῆς μετοχῆς ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς καταλήξεως ὡσεὶ β'. ἀόριστος οἶον, ἰών, παριών οὕτω τονίζονται καὶ αἱ ποιητικαὶ μετοχαὶ ἐὼν καὶ κίων (εἰμί, κίω).

§ 391. Τὸ εἰμι συνθετόμενον ἀναβιβάζει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς προθέσεως πλὴν τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου οἶον, ἄπειμι ἀπιέναι, ἀπιών (§ 333, σημ. 334, σημ.).

Σημ. Ὁ ἐνεστὼς ἐν μὲν τῇ ὀριστικῇ ἔχει συνηθέστατα μέλλοντος σημασίαν καὶ τίθεται ἀντὶ τοῦ σχεδὸν ἀχρήστου ἐλεύσομαι, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐγ-

κλίσει καὶ τῇ μετοχῇ ἔχει καὶ ἐνεστώτος (σπαν). καὶ μέλλοντος. — Ῥηματ. ἰτός, ἰτέος, ἰτήριος εἰσιτήριον. >

γ'. Ἰημι.

§ 392. Τὸ Ἰημι ἔχει ῥίζαν ἐ(=φε § 365) καὶ εὐρίσκεται συνηθέστατα σύνθετον· οἶον, ἀφίημι, παρίημι, κλπ., καὶ κλίνεται σχεδὸν ὡς τὸ τίθημι· διὸ ἐνταῦθα ἐκθέτομεν τοὺς σχηματισμοὺς αὐτοῦ, ὅσοι διαφέρουσιν ὁπωσοῦν τῶν τοῦ τίθημι.

Σημ. Κατ' ἄλλους τὸ Ἰημι γίνεται ἐκ τῆς ῥίζης ἰε (λατ. jacio) = jije-ἰε-Ἰημι.

Ἑνεργητικὴ φωνή.

Ἑνεστώς.

Ὅριστ. Ἰημι, Ἰης, Ἰησι· γ'. πληθ. ἰῶσι [ἰεῖσι]. Ὑποτακ. ἰῶ, ἰῆς, ἰῆ καὶ συνηθέστερον βαρυτόνως ἰω, ἰης, ἰη. Εὐκτ. ἰεῖην, ἰεῖης, ἰεῖη (καὶ ἰοιμι· γ'. πληθ. ἰοιεν). Προστ. [ἰεθι] καὶ ἰει-ἰέτω πληθ. γ'. [ἰέτωσαν] καὶ ἰέντων. Ἀπαρέμφ. ἰένχι. Μετοχ. ἰεῖς-ἰεῖσα-ἰέν.

Παρακτ. Ἰην ἰεις, ἰει· ἰεμεν, ἰετον, ἰέτην· ἰεμεν, ἰετε, ἰεσαν καὶ σύνθ. ἀφίην, ἀφίεις, ἀφίει· γ'. πληθ. ἀφίεσαν. Τὸ δὲ ἰειν καὶ ἰουν, εἶνε τῶν μετὰ γενεστέρων. Ὡσαύτως τῶν μετὰ γενεστέρων εἶνε καὶ τὸ β'. καὶ γ'. Ἰης, ἰη.

Ἀόρ. β'. τὰ ἐνικ. ἄχρηστα ὄντα ἀναπληροῦ ἀπὸ τοῦ ἀ.οἶον, ἦκα, ἦκας, ἦκε(ν)· εἴμεν, εἴτον, εἴτην, εἴμεν, εἴτε, εἴσαν. Ὑποτ. ὦ, ῆς, ῆ· ὦμεν, κλπ. Εὐκτ. εἴην, εἴης, εἴη, κλπ. Προστ. ἔς-ἔτω, πληθ. γ'. (ἔτωσαν) καὶ ἔντων. Ἀπαρέμφ. εἶναι. Μετοχὴ εἶς-εἶσα-ἔν.

Μέλ. ἦσω. Παρακτ. εἶκα. Ὑπερ. εἶκειν.

Παθητικὴ καὶ μέση φωνή.

Ἑνεστώς

Ὅριστ. ἰεμαι, ἰεσαι, ἰεται. Ὑποτ. ἰῶμαι, ἰῆ, ἰῆται. καὶ βαρυτόνως ἰωμαι, ἰη, ἰηται, κλπ. Εὐκτ. ἰεῖμην, ἰεῖο, ἰεῖτο καὶ συνηθέστερον βαρυτόνως ἰοίμην, ἰοιο, ἰοιτο. Προστ. ἰεσο (καὶ ἰου)-ἰέσθω. Ἀπαρέμφ. ἰεσθι. Μετοχὴ ἰέμενος.

Παρακτ. ἰέμην, ἰεσο, ἰετο. κλπ.

Μέσ. ἀόρ. β'. εἴμην, εἴσο, εἴτο. Ὑποτακ. ὦμαι, ῆ, ῆται. Εὐκτ. εἴμην εἴο, εἴτο καὶ ἐν συνθέσει πάντοτε σχεδὸν βαρυτόνως, προοίμην, οιο, οιοτο, κλπ. Προστ. οὔ, ἔσθω. Ἀπαρέμφ. ἔσθι. Μετοχὴ ἔμενος.

Μέλ. πκθ. ἐθήσομαι. Ἀόρ. παθ. εἶθην. Ὑποτ. ἐθῶ. Εὐκτ. ἐθείην. Προστ. ἐθήτη-ἐθήτω. Ἀπαρέμφ. ἐθήναι. Μετοχ. ἐθείς.

Μέσ. μέλ. ἤσομαι. Μέσ. ὁρ. ὁ. ἡκάμην. Πκρκ. εἴμαι. Ὑποτ. εἰμένος ὦ, ἦς, ῆ. (Τὸ δὲ γ'. πληθ. πρόσωπ. ἀφείωνται εἶνε τῶν μεταγενεστέρων). Ὑπερσ. εἴμην. Ῥημκτ. ἐφετός, ἐφετέον, ἐφέτης, ἔφεσις, ἐφετεῖον.

Σημ. ὁ. Πάντες οἱ παρωχημένοι χρόνοι τούτου αὐξάνουσι χρονικῶς τρέποντες τὸ ἐ τῆς ρίζης εἰς ε ! (§ 272) πλὴν τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου ἀορίστου ὁ. ἦκα, ἡκάμην, οἵτινες τρέπουσιν αὐτὸ εἰς η.

Σημ. ὅ. Τὸ ἔημι συνθετόμενον αὐξάνει ἔσθωθεν κατὰ τὸν κανόνα (§ 278)· οἶον, ἀφίην, ἀφίσταν, ἀφείθην, ἀφείμην, κλπ. Τὸ δὲ ἡφίουν ἡφίειν εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. γ'. Ὁ μέσος ὅ. ἀόριστος συμπίπτει μετὰ τοῦ παθ. ὑπερσυντελικοῦ· εἴμην, εἶς, εἶτο. Ὅμοιως συμπίπτουσι τὰ δοτικὰ καὶ πληθ. τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου ὅ. μετὰ τῆς εὐκτικῆς τοῦ αὐτοῦ· εἴμεν, εἶτον, εἶτην, εἴμεν, εἶτε· ἀλλ' ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου διακρίνει τὰ τοιαῦτα.

§ 393. Ὁ παθ. παρκαίμενος τοῦ ἔημι ἔχει καὶ τὸν σχηματισμὸν ἔμαι, ὅστις ἔχει πάντοτε μέσην σχημασίαν ἐνεστῶτος=ἀφίημι ἐμχυτὸν κάτω=κἀθημαι· σχηματίζεται δὲ οὕτω.

Πκρκ.	ἔμαι,	ἔσαι,	ἔσται	γ'. πληθ.	ῥνται.
Ὑπερ.	ἔμην,	ἔσο	ἔστο.	—	ῥντο.
Ὑποτ.	ῶμαι,	ῆ,	ῆται.	—	ῶνται.
Εὐκτ.	ἔμην,	Προστ.	ἔσο, ἔσθω.	Ἀπαρέμφ.	ἔσθαι.
Μετοχ.	ῥμενος.				

§ 394. Ὁ σχηματισμὸς οὗτος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πεζογράφους εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετος μετὰ τῆς κατὰ καὶ τότε τὸ γ'. ἐνικὸν πρόσ. ἀποβᾶλλει τὸ σ· τὸ τοῦ ὑπερσ. ὅμως φυλάττει αὐτὸ μόνον, ὅταν λέγῃται ἀνχυζήτως· οἶον, παρκα. κἀθημαι, κἀθησαι (καὶ μεταγεν. κἀθη), κἀθηται. κλπ. Ὑπερ. ἐκκῆμην, ἐκῆθησο, ἐκῆθητο (καθῆμην, καθῆσο καὶ καθῆστο), κλπ. Ὑποτακτ. καθῶμαι, καθῆ, καθῆται. Εὐκτ. κκαίμην (καὶ καθῆμην μεταγεν.). Προστ. κῆθησο (καὶ κᾶθου μεταγεν.). Ἀπαρέμφ. κκαθῆσθαι. Μετοχ. ῆ κκαθῆμενος (§ 357). — Οἱ λοιποὶ χρόνοι ἀναπληροῦνται ἀπὸ τοῦ κκαθέζομαι.

δ'. Φημί.

§ 395. Τὸ φημί ἔχει ρίζαν φχ (φx) καὶ κλίνεται κατὰ τὸ ἴσθημι καὶ ἔχει ἐν χρήσει τοὺς ἐξῆς σχηματισμούς.

Ἑνεστώς.

Ὅριστ. φημί, φής, φησί(ν).

φαμέν, φατόν, φατόν.

φαμέν, φατέ, φασί(ν).

Ὑποτ. φῶ, φῆς, φῆ, κλπ.

Εὐχτ. φαίην, φαίης, φαίη, κλπ.

Προστ. (φάθι) καὶ φαθί, φάτω, κλπ.

Ἀπαρέμφ. φάναι. Μετοχή [φάς-φάσχα-φάν].

Παρχτ. ἔφην, (ἔφης) καὶ ἔφησθα, ἔφη. ἔφαμεν, ἔφατον ἐφάτην. ἔφαμεν, ἔφατε, ἔφασκαν.

Μέλ. φήσω. Ἀόρ. ἔφησχα. Παρχκ. εἶρηκα. Ὑπερσ. εἰρήκειν.

Μέση φωνή.

Τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκονται ἐν χρήσει οἱ ἐξῆς σχηματισμοί·

Ἑνεστώς. Ἀπαρέμφ. φάσθαι. Μετοχή. φάμενος.

Παρχτ. γ'. πληθ. προσωπ. ἔφαντο.

Παρχκ. Προστ. πεφάσθω (=ἔστω εἰρημένον).

Σημ. α'. Ἡ μετοχή φάς εἶνε σχεδὸν ἄχρηστος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ τίθεται ἡ τοῦ φάσκω. Τὸ δὲ β'. προσ. τοῦ παρατ. ἔφησθα εἶνε εὐχρηστότερον τοῦ ἔφης.

Σημ. β'. Ὁ παρκατακτὸς λαμβάνεται πολλάκις καὶ ἀντ' τοῦ ἀορίστου.

Σημ. γ'. Τὸ β'. ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστῶτος φής οὐτε ἐγκλίνεται οὔτε ἐν συνθέσει ἀναδιβάλλει τὸν τόνον οἶον. σύμφημι, συμφής, ἀντίφημι, ἀντιφής. (§ 399, 14).

Σημ. δ'. Ἡ μέση φωνὴ σπανιώτατα εὐρίσκεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.

Σημ. ε'. Εὐρίσκονται σχηματισμοὶ τινες καὶ ἄνευ τοῦ ἀρκτικοῦ φ' 1) ἡμί (=λέγω), ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ παρενθετικῶς ἐπαναλαμβάνοντες ζωηρῶς λόγον· 2) ἦν καὶ ἦ, διαλογικῶς μόνον εἰς τὰς φράσεις «ἦν δ' ἐγώ, ἦν δ' ὅς» =εἶπον δ' ἐγώ, εἶπε δ' αὐτός. Ἡ παράλειψις αὕτη Παρ' Ὁμήρῳ εἶνε συνηθεστάτη. Ρημ. φήμη, φῆμις-ιος (ποιητ.), προφήτης, φάτις (ποιητ.).

ε'. Κεῖμαι.

§ 396. Ἡ ρίζα τοῦ κεῖμαι εἶνε κε, καὶ ἐκτείνει τὸ ε εἰς εἰ (§ 434)· ἐκ τῆς ἀρχαίας δὲ ρίζης σχηματίζεται μόνον ἡ ὑπο-

τακτ. καὶ εὐκτ., τῶν ὁποίων εὐχρηστα εἶνε μόνον τὰ ἐνικὰ καὶ πλῆθ. γ'. πρόσ. ὄϊον,

Ἑνεστώς.

Ὅριστ. κεῖμαι, κεῖσαι, κεῖται, κλπ.

Ὑποτακτ. κέηται — κέωνται.

Εὐκτικ. κέοιτο, — κέοιντο.

Προστ. κεῖσο, κείσθω. Ἀπαρέμ. κεῖσθαι. Μετοχ. κείμενος.

Παρχτ. ἐκείμην, ἔκεισο, ἔκειτο, κλπ.

Μέσ. μέλ. κείσομαι, κείσει, κείσεται, κλπ.

Ῥηματ. κοίτη, κοῖτος (ποιητ.), κοιτών, κοιτίς, κειμήλιον.

Σημ. Τὸ κείμαι συνθετόμενον ἀναβιδάζει τὸν τόνον πλὴν τοῦ ἀπαρεμ-
φάτου, ὅπερ τονίζεται ὅπου τὸ ἀπλοῦν· κατάκειμαι, Προστ. κατάκεισο,
Ἀπαρεμφ. κατακείσθαι.

ς'. Οἶδα

§ 397. Τὸ οἶδα εἶνε β'. παρκαείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶ-
τος, ἔχει δὲ ῥίζαν ἰδ (Fid)· ἐξ ἧς ἡ εἶδ καὶ εἶδε σχηματίζεται δὲ
οὕτω·

Παρκαείμενος.

Ὅριστ. Οἶδα, οἶσθα, οἶδε, ἴσμεν, ἴσον, ἴσον, ἴσμεν, ἴξε, ἴσασι(ν).

Ὑποτ. εἰδῶ, εἰδήεις, εἰδή, κλπ.

Εὐκτ. εἰδείην, εἰδείεις, εἰδείη, κλπ.

Προστ. ἴσθι, ἴστω. ἴστον, ἴσον. ἴστε (ἴστωσαν) καὶ ἴστων.

Ἀπαρέμ. εἰδέναι, Μετοχὴ, εἰδώς-εἰδυῖα-εἰδός.

Ὑπερσυντελικός.

Ἐνικ. ἤδη [καὶ ἤδην], ἤδης καὶ ἤδησθα [καὶ ἤδεις, ἤδειςσθα],
ἤδει καὶ ἤδην πρὸ φωνήεντος.

Δυϊκ.. ἤδμεν καὶ ποιτ. ἤσμεν, ἤδειτον καὶ ἤστον, ἤδείτην
καὶ ἤστην.

Πληθ. ἤδμεν καὶ ποιητ. ἤσμεν, ἤδειτε καὶ ποιητ. ἤστε, ἤ-
δεσαν καὶ ἤσαν.

Μέσ. μέλ. εἴσομαι, καὶ ἐνεργ. εἰδήσω (μόνον κατὰ τὸ β'. πρόσ.
εἰδήσεις)· παρὰ δὲ τοῖς μετὰ γενεστέροις καὶ εἴσω. Ῥηματ. ἰστέον,
εἰδήμων, εἰδήσις, ἴστωρ, ἱστορία.

Σημ. δ. Ὁ ὁμολόγος σχηματισμὸς οἶδας, οἶδαμεν, οἶδατε εὐρίσκεται παρὰ

ποιηταῖς καὶ μεταγενεστέροις καὶ σπανιώτατα παρὰ τοῖς πεζογράφοις Ἀττικοῖς. Τὸ ἐνικ. ἀ. πρόσ. ἤδειν, ὡς καὶ τὸ ἤειν (τοῦ εἶμι), εἶνε ἄχρηστον παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἀττικοῖς· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἀρχεταὶ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτοι μετὰ τὸν Μένανδρον.

Σημ. β'. Τὴν ὑποτακ., εὐκτ., προστ. καὶ τὸ ἀπαρέμφατον σχηματίζει κατὰ τὸ θέμα τῶν εἰς μι' τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὰ βαρύτονα.

Σημ. γ'. Ὁ μὲν παρχ. ἔχει σημασίαν ἐνεστώτος, ὁ δὲ ὑπερσ. παρατατικοῦ· ὁσάκις δὲ εἶνε ἀνάγκη παραιρεμένου ἢ μέλλοντος ἢ ἀορίστου τίθεται ὁ παρχ. ἔγνωκα, ὁ μέλ. γνώσομαι, ὁ ἀόρ. ἔγνω.

Σημ. δ'. Ἡ ἀρχαία ῥίζα *Fi* δ' ἐκτείνεται εἰς εἰδ τροπῇ τοῦ ἀρχικοῦ *F* εἰς ε (§ 42 σημ.), ἐξ ἧς σχηματίζονται τὰ ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ παραιρεμένου, ἡ ὑποτακ., εὐκτ., ἀπαρέμ., μετοχή καὶ οἱ μέλλοντες· οἷον οἶδα εἰδῶ, εἰδείην, εἰδέναι, εἰδώς, εἴσομαι, εἰδήσω. Τὰ δὲ ἄλλα σχηματίζονται ἐκ τῆς πρωτοθέτου ιδ'. ἐν δὲ τῷ γ' πληθ. τοῦ ἐνεσ. προσίθεται ἡ κατάληξις σασι = ἴδτασι-ἴσασιν. Οὕτω καὶ ἐν τῷ γ' πληθ. τοῦ ἔοικα, εἰκάσι καὶ εἴξασιν (ἐκ τῆς εἰκ. ῥίζης). Ὁ ὑπερσ. αὐξάνει χρονικῶς τρέπων τὸ ῥιζικὸν εἰ εἰς *η'* ὀρθότερον ἴσως εἶνε νὰ θεωρηθῇ ἡ αὐξησης αὕτη γενομένη ἐκ τῆς ιδ' ὡς ὁ παρατατ. τοῦ εἶμι ἐκ τῆς ι = *η'* (§ 390, σημ. β').

Τορισμὸς τῶν ῥημάτων.

§ 398. Τὰ μονοσύλλαβα μικροκτάληκτα ῥήματα περιπτῶνται· οἷον, σχῶ, πλὴν τοῦ φῆς καὶ χρέ.

§ 399. ἀ. Τὰ ὑπερδυσύλλαβα ῥήματα τονίζονται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης· οἷον, λέγω, λέγομεν· ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου εἶνε αὔται.

1) Τὰ πάσχοντα συναίρεσιν τονίζονται κατὰ τὸν κανόνα τῆς συναίρεσεως (§ 90)· οἷον, τιμᾶω-τιμῶ, τιμῶμεν-τιμῶμεν, ἰστάω-ἰστῶ, τιθέω-τιθῶ, λειφθέω-λειφθῶ, τιμῶμεθα-τιμώμεθα.

2) Πάντα τὰ εἰς ναι ἀπαρέμφορτα ἀπλᾶ καὶ σύνθετα τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης· οἷον, εἰδέναι, κατειδέναι, ἰστάναι, τιθέναι, διδόναι, πλὴν τῶν ποιητικῶν τῶν εἰς μέναι· οἷον, δόμεναι.

3) Ὁ ἐνεργ. β'. ἀόριστος τοῦ ἀπαρεμφοῦ καὶ τῆς μετοχῆς ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἷον, εἰπεῖν-κατεῖπειν, εἰπών-κατειπών.

4) Τὸ ἐνικὸν β'. πρόσωπ. τοῦ μέσου ἀορίστου β'. τῆς προστακτικῆς ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἷον

λαβού, ἀντιλαβού, πλὴν τῶν μονοσυλλάβων συνθέτων ἐκ δισυλλάβου προθέσεως· οἶον, περίθου, κκτάρθου, πκράσχου (§ 351).

5) Ὁ μέσος ἀόριστος β'. τοῦ ἀπκρεμφάτου ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς πκρχληγούσης· οἶον, γενέσθαι-πκρχγενέσθαι.

6) Ὁ ἐνεργ. ἀ. ἀόριστος τοῦ ἀπκρεμφάτου ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς πκρχληγούσης· οἶον, ἐπαινέσαι, ποιῆσαι, ἐμποιῆσαι, ἀγγεῖλαι, κκτκγγεῖλαι.

7) Ὁ πκθ. πκρχκείμενος τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς ἀπλοῦς καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς πκρχληγούσης· οἶον, λελέχθαι, λελεγεμένο, δικλελέχθαι, διαλεγεμένος.

8) Ὁ ἐνεργ. πκρχκείμενος καὶ ὁ πκθ. ἀ. καὶ β'. ἀόριστος τῆς μετοχῆς ἀπλοῦ καὶ σύνθετοι τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, λελοιπώς-κκταλελοιπώς, λειφθεῖς-κκταλειφθεῖς, γραφθεῖς-δικαγραφθεῖς.

9. Ἡ μετοχή τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ β'. ἀορίστου τῶν εἰς μι ῥημάτων ἀπλῇ καὶ σύνθετος τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης· οἶον, ἰστάς-συνιστάς, τιθεῖς-κκτατιθεῖς, θείς-πκρχθεῖς, διδούς-πκρχαδιδούς, δεικνύς-ὑποδεικνύς.

10. Οἱ β'. ἐνεργ. ἀόριστοι ἔλθῃ, εὔρέ, εἰπέ καὶ πκρά τοῖς Ἀττικοῖς λαβῇ καὶ ἰδῇ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης μόνον, ὅταν εἶνε ἀπλοῦ· οἶον, ἔλθῃ-πάρελθε, ἰδέ-κάτιδε.

11. Ὁ ἐνεργ. ἐνεστώς τῶν εἰς μι οὐδέποτε τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης πλὴν τοῦ εἰμι καὶ φημί.

12. Αἱ τοῦ οὐδετέρου γένους μετοχαὶ τονίζονται ὅπου καὶ αἱ τοῦ ἀρσενικοῦ· οἶον, ὁ λαμβάνων, τὸ λαμβάνον, ὁ λαβών, τὸ λαβόν, ὁ ποιήσας, τὸ ποιήσαν, ὁ ποιηθείς, τὸ ποιηθέν, ὁ πεποιηκός, τὸ πεποιηκός, κλπ.

§ 399. β'. Τὰ ῥήματα συνθετόμενα μετὰ τῶν 18 προθέσεων ἀντιβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 33)· οἶον, χρή-λπόχρη, σχῶ-πκράσχω, λαβῇ-πκρχλαβε, θοῦ-περίθου· πκρχτηροῦνται δὲ τὰ ὑποκείμενα.

1) Τὰ σύνθετα ἐκ δισυλλάβων προθέσεων οὐδέποτε ἀντιβιβάζουσι τὸν τόνον ἀνωτέρω τῆς ληγούσης τῶν προθέσεων, οἶον, ἀπόδοι, κατάθει, παράσχει· ὅταν ὁμως γίνηται ἐκθλιψις τῶν προθέσεων ἀντιβιβάζεται ὁ τόνος· οἶον, κάτειπε, πάρελθε· πλὴν τοῦ ἀφοῦ.

2) Ὁ τόνος τῶν συνθέτων ῥημάτων οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὴν αὐξήσιν (§ 284)· οἶον, παρῆλθον, ἀπεῖχον, ἀπέσχον. Τὸ δὲ σύνοιδα ἀναδιβάζει τὸν τόνον· διότι δὲν πάσχει αὐξήσιν, ἀλλὰ μόνον τροπήν τοῦ ῥιζικοῦ εἰ εἰς οἰ (§ 297).

3) Τὰ συνηρημένα ῥήματα τονίζονται ὅπου καὶ τὰ ἀπλᾶ (§ α 399)· οἶον, πλείς-παραπλείς, δηλῶ-κταδηλῶ.

Σημ. Πολλοὶ τῶν ἀνωτέρω κανόνων τοῦ τονισμοῦ προελέχθησαν σκοπῶν καὶ ἐν τῷ κκτ' ἔγκλισιν σχηματισμῶ τῶν ῥημάτων· ἀλλ' ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ συμπεριλάβωμεν καὶ αὐτοὺς ἐνταῦθα, ἵνα ὁ μαθητὴς εὐρίσκη ὅλους ὁμοῦ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

Περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων.

§ 400. Ἀνώμαλα ῥήματα λέγονται ὅσα δὲν φυλάττουσι τοὺς δεδομένους κανόνας τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων καὶ τῆς σημασίας τῶν χρόνων. Εἶνε δὲ τριῶν εἰδῶν· ἀνώμαλα κκτὰ μετασχηματισμὸν τῆς ῥίζης, ἀνώμαλα κκτ' ἑλλειψιν, ἀνώμαλα κκτὰ σημασίαν.

Α'. Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ μετασχηματισμὸν τῆς ῥίζης.

§ 401. Ἀνώμαλα ῥήματα κκτὰ μετασχηματισμὸν τῆς ῥίζης λέγονται ὅσα πρὸς σχηματισμὸν χρόνου τινὸς μετασχηματίζουσι (μεταβάλλουσι) τὴν πρωτόθετον ῥίζαν.

Σημ. Ὁ μετασχηματισμὸς τῆς ῥίζης τοῦ ῥήματος ἐγένετο πολλάκις καὶ πρὸς ἀλλογήν τῆς ἐννοίας αὐτοῦ· οἶον, πολεμέω (=κάνω ἢ ἔχω πόλεμον), πολεμῶ (=κάνω τινὰ πολέμιον), πολεμίζω (=καταπολεμῶ)· πλουτέω (=εἶμαι πλούσιος)· πλουτίζω (=κάνω τινὰ πλούσιον)· χρυσῶ (=κάνω τι χρυσοῦν), χρυσίζω (=φαίνομαι ὡς χρυσός)· ῥιγέω (τρέμω ἐκ φόβου, φρίττω), ῥιγῶ (τρέμω ἐκ κρύους, κρυώνω), κλπ. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦ οἱ περισσότεροι τῶν τοιούτων μετασχηματισμῶν ἀπολέσαντες τὴν διαφορὰν ταύτην τῆς ἐννοίας ἔμειναν διάφοροι τύποι τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἄνευ διαφορᾶς σημασίας· οἶον, φλέγω καὶ φλεγέθω· φεύγω καὶ φυγάνω, κλπ.

§ 402. Μετασχηματίζεται δὲ ἡ ῥίζα ἑξαχῶς α.) προσλήψει νέων γραμμάτων, β.) ἐκτάσει τῶν βραχέων αὐτῆς φωνηέντων εἰς μακρὰ ἢ διφθόγγους, γ.) συστολῇ τῶν μακρῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων εἰς βραχέα, δ.) τροπῇ τῶν ῥιζικῶν φωνηέντων εἰς ἄλλα, ε.) μεταθέσει τῶν γραμμάτων τῆς ῥίζης, ς.) συγκοπῇ τῶν γραμμάτων τῆς ῥίζης.

α. Πρόσληψις νέων γραμμάτων.

§ 403. Τὰ προλαμβανόμενα εἰς τὴν ῥίζαν γράμματα εἶνε φωνήεντα ἢ σύμφωνα καὶ ἐν ἡ περισσώτερα· εἰσὶ δὲ ταῦτα· α, ε, ι, υ, γ, ρ, νε, σ, τ, αρ, αιρ, ιρ, σκ, ισκ, αθ, εθ, ρυ, ρρυ.

A.

§ 404. Τὸ α προστίθεται εἰς ἀφωνολήκτους καὶ ὑγρολήκτους ῥίζας καὶ τὸ ε τῆς ῥίζης, ἐὰν ὑπάρχη, τρέπεται εἰς ω. οἶον, μύκω μυκάω, βρύχω-βρυχάω, βρέμω-βρωμάω. Τὸ δὲ πετ-πέταμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

E.

§ 405. Τὸ ε προστίθεται εἰς ἀφωνολήκτους καὶ ὑγρολήκτους ῥίζας καὶ τὸ ε τῆς ῥίζης τρέπεται εἰς ο· οἶον, σκεπ-σκοπέω, φέρ-φορέω, τρεμ-τρομέω.

Σημ. Τὰ τοιαῦτα ῥήματα δυνατόν νὰ παράγωνται καὶ ἐξ ὀνομάτων σκοπός, φόρος, τρόμος.

§ 406. Τὸ ε προστίθεται εἰς πολλὰς ἀφωνολήκτους καὶ ὑγρολήκτους ῥίζας πρὸς εὐχερέστερον σχηματισμὸν ἰδίων τινῶν χρόνων· οἶον, δοκ, δοκέω, μέλ. δόξω, θελ-θελε, μέλ. θελήσω, εὖρ-εὔρε, μέλ. εὔρήσω, μεν-μενε-μεμένηκα, νεμ-νεμε-νενέμηκα.

§ 407. Τὸ προσθετὸν τοῦτο ε τρέπεται πολλὰκις εἰς ο μετὰ διαφορᾶς ὅμως σημασίης (401 σημ.). οἶον, ῥιγέω καὶ ῥιγόω, πολεμέω καὶ πολεμόω.

§ 408. Τὸ ε προστίθεται πρὸ τοῦ ῥιζικοῦ ι ἢ υ καὶ συναποτελεῖ τὰς διφθόγγους ει καὶ ευ· οἶον, λιπ-λείπω, πιθ-πεῖθω, φυγ-φεύγω, τυχ-τευχ-τεύχομαι. — Τὸ ε τοῦτο εἶνε τὸ παλαιὸν F μετατραπὲν εἰς ε (§ 42 σημ.).

I. (J ἢ F)

§ 409. Τὸ ι, ὅπερ εἶνε τὸ ἀρχαῖον j (ιώτ) ἢ F (§ 73, 42, σημ.), προστίθεται εἰς φωνηεντολήκτους ῥίζας ἐχούσας χαρχκτῆρα α ἢ ε καὶ συναποτελεῖ τὰς διφθόγγους αι καὶ ει· οἶον, δα-δαίω, κε-κεῖμαι.

§ 410. Τὸ ι τοῦτο τίθεται καὶ εἰς ὑγρολήκτους ῥίζας καὶ. ἐὰν μὲν ὁ χαρακτήρ εἶνε λ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὸν (§ 74)· οἶον, βχλ-βχλίω-βχλλω, στελ-στελίω-στέλλω, πλὴν τοῦ ὀφελ-ὀφε-

λίω-όφειλω. Ἐὰν δὲ ὁ χαρκκτῆρ εἴνε ν ἢ ρ, μετατίθεται πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐκτείνει τὰ ῥιζικά βραχέα φωνήεντα ἢ εἰς μακρὰ ἢ εἰς διφθόγγους (§ 73)· οἶον, κρίν-κρίνίω-κρίνω, πλύν-πλυνίω-πλύνω, σῦρ-σύρίω-σύρω, φχν-φχνίω-φχνίω, τεν-τενίω-τείνω, χαρ-χαρίω-χαίρω, σπερ-σπερίω-σπείρω.

§ 411. Τὸ ι τοῦτο προστίθεται καὶ εἰς οὐρανισκοφώνους καὶ σπκνίως ὀδοντοφώνους ῥίζας ῥημάτων καὶ τότε αὐτὸ καὶ ὁ χαρκκτῆρ τρέπονται εἰς σσ ἢ ττ (§ 75)· οἶον, πραγ-πραγίω-πράσσω καὶ ἄττ. πράττω, κηρυκ-κηρυκίω-κηρύσσω καὶ ἄττ. κηρύττω, ταρχχ-ταρχχίω-ταρχχίω καὶ ἄττ. ταρχχίω, λιτ (λιτή)-λιτίω-λίσσομαι, κορυθ-κορύσσω, κλπ.

§ 412. Τὸ ι προστίθεται καὶ εἰς ῥίζας ἐχούσας χαρκκτῆρα δ ἢ γ, (χ) καὶ συγχωνεύεται μετ' αὐτοῦ εἰς ζ (§ 76)· οἶον, νομιδ-νομιδίω-νομίζω, κρχγ-κρχγίω-κρχζω, οἰμωγ-οἰμωγίω-οἰμώζω, στεναχχ-στεναχίω-στενάζω.

Σημ. γεν. Ἐκ τῶν μετεσχηματισμένων τούτων ῥιζῶν σχηματίζεται μόνον ὁ ἐνεστώς καὶ παρατατικός· οἱ δὲ ἄλλοι χρόνοι σχηματίζονται ἐκ τῆς πρωτοθέτου ῥίζης· οἶον, βάλλω βαλῶ-ἔβαλον, πράττω-πράξω-ἔπραξα, πέπραχα, νομίζω-νομίσω-ἐνόμισα-νενόμικα, κράζω-κράξω-ἔκραξα, κέκραγα.

Υ. (F)

§ 413. Τὸ υ, ὅπερ εἴνε τὸ ἀρχαῖον F (§ 42 σημ.), προστίθεται εἰς φωνηεντολήκτους ῥίζας ἐχούσας χαρκκτῆρα α ἢ ε καὶ συναποτελεῖ τὰς διφθόγγους αυ καὶ ευ· οἶον, ψάω-ψαύω, λα-ἀπολαύω, κηδε-κηδεύω.

Σημ. Τὸ υ τοῦτο προσλαμβάνει καὶ ν ἐν τῷ ἐλα-ἐλαύνω.

§ 414. Τὸ υ τοῦτο πολλὰκις δὲν προστίθεται εἰς τὸν ἐνεστώτα, ἀλλ' εἰς τοὺς ἄλλους χρόνους καὶ μάλιστα εἰς τὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον τῶν ἐξῆς ῥημάτων· κίω-κχύω-ἔκχυσα, κλκίω-κλκύσομαι-ἔκκλυσα, πλέω-πλεύσω, πνέω-πνεύσω, ῥέω-ρεύσω, νέω-νεύσω, θέω-θεύσω. Τὸ χέω ζῆται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀνωμαλῶν ῥημάτων.

Σημ. α. Τὸ υ τοῦτο μένει ἐνίοτε καὶ μετὰ τὴν συστολήν· οἶον, ῥέω-ἔρρευσα-ἔρρῳην· χέω-ἐχύθην. Ἀλλὰ τὸ υ τοῦτο εἴνε κυρίως ῥιζικόν, τὸ ὅποιον παλαιάτατα, ἐγράφετο διὰ τοῦ F καὶ προεφέρετο ὡς ευ, ὡς φαίνεται εἰς πολλὰς ῥίζας φωνηεντολήκτων καὶ ἀφωνολήκτων ῥημάτων· οἶον, χέω, ῥέω, θέω,

πνέω, νέω, φεύγω, πεύσομαι· πάντα δὲ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐγράφοντο τὸ πά-
λαι χῤῥω, ῥῤῥω, φῤῥω, πλῤῥω, κλπ. ἐν δὲ τῷ χέω, ῥέω, πλέω, θέω, πνέω,
νέω ἐξέλιπε τὸ Ϝ ἐν τῷ ἐνεστώτι καὶ παρατατικῷ.

Σημ. β'. Τὸ υ τοῦτο προσεφέρετο καταρχὰς μὲν ὡς τὸ λατινικὸν u, ἔπει-
τα ὡς τὸ γαλλικὸν u ἤτοι ἐπλησίαζεν εἰς τὸν φθόγγον τῆς ου· διὸ πολλάκις
καὶ ἐναλλάσσεται εἰς ο υ· οἶον, λύω-λούω, ἐλήλυθα καὶ ποιητ. ἐλήλουθα·
σπεύδ-σπουδ-σπουδή.

N.

§ 415. Τὸ ν προστίθεται εἰς ἀφωνολήκτους καὶ φωνηεντολή-
κτους καὶ ὑγρολήκτους ῥίζας μετὰ τὸν χαρκατῆρα ἢ πρὸ τοῦ χα-
ρκατῆρος· οἶον, δνκ-δάνκω, τι-τίνω, φθκ-φθάνω, τεμ-τέμνω, πεθ-
πένθ-πέπονθκ.

§ 416. Τὸ ν τοῦτο προσλαμβάνει καὶ α· οἶον, δνμ-δνμνα-δάν-
μνημι, κερ-κιννα-κίρνημι.

Ne

§ 417. Ἡ συλλαβὴ νε προστίθεται εἰς τὸ κν-κυνέω, ικ-ικνέω, ισχ-
ισχνέω, θυ-θυνέω, βυ-βυνέω,

Z.

§ 418. Τὸ ζ προστίθεται εἰς τινὰς φωνηεντολήκτους ῥίζας.
οἶον, βία-βιάζω, ἀνθε-ἀνθίζω, κλυ-κλύζω.

Σημ. Τὸ ζ τοῦτο κατὰ τοὺς γλωσσολόγους εἶνε τὸ ἀρχαιότατον j.

Σ.

§ 419. Τὸ σ προστίθεται πρὸ τοῦ ληκτικοῦ ἀφώνου τῆς ῥίζης
ἢ μετ' αὐτό· οἶον, μιγ-μίσγω, ἀλεκ-(ἀλεκσ)-ἀλέξω, αὐγ-(αὐγσ)-
αὔξω.

§ 420. Τὸ σ προστίθεται καὶ εἰς φωνηεντολήκτους ῥίζας· ἀλλὰ
τότε διπλασιάζεται· οἶον, ἀφυ-ἀφύσσω, λε-λευ-λεύσσω, νε-νίσσομαι.

T.

§ 421. Τὸ τ προστίθεται εἰς ῥίζας ἐχούσας χαρκατῆρα χειλεό-
φωνον, ὅπερ συμπνευματίζεται μετ' αὐτοῦ (§ 53)· οἶον, τυπ-τύ-
πτω, κκλυβ-κκλύπτω, ῥκφ-ῥάπτω.

Σημ. α'. Καὶ τὸ τ τοῦτο κατὰ τοὺς γλωσσολόγους ἐγένετο ἀπὸ τοῦ j ἢ F.

Σημ. β'. Ἐκ τῆς μετεσχηματισμένης ῥίζης σχηματίζεται μόνον ὁ ἐνε-
στώ· καὶ παρατατικός· οἱ δὲ λοιποὶ σχηματίζονται ἀπὸ τῆς πρωτοθέτου ῥί-
ζης· οἶον, καλύπτω-καλύψω-ἐκάλυψα, κλπ.

Αν.

§ 422. Ἡ συλλαβὴ *αν* προστίθεται εἰς πολλὰς μακρολήκτους ἀφωνολήκτους ρίζας· οἷον, αἰσθ-αἰσθάνομαι, βλαστ-βλαστάνω, ἄμαρτ-ἄμαρτάνω, ὀλισθ-ὀλισθάνω· τὸ δὲ ὀλισθαίνω, εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

§ 423. Καὶ εἰς βραχείας ρίζας προστίθεται ἡ συλλαβὴ *αν*, ἀλλὰ τότε πρὸς ἑκτασίν τῆς ἡ ρίζα προσλαμβάνει πρὸ τοῦ ἀφώνου *ν*· οἷον, μυχθ-μυθάνω, λχθ-λχθάνω, ἄδ-ἀνδάνω, πυθ-πυθάνω, λχβ-λχμβάνω, φυγ-φυγγάνω, πλῆν τοῦ κίχ-κιχάνω. Τὸ δὲ κιγχάνω εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Αἱ πρωτόθετοι ρίζαι τούτων ἀναφαίνονται εἰς τοὺς 6'. ἀρίστους (§ 265, 5, σημ.) οἷον, ἡσθόμην, ἡμαρτον, ἔβλαστον, ἔλαθον, ἔπυθον, ἔλαβον, κλπ.

Αιν.

§ 424. Ἡ συλλαβὴ *αιν* προστίθεται εἰς τινὰς ἀφωνολήκτους καὶ ὑγρολήκτους ρίζας· οἷον, τερσ-τερσάνω, κερδ-κερδάνω, ὄσφρ-ὄσφρανώ.

Σημ. Ἀπὸ τοιουτοσχημῶν ἐνεστῶτων σχηματίζονται καὶ τινες χρόνοι· οἷον, κερδάνω-κερδανῶ-ἐκέρδανα, τερσανίω-τερσανῶ-ἐτέρσηνα, κλπ.

Ιν.

§ 425. Ἡ συλλαβὴ *ιν* προστίθεται εἰς φωνηεντολήκτους ρίζας ἔχουσας χαρκκτῆρ α· οἷον, βχ-βχάνω, γρχ-γρχάνω, δρχ-δρχάνω. (προιητ).

Σκ.

§ 426. Τὸ *σκ* προστίθεται εἰς πολλὰς ρίζας καὶ μάλιστα φωνηεντολήκτους· οἷον, ἀρε-ἀρέσκω, γηρχ-γηρχάσκω, δρχ-διδρχάσκω, δχχ-διδχάσκω, πι-πιπίσκω, μεθύω-μεθύσκω, γνο-γιγνώσκω.

§ 427. Μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ *σκ* τὸ μὲν ο τῆς ρίζης τρέπεται εἰς ω· οἷον, γνο-γιγνώσκω, τρο-τιτρώσκω, βρο-βιβρώσκω, θρο-θρώσκω· πλὴν τοῦ βο-βόσκω. Τὸ δὲ α τρέπεται εἰς η μόνον ἐν τῷ (θχν)-θνχ-θνήσκω, μνχ-μιννήσκω. Ὁ δὲ ἄφωνος χαρκκτῆρ ἀποβάλλεται· οἷον, δχχ-διδχχ-διδχάσκω, χαν-χάσκω, τὸ δὲ πχθ-πχάσκω δχσύνει καὶ τὸ χ.

Ισχ.

§ 428. Ἡ συλλαβὴ *ισκ* προστίθεται εἰς ὑγρολήκτους καὶ ἀφω-

νολήκτους ρίζας· οἶον, εὖρ-εὐρίσκω, ἀλ-ἀλίσκομαι, στερ-στερίσκω.

Σημ. Ἐκ τῆς μετεσχηματισμένης ταύτης ρίζης σχηματίζεται μόνον ὁ ἐνεστώς καὶ παρατατικός· πρὸς σχηματισμὸν δὲ τῶν ἄλλων χρόνων ἡ πρωτόθετος ρίζα προσλαμβάνει ε· (§ 406)· οἶον εὐρίσκω. μέλ. εὐρήσω, στερίσκω-στερήσω. Τοῦ δὲ ἀλίσκομαι, ἀναλίσκω καὶ ἀμβλίσκω προσλαμβάνει ο· οἶον, ἀλώσομαι, ἀνκλώσω, ἀμβλώσω.

Αθ, Εθ.

§ 429. Ἡ μὲν συλλαβὴ αθ εἶνε ἀττική καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀορίστου β'. (Κοβ. ἐν λογ. Ἑρμῇ 205), καὶ προστεθῆτο εἰς ρίζας ἀφωνολήκτους, ὑγρολήκτους καὶ φωνηεντολήκτους· οἶον, διωκ-διωκθεῖν, εἰκ-εἰκθεῖν, ἀμυν-ἀμυνθεῖν· κι-κιαθεῖν, κλπ. Ἡ δὲ εθ εἶνε, ποιητική καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐνεστώτος καὶ πρκατκτικοῦ· οἶον, φλέγω-φλεγέθω, κλπ.

Νυ, ννυ.

§ 430. Αἱ συλλαβαὶ νυ καὶ ννυ ἐπισυνάπτονται εἰς ρίζας ἡ μὲν πρώτη εἰς ἀφωνολήκτους, ἡ δὲ δευτέρα εἰς φωνηεντολήκτους (§ 362)· οἶον, δεικ-δείκνυμι, ζευγ-ζεύγνυμι, σχεδα-σχεδάννυμι, χο-χώννυμι, κλπ. Τὸ δὲ ν τῆς συλλαβῆς νυ ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ τῆς ρίζης ὄλ· οἶον, ὄλνυμι-ὄλλυμι. Τὰ τοιαῦτα ῥήματα εἶνε τῆς τετάρτης συζυγίας τῶν εἰς μι ῥημάτων.

Ἀναδιπλασιασμός τῆς ρίζης.

§ 431. Πολλάκις ἡ ρίζα τοῦ ῥήματος ἀναδιπλασιάζεται προσλαμβάνουσα ι μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου αὐτῆς καὶ τὸ ριζικὸν ε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποβάλλεται· οἶον, τρο-τιτρώσκω, δαχ-διδαχ διδάσκω, γεν-γιγεν-γίγνομαι, πετ-πιπετ-πίπτω· σεχ-σισεχ-σισχ-καὶ ἀποβολῇ τοῦ σ ἰσχ-ἴσχω, σεδ-σιсед-σιсδ-ἴζ-ἴζω. Μόνον τὸ τραιν-τετραίνω ἔχει τὸν τοῦ παρκακειμένου ἀναδιπλασιασμόν.

Σημ. Ἐνίοτε ὁ ἀναδιπλασιασμός γίνεται ἐντὸς τῆς ρίζης· οἶον, ὄνα-ὀνινα-ὀνίνημι.

§ 432. Πολλάκις ἐπκνκλαμβάνεται ὁλόκληρος ἡ ριζικὴ συλλαβὴ ἄνευ ἐκτάσεως ἢ μετὰ ἐκτάσεως· οἶον, ἀγ-ἀγαγ, ἀόρ. β'. ἡ-γυχον, μκρμκκ-μκρμκίρω, μκ-μκκ-μκκ-μκώ, ἐνεκ-ἐνενεκ καὶ συγκ-κοπῇ τοῦ ριζικοῦ ε-ἐνεγκ-ἀόρ. β'. ἡνεγκον.

Σημ. Ἡ ρίζα ἀναδιπλασιάζεται καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τρόπους· οἶον,

φύρ-πορφύρω, μυρ-μορμύρω, φαλ-παμφαλάω, χλα-καχλάζω. — Ἀναδιπλασιασμός τῆς ρίζης γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων οἷον, βόρβορος, κόρκορος, μέρμερος, ὀδωδῆ (§ 489 σημ. 6').

§ 433. Πολλάκις ἐλλείπει τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν· οἷον, κεῖμαι, δύναμι, ἐπίσταμι, οἶμαι. Καὶ τοῦτο ἀνωμαλίᾳ εἶνε.

6'. Ἑκτασις τῆς ρίζης τοῦ ῥήματος.

§ 434. Ἑκτασις ρίζης λέγεται, ὅταν ἡ βραχεῖα ρίζα ἐκτείνηται εἰς μακρὰ κατὰ φύσιν ἢ θέσιν. Γίνεται δὲ ἡ ἑκτασις τῆς ρίζης κατὰ τὰ προσηρμένα (§ 82, 404—413)· οἷον, λαβ-ληβ, δακ-δηκ, δεμ-δημ, κα-κίω, λιπ-λείπω, καλυβ-καλύπτω, κλπ.

γ'. Συστολὴ τῆς ρίζης τοῦ ῥήματος.

§ 435. Πολλάκις ἡ μακρὰ ρίζα συστέλλεται εἰς βραχεῖαν ἥτοι τὰ μακρὰ φωνήεντα αὐτῆς ἢ αἱ δίφθογγοι συστέλλονται εἰς βραχέα· ἡ δὲ συστολὴ γίνεται κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 84)· οἷον, τηκ-τακ ἀκου-ἄκο, τειν-τεν, σπειρ-σπερ, λειπ-λιπ· φευγ-φυγ, μανθαν-μαθ· τεμν-τεμ.

δ'. Τροπὴ τῶν γραμμάτων τῆς ρίζης.

§ 436. Τροπὴ λέγεται ὅταν γράμμα τι τῆς ρίζης τρέπηται εἰς ἄλλα ἢ δὲ τροπὴ γίνεται καὶ εἰς φωνήεντα καὶ εἰς σύμφωνα κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους· ἐνταῦθα δὲ σημειούμεθα μόνον, ὅτι τὸ μὲν α τρέπεται εἰς ω· οἷον, ραγ-ρωγ· ἑρῶγα. Τὸ δὲ ε εἰς α ἢ ο (§ 408 σημ.)· οἷον, βελ-βαλ· ριγέω καὶ ριγώ (μετὰ διαφορᾶς ἐννοίας)· ἔτι δὲ καὶ εἰς ι, ὅταν ἡ ρίζα προσλαμβάνῃ σύμφωνον· οἷον, κερ-κιρν-κίρνημι, τεκ-τικττίκτω.

ε'. Μετάθεσις τῶν γραμμάτων τῆς ρίζης.

§ 437. Μετάθεσις λέγεται ἡ μετατόπησις γράμματός τινος ἀπὸ τῆς ἀρχαίας θέσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλην. Μετατίθενται δὲ τὰ ὑγρά· οἷον, βαλ-βλκ, θαν-θνκ, βεδ-ἐρδ, πνκ (πνύξ), πυκν (πυκνός), κλπ.

Σημ. Κατ' ἄλλους ὅμως μετατίθενται τὰ φωνήεντα, ὡςάκις εὐρίσκονται μετὰ τῶν ὑγρῶν.

ς'. Συγκοπὴ τῆς ρίζης.

§ 438. Συγκοπὴ λέγεται, ὅταν τὰ βραχέα φωνήεντα τῆς ρί-

ζης εύρισκόμενα μετὰ τὸ δὺν συμφώνων χάριν εὐφωνίας ἐκκρούωνται. Γίνεται δὲ ἡ συγκοπὴ συνήθως εἰς τοὺς β'. ἀορίστους καὶ παρακείμενους· οἶον, ἐγείρω-(ἐγερ-ἐγρ)-ἡγρόμην-ἐγρήγορα, πέτομαι-(πετ-πτ)-ἐπτόμην, (σεχ-ἔσεχον)-ἔσχον, (πετ-πιπετ-πιπτ)-πίπτω, (γεν-γίγεν-γίγν)-γίγνομαι, ἡλυθον-ἤλθον, κλπ.

Σημ. Μετὰ τὴν σύγκοπην, ἐὰν μὲν συμπέσῃ νρ, παρεντίθεται ὁ πρὸς εὐφωνίαν· οἶον, ἀνέρος ἀνδρός· ἐὰν δὲ συμπέσῃ μρ ἢ μλ, παρεντίθεται β' οἶον, μεσημ(ρία)-μεσημερία, γαμβρός-γαμβρός, μόλ(-μέμλωκα)-μέμλωκα· ἐὰν δὲ τὸ μ εἴνῃ ἀρκτικόν, ἀποβάλλεται μετὰ τὴν παρενθεσιν τοῦ β οἶον, μολ(-μδλώσκω)-βλώσκω.

Β'. Ῥήματα ἀνώμαλα κατ' ἑλλειψιν (ἐλλειπτικά).

§ 439. Ῥήματα ἀνώμαλα κατ' ἑλλειψιν ἢ ἐλλειπτικά λέγονται ὅσα δὲν σχηματίζουνσι πάντας τοὺς χρόνους ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης, ἀλλ' ἐξ ἄλλης, ταύτοσήμου ὅμως· οἶον, φέρω, μέλ. οἶσω, ἀόρ. ἤνεγκον, ἐσθίω, μέλ. ἔδομαι, ἀόρ. ἔφαγον, ὀράω, μέλ. ὄψομαι, ἀόρ. εἶδον.

Γ'. Ῥήματα ἀνώμαλα κατὰ σημασίαν.

§ 440. Ῥήματα ἀνώμαλα κατὰ σημασίαν λέγονται ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων χρόνος τις λαμβάνεται ἐπὶ σημασίας ἄλλου.

§ 441. α. Ῥημάτων τινῶν οἱ μὲν παρακείμενοι ἔχουσι σημασίαν ἐνεστώτος, οἱ δὲ ὑπερσυντελικοὶ παρακτικοῦ· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· ὁ εἴρηκα, οἶδα, δέδοικα καὶ δέδιχα, ἔοικα, εἴωθα, μέμνημαι, γέγηθα, (πέποιθα), κέθημαι, ἔστηκα, κέκτημαι, κέκλημαι, καὶ ἄλλοι τινές. Καὶ τούνεκτίον ἐνεστώτές τινες ἔχουσι σημασίαν παρακείμενου· οἶον, ἤκω=ἔχω φθάσει ἢ ἔφθασα, οἴχομαι=ἔχω ὑπάγει ἢ ἔχω ἀναχωρήσει.

Σημ. α. Πολλῶν ῥημάτων ὁ ἐνεργητικὸς α. ἢ β'. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικὸς ἔχουσιν ἀμετάβατον ἢ οὐδετέραν σημασίαν· οἶον, ἵστημι-ἕστηκα-ἕστηκειν, σθίννυμι-ἔσθηκα, φῶ πάρα, φαίνω-πέφνηκα, ἐγείρω-ἐγρήγορα· Ἐὰν δὲ ῥῆμά τι ἔχῃ καὶ τοὺς δύο παρακείμενους (α. καὶ β'), ὁ μὲν α. ἔχει μεταβατικὴν σημασίαν, ὁ δὲ β'. ἀμετάβατον ἢ οὐδετέραν· οἶον, πράττω-πέπραχα (μεταβ.), πέπραχα (ἀμετάβ.), πείθω-πέπεικα (μεταβ.), πέποιθα (ἀμετάβ.). Τοῦ δὲ φθίρω καὶ οἱ δύο παρακείμενοι ἔχουσι παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς ἐνεργητικὴν σημασίαν· οἶον, ἔφθορα καὶ ἔφθορα (§ 257 σημ. α.).

Σημ. β'. Τινῶν ῥημάτων ὁ β'. παρακείμενος ἔχει παθητικὴν σημασίαν·

διὰ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐν χρήσει τὸν παθ. παράκειμενον· οἷον, ὀλλυμι· ὀλωα, ἄγνυμι· ἔαγα, πῆγνυμι· πέπηγα, ῥήγνυμι· ἔβρωγα, σήπω· σέσηπα, τήκω· τέτηκα, κλπ. Καὶ τοὺς τοιούτους β'. παρακείμενους οἱ νεώτεροι γραμματικοὶ ὀνομάζουσιν ἀμεταβότους, εἶνε ὅμως παθητικοὶ αὐτοπαθεῖς.

§ 442. β'. Πολλῶν ῥημάτων οἱ μέσοι μέλλοντες (συνήθως μὲν τῶν φωνηεντολήκτων, σπκνίως δὲ τῶν ἀφωνολήκτων, οὐδέποτε δὲ τῶν ὑγρολήκτων) ἔχουσι πκθ. σημασίην· διὰ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐν χρήσει τὸν πκθ. μέλλοντα. Τοιοῦτοι δὲ μέσοι μέλλοντες εἶνε· ὁ τιμήσομαι, ἀδικήσομαι, οἰκήσομαι, ἡττήσομαι, κκτκφρονήσομαι, ἀμφοισθητήσομαι, αὐξήσομαι, ἀπατήσομαι, λυπήσομαι, μκστιγώσομαι, μισήσομαι, ξενήσομαι, ὁμολογήσομαι, πληρώσομαι, (τελέσομαι)· τελοῦμαι, στρεβλώσομαι, τηρήσομαι, τυραννήσομαι, φιλήσομαι. "Αστικός δὲ εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ ζημιώσομαι καὶ ζημιωθήσομαι, ὠφελήσομαι καὶ ὠφεληθήσομαι, στερήσομαι καὶ στερηθήσομαι, φοβήσομαι καὶ φοβηθήσομαι, βουλεύσομαι καὶ βουλευθήσομαι, βλάψομαι καὶ βλαφθήσομαι. — Σπκνίως ἔχουσι πκθ. σημασίην οἱ εἰς ιοῦμαι ἄττ. μέλλοντες· οἷον, ὀμαλιῶμαι, ὕβριοῦμαι, ὀνειδιοῦμαι, ἀνκσκολοπιῶμαι (§ 446, σημ. γ'.)

Σημ. Ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται πάντοτε σχεδὸν τοὺς μέσους μέλλοντας ἀντὶ τῶν παθητικῶν.

§ 443. γ'. Πολλὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα ἔχουσι τὸν μέσον μέλλοντα μετ' ἐνεργητικῆς σημασίης· διὰ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐν χρήσει τοὺς ἐνεργητικοὺς μέλλοντας. Τοιοῦτοι δὲ μέσοι μέλλοντες εἶνε· ὁ ἀκούσομαι, ἀπαντήσομαι, ἀπολαύσομαι, βκδισῶμαι, ἀλαλάξωμαι, ὀλολύξωμαι, τωθάσομαι, βοήσομαι, γελάσομαι, σπουδάζωμαι, ἐψήσομαι, κυήσομαι, οἰμῶξωμαι, οὐρήσομαι, συρίζωμαι· ἔτι δὲ οἱ ἀνώμκλοι, λήψωμαι (λκμβάνω), ἀμαρτήσομαι, βήσομαι, γνῶσομαι, τίξωμαι (τίκτω), δήξωμαι (δάκνω), δράσομαι (διδράσκω), θεύσομαι (θέω), θίξωμαι (θιγγάνω), κκθήσομαι, νεύσομαι (νέω=κoλυμβῶ), ὁμοῦμαι (ὀμνυμι), ὀφομαι (ὀράω), παιξοῦμαι, πεσοῦμαι, πλεσοῦμαι, ρύησομαι (ρέω), δρκμοῦμαι καὶ θρέξωμαι, (τρέχω), φεῶξωμαι καὶ φευξοῦμαι, χκνοῦμαι (χάσκω), εἴσομαι (οἶδα), ἔδομαι (ἐσθίω), πίομαι (πίνω), κκμοῦμαι (κάμνω), τεύξωμαι (τυγχάνω), χεσοῦμαι (χέζω), θοροῦμαι (θρώσκω).

Σημ. Τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἔχουσι συνήθως μὲν τὸν μέσον μέλλοντα, σπα-

νιώτερον δὲ τὸν ἐνεργητικόν· ἀρπάζω, βλέπω, γηράσκω, ἐρωτῶ, ποθῶ, ᾄδω, διώκω, ἐγκωμιάζω, ἐπαινῶ, ἐπιτορκῶ, θυμιάζω, κλέπτω, κωκύω, νεύω, ῥοφῶ, σκώπτω, χωρῶ, φθάνω.

§ 444. δ'. Πολλοὶ παθ. ἀόριστοι ἔχουσι μέσσην σημασίαν· οἷον, κατεκλίθην, ἐστράφην, ἠγέρθην, ἐφράνθην, ἐφορέθην, ὠρμήθην, ἐτράπην, ἐψεύσθην, ἐφάνην, ἐκομίσθην (§ 446, σημ. γ'). Ἀλλὰ πολλοὶ τούτων διαφέρουσι τῶν μέσων κατὰ τι· οἷον, ἐψεύσθην = ἐψευσα ἐμχυτόν, ἐψευσάμην = εἶπον ψεύματα, ὑπᾶτήσά τινα, ἐτράπην = ἔτρεψα ἐμχυτόν, ἐτρεψάμην = ἔτρεψά τινα ἀπ' ἐμχυτοῦ εἰς φυγὴν, ἐκομίσθην = ἐταξείδευσα, ἐκομίσάμην = ἐκόμισά τι ἐμχυτῷ, ἤρθην (αἶρω) = ἤρα ἐμχυτόν = ἐσηκώθην, ἤράμην = ἤρα τι ἐπ' ἐμχυτοῦ, κλπ.

Σημ. α'. Τινὰ ἔχουσι καὶ τὸν μέσον καὶ τὸν παθ. ἀόριστον μετὰ μέσης διαθέσεως· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὸ ὀπλίζω, ὀρκίζω, ἀνάγω, ὀρέγω, πειρῶ, πονῶ, ἀνάγω, (γυμνάζω, ἐγείρω), κλπ.

Σημ. β'. Πολλὰ ῥήματα ἔχουσι καὶ τὸν α. καὶ β'. ἀόριστον, ἀλλ' ὁ μὲν α. ἔχει μεταβατικὴν σημασίαν, ὁ δὲ β'. ἀμετάβατον (§ 257 σημ. α'). οἷον, φύω-ἔφυσα καὶ ἔφυν, δύω-ἔδυσα καὶ ἔδυν, ἵστημι-ἔστησα καὶ ἔστην, σβέννυμι-ἔσβησα καὶ ἔσβην, κλπ.

Σημ. γ'. Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων ὁ μέσος τύπος μετέπεσεν εἰς διάφορον σημασίαν τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ· οἷον, αἰρῶ = πιάνω, κυριεύω, αἰροῦμαι = ἐκλέγω· διαλέγω = καθαρίζω, διαλέγομαι = συνομιλῶ· ἀποκρίνω = διαχωρίζω, ἀποκρίνομαι = ἀπολογοῦμαι, κλπ. (ὄρα συντ. Α. Χρ.).

Σημ. δ'. Πολλὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα δὲν ἔχουσι παθητικὰ σύστοιχα, ἀλλ' ἕτερα ταυτόσημα, ἢ διότι τὸ σύστοιχον παθητικὸν ὅλως ἐλλείπει, ἢ διότι τὸ παθητικὸν ἔλαβεν ἄλλην σημασίαν· οἷον, αἰρῶ (ἐνεργ.), ἀλίσκομαι (παθ.), ἀποκτείνω (ἐνεργ.), ἀποθνήσκω (παθ.), εὖ λέγω, κακῶς λέγω, (ἐνεργ. = εὐλογῶ, κακολογῶ), εὖ ἀκούω, κακῶς ἀκούω (παθ. = εὐλογοῦμαι, κακολογοῦμαι)· εὖ ποιῶ, κακῶς ποιῶ, (ἐνεργ.), εὖ πάσχω, κακῶς πάσχω (παθ.). (ὄρα συν. Α. Χρ.). Ἔτι δὲ τὸ παθ. ἐκφέρεται καὶ περιφραστικῶς δι' ἄλλου ῥήματος· (τυγχάνω, ἔχω) οἷον, συγγινώσκω τινί (ἐνεργ.), συγγνώμης παρὰ τινος τυγχάνω (παθ.).

§ 445. ε'. Ἀπκντα σχεδὸν τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα ἔχουσι τὸν μέσον μέλλοντα, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ τὸν μέσον ἀόριστον· οἷον, γίγνομαι, γενήσομαι, ἐγενόμην.

Σημ. α'. Τὸ ἔραμαι (ἐνεστ. ἄχρ. παρὰ τοῖς πεζοῖς) ἔχει παθ. μέλ. ἐρασθήσομαι. Ἀμφοτέρους δὲ τοὺς μέλλοντας ἔχουσι τὸ αἰδέομαι, ἄχθομαι, διαλέγομαι, ἐπιμέλομαι, προθυμοῦμαι, διανοοῦμαι, ἐλασσοῦμαι.

Σημ. β'. Παθ. ἀόριστον α. ἔχουσι τὸ δύναμαι, ἐπίσταμαι, (ἔραμαι), γίγνο-

μαι, ἀλάομαι, ἄχθομαι, βούλομαι, δέομαι, ἥδομαι, οἶομαι, σέβομαι, διαλέγομαι, ἐπιμέλομαι, μεταμέλομαι, ἐνθυμούμαι, διανοοῦμαι, εὐλαβοῦμαι, φιλοτιμούμαι. Διφοροῦνται δὲ τὸ αὐλίζομαι, πραγματεύομαι, φιλοφρονοῦμαι. Συνηθέστερον δὲ ἔχουσι τὸν παθ. ἄορ. τὸ ἄγαμαι, αἰδέομαι, ἀμιλλῶμαι, ἀρνούμαι, προνοοῦμαι· σπανιώτερον δὲ τὸ βρυχώμαι, μέφομαι, ὀλοφύρομαι, ἀπολογοῦμαι, κοινολογοῦμαι.

§ 446. 5'. Πολλὰ τῶν ἀποθετικῶν ἔχουσι καὶ παθ. σημασίαν· οἷον, βιάζομαι, ἀλλὰ ταύτην σπανίως ἔχει ὁ ἐνεστώς, συνήθως δὲ ἔχει αὐτὴν ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος.

Σημ. α'. Ἐὰν παῦτα ἔχῃσι καὶ τὸν μέσον ἀόριστον, ὁ παθ. ἀόριστος ἔχει συνήθως τὴν παθητικὴν σημασίαν· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὸ ἀγωνίζομαι, αἰκίζομαι, αἰνίττομαι, αἰτιῶμαι, ἀπολογοῦμαι, βιάζομαι, δέχομαι, δωροῦμαι, ἐργάζομαι, ἰῶμαι, λογίζομαι, λωδῶμαι, μιμοῦμαι, προφασίζομαι, χρῶμαι (ἀορ. ἐ-χρήσθη), ὦνομαι. Οὐδεμίαν δὲ διαφορὰν ἔχουσιν οἱ ἀόριστοι τῶν ἐξῆς ῥημάτων· ὀπλίζομαι, αὐλίζομαι, μαλακίζομαι, φιλοφρονοῦμαι.

Σημ. β'. Πολλοὶ παρακείμενοι ἐκείνων τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων, ὧν οἱ ἐνεστώτες ἔχουσι μόνον ἐνεργητικὴν σημασίαν, ἔχουσι καὶ ἐνεργ. καὶ παθητικὴν σημασίαν. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ ἡγώνισμαι, ἡτίεμαι, ἡκισμαι, βεβιάσμαι, δεδώρημαι, εἰργασμαι, ἔσκεμμαι, ἡῦγμαι (εὔχομαι), ἡγήμαι, κέκτημαι, μεμάχημαι, μέμνημαι, πεπραγματεύμαι, κεχάρισμαι, ἐώνημαι, ἀπολελόγημαι, ἀποκέκριμαι, συλλελόγισμαι, ἀπονενόημαι, ἐντεθύμημαι.

Σημ. γ'. γεν.· Τὸ πάλαι δύο φωναὶ ἦσαν, ἡ ἐνεργητικὴ ω καὶ ἡ μέση μαι, ἥτις ἐξέφραζε καὶ τὴν μέσσην καὶ παθ. διαθέσιν· οἱ δὲ παθ. μέλλοντες καὶ ἀόριστοι ἐφευρέθησαν ὑστερώτερον καὶ ὠρίσθησαν διὰ τὴν παθητικὴν διαθέσιν, οἱ δὲ μέσοι μέλλοντες καὶ ἀόριστοι περιωρίσθησαν εἰς τὴν μέσσην· οἱ δὲ λοιποὶ (ἐνεστώς, παρατατικός, παρακείμενος καὶ ὑπερσυντελικός) ἔμειναν κοινοὶ τῆς τε παθητικῆς καὶ μέσης διαθέσεως. Ἀλλὰ πολλοὶ μέσοι μέλλοντες λαμβάνονται ἀντὶ τῶν παθητικῶν (§ 442), καὶ τοῦναντίον πολλοὶ παθητικοὶ ἀόριστοι λαμβάνονται ἀντὶ τῶν μέσων (§ 444) (ἴδε καὶ συντ. Α. Χριφ.)

Κατάλογος τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων.

§ 447. Ὁ ἐπόμενος κατάλογος περιλαμβάνει ἐκεῖνα τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων, τὰ ὅποια ὑπάρχοντα εἰς τοὺς κανόνας τοὺς εἰρημένους ἐν τῷ περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων, τὰ δὲ λοιπὰ εὐρίσκει ὁ μαθητὴς ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων καὶ ὀνομάτων, ὃν πρὸ μικροῦ ἐξετυπώσαμεθα. Ὅσοι μὲν χρόνοι κεῖνται ἐν παρενθέσεσιν εἶνε σπάνιοι, ὅσοι δὲ ἐν ἀγκύλαις ἄχρηστοι.

Α

1. ¹ *ἄγνυμι* (τσακίζω)· ρίζ. ἄγ-ἄγνυ (430). (Παρατ. δὲν ἔχει). Μέλ. ἄζω. Ἀόρ. ἔξα. Ἀπαρέμφ. ἄξει Παρκα. β'. ἔαγα (μὲ παθ. σημασίαν). Παθ. ἄγνυμαι. (Παρατ. δὲν ἔχει). Ἀόρ. β'. ἐάγην καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. Παρκα. ἔαγμα, παθ. Ἀόρ. ἐάχθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ἀγή, ἄγμα, ἀκτός, ἀκτή, ἀκτίς-ἵνος, ἄγμός.

Σημ. Τὸ ἄγνυμι παρὰ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς λέγεται πάντοτε σύνθετον· ἡ δὲ αὐξησις τοῦ ἀορίστου δὲν φυλάττεται εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, ἡ δὲ παρὰ Λυσίῳ μετοχὴ «κατεάξαντες» διορθοῦται νῦν εἰς τὸ ὀρθὸν κατὰξαντες Περὶ δὲ τῆς αὐξήσεως τούτου ἴδε § 275.

2. *ἄγω*. (=φέρω, ἐπὶ ἐμψύχων)· ρίζ. ἄγ-ἄγαγ (432). Παρατ. ἤγον. Μέλ. ἄζω. Ἀόρ. β'. ἤγαγον καὶ (ἤξα). Παρκα. ἤχα (καὶ ἀ-γήοχα). Ὑπερσ. ἤχιν (καὶ ἀγνόχιν).

Παθ. καὶ μέσ. ἄγομαι. Παρκα. ἡγόμην. Μέλ. παθ. ἀχθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἤχθην. Παρκα. ἤγμαι. Ὑπερσ. ἤγμην. Μέσ. μέλ. ἄξομαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἡγαγόμην.—Ῥηματ. ἄζων, ἄγός, ἄγών, ἄγυιά, ἀκτέον, ἀγωγός, ἀγωγή, ἀγωγεύς, ἀγώγιμος.

Σημ. Ὁ ἀόρ. ἤξα εἶνε σχεδὸν ἄχρηστος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς· ὁ δὲ παρκα. ἀγήοχα καὶ Ὑπερ. ἀγνόχιν εἶνε ἀμφίβολοι, εὐρηνται ὅμως παρὰ Λυσίῳ καὶ ἔντινι ἐπιγραφῇ, καὶ παρὰ μεταγενεστέροις. Ὁ δὲ μέσος μέλ. ἔχει καὶ παθητικὴν σημασίαν, τουναντίον δὲ ὁ παθ. ἀόρ. ἐν συνθέσει ἔχει καὶ μέσσην σημασίαν.

3. *αἰρέω-ῶ* (=πιάνω)· ρίζ. αρ-αιρ (410)-αἶρε (406), ἐλ (439) Παρατ. ἤρεον-ουν. Μέλ. αἰρήσω. Ἀόρ. β'. εἶλον. Παρκα. ἤρηκα. Ὑπερσ. ἤρήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. αἰρέομαι-οῦμαι (=ἐκλέγω ἢ ἐκλέγομαι) Παρατ. ἡρέομαι-οῦμην. Μέλ. παθ. αἰρεθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἡρέθην. Παρκα. ἡρημαι, Ὑπερσ. ἡρήμην. Μέσ. μέλ. (αἰρήσομαι Ἰσοκρ. ἐπιστλ. Φιλπ. 15). Μετ' ὀλίγ. μέλ. ἡρήσομαι. Μέσ. ἀόρ. β'. εἰλόμην.—Ῥηματ. ἀφαίρημα, αἶρεσις, αἶρετός, αἶρετός, αἶρέτης.

Σημ. Ὁ μέλ. ἐλῶ δὲν εἶνε ἀττ. ὁ δὲ μέσ. ἀόρ. εἰλάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Παθητικὸν τοῦ ἐνεργ. αἰρῶ εἶνε τὸ ἀλίσκομαι· διότι τὸ αἰροῦμαι σημαίνει τὸ ἐκλέγω ἢ ἐκλέγομαι (§ 444, σημ. γ'). Παρ' Ἰωσιν ὅμως καὶ

τραγικοῖς ποιηταῖς εὐρίσκεται καὶ τὸ παθητικὸν αἰρούμαι· παρὰ δὲ τοῖς πεζολόγοις Ἀττικοῖς σπανιώτατα ἀπαντᾷ.

4. *Αἰσθάνομαι* καὶ σπαν. αἰσθομαι (ἀποθ.)· ρίζ. αἰσθ-αἰσθαν (422)-αἰσθε (406). Παρ. ατ. ἤσθανόμην. Μέσ. μέλ. αἰσθήσομαι. Μέσ. ᾄορ. εἴ. ἤσθόμην. Παρ. ατ. ἤσθημαι. Ὑπερσ. ἤσθήμην.—Ῥημ. ατ. αἰσθημα, αἰσθησις, αἰσθητός, αἰσθητήριον.

5. *Ἀλέξω* (=ἀποκρούω)· ρίζ. ἄλεκ-ἄλεξ (419)-ἄλεξε (406). Παρ. ατ. ἤλεξον. Μέλ. ἄλεξήσω (ἐπικ.) Ἀορ. ἤλεξισα (Ὀμρ.)

Μέσ. ἄλέξομαι. Παρ. ατ. ἤλεξόμην. Μέσ. μέλ. ἄλεξήσομαι (Ἡρδ.). Μέσ. ᾄορ. ἤλεξάμην (Ξενφ.), καὶ πλεόν οὖ.—Ῥημ. ατ. ἄλέξημα, ἄλέξηςις, ἔπαλξις, ἄλεξητήρ, ἄλεξητήριος.

Σημ. Ὁ ἐνεργ. ἐνεστώς καὶ παρατατικὸς εἶνε σπάνιοι παρὰ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς· ὁ δὲ μέλ. καὶ ᾄορ. εἶνε ἐπικοὶ καὶ μεταγενέστεροι.

6. *Ἀλίσκομαι* (ἀποθ. παθητικὸν τοῦ αἰρέω=πιάνομαι)· ρίζ. ἄλ-ἄλισκ (428)-ἄλε (406)-ἄλο (428 σημ. ἄ.). Παρ. ατ. ἤλίσκόμην. Μέσος μέλ. ἄλώσομαι. Ἀορ. εἴ. ἐχλὼν καὶ (ἤλων). Ὑποτ. ἄλῳ-ῶς-ῶ. Εὐκτ. ἀλόιην-οίης-οίη. Προστ. ἔλῳθι-ώτω. Ἀπαρέμφ. ἄλῳ-ναι. Μετοχ. ἀλούς-οῦσα. Παρ. ατ. ἐχλώκα καὶ (ἤλωκα). Ὑπερσ. ἐαλώκειν καὶ (ἤλώκειν).—Ῥημ. ατ. ἔλωσις, ἄλωτός, ἄλώσιμος.

Σημ. Πάντες οἱ χρόνοι τούτου ἔχουσι παθ. σημασίαν.—Ὁ Θουκυδίδης μεταχειρίζεται πάντοτε τὴν συλλαβικὴν αὐξητικὴν ἐάλων-ἐάλωκα. Ὁ δὲ Πλάτων τὸν μὲν παρακ. πάντοτε ἐάλωκα, τὸν δὲ ᾄοριστον καὶ ἐάλων καὶ ἤλων. Οἱ δὲ ἄλλοι συγγραφεῖς ἀδιχόρως καὶ τὴν συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν ὅσον, ἐάλων καὶ ἤλων, ἐάλωκα καὶ ἤλωκα, κλπ.

7. *Ἀμαρτάνω* (ἀποτυγχάνω, σφάλλω)· ρίζ. ἄμαρ-ἄρμαρταν (422)-ἄμαρτε (406). Παρ. ατ. ἡμάρτανον. Μέσ. μέλ. ἄμαρτήσομαι. Ἀορ. εἴ. ἡμαρτον. Παρ. ατ. ἡμάρτηκα. Ὑπερσ. ἡμαρτήκειν.

Παθ. ἄμαρτάνετι. Παρ. ατ. ἡμαρτάνετο Ἀορ. παθ. ἡμαρτήθη-ἄμαρτηθῆναι, ἄμαρτηθέντα. Παρ. ατ. ἡμάρτηται. Μετοχ. ἡμαρτημένα. Ὑπερσ. ἡμάρτητο καὶ πλεόν οὖ.—Ῥημ. ατ. ἄμαρτάς, ἄμαρτημα, ἄμαρτωλός, ἄμαρτία.

Σημ. Ὁ δὲ μέλλων ἄμαρτήσω, ᾄορ. ἡμάρτησα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

8. *Ἀμβλίσκω* καὶ (ἀμβλόω)(κάνω νὰ ἀποβληθῇ ἔμβρυον)· ρίζ. ἀμβλ-ἀμβλισκ (428)-ἀμβλε (406)-ἀμβλο (428 σημ.). Παρ. ατ. ἡμβλισκον. Μέλ. ἀμβλώσω. Ἀορ. ἡμβλωσα. Παρ. ατ. ἡμβλωκα.

Ὑπερσ. ἡμβλώκειν, καὶ πλέον οὖ.—Ῥηματ. ἡμβλωμα, ἡμβλωσις.

Σημ. Τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐρίσκεται συνήθως σύνθετον μετὰ τῆς ἐκ. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εὐρίσκονται καὶ τὰ παθ. Ἐνεστ. ἐξαμβλοῦται (Θεοφρ.) Ἀόρ. ἀμβλωθῇ (Ἀριστ.) Παρακ. ἡμβλωμαι (Ξεξ. ἐμπ.). Ὑπερσ. ἐξημβλώμην (Σουίδ).

9. Ἀμφιέννυμι (ἄμφι-έννυμι=ένδύω)· ρίζ. ἀμφιε-ἀμφιεννυ (430). Παρκατ. ἡμφιέννυν. Μέλ. ἀμφιῶ. Ἀόρ. ἡμφίεσα (Μαράκ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Μέσ. ἀμφιέννυμαι (ένδύω ἐμαυτόν). Παρκατ. ἡμφιεννύμην Μέσ. μέλ. ἀμφιέσομαι. Μέσ. ἀόρ. ἡμφιεσάμην (ποιητ.). Παρακ. ἡμφίεσμαι. Ὑπερσ. ἡμφιέσμην. Παθ. ἀόρ. ἀμφιεσθῆς (Ἡρόδ.), καὶ πλέον οὖ.—Ῥηματ. ἀμφιέσμαι. ἀμφιέσις, ἀμφιεστρίς-ίδος.

Σημ. Ὁ δὲ ἐνεστ. ἀμφιεννύω, παρκατ. ἡμφιέννυσι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. —Τὸ ἀμφιέννυμι δὲν ἔχει ἐν χρήσει τὴν παθητικὴν διάθεσιν πλὴν τοῦ παρ' Ἡροδότῃ παθ. ἀορίστου, ὅστις ἔχει παθ. σημασίαν.

10. Ἀναλίσκω (=ἐξοδεύω)· ρίζ. ἀναλ-ἀναλίσκ (428)-ἀναλε (406)-ἀναλο (428 σημ.). Παρκατ. ἀνήλίσκον. Μέλ. ἀναλώσω. Ἀόρ. ἀνήλωσα καὶ ἀνάλωσα. Παρακ. ἀνήλωκα καὶ ἀνάλωκα. Ὑπερσ. ἀνηλώκειν καὶ ἀναλῶκειν.

Παθ. ἀναλίσκομαι. Παρκατ. ἀνηλίσκόμεν. Μέλ. παθ. ἀναλωθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἀνηλώθην καὶ ἀναλώθην. Παρακ. ἀνήλωμαι καὶ ἀνάλωμαι. Ὑπερσ. ἀνηλώμην καὶ ἀναλώμην, καὶ πλέον οὖ.—Ῥηματ. ἀνάλωμα, ἀνάλωσις, ἀνάλωτος, ἀναλωτός, ἀναλωτέος, ἀναλωτής.

Σημ. Τὸ ἀναλίσκω δὲν ἔχει ἐν χρήσει τὴν μέσσην διάθεσιν· οἱ δὲ παρῳχημένοι χρόνοι τοῦτου φέρονται καὶ ὑῤῃξημένοι ἔσθωθεν καὶ ἀναύξητοι· ἐν διπλῇ ὁμῶς αὐξήσει πάντοτε ὑῤῃξημένοι ἔξωθεν λέγονται· οἷον, κατηνάλωσα, κατηνάλωκα, κατηναλώκειν. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις εὐρίσκεται καὶ Ἐνεστὼς ναλώω-ῶ· Ἀόρ. ἀνάλοον-ουν. Παθ. Ἐνεστ. ἀναλόομαι-οῦμαι. Παρατ. ἀναλοόμην οὔμην.

11. Ἀνοίγω καὶ ἀνοίγνυμι (ἀνά-οἶγω)· ρίζ. ἀνοιγ-ἀνοίγνυ (430). Παρκατ. ἀνέωγον. Μέλ. ἀνοίξω. Ἀόρ. ἀνέφξα. Παρακ. ἀνέφρα καὶ β'. [ἀνέφρα]. Ὑπερσ. ἀνέφχειν καὶ β'. [ἀνέφγειν].

Παθ. ἀνοίγομαι καὶ ἀνοίγνυμαι. Παρκατ. ἀνεωγόμεν. καὶ ἀνεωγνύμην Μέλ. παθ. ἀνοιχθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἀνεώχθην. Παρακ. ἀνέωγμα. Ὑπερσ. ἀνεώγμην, Μετ' ὀλίγ. μέλ. ἀνεώξομαι,

καὶ πλέον οὖ. — Ῥηματ. ἀνοιγμυ, ἀνοιγεις, ἀνοικτός, ἀνοικτέος.

Σημ. Ὁ β'. παρακ. ἀνέωγα, καὶ ὑπερσ. ἀνέωγαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων ἀπ' Ἀριστοτέλους, ἀντὶ δὲ τούτων οἱ Ἀττικοὶ μετεχειρίζοντο τοὺς παθ. ἀνέωγμα, ἀνέωγμην. Οἱ μεταγενέστεροι ἔχουσι καὶ β'. παθ. μέλ. ἀνοιγή-
σομαι (Π. Δ.). Καὶ ἡ ἔξωθεν αὖξησις ἥνοιγον, ἥνοιξα καὶ ἡ τριπλῇ ἡνέωξα, ἡνέωχθην, ἡνέωγμα, κλπ. τῶν μεταγενεστέρων εἶνε.

12. Ἀπεχθάνομαι (ἀποθ. παθ. = μισοῦμαι)· ῥίζ. ἀπεχθ-ἀπε-
χθαν. 422-ἀπεχθε (406). Παρακτ. ἀπηχθανόμην. Μέλ. ἀπεχθή-
σομαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἀπηχθόμην. Παρακ. ἀπήχθημι. Ὑπερσ. ἀ-
πηχθήμην, καὶ πλέον οὖ. — Ῥηματ. ἀπεχθήμων, ἀπέχθημυ,
ἀπεχθήης.

13. Ἀυξάνω καὶ σπανάω αὖξω· ῥίζ. ἀγ-αύγ (413)-αὕξ (419)-
αὕξαν (422)-αὕξε (406). Παρακτ. ηὔξανον. Μέλ. αὕξήσω. Ἀόρ. ηὔ-
ξησα. Παρακ. ηὔξηκα. Ὑπερσ. ηὔξηκειν.

Παθ. καὶ μέσ. αὕζανομαι καὶ αὕζομαι. Παρακτ. ηὔξανόμην καὶ
ηὔζόμην. Μέλ. αὕξήσομαι (μὲ παθ. σημασίαν § 442) καὶ σπαν.
αὕξηθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ηὔξήθην. Παρακ. ηὔξημαι. Ὑπερσ. ηὔ-
ξήμην, καὶ πλέον οὖ. — Ῥηματ. αὕξη, αὕξημυ, αὕξησις, αὕξητός,
αὕξητέος (μεταγεν.)

14. Ἀχθομαι (ἀποθ. παθ. = λυποῦμαι)· ῥίζ. ἀχθ-ἀχθε (406).
Παρακτ. ἤχθόμην. Μέλ. ἀχθέσομαι. Ἀόρ. ἤχθεσθην. Παρακ. ἤχθη-
μαι. Ὑπερσ. ἤχθήμην, καὶ πλέον οὖ· ὁ δὲ παθ. μέλ. ἀχθεσθή-
σομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. — Ῥηματ. ἀχθος, ἀχθηδών, ἀ-
χθηρός.

B.

15. Βαίρω (πατῶ, περιπατῶ)· ῥίζ. βα-βαιν (425). Παρακτ. ἐ-
βαινον. Μέσ. μέλ. βήσομαι (443). Ἀόρ. β'. ἔβην. Ὑποτ. βῶ-βῆς-
βῆ. Εὐκτ. βαίην. Προστ. βῆθι-βήτω καὶ σύνθ. ἀνάβηθι καὶ σπαν.
ἀνάβα-άτω. Ἀπαρέμφ. βῆναι. Μετοχ. βάς. Παρακ. βέβηκα. Ὑποτ.
βεβήκω καὶ συγκοπ. βεβῶ. Μετοχ. βεβηκώς καὶ βεβώς. Ὑπερσ.
έβεβήκειν. Ἐν συνθέσει ἀπαντᾷ καὶ ἐνεστ. ἀναβαίνεται. Ἀόρ. παθ.
ἀνεβάθη. Ἀπαρέμφ. ἀναβαθῆναι. Παρακ. ἀναβεβαμυ, ἀναβεβά-
σθαι, παραβεβαμένος καὶ πλέον οὖ. — Ῥηματ. βῆμυ, βάσις, βά-

της βάκτρον, βακτηρία, βαθμός, αναβάθρα, κατὰβάθρα, βάδην, βαδίζω, βιάζω.

Σημ. Ὁ ἐνερ. μέλ. βήσω καὶ ἀόρ. ἔδησα ἔχουσι μεταβατικὴν σημασίαν καὶ εἶνε ἄχρηστοι παρὰ τοῖς πεζογράφοις Ἀττικοῖς.

16. *Βάλλω* (ρίπτω)· ρίζ. βελ-βαλ (436), βαλλ (410), βλα (437)-βαλε (406). Παρκατ. ἔβαλλον. Μέλ. βελῶ (καὶ βαλήσω). Ἀόρ. β'. ἔβαλον. Παρκατ. βέβληκα. Ὑπερσ. ἐβεβλήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. βάλλομαι. Παρκατ. ἐβαλλόμην. Μέλ. παθ. βληθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐβλήθην. Παρκατ. βέβλημαι. Ὑπερσ. ἐβεβλήμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. βεβλήσομαι (μόνον ἐν συνθέσει). Μέσ. μέλ. β'. βελούμαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἐβαλόμην. — Ῥηματ. βέλος, βόλος, βολή, βελόνη, βολεύς, βολίς, βλήμα, βλητός, βλητέος, βλητήρ, βλήδην (ἐπίρρ.).

Σημ. Ὁ μέλ. βαλήσω ἀπαντᾷ μόνον παρ' Ἀριστοφάνει.

17. *Βαρύνω*· ρίζ. βαρυν-βαρε (439). Παρκατ. ἐβάρυνον. Μέλ. βαρυνῶ. Ἀόρ. ἐβάρυνα. (Παρκατ. καὶ ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. βαρύνομαι. Παρκατ. ἐβαρυνόμην. Μέλ. παθ. βαρυνθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐβαρύνθην. Παρκατ. βεβάρηκα, καὶ πλεον οὐ. Ὁ δὲ ἔνεστ. βαρῶ. Μέλ. βαρήσω. Ἀόρ. ἐβάρησα. Παρκατ. βεβάρηκα καὶ βεβάρηκα. Ὑπερσ. ἐβεβάρηκειν. Μέσ. μέλ. βαρήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

18. *Βιβρώσκω* (τρώγω)· ρίζ. βρο-βιβρο (431)-βιβρωσκ (426, 427), ἐδ (439), φαγ (439). Παρκατ. ἐβιβρωσκον. Μέλ. ἔδομα' (443) Ἀόρ. ἔφαγον. Παρκατ. βέβρωκα. Ὑπερσ. ἐβεβρώκειν.

Παθ. βιβρώσκομαι. Παρκατ. ἐβιβρωσκόμην. Παρκατ. βέβρωμαι. Ὑπερ. ἐβεβρώμην, καὶ πλεον οὐ. Τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἀνκ-πληροῦ ἀπὸ τοῦ ἐσθίω. — Ῥημ. βρώμα, βρώμη, βρώσις, βρωτός, βρωτέος, βρωτήρ.

Σημ. Ὁ δὲ μέλ. βρώσω καὶ μέσ. βρώσομαι καὶ μετ' ὀλίγ. βεβρώσομαι, ἀόρ. ἔβρωσα καὶ β'. ἔβρων' μελ. παθ. βρωθήσομαι, ἀόρ. παθ. ἐβρώθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

19. *Βλαστάνω* (συνήθ. ἀμετάβ. = ἐγγάλλω βλαστόν, φυτρώνω)· ρίζ. βλαστ-βλασταν (422), βλαστε (406). Παρκατ. ἐβλάστανον. Μέλ. βλαστήσω. Ἀόρ. β'. ἔβλαστον. Παρκατ. βεβλάστηκα καὶ σπαν. ἐβλάστηκα. Ὑπερσ. ἐβεβλαστήκειν, καὶ πλεον οὐ. Ὁ δὲ ἀόρ. ἐ-

βλάστησα δὲν εἶνε τῶν Ἀττικῶν. — Ῥηματ. βλάστη, βλάστη-
μα, βλάστησις, βλαστός.

20† Βούλομαι, βούλει (ἀποθ.=θέλω)· ρίζ. βουλ-βουλε (406).
Παρατ. ἐβουλόμην καὶ (ἡβουλόμην). Μέσ. μέλ. βουλήσομαι. Ἀόρ.
παθ. ἐβουλήθην καὶ (ἡβουλήθην) (445 σημ. β'). Παρακ. βεβούλη-
μαι. Ὑπερσ. ἐβεβουλήμην, καὶ πλέον οὐ. — Ῥηματ. βουλή, βού-
λημα, βούλησις, βουλητός, βουλητέος.

Σημ. Ἡ αὐξήσις ἡβουλόμην, ἡβουλήθην εἶνε τῶν νεωτέρων Ἀττικῶν· ὁ
δὲ παθ. μέλ. βουληθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Γ.

21† Γίγνομαι (καὶ γίνομαι) ἀποθ. ρίζ. γεν-γιγεν-γιγν (431),
γενε (406). Παρατ. ἐγίγνομην (καὶ ἐγινόμην). Μέσ. μέλ. γενήσο-
μαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἐγενόμην (445). Παρακ. γεγένημαι καὶ γέ-
γονα. Ὑπερσ. ἐγεγενήμην καὶ ἐγεγόνειν, καὶ πλέον οὐ. Ὁ δὲ παθ.
μέλ. γενηθήσομαι καὶ ἀόρ. ἐγενήθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Ὁ
δὲ μέσ. ἀόρ. ἐγεινάμην (μεταβ.) εἶνε τῶν ποιητῶν· παρὰ δὲ τοῖς
πεζολόγοις εὐρηται μόνον ἡ μετοχ. οἱ γεινόμενοι=οἱ γονεῖς.—
Ῥηματ. γόνος, γονή, γονεύς, γένεσις, γενετός, γενέτης, γενέτωρ,
γενέτειρα, γένεθλον, γένεθλιον.

Σημ. Ὁ τύπος γίνομαι εἶνε τῶν Δωρ. Ἰών. καὶ τῶν νέων Ἀττ. καὶ τῶν
μεταγενεστέρων ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῶν δύο Παρακ. τὸν μὲν γέ-
γονα μεταχειρίζεται πάντοτε σχεδὸν ὁ Πλάτων, τὸν δὲ γεγένημαι πάντοτε
ὁ Θουκυδίδης· ὁ δὲ Παρακ. γέγονα καὶ β'. Ἀόρ. ἐγενόμην τίθενται καὶ εἰς τὸ
ὑπαρκτικὸν ῥῆμα εἰμί.

22† Γινώσκω καὶ (γινώσκω=γνωρίζω)· ρίζ. γνο-γιγνο (431)-
γιγνώσκ (426, 427). Παρατ. ἐγίγνωσκον καὶ (ἐγίνωσκον). Μέσ.
μέλ. γνώσομαι (443). Ἀόρ. β'. ἔγνω (2 382 σημ.)-ἔγνω-ἔγνω.
Ὑποτακ. γνῶ. Εὐκτ. γνοίην. Προσ. γνῶθι-γνώτω. Ἀπαρέμφ. γνῶ-
ναι. Μετοχ. γνούς-γνοῦσα-γνόν. Παρακ. ἔγνωκα. Ὑπερσ. ἐγνώκειν.

Παθ. γινώσκομαι καὶ (γινώσκομαι). Παρατ. ἐγίγνωσκόμην καὶ
(ἐγίνωσκόμην). Μέλ. παθ. γνωσθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐγνώσθην. Πα-
ρακ. ἔγνωσμαι. Ὑπερσ. ἐγνώσμην, καὶ πλέον οὐ. — Ῥηματ. γνώ-
μη, γνώμων, ἀνέγνωσμα, γνώσις, γνωστός, γνωστέος, γνώστης,
γνωστήρ, ἀναγνωστήριον.

Σημ. Ὁ Ἑνεστ. γινώσκω εἶνε τῶν Δωρ. Ἰών. καὶ τῶν νέων Ἀττ. καὶ τῶν μεταγενεστέρων ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους.

Δ.

23. [†]Δάκνω (δαγκάνω)· ρίζ. δακ-δακν (415)-δηκ (434). Παρατ. ἔδακνον. Μέσ. μέλ. δήξομαι (443). Ἀόρ. β'. ἔδακον (Παρακ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. δάκνομαι. Πκρτ. ἔδακνόμην. Μέλ. παθ. δηχθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐδήχθην. Παρακ. δέδηγμαί. Ὑπερ. ἐδεδήγμην, καὶ πλεόν οὔ. — Ῥηματ. δάκος, δῆγμα, δηγμός, δῆξις, δήκτης.

Σημ. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστοτέροις εὐρεῖται Ἀόρ. ἔδηξα, Παρακ. δέδηχα. παθ. Ἀόρ. β'. ἐδάκην, καὶ μέσ. Ἀόρ. α'. ἐδηξάμην.

24. Δαμάζω (σπάν. παρὰ τοῖς πεζοῖς=καταπονῶ, ἡμερώνω)· ρίζ. δαμ-δαμα (404)-δαμαζ (418)-δαμν (415)-δαμνα (416). Παρατ. ἐδάμαζον. Μέλ. δαμάσω καὶ (δαμῶ). Ἀόρ. ἐδάμασα.

Παθ. καὶ μέσ. δαμάζομαι. Παρατ. ἐδαμαζόμην. Μέλ. παθ. (δαμασθήσομαι) Ἀόρ. παθ. ἐδαμάσθην. Παρακ. (δεδάμασμαι). Μέσ. Ἀόρ. ἐδαμασάμην, καὶ πλεόν οὔ. Ὁ δὲ Ἑνεστῶς δαμνάω καὶ δάμνημι καὶ παθ. δάμναμναι. Ἀόρ. παθ. ἐδμήθην καὶ β'. ἐδάμην.

Παρακ. δέδμηκα. Ὑπερσ. ἐδεδμήκειν. Μέσ. μέλ. δαμάσομαι εἶνε τῶν ποιητῶν καὶ τῶν μεταγενεστέρων· τῶν μεταγενεστέρων δὲ εἶνε καὶ τὸ δαμάω. — Ῥηματ. δάμαρ, δαμασμός, δάμασις, δαμαστός, δαμάτωρ, δαμαστήρ, δάμαλις, δαμαλὶς, δαμάτειρα.

25. Δαρθάνω (κοιμῶμαι)· ρίζ. δαρθ-θαρθν (422)-δαρθε (406). Πκρτ. ἐδάρθον. Ἀόρ. β'. ἔδαρθον. Παρακ. δεδάρθηκα. Ὑπερσ. ἐδεδάρθήκειν, καὶ πλεόν οὔ. Ὁ δὲ μέλ. δαρθήσομαι, Ἀόρ. ἐδάρθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Τὸ δαρθάνω εὐρίσκεται συνηθέστατα σύνθετον μετὰ τῆς κατά.

26. Δέδοικα καὶ δέδιχ' παρακ. ἀντὶ ἑνεστ. (παθ.=φοβοῦμαι) ρίζ. δε-(409)· πληθ. δεδίχμεν καὶ δέδιμεν-δέδιτε-δεδίχσιν. Ὑποτκ. δεδίω. Εὐκτ. δεδείην. Προστ. δέδιθι-δεδίτω. Ἀπαρέμφ. δεδιέναι. Μετοχή δεδιώς. Ὑπερσ. ἐδεδοίκεν καὶ ἐδεδείεν· γ'. πληθ. ἐδέδισαν καὶ ἐδεδίσεν. Μέσ. μέλ. δείσομαι (ἐπικ.). Ἀόρ. ἔδειςα, καὶ πλεόν οὔ.

Σημ. Ὡς ἐνεργ. τοῦ δέδοικα λαμβάνεται τὸ δεδίσσεται καὶ ἀττ. δεδίττομαι. Παρατ. ἐδιδισσόμεν καὶ ἀττ. ἐδεδιττόμεν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. δεδίξομαι. Ἀόρ. ἐδεδιξάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Σημείωσαι δὲ ὅτι τὰ ἀσύγκοπτα δέδοικα-κας-κε ἐν τῷ ἐνικ. ἀριθ. εἶνε εὐχρηστότερα τῶν συγκεκομμένων, δέδια-ας-ε· ἐν δὲ τοῖς δυϊκοῖς καὶ πληθ. καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν εἶνε εὐχρηστα τὰ συγκεκομμένα, τὰ δὲ ἀσύγκοπτα εἶνε ἄχρηστα παρὰ τοῖς παλαιοῖς, πλὴν τῆς μετοχῆς, ἥτις δεδοικῶς καὶ δεδιῶς λέγεται.

27. Δέω (=ἄπέχω, χρειάζομαι, στεροῦμαι)· ρίζ. δε-δεε (406). Παρατ. ἔδεον. Μέλ. δεήσω. Ἀόρ. ἐδέησθ. Παρακκ. δεδέηκα. Ὑπερσ. ἐδεδεήκειν. Συνήθ. ἀπρόσ. δεῖ. Ὑποτακτ. δέη. Εὐκτ. δέοι. Ἀπαρέμ. δεῖν. Μετοχ. δέον. Παρατ. ἔδει. Μέλ. δεήσει. Ἀόρ. ἐδέησε. Παρακκ. δεδέηκε. Ὑπερσ. ἐδεδεήκειν.

Μέσ. δέομαι δέει (δέη) (=ἔχω ἀνάγκην, παρκακλῶ). Παρατ. ἐδεόμην. Μέσ. μέλ. δεήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐδεήθην (μὲ μέσσην σημεσίαν 444). Παρακκ. δεδέημαι. Ὑπερσ. ἐδεδεήμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. δεηθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ. δεός, δέημα, δέησις, δεητήριος.

28. Διδάσκω· ρίζ. δαχ-διδαχ (431)-διδασκ (426, 427). Παρατ. ἐδίδασκον. Μέλ. διδάξω. Ἀόρ. ἐδίδαξα. Παρακκ. δεδίδαχα. Ὑπερσ. ἐδεδιδάχην,

Παθ. καὶ μέσ. διδάσκομαι. Παρατ. ἐδιδασκόμεν. Μέλ. παθ. διδαχθήσομαι (μεταγεν.) Ἀόρ. παθ. ἐδιδάχθην. Παρακκ. δεδίδαγμα. Ὑπερσ. ἐδεδιδάγμην. Μέσ. μέλ. διδάξομαι. Μέσ. ἀόρ. ἐδιδάξάμην. (Μετ' ὀλίγ. μέλ. δὲν ἔχει.)—Ῥημ. διδαχή, διδάσκαλος, δίδαγμα, δίδαξις, διδασκός, διδασκτέος, δίδακτρον.

Σημ. Ὁ παθ. ἀόρ. λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ τοῦ μέσου.

29. Διδράσκω (φεύγω κρυφά)· ρίζ. δρα-διδρα [431]-διδρασκ (426). Παρατ. ἐδίδρασκον. Μέσ. μέλ. δρᾶσομαι. Ἀόρ. ἔδρᾶν, ἔδρᾶς, ἔδρᾶ, Πληθ. ἔδρᾶμεν, ἔδρᾶτε, ἔδρᾶσαν. Ὑποτακτ. δρῶ-ᾷς-ᾷ. Εὐκτ. δραίνην. δραίνης. Προστ. δρᾶθι-άτω. Ἀπαρέμ. δρᾶναι. Μετοχ. δρᾶς. Παρακκ. δέδρακα. Ὑπερσ. ἐδεδράκειν, καὶ πλέον οὐ. Ὁ δὲ μέλ. δράσω καὶ Ἀόρ. ἔδρασα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ. δρασμός, ἀπόδρασις, δραπέτης.

Σημ. Τὸ διδράσκω εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον μετὰ των προθέσεων ἀπό, διά, ἐκ, κλπ.

30. *Δοκέω*-ω (νομίζω, μοι φαίνεται). ρίζ. δεκ-δοκ-(436)-δοκε (406). Παρατ. ἐδόκεον-ουν. Μέλ. δόξω. Ἀόρ. ἐδοξα, Παρακ. δέδογμαι. Ὑπερσ. ἐδεδόγμην, καὶ πλέον οὐ. Ῥηματ. δόγμω, δόξα, δόκησις, δόκημα, δοκητός, δοκτέος.

Σημ. Τοῦ παθ. παρακ. καὶ ὑπερσ. εὐρίσκονται συνήθως τὰ γ' ἐνικὰ πρόσ-
πα, δέδοκται, ἐδέδοκτο. Ὁ δὲ Μέλ. δοκήσω, Ἀόρ. ἐδόκησα. Παρακ. δεδόκηκα,
καὶ παθ. δεδόκημαι εἶνε τῶν ποιητῶν. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις εὐρηται
καὶ ὁ παθ. Ἐνεστ. δοκεῖσθαι. Ἀόρ. ἐδοκήθην καὶ ἐδόχθην.—Τὸ δοκῶ λαμ-
βάνεται πολλάκις καὶ ἀπροσώπως· οἶον, δοκεῖ, Παρατ. ἐδόκει. Μέλ. δόξει.
Παρακ. δέδοκται. Ὑπερσ. ἐδέδοκτο (ἴδε Συντ. Α. Χριστοδ.).

31. *Δύναμαι* (ἀποθ.—ἐμπορῶ). Παρατ. ἐδυνάμην καὶ ἡδυνά-
μην, ἡδύνω. Μέσ. Μέλ. δυνήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐδυνήθην (445 σημ. β'). Παρακ. δεδύνημαι. Ὑπερσ. ἐδεδυνήμην. καὶ πλέον οὐ. Ὁ δὲ
Ἀόρ. ἡδυνάσθην εἶνε τῶν Ἰώνων.—Ῥηματ. δύναμις, δύνασις, δυνα-
τός, δυνάστης καὶ θηλυκ. δυνάστις-ιδος, δυνητικός (Γραμματικ.)

Σημ. Τὸ δύναμαι κλίνεται κατὰ τὸ ἴσταμαι· ἀλλ' ἐν τῇ Ὑποτακτικῇ καὶ
Εὐκτικῇ σχηματίζεται βαρυτόνως· τὸ δὲ β' ἐνικόν πρόσωπον τοῦ παρατα-
κικοῦ καὶ τοῦ Ἐνεστῶτος τῆς Προστακτικῆς ἀποβάλλει πάντοτε τὸ σ' οἶον,
Παρατ. ἐδύνω. Προστ. δύνω. Ὑποτακτ. δύνωμαι, δύνῃ, δύνηται. Εὐκτ.
δυναίμην, δύναιο, δύναιτο.

Ε.

32. *Ἐγείρω* (σηκώνω, ἐξυπνίζω). ρίζ. ἐγερ-ἐγειρ (410)-ἐγρ
(438). Παρατ. ἤγειρον. Μέλ. ἐγερῶ. Ἀόρ. ἤγειρα. Παρακ. ἐγρή-
γορα (ἀμεταβ.—εἶμαι ἔξυπνος. 441 σημ. α'). Ὑπερσ. ἐγρηγόρειν.
Μέσ. καὶ παθ. ἐγείρομαι. Παρατ. ἡγειρόμην Ἀόρ. παθ. ἡγέρθην.
Παρακ. ἐγήγερμαι. Ὑπερσ. ἐγηγέρμην. Μέσ. ἄορ, β'. ἐγρόμην
(οὐχὶ ἀττ.). Ἀπαρέμφ. ἐγρέσθαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παρακ. ἐγή-
γερκα. Ὑπερσ. ἐγηγέρκειν· παθ. μέλ. ἐγερθίσομαι, καὶ μέσ. ἐ-
γεροῦμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Ὁ δὲ μέσ. ἄορ. ἡγειράμην
εἶνε τοῦ ἀγείρω.—Ῥηματ. ἔγερσις, ἐγερτός, ἐγερτέος, ἐγερτί, ἐ-
γρηγορτί, ἐγρηγορτῶς.

Σημ. Ὁ παθ. παρακ. ἐγήγερμαι, καὶ παθ. ἄορ, ἡγέρθην ἔχουσι καὶ παθ.
καὶ μέσῃν σημασίαν.

33. *Ἐζομαι* ζῆτει καθεζομαι.

34. *Εἴρηκα* Παρκκ. ἀντὶ Ἑνεστῶτος (λέγω)· ῥίζ. *Φερ-έρ* (§ 42 σημ.)-ἐ ρε (437). *Φερ-φεΦερ*. ἐεπ-εἶπ (§ 42, σημ. καὶ 289 σημ.ά.) Ὑπερ. ἀντὶ Παρκτ., εἰρήκειν. Μέλ. ἐρῶ. Ἀόρ. εἶπον, (καὶ ἄ. εἶπα).

Παθ. εἴρημαι. Ὑπερσ. εἰρήμην. Μέλ. παθ. ῥηθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐρρήθην (καὶ μεταγεν. ἐρρέθην). Μετ' ὀλίγ. Μέλ. εἰρήσομαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μέσ. Ἀόρ. ἀπειπάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. — Ῥηματ. ῥήμα, ῥῆσις, ῥήτωρ, ῥήτρα, ῥήδην, ἔπος.

Σημ. Ὁ ἀόρ. ἄ. εἶπα εἶνε σπάνιος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀναπληροῦται δὲ ἀπο τοῦ β'. οἶον, εἶπον (καὶ σπαν. εἶπα), εἶπες (καὶ σπαν. εἶπας), εἶπε. Δυϊκ. εἶπομεν, εἶπετον, εἶπέτην. Πληθ. εἶπομεν (καὶ σπαν. εἶπαμεν), εἶπετε (καὶ σπαν. εἶπατε), εἶπον (καὶ σπαν. εἶπαν). Ὑποτακ. εἶπω. Εὐκτ. εἶποιμι, εἴποις, εἴποι. Πληθ. εἶποιμεν (καὶ σπαν. εἵπαιμεν), εἴποιτε, εἴποιεν. Προστ. εἰπὲ (καὶ σπαν. εἶπον), εἰπάτω (καὶ σπαν. εἰπέτω), εἶπατον (καὶ εἵπετον). εἰπάτων, εἵπατε εἰπόντων (καὶ εἰπέτωσαν καὶ εἰπάτωσαν) Ἀπαρέμφ. εἰπεῖν. Μετοχ. εἰπών.

35. *Εἴωθα* (συνειθίζω) Παρκκ. ἀντὶ Ἑνεστ. Ὑπερσ. ἀντὶ Παρκτ. εἰώθειν, καὶ πλέον οὐ. — Ῥηματ. ἔθος, ἐξ οὗ τὸ ἔθνος, ἐθίζω.

Σημ. Περὶ ἡς ῥίζης καὶ τῆς αὐξήσεως αὐτοῦ ὄρα 272 σημ.

86. *Ἐλαύνω* (βάλλω τι εἰς κίνησιν)· ῥίζ. ἐλαF-ἐλαυ (42 σημ. καὶ 413)-ἐλαυν(413 σημ.) Παρκτ. ἤλαυνον. Μέλ. (ἐλᾶ'σω Ξεν. καὶ μεταγεν.) καὶ ἐλῶ-ᾱς-ᾱ. Ἀόρ. ἤλασσα. Παρκκ. ἐλήλακα. Ὑπερσ. ἐληλάκειν.

Παθ. καὶ μέσ. ἐλαύνομαι. Παρκτ. ἐλαυνόμην. Ἀόρ. ἤλαθην. Παρκκ. ἐλήλαμμι. Ὑπερσ. ἐληλάμην. Μέσ. ἀόρ. ἤλασάμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. ἐλαθήσομαι καὶ ἐλασθήσομαι· ἀόρ. ἤλασθην· παρκκ. ἐλήλασμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. — Ῥηματ. ἔλασμα, ἐλασμός, ἔλασις, ἐλατός, ἐλατήρ, ἐλατήριον.

Σημ. Ὁ Ἑνεστὼς ἐλάω εὐρηται παρὰ ποιηταῖς. Παρὰ δὲ Ξενοφῶντα εὐρηται ἡ Προστ. ἔλα. Τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα (Καλλ.).

37. *Ἐπομαι* (ἀκολουθῶ) ἀποθ. ἐνεργ. ἀμετάβ.· ῥίζ. σεπ-ἐπ (42, σημ.), σεπ-σπ (438). Παρκτ. εἰπόμην. Μέσ. Μέλ. ἐφομαι· Μέσ. Ἀόρ. ἐ'. ἐσπόμην (ἐκ τοῦ σεσεπόμην). Προστ. σποῦ, σύνθ. ἐπίσπου. Ἀπαρέμφ. σπέσθαι. Μετοχ. σπόμενος. Ἐν συνθέσει δὲ εὐρήτῃ καὶ Ὑποτακτ. ἐπίσπη (Σοφκλ.) καὶ Εὐκτ. ἐπισποίμην (Ξενοφ.). — Ῥηματ. ἐπομένως (ἐπίρρ.).

Σημ. Τὸ ἐνεργ. ἔπω σημαίνει τὸ ἐνασχολοῦμαι καὶ παρὰ τοῖς πεζοῖς εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον· οἶον, διέπω, περιέπω. Ὅρα κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων.

38. (**Ερχομαι*) ἀποθ. ἐνεργ. ἀμετάβ. ῥίζ. ἐρχ-ἐλυθ, (439)-ἐλευθ (408)-ἐλθ (438). Παρκατ. ἡρχόμην. Μέσ. μέλ (ἐλεύσομαι). Ἀόρ. β'. ἦλθον. Παρκατ. ἐλήλυθα. Ὑπερσ. ἐληλύθειν. Ῥηματ. ἔλευσις, ἐλεύθερος, ἐλευστέον, προσήλυτος.

Σημ. Ὁ Ἑνεστώς ἐρχομαι εἶνε σπάνιος καὶ εὐρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ ὀριστικῇ. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσι σπανιώτατα ἀπαντᾷ· ὁ δὲ Παρκατικὸς ἡρχόμην εἶνε σπανιώτατος, ὁ δὲ Μέλ. ἐλεύσομαι ἀπαντᾷ παρὰ ποιηταῖς καὶ ἄπαξ παρὰ Λυσίω· ἀναπληροῦνται δὲ οὗτοι πάντες ἀπὸ τοῦ Εἶμι ἢ ἦκω, ὥστε σχηματίζεται οὕτως· Ἑνεστώς Εἶμι καὶ σπανιώτ. ἐρχομαι. Ὑποτ. ἴω καὶ (σπανιώτ. ἐρχομαι) Εὐκτ. (ἴοιμι) καὶ ἰοίην (καὶ σπαν. ἐρχοίμην). Προστ. ἔθι· Ἀπρέμφ. ἰέναι (καὶ σπαν. ἐρχόμενος). Παρατ ἦα. Μέλ. εἶμι (ἦξω). Ἀόρ. β'. ἦλθον. Παρκατ. ἐλθ'λυθα. Ὑπερσ. ἐληλύθειν.

39. Ἑσθίω (τρώγω). ῥίζ. ἐσθι-ἐδ (439)-εδε (406) ἐδο (436)-φαγ. (439). Παρκατ. ἥσθιον. Μέλ. ἐδομαι. Ἀόρ. β'. ἔφαγον. Παρκατ. ἐδήδοκα. Ὑπερσ. ἐδηδόκειν.

Παθ. ἐσθίομαι. Παρκατ. ἡσθιόμην. Ἀόρ. (ἡδέσθην). Παρκατ. ἐδήδεσμαι, Ὑπερσ. ἐδηδέσμην, καὶ πλεόν οὐ· ὁ δὲ Μέλ. ἐδοῦμαι, Παρκατ. ἐδήδομαι εἶνε τῶν μεταγενεστερῶν. Ὁ δὲ Μέλ. φάγομαι καὶ φαγοῦμαι εἶνε τῶν ἐλληνιστῶν (Παλ. Διαθ.). Ῥηματ. ἐδωδή, ἔδεσμαι, ἐδεστός, ἐδεστέος, ἐδεστής, ἐδώδιμος, ὁδούς.

40. Εὐδῶ (κομῶμαι) συνήθως σύνθετον καθεύδω. ῥίζ. εὐδ-εὔδε (406). Παρκατ. ἐκάθευδον καὶ καθηῦδον (Πλατ. καὶ τραγ.). Μέλ. καθευδήσω καὶ πλεόν οὐ· ὁ δὲ Ἀόρ. καθευδήσαι εἶνε τῶν μεταγενεστερῶν, ὁ δὲ Παρκατ. καθεύδηκα τῶν Ἀλεξάνδρινων. Ῥηματ. καθευδήτέον.

41. Εὐρίσκω· ῥίζ. εὐρ-εὔρε (406)-Εύρισκ (428). Παρκατ. εὕρισκον. Μέλ. εὐρήσω. Ἀόρ. β'. εὔρον. Παρκατ. εὔρηκα. Ὑπερσ. εὐρήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. εὕρισκομαι. Παρκατ. εὕρισκόμεν καὶ σπαν. κῆρισκόμεν, Μέλ. παθ. εὔρεθήσομαι. Ἀόρ. παθ. εὔρεθην. Παρκατ. εὔρημαι. Ὑπερσ. εὔρημην. Μέσ. Μέλ. εὐρήσομαι. Μέσ. Ἀόρ. β'. εὐρόμην, καὶ πλεόν οὐ· ὁ δὲ Μέσ. Ἀόρ. α'. εὐράμην εἶναι τῶν μεταγενεστερῶν. Ῥηματ. εὔρημα, εὔρεσις, εὔρετός, εὔρετέος, εὔρετής, εὔρετήριο.

42. *Ἔχω* καὶ (ἵσχω)· ῥίζ. *σεχ-ἐχ* (42 σημ.)-*σχ* (438)-*σχε* (406)-*σισεχ* (431)-*ισχ* (42 σημ. καὶ 438). Παρ. *εἶχον* καὶ (ἵσχον ἀναυξήτως). Μέλ. *ἔξω* καὶ (σχήσω). Ἀόρ. *ἔ'*. *ἔσχον*. Ὑποτ. *σχῶ*. σύνθ. *παράσχω*. Εὐκτ. *σχοίην*, σύνθ. *παράσχοιμι*. Προστ. *σχές*, σύνθ. *παράσχεις* (καὶ μεταγεν. *πάρασχε*). Ἀπαρέμφ. *σχεῖν* καὶ σύνθ. *παράσχειν*. Μεχ. *σχών* καὶ σύνθ. *παρασχών*. Παρακ. *ἔσχηκα*. Ὑπερσ. *ἐσχήκειν*.

Παθ. καὶ μέσ. *ἔχομαι*. Παρ. *εἰχόμεν*. Μέσ. Μέλ. *ἔξομαι* καὶ (σχήσομαι). Μέσ. Ἀόρ. *ἔ'*. *ἐσχόμεν*. Ὑποτ. *σχῶμι*, σύνθ. *παράσχωμαι*. Εὐκτ. *σχοίμεν*. Προστ. *σχοῦ*, σύνθ. *ἐνσχοῦ*, ἀλλὰ *παράσχου* (§351). Ἀπαρέμφ. *σχέσθαι*, σύνθ. *παρασχέσθαι*. Παρακ. *ἔσχημαι*. Ὑπερσ. *ἐσχήμεν* καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. *σχεθήσομαι*, καὶ Ἀόρ. *ἐσθέην* εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ. *ὄχος*, *ὄχή*, *ὄχεύς*, *ὄχμος*, *ὄχη*, *ὄχυρός*, *ἔξις*, *ἐκτός*, *ἐκτός*, *ἐκτής*, *σχῆμα*, *σχέσις*, *σχετός*, *σχεδόν*.

Σημ. Ὁ Μέσος Μέλ. *ἀ* καὶ Ἀόρ. *ἔ'* ἔχουσι καὶ παθ. σημασίαν καὶ τίθενται καὶ ἀντὶ τῶν μεταγενεστέρων παθ. Μέλ. *σχεθήσομαι* καὶ Ἀόρ. *ἐσθέην*. Ὁ δὲ παθ. Παρακ. καὶ Ὑπερσ. ὡς καὶ μέσ. Μέλ. καὶ Ἀόρ. εὐρίσκονται πάντοτε σχεδὸν σύνθετοι. Τὰ δὲ σύνθ. ἀνέχω, ἀμπέχομαι, ὑπισχνοῦμαι ζήτει ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων.

43. *Ἐψώ* (καὶ ἐψέω=βράζω, ψήνω)· ῥίζ. *Feπ-ἐπ* (42 σημ.)-*έψ* (419)-*έψε* (406). Παρ. *ἤψον* (καὶ ἤψουν). Μέλ. (ἐψήσω) καὶ ἐψήσομαι. Ἀόρ. *ἤψησα*.

Παθ. καὶ μέσ. *ἔψομαι*. Παρ. *ἤψομεν*. Ἀόρ. παθ. *ἤψήην*. Παρακ. *ἤψημαι*. Ὑπερσ. *ἤψήμεν*, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Παρακ. *ἔψηκα*, παθ. Ἀόρ. *ἔφην* καὶ μεσ. *ἤψησάμεν* εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Ῥημ. *ἐφθός*, *ὀπτός*, *ὀπτέος*, *ἔψημα*, *ἔψησις*, *ἔψητός*, *ἔψητέος*, *ἔψητής*, *ἐψήνη*, *ἐψαλέος*, *ὄψον*.

Σημ. Εὐρηται καὶ παθ. Ἐνεστ. *καθεψείσθαι* (Λυσ.).

Z.

44. *Ζάω-ῶ*· ῥίζ. *ζα*, βιο. (439), *ζάεις-ζῆς*. Εὐκτ. *ζώην*. Προστ. *ζάε-ζῆ* καὶ μεταγεν. *ζῆθι*. Ἀπαρέμφ. *ζῆν*. Παρ. *ἔζον-ων*, Μέλ. *βιώσομαι* καὶ σπανίως *ζήσω* καὶ σπανιώτατα *ζήσομαι*. Ἀόρ. *ἐβίων*. Παρακ. *βεβίωκα*, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Ἀόρ. *ἐνεργ.* *ἔζησα*, Παρακ. *ἔζηκα* εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ. *ζωή*, *ζῆον*, *ζωός*.

45. Ζεύγνυμι (=ζεύγω). ρίζ. ζυγ-ζευγ (408)-ζευνυ (430)-ἐζεύγνυν. Μέλ. ζεύζω. Ἀόρ. ἐζευζα. (παρὰκ. καὶ ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Μέσ. καὶ (Παθ.). ζεύγνυμαι. Παρὰκτ. ἐζευνόμεν. Παθ. Ἀόρ. ἐ'. ἐζύγην καὶ σπαν. ἐζύχθην. Παρὰκ. ἐζευγμαί. Ὑπερσ. ἐζεύγμην. Μέσ. Μέλ. ζεύζομαι. Μέσ. Ἀόρ. ἐζευζάμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Ἐνεστώσ ζευγνύω καὶ Παρὰκτ. ἐζεύγνυον δὲν εἶνε τῶν Ἀττικῶν· ὁ δὲ Παθ. Μέλ. ζευχθήσομαι καὶ Παρὰκ. ἐζευχάμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ζυγός, ζεύγμα, ζεύξις, ζεύγλη.

46. Ζώννυμι (ζώνω)· ρίζ. ζο-ζωννυ (430). Παρὰκτ. ἐζώννυν. Μέλ. ζώσω (ποιητ. καὶ μεταγεν.). Ἀόρ. ἐζώσα.

Παθ. καὶ μέσ. ζώννυμαι. Παρὰκτ. ἐζωννόμεν. Μέσ. Ἀόρ. ἐζώσάμην. Παρὰκ. ἐζώσμαι. Ὑπερσ. ἐζώσμεν. καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Παρὰκ. ἐζώκα, καὶ παθ. ἐζώμαι. Μέσ. Μέλ. ζώσομαι Παθ. Ἀόρ. ἐζώσθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ζώνη, ζῶμα, ζῶσις, ζωστήρ, ζώστης, ζωστός, ζώστειρα, ζωστήριος.

Θ.

47. Θνήσκω (ἀποθνήσκω)· ρίζ. θαν-θνα (437)-θνησκ (426, 427). Παρὰκτ. ἐθνησκον. Μέλ. ἀποθανοῦμαι. Μετ' ὀλίγ. μέλ. τεθνήζω. Ἀόρ. ἐ'. ἀπέθανον. Παρὰκ. τέθνηκα. Ὑπερσ. ἐτεθνήκειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μετ' ὀλίγ. Μέλ. τεθνήξομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. θάνατος, θνητός.

Σημ. Ὁ μὲν ἐνεστώσ σπανίως εὐρίσκεται ἄνευ προθέσεως, ὁ δὲ παρὰκ. καὶ μέλ. καὶ ἐ'. ἀόριστος πάντοτε σύνθετος· ὁ δὲ παρὰκ. καὶ ὑπερσ. πάντοτε σχεδὸν λέγονται ἄνευ προθέσεως· ὁ δὲ παρὰκ. καὶ ὑπερσ. πάσχουσι καὶ συγκοπῇ ἐν τοῖς διυκοῖς καὶ πληθ. τῆς ὀριστικῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀριθ. καὶ προσώποις τῆς εὐκτικῆς καὶ προστακτικῆς, καὶ πολλάκις ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ καὶ μετοχῇ· οἷον, τέθνηκα, τέθνηκας, τέθνηκε. Δυϊκ. τέθναμεν, τέθνατον, τέθνατον. Πληθ. τέθναμεν, τέθνατε, τεθνάσιν. Ὑποτακτ. τεθνήκω. Εὐκτ. τεθναίην. Προστ. τέθναθι-τεθνάτω. Ἀπαρεμφ. τεθνάσαι καὶ τεθνηκέναι. Μετοχ. τεθνηκώς καὶ τεθνεώς, τεθνεῶσα-ῶσα, τὸ τεθνεώς-ῶτος Ὑπερ. ἐτεθνήκειν, ἐτεθνήκεις, ἐτεθθήκει. Δυϊκ. ἐτέθναμεν, ἐτέθνατον, ἐτεθνάτην. Πληθ. ἐτέθναμεν, ἐτέθνατε, ἐτέθνασαν. Τὸ θνήσκω εἶνε παθ. αὐτοπαθές· τὸ δὲ ἐνεργητικὸν αὐτοῦ εἶνε τὸ ἀποκτείνω.

I.

48. *Ἰζω* παρὰ τοῖς πεζοῖς πάντοτε σύνθετον μετὰ τῆς κατὰ ζήτει καθίζω.

49. *Ἰκνέομαι*-οὔμι (ἀποθ. ἐνεργ. ἀμετάβ. = ἔρχομαι, φθάνω)· ρίζ. *ικ* (*Φικ*)-*ικνε* (417). Παρκατ. *ικνεόμην*-οὔμην. Μέσ. μέλ. *ἴσομαι*. Μέσ. ἀόρ. β'. *ικόμην*, Προστ. *ικοῦ* καὶ σύνθ. ἀφικοῦ καὶ ἀφίκου (οὐχὶ ἀττ.). Ἀπαρέμφ. *ικέσθαι* καὶ σύνθ. ἀφικέσθαι. Παρκατ. *ἴγμι*. Ὑπερσ. *ἴγμην*, καὶ πλέον οὔ.—Ῥηματ. ἀφίξις ἀφικτέον, *ικέτης*, *ικανός*, *ἴχνος*.

Σημ. Τὸ *ἰκνοῦμαι* εὐρίσκεται συνηθέστατα σύνθετον μετὰ τῆς ἀπό, διὰ, ἐξ, κλπ.

50. *Ἰπταμαι* (μεταγενέστερον). Παρκατ. *ἰπτάμην* (μεταγεν.) καὶ πλέον οὔ· τοὺς λοιποὺς χρόνους δανείζεται ἀπὸ τοῦ πέτομαι, ὃ ζήτει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ (καὶ § 365).

K.

51. *Καθέζομαι* (ἀποθ. μέσ. = κάθημαι)· ρίζ. *σεδ-εδ* (42 σημ.)-*εῖζ* (412). Παρκατ. *ἐκαθεζόμην* καὶ *καθεζόμην* (παρὰ τραγ. καὶ ἄλλοις ποιητ.). Μέσ. μέλ. *καθεδοῦμαι*· καὶ παθ. *καθεσθήση* (Αἰσχίν.), καὶ πλέον οὔ· ὁ δὲ μέσ. Ἀόρ. *εἰσάμην* εἶνε τῶν ποιητ. ὁ δὲ παθ. Ἀόρ. *ἐκαθέσθην* τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. *ἔδρα*, *καθέδρα*, *ἔδος*.

Σημ. Τὸ *καθέζομαι* παρ' Ἀττικοῖς εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον· τὸ δὲ ἀπλοῦν εἶνε ποιητικόν.

52. *Καθίζω* (βῆλλω τινὰ νὰ καθίσῃ)· ρίζ. *σεδ-σισεδ* (431,)-*ιῖζ* (42 σημ. καὶ 438). Παρκατ. *ἐκάθιζον* καὶ *καθίζον*. Μέλ. (*καθίσω*) καὶ Ἀττ. *καθιῶ*. Ἀόρ. *ἐκάθισα* καὶ *καθῖσα*.

Μέσ. *καθίζομαι* (*κάθημαι*). Παρκατ. *ἐκαθιζόμην*. Μέσ. Μέλ. *καθιζήσομαι*. Μέσ. Ἀόρ. *ἐκαθισάμην* (μεταβκατ. καὶ ἀμετάβ.), καὶ πλέον οὔ· ὁ δὲ Παρκατ. *κεκάθικα*, Μέλ. *καθίσομαι*. εἶναι τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. *ἴζημα*.

Σημ. Τὸ ἀπλοῦν εἶνε σπανιώτατον παρὰ τοῖς πεζολόγοις.

53. *Καίω* καὶ ἀρχ. Ἀττ. *κᾶω*· ρίζ. *καF-και* (409)-*και* (414).

Παρατ. ἔκχιον καὶ ἔκχον. Μέλ. καύσω. Ἀόρ. ἔκαυσα. καὶ ἔκηα (Ὅμηρ.) Παρακ. κέκαυκα. Ὑπερσ. ἐκεκαύκειν.

Παθ. καίομαι καὶ κάομαι. Παρατ. ἐκαίομην καὶ ἐκάομην. Μέλ. παθ. καυθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐκαύθην. Παρακ. κέκαυμαι. Ὑπερσ. ἐκεκαύμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μέλ. καήσομαι, καὶ Ἀόρ. ἐκάην δὲν εἶνε ἀττικοί.—Ῥημ. καῦμα, καυθμός, καῦσις, καυστός, καυστέος, καύσων. καύτης καὶ καύστης, καυτήρ καὶ καυστήρ, καυτήριον καὶ καυστῆριον, καύστρα.

Σημ. Ὁ παρακ. καὶ ὑπερσ. εὐρίσκονται πάντοτε σχεδὸν σύνθετοι κατακέ-
καυκα, κατακέκαυμαι.

54. Καλέω-ῶ (προσκληῶ, ὀνομάζω)· ρίζ. καλ-καλε (406)-κλα (437). Παρατ. ἐκάλειον-ουν. Μέλ. (καλέσω) καὶ ἀττ. καλῶ. Ἀόρ. ἐκάλεσα. Παρακ. κέκληκα. Ὑπερ. ἐκεκλήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. καλέομαι-οῦμαι. Παρατ. ἐκαλεόμην-οῦμην. Μέλ. παθ. κληθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐκλήθην. Παρακ. κέκλημαι. Εὐκτ. κεκλημην-ῆο-ῆτο, κλπ.* Ὑπερσ. ἐκεκλημην. Μέσ. μέλ. (καλέσομαι) καὶ ἀττ. καλοῦμαι. Μετ. ὀλίγ. Μέλ. κεκληήσομαι. Μεσ. Ἀόρ. ἐκαλεσάμην.—Ῥημ. κλήμα, κλήσις, κλητός, κλητέος, κλήτωρ, κλητήρ.

55. Κάμνω (κοπιᾶζω, κουράζομαι, ἀσθενῶ)· ρίζ. καμ-καμν (415)-κμα (437). Παρατ. ἔκαμνον. Μέλ. 6'. καμοῦμαι. Ἀόρ. 6'. ἔκαμον. Παρακ. κέκμηκα. Ὑπερσ. ἐκεκμήκειν, καὶ πλέον οὐ.—Ῥημ. κάματος, καμητός, ἀποκαμητέον.

Σημ. Ὁ παρακ. κέκμηκα ἔχει πάντοτε ἀμετάβατον σημασίαν, οἱ δὲ ἄλλοι ἀμετάβ. καὶ μεταβ.

56. Κεράννυμι (=ἀναμιγνύω)· ρίζ. κερ-κερα (404)-κεραννυ (430). Παρατ. ἐκεράννυν. Ἀόρ. ἐκέρασα. Παρακ. (κεκέρακα).

Παθ. καὶ μέσ. κεράννυμαι. Παρατ. ἐκεραννύμην. Μέλ. παθ. κραθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐκεράσθην καὶ ἐκράθην. Παρακ. κέκραμαι, καὶ κεκέρασμαι (Ἀνακρ., Λουκ.) Μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην καὶ πλέον οὐ· οἱ δὲ Ἑνεστῶτες κερᾶω, κερνάω, κίρνημι εἶνε τῶν ποιητῶν καὶ μεταγενεστέρων, ὁ δὲ Ἑνεστ. κεραννύω, Παρατ. ἐκεράννυον, Μέλ. κερᾶσω καὶ μέσ. κερᾶσομαι, εἶνε μόνον τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ. κρᾶμα, κρᾶσις, κραστός, ἄκρατος, κρατήρ, κραστής.

57. *Κλαίω* καὶ ἀρχ. ἀττ. κλάω(α). ῥίζ. κλαF-κλαι (409)-κλαυ (414). Παρ.τ. ἔκλαιον καὶ ἔκλαιον. Μέσ. μέλ. κλαύσομαι καὶ σπαν. κλαύσομαι (καὶ παρὰ Δημοσθ. κλαιήσω καὶ κλαήσω). Ἀόρ. ἔκλαυσα. (Παρ.κ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. καὶ μέσ. κλαίομαι. Παρ.τ. ἐκλαιόμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. κεκλαύσομαι. Μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην. Παρ.κ. κέκλαυμαι. Ὑπερσ. ἐκεκλαύμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μέλ. κλαύσω καὶ παθ. κλαυθήσομαι, Παθ. ἀόρ. ἐκλαύσθην, Παρ.κ. κέκλαυσμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. κλαυθμός, κλαῦμα, κλαυτός καὶ κλαυστός.

58. *Κορέννυμι* (=χορταίνω)· ῥίζ. κορ-κορε(406)-κορεννυ(430). Παρ.τ. ἐκορέννυν. Μέλ. κορέσω. Ἀόρ. ἐκόρεσα. Παρ.κ. κεκόρηκα. (Ὅμηρ. καὶ μεταγεν.). Παθ. παρ.κ. κεκόρεσμαι καὶ (κεκόρημαι Ὅμηρ.). Παθ. ἀόρ. ἐκορέσθην (με μέσ. σημασίαν). Μέσ. ἀόρ. ἐκορεσάμην, (Ὅμηρ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. ἔνεστ. κορέννυμαι. Παρ.τ. ἐκορεννύμην. Παθ. μέλ. κορεσθήσομαι καὶ μετ' ὀλίγ. μέλ. κεκορήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. κορεστός.

59. *Κρεμάννυμι* (=κρεμῶ)· ῥίζ. κρεμ-κρεμα (404)-κρεμαννυ (430). Παρ.τ. ἐκρεμάννυν. Μέλ. (κρεμάσω) καὶ Ἀττ. κρεμῶ-ᾱς-ᾱ. Ἀόρ. ἐκρέμασα. (Παρ.κ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Πάθ. κρεμάννυμαι. Παρ.τ. ἐκρεμαννύμην (παθ. μέλ. ἐλλείπει). Παθ. ἀόρ. ἐκρεμάσθην. Παρ.κ. κεκρέμαμαι. Ὑπερσ. ἐκεκρεμάσθην. Μέσ. ἐνεστ. κρέμαμαι. Ὑποτακ. κρέμωμαι. Εὐκτ. κρεμαίμην-κρέμαιο. Μέσ. μέλ. κρεμήσομαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἔνεστώς κρεμαννύω καὶ παθ. Παρ.κ. κεκρέμασμαι. Μέσ. Ἀόρ. ἐκρεμασάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. κρέμασμα, κρέμασις, κρεμασμός, κρεμαστός, κρεμαστήρ, κρεμάστρα, κρεμάθρα,

60. *Κυνέω-ω*. ποιητ. (=φιλῶ)· ῥίζ. κυ-κυνε (417). Παρ.τ. ἐκύνεον-ουν. Μέλ. κύσω (ποιητ.). Ἀόρ. ἔκυσα (ποιητ.), καὶ πλέον οὐ. Παρὰ δὲ τοῖς πεζογράφοις εἶνε ἐν χρήσει τὸ σύνθετον προσκυνέω-ω κλινόμενον ὁμαλῶς. Παρ.τ. προσεκύνεον-ουν. Μέλ. προσκυνήσω. Ἀόρ. προσεκύνησα. Παθ. ἔνεστ. προσκυνεῖσθαι (Εὐριπ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεργ. Παρ.κ. προσκεκύνηκα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. προσκύνημα, προσκύνησις, προσκυνητός, προσκυνητής, προσκυνητής.

Λ.

61. *Λαγχάνω* (=μοί πίπτει ὁ λαχνός, ἐπιτυχαίνω)· ρίζ. λαχ-
λαγχαν (423). Παρατ. ἐλάγχχανον, Μέσ. μέλ. λήξομαι. Ἀόρ. ῥ'.
ἔλαχον. Παρακ. εἴληχα καὶ σπανιώτατα λέλογχα. Ὑπερσ. εἰλή-
χειν καὶ σπανιώτατα ἐλελόγχειν.

Παθ. λαγγάνομαι. Παρατ. ἐλαγγανόμην. Ἀόρ. ἐλήχθην (σπα-
νιώ.). Παρακ. εἴληγμαι. Ὑπερσ. εἰλήγμην, καὶ πλέον οὐ. Ῥηματ.
λάχος, λάχη, λαχνός, λαχεῖον, λήξις, λάχεσις, λαχμός.

62. *Λαμβάνω*· ρίζ. λαβ-ληβ (434)-λαμβαν (423). Παρατ.
ἐλάβανον. Μέσ. μέλ. λήψομαι. Ἀόρ. ῥ'. ἔλαβον. Παρακ. εἴληφα.
Ὑπερσ. εἰλήφειν.

Παθ. καὶ μέσ. λαμβάνομαι. Παρατ. ἐλαμβανόμην. Μέλ. παθ.
ληφθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐλήφθην. Παρακ. εἴλημμαι. Ὑπερσ. εἰ-
λήμμην. Μέσ. ᾠόρ. ῥ'. ἐλαβόμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μετ' ὀλίγ.
μέλ. λελήψομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. λαβή, λαβίς,
λῆμμα, λῆψις, ληπτός, ληπτέος, ληπτῆς, ληπτῆρ, ἀντιλήπτωρ.

63. *Λανθάνω* (=μένω ἄγνωστος, κρύπτομαι)· ρίζ. λαθ- ληθ
(434)-λανθαν (423). Παρατ. ἐλάνθανον. Μέλ. λήσω. Ἀόρ. ῥ'.
ἔλαθον. Παρακ. ἐέληθα. Ὑπερσ. ἐελέθηιν;

Μέσ. ἐπιλανθάνομαι (λησμονῶ). Παρατ. ἐπελανθανόμην. Μέσ.
μέλ. ἐπιλήσομαι. Μέσ. ᾠόρ. ῥ'. ἐπελαθόμην. Παρακ. ἐπιέλησμαι.
Ὑπερσ. ἐπεελέθημην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. λελήσομαι,—Ῥηματ. λά-
θος, λῆθος, λήθη, λάθρα, λήσμων, λησμοσύνη.

Σημ. Τὸ μέσον εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον μετὰ τῆς ἐπί· ὁ δὲ μετ' ὀλίγ.
μέλ. ἔχει παθ. σημασίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ μέσ. μέλλων.

Μ.

64. *Μαθάνω*· ρίζ. μαθ-μαγθαν (423)-μαθε (406). Παρατ.
ἐμάγνανον. Μέσ. μέλ. μαθήσομαι (443), Ἀόρ. ῥ'. ἔμαθον. Παρακ.
μεμάθηκα. Ὑπερσ. ἐμεμαθήκειν.

Παθ. ἐνεστώς μαγθάνομαι (σπαν. καὶ μόνον παρὰ Πλάτωνι), καὶ
πλέον οὐ. ὁ δὲ Μέλ. μαθήσω, Ἀόρ. ἔμαθα εἶνε τῶν μεταγενεστε-
ρων.—Ῥηματ. μάθος (ποιητ.), μάθημα, μάθησις, μαθητός, μα-
θητέος, μαθητής, μαθήτρια.

65. *Μάχομαι* (ἀποθ. μέσ. ἀλληλοπαθές)· ρίζ. *μαχ-μαχε* (406.). Παρατ. ἐμαχόμην. Μέσ. μέλ. *μαχοῦμαι*. Μέσ. ἀόρ. ἐμαχεσάμην. Παρακ. μεμάχημαι. Ὑπερσ. ἐμεμαχήμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μέλ. *μαχέσομαι* καὶ *μαχήσομαι*, Ἀόρ. ἐμαχέσθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. *μαχήμων*, *μαχητός*, *μαχητέον*, *μαχητής*.

66. *Μέλλω* (=ἔχω σκοπὸν, ἢ ἔχω κατὰ νοῦν, βραδύνω)· ρίζ. *μέλ-μέλλ* (410)-*μελλε* (406). Παρατ. ἔμελλον καὶ ἤμελλον. Μέλ. μελλήσω. Ἀόρ. ἐμέλλησα καὶ σπαν. ἤμέλλησα (Παρακ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει). Παθ. Ἔνεστ. μέλλεται (Θουκ.). Εὐκτ. μέλλοιτο (Ξενφ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ Μέσ· μέλ. μελλήσομαι, Παρακ. μεμελλημένος εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. μέλλημα, μέλλησις, μελησμός, μελλητής.

67. *Μέλω* (φροντίζω)· ρίζ. *μελ-μελε* (406). Παρατ. ἔμελον. Μέλ. μελήσω. Ἀόρ. ἐμέλησα. Παρακ. μεμέληκα. Ὑπερσ. ἐμεμελήκειν. Συνήθ. ἀπρόσωπον. Ἔνεστ. μέλει. Παρατ. ἔμελε. Μέλ. μελήσει. Ἀόρ. ἐμέλησε. Παρακ. μεμέληκε. Ὑπερσ. ἐμεμελήκειν.

Τὸ μέσον μέλομαι (=ἀνησυχῶ) παρὰ τοῖς πεζοῖς εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον μετὰ τῆς προθέσεως ἐπὶ ἡμετά· οἶον, μεταμέλομαι. Παρατ. μετεμελόμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. μεταμελήσομαι. Ἀόρ. μετεμελήθην. Παρακ. μεταμεμέλημαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. Τὸ δὲ ἐπιμέλομαι ἔχει μόνον Ἔνεστῶτα καὶ Παρατ. ἐπιμέλομαι, Παρατ. ἐπεμελόμην, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἀναπληροῖ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ ἐπιμελέομαι-οῦμαι. Μέλ. ἐπιμελήσομαι, καὶ σπαν. ἐπιμεληθήσομαι. Ἀόρ. ἐπεμελήθην (μὲ μέσῃν σημασίαν 444). Παρακ. ἐπιμεμέλημαι (μεταγεν.). Ὑπερσ. ἐπεμεμελήμην.—Ῥηματ. μέλημα, μέλησις, μελέτη, μελητέον, μετάμελος, ἐπιμελητής, ἐπιμελής.

68. *Μίγνυμι* καὶ *μῑγνύω* καὶ σπαν. *μίσγω* (σμίγω)· ρίζ. *μι-μιγνυ* (430)-*μισγ* (419)· Παρατ. ἐμίγνυν, καὶ ἐμίγνυον, καὶ (ἔμισγον). Μέλ. μῑζώ. Ἀόρ. ἔμιξα. Ἀπαρέμφ. μῑξι.

Παθ. καὶ μέσ. μῑγνυμαι. Παρατ. ἐμῑγνύμην. Μέλ. Παθ. 6^α. μεγήσομαι (ποιητ. καὶ μεταγεν.). Ἀόρ. παθ. ἐμίχθην (μὲ σημασ. μέσ.) καὶ 6^α. ἐμίγην (ποιητ.). Παρακ. μέμιγμαί. Ἀπαρέμφ. μεμίχθαι. Ὑπερσ. ἐμεμίγμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. μεμίξομαι (ποιητ.). καὶ

πλέον) οὐδὲ Παρὰκ. μέμιχα, Ὑπερσ. ἐμεμίχην, παθ. μέλ. μιχθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. μιγάς, μίγμα, μίξις, μιγμός, μικτός, μικτέον, μίγδην (ἐπίρρ.).

69. Μιμνήσκω (ἐνθυμίζω)· ρίζ. μινα-μιμνα (431)-μιμνήσκ(427). Παρὰτ. ἐρίμνησκον. Μέλ. μνήσω. Ἀόρ. ἔμνησα. (Παρὰκ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Μέσ. μιμνήσκομαι (ἐνθυμοῦμαι). Παρὰτ. ἐρίμνησκόμην. Παθ. μέλ. μνησθήσομαι καὶ σπαν. μέσ. μέλ. μνήσομαι. Ἀόρ. ἐμνήσθην. (Παρὰκ. μέμνημαι. Ὑπότακ. μέμνωμαι-η-ηται. Εὐκτ. μεμνήμην-ῃο-ῃτο, καὶ μεμνώμην-ῶο-ῶτο (Ἀμφίβολον τὸ τοῦ Ξενφ. μέμνοιο). Ὑπερσ. ἐμεμνήμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. μεμνήσομαι καὶ πλέον οὐδὲ μέσ. ἀόρ. ἐμνησάμην εἶνε ποιητικός.—Ῥηματ. μνήμα, μνήμη, μνήμων, μνεία, μνήσις, μνηστός, μνηστήρ, μνήστωρ (ποίητ.), μνήστρια, μνήστρον.

Σημ. Ὁ ἐνεργ. μέλ. καὶ ἀόρ. εὐρίσκονται πάντοτε σύνθετοι μετὰ τῶν προθέσεων ἀνὰ, ὑπὸ ἀναμνήσω, ὑπέμνησα· ὁ δὲ παρὰκ. μένημαι λαμβάνεται καὶ ἀντὶ ἐνεστώτος, ὁ δὲ ὑπερσυντελικὸς ἀντὶ παρατατικοῦ (§ 447).

Ο.

70. Ὀζω (μυρίζω, βρωμῶ)· ρίζ. ὀδ-ὀζ (412)-ὀζε(406). Παρὰτ. ὠζον. Μέλ. ὀζήσω. Ἀόρ. ὠζήσα. Παρὰκ. ὀ'. ὀδῶδα (Ὁμηρ. καὶ μεταγεν.). Ὑπερσ. ὀδῶδεν (Ὁμηρ.).—Ῥηματ. ὀζη, ὀζόλης, θηλυκ. ὀζόλις-ιδος.

Σημ. Ὁ παρὰκ. ὀδῶδα ἔχει σημασίαν ἐνεστώτος· παθ. δὲ καὶ μέσ. διαθ. καὶ φωνὴν δὲν ἔχει.

71. Οἶγω καὶ οἶγνυμι· παρὰ τοῖς πεζολόγοις πάντοτε σύνθ. μετὰ τῆς ἀνά· ἀνοίγω καὶ ἀνοίγνυμι· ρίζ. οἶγ-οἶγνυ (430). Παρὰτ. ἀνέωγον. Μέλ. ἀνοίξω. Ἀόρ. ἀνέωξα. Παρὰκ. ἀνέωχα, καὶ ὀ'. ἀνέωχα (μεταγεν. ἀπ' Ἀριστοτέλους). Ὑπερσ. ἀνέωchein, καὶ ὀ'. (ἀνέωγειν).

Παθ. καὶ (μέσ.) ἀνοίγομαι καὶ ἀνοίγνυμαι. Παρὰτ. ἀνεωρόμην καὶ ἀνεωγνύμην. Μέλ. παθ. ἀνοιχθήσομαι, Ἀόρ. παθ. ἀνέωχθην. Παρὰκ. ἀνέωγμα. Ὑπερσ. ἀνέωγμην. Μετ' ὀλίγ. ἀνέωξομαι.—Ῥηματ. ἀνοίγμα, ἀνοίξις, ἀνοικτός, ἀνοικτέος.

Σημ. Ὁ β'. παρακ. ἀνέωγα ἔχει ἀμετάβατον σημασίαν=εἶμαι ἀνοικτός (§ 441, σημ. α'.) καὶ εἶνε τῶν μεταγενεστέρων ἀπ' Ἀριστοτέλους· οἱ δὲ Ἀττικοὶ ἀντ' αὐτοῦ μετεχειρίζοντο τὸν παθητικὸν ἀνέωγμα· οἱ δὲ σχηματισμοὶ ἤνοιγον ἤνοιξα, ἠνέωξα, ἠνεώχθην, καὶ β'. ἠνοίγην μέσ. μέλ. ἀνοίξομαι, ἠνέωγμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

72. Οἶδα· ζήτει § 397.

73. Ὀλομαι καὶ οἶμαι ἀποθ. μέσ.= (νομίζω)· ρίζ. ὀ-οἰ (409)-οἶε (406). Παρακτ. ὤομην καὶ ὤμην. Μέσ. μέλ. οἰήσομαι. Ἀόρ. παθ. ὤήθην ὑποτ. οἰηθῶ, κλπ.—Ῥημκτ. οἶημα, οἶησις, οἰητός, οἰητής, οἰηματίας.

Σημ. Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ο συγχόπτεται μόνον εἰς τὰ ἐνικά πρῶτα πρόσωπα.

74. Οἴχομαι (ἀποθ. μέσ.=ἀπέρχομαι, ἀναχωρῶ)· ρίζ. οχ—οἶχ (409)—οἶχε (406). Παρακτ. ὤχόμην. Μέσ. μέλ. οἰχήσομαι. Παρακ. πάντοτε σύνθ. παρῳχηναι καὶ οἴχωκα (Σοφκλ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παρακ. ὤχωκα (Αἰσχλ.) θεωρεῖται ἀμφίβολος· ὁ δὲ ὤχηναι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Ὁ μὲν ἐνεστώς τῆς ὀριστικῆς ἔχει συνήθως σημασίαν παρακειμένου, ὁ δὲ παρατατικὸς ὑπερσυντελικὸς ἢ ἀορίστου, ὥς καὶ ὁ ἐνεστώς ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν.

75. Ὀλισθάνω (γλιστρῶ)· ρίζ. ὀλισθ-ὀλισθαν (422)-ὀλισθε (406). Παρακτ. ὠλίσθαινον. Μέλ. ὀλισθήσω. Ἀόρ. β'. ὤλισθον, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεστ. ὀλισθαίνω, παρακτ. ὠλίσθαινον, Πακ. ὠλίσθηκα, Ὑπερσ. ὠλισθήκειν, Ἀόρ. ἄ. ὠλίσθησα, εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημκτ. ὀλίσθημα, ὀλίσθησις, ὀλισθος.

Σημ. Τὸ ὀλισθαίνω εὐρίσκεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σύνθετον μετὰ τῶν προθέσεων διὰ, ἀπό, ἐκ.

76. Ὀλλυμι (φθείρω, καταστρέφω)· ρίζ. ὀλλ-ὀλλυ (430)-ὀλε (406). Παρακτ. ὠλλύν. Μέλ. ὀλῶ-εἰς-εἶ. Ἀόρ. ὤλεσα. Παρακ. ὀλώλεκα. Ὑπερσ. ὀλωλέκειν.

Μέσ. ὀλλύμαι. Παρακτ. ὠλλύμην. Μέσ. μέλ. ὀλοῦμαι. Μέσ. Ἀόρ. β'. ὠλόμην. Παρακ. β'. ὄλωλα (§ 441 σημ. β'.) Ὑπερσ. ὀλώλειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. Ἀόρ. ὠλέσθην καὶ μέσ. ὠλεσάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημκτ. ἐξώλης, προώλης, πινώλης, ὄλεθρος, ὀλετήρ, ὀλέτειρα.

Σημ. Τὸ ἄλλοι παρὰ τοῖς πεζογράφοις εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον μετὰ τῆς ἀπό· οἶον, ἀπόλλυμι.

77. Ὀμνυμι καὶ ὁμνῶ (ὀρκίζομαι)· ρίζ. ὁμ-ὁμνυ (430)-ὁμε (406)-ὁμο(407). Παρ. ατ. ὤμνῳν καὶ ὤμνου. Μέσ. μέλ. ὁμοῦμαι (ἐκ τῆς ρίζ. ὁμ)-ὁμεῖ-ὁμεῖται. Ἀόρ. ὤμοσα Παρ. ατ. ὁμώμοκα. Ὑπερ. ὁμωμόκειν.

Παθ. καὶ μέσ. ὀμνυμαι. Παρ. ατ. ὤμνῳμην. παθ. μέλ. ὁμοσθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ὁμόσθην καὶ ὁμόσθην. Παρ. ατ. ὁμώμοσμαι. Ὑπερ. ὁμωμόσμην. Μέσ. ἄορ. ὁμοσάμην, καὶ πλεον οὐ· ὁ δὲ μέλ. ὁμόσω καὶ μέσ. ὁμόσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ἀπώμοσις, ἀπώμοτος.

Σημ. Τὰ μέσα εὐρίσκονται συνήθως σύνθετα· ὁ δὲ παθ. παρακ. εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰ γ'. ἐνικά καὶ πληθ. προσ. τῆς ὀριστικῆς καὶ εἰς τὴν μετοχὴν· οἶον, ὁμώμοται καὶ ὁμώμοσται, ὁμώμονται, ὁμωμοσμένοι. Ὁ δὲ μέσος μέλ. ὁμοῦμαι ἔχει ἐνεργ. σημασίαν καὶ σχηματίζεται κατὰ τὴν β'. συζυγίαν τῶν περισπωμένων.

78. Ὀνίνημι (=ὠφελῶ), ὀνίνης, ὀνίνησι, γ'. πληθ. ὀνινᾶσι· ρίζ. ὄνα-ὀνινά-(431 σημ.)-ὠφελε (439). Παρ. ατ. ὠφέλεον-ουν. Μέλ. ὀνήσω. Ἀόρ. ὠνησα. Παρ. ατ. ὠφέληκα. Ὑπερ. ὠφελήκειν.

Μέσ. ὀνίναμαι. Παρ. ατ. ὠνινάμην. Μέσ. μέλ. ὀνήσομαι. Μέσ. ἄορ. ὠνήμην-ὠνησο-ὠνητο. Εὐκτ. ὀναίμην-ὄναιο-ὄναιτο. Ἀπαρέμφ. ὄνασθαι. Ἀόρ. παθ. ὠνήθην καὶ πλεον οὐ· ὁ δὲ μέσ. ἄορ. ὠνάμην, καὶ ὠνησάμην, καὶ παρ. ατ. ὠνημαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ὄνησις, ὄνητός, ὀνήτωρ, ὀνήσιμος.

Σημ. Ἐνεργητικὸν παρ. ατ. καὶ παρ. ατ. καὶ ὑπερ. δὲν ἔχει, ἀναπληροῖ δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὠφελῶ.

79. Ὀράω-ῶ (=βλέπω)· ρίζ. ὄρα, ὅπ (439), Fiδ-ιδ (42 σημ.). Παρ. ατ. ἐώρακον-ων (§ 274 σημ.) Μέσ. μέλ. ὄφομαι (§ 443). Ἀόρ. β'. εἶδον (§ 277 σημ. γ'). Ὑποτακ. εἶδω, κλπ.. Παρ. ατ. ἐώρακα, καὶ (ὄπωπα). Ὑπερ. ἐώρακην καὶ (ὀπώπειν).

Παθ. καὶ μέσ. ὀράομαι-ῶμαι. Παρ. ατ. ἐωράομην-ῶμην. Μέλ. παθ. ὀφθήσομαι. Ἀόρ. παθ. ὠφθην. Παρ. ατ. ἐώραμαι (καὶ ὤμμαι). Ὑπερ. ἐωράμην καὶ (ὤμμην). Μέσ. ἄορ. β'. εἰδόμην. Προστ. ἰδοῦ, καὶ πλεον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. ὀραθήσομαι, ἄορ. ἐωράθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ὄραμα, ὄρασις, ὀρατός, ὀρατέος.

ὄρατῆς, ὄμμα, ὄψις, ὀπτός, ὀπτέος, ὀπτῆρ, ὀπτρον, ὀπτασία, ἐ-
πόπτης, ὀφθαλμός.

Σημ. Τὸ μέσον ὀρῶμαι παρὰ τοῖς πεζογράφοις Ἀττικοῖς εὐρίσκεται πάν-
τοτε σύνθετον· οἶον, περιορῶμαι, ὑφορῶμαι, Μέσ. ἀόρ. β'. συνειδόμεν. Ὁ
δὲ παρακ. ὀπωπα καὶ ὑπερσ. ὀπώπειν εἶνε ἐπικοί καὶ ἰωνικοί καὶ σπάνιοι
παρὰ τοῖς ἀττ. πεζογράφοις. Ὁ δὲ ἐώρακα εὐρηταὶ παρὰ τοῖς ἀττ. ποιη-
ταῖς καὶ ἄνευ δευτέρας αὐξήσεως· οἶον, ἐώρακα. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ παθ.
παρακειμένου ἐώραμαι ἄρχεται ἀπὸ Ἰσοκράτους καὶ ἐξῆς· ὁ δὲ β'. ἀόρ. εἴ-
δον δὲν φυλάττει εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις καὶ μετοχὴν τὸ ε, διότι εἶνε συλ-
λαβικὴ αὐξησης (377 σημ. γ').

80. Ὀσφραίνομαι (ἀποθ.=μυρίζομαί τι)· ρίζ. ὀσφρ-ὀσφραιν
(424)-ὀσφρε (406). Παρατ. ὠσφραινόμεν. Μέσ. μέλ. ὀσφρήσομαι.
Μέσ. ἀόρ. β'. ὠσφρόμεν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεστώς ὀσφραίνω,
ὀσφράνομαι, ὀσφράομαι, καὶ παθ. ἀόρ. ὠσφράνθην καὶ μέσ. ὀσφρη-
σάμεν καὶ ὠσφρηνάμεν, καὶ παρακ. ὠσφρημαι εἶνε τῶν μεταγε-
νεστέρων.—Ῥηματ. ὀσφρανσις, ὀσφραντός, ὀσφραντής, ὀσφραντῆρ,
ὀσφραντήριος.

81. Ὀφείλω (χρεωστῶ, ἐπὶ ἰδιωτικοῦ χρέους)· ρίζ. ὀφελ-ὀφειλ
(410)-ὀφειλε (406). Παρατ. ὤφειλον Μέλ. ὀφειλήσω. Ἀόρ. ἀ. ὠ-
φείλησα, καὶ β'. ὤφελον (ἐπὶ εὐχῆς =εἴθε). Παρακ. ὠφείληκα,
Ὑπερσ. ὠφειλήκειν.

Παθ. ὀφείλεται, μετοχ. τὸ ὀφειλόμενον, τὰ ὀφειλόμενα (=τὸ χρέος,
τὰ χρέη). Ἀόρ. παθ. ὀφειληθεῖς (Θουκ.), καὶ πλέον οὐ.—Ῥηματ.
ὄφελος, ὀφειλέτης.

82. Ὀφλίσκάνω (χρεωστῶ εἰς τὸ δημόσιον, καταδικάζομαι)·
ρίζ. ὀφλ-ὀφλισκ (§ 428). Παρατ. ὠφλίσκανον. Μέλ. ὀφλήσω. Ἀόρ.
ὠφλησα (σπάν.) καὶ β'. ὠφλον, μετοχ. ὀφλών. Παρακ. ὠφληκα.
Ὑπερσ. ὠφλήκειν. παθ. παρακ. ὠφλημένος, καὶ πλέον οὐ.—Ῥη-
ματ. ὀφλημα, ὀφλησις, ὀφλητής.

Π

83. Παίζω· ρίζ. παιγ-παιδ (439)-παιζ (412). Παρατ. ἐπαιζον.
Μέλ. ὠρ. πεζοῶμαι. Ἀόρ. ἐπαισα. Παρακ. παθ. πέπαισμαι, καὶ
πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. παίζω καὶ μέσ. παίζομαι, ἀόρ. ἐπαιζα καὶ παθ.
ἐπαίχθην. παρακ. πέπαιχα καὶ παθ. πέπαιγμα εἶνε τῶν μεταγε-

νεστέρων.—Ῥηματ. παίγμα, παικτός, παικτέος, παίκτης, παίκτωρ, παίκτηρα, παίγνιος, παιγνιά, παιδιά.

84. Πάσχω (παθ. αὐτοπαθές)· ρίζ. πεθ-πενθ (415)-παθ. (436)-πασχ (427). Παρκατ. ἔπασχον. Μέσ. μέλ. πείσομαι (442). Ἀόρ. β'. ἔπαθον. Παρκα. β'. πέπονθα. Ὑπερσ. ἐπεπόνθειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. πῆσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πάθος, πένθος, πῆμα (ἐκ τῆς ρίζ. πα), πάθημα, πάθησις, πῆσις, παθητός (μεταγεν.).

85. Πετάννυμι (ἀπλώνω, ἀνοίγω), παρὰ τοῖς Ἀττ. πάντοτε σύνθετον· ρίζ. πετ-πετα (404)-πτα (438)-πετανν (430). Παρκατ. ἐπετάννυν. Μέλ. πετάσω καὶ (πετῶ). Ἀόρ. ἐπέτασα. παθ. Παρκα. πέπτᾱμαι παθ. Ἀόρ. ἐπετάσθην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεργ. παρκα. πεπέτακα καὶ παθ. πεπέτασμαι, μέσ. Ἀόρ. ἐπετασάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πέτασμαι, πέτασις, πέταχλος.

86. Πέτομαι (ἀποθ.=πετῶ)· ρίζ. πετ-πτ (438)-πτε (406)-ποτ (436)-ποτε (406). Παρκατ. ἐπετόμην. Μέσ. μέλ. πτήσομαι (καὶ πετήσομαι ποιητ. καὶ μεταγεν.) Ἀόρ. ἐπτόμην. Ἀπαρέμφ. πτέσθαι. Ὑποτακ. πτῶμαι. Μετοχ. πτόμενος, καὶ ἐπτάμην (σπαν.)-ἔπταντο. Ἀπαρέμφ. πτάσθαι. Μετοχ. πτάμενος, καὶ ἔπτην (ποιτ.) Ὑποτ. πτῶ. Εὐκτ. πταίην. Ἀπαρέμφ. πτῆναι. Μετοχ. πτάς. Παρκα. πεπότῃμαι (Ἀριστοφ.) καὶ πλέον οὐ. Το δὲ ἔπταμαι, πέταμαι, πετάομαι. καὶ Ἀόρ. ἐπετάσθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πτέρυξ, πτερόν, πτήμα, πτήσις, πτηνός.

87. Πήγνυμι καὶ σπαν. πηγνύω (ἐμπήγω, πῆζω)· ρίζ. παγ-πηγ (434) πήγνυ (430). Παρκατ. ἐπήγνυν καὶ (ἐπήγνυον). Μέλ. πῆζω. Ἀόρ. ἐπηξα. Παρκα. β'. ἐπέπηγα (441 σημ. β'). Ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Παθ. πήγνυμαι. Παρκατ. ἐπηγνύμην. Μέλ. παθ. β'. παγήσομαι. Ἀόρ. παθ. β'. ἐπάγην καὶ (ἐπήχθην Εὐριπ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέσ. μέλ. πῆξομαι, μέσ. Ἀόρ. ἐπηξάμην. Παρκα. ἐπέπηγα (ἀμετάβ.), Ὑπερσ. ἐπεπήγειν, Παρκα. παθ. ἐπέπηγμαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πάγος, πηγός, πάγη, πάγίς, παχύς, πῆγμα, πῆξις, πηκτός, πηκτή.

88. Πίμπλημι (γεμίζω)· ρίζ. πλα-πιμπλα (434, 365)-πληθ.

(439). Παρ.κτ. ἐπίμπλην. Μέλ. πλήσω. Ἀόρ. ἔπλησαν. Παρ.κκ. πέπληκα. Ὑπερσ. ἐπεπλήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. πίμπλαμι. Παρ.κτ. ἐπιμπλάμην. Ἀόρ. παθ. ἐπλήσθην. Παρ.κκ. πέπλησμαι. Ὑπερσ. ἐπεπλήσμην. Μέσ. ἀόρ. ἐνεπλησάμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. πληθήσομαι καὶ μέσ. πλήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ.κτ. πλῆθος, πλησμονή, πλήσμη, πληθώρα, πλημυρία.

Σημ. Τὸ πίμπλημι κλίνεται κατὰ τὸ ἴσταμαι καὶ συνήθως εὐρίσκεται σύνθετον· οἶον, ἐμπίπλημι (§ 365), γ'. πληθ. πρόσ. ἐμπιπλάσι. Ὑποτακ. ἐμπιπλῶ. Πραστ. ἐμπίπληθι, ἀπλοῦν πίπλη. Ἀπαρέμφ. ἐμπιπλάναι. Μετοχ. ἐμπιπλᾶς. Παρ.κτ. ἐναπίμπλην, κλπ. οἱ δὲ λοιποὶ χρόνοι σχηματίζονται ἀπὸ τοῦ πλήθω (εἶμαι γεμάτος), τὸ ὁποῖον οἱ πεζογράφοι μεταχειρίζονται μόνον ἐν τῇ φράσει «πλήθουσα ἀγορά.» Οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἔχουσι καὶ τὸν προσχηματισμὸν τούτου πιμπλάω-ῶ παρ.κτ. ἐπίμπλαον-ων.

89. Πίμπρημι καὶ σύνθ. ἐμπίπρημι (=κλίω)· ῥίζ. πρ-πιμ-πρ (316)-πρηθ (439). Παρ.κτ. ἐπίμπρην καὶ σύνθ. ἐνεπίμπρην. Μέλ. ἐμπρήσω. Ἀόρ. ἔπρησα. Παρ.κκ. (πέπρηκα).

Παθ. πίμπραμι. Παρ.κτ. ἐπιμπράμην. Μετ' ὅλ. μέλ. πεπρήσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐπρήσθην. Παρ.κκ. πέπρησμαι. Ὑπερ. ἐπεπρήσμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. πρησθήσομαι, καὶ μέσ. ἀόρ. ἐνεπρησάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων,—Ῥημ.κτ. πρήσμα, ἐμπρήσμός, πρήσις, πρηστήρ.

Σημ. Τὸ πίμπρημι συνήθως εὐρίσκεται σύνθετον· οἶον, ἐμπίπρημι, καὶ ὁ μὲν ἐνεστώς καὶ παρ.κτ. σχηματίζονται κατὰ τοῦ ἴστημι, οἱ δὲ ἄλλοι χρόνοι ἀπὸ τοῦ ποιητ. πρήθω. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἔχουσι καὶ τὸν προσχηματισμὸν αὐτοῦ πιμπράω-ῶ, παρ.κτ. ἐπίμπραον-ων, ὅστις τρίς μόνον ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἐνεπίμπρων, ἐπίμπρας, ἐμπιπρῶν.

90. Πίπω· ῥίζ. πι-πιν (415)-πο (439). Παρ.κτ. ἔπινον. Μέσ. μέλ. πίομαι καὶ (ποιῶμαι μεταγενεστ. ἀπ' Ἀριστ.). Ἀόρ. β'. ἔπινον. Πραστ. πῖθι καὶ πῖε (ποιητ. καὶ μεταγεν). Παρ.κκ. πέπωκα. Ὑπερσ. ἐπεπώκειν.

Παθ. πίνωμι. Παρ.κτ. ἐπινόμην. Ἀόρ. παθ. ἐπόθην. Παρ.κκ. πέπομαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ. ποθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ.κτ. πόμα, πόσις, πότος, ποτός, ποτέος, πότης, ποτήρ, ποτήριον, ποταμός.

Σημ. Τὸ ι τοῦ ἐνεστώτος παρὰ τοῖς Ἀττ. εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρόν· διὸ προστ. πίνε·

91. Πιπράσκω (πωλῶ)· ρίζ. περα-πιπρα (431)-πιπρασκ (426)-ἀποδ (439) Παρατ. [ἐπίπρασκον], Μέλ. ἀποδώσομαι. Ἀόρ. ἀπέδομην. Παρακ. πέπρακα. Ὑπερσ. ἐπεπράκειν.

Παθ. πιπράσκομαι. Παρατ. ἐπιπρασκόμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. πεπράσομαι. Ἀόρ. παθ. ἐπράθην. Παρακ. πέπραμαι. Ὑπερσ. ἐπεπράμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. μέλ.πραθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πρᾶσις, πρατός, πρατέος, πρατήριος.

Σημ. Ὁ μὲν ἐνεργ. παρατατικός εἶνε τῶν μεταγενεστέρων, ὃ δὲ μέλ. καὶ ἀόρ. ὅλως ἐλλείπουσιν· ἀναπληροῦνται δὲ πάντες οὗτοι ἀπὸ τοῦ ἀποδίδομαι ἢ τοῦ πωλῶ.

92. Πίπτω· ρίζ. πετ-πιπετ-πίπτ (431)-πτε(406)-πτο (407). Παρατ. ἐπιπτον. Μέσ. μέλ.δωρ. πεσοῦμαι. Ἀόρ. β'. ἔπесον. Παρακ. πέπτωκα. Ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.—Ῥηματ. πτῶμα, πτῶσις, πτωτός.

Σημ. Τὸ πίπτω(ι) εἶνε παθ, τοῦ βάλλω,

93. Πλήσσω καὶ ἄττ. πλήττω (κτυπῶ, πληγώνω)· ρίζ. πλαγ-πληγ (434)-πλησσ(411). Παρατ. ἔπλησσον καὶ ἔπληττον. Μέλ. πλήξω. Ἀόρ. ἔπληξα. Παρακ. β'. πέπληγα (μὲ ἐνεργ. σημασίαν)· Ὑπερσ. ἐπεπλήγειν.

Παθ. πλήσσομαι καὶ πλήττομαι. Παρατ. ἐπλησσόμην καὶ ἐπληττόμην. Μέλ. πληγήσομαι καὶ σύνθετον ἐκπλαγήσομαι. Ἀόρ. ἐπλήγην καὶ σύνθ. ἐξεπλάγην. Παρακ. πέπληγα. Ὑπερσ. ἐπεπλήγμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. πεπλήξομαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. ἀόρ. ἐπλήχθην, μέσ. μέλ. πλήξομαι, μέσ. ἀόρ. ἐπληξάμην δὲν εἶνε τῶν Ἀττικῶν· ὁ δὲ παρακείμενος πέπληγα καὶ παθ. πληχθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. πληγή, πλῆγμα, πλῆξις, πληκτός, πληκτέος, πλήκτης, πληκτήρ, πλῆκτρον.

Σημ. Τὸ πλήττω παρὰ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς εὐρίσκεται πάντοτε σύνθετον (ἐκ, κατά), πλὴν τοῦ παρακειμένου, ὅστις εὐρίσκεται καὶ ἀπλοῦς· ἐὰν δὲ εἶνε ἀνάγκη τοῦ ἀπλοῦ μετεχειρίζοντο οἱ Ἀττικοὶ τὸ τύπτω ἢ τὸ παίω· οἶον, Ἐνεστ. ἀπλοῦς παίω ἢ τύπτω, συνθ. ἐκπλήττω. Παρατ. ἀπλοῦς ἔπαιον ἢ ἔτυπον, σύνθ. ἐξέπληττον. Μέλ. ἀπλοῦς παίσω ἢ τυπτήσω, σύνθ. ἐκπλήξω· Ἀόρ. ἀπλοῦς ἔπαισα, σύνθ. ἐξέπληξα. Παρακ. πέπληγα. Παθ. ἐνεστ. ἀπλοῦς τύπτομαι, συνθ. ἐκπλήττομαι, κλπ.

94. *Πυνθάνομαι* ἀποθ. ἐνεργ. (ἐρωτῶ, ἵνα μάθω, μανθάνω)·ρίζ. πυθ-πυνθαν (423)-πευθ (ἐκ τῆς πFθ. 414 σημ.). Παρκατ. ἐπυνθανόμην. Μέσ. μέλ. πεύσομαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἐπυθόμην. Παρακ. πέπυσμαι. Ὑπερσ. ἐπεπύσμην, καὶ πλέον οὐ.—Ῥηματ. πύσμα, πεῦσις πύστις, πυστός, πυστέος, πεῦστήρ (ποιητ.).

P

95. *Ῥέω* (τρέχω ἐπὶ ὑγρῶν)·ρίζ. ῤε(σρε)-ῤευ (413 καὶ 414)-ῤύ (414 σημ.)-ῤυε (406). Παρκατ. ἔρρεον. Μέσ. μέλ. ῤύησομαι (ἐνεργ. ἀμετάβ.). Ἀόρ. β'. ἔρρύην (ἐνεργ. ἀμετάβ.). Παρακ. ἔρρύηκα. Ὑπερσ. ἔρρυήκειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέσ. μέλ. ῤεύσομαι. ἀόρ. ἐνεργ. ἔρρευσσα, καὶ παθ. ἐνεστ. ῤεῖται δὲν εἶνε τῶν πεζολόγων Ἀττικῶν.—Ῥηματ. ῤοῦς, ῤοή, ῤύαξ, ῤύάς, ῤεῦμα, ῤύμη, ῤυθμός, ῤεῦσις, ῤυτός, ῤευστός (μεταγεν.), ῤεῖθρον, ῤύδην.

96. *Ῥήγνυμι* (=σχίζω)·ρίζ. ῤαγ-ῤήγ (434)-ῤηγνυ (430)-ῤωγ (436). Παρκατ. ἔρρήγνυν. Μέλ. ῤήζω. Ἀόρ. ἔρρηξα. Παρακ. ἔρρωγα (μὲ παθ. σημασ. 441 σημ. β'). Ὑπερσ. ἔρρώγειν.

Παθ. καὶ μεσ. ῤήγνυμαι. Παρκατ. ἔρρηγνύμην. Παθ. μέλ. β'. ῤαγήσομαι. Ἀόρ. β'. ἔρράχην. Μέσ. μέλ. ῤήξομαι (οὐχὶ ἀττ.). Μέσ. ἀόρ. ἔρρηξάμην (οὐχὶ ἀττ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παρακ. διέρρηχα. καὶ παθ. ἔρρηγμα, ὑπερσ. ἔρρήγμην, ἀόρ. παθ. ἔρρήχθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ῤάγος, ῤαγάς, ῤήγμα, ῤαγμός, ῤήξις, ῤηκτός, ῤηκτής, ῤώξ, ῤωγάς, ῤωγή, ῤωγμή, ῤάκος.

97. *Ῥώννυμι* καὶ σπαν. ῤωννύω (ἐνδυναμώνω)·ρίζ. ῤο-ῤωννυ (362). Παρκατ. ἐρώννυν καὶ (ἐρρώννυον). Μέλ. ῤώσω. (Ἀόρ. καὶ Παρακ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. ῤώννυμαι. Παρκατ. ἐρρωννύμην. Ἀόρ. παθ. ἐρρώσθην. Παρακ. ἔρρωμαι. Προστ. ἔρρωσο (=ύγίαινε). Ὑπερσ. ἐρρώμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἀόρ. ἔρρωσα, παθ. μέλ. ῤωσθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. ῤώμη, ῤῶσις, ἄρρωστος, ῤωστήρ, ῤωστήριος.

Σ

98. *Σθέννυμι* (=σθένω)· ρίζ. σθε-σθεννυ (430). Παρκατ. ἐσθέν-
νυν. Μέλ. σθέσω. Ἀόρ. ἔσθεσσα. Παρκκ. ἔσθηκα (ἀμετάβ.). Ὑ-
περσ. ἐσθήκειν (ἀμετάβ.).

Παθ. καὶ μέσ. σθέννυμι. Παρκτ. ἐσθεννύμην. Μέλ. παθ. σθε-
σθήσομαι Ἀόρ. παθ. ἐσθέσθην, καὶ β'. ἔσθην (ἀμετάβ.). Μέσ.
μέλ. σθήσομαι, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεστ. σθεννύω, παρκτ. ἐσθέν-
νυον, μέσ. ἀόρ. ἐσθεσάμην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ.
σθέσις, σθεστός, (μεταγεν.) σθέστης, σθεστήρ, σθεστήριον.

99. *Σκεδάννυμι* (=σκοπίζω)· ρίζ. σκεδ-σκεδα (404)-σκεδανν
(430). Παρκτ. ἐσκεδάννυν. Μέλ. σκεδῶ-ᾱς-ᾱ. Ἀόρ. ἐσκέδᾱσα.
(παρκκ. καὶ ὑπερσυντελικὸν δὲν ἔχει).

Παθ. σκεδάννυμαι. Παρκτ. ἐσκεδαννύμην. Ἀόρ. παθ. ἐσκεδά-
σθην. Παρκκ. ἐσκεδάσμαι. Ὑπερσ. ἐσκεδάσμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ
δὲ μέλ. σκεδάσω, καὶ παθ. σκ-δασθήσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέ-
ρων.—Ῥηματ. σκεδασμός, σκ'δασις, σκεδαστός.

100. (*Στόρνυμι*=στρώνω)· ρίζ. στορ-στορνυ (430). Παρκτ. ἐ-
στόρνυν. Μέλ. στορῶ. Ἀόρ. ἐστόρεσα (παρκκ. καὶ ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. καὶ μέσ. στόρνυμαι. Παρκτ. ἐστορνύμην. Μέσ. ἀόρ. ἐστο-
ρέσθην καὶ (ἐστορεσάμην). Παρκκ. ἐστόρεσμαι (ποιτ. καὶ μεταγεν.)
καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. ἀόρ. ἐστορήθην, εἶνε τῶν μεταγενεστέ-
ρων.—Ῥηματ. στορεύς.

Σημ. Τὰ παθ. καὶ μέσα πλὴν τοῦ μέσου ἐνεστώτος εὐρηνται παρὰ ποιη-
ταῖς καὶ μεταγενεστέροις· ὁ δὲ προσχηματισμὸς αὐτοῦ στορέννυμι εἶνε ἀ-
νύπαρκτος τύπος· ὁ δὲ τύπος στόρνυμι εἶνε σπάνιος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πε-
ζογράφοις· ἀναπληροῦται δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ στρώννυμι.

101. *Στρώννυμι* (στρώνω)· ρίζ. στορ-στρο (437)-στρωννυ(430).
Παρκτ. ἐστρώννυν. Μέλ. (στρώσω). Ἀόρ. ἔστρωσα. (Παρκκ. καὶ
Ὑπερσ. δὲν ἔχει). Παθ. ἀόρ. ἐστρώθην. Παρκκ. παθ. ἔστρωμαι.
Ὑπερσ. ἐστρώμην. Μέσ. ἀόρ. ἐστρωσάμην (οὐχὶ ἄττ.) καὶ πλέον οὐ·
ὁ δὲ παρκκ. ἔστρωκα, ὑπερσ. ἐστρώκειν, μέσ. μέλ. στρώσομαι, καὶ
παθ. στρωθήσομαι καὶ ὁ ἐνεστ. στρωννύω εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.
—Ῥηματ. στρώμα, στρωμνή, στρώσις, στρωτός, στρώτης, στρώτήρ.

Σημ. Ὁ ἐνεστώς στρώννυμι καὶ παρκτ. ἐστρώννυν εἶνε οἱ μόνοι σχεδὸν
ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς· ὁ δὲ μέλ. στρώσω εἶνε σπάνιος ἀναπληρού-
μενος ἀπὸ τοῦ στορῶ μέλ. τοῦ στόρνυμι.

Τ

102. *Τέμνω* (κόπτω)· ρίζ. τεμ-ταμ. (436)-τμε (437)-τεμν (415). Παρ.ατ. ἔτεμνον. Μέλ. β'. τεμῶ. Ἀόρ. β'. ἔτεμον καὶ (ἔ-ταμον). Παρ.ακ. τέτμηκα. Ὑπερσ. ἐτεμήκειν.

Παθ. καὶ μέσ. τέμνομαι. Παρ.ατ. ἐτεμνόμην. Μέλ. παθ. (τμη-θήσομαι, Πλάτ.) Ἀόρ. παθ. ἐτμήθην. Παρ.ακ. τέτμημαι. Ὑπερσ. ἐτεμήμην. Μετ' ὀλίγ. μέλ. τετμήσομαι. Μέσ. μέλ. τεμοῦμαι. Μέσ. ἀόρ. β'. ἐτεμόμην καὶ (ἐταμόμην).—Ῥημ.ατ. τόμος, τομή, τομός, τομεύς, τμήμα, τομίας, τামীας, ταμεῖον, τέμενος.

103. *Τετραίνω* ζήτηι τιτράω.

104. *Τίκτω* (γεννῶ)· ρίζ. τέκ-τικτ. (436). Παρ.ατ. ἔτικτον. Μέσ. μέλ. τέξομαι. Ἀόρ. β'. ἔτεκον. Παρ.ακ. β'. τέτοκα. Ὑπερσ. ἐτετόκειν. Ἀόρ. παθ. ἐτέχθην (Εὐριπ.) Μέσ. ἀόρ. β'. ἐτεκόμην (ποιητ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. τέξω, καὶ παθ. τεχθήσομαι καὶ παρ.ακ. τέτεγμα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥημ.ατ. τέκος, τόκος, τέκνον, τοκεύς, τέχνη, τέξις, τοκετός, τέκτων.

105. *Τίνω* καὶ τίνυμι ποιητ. (=πληρώνω)· ρίζ. τι-τιν (415)-τινυ (430). Παρ.ατ. ἔτιον καὶ ἔτινον. Μέλ. τί'σω. Ἀόρ. ἔτί'σα. Παρ.ακ. τέτικα. Ὑπερσ. ἐτετίκειν.

Παθ. καὶ μέσ. τίνομαι καὶ τίνυμι (ποιητ.=ἐκδικουμαι). Παρ.ατ. ἐτινόμην καὶ ἐτινύμην. Ἀόρ. παθ. ἐτίσθην. Παρ.ακ. τέτισμαι. Ὑπερσ. ἐτετίσμην. Μέσ. μέλ. τίσι καὶ. Μέσ. ἀόρ. ἐτισάμην (σπάν. παρὰ τοῖς Ἀττ. πεζογράφοις), καὶ πλέον οὐ.—Ῥημ.ατ. τιμή, τίσις.

Σημ. Ὁ μέσος ἔνεστ. τίνομαι σημαίνει τὸ ἐκδικουμαι.—Τὸ τίνω εὐρίσκειται συνήθως σύνθετον (ἀπό, ἐκ)· τὸ δὲ ἐν μὲν τῷ ἔνεστώτι καὶ παρ.ατ. εἶνε βραχύ, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς μακρόν· διὸ ἀόρ. τοῦ ἀπαρέμφ. τίσαι.

106 (*Τιτράω*) καὶ τετραίνω (τρυπῶ)· ρίζ. τρα-τίτρα (431)-τετραιν (431, 425). Παρ.ατ. (ἐτίτρακον-ων) καὶ ἐτέτρικον μέλ. (τρήσω) καὶ τετρανῶ. Ἀόρ. (ἔτρησα) καὶ ἐτέτρηνα. Παρ.ακ. τέτρηκα. Ὑπερσ. ἐτετρήκειν.

Παθ. τετράομαι-ῶμαι καὶ συνηθέστ. τετραίνομαι. Παρ.ατ. ἐτετρανόμην-ώμην καὶ ἐτετραινόμην. Παρ.ακ. τέτρημαι. Ὑπερσ. ἐτετρή-

μην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ ἐνεστ. τιτραίνω καὶ παθ. τιτραίνομαι· ἄορ. παθ. ἐτρήθην καὶ μέσ. ἐτρησάμην καὶ ἐτρηνάμην, καὶ ἐνεργ. ἐτέτρανα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. τρήμα, τρήσις, τρητός, τρανός.

Σημ. Ὁ προσχηματισμὸς τετραίνω εἶνε εὐχρηστότερος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἢ ὁ τιτράω, ὁ δὲ τιτραίνω εἶνε μεταγενεστερος [ὄρα ἄνωτέρω].

107. *Τιτρώσκω* (πληγώνω)· ῥίζ. τρο-τιτρο (431) τιτρωσκ (426, 427). Παρατ. ἐτίτρωσκον. Μέλ. τρώσω. Ἀορ. ἔτρωσα. (Παρακ. καὶ Ὑπερσ. δὲν ἔχει).

Παθ. τιτρώσκομαι. Παρατ. ἐτιτρωσκόμην. Μέλ. παθ. τρωθήσομαι. Ἀορ. παθ. ἐτρώθην. Παρακ. τέτρωμαι. Ὑπερσ. ἐτετρώμην, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παρακ. τέτρωκα, μέσ. μέλ. τρώσομαι καὶ μετ' ὀλίγ. μέλ. τετρώσομαι εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. τρώμα, τρώμη, τραῦμα, τῶσις, τρωτός, τραυματίας.

108. [Τλάω] (ὑποφέρω). Μέσ. μέλ. τλήσομαι. Ἀορ. ἔτλην. Ὑποτακ. τλῶ. Εὐκτ. τλαίην. Προστ. τλήθι. Ἀπαρέμφ. τλήναι. Μετοχ. τλάς. Παρακ. τέτληκα. Ὑπερσ. ἐτετλήκειν· τὰ δὲ συγκεκομμένα τούτων, τέτλαμεν-τέτλατε, κλπ. εἶνε ἐπικύ. Ὁ δὲ μέλ. τλήσω, ἄορ. ἔτλησα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. τλήμων, τλήσις, τλητός, τλημοσύνη, τάλας.

Σημ. Ὁ μὲν ἐνεστώς καὶ παρατ. εἶνε ἄχρηστοι, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ χρόνοι σπάνιοι παρὰ τοῖς πεζογράφοις Ἀττικοῖς· ἀντὶ δὲ τούτου μετχειρίζοντο τὸ ἀνέχομαι ἢ ὑπομένω.

109. *Τρέχω*· ῥίζ. τρεχ (ἐκ τοῦ θρεχ)-δρεμ (439)-δραμ (436)-δραμέ (406). Παρατ. ἔτρεχον. Μέλ. δραμοῦμαι καὶ (θρέξομαι). Ἀορ. β. ἔδραμον καὶ (ἔθρεξα) Παρακ. δεδράμηνκα καὶ (δέδρομα). Ὑπερ. ἐδεδραμήκειν. Παθ. παρακ. ἐπιδεδράμηται (Ξοφ.), καὶ πλέον οὐ.—Ῥηματ. τροχός, τρόχος, τροχάδην, δρόμος, δρομή, δρομεύς, δρόμων.

Σημ. Ὁ μὲν μέλ. θρέξομαι καὶ ἄορ. ἔθρεξα εἶνε σχεδὸν ἀπηρχαιωμένοι, ὁ δὲ παρακείμενος δέδρομα ἐπικός· ὁ δὲ παθ. παρακ. δεδράμηται ἅπαξ εὑρηται παρὰ Ξενοφῶντι καὶ αὐτὸς σύνθετος μετὰ τῆς ἐπί.

110. *Τρώγω* (ἐπὶ ξηρῶν=ροκανίζω)· ῥίζ. τραγ-τρωγ (436). Παρατατ. ἔτρωγον. Μέσ. μέλ. τρώζομαι (443). Ἀορ. β'. ἔτραγον (ἐν συνθέσει).

Παθ. ἐνεστ. τρώγεται. Παρακ. τέτρωγμι, καὶ πλέον οὔ.—Ῥη-
ματ. τρώξ, τρώξις, τρωκτός, τρώκτης, τράγημα, τράγος.

111. Τυχάνω (=τυχαίνω)· ρίζ. τυχ-τευχ (408)-τυχε (406)-
τυγγαν (423). Παρατ. ἐτύγγανον. Μέσ. μέλ. τεύζομαι. Ἀόρ. β'.
ἔτυχον. Παρακ. τετύχηκα. Ὑπερσ. ἐτετυχήκειν.—Ῥηματ. τύχη,
τεῦχος, τεῦξις, τευκτός, τυχόν, (ἐπίρρ.),

Σημ. Ὁ παρακείμενος τέτευχα καὶ ὁ παθ. ἐπιτετευγμένος, ἀόρ. παθ. ἐν-
τευχθεὶς εἶνε τῶν μεταγενεστέρων ἀπ' Ἀριστοτλ.

112. Τύπτω (κτυπῶ)· ρίζ. τυπ-τυπτ (421)-τυπτε (406) πα-
ταγ, παι, πληγ (439). Παρατ. ἔτυπτον. Μέλ. τυπτήσω. Ἀόρ. ἐ-
πάταξα ἢ ἔπαισα. Παρακ. πέπληγα. Ὑπερσ. ἐπεπλήγειν.

Παθ. καὶ μέσ. τύπτομαι. Παρατατ. ἐτυπτόμην. Μέσ. μέλ. τυ-
πτήσομαι (Ἀριστοφ.), καὶ πλέον οὔ· ὁ δὲ Ἀόρ. ἔτυψα καὶ β'. ἔτυπον
καὶ παθ. ἐτύπην, Παρακ. παθ. τέτυμμαι, μέσ. Ἀόρ. ἐτυψάμην εἶνε
ποιητικοί· ὁ δὲ Παρακ. τέτυφα, τετύπτηκα, μέλ. τύψω, ἀόρ. ἐτύ-
πτησα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥηματ. τύπος, τυπή, τύμμα,
τύψις, τυπτέος, τύμπανον.

Σημ. Ἀντὶ τῶν ἀόρ. ἔτυψα, ἔτυπον, ἐτύπην καὶ τῶν παρακ. τετύπτηκα
ἢ τέτυφα, τέτυμμαι τίθενται παρὰ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς οἱ ἀόρ. ἐπάταξα ἢ
ἔπαισα, ἐπλήγην, καὶ παρακ. πέπληγα, πέπληγμαι.

Υ

113. Ὑπισχνέομαι-οὔμαι (ἀποθ. = ὑπόσχομαι)· ρίζ. σεχ-σχ
(438) σχε (406)-σισεχ (431)-σισχ (438)-ισχ [42 σημ.]-ισχνε
(417). Παρατ. ὑπισχνέομην-οούμεν. Μέσ. μέλ. ὑποσχήσομαι. Μέσ.
ἀόρ. β'. ὑπεσχόμην- Ὑποτακ. ὑπόσχωμαι. Προστ. ὑπόσχου. Ἀπα-
ρέμφ. ὑποσχέσθαι. Παρακ. ὑπέσχημαι. Ὑπερσ. ὑπεσχήμεν, καὶ
πλέον οὔ.—Ῥηματ. ὑπόσχεσις.

Φ.

114. Φέρω (ἐπὶ ἀψύχων)· ρίζ. φερ-οι (439)-ένεκ (439)-ένενεκ
(432)-ένεγκ (438). Παρατ. ἔφερον. Μέλ. οἶσω. Ἀόρ. ἤνεγκα καὶ
β'. ἤνεγκον. Παρακ. ἐνήνοχα. Ὑπερσ. ἐννηνόκειν.

Παθητ. καὶ μέσ. φέρομαι. Παρατατ. ἐφερόμην. Μέλ. παθ. ἐνε-

χθήσομαι (μετάγεν.), καὶ οἰσθήσομαι. Παρὰκτ. ἐνήνεγκμι. Ὑπερσ. ἐνήνεγκμην. Μέσ. μέλ. οἶσομαι. Μέσ. ἄορ. α'. ἠνεγκάμην καὶ β'. ἠνεγκόμην.—Ῥήμακτ. φόρος, φορά, φερνή, φορεὺς, φορεῖον, φοράς, φοράδην (ἐπίρρ.), φέρομα (ποιητ.), φορμός, φορτός, φόρτος, φέρετρον, οἶμος, οἰστός, οἰστέος, ἐνεκτέος, διένεξις.

Σημ. Ἐκ τῶν δύο ἐνεργ. ἄορ. ἐν μὲν τῇ ὀριστικῇ καὶ προστακτ. πλην τοῦ α'. ἐν κ. τῆς ὀριστ. καὶ τοῦ β'. τῆς προστακτ. ἐπικρατεῖ ὁ α'. καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιφέρηται φωνῆεν, ἐν δὲ τῇ εὐκτ. ἀπαρεμφ. καὶ μετοχῇ ἐπικρατεῖ ὁ β' οἶον, ἤνεγκον, ἤνεγκας, ἤνεγκε. Πληθ. ἠνέγκαμεν κλπ. Προστ. ἔνεγκε-ἐνεγκάτω, ἐνέγκατε, κλπ. Εὐκτ. ἐνέγκοιμι καὶ (ἐνέγκαιμι) Ἀπαρέμφ. ἐνεγκεῖν. Μετοχῇ ἐνεγκών. Ἐκ δὲ τῶν δύο μέσων εὐχρηστότερος εἶνε ὁ α'.

115. Φεύγω καὶ (φυγγάνω)· ρίζ. φυγ-φευγ (408)-φυγγαν (423). Παρὰκτ. ἔφευγον καὶ (ἐφύγγανον). Μέσ. μέλ. φευξομαι καὶ δωρ. (φευξοῦμαι). Ἀόρ. β'. ἐφυγον. Παρὰκτ. β'. πέφευγα. Ὑπερσ. ἐπεφεύγειν, καὶ πλέον οὐ.—Ῥήμακτ. φυγή, φυγάζ, πρόσφυξ, φευκτός, φυγίνδα (ἐπίρρ.).

Ἀπαξ εὐρῆται καὶ ἡ μετοχῇ τοῦ παθ. παρὰκτ. πεφυγμένος· παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἐν συνθέσει εὐρῆται καὶ ὁ ἐνεστώς φεύγομαι (μὲ μέσ. σημασίαν), παρὰκτ. ἐφευγόμην· ἄορ. ἐφεύχθην.

116. Φθάνω (προφθάνω)· ρίζ. φθα-φθαν (415). Παρὰκτ. ἔφθανον. Μέσ. μέλ. φθήσομαι καὶ σπαρνιώτ. φθάσω. Ἀόρ. ἔφθασα καὶ ἔφθην. Ὑποτακτ. φθῶ. Εὐκτ. φθαίην. Ἀπαρέμφ. φθῆναι. Μετοχ. φθάς. Παρὰκτ. ἔφθακα. Ὑπερσ. ἐφθάκειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ παθ. ἐνεστώς φθάνεσθαι, ἄορ. ἐφθάσθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Σημ. Ὁ ἀόριστος ἔφθασα εἶνε ἐν πάσαις ταῖς ἐγκλίσεσιν προτιμότερος τοῦ ἔφθην.

117. Φθίνω (ἀμετβ. καὶ σπαν. μεταβ.=φθείρομαι καὶ φθείρω)· ρίζ. φθι-φθιν (415). Παρὰκτ. ἔφθινον. Παρὰκτ. παθ. μετοχ. φθίμενος (Ξεν.), καὶ πλέον οὐ παρὰ τοῖς πρῶτοις Ἀττικοῖς· ὁ δευτέρος. φθίσω, ἄορ. ἔφθισα, παρὰκτ. ἔφθικα, μέσος ἐνεστ. φθίνομαι, μέσ. μελ. φθίσομαι παρὰκτ. ἔφθιμαι, εἶνε τῶν ποιητῶν γινόμενοι ἐκ τοῦ ποιητικοῦ φθίω. Ὁ δὲ μέλ. φθινήσω, ἄορ. ἐφθίνησα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.—Ῥήμακτ. φθίσις, φθιτός, φθιτέος.

Ἰσχυρὸν τὸ φθίνω (ἀμετβ. καὶ σπαν. μεταβ.=φθείρομαι καὶ φθείρω)· ἄορ. ἐφθίνα, παρὰκτ. ἐφθίνα, μέσος ἐνεστ. φθίνομαι, μέσ. μελ. φθίσομαι παρὰκτ. ἔφθιμαι, εἶνε τῶν ποιητῶν γινόμενοι ἐκ τοῦ ποιητικοῦ φθίω. Ὁ δὲ μέλ. φθινήσω, ἄορ. ἐφθίνησα εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

X

118. *Χαίρω*· ῥίζ. *χαρ*·-*χαιρ* (410) *χαρε*-*χαιρε* (406). Παρατ. ἔχαιρον. Μέλ. *χαίρήσω*. Ἀόρ. 6'. ἐχάρην (μὲ ἐνεργ. σημασ.). Παρ. κ. *κεχάρηκα*. Ὑπερσ. ἐκεχαρήκειν. Παθ. παρ. κ. *κεχάρημαι* (τραγ.) καὶ *κέχαρμαι* (Εὐριπ.). Μετ' ὀλίγ. μέλ. *κεχαρήσομαι* (ποιητ.). — Ῥηματ. *χαρά*, *χάρμα*, *χάρις*, *χαρτός*.

Σημ. Ὁ παθητ. ἐνεστώς *χαίρομαι* εἶναι βάρβαρος καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ καλεῖται Δατισμός, ὅστις σώζεται καὶ παρ' ἡμῖν. Ὁ δὲ μέλ. *χαρήσω* καὶ *χαρῶ* καὶ μέσ. *χαρήσομαι* καὶ ἄορ. *ἐχαίρησα*, εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

119. *Χάσκω* (καὶ μεταγεν. *χαίνω*)· ῥίζ. *χαν*·-*χασκ* (427). Παρατ. ἔχασκον, Μέσ. μέλ. 6'. *χανοῦμαι*. Ἀόρ. 6'. ἔχωνον. Παρ. κ. 6'. *κέχηνκα*. Ὑπερσ. ἐκεχύνειν, καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ α'. παρ. κ. *κέχαγκα* εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. — Ῥηματ. *χάος*, *χανός*, *χαῦνος*, *ἀχανής*, *χάσμα*, *χάσμη*.

120. *Χέω*· ῥίζ. *χF*·-*χευ* (413 καὶ 414)·-*χυ* (414 σημ.). Παρατ. ἔχεον. Μέλ. *χέω* (ὁμοιος τῷ ἐνεστ.). Ἀόρ. ἔχεα (ἀσυναίρ.). Ὑποτακτ. *χέω*. Εὐκτ. *χέαιμι*. Προσ. *χέον*-*άτω*. Ἀπαρέμφ. *χέαι*. Μετοχ. *χέας*. Παρ. κ. (*κέχυκα*), Ὑπερσ. (*ἐκεχύκειν*).

Παθ. καὶ μέσ. *χέομαι*. Παρατ. *ἐχέομην*. Παθ. μέλ. *χυθήσομαι*. Ἀόρ. παθ. *ἐχύθην*. Παρ. κ. *κέχυμαι*. Ὑπερσ. ἐκεχύμην. Μέσ. μέλ. *χέομαι* (ὁμοιος τῷ ἐνεστ.). Μέσ. ἄορ. *ἐχεάμην* καὶ *ἐχευάμην* (Πλάτ. καὶ ποιητ.), καὶ πλέον οὐ· ὁ δὲ μέλ. *χεύσω*, ἄορ. ἔχευσα εἶνε ἐπικοί· ὁ δὲ μέλ. *χύσω* καὶ *χεῶ*, καὶ παθ. *χεθήσομαι*, ἄορ. ἐχέθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων. — Ῥηματ. *χοῦς*, *χοή*, *χοεύς*, *χεῦμα*, *χύμα*, *χυμός*, *χύσις*, *χυτός*, *χυτήρ*, *χύτρα*, *χυλός*, *χειμῶν*.

Σημ. Ὁ ἐνεστ. καὶ παρατατ. τοῦ *χέω* εὐρηνται παρὰ τοῖς πεζογράφοις πάντοτε σχεδὸν σύνθετοι.

121. *Χράομαι*-*ῶμαι* (ἀποθ. = μεταχειρίζομαι). Παρατατ. ἐχράομην-ῶμην. Μέσ. μέλ. *χρήσομαι*. Μέσ. ἄορ. ἐχρησάμην, καὶ παθ. ἐχρήσθην (μὲ παθ. σημασίαν, καὶ ἐνεργ. παρὰ τοῖς μεταγεν.). Παρ. κ. *κέχρημαι*. Ὑπερσ. ἐκεχρήμην. Μετ' ὀλίγ. *κεχρήσεται* (Θεοκρ.), καὶ πλέον οὐ. — Ῥηματ. *χρῆμα*, *χρῆσις*, *χρήσιμος*, *χρηστός*, *χρηστέον*.

122. *Χρῆ*, ἀπρόσ. (=πρέπει, εἶνε ἀνάγκη). Ὑποτακ. *χρῆ*. Εὐκτ.

χρεΐη. Ἀπαρέμφ. χρῆνχι. Μετοχ. τὸ χρεῶν (ἄκλιτ.). Παρκατ. ἐχρῆν καὶ χρῆν. Μέλ. χρήσει, καὶ πλεόν οὐ. Ῥημκατ. χρέος, χρεΐχ.

Σημ. Τὸ ῥῆμα τεῦτο εὐρίσκεται καὶ σύνθετον μετὰ τῆς ἀπὸ καὶ πολλάκις λαμβάνεται καὶ προσωπικῶς ὅσον. ἔνεστ. ἀπόχρη (= ἀρκεῖ), γ'. πληθ. πρόσ· ἀποχρῶσιν. Ἀπαρέμφ. ἀποχρῆν. Μετοχ. ἀποχρῶν-ῶσα-ῶν. Παρκατ. ἀπέχρη Μέλ. ἀποχρήσει, Ἀόρ. ἀπέχρησε, καὶ πλεόν οὐ. (ὅρα συντ. Λ. Χρ.)

Ω

123. Ὠθέω-ῶ (σπρώχνω)· ῥίζ. ὠθ-ῶθε (406). Παρκατ. ἐώθησον-ουν καὶ σπανίως ὠθουν. Μέλ. ὠσω. Ἀόρ. ἔωσα.

Παθ. καὶ μέσ. ὠθεόμυι-οὔμυι. Παρκατ. ἐωθεόμυην-οὔμυην καὶ ὠθούμυην. Μέλ. παθ. ὠθήσομυι. Ἀόρ. ἐώσθην. Παρκατ. ἔωσμαι. Ὑπερσ. ἐώσμυην. Μέσ. μέλ. ὠσομυι. Μέσ. ἄορ. ἐωσάμυην, καὶ πλεόν οὐ· ὁ δὲ μέλ. ὠθήσω, ἄορ. ὠθησα, παρκατ. ἔωκα, ὑπερσ. ἐώκειν, μέλ. παθ. ὠθήσομυι, ἄορ. ὠθήθην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.— Ῥημκατ. ὠσμός, ὠθησις, ὠσις, ὠστός, ὠστής.

Σημ. Ἄνευ συλλαβικῆς αὐξήσεως εὔρηται πάντοτε μὲν παρ' Ἡροδότῃ, συνηθέστατα δὲ παρ' Ὀμήρῳ, σπανιώτατα δὲ παρ' Ἀττικοῖς.

124. Ὠνέομαι-οὔμυι (ἀποθ. μέσ.=ἀγοράζω)· ῥίζ. ὦν-ῶν (42 σημ.)-ῶνε (406)-πρια (439). Παρκατ. ἐωνεόμυην-οὔμυην, καὶ σπανίως ὠνούμυην. Μέσ. μέλ. ὠνήσομυι. Ἀόρ. ἐπριάμυην. Ὑποτακ. πρίωμυι. Εὐκτ. πριάμυην-πρίκιο-πρίαιτο. Προστ. πρίω-ἄσθω. Ἀπαρέμφ. πρίασθαι. Μετοχ. πριάμενος. Παρκατ. ἐώνημυι. Ὑπερσ. ἐωνήμυην. Ἀόρ. παθ. ἐωνήθην καὶ πλεόν οὐ· ὁ δὲ ἄορ. ἐωνησάμυην εἶνε μεταγενέστερος.— Ῥημκατ. ὠνημυ, ὠνησις, ὠνητός, ὠνητής.

Σημ. Ὁ μὲν ἐνεστώς, ὁ παρκατ., παρκατ. καὶ ὑπερσ. ἔχουσι καὶ ἐνεργητικὴν καὶ παθ. σημασίαν, ὁ δὲ μέσ. μέλ. ὠνήσομαι καὶ ἄορ. ἐπριάμυην, πάντοτε ἐνεργητικὴν, ὁ δὲ παθ. ἄορ. ἐωνήθην πάντοτε παθητικὴν. Εὔρηται δὲ ἀπαξ παρὰ Δυσία (ἐν Βεκκερ. ἀνεκδ.) καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. παρκατ. ἐωνηκώς, ὁ δὲ μέλ. ὠνήσω (Ζωνχεῖς), ἄορ. ὠνησα (Ἡούχ.) καὶ μεσ. ἐωνησάμυην εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

Περὶ μορίων.

§ 448. Μόρια λέγονται τὰ ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου, ἧγουν αἱ προθέσεις, τὰ ἐπιρρημάτκ, οἱ σύνδεσμοι, τὰ ἐπιφωνήματκ.

Α. Περί προθέσεων.

§ 449. Αἱ προθέσεις (§ 115) εἶνε 18 καὶ διακρίνονται εἰς ἑξή-
 νουσὺν ἀριθμὸν καὶ δώδεκα διςὺν ἀριθμὸν· οἷον, ἐν, εἰς, καὶ ἐς, ἐκ καὶ
 ἐξ, σὺν καὶ ξύν, πρὸς, πρό, ἀνά, κατά, διὰ, μετὰ, παρὰ, ἀντί, ἐπί,
 περί, ἀμφί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ.

Σημ. Τίθενται δὲ ἡ ἐν συνθέσει μετὰ τῶν ῥημάτων καὶ ὀνομάτων, ἡ ἐν
 συντάξει (χωριστὰ) μετὰ τῶν πλῆθον πτώσεων· οἷον, παραλαμβάνω, παρα-
 λαβὴ, παρὰ τὴν ὁδόν, περὶ σοῦ, παρ' αὐτοῦ.

§ 450. Οἱ νεώτεροι γραμματικοὶ συγκαταλέγουσι μετὰ τῶν
 προθέσεων καὶ τὰ ἐξῆς μόρια.

1) ἄνευ, ἔνεκα (ἐνεκεν), ἄχρι, μέχρι, πλήν, χωρίς, ἕως, ὥς,
 ῥῆ, μά. Πάντα δὲ ταῦτα συντάσσονται μετὰ γενικῆς πλήν τοῦ ῥῆ,
 μά καὶ ὥς, τὰ ὅποια συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς, καὶ οὐδέποτε
 συντίθενται μετ' ἄλλων λέξεων ἐκτὸς τὸ πλήν, ὅπερ συντίθεται
 μόνον μετὰ τοῦ μέλος καὶ παράγει τὸ πλημμελής, πλημμέλεια,
 πλημμελῶ.

2) Τὰ ἀχώριστα μόρια, ἀ, δυσ, νη, ἀρι, ἐρι, δα, ζα, βου· οἷον,
 ἄδικος, δύσβατος, νηπενθής, ἀρίδηνος, ἐρίγδουπος, δαφνοίνος, ζα-
 πλουτος, βουλιμίχ.

Σημ. Λέγονται δὲ ἀχώριστα, διότι πάντοτε εὐρίσκονται ἐν συνθέσει καὶ
 οὐδέποτε ἐν συντάξει.

Β. Περί ἐπιρρημάτων.

§ 451. Τὰ ἐπιρρηματικά (§ 116) ὥς ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν
 ὀνομάζονται

1) χρονικά, νῦν, σήμερον, αὔριον, χθές, πέρυσιν, τότε, πρῶτι, ὀψέ,
 πάλιν, ἄρτι, πρίν, εἴτε, ἄμα, νεωστί, κλπ.

2) Τοπικά, ἄνω, κάτω, ἐξω, χαμαί, ἐκεῖ, δεῦρο, ἐγγύς, πόρρω,
 ἐνταῦθα, παρταχού, παρταχόθεν, παρταχῇ, αὐτόθι, κλπ.

3) Τροπικά ἢ ποιότητος σημαστικά· οἷον, εὖ, καλῶς, κυνηδόν,
 πανδημεῖ, ἐλληγιστί, ὀδᾶξ, ἡσυχῇ, μέγδην, ἐξῆς, κλπ.

4) Ποσότητος, ἅπαξ, δὶς, τρίς, πολλάκις, ἁλὶς, κλπ.

5) Ἐπιτακτικά, λίαν, ἄγαρ, πάνυ, μάλα, σφόδρα.

Σημ. Τὸ α τῶν εἰς ἀνελγόντων ἐπιρρημάτων εἶνε μακρόν· οἷον, ἄγαν,
 λίαν.

- 6) Παρθετικά, μάλλον, μάλιστα, ἥκιστα, κλπ.
- 7) Ἀθροιστικά, ἅμα, ὁμοῦ, συνλήβδην, ἀθρόως, κλπ.
- 8) Ἀρνητικά, οὐ, οὐχί, οὐδαμοῦ, οὐδαμῶς, κλπ.
- 9) Ἀπαγορευτικά, μή, μηδαμοῦ, μηδαμῶς, κλπ.
- 10) Ὁμοτικά, ῥή. μά.
- 11) Βεβαιωτικά, ναί, πάντως, δὴ, τοί, γέ.
- 12) Ἑπεξηγηματικά, ἤγουν, ἤτοι, οἶον.
- 13) Εἰκαστικά, ἴσως, τάχα, τυχόν, δῆθεν.
- 14) Βιασμοῦ, μόλις, μόγις.
- 15) Ἐξαιρετικά, πλήρ, χωρίς, ἄνευ, ἐκτός.
- 16) Ἐπικρυπτικά, κρύφα, λάθρα:

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐπιρρημάτων.

§ 452. Πολλὰ τῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων παράγονται ἀπὸ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τῶν ἐπιθέτων (μετοχῶν, ἐπιθετικῶν ἄντωνυμῶν καὶ συγκριτικῶν ἐπιθέτων) κατὰ τροπὴν τοῦ ληκτικοῦ *ν* εἰς *ς*· οἶον, σοφῶν-σοφῶς, σωφρόνων-σωφρόνως, ἡδέων-ἡδέως, χαριέντων-χαριέντως, πάντων-πάντως, εἰκότων-εἰκότως, ἀποχρώντων-ἀποχρόντως, προσηκόντως, ἐρρωμένως ὁμολογουμένως, νουνεχόντως, προλαβόντως, κεχαρισμένως, τεταγμένως, ἀνειμένως, μειζόνως, καλλιόνως, κλπ.

Σημ. 4. Τὰ τοιαῦτα ἐπιρρ. σχηματίζονται κυρίως προσθέσει τῆς καταλήξεως ὡς εἰς τὴν ῥίζαν τῶν ἐπιθέτων, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ οὗτως· δ.ότι τοῦτο κατὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἔπρεπε νὰ εἴνε τούτως.

Σημ. 6. Τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα σχηματίζουσι τὰ τοιαῦτα ἐπιρρήματα, ἂν οὐ πρῶτον μετασχηματισθῶσιν εἰς *ι κ ος*· οἶον βλάξ-βλακικός-βλακικῶν-βλακικῶς, ἄρπαξ-ἄρπακτικός-ἄρπακτικῶν-ἄρπακτικῶς, νομάς-νομαδικός-νομαδικῶν-νομαδικῶς (§ 194 σημ.).

§ 453. Πολλὰ τοπικά ἐπιρρήματα παράγονται ἐκ προθέσεων καὶ καταλήγουσι συνήθως εἰς *ω*· οἶον, εἰς-εἴσω, ἐς-ἔσω, πρὸς-πρόσω, πρό-πόρρω, ἀνά-ἄνω, κατὰ-κάτω-κάτωθεν, ἐπὶ-ὀπίσω, ἀμφί-ἄμφω, ἀμφίς, ἐκ-ἔξω-ἐκτός, ἐν-ἐνδον-ἐντός, μετὰ-μεταξύ, ἀντί-ἀντικρύ, περί-πέριξ, ἀπό-ἄποθεν, ὑπέρ-ὑπερθεν.

Σημ. Ἐπιρρήματα γίνονται καὶ διὰ παραθέσεως δύο προθέσεων· οἶον, πάρεκ καὶ πρὸ φωνήεντος πάρεξ, ἀποπρό, διαπρό.

§ 454. Ὡς τροπικά καὶ χρονικά καὶ τοπικά ἐπιρρήματα λαμβάνονται καὶ πλάγιαί τινες πτώσεις οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων κατ' ἔλλειψιν οὐσιαστικοῦ, τὰ ὁποῖα διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ὀνομάτων γενικοφανῆ, δοτικοφανῆ, αἰτιατικοφανῆ ἐπιρρήματα·

1) Γενικοφανῆ· ὁμοῦ, οὐδαμοῦ, αὐτοῦ, οὗ, ποῦ, πανταχοῦ, ἐξῆς, ἐφεξῆς, ἐξαπίνης, κλπ.

2) Δοτικοφανῆ· ἰδίᾳ, δημοσίᾳ, σπουδῇ, πεζῇ (ὁδῷ), κομιδῇ, ᾗ, πανταχῇ, ἀλλαχῇ, πάντῃ, οἴκοι, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, Πυθοῖ.

3) Αἰτιατικοφανῆ· ἀκμὴν, δίκην, δωρεάν, προῖκα, μακρὰν (ὀδόν), πλησίον, κλπ.

Σημ. Καὶ ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ φαίνεται, ὅτι λαμβάνεται ἐνίοτε ὡς ἐπιρρημα· οἶον, εὐθύς, ἰθύς, ἀντικρύς, πύξ, γνύξ, ἀναμίξ· Ἀλλὰ τὸ ληκτικὸν ἐν τοῖς τοιούτοις δὲν εἶνε τῆς ὀνομαστικῆς, ἀλλὰ τοῦ ἐπιρρημάτος, ὅπερ προστίθεται εἰς μόρφωσιν αὐτοῦ, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ ἀμφί, ἐγγύς, μέχρις, ἀτρέμας, γινομένων ἀπο τοῦ ἀμφί, [ἐγγύ], μέχρι, ἀτρέμα.

§ 455. Ὡς αἰτιατικοφανὲς ἐπιρρημα λαμβάνεται καὶ ἡ ἐνικὴ καὶ πληθ. αἰτιατικὴ τῶν οὐδετέρων ἐπιθέτων· οἶον, ταχὺ ἔρχεται, πολὺ δίστημι, μεγάλα φωνεῖ, ἀβρὰ γελαῖ, κλπ. Ἀλλὰ ἡ χρῆσις αὕτη εἶνε συνήθης παρὰ ποιηταῖς· παρὰ δὲ τοῖς πεζογράφοις λαμβάνεται ἐπιρρηματικῶς συνήθως ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τῶν συγκριτικῶν καὶ ἡ πληθυντικὴ τῶν ὑπερθετικῶν· οἶον, σοφώτερον διελέχθη, κάλλιστα ἀπεκρίνατο, ἄριστα ἔπραξεν.

Σημ. α'. Τῶν γενικοφανῶν, δοτικοφανῶν καὶ αἰτιατικοφανῶν ἐπιρρημάτων ἄλλων μὲν ὑπάρχει ἐν χρήσει καὶ ἡ ὀνομαστικὴ· οἶον, αὐτοῦ (αὐτός), οὗ (ὅς), δημοσίᾳ (δημοσία), πεζῇ (πεζός-ῃ), κλπ. ἄλλων δὲ ἡ ὅλως ἐξέλειπεν ἡ ὀνομαστικὴ, ἢ εὐρίσκεται μόνον παρὰ ποιηταῖς, οἶον, πανταχοῦ, πανταχῇ, πάντῃ, εἰκῇ, ὁμοῦ (ὁμός). Ἡ δὲ κατάληξις οἱ εἶνε ἀρχαία ἐνικὴ δοτικὴ· οἶον, Πυθοῖ, Ἰσθμοῖ. Ἀλλὰ πολλάκις αὕτη τίθεται καὶ εἰς πληθυνόμενα καὶ εἰς ἄλλα μέρη λόγου· οἶον, Μέγαρον-Μεγαροῖ, ἐνταῦθα-ἐνταυθοῖ.

Σημ. β'. Τῶν δοτικοφανῶν ἐπιρρημάτων ὑπογράφουσι τὸ ἰ ὑπὸ τὸ α καὶ ἡ μόνον τὰ ἔχοντα ἐν χρήσει τὸ ἐξ οὗ παράγονται οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον· διὸ τὸ μὲν ἰδίᾳ, δημοσίᾳ, σπουδῇ, κομιδῇ, πεζῇ, κλπ. ὑπογράφουσι τὴν λήγουσαν, τὸ δὲ πάντῃ, πανταχῇ, ἀλλαχῇ, εἰκῇ, πῇ, κλπ. ἄνευ ὑπογεγραμμένου ἰ λέγονται.

Σημ. γ'. Τὰ γενικοφανῆ καὶ δοτικοφανῆ ἐπιρρήματα τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγοῦσης περισπῶνται κατὰ τὸν κανόνα (§ 130, β.), οἶον, ὁμοῦ, πανταχοῦ

ποῦ, πῶς, πανταχῇ, ποῖ, πῇ, Ἰσθμοί. Ἔτι δὲ περισπῶνται καὶ πολλὰ ἄλλα
 μονοσύλλαβα ἐπιρρήματα καὶ σύνδεσμοι· οἶον, αὖ, νῦν, μὲν, ἤ, ὥ, οὖν,
 γοῦν, κλπ.

Σημ. δ'. Πάντα τὰ εἰς οἱ ἐπιρρήματα τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, πλὴν τοῦ οἴχου.

§ 456. Καὶ τῶν ἐπιρρημάτων τὰ δεχόμενα αὐξομείωσιν σχη-
ματίζουσι παραθετικά ἐπιρρήματα ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως, ὡς καὶ τὰ
ἐπίθετα.

Α'. Ὁμαλῶς.

Θετικὰ, συγκριτικὰ, ὑπερθετικὰ.

ἀνω,	ἀνωτέρω,	ἀνωτάτω.
κάτω,	κάτωτέρω,	κάτωτάτω
πρόρω,	πρόρωτέρω,	πρόρωτάτω
ἔξω,	ἔξωτέρω,	ἔξωτάτω.

B'. Ἀνωμάλως.

ἀγχι,	ἄσσον,	ἄγγιστα.
μάλλ,	μᾶλλον,	μάλιστα.
ταχύ,	θᾶσσον, θᾶττον,	τάχιστα.
μικρόν,	ῥᾷссон, ῥᾷττον,	ῥᾱκιστα.
ἐγγύς,	ἐγγυτέρω,	ἐγγυτάτω.
—	ἐγγύτερον,	ἐγγύτατα.
—	ἔγγιον,	ἔγγιστα.
πρωί,	πρωιαίτερον,	πρωιαιότατα.
πλησίον,	πλησιαιότερον ὃ πλησιέστερον	πλησιαιότατα καὶ πλησιέ-
(ἀπό),	ἁπωτέρω,	ἁπωτάτω. σατα.
προϋργου,	προϋργαίτερον,	προϋργαίτατα.
πέρα,	περαιτέρω,	—
ὀψέ,	ὀψιαιότερον,	ὀψιαιότατα.

§ 457. Καὶ πτώσεις τινὲς μετὰ προθέσεων ὑφ' ἐν γραφόμεναι λαμβάνονται ὡς ἐπιρρήματα· οἷον, παρὰ-χρῆμα-παραχρῆμα, καθ' -ἀ-καθ' , δι' -δι-διό, πρό-ἔργου-προὔργου, ἐξ-αἴφνης-ἐξάιφνης, ἐν-πο-δῶν-ἐμποδῶν, ἐκ-ποδῶν-ἐκποδῶν.

Σημ. Τὸ ἐμποδὼν καὶ ἐκποδὼν μεταβάλλουσι τὴν περισπωμένην τῆς γενικῆς εἰς ὀξεῖαν.

§ 458. Καὶ ῥηματικοὶ τινες τύποι καὶ μάλιστα προστακτικῆς λαμβάνονται ὡς ἐπιρρηματα τοιαῦτα δὲ εἶνε

1) τὰ παρκαλευσματικά· ἄγε, φέρε, ἴθι, δεῦτε, ἀμέλει.

2) Τὰ δεικτικά· ἰδοῦ, ἴδε, ἡνί, ἡνίδε.

3) Τὸ συγκαταθετικόν· εἰεν.

4) Τὸ εὐκτικόν· ὄφελον.

§ 459. Αἱ ταπκλήξεις *θεν, σε, δε, θι, σι* προσαπτόμεναι εἰς τὴν ῥίζαν ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν καὶ τοπικῶν ἐπιρρημάτων σχηματίζουν ἐπιρρηματικὰ σημαίνοντα τὰ μὲν εἰς *θεν* τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν· οἶον, οὐρανόνθεν, αὐτόθεν, ἄλλοθεν, ἐντεῦθεν· τὰ δὲ εἰς *σε* καὶ *δε* τὴν εἰς τόπον κίνησιν· οἶον, οὐρανόνδε, οἶκαδε, αὐτόσε, ἄλλοσε, Ἀθήναζε (Ἀθήνας-δε), Θήβαζε (Θήβας-δε)· τὰ δὲ εἰς *θι* καὶ *σι* τὴν ἐν τόπῳ στάσιν· οἶον, ἀγρόθι, ἄλλοθι, θύρῃθι, Ἀθήνησι, Πλαταιῶσι, Ὀλυμπίᾳσι.

Σημ. α'. Τὰ εἰς *σι* ἐπιρρήματα παραλήγουσιν εἰς *α* μὲν, ἐὰν προηγῇται φωνὴν ἢ *ρ*, εἰς *η* δέ, ἐὰν σύμφωνον· οἶον, Πλαταιᾶσι, Θύρῃσι, Ἀθήνησι. Τὸ η τοῦτο ὑπέγραψον οἱ ἀρχαιότεροι γραμματικοί, νομίζοντες, ὅτι εἶνε δοτικὴ πληθ. ἰωνική· ἀλλὰ τὰ εἰς *α* *σι* ἐξελέγχουσι τὸ ἐσφαλμένον τῆς γραφῆς.

Σημ. β'. Ἐν τόπῳ στάσιν σημαίνουν καὶ τὰ εἰς *ου* γενικοφανῆ καὶ εἰς *οι* δοτικοφανῆ ἐπιρρήματα· οἶον, αὐτοῦ, οἴκοι, κλπ. Σημειωτέον δ' ὅτι τῶν εἰς *οι* ληγόντων ἐπιρρημάτων τὰ μὲν παραγόμενα ἐξ ἀπηρχαιωμένων ἀντωνυμιῶν σημαίνουν κίνησιν· οἶον, ποῖ, ὅποι, κλπ· τὰ δὲ παραγόμενα ἐξ ἄλλων λέξεων σημαίνουν στάσιν· οἶον, οἴκοι, Μαγαροῖ, Ἴσθοιοῖ, κλπ.

Σημ. γ'. Τὰ εἰς *οθεν* ἐπιρρήματα διὰ τοῦ *ο* γράφονται· οἶον, ἀγρόθεν, οὐρανόνθεν, πλὴν τῶν παραγομένων ἐκ τῶν εἰς *ω* ληγόντων ἐπιρρημάτων καὶ τοῦ ἑτέρου, ἅπερ διὰ τοῦ *ω* γράφονται· οἶον. ἄνω-ἄνωθεν, κάτω-κάτωθεν, ἑτερος-ἑτέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν.

Σημ. δ'. Τὰ ἀνωτέρω ἐπιρρήματα τονίζονται ὅπου καὶ τὸ ἐξ οὗ παράγονται καὶ ὑπόκεινται εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐγκλίσεως· οἶον, αὐτός-αὐτόθεν, αὐτόσε, αὐτόθι, ἄλλος-ἄλλαδε, Μέγαρος-Μεγαράδε (καὶ οὐχὶ Μεγάραδε), Ὀλυμπία-Ὀλυμπίᾳσι· τὸ δὲ Ὀλυμπίᾳσι εἶνε δοτ. πληθ. τοῦ Ὀλυμπιάς-ἄδος.

§ 460. Πολλὰ τῶν χρονικῶν καὶ τοπικῶν καὶ τροπικῶν ἐπιρρημάτων εἶνε συσχετικὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν σχέσιν, ἥτοι εἶνε ἐρωτηματικά, ἀόριστα, δεικτικά καὶ ἀνκφωρικά· οἶον,

Ἑρωτημ.	ἀόρ.	δεικτ.	ἀναφορ.
Τοπικὰ, χρονικὰ, τροπικὰ.			
πόθεν;	ποθεν,	αὐτόθεν, ἐκεῖθεν,	ὅθεν, ὁπόθεν.
ποῦ;	πού,	αὐτοῦ, ἐκεῖ,	οὗ, ὅπου.
ποῖ;	ποί,	ἐνθάδε, ἐκεῖσε,	οἷ, ὅποι.
πῇ;	πῆ,	(τῇ), ἐντὶ δε, ἐκεῖσε,	ῇ, ὅπη.
πότε;	ποτέ	τότε, ἄλλοτε,	ότε, ὁπότε.
πηνίκα;	—,	(τηνίκα), τηνικάδε,	ήνίκα, ὁπηνίκα.
πῶς;	πώς,	οὕτως, ὡς, ὥδε,	ὥς, ὅπως.
πῇ;	πῆ,	τῇδε, ταύτη,	ῇ, ὅπη.

Σημ. α'. Τὰ ἀναφορικὰ συσχετικά ἐπιρρήματα ἐπιτείνονται διὰ τῶν αὐτῶν μορίων, δι' ὧν καὶ αἱ ἀναφορικαὶ συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 249 σημ. β'). οἶον, ὥσπερ, ἥπερ, οὐπερ, ὅπουοῦν, ὅπωςοῦν, ὅπουδῆποτε, κλπ.

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν ἀορίστων συσχετικῶν καὶ μάλιστα τὸ πῶς καὶ ποτε τιθέμενα μετὰ τοῦ ου καὶ μὴ παράγουσι ἀρνητικὰ καὶ ἀπαγορευτικὰ ἐπιρρήματα· οἶον, οὐπῶς, οὐποτε, μήπως, μήποτε.

§ 461. Τινὰ τῶν ἐπιρρημάτων προσλαμβάνοντα εἰς τὴν λήγουσαν *ν* ἢ *ς* μεταβάλλουσι σημασίαν· οἶον,

1) πέρα καὶ πέραν· τὸ μὲν πρῶτον σημαίνει τὸ ὑπὲρ (ἐπέκεινα) ἢ ἔξω (παρέκει)· οἶον, τούτου πέρα μὴ πρόδιναι· τὸ δὲ δεύτερον λέγεται κυρίως ἐπὶ ποταμοῦ· οἶον, πέραν τοῦ ποταμοῦ.

2) Εὐθὺ καὶ εὐθύς· τὸ μὲν πρῶτον λέγεται ἐπὶ τόπου = κατ' εὐθεῖαν (ἴσια)· οἶον, εὐθὺ λυκείου· τὸ δὲ δεύτερον ἐπὶ χρόνου (= ἀμέσως)· οἶον, εὐθύς ἀπῆλθεν.

Σημ. Τὰ ἰωνικὰ ἰθὺς καὶ ἰθὺ παρὰ μὲν Ὀμήρῳ λαμβάνονται ἀδιαφόρως ἐπὶ τοῦ κατ' εὐθεῖαν. Παρὰ δὲ Ἡροδότῃ τὸ μὲν ἰθὺ λαμβάνεται μόνον ἐπὶ τόπου, τὸ δὲ ἰθὺς καὶ ἐπὶ τόπου καὶ ἐπὶ χρόνου.

3) Ἀντικρὺ καὶ ἀντικρὺς· τὸ μὲν πρῶτον σημαίνει τὸ ἀπέναντι ἢ τὸ ἀντικρὺ, τὸ δὲ δεύτερον τὸ κατ' εὐθεῖαν (= ἴσια). Ὁ δὲ Ὀμηρος μεταχειρίζεται μόνον τὸ ἀντικρὺ καὶ ἐπὶ τῶν δύο τούτων σημασιῶν.

Περὶ συνδέσμων.

§ 462. Οἱ σύνδεσμοι (§ 117) ὡς ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν ὀνομάζονται.

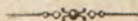
1) συμπλεκτικοί, τέ, καὶ (καταφακτικοί), οὔτε, μήτε, οὐδέ, μὴδὲ (ἀποφακτικοί).

- 2) Ἀντιθετικοί, μέν, δέ.
- 3) Ἐνκντιωματικοί, ἀλλά, μέντοι, μήν, (πέρ), ὅμως, αὖ, ἀτάρ, καίπερ, καίτοι, καί μήν, εἰκαί, ἀλλὰ μήν.
- 4) Διαζευκτικοί, ἤ, (ἥτοι), εἴτε-εἴτε, ἄντε-ἄντε, ἐάντε-ἐάντε.
- 5) Ὑποθετικοί, εἰ, ἐάν, ἄν, ἥν.
- 6) Αἰτιολογικοί, γάρ, ἐπεί, ἐπειδή, ὅτι, διότι, ὥς, ἄτε.
- 7) Τελικοί, ἔνα, ὅπως, ὥς, ὅρα (ποιητ.).
- 8) Συμπερασματικοί ἢ συλλογιστικοί, ἄρα, οὖν, τοίνυν, τοιγαροῦν, γοῦν, δῆ, ὥστε, ἀλλὰ μήν.
- 9) Ἀπορρηματικοί ἢ διστακτικοί, ἦ, ἄρα, μή, μῶν.
- 10) Δυνητικός, ἄν.
- 11) Χρονικοί, ὅτε, ὁπότε, ὅταν, ὁπότεν, ἐπεί, ἐπειδή, ὥς, ὥστε, πρίν.
- 12) Εἰδικοί, ὅτι, ὥς.
- 13) Ὁμοιωματικοί ἢ παρὰβολικοί, ὥς, ὥσπερ, καθώς, καθά, καθάπερ.
- 14) Ἐλαττωτικοί, γέ, γοῦν.
- 15) Ἐμφαντικοί (παραπληρωματικοί), δῆ, πέρ, τοί, γέ, μήν.

Περὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 463. Τὰ ἐπιφωνήματα (§ 118) εἶνε·

- 1) κλητικόν, ὦ.
- 2) Θυμαστικά, ὦ, βαβαί, παπαί, φεῦ.
- 3) Σχετλιαστικά, ιού, ιαῦ, οὐαί, οἶ, οἶμοι, ιώ, ἰάβαλε, ιατταταί, ιατταταιάξ.
- 4) Ἐκπληκτικόν, ἄ.
- 5) Θειαστικά, εὐοῖ, εὐάν, εὐγε.
- 6) Γελαστικά, ἄ, ἀά.



ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

§ 464. Αἱ λέξεις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ὡς καὶ πάσης ἄλλης, εἶνε πρωτότυποι ἢ παράγωγοι, καὶ ἀπλᾶ ἢ σύνθετοι.

§ 465. α'. Πρωτότυποι μὲν λέγονται ὅσαι δὲν παρήχθησαν ἐξ ἄλλων, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἐτέθησαν τοιαῦται πρὸς παράστασιν ἐννοίας τινός· οἶον, φίλος, ἄγω, θέω, λέγω. Παράγωγοι δέ, ὅσαι παρήχθησαν ἐξ ἄλλων· οἶον, (ἰς)-ἰσχύς-ἰσχυρός-ἰσχυρίζομαι, (φίλος)-φιλικός-φιλέω, κλπ.

§ 466. β'. Ἀπλᾶ μὲν λέγονται ὅσαι συνίστανται ἐκ μιᾶς μόνον λέξεως, οἶον, φίλος· σύνθετοι δὲ ὅσαι συνίστανται ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων. οἶον ἄφιλος, φίλιππος, μακροκαμπυλαύχην.

§ 467. Ἡ ζήτησις καὶ ἀνεύρεσις τοῦ πρωτοτύπου (ἐτύμου) τῶν λέξεων λέγεται ἐτυμολογία· τὸ δὲ μέρος τῆς Γραμματικῆς τὸ ἐξετάζον τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων λέγεται ἐτυμολογικόν.

§ 468. Αἱ πρῶται λέξεις τοῦ ἀνθρώπου ἦσαν ἀπλᾶ ρίζαι ἄνευ καταλήξεων, ἐκφράζουσαι ἀνθρώπους τινὰς φωνὰς ἀσχετῶς¹. Εἶνε δὲ αὗται μονοσύλλαβοι ἔχουσαι φωνῆν βραχὺ καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἢ τὸ μετ' αὐτὸ σύμφωνον, ἐὰν ὑπάρχῃ, ἀπλοῦν· οἶον, *ι*, *θε*, *αγ*, *λέγ*. Δυνατὸν δὲ νὰ ἔχωσι καὶ δύο σύμφωνα, ἀλλὰ τὸ ἐν τούτων πρέπει νὰ εἶνε ὑγρὸν ἢ τὸ ὡς δασεῖα χρησιμεῦσαν σ' οἶον, *τριβ*, *πλεκ*, *ελκ* (*Fe.lk*), *σπα*, *στα*.

§ 469. Ἐπειδὴ δὲ αἱ διὰ λέξεων παριστάμεναι ἔννοια ἔχουσι διαφοροὺς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις· διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκφράσῃ καὶ τὰς διαφοροὺς ταύτας σχέσεις, ἐφεῦρε, προΐοντος τοῦ χρόνου, τὰς καταλήξεις (§ 401), τὰς ὁποίας προσθέσας εἰς τὰς ἤδη εὐρημένους ρίζας ἐμόρφωσε τὰς τέως ἀμορφώτους λέξεις· ὅθεν πρωτότυποι λέξεις ἐν τῇ Γραμματικῇ λέγονται ὅσαι γί-

¹ Καὶ πολλὰ τῶν νῦν λαλουμένων ἀμορφῶτων εἰσέτι γλωσσῶν δὲν ἔχουσι καταλήξεις.

νονται ἀμέσως ἀπὸ τῶν προτοτύπων ῥίζων δι' ἀπλῆς προσκολλήσεως τῶν καταλήξεων· οἶον, ἱ-μεν, θέ-ω, ἄγ-ω, ἔλκ-ω, πλέκ-ω, φίλ-ος, ἔλ-ος

Σημ. Αἱ ἀμόρφωτοι καὶ πρωτογενεῖς ἐκεῖναι λέξεις δὲν σώζονται νῦν μόναι, ἀλλὰ πάντοτε ἠνωμέναι μετὰ τῶν καταλήξεων ἢ ἄλλως μεταθεσθῆσθαι, καὶ μόνον ὡς ῥίξαι τῶν ἤδη μεμορφωμένων λέξεων διακρίνονται· οἶον, (χερ)-χερ-χερός, (ποδ)-πούς-ποδός· (θε)-θέω· (φιλ)-φίλος.

§ 470. Αἱ πρωτότυποι λέξεις εἶνε ὀλιγάριθμοι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνόματα μελῶν τοῦ σώματος ἢ ζώων ἢ καρπῶν· οἶον, ῥίς, κάρ, ὄϊς, καρῖ (κριθή), γάλκ, μέλι· ἔτι δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς σημαίνουσαι ἀπλῆν τινα καὶ ἄμεσον ἀντίληψιν· οἶον κρύος, θέρος, κλπ.

§ 471. Αἱ παράγωγοι λέξεις παράγονται ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων προσλαμβάνουσαι ἰδίως καταλήξεις καὶ σημασίας· οἶον, φίλος-φιλικός, ἱππος-ἱππότης, φίλιππος, φιλιπίζω, ἄφιππος, κλπ,

§ 472. Ἐκ μιᾶς πρωτοτύπου λέξεως δύνανται νὰ παραχθῶσι πολλάι καὶ διαφοραὶ παράγωγοι λέξεις· οἶον, φίλος, ἀφελος, φιλικός, φίλέω· ἔτι δὲ ἀπὸ μιᾶς παραγωγῆς δύνατον νὰ παραχθῇ ἄλλη παράγωγος, καὶ ἐξ αὐτῆς ἄλλη καὶ ἐκ ταύτης πάλιν ἄλλη καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς· οἶον, ἱς-ισχύς-ισχυρός-ισχυρίζομαι-ισχύρισις-ισχυρισμός.

Σημ. Πολλῶν παραγῶγων λέξεων αἱ πρωτότυποι ῥίξαι εὐκόλως δύνανται καὶ νῦν νὰ ἀνευρεθῶσιν, ἥγουν αἱ πρωτότυποι ῥίξαι τῶν λέξεων ἀλίσκω, φέρω, τίκτω εἶνε ἁλ (Fαλ), φερ, τεκ· πολλῶν ὅμως αἱ πρωτότυποι ῥίξαι ἀπωλέσθησαν, ἢ σώζονται ἐν ἄλλαις συγγενέσι· τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν Ἰνδῶν τῇ καλουμένῃ σανσκριτικῇ, ἣτις θεωρεῖται ἡ μῆτηρ ἀπασῶν τῶν ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν, εἰς ἃς ἀνήκει καὶ ἡ ἐλληνική.

§ 473. Ὅσαι μὲν λέξεις παράγονται ἀπ' ὀνομάτων λέγονται ὀνοματικὰ παράγωγα, ὅσαι δὲ παράγονται ἀπὸ ῥημάτων λέγονται ῥηματικὰ παράγωγα.

§ 474. Ἡ παραγωγή γίνεται ἢ διὰ προσθήκης καταλήξεων ἢ διὰ συνθέσεως· διὸ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Γραμματικῆς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ περὶ παραγωγῆς διὰ προσθήκης καταλήξεων καὶ εἰς τὸ περὶ παραγωγῆς διὰ συνθέσεως.

Α'. Παραγωγή διὰ προσθήκης καταλήξω γ.

§ 475. Ἐπειδὴ αἱ προστιθέμεναι εἰς τὰς πρωτοτύπους λέξεις παργωγικαὶ καταλήξεις δυνατὸν νὰ εἴνε ἢ ῥηματικαὶ ἢ ὀνομαστικαὶ ἢ ἐπιρρηματικαί, διὰ τοῦτο αἱ διὰ προσθήκης καταλήξεων παρῳγοὶ λέξεις εἴνε ἢ ῥήματα ἢ ὀνόματα ἢ ἐπιρρήματα.

α'. Περὶ παραγῶγων ῥημάτων.

476. Τὰ παρῳγα ῥήματα παρῳγονταν ἢ ἐξ ὀνομάτων ἢ ἐκ ῥημάτων ἢ ἐξ ἐπιρρημάτων.

1 Ῥήματα ἐξ ὀνομάτων παρῳόμενα.

Τὰ ἐξ ὀνομάτων παρῳόμενα ῥήματα καταλήγουσι εἰς αω, εω, ευω, οω, αζω, ιζω, αιω. υνω, (ωσω) ἢ ωτω.

§ 477. Τὰ εἰς αω σημαίνουσι συνήθως τὸ ἔχειν τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαζόμενον· οἶον, κόμν-κομῶ, τόλμν-τολμῶ· ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ποιεῖν· οἶον, βοή-βοῶ, γόος-γοῶ.

§ 478. Τὰ εἰς εω καὶ ευω σημαίνουσι τὸ εἶνε ἢ ἔχειν τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαζόμενον· οἶον, δῆμαρχος-δημαρχέω, ἀσθενής-ἀσθενέω, νόσος-νοσέω, δοῦλος-δουλεύω, βασιλεύς-βασιλεύω· ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν· οἶον, κρότος-κροτέω, ὕδωρ-ὕδρεύω. Τὰ δὲ μέσα ὕδρεύομαι καὶ ξυλεύομαι σημαίνουσι προμήθειαν.

§ 479. Τὰ εἰς οω, αζω, ιζω, αιω, υνω σημαίνουσι συνήθως τὸ ποιεῖν τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαζόμενον· οἶον, δοῦλος-δουλόω, ἀσθενής-ἀσθενόω, πόλεμος-πολεμώ, δίκη-δικάζω, ἀγνός-ἀγνίζω, λευκός-λευκαίνω, ὀξύς-ὀξύνω.

Σημ. α'. Τὰ εἰς οω σημαίνουσιν ἐνίοτε τὸ ποιῶ τι μεταχειριζόμενος ὄργανον τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαζόμενον· οἶον, τήνος-τορνόω=ποιῶ τι διὰ τήνου.

Σημ. β'. Τὰ εἰς αζω καὶ ιζω (καὶ υζω), ὅταν παράγωνται ἐξ ἐθνικῶν ὀνομάτων, ἢ ἀνθρώπων ἢ ζώων, σημαίνουσι τὸ μιμοῦμαι τὴν γλῶσσαν ἢ τὰ ἦθη (τὸν τρόπον), ἢ τὸ ἔχω τὸ φρόνημα ἢ εἶμαι τῆς πατρὸς (συστήματος) τοῦ ἔθνους ἢ τοῦ ἀνθρώπου· οἶον, Δώριος-δωριάζω, Ἑλλήν-ἐλληνίζω, Μῆδος-μηδίζω, Λάκων-λακωνίζω, ἀλώπηξ-ἀλωπεκίζω, ψιττακός-ψιττακίζω, κοκκύξ-κοκκίζω.

Σημ. γ'. Τὰ εἰς αζω καὶ ιζω, ἂν παράγωνται ἀπὸ ὀνόματος καιροῦ, σημαίνουσι τὸ διέρχομαι τὸν ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαζόμενον καιρόν· οἶον, χειμῶν-χειμάζω, ἔαρ-ἐαρίζω, θέρος-θερίζω. Τὰ δὲ εἰς ιζω παραγόμενα ἐξ

ἄλλων ἀψύχων ὀνομάτων σημαίνουσι καὶ τὸ φαίνομαι ἢ ὁμοιάζω πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαίνόμενον· οἷον, χρυσός-χρυσίζω, πράσον-πρασίζω.

Σημ. δ'. Τὰ εἰς αἰνω ἐνίοτε σημαίνουσιν ἠθικὴν κατάστασιν· οἷον, χαλεπός-χαλεπαίνω, δυσχερής-δυσχεραίνω.

Σημ. ε'. Τὰ ιζω διὰ τοῦ ι γράφονται· οἷον, ἀγνίζω, αἱματίζω, νομίζω, κλπ., πλὴν τοῦ δανείζω, ἀθροίζω, χρήζω, καὶ τῶν μιμητῶν καλουμένων, ἅπερ διὰ τοῦ υ γράφονται· οἷον, τρύζω, γογγύζω, ἐρπούζω, ὀλοοῦζω, φλύζω, κόκκύζω, κλπ.

§ 480. Τὰ εἰς ωττω καὶ (ωσσω) εἶνε ὀλιγάριθμα καὶ σημαίνουσι τὸ εἶνε ἢ ἔχειν ἢ ποιεῖν τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαίνόμενον· οἷον, τυφλός-τυφλώττω (εἶμαι τυφλός), ὕπνος-ὕπνώττω, λιμός-λιμώττω (ἔχω ὕπνον, λιμόν), ὑγρόν-ὕγρώσσω (κάμνω ὑγρόν).

2) Ῥήματα ἐκ ῥημάτων παραγόμενα

§ 281. Τὰ ἐκ ῥημάτων παραγόμενα ῥήματα ἐσημειώθησαν ἤδη ἐν τῷ περὶ ἀνωμαλίας τῶν ῥημάτων (§ 400 κλπ.)· οἷον, [λάβω]-λαμβάνω, [ἄλω]-ἀλίσκω, [γνῶω]-γιγνώσκω, κλπ. Ἐνταῦθα δὲ σημειούμεθα ταῦτα.

§ 482. α'. Τὰ ἐφετικά, ἅτινα παράγονται ἀπὸ τοῦ ἐνσίγμου μέλλοντος κατὰ τροπὴν τῆς καταλήξεως σω εἰς σειω καὶ σημαίνουσιν ἐπιθυμίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημασινομένου καὶ εἶνε εὐχρηστα μόνον ἐν τῷ ἐνεστώτι· οἷον, γελάσω-γελασεῖω, πολεμήσω-πολεμησηεῖω, ἀπαλλάξω-ἀπαλλαξεῖω.

§ 483. Τὰ ἐφετικά καταλήγουσι καὶ εἰς αω καὶ ιαω, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα παράγονται ἐξ ὀνομάτων· οἷον, θάνατος-θανατάω, στρατηγός-στρατηγιαώ, μαθητής-μαθητιάω.

Σημ. Πολλὰ τῶν εἰς ιαω σημαίνουσι καὶ τὸ πάσχω τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον πάθος· οἷον, φθεῖρ-φθειριάω, ψώρα-ψωριάω, ὀφθαλμός-ὀφθαλμιάω, ἑκτερος-εκτεριάω, χολέρα-χολεριάω (=πάσχω τὸ πάθος τῆς φθειριάσεως, ψωριάσεως, κλπ.)

§ 484. β'. Τὰ θαμιστικά, ἅτινα καταλήγουσιν εἰς ζω καὶ σημαίνουσι τὸ ποιεῖν συχνά τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον· οἷον, ῥίπτω-ῥιπτάζω (=ῥίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ), στένω-στενάζω (=ἀναστενάζω πολὺ καὶ συχνά), αἰτῶ-αἰτίζω (=ζητῶ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν).

§ 485. γ'. Τὰ ἐναρκτικά, ἅτινα καταλήγουσιν εἰς σκω καὶ

σημαίνουν ἀρχὴν καταστάσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντος· οἶον, γένειον-γενειάσκω, ἤβη-ἡβάσκω (= ἄρχομαι νὰ ἐκβάλω γενεαί, νὰ γίνωμαι ἔφηβος).

3) Ῥήματα ἐξ ἐπιρρημάτων παραγόμενα.

§ Τὰ ἐξ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ῤήματα εἶνε ὀλιγάριθμα καὶ καταλήγουσιν εἰς ζω καὶ σημαίνουν τὸ ποιεῖν τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντος· οἶον, δίχα-διχάζω, χωρίς-χωρίζω, πέλας-πελάζω, ἀλλὰ-ἀλλάζω, οἴμοι-οἰμώζω, ὀψέ-ὀψίζω, κλπ. *

β'. Περὶ παραγῶγων ὀνομάτων,

§ 487. Τὰ παράγωγα ὀνόματα παράγονται ἢ ἐκ ῤημάτων ἢ ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, καὶ εἶνε ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπιθέτα.

1. Οὐσιαστικά ὀνόματα παραγόμενα ἐκ ῤημάτων.

§ 488. Τὰ ἐκ ῤημάτων παραγόμενα οὐσιαστικά παράγονται ἢ ἐκ τῆς ῤίζης τοῦ ῤήματος ἢ ἐκ τῶν τριῶν ἐνικῶν προσώπων τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

α. Οὐσιαστικά παραγόμενα ἐκ τῆς ῤίζης τῶν ῤημάτων.

§ 489. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παραγόμενα ἐκ τῆς ῤίζης τῶν ῤημάτων εἶνε ἀφρημένα ἢ συγκεκριμένα καὶ σημαίνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ μὲν ἀφρημένα τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῤήματος ἀφρημένως, τὰ δὲ συγκεκριμένα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας συγκεκριμένως καὶ ἔχουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

1) α, η, ος· οἶον, χαίρω (χαρ)-χαρά, φεύγω (-φυγ)-φυγή, λαμβάνω (λαβ)-λαβή, τύπτω (τυπ)-τύπος, πάσχω (παθ)-πάθος, τεύχω-τεῦχος.

Σημ. α'. Τούτων τὰ μὲν ἀρσενικά καὶ θηλ. τρέπουσι τῆς ῤίζης τὸ ε εἰς ο καὶ τὸ εἰ εἰς οἰ ὡς συμβαίνει καὶ ἐν τῷ β'. ἐνεργ. παρακειμένῳ τῶν ἀφρονολήκτων καὶ ὕφρολῆκτων ῤημάτων, πρὸς ὃν συγγενεύουσιν· οἶον, βάλλω (βελ)-βόλος-βολή, γίγνομαι (γεν)-γόνος, γονή. ἀλείφω-ἀλοιφή, στείχω-στοίχος. Τὰ δὲ οὐδέτερα φυλάττουσιν αὐτὸ ἀτρέπτον· οἶον, βέλος, γένος. Τὸ δὲ κουρά ἐκ τοῦ κείρω τρέπει ἀνωμάλως τὸ εἰ εἰς οἰ. Τὸ δὲ σπουδὴ γίνεται ἐκ τῆς ῤίζης σ π υ δ κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ υ εἰς οἰ (§ 414 σημ. β').

Σημ. β'. Τινὰ τούτων ἔχουσι τὸν ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμόν· ἀλλὰ ἐν τοῖς τοιοῦτοις τρέπεται εἰς ω οὐ μόνον τὸ ἀρτικὸν ο (§ 290), ἀλλὰ καὶ τὸ α καὶ

ε' οἶον, ὄζω(-ὀδ)-ὀδωδή, ἄγω(-ἄγ)-ἄγωγή, (δέω)-ἔδ-ἔδωδή. Τινὰ δὲ ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ *ά*. ἐνεργ. ἀορίστου· οἶον, ἔθηκα-θήκη, ἔδοξα-δόξα.

2) *ας, ις*· οἶον, λῆμπω-λαμπάς, γράφω-γραφίς. Τινὰ δὲ τοῦτων τρέπουσι τῆς ῥίζης τὸ *ε* εἰς *ο* καὶ τὸ *ει* εἰς *οι*· οἶον, λέπω-λοπάς, λείπω-λοιπάς, μείρω-μοιράς, τρέπω-τροπίς, μείρω-μοιρίς.

Σημ. Τὰ εἰς *ις* σημαίνουσι συνήθως ὄργανον· οἶον, σφραγίς, γραφίς.

3) *εια*, γινόμενα ἀπὸ τῶν εἰς *ευ* ἀποβολῇ τοῦ *υ* καὶ προσθέσει τῆς κατὰλῆξεως *ια*· οἶον, βασιλεύω-βασιλεία, κολκεύω-κολκεία.

4) *εδων, ηδων*· οἶον, σῆπω-σηπεδών, λῆμπω-λαμπηδών.

5) (*νη*), *ονη*, οἶον, φέρω-φερνή, ἄγχω-ἄγχονη, βάλλω(-βελ)-βελόνη, ἡδομαι-ἡδονή.—Τὰ τοιαῦτα σημαίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄργανον.

Σημ. *ά*. Πολλὰ τούτων παράγονται καὶ ἀπὸ ὀνόματος καὶ μάλιστα ῥηματικῶν ληγόντων εἰς *μ α ἢ μ η* καὶ σημαίνουσιν συνήθως τὸ ἀποτέλεσμα· οἶον, φλέγμα-φλεγμονή, κνησμός-κνησμονή, κάλλος-καλλονή.

Σημ. *6'*. Τὰ εἰς *ονη* διὰ τοῦ *ο* γράφονται πλὴν τινων καὶ μάλιστα τῶν ἐξ ὀνομάτων παραγομένων, ἅτινα γράφονται διὰ τοῦ *ω*· οἶον, ἄνεμος ἄνεμώνη, ῥᾶστος-ῥαστώνη, κορώνη· ἔτι δὲ πολλὰ κύρια ὀνόματα· οἶον, Μεθώνη, Κορώνη, Μηκώνη, Οἰώνη, Θεώνη, κλπ. Τὸ δὲ φωνὴ συναίρεται ἐκ τοῦ (*φα*) φωνή-φωνή.

6) *τος*· οἶον, τριγᾶω-τριγητός, κόπτω (κοπ)-κοπετός.

Σημ. Τῶν εἰς *τος* οὐσιαστικῶν τὰ μὲν παραγόμενα ἐκ φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐκτείνουσι μὲν τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν καὶ ὀξύνονται, ἔαν ἐκκτείνῃ αὐτὸ καὶ τὸ ἐξ οὗ παράγονται ῥῆμα, φυλάττουσι δὲ τοῦτο καὶ παροξύνονται καὶ ὅπου ἐγχαρῆ προπαροξύνονται, ἔαν φυλάττῃ αὐτὸ καὶ τὸ ῥῆμα· οἶον, τριγᾶω-τριγῆσω τρυγητός, πίνω (πο)-πέπομαι-πότος, ἀρώω-ἀρόσω ἄροτος (§ 505 σημ. *6'*, 527 σημ.). Τὰ δὲ παραγόμενα ἐξ ἀφωνολήκτων καὶ ὑγρολήκτων παρενθέτουσι μεταξὺ τῆς ῥίζης καὶ τῆς κατὰλῆξεως *τος ε* καὶ ὀξύνονται· οἶον, νίφω-νιφετός, κόπτω-κοπετός, παγ-παγετός, σκέλλω (-σκελ)-σκελετός. Συγγενῇ τῶν εἰς *ετος* εἶνε καὶ τὰ εἰς *ε τη* θηλυκᾶ· ἴοιον, μέλω-μελέτη, τέλλω(-τελ)-τελετή, γεν-γενετή, ἀρέσκω-ἀρετή.

7) *υια*· οἶον, αἶθω-αἶθυια, ἄγω-ἄγυιά, ὀρέγω-ὀργυιά.

8) *ω, ων*· οἶον, πείθω-πειθώ, εἴκω-εἰκών.

9) *ωλον*· οἶον, (εἶδω)-εἶδωλον.

10) *ωλη* (ποιητ.)· οἶον, τέρπω-τερπωλή, εὐχομαι-εὐχολᾶ.

11) *ωρα*· οἶον, πλήθω-πληθώρα, ὀπ-ὀπώρα.

12) *ς*, ὅπερ μετὰ μὲν τῶν χειλοφώνων μίγνυται εἰς *ψ*, μετὰ

δὲ τῶν οὐρανισχοφόνων εἰς ζ, κατὰ τὸν κανόνα (§ 55, 56), οἶον, βήχω-βήξ, κηρύσσω (κηρυκ)-κήρυξ, φλέγω-φλόξ, (ὄπω)-ὄψ, λίβω, λίψ, κλπ.

Σημ. Καὶ ἐν τοῦτοις τρέπεται τὸ ε τῆς ρίζης εἰς ο' οἶον, φλέγω-φλόξ, κλπ.

b Οὐσιαστικὰ παραγόμενα ἐκ τῶν τριῶν ἐνικῶν προσώπων τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

§ 490. Τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν τριῶν ἐνικῶν προσώπων τοῦ παθ. παρακειμένου οὐσιαστικὰ φυλάττουσι τὸ ἀρκτικὸν γράμμα (μ, σ, τ) τῶν προσωπικῶν καταλήξεων· διὸ καὶ ταῦτα πάσχουσι τὰς μεταβολὰς καὶ ἀποβολάς, τὰς ὁποίας πάσχει καὶ ὁ παθ. παρακείμενος.

§ 491. α. Τὰ παραγόμενα ἀπὸ τοῦ α. ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου οὐσιαστικὰ καταλήγουσιν εἰς μα, μη, μοσ· καὶ τὰ μὲν εἰς μα σημαίνουσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐξ οὗ παράγονται ῥήματος· οἶον, γέγραμμαι-γράμμα, πεποίημαι-ποίημα. Τὰ δὲ εἰς μη καὶ μοσ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος ἀφηρημένως ἢ τὸ ἀποτέλεσμα συγκεκριμένως· οἶον, πάλλω-παλμός, κείρω-κορμός, ἐπίσταμαι-ἐπιστήμη, γέγραμμαι-γραμμή.

Σημ. α. Τὰ εἰς μοσ καὶ μη ἀπαιτοῦσι τὴν παραλήγουσαν μακρὰν φύσει ἢ θέσει· διὸ προσλαμβάνουσι σ, ἢ θ ἢ καὶ σθ· οἶον, δέδεμαι-δεσμός, δέσμη, ἴσταμαι-σταθμός, (ἰ)-ἰσθμός· τὸ δὲ θ προστίθεται καὶ εἰς τὰ μακροπράληκτα· οἶον, μυκάω-μυκηθμός, βαίνω-βαθμός, ἔπι δὲ καὶ χ· οἶον, αὔω-αύχμός.

Σημ. β'. Καὶ τὰ εἰς μα ἔχουσι τὴν παραλήγουσαν μακρὰν φύσει ἢ θέσει· οἶον, ἴσταμαι-στήμα (βίβαμαι)-βῆμα, δέδεμαι-διάδημα. Τὸ δὲ θέμα, δέμα, δόμα, ἴσως καὶ τὸ πόμα εἶνε μεταγενέστερα.

§ 492. β'. Τὰ παραγόμενα ἀπὸ τοῦ β'. ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου οὐσιαστικὰ καταλήγουσιν εἰς σις (ζις, ψις), σία, καὶ σημαίνουσι ἀφηρημένως τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος· οἶον, πεποίησαι-ποίησις, λέλεξαι-λέξις, τέτυψαι-τύψις.

Σημ. α. Τὰ τοιαῦτα παράγονται καὶ ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν ῥημάτων, περὶ ὧν σημειωτέον· 1) ὅτι τὰ παραγόμενα ἐκ φωνηεντολήκτων ῥημάτων, ἐὰν μὲν παράγονται ἐκ μονοσυλλάβων ριζῶν, φυλάττουσι τὸ ριζικὸν φωνήεν βραχύ· οἶον, (θέω)-θέσις, (στάω)-στάσις (βάω)-βάσις, θύω-θύσις, (τίω)-τίσις· ἐὰν δὲ παράγονται ἐκ πολυσυλλάβων, πάσχουσι τὰς μεταβολὰς, ὥς πάσχει καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α. οἶον, ἐποίηθην-ποίησις, εὔρεθην-εὔρεσις· 2) Τὰ παραγόμενα ἐξ ὑγρολήκτων εἶνε ὀλιγάριθμα καὶ τὰ εἰς σι α ἀποβάλ-

λουσι τὸν χαρακτῆρα ν' οἶον, θερμαίνω-θέρμανσις καὶ θερμασία, ξηραίνω-ξηρανσις καὶ ξηρασία. 3) Καταλήγουσιν εἰς σις καὶ σι α' ά.) τὰ παραγόμενα ἐκ μονοσυλλαβῶν φωνηεντολήκτων καὶ συνθέτων ῥιζῶν· οἶον, (συνθέω)-σύνθεσις καὶ συνθεσία, (ἐπιστάω)-ἐπίστασις καὶ ἐπιστασία. 6'). Τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν ὑγρολήκτων· οἶον, θερμαίνω-θέρμανσις καὶ θερμασία γ'). Τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς ζω· οἶον, γυμνάζω-γύμνασις καὶ γυμνασία. Τὸ δὲ δύναμις σχηματίζεται ὅλως ἀνωμάλως.

Σημ. 6'. Τὰ εἰς σις κύρια ὀνόματα καὶ περ παραγόμενα ἐκ μονοσυλλαβῶν ῥιζῶν ἔχουσι τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν μακρόν· οἶον, Λύσις, Ἄγις.

§ 493. γ'. Τὰ παραγόμενα ἐκ τοῦ γ'. ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου οὐσιαστικῶς καταλήγουσι·

1) Εἰς τῆς, τήρ, τωρ, καὶ σημαίνουν τὸν ἐργαζόμενον· οἶον, ποιῆται-ποιητής, κέκληται-κλητήρ καὶ κλήτωρ, εἴρηται-ρήτωρ.

Σημ. ά. Πολλὰ τῶν εἰς τήρ ἀφύχων σημαίνουν ὄργανον ἢ σκευὸς (ἀγγεῖον), δι' οὗ ἐκτελεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημανόμενον· οἶον, ζωστήρ, κρατήρ, νιπτήρ, λουτήρ, στατήρ.

Σημ. 6'. Τὰ μὲν εἰς τήρ ὀξύνονται· οἶον, κλητήρ· τὰ δὲ εἰς τωρ παροξύνονται· οἶον, κλήτωρ, τῶν δὲ εἰς τῆς τὰ μὲν δισύλλαβα παροξύνονται· οἶον, δότης, δέκτης πλὴν τοῦ κριτῆς καὶ ληστῆς· τὰ δὲ ὑπερδισύλλαβα παροξύνονται μὲν, ἐὰν ἔχωσι τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν· οἶον, δραπετής, ἐργάτης, πλὴν τοῦ εὐρετής· ὀξύνονται δέ, ἐὰν ἔχωσι φύσει ἢ θέσει μακρὰν τὴν παραλήγουσαν· οἶον, ποιητής, δικαστής, πλὴν τοῦ κομήτης, πλανήτης, κυβερνήτης, σφενδονήτης, διώκτης, καὶ τινὰ ἄλλα.

§ 494. Πάντα ταῦτα εἶνε οὐσιαστικὰ προσηγορικὰ· ἀλλὰ πολλὰ αὐτῶν σχηματίζουσι καὶ θηλυκόν· καὶ τὰ μὲν εἰς τῆς σχηματίζουσι τὸ θηλ. εἰς τις, τρίς καὶ τρία· οἶον, προφήτης-ἡ προφήτις, ὁ αὐλητής-ἡ αὐλητρίς, ὁ ποιητής-ἡ ποιήτρια· τὰ δὲ εἰς τηρ καὶ τωρ εἰς τειρα· οἶον, σωτήρ-σώτειρα, αὐτοκράτωρ-αὐτοκράτειρα (ποιητ.). Ἀλλὰ τὰ εἰς τωρ εἶνε συνηθέστατα δικατάληκτα· οἶον, ὁ καὶ ἡ θαλασσοκράτωρ.

Σημ. ά. Τῶν εἰς τῆς τὰ μὲν παρξύτονα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς τις· οἶον, ὁ προφήτης-ἡ προφήτις, ὁ ἐργάτης-ἡ ἐργάτις· τὰ δὲ ὀξύτονα εἰς τρίς ἢ τρία· οἶον, ὁ αὐλητής-ἡ αὐλητρίς, ὁ ποιητής-ἡ ποιήτρια, μαθητής-μαθήτρια.

Σημ. 6'. Τὸν ἐπαγγελλόμενον σημαίνουν καὶ τινὰ τῶν εἰς ω· οἶον, τέκτω (τεκ)-τέκτων, (θεράπω)-θεράπων. Τὰ τοιαῦτα σχηματίζουσι τὸ θηλ. εἰς αἰνα· οἶον· τέκταινα, θεράπεινα.

2) Εἰς τηριοι, καὶ σημαίνουν τόπον, ἐν ᾧ ἐνεργεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημανόμενον, ἢ ὄργανον· οἶον, δικάζω-δικαστήριον, ἐργάζ-

ζομαι-ἐργαστήριον, πίνω-ποτήριον, κλαδεύω-κλαδευτήριον, θυμιάω-θυμιατήριον.

Σημ. Τὰ πληθυντικά τούτων σημαίνουνσι καὶ ἐορτὴν τελουμένην χάριν τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος δηλουμένου· οἶον, πλύνω-πλυντήρια, νικάω-νικητήρια, καθαρτήρια, ἀνακαλυπτήρια.

3) Εἰς τηρία (θηλ.), καὶ σημαίνουνσι σκεῦος ἢ ὄργανον· οἶον, ἀρτηρία, βακτηρία, ἰκετήρια.

Σημ. Ταῦτα εἶνε κυρίως θηλυκὰ τῶν εἰς τήριος ἐπιθέτων (§ 540), ὡς καὶ τὰ εἰς τηριον εἶνε οὐδέτερα τῶν αὐτῶν κατ' ἑλλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ.

4) Εἰς τρογ, καὶ σημαίνουνσι τόπον, ἐν ᾧ ἐνεργεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον, ἢ ὄργανον· οἶον, λούω-λουτρόν, θεάω-θέατρον, ἀρώω-ἄροτρον, πλήττω-πλήκτρον. Ταῦτά δὲ ἐν τῷ πληθ. μάλιστα ἀριθμῷ σημαίνουνσι καὶ μισθὸν ἢ ἀμοιβὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινομένου· οἶον, δίδασκτρα, μιλώτρα, λύτρα, σωστρα.

5) Εἰς (σ)τρα (θηλ.), καὶ σημαίνουνσι τόπον ἢ ὄργανον· οἶον, ὀρχέω-ὀρχήστρα, παλαίω-παλαίστρα, ξύω-ξύστρα, ἀκέομαι-ἀκέστρα.

Σημ. α'. Πολλὰ τῶν εἰς τρογ καὶ τρα τρέπουσι τὸ τ εἰς θ· οἶον (βάτρον)-βάθρον, κλειθρον, ῥεῖθρον (κολυμβήτρα)-κολυμβήθρα, κρεμάθρα καὶ κρεμάστρα, ἀναβάθρα, καταβάθρα. Τινὰ δὲ τρέπουσι καὶ τὸ ρ εἰς λ· οἶον, γένεθλον, θέμεθλον. Τὰ δὲ θηλ. τρέπουσι καὶ τὸ α εἰς η· οἶον, γενέθλη, ἐχέτλη.

Σημ. β'. Πάντα τὰ ἐκ φωνηεντολήκτων παραγόμενα ἀπὸ τοῦ β' καὶ γ' προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου οὐσιαστικά τε καὶ ἐπίθετα ἐκτείνουν· μὲν τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν, ἔαν ἐκτείνῃ αὐτὸ καὶ ὁ παθ. ἀόριστος α'. φυλάττουσι δὲ τοῦτο βραχύ, ἔαν τὸ φυλάττη καὶ ὁ παθ. ἀόριστος· οἶον, ἐποίηθην, ποίησις, ποιητός, ποιητέος, ποιητής, ποιητήριος, ποιητήριον· εὐρέθην, εὔρεσις, εὔρετός, εὔρετέος, εὔρετής, εὔρετήριον.

Σημ. γ'. Τὰ παραγόμενα ἀπὸ τοῦ παρακειμένου (ἐνεργ. ἢ παθ.) δὲν φυλάττουσι τὸν ἀναδιπλασιασμὸν καὶ τὴν αὐξησιν, ὅπερ δεικνύει, ὅτι κυρίως δὲν παράγονται ἐκ τοῦ προκειμένου, ἀλλ' ἐκ τῆς ῥίζης, καὶ μόνον ἀναλογίαν ἔχουσι πρὸς αὐτόν. Τινὰ ὅμως ἔχουσι καὶ ἀναδιπλασιασμὸν καὶ μάλιστα τὸν Ἀττικὸν μετὰ τινος ὅμως διαφορᾶς (§ 488 σημ. β'.)· οἶον, πεποίησις, ὀδωδή, ἀγωγή, ἰδωδή.

II Οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα.

§ 498. Τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα οὐσιαστικά σημαίνουνσι τὴν ποιότητα τῶν οὐσιαστικῶν ἀφρημένως καὶ καταλήγουσι.

§ 499. α.) Εἰς ιᾱ, ἔὰν παροξύνωνται· οἶον, σοφός-σοφία· κακός-κακία.

Σημ. Τὰ εἰς ια παράγονται ἐκ τῶν εἰς ος δευτεροκλίτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τριτοκλίτων, οἶον, βλάξ-βλακία, εὐφυής-εὐφυία, εὐτυχής-εὐτυχία, ἀμαθής-ἀμαθία· τὸ δὲ ἀμάθεια εἶνε τῶν μεταγενεστέρων.

§ 500. Εἰς ια οὐσιαστικὰ ἀφηρημένα παράγονται καὶ ἐκ τῶν εἰς τος συνθέτων ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀλλὰ τούτων τὸ τ τρέπεται κατὰ τὸν κανόνα (§ 70) εἰς σ· οἶον, ἀκίνητος-ἀκινήσις, ἄθρεπτος-ἄθρυψία, ἐπίμικτος-ἐπιμιξία. Τὰ λήγοντα ὅμως στ καὶ γτ φυλάττουσι τὸ τ ἄτρεπτον· οἶον, ἄγευστος-ἄγευστίς, ἀνάσχυντος-ἀναίσχυντία. Ἐπι δὲ εἰς ια ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ παράγονται καὶ ἐκ τῶν εἰς της ῥηματικῶν οὐσιαστικῶν· οἶον, ἰκέτης-ἰκεσία, εὐεργέτης-εὐεργεσία.

Σημ. Εἰς ια οὐσιαστικὰ παράγονται καὶ ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἔχουσιν ἔννοιαν περιεκτικὴν ἢ μεγεθυντικὴν· οἶον, οἶκος-οἰκία, λύχνος-λυχνία, σκότος-σκοτία, κόπρος-κοπρία, τρύγος-τρυγία.

§ 501. β.) Εἰς ιιβ, ἔὰν παράγωνται ἐκ τῶν εἰς ης ἐπιθέτων τριτοκλίτων καὶ προπαροξύνωνται· οἶον, ἀληθής-ἀλήθεια, ἀσθενής-ἀσθένεια. Σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ βοηθός-βοήθεια.

Σημ. Ἐκ τῶν εἰς ης τριτοκλίτων ἐπιθέτων παράγονται καὶ εἰς ιᾱ (§ 499 σημ.) οἶον, εὐτυχής-εὐτυχία. Τινὰ δὲ διαφοροῦνται· οἶον, εὐγενής-εὐγένεια καὶ εὐγενία, αὐθάδης-αὐθάδεια καὶ αὐθαδία. Τὸ δὲ πενία παράγεται ἀνωμάλως ἀπὸ τοῦ πένης-πένητος.

§ 502. γ.) Εἰς ιοᾱ, ἔὰν παράγωνται ἐκ τῶν εἰς οος-ους δευτεροκλίτων ἐπιθέτων καὶ προπαροξύνωνται· οἶον, εὖνους-εὖνοια, εὖπλους-εὖπλοια.

Σημ. Αἱ καταλήξεις εια καὶ οια γίνονται κατὰ συναίρεσιν ἀπὸ τῆς ια· οἶον, ἀληθία-ἀλήθεια, εὐνόια-εὐνοια.

§ 503. δ.) Εἰς της, γεν. τητος, ἔὰν παράγωνται ἐκ τῶν εἰς ος καὶ υς ἐπιθέτων καὶ παροξύνωνται· οἶον, ἴσος-ισότης, ἅγιος-ἀγιότης, ταχύς-ταχύτης, ὀξύς-ὀξύτης. Τινὰ τούτων καὶ ὀξύνονται ἁπτικῶς· ταχύτης καὶ ταχυτής, τραχύτης καὶ τραχυτής, δῆιος-δηιότης-ῆτος. Τούτων τὰ εἰς οτης πάντοτε διὰ τοῦ ο γράφονται (§ 524 σημ.).

Σημ. α. Τινὰ τούτων παράγονται καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν· οἶον, θεός-θεότης, ἄνθρωπος-ἀνθρωπότης, πατήρ-πατρότης, κύαθος-κυαθότης, τραπεζότης καὶ τὸ ποιότης ἐκ τῆς ἀντωνυμίας ποίος.

Σημ. β'. Οἱ μεταγενέστεροι σχηματίζουσιν εἰς τῆς ἀφρημένα οὐσιαστικά καὶ ἐξ ἄντωνυμιῶν, μετοχῶν καὶ συγκριτικῶν ἐπιθέτων, ἔτι δὲ καὶ ἐπιρρημάτων οἶον, ποσότης, οὐτότης, μειζονότης, ἐγγύτης.

§ 504. ε.) οσυνη, τῆς ὁποίας ἡ προπαραλήγουσα γράφεται διὰ τοῦ ο μὲν, ὅταν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρά, διὰ τοῦ ω δέ, ὅταν εἶνε βραχεῖα· οἶον, μνήμων-μνημοσύνη, δίκαιος-δικαιοσύνη, ἄφρων-ἄφροσύνη, ἱερός-ἱερωσύνη, ἄγιος-ἁγιοσύνη.

§ 505. ς'). Εἰς ος οὐδέτερα, ἐὰν παραγῶνται ἐκ τῶν εἰς υς ἢ (ης) ἐπιθέτων κατ' ἀνχρῖβασμὸν τοῦ τόνου· οἶον, βαθύς-βάθος, πυχός-πάχος, βαρύς-βάρος, ψευδής-ψεύδος.

Σημ. α'. Πολλὰ θηλυκὰ ἐπίθετα ἔλαβον σήμασιαν οὐσιαστικοῦ κατ' ἄλλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ· οἶον, ἡμέρα, χήρα, πρῶια, εὐδία, εὐθεῖα, κλπ. (Ἴδε Συντακ. Δ. Χριστ.).

Σημ. β'. Πολλὰ θηλ. ἐπίθετα γίνονται οὐσιαστικά ἀναδιβάζοντα τὸν τόνον· οἶον, ἐχθρός-ἐχθρά-ἐχθρα, θερμός-θερμή-θέρμη, κακός-κακή-κάκη. Ἐὰν δὲ τὸ ἐπίθετον εἶνε παροξύτονον, συμπίπτει μὲ τὸ οὐσιαστικόν του, οἶον, ἄξιος-ἄξια, ἡ ἄξια. αἷτιος-αἷτια, ἡ αἷτια, φίλος-φιλία, ἡ φιλία, κλπ. (§ 527 σημ.).

III Οὐσιαστικὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα.

§ 506. Οὐσιαστικὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα εἶνε τὰ ὑποκοριστικά, περιεκτικά, μεγεθυντικά, πατρωνυμικά, ἐθνικά, τεμενικά, γονεωνυμικά καὶ τινὰ ἄλλα λήγοντα εἰς τῆς, εως, εἰον, ἰον.

§ 507. α'. Τὰ ὑποκοριστικὰ σημαίνουσι μείωσιν ἢ ἐλάττωσιν τοῦ πρωτοτύπου πρὸς θωπεῖαν (χαίδουσιν) ἢ σκῶψιν καὶ περιφρόνησιν εἶνε δὲ ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα.

§ 508. Τὰ ἄρσενικά κατὰλήγουσιν εἰς ἰσκος (ἰλος, υλος)· οἶον, στέφανος-στεφανίσκος, ἄνθρωπος-ἀνθρωπίσκος, ναύτης-ναυτίλος, ἔρως-ἐρωτύλος.

§ 509. Τὰ θηλυκὰ κατὰλήγουσιν εἰς ἰς, ἰσκη, ἰχνη, υλῖς· οἶον, θεράπαινα-θεραπαινίς, παῖς-παιδός-παιδίσκη, πόλις-πολίχνη, ἄκκνηθα-ἀκκνηθυλῖς.

Τὰ οὐδέτερα κατὰλήγουσιν εἰς ἰοι, ἰδιοι, ἡριοι, ὑδριοι, ασιοι, αφιοι, υλλιοι, υφιοι, ἰχριοι· οἶον, παῖς-παιδός-παιδίον, νῆσος-νησίδιον καὶ νησύδριον, ἵππος-ἵππῃριον, κόρη-κοράσιον, ξύλον-ξύλάφιον, εἶδος-εἰδύλλιον, ζῶν-ζωύφιον, πόλις-πολίχνιον.

Σημ. α'. Μία εἶνε ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις τῶν οὐδέτερων ἡ ἰον, καὶ

ἐκ ταύτης ἐγένοντο αἱ ἄλλαι κατ' ἐπέθεσιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων συλλαβῶν πρὸς ἐπίτασιν τοῦ ὑποκορισμοῦ.

Σημ. 6'. Τὸ ἰ τῆς καταλήξεως ἰδίων συναιρείται μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ φωνήεντος ε, ο, ἰ, ὤ, εἰς εἰ, οἰ, ἰ, ὤ οἶον, ἀμφορεύς-ἀμφορεύειδον-ἀμφορεύιδιον, ῥῆσις-ῥησεῖδον-ῥησεῖδιον, βοῦς-βοῖδον-βοῖδιον, ἱμάτιον-ἱματιῖδιον-ἱματιῖδιον, λέξις-λεξεῖδον-λεξεῖδιον, ἰχθύς-ἰχθυῖδιον. Μετὰ δὲ τοῦ α, η καὶ ω ἀποβάλλεται· οἶον, γραῦς-γραῖδιον-γράδιον, ἔλαιον-ἐλάδιον, γῆ-γῆδιον, λαγῶς-λαγῶδιον. Τὸ δὲ γύναιον γίνεται ἐκ τοῦ γυναικα καὶ τῆς καταλήξεως ἰον. Τὸ δὲ κοράσιον εἶνε μοναδικόν.

Σημ. γ'. Εἰς τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν δυνατὸν νὰ προστεθῶσι διάφοροι ὑποκοριστικαὶ καταλήξεις κατὰ τὸν διάφορον βαθμὸν τοῦ ὑποκορισμοῦ· οἶον, παιδίον καὶ παιδάριον, νῆσος-νηεῖδιον καὶ νησούδιον. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ ὑποκοριστικοῦ γίνεται ἄλλο ὑποκοριστικόν· οἶον, χιτῶν-χιτωνίσκος-χιτωνίσκιον, χρυσός-χρυσίον-χρυσιδάριον.

Σημ. δ'. Τὸ βιβλίον καὶ θήριον ἀπέβαλον τὴν ὑποκοριστικὴν ἑνωσίαν καὶ κεῖνται ἀντὶ τοῦ βίβλος, θήρ· διὸ καὶ ὑποκορίζονται· οἶον, βιβλίάριον καὶ βιβλιῖδιον καὶ βιβλιδάριον (§ 509, 3), θηρίον-θηριῖδιον.

Σημ. ε'. Πρὸς ὑποκορισμὸν γυναικῶν ἐταιρῶν καὶ δούλων μεταχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τὴν οὐδετέραν κατάληξιν ἰον, ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν τοῦ θηλυκοῦ γένους αὐτῶν προέτατον τὸ θηλυκὸν ἄρθρον· οἶον, ἡ Γλυκερίον, ἡ Γναθαῖνιον, ἡ Δόρκιον.

§ 510. Τὰ περιεκτικὰ σημαίνουσι τόπον περιέχοντα πολλὰ πρόσωπα ἢ πρᾶγματα καὶ καταλήγουσιν εἰς ὦν, ὠνιά, ἰά· οἶον, ἀνὴρ-ἀνδρός-ἀνδρῶν, γυνή-γυναικός-γυναικῶν, περισσότερά-περιστέρων, ἐλαίχ-ἐλακίων, ἄμπελος-ἄμπελών, δαφνῆ-δαφνῶν, ῥόδον-ῥοδωνιά, σφῆξ-σφηκιά.

Σημ. α'. Μεταξὺ τῆς καταλήξεως ὦν καὶ τῆς ῥίζης πολλάκις παρεντίθεται· εἰ· οἶον, περιστερῶν καὶ περιστερεῶν. Ἡ ἰα κατάληξις σημαίνει κυρίως πλησμονήν· οἶον, ἀνθρακιά, μυρμηκιά.

Σημ. β'. Τὸ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν λέγεται καί, ἡ ἀνδρωνίτις-τιδος, ἡ γυναικωνίτις-ιδος καί, ὁ γυναικωνίτης-του.

Σημ. γ'. Πολλὰ τῶν εἰς ὦν περιεκτικῶν μετέπεσαν εἰς κυριωνυμίαν τῶν ὡν ἢ πόλεων· οἶον, Μαραθῶν, Κρομμυῶν, κλπ.

§ 511. γ'. Τὰ μεγεθυτικὰ σημαίνουσι σκωπτικῶς τὸν ἔχοντα εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον, καὶ καταλήγουσιν εἰς ὦν καὶ ἰας· οἶον, γαστήρ-γάστρον, κεφαλή-κεφάλων, χεῖλος-χείλων, κωφός-κωφίαις, μέτωπον-μετωπίαις.

¹ Αἱ καταλήξεις αριον καὶ ἰδιον εἶνε ὑποκοριστικώτεραι τῆς ἰον, αἱ δὲ ὑδριον, υλλιον, υριον ὑποκοριστικώταται ἀπασῶν.

Σημ. α. Πολλάκις μεταξύ τῆς καταλήξεως ὧν καὶ τῆς ῥίζης παρεντίθεται ε' οἶον, ἀπάτη-ἀπατεῶν, λύμη-λυμεῶν.

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν εἰς ὧν μεγεθυντικῶν μετέπεσον εἰς κυριωνυμίαν ἀνδρῶν· οἶον, Πλάτων, Γνάθων, Χεῖλων, Κεφάλων. Τρύφων.

§ 512. Τὰ εἰς ὧν περιεκτικὰ καὶ μεγεθυντικὰ καὶ πᾶν ἄλλο ἐξ ὀνόματος παραγόμενον καὶ περιεκτικὴν ἢ μεγεθυντικὴν ἔννοιαν ἔχον φυλάττουσι τὸ ὦ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις· οἶον, ἐλαίων-ἐλαϊῶνος ἀνδρῶν-ῶνος, Μαρχίων-ῶνος, γάστρων-ωνος, Θεός-Θέων-ωνος πλατύς-Πλάτων-ωνος, κρότος-Κρότων-ωνος, κλπ.

§ 513. Ποῖα δὲ ἐκ τῶν ἄλλων εἰς ὧν γεν. ὠνος φυλάττουσι τὸ ὦ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις καὶ ποῖα συστέλλουσιν αὐτὸ εἰς ο εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ ὁρισθῶσι· σημειούμεθα δὲ ἐνταῦθα δύο συνοπτικοὺς κανόνας, οἵτινες θέλουσι χρησιμεύσει εἰς τὸν μαθητὴν ὡς ἐπιβοηθητικὸν μέσον· ἡ δὲ ἀκριβὴς ὀρθογραφία αὐτῶν ἀφίνεται εἰς τὰ λεξικά καὶ εἰς τὴν προσοχὴν ἐκάστου.

1) Φυλάττουσι τὸ ὦ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς πτώσεις τὰ ὀξύτονα οὐσιαστικὰ καὶ παροξύτονα θηλυκὰ· οἶον, κλών-ωνός, ἀγών-ῶνος, ἡ ἄλων-ωνος, ἡ μήλων-ωνος, πλὴν τοῦ ἡγεμών-όνος, κηδεμών-όνος, κανών-όνος, ἀλεκτρυών-όνος, Παφλαγών-όνος, Στρυμών-όνος,

2) Συστέλλουσι τὸ ὦ τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ο ἐν ταῖς ἄλλαις πτώσεσι τὰ παροξύτονα ἀρσενικά καὶ ὀξύτονα θηλυκὰ· οἶον, ἄξων-ονος, γείτων-ονος, εὐδαίμων-ονος, μεῖζων-ονος Ἀριστογείτων-ονος Ἀγαμέμνων-ονος, Ἰάσων-ονος, Φιλήμων-ονος, χθών-χθονός, ἀηδών-όνος, Χαλκηδών-όνος, Καρχηδών-όνος, πλὴν τοῦ κώδων-ωνος, ἄμβων-ωνος, σάπων-ωνος, πώγων-ωνος, ῥώθων-ωνος, κώθων-ωνος, κλύδων-ωνος, σίφων-ωνος, τρίςων-ωνος, σπάδων-ωνος. Λάκων-ωνος καὶ τῶν πλείστων τῶν εἰς ὦν-ωνος κυρίων ὀνομάτων· οἶον, Σόλων-ωνος, Κίμων-ωνος, Σιδών-ῶνος, Βαβυλών-ῶνος, κλπ.

Σημ. Τὰ εἰς ὦν-ωνος κύρια ὀνόματα φυλάττουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ὦ τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, Κρίτων-ωνος. Πάντα δὲ τὰ εἰς ὦν γεν. ὄντος ἀσυναίρετα κύρια καὶ προσηγορικά ὀνόματα καὶ μεταχαί τρέπουσιν αὐτὸ εἰς ο οἶον, Ἀνακρέων-οντος, Λέων-οντος, Λέγων-οντος.

§ 514. δ'. Τὰ πατρωνυμικά (καὶ μητρωνυμικά) παράγονται ἐκ κυρίων ὀνομάτων πατρός ἢ μητρός ἢ προγόνου καὶ σημαίνουσιν υἱόν, θυγατέρα ἢ ἀπόγονον καὶ εἶνε ἀρσενικά καὶ θηλυκά.

§ 515. Τὰ ἀρσενικά ἔχουσι τέσσαρς καταλήξεις αδης, ιδης, ιαδης καὶ ιων (ποιητ.), περὶ ὧν σημειωτέον, ὅτι·

1) Ἡ αδης προσάπτεται εἰς τὴν ῥίζαν τῶν εἰς ας καὶ ης πρωτοκλίτων· οἶον, Αἰνείας-Αἰνειάδης, ἱππότης-ἱπποτάδης.

2) Ἡ ιδης προσάπτεται εἰς τὴν βραχεῖαν ῥίζαν τῶν τριτοκλίτων καὶ τῶν εἰς ος (οὐχὶ εἰς ιος) δευτεροκλίτων· οἶον, Κέκροψ-οπος-Κεκροπίδης, Μέμνων-ονος-Μεμνονίδης, Κρόνος-Κρονίδης, Δαναός-Δαναΐδης. Πάνθοος-Πανθοΐδης,

Σημ. Ἡ ιδης προσάπτεται καὶ εἰς τὴν ῥίζαν τῶν εἰς α καὶ η θηλυκῶν τῆς 4. κλίσεως· οἶον, Φιλλύρα-Φιλλυρίδης, Δανάη-Δαναΐδης, Νιόβη-Νιοβίδης.

3) Ἡ ιαδης προσάπτεται εἰς τὴν μακρόληκτον ῥίζαν τῶν τριτοκλίτων καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς ιος δευτεροκλίτων· οἶον, Φέρης-Φέρητος-Φερητιάδης, Τελαμών-Τελαμῶνος-Τελαμωνιάδης, Μενότιος-Μενοιτιάδης, Ἀσκληπιός-Ἀσκληπιτιάδης. Ἀλλὰ καὶ Ἀγχίστης-Ἀγχισιάδης.

4) Ἡ ιων-ιονος (καὶ σπαν. ιονος) εἶναι ποιητικὴ καὶ τίθεται ἀντὶ τῆς ιδης· οἶον, Κρόνος-Κρονίων ἀντὶ Κρονίδης.

Σημ. Τὸ ι τῶν εἰς ιδης καὶ ιων συναίρεται μετὰ τοῦ ῥιζικοῦ ε τῶν εἰς εὺς καὶ κλῆς εἰς ει, καὶ μετὰ τοῦ ο εἰς οι· οἶον, Πηλεὺς-Πηλεΐδης καὶ Πηλείων, Ἡρακλῆς-Ἡρακλεΐδης, Πάνθοος-Πανθοΐδης, Λητώ-Λητοΐδης-Λητοΐδης.

Σημ. Ἡ πατρωνυμικὴ κατάληξις ἀπεδόθη καὶ εἰς κυριωνυμίαν· οἶον, Μελτιάδης, Σιμωνίδης, Ἀριστεΐδης, Χαρικλεΐδης, Φωκίων.

§ 516. Τὰ θηλυκά ἔχουσι πέντε καταλήξεις, ας, ις, ῆς, ινη, καὶ ωρη.

1) Ἡ ας καὶ ις γίνονται ἀπὸ τῶν εἰς αδης καὶ ιδης κατ' ἀποβολὴν τοῦ δη· οἶον, Θεστιάδης-Θεστιάς, Δημητριάδης-Δημητριάς, Ἀτλαντίδης-Ἀτλαντίς. Τὸ δὲ θηλ. τοῦ Λητοΐδης λέγεται Λητωῖς καὶ Λητωΐς.

2) Ἡ ῆς γίνεται ἀπὸ τῶν εἰς ειδης τῶν ἀπὸ τῶν εἰς εὺς παραγομένων κατ' ἀποβολὴν τῆς δη καὶ τροπὴν τοῦ ε εἰς η ἰωνικῶς·

οἶον, Βρισεύς-Βρισεΐδης-Βρισητής, Θησεύς-Θησεΐδης-Θησητής, Νηρεύς-Νηρεΐδης-Νηρητής. Οἱ δ' Ἀττικοὶ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι συναϊροῦσι τὸ ἦ εἰς ἦ· οἶον, Θησήδων, Νηρήδων.

3) Ἡ ἰνη προσάπτεται εἰς τὴν ῥίζαν τῶν μὴ καθαροληκτούντων δευτεροκλίτων κυρίων ὀνομάτων· οἶον, Ἀδραστός-Ἀδραστίνη, ὠκεανός-ὠκεανίνη.

4) Ἡ ὦνη προσάπτεται εἰς τὴν ῥίζαν τῶν εἰς ἰος καὶ υῶν· οἶον, Ἀκρίσιος-Ἀρισιώνη, Ἀμφιτρώων-Ἀμφιτρώωνη.

Σημ. Ἡ κατάληξις ἰνη καὶ ὦνη εἶνε ποιητικαί.

§ 517. ε. Τὰ ἐθνικὰ σημαίνουνσι τὸν καταγόμενον ἐκ πόλεως ἢ χώρας τινός, καὶ παράγονται ἐκ κυρίων ὀνομάτων πόλεων ἢ χωρῶν, καὶ εἶνε ἀρσενικά καὶ θηλυκά,

§ 518 α. Τὰ ἀρσενικά ἔχουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

1) ος, ἥτις προσάπτεται εἰς τὰ εἰς ἰα προξύτονα, ἀφ' οὗ ἀποβληθῇ ἡ κατάληξις αὐτῇ· οἶον, Βοιωτία-Βοιωτός, Αἰτωλία-Αἰτωλός, Ἰταλία-Ἰταλός, Σικελία-Σικελός.

2) ἰος· οἶον, Κόρινθος-Κορίνθιος, Τροιζήν-Τροιζήνιος. Τὸ ἰ τῆς καταλήξεως τούτης συναϊρεῖται μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης α, ε, ω, ἢ εἰς αἰ, εἰ, φ, ἢ· οἶον, Κέρκυρα-Κερκυραῖος, Λάρισσα-Λαρισσαῖος, Ἄργος-Ἀργεῖος, Κῶς-Κῶος, Χίος-Χίος-Χίος. Τὸ δὲ ληκτικὸν τῆς ῥίζης τρέπεται πρὸ τοῦ ἰ εἰς σ (§ 70) ἐν τῷ Μίλητος-Μιλήσιος· τὸ δὲ τῶν εἰς ους, γεν. ουντος ἐν ἄλλοις μὲν τρέπεται, ἐν ἄλλοις δὲ μένει· οἶον, Ἀμαθοῦς-Ἀμαθοῦντος-Ἀμαθούσιος, Ὀποῦς-Ὀποῦντος-Ὀπούντιος. Ἐὰν δὲ πρὸ τῆς καταλήξεως ους ὑπάρχῃ φωνῆεν ἢ ρ, τὸ ἐθνικὸν καταλήγει εἰς ασιος· οἶον, Φλιοῦς-Φλιάσιος, Ἀναγυροῦς-Ἀναγυράσιος.

3) ητος, ατος, ἱτος, αῖτινες ἐπισυνάπτονται εἰς ὀνόματα πόλεων ἢ χωρῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κειμένων· οἶον, Κύζικος-Κυζικηνός, Ἀσία-Ἀσιανός, Σάρδεις (ἰων. Σάρδιες)-Σαρδιανός, Τάρας-Ταραντίνος.

Σημ. Τούτων τὰ μὲν ὀξύτονα διὰ τοῦ ἦ γράφουσι τὴν παραλήγουσαν, τὰ δὲ παροξύτονα διὰ τοῦ ἰ· οἶον, Κυζικηνός, Ταραντίνος· οὕτω καὶ τὰ κύρια ὀνόματα, Κωνσταντίνος, Φαλίνος.

4) ητης, ιτης, ατης, ὠτης· οἶον, Αἰγίνα-Αἰγινήτης, Ἀβδηρα-

Ἀδδ'ηρίτης, Σπάρτη-Σπαρτιάτης, Τεγέα-Τεγεάτης, Ἡράκλεια-Ἡρακλειώτης, Σικελία-Σικελιώτης.

Σημ. α. Σικελιῶται μὲν καὶ Ἰταλιῶται ἐλέγοντο οἱ εἰς Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν μετοικήσαντες Ἕλληνες, Σικελοὶ δὲ καὶ Ἰταλοὶ οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Σικελίας καὶ Ἰταλίας.

Σημ. β'. Ἡ κατάληξις ω της προσάπτεται μόνον εἰς τὰ εἰς ι α καὶ εἰ α εἰς τὸ Ἥπειρος-Ἥπειρώτης.

5) ευς· οἶον, Μέγαρχ-Μεγαρεύς, Ἐρέτρια-Ἐρετρίεύς, Φώκαια-Φωκαεὺς καὶ Φωκαεὺς.

Σημ. Ἐθνικά τινα ὀνόματα φέρονται καὶ διὰ τῆς κτητικῆς καταλήξεως ικος· οἶον, Χαρμόλαος ὁ Μεγαρικός, Εὐοικός, Χαλκιδικός.

§ 519. Πολλὰ τῶν εἰς ι α σχηματίζουσι τὰ ἔθνικὰ ἀποκόπτοντα τὴν κατάληξιν ια· οἶον, Ἀκαρνανία-Ἀσκαρνάν, Λακωνία-Λάκων, Ἰωνία-Ἴων, Μαγνησία-Μάγνης. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς καταλήξεως ια μένῃ σύμφωνον μὴ ληκτικόν, προστίθεται ς καὶ γίνονται αἱ προσημειωθείσαι (§ 55-57) μεταβολαὶ καὶ ἀποβολαί· οἶον, Κιλικία-Κίλις, Φρυγία-Φρύς, Ἀρκαδία-Αρκάς, Αἰθιοπία-Αἰθίοψ. Πολλὰ δὲ ἔθνικὰ σχηματίζονται ὅλως ἀνωμάλως· οἶον, Σκυθία-Σκύθης, Ἑλλάς-Ἕλλη, Τέως-Τῆϊος, κλπ. Τὴν ἀκριβεῆ δὲ γνῶσιν τούτων διδάσκουσι τὰ λεξικά τῶν κυρίων ὀνομάτων.

Σημ. α. Πολλὰ ἔθνικα παράγονται ἐκ κυρίων ὀνομάτων ἀνδρῶν· οἶον, Αἰολεῖς, Δωριεῖς ἀπὸ τοῦ Αἴολος, Δωρός.

Σημ. β'. Πολλὰ ἔθνικα μετέπεσον εἰς κυριωνυμίαν· οἶον, Λοκρός, Δωριεὺς, Λάκων, Ἀθηναῖος, Πέρσης, κλπ.

Σημ. γ'. Τὸ ἔθνικόν πολλάκις συμπίπτει τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως, ἐξ ἧς παράγεται· οἶον, Πειραιεὺς, Δελφοί, κλπ.

§ 520. β'. Τὰ θηλυκὰ τῶν ἔθνικῶν σχηματίζονται ἐκ τῶν ἀρσενικῶν οὕτω. Τὰ μὲν εἰς ος σχηματίζουσι τὰ θηλυκὰ εἰς α μέν, ἔαν εἶνε καθαρὰ, εἰς η δέ, ἔαν δὲν εἶνε καθαρὰ, (§ 196)· οἶον, Κορίνθιος-Κορινθία, Λακεδαιμόνιος-Λακεδαιμονία, Ἀσιανός-Ἀσιανή· τὰ δὲ εἰς της καὶ ευς εἰς ις· οἶον, ὁ Σπαρτιάτης-ἡ Σπαρτιάτις, ὁ Μεγαρεὺς-ἡ Μεγαρίς. Τὰ δὲ λοιπὰ ἐπισυνάπτουσι τὰς καταλήξεις ας, ις, σσα (ττα) εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ἀρσενικοῦ· οἶον, Δῆλιος-Δηλιάς, Τρώς-Τρῳάς, Ἀχαιοός-Ἀχαιίς, Αἰθίοψ-Αἰθιοπίς, Ἕλλη-Ἕλληνίς, Θράξ-Θράσσω καὶ ἄττ. Θράττω, Κρής-Κρηάσσα.

Λίβυς-Λίβυσσα. Τινὰ δὲ τῶν εἰς ὧν σχηματίζουσι τὸ θηλ. εἰς αῖνα· οἶον, Λάκων-Λάκαινα. Τὸ δὲ θηλυκὸν τοῦ Ἀθηναῖος εἶνε Ἀττική.

Σημ. δ. Πολλὰ τῶν εἰς ις καὶ ας μετέπεσον εἰς ὀνομασίαν κυρίου ὀνόματος γυναικὸς ἢ χώρας ἢ πόλεως· οἶον, Λοκρίς, Δωρίς, Ἀθίς, Φωκίς, Τρωάς. Τινὰ δὲ σημαίνουσι καὶ διάλεκτον· οἶον, Ἀθίς, Δωρίς, Αἰολίς, Ἰάς.—Περὶ τῆς σσα καταλήξεως ἴδε § 70.

§ 521. Τὰ ἐθνικὰ εἶνε κυρίως ἐπίθετα διγενῆ κατ' ἑλλειψιν τῶν οὐσιαστικῶν, ἀνὴρ, γυνή, χώρα· ὅσάκις δὲ εἶνε ἀνάγκη καὶ οὐδετέρου γένους, σχηματίζουσι αὐτὸ εἰς ιον· οἶον, ἑλληνικόν, κορινθιακόν, περσικόν, μεγαρικόν, κλπ.

§ 522. ζ'. Τὰ τεμενικὰ σημαίνουσι τόπον ἢ ναὸν ἀφιερωμένον εἰς θεὸν ἢ ἥρωα καὶ ἔχουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

1) ιον, ἥτις προστίθεται εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἢ τοῦ ἥρωος, τῆς ὁποίας τὸ ληκτικὸν τ καὶ ὁ τρέπεται εἰς σ, τὸ δὲ α, ε, ω συνακρεῖται μετὰ τοῦ ι εἰς αι, ει, ω· οἶον, Διόνυσος-Διονύσιον, Ἀπόλλων-Ἀπολλώνιον, Ἀφροδίτη-Ἀφροδίσιον, Ἀρτεμις-Ἀρτέμιδος-Ἀρτεμίσιον, Ἥρα-Ἥραϊον, Ἡρακλῆς-Ἡράκλειον, ἥρως-ἥρων.

2) ειον· οἶον, Ἡφαιστος-Ἡφαιστεῖον, Μῦσα-Μουσεῖον.

§ 523. ζ'. Τὰ γορευνικὰ σημαίνουσι νεογνὰ τέκνα ζῶων καὶ λήγουσιν εἰς ιδεος· οἶον, λύκος-λυκιδεύς, λέων-λεοντιδεύς, ἀηδὼν-ἀηδοιδεύς. Ἀλλὰ πολλὰ τέκνα ζῶων ἔχουσιν ἴδιον ὄνομα· οἶον, ἀμνός, ἀμνός, μόςχος, πῶλος, σκύμνος, σκύλαξ, νεβρός, κλπ.

Σημ. Ἀνάλογα τούτων εἶνε καὶ τὰ συγγενικὰ, ἅτινα καταλήγουσιν εἰς δέος-δοῦς, καὶ σημαίνουσι υἱὸν συγγενοῦς τινος (υἱοῦ, θυγατρὸς, ἀδελφοῦ, ἀνεψιοῦ, κλπ.)· οἶον, υἱδέος-οὐς, θυγατριδέος-οὐς, ἀδελφιδοῦς, ἀνεψιδοῦς, κλπ. Κλίνονται δὲ κατὰ τὴν β'. συνηρημένην κλίσιν. Περὶ δὲ τοῦ τονισμοῦ τούτων ἴδε § 145, σημ.

§ 524. ή. Τὰ εἰς της (ιτης, ητης, υτης, ετης, οτης) παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐξ ἐπιθέτων καὶ σημαίνουσι τὸν ἀνήκοντα ἢ ἔχοντα ἢ φοροῦντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον· οἶον, πόλις-πολίτης, ὄπλον-ὀπλίτης, φυλή-,φυλήτης, πρέσβυς-πρεσβύτης, οἶκος-οἰκέτης, τόξον-τοξότης, στρατιά-στρα-

τιώτης.—Τὰ τοιαῦτα σχηματίζουσι καὶ θηλυκὸν εἰς τις· οἶον, ἡ πολῖτις, ἡ ὀπλίτις, ἡ πρεσβύτις, κλπ.

Σημ. Τὰ εἰς ο τ ης συγκεκριμένα γράφονται διὰ τοῦ ο μὲν, ὅταν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρά, διὰ τοῦ ω δέ, ὅταν εἶνε βραχεῖα· οἶον, τοξότης, ἱππότης, θιασώτης, στρατιώτης, ἰδιώτης, πλὴν τοῦ δεσμώτης. Τὰ δὲ ἀφηρημένα θηλυκὰ πάντοτε διὰ τὸ ο γράφονται (§ 503)· οἶον, ἰσότης, ἀγιότης, κλπ.

Σημ. Τὸ ι καὶ υ τῆς ιτης καὶ υτης καταλήξῃς εἶνε μακρόν· οἶον, οἱ πολῖται, οἱ πρεσβῦται, ἡ πολίτις, ἡ πρεσβυτίς.

§ 525. Θ'. Τὰ εἰς εὐς παράγονται συνήθως ἀπὸ ῥηματικῶν ὀνομάτων καὶ σπανιώτερον ἀπὸ ἄλλων, καὶ σημαίνουσι τὸν ἐπιτηδεύοντα (ἐπαγγελλόμενον) τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαινόμενον· οἶον, τομῆ-τομεύς, φθορά-φθορεύς, γραφή-γραφεύς, κουρά-κουρεύς, γράμμα-γραμματεύς, ἵππος-ἵππεύς, κέραμος-κεραμεύς.

§ 526. Τὰ εἰς εὐς σχηματίζουσι καὶ θηλυκὰ εἰς εἰα, ιε καὶ ισσα· οἶον, βασιλεὺς (-βασίλεια)-βασίλις καὶ (βασίλισσα, μεταγεν.).

Σημ. Εἰς ισσα θηλυκὰ σχηματίζουσιν οἱ μεταγενέστεροι καὶ ἐξ ἄλλων ἐμφύχων ὀνομάτων καὶ μάλιστα ἐθνικῶν· οἶον, ἥρως-ἡρώισσα, φύλαξ-φυλάκισσα, διάκονος-διακόνισσα, μάγειρος-μαγείρισσα, Μακεδών-Μακεδόνισσα, Λοκρός-Λόκρισσα, Καισάρισσα. Τοιαῦταδὲ εἶνε καὶ τὰ τῆς καθωμιλημένης, γειτόνισσα, διδασκάλισσα, κανδηλανάφτισσα, Θεβαίισσα, κλπ.

§ 527. ι'. Τὰ εἰς εἰον καὶ ιον σημαίνουσι τὸν τρόπον, ἐν ᾧ ἐνεργεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαινόμενον, ἢ μισθὸν (ἐν τῷ πληθ. μάλιστα ἀριθμῷ), καὶ τὰ μὲν εἰς εἰον τόνιζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, τὰ δὲ εἰς ιον ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης· οἶον, σχολεῖον, ταμεῖον, δημαρχεῖον, πανεπιστήμιον, γυμνάσιον, πολυάνδριον, κρεωπώλιον καὶ κρεοπωλεῖον, πορθμεῖα, τροφεῖα, διδασκάλια. Τὰ δὲ εἰς εἰον σημαίνουσι καὶ ὄργανον· οἶον, φορεῖον, πορθμεῖον, κλπ.

Σημ. Πολλὰ τῶν ἐπιθέτων ἀναδιβάζοντα τόνον γίνονται οὐσιαστικά· οἶον, ποτός-πότος, ἀρτός-ἄρτος, φορός-φόρος, διογενής-Διογένης, θερμός-θερμή-θέρμη, λεπρός-λεπρά-λέπρα, κλπ. (§ 505 σημ. β').

III Παράγωγὴ ἐπιθέτων.

§ 528. Τὰ παράγωγα ἐπιθέτα παράγονται ἢ ἐκ ῥημάτων ἢ ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων καὶ ἔχουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

§ 529. α.) ος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν πᾶσχει τὰς τροπὰς τοῦ β'. ἐνεργ. παρακειμένου, καὶ σημαίνει τὸν ἐνεργοῦντα ἢ πάσχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ

πρωτοτύπου σημεινόμενον· οἶον, φαίνω (φην)-φανός-ή-όν. φέρω-φορός-ά-όν, λείπω-λειπός-ή,όν, κύφω-κυφός-ή-όν, κλπ.

§ 530. 6'.) ιος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζας ὀνομάτων καὶ σημαίνει τὸν ἀνήκοντα ἢ ἔχοντα σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημεινόμενον· οἶον, οὐρανός-οὐράνιος, πατήρ-πάτριος, ἐσπέρ-ἐσπέριος, ἐλεύθερος-ἐλευθέριος, κλπ.

§ 531. Τὸ ι τῆς καταλήξεως ταύτης πολλάκις συναίρεται μετὰ τοῦ ληκτικοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης α, ε, ο, ω εἰς αι, ει, οι, ω· οἶον, ἀγορά-ἀγοραῖος, πηγὴ (πηγὴ)-πηγαῖος, βασιλεύς (-βασίλει)-βασίλειος, αἰδός (αἰδο)-αἰδοῖος, ἄλλος-ἄλλοῖος, πατρός-πατρῶος.—Πολλάκις ὁλόκληρος ἡ συλλαβὴ αι προστίθεται εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ πρωτοτύπου· οἶον, κῆπος-κηπαῖος χέρσος-χερσαῖος, σκότος-σκοταῖος. Ἡ δὲ κατάληξις ως γίνεται ἐκ τῆς οἰος κατὰ τροπὴν τὸ ο εἰς ω καὶ συναίρεσιν τοῦ ι· οἶον, πατρώιος-πατρῶος, ἡώιος-ἡῶος.

Σημ. α. Τὸ πάτριος διαφέρει τοῦ πατρῶος κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν πάτριος σημαίνει τὸ ἀνήκον εἰς τοὺς προγόνους ἢ πατρίδα. (πατροπαράδοτον), τὸ δὲ πατρῶος μόνον τὸ ἀνήκον εἰς τὸν πατέρα· Ὁ δὲ φίλος λέγεται πάντοτε πατρικός.

Σημ. β'. Τὰ εἰς οἰοσ παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις Ἀττικαῖς προπερισπῶνται, παρὰ δὲ τοῖς νεωτέροις προπαροξύνονται. οἶον, ὁμοῖος, γέλοιος, ὁμοῖος, γέλοιος.

Σημ. γ'. Τὸ ληκτικὸν τ πρὸ τοῦ ι τρέπεται εἰς σ κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 70) καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ν, ἐὰν ὑπάρχῃ, ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνὴν ἐκτείνεται· οἶον, ἐνιαυτός-ἐνιαύσιος, ἱκέτης-ἱκέσιος, ἐκών-ἐκόντος-ἐκούσιος.

Σημ. δ'. Εἰς ιος ἐπιθέτα παράγονται καὶ ἐκ τοῦ μέλλοντος· οἶον, ἀγῶ-ἄξω-ἄξιος, δέχομαι-δέξομαι-δεξιός.

§ 532. γ'.) εις, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζας ζώων ἢ ἀνθρώπων μάλιστα κυρίων ὀνομάτων καὶ σημαίνει ὅ,τι καὶ ἡ ιος λύκος-λύκειος, βοῦς-βόειος, ἀνθρώπος-ἀνθρώπειος, γυνή-γυναικεῖος, Ὀμηρος-Ὀμήρειος, Εὐριπίδης-εὐριπίδειος, Πυθαγόρας-πυθαγόρειος· ἄλλὰ καὶ οἶκος-οἰκεῖος.

§ 533. δ'.) ικος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων καὶ σημαίνει τὸ ἀνήκον ἢ τὸ ἐπιτήδειον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημεινόμενον· οἶον, κύκλος-κυκλικός, βασιλεύς-βασιλικός, ὁμηρος-ὁμηρικός, γραφή-γραφικός. Ἐνίοτε δὲ σὴ-

μίνει και τὸν καταγόμενον ἐκ χώρας ἢ πόλεως (§ 518,5 σημ.).
οἶον, Χαρμόλαος ὁ μεγαρικός, κλπ.

§ 534. Τὰ εἰς ικος καταλήγουσι καὶ 1) εἰς υκος, ἐὰν τὸ ἐξ οὗ παράγονται λήγη εἰς υς· οἶον, θήλυς-θηλυκός, λίβυς-λιβυκός· 2) εἰς ακος, ἐὰν τὸ ἐξ οὗ παράγονται λήγη εἰς ιος ἢ ειρος· οἶον, κύριος-κυριακός, Κορίνθιος-κορινθιακός, σπονδεῖος-σπονδειακός, πλὴν τοῦ Δαρεῖος-Δαρεικός, Δεκέλεια-Δεκελεικός· 3) εἰς αἶκος, ἐὰν τὸ ἐξ οὗ παράγονται λήγη εἰς αιος· οἶον, ἀρχαῖος-ἀρχαίικός, τροχάιος-τροχαίικός.

Σημ. α'. Τὰ εἰς ι κ ος διὰ τοῦ ι γράφονται· οἶον, λογικός, πλὴν τῶν ἀπὸ τῶν εἰς υς παραγομένων, ἅτινα διὰ τοῦ υ γράφονται· οἶον, θήλυς-θηλυκός· ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ει. ἐὰν τὸ ἐξ οὗ παράγονται ἔχη χαρακτηῖρα εἰς οἶον ὀρεύς-ὀρεικός, ἀλλὰ καὶ ὀρικός, κεραμεύς-κεραμεικός, ἀλλὰ καὶ κεραμικός. Ἐτι δὲ διὰ τοῦ ει γράφεται τὸ Δαρεῖος-Δαρεικός, Δεκέλεια-Δεκελεικός.

Σημ. β'. Τὰ εἰς ι ος καὶ ι κ ος λέγονται κτητικὰ, διότι συνήθως σημαίνουν· σι κτήμα· τινος· οἶον, κῆπος βασιλείου ἢ βασιλικός=κῆπος τοῦ βασιλέως.

§ 535. ε.) εος, ἥτις προστίθεται εἰς ῥίζαν οὐσιαστικοῦ καὶ σημαίνει τὴν ὕλην, ἐξ ἧς γίνεται τι, ἢ χρῶμα· οἶον, χαλκός-χάλκεος-χαλκοῦς, χρυσός-χρύσεος-οῦς, πορφύρα-πορφύρεος-πορφυροῦς. Τὰ τοιαῦτα ἐπίθετα λέγονται μετουσιαστικά. Τὸν δὲ τονισμόν τούτων καὶ τὴν συναίρεσιν ἴδε ἐν § 145, 150.

Σημ. Ἀπὸ τῆς θηλυκῆς καταλήξεως εα ἐγένετο ἡ εη, ἥτις ἔλαβε σημασίαν οὐσιαστικοῦ καὶ σημαίνει δέρμα ζώου· οἶον, παρδαλή, λεοντή-η.

§ 536. ς'.) ατος, νος, αἵτινες εἶνε ἀρχαῖαι καὶ προσάπτονται εἰς ῥίζαν ῥήματος καὶ σημαίνουν· τὸν ἔχοντα ἢ ἐνεργοῦντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον· οἶον, στυγῶ-στυγανός καὶ συγκοπῇ τοῦ α στυγός, στέγω-στεγανός-στεγνός, σέβομαι-σεμνός, τέρπω-τερπνός, (στίλπω)-στιλπνός.

§ 537. ζ'.) ιαιος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν οὐσιαστικοῦ καὶ σημαίνει τὸν ἔχοντα τὴν ἑκτασιν ἢ τὸ μέγεθος τοῦ πρωτοτύπου ὡς μέτρου μονάδος ἐκλαμβανομένου· οἶον, σπιθαμή-σπιθαμιαῖος, πούς-ποδός-ποδιαῖος, πῆχυς-πηχυαῖος, στάδιον-σταδιαῖος, μῆν-μηνιαῖος, κλπ.

§ 538. ή'.) ινος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν οὐσιαστικοῦ, καὶ τὰ ἐκ ταύτης παραγόμενα ἐπίθετα προπαροξυτονούμενα μὲν ση-

μαίνουσι τὴν ὕλην, ἐξ ἧς γίνεται· οἶον, ξύλον-ξύλινος, λίθος-λίθινος· ὀξύτονονύμενα δὲ σημαίνουσι χρόνον, καθ' ὃν γίνεται, ἢ διαψίλειαν· οἶον, χθές-χθесινός, ἡμέρα-ἡμερινός, πεδίον-πεδινός, ὄρος-ὄρεινός, δέος-δεινός, κλπ.

Σημ. Τὸ ἐκ τῆς καταλήξεως ἐν ος συναίρεται μετὰ τοῦ χαρακτῆρος εἰς εἰ· οἶον, δέος-δεῖνός-δεινός, ὄρος-ὄρεῖνός-ὄρεινός, πλὴν τοῦ θέρος-θερινός. Ἐνίοτε δὲ ὀλόκληρος ἡ συλλαβὴ ἐν ος ἐπισυνάπτεται εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ οὐσιαστικοῦ· οἶον, φῶς-φωτεινός, πόθος-ποθεινός, εὐδιος-εὐδιεινός.

§ 538. θ'.) *λος αλος, ελος, ηλος, ωλος*, αἵτινες ἐπισυνάπτονται εἰς ῥίζαν ῥημάτων ἢ ὀνομάτων καὶ σημαίνουσιν ἢ μὲν *λος* τὸν ἐνεργοῦντα ἢ πάσχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον· οἶον, ἐκπλήσσω-ἐκπαγλος (ὁ φοβῶν ἄλλους), δέος-δεελός-δειλός (ὁ φοβούμενος ἄλλους)· ἢ δὲ *αλος* καὶ *ελος* μόνον τὸν ἐνεργοῦντα· οἶον, διδάσκω-διδάσκαλος, ἄγω-ἄγγελος· ἢ δὲ *ηλος*, *ωλος* τὸν ἔχοντα κλίσιν ἢ ἔξιν· οἶον, ἀπατάω-ἀπατηλός, σιγάω-σιγηλός, ἀμαρτάνω-ἀμαρτωλός, φεῖδομαι-φειδωλός.

Σημ. Τὸ μὲν ἐκπαγλος ἀποβάλλει τὸ λ τῆς ῥίζης (πλαγ) διὰ τὴν κακοφωνίαν, τὸ δὲ ἄγγελος προσλαμβάνει πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ῥίζης ν, ὅπερ τρέπεται εἰς γ. (§ 61). Τὸ δὲ δειλός συναίρει τὸ ε εἰς εἰ· οἶον, δεελος-δειλός.

§ 539. ι.) *ησιος*, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν ὀνόματος καὶ σημαίνει διάρχειαν χρόνου, ἢ τὸν ἐπιτήδειον ἢ χρησίμον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον· οἶον, ἔτος-ἐτήσιος, ἄροτος-ἀροτήσιος, βίος-βιοτήσιος.

§ 540. ια.) *ρος, ερος, ηρος, υρος*, αἵτινες προσάπτονται εἰς ῥίζαν ὀνόματος ἢ ῥήματος καὶ σημαίνουσι τὸν εἰς ἐκυτόν ἢ ἄλλον προξενοῦντα, ἢ τὸν ἔχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον· οἶον, οἶκος-οἰκτρός, μιλίνω-μιαρός, χαλάζω-χαλαρός, φθόνος-φθονερός, νόσος-νοσερός, ἄνθος-ἄνθηρός, πόνος-πονηρός, μέλι-μελιτηρός, ὕδατος-ὕδατηρός, ἐδελεύσσω-βδελυρός, ἔχω-ἐχυρός.

§ 541. ιβ'.) *ιμαῖος*, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζας ῥηματικῶν ὀνομάτων καὶ σημαίνει τὸ προερχόμενον ἢ ἀνῆκον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον· οἶον, κλοπή-κλοπιμαῖος, ὑποβολή-υποβολιμαῖος, θνητός-θνησιμαῖος.

§ 542. ιγ'.) *ιμος*, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥηματικῶν ὀνομάτων καὶ σημαίνει τὸν ἐπιτήδειον νὰ ἐνεργήσῃ ἢ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ

πρωτοτύπου σημαίνόμενον· οἶον, τροφή-τρόφιμος, χρῆσις-χρήσιμος, θάνατος-θανάσιμος, ποτός-πότιμος καὶ πόσιμος, ἄροσις-ἀρόσιμος, πλεῦσις-πλεύσιμος, κλπ.

§ 543. ιδ'.) αἰέος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν ὀνομάτων καὶ σημαίνει τὸν γέμοντα τοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινομένου· οἶον, ῥώμη-ῥωμαλέος, θάρρος-θαρραλέος, ψώρα-ψωραλέος.

§ 544. ιε'.) εἰς, γεν. εντος, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν οὐσιαστικῶν καὶ ἔχει πρὸ αὐτῆς ι, η, ο καὶ σημαίνει πλησμονὴν τοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινομένου· οἶον, χάρις-χαρίεις, ὕλη-ὕλεις, πῦρ-πυρός-πυρές.—Περὶ τῆς συναχρέσεως τούτων ἴδε § 161, 5.

§ 545. ις'.) ὠδης, ἥτις προσάπτεται εἰς ῥίζαν οὐσιαστικῶν καὶ σημαίνει τὸν ἔχοντα τὸ εἶδος ἢ πλησμονὴν τοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινομένου· οἶον, γυνή-γυναικώδης, σφήξ-σφηκώδης, ψάμμος-ψαμμώδης, αἶμα-αἱματώδης.

§ 546. ιζ'.) μωρ, ἥτις παράγεται ἀπὸ τοῦ πρώτου προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου καὶ σημαίνει τὸν ἐνεργοῦντα ἢ ἔχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινόμενον· οἶον, ἡλέημαι-ἐλεήμων, νενόημαι-νοήμων, αἰδήμων. Τινὰ δὲ τούτων γίνονται καὶ ἐξ ὀνομάτων· οἶον, δαιτύς-δαιτυμών.

§ 547. ιη'.) τος, τεος, αἵτινες παράγονται ἐκ τοῦ γ'. ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παθ. παρακειμένου καὶ σημαίνουσιν ἢ μὲν τος τὸν παθόντα ἢ δυνάμενον νὰ πάθῃ, ἢ δὲ τεος τὸν χρεωστοῦντα ἢ πρέποντα νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινόμενον· οἶον, λέλεκται-λεκτός-λεκτέος.

Σημ. Ὁ μὲν χαρακτήρ τούτων, ἐὰν μὲν εἶνε σύμφωνον, πάσχει τὰς μεταβολάς, τὰς ὁποίας πάσχει καὶ ἐν τῷ γ'. ἐνικ. προσ. τοῦ παθ. παρακειμένου, ἐὰν δὲ φωνῇεν, πάσχει τὰς τροπάς, ὅσας καὶ ἐν τῷ παθ. ἀορίστῳ· οἶον, κεκάλυπται-καλυπτός-καλυπτέος, ἐποιήθην-ποιητός-ποιητέος, εὐρέθην-εὐρετός-εὐρετέος (§ 497 σημ.).

§ 548. ιθ'.) ης τριτόκλιτον, ἥτις ἐπισυνάπτεται εἰς ῥίζας ῥημάτων ἢ ὀνομάτων καὶ σημαίνει τὸν ὄντα ἢ ἔχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης σημεινόμενον· οἶον, σαφ-σαφής, πληρ-πλήρης, ψεῦδος-ψευδής.

§ 549. κ'.) ας-αδος, ἥτις ἐπισυνάπτεται εἰς ῥίζαν ῥημάτων καὶ σημαίνει τὸν ἐνεργοῦντα ἢ πάσχοντα· οἶον, νέμω-νομάς, (δρέμω)-

δρομάς, φέρβω-φορβάς, λέγω-λογάς, φεύγω-φυγάς. Καὶ ἐν τούτοις τρέπεται τὸ ε τῆς ρίζης εἰς ο' οἷον νομάς, δρομάς, κλπ.

§ 550. κβ'.) τηριος, ἥτις παράγεται ἐκ ῥημάτων καὶ σημαίνει τὸν ἐπιτήδειον ἢ δυνάμενον νὰ ἐνεργήσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινόμενον· οἷον, δράω-δραστήριος, σώζω-σωτήριος, πείθω-πείσθηριος.

551. κβ'.) τερος, τατος, αἵτινες εἶναι κατὰλῆξεις τῶν παραθετικῶν καὶ προστίθενται εἰς τὴν ρίζαν συνήθως τῶν ἐπιθέτων (§ 204)· οἷον, σοφός-σοφώτερος-σοφώτατος.

γ'. Περὶ παραγῶγων ἐπιρρημάτων.

§ 552. Παρὰ τὰ σημειωθέντα (§ 452—454) παράγωγα ἐπιρρήματα εἶνε καὶ τὰ ἐξῆς λήγοντα εἰς δην, αδην, ινδην, ινδα, δόν, αδον, ηδον, ι, ει, αξ, εξ· περὶ ὧν σημειωτέον ὅτι·

1) Ἡ δην προσάπτεται εἰς ρίζας ῥημάτων, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτήρ, ἐὰν μὲν εἶνε σύμφωνον, συμπνευματίζεται μετὰ τοῦ δ (§ 53), ἐὰν δὲ φωνῇεν, πᾶσχει τὰς μεταβολὰς ὅσας καὶ ἐν τῷ παθ. παρακειμένῳ ἢ παθ. ἀορίστῳ α', καὶ σημαίνει τρόπον· οἷον, γράφω-γράφδην, κρύπτω-κρύβδην, πλέκω-πλέγδην, (ῥέω)-ῥήδην, ἵσταμαι-στάδην.

3) Ἡ ινδα προσάπτεται εἰς ρίζας ὀνομάτων ἢ ῥημάτων ἢ ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ σημαίνει εἶδος παιγνιδίου· οἷον, ὄστρακον-ὄστρακίνδα, φκίνω-φκινίνδα, διελκυστός-διελκυστίνδα.

4) Ἡ δόν, αδόν, ηδόν προσάπτονται εἰς ρίζας ὀνομάτων καὶ σημαίνουνσιν τρόπον· οἷον, βότρυς-βοτρυδόν, ὁμόθυμος-ὁμοθυμαδόν, σπείρα-σπειρηδόν, ἀγέλη-ἀγεληδόν, κύων-κυνηδόν.

5) Ἡ ι καὶ ει προστίθενται εἰς ρίζας ὀνομάτων ἢ ῥημάτων καὶ σημαίνουνσιν τρόπον· τὰ δὲ παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς ιζω ῥημάτων σημαίνουνσιν μίμησιν τρόπου ἢ ἤθους τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντος ἀνθρώπου ἢ ζώου· οἷον, ὀνομαστός-ὀνομαστί, ἀγέλαστος-ἀγελαστί, ἀκήρυκτος-ἀκηρυκτεί, πᾶνδημος-πανδημεί, φιλιππίζω-φιλιππιστί, ἐλληνίζω-ἐλληνιστί, βοῦς [-βοίζω]-βοῖστί.

Σημ., Τὰ ἀπὸ τῶν εἰς ιζω ῥημάτων παραγόμενα διὰ τοῦ ι γράφονται· οἷον, ἐλληνιστί, βοῖστί, κλπ. Τῶν δὲ ἄλλων ἡ γραφή δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὀρισθῇ· διότι ἄλλα μὲν γράφονται διὰ μόνου τοῦ ι, ἄλλα δὲ διὰ μόνου τοῦ ει, ἄλλα δὲ διαφοροῦνται· διὸ ἡ ὀρθὴ γραφὴ αὐτῶν ἀφίνεται εἰς τὰ λεξικά καὶ

εἰς τὴν προσοχὴν τοῦ σπουδαστοῦ ἤγουν τὸ μὲν ἐθελοντί, ἀπνευστί, ὀνομαστί, ἐγρηγορτί, ἐκοντί γράφονται πάντοτε διὰ τοῦ ι. τὸ δὲ αὐτοβοεῖ, διὰ μό-νου τοῦ ει, τὸ δὲ ἀκηρυκτί καὶ ἀκηρυκτεῖ, (ἀμαχί) καὶ ἀμαχεί, (πανδημί) καὶ πανδημεῖ διαφοροῦνται.

6) Τὰ εἰς αζ, ιξ καὶ (υξ) εἶνε ὀλιγάριθμα καὶ παράγονται ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ τινὰ ἐξ ὀνομάτων καὶ προθέσεων, καὶ σημαίνουνσι τρόπον· οἶον, παραλλάξω-παραλλάξ, ἐναλλάξω-ἐναλλάξ, ὀκλάξω-ὀκλάξ, ὀδάξω-ὀδάξ, λάξω-λάξ, ἀναμίξω-ἀναμίξ, πτύξω-πτύξ, ἄπας-ἄπαξ, περί-περίξ (ἴδε καὶ § 452).

Σημ. Τὰ εἰς ἐ ἐπιρρήματα ὀξύνονται πλὴν τοῦ ἄπαξ.

Β.΄ Παραγωγή διὰ συνθέσεως.

§ 553. Αἱ σύνθετοι λέξεις σύγκεινται συνήθως ἐκ δύο λέξεων, ἐξ ὧν ἡ μία προσδιορίζει τὴν ἄλλην, καὶ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη λέγεται πρῶτον συνθετικὸν μέρος, ἡ δὲ δευτέρα δεύτερον ἢ ἔσχατον· οἶον, ναῦς-μύχομαι=ναύμαχος, φιλῶ-ἵππος=φίλιππος, παρά-λαμβάνω=παραλαμβάνω, ἄρτι-μέλος=ἄρτιμελής.

Σημ. Σύνθεσις δύναται νὰ γείνη καὶ διὰ πλειόνων τῶν δύο λέξεων· οἶον, μακρός-καμπύλος-αὐχὴν=μακροκαμπυλαύχην, πρό-παρά-ἐξ-ἄγω=προπαρεξάγω, ἄλλος-πρὸς-ἄλλος=ἄλλοπρόσχυλος.

§ 554. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος προσδιορίζει συνήθως τὸ δεύτερον, ἥτοι τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος σημαίνει τὴν δευτερεύουσαν καὶ προσδιορίζουσιν ἔννοιαν, τὸ δὲ δεύτερον τὴν πρωτεύουσαν καὶ προσδιορίζομένην· οἶον, ἀγαθοδαίμων=ἀγαθὸς δαίμων, καχεξίς=κακὴ ἔξις, συλλαμβάνω=ὁμοῦ λαμβάνω. Ὅταν ὅμως τὸ ἐν τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶνε ῥῆμα, ἡ πρωτεύουσα ἔννοια καὶ ἡ προσδιορίζομένη εἶναι ἢ τοῦ ῥήματος εἴτε προτάσσεται εἴτε ἐπιτάσσεται· οἶον, δάκνω-θυμός=δακέθυμος, καὶ θυμός-δάκνω=θυμοδακής.

Σημ. Ἐγούμενου μὲν τοῦ ῥήματος καὶ ἐπιφερομένου τοῦ ὀνόματος, τὸ σύνθετον σημαίνει συνήθως ἐνέργειαν· οἶον, φιλόθεος-μισόθεος (=ὁ φιλῶν, μισῶν θεόν)· ἡγούμενου δὲ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐπιφερομένου τοῦ ῥήματος, σημαίνει πάθος· οἶον, θεοφιλής, θεομισής (=ὁ ὑπὸ θεοῦ φιλούμενος, μισούμενος), κλπ. (Κόβητος ἐν λογ. Ἑρμῇ Κόντου 258).

§ 555. Ὅταν ἀπὸ συνθέτου λέξεως παράγεται ἄλλη, ἡ λέξις αὕτη λέγεται παρασύνθετος· οἶον, φίλιππος-φιλιππίζω-φιλιππισμός.

§ 556. Ἡ σύνθεσις λέγεται κυρία μὲν, ὅταν ἐν τῶν συνθετικῶν μερῶν πάσῃ μεταβολῇ· οἷον, ναῦς-μάχομαι=ναύμαχος, δίκη-γράφω=δικογράφος, κακῶς ἔχω=καχέκτης· παράθεσις δέ, ὅταν μὴδέτερον τῶν συνθετικῶν πάσῃ μεταβολῇ· οἷον, ἦτοι, οὔτε, μήτε, ὥστε, εἴθε, ὅςπερ, ἀστυνόμος, στομακάκη, κλπ.

Α'. Πρῶτον συνθετικὸν μέρος.

§ 557. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος δυνατὸν νὰ εἶνε ἡ πτωτικὸν ἢ ῥήμα ἢ μόριον.

α. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος πτωτικόν.

§ 558. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶνε πτωτικόν, ἡ σύνθεσις γίνεται ἀπὸ τῆς γενικῆς ἀποβολῇ τῆς πτωτικῆς καταλήξεως καὶ παρενθέσει ἀντ' αὐτῆς ο, ὅπερ πρὸ φωνήεντος ἀποβάλλεται· οἷον, δίκης-γράφω=δικογράφος, λόγου-ποιῶ—λογοποιός, αὐτοῦ-σίτος—αὐτόσιτος, παιδός-τρίβω—παιδοτρίβης, νομοῦ-ἄρχο—νομάρχης, παιδός-ἄγω—παιδαγωγός, κακοῦ(-ἐκτης)—καχεξία.

§ 559. Τὸ ο τοῦτο μένει καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν ἡ ἐπιφερομένη λέξις εἶνε ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι τὸ πάλαι εἶχον ἐν ἀρχῇ δίγαμμα· οἷον, μνηοειδής, ἀγαθοεργός· ὅταν δὲ τὸ ἔσχατον συνθετικὸν μέρος εἶνε τὸ ἔργον ἢ ἔχω, τὸ ο συναίρεται μετὰ τοῦ ἀρκτικού ε εἰς ου· οἷον, κακός-ἔργον-κακοῦργος, (λειτός)-ἔργον=λειτουργός· δάς-ἔχω=δαδούχος, δίκαιος-ἔχω—δικαιοῦχος. Τὰ δὲ εἰς ος, (γεν. εος) καὶ ης, (γεν. εος) ἀποβάλλουσι τὸν χαρακτῆρα ε πρὸ τοῦ ο· οἷον, ἀνθοφόρος-ἀνθοφόρος, ἀληθεύομαι-ἀληθεύομαι. Πρὸ δὲ φωνήεντος ἀποβάλλεται καὶ τὸ ο μετὰ τοῦ ε· οἷον, ἐθνάρχης.

§ 560. Ἀντὶ τοῦ ο τίθεται ω, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐξ ἀττικῆς ἢ συνηρημένης κλίσεως· οἷον, ναῦς-νεώς-νεωκόρος, ὀρεύς-ὀρέως-ὀρεωκόμος, κρέας-κρέατος-κρέως-κρεωφάγος, ἀλλὰ καὶ κρεοφάγος, κρεοφόρος, κρεοπώλης. Τὸ γέα ἐν τῇ συνθέσει τρέπει τὸ α εἰς ω· οἷον, γεωγράφος, γεωπόνος.

§ 561. Πολλάκις ἀντὶ τοῦ ο τίθεται η ἢ ι ἢ α· οἷον, λαμπαδηφόρος, ὑπερήφανος, ἀργίπους, χαλκίοικος, ἰθαγενής, Θηβαγενής, βιβλιαγράφος.

Σημ. α. Πάντοτε διὰ τοῦ ι συντίθενται τὰ ἐκ τοῦ καλὸς σύνθετα διπλα-

σιάζοντα καὶ τὸ λ' οἶον, καλλίτεκνος, καλλίερνος. Καὶ ἐθλίψει τὸ ι' οἶον, καλλωπίζω.

Σημ. 6'. Τὸ ι' πολλάκις συναιρεῖται μετὰ τοῦ ο καὶ α εἰς οἰ καὶ αἰ. οἶον, ὁδοιπόρος, χοροῖμανής, ἰθαιγενής, Θηβαιγενής, μεσαιπώλιος.

§ 562. Τῶν εἰς ις, υς, αυς καὶ ους φωνηεντολήκτων ἡ σύνθεσις γίνεται ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἀποβολῇ τοῦ ς' οἶον, πόλις-πέρθω-πολίπορθος, εὐθύς-δίκη-εὐθύδικος, νῆϋς-μάχομαι-νύμαχος, βοῦς-φέρω-βουφερβός. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς γενικῆς κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 558)· οἶον, ὀφιόδηκτος, ἰχθυοπώλης, νηοβάτης, βοοκλόπος. Τῶν δὲ εἰς ι καὶ υ οὐδετέρων οὐσιαστικῶν ἡ σύνθεσις γίνεται συνήθως ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς κατὰ παράθεσιν· οἶον, μελίερκος, δορυφόρος.

§ 563. Τῶν εἰς μα, γεν. ματος ἡ σύνθεσις γίνεται ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἀποβολῇ τοῦ α καὶ προσθέσει τοῦ ο, ὅπερ προφωνήεντος ἀποβάλλεται· οἶον, αἰμοσταγής, στομαλγία. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς γενικῆς κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα· οἶον, αἱματοσταγής, σωματοφύλαξ, κλπ.

§ 564. Τῶν ἐχόντων χρακτῆρα ν ἢ ρ ἡ σύνθεσις γίνεται ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς κατὰ παράθεσιν καὶ σπανίως ἀπὸ τῆς γενικῆς κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 558)· οἶον, πάνσοφος, παμφάγος, πάγκalos (ἀλλὰ καὶ παντοδύναμος, παντοκράτωρ), μελαγχολία, μελάμπους· ἀλλὰ καὶ μελανοποιός, μελανόθριξ, πυροφόρος, πυροβόλος.

§ 555. Σύνθεσις ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς κατὰ παράθεσιν γίνεται καὶ ἐξ ἄλλων ὀνομάτων· οἶον, θεόσδοτος, λαοσσός, φωσφόρος, ἑωσφόρος, κερασφόρος, ἀστυνόμος, ἀγορανόμος, ἀρετή(-ἀρετὰ δωρ.)-ἀρεταλόγος, στομακῆκη, στομαλίμνη. Τὸ δὲ θέσφατος γίνεται κατὰ συγκοπὴν τὸ ο τῆς ὀνομαστικῆς.

§ 566. Σύνθεσις κατὰ παράθεσιν γίνεται καὶ

1) ἀπὸ τῆς ἐνικῆς γενικῆς κυρίου μάλιστα ὀνόματος· οἶον, Διόσκουροι, Ἑλλήσποντος, νεώσοικος. Τὸ δὲ ς τῆς γενικῆς ἐν τῷ Πελοπόννησος τρέπεται εἰς ν διὰ τὴν εὐφωνίαν. Οὕτω καὶ ἐν τῷ Προκόννησος, Προικόννησος, Ἀλόννησος· ἀλλὰ ταῦτα κατ' ἄλλους γράφονται δι' ἐνὸς ν.

2) Ἀπὸ τῆς ἐνικῆς ἢ πληθ. δοτικῆς· οἶον, πυρίπνοος, γαστρίμαργος, ὀρεινόμος, ὀρεσίβιος, νυσιπόρος. Τὸ δὲ ι τῆς δοτ. πληθ.

τῶν εἰς ος οὐδεν. πολλάκις συγκόπτεται· οἶον, σακέσπαλος, τελεσφόρος.

3) Ἀπὸ τῆς ἐνικῆς ἢ πληθ. (σπαν.) αἰτιατικῆς· οἶον, νουνεχής, νουνεχόντως, ποδάνιπτρον, δικκισπόλος.

Σημ. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῶν πρὸς τιμὴν ἀνθρώπου ἢ ζώου κτιζομένων φέρονται τριχῶς· 1) σύνθετα ἀπὸ τῆς ἐνικ. γενικῆς κατὰ παράθεσιν ὑφ' ἐν ἣ ἐν διαστάσει γραφόμενα· οἶον, Διόσπολις, Κωνσταντινούπολις, Ἑρμούπολις, Πανὸς πόλις, Αἰγὸς ποταμοί. Τὰ δὲ ἐθνικὰ τούτων διαφοροῦνται· οἶον, Ἑρμουπολίτης καὶ Ἑρμοπολίτης, Αἰγιοποταμίτης καὶ Αἰγοποταμίτης, κλπ. 2) Προσλαμβάνοντα τὰς καταλήξεις· α, εἰα, ια εἰς τὴν ῥίζαν τῶν κυρίων ὀνομάτων, οἶον, Κεκροπία, Ἀπολλωνία, Ἐλάτεια, Καδμεία, Ἀλεξάνδρεια, Δημητριάς, Τιβερίας. 3) Ὁμωνύμως τῷ κυρίῳ ὀνόματι· οἶον, Φίλιπποι, Ἀρσενόη, Θεσσαλονίκη, κλπ.

§ 567. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε τὸ ἥμισυς, τότε λαμβάνεται τὸ ἥμι, τοῦ ὁποίου τὸ ι πρὸ φωνήεντος οὐδέποτε ἐκθλίβεται· οἶον, ἡμιθανής, ἡμιτάλαντον, ἡμιωβόλιον, ἡμίονος· ὅταν δὲ εἶνε τὸ ὕδωρ λαμβάνεται συνήθως τὸ ὕδρο· οἶον, ὕδροφόρος, ὕδραγωγός· ἀλλὰ καὶ, ὕδατοπότης, ὕδατηγός.

Σημ. Τὸ αὐτὸ πρῶτον συνθετικὸν δέχεται πολλὰς τῶν ἀνωτέρω συνθέσεων· οἶον, γεωγράφος, γεοειδής, γήλοφος, γεοῦχος καὶ γαιοῦχος (ποιητ.), γαιοφάγος (ποιητ.)· πάνσοφος, παντοπώλης, πασιδηλος, κλπ.

§ 568. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε ἀριθμητικὸν ἐπίθετον καὶ τὸ δεύτερον οὐσιαστικόν, τότε ἀντὶ τοῦ εἶς, δύο, τρία, τέσσαρα λαμβάνονται εἰς τὴν σύνθεσιν τὸ μονο, δι, τρι, τετρα· οἶον, μονόκερος, δίκερος, διώβολον, τρίπους, τριέτης, τετράπους, τετραέτης. Τὰ δὲ λοιπὰ ἢ συνθέτονται ἄνευ ἄλλης μεταβολῆς παρὰ τὴν ἀπαιτούμενην διὰ τὴν εὐφωνίαν, ἢ παρενθέτουσι τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ πέντε μέχρι τῶν ἑκκτὸν (συνήθως) α, τὰ δὲ ἐπέκεινα ο' οἶον, πεντεκέφαλος, ἑκπηγυς καὶ ἐξάπηγυς, εἰκοσίπηγυς καὶ εἰκοσάπηγυς, πεντηκοντάδραχμος (ἀλλὰ καὶ πεντηκοντόπαις), ἑκατόμυλος καὶ ἑκατοντάφυλλος, διακοσιόδραχμος, πεντακοσιομέδιμνος, χιλιοτάλαντος, κλπ. Τὸ δὲ α πρὸ φωνήεντος πολλάκις ἐκθλίβεται ἢ τρεπόμενον εἰς ο συναίρεται· οἶον, ἐπταέτης καὶ ἐπτέτης, τριακονταέτης-τριακοντοέτης-τριακοντούτης, ἐξηκοντούτης, κλπ.

§ 569. Ὅταν δὲ τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶνε ἐπίθετον, τότε

ὡς πρῶτον συνθετικὸν λαμβάνονται πάντοτε τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα δίς, τρίς, τετράκις, πεντάκις, κλπ. οἷον, δίσχωλος, δίσεφθος, τρισμακάριστος, τρισάθλιος, τετρακκισμύριος, πεντακισχίλιοι, ἐπτακκισμύριοι.

Σημ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι τὸ δις καὶ τρίς ἀποβάλλουσι τὸ ς, ὅταν τὸ ἔσχοντον συνθετικὸν εἶνε οὐσιαστικόν· οἷον, δίκερος, τρίπους· φιλᾶττους δὲ αὐτό, ὅταν εἶνε ἐπίθετον· οἷον, δίσχωλος, δίσεφθος, τρισάθλιος· ἀλλὰ καὶ διθηκτος (=ὁ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἡκονημένος), τριβάρβαρος (=ὁ λίαν βάρβαρος), κλπ.

β'. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν ῥῆμα.

§ 570. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε ῥῆμα, εἰς τὴν σύνθεσιν λαμβάνεται ἡ ῥίζα τοῦ ἐνεστώτος καὶ μάλιστα ἡ πρωτόθετος, καὶ συντίθεται διὰ τοῦ συνθετικοῦ ε ἢ ο, ἢ τοῦ μέλλοντος καὶ συντίθεται διὰ τοῦ ι· οἷον, ἄρχω κακὸς-ἀρχέκακος, φέρω-πόνος-φερέπρονος, λίπω-σάργ-λιπόσαρκος, φύγω-πόνος-φυγόπονος, φιλῶ-σοφός-φιλόσοφος¹, λύσω-πόνος—λυσίπονος, τέρψω-χορὸς—τερψίχορος, δείσω-δαίμων—δαισιδαίμων.

§ 571. Ἐνίοτε ἡ μὲν ῥίζα τοῦ ἐνεστώτος συντίθεται διὰ τοῦ ι, ἡ δὲ τοῦ μέλλοντος διὰ τοῦ ο καὶ μάλιστα ἡ τοῦ μίγνυμι· οἷον, τερπικέρανος, ἀρχιθέωρος, ριψοκίνδυνος, μιζόθριξ, μιζόλευκος. Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ σύνθεσις τοῦ λιπεσῆνωρ (λείπω-ἀνὴρ), καὶ ταχυσίχρως (τέμνω-χρῶς) γενομένη ἀπὸ τοῦ ἀορίστου β'. προσθέσει τῶν συλλαβῶν εσι καὶ ισι.

Σμ. Καὶ ἐνταῦθα τὰ συνθετικὰ γράμματα ε, ο, ι πρὸ φωνήεντος ἐκθλίβονται· οἷον, φέρω-ἀσπίς—φέρασπις, ῥίψω-ἀσπίς—ρίψασπις, λιπεσῆνωρ-λιπεσῆνωρ, πλὴν τοῦ φέρω-οἶκος—φερέοικος².

γ'. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μόριον.

§ 572. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε μόριον (πρόθεσις ἢ ἐπίρρημα) οὐδεμίαν ἄλλην μεταβολὴν πάσχει ἢ τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὴν εὐφωνίαν· οἷον, ἄγχι-άλος=ἀγχίαλος, πάλαι-γένος=παλαιγενής, πάλιν-βουλὴν=παλίμβουλος, συγγράφω, συλλέγω, συρροή, ἀνέχομαι ἀφικνοῦμαι.

¹ Ἐνταῦθα τὸ ε τῆς ῥίξης πρὸ τοῦ συνθετικοῦ ο ἐκθλίβεται.

² Αἰτία τούτου εἶνε, ὅτι τὸ οἶκος τὸ πάλαι εἶχεν ἐν ἀρχῇ δίγαμμα.

Σημ. α'. Ἡ πρὸ καὶ περὶ καὶ ἀμφὶ δὲν ἐκθλίβουσι τὸ ληκτὸν φωνῆεν πρὸ φωνήεντος καὶ ἡ ἐπὶ εἰς τὸ ἐπίορκος καὶ ἐπεικῆς καὶ εἰς τινα ἄλλα, ἐπιούσιος, ἐπιόγδοος, κλπ. (§ 98 σημ.). Τῆς δὲ πρὸ τὸ ο συγκρινᾷται μετὰ τοῦ ἀρχτικοῦ ε ἢ ο τῆς ἐπιφερομένης λέξεως εἰς οὐ· οἶον, πρὸ-ἔχω=προῦχω, πρὸ-ἔργου=προῦργου, πρὸ-ὀπτὸς=προῦπτος. Ὡσαύτως καὶ τῆς ὑπὸ ὅταν ἔσχατον συνθετικὸν εἶνε τὸ ἔργον· οἶον, ὑπευργός.

Σημ. β'. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον τρέπεται εἰς δασύ καὶ ὅταν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ συγκραθέντος φωνήεντος συμπίπτῃ ρ' οἶον πρὸ-ὀδός—φροῦδος, πρὸ-ὀρῶ—φρουρῶ, τέτταρα-ἵππος—τέθριππος. Ἐνίοτε τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἰωνικῶ ἔθει δὲν τρέπεται πρὸ δασυνομένου φωνήεντος εἰς δασύ· οἶον, ἀπηλιώτης, ἀντήλιος, λεύκιππος, ἐπαφή.—Τὰ ψιλὰ σύμφωνα τρέπονται ἐνίοτε εἰς δασέα καὶ πρὸ φιλομένου φωνήεντος· οἶον, ὕφαμμος (ὑπό-ἄμμος). Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ τῆς καθωμιλημένης· μεθαύριον, ἐφέτος.

Σημ. γ'. Καὶ τὰ δασέα σύμφωνα τρέπονται ἐνίοτε πρὸ φιλομένου φωνήεντος εἰς ψιλὰ ἥτοι συμπνευματίζονται· οἶον, ἀμφί-ἔχω=ἀμπέχω, ἀμφί-ἴσχω=ἀμπίσχω¹.

Σημ. δ'. Τὸ ν τοῦ πάλιν πρὸ τοῦ σ τρέπεται συνήθως εἰς σ' οἶον, παλίσυτος· ἀλλὰ καὶ παλίνσυτος· ὅταν δὲ τὸ σ εἶνε συμπεπλεγμένον μετ' ἄλλων συμφώνων μένει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀμετάδλητον· οἶον, παλίνσκιος. Ὡσαύτως ἀμετάδλητον μένει καὶ πρὸ τοῦ ζ οἶον, παλίνζως· ἀλλὰ καὶ παλίζως. Τὸ δὲ τοῦ ἄγαν πρὸ τοῦ σ καὶ ρ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά· οἶον, ἀγασσαῖος, ἀγάρρρος-ους· ὅταν ὅμως τὸ σ εἶνε συμπεπλεγμένον μετ' ἄλλων συμφώνων, ἀποβάλλεται· οἶον, ἀγασθενής. Ὁμοίως ἀποβάλλεται καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου· οἶον, ἀγάκλυτος. Τὸ δὲ τοῦ πᾶν πάσχει τὰ προσημειωθέντα (§ 60—65) πάθη· οἶον, πάμμεγας, παννέφελος, παρρησία. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ λ καὶ σ μένει συνήθως ἀμετάδλητον· οἶον, πάνλευκος καὶ σπαν. πάνλευκος, πάνσοφος, πανσυδεῖ· ἀλλὰ καὶ πασσυδεῖ.

§ 573. Πρῶτα συνθετικά εἶνε προσέτι καὶ τὰ μόρια ταῦτα.

α') δύς, τὸ ὅποῖον σημαίνει δυσκολίαν ἢ κακὴν διάθεσιν· οἶον δύσβατος, δυσμενής.

β') εὖ, ἀντίθετον τοῦ δύς σημαῖνον εὐκολίαν ἢ καλὴν διάθεσιν (ιδιότητα)· οἶον, εὐατος, εὐμενής.

γ') α, ὅπερ εἶνε τριῶν εἰδῶν.

1) στερητικὸν σημάκινον στέρησιν· οἶον, ἄπκας, ἄφωνος, ἄβατος. Πρὸ φωνήεντος δὲ προσλαμβάνει τὸ εὐφωνικὸν ρ (§ 79, β)· οἶον, ἀνάξιος, ἀνίκανος· ἐνίοτε ὅμως δὲν προσλαμβάνει αὐτό· οἶον, ἀόμα-

¹ Ταῦτα κυρίως γίνονται ὑπὸ τῆς αἰολικῆς προθέσεως ἀμπί.

τος, ἀήττητος, ἄοπλος¹. Ἐνίοτε τὸ στερηκὸν α συγκερνᾶται μετὰ τοῦ ἐπιφερομένου φωνήεντος· οἶον, ἀ-ἐκὼν=ἄκων.

Σημ. Τὸ στερητικὸν α κατὰ τὸν μακαρίτην Γεννάδιον γίνεται κατ' ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ ἄνευ· οἱ δὲ νεώτεροι γραμματικοὶ παράγουσιν αὐτὸ ἐκ τῆς ἄν (an) προσωπικῆς ἀντωνυμίας=μακράν, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῇ ποιητικῇ λέξει ἀμφασίη(α-φασίη) καὶ τῇ μεταγενεστέρᾳ ἀννέφελος.

2) Ἀθροιστικὸν σημαῖνον ἄθροισιν ἢ τὸ ὅμοῦ· οἶον, ἀγάστωρ (=ὁ μογάστωρ), ἀκοίτης (=ὁμόκοιτος), ἀθρόος (ἀ-θρόος), ἄλοχος (=ὁ μόλεκτρος), ἀκόλουθος (ἀ-κέλευθος), ἀδελφός (ἀ-δελφός).

Σημ. Τὸ ἀθροιστικὸν α κατὰ τὸν μακαρίτην Γεννάδιον γίνεται κατ' ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ ἄμα. Οἱ δὲ νεώτεροι γραμματικοὶ παράγουσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ σανσκριτικοῦ sa=ἄ καὶ μετ' ἔπειτα ἄ· τὸ δὲ ἀρχαῖον δατὸ πνεῦμα διεσώθη εἰς τὸ ἄπαξ, ἄπας, ἄπλους καὶ εἰς τὸ συγγενὲς ἄμα.—Τὸ α τοῦτο ἐτρέπη καὶ εἰς ο' οἶον, ὁπάτωρ, ὁπατρος(=ὁμοπάτωρ, ὁμοπάτριος), ὄζυξ=ὁμόζυξ=ὁμόζυγος. Συγγενεῖς λέξεις τούτων εἶνε τὸ ὁμοῦ, ὁμός.

3) Ἐπιτατικὸν σημαῖνον ἐπίτασιν· οἶον, ἀτενής, ἀχανής, ἄξυλος (πολύξυλος), ἀσχελής (=κατάξηρος).

Σημ. ἄ. Τὸ ἐπιτατικὸν α κατὰ τὸν Γεννάδιον γίνεται κατ' ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ ἄγαν· ἀλλ' οἱ νεώτεροι γραμματικοὶ παράγουσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀθροιστικοῦ sa=ἄ, λέγοντες ὅτι ἐκ τῆς ἀθροίσεως πολλῶν πραγμάτων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον πηγάζει ἡ ἐπίτασις.

Σημ. β'. Τὸ α ἐνίοτε σημαίνει καὶ ἰσότητα· οἶον, ἀτάλαντος (=ἰσοδαρής). Ἐνίοτε δὲ φαίνεται πλεοναστικὸν ἄσταχος=τῷ στάχος, ἀσχετος=τῷ ἄσχετος, ἀβληχρός=τῷ βληχρός, ἀσπαίρω=σπαίρω. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς καθωμιλημένης· ἀγκινάρα=τῷ κινάρα, ἀπήγανον=πήγανον, ἀπάρθενος=παρθένος.²

δ') νη, στερητικὸν σπανιώτερον τοῦ α· οἶον, νήποινος, νηπενθής, νῆστις, νήπιος. Τὸ η τούτου μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης λέξεως α καὶ ε συναϊρεῖται εἰς η, μετὰ δὲ τοῦ ο εἰς ω· οἶον, νή-ἄνεμος=νῆνεμος, νή-ἔλεος=νηλεής, νή-ὀδύνη=νώδυνος, νή-ὀδούς=νωδός, νή-ὠθω=νωθής καὶ νωθρός.

ε.) ἄρι, ἔρι, δα, ζα, βο, βου μόρια ἐπιτατικὰ συνήθη παρὰ ποιηταῖς· γίνονται δὲ τὸ μὲν ἄρι κατ' ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ ἄριστος, τὸ δὲ

¹ Αἰτία τούτου εἶνε τὸ δίγαμμα· διότι τὸ πάλαι αἱ λέξεις αὗται εἶχον ἐν ἀρχῇ δίγαμμα.

² Οὕτω λέγει καὶ τὸ δημῶδες ἄσμα «Τρία ἀπάρθυνα κοράσια σὰν τοῦ Μάϊ τὰ κεράσια».

ἐρι ἀπὸ τοῦ ἄρι κατὰ τροπὴν τοῦ α εἰς ε, ὡς τὸ ἔρσην ἀπὸ τοῦ ἄρσην, τὸ δὲ δα ἀπὸ τοῦ διά, τὸ δὲ ζα ἀπὸ τοῦ δα, τὸ δὲ βο καί-
 βου ἀπὸ τοῦ βοῦς· οἶον, ἀρίδης, ἐρίγδουπος, ἐριβόλαξ, δαφνοίνος,
 ζάπλουτος, βοῶπις, βούλιμος, βούπαις.

Β'. Ἐσχατον συνθετικὸν μέρος.

§ 574. Τὸ ἔσχατον συνθετικὸν μέρος δυνατὸν νὰ εἶνε ὄνομα ἢ
 ῥῆμα ἢ ἐπίρρημα, καὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς καταλήξεως αὐτοῦ ὀρί-
 ζει ποίου μέρους λόγου εἶνε ἡ ὅλη σύνθετος λέξις.

α. Τὸ ἔσχατον συνθετικὸν μέρος ὄνομα.

575. Τὸ ἔσχατον συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶνε ὄνομα οὐσιαστικὸν
 ἢ ἐπίθετον. Καὶ ὅταν μὲν εἶνε ἐπίθετον, μένει καὶ μετὰ τὴν σύν-
 θεσιν πάλιν ἐπίθετον φυλάττον καὶ τὴν κατάληξιν ἀμετάβλητον,
 καὶ τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς συνθέσεως (§ 554)· οἶον, πᾶν-σο-
 φός=πάνσοφος, ὁμοῦ-δοῦλος=ὁμόδουλος, ἀ-ὅμοιος=ἀνόμοιος,
 πρό-ξένος=πρόξενος, νόμος-φύλαξ=νομοφύλαξ. Μόνον τὰ εἰς υς
 μεταποιοῦνται εἰς ης· οἶον, ἡδύς=ἡδυής, βαρύς=οἰνοβαρής.

§ 576. Ὅταν δὲ εἶνε οὐσιαστικόν, μεταβάλλεται συνηθέστατα
 εἰς ἐπίθετον σημαῖνον τὸν ἔχοντα σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ
 οὐσιαστικοῦ σηματιομένην ἔννοιαν· οἶον, ἄπαις, οὐχὶ ὁ οὐ παῖς,
 ἀλλ' ὁ οὐκ ἔχων παῖδας, μακρόχειρ, οὐχὶ ἡ μακρὰ χεὶρ, ἀλλ' ὁ
 ἔχων μακρὰν χεῖρα, ἀποικος, οὐχὶ ὁ ἀπέχων οἶκος, ἀλλ' ὁ ὢν μα-
 κρὰν τοῦ οἴκου, ἔνθεος, οὐχὶ ὁ ἔνδον θεός, ἀλλ' ὁ ἔχων ἐν ἑαυτῷ
 θεόν, δεισιδαίμων, οὐχὶ ὁ δείσας δαίμων, ἀλλ' ὁ τοὺς δαίμονας
 δεδιώς.

Σημ. Σπανίως τὸ οὐσιαστικὸν μένει καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν πάλιν οὐσιαστι-
 κὸν φυλάττον καὶ τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς συνθέσεως· οἶον, ὁδός-σύνοδος, πό-
 λης-ἀκρόπολις, ἵπποκένταυρος, στρευθοκάμηλος.¹ Μένουσι δὲ πάντοτε ἀμε-
 τάβλητα τὰ ῥηματικά οὐσιαστικά μάλιστα τὰ λήγοντα εἰς α, η, μα, μη,
 μος, σις, σια συνθετόμενα μετὰ τῶν 18 προθέσεων· οἶον, συμφορά, συλ-
 λογή, ἀνάδεσμος, ἀντίπραξις, πρόγραμμα.

§ 577. Τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἐπίθετα, ἐὰν μὲν ἔχωσι κατάλη-
 ξιν ἀρμοδίαν εἰς ἔκφρασιν καὶ τῶν τριῶν γενῶν, φυλάττουσιν αὐ-
 τὴν ἀμετάβλητον· οἶον, ὁ, ἡ ἄσιτος-τὸ ἄσιτον, ὁ, ἡ δεισιδαίμων-
 τὸ δεισιδαίμον, ὁ, ἡ ἄπαις, ὁ, ἡ μακρόχειρ. Ἐὰν δὲ δὲν ἔχωσι,

¹ Σπανίως γίνεται σύνθεσις ἐκ δύο οὐσιαστικῶν.

λαμβάνωσι τὴν συγγενῇ¹ κλιτικὴν κατὰ ληξιν ς, ος, ως, ης (γεν. εος), ις, ων. ωρ. Καὶ τὴν μὲν ς λαμβάνουσι τὰ εἰς ον καὶ υ οὐδέτερον· οἶον, δῶρον-πολύδωρος, δάκρυ-πολύδακρυς· τὴν δὲ ος τὰ εἰς α καὶ η θηλ. οἶον, μῦσα-φιλόμουςος, τιμή-ἄτιμος· τὴν δὲ ως τὰ εἰς α θηλ. καὶ ας οὐδέτ. καὶ τὸ ναῦς· οἶον, γέα-εὐγεως, κέρως-χρυσόκερως, ναῦς-λιπόνεως· τὴν δὲ ης τὰ εἰς ος οὐδέτ. οἶον, ἦθος-εὐήθης, κλέος-περικλεής· τὴν δὲ ις τὰ εἰς α καὶ η· οἶον, κιθάρα-ἀκίθαρις, ἀλκή-ἀναλκίς. Τὴν δὲ εἰς ων τὰ ἐκ τοῦ φρὴν σύνθετα· οἶον, φρὴν-σώφρων· τὴν δὲ ὦρ τὰ εἰς ηρ· οἶον, πατήρ-ἀπάτωρ, μήτηρ-ἀμήτωρ.

Σημ. Τινὰ τῶν ἐκ τῶν εἰς ος οὐδετέρων καὶ μάλιστα κύρια ὀνόματα φυλάττουσι μὲν τὴν κατὰ ληξιν ἀμετάβλητον, μεταβάλλουσιν ὅμως τὸ οὐδέτερον γένος εἰς ἀρσενικόν· οἶον, χεῖλος-παχύχειλος, Πάτροκλος, Ἴφικλος· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τῆς καθωμιλημένης Χρῦσανθος.

§ 578. Τὰ ἀφωνόληκτα καὶ ὑγιήληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα προσλαμβάνουσι τὴν κατὰ ληξιν ος εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἐνικῆς γενικῆς καὶ σπανίως τῆς ὀνομαστικῆς· οἶον, φιλόχρηματος, πολύσκαρκος, ἀνήλικος, εὐάνδρος, ἀναίμακτος καὶ ἀναιμος, παχύδερμος, ἔναστρος, μικροπύρηνος, εὐρινος, κλπ.

Σημ. Τῶν ἔχόντων ἔσχατον συνθετικὸν τὸ πόλις τὰ μὲν οὐσιαστικὰ φυλάττουσιν ἀμετάβλητον τὴν τοῦ ἔσχατου συνθετικοῦ κατὰ ληξιν καὶ κλίσιν· οἶον, ἡ ἀκρόπολις-τῆς ἀκροπόλεως· τὰ δὲ ἐπίθετα μεταβάλλουσιν αὐτὴν εἰς ις-ιδος· οἶον, ὁ, ἡ φυγόπολις-φυγοπόλιδος, ὁ, ἡ ἀπολις-ιδος.

β'. Τὸ ἔσχατον συνθετικὸν ῥῆμα.

§ 579. Τὸ ῥῆμα ἔσχατον συνθετικὸν ὃν ἢ μένει καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν πάλιν ῥῆμα, ἢ μεταποιεῖται εἰς ὄνομα.

§ 580. Τὸ ῥῆμα συντιθέμενον μὲν μετὰ τῶν 18 προθέσεων¹ φυλάττει ἀμετάβλητον καὶ τὴν κατὰ ληξιν καὶ τὴν κλίσιν· οἷον· παρὰ-λαμβάνω-παρалаμβάνω, σύν-γράφω-συγγράφω, ἐπί-τιμᾶω· ἐπιτιμᾶω, σύν-ίστημι-συνίστημι, (ἡ τοιαύτη σύνθεσις εἶνε κυρίως παράθεσις). Μετὰ πάσης δὲ ἄλλης λέξεως συνθετόμενον καὶ ὑφ' ἐν γραφόμενον μεταβάλλει τὴν κατὰ ληξιν εἰς εω· ἄλλα τὰ τοιαῦτα ῥήματα εἶνε κυρίως παρὰ σύνθετα· διότι παράγονται ἐκ προεσχηματισμένων συστοίχων συνθέτων ὀνομάτων· οἶον, εὖ-λέγω-εὐλόγος-εὐλογέω, ἔππον-τρέφω-ἱπποτρόφος-ἱπποτροφέω, ἀ-φείδομαι-ἀφειδής-ἀφειδέω, δὺς-ἀρεσκω-δυσάρεστος-δυσαρκεστέω, εὖ-ἐργάζομαι-εὐεργέτης-εὐεργετέω. Τοιαῦτα παρὰ σύνθετα ῥήματα γίνονται ἐνίοτε καὶ ἐκ προθέσεων· οἶον, ὑπέρ-μάχομαι-ὑπέρμαχος-ὑπερμαχέω, ἀντίβηλλω-ἀντιβολή-ἀντιβολέω.

¹ Συγγενῆς κλίσιν εἶνε ἰσοσύλλαβος τῇ ἰσοσυλλάβῳ καὶ περιτοσυλλάβῳ τῇ περιτοσυλλάβῳ.

Σημ. Πολλάκις τὸ ῥῆμα ἔσχατον συνθετικὸν ὃν φαίνεται ἀμετάβλητον, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τυχηρᾶς ὁμοιότητος τῆς καταλήξεως τοῦ ἀπλοῦ πρὸς τὴν τοῦ συνθέτου· οἶον, μύρον-πωλέω-μυροπώλης-μυροπωλέω, μέλος-ποιέω-μελοποιός-μελοποιέω, ἀ-φρονέω-ἄφρων-ἄφρονέω.

§ 581. Τὰ ἐπιρρήματα καὶ τὰ ἄλλα μέρη λόγου πλὴν τῶν 18 προθέσεων συνθετόμενα μετὰ τῶν ῥημάτων ἄνευ μεταβολῆς καταλήξεως ἐν διαστάσει γράφονται· οἶον, εὖ ἔχω, κακῶς πράττω, μέγα φρονῶ, δίκαια λέγω.

Σημ. Μόνον παρὰ ποιηταῖς τὰ ἐπιρρήματα καὶ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ῥήματος καὶ μάλιστα τῆς μετοχῆς γράφονται πολλάκις ὑφ' ἐν' οἶον, ἀνέρυσαν· ἀντὶ αὐτοῦ ἔρυσαν, παλιμπλαχθέντες ἀντὶ πάλιν πλαχθέντες, δακρυχέων ἀντὶ δάκρυ χέων, πασιμέλουσα ἀντὶ πᾶσι μέλουσα. Παρὰ δὲ τοῖς πεζοῖς Ἀττικοῖς ἔμεινεν ἡ τοιαύτη παράθεσις εἰς τὸ νουνεχόντως, λογονεχόντως, ἀντευποιῶ, συνευπάσχειν. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς καθωμιλημένης· καλλιγράφω, χαλκογράφω, μοῦ κακοφαίνεται, κλπ.

§ 582. Β'. Τὰ ῥήματα συνθετόμενα μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου πλὴν τῶν 18 προθέσεων καὶ ὑφ' ἐν γραφόμενα μεταποιοῦνται εἰς ὀνόματα ὑπὸ τὰς ἐξῆς καταλήξεις, καὶ σημαινόντι συνήθως τὸν ἐνεργούντα τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον.

1) ξ (κυρίως ς) οἶον, νόμον-φυλάττω-νομοφύλαξ. Καὶ μετὰ προθέσεως· οἶον, πρὸς-φεύγω-πρόσφυξ.

2) ος, δευτερόκλιτον προσηγορικὴν· οἶον, ἵππον-τρέφω-ἵπποτρόφος. Καὶ μετὰ προθέσεως· οἶον, ὑπέρ-μάχομαι-ὑπέρμαχος.

3) (ας), ης πρωτόκλιτον προσηγορικὴν· οἶον, ὄρνιν-θηρέω-ὄρνιθοθήρως, νόμον-τίθημι-νομοθέτης, μύρον-πωλῶ-μυροπώλης.

Σημ. Τὰ ἀπὸ τοῦ ἄρχω σύνθετα κασαλήγουσιν ἄλλα μὲν εἰς ος, ἄλλα δὲ εἰς ης, ἄλλα δὲ διφοροῦνται· οἶον, δῆμαρχος, νομάρχης, στολάρχος καὶ στολάρχης, ναύαρχος καὶ ναύαρχης.

4) ης τριτόκλιτον ἐπιθετικὴν· οἶον, πολὺ-μανθάνω-πολυμαθής, δὺς-τυγχάνω-δυστυχής. Καὶ μετὰ προθέσεως· πρὸ-πίπτω-προπετής.

5) τηρ, τωρ τριτόκλιτον προσηγορικὴν· οἶον, ἀμαλλοδετήρ, παιδολέτωρ.

Σημ. α'. Πολλάκις φαίνεται, ὅτι ἀμφοτέρω τὰ συνθετικὰ εἶνε ῥήματα· οἶον, φιλόλογος, φιλομαθής (=φιλῶ-λέγειν, μανθάνειν), ἀλλὰ τῶν τοιούτων μόνον τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε ῥῆμα, τὸ δὲ δεύτερον εἶνε ῥηματικὸν οὐσιαστικόν· οἶον, φιλῶ-λόγον, μάθος.

Σημ. β'. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι τὸ ῥῆμα ἔσχατον συνθετικὸν ὃν συνθετόμενον μὲν μετὰ τῶν 18 προθέσεων μένει πάλιν ῥῆμα φυλάττον καὶ τὴν κατάληξιν καὶ κλίσιν· μετὰ πάσης δὲ ἄλλης λέξεως συνθετόμενον καὶ ὑφ' ἐν γραφόμενον μεταβάλλεται εἰς ὄνομα, ἐξ οὗ, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, παράγεται εἰς εὖ παρασύνθετον ῥῆμα. Ἐὰν δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ μείνῃ τὸ ῥῆμα ἀμετάβλητον, τὰ ἐπιρρήματα καὶ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ λόγου πλὴν τῶν 18 προθέσεων ἐν διαστάσει γράφονται.

Σημ. γ'. Σπανίως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γίνεται σύνθεσις ἐκ δύο κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου μεσολαβούσης προθέσεως· οἷον, ἀλλοπρόσαλλος, φιλοπροσήγορος, φιλεπιτιμητής, λεοντοπρόσωπος, κοσμοδιοικητικός. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν πολυσύλλαθος, μακροκατάληκτος, βραχυκατάληκτος, καὶ τὰ τῶν νεωτέρων γενικοσύντακτα, αἰτιατικοσύντακτα, δότικοσύντακτα, οὐρανισκοπρόφερτα, χειλεοπρόφερτα, ὀδοντοπρόφερτα, ἀναφορικοσυνδεσμικῇ ἀντωνυμίᾳ, τὰ ὅποια πρέπει ὅσον δυνάμεθα νάποφεύγωμεν.

Σημ. δ'. Ἐνίοτε συνθέτονται δύο ἀντιφατικαὶ (ἀντίθετοι) ἔννοιαι· οἷον, μωρόσοφος, κλαυσίγελως, Κάλλαισχρος. Τοῦτο καλεῖται ὀξύμωρον σχῆμα (ἴδε συντ. Α. Χριστοδ.).

§ 583. Ἐκ τῆς πρώτης συνθέτου λέξεως παράγονται ἄλλαι παρασύνθετοι λέξεις· οἷον, ἵπποτρόφος-ἵπποτροφικός-ἵπποτροφέω, εὐπαθής-εὐπάθεια-εὐπαθέω-εὐπάθητος.

§ 584. Ὅταν τὸ ἔσχατον συνθετικὸν ἀρχηται ἀπὸ α, ε, ο, τρέπεται ἐν τῇ συνθέσει τὸ μὲν α καὶ ε εἰς η, τὸ δὲ ο εἰς ω. Τοῦτο δὲ πᾶσχουσιν οὐχὶ τὰ ἀπὸ προθέσεων σύνθετα, ἀλλὰ τὰ ἐκ τούτων παρασύνθετα ὀνόματα ἢ ῥήματα· οἷον, ὑπακούω-ὑπήκοος, κατὰ-ἀγορεύω-κατήγορος, στρατός-ἄγω-στρατηγός, εὖ-ἄνεμος-εὐήνεμος, ὄνον-ἐλαύνω-ὀνηλάτης, ἄ-ἄμνυμι-ἄνώματος.

Σημ. Τὰ ἀπὸ τοῦ ἄγω καὶ ἄγνυμι καὶ ἀλίσκομαι φυλάττουσι συνήθως τὸ ἀρκτικὸν α ἀτρεπτον· οἷον, λοχαγός, ναυαγός, αἰχμάλωτος. Τοῦτο γίνεται ἔθει ὀρικῶ.

§ 585. Τρέπουσι τὸ ἀρκτικὸν ο εἰς ω, ὅταν γίνωνται ἔσχατον συνθετικὸν ταῦτα· ὀβολός, ὀδύνη, ὄλλυμι, ὄλεθρος, ὀμχλός, ὄμνυμι, ὄνυξ, ὄρος, ὄροφος, ὀρύσσω, ὄφελος· οἷον, διώβολον, ἀνώδυνος, ἐξώλης, ἀνώλεθρος, ἀνώμαλος, ἀνωμοσία, πολυώνυχος, ὑπώρεια, διώροφος, διώρυξ, βιωφελής. Τὸ δὲ ὄνομα τρέπει τὸ πρῶτον ο εἰς ω καὶ τὸ δεύτερον εἰς υ· ἀντωνυμία. (Τοῦτο κυρίως γίνεται ἐκ τοῦ αἰολικοῦ ὄνυμα).

Σημ. α'. Τὸ ὄλεθρος καὶ ὄροφος δὲν τρέπουσι τὸ ο εἰς ω, ὅταν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἴη μακρά· οἷον, ψυχόλεθρος, ὑπόροφος, χρυσόροφος.

Σημ. β'. Τὰ μὲν ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ὦρα (=φροντίς) εἰς ω παραλήγουσιν· οἷον, θεωρός, θυρωρός, πυλωρός, τιμωρός, κλπ. Τὰ δὲ ἔχοντα τὸ οὔρος (=φύλαξ) εἰς ο υ παραλήγουσιν· οἷον, οἰκουρός. Τινὰ δὲ διαφοροῦνται· οἷον, κηπωρός καὶ κηπουρός.

Σημ. γ'. Τὰ μὲν ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ὦψ (ὀφθαλμός ἢ πρόσωπον) διὰ τοῦ ω γράφουσι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ ἔσχάτου συνθετικοῦ· οἷον, κύκλωψ, κυνώπης, μέτωπον, πρόσωπον, ἄνθρωπος, καλλωπίζω, Εὐρώπη· τὰ δὲ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ὤψ (φωνὴν ἢ ὄψιν) διὰ τοῦ ο· οἷον, μέροςψ, Καλλιόπη, Πενελόπη, αἶθοψ, Αἰθίοψ, ἦνοψ. Τινὰ δὲ διαφοροῦνται· οἷον, φαίνωψ καὶ φαῖνοψ, νώρωψ καὶ νῶροψ, κλπ.

§ 586. Τὸ ἀρκτικὸν ρ τοῦ ἔσχάτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν τελευτᾷ εἰς φωνῆν, διπλασιάζεται (§ 277 σημ.). οἷον, ῥῆμα-ἐπίρρημα, ῥωστός-ἄρρωστος, ῥέω-ἔρρεον, πλὴν τῶν ἀπὸ

τοῦ *ευ* συνθέτων· οἶον, εὐρωστος, εὐροός· διότι τὸ *υ* τοῦ *εὐ* πρὸ τοῦ *ρ* προφέρεται ὡς *ε* (§ 9, σημ.) καὶ ἐπομένως δὲν θεωρεῖται ὡς φωνήεν.

γ'. Τὸ ἔσχατον συνθετικὸν μόριον.

§ 587. Ὅταν τὸ ἔσχατον συνθετικὸν εἴνε μόριον, οὐδεμίαν ἄλλην μεταβολὴν πάσχει εἰμὴ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου τινῶν· οἶον, πάλαι-πρόπαλαι, ἐγγύς-σύνεγγυς, εὖ-ὑπέρευ, οὖν-μενοῦν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι, κλπ.

Περὶ τονισμοῦ τῶν συνθέτων λέξεων.

§ 588. Αἱ σύνθετοι λέξεις ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 33)· παρατηροῦνται δὲ ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς.

§ 589. α'. Τὰ εἰς *α*, *η*, *της*, *τηρ*, *εως*, *τεος*, *μος* σύνθετα ῥηματικά φυλάττουσι τὸν τόνον τοῦ ἀπλοῦ· οἶον, φορά-συμφορά, τομή-ἐπιτομή, δικαστής-συνδικαστής, πλουτήρ-συμπλουτήρ, γραφεύς-συγγραφεύς, τιμητέος-ἐπιτιμητέος, συρμός-διασυρμός· ἐξαιροῦνται τὸ ἀρά-κατάρα, ναύσταθμος καὶ πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ δεσμός σύνθετα· οἶον, σύνδεσμος, ἀνάδεσμος. Τὸν δὲ τονισμὸν τῶν εἰς *τος* καὶ *ικος* ζῆται § 198,3 σημ. καὶ 199 α', 1, σημ. β'.

Σημ. Τὰ εἰς *της* ῥηματικά συνθετόμενα μετ' ὀνόματος ἢ ῥήματος ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· οἶον, ὄνειροκρίτης, νομοθέτης, φιλοθύτης, κλπ.

§ 590. β'. Τὰ εἰς *ος* (οὐχὶ *τος*) ὅσα μὲν ἔχουσι τὸ πρῶτον συνθετικὸν πτωτικὸν ἢ ἐπίρρημα καὶ τὸ δεύτερον ῥῆμα ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, ἐὰν μὲν ἔχωσι τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης οἶον, στρατηγός, ὀδηγός, λογοποιός, ψυχοπομπός, ἵπποφορβός, χοιροβοσκός· ἐὰν δὲ ἔχωσιν αὐτὴν βραχεῖαν παροξύνονται μὲν, ὅταν σημαίνωσιν ἐνέργειαν, προπαροξύνονται δὲ, ὅταν σημαίνωσι πάθος· οἶον, πατροκτόνος (=ὁ φονεὺν πατέρα), πατρόκτονος (=ὁ φονευόμενος ὑπὸ πατρός), θηροτρόφος (=ὁ τρέφων θηρίαν), θηρότροφος (=ὁ τρεφόμενος ὑπὸ θηρίων), λιθοβόλος (=ὁ βάλλων λίθους), λιθόβολος (=ὁ βαλλόμενος λίθοις), ἀρτιτόκος (ἢ ἄρτι τεκοῦσα), ἀρτίτοκος (=ὁ ἄρτι τεχθεὶς).

Σημ. α'. Τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιροῦνται καὶ προπαροξύνονται πάντοτε

- 1) Τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν ῥῆμα ἀμετάβατον· οἶον, περίπνοος, αὐτόμολος, βαρύδρομος· ἔτι δὲ τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ἔχω καὶ ἄρχω καὶ σὺλῶ· οἶον, ἡνίοχος, δικαιοῦχος, ἵππαρχος, δήμαρχος, ἱερόσυλος.
- 2) Τὰ σύνθετα ἀπὸ τῶν 18 προθέσεων, τοῦ στέρητικοῦ ἢ ἐπιτατικοῦ *α*, τοῦ εὖ καὶ οὗς· οἶον, κατάλογος, ὑπέρμαχος, ἀλογος, εὐτοκος, δύστοκος, κλπ.

Σημ. δ'. Τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ἔργον ὀξύνονται μέν, ἐὰν σημαίνωσιν σωματικὴν ἐνέργειαν· οἶον, γεωργός, ἀμπελουργός, λιθουργός (ὁ ἐργαζόμενος γῆν, ἀμπέλους, λίθους). Προπαροξύνονται δέ, ἡ συναιρούμενα προπερισπῶνται, ἐὰν σημαίνωσιν ἡθικὴν ἐνέργειαν· οἶον, περίεργος, κακοῦργος (=ὁ κλίνων εἰς ἔργα πολλὰ, κακά). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ ἔχοντα τὸ πρῶτον συνθετικὸν ὄνομα καὶ τὸ δεύτερον τὸ ἔργον τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσας· οἶον, ἀμπελουργός, λιθουργός, δημιουργός, ῥαδιουργός (οὐχὶ ῥαδιοῦργος), πλὴν τοῦ πανοῦργος καὶ κακοῦργος.

Σημ. γ'. Τινὰ τῶν εἰς ος ἀπολέσαντα τὴν ἔννοιαν τῆς συνθέσεως τονίζονται ὡς ἀπλᾶ· οἶον, βυβλυτός, ἀτραπός, ἀδελφός.

§ 591. γ'. Ὅσα δὲ ἔχουσι τὸ πρῶτον συνθετικὸν ῥῆμα καὶ τὸ δεύτερον ὄνομα, πάντοτε προπαροξύνονται· οἶον, ἀρχέκκλος, λιπόσαρκος, μισόθεος, λιποστέφανος, φιλόζωος, φιλόσοφος, φιλότεκνος, φιλόλογος, κλπ.

§ 592. δ'. Τὰ εἰς ως σύνθετα ἀττικὰ προπαροξύνονται· οἶον, λεπτόγειος, ἀπόκρεως, χρυσόκερος, πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ γήρως συνθέτων· οἶον, ἀγήρως, ἐσχατογήρως, ὑπεργήρως.

§ 593. ε'. Τὰ εἰς ης (οὐχὶ τῆς) πρωτόκλιτα σύνθετα παροξύνονται οἶον, βιβλιοπώλης, γεωμέτρης, ἑλλανοδίκης, κλπ.

§ 594. ς'. Τὰ εἰς ης τριτόκλιτα σύνθετα ὀξύνονται, οἶον, ἀσαφής, εὐγενής, περικλής, διογενής, προβλής, ἀδμής-ἦτος, κλπ.. Ἐξαίρουνται καὶ παροξύνονται ταῦτα·

1) Τὰ εἰς ω παρὰλήγοντα· οἶον, ποδώκης, πανώλης, εὐώδης.

2) Τὰ ηρης· οἶον, ποδήρης, τριήρης, ξιφήρης.

3) Τὰ ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ ἦθος, μέγεθος, μῆκος, κῆτος, στέλεχος· οἶον, χρηστοθήης, ὑπερμεγέθης, εὐμήκης, μεγακήτης, εὐστελέχης· σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ φιλαλήθης, μισαλήθης, παναλήθης.

4) Τὰ εἰσαδης, αἰτης, αρχης· οἶον, αὐθάδης, ἀνάντης, αὐτάρκης.

5) Τὰ κύρια ὀνόματα· οἶον, Διογένης, Δημοσθένης, Ἀριστοφάνης, Περικλής.

§ 595. Τὰ εἰς ης σύνθ. ἐπίθετα μὴ ὀξύτονα προπαροξύνουσι τὸ οὐδέτερον (§ 182, 4, 183.)· οἶον, ὁ χρηστοθήης-τὸ χρηστόθης, ὁ αὐτάρκης-τὸ αὐταρκες, ὁ ἀνάντης-τὸ ἀνανττες, πλὴν τῶν εἰς ηρης καὶ τῶν εἰς ω παρὰλήγοντων, ἅτινα παροξύνουσι τὸ οὐδέτερον, οἶον, ὁ ποδήρης-τὸ ποδῆρες, ὁ ποδώκης-τὸ ποδῶκες, ὁ εὐώδης-τὸ εὐῶδες, τὸ πανῶλες.

§ 596. ζ'. Τὰ ἀπὸ τοῦ ἔτος σύνθετα διαφοροῦνται ἥτοι καὶ παροξύνονται καὶ ὀξύνονται· οἶον, ὁ τριέτης-τὸ τρίτες καὶ, ὁ τριετής-τὸ τριετές.

§ 597. η'. Τὰ μὲν ἔχοντα ἔσχατον συνθετικὸν τὸ μέγας προπαροξύνονται· οἶον, πάμμεγας· τὰ δὲ ἔχοντα τὸ μέλας καὶ τάλας πα-

ροζύνονται· οἶον, λευκομέλας, παντάλας. Τὰ δὲ καταλήγοντα εἰς πληξί, ρωξί, σφαξί, φραξί ὀξύνονται· οἶον, βουπλήξ, ἀπορρωξί, διασφαξί, ἀποσφαξί.

§ 598. Ὁ τόνος τῶν συνθέτων οὐδέποτε ἀναβιβάζεται ἀνωτέρω τῆς συλλαβῆς, ἐφ' ἧς εἶχεν αὐτὸν τὸ πρῶτον συνθετικὸν πρὸ τῆς συνθέσεως (§ 399 β'). οἶον, παράπην, κατάσχος, ἀπόδος· ὅταν ὁμῶς τὸ πρῶτον συνθετικὸν πάσχη ἐκθλιψιν, ἀναβιβάζεται ὁ τόνος ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης· οἶον, πάροδος, πάριδε, κἀτειπε.

Περὶ διαλέκτων.

§ 599. Οἱ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ἄνθρωποι δὲν λαλοῦσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν κατὰ πάντα ὁμοίως, ἀλλὰ κατὰ τόπους καὶ φυλὰς ἔχουσι διαφορὰς τινὰς εἰς τὴν προφορὰν καὶ τοὺς τύπους τῶν λέξεων· αἱ διαφοραὶ δὲ αὗται καλοῦνται *διάλεκτοι*.

§ 600. Πρὶν ἢ διασπαρῇ τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος καὶ διαιρεθῇ εἰς φυλὰς, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν ἐλάλει, καὶ ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα (ὁ Ἕλλην λόγος, ἡ ἐλληνικὴ φωνή) μίαν διάλεκτον εἶχεν, ἐν ᾗ ἐποιήθησαν τὰ ἀθάνατα ἔπη τοῦ Ὀμήρου, ἐξ οὗ καὶ ὁμηρικὴ ἢ ἐπικὴ καλεῖται ἡ ἀρχαιοτάτη ἐκείνη γλῶσσα. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διὰ τί εἰς τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου εὐρίσκονται τὰ ἰδιώματα καὶ τῶν τεσσάρων τῶν μετὰ ταῦτα μορφωθεῖσιν διαλέκτων (Αἰολικῆς, Δωρικῆς, Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς).

§ 601. Ἀφ' οὗ δὲ, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος διεσπάρη εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τῆς μικρᾶς Ἀσίας, κλπ. καὶ διηρέθη εἰς τρεῖς μεγάλας φυλὰς, Αἰολεῖς, Δωριεῖς καὶ Ἴωνες, ἐμορφώθησαν τρεῖς διάλεκτοι, ἡ Αἰολικὴ, Δωρικὴ καὶ Ἰωνικὴ, ἐξ ἧς μετὰ ταῦτα ἐμορφώθη ἡ Ἀττικὴ· διὸ τέσσαρες εἶνε κυρίως αἱ διάλεκτοι τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἡ Αἰολικὴ, ἥτις εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν Αἰολέων, ἡ Δωρικὴ, ἥτις εἶνε νεωτέρα τῆς Αἰολικῆς καὶ ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν Δωριέων, ἡ Ἰωνικὴ, ἥτις εἶνε νεωτέρα τῆς τε Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς καὶ ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰόνων, καὶ ἡ Ἀττικὴ, ἥτις εἶνε νεωτάτη ἀπασῶν καὶ ἐλαλεῖτο ἰδίως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μορφωθείσα ἐκ τῆς Ἰωνικῆς καὶ ἐν μέρει τῆς Δωρικῆς.

Σημ. Ἡ Δωρικὴ καὶ Ἰωνικὴ διάλεκτος διαιρεῖται κατὰ τόπους καὶ φυλὰς εἰς μερικώτερα εἶδη, τὴν Λακωνικὴν, Βοιωτικὴν, Θεσσαλικὴν, Ἀργολικὴν, Μεσσηνιακὴν, Σικελιωτικὴν, Ἰταλιωτικὴν, Κρητικὴν, κλπ.

§ 602. Ἡ μὲν Ἰωνικὴ διάλεκτος διαιρεῖται εἰς ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν, ἡ δὲ Δωρικὴ καὶ ἡ Ἀττικὴ εἰς ἀρχαίαν, μέσην καὶ νεωτέραν.

§ 603. Χαρχκτὴρ τῆς μὲν Αἰολικῆς εἶνε τὸ ἀρχαιοτρόπον καὶ ὑψηλὸν καὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων, τῆς δὲ Δωρικῆς τὸ ἀνδρῶδες καὶ μεγαλοπρεπές καὶ τὸ τραχὺ τῆς προφορᾶς, τῆς δὲ Ἰωνικῆς τὸ ἀνειμένον καὶ ἀπαλὸν καὶ ἄβρόν, τῆς δὲ Ἀττικῆς τὸ εὐφωνον καὶ εὐστροφον καὶ λεπτόν· διότι ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος κρᾶμα οὔσα τῆς Ἰωνικῆς καὶ Δωρικῆς οὔτε τὸ ἀνειμένον καὶ μαλακὸν καὶ χαῦνον τῆς Ἰωνικῆς οὔτε τὸ τραχὺ καὶ δύσκαμπτον τῆς Δωρικῆς ἔχει.

§ 604. Ἡ μὲν Αἰολικὴ καὶ Δωρικὴ φυλάττουσι τὸ μακρὸν α ἄτρεπτον, ἡ δὲ Ἰωνικὴ τρέπει αὐτὸ εἰς η, ἡ δὲ Ἀττικὴ φυλάττει τοῦτο ἄτρεπτον μόνον εἰς τὰ θηλυκὰ τῆς πρώτης κλίσεως τὰ ἔχοντα πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν ἢ ρ· οἶον, ἡμέρα (δωρ. καὶ αἰολ.), ἡμέρη (ἰων.), ἡμέρα (ἀττ.)· σοφίη (ἰων.), σοφία (δωρ. αἰολ. ἀττ.).

§ 605. Οἱ Δωριεῖς τὸ μακρὸν α προέφερον πολὺ ἀνοικτόν. Τοῦτο οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ καλοῦσι πλαιοασμόν.

§ 606. Ἡ Ἀττικὴ ὡς εὐφωνότερα καὶ εὐστροφωτέρα καὶ τελειότερα ὑπερίσχυσε τῶν ἄλλων, καὶ ἐπὶ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ κατέστη γενικὴ γλῶσσα πάντων τῶν λογίων ἀνδρῶν, διὸ καὶ κοινὴ ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα ὠνομάσθη. Αὕτη δὲ παρὰ λαβοῦσα πολλοὺς τύπους καὶ λέξεις καὶ φράσεις ἀχρηστοὺς τέως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς διαφέρει κατὰ πολλὰ τῆς Ἀττικῆς.

§ 607. Κλάδος τῆς κοινῆς διαλέκτου εἶνε ἡ Μακεδονικὴ, ἣν μετεχειρίζοντο οἱ κοσμοκράτορες Μακεδόνες· ἡ αὕτη δὲ καλεῖται καὶ Ἀλεξανδρινή, διότι ἐλάλειτο καὶ ἐγράφετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔχουσα ἰδικιτέρους σχηματισμοὺς καὶ ἰδιωτισμοὺς καὶ φράσεις.

§ 608. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐλάλουν καὶ ἔγραφον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ πολλοὶ ἄλλογενεῖς (Αἰγύπτιοι, Σύροι, Ἑβραῖοι), οἵτινες διὰ τοῦτο καλοῦνται ἑλληνισταί· οὗτοι δὲ εἰσέγαγον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν πολλοὺς ξενισμοὺς ἐκ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, καὶ οὕτως ἐκ τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς νέαν ἀλλοίωσιν παθούσης ἐμορφώθη ἡ μιζοβάρβαρος ἑλληνικὴ τῶν ἑλληνιστῶν. Ὅσοι δὲ συγγραφεῖς ἀποφεύγοντες τὰ τῆς κοινῆς διαλέκτου ἰδιώματα ἐφιλοτιμοῦντο νὰ μιμῶνται τὴν καθαρὰν καὶ ἀκρατον Ἀττικὴν ὀνομάζονται Ἀττικισταί. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ Λουκιανός, Ἀριανός, Αἰλιανός.

§ 609. Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν Βυζαντινῶν κυριαρχίας παρεισέφρησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν νέοι βαρβαρισμοὶ καὶ οὕτως ἐσχηματίσθη ἡ Βυζαντινὴ καλουμένη γλῶσσα. Ἐκ ταύτης δὲ ἐμορφώθη ἡ νῦν ὑφ' ἡμῶν καλουμένη καὶ γραφομένη γλῶσσα, τὴν ὁποῖαν οἱ μὲν λόγιοι καλοῦσι καθωμιλημένην, οἱ δὲ χυδαῖοι Ῥω-

μαίικην, διότι καὶ ἡμεῖς τοὺς Ἕλληνας καλοῦσι Ῥωμαίους, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι Γραικικήν, διότι καὶ ἡμεῖς ὀνομάζουσι Γραικούς.

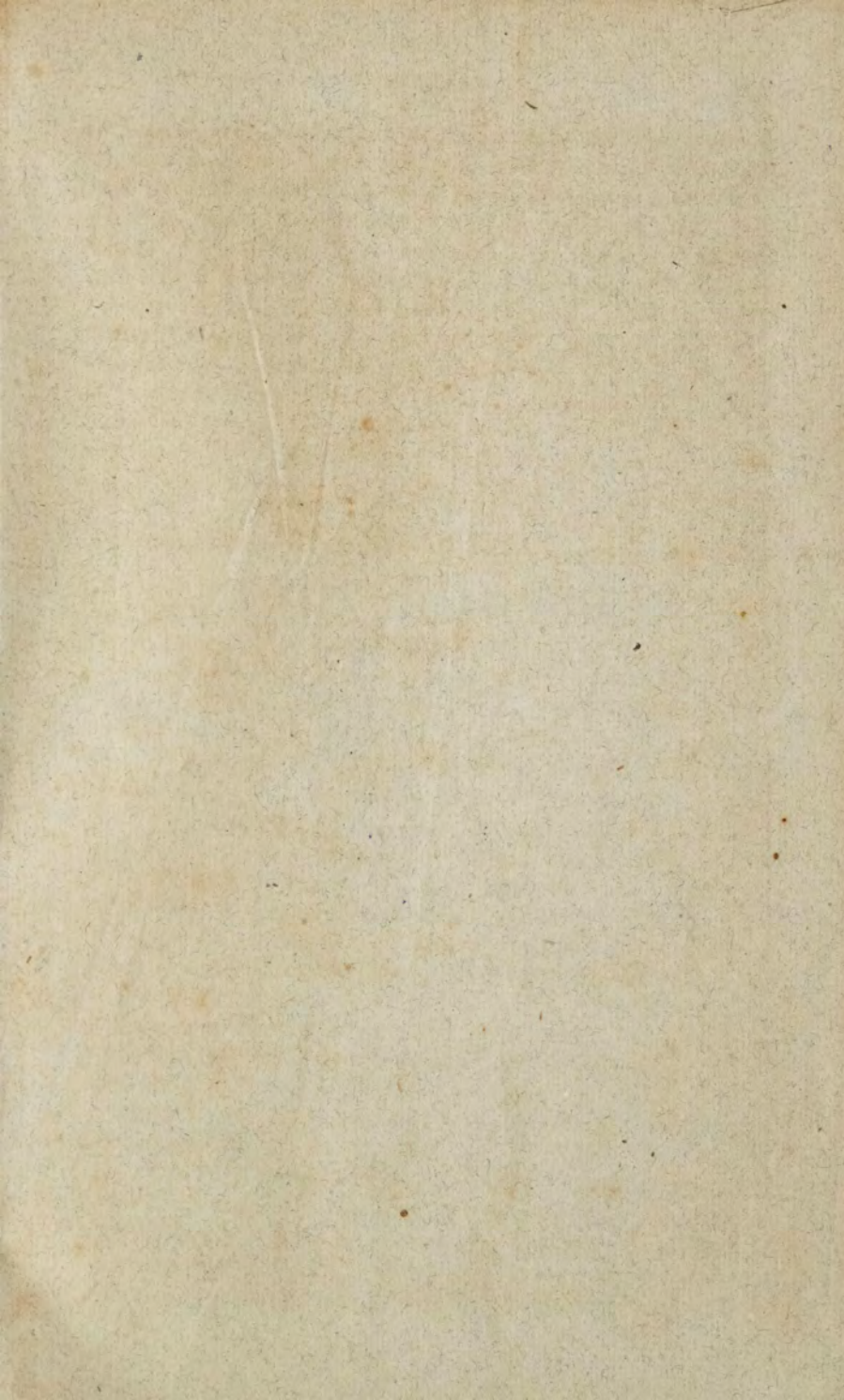
§ 610. Ἐγραψαν ἐν μὲν τῇ ὁμηρικῇ ὁ Ὅμηρος, Ἡσίοδος, Θέογνις, κλπ., ἐν δὲ τῇ Αἰολικῇ ὁ Ἀλκιῶς καὶ Σαπφώ· ἐν δὲ τῇ Δωρικῇ ὁ Πίνδαρος καὶ ὁ Θεόκριτος· ἐν δὲ τῇ Ἰωνικῇ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ἱπποκράτης· ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ Πλάτων, Θουκυδίδης, Ξενοφῶν, Λυσίας, Ἰσοκράτης, Δημοσθένης, Αἰσχίνης (πάντες πεζογράφοι), Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης, Ἀριστοφάνης (ποιτ.)· ἐν δὲ τῇ Κοινῇ ὁ Ἀριστοτέλης, Πολύβιος, Δίων ὁ Κάσσιος, Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Πλούταρχος· ἐν δὲ τῇ μιζοβαρβάρω τῶν ἐλληνιστῶν οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς αὐτὴν μετεφράσθη ὑπὸ τὸν Ἑβδομήκοντα ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἐγράφη τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον· ἐν δὲ τῇ Βυζαντινῇ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς.

Σημ. Ἡ παρούσα γραμματικὴ εἶνε κυρίως τῆς ἀττικῆς διαλέκτου.

ΤΕΛΟΣ



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΣΤΕ





ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣΕ



